17½ cent

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD
DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692
ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO

No 1 – 1 Januari 1926

't Volgend no. bevat minstens 100 recensies

INHOUD:

Bernard Verhoeven: Enrica von Handel-Mazzetti.
M. v. M.: Mijnheer Pastoor bij de Rijken.
.... Geen andere Goden.
H. Rongen: Dichters in hun Kabinet.
G. Ridder de van der Schueren: De halve wereld rond.
Herluf van Merlet: . Potemkin en Faust.
P. Quirinus, O.Cap.: Mr. en Mrs. Chesterton.
Willem Nieuwenhuis: Het Krekeltje bij den Haard.
Wies Moens: In Memoriam Karel van den Oever.
Fransche Redacteur: Kroniek der Fransche Literatuur.
H. H.: .... Dostojewski's Vrouw.
Albert Helman: ... Straatleven in China.
Uit Boek en Blad:
Studiën. ◘ Dietsche Warande en Belfort ◘ Les Nouvelles Littéraires.
Verscheidenheden
Correspondentie

Molly Panter-Downes

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

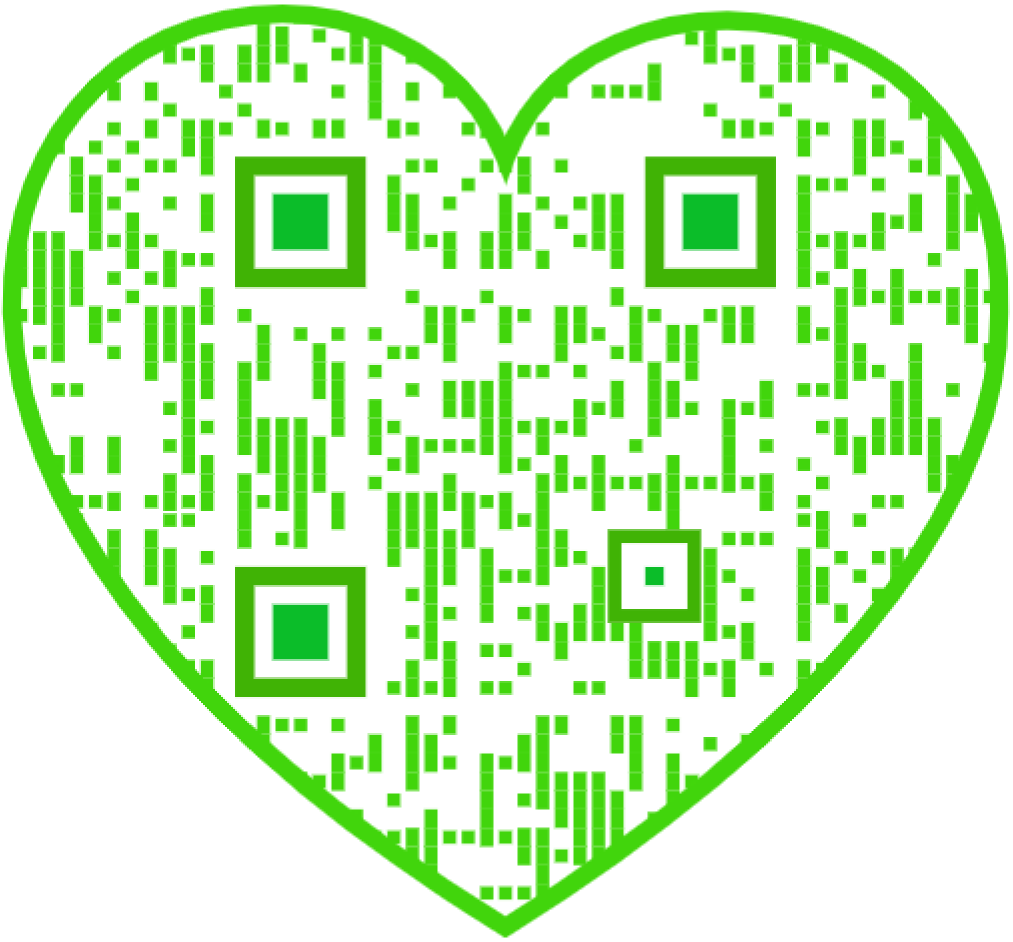

HISTORISCH TIJDSCHRIFT

ONDER REDACTIE VAN

Dr. TH. GOOSSENS - Dr. H. HUIJBERS
Dr. W. MULDER S. J. - Dr. J. WITLOX

5e JAARGANG.

Per jaar verschijnen 3 afleveringen met een inhoud totaal van ± 300 bldz.
Ab. prijs voor Ned. f 4.50 fr. p. p.: buitenl. f 5.25

Vraag proefnummers van dit belangrijk Katholiek Tijdschrift bij de Uitgevers

Drukkerij Henri Bergmans & Cie, Tilburg

R. K. JEUGDBIBLIOTHEEK

Uitgave Van Putten en Oortmeijer, Alkmaar

In deze serie zijn de navolgende boeken verschenen, welke met onverdeeld schitterende recensies de lezende jeugd worden aanbevolen; leeftijd 10-16 jaar.

De Erfgenaam door *Cecilia.*
Aranka door *Cecilia.*
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg.*
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits.*
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia.*
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen.*
Blanke wegwijzers door *Cecilia.*
John. Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz.*

Alle boeken zijn door den Keurraad goedgekeurd.

PRIJS PER DEEL f 1.25. Gebonden f 2.00.
Per abonnement van 12 deelen f 12.00 en f 20.00

Boekzaal

Het volledige auteursrecht berust bij de uitgevers. — Partieele overname toegestaan onder volledige bronvermelding.

Met ingang van 1 Januari a.s. verschijnt Boekzaal op den 1en en 15en van de maand, zonder prijsverhooging, n.l. f 4.— voor een geheel jaar, plus 40 cent porto; voor 't buitenland f 1.— porto. Boekzaal blijft geven wat zij vroeger gaf, véél besprekingen, artikelen, wetenswaardig allerlei enz. maar is bovendien op den 1en van de maand rijk geïllustreerd, terwijl de aandacht óók gewijd wordt aan film- en tooneelkunst.

Te koop gevraagd **No 1 van den eersten Jaargang van het HISTORISCH TIJDSCHRIFT.**
Brieven onder letter H. T. Bureau van dit Blad.

BESTELBILJET

inzenden als drukwerk onder open couvert

Mijne Heeren, U gelieve mij te zenden:

1 Luxe linnen stempelband met goudopdruk voor Boekzaal 1926 à f 1.50

Hoogachtend.

Voornaam en naam:
Straat en huisno.:
Stad en datum:

Galsteenlijders

Er is een middel tegen uw kwaal. ANTIFELLIN brengt U pijnloos in 95 van de 100 gevallen afdoende hulp binnen 24 uren zonder operatie. Lijdt niet langer, doch vraagt zonder kosten of verplichting. de verklaring van dokters en de vele attesten van genezen gelukkigen aan bij

J. DWARSHUIS - GRONINGEN

Veemarktstraat 84 Tel. 015 Groningen

MAGGY

door Pater Lekeux.

Zie recensie No. 2384 in dit blad.

Vlaamse Uitgave f 1.25 franco.

Franse Uitgave f 1.— fr. p. p. f 1.10

ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG

Levering van alle boeken franko door geheel Nederland.

Keurlijst voor Roomsche Jeugdlectuur.

Door het Rafaëlcomité, Bosscheweg 125, Tilburg, is samengesteld en in den handel gebracht een **Keurlijst voor Roomsche Jeugdlectuur.** Deze lijst bevat 93 titels van jeugdboeken voor kinderen van 6—16 jaar. Al deze boeken dragen het stempel van den Keurraad voor Roomsche Jeuglectuur. Zij is verkrijgbaar in den boekhandel à 1 ct. p. ex. en aan bovenstaand adres

N.V. Flanel- en Wollenstoffenfabriek

v.h. Gebr. van Spaendonck

TILBURG.

B. Kühlen - M. Gladbach

Uitgever en Drukker
van den Heiligen Apostolischen Stoel

beveelt zijn

Geschiedenis der Christelijke Kunst in Monographieën

aan.

Zoo juist verschenen:

H. Franciscus v. Assisië in kunst en legende

van P. BEDA KLEINSCHMIDT O.F.M.

in linnen band f 6.- -.

Groote keuze in: **Kunst- en Devotie-Literatuur Heiligenplaten** klein en groot formaat, **Communie-Souvenirs, Congregatie-diploma's, Canontafelen etc. etc.**

In elken Katholieken Boekhandel verkrijgbaar.

Alle soorten extra-aanmaak.

Specialiteit in Reclame-Drukwerken

Offertes staan ten dienste zonder verbinding.

HOE BESPAAR IK 174 GLD. PER JAAR?

„Ik voel me de laatste dagen niks goed". „Nou maar dan ga je vandaag nog naar dokter Pil."

„Is dokter thuis?" „Zeker, maar u zult 'n oogenblik moeten wachten — gaat u even aan de leestafel zitten".

.... ! !! !!!!!

„De dokter wacht u, meneer!"

„Hoe dikwijls heb ik je nou al gezegd, dat je Het Amusante Weekblad niet op de leestafel moet laten liggen. Het ruïneert m'n praktijk!"

STATISTIEKEN wijzen uit, dat een man of vrouw van normale gezondheid gemiddeld één maal per maand de hulp van een dokter inroept.

HET gemiddeld Hollandsch gezin bestaat uit zes personen en de gemiddelde kosten per doktersvisite zijn twee ulden en vijftig cent.

ZES maal twee gulden en vijftig cent is vijftien gulden en twaalf maanden à vijftien gulden is honderd en tachtig gulden.

HET AMUSANTE WEEKBLAD kost franco thuis vijf gulden en zeventig cent per jaar.

HONDERD en tachtig gulden minus vijf gulden en zeventig cent is honderd-vier-en-zeventig gulden. Over die dertig cent praten we niet eens!

WAT doen we nog langer te delibereeren? We bestellen onmiddellijk een abonnement op „Het Amusante Weekblad".

Een complete Jaargang bevat 1248 bladzijden en ruim 2000 foto's en teekeningen

De eerste 1000 nieuwe Abonné's

ontvangen als gratis premie een van onderstaande mooie, uiterst spannende romans.

Charlotte Bream:.. **De Schaduw van het Kwaad.**
Arthur Applin:..**De Schok van het Doodvonnis.**
Anna Katherine Green:.....**De Geheime Kamer.**
Effie Rowlands:....**De Moord op het Tuinfeest.**

BESTELBILJET.

(Inzenden onder open couvert als drukwerk aan den boekhandel of aan Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.)

Ik abonneer mij vanaf heden op
HET AMUSANTE WEEKBLAD
franco p. post tegen f 2 85 per half jaar met het recht op een premie-boek gratis en franco.

Naam: ....

Adres: ....

Oost-West Thuis best

Boekzaal vindt men nagenoeg overal ter wereld, waar Nederlandsch wordt gelezen.

Niet zoozeer omdat *Boekzaal* internationaal georiënteerd is, als geen ander blad, maar omdat *Boekzaal* het meest volledig en uitvoerig inlicht omtrent de Nederlandsche boekenproductie, het Nederlandsche geestes- en beschavingsleven.

Boeken en bladen, belletrie en wetenschap, film- en tooneelkunst trekt *Boekzaal* binnen het domein van haar besprekingsarbeid.

Gaat gij in den vreemde?

Neemt *Boekzaal* mee, de vaderlandsche sfeer *blijft* U omringen.

Wilt gij verre vrienden verblijden?

Zendt hen een *Boekzaal*-abonnement en zij *blijven* dankbaar aan U denken.

Nederlanders in Nederland,

gij moogt zelf niet achterblijven!

Dat U niet over één nachtje ijs gaat, valt te prijzen, doch een Jan-salie-geest is te laken. Gij leeft maar éens, maar beleeft gij het geestesleven van onzen tijd? Weet U wat Oost en West, Noord en Zuid en Uw eigen Vaderland U bieden aan schatten van schoonheid, kunsten, wetenschappen en geestelijke opbeuring en bemoediging?

De tijden zijn slecht, weet daarom wát U koopt en laat U inlichten door *Boekzaal*, bezuinigt op alles, maar niet op Uw geestelijk voedsel, verfrischt Uw geest, verkwikt U aan gezonde lectuur en het leven lijkt U blijer, de beslommering lichter.

U kunt en moogt echter niet alles lezen en daarom moet U *Boekzaal* lezen, een gids, die U het voornaamste aanwijst uit de jaarlijksche wereldproductie van honderdduizenden boeken, die U onpartijdig en onafhankelijk aantoont,waar U Uw voordeel mee kunt doen en wat U zou kunnen schaden. Ge zijt enthousiast voor wat goed is en edel en bouwt scholen en kerken, en terecht, maar géén gevaar is zoo groot als de slechte pers. Steunt daarom, als Apostelen van het goede boek, door Uw abonnement (zegge en schrijve: f 1.— per kwartaal!) en draagt als duizenden anderen een steentje bij voor de uitbouw van *Boekzaal*, die U alles biedt wat U redelijkerwijze verwachten kunt.

Een inteekenbiljet, met gratis premies, bevindt zich op bladzijde 6.

■ BOEKGESCHENKEN ■

F. W. DRIJVER:

MOZAÏEK

Allerlei op het gebied van taalkunde, geschiedenis, volkseigenaardigheden, feesten, gebruiken, bijgeloof, enz.
Vierde geheel omgewerkte en uitgebreide druk f 2.90 . . . . gebonden f 3.50

HISTORIE EN LEGENDE

Vervolg op Mozaïek f 2.30 gebonden f 3.—

SCHETSEN EN BEELDEN

Bijdragen tot de verbreiding der Folklore of Volkskunde, welke ons een blik gunt in de ontwikkelingsgeschiedenis van het menschelijk denken en gevoelen. f 2.25, geb. f 2.90

Prof. Dr. IS. v. DIJK:

GEZAMENLIJKE GESCHRIFTEN

(1877—1917) Zes deelen, ruim 3200 pags. 2e *druk*: Compleet f 30.—, Per deel f 5.50

J. T. DE JAGER:

FRIESLAND EN DE FRIEZEN

Leesboek over de geschiedenis van Us Heitelân. Twee deeltjes, geïllustreerd met vele penteekeningen van R. Dozy en Kaartjes van J. T. de Jager.
Eerste deeltje f 1.50 Tweede deeltje f 2.—
Samen gebonden in één band . . f 4.—

Uitgaven P. NOORDHOFF, Groningen

Keurwerkjes

voor Kinderen	voor Ouderen
Spijze der Engelen in acht bandjes.	De Heilige der geheele wereld.
Band van Liefde.	De trouwe vereerder van den H. Gerardus Majella in twee bandjes.
Jezus mijn Vriend in twee bandjes.	God kennen en dienen.
Mijn Eerste Communieboekje in vijf bandjes.	De zes Zondagen ter eere van den H. Aloysius.
Misgebeden.	De Navolging van Christus in drie banden.
Kruiswegoefeningen.	Kritieke Jaren.

Electrische Drukkerij en Uitgeverij v.h. St. Gregoriushuis -: Utrecht

E. N. A. VAN MEVERDEN
ACCOUNTANT
LID VER. VAN NED. ACC.

Amsterdam, 29 Nov 1926.

VERKLARING.

Ondergeteekende verklaart hiermede, dat hij geconstateerd heeft, dat het tijdschrift Boekzaal der geheele wereld, wordt verspreid. behalve door regelmatige toezending aan abonné's, aan binnen- en buitenlandsche adressen van den meest uiteenloopenden aard, t.w. H.H. Geestelijken, onderwijzend personeel bij het Hooger Midaelbaar onderwijs en M U L O., studenten, Openbare Leeszalen, particulieren en zakenmenschen zonder onderscheid van religie, doch erkende goede situatie en nog vele anderen.

De oplage van het 15 Nov no. 1926 bedroeg 21.000, zegge een en twintig duizend exemplaren.

Hetgeen certifieert,

w.g. Van Meverden.

GROOT WILD IN AFRIKA

door ARTHUR R. DUGMORE

Geautoris. vertaling van J. H. Altona. Zestig illustraties naar foto's en schilderijen van den schrijver. Ing. f 5.50; geb. f 6.90. Het bijzondere van dit boek is, dat de schrijver niet jaagt met een geweer, maar met...... een fototoestel.

Dugmore vertelt van de eigenzinnigheid der dieren die niet willen „poseeren", van zijn moeilijke reizen en van de prachtige natuur. De illustraties zijn schitterend.

H. P. LEOPOLD'S U. M.
DEN HAAG

DE NATUURKRACHTEN

in dienst der geneeskunde, vindt U deskundig en duidelijk bevattelijk en aanschouwelijk omschreven in:

Dr. J. C. Mom, NATUURGENEESWIJZE

(PHYSISCHE THERAPIE)

Nadere uiteenzetting en handleiding methode Pastor Kneipp. Een werk, dat U richting wijst bij de praktische toepassing van deze veldwinnende geneesmethode Speciaal voor dit werk genomen 87 FOTO'S verluchten dit eerste klasse werk. en toonen o.m. de *begietings-voorbeelden* voor **waterbehandeling.**

In keurigen band gebonden slechts f 4.90

Uitgave: LA RIVIÈRE & VOORHOEVE — ZWOLLE
In den Boekhandel verkrijgbaar. — Postgiro 8419.
NU is het de juiste tijd dit werk aan te schaffen!

NIEUW! NIEUW!

Dr. F. W. FOERSTER

Godsdienst en Karaktervorming

Psychologische onderzoekingen en paedagogische voorstellen

Vertaald door Mr. J. L. GUNNING onder leiding en met Woord Vooraf van Prof. Dr. J. H. GUNNING Wz.

Ingenaaid f 4,90 - Gebonden f 5,90
370 bladzijden

'n Klein gedeelte uit den rijken inhoud:

De onmisbaarheid der religie voor de karaktervorming. De leer van de erfzonde en de moderne paedagogiek. De illusie der zelfverlossing. Paulus en Nietzsche. Psychanalyse en christelijke religie. Religie en moderne wetenschap. Philosophie en Christendom. Moderne jeugd en religieuze zielezorg. Bijbel en levensrealiteit. De overwinning van de tweespalt tusschen religie en leven. Gezichtspunten en voorbeelden inzake de hervorming der religieuze paedagogiek.

UITGAVE VAN J. PLOEGSMA, ZEIST

ABONNEERT U OP

TIJDSCHRIFT VOOR ZIELKUNDE EN OPVOEDINGSLEER. Franco p. p. f 8.75 p. jaar.
TIJDSCHRIFT VOOR TAAL EN LETTEREN. Franco p. p. f 7.50 per jaar.

BESTELBILJET

Inzenden als drukwerk onder open couvert, aan den boekhandel of aan Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg, Industriestraat 1.

Mijne Heeren,

Ik wensch mij met ingang van 1 Jan. 1927 te abonneeren op **Boekzaal,** minstens voor 1 jaar en verder tot wederopzeggens toe en gelieve U mij als premies gratis en franco te zenden: L. Kauling: **Het Kerkelijk Boekenverbod** en tevens
óf Bernard Verhoeven: **De Voorhof** (Verzen)†
óf Antoon Coolen: **Lentebloesem** (Schetsen)†.

Naam en Adres ....

....

Duidelijk schrift a.u.b. † Doorhalen welk boek niet verlangd wordt.

Mijne Heeren,

U gelieve mij voor rekening te zenden:

....

....

....

Naam en Adres: ....

....

Duidelijk schrift a.u.b.

ENRICA VON HANDEL-MAZZETTI.

Dr. Johannes Maria Fischer heeft een bloemlezing [1]) samengesteld uit het werk van Handel-Mazzetti en er een inleiding bij geschreven. Zooiets doet een Duitscher graag en niet zonder talent. Veel nieuws heeft Dr. Fischer overigens niet te vertellen. Wat er van de intieme persoonlijkheid van Handel-Mazzetti te zeggen viel, heeft Korrodi gedaan. En dat was zoo weinig, dat ons hart nog omdraait bij de herinnering aan die spekvette bewondering en slijmerige gemeenplaatsen, die men met de weinige zakelijke gegevens moest slikken.

De rest deed Handel-Mazzetti zelf. Ze schiep van een allereenvoudigste formule uit, maar een formule, die wortel had gevat in haar vrouwehart en die vreemde almacht van vrouwelijke zekerheid bezat: kracht, die gebroken wordt door liefde.

Enrica von Handel-Mazzetti.

Iederen roman kan men tot dien grondvorm terug brengen, en een ander mysterie is er niet. Zoo doodsimpel is die structuur, dat Dr. Fischer, als hij haar wil demonstreeren aan de verschillende romans, niet verder komt dan tot een zakelijke paraphrase, die iedereen kan maken.

Is het bepaald noodig, uitvoerig de geheimen te onthullen van een slot op een deur, die wagewijd open staat?

Wij veronderstellen, dat het aantal lezers, dat de romans van Handel-Mazzetti met huid en haar heeft verslonden, honderd maal grooter is dan dat der wel-ingelichten, die aan de hand van Dr. Fischer dit hulpbruggetje tusschen volk en kunstenaar zullen bewandelen.

Wij dingen niets af op de juistheid, en zelfs niet op een zekere verdienstelijkheid van deze inleiding, maar een toerist, die onder een lawine raakt, heeft er weinig interesse voor, wat Baedeker over lawines zegt.

Wij hebben dan op het oog de bloeiperiode van Handel Mazzetti's machtige epiek, die zich ordent om de hoogte-kammen: *Jesse und Maria* en *Stephana Schwertner*. Dit om misverstand te voorkomen.

De grootheid van Handel-Mazzetti is gelocaliseerd. Er is werk, dat aandoet als een versteende formule en ander werk, dat laboreert aan overgevoeligheid. Het eerste is het martiale mannelijke gebaar zonder bezieling: copie in pleister van Michel Angelo's Mozes. In *Der Deutsche Held* al is die verstarring zichtbaar en ze wordt tot een gipsen pathetiek in *Rita's Vermächtnis*. Aan den anderen kant is de opgewonden hymnische toon in *Rita's Briefe* ontspoorde vrouwelijkheid.

Dit is geen opzegging van vroegere bewondering. Hoogstens een herziening, en nog eerder een naschrift. Het is onmiskenbaar, dat de vlam der inspiratie, die eenmaal door de scheppingsformule van de dichteres heenlaaide, schijnt gedoofd. Als men gedwongen is geweest, om nerf voor nerf de structuur van *Rita's Vermächtnis* te betasten, voelt men maar al te goed, dat men een karkas onder zijn handen heeft.

Een van Israël's profeten legde zich op een lijk, en blies het leven in. Symbool van het dagelijksche wonder van den kunstenaar. Maar een wonder gebeurt, of gebeurt niet; doch nooit ten halve. Een kunstwerk leeft, of het leeft niet; en al is het nietleven zoo mooi als een praalgraf, het leeft niet. De latere kunst van Handel-Mazzetti copiëerde een magistraal gebaar. De groote allure, de vooringenomenheid tot epiek bleef haar eigen, maar de formule ontbrandde niet meer onder haar aanraking en bleef een dood ornament.

Stephana Schwertner blijft gebeeldhouwd in de herinnering: een romantisch toppunt van de wereldliteratuur. Die herinnering is niet uit te rukken. Joachim Händel zien we nog altijd, den steengeworden Bijbel, met den harden, stekenden blik van een Alva. En den monnik Albert, een Savonarola-figuur, slank en vast als een pijler; en om zijn dor en pezig lichaam golft de pij op een wind van geestdrift en vervloeking.

Dàt was een opgave, om die kracht te breken onder de zwakheid van een vrouw, Stephana, die ver stond van de ijlende extaze en de gillende wanhoop van Rita, maar kinderlijk een huishoudschort

over haar aureool van heiligheid trok. Waar bleef het universeele gebaar, monumentaal en moederlijk, van de dichteres in *Stephana Schwertner*?

Bij ieder nieuw werk van Handel-Mazzetti stonden de wierookzwaaiers klaar, en bengelden hun lof van-buiten-geleerd als een pompzwengel. Maar de genius van Handel-Mazzetti, die opklom langs *Meinrad Helmperger's Denkwürdiges Jahr* [2]) en na de hoofdwerken afdaalde langs *Der Deutsche Held*, is verdwaald.

Het geraamte van een epische kunst bleef achter als een onbewoonde grootheid, die vroeg of laat haar geweldige ziel tot zich moet terugroepen.

Of het jongste werk van Handel-Mazzetti *Das Rosenwunder* uitzicht daarop opent, weten wij niet. We hebben het nog niet kunnen lezen.

De critieklooze panegyriek van Dr. Fischer gaf ongezocht deze correctie op een grenzelooze bewondering in de pen.

Bernard Verhoeven.

---

1) **Dr. Joh. Maria Fischer,** ENRICA VON HANDEL-MAZZETTI. Geïllustreerd. *Führer-Verlag, M. Gladbach*, 1926. (22 × 14.5) 125 blz. geb. M. 4.—.

2) Verschijnt begin 1927 als *Het Onvergetelijke Jaar* in de Keurboekerij van Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg, 2 deelen in 1 band ing. f 2.40, geb. f 2.95.

MIJNHEER PASTOOR BIJ DE RIJKEN.

Mijnheer Pastoor bij de Rijken (Clément Vautel)

Vautel kán schrijven, hij creëert origineele situaties, felle tegenstellingen, spannende verwikkelingen. Zijn vlugge pen glijdt over het papier. 't Is of hij het boek in een adem heeft neergeschreven, zonder bezinnend overleg en we kunnen het verstaan, dat zijn werk, sprankelend van spot, bijtend van sarcasme de massa heeft weten te pakken.

Vautel's Fransche boek is echter ongenietbaar en absoluut te ontraden. Een pastoor (en wat voor een) is de held van zijn beide werken (*Mon Curé chez les Riches — Mon Curé chez les Pauvres*) en hij voert katholieken en katholieke hoogwaardigheids-bekleeders ten tooneele, doet spreken over godsdienstige onderwerpen, schept een „katholieke sfeer", zonder 't katholicisme te kennen, laat staan te beleven. Alles is voor hem als boetseerklei, die hij, de kunstenaar, zal kneden volgens geheel eigen inzichten, n'en déplaise de waarheid. Wat is waarheid? De romanstof wordt „verwerkt" en de fantasie van den schrijver beleedigt ons in veel wat ons heilig is en dierbaar op niets ontziende wijze, méér uit gevoelloosheid dan uit boos opzet. Bovengenoemde zeer vlot geschreven bewerking[1]) van het 485ste duizendtal is een gecastigeerde editie, die de lezing van het boek voor ontwikkelde katholieken met de noodige levenservaring mogelijk maakt. De geweldige opgang van het Fransche werk en 't feit, dat het boek als film en tooneelstuk bewerkt is, doet ons bij deze Nederlandsche editie wat langer stilstaan. Omtrent het tooneelstuk, zooals dit in den Hollandschen Schouwburg door de N.V. het Nieuwe Nederl. Tooneel van den winter zal opgevoerd worden, willen wij vooralsnog ons oordeel opschorten, al vreezen wij met groote vreeze, — de film zooals die in 't buitenland wordt afgedraaid moet absoluut worden verworpen. Wanneer men de vertaling of beter de bewerking doorleest, dan valt op, dat gepoogd is, to make the best of it, echter 'n moeilijke, hopelooze taak! Specifiek katholieke uitdrukkingen bleken nog wel eens de gebruikelijke moeilijkheden op te leveren: „ik bedien de Mis" (lees de Mis), „ik catechiseer" (geef catechismus), „Onophoudelijke Aanbidding" (Eeuwigdurende Aanbidding). Maar dat is het ergste niet. Dat alles iets gechargeerd zou zijn, á la bonheur, maar men komt toch al op een zeer gevaarlijk terrein, waar het geldt God's Kerk en hare bedienaren. Pastoor Pellegrin, *is* geen pastoor, zoo'n pastoor bestaat eenvoudig niet, *kan* niet bestaan; *hij is een caricatuur!*

Zelfs bij deze gekuischte editie zou men onophoudelijk kantteekeningen kunnen maken, mais le ridicule tue. Stelt u voor, een pastoor die als een marktventer in de Parijsche Kathedraal te keer gaat: „Denkt u soms dat dàt godsdienst is? Op je neus... Neen, mijne lieve schaapjes, de goede God schatert het uit als Hij jullie zoo comedie ziet spelen! Tenminste als hij niet te boos is om grapjes te verstaan......"

Pastoor Pellegrin heeft als poilu, als ziekendrager in den grooten oorlog gediend en heet „verruwd" te zijn, maar naast zijn donderende preeken en niets en niemand

ontziende hekelingen, doet zijn z.g. „goedmoedigheid" al heel vreemd aan, dáár waar wij in het dagelijksche leven een woord van afkeuring uit zijn mond zouden hebben verwacht, b.v. bij de indecente schilderij van Mevr. Cousinet, weleer de Casino-ster als Lizette de Lisac en bij meer van dergelijke gelegenheden. Hoe kan een pastoor zóó naief zijn, dat hij een dametje van de straat om een hotel vraagt, dat hij gaat dineeren in een restaurant van zeer bedenkelijke reputatie, hoe kan hij, als hij ze alle vijf bij mekaar heeft 'n soort begrafenis houden voor zijn hond met iets wat op 'n lijkrede gelijkt, waarin de verwachting wordt uitgesproken: „Jij bent vast en zeker binnengelaten door den H. Petrus, zelfs al zou je met je pooten tegen den gouden hemeldeur gestaan hebben!"

Onzin, profanatie, 't is schering en inslag. De teekening van den Kardinaal, die te oud is om zich te doen gelden en zijn laatste dagen verslijt gebogen (slapende naar men fluistert) over zijn onafgewerkte *Geschiedenis der Christelijke Galliers*, van den Bisschop-coadjutor, verpolitiekt en vermaterialiseerd, van zijn salon-kapelaan, van wereldsche, lichtzinnige geestelijken in Hotel du Grand Fénélon is zóó scheef en buitenissig, dat men er de schouders voor ophaalt, omdat men al dat moois onmogelijk au sérieux kan nemen. Maar bij menschen, die toch al weinig of niets van het katholieke geloof en deszelfs geestelijkheid afweten, die mogelijk al met dwaalideeën behept zijn, moeten dergelijke boeken wel zeer verwarrend werken.

De geschiedenis zelf heeft weinig om 't lijf. De pastoor van Sableuse, Pellegrin moet bij den Bisschop-coadjutor komen, omdat deze zich niet vereenigen kan met pastoor's wijze van spreken en preeken. De Kardinaal wil den pastoor zelf hooren en laat hem in zijn kathedraal preeken, wat 'n paniekstemming te weeg brengt. Te Sableuse hebben de oude graaf en gravin van Sableuse hun kasteel moeten verkoopen aan den O.W.er Cousinet, die getrouwd is met een variété-ster van losse zeden. De heer en mevrouw Cousinet trachten den pastoor in te palmen, „doen wel", geven aalmoezen en verfraaien en verbouwen de kerk e.d.

Zij zorgen, dat de pastoor een bevel krijgt van den Bisschop-coadjutor, de candidatuur van Cousinet te ondersteunen, want mijnheer wil député worden. Pierre, de zoon der Sableuse's moet, als gangmaker, No. 1 op de lijst zijn, mevrouw moet hem weten te winnen en zij doet dat... maakt tevens zijn hoofd op hol en gaat er met hem van door. De pastoor gaat te Parijs op zoek en brengt na allerlei avonturen beiden terug.

Verzoening volgt, al was 't alleen maar om de politiek, want „herstel van de goede zeden" staat in het politiek program. Pierre de Sableuse, die er allang genoeg van heeft, en Cousinet worden gekozen, maar de pastoor valt in ongenade, o.a. omdat hij de candidatuur niet voldoende heeft gesteund en wordt verbannen naar een Retraitehuis.

M. v. M.

---

1) **Clement Vautel,**
MIJNHEER PASTOOR BIJ DE RIJKEN. Vertaald uit het Fransch door R. W. N. Veen-Bakhuis. *P. Dz. Veen, Amstersfoort*, 1926. (20.5×15) 307 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.90.
— **C** —

GEEN ANDERE GODEN!

Er zijn in Benson van die heerlijke momenten die de ziel treffen voor de eeuwigheid; momenten met een zindering van genade, die hij, de begenadigde schrijver, thans misschien gadeslaat, van uit de sferen der Godsaanschouwing, in hun verloop door de geslachten heen.

We denken aan den „Toren der Eeuwigheid" van Toorop, met al die zielen op zijn schansen, uitkijkend naar den strijd der genade, daar beneden, den strijd die voor hen voor goed is beslecht. Het tafereel van dien strijd schildert Toorop niet, want die zielen kijken naar ons; en het is misschien juist de bedoeling van Toorop, onze oogen binnenwaarts te keeren naar dat zelfde strijdperk, en ons den blik te leeren die we dán zullen hebben als het afgeloopen is. Benson en Toorop, hoe verschillend ook, stemmen toch hierin overeen dat ze, met de genade der bekeering, iedere trilling der genade zijn gaan aanvoelen in hun wezen. Wanneer ge langs den weg gaat, in den donkeren avond, en de koord van uw pak breekt, dat leert Benson u dat het een genade is. En voor Toorop kan uit elke schaduw een Christuskop groeien, met twee diepe, donkere oogen als lampen in de duisternis. Zoo plaatsen zij ons, katholieken door de geboorte, voor de ontdekking van ons eigen leven.

Die ontdekking is soms geweldig.

Lees van Benson *None other Gods* [1]. Wat de held, Frank Guiseley doet, schijnt eenvoudig een boutade van een jongen uit de vlegeljaren. En 't is God die een ziel aangrijpt, en 't is een ziel die zich zonder roer of stuur uitwerpt in de zee van Gods genade.

Frank Guiseley wordt katholiek, omdat het Katholicisme de waarheid is. Katholiek zijn, is een kerngenade die, wanneer zij haar inhoud uitspeelt in de ziel, een „initiation"-werk voltrekt waardoor het innerlijke van den mensch wordt omgewenteld naar het prototype, Christus: „Opdat ge in u voelt wat ook is in Christus Jezus."

Welnu, de genade maakt van Frank Guiseley, — den zoon van Lord Guiseley, den student van Eton en Cambridge — een landlooper met een valschen naam.

O ja! het lijkt op een boutade wanneer hij zijn vader, die hem verloochent op zijn woord neemt; met zijn studentenspullen een koopdag houdt: en de universiteit ontvlucht, om den boer op te gaan voor werk. 't Lijkt een boutade; maar hoe kan dit kasteelkind beter genezen van zijn verfijnde behoeften dan, met om Christus' wil den bedelweg op te gaan tusschen het uitschot des volks?

Op den „Toren der Eeuwigheid" hooren wij de zielen zingen: „Zalig de armen van geest, want het rijk der hemelen behoort hun toe"... Die genade maakt den edelman tot een gemeenen dief voor de rechters der wereld...

Niet dat Frank Guiseley aan 't stelen ging, maar het ontvreemde voorwerp werd gevonden onder zijn jas in de donkere schuur, en hij liet zich veroordeelen voor 'n man wiens ziel hij redden wou. Toen zong de „Toren der Eeuwigheid" wellicht: „Zalig de zachtmoedigen, want zij zullen de aarde bezitten"...

Die genade maakt van den rijke, een hongerigen bedelaar.

Frank heeft in 't gevang, getwijfeld aan zich zelf: de nacht is gekomen over zijn ziel. Hij wil biechten.

Gaande langs den weg, ziet Frank een katholiek geestelijke zijn huis binnentreden. Hij klopt aan: „Cann 't you help me, Father, I am a catholic". Maar de priester verstaat den zielekreet niet — daar hangt een geur van lekker eten in zijn huis — en hij sluit de deur omdat alle landloopers katholiek zijn als ze honger hebben. En de Toren zingt: „Zalig zij die hongeren en dorsten naar de Rechtvaardigheid, want zij zullen verzadigd worden"...

Die genade maakt van den geliefde, een verlatene. 't Is wel een andere boutade van hem dat hij aan zijn verloofde geen uitleg geeft over zijn gedrag en denkt dat ze 't allemaal van zelf begrijpen zal. Maar die opperste ontrouw van haar door haar huwelijk met zijn vader, was het eenig middel om hem te harden tegen de menschelijke genegenheid.

En de zielen op den „Toren der Eeuwigheid" zingen: „Zalig de zuiveren van hart, want zij zullen God zien"...

Zóó predikte Christus zijn bergsermoon in die ziel. Ieder woord van den Meester is een feit, ieder begrijpen van den leerling is een daad.

Eén zaligheid vind ik niet in dit boek: Zalig zij die weenen. Frank Guiseley weent nooit, ten minste niet in den eigenlijken zin des woords. Hij vindt alles „natuurlijk" wat de genade doet; natuurlijk, al wat ze hem ontneemt, natuurlijk, ook al wat ze hem geeft. En ze geeft hem veel. O! dien morgen toen Guiseley wakker werd in de wei waarover de dageraad rees. Wat een ontwaken! In de duisternis was hij er in gestrompeld als een dronkaard — dronken van vermoeienis en ellende. En nu wordt hij wakker, vol dauw; onder twijgen, vol dauw; in de grashalmen, vol dauw; en in het opkomend licht dat zeeft door den nevel. Wat een ontwaken! Het is zijn lichaam niet dat opstaat, het is zijn ziel die opengaat. Hij heeft de wereld nooit gekend gelijk ze is: nu pas begrijpt hij de schepselen.

De wereld ademt God, de zon ademt God, heel zijn wezen baadt in God. Nooit heeft hij zich zelf gekend, maar nu voelt hij zich: ál ziel; één goddelijke ademtocht, gloeiend van licht! 't Lichaam hangt rondom hem als een fijn soepel kleed. Kan het nog moe worden, kan het nog ongelukkig zijn? Doet het lijden niet glimlachen? De genade heeft van hem gemaakt: een nieuwen mensch.

— Zwervers. —

...En dien avond toen hij met zijn bende onderkomen kreeg in dat klooster, waarvan de gastenmeester in Frank's oogen de genade las, en hem wenkte en opleidde naar het koor! 't Was een nacht van zaligheid. Frank sprak zijn biecht en de pater zei hem, dat hij nu verkeerde in het tweede stadium van het geestelijk leven: den verlichtingsweg; en dat hij nog een derde stadium zou doormaken, dat niet ver meer was. De pater dacht, dat Frank's roeping in 't klooster lag. Frank aarzelde niet: hij wist zich de dienaar van zijne arme

landloopers met hun ellendige zielen... de ziel van Gertie, het verloopen meisje; ten minste die ziel zou hij redden...
De genade heeft van hem gemaakt een zelfverzaker die zich de zaligheid der extase ontzeggen kan.
Maar de extase zal niet uitblijven...
De weg loopt naar Londen en 't gaat tegen 't Kerstfeest.
Guiseley met zijn volk slaapt in een slechte schuur. Maar in den nacht is er verre muziek, die nadert en nadert en zwelt... en er vallen lichtstralen door de reten. Guiseley zit overeind en luistert. De landloopers wentelen zich om, maar komen niet tot bezinning. Het licht vermindert, de muziek trekt verder, 't wordt stil, stil. En Guiseley denkt dat het een gebruik is van de streek, de meisjes Kersthymnen te laten zingen en geruischloos te gaan door den nacht. Maar de zingende stralen blijven hangen in zijn ziel.
De ploeg werkt nog even bij een boer. Tegen den avond moeten ze hun spullen samenrapen en vertrekken.
Guiseley vergeet zijn kousen. Hij gaat terug. Daar straalt licht uit de aangestooten staldeur. Guiseley duwt ze even open. Een jonge vrouw die haar boorlingsken in de kribbe legt, kijkt om en groet voornaam. Een oude man spreidt zijn vingers open voor zijn lantaarn. Guiseley kijkt in zijn rustige oogen en ook hij groet voornaam. 't Zijn edele landloopers, denkt Guiseley, en hij vergeet nog eens zijn kousen. Maar de „Edele Landloopers" wonen voortaan in zijn ziel te midden van de Zingende Stralen.
Het is tijd. Guiseley is volkomen „geïnitieerd", het uiterste oogenblik is nabij. Hij ziet de kans klaar Gertie terug naar haar moeder te brengen. 't Domme ding begrijpt er niets van. Een oogenblik denkt ze dat „Frankie" op haar verliefd is, maar als ze voor haar moeders deur staat, wil ze terug naar het „andere huis", want ze heeft... haar handschoenen vergeten! Eer ze 't weet is ze binnen en Frank loopt weg, terug naar „dat huis", waar de man voor wien hij in 't gevang zat hem den doodslag geeft. Zoo wordt ook de achtste zaligheid voor hem een feit. De genade heeft hem gemaakt tot een martelaar.

De Hooge Weg is een heerlijk boek. Benson heeft het geschreven voor de menschen, die geen heiligenlevens lezen. En die menschen vinden het doorgaans „dwaas". Voor ons echter is het een prachtige illustratie van het zuiverend, verlichtend, vergoddelijkend werk der genade in de zielen, die om Christus de wet van het „zelfbehoud" vergeten.

---

[1]) **R. H. Benson,**
DE HOOGE WEG, Vertaald uit het Engelsch door Pieter van der Meer de Walcheren, Geïllustreerd door H. Moerkerk. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1926. Keurboekerij. (16× 11.5) 496 blz. ing. f 1.95, geb. f 2.50.

DICHTERS IN HUN KABINET.

George Sand.

Reeds in haar jeugd was de vlinderende fee eener droomerige verbeelding George Sand's liefste speelgenoote. Tusschen haar dolle jongensbuien in kon ze haar eenzame uren stil-vergenoegd verdroomen op een romantisch plekje van he nieuwe slotpark of liet zich door haar fijnzinnige grootmoeder de oogen openen voor de wondere schoonheid der natuur. Al spoedig ontwaakte in haar communicatieven geest de lokkende drang om het droomenrijk te beschrijven, dat zij met zoo'n jeugd-warme liefde had opgebouwd. Toen zij na de pensionaatsjaren toegang kreeg tot de bibliotheek en daar een nieuwe gedachtenwereld binnentrad, werd het besef harer roeping nog versterkt. Jammer genoeg nam zij ook toen reeds Rousseau's rommelig conglomeraat van wijsgeerige ongerijmdheden diep in zich op. De bittere noodzaak „om den broode" zou echter over haar neigingen beslissen. In 1822 werd zij als achttienjarig meisje uitgehuwelijkt aan den baron Dudevant. Niet de kwartieren van het blazoen, maar karakter, neiging en zienswijze maakten dit huwelijk tot een mésalliance. Zonder officieele echtscheiding, die eerst jaren later aangevraagd werd, verliet Mme Dudevant haar man in 1831. Afwisselend moet ze drie maanden verblijven in Parijs en in Nohant. Daar de 1500 fr. lijfrente niet toereikend waren voor het onderhoud van haar zelf en haar twee kinderen, moest ze naar bijverdiensten omzien. Jules Sandeau bracht haar in aanraking met zijn landsman Delatouche, eigenaar van de *Figaro*, die haar eerste schetsen opnam. Het schrale honorarium maakte echter de opsporing van nieuwe geldbronnen noodzakelijk. Op raad van Delatouche, die zijn tijd kende, begonnen Jules Sandeau en Mme Dudevant aan een roman en weldra lag *Rose et Blanche ou Comédienne et Religieuse* gereed. Het aandeel van Sandeau bepaalde zich enkel tot een paar omwerkingen. De kwestie van het auteurschap van dezen eersteling had nog al veel in. Op verlangen van haar schoonmoeder kon Mme Dudevant niet met haar familienaam onderteekenen. Sandeau was bang voor zijn vader. Nu zou Delatouche den knoop doorhakken. „Kort uw naam eenvoudig af, schrijf Jules Sand en uw eigen vader zal u niet meer herkennen." De uitgever honoreerde het boek, dat eenigen opgang maakte, met 400 fr. Daar Mme Dudevant naar Nohant terug moest, stelde ze Sandeau het concept van een nieuwen roman voor en verdeelde met hem de te schrijven hoofdstukken. Gedurende de drie eenzame maanden op het kasteel vlotte de arbeid wonderwel en spoedig was *Indiana* voltooid. Sandeau had intusschen heel kalm te Parijs rondgeflaneerd en was zijn afspraak vergeten. Vol geestdrift las hij het werk zijner vriendin door en wilde niet meer voor corrector fungeeren: er was niets te verbeteren. Toen zij het wilde uitgeven onder zijn schuilnaam, verzette hij zich zeer beslist. Ook nu moest Delatouche weer raad geven, „Sand" zou men kunnen behouden, meende hij, terwijl men als voornaam den heilige van den dag zou kiezen. De kalender werd opgeslagen en St. George viel de eer te beurt. Dezen pseudoniem heeft Mme Dudevant voortaan trouw gevoerd. De moordenaar van Kotzebue heette ook George Sand, een omstandigheid, die er veel toe bijdroeg om haar populair te maken, daar men vermoedde, dat de onbekende schrijver dien naam had aangenomen uit sympathie voor den veroordeelden student.

Met *Indiana* zet de lange reeks harer romans voor goed in. Haar pen was vlug en vaardig; spontaan en zonder aarzeling werkte haar phantasie; liefde tot de kunst maakte ze vlijtig.

Geregeld schreef zij acht tot tien uur per dag, terwijl ze de eene sigaret na de andere rookte „om haar hersenen te prikkelen'', zooals ze voorgaf. Vaak werkte ze door tot diep in den nacht. Nooit sliep ze langer dan zes uur, ook tien het schrijven liefhebberij — nécessité de nature — en geen broodwinning meer was. In 20 jaar tijds brachten haar romans de ronde som op van 800.000 francs, een cijfer, dat menigen armen poëet onzer dagen doet vertwijfelen en dat toch weer gering is, als men bedenkt, dat Victor Hugo voor *Les Miserables* alleen 800.000 fr. kreeg. Als zij op't slot Nohant verbleef, volgde ze een vaste dagorde, waaraan ze stipt de hand hield. Voltooide zij een roman, voordat de werktijd verstreken was, dan begon zij aanstonds zonder onderbreking aan een nieuw boek. Tot elf uur schreef zij aan haar romans; na een vluchtig ontbijt hervatte ze het werk tot zes uur; de avond werd doorgebracht in interessante gesprekken met haar talrijke gasten en eerst laat begaf men zich te ruste. *Rose et Blanche* schreef zij in zes weken; voor *Indiana* had ze drie maanden noodig; *Valentine en Lélia* vergden niet meer tijd. Vijlen of polijsten kende ze niet. Het gevoel en de verbeelding deden bij haar alles. Als zij een nieuwen roman opzette, toog zij zonder schema, zonder aanteekeningen, zonder boeken aan het werk. Zij had slechts een algemeen vaag idee en liet zich volledig gaan volgens de grillige invallen van het oogenblik. Hoe langer zij schreef, des te levendiger werd haar verbeelding. En zoo zeker was ze dan, dat haar handschriften geen verbeteringen aanwijzen. Ook haar taalgevoel bleef zuiver en gaaf, al komen in haar stijl ook telkens dezelfde woorden, dezelfde wendingen, dezelfde kleuren terug. Het was echter geen zeldzaamheid, dat zij de hoofdhandeling uit het oog verloor en op verre zijpaden afdwaalde. Haar hoofd zat te vol sociale hervormingsplannen, die door haar romanhelden verklaard en verdedigd moesten worden. Ondanks haar gestage arbeidzaamheid en rijke vruchtbaarheid bleef haar geest steeds frisch en veerkrachtig. Ook haar werklust nam met de jaren niet af. In de laatste dertig jaren van haar leven heeft ze nog ongeveer veertig romans geschreven. Toen zij stierf liet zij haar laatsten roman onvoltooid achter.

George Sand.

De vier perioden, die men gewoonlijk in haar oeuvre onderscheidt, loopen parallel met de talrijke zwenkingen harer levensbeschouwing. Daarom had zij zich de moeite kunnen sparen een twintig-deelige *Histoire de ma vie* te schrijven: heel haar tapageus leven, dat een lange, weinig stichtelijke roman vormt, is reeds de vage achtergrond van al haar boeken. De mannen spelen den onbenulligen Dudevant of den decadenten De Musset; de vrouwen hebben het hysterische, libertijnsche, abnormale van haar eigen onvrouwelijk karakter. Haar romans zijn glanzende improvisaties, los aaneengevoegd en breedsprakig, zonder ernstige psychologische karakterteekening en innerlijke waarheid. Typeerende boeken zijn: *Indiana, Consuélo, La Mare au diable, Les beaux Messieurs de Bois-Doré, La Reine Coax*. Deze bewijzen ook de parelende veelzijdigheid harer verbeelding: wild-romantisch, idealistisch-psychologisch, idyllisch, zoetelijk-droomerig en feëriek. George Sand is heden ten dage totaal verouderd: van al haar roem is alleen nog overgebleven de eer vertegenwoordigd te zijn in de een of andere school-uitgave van Fransche auteurs.

H. Rongen.

DE HALVE WERELD ROND.

We kennen het oorspronkelijke werk niet, maar we vermoeden, dat de beteekenis ervan meer in de literaire dan in de aardrijkskundige of etnographische voortreffelijkheden, die het sieren, gezocht moet worden. Daarom moeten voor de vertaling ook hooge eischen gelden. Nu legt Claudine Bienfait voortdurend bewijzen af een schijnbaar zeer vlot geschreven boek in behoorlijk Nederlandsch bij te kunnen houden. Het is daarom dubbel jammer, dat ze nu en dan geen kans ziet de bruischende vloed van bijvoegelijke naamwoorden te weerstaan, welke de schrijver over zijn pennevrucht heen laat banjiren. Zij vervalt dan in slordigheden en we krijgen dingen te lezen als: „Vurig en boosaardig zijn ze, zelfs gevaarlijk als ze zich wapenen met een van die groote, blinkende, scherpe, kromme messen, in elke hand, dat hun gewone werktuig is, dat altijd klaar ligt in de van riet gevlochten manden, die hun kookgerij bevatten en de weinige bezittingen, die ze steeds op hun tochten medevoeren.''

Nu wat het boek zelf betreft. De schrijver heeft een tocht gemaakt van Bombay naar Calcutta en dan naar Burmah, vanwaar hij door de Shan-Staten naar Siam wandelde. Als dessert komt nog een hoofdstuk aan Peking, en een ander aan de terugreis per Transsiberische gewijd. De tocht doet aan een huzarenpatrouille denken, in zooverre schrijver de aanwezigheid van Indië en Burmah wel heeft geconstateerd, maar er secuur voor gezorgd heeft over alle daar hangende problemen heen te galoppeeren. Hij heeft niet bij dyarchie stil gestaan, niet bij swaraj of Ghandi, niet bij de industrialisatie of de economie, niet bij de politiek, de etnographie, de munteenheid, de

bevloeiïngswerken, de architectuur, de religie, het communisme, de historie, etc. etc. En toch heeft hij met beide oogen wijd open gereisd. Maar hij heeft zich vergenoegd de indrukken neer te schrijven, welke de dingen van den dag op hem maakten en zich verder om die dingen niet bekreund. Nu moeten dergelijke werken literair zeer hoog staan om niet vervelend te worden. *De Halve Wereld rond* [1]) verveelt ondanks zijn omvang echter niet, hetgeen deels ook wel te danken is aan de vlotte toon, waarin het geschreven werd, alsmede aan de humor — maar vooral ook aan den frisschen en waardeerenden geest des reizigers, die voortdurend tusschen de regels door komt gluren. Deze jonge Deen vertelt ons gelukkig niet, hoe het er bij hem zelf van binnen uitziet en hij jammert ons ook niet wat voor over „de Ziel van het Oosten'' maar hij weet een mooie bloem en een bonte vlinder en een knap meisje en een goede biefstuk naar waarde te schatten en men komt er onder het lezen toe met hem van die eenvoudige dingen mee te genieten.

Kinderen uit Birma.

Maar zoo hij ons al niet met sentimentaliteiten aan boord komt, zoo geeft de jonge Vikinger toch herhaaldelijk blijk over een fijn menschelijk gevoel te beschikken. Roerend is b.v. de beschrijving van een Kerstnacht, die hij met een anderen, verlaten blanke doorbracht, ergens ver weg in een passagrahan op de grenzen van Siam en Burmah. Overigens bewijst zijn warme sympathie voor laatstgenoemd land wel, dat Nielsen met een fijn besnaard gemoed door het Oosten is getogen en dat hij direkt heeft weten aan te voelen, waar 't neusje van den zalm gezocht moest worden. Wat echter z'n warme appreciatie van de door en door on-Burmahsche stad Rangoon betreft, zal hij wel alleen in de wereld staan.

Ondanks de vele beschrijvingen, welke in het boek voorkomen, is er toch ook nog ruimte in overvloed gebleven voor veel actie. Deze bereikt haar hoogtepunt wanneer de schrijver zich opmaakt om, van Burmah uit naar Chieng mai in Siam te marcheeren. Hier voert hij ons door landstreken, de Shan-Staten genaamd, waar we in Holland bijna heelemaal niets van weten. Hier kunnen we dus werkelijk iets van hem opsteken, hoe vluchtig hij de dingen ook blijft behandelen. Een tusschen den tekst ingelaschte kaart zou op dit punt overigens

geen overbodige luxe geweest zijn. Zij, die wel eens dergelijke zwerftochten gemaakt hebben, kunnen zich in deze hoofdstukken te goed doen aan een vlot en humorvol relaas van al die kleine zorgen met koks, dorpshoofden, koelies, temperatuur, maaltijden, enz. enz., welke het lot zijn van al degenen, die zich in tropische gewesten buiten den beaten track wagen.

G. Ridder de van der Schueren.

---

[1]) **Aage Krarup Nielsen,**
DE HALVE WERELD ROND. Vertaald uit het Deensch door Claudene Bienfait. Geïllustreerd. *Em. Querido, Amsterdam.* 1926. (22×15.5) 346 blz. ing. f 6.25, geb. f 7.50.

POTEMKIN EN FAUST.

II.

Mephisto begluurt Gretchen's Mariabeeld.

Bij de groote Faustfilm van de Ufa, welke op het oogenblik in Nederland circuleert, komen geen politieke bedenkingen in het geding. Zij is een van die bezienswaardige cinematographische kunstwerken, waarvan de veelgesmade Duitschers het tot nog toe onvervreemdbaar gebleken geheim en monopolie bezitten. Een geheim en een monopolie, dat door de met dollars jongleerende Yankees niet zal bemachtigd worden, omdat cultuur en geest nu eenmaal niet te koop zijn. De materie voor deze rolprent werd niet uitsluitend geput uit het eerste deel van Goethe's Faust. Ook de oude middeleeuwsche legende van Dr. Faustus werd als bron aangeboord. Doch de kerngedachte van Goethe's werk bleef niettegenstaande de vele en belangrijke invectieven ongeschonden in deze film bewaard. Als in een fantastisch visioen zien wij hier den eeuwigen strijd tusschen het goed en het kwaad uitgebeeld, een strijd, welke den mensch sinds de erfzonde martelt en zal martelen tot aan het einde der tijden.

In enkele, van opvatting traditioneele, maar in uitwerking oorspronkelijke beelden wordt deze kamp tusschen de machten van hemel en hel gesymboliseerd en gesynthetiseerd. Hoog in de grenzelooze ruimte van het heelal staan de vijandige krachten tegenover elkaar: een strijdvaardige engel, gedragen op de blanke welving van geweldige wieken, stralend als een jonge dag, en de geest van het kwaad, zwart en dreigend, maar lager, de zware contouren van vlerken en schouders en kop als een sombere, barre bergkam. Deze, tot de algemeenheid van het abstracte opgevoerde verschijningen, gaan een weddenschap aan, waarvan de hooge inzet is de onsterfelijke ziel van Dr. Faustus, niet *een* mensch, maar *den* mensch. Al de verder volgende beelden vormen eigenlijk slechts een uitvoerige paraphrase van dit grondgegeven.

De moord op Valentijn.

Zoodra de weddenschap gesloten is, strijkt de geest van het kwaad met zijn met pest besmetten mantel neer op het schilderachtige stadje, waar Dr. Faust woont. Schijnbaar tevergeefs doet de geleerde alchimist en geneesheer een beroep op God om hem te helpen, bij zijn wanhopigen kamp tegen de noodlottige epidemie, en als zijn geneesmiddelen falen, roept hij ten einde raad de hulp van den Booze in. Deze verschijnt en sluit met Faust een overeenkomst, waarbij den dokter één proefdag wordt toegestaan om zich van de macht des duivels te vergewissen. En inderdaad die macht is groot, want Faust geneest de zieken, tot plotseling het aanschouwen van een kruis op de borst van een stervende hem machteloos doet terugdeinzen. Achtervolgd als zwarte kunstenaar vlucht hij naar zijn laboratorium en heft, van het leven walgend, een schaal met gif naar de dorre lippen, doch Satan waakt en goochelt hem zijn jeugd voor oogen. Een toomeloos verlangen naar genot en jonkheid stormt in den ouden Faust omhoog en bezwijkend voor de vleiende verlokking van den Booze onderteekent hij het contract, waarbij *hij* zijn ziel aan de hel verpandt. Dan schenkt Satan hem het uiterlijk van zijn jonge jaren terug en vangt een bandelooze tocht vol even hachelijke als amoureuse avonturen over de wereld aan. Doch vrede vindt Faust niet. Heimwee drijft hem terug naar zijn vaderstad, waar hij op het Paaschfeest het schuchtere Gretchen leert kennen. Van nu af volgt de film vrij getrouw de overbekende, tragische gebeurtenissen zooals die in Goethe's gedicht beschreven staan en welke eindigen met den triomf der „liefde" (een liefde, die zoowel het tijdelijk als het eeuwig geluk van de geliefde op het spel zet, heet eigenlijk beter hartstocht) over de macht des duivels.

De hoofdrollen in deze rolprent zijn alle goed bezet. Gösta Eckmann als Faust voldoet het best in de gedeelten, waarin hij als de oude alchimist optreedt. Dan bereiken zijn gebaar en houding en indrukwekkende kop hun hoogste expressiviteit. Een voortreffelijke „komische Alte" is de bekende Fransche declamatrice Yvette Guilbert, die hier als filmactrice debuteert. De bekoorlijke Camilla Horn als het verleide Gretchen heeft vooral in de laatste acten, als de namelooze ellende haar voortzweept door den sneeuwnacht en zij als kindermoordenares den brandstapel moet bestijgen, waar zij met den berouwvollen Faust den dood en het eeuwige leven zal vinden, treffende momenten. Maar boven allen uit steekt Emil Jannings als Mephisto. Zijn creatie breekt en moest breken met alle gepatenteerde Mephistofeles-tradities omdat zijn physieke ver-

Faust's ommekeer.

schijning een handhaven van die tradities onmogelijk maakte. En ofschoon Jannings een vrij beperkt uitbeeldingsvermogen bezit (zijn glansrollen zijn die, waarin hij voor een goedmoedigen bruut, een bestialen woesteling, een potsierlijk verliefde lobbes of een argeloozen grapjas mag spelen) is hij erin geslaagd zijn onconventioneele Mephisto-opvatting aannemelijk te maken. Vooral vóór de verjongingskuur, die hij met zijn patiënt Dr. Faust ondergaat, is zijn uitbeelding merkwaardig.

Als een zonderling, afzichtelijk, geslachtloos wezen, zien wij hem met spottende bonhommie onderhandelen over het contract, dat hem de begeerlijke ziel van Faust in handen zal geven. Zijn figuur is daar van een onpersoonlijke persoonlijkheid, een representatieve incarnatie van het kwaad. Maar ook later, wanneer hij met de geijkte attributen van den tooneel-satan verschijnt, blijft hij een ongewone, doch baarlijke duivel. Zijn massieve lichamelijkheid en zijn door ondeugden ruw geboetseerd gelaat zijn minstens even aanvaardbaar voor die des duivels, als de immaterieele schraalheid en geniepige spichtigheid, waarmee de Booze in de algemeen gangbare voorstellingswijze is behept.

* * *

Hoewel de Potemkin-film en de cinematographische Faust-bewerking zeer sterk van aard verschillen en men zich bij de beoordeeling van deze ongelijke grootheden dus telkens op een geheel ander standpunt dient te plaatsen, lijkt het ons toch voor het wezen van beide werken illustratief, ze een oogenblik met elkander te vergelijken.

Voor de Potemkin-film had de regisseur Eisenstein nagenoeg uitsluitend film-klaar materiaal. De Sovjet gaf hem de vrije beschikking over oorlogsbodems en manschappen van het Roode leger, over de haven van Odessa enz. Er behoefde niets te worden gebouwd. Zijn arbeid bestond dus hoofdzakelijk uit het suggestief groepeeren van het reeds voorhanden zijnde. Hij had collectieve gevoelens en emoties in beeld te brengen, waarbij het individueele spel slechts van ondergeschikt belang was.

Murnau, de bekwame regisseur van de Faustfilm, en zijn helpers, zagen zich echter over een geheel andere taak gesteld. Niet alleen moest hun verbeelding een machtigen greep doen naar het bovenzinnelijke, dat zij in een tastbare gedaante hadden uit te beelden, maar bovendien moesten zij heel de wonderlijk fantastische sfeer van het Faust-drama, zij het ook aan de hand van reëele gegevens, creeëren. Van hun plastisch vermogen werd zoowel door de belangrijkheid van het spelelement als door het noodzakelijk artificiëele in deze rolprent veel meer geëischt dan van dat van Eisenstein.

Zij hebben zich van deze uiterst zware taak met een vaak verbluffend meesterschap gekweten. Zoo zijn de tafereelen in het artistiek gecomponeerde laboratorium van Faust geworden van een Rembrandtieke schoonheid. Zoo heeft de begoochelende, virtuose enscèneering onder de fijnzinnige belichting (Wie verstaat de belichtingskunst zoo goed als zij, die niet zonder reden van „Lichtspiel" spreken?) een hoogere, want door een streng kunstenaarsoog geordende en verpuurde realiteit in het leven getooverd. Wat de moderne foto- en filmtechniek hier tot stand hebben weten te brengen, dwingt de bewonderende verbazing af zelfs van den meest verstokten anti-bioscopist. Zij doet u sprookjesachtige illusies ervaren als boeiende werkelijkheid. Slechts een enkele maal, zooals b.v. bij de rit van de vier Apocalyptische ruiters, die de wereld teisteren, blijft de machinatie van het beeld als kunstmatigheid zichtbaar. De Ufa-maatschappij handhaaft met de Faustfilm de reputatie, welke zij door de magistrale verfilming van de Nibelungensage met eere heeft verdiend.

Herluf van Merlet.

MR. EN MRS. CHESTERTON.

Vier jaren na de bekeering van Gilbert K. Chesterton, is den 2 Nov. l.l. zijn vrouw Frances Chesterton-Blogg ook tot de katholieke kerk overgegaan, bericht *The Universe*. De gebeurtenis had plaats in de kerk van den H. Augustinus, patroon van Engeland, te High Wycombe in Buckinghamshire Father Th. Walker, die haar onderricht had, verrichtte de plechtigheid. Een interessante bizonderheid mag het wel heeten, dat het juist gebeurt in dit jaar, nu de zilveren bruiloft van Chesterton gevierd wordt.

Mrs. Chesterton is lang geen onbekende voor 't lezend publiek in Engeland, evenmin als de vrouw van dien grooten vriend van Chesterton, Hilaire Belloc.

May Baterman is het zilveren paar eens gaan opzoeken in Beaconsfield, waar hun landelijk huis staat te midden van een landelijke omgeving. Top Meadow heet het. Een geest van vrede en rust moet er van uitgaan, inwendig en uitwendig. Iets, dat velen van Chesterton niet zullen verwachten: zoo'n verwoede strijder lijkt hij, altijd klaar er op in te slaan. Maar wat een diepe rust lacht er onder zijn spot. Wat een goedaardigheid komt door zijn felle woorden heen. Hij heeft een satire, die hemzelf niet bitter maakt; wat hij schrijft, dunkt ons, doet hij met een halfverborgen lachje, stil voor zich zelf, — met een ondeugende tinteling in z'n oog, om de rake manier, waarop hij zijn vijand van verre treft.

„Hoeveel Chesterton ook te doen heeft, hoeveel papieren er ook liggen te slingeren op den vloer en de tafel van zijn kleine werkkamer, met zijn schoorsteenmantel waarop een vermakelijke Arke-Noachs-verzameling van vreemde beesten, van allerhande grootte en soort, met daar lustig tusschen door het beeld van een heilige, — toch blijft de innige klare rust van het tehuis onverstoord, wijl ze er te diep in zit om door

die buitenkant-dingen veranderd te worden, en Mevr. Chesterton is bijna altijd bezig met telefoontjes of boodschappen of fotografen en bezoekers.

Als een aardbeving het huis en den tuin van Top Meadow zou ten onderste boven werpen, dan zoudt ge zijn voornaamste inwoners, en niet te vergeten Quoodle (den hond) zich zien aanpassen aan de omstandigheden.

't Zou draaien in een of anderen rustigen hoek, precies of er de vier muren nog stonden. Dat is overal, dunkt ons, waar een echt thuis bestaat, met echte menschen er in levend, zooals Gilbert en Frances Chesterton.

Charles Dickens.

De heele atmosfeer van Top Meadow is gedrenkt met die eenige, zonnige innigheid. Ge gaat er vandaan met een gevoel van gelukkige warmte, vol verwondering, waarom alle andere huizen met lieve menschen er in, niet hetzelfde zijn. Dit nieuwe huis, langzaam aan uitgebouwd, totdat het, zooals Chesterton zegt, bijna een dorp voor zich zelf is, bezit, hoe ongeloofelijk het ook schijnt, de traditie en de mildheid, die we gewoonlijk slechts toeschrijven aan oude „family-places".

Het heeft geen uiterlijkheid of bedrog of pretentie over zich, evenmin als zijn eigenaar, — wat hun oer-eigen karaktertrek uitmaakt. Ge voelt, dat indien Chesterton morgen een hoogen adel kreeg, — iets wat onbestaanbaar lijkt, — en hij — wat nog onbestaanbaarder lijkt, — hem aannam, het nooit bij hem zou opkomen om de lijst van zijn kennissen te herzien, een enkele houding te veranderen, of het leven van een anderen kant te bekijken. Ze zijn eenvoudig en vriendelijk... Zoo ongeveinsd kan hij genieten van zijn eigen zetten... Als ge je zelf neerslachtig, moedeloos of bitter gestemd voelt, dat kunt ge geen beter opfleurend middel uitdenken, dan Top Meadow geeft.

De tuin is een wereld van kleur — teeder verzorgd door Mrs. Chesterton. Een beeld van Sint Franciscus van Assisi houdt over alles de wacht en van bijna alle paden kunt ge Chesterton's lievelingsheilige zien. Mrs. Chesterton is van meening, dat de wereld reeds te veel van haar weet. Feitelijk echter weet ze weinig of niets. Misschien alleen degenen, die werkelijk ingewijden zijn, weten hoeveel van de geestelijke kracht die van Beconsfield uitgaat, aan haar zorgen te danken is.

Ze was een buitengewoon begaafd meisje en kwam door een vriend van haar familie in kennis met een „jongen man, die een toekomst had". Niet lang daarna trouwde ze met dien jongen man, op nog jeugdigen leeftijd. En dit jaar vieren ze de zilveren bruiloft...

P. Quirinus, O.Cap.

HET KREKELTJE BIJ DEN HAARD.

De wereld is, wélbeschouwd, een schoone en genoeglijke plaats, waar de aardigste jongens hollen over de sneeuw om bij den poelier om den hoek de vetste ganzen te halen. Zoo is 't voor Scrooge de vrek, wanneer hij in den Kerstmorgen den neus buiten het venster steekt, en in de koude morgenlucht de balsamieke geuren opsnuift van die goedheid, die ons leven is. De wereld had dien Kerstmorgen haar doopkleed aan, en met de witte sneeuw waren al hare erfelijke en eigen zonden weggewischt. De wereld was blank als de ziel van alle Kerstkinderen, en alle menschen tripten over het ongerepte naar den verren einder, naar den hoek van de wereld, waar de engelen de sterrenbogen vasthielden als pralende festoenen, en God de Vader de kinderen der menschen zegende, gezeten op een regenboog en wolken van rose en goud aan Zijne Voeten. En langs dien verren en luchten weg, kringelde de rook uit alle schoorsteenen omhoog, plechtig als een gebed, en de geur van alle gebraden ganzen, eenden, kippen en kapoenen dreef over de wereld als een weldoende nevel. En het heelal keek ademloos toe, toen de

pudding van juffrouw Cratchitt uit den vorm moest komen, en ademde verlicht, toen juffrouw Cratchitt bekende, dat zij wel even getwijfeld had over het meel, maar dat alles toch weer meegevallen was... Want dat is toch ook de taak van het heelal: mee te vallen. Daarom mocht Tiny Tim, vertegenwoordiger van alle kreupelen en lammen, niet sterven: heel de macht van den geest der Toekomst bezweek, omdat Charles Dickens niet wilde, dat Tiny Tim sterven zou. Wie echter meent, dat Tiny Tim ooit iets anders werd dan een mager blauw-bleek manneke, die langzaam op krukken voortsjokte naar den einder der wereld, naar God den Vader op den regenboog — die heeft niets begrepen van het grootsche leven en de geweldige taak van alle Tiny Tim's in het weidsch heelal: om alle menschen te herinneren aan Hem, Die de blinden deed zien en de lammen deed gaan. Want die herinnering hebben wij allen van noode, opdat voor ons het heelal zijn taak verricht: mee te vallen. En dat doet het heelal voor den goeden Bob, wanneer Scrooge de vrek hem knorrend en grommend mededeelt, dat hij gedwongen is Bob's salaris te verhoogen: een ontzaglijke mededeeling, want het diepste der hel beleefde nooit schrikwekkender oogenblik, en aan den einder der wereld huppelden de sterren, en werd het Hallelujah opnieuw getoonzet.

Dickens woonplaats van 1823—1824.

* * *

Charles Dickens zelf heeft reeds heel wat jaren den einder der wereld bereikt, en het optimisme der negentiende eeuw, waarvan hij een der edelste en een der meest typische vertegenwoordigers was, verdwijnt uit onzen gezichtskring. Dit mag er ons echter niet toe brengen om Dickens minachtend of schokschouderend voorbij te gaan. Dickens was een kunstenaar, die op zeer eigen wijze een maatschappelijke taak wilde vervullen: en hij heeft die taak ten einde toe vervuld. Dickens is een maatschappelijk hervormer geweest, grooter dan tien politici: en toen hij ontsliep, had hij iets verbeterd op de wereld. Wat niet blijven kon, was zijn perfectionisme: de poëtische overtuiging, dat de wereld en de menschen konden groeien naar de volmaaktheid, wanneer zij maar de stem volgden van het hart alleen, dat popelende, tranenrijke hart van Dickens, dat hij tot het bezit fantaseerde van iederen mensch.

Ibsen heeft sedertdien geklopt op die poëzie om te zien, of zij niet hol was; en Pirandello grinnikt, omdat de poëtische menschenliefde toch niets anders is dan vereering voor de schim van het eigen ik, die wij in den ander meenen te herkennen. „La génération, née de la guerre", heeft te veel gezien en te veel moeten doorleven, om te kunnen bestaan van een droom, waarin de wereld werd tot een peperkoekenhuisje van louter goedheid, en het al te vaste van iederen mensch versmolt tot een welige dauwigheid. En wij kunnen niet zoo gemakkelijk als de bekeerde Scrooge een kreukelooze wereld zien, blank en wijd, met alle schoorsteenen plechtig rookend voor aller festijn. De Kerstwereld van thans is een wereld, waarin men zich en anderen verveelt, en tusschen twee catastrophen in toetert en mirlitont, om de verschrikkelijke stilte der Afwezigheid Gods te dempen. De Scrooge van thans zal zich niet meer bekeeren op der geesten roep: die roep kan psychanalytisch worden verklaard. De Scrooge van thans zal het salaris van Bob Cratchitt niet verhoogen en ook niet verlagen, want dat doet een wezen, met vlerken tot het uiteinde der aarde; een noodlot, dat we de economische noodzakelijkheid noemen. Bob Cratchitt heeft met de Kerstdagen congres van zijn vakvereeniging, en Tiny Tim is nooit geboren.

* * *

De nooden der wereld zijn uit iets anders geboren dan uit een voorbijgaand gemis aan goedheid des harten: de bronnen des levens zijn vervalscht. De kaarsen aan den Kerstboom, die Dickens heel zijn leven heeft

ontstoken, hebben we lief om haar teeder spel van licht en schaduw, maar zij verlichten den weg niet en zij warmen de verkleumden niet. Wij moeten een vuur ontsteken, dat gloed werpt in alle landen; het hart der wereld moet een haard zijn der goddelijke liefde. Wij slenteren niet meer om de kern der dingen heen; de grimmigheid tegen het leven van den tijd loopt echter vele teederheden voorbij. Wij willen den haard ontsteken, maar moet het brullen van de vlammen het stille getsjilp van het krekeltje overstemmen?
Charles Dickens laat dat krekeltje zingen en 't is goed en wijs, in deze dagen weer eens te luisteren naar dat gezang. Dickens is een groot kunstenaar, vooral omdat hij de toovermacht bezit, die aan alles bezieling schenkt. Niet alleen voor den moedigen strever, doch ook voor den stillen beschouwer zijn de dingen der wereld niet stom. Iedere dag, ieder uur, iedere minuut heeft zijn stillen glans, en de vreugde kan bloeien uit alles. Charles Dickens heeft groote, ontzaglijke mogelijkheden geopend om wat geluk en wat vreugde te vinden; zijn perfectionisme rende het wezenlijke voorbij, maar de glansen, die hij in de dingen zag, waren ook openbaringen voor vele blinden, die de schellen van de oogen vielen. Zijne vertellingen kunnen dit wonder bereiken: dat de Vinger van Een, Die geboren werd in den stal langs onze oogen strijkt, en deze worden geopend om te zien, wat wij nog nooit zagen. Wanneer wij luisteren naar het krekeltje, naar dien stillen minnelijken toon, zoo minnelijk als het oude Dietsch en de oogen eener Vlaamsche Moeder Gods, dan worden wij ons bewust dat ook dit minnelijke groot is onder de rijke geschenken van den Vader, Die in de Hemelen is. Van één ding moeten we overtuigd zijn, want in dat ééne is Dickens waarachtig en waar: iedere Scrooge kan worden tot inkeer gebracht en een tweede vader worden voor iederen Tiny Tim. De wonderen der ziel zijn van iederen tijd, en van ieder geslacht. Zouden we ons moeten verbazen, wanneer vrekken een andere wereld zien, buiten het raam op Kerstmorgen, een wereld, waarin de vetste ganzen aller schoorsteenen doen rooken?

Willem Nieuwenhuis.

Naschrift der Redactie:
Beide cliché's werden ontleend aan Dr. H. G. de Maar's schooluitgave: Charles Dickens' ***David Copperfield*** en ons door den desbetreffenden uitgever W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle, welwillend in bruikleen afgestaan.

IN MEMORIAM KAREL VAN DEN OEVER.

Karel van den Oever.

In het oude, historiese huis op de Steenhouwersvest te Antwerpen, waar hij met vier ongehuwde zusters de manufacturenzaak voortzette van zijn vader Jan Baptist van den Oever — onder de fijne, was-gele vingeren van de meest ijvervolle katholieke auteur uit Groot-Nederland, klopten de rappe hamertjes der schrijfmachine, naast vonkende gedichten over God en Eeuwigheid, ook saaie fakturen, advertenties en koopmansepistels op het geduldig papier! — heb ik hem, iets meer dan twee maanden geleden, het allerlaatste bezoek gebracht.
De katholieke kunstenaarsvereniging, „De Pelgrim", had zo juist besloten, hem in de abdij te Averbode hulde te brengen bij gelegenheid van zijn zilveren schrijversjubileum.
„Ik zal de hulde aanvaarden", zei hij mij, „maar ik wil niet dat zij gaat naar mijn persoon, al hebben mijn grijze haren nu ook wel wat erkenning verdiend." Zijn verlangen was, dat te Averbode zou worden gehuldigd. de katholieke levensgedachte, die hij, twintig jaar geleden, toen hij vaarwel zei aan de kleurige verdwazingen der Antwerpse jongeren wier joelen en woelen Lode Baekelmans heeft geschetst in zijn ietwat baldadig boekje: *Marieken van Nijmegen*, had geplaatst in het centrum van zijn literaire werkzaamheid, om ze daar nimmer uit weg te nemen.
Telkens wanneer ik bij hem op bezoek was, vroeg hij mij naar mijn werk. Hij deed het ook die laatste keer dat wij samen geweest zijn, en met meer aandrang, met meer bezorgdheid, zou ik moeten zeggen, dan vroeger. Toen ik hem vertelde van de overspanning die mij sinds lange weken het werk zo lastig maakte, ging hij een medicijn voor mij halen, een zenuw-versterkende drank. Nog hoor ik hem de wonderdoende kracht prijzen van het kostbare vocht, — daar in dat bruin salonnetje van waaruit wij keken op de rode én witte én blauw-geruite stapels goed, en de zwart-gouden leeuwenvlaggen, in de lange, smalle winkel...
Later op de dag heeft hij mij, in een van de memorabele, naar legenden en familiesoevenirs geurende boven-vertrekken van het Spaansche huis, het portret laten zien dat Jan Grégoire uit Amsterdam die zomer van hem had gemaakt.
„Een goed portret", zo sprak de dichter van *Het open Luik*, „want achter de kop zit een doodshoofd!"
Ik heb nooit een mens ontmoet in mijn leven, die zich zo scherp bewust was van de altijddurende presentie naast hem van Gods bleke dienstknecht, als Karel van den Oever. Een ieder trouwens, die *De Heilige Berg* heeft gelezen, weet hoe Van den Oever de doodsgedachte als een geurend kruid droeg „in een knoopsgat van zijn jas", en met de Dood praatte, even familjair als met de ouwe kapitein van een Noorse koopvaardijer op de Schelde! Maar dat de Dood zélf alreeds door

zijn mond sprak, daar vóór de houtskooltekening van de ronde Grégoire, had mij toch niemand ter wereld kunnen doen geloven. Niets werd mij te vermoeden gegeven van het snel-nakende einde van dit stil, arbeidzaam leven, zelfs niet toen Van den Oever een zachte klacht uitte over de lichamelike pijn, die hem bijwijlen tempteerde, en die hij vergeleek bij het knagen van duistere wormen...
Enkele weken na het samenzijn, waarvan ik hier heb verteld, had te Averbode de Van den Oever-viering plaats. De feesteling was er niet bij: ziekte hield hem tehuis. Men kent de boodschap, die hij uit de ziekekamer stuurde aan de vrienden, die, ginds in het heerlike, Hegelandse dorp, de katholieke geest in hém en in zijn werk aan 't huldigen waren met redevoeringen, deklamatie en gewijd orgelspel: „In dit voor mij wonderlik uur, waarop lijden en verering mij omringen, ben ik in de geest bij u, en vraag u allen, te luisteren naar de stille opwekking Gods, die ons wenkt naar nieuwe arbeid."
Het heeft de Meester behaagd, zijn wakkere, dappere dienaar — ik zag de kath. dichter-kritikus Van den Oever steeds als het kleine grijze lastdier van O. L. Heer! — te wenken, niet naar nieuwe lyriese tochten, naar nieuwe tornooien des geestes, maar naar de klare velden der eeuwige rust.
Op 6 Oktober is Karel van den Oever gestorven. — Die dag knielde ik met mijn vrouw bij het graf van onze geliefde vader Franciskus, in het zon-overgoten Assisi, en bad er vurig voor de genezing van hém, die ik het geluk had mijn oudere kameraad te mogen noemen! Toen ik 's avonds op ons helder kamertje in de Via S. Maria delle Rose, een stuk van mijn Franciskaans entoesiasme voor Karel op het papier bracht, had Broeder Dood reeds aan hem zijn werk gedaan: onverbiddelik, en toch barmhartig.

Weer ben ik in het antieke huis op de Steenhouwersvest geweest. Het bitter-zoet verhaal van Karel van den Oever's heengaan uit dit leven heb ik er gehoord uit de mond van zijn zusters, die nog elke avond verwachten, dat hun broeder-de-dichter zal komen neerzitten in hun midden, met zijn zilveren baard en zijn woord als een rustige kaarsvlam!

Onder de vrienden die af en toe kwamen informeren, hoe de zieke het maakte, was Meester Jozef Muls. Hij mocht altijd naar boven komen. En 't was oprecht aandoenlik, die twee mannen daar bij mekaar te zien, terwijl zij praatten over vroeger jaren, en over het blonde najaarslicht dat speelde op de rode daken van hun geliefde stad! Slechts één enkele maal tijdens zijn ziekte is Karel van den Oever tot aan de deur gewandeld van zijn werkkamer én bibliotheek, waar hij ze alle op een rijtje naast mekaar wist staan, de boeken van zijn hand! Alle naast mekaar, lijk soldaten in het gelid: soldaten van Kristus, en van de Waarheid, die uit Kristus is. De bundels kritiese opstellen, het fel-omstreden *Inwendig Leven van Paul* en de dichtbundels. Hier de gedichten van zijn oude liefde voor de sprookjesrijke heide, de luister der landjuwelen, de Rubensiaanse praalbogen en Spanjoolse trapgevelkens; daar de verzen van zijn nieuwe liefde voor de transatlantiekers en de elevators in de klinkende haven van modern-Antwerpen, zijn brandende verbeeldingen van O. L. Heer en de vier uitersten des mensen... Hij heeft de deur niet opengedaan. „Ik heb hier niets meer te doen", zei hij, en strompelde terug naar het kamertje waar hij zou leren te wezen: „Gods Lijden zelf in het fel karmijn der pijn", welke hem te dragen was gegeven.
Op de feestdag van de Heilige Dichter van de *Kantiek der Schepselen*, bracht de priester hem het Viaticum. Twee dagen nadien (6 Okt.) reisde Karel van den Oever af naar het vér palmenland van de Vader, waar zijn hart naar gesmacht had, elke keer dat hij een stoomboot verdwijnen zag om een bocht van de grijze Schelde.
Zijn laatste gedicht — een van zijn zusters vond het in een lade op zijn werkkamer; het was geschreven in September! — droeg als tietel: Het Spel. Hij vergeleek zichzelf daarin bij een kind, dat zolang in de koorden danst tot het niet meer kan, en dan wordt opgevangen in vaders liefdevolle armen.
Een helder liedeken, zo helder als het morgengebed van een leeuwerk: dat was het adieu van Van den Oever aan de wereld van beelden en ritmen; dat was de klare wimpel die hij gauwgauw nog vastmaakte aan de mast van zijn boot, vóór deze verliet de haven van dit leven en koers nam naar het eeuwige Vaderland.
Allerzielen. *Wies Moens.*

KRONIEK DER FRANSCHE LITERATUUR.

(Van onzen Franschen Redacteur).

Joseph Delteil heeft maar zeer weinig woorden noodig, om het epos van den wereldoorlog te beschrijven en toch is zijn beeld „af". Er ontbreekt letterlijk niets aan *Le Poilu* [1]) Alles is even scherp gezien en even scherp weergegeven. Delteil is een groot schilder en een groot caricaturist, die uit honderd bijkomstigheden de pittoreske bijzonderheid weet te distilleeren. In zijn korte, enkelvoudige zinnen flikkert de gloed der jeugd, die elk ding in de volle zon zet. Aan een kleine keurlezing heeft de lezer meer dan aan een dozijn regels loftuitingen, daarom...... „Le Poilu. Son fusil lui pend sur le cul, et son échine ballote dans sa capote de boue. Le sac de travers, les musettes à la débandade, il clopine comme un crapaud. Il est sale de poudre, de défaite et de pluie. Il est beau d'yeux et de coeur...... Le nez lui coule sur les pieds. Il est laid. Il est beau... Ses yeux emplissent son visage. Son coeur emplit son corps." In één regel wordt Wilson ten voeten uitgebeeld: „Wilson est un doux quaker triste, avec des lorgnons et une grimace." Clémenceau: „Soudain, au Sénat, un vieillard monte à la tribune. Il a 80 ans et toutes ses dents. Il est gros, bourru, tout poil... Ses mous-

taches pendent comme deux pattes... deux pattes de tigre." Wat een heerlijke, frissche beelden: „Le soleil se penche sur l'épaule du soir," „D'une colline à l'autre, une abeille filait du miel." Als Delteil de tegenstrijdigheid tusschen de oer-gezondheid zijner inspiratie, de macht van zijn woord en zijn straatjongenstrucs om een weddingschap te winnen overwint, wordt hij de beste prozaschrijver van het hedendaagsche Frankrijk.

„Une oeuvre de poésie et de rêve et non pas un roman" — ziedaar het algemeene eindoordeel over *L'Age d'Or* [2]) van Edmond Jaloux. Het gouden tijdperk is de jeugd, 's menschen zonnige lente, als hij de ontgoocheling van het latere leven niet bevroedt en droom en dichterlijkheid voor blauwe mogelijkheden houdt. Maar niemand ontkomt aan den harden greep van het ware leven, dat het gouden net onzer hoop uiteenrijt en ons hart leeg en eenzaam maakt. Gelukkig wie in eigen binnenste een hoekje bewaard heeft, waar het jonge vuur der geestdrift branden blijft, welken haard van levensoptimisme men zorgvuldig gesloten houdt voor alle ontwijdende blikken. *L'Age d'Or* is een zeer gevoelige verheerlijking van de innerlijke zegepraal tegenover de uiterlijke nederlaag dezer levenspoëzie. André Simiane heeft iets bewaard uit zijn gouden tijd: zijn liefde voor Beatrice, die hem zijn kleinzielige vrouw en zijn kleinzieligen werkkring vergeten doet. Schr. ontleedt zijn gevoelens rag-fijn in een benijdenswaardig proza en slaagt er meesterlijk in rondom zich te scheppen een teere stemming van stille weemoed. Stille weemoed is hier de dominant, want uit de vergelijking van ideaal en werkelijkheid groeit een smartelijke wanhoop op, die de schrijver heeft weten te temperen door de grenzen te verdoezelen tusschen realiteit en fictie.

* * *

Een badplaats bij regenweer. Vier badgasten waaronder een dame, allen schrijvers, die zich vervelen. De Decamerone-geschiedenis komt op het tapijt. Of om een voorbeeld te kiezen, dat dichter bij ons ligt: *Croix-de-Berny*, waaraan Mme de Girardin, Méry, Sandeau en Théophile Gautier meewerkten, krijgt een pendant. De rollen werden kostelijk verdeeld. Henri Duvernois treedt op als een lichtzinnig, geestig en sentimenteel artiest; Pierre Benoit plooit zich tot een ernstig, degelijk ingenieur, die het leven van de zeer serieuze zijde opvat; Paul Bourget wordt de held eener mondaine tragedie, met een moord en een drukkend familiegeheim op zijn geweten en de ziel vol wroeging; Gérard d'Houville — pennenaam van Mme Henri de Regnier, dochter van De Hérédia — speelt voor het jonge meisje, dat de liefde begint vreezen op het oogenblik, dat zij ze leert kennen, maar haar geluk met geweld verovert. De schilder Antoine Barge heeft in een vlaag van afgunst zijn vrouw en haar minnaar gedood. Zijn dochter Micheline groeit op zonder iets van dit familiedrama af te weten. Heel onverwachts verneemt zij de toedracht der zaak en desondanks kiest zij den lichtzinnigen schrijver Bernard Souchet tot echtgenoot en laat den braven ingenieur Lucien Havelot fluiten. Dit was de inhoud van *Le Roman des Quatre*. In *Micheline et l'Amour* [3]) geven de vier schrijvers het vervolg van Micheline's leven. Zooals te vermoeden was, is haar huwelijksleven verre van onbewolkt, maar het dreigend onweer lost zich gelukkig op in een malsch buitje, dank zij de groote offervaardigheid van ingenieur Havelot. Het heele boek bestaat uit brieven en dagboekaanteekeningen. Wat compositie betreft is het veel beter dan zijn voorganger: de versmelting tusschen de vier medewerkers is veel inniger; er is meer fusie, meer harmonie. Het voordeel eener dergelijke samenwerking is, dat men achter den schrijver beter den mensch speurt en zijn menschelijkheid zuiverder leert kennen. Wie reeds iets van de vier auteurs gelezen heeft, slaagt er zonder moeite in ieders aandeel te bepalen.

Tot besluit twee debuutromans, zwaar geladen van beloften. *Sous le soleil de Satan* [4]) van Georges Bernanos brengt het zielelijdensverhaal van een priester: abbé Donissan, bezeten van God en bezeten van Satan. Niets scheen hem voor deze uitzonderlijke roeping te hebben voorbestemd: middelmatige begaafdheid, forsche, linksche zoon van het land, langzaam van gedachte en traag van woord. Zijn confraters mogen hem niet lijden, vandaar miskenning, verdachtmaking, verbanning. Gods genade komt echter over hem met milden stroom. Hij ontvangt de gave der intuitieve zielekennis: de zielen staan naakt voor hem, ontdaan van den sluier des vleesches, met hun deugden, hun zonden, hun schandelijke geheimen. De menschen, die hun eigen zwakheid niet willen belijden met open woorden, maar zielsblij zijn als ze zich be-

grepen weten, stroomen naar hem toe. Zijn leven brengt abbé Donissan in den biechtstoel door; dag en nacht is hij daar op post, begeerig naar zielebuit. Op zekeren dag vindt men hem dood in zijn biechtstoel. Van zijne gave profiteert hij zelf wel het minst. Zoodra hij den biechtstoel verlaat, is hij weer de onbeholpen, weifelende, zwakzinnige man, die twijfelt aan Gods barmhartigheid. Want ook de duivel heeft bezit genomen van zijn ziel; nooit verlaat hij hem, sluipende schaduw over al zijn wegen. Altijd schuifelt de bekoring om hem heen, de verleiding tot wanhoop. Zijn zielepijn is ontzettend: nooit het minste teeken der goddelijke tegenwoordigheid, maar altijd en overal de obsessie van Satan en de vrees zich eenmaal aan Satan over te geven, om een einde te maken aan dezen tweestrijd. Deze angst bereikt zoo 'n verbijsterende hoogte, dat men vreezen gaat of hij niet in wanhoop gestorven is. — Dit boek heeft heel wat vrome zielen uit hun zaligen sleurdommel opgeschrikt. Te gaarne vergeet men, dat de bokspootige Satan een nuchtere werkelijkheid is en een intrinsiek deel uitmaakt onzer heilsleer. Een heilige zag in een visioen, hoe de zielen dichter dan vlokken sneeuw in den eeuwigen afgrond vielen. Te gaarne ziet men in het Katholicisme een reeks formaliteiten bestemd voor een paspoort naar boven, zonder meer. Dat een abbé Donissan zich voor het heil der zielen tot een vrijwillige prooi van den duivel maakt, dat hij in de dwaasheid zijner liefde zijn eigen zaligheid op het spel zet, laat laffe zielen koud en onbewogen. Deze bovenmenschelijke ontzelving vindt men zelfs geen medelijden waardig en zoo vond de roman van Bernanos bij velen ook geen medelijden. Zeker, er zijn zwakheden. De cynische proloog bevalt ons niet, al wil hij ons ook bewijzen, wat Satan vermag in een ziel, die hem toebehoort. Het contrast met het tweede deel is te sterk. Ook hebben we bezwaren tegen menigen daad van abbé Donissan: de verbijstering gaat soms te ver. De lange alleenspraken vervelen op den duur. Daarnaast zijn echter tooneelen, die tegen heel veel opwegen, o.a. de ontmoeting met Satan 's nachts op den weg en de ontmoeting met de haast waanzinnige Mouchette. De groote fout van dit bittere en sterke boek is, dat er de liefde ontbreekt: in dezen eeuwigen poolnacht valt geen straaltje zon. En toch: onze God is een God van liefde, God is liefde. Dit had Bernanos nooit mogen vergeten. Hij is nu bezig met een nieuwen roman, die het leven verhalen zal eener heilige vrouw, die gekweld en gemarteld wordt door een biechtvader, die haar niet begrijpt. De beste kansen bestaan, dat de erfenis van Balzac, Barbey en Bloy op hem zal overgaan.

Mont Cinère [5]) van den Amerikaanschen Franschman Julien Green houdt onze aandacht niet minder geboeid. Zijn hefboom is de schraapzucht, maar schraapzucht opgevoerd tot halven waanzin. De toegang tot dezen hartstocht is niet gemakkelijk te forceeren, daar hij geen stijging of daling kent, maar zich steeds gelijk blijft in weeë eentonigheid. Green is er echter toch ingeslaagd, om zijn beweeglijk spel te laten zien en meeleven. Ook geeft hij een zeer goede psychologische verklaring van zijn aanwezigheid: de vrees terug te vallen — ongemotiveerd natuurlijk — in de eens aan den lijve ondervonden armoede. Een ingebeelde zieke, de schraperige vrouw, Mrs. Fletscher en een jong meisje — grootmoeder, moeder en kind — ziedaar de drie protagonisten van het vreeselijke drama, dat zich afspeelt in een Amerikaansch landhuis: Mont Cinère. Deze drie vrouwen leven, lijden en strijden. Zij gaan in ons binnen en blijven in ons geheugen haken. Het huis is als het ware bezeten door den kwaden genius der schraapzucht: allen moeten op de een of andere manier voor hem bukken. De grootmoeder vreest voor vergiftiging, wijl haar onderhoud Mrs Fletscher te veel kost; de moeder legt zich alle denkbare en ondenkbare ontberingen op en het meisje vermoedt, dat Mrs. Fletscher haar Mont-Cinère afhandig wil maken. In de dramatische stilte, waarin zij leven, groeit de wederkeerige haat, want in de eenzaamheid concentreeren zich alle gedachten op het eigen ik: er is geen afleiding, geen verzet: de geladenheid blijft. Deze innerlijke concentratie, bij de Engelsche romans afgezien, geeft aan dezen eersteling zijn hooge belangrijkheid. Green is nog jong, maar zijn Mrs. Fletscher kan gerust vergeleken worden met Harpagon en Grandet, ja steekt er in menig opzicht boven uit: zijn vroege rijpheid heeft in hem de edelmoedigheid der jeugd niet verstikt. De twee zwakke punten van den roman zijn de onzekerheid, waarin de auteur ons laat over de ware oorzaak van den dood der grootmoeder en het duistere, weifelende, slordige slothoofdstuk. Het huwelijk van het meisje Emily met Stevens, haar buurman, is geen absurditeit, maar

een origineele vinding van den schrijver en het begin der ontknooping. Emily heeft haar laatsten troef uitgespeeld en verliest. Daar moet het drama eindigen.

---

1) **Joseph Delteil,**
LE POILU. *Bernard Grasset, Paris* 6, 1926. (18.5×12) 231 blz. Ffr. 10.—.
— **C** —

2) **Edmond Jaloux,**
L'AGE D'OR. *Vald. Rasmussen, Paris* 6, 1925. (18.5×12) 156 blz. ing. Ffr. 9.—.
— **Bc** —

3) **Paul Bourget,**
Gérard d'Houville,
Henri Duvernois,
Pierre Benoit,
MICHELINE ET L'AMOUR. *Plon-Nourrit & Cie., Paris* 6, 1926. (18.5×12) Deel II: 288 blz. ing. Ffr. 9.—.
— **Bc** —

4) **Georges Bernanos,**
SOUS LE SOLEIL DE SATAN. *Plon-Nourrit & Cie., Paris* 6, 1926. (18.5×12) 363 blz.
— **C** —

5) **Julien Green,**
MONT-CINÈRE. *Plon-Nourrit & Cie., Paris* 6, 1926. (18.5×12) 301 blz. ing. Ffr. 10.—.
— **Bc** —

DOSTOJEWSKY'S VROUW.

Frau A. G. Dostojewsky.

Een gewetenlooze uitgever had in 1866 Dostojewsky een gevaarlijken strik gespannen. Binnen een maand tijds moest hij een nieuwen roman schrijven, of hij verloor de auteursrechten van al zijn werken en moest nog een hooge geldboete betalen op den koop toe. Om aan dezen brutalen speculant het hoofd te kunnen bieden zocht hij een stenographiste en vond de twintigjarige Anna Grigorjewna. Haar eerste indrukken waren verre van gunstig en het liefst was zij niet meer teruggekomen. Zware schaduwen gleden van Dostojewsky's ziel op haar over. Maar als klein meisje had zij reeds geschreid bij het lezen van *Aanteekeningen uit een doodenhuis* en zij bleef. Hoe vaker zij kwam, des te kalmer, des te rustiger werd de moede zwerver. Met haar trouwe, vaardige hulp was *De Speler* op tijd klaar gekomen. Huiver voor 's levens eenzaamheid overviel Dostojewsky, toen zij afscheid ging nemen. Een nieuwe liefde was in hem ontloken. De eenzame ongelukkige vleide zich met de hoop, dat er nog een groot, een nieuw geluk voor hem was weggelegd. Na korten tijd vroeg hij vol aarzeling haar hand. Anna Grigorjewna stemde toe, al wist ze ook wat voor een leven haar wachtte. Het lijden was een noodzakelijk levenselement van Dostojewsky; dat zijn vrouw hieraan ook deelachtig werd, was niet zijne schuld alleen. Anja — zoo noemde hij haar — werd zijn reddende engel. Zij heeft licht en warmte gebracht in zijn sombere, zwarte, zieke ziel. Zij heeft slechts voor hem geleefd in een ononderbroken daad van heldhaftige zelfopoffering, van algeheele zelfonthechting. Al is haar huwelijksleven ook een lang smartelijk offer geweest, nooit heeft zij getreurd of geklaagd, nooit haar besluit betreurd, nooit zich verzet, maar altijd gegeven, altijd gediend. Zeker, Dostojewsky schonk zijn vrouw soms hartelijke opmerkzaamheid en den gloed eener late, herfstelijke liefde, maar dit waren slechts de schaarsche zonne-uren van een neveligen dag. Op den voorgrond staat het donkere, zwaarmoedige, norsche, prikkelbare, opvliegende, achterdochtige karakter van Dostojewsky, die daarbij nog aan de vallende ziekte leed en aan de roulette de laatste sieraden zijner vrouw verspeelde; die goed voor zijn eigen garderobe zorgde, maar er niet aan dacht, dat de hare ook iets noodig had. Bewonderenswaardig is de gemoedsevenwichtigheid dezer vrouw, die dankbaar was voor het geringste blijk van liefde en wier geduld nooit uitgeput raakte. Haar groote deugd en haar milde edelmoedigheid zijn er in geslaagd iedere tragische botsing te vermijden. Voor Dostojewsky's kunst was zij vol begrijpende bewondering. Alle geldbeslommeringen nam zij van hem over; zij zorgde voor de uitgave zijner werken, loste de schulden af, hielp hem bij het schrijven, stenographeerde, werkte het stenogram uit en sloofde zich voor hem af, dag en nacht. Met wat een ontroerende bezorgdheid waakte zij over zijn laatste levensjaren. Onder het voorwendsel naar gezelligheid te verlangen, begeleidde zij hem op vergaderingen, waar hij uit zijn werken voorlas, en op bezoeken bij vrienden en kennissen om onaangename ontmoetingen en heftige woordenwisselingen, die noodlottige gevolgen konden hebben, te voorkomen. Veertien jaar heeft zij zoo aan zijn zijde geleefd, zonder één klacht, zonder één bitter woord en aan zijn doodsbaar deed zij nog de belofte de rest van haar leven te wijden aan de nagedachtenis van haar man. Een paar uur voor zijn dood zeide Dostojewsky tot haar deze heerlijke, zeldzame woorden: „Vergeet het niet, Anja, ik heb je steeds innig liefgehad en ben je nooit, zelfs niet in gedachten ontrouw geweest." In haar aanteekeningen 1) wijst ze op een feit, dat den grondtoon van beider leven zuiver aangeeft. Waarheen zij ook reisden, steeds was na hun aankomst het schoonste weer, slecht geworden en als er ergens gemusiceerd werd, zweeg de muziek aanstonds, als zij naderden. Dit is symbolisch, niet alleen voor Dostojewsky, wiens genie met den waanzin verwant was, maar ook voor den pijnlijken levensgang van Anna Grigorjewna.

Laat uit onze bewondering voor vrouwe Dostojewsky, geen veroordeeling groeien van haar echtgenoot, want zij zou de eerste zijn, om dit te verbieden.

H. H.

---

1) **(Zonder naam),**
ZWEI FRAUEN. DIE GRÄFIN TOLSTOI UND FRAU DOSTOJEWSKI. Vertaald uit het Russisch door Wolfgang E. Groeger. Geïllustreerd. *Concordia Deutsche Verlagsanstalt. Berlin S.W.* 11, 1926. (19.5×13) 254 blz. ing. M. 4.—, geb. M. 6.—.

STRAATLEVEN IN CHINA.

Vooroordeelen en aprioristische meeningen, zeker ook het superioriteitsgevoel van eigen ras, zijn de oorzaken, dat zelden of nooit een Europeaan een goed boek schrijft over niet-Europeanen, evenals een Chinees wel nimmer een goede beschrijving van Europa zal geven. Meestal komt men niet verder dan de observatie van uiterlijkheden, maar ook de nauwkeurigste observatie rechtvaardigt nooit een conclusie naar het innerlijke toe. In de ethnologie zijn het niet de somatische of sociale verschillen, welke onpeilbaar zijn, maar veeleer de mentale. Ver uiteenwonende volkeren *begrijpen* elkaar niet, en de man die tolk wil wezen tusschen het eene volk en het andere, dient een enorm groote geest te zijn, van een haast on-menschelijke objectiviteit; het zou iemand moeten zijn die boven zijn eigen volk en boven het andere staat. En zoo'n schrijver moet in Europa nog geboren worden.
Preciese beschrijvingen van het uiterlijke leven van andere volkeren zijn er intusschen genoeg, zeker wel op meer wetenschappelijk gebied. Wat evenwel de literaire schets van een ethnologische beschrijving moet onderscheiden, is de weergave van de atmosfeer, waarin een volk leeft, iets wat niet concreet onder woorden te brengen is, maar dat eigenlijk behoort tot de ondefinieerbare fijnheden der schrijverskunst. Op deze wijze is Ramuz de dichter van een bergvolk, Kipling een enkele maal de beschrijver van Engelsch Indië, Longfellow de man die *iets* gezien heeft van de Noord-Amerikaansche Indianenziel.
Op het eerste gezicht zou men denken dat Bouchot's schetsen-bundel [1]) van het straatleven te Peking, ook tot de zeldzame werken behoort, waarin ons een klein stukje van de ziel van een volk geopenbaard wordt. En het is vooral het merkwaardige uiterlijk van het boek, wat aanleiding geeft tot deze veronderstelling. Het boek is te Peking gedrukt, met een echt Chineesche omslag, en bevat naast leelijke Europeesche crayon krabbels, een aantal nadrukken van die hoogst-eenvoudige Chineesche teekeningen en houtsneden, die zoo expressief zijn bij hun eenvoud, dat ze bijna als voorbeeld zouden kunnen dienen aan de nieuw-klassieke vereenvoudigers van onzen tijd. En het tweetal groote platen, die een Chineesche bruiloft en een begrafenis voorstellen, zijn van zulk een kleurigheid en rhythme, dat een aandachtige beschouwing daarvan, ons méér zegt, dan het heele verdere boek.
Want mag het wellicht waardevol zijn voor de kennis van het straatleven te Peking, de beschrijving van Bouchot is niet in staat ons iets te doen gevoelen van de atmosfeer, die de zonen van het Hemelsche Rijk toch in zoo sterke mate en aanstonds om zich heen scheppen, en het laat ons nog minder iets zien van het gedachten- en gevoels-leven der Chineezen. Toch is, daar camera en film zoo voortreffelijk functionneeren in onze dagen, de weergave van het innerlijke toch het voornaamste, wat wij zoeken in een boek. En hoeveel zou men daarvan niet kunnen ontdekken, (toch, toch wel!) in de hutungs, de straatjes van de Chineesche volkswijk, daar waar de blinden met hun prachtige koppen, de eerwaardige kooplui en deftige straatventers hun leven slijten, daar waar de pousse-pousse, het menschelijke lastdier van de rickshaws sterft, en de kinderen even onbekommerd zijn als waar ter wereld.
Maar niets van dit alles kan, als de schrijver zich niet assimileert aan het andere volk, als in zijn stem niet iets doorklinkt van bewondering, en meer nog van broederliefde. Maar het schijnt dat wij — thans vooral, en in tegenwoordigheid van meer apathische volkeren — te haastig zijn voor dit alles...

Albert Helman.

---

[1]) **Jean Bouchot,**
SCÈNES DE LA VIE DES HUTUNGS. Geïllustreerd. *Imprimerie Na-Che-Pao, Peking,* 1926. (21 × 15) 125 blz.

UIT BOEK EN BLAD.

Studiën.

Pater H. Rongen bespreekt in het Novembernummer van *Studiën* kort en zakelijk de geruchtmakende veroordeeling van den Breslauschen hoogleeraar der kerkgeschiedenis, Joseph Wittig, en gaat in het bijzonder na, welk beschuldigingsmateriaal in diens Christus-boek tot deze veroordeeling kan geleid hebben. Zijn betoog besluit hij als volgt:
„Toen Wittig zijn Christus-boek schreef, was hij geen huichelaar: zijn toon van oprechte vroomheid, van echte Christus-liefde kan ons hierin niet bedriegen! De Kerk heeft haar oordeel dan ook niet uitgesproken over den persoon of over zijn bedoelingen, maar alleen over zijn geschriften en over den duidelijken, klaren zin zijner woorden. We geven het graag toe, dat menig hier geciteerd woord — maar volstrekt niet alles — met héél veel goeden wil nog wel in rechtgeloovigen zin is uit te leggen. Doch beroept zich niet iedere ketter op den bijbel, al moet hij daarvoor ook de woorden naar zijn inzicht verdraaien, desnoods radbreken of vierendeelen? Wie schrijft voor het volk — en dat doet Wittig — mag geen raadsels opgeven en zeker niet zulke, die de mensch van nature valsch oplost. Wittig was gewaarschuwd: un homme averti est deux fois coupable! Na *Die Erlösten* heeft een bisschop hem met vaderlijke bezorgdheid op het gevaar gewezen. Dan nog doorgaan op den ingeslagen weg eener steil glooiende helling, ja, het marschtempo nog versnellen, is roekeloosheid, onvergeeflijke lichtzinnigheid.
Zeker, de slag is zwaar! Maar is neerbuigende belijdenis geen daad van koninklijke zelfverheffing? Lang naar zijn gedragslijn te zoeken hoeft Wittig niet. Zijn collega van Würzburg, Prof. J. Helm, is hem voorgegaan op den weg, die voor den waren christen de eenig juiste is in zulke omstandigheden. Nog draalt Wittig. Maar uit de draling groeit de halstarrigheid. Zijn aarzelend en uitstellend wachten roept om gebed: Moge Wittig de Kerk blijven zien als een Moeder, die met smeekende stem en liefdevol gebaar haar kind waarschuwt, dat reeds de eerste schrede gezet heeft op het verraderlijke, mulle drijfzand der dwaling.''

Dietsche Warande en Belfort.

Aan het Franciscusnummer van *Dietsche Warande en Belfort* is heel veel zorg besteed. Waar de jongere schilders — ons is vooral de teekening van Mathieu Wiegman opgevallen — grootendeels vertegenwoordigd zijn, doet het eenigszins bevreemdend aan, bijdragen van jongere schrijvers

te moeten missen. Naar een modern gevoeld Franciscus-lied zoekt men tevergeefs. De kunsthistorische bijdrage van Prof. Aug. Vermeylen is kort, maar zeer substantieel. Willem Nieuwenhuis schreef een transparant stukje proza: Broeder Frans, Held en Heilige — ontegenzeggelijk het fijnste en teerste artikel uit dit nummer. We citeeren de slot-passage:

,,Wanneer Broeder Frans weerkwam onder ons — is hij wel van ons heengegaan? — dan zou opnieuw de schare onweerstaanbaar worden aangetrokken door dezen Held en Heilige. Aangetrokken door de waarachtigheid, die zijn wezen uitstraalt; en door het winnende, het bekorende, het schoon-menschelijke in den glans dier waarachtigheid. Het is in onze hand gegeven, om Sint Franciscus nooit te doen heengaan van ons. De schare zou ons aanstonds volgen, wanneer zij de Franciscaansche waarachtigheid van belijden en doen, uitstralen zag in al onze werken. De weergalooze synthetische waarachtigheid van belijden en doen bij onze monniken en missionarissen blijft voor de oogen der schare verborgen. Wat de menigte van ons ziet is meestentijds de tweespalt tusschen belijden en doen. De menigte ziet partijen, zoekend naar een veilige paraplu in den wereldstorm; magnaten van de beurs, 't meest geloovend in economische noodzaak; de georganiseerde hebzucht van standen en groepen. Doch Broeder Frans viert zijn feest, zooals hij feesten kan: om veel weer te hernieuwen. Hij is niet heengegaan van ons: de kleine bruine broeder uit Umbrië trekt mede, den komenden tijd tegemoet. En op de eeuwige bruiloft van Sint Franciscus en Vrouwe Armoede zal de hofmeester den Bruidegom nog in het oor fluisteren: 'Gij echter hebt den goeden wijn tot nu toe bewaard.'''

Les Nouvelles Littéraires.

Maxim Gorki.

In *Les Nouvelles Littéraires* vertelt Franz Hellens over een bezoek aan Gorki, die tegenwoordig te Sorrento in de buurt van het wonderschoone eiland Capri, verblijf houdt. Een en ander nemen we over.

,,Het nog al lage voorhoofd, bedekt door lange, weelderige lokken en doorkerfd met groeven en rimpels, die van een zeer verscheiden, geconcentreerd en bewogen leven verhalen, spreekt van vasthoudendheid en rondborstigheid. De breede neus, met de wijd uitstaande neusvleugels vol schaduw, is de neus van een zinnelijke: deze neus houdt van het leven. De ingevallen wangen hebben uit-stekende jukbeenderen. De kin is breed zooals de neus en als de oogen, waarover ik nog spreken moet, van binnen breed door het leven, dat zij beurtelings opnemen en uitstralen met een wonderbare kracht en teederheid. Zijn blauwe, zeer heldere, klein gevormde oogen, die diep in de kassen weggedoken zitten, staan nooit stil. Zij verzinnebeelden den gang van een buigzaam, moedig en niet noodeloos gecompliceerd karakter. Hun uitdrukking mag hier en daar iets hards hebben, dat op den keper beschouwd slechts vastberadenheid is; maar het is de streelende zachtheid van deze oogen, die mij het meest getroffen heeft, een oneindige teederheid, een volledige wegschenking-van-zich-zelf, een voor alle indrukken vatbare liefde; zij weerspiegelen de gevoelige ziel van een man, die van het lijden een kracht, een sublieme kracht heeft weten te maken. Van zijn woorden wil ik slechts dit eene weergeven, omdat het heel zijn verschijning belicht, hoe verschrikkelijk het dan ook klinken moge: 'Mijn geheugen is een kerkhof van verschrikking!' Gorki doelde stellig op den oorlog en op de revolutie; maar diep in deze woorden verschool zich ook de herinnering aan zijn eigen hard bestaan. Van de gesprekken, die ik met hem had is mij de gedachte bij gebleven van een zeer helderen geest, opmerkzaam, uiterst weetgierig, gecultiveerd met hier en daar een woest eiland en zeer schoon struikgewas. Zijn conversatie is zeer verscheiden, onderbroken door korte pauzen om van den geur zijner sigaret te genieten, die hij met korte trekjes oprookt of soms achteloos laat liggen. Maar de goedheid, een kinderlijke goedheid, onderstreept al zijn bewegingen; men voelt ze in zijn stem, men ziet ze in zijn oogen en in den zwarten afgrond van zijn tandeloozen mond, die op het eerste oog zoo vol bitterheid en lijden schijnt en toch slechts woorden van erbarming en vredigheid weet te vinden. Het is juist alsof hij zelf de woorden zegt, die een zijner helden, Romas aan Krasnovidov toevoegt: 'Haast u niet te veroordeelen. Veroordeelen is zoo dood-eenvoudig, maar laat u door deze eenvoudigheid niet meeslepen'''.

VERSCHEIDENHEDEN.

Molly Panter-Downes.

Deze jeugdige, doch in Engeland reeds populaire schrijfster werd in 1908 geboren en schreef op zestienjarigen leeftijd haar eersten roman *The Shoreless Sea*, ook in 't Nederlandsch vertaald, onder den titel *Liefdes Tweestrijd*: een werk, dat heel veel beginnend talent van schrijven verraadt, doch waarin hooger, bovennatuurlijk leven geheel uitgeschakeld is.

Een groote vooruitgang was stellig haar tweede roman: *The Chase*, dat de jacht van een Londensche ,,guttersnipe'' naar finantiëele macht beschrijft en dat om den markanten stijl stellig het lezen waard is.

Een uitvoerige beschrijving van hare boeken vindt men in *Jaarlijksche Boekenschouw* 1925.

De nieuwe Nobel-laureaat.

De Zweedsche jury heeft de Nobel-prijs voor 1926 toegekend aan den Iersch-Engelschen dramaturg George Bernard Shaw. Engeland zelf zal met deze eer wel een beetje verlegen zitten, want Shaw wordt in zijn vaderland met den nek aangezien en niet zonder reden. Ook buiten Engeland zal deze bekroning niet weinigen zwaar op de maag liggen, want velen houden zijn werk niet voor klassiek, daar het spoedig verouderen zal, als de tijdgeest zijner eeuw, die hij met zoo'n bijtenden spot gehekeld heeft, voor een andere levensbeschouwing moet wijken. Shaw is de mensch-geworden geest van tegenspraak, in wien een groteske driemanschap om beurten het woord voert: de natuur-wetenschappelijke wereldbe-

schouwer, die geen idealen kent; de socialist, die nog niet van de armen houdt, al haat hij ook de rijken; de puritein, die geen gemoed heeft, niet hartelijk lachen kan, geen bittertjes drinkt, niet aan sport doet en nooit een Variété bezoekt. Hij redeneert altijd tegen de gewone opvattingen in, verafschuwt de ideeën van het volk en wil zelfs niet spreken zooals het volk, wanneer hij ook zijn beginselen overneemt. Lang, heel lang bestond voor hem alleen het banale, laag-bij-de-grondsche heden. Den laatsten tijd begint hij echter ook te begrijpen, dat er een verleden bestaat hij ontdekte de katholieke Kerk en erkende de belangrijkheid der Middeleeuwen. Hij is dus op het goede spoor.

Ter gelegenheid van Shaw's bekroning herinnerde *De Maasbode* aan de kostelijke wijze waarop hij de vraag beantwoordde, wie de twaalf grootste thans levende schrijvers waren: 1. George Bernard Shaw; 2. George B. Shaw; 3. G. Bernard Shaw; 4. George Shaw; 5. Bernard Shaw; 6. G. B. Shaw; 7. G. Shaw; 8. B. Shaw; 9. Shaw; 10. G. B. S.; 11. George Bernard; 12. S.

Filmgeheimen.

De film Faust is geheel atelierwerk. Hoe men een sneeuwstorm maakt van keukenzout; en andere onthullingen.

Karl Hoffmann, de vervaardiger van de film Faust, heeft uit de school geklapt en eenige bijzonderheden over de vervaardiging van deze film, welke ook in ons land vertoond is, medegedeeld.

Evenals de Nibelungen was de film Faust voor Hoffmann de vervulling van een lang gekoesterde wensch. Hij verheelde zich echter de moeilijkheden voor deze film niet. Bij een onderwerp als Faust, dat zoo diep in de Duitsche volksziel geworteld is, is de lijn, die het verhevene van het belachelijke scheidt, haarscherp getrokken. Niettemin was de mystiek, die de oude volkssage omhult, voor Hoffmann de sterkste aantrekking. Daarin kon men het best dien kant van de film vertoonen, waarin deze het tooneel overtreft. Om een goed geheel te krijgen mocht de film niet van losse tooneelen aan elkaar hangen, die nu eens binnens- dan weer buitenshuis werden opgenomen. Vandaar dat Murnau, de regisseur, en Hoffmann, de fotograaf, besloten de heele film in het atelier te vervaardigen, al was het verleidelijk om oude, Duitsche steden als achtergrond te gebruiken.

„Het moeilijkste voor mij", zegt Hoffmann, „was niet alleen bepaalde landschappen in het atelier op te nemen — dat was ten slotte niets nieuws — maar om ook de atmosferische stemming te verkrijgen, waaraan vooral de deskundige maar al te spoedig het verschil tusschen opnemingen binnens- en buitenshuis waarneemt."

Hoe dat gelukt is? Brandbluschapparaten, stoom, die uit tientallen buizen opstijgt, de damp van verschillende zuren, dat alles door vliegtuigmotoren dooreengejaagd... dat is de bezweringsscène.

De sneeuwstorm? De bodem van het atelier is ongeveer 30 c.M. dik met keukenzout bestrooid, de vliegtuigmotoren werpen het zout op tot een echten sneeuwstorm. Het was voor Cam. Horn, het arme Gretchen, geen pretje daarin te acteeren. Zij heeft verzekerd nooit in haar leven zoo'n dorst gehad te hebben, als na de opneming van dit tooneel. De roode vlekken, die zij den volgenden dag in het gezicht had, waren niet, zooals boosaardige collega's zeiden, het gevolg van het lesschen van dien dorst, maar uitgebeten door het zout.

Telkens als in het begin van de film, Mefisto ten tooneele verschijnt, wordt hij vergezeld door zwarte wolken, die de zon verduisteren. Die wolken waren droge, donkere verven, met roet vermengd, die door kleine windmolentjes opgeblazen worden. Bij deze opnemingen waren schoorsteenvegers kraakzindelijk, vergeleken bij degenen, die in het atelier hadden moeten werken. Dat zijn trucs, die ieder opnemer wel eens kan moeten toepassen, bijzonder trotsch is Hoffmann er echter op, dat hij de eerste is geweest, die er in is geslaagd — bij de vlucht van Mefisto met Faust — heel kleine modellen zoodanig te verfilmen, dat zij een volkomen natuurlijke indruk maken. De technische moeilijkheden, die daarbij overwonnen moesten worden, waren enorm. Maandenlang heeft Hoffmann om zoo te zeggen dag en nacht aan de film Faust gewerkt, maar het welslagen daarvan heeft hem dat werk ten volle vergoed.

Princesse Bibesco.

Princesse Bibesco.

Mme Bibesco maakt met Panaït Istrati en haar nicht Mme de Noailles, geb. Brancovan, het Roemeensche trio uit, dat in de Fransche hedendaagsche letteren een zeer eervolle plaats inneemt. Zij is gehuwd met haar neef, een Roemeenschen prins van denzelfden naam. Rondom haar heeft een weinig stichtende „chronique mondaine" druk geklad. Onder den oorlog werd ze van défaitisme en spionnage verdacht. Men beweerde, dat zij vóór den oorlog de maîtresse geweest was van een hooggeplaatst Duitsch officier. Zeker is dit niet haar eenige liaison geweest. In 1908 verscheen bij Hachette *Huit Paradis*, onlangs bij Grasset herdrukt: kleurige reisherinneringen aan Klein-Azië, Perzië en Konstantinopel, vol heerlijke droomerijen en prachtige vertalingen van Perzische teksten. Den Koran vindt zij veel mooier dan den Bijbel. Het boek werd door Moréas, Bidou en Montesquion zeer geprezen. In 1912 publiceerde zij bij Hachette *Alexandre asiatique*, dat de meesten erg ongewoon en zeer droog vonden. Marie Lenéru noemde het echter „un petit bréviaire de gloire." In 1923 verscheen *Isvoa ou le Pays des Saules*, een bundel Roemeensche schetsen, met prachtige beschrijvingen, subtiel van stemming, vol gloed en kleur, een zeldzaam scherpe aanvoeling van de half-primitieve ziel van den Roemeenschen boer en een politiek inzicht, zooals men dit van een vrouw niet zou verwachten. Booze tongen — o.a. Gaubert — houden vol, dat de jongste der gebroeders Tharaud *Isvoa* geschreven heeft. Aan de *Cahiers verts* schonk zij in 1924 haar eersten eigenlijken roman: *Le Perroquet vert*. Ziehier den korten inhoud. In haar tiende jaar raakt de heldin van het boek verliefd op een groenen papegaai. Daar men hem niet voor

haar koopen wil, tracht zij zich op te hangen, wat haar gouvernante belet. Daarop wordt zij zwaar ziek, doch herstelt. Dwaze hartstochten hebben voortaan geen vat meer op haar. Haar jongere zuster, die sprekend op haar gelijkt, wordt al evenmin gelukkig; op achttienjarigen leeftijd verliefd op een karakterloozen Engelschman, die een Spaansche danseres wil huwen, doodt zij zich met een revolverschot, achter in den tuin. De heldin spreekt ons ook nog van haar vader, haar moeder, een vroeg gestorven broer, twee oudere zusters, die beiden een tragisch levenseinde vinden en een bedorven zuster, die zich schaken laat door een golf-leeraar. Op het levenslot van alle familieleden drukt zwaar de sombere fataliteit van een ziekelijk atavisme. Dit wordt verklaard uit de zonderlingheid der Russische ziel en uit een incestueus huwelijk van een der voorouders. De compositie is zwak en slordig, maar het lyrisme van de schrijfster zegeviert over deze bedenkingen. Bibesco bezit in sterke mate de zeldzame eigenschap, die alle nuchtere psychologie vervangt, tevens onweerstaanbaar te boeien weet en die de Franschen noemen: „le sens du mystère". Om bepaalde verhoudingen blijven hare boeken uit handen van jonge onervaren lezers.

Iemand die vertellen kon.

Dumas père's vindingrijkheid en zijn gave van vertellen zijn bekend genoeg, maar ze worden nog eens weer eigenaardig belicht door prinses Metternich, wier herinneringen dezer dagen gepubliceerd werden.
Zij vertelt daarin van een avond in 1868, waarop Dumas, na een diner in een ambassade te Parijs buitengewoon op streek was.
„Na de koffie praatte men nog wat en ik vroeg Dumas, of hij bezig was aan een nieuwen roman Hij antwoordde: 'Ik ben nog niet tot schrijven gekomen, maar ik heb een onderwerp en een dezer dagen begin ik met de uitwerking...'
'En hoe zal het boek heeten?'
'*Création et Rédemption*'. En Dumas begon als iemand, die een boek voorleest: 'Par une froide matinée de décembre...' zonder inleiding en zonder eerst de personen te noemen. Hij sprak en hij sprak — men had den indruk dat hij voorlas. Hij vergiste zich nooit in zijn woordenkeus, hij herhaalde nooit. Hoe kon hij zich al die gebeurtenissen zoo herinneren van dezen uiterst gecompliceerden roman; hoe hield hij de personen uit elkaar en hoe kwam hij gereed met zijn ontknooping, zonder dat hij ooit iets verwarde? Hij rookte, terwijl hij vertelde en hij maakte telkens een gebaar met zijn mooi gevormde handen, waarop hij zoo trotsch was. Eindelijk toen hij zweeg riepen wij onwillekeurig, bravo! Hij had zonder onderbreking twee en een half uur doorgesproken, zonder dat hij ook maar eenmaal naar een woord had gezocht.
Mijn man vroeg hem: 'En wanneer verschijnt *Création et Rédemption*?'
'Mon Dieu, prince', antwoordde Dumas glimlachend, 'misschien nooit, want ik heb dien roman vanavond gemaakt ter eere van uw vrouw, en toen ik begon met vertellen, wist er zelf nog geen woord van. Ik vond mijn weg, naarmate ik opschoot, maar ik wil u wel bekennen, dat ik op zeker oogenblik, zooveel personen in de wereld heb gebracht, dat ik wel bang ben, er een paar ergens in den steek te hebben gelaten.'"

Thomas van Kempen en Paus Pius X.

Nu de oude polemiek over het auteurschap der Navolging Christi weer actueel geworden is, meenen we goed te doen, hier een anecdote op te nemen als voorbeeld hoe men in hooge kerkelijke kringen denkt over de paterniteitsrechten van Thomas van Kempen.
Toen in 1911 bij gelegenheid der creatie van Z.Em. Kardinaal van Rossum de HoogEerw. Heer N. v. Balen, Deken van Zwolle, met een groep stadgenooten bij Z. H. Paus Pius X ter audientie was toegelaten, werd hij aan Z. H. onder de volgende hoofsche woorden voorgesteld: „Mgr. N. van Balen, Deken van Zwolle, pastoor der Sint Michaëlskerk, in welke kerk bewaard worden, de relieken van Thomas van Kempen, den schrijver der Navolging van Christus". Bij dit laatste glimlachte de Paus even en zeide: „Quod est probandum. Dit staat te bewijzen".

Het debuut van Dickens.

In Amerika is het manuscript van een jeugdwerk van Dickens gevonden, door dezen op zestienjarigen leeftijd geschreven. Het speelt in een herberg te Venetië en is getiteld: *The Stratagems of Roranga*. Familieleden van den schrijver schijnen het vroeger meegenomen te hebben naar Amerika. Het manuscript is thans naar het Dickensmuseum te Londen gebracht en zal binnenkort worden gepubliceerd. Naar aanleiding van dit bericht een en ander over het debuut van Dickens.
Toen Dickens vijftien jaar oud was, verkreeg zijn vader een aanstelling voor hem als klerk bij een rechtsgeleerde. Lang hield hij het er niet vol. Hij werd toen verslaggever van de parlementszittingen, eerst voor de *True Sun*, toen voor de *Mirror of Parliament* en vervolgens voor de *Morning Chronicle*. Indien het Parlement niet vergaderde, moest hij menigmaal voor de *Chronicle* de toespraken gaan opteekenen, die partijleiders, naar Engelsch gebruik, gedurende het reces tot hun kiezers houden. Dat hij zijn ambt als verslaggever niet met liefde waarnam, valt te veronderstellen. Zijn vroegste oorspronkelijke schetsen vervaardigde hij waarschijnlijk als verpoozing van zijn gewonen arbeid, die voor een man van zulk een weelderige fantasie, zeer vervelend moet geweest zijn. Huiverend en beschaamd als bedreef hij een slechte daad, stak hij zijn eersteling, met het pseudoniem Boz onderteekend, bij schemeravond, in de brievenbus aan het adres van *The Monthly Magazine*. Toen dit opstel verscheen, was zijn opgewondenheid niet te beschrijven. In gespannen verwachting had hij een nummer van het tijdschrift in een boekwinkel gekocht, en inderdaad, het stond er in, onderteekend: Boz. Haastig maakte hij zich met zijn schat uit de voeren, snelde naar Westminster-Hall en bleef daar wel een half uur rondloopen, terwijl zijn oogen vochtig waren van vreugde en trots. Het duurde eenigen tijd eer dit opstel en de volgende de opmerkzaamheid van het publiek trokken. Eerst toen de *Pickwick-Papers* uitkwamen, die na de aflevering, waarin Sam Weller voor het eerst optrad, een ongehoorden opgang maakten, ontdekte de wereld zijn genie en begon de letterkundige kritiek hem te waardeeren en te huldigen. Die *Pickwick-Papers*, welke hem in weinige weken tot een wereldberoemd man maakten, waren door hem ondernomen, op verzoek van de uitgevers Chapman en Hall, die,

na de lezing der *Sketches* hem voor een geschikt man waren gaan houden, om avonturen van jagers en visschers te beschrijven, waarbij zij op een groot debiet hoopten, wegens — de vignetten!

De amoureuse Pinguin.

Keizer-Pinguin.

De vogels, die hij bij duizendtallen de eenzame ijsvelden bewonen, zijn de pinguins door Ponting in *Het Eeuwige IJs* (uitgave J. M. Meulenhoff, Amsterdam) grappigweg getypeerd als de „hovelingen der eeuwige sneeuw''. Deze dieren hebben heel eigenaardige gewoonten, vooral in den paartijd. Een van deze gewoonten is het aanbieden van een steen door het mannetje aan de huwbare schoone, hetgeen zooveel als een liefdesverklaring beteekent. Een aardig voorval in verband hiermee ondervond schr. eens bij een onderzoekingstocht naar een pinguin-kolonie. „De vogels hadden volstrekt geen bezwaar tegen onze tegenwoordigheid op de broedplaats, wanneer wij maar niet te dicht bij de nesten kwamen. Ik bevond, dat het raadzaam was, absoluut onbeweeglijk te blijven wanneer men hen gadesloeg. Rondloopen beteekende slechts hun gedachten afleiden, met het gevolg, dat zij onmiddellijk ophielden met het werk, waaraan zij bezig waren. Eens op een dag, toen ik zoo doodstil stond, kwam een pinguin naar mij toegewaggeld, legde een steen aan mijn voeten en zeide: „Kwaak!'' Toen ik geen beweging maakte, bood hij mij een tweeden steen en nog een — ieder keer luid kwakend. Toen hij den vierden steen gedeponeerd had en „kwaak!'' zeide, dacht ik hem aan te moedigen, door hem zoo goed mogelijk op dezelfde wijze te antwoorden — met het onmiddellijk resultaat, dat hij er op alle vier van door ging, zoo vlug als pooten en vinnen het toelieten.''

Johann Peter Hebel.

22 September 1826 overleed de bekende Duitsche volksdichter en volksverteller Johann Peter Hebel. Over zich zelf schrijft hij aldus: „Ik ben uit arme, maar vrome ouders geboren en heb de helft mijner jeugd doorgebracht gedeeltelijk in een eenzaam dorp, gedeeltelijk in de voorname huizen eener beroemde stad. Daar heb ik vroeg geleerd arm te zijn en rijk te zijn. Toch ben ik nooit rijk geweest; ik heb geleerd niets te hebben en alles te hebben, met de vroolijken blij te zijn en met de weenenden treurig. In het tweede jaar van mijn leven heb ik mijn vader verloren, in het dertiende mijn moeder. De zegen hunner vroomheid heeft mij echter nooit verlaten. De liefde van vele menschen, die aan hun graf weenden en hen uit de verte vereerden, is mijn kostbaarst erfdeel geworden en ik ben er goed bij gevaren. In een vreedzaam dorp onder menschen als brave predikant te leven en te sterven was alles wat ik mij wenschte en wat ik steeds tot op dit uur in de meest blijde en droeve oogenblikken mijns levens gewenscht heb. Elf jaar lang tot in mijn eenendertigste levensjaar wachtte ik tevergeefs op een ambt of een betrekking. Al mijn jeugdmakkers heb ik aan een betrekking geholpen, alleen mij zelf niet. Ik, stond nog daar, zooals de profeet Isaias zegt, aan een boom gelijk, boven op een berg of als een vaandel boven op een heuvel. Onverwachts werd ik naar de residentie ontboden, maar ik werd geen predikant. Ik ben van trap tot trap gestegen, maar ik werd geen predikant. Ik geniet de liefde en de achting van vele goede menschen, ik heb de gunst en het vertrouwen onzer vorsten genoten. Ik ben lid van den oppersten kerkeraad geworden. Ik ben ten slotte met eene in onze vaderlandsche kerk nog nooit overtroffen waardigheid bekleed en heb met vorsten deel van den raad uitgemaakt. Zoo ben ik door een onzichtbare hand steeds hooger opgevoerd en verder weg van het doel mijner bescheiden verlangens. Ik ben een mensch met zwakheden en fouten, anders was ik geen Adamskind. Maar iederen dag streef ik er naar volmaakter te worden, anders ware ik geen leerling van Christus.''

Een toppunt van sentimentaliteit.

De sentimenteele Duitsche romanschrijver August Lafontaine was erg begaan met al het lijden zijner verliefde helden en heldinnen, terwijl hij hun aandoenlijke lotgevallen beschreef. Eenmaal vond zijn vrouw, die hardvochtiger van inborst was, hem in tranen badende voor zijn schrijftafel zitten. Op haar vraag bleek het, dat deze tranen, tranen van medelijden waren voor twee verloofden, wier vereeniging in zijn verhaal op alle mogelijke wijzen werd gedwarsboomd. Als gij dan zoo diep met hen begaan zijt, zeide de practische wederhelft van den bedrukten schrijver, zou ik ze maar laten trouwen. Dat is onmogelijk, antwoordde deze; want ik ben pas aan het eerste deel!
Dickens had een even sterke belangstelling voor de figuren, die hij schiep. Toen hij *Old Curiosity Shop* voltooid had, schreef hij aan een vriend. „Nadat gij ons gisteren had verlaten, nam ik mijn lessenaar mede naar boven en dóórschrijvende tot vier uur in den morgen, maakte ik een slot aan de geschiedenis. Ik werd geheel melancholiek bij de gedachte, dat al deze personen nu voor altoos van mij scheiden en ik gevoel, als zou ik nooit meer gehecht kunnen worden aan een nieuwe groep karakters''.

Jörgensen te Assisi.

Edouard Schneider vertelt in zijn zeer persoonlijk Franciscus-boek *Le petit Pauvre au pays d'Assise* over een bezoek aan Johannes Jörgensen, die in Assisi een kleine, gemoedelijke *casa* bewoont. „Jörgensen is een goedige Noorsche reus. Al beheerscht hij vijf of zes talen, toch spreekt hij weinig; zijn conversatie is echter zeer gemoedelijk van toon. Ook houdt hij er enkele kinderlijke liefhebberijtjes op na; zoo laat hij b.v. al zijn bezoekers hun naam indragen in een mooi album, dat hij daarvoor bestemd heeft. En als hij u uitnoodigt een kijkje te nemen in zijn tuintje, dan ziet ge aan zijn vergenoegd en stralend gelaat, dat dit plekje grond, waar moerbezieboomen, wijnstokken, pompoenen, tomaten, venkel en *cocomeri* heel vertrouwelijk elkaar gezelschap houden, voor hem een voorafbeeldsel is van het Franciscaansche paradijs. Geloof echter niet, dat de gevoelige frischheid van dezen Deenschen schrijver van naïviteit gespeend is. Het fijne, stralende, zwarte oog, dat wij vanachter zijn

brilleglazen ontdekken, licht ons hier voldoende over in. Overigens lacht Jörgensen gaarne en wij twijfelen er niet aan, of een scherpzinnige guitigheid trekt, zoodra een overvloedig maal zijn steeds hongerige maag verzadigd heeft, het brein van dezen droomer binnen, die afgedaald uit het koude Noorden, het vaderland van den Poverello zoo innemend vond, dat hij er zich metterwoon vestigde om er voortaan te leven op het rhythme zijner teere ziel".

Een werk van Dom. Paul Bellot O.S.B.

Van Dom. Paul Bellot, den bekenden monnik-bouwmeester uit de Benedictijner abdij te Oosterhout, zal een groot werk verschijnen, onder den titel *Religieuse Bouwkunst.*

Het bevat, naar wij uit het prospectus, ons persoonlijk door den auteur overhandigd, opmaken, een overzicht, van het architectonisch werk van Dom Bellot, zooals dat in den loop der jaren reeds een zekere omvangrijkheid heeft verkregen. Dom Paul Bellot is geboren te Parijs in 1876. Op 18-jarigen leeftijd werd hij leerling van de Ecole des Beaux-Arts, die hij in 1900 met het diploma van architect verliet. Bijna onmiddellijk daarop trad hij in de Orde der Benedictijnen van Solesmes, waar hij een anderen leerling van de Ecole des Beaux-Arts aantrof: Dom Mellet, den bouwmeester van de Abdij te Solesmes. De Abdij van Quarr op het eiland Wight, en die van Oosterhout bij Breda waren zijn eerste werken, daarna de kerk van de Noordhoek, een bewaarschool met klooster te Bavel bij Breda en een college met groote kapel, vergaderzaal enz. te Eindhoven, daarna volgden de vergrooting van een kerk te Heerle, en eindelijk de kerkhofkapel te Bloemendaal. Thans bereidt hij verschillende werken voor, in Holland en België, die geheel nieuwe oplossingen zullen brengen voor moderne beton-constructies.

Over de wijze van uitgaaf van het werk meldt het prospectus het volgende:

Het werk bevat, buiten de inleiding en de aanteekeningen van Henri Charliet 100reproducties, opgezet op carton 26 × 34, acht gekleurde reproducties in hetzelfde formaat, benevens verscheidene plannen, doorsneden en opstanden in fraai uitgevoerden omslag. De prijs bedraagt bij inteekening 80 gulden. Na 15 Januari 1927 zal de prijs worden verhoogd tot 100 gulden. De uitgaaf is beperkt tot 250 genummerde exemplaren. De inteekening is opengesteld bij de firma Th. Gilissen, M. Doelenstraat 12-14, Amsterdam.

Victor Hugo négociant.

Het is algemeen bekend met welk een grotesken ijver Victor Hugo voor zijn eigen boeken reclame poogde te maken. Dat hem dit maar al 'te goed gelukt is, bewijst het millioenen-groote vermogen, dat hij bij zijn dood naliet. Al zijn uitgevers verklaren eenparig, dat de dichter in eigen persoon met een pijnlijke nauwgezetheid de prospectussen van de zich ter perse bevindende boeken redigeerde. Ook trachtte hij de kranten zooveel mogelijk in opschudding te brengen door de schreeuwerigste aankondigingen. Deze reclame-campagne bereikte haar hoogtepunt, toen een nieuwe sociale roman van den dichter persklaar lag. Heel Frankrijk en vooral de literaire wereld van Parijs stond onder den hoogdruk eener abnormale spanning. Men kan zich de teleurstelling denken, toen de verschijningstermijn verstreken was, zonder dat men iets naders van het boek gehoord had. Om de gemoederen eenigszins tot bedaren te brengen, stuurde een Parijsch blad een redacteur naar de woning van Victor Hugo om den dichter te interviewen. Hij trof hem aan in een toestand van onbeschrijfelijke opwinding. Victor Hugo trok zich het haar uit en riep met bevende stem: „Een ongeluk, meneer, een groot ongeluk! Wij hebben zelfs niet eens de reclame-billetten los kunnen krijgen; het is onmogelijk bij de zetters één afdruk machtig te worden. Bij het zetten hebben zij het wonderboek stukje voor stukje gelezen en zijn er zoo door ontroerd dat ze in tranen uitbarstten. Afgezien van het tijdverlies was er ook nog dit nadeel aan verbonden, dat de zetters mijn handschrift niet meer konden lezen met hun betraande oogen en daarom slechts met groote moeite vorderden."

„Maar, riep de redacteur uit, noem mij dan toch in Gods naam, den titel van dat wonderbare tooverboek." Het heet *Les Misérables*", antwoordde Victor Hugo. De redacteur snelde naar zijn bureau terug om zijn lezers zoo spoedig mogelijk op dit sensationeele bericht te vergasten. Victor Hugo lachtte in zijn vuistje; zijn truc was wonderwel geslaagd en de algemeene spanning zou nog aanmerkelijk verhoogd worden door den gedienstigen redacteur.

Het avontuurlijke leven van Titayna.

Titayna.

„Ik telde 22 jaar en was eerste eeredame bij de keizerin van Japan. Op een reis om de wereld sloeg onze auto, waar ik met de prinsen inzat, om, op den weg naar Deauville. Er waren dooden en gewonden; ik kwam er heelhuids vandaan, maar keerde niet meer naar Japan terug. Voor mijn pleizier ondernam ik 'enkele reizen per vliegtuig; ik bezocht Hongarije, de Balkanstaten en schreef mijn eerste artikelen. Dit is twintig maanden geleden. Toen werd ik naar Roemenië ontboden, om er te spreken over de Fransche vrouw. Ik maakte kennis met prins Carol, die met mij Nieuw-Roemenië bereisde. Op mijn terugreis naar Frankrijk had ik een noodlanding in de Karpathen, die me zeven dagen in die eenzame bergen ophield. Nauwelijks in Frankrijk teruggekeerd, vertrek ik naar Corsika, ontmoet er Romanetti, leer hem den fox-trot, vlieg vandaar naar Angora; mijn vliegtuig valt in de Zwarte Zee en te voet doorkruis ik de woestijn van Oost-Thracië. Ik bezoek Anatolië, de Syrische grens, Smyrna en word op de terugvaart in Bulgarije door den sneeuw opgehouden. Eindelijk in Frankrijk aangeland, vertrek ik weer aanstonds als reporter naar de inboorlingen van Noord-Afrika, van Marrakech tot aan Tunis. Eenige dagen later ben ik op weg naar Polen; mijn vliegtuig brengt mij naar Dantzig, de Russische grens tot in Oekraïne. Den volgenden Dinsdag ben ik in Parijs terug; Woensdagmorgen vlieg ik naar Sofia, bezoek Bulgarije, de Grieksche grens, Macedonië met zijn kloosters en keer door Yoegoslavië terug. Daarna vlieg ik over de Middellandsche Zee; ik ben tot nu toe de eenige vrouw, die de reis

van Antibes naar Tunis per watervliegtuig gemaakt heb. In Marokko ga ik de smokkelarij der Riffbewoners bestudeeren, zorg voor deverbinding tusschen Primo de Rivera en Lyatey... Daarna is Italië, Sicilië en opnieuw Tunis aan de beurt. In Parijs teruggekeerd leg ik mijn examen als vliegenierster af en vertrek weer naar Marokko. Natuurlijk verhaal ik u niet al mijn reizen. Vaak is het gebeurd, dat ik in Weenen dineerde en 's morgens weer in Parijs was. Tot nu toe heb ik 450 uur in mijn vliegtuig doorgebracht. Op het oogenblik staat Perzië op het program en daarna een rondreis om de wereld. Ik stel er mij echter niet mee tevreden te reizen en te vertellen, wat ik gezien heb. Couteline schreef het voorwoord van mijn eersten roman; Pierre Mac Orlan voor den tweeden *La Bête Cabree*, die in Januari verscheen; zoojuist komt *Voyage autour de mon amant* van de pers; weldra volgt *Voyage autour de ma maîtresse* en daarna *Voyage autour de mon Avion*.
Mijn laatste roman is in zekeren zin een vervolg van *La Bête Cabree;* in beide boeken is de hoofdpersoon dezelfde. *Voyage autour de mon amant* is opgedragen aan allen, die zich voor „Amants" houden, omdat zij „maîtresses" hebben. Het is een studie van het eeuwig mannelijke door het eeuwig vrouwelijke, geplaatst in een cosmopilitisch milieu met hooge intellectueele cultuur. Mijn heldin reist veel, evenals ik, maar haar reizen worden bepaald door sentimenteele crisissen, terwijl ik op reis trek voor het reizen alleen. Het land, dat ik ga bezoeken, trekt mij niet aan, het is de reis zelf. Ik kan er niet meer buiten en als ik ergens eenigen tijd moet blijven, word ik ziek. Het vliegtuig is voor mij een ware vergiftiging geworden. U begrijpt dat bij een dergelijk leven, de literatuur slechts op de tweede plaats komt; als ik schrijf, doe ik het hoofdzakelijk om geld te verdienen; ik hoop dat mijn boeken mij meer zullen bekend maken, waardoor ik dan ook gemakkelijker mijn artikelen kan onderbrengen. Trouwens, in drie weken schrijf ik een roman en op het oogenblik heb ik nog vier boeken in handschrift klaar liggen."
't Is alleen maar jammer, dat deze hoogvliegster ook haar oeuvres niet op een hooger niveau weet te brengen!

Onze Dooden.

Te La Malcherie (Nièvre) overleed in den ouderdom van 60 jaar de katholieke romanschrijver Jules Pravieux. Een eerlijke en harde werker aan den opbloei der katholieke romankunst. Talentvol vertegenwoordiger van den roman-prêtre. Zijn boek *Le Vicaire et le Romancier* zal om zijn vlotten, warmen verhaaltrant, zijn fijn gekruide pittigheid en de diepe menschelijkheid zijner gestalten niet zoo spoedig verouderen.

Te Ascona overleed de Hollandsche schrijfster Marie Metz-Koning. Ze werd in 1868 geboren, maakte naam met haar zacht gestyleerde sprookjes zonder veel inhoud en vaak onchristelijk van strekking. In haar beste momenten concurreert ze met Marie Koenen.

Jack London's edele menschlievendheid.

Het leven heeft Jack London, den bekenden schrijver der Klondijke-romans, geen bed van rozen gespreid. Zoon van een Wild-West-trapper moest hij op vijfjarigen leeftijd al in eigen onderhoud voorzien. Ook later, toen *The Call of the Wild* hem beroemd gemaakt had, ging het hem toch niet voor den wind. Na zijn gewone dagtaak zette hij zich 's avonds aan zijn schrijftafel neer en werkte van 8 uur tot 3 uur 's morgens. Nooit sliep hij langer dan vijf uur. Als veertiger stierf hij. 53 boeken lagen gereed. En nog had hij zich niet leeggeschreven.... Het heeft hem jammer genoeg aan tijd tot innerlijke concentratie ontbroken, om alles te geven wat hij rijk was. Ondanks dit harde, jachtende leven vond deze werker tijd voor een daad, die zwaarder weegt dan tien prijs-gekroonde romans. Gedurende meerdere jaren hielp hij iederen Woensdag den romanschrijver Herman Whitaker, die zeer ongelukkig was en wiens werken niet den weg vonden naar het groote publiek. Regel voor regel ging hij het handschrift van zijn ouderen makker na; met broederlijke kieschheid wees hij hem op de fouten en gaf hem de verbeteringen aan. Toen iemand hem hierover eens ondervroeg, antwoordde Jack London: „Neen, ik weet heel goed, dat Whitaker geen genie heeft en daarom help ik hem ook niet; ik help hem alleen, omdat ik in hem een zeer moedig mensch zie, die nooit gewanhoopt en nooit getwijfeld heeft aan de literatuur en aan den roem."

Schrijversaphorismen van Marie Herbert.

Schrijf niets, waarvan gij de waarheid niet onderzocht en ondervonden hebt. Beschrijf niets, wat ge niet door en door kent.
Sla den mantel van een mooi woord niet om een dood ding. Galvaniseer geen lijken.
Geef altijd en overal aan eenvoudigheid de voorkeur boven effectbejag.

CORRESPONDENTIE.

60. *O. V. te Br.* Ernest Rénan had een dochter Noémi genaamd. Deze huwde met Jean Psichari, een Griek, professor in het Nieuw-Grieksch aan de „Ecole des Hautes-Etudes" en groote vriend van zijn landgenoot, den symbolistischen dichter Moréas. Uit dit huwelijk werd den 27sten September 1883 de eerste zoon geboren. De vader liet zijn kind Grieksch-orthodox doopen, maar was van meening bij de opvoeding te kunnen volstaan met de idealen van het heidendom. Dit kind was Ernest Psichari. Jean Psichari, van wien onlangs bij de Editions du Monde Moderne een nieuwe roman verscheen *Le crime de Lazarina*, is dus niet de broer maar de vader van Ernest.

61. *H. de B. te 's Gr.* Uw vraag naar aanleiding der op handen zijnde Reinhardt-huldiging was ons zeer welkom. Max Reinhardt was de opvolger van Otto Brahm, die er naar streefde van het tooneel een getrouwe copie der werkelijkheid te maken en vooral bedacht was op een zorgvuldige vertolking van het geschreven woord. Zijn tooneel — vooral Ibsen en Gerhard Hauptmann voerde hij op — werd gekenmerkt door den stijl van het naturalisme. In deze wetenschappelijk strenge tooneelkunst heeft Reinhardt kleur en zenuw gebracht. Onder hem werd het tooneel weer een verrukking voor het oog, een opwekking der zinnen, een bron van genot, optische kamermuziek.

Hij voelde echter den drang in zich de massa te beheerschen, het „theater voor allen" te scheppen en streefde naar eenheid tusschen den door zijn spel verheven tooneelspeler en het van alle hoeken en kanten bijeengeraapte publiek. Pölzig heeft volgens deze theorieën het Berlijnsche „Grosses Schauspielhaus" gebouwd. De impressionistische tooneelkunstenaar Reinhardt leed echter de nederlaag bij deze oplossing van het ruimtevraagstuk: de tijden waren nog niet rijp voor de antieke gemeenschapskunst.

62. *Chr. v. S. te V.* Het eerste werk dat Wilhelm Raabe, alsdan student aan de Universiteit van Berlijn, waar hij literaire, historische en philosophische colleges volgde, schreef, was getiteld: *Die Chronik der Sperlingsgasse*. Het verscheen onder den humoristischen schuilnaam Jakob Corvinus, de Latijnsche vertaling van zijn familienaam, voorafgegaan door den bijnaam, waarmee tamme raven gewoonlijk vereerd worden.

63. *J. S. te M.* Het adres van Henry Bordeaux is: Rue du Ranelagh, 44, Paris. Wendt u daarom rechtstreeks tot hem om vergunning voor vertaling. 't Is voor u te hopen, dat hij nog over de auteursrechten beschikken kan, want zijn uitgever, Plon-Nourrit & Cie., heeft den naam, niet erg mak te zijn, als men bij hem aanklopt, zeker niet, als hij uit de verte de zware Hollandsche guldens hoort rinkelen.

64. *J. V. R. te D.* U zult ondertusschen wel de Fransche kranten-knipsels ontvangen hebben, waaruit u het heele verloop der *Action Française* kunt volgen en ook de houding, aangenomen door Léon Daudet en b.v. Georges Bernanos kunt controleeren. De doctrien van Maurras staat dichter bij die der Encyclopedisten dan bij die van den katholieken staatsman De Bonald. Dit belet niet, dat hij menige ziel den weg getoond heeft naar de katholieke Kerk. Maar daarom is hij als leider nog niet door dik en dun te volgen.

65. *B. R. te E.* Op uw eerste vraag moeten we het antwoord schuldig blijven. We zullen nog eens elders informeeren en u bij gelegenheid bescheid geven. *Abbé Constantin* van Ludovic Halévy is een A-boek. De critiek over dit veel gelezen werk was verre van eenstemmig. Het verscheen in 1882, in een tijd, dat men het platte naturalisme beu was en weer ging dwepen met den deugdzamen salon-roman; dit verklaart goeddeels zijn opvallend succes. Strowski noemt het een „gracieuse berquinade". We voegen hier nog bij, dat zijn opvatting van den priester totaal valsch is en hij er over het duel zeer ruime opvattingen op nahoudt.

66. *J. S. te. E.* In Frankrijk heeft men het eerst ingezien, welk een groote waarde de film kan hebben als propagandamiddel voor waarheid, goedheid en schoonheid. De groote voortrekker dezer filmactie is Pierre l'Ermite, die gezegd heeft: „Laten wij er voor zorgen den film niet te verslapen." Zijn voorbeeld vindt alom navolging en goedkeuring. Kardinaal Dubois b.v. woonde onlangs een voorstelling bij van *Le Dedale* van Paul Hervieu. Père Danion heeft den grootschen film geschapen over het religieuze leven in zijn volle sociale beteekenis, een werk van groote documentaire belangrijkheid. *La grande Amie* en *Comment j'ai tué mon enfant* van Pierre l'Ermite werden op vrij artistieke wijze verfilmd en zijn echte succesnummers geworden. De rolprent van zijn jongste werk *La Femme aux yeux fermés* draaide reeds af, nog vóór de roman in boekvorm verscheen.

67. *A. v. D. te K.* Heinrich Mann is een leerling van De Maupassant en D'Annunzio: zinnelijk-sexueel, verward in taal en gedachten, weelderig fantast. Zijn sociale romans teekenen hem als verguizend spotter. Hij wordt in Duitschland echter zeer veel gelezen: *Der Untertan* b.v. is reeds aan zijn 105de duizendtal. Zijn laatste werk *Liliane und Paul*, waarover u een oordeel gevraagd hebt, moeten wij u beslist ontraden. Het is één lange verheerlijking der geslachtsdrift in de zwoele atmosfeer eener zuidelijke badplaats. De inhoud was ons grootendeels een onoplosbaar raadsel; de vele pikante bladzijden moeten den lezer schijnbaar over dezen verwarden woordenvloed heen helpen. Wij begrijpen niet, hoe een mensch met talent zich niet méér respecteert.

68. *J. G. te C.* Het boek, dat u bedoelt, is getiteld: *In darkest London* en verscheen in het najaar van 1925. Schrijfster is Mrs. Cecil Chesterton. Om het leven van „donker Londen" te leeren kennen heeft zij een tijd lang vrijwillig onder de daklooze vrouwen der meest beruchte stadswijken van Londen door gebracht. Alles maakte zij mee, leurde met lucifers, bedelde, sliep in het nachtasyl en deed dit alles, zooals zij beweert, niet uit grillige aanstellerij of pedant snobisme. Je moet er maar iets voor over hebben!

69. *R. F. E. te B.* Voor Uw Hongaarsch pleegdochtertje van 15 jaar, bestaat een zeer goed, R.K. maandblad: *Nagyasszonyunk*; 't is bestemd voor meisjes van 11 tot 18 jaar, royaal geïllustreerd en geeft: romans, novellen, gedichten, voordrachten, verder: lectuur over godsdienst en liturgie, en ook: actualiteiten ('t openen van 'n nieuwe school e.d., met foto's), huishoudelijke wetenswaardigheden, recepten, handwerken, anecdoten, correspondentie enz. Adres: Szerkesztöség és kiadóhivatal a *Nagyasszonyunk*, Horthy Miklós-út 15 sz., Budapest, I.
Abonnementsprijs per jaar exclusief porto: Hkr. 60.000, dit is ongeveer f 2.10.

70. *Mevr. P. K. te R'dam.* U vraagt „mooie R.K. lectuur voor 'n leiddraad bij de opvoeding". Op de eerste plaats lijkt ons voor Uw doel geschikt het *Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders*. Om U goed te kunnen oriënteeren inzake lectuur, raadplege U *Boekzaal der geheele Wereld* en de *Jaarlijksche Boekenschouw*. Verder vindt U in den *Rafaël-Catalogus voor Roomsche Jeugdlectuur* een rijke keuze kinderlectuur. Over eenige maanden verschijnt Dr. H. W. E. Moller's *Beknopte Geschiedenis van de Nederlandse Letterkunde*, welk werk U zeker zal kunnen dienen om een goed inzicht te krijgen in de Nederlandsche literatuur. Brief volgt.

Niet wat wij zeggen, maar wat anderen zeggen

over het

Tijdschrift voor R. K. Ouders en Opvoeders.

Uit de pers:

„Wat een schat van Roomsche opvoedkunde ligt er in deze bladzijden. Wat zou 't toch een zegen zijn, als dit tijdschrift in *ieder* Roomsch gezin eens doordrong en als vader en moeder samen 't geregeld lazen!"

„Wat een volheid van echte Roomsche levenswijsheid brengt iedere aflevering van dit tijdschrift."

„Zoo komt iedere veertien dagen, dit eenvoudige tijdschrift, met z'n vollen inhoud van paedagogische besprekingen, inlichtingen geven aan ouders en opvoeders. Door zijn echt practische artikelen van priesters, geneesheeren, onderwijzers, zal er nauw contact tot stand komen, tusschen school en huisgezin."

Het tijdschrift werd gezegend en openlijk aanbevolen namens Z.H. den Paus, Kardinalen en Bisschoppen.

Het tijdschrift is uitsluitend bestemd voor volwassenen, telt religieuse, paedagogische, medische, juridische en bibliographische rubrieken en kost per jaar f 5.45, plus 50 ct. porto.

Jaarlijksche Boekenschouw 1926

Dezer dagen verscheen wederom de *Jaarlijksche Boekenschouw* en wel de zevende jaargang (1926) een dik, zwaar deel, bevattend résumé's en recensies betreffende de literatuur in Nederland, België, Frankrijk, Duitschland, Engeland, Hongarije, Italië, Sovjet-Rusland, Emigranten-Rusland, Denemarken, Zweden, Noorwegen, Polen, Tsjecho-Slowakije, Zwitserland, Spanje, Portugal. De werken verschenen gedurende het afgeloopen jaar, in de Nederlandsche en in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal zijn geclassificeerd in de volgende groepen:

1. Godsdienst en Apologie. II. Opvoedkunde en Wijsbegeerte. III. Romans en Ontspanningslectuur. IV. Dichtwerken. V. Tooneel. VI. Kunst. VII. Letterkundige Geschiedenis. VIII. Geschiedenis. IX. Land- en Volkenkunde. X. Natuurkunde en Nijverheid. XI. Sociale en aanverwante Wetenschap. XII. Leerboeken. XIII. Voor de Huishouding. XIV. Spel en Sport. XV. Voor de Jeugd.

Uiteraard wordt aan de Romans de meeste aandacht gewijd. Tallooze portretten (w.o. Ivans, Bordeaux, Gerard Bruning, Shaw, Delteil) verluchten den tekst.

De prijs bedraagt f 3.75.

Abonneert u tot wederopzeggens toe. U betaalt voor de komende deelen dan zeker nooit méér, dan de inteekenprijs. In beperkte mate is nog beschikbaar: deel I à f 1 50; deel II, III en IV à f 2 50; deel V, VI en VII à f 3.75.

Meesterwerken

van

R. H. Benson

	Ing. *f*	Geb. *f*
De God der Wereld	(2.40)	(2.95)†
De Hooge Weg 3 deelen in één band	1.95	2.50
De Lafaard 3 deelen in één band	1.70	2.25
De Toovenaar . .	(1.70)	(2.25)†
Een Doodgewoon Mensch 3 deelen in één band	1.95	2.50
Een Gevoelsmensch 2 deelen in één band	1.95	2.50
Gezift als Tarwe 2 deelen in één band	1.70	2.25
Het Onzichtbare Licht	1.50	1.95
Roeping	(1.70	(2.25)†
Wat was het? . .	1.50	1.95

De romans van dezen wereldberoemden bekeerling zijn van een *geweldige* suggestieve kracht, boeiend, meesleepend, ontroerend!

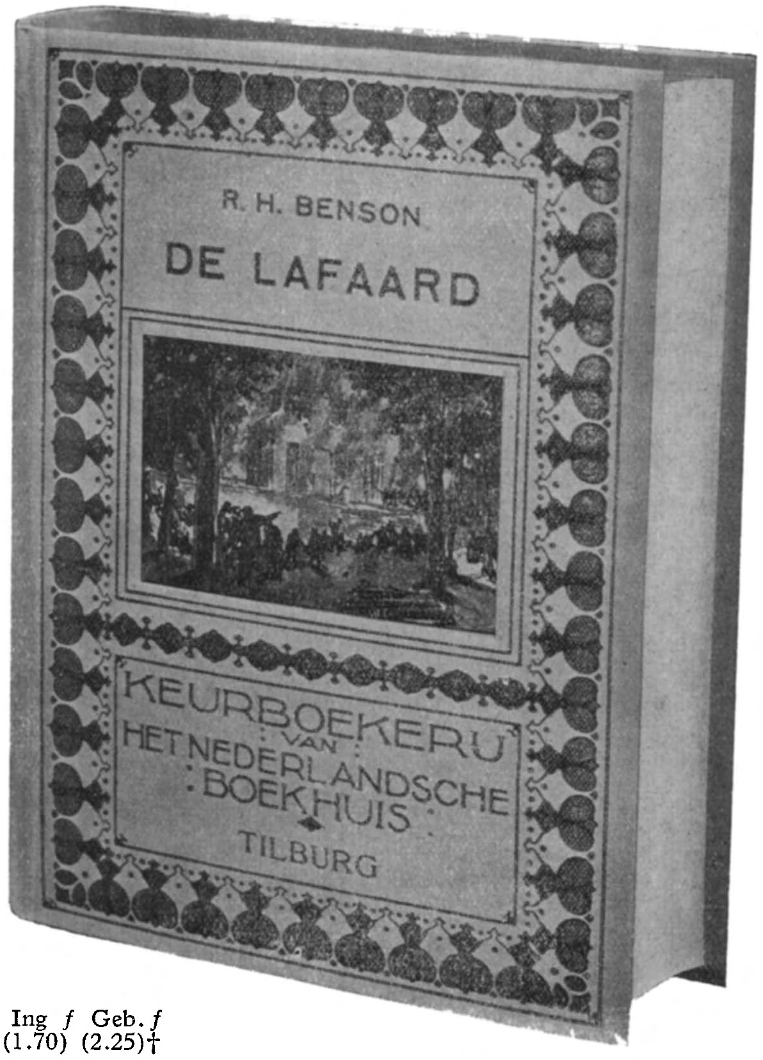

	Ing *f*	Geb. *f*
René Bazin:		
Uit heel haar hart . . .	(1.70)	(2.25)†
E. F. Benson:		
De Tusschenpersoon . .	1.70	2.25
H. Bordeaux:		
Het Gouden Stilzwijgen .	1.50	1.95
P. l'Ermite: **Zijn liefde** . .	1.50	1.95
L. v. Hertling: **Weisskirchen**	1.50	1.95
M. v. Java: **Naar het Geluk**	(1.50	(1.95)†
C. Mackenzie: **Arme Familie**	2.40	2.95
H. 't Sas: **Op den Tweesprong**	1.50	1.95
L. Veuillot:		
Corbin en d'Aubécourt .	(1.50)	1.95

DETECTIVE-ROMANS VAN EDWARD HALLIWELLS.

	ing. *f*	geb. *f*
De Misdaad van R. Weston	(1.50)	(1.95)†
Mij is de wraak	(1.70)	(2.25)†
De Heks van de Stille Hei	(1.70)	2.25
De Lawson-Brillanten . .	1.70	2.25

Jeske Choinski: **De Groote Strijd**, 2 deelen. Prijs per deel	1.70	2.25
Jeske Choinski: **De Laatste Romeinen**, 2 deelen. Prijs per deel	1.70	2.25
Scharlau Alberti: **Maarten Augustinus**, 2 deelen in één band	1.95	2.50

( ) beteekent: uitverkocht. ( )† = in beperkte mate voorhanden.

Zoo juist verschenen: Harold Avery, **Ku-Klux-Klan**, De wonderlijke sensaties van High-Rusting, Humoristische Avonturenroman. Ing. f 1.70, geb. f 2.25.

In voorbereiding: Handel-Mazzetti, **Het Onvergetelijke Jaar.** G. K. Chesterton, **De Krankzinnige Rechter.** Joseph Conrad, **Het Kapersnest.** Em. Lacombe, **De Dappere Dascie.**

De Keurboekerij werd eind 1918 gesticht. Reeds in 1922 konden wij per accountantsattest publiceeren, dat binnen drie en een half jaar van de *gebonden* exemplaren alleen reeds, 'n 17.000 deelen werden verkocht! Zonnige boeken vinden ook in tijden van malaise hun koopers. Ze brengen U de noodzakelijke rust, ontspanning en verkwikking. Zij blijven uw vrienden en geven aan uw woning de niet te benaderen charme van een „Sweet Home".

Wilt U uwe winteravonden, uwe vacantie ten volle genieten, wilt U van uwe Zondagen feestdagen maken, abonneert U dan tot wederopzeggens toe (minstens een jaar) op de Keurboekerij, U ontvangt 20 % korting. Er verschijnen circa 4 deelen per jaar.

Zwei vorzügliche Geschenkwerke:

Die Reiterin auf der Römerstrasse

von M. VON GREIFFENSTEIN.

4. Auflage, 320 Seiten, in vornehmen ganzleinen Band mit Umschlag Mk 6.—. Holl. Gulden 3.75.

Es sind ungemein zart entworfene, aus innerstem Empfinden hervorgegangene Seelengemälde, die den Leser unbedingt anziehen und erheben werden Mag die Verfasserin führen in das Tiroler Volksleben oder in den Salon der Gesellschaft, mag sie das Innenleben einer Schauspielerin oder einer Bürgersfrau erschliessen, immer fesselt sie.

Hehre Frauengestalten aus allen Jahrhunderten der Kirche

von J. HELLINGHAUS.

2. Auflage. 352 Seiten. Geschenkband mit Umschlag. Preis Mk 6.—, Holl. Gulden 3.75.

Fünfzig Lebensbilder heiliger Frauen und Jungfrauen werden hier trefflich gezeichnet. Keine „Heiligenlegende", sondern ein Buch für besinnliche Menschen, insbesondere auch für die reifere weibliche Jugend.

Ausstattung, Papier und Druck gleich gediegen und vornehm.

Verlag der Alphonsus-Buchhandlung
Münster, Westfalen.

H. H. STOKER

DAS GEWISSEN

Erscheinungsformen und Theorien.

(Band II der Schriften zur Philosophie und Soziologie. Herausgegeben von Max Scheler).

1925. XIV und 280 Seiten
geheftet Mk. 9.—, gebunden Mk. 12.—.

„... Der Horizont des Werkes ist enorm. Der Verfasser übersieht die deutsche, holländische, englische Literatur zur Sache und benützt sie kritisch. Er behandelt sein Problem zunächst sprachpsychologisch und problemgeschichtlich, d.h. er erklärt sowohl die Vieldeutigkeit des sprachlichen Begriffs nach allen seinen Bedeutungen und berichtet über Gewissenstheorien des Mittelalters bis zu Kant, Schopenhauer, Nietzsche, Freud. Der erste Hauptabschnitt behandelt sodann das Wesen des Gewissens uud seine Erscheinungsformen. In einem folgenden wird das Problem der Entwicklung des Gewissens erörtert. Der Schlussabschnitt diskutiert die Geltbarkeit des Gewissens."
Theologie der Gegenwart.

Verlag von FRIEDRICH COHEN
Bonn am Rhein.

Een belangrijke uitgave.

LICHT

onder hoofdredactie van JOHN KOOY, met medewerking van diverse deskundigen en autoriteiten.

„*Licht*" wil een wegwijzer zijn; het zal in een wisselende reeks van afbeeldingen en beschrijvingen al het groote en levende, al het merkwaardige en belangwekkende toonen, dat deze tijd en vroegere eeuwen aan kennis en schoonheid hebben opgeleverd. Maar het zal niet alleen nieuwe indrukken en nieuwe kennis verbreiden, het zal de feiten ook ordenen en rangschikken en den innigen samenhang en het omvattend verband, dat den geheelen berg van kennis tot een eenheid maakt, in het licht stellen." De redacteur staat voor een zware en verantwoordelijke taak. Wij hopen, dat hij ook katholieke deskundigen aan zijn werk zal weten te verbinden, zoodat wij niet den stervenden Goethe behoeven na te zeggen: „Mehr Licht". *Boekzaal der geheele wereld.*

Hoeveel kost „Licht"?

Hoeveel kosten meer dan 3300 bladzijden met meer dan 5000 gekleurde en ongekleurde platen, verdeeld over 104 afleveringen in evenveel gekleurde en telkens verschillende omslagen? Hoeveel kost dit boekwerk, waarvoor mooie stempelbanden in linnen of halfleer verkrijgbaar worden gesteld en dat, gebonden in vier zware deelen, een sieraad vormt voor elke boekenkast.

Niet meer dan 35 cent per week, f 1.50 per maand of f 4.50 per drie maanden gedurende twee jaar.

In Denemarken verscheen twee jaar geleden een uitgave van gelijke strekking en omvang en bereikte binnen enkele maanden een oplage van meer dan 120.000 exemplaren, waarvan alleen in Kopenhagen 38000. Dat moet in Nederland ook kunnen!

Abonnementen kunnen bij iederen boekhandelaar en bij den Uitgever: W. DE HAAN, Rembrandtkade 35, Utrecht, worden besteld. De afleveringen zijn niet los verkrijgbaar.

W. DE HAAN - UTRECHT.

Die Aszetik

des

hl. Alfons Maria von Liguori

im Licht der Lehre vom geistlichen Leben in alter und neuer Zeit.

von P. Dr. KARL KEUSCH C Ss.R.

mit einem Titelbild des Heiligen.

2. und 3. Aufl. XL und 407 Seiten. 8⁰.
Geb. in Ganzl. M. 11.50. in Halbfranz M. 13.—

Durch seines Vollkommenheitsleben will der hl. Alfons auch auf dem Gebiete des Aszese uns Führer sein. Um so erfreulicher ist es, dass wie durch das vorliegende Werk auch mit dem ganzen Werden des Aszetik des Heiligen vertraut gemacht werden und auf dem Untergrunde seiner Schriften unwillkürlich auch seine ganze Persönlichkeit, die Verkörperung seines Lebens plastisch schauen.

Bonifacius Druckerei, Paderborn (Deutschl.)

Zu beziehen durch alle Buchhandlungen.

10. TAUSEND
SOEBEN ERSCHIENEN!

Der Erfolg des Misserfolges

VON P. A. SHEEHAN.

688 Seiten. Leinenband Preis 7.— M.

Der bekannte Schriftsteller Patrick Aug. Sheehan bietet uns im vorliegenden Werk eine herrliche Erzählung. Der geistige Entwickelungsgang eines jungen Menschen durch alle Phasen des Zweifels und des Misserfolges bis zum sicheren Hafen des Friedens wird uns in lebhaften Farben geschildert. Sheehan ist ein ungemein feiner Charakterzeichner, ein geistvoller, schwungvoller Darsteller, ein tiefer Denker. Wer eine gleichzeitig anregende wie unterhaltende Lektüre wünscht, der lese dieses Buch. Die Ausstattung ist prächtig. Die neue Uebersetzung durch Th. Metzler trägt dem verfeinerten Sprachempfinden Rechnung.

Missionsdruckerei Steyl, Kaldenkirchen, Rhld.

Neuerscheinungen.

Die Tiefen der Seele. Moralpsychologische Studien von *Dr. J. Klug* 2. Auflage gr. 8⁰ V u. 441 Seiten. Geb. GM. 8.—

... Der Heilpädagoge besonders. dem ja in den Hilfsschulen und Anstalten vielfach Kinder mit „kranken Seelen" zur Heilerziehung in die Hand gegeben sind, wird die pädagogischen Hilfsmassnahmen, die Klug in reichem Masse gibt, seinen Aufgaben und Zwecken dienstbar machen. um so mehr. als diese nicht einseitig medizinisch-psychologisch, sondern auch moralethisch orientiert sind.

Geschichte der Christlichen Kunst. 2. vermehrte u. verb. Aufl. von *P. Dr. Beda Kleinschmidt, O. F. M.* Mit Titelbild u. 388 Abbildungen im Text. gr. 8⁰ XXX u. 637 Seiten. GM. 20.—, in Halbleinen geb. GM. 22.—, in Halbleder geb. GM. 24 —.

Nach jahrelangem Vergriffensein ist die so dringend notwendig gewordene zweite Auflage des Werkes soeben erschienen, Eine Anzahl Kapitel über russische und byzantinische Kunst sind neu hinzugefügt und die das Altertum bzw das Mittelalter behandelnden Teile einer genauen Durchsicht und Neubearbeitung unterzogen worden.

Deutsches Denken und Dichten seit Herder von *Dr. Hammerschmidt* und Prof. Rohfleisch. gr. 8⁰ 257 Seiten Gebunden GM. 6.60.

Die Darstellung zeigt in kurzen Strichen, wie Kant, Hamann und Herder den Grund zum Bau der neuen deutschen Kultur legen, wie Goethe. Schiller und die Romantiker ihn hochführen, wie er durch das 19, Jahrhundert hindurch von den grossen Realisten in allen Teilen ausgebaut wird und wie damit zugleich die geistig-literarische Gestaltung des 19 Jahrhunderts sich vollendet.

Verlag Ferdinand Schöningh, Paderborn

Neue Benziger=Bücher

Die Liturgie des Kirchenjahres für Schule und Haus. Von P. Thomas Jüngt O. S B 2. verbesserte Auflage. 105 Seiten. Gebunden Mk. 2 60.

Dieses Büchlein sollte in der Familie stets als Lehrer bereitstehen, der die kirchlichen Anlässe erklärt, die sonntäglichen Gespräche religiös durchgeistigt und auf diese Weise die Wahrheiten im Herzen befestigt, welche in Predigt und Christenlehre erläutert wurden.

Christus und der Mann. Von D. theol. Fried. Murawski. 204 S. Kl. 8o. Gebd. Mk 3 40.

Diese Kerngedanken. herausgehoben aus Jesu Leben und hineingetragen ins Mannesleben unserer Zeit. machen das kleine Büchlein wirklich zu einem modernen, zeitgemäszen Werke. das ein tiefes Verständnis, ein volles Erfassen der heutigen Mannesseele verrät.

Das Weihnachtsbuch. Eine Sammlung der schönsten Weihnachtsdichtungen aus alter und neuer Zeit. Von P. Manel, 8o. 240 Zeiten. Gebd. Mk. 6.—

Eine Sammlung passender Gedichte zum Vortrag für Gross u. Klein, in seltener Reichhaltigkeit u. glücklicher Auswahl.

Mein Weg aufwärts! Ein Lebensbild des hl. Thomas von Aquin unter besonderer Berücksichtigung seiner praktischen Bedeutung für Gottsucher. Von Fr. Othmar M. Decker O.P. 132 Zeiten. 8o. Gebd. Mk. 2 60.

Der Verfasser hat es verstanden, dieses Leben des hl Thomas von Aquin in unsere Zeit hineinzustellen, unserem modernen Fühlen nahe zu bringen. Er lässt uns dessen grosse und kleine Ereignisse durch lebensfrische Schilderung miterleben und zeigt in vornehmer Weise, wie vorbildlich dieses Leben gerade für unsere Zeit ist.

Verlagsanstalt Benziger & Co. A G., Einsiedeln

Waldshut — Köln — Strassburg

Zu beziehen durch alle Buchhandlungen

ERNEST SELE
PRINSESSTRAAT 11 ANTWERPEN

OUDE BOEKHANDEL
't grootste huis der stad.
Nederlanders koopt uwe Boeken ANTIQUARISCH in België, aan lage prijzen.
REGELMATIGE VEILINGEN Vraagt Catalogi

Algemeen Bureau voor Pers=Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn., Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895. Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde.
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

Pollet & Zonen
TILBURG
Fabrikant in Wollenstoffen.
Specialiteit in
Kloostergoederen.

Schatkamers van Katholieke Wetenschap:
TIJDSCHRIFT VOOR ZIELKUNDE EN OPVOEDINGSLEER
TIJDSCHRIFT VOOR TAAL EN LETTEREN

Zooeven verscheen:
DE DERDE DRUK
VERLEGENHEID,
bedeesdheid, bevangenheid, angst, vrees, verwarring, ontroering tegenover hoogerstaanden, tegenover eene andere sekse, in gezelschap en hunne onmiddellijke genezing door eene eenvoudige methode, kosteloos overal en door eenieder aan te wenden
Prijs f 2.25, franco p. p. f 2.50.
Verkrijgbaar in elken boekhandel en bij den uitgever G. J. SLOTHOUWER te Amersfoort
Uitvoerig prospectus wordt op aanvraag kosteloos toegezonden.

Zoo juist verschenen:
De Pelgrim-serie No 1
Karel van den Oever
VERZEN
Een keur uit 12 dichtbundels met verklaring door
Marnix Gijsen
en een inleiding van
Felix Timmermans.
Gewone uitgave f 1.—.
Weelde uitgave f 2.50.
Alleenverkoop voor Nederland
bij Adr. M. KLEMANN
Boekverkooper
Broerenstraat 31, ARNHEM

Een Abonnement op de KEURBOEKERIJ geeft U groote voordeelen

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

De Vetten's Boterbiesjes
ROTTERDAM.

GESTICHTEN EN PENSIONATEN
SPECIALE CONDITIES.

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

TIMMERFABRIEK „DE MARK"
JACQ. VAN GROENENDAEL
BREDA
Alle Timmerwerken, speciaal in Eikenhout
Kerkbanken — Kerkstoelen
Amerikaansche Schoolbanken,
Telramen, enz.

HANDELSREGISTER

Drukkerij Henri Bergmans & Cie
Langestraat 35, TILBURG
ARTISTIEK DRUKWERK

DRUKKERIJ KLAASSENS
DE CLERCQSTRAAT 48 - AMSTERDAM
PERIODIEKEN — BOEKWERKEN
ALLE HANDELSDRUKWERKEN
Drukkers „Jaarlijksche Boekenschouw"

POORTERS-TOEBACK

Uitgaven van J.B. Wolters
Groningen, Den Haag

Dr. Gerard Brom, Romantiek en Katholicisme in Nederland Eerste deel: Kunst. Tweede deel: Wetenschap en Staatkunde. Gewone uitgave, geb. in linnen. Prijs per deel f 7,90, twee deelen tezamen...... f 15,80 Luxe uitgave, geb. met perkamenten rug, kop verguld, uitsluitend 2 deelen tezamen f 19,80

M. A. P. C. Poelhekke, Lyriek.geb. f 5,00

M. A. P. C. Poelhekke en Dr. C. G. N. de Vooys, Platenatlas bij de Nederlandsche Literatuurgeschiedenis. gecart. ...... f 4,50 gebonden .... f 4,90

Mr. Dr. L. Triebels, De Staatsidee volgens Leo XIII, gebonden .... f 3,90

Dr. C. G. N. de Vooys, Middelnederlandse Legenden en Exempelen. Bijdrage tot de kennis van de prozaliteratuur en het volksgeloof der Middeleeuwen. Herziene en vermeerderde uitgave. gebonden .... f 5,90

Dr. A. G. M. van de Wijnpersse, De Dietse vertaling van Suso's Horologium Aeternae Sapientiae, met 2 buitentekstplaten, gebonden .... f 4,50

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. K

Gier-Wally

Een Tyroolsch verhaal van

Willemine von Hillern.

6e Druk.

Ing. f 1.25 . . . . Geb. f 1.75

Over dit buitengewoon drama van moed en liefde, van kracht en haat, van wraak en verzoening — het stoere Alpen-drama, dat avontuurlijk verloopt, maar dat blij eindigt, schreef de heer C. Busken Huet o. a.: elke aanbeveling van dit werk kan overbodig geacht worden. Men weet, dat die bewondering volkomen gewettigd is. Zij, die het niet weten, moeten den roman koopen, die opweegt tegen een dozijn van Marlitt en Eschstruth.

Het Vaderland.

K K

CENTRAAL BUREAU DER UITGAVEN BETREFFENDE DE
H. THERESIA VAN 'T KINDJE JEZUS
LISIEUX (FRANKRIJK)

Filiaal voor België, Holland en Het Groot Hertogdom Luxemburg: Groote Markt 15, BRUSSEL
Het Centraal Bureau heeft het algemeen Depôt van al de uitgaven (boeken, prentjes, beelden medailles, verschillende voorwerpen, enz.) vergund door de Carmel van Lisieux.

VRAAGT PRIJSOPGAVE

N. V. METABANK
(MERCANTIEL-, EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661
DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK - ALLE BANKZAKEN

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ▫ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ▫ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ▫ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

UITGEGEVEN IN OVERLEG MET EN ONDER AANBEVELING VAN DEN
—— BOND VAN R. K. OPENBARE LEESZALEN EN BOEKERIJEN ——

REDACTIE-RAAD:
PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, PROF. DR. H. F. M. HUIJBERS, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN. Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

1927 — 15 JAN.-AFLEVERING — 2
— 17½ CENT —

Godsdienst en Apologie . . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Kunst . . . . Nederlandsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . Nederlandsch
Geschiedenis . . . . Nederlandsch
Leerboeken . . . .
Voor de Jeugd . . . . Nederlandsch
Correspondentie.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
ROTTERDAM WELTEVREDEN (Batavia) BRUSSEL ANTWERPEN

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

DE NATUURKRACHTEN

in dienst der geneeskunde, vindt U deskundig en duidelijk bevattelijk en aanschouwelijk omschreven in:

Dr. J. C. Mom, NATUURGENEESWIJZE

(PHYSISCHE THERAPIE)

Nadere uiteenzetting en handleiding methode Pastor Kneipp. Een werk, dat U richting wijst bij de praktische toepassing van deze veldwinnende geneesmethode. Speciaal voor dit werk genomen 87 FOTO'S verluchten dit eerste klasse werk, en toonen o.m. de *begietings-voorbeelden* voor **waterbehandeling**.

In keurigen band gebonden slechts f 4.90

Uitgave: LA RIVIÈRE & VOORHOEVE — ZWOLLE
In den Boekhandel verkrijgbaar. — Postgiro 8419.
NU is het de juiste tijd dit werk aan te schaffen!

R. K. JEUGDBIBLIOTHEEK

Uitgave Van Putten en Oortmeijer, Alkmaar

In deze serie zijn de navolgende boeken verschenen, welke met onverdeeld schitterende recensies de lezende jeugd worden aanbevolen; leeftijd 10-16 jaar.

De Erfgenaam door *Cecilia*.
Aranka door *Cecilia*.
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg*.
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits*.
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia*.
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen*.
Blanke wegwijzers door *Cecilia*.
John, Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz*.

Alle boeken zijn door den Keurraad goedgekeurd.

PRIJS PER DEEL f 1.25. Gebonden f 2.00.
Per abonnement van 12 deelen f 12.00 en f 20.00

MAGGY

door Pater Lekeux.

Zie recensie No. 2384 in dit blad.

Vlaamse Uitgave f 1.25 franco.

Franse Uitgave f 1.— fr. p. p. f 1.10

ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 · TILBURG
Levering van alle boeken franko door geheel Nederland.

Keurlijst voor Roomsche Jeugdlectuur.

Door het Rafaëlcomité, Bosscheweg 125, Tilburg, is samengesteld en in den handel gebracht een **Keurlijst voor Roomsche Jeugdlectuur.** Deze lijst bevat 93 titels van jeugdboeken voor kinderen van 6—16 jaar. Al deze boeken dragen het stempel van den Keurraad voor Roomsche Jeugdlectuur. Zij is verkrijgbaar in den boekhandel à 1 ct. p. ex. en aan bovenstaand adres

BOEKZAAL

Het volledige Auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. Partieele overname toegestaan onder volledige bronvermelding.

Alles betreffende Redactie of Administratie uitsluitend te zenden aan Redactie of Administratie van het Maandschrift Boekzaal van Het Nederlandsche Boekhuis, Industriestraat 1, Tilburg (Nederland).

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling fl 4.— verhoogd met 40 cent voor Nederland, voor N. O. I. en N. W. I. (Zeepost) en fl 1.10 voor het Buitenland aan expeditie per post. De abonné's in de Koloniën en het Buitenland worden verzocht het abonnementsgeld uiterlijk na ontvangst van het eerste nummer te willen inzenden ter vermijding van de zeer hooge incassokosten. Nederlandsche abonné's welke wenschen te remitteeren, kunnen dit doen vóór 1 Januari, daarna wordt over het geheele bedrag, verhoogd met incassokosten, ineens beschikt. Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. Abonnementen kunnen alléén worden opgezegd vóór den ingang van den nieuwen jaargang.

Voor België wende men zich om inlichtingen tot onze depôts: Em. Jacqmainlaan 127, Brussel (Hoofdkantoor) of Sinte-Kathelijnevest 28, Antwerpen, alwaar — evenals in den geheelen Belgischen Boekhandel — abonnementen worden aangenomen.

In het Buitenland — eveneens in België — kan men zich ook abonneeren door bemiddeling van de plaatselijke posterijen.

De gewone regelprijs der advertentiën bedraagt: 30 cent. — Contractprijzen: 250 regels 25 cent, 500 regels 22,5 cent, 1000 regels 20 cent, 2000 regels 17,5 cent, 3000 regels en meer 15 cent per regel. — Speciale plaats, speciale conditie. — Boekannoncen, speciale prijzen.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS — TILBURG

Postrekening: 31583. — Telefoon: 978. — Telegram-adres: BOEKHUIS TILBURG

Bankrekening: Oudewatersche Bank, Oudewater — Amsterdamsche Bank, Tilburg

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Boekennieuws.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

Dr. G. W. J. Drewes, 2735.
DRIE JAVAANSCHE GOEROE'S. *A. Vros, Leiden,* 1925. (25×16) 212 blz. ing. f 3.50.

Dit werk, 'n proefschrift, legt ons 'n korte levensgeschiedenis voor van drie Javaansche Goeroe's, die door hun godsdienstige leering 'n grooten aanhang verwierven bij de lichtgeloovige dessabevolking in de tweede helft der 19e eeuw. Door het Gouvernement werden ze als politiek-gevaarlijke personen gestraft en verbannen.
Schrijver geeft uit hun in beslag genomen primbons 'n gedetailleerde analyse van hun Moslimsch-Javaansche onderrichting met allerlei gebeden, spreuken, voorspellingen en bezweringsformules, geput uit de oude Arabische wijsheidleer en de Hindoe-Javaansche meditaties.
Weer blijkt hier, hoe de Oostersche psyche graag mediteert, philosopheert en bij gemis aan veilige leiding veel fantaseert.

P. Aurelius, O.Cap.

Dr. L. J. van Holk, 2736.
BIJBELSCHE FIGUREN. *Leidsche Uitg. Mij. Leiden,* 1926. (21.5×15.5) 260 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Voor dezen vlot en warm schrijvenden remonstrantschen predikant waren de groote figuren uit den Bijbel met geweld tot *vrome* helden gepromoveerd, star van eeuwigheidsbesef, simplistisch en naïef van levensopvatting en geplaatst op den goudvervigen ondergrond eener bewuste hieratische stiliseering. De religieuse mensch van onzen tijd ziet leven en wereld realistisch aan en wil ook de grootste heldenlevens psychologisch aannemelijk gemaakt zien; daarom voldoet de bijbelschrijver met zijn priesterlijken vorm, die eeuwig polijst en met zijn priesterlijk-theologische overschildering, hem niet meer.
Dr. van Holk wil deze figuren nu met nieuw leven bezielen en hierbij gaat het hem niet hoe het feitelijk *was*, maar alleen om de psychologische mogelijkheid: zóó wordt het bijbelverhaal aannemelijk, zóó krijgt het een zin. Dat hier de weg tot de caricatuur, open ligt, bewijst o.a. zijn portret van Noë en Samson. Wie den bijbel verbeteren wil, brengt het er in den regel niet zonder kleer-scheuren af. Voor katholieken en orthodox-protestanten is het voldoende er nog op te wijzen, dat schr. in Christus slechts ziet: „een zwak en sterfelijk mensch, maar door God uitverkoren tot een groot werk.''

H. Rongen.

(Zonder naam), 2737.
ROMEINSCH MISSAAL met de Vespers van de Zondagen en voornaamste Feestdagen, Geïllustreerd. *V. van Dieren & Co., Antwerpen,* 1926. (14.5×9) XXXII-1778 blz. geb. van f 4.— tot f 9.—.

Zoojuist verschenen, is uiteraard dit missaal up to date. De Missen van de H. Petrus Canisius (27 April) en van Christus-Koning (laatste Zondag van October) komen er dan ook in voor. Ook treft men achterin het feesteigen der Nederlandsche Bisdommen. Het boek is overzichtelijk, duidelijk en toch beknopt, men heeft alles bijeen in volledige Latijnsche en Nederlandsche teksten en toch is 't niet te volumineus. Wij hadden echter de typografische afwerking wel fraaier en minutieuser verzorgd gewenscht. De illustraties zijn evenmin bijster geslaagd. Waar het bijwonen van de Zondagsvespers hier te lande al heel bezwaarlijk is, omdat deze nog maar zeer sporadisch voor de geloovigen worden gehouden, hadden wij met uitzondering van de Doodenvespers e.d. liever nog meer lofzangen opgenomen gezien, die tevens als Communie-gebeden dienst kunnen doen, zooals bijv. Adoro Te e.d. Alles te samen genomen is dit boek toch een der beste missaals en bevelen wij het gaarne ten zeerste aan.

M. v. M.

Mgr. H. Smeets, 2738.
DE BLAKENDE OOGST. Geïllustreerd. *Juvenaat H. Hart, Bergen op Zoom,* 1926. (23×15) 136 blz. ing. f 0.65.

Congoleesche missiebrieven van een schalkschen en oolijken Pater, die vertellen kan als de beste Vlaming.

H. Rongen.

Ch. Zenner, 2739.
MARIE ADELHEID VAN NASSAU, Vertaald uit het Duitsch door Johannes Mercator pr. Geïllustreerd. *R.K. Boekcentrale, Amsterdam,* 1926. (16×12) 67 blz. ing. f 0.75.

Waar het spreekwoord: „corruptio optimi pessima'' het bijtend veralgemeend refrein vormt van zoo menige demagogenrede, is de bevestiging van het tegenovergestelde wel op zijn plaats. Na de lezing van haar sober-schoon leven werd ons duidelijk, doe een Luxemburgsch blad over haar schrijven kon: „Ware ik een zanger, U schonk ik mijn schoonste lied! Ware ik een dichter, U wijdde ik mijn heerlijkste verzen!''

H. Rongen.

FRANSCH.

Reynes Monlaur, 2740.
LA VISION DE BERNADETTE. *Bernard Grasset, Paris* 6, 1926. (19×12) X-327 blz. ing. Ffr. 10.—.

Geen nauwkeurige, opsommende, dateerende biographie, maar het teere verhaal van Bernadette's heerlijk zieleleven. Hiermee is niet gezegd, dat de schrijfster op goed geluk haar indrukken heeft weergegeven; integendeel: een degelijke bronnenstudie is er aan voorafgegaan, zooals zij zelf aangeeft en op vele plaatsen overduidelijk blijkt. Zoo is het zeer goed van haar gezien het verhaal der verschijningen met Bernadette's eigen sobere woorden weer te geven. Onder haar fijne vrouwelijke pen herleeft Bernadette voor onze oogen in al den zachten glans harer mooie verschijning, met haar kinderlijke bescheidenheid, haar rotsvast geloof en onverzettelijke overtuiging van de waarachtigheid harer visioenen. Wij volgen ook de ontplooiing van haar reine, maagdelijke ziel in de vruchtbare atmosfeer van het kloosterleven en zeggen 't ten slotte met de hand op het hart een protestantschen predikant na, dat het beste bewijs voor de verschijning van Lourdes Bernadette zelf is.

Het tweede en derde deel van het werk behandelen de opdrachten, die Maria aan Bernadette gegeven heeft, het antwoord der christenheid aan Maria en wat zij daarvoor weer in ruil aan de aarde gegeven heeft.

H. Rongen.

DUITSCH.

Hermann Klein-Schmeink, 2741.
JOHANNES FISHER. *Aschendorff, Münster i.W.,* 1926. (25×18) XXIV-92 blz. ing. M. 4.40.

Een strijdschrift uit den tijd der Hervorming. Luther heeft eerst geschreven tegen het offerkarakter der H. Mis; daarna tegen het zichtbare priesterschap.
John Fisher antwoordt hierop. De geleerde humanist zoekt zijn bewijzen in de H. Schrift, de Vaders, de Liturgie. Zelfs bij de Rabijnen. In het lange leven der Kerk, toont hij ons voortdurend den priester, offerend aan het altaar. De eigen atmospheer van dien tijd, treft herhaaldelijk in dit boek: men voelt het aan, hoezeer het hart van den Bisschop van Rochester bloedt, ja hier en daar bespeurt men zelfs, dat het aan Luther's godsdienstig gevoel veel kos t, dat alles te verwerpen. Maar hij heeft eenmaal stelling genomen.

A. Gerold, O.S.B.

Johannes Schuck, 2742.
DER MYRRHENBERG DES HL. BERNHARD VON CLAIRVAUX. Geïllustreerd. *Josef Müller, München,* 1926. (14×10) 232 blz. geb. M. 4.80.

De inleiding geeft een zeer mooi en rustig beeld van het uiterlijk en innerlijk leven van Sint Bernardus, dat de schrijver met een toespeling op de serie een echte „via sacra" noemt. Met nadruk wijst hij op Bernardus als op den vader der „bruidsmystiek", die bij hem haar hoogsten bloei bereikt heeft. Daarna volgt 'n bloemlezing uit zijn geschriften, gerangschikt naar de drie bekende trappen van het innerlijk leven: de ziel onthecht zich van de wereld en gaat God tegemoet; zij treedt in Christus' voetstappen en en aan zijn hand bestijgt zij de toppen, waar zij in de armen van den goddelijken Bruidegom gaat rusten. Voor een eerste kennismaking met de Bernardijnsche mystiek is dit boekje zeer geschikt.

H. Rongen.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

E. W. Asscher, 2743.
PAEDAGOGISCHE OVERWEGINGEN. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1926. (18.5×12) Deel II: 167 blz. ing. f 1.25, geb. f 2.—.

Deze tweede bundel *Paedagogische Overwegingen* bevat een vijftigtal levendig geschreven schetsjes over allerlei voorvallen uit het kinderleven. Over het algemeen wordt 't reëele kinderleven eener burgerfamilie in Amsterdam goed uitgeteekend: in zoover is 't boek een waardevolle bijdrage voor de psychologie van 't kind. Hier en daar voelen we wel wat phantasie om wille der paedagogische les, maar de juiste lijn trekken tusschen phantasie en echte realiteit is zeker allermoeilijkst. De opvoedkundige leiding der opstellen kunnen we hier en daar volgen, b.v. zijn opvatting, onredelijkheid, etc. 't zijn uit-spraken van 't gezond verstand: op veel andere punten zullen alle godsdienstige opvoeders anders optreden, b.v. moreele opvoeding, leugen en phantasie. In zijn geheel is dus 't boek voor onze Roomsche opvoeding onbruikbaar.

P. v. Luyk, S.J.

Fr. Vict. Claassen, 2744.
JEAN JACQ. ROUSSEAU EN ZIJN PAEDAGOGIEK. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1926. Opvoedkundige Brochurenreeks. (20×14) 111 blz ing. f 1.40.

Vooropgeeft deze brochure een breed overzicht van de belangrijkste feiten uit 't leven van dezen zwerver. 't Is noodig om zijn paedagogie te begrijpen. Daarna volgt de ontleding van de *Emile*: de lichamelijke opvoeding, de zintuigen, de verstandelijke opvoeding, de opvoeding van de vrouw, de zedelijk godsdienstige opvoeding. Aan 't slot staat een goede beschouwing over de absolute onbruikbaarheid van 't boek voor de practijk. Fr. Vict. Claassen laat zeer duidelijk zien, hoe wij Roomschen over Rousseau moeten oordeelen: het goede verzwijgt hij niet, maar 't onware, het antigodsdienstige, het verleidendende en 't inconsequente in de leer van dezen vreemden opvoeder heeft hij scherp aangetoond. Misschien was 't ook goed geweest zijn afhankelijkheid van Locke en Montaigne eens scherp te doorzoeken.

P. v. Luyk, S.J.

P. van Duyvendijk, 2745.
J. B. Visser,
NIEUWE GESCHIEDENIS DER PAEDAGOGIEK. *J. B. Wolters, Groningen,* 1926. (23.5×14.5) 194 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.25.

Deze *Nieuwe Geschiedenis der Paedagogiek* geeft een overzicht van opvoedkundige problemen in algemeen christelijken zin: nadruk wordt daarbij gelegd op geestesstroomingen en op de practijk van opvoeding en onderwijs. Na de inleiding worden achtereenvolgens behandeld: De Oostersche volken, Grieken en Romeinen; De Middeleeuwen; Het Humanisme en de Reformatie; Empiristen en Rationalisten; Christelijke paedagogen in de 18de eeuw; Nederland in de 18de eeuw; Paedagogen in de 18e eeuw; Het Schoolwezen in ons land na 1800: De twintigste eeuw (Het Montessorionderwijs, Daltonscholen; Persoonlijkheidsonderwijs; Persoonlijkheidspaedagogiek). Een serie vragen geeft een gemakkelijk overzicht over 't geheel. Onze Roomsche paedagogie en paedagogen, (Ignatius, Canisius, de la Salle, Augustinus etc.) worden eerlijk behandeld. Doch hoe eerlijk ook bedoeld m oordeelen wij anders over sommige feiten, methoden en personen, die hier worden besproken. Wij stellen b.v. onzen Hollandschen Canisius veel hooger, dan hier gedaan wordt. De Jezuieten zullen schrikken over de „vreeselijke middelen" waarmee ze soms werkten tegen de Reformatie: over de hoofdmiddelen der opvoeding, die door hen zouden gebruikt worden in de opvoeding, vaste tucht en werken op eergevoel, terwijl godsdienstige overtuiging en leven de eerste factor is, etc. etc.

P. van Luyk, S.J.

W. H. C. Tenhaeff, 2746.
BEKNOPTE HANDLEIDING DER PSYCHICAL RESEARCH. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1926. (24×16) Deel I: 195 blz. deel II: 192 blz. deel III: 192 blz. Per deel ing. f 3,75, geb. f 4.90.

Drie omvangrijke deelen brengen hier een overgroot aantal resultaten van het onderzoek der supranormale psychische verschijnselen, volgens de methoden der experimenteele psychologie. De vakkundige, die over telepathie, telaesthesie, astraallichaam, occulte verschijnselen en hun sexueelen ondergrond, totemisme en magie, en wat dies meer zij, volledig wenscht te worden ingelicht, kan hier alles naar zijn gading vinden. De wijsgeerige beschouwingen, die de schrijver met zijn positief-wetenschappelijke beschrijvingen verbindt, mogen geheel voor zijn rekening, resp. voor die van zijn zegslieden blijven. Op enkele punten dient uitdrukkelijk voorbehoud te worden gemaakt; zoo b.v. waar schr. spreekt over de stigmatische verschijnselen (II, 80), over het lichaam van Jesus Christus (II, 157), over „Manresa, de occulte scholing der Jezuieten" (III, 169) enz. In 't algemeen ware 't gewenscht, dat de schr. zich over katholieke gebruiken, instellingen en opvattingen beter liet voorlichten. Het zij herhaald, dat het boek uitsluitend bestemd is voor vakmenschen.

Dr. Ferd. Sassen.

Adèle Withof, **2747.**
ZONNEKINDEREN. *P. N. van Kampen & Zn., Amsterdam,* 1926. (20×13.5) 111 blz. ing. f 1.40, geb. f 2.25.

'n Verzameling wijsgerig-poetiese opstellen over geluk, kans, kunstenaarschap enz., met alle deze mooie oproep: ware vreugde in 't leven, vandaar de titel. 't Is 'n geurig boeketje, maar met enige distels ertussen; want verschillende valse opvattingen en voorstellingen ontsieren de overeenstemming van 't geheel. Echt jammer, want de schrijfster geeft blijk van 'n edele ziel en hogere tendenzen. Onwillekeurig voelt de lezer in zich opkomen de wens voor de Samaritaanse: „Als gij de gave Gods kendet...."

J. Vermin.

FRANSCH.

A. Dibildos, **2748.**
UNE ÉDUCATION CHRÉTIENNE EN PLEINE VIE. *Bloud & Gay, Paris* 6, 1926. (20×13) 282 blz. ing. Ffr. 15.—.

Dit boek van een Fransch Priester, die aan 't hoofd staat van groot externaat, is op de eerste plaats geschreven voor Priesters, die aan zoo'n inrichting werken. 't Heeft in 't algemeen Fransche onderwijstoestanden en opvoedingsfactoren op 't oog. Doch in veel hoofdstukken wordt 't particuliere standpunt verlaten voor meer algemeene opvoedingsbeschouwingen. Dáár is 't boek van de grootste beteekenis voor alle Roomsche opvoeders; de alles-beheerschende en overal-indringende gedachten zijn de zuivere opvattingen van 't Evangelie. Door 't heldere licht van de Kerk belicht staan hier de algemeene opvoedingsproblemen zoo juist uitgeteekend, door een kenner van 't menschenhart en een vurigen apostel. Hij kent de opvoedkundige vraagstukken der tegenwoordige tijden uitstekend; niet gaat hij met alles mee, maar 't hoofddoel van 't leven, de redding der ziel moet scheiding brengen tusschen 't ware en valsche. Mooie hoofdstukken heeft hij zoo geschreven over sexueele opvoeding, over sport, over huwelijk, over de verhouding der leerlingen tot hun vroegere leermeesters, etc. 't Is een Roomsche opvoedkunde van veel beteekenis.

P. van Luyk, S.J.

M. D. Roland-Gosselin, O.P., **2749.**
LE „DE ENTE ET ESSENTIA" DE S. THOMAS D'AQUIN. *Le Saulchoir, Kain* (*België*), 1926. Bibliothèque Thomiste. (25.5×16) XXX-217 blz. ing. Bfr. 5.—.

De tekst van Thomas' opusculum is naar acht Parijsche handschriften critisch vastgesteld. Talrijke noten geven in hun contekst de plaatsen van andere schrijvers, die Thomas aanhaalt, en vergelijken zijn leer met die van zijn voorgangers en tijdgenooten. Daarenboven zijn hier twee historische studies bijgevoegd, een over het individuatieprinciep en een over het onderscheid van zijn en wezen. In de tweede laat de schrijver duidelijk zien, dat het, hoe men ook over de kwestie zelf moge denken, van historisch standpunt volkomen zeker is, dat Thomas het werkelijk onderscheid tusschen de beide heeft aangenomen; die theorie was voor hem de grondslag van zijn positie in zijn strijd met de Franciscaansche school, waarin hij tegenover de absolute enkelvoudigheid Gods de samengesteldheid van de geschapen geesten zonder het aannemen van een bovenzinnelijke materie verdedigde.

Voor de geschiedenis van het zoo veel omstreden vraagstuk vormt deze studie een kostbare aanvulling op de gegevens van Grabmann.

Dr. Ferd. Sassen.

DUITSCH.

Heinrich Kautz, **2750.**
IM SCHATTEN DER SCHLOTE. *Benziger & Co., Einsiedeln,* 1926. (24×16) 295 blz. ing. M. 5.—, geb. M. 6.—.

In het industrie-gebied van Duitschland leeft een menschheid, die tengevolge van haar eigenaardige en afgezonderde ontwikkeling ontzettend lijdt en waaruit zich een vreeselijk gevaar verheft, dat het voortbestaan van een eeuwenoude cultuur, het bestaan zelfs van de Europeesche volkeren bedreigt. Zoo zegt de schrijver in zijn voorwoord. Zijn boek is in drie gedeelten te splitsen. In het eerste gaat hij na, hoe de eigenaardige en gevaarlijke mentaliteit bij de industrie-jeugd tot stand komt. Hoewel niet direct merkbaar berust deze uiteenzetting op een massa experimenteele gegevens. In het tweede gedeelte geeft hij ter illustratie talrijke beelden uit het school- en familieleven van het industrie-gebied. Tenslotte toont hij aan, hoe de overheid en vooral de zielzorger en onderwijzer het bestaande worstelen om een betere toekomst moeten steunen, dat ze niet moeten terugschrikken voor de grauwe werkelijkheid, maar zonder vrees moedig hebben te helpen.

Daar de beschreven toestanden mutatis mutandis ook op het Nederlandsche industrie-gebied in Zuid-Limburg kunnen toegepast worden, is dit boek van practisch nut voor de personen, die zich daar met de opvoeding bezig houden.

Dr. H. Gerz. O.F.M.

Wilh. Wiesebach, S.J., **2751.**
EIN ERZIEHUNGSBÜCHLEIN. *Tyrolia-Verlag, München,* 1926. (19×13.5) 51 blz. gecart. M. 1.40.

Twee groote opvoedingswaarheden stelt de schrij-

ver voorop: vooreerst, dat de moeder 't kind moet opvoeden; vervolgens, dat 't hoofddoel van iedere opvoeding is de vorming der ziel voor God, waaraan alle andere doeleinden ondergeschikt moeten zijn. Om dat te kunnen bereiken moet er bij 't kind gehoorzaamheid worden aangekweekt en vertrouwen. 't Groote, alles-omvattende opvoedingsmiddel bij de moeder is zelfbeheersching. Deze gedachten worden in vier hoofdstukken zeer eenvoudig en practisch uitgewerkt: 't eerste hoofdstuk behandelt de moederzorg vóór de geboorte; 't tweede hoofdstuk de opvoeding van 't eerste tot het zevende jaar; 't derde hoofdstuk die van 't zevende tot het veertiende jaar; 't vierde de vorming van den jongen en 't meisje na hun veertiende jaar. Ofschoon niet alles nieuw, is er toch veel te leeren uit die korte, practische raadgevingen.

P. van Luyk, S.J.

ENGELSCH.

C. Stuart Gager, 2752.
THE RELATION BETWEEN SCIENCE AND THEOLOGIE. *The Open Court Publishing Comp., Chicago,* 1926. (19.5×12.5) 87 blz. geb. $ 1.—.

De grensscheiding tusschen wetenschap en religie, die hier wordt gegeven, is volkomen onbevredigend. Openbaring wordt a priori uitgeschakeld. Godsdienst heet geheel buiten het gebied der wetenschap te liggen, zoodat die beide niet met elkaar in strijd kunnen komen. Intusschen laat de schr. de wetenschap haar grenzen voortdurend te buiten gaan, doordat hij de begrippen van God en godsdienst als een product van de evolutie van de menschelijke kennis voorstelt.

Dr. Ferd. Sassen.

J. H. Muirhead, 2753.
CONTEMPORARY BRITISH PHILOSOPHY. *G. Allan & Unwin, Londen W.C.* 1, 1925. (21.5×14) 365 blz. geb. Sh. 16.—.

Dit boek bevat een reeks bijdragen van de voornaamste voorstanders der verschillende contemporaine, wijsgeerige stroomingen in Engeland. Deze tweede reeks — een jaar tevoren verscheen de eerste — zal hopenlijk nog door een derde worden gevolgd. Doch evenmin als deze verschillende boekdeelen tezamen een doorloopend geheel vormen, evenmin houdt in een en dezelfde reeks het eene hoofdstuk eenig innerlijk verband met een voorafgaande of volgende bijdrage. Iedere medewerker zet zijn wijsgeerig standpunt uiteen, hetzij over een natuur-philosophische kwestie, of over levensleer, kenkritiek, godsdienst enz. Na het interessante voorwoord door den samensteller J. H. Muirhead, zijn de verschillende studies dan ook uitsluitend gerangschikt naar de alphabetische volgorde der schrijversnamen. Alleen terwille van den ondertusschen overleden, bekenden psycholoog James Ward werd hierop een uitzondering gemaakt en aan diens bijdrage de eerste plaats gegeven. Achtereenvolgens wordt dan het woord gevoerd door E. Belford Bax, Douglas Fawcett, G. Dawes Hicks, R. F. Alfred Haernlé, C. E. M. Joad, G. E. Moore, J. A. Smith, W. R. Sorley, A. E. Taylor, J. Arthur Thomson, Clement C. J. Webb. — Voor allen, die zich op de hoogte willen stellen van de leidende philosophische gedachten in Engeland, zullen deze verhandelingen uiterst welkom, zoo niet onmisbaar blijken. Men zal echter ook begrijpen dat, wat in het eene hoofdstuk moeizaam werd opgebouwd, door een volgenden schrijver weer kan worden neergehaald. Na de lezing dezer uiteenloopende studies mogen wij ons des te gelukkiger en des te rijker achten in het volgen der Scholastiek en van St. Thomas in het bijzonder. Het aanvaarden van een bovenzinnelijke wereld, ons geloof in Hem, Die aller oorzaken eerste oorzaak is, blijken weer opnieuw uiterst wankel gefundeerd, zoolang men aan de Kantiaansche kenleer vast wil houden.

Lr. Th. de Valk, O.P.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Tjeerd Adema, 2754.
OM DE ZILVEREN SCHATTEN DER ZEE. Geïllustreerd door Leo Gestel. *Hollandia, Baarn,* 1926. (22×16) VIII-155 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.75.

In alle soberheid, maar met rake stift teekent de schrijver, die zelf 14 dagen met de Y. M. 20 meetrok ter vischvangst onder de Engelsche kust, het leven dier stoere Hollandsche visschers, van wie de zee jaarlijks een aantal slachtoffers eischt. Voor ons, bewoners van de „lage landen aan de zee" is het bijzonder belangwekkend, hoe een trawler er uit ziet, wie de bemanning vormen, wat men eet, hoe men den dag en den nacht doorbrengt, evenals het bezoek aan het lichtschip en de Engelsche havenstad, te meer als het verhaal verduidelijkt wordt door welgeslaagde teekeningen.

— A — *J. Kramer.*

Ruby M. Ayres, 2755.
EEN MISVERSTAND. Vertaald uit het Engelsch door P. Kampinga. *Uitg. Mij. Holland, Amsterdam,* 1926. (20.5×13.5) 186 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

Richard Chatterton moet daags vóór zijn huwelijk met Sonja vernemen, dat hij nog maar 6 maanden hoogstens leven kan. Verteerd door jalouzie kan hij niet besluiten haar daarover in te lichten en door dit misverstand en het gestook van Montague, zijn vroegeren mededinger, ontstaat spoedig voor beiden het geweldig lijden, dat de Duitscher zoo juist teekent:

Eifersucht ist eine Leidenschaft,
Die mit Eifer sucht, was Leiden schafft.

Op het einde wordt alles opgehelderd en zelfs Richard's operatie verloopt met zulk een gunstig gevolg, dat hij mogelijk wel 100 jaar kan worden. Een boeiende roman, die eigenlijk 't vervolg is van *Richard Chatterton,* maar toch ook gemakkelijk op zich kan gelezen worden.

— B — *J. Kramer.*

George A. Birmingham, 2756.
HET STANDBEELD VAN DEN GENERAAL. Vertaald uit het Engelsch door H. M. S. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1926. (19.5×13.5) 234 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.90.

Een heele spektakel-geschiedenis om niets en daar zit juist de aardigheid in. Nikser dan een standbeeld voor iemand die niet bestaat, kan toch al niet en toch weet de jolige Ier met den mysterieuzen Yankee het te flikken. Iersche

gemoedelijkheid in 't vrepolitiekte volksleven komt heel natuurlijk uit. Vermakelijk. Deze Anglikaansche geestelijke trekt meer met zijn film-romans dan met z'n preekstoel.
— A — *A. van Delft.*

Max Brand, 2757.
DE WEG NAAR HET GELUK. Vertaald uit het Engelsch door C. F. van der Horst. *W. de Haan, Utrecht,* 1926. Succes Romans, (19.5 × 13.5) 265 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.
Deze roman heeft veel weg van een Amerikaansche operette en zóó opgevat is hij goede amusementslectuur, in den geest van den tijd sensationeel, boeiend, spannend! Het gegeven speelt zich af in het rauwe Wilde Westen en ruw gaat het er toe. Jerry is een onmogelijke vechtersbaas, die 't met 'n vroolijk gezicht alleen, tegen 'n half dorp opneemt, maar toch, men moet er om lachen. Ook wordt er gelukkig meer met de vuist dan met de revolver gewerkt. John Scovil laat zich mét zijn dochter Nancy schaken en meevoeren in de bergen door Jerry Aiken, die wel is waar geen wapens draagt, maar die toch iedereen de baas blijft. De bedoeling is, de lustelooze allesgoed-vindende Nancy wat emotie te bezorgen en nieuw leven in te blazen.
Op die wilde tochten zijn de avonturen niet van de lucht. Volwassenen kunnen het boek lezen.
— B — *M. v. M.*

Josef Cohen, 2758.
DE MOORD IN HET DENNEBOSCH. Geïllustreerd door Johan Dijkstra. *S. L. van Looy, Amsterdam,* 1926. (20 × 14) 191 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.—.
Hier doen twee detectiven hun best om elkaar den loef af te steken in de oplossing van een moordprobleem. Er is een mensch vermoord door zijn dubbelganger, die hem zijn kleeren aantrok en nu in de kleeren van den vermoorde steekt. Hoe 't allemaal uitgesponnen wordt, is zoo geheimzinnig en verward van draad, dat ge er den kluts bij kwijt raakt. Maar op 't laatste gelooft ge toch dat 't uitkomt en dan moogt ge mee bruiloft vieren, want de liefde wordt er ook nog bijgesleept met de haren....
— B — *A. v. Delft.*

Josef Cohen, 2759.
ZONNEDAUW. *Goede en Goedkoope Lectuur. Amsterdam,* 2e druk, 1926. Nieuwe Romans, (19.5 × 12) 405 blz. geb. f 4.25.
De geschiedenis van 'n blauw weeskind en haar vriendinnetje. Als 't ware achtervolgd door 't noodlot der liefde gaat Lydia haar ongeluk tegemoet, moreel en fiesiek. Dat alles is geschreven markant, fel en naar 't leven, zeer zielkundig aangevoeld. Zowel in z'n onderdelen als in z'n geheel. Het is een beangstigend boek door de stijgende aandrang van noodlot en passie. De verkeerde toestanden naar 't leven getekend, trekken niet aan. De bedoeling van de auteur is niet, om 't kwade als goed voor te stellen en te verdedigen, maar toch én om die toestanden zelf en om enige vreemde godsdienstige opvattingen, die hier en daar tot uiting komen, is 'n sterk voorbehoud geeist.
— C — *J. Vermin.*

William Stearns Davis, 2760.
GOD WIL HET! Vertaald uit het Engelsch door W. J. A. Roldanus Jr. *W. D. Meinema, Delft,* 1926. (21.5 × 15.5) 351 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.50.
Dit voornaam en spannend verhaal, waarin Godfried van Bouillon en Bohemond van Tarente, Boudewijn en Tancred, Peter van Amiens en paus Urbanus II herleven, speelt in den romantischen tijd van den eersten kruistocht. Richard Longswort, die een geheele familie heeft uitgemoord, schaart zich te Clermont ook bij de krijgers onder de leuze: God wil het. Hij huwt zijn bruid Mary Kurkuas en nu volgen wij de legers naar Antiochie en Jeruzalem. Zijn bruid wordt naar den harem gesleept van zijn medeminnaar Iftikar, die hem voortdurend tracht te dooden, totdat Iftikar zelf valt als bevelhebber van Jeruzalem. Grootsche tafereelen worden geschilderd als de vergadering te Clermont, het vinden van de heilige lans, de kruisvaarders vóór Jeruzalem. Schoon niet de indruk gegeven wordt van kwade trouw, doet het belachelijk sterfbed met de bespottelijke excommunicatie van den veel belasterden paus Gregorius VII in dit echt protestantsche boek akelig aan.
In zedelijk opzicht onlaakbaar. Anti-militairisten kunnen hier leeren, dat de menschen na 10 eeuwen toch minder barbaarsch zijn dan in de dagen der roofridders.
— Bc — *J. Kramer.*

Elisabeth Ortiz Echagüe-Smidt, 2761.
DE PUT DER OUDE ESTANCIA. *H. D. Tjeenk Willink & Zn., Haarlem,* 1926. (21 × 15.5) IX-274 blz. ing. f 3.90.
Dit boek wil ons bekend maken met de Pampa van Argentinië: haar natuur, haar producten, het leven dat men er leidt, de zeden der farmers enz. Een romantisch gegeven moet dienst doen om dit doel te helpen bereiken. In de handeling ontbreekt echter de eenheid, de groote schakel, die de losse episoden aaneensnoeren moet. Daarom is deze roman langdradig en eentonig als de Pampa zelf. In een voorwoord bericht de schrijfster, dat het haar eersteling is en voegt er heel deemoedig bij: „De wereld zal er niet rijker door worden; de wereld zal er niet door ondergaan.'' Dit geven we grif toe. De lezing van het dikke boek is tijdroovend, zoodat het overbodig is nader op den inhoud in te gaan.
— C — *H. Rongen.*

Ben van Eysselsteyn, 2762.
HET RAADSEL VAN DEN DERTIENDEN DECEMBER. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1926. (19.5 × 12) 229 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.
Scripsit pecuniae causa, aldus het motto van den schrijver, die blijkbaar denkt: het volk wil sensatie, het heeft er voor betaald, ergo... De figuren en gebeurtenissen zijn gechargeerd en in schreeuwende kleuren geschilderd, zóó, dat de lezer niet aan den indruk ontkomt, dat de schrijver eigenlijk 'n loopje met hem neemt. In ieder geval kán hij schrijven, vlot, onderhoudend, boeiend, sensationeel spannend hier en daar, steeds goed gestyleerd. 'n Journalist, die spannende kopy moet leveren, om niet op straat te komen, fingeert o.a. 'n waarschuwing aan den heer Moutijn, 'n bankier, die op 13 Dec. een feest viert, den dag, dat hem gevaar zou dreigen, doch de journalist wordt op die manier werkelijk in conflicten met boeven en moordenaars gewikkeld en krijgt volop gelegenheid zijn ongepast gedrag goed te

maken. 'n Liefdesintrige loopt er tusschen door. 't Boek is goed uitgegeven, alleen het omslag is onesthetisch.
— B — *M. v. M.*

Umberto Francchia, **2763.**
ANGELA. Vertaald uit het Italiaansch door Louise van Everdingen. *Hollandia, Baarn,* 1926. (20.5×13.5) 322 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.75.
Een heele tragiek gefantaseerd om het feit, dat een oude scharrelaar een kind wil hebben. Hij troont daartoe een ongehuwde moeder uit het bordeel — loopt als een kwajongen haar met z'n passie na, is jaloersch op het kind om haar liefde, terwijl zij allang een ander naloopt, huis en kind vergeet — zelf in 't bordeel weer terecht komt. 't Kind en hij verdwijnen spoorloos. Dat is een fantasie — ja maar daar rolt nog zooveel meer doorheen, o.a. een heele revolutie. Een onwelgevoeglijk boek.
— C — *A. v. Delft.*

Julia Frank, **2764.**
DISTELS. Geïllustreerd. *Leidsche Uitg. Mij. Leiden,* 1926. (20×14) 188 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.25.
Met de onderteekening *Distel* verschenen in de *Haagsche Post* geregeld kleinere bijdragen van Julia Frank,waarin zij deed wat „der distel is": kleine prikjes toedienen aan allerlei slag menschen, zooals we ze in ons dagelijksch leven ontmoeten met hun inkonsekwenties, hun lastige deugden en beminnelijke gebreken.
Deze „distel" is heusch niet voor ezels bestemd. Julia Frank is te geestig en prikt soms wonderlijk raak, met een fijnen zin voor humor en een lichte neiging tot het paradoxale. Zij kan de „moderne" onvrouwelijke-vrouw niet uitstaan, typeert met lichte ironie onze domme maatschappelijke conventies: is een beminnelijke distel in één woord, al prikt ze ook, omdat haar warm-menschelijk gevoel veel van 't scherpe wegneemt. Wel is haar standpunt (want ook dat heeft ze, niettegenstaande haar uitgesproken antipathie tegen „standpunten") soms het onze niet: maar toch kan een verstandig lezer er zijn voordeel mede doen deze distels te hanteeren: haar prikken kunnen een heilzame reactie teweeg roepen.
— B — *C. R. Vullings.*

Arthur Gask, **2765.**
EEN NIEUWE NEUS. Vertaald uit het Engelsch. *Jacob van Campen, Amsterdam,* 1926. Feuilleton-Bibliotheek. (14.5×10) 350 blz. geb. f 1.25.
Echt leuk. Een proefje hoe berekenende brutaliteit niet de halve maar de heele wereld heeft. Deze sinjeur ontloopt zoo fijn de politie dat hij er bij een nieuwe neus, 'n heel kapitaal en een mooi meisje oploopt. Doe 't maar na.
— A — *A. v. Delft.*

Zane Grey, **2766.**
MILLY'S DOODENRIT. Vertaald uit het Engelsch door Henri van de Weg. *D. Bolle, Rotterdam,* 1926. (19×15) 364 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.60.
Deze goed geschreven, spannende roman schildert de jachtavonturen en wederwaardigheden van de Amerikaansche bisonjagers, het uitmoorden der bisonkudden, die eens de eindelooze vlakten en prairiën bevolkten, den meedoogenloozen strijd tegen de Indianen en doet ons meer in het bijzonder mee leven met eenige gezinnen van jagers en méér speciaal nog met Milly's wel en wee, 'n ongelukkig weesje, dat door haar stiefvader, de wildernis wordt ingesleept en Tom Doan's avontuurlijke omzwervingen.
Milly's doodenrit wordt gereden, temidden van een millioenen kudde van op hol geslagen bisons, die als een alles vernietigend onweder over de landen rolt. Doch Tom en Milly vinden elkaar, eerlooze belagers, „stampedo's" en Indianen ten spijt!
— B — *M. v. M.*

C. M. van Hille-Gaerthé, **2767.**
LEVENSDAGEN. *Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam,* 1926. (20×14) 155 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.25.
'n Bundel van eenige verspreide schetsen, die toch tezamen een gaaf geheel worden van bloesem af tot den levensavond der oude eenzame vrouw. Wat frisch werk is het toch weer: dat heerlijke figuurtje van 't jongetje, dat alle opvoedende machten ten spijt zoo prachtig reageert op den fantastischen oom; en dat silhouetje van 't schoolmeisje, dat zoo diep voelt en zich zoo moeielijk geven kan. Wat 'n les zit er in het zoo rake typeeren van dat allermoeilijkst levensconflict: het opeens „groot" worden der kinderen; en in die vluchtig-geschetste vrouw, die langs haar rijk leven met een koel hart en niet-ziende oogen is heengegaan.
'n Boek dat je iedereen zou willen geven.
— A — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Ivans, **2768.**
DE BOSCHGEEST. Geïllustreerd door John Prijs. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1926. 2e G.-G.-Serie. (20×13.5) 303 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.
Een charmant verteller, die Ivans, altijd, óók hier, maar zijn beste boek is dit toch niet. 't Is wat te onwaarschijnlijk, maar als amusementslectuur voldoet het toch heel goed. Mr. Willem Hendriks en de detective G. G. maken een reisje door de Eifel, Mr. Hendriks met zijn vrouw en zijn pleegdochter. Er gebeuren geheimzinnige moorden, waarvan de dader nooit een spoor achterlaat, speciaal de geuniformde houtvesters moeten het ontgelden. Na tallooze avonturen wordt het raadsel van „De Boschgeest" ontsluierd.
Een boeiende roman.
— B — *M. v. M.*

M. W. Krestowskaja, **2769.**
DE ZOON. Vertaald uit het Russisch door Anna Kosloff. *De Spieghel, Amsterdam,* 1926. (20×14) 179 blz. ing. f 1.20.
De Russen worden den laatsten tijd veel gelezen. Of dat ligt aan de innerlijke waarde altijd, mogen we gerust betwijfelen. Daar zijn andere factoren, zooals: mode van den dag, het ietwat wilde, duistere, onklare van hun werk: het Oosten trekt als een geheim.
Dit boek geeft een ontleding van de kinderlijke liefde die een eenvoudigen vader heeft voor zijn zoon: 't is immers zijn eenigst kind, en 't kind van zijn overleden vrouw. Op dien jongen is alles saamgetrokken.
Na veel scheiding komt hij thuis; dan begint er iets op te komen, als een nevel. Hij meent in

zijn zoon iets te zien... van een ander. En hij gaat het verleden aan 't herstellen. De slotsom na veel heen èn weer zwenken in een mooi geteekenden strijd is, dat hij wel komen moet tot het besluit, dat die zoon niet van hem is. De profesor van zijn zoon, vroeger een groot vriend van den vader, logeerde enz. De oude geschiedenis, wijdloopig beschreven. Voor onbevoegden niet geschikt. Geen boek, dat een vertaling verdiende, dunkt ons, al heeft het zijn verdiensten, vooral van literairen aard.
— Bc — *P. Quirinus, O.Cap.*

Hélène Laman de Vries, 2770.
MIENTJE. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 1926. (19 × 14) 105 blz.

Mooi gebeeld karakter, gegrepen uit het Haagsche volksleven goed in scène gezet, sympathiek om mee te leven. Alleen op 't laatst, als haar lummelige man zich aan een kantoormeisje vergooit — en zij 't minnebriefje vindt, dan is haa, toegeeflijkheid een lamlendigheid. 't Is een protestantsch levensbeeld.
— Bc — *A. v. Delft.*

Hans Martin, 2771.
ONDER JONGENS EN MEISJES. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 3e druk, 1926. (19 × 12) 176 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

Toen de uitgevers den schrijver vroegen om een herdruk van *Onder jongens en meisjes* wilde Hans Martin er niets van weten. Eindelijk werd hij vermurwd door hun aandrang. Ze mochten het drukken, als ze zelf een voorbericht schreven om het publiek te waarschuwen, dat het zich bekocht zou voelen en vergast zou worden op Weltschmerz van een jongmensch tusschen zeventien en twintig. Het boek is dan ook een jeugdwerk van een jongen op de H.B.S. Dit in aanmerking genomen vinden wij de verschillende schetsen, waarvan „Voorgevoel'' ons de beste lijkt om zijn dieperen klank, knap werk, omdat het zeer juist de ontwakende liefde schildert in de losse, oppervlakkige levenskringen, waar Hans Martin bij voorkeur zijn roman-modellen zoeken gaat.
— B — *H. Rongen.*

André Maurois, 2772.
ARIËL. Vertaald uit het Fransch door Jo Otten. *Boosten & Stols, Maastricht,* 1926. (20 × 14) 391 blz. ing. f 3.50, geb. f 4.50.

Zoo min verheffend als het leven van den godloochenaar Shelley, zoo min verheffend is het boek van den romanschrijver Maurois. Ons dunkt als men 't minneleven van een mensch wil beschrijven, dan moet men den mensch nemen gelijk hij is. Shelley is dichter, wijsgeer — daarvan komt in 't boek haast niets tot uiting. Eén passage noteerden we die stond in den Shelley-toon. „Hoewel Mary bij zich zelve ter gerustelling herhaalde dat al die schoone dingen betrekking hadden op de Goddelijke natuur van Emilia en niet op een meisje met zwarte haren...'' Over 't algemeen staat de erotiek van dezen platonischen zonderling in den roman op te vulgairen voeten. Maar misschien was 't wel zoo. Te bewonderen is er niet veel en na te volgen niets.
— C. — *A. v. Delft.*

Top Naeff, 2773.
VOOR DE POORT. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 7e druk: 1926. (20 × 15.5) 323 blz. geb. f 2.90.

Jhr. van Landschot, oud-diplomaat met een gul hart, heeft veel zorgen om zijn stand op te houden. Mama „la plus belle des mères'' is in beslag genomen door zich zelf en hele kleine gebeurtenissen. De zonen ongeschikt voor studie, zijn in het landbouwbedrijf en hebben geldelike steun nodig. De oudste dochter Sidonie is gehuwd uit berekening met van Reenen „slank en koen ruiter en gevierd kameraad bij elk regiment'' moeder van acht kinderen, blijkt dit huwelik 'n mislukking te zijn. Liesbeth, de jongste dochter verbreekt hare verloving „met een jongen man van goeden huize''. Ze denkt het „geluk'' te vinden in het huisgezin van Scheffer, advokaat met ziekelike vrouw en kinderen; doch blijft steeds „de derde'', daar Scheffer na de dood zijner vrouw spoedig hertrouwt. Scheffer aanvaardt hare toewijding geheel als vriendschapsdienst van „de freule van Landschot''. Liesbeth vindt echter niet de kracht dit te erkennen en „verworden door de folterende begeerte en den sloopenden strijd'' ontziet zij noch haar goeden naam, noch haar eigenwaarde.
Eerst wanneer hare verdere tegenwoordigheid geheel onmogelik is, keert zij naar 't ouderlik huis terug, waar zij als „zonderlinge oude juffrouw'' verder leeft.
Onfris, onverkwikkelik maar gelukkig versleten.
— Bc — *Ed. A. Serrarens.*

G. van Nes-Uilkens, 2774.
DUIKELAARTJE. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1926. (21.5 × 15.5) 305 blz. ing. f 3.25, geb. f 3.90.

Een idealistisch vrouwtje brengt een nieuwen geest in de muffe dorpswereld. Die mufheid wordt te lang en daardoor vervelend geteekend in de vervelende dameskransjes. Dat is een fout. Overigens lief en werkelijk in de karakteriseering van het vrouwelijk gemoed voor en na het moederschap. Alles doorstaat zij — als een duikelaartje komt zij na elke ontgoocheling weer op haar beenen terecht — ook dan als de smart haar overkomt in de geboorte van een blind kindje. t' Gedijt door haar wijsheid ten zegen nog.
Maar op 't kerkhof vindt ze 't graf van een ongehuwde moeder en 't blijkt dat de familie van haar man daarvan de schande draagt — zij verdenkt haar man. Nu is de stoot hevig — maar Goddank niet te hevig! 't Zwijgen van haar man blijkt nog te zijn een eerbiediging van zijn vaders nagedachtenis. Zoo komt ook dit weer terecht. Heel aardig.
— Bc — *A. v. Delft.*

Martin Andersen Nexö, 2775.
PELLE, DE VEROVERAAR. Vertaald uit het Deensch door Cl. Bienfait. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1926. (22 × 16) Deel I: 176 blz. deel II: 157 blz. Tezamen: ing. f 7.80, geb. f 9.80.

't Deens socialisme heeft in Andersen Nexö 'n uitstekend propagandist en hoezeer ook de partijleuze de rustige bespiegeling van de kunstenaar overstemt en stoort, toch twijfelen we d'r niet aan, dat 'n schrijver met 't talent van Nexö toegerust, 't volk weet te leiden en te beïnvloeden. Evenals in *Ditte* krijgen we hier pakkende en rake tieperingen van platteland en groote stad.

Pelle „geboren met 't overwinnaarshemd", door z'n vader Peukje genoemd, groeit op als koejongen, verlaat 't platteland en komt terecht in de maalstroom der grootstad, in huurkazernes en krotten. Hier groeit uit hem de socialistiese strever. Hij vecht voor z'n lotgenoten tegen de willekeur der werkgevers door 't oprichten van vakverenigingen, en z'n strijd wordt bekroond door de erkenning der vakverenigingen en medezeggingschap der arbeiders. Niet de socialistiese inslag van dit werk, vormt de betekenis van dit boek, daarvoor is 't te weinig diepgaand en te sterk tendensieus, maar de kleinere gevoelvolle schetsjes van zuivere menselikheid en ware ontroering. Sommige zijn echter onnodig ruw en te sterk spekulerend op populariteit. Godsdienst is natuurlik 'n zaak waar de intellektuele socialist hooghartig de schouders voor ophaalt. Smalend wordt gesproken over „den ouden God met zijn duizend priesters". Lang geen boek voor iedereen; daarvoor is ook de toestandbeschrijving te realisties.
De uitgave is goed verzorgd. Jammer, dat de vertaling hier en daar hapert en drukfouten storend werken.
— C — *Ed. A. Serrarens.*

W. A. Paap, **2776.**
DE DOODSKLOK VAN HET DAMRAK. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1926. (18×12) 275 blz. geb. f 1.50.
We zouden zeggen: Maak propaganda voor dit actueele boek om gokkend Nederland den spiegel van zijn dwaasheid voor te houden. Curieus is het kijkje achter de schermen van de speculeerende beursspelers. Maar jammer liggen die kijkjes omlijst van een roman, waarin met alle moraal wordt gespot. Gewetenloosheid in geldspeculatie viert zich uit in allerlei gewetenlooze minnespelerijen, waarvoor groote menschen zich schamen moeten. Maar dat doen ze niet. En een vader, die aan zijn zoon den raad geeft om buiten huwelijk bij vrouwen voldoening te zoeken, tiranniseert zijn dochter dood, die 't ook deed, maar zoo dom was om moeder te worden. 'n Schandaal.
— C — *A. v. Delft.*

Charles Alden Seltzer, **2777.**
DRAG HARLAN. Vertaald uit het Engelsch door Henri van de Weg. *Johan Mulder, Gouda,* 1926. Tom-Mix-Serie, (19.5×14.5) 226 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.
Een Wild-West-roman, zooals die tegenwoordig in de mode is: spanning, sensatie: brute kracht tegenover geweld. De verdienste van dergelijke werken kan zijn, dat ze den lezer eens uit zijn gewone sfeer trekken en verstrooiing brengen, maar een overmatig genieten van dergelijke lectuur moet wel verruwend werken.
Drag Harlan wordt aangezien voor een bandiet, maar hij is de edele held van het verhaal, die Barbara Morgan mét de Rancho Seco redt uit de handen van allerlei geboefte. Ten slotte speelt hij zelf voor roover, juist om de roovers te verslaan. 'n Precaire positie, ook in moreel opzicht!
— Bc — *M. v. M.*

A. K. Straatsma, **2778.**
DE GANTELBOER. *Uitg. Mij. Holland, Amsterdam,* 1926. (21.5×15.5) 206 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.90.
Wat was die Gantelboer een stommerik. Die man had een liaison met de vrouw van zijn knecht — wil het uit maken en geeft tot afscheidscadeau aan 't arme schepsel waarachtig een deftig parelsnoer. Toen haar man dat zag, was't natuurlijk: van wien? van hem? En daar had je de poppen aan 't dansen. Spotten mag je er niet mee. De arme vrouw verdrinkt er zich om. Hoe komt die boer ook zoo stom. En nu geeft de knecht het parelsnoer terug aan de vrouw van den boer. Toen ook daar weer van 't zelfde. Gelukkig is er een goede dominee.
In dit protestantsche boek is veel waardeerbaars, behalve die al te domme romanzet.
— Bc — *A. v. Delft.*

Norman Venner, **2779.**
DE MISLUKTE DUBBELGANGER. Vertaald uit het Engelsch. *Jacob van Campen, Amsterdam,* 1926. Feuilleton-Bibliotheek, (14.5×10.5) 477 blz. gecart. f 1.25.
Een fijn humoristisch boek. Jeremy Laytree, pas in Londen terug van Duitsch-Oost-Afrika, waar 't 'm niet erg naar den vleeze is gegaan, heeft zijn laatste geld in een spoorwegkaartje eerste klas omgezet en...... wordt aangezien voor Mr. Arthurton, een zoon van Lord Amlett. Met goedvinden, zelfs op dringend verzoek van den echten Mr. Arthurton, die er 'ns tusschenuit wil, zet Jeremy Laytree de comedie voort, waartoe zijn sprekende gelijkenis hem in staat stelt. Doch dan komen de spannende verwikkelingen en avonturen! Tegen enkele détails hebben wij bezwaren. Zoo is dat „juffertje in 't groen" aan 't slot geheel overbodig en een ongewenscht element in dit leuke, vroolijke boek.
— Bc — *M. v. M.*

Frans van Waeg, **2780.**
NAP. *Gudrun, Brussel,* 1926. (20×14) 128 blz. ing. Bfr. 7.50.
Wie in een verloren uurtje voor tijdpasseering zich wil ontspannen met een licht verteerbaar lectuurtje, zal zich aangenaam bezighouden met het kinderleven en later het studentenleven van Nap in Leuven, vol snaaksche grappen, totdat hij departementsambtenaar wordt en trouwt met Marie. 't Gezellige Vlaamsch verhoogt het genot.
— Bc — *J. Kramer.*

Edgar Wallace, **2781.**
OM DE MILLIOENEN ERFENIS, Vertaald uit het Engelsch door Bep Zody. *Koloniale Boekcentrale, Amsterdam,* 1926. K.B.C. serie, (19×13.5) 319 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.50.
Een detective-roman, waarin wel blijk wordt gegeven van vernuft, maar waarin toch het eigenlijke deduceeren en combineeren niet voorkomt. Men komt in den regel voor de feiten te staan, de detective heeft ze al of niet voorzien of doorzien, maar het *hoe* blijft gewoonlijk een open vraag. Dit alles neemt niet weg dat deze roman als amusements-lectuur best zal voldoen. Een millionnair wordt vermoord gevonden in zijn safe, waarvan de eenig bestaande sleutel op tafel naast hem ligt; toch is de deur op slot gedraaid; geheime gangen zijn niet te vinden! De avonturen der dramatis personae w.o. een detective, een journalist, een actrice, een Chineesche restaurateur zijn zeer spannend en vlot beschreven
— A — *M. v. M.*

FRANSCH.

Charles Géniaux, 2782.
A L'OMBRE DU CLOCHER. *La Vraie France, Paris* 6, 1926. (18.5×11.5) IV-254 blz. ing. Ffr. 9.—.

Het sobere verhaal van een braven Bretonschen pastoor, die in zijn vrije uren beeldhouwer is en de beelden van een Calvaire, door de Sans-Culotten verbrijzeld, herstelt, wat heel zijn leven in beslag neemt. Deze tamelijk alledaagsche schotel is met de saus eener vrij banale liefde overgoten, die het geheel echter niet smakelijk kan maken. Waarom moeten zedelijk onberispelijke werken zoo vaak alle kunstwaarde ontberen?

— A — *H. Rongen.*

Salvator Gotta, 2783.
LULA. Vertaald uit het Italiaansch door Maria Croci. *Albin Michel, Paris* 14, 1926. (18.5×12) 282 blz. ing. Ffr. 10.—.

Onder den titel *Lula* staat verklarenderwijs „Mysticisme et Sensualité". Het mysticisme zou gevoegelijk kunnen vervallen, maar van zinnelijkheid vloeit het boek over. 't Is de oude geschiedenis van „hij, zij en een derde." De derde is in dit geval Lula, een jonge weduwe, die reeds vóór haar huwelijk de maîtresse was van Claude Vela, en nu, na den dood van haar echtgenoot, opnieuw toegeeft aan haar zinnelijkheid. Voilà tout. Het is niet noodig, dezen roman uit te pluizen. Enkele goede ideeën kunnen het geheel onmogelijk redden. 't Noodlot weet u! Totaal ongeschikt voor katholieken.

— D — *J. F. N.*

Ladislas Reymont, 2784.
L'ÉTÉ. *Payot, Paris* 6, 1926. Les Paysans, (19×12) 289 blz. ing. Ffr. 12.—.

Met dit vierde deel *De Zomer* besluit Reymont zijn monumentale roman van het Poolse boereleven. Dezelfde grote kwaliteiten door de schrijver als zodanig ten toon gespreid in de voorafgaande delen, vertoont hij ook hier. Van biezonder epiese kracht is b.v. de beschrijving van de dorpsvergadering over het al of niet-oprichten van 'n school. Het laatste hoofdstuk van het boek, waarin wij de zeer zinnelik-aangelegde Jayna het dorp zien uitgejaagd door 'n heftig-opgewonden volksmenigte munt uit door 'n sombere grootheid en aangrijpende menselikheid. Alles bijeen is deze roman het werk van 'n groot, 'n zeer groot kunstenaar; 'n andere vraag blijft het, of deze roman in strenge zin en in z'n geheel wel 'n groot kunstwerk mag heten. Zoals we vroeger al opmerkten kan men deze roman uit 'n moreel oogpunt niet zo maar 'n ieder in handen geven.

— C — *Chr. Kops, O.F.M.*

DUITSCH.

Emil Balmer, 2785.
SUNN- u SCHATTSYTE. *A. Francke, Bern,* 1927. (18.5×12) 277 blz. geb. Zfr. 7.50.

Dit boek bevat twee verhalen, welke een blik op menschelijk leed en lijden geven. Forsch-gezette locale kleur en forsch-gebeelde volkstypen uit het Simmental in Zwitserland. Maar men moet zeer goed met 't Duitsch op de hoogte zijn, zoo men dit boek wilt lezen, want het is in het „Schwyzer Dytsch" en bovendien in het dialect van het Simmental geschreven.

— Bc — *E. A.*

Hermann Consten, 2786.
UND ICH WEINE UM DICH DEUTSCH-AFRIKA. Geïllustreerd door H. A. Asschenborn. *Strecker & Schröder, Stuttgart,* 1925. (21.5×14.5) 211 blz. geb. M. 7.—.

Een bundel schetsen, die in Oost Afrika spelen, maar die met te veel dichterlijke vrijmoedigheid zijn doordrenkt, om als betrouwbare gids te kunnen dienen op het gebied van land- en volkenkunde. Wel geeft de schrijver herhaaldelijk blijk land en luiden uit het tegenwoordige Tanganika-territorium goed te kennen, maar zijn verbeelding slaat voortdurend op hol en brengt ons dan in tamelijk verrassende situaties. Van zijn jachtavonturen is het eerstens al zonderling, dat deze zich hoofdzakelijk 's nachts afspelen, wanneer elke verstandige jager op één oor pleegt te liggen. Misschien is het daar achter wel aan te danken, dat hij luipaarden vindt, die geregeld voorraadschuren van menschenvleesch hebben aangelegd, hoog boven in de hoogste toppen der woudreuzen. Het is ook verrassend een Massai te zien, die een zebra doodt en het vleesch daarvan eet of een Mtusi, die als slaaf fungeert van een dwerg. Zoo zit het boek vol kleine struikelblokken, die echter niet beletten, dat de lectuur ervan boeiend blijft en soms een werkelijk literair genot oplevert.

— Bc — *G. S.*

Karl Linzen, 2787.
ZUG DER GESTALTEN. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, München,* 1925. (22×14.5) 264 blz. ing. M. 3.60, geb. M. 5.—.

Karl Linzen biedt ons hier een zestal keurig fijne schetsen, waaronder vooral het eerste stukje „Der Zauberer" een eereplaats inneemt. Ja, Franz Liszt was inderdaad een „Zauberer": wat 'n machtige invloed ging uit van dezen genialen kunstenaar! Deze fijne literaire schets toont echter ook, dat genieën als Liszt als mensch vaak zoo „klein" kunnen zijn.
Ook de andere nummers beantwoorden ten volle aan den titel: *Zug der Gestalten.*

— Bc — *Br. Athanasius.*

Richard Melander, 2788.
DIE BRIG „ZWEI BRÜDER". Vertaald uit het Zweedsch door Rhea Sternberg. Geïllustreerd door Theodor Kammerer. *Herder & Co., Freiburg, i.Br.* 1926. (18.5×12.5) 175 blz. gecart. M. 3.— geb. M. 3.50.

Een zeemansgeschiedenis uit den tijd van „de zeilschepen". Een Zweedsche brik, waarvan de bemanning door het verraad van een Maleier bijna ten gronde gaat, wordt door hetzelfde verraad de prooi van zeeroovers, maar de taaie moed en het uithoudingsvermogen van twee matrozen brengen het schip en ook hen zelf in veiligen haven. Toch zijn de avonturen dan nog niet afgeloopen. Een romantische draad gaat door deze geschiedenis van de zee; het is een prettig, leesbaar boek.

— A — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

M. Scharlau, 2789.
SIEG. *Herder & Co., Freiburg, i.Br.* 1926. (18.5×12.5) 239 blz. geb. M. 3.80.

Naar den uiterlijken vorm is *Sieg* bezwaarlijk

het vervolg van *Kämpfe* te noemen; wat betreft den inwendigen strijd is het juist de keerzijde der medaille; ook hier wordt het zieleleven van de talentvolle schrijfster ragfijn ontleed. Hier vooral laat zij uitkomen, dat zij dikwerf stuitte op het menschelijke en dikwijls al te menschelijke in de Kerk, die zij, als de meeste bekeerlingen, reeds op aarde voor de gemeenschap der heiligen aanzag.

— B— *J. Kramer.*

ENGELSCH.

Norma Lorimer, **2790.**
A WIFE OUT OF EGYPT. *Stanley Paul & Co., London W.C.* 1, 22e druk: 1926. (18.5×12.5) 368 blz. geb. Sh. 3/6.

Rassenstrijd in Egypte. Norma Lorimer heeft een studie gemaakt van de Egyptische coptische Mohammedaansche, Syrische volken, die allen in Egypte wonen te midden der Joden en moderne christenen der Europeesche gasten en bewoners. Conflicten tusschen rassen en godsdiensten zijn onvermijdelijk maar waar haar sympathie uitgaat naar de Copten, die sedert eeuwen christenen zijn, keurt zij de houding der koloniseerende Engelschen sterk af, omdat de Engelschen de Copten als minderwaardigen beschouwen. Tusschen dit alles door geeft zij prachtige beschrijvingen van het land, de natuur en de kunst en laat er een boeiende roman door heen loopen. Een in alle opzichten boeiend boek.

— B — *Ellen Russe.*

Archibald Luck, **2791.**
THE MAN WHO PAID. *Philip Allan & Co., London W.C.* 2, 1926. (18.5×12) 312 blz. geb. Sh. 7/6.

Passioneerende beschrijvingen van het upper ten leven in Parijs en in 'n Zwitschersche badplaats. Decadent van sfeer en oppervlakkig van geesteshouding, behoort deze story tot dat soort boeken, dat alleen opvalt door hun absolute overbodigheid.

— D — *M. M.*

Kenneth Morris, **2792.**
THE SECRET MOUNTAIN. Geïllusteerd. *Faber & Gwyner, London W.C.* 1, 1926. (20×16) 199 blz. geb. Sh. 12-6.

Een bundel,soms zeer schoon geschreven schetsen, waarin de schrijver zijn theosofisch-aangelegd hart lucht en ons met stoute sprongen naar de grenzen der oneindigheden voert, om ons van daar uit te laten zien, hoe averechts en verkeerd O. L. H. de wereld in elkaar heeft gezet en hoeveel beter hij, Kenneth Morris het met behulp van Karma zou gedaan hebben, — of in feite al gedaan heeft.

— C — *G. S.*

C. N. Williamson, **2793.**
CANCELLED LOVE. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1926. British and American Authors (16.5×11.5) 280 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.50.

Het eindigt goed: man en vrouw komen weer bij elkaar, verzoenen zich — na eerst te zijn gescheiden. Hertrouwen na echtscheiding. Maar dat komt omdat beiden de dupe werden van een intrigeerende avonturierster. Het kind is in de kern de band die hen bindt, een wonderlijk vroegrij [illegible] verwijdering,die er tusschen hare ouders ontstond en op overdreven romantische, onwaarschijnlijke manier vader en moeder weer te samen brengt. Mrs. Williamson is er lang niet op vooruitgegaan nu zij de heerlijke reisromans in samenwerking met wijlen Mr. Williamson heeft laten varen, om zich op dit sensatieterrein te begeven.

— Bc — *Ellen Russe.*

VI. KUNST.

NEDERLANDSCH.

W. O. J. Nieuwenkamp, **2794.**
BOUWKUNST VAN BALI. Geïllustreerd. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1926. (28×22) 62 blz. *geb.* f 3.75.

Welke eigenschap moet men bij W. O. J. Nieuwenkamp wel 't meest waarderen: de reiziger, de kunstenaar, de land- en volkkundige, deWesterling met de liefde voor 't schone Oosten in z'n hart? Met deze nieuwe uitgave stelt hij zich voor, 't begin te maken van'n serie plaatwerken, waarin de Inlandse kunst van verschillende delen van Azië en vooral van Oost Indië zal worden behandeld. In „zijn woord vooraf" klaagt schr. dat zijn verwachting op 't verschijnen van 'n groot werk over Balise Bouwkunst nog niet is verwerkelikt, dat de mooiste tijd voor de samenstelling van zo'n boek voorbij is sinds de aardbeving van 1917 en hij deelt nog 'n aardige afstraffing mee aan de „kunstminnende toeristen" Voor de rest is de tekst van 't plaatwerk zakelik en sober, met zeer merkwaardige biezonderheden, zowel wat bouw van tempels, als Godsverering aangaat. 't Blijft altijd 'n moeilike taak om met de fotografiese juistheid tevens 'n kunstuiting te geven. Vandaar ook dat de waarde dezer tekeningen zeer uiteenlopend is, maar dat Nieuwenkamp echt kunstenaar is, blijkt uit meer dan een tekening in deze bundel. Het is hier de getuigenis van 'n schoonheidsminnende ooggetuige van de grootsheid in opvatting en uitwerking dier Oosterse bouwwerken, 'n grootsheid, ook in kleinere onderdelen, waartegen onze westerse bouwwerken soms 'n erg eng figuur maken.

J. Vermin.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Dr. P. J. Enk, **2795.**
LATIJNSCHE LETTERKUNDE. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen,* 1926. (20.5×16.5). Deel II: VIII-288 blz. ing. f 3.25, geb. f 3.60.

Dit boek is zoowat ingericht als het bekende Duitsche boek van Aly, geeft, zooals dit, langere aanhalingen met vertaling (Nederlandsch of Duitsch) en geeft ook een overzicht van de oudchristelijke Latijnsche Letterkunde.

Juist omdat het geheel verschillende groepen van menschen bereiken wil, zal het voor die verschillende groepen niet zijn wat ze precies verlangen. Iets wat in Nederland met zijn klein lezersgebied meer voorkomt.

Van den scherpzinnigen classicus Enk valt te verwachten, dat het boek doorloopend op de hoogte is en nauwkeurig. Toch zullen de meeste katholieke scholen het werk zoo maar niet in de leerlingenbibliotheek kunnen zetten. Al predikt het regelmatig een zedelijk leven, er staan toch dingen en aanhalingen in, die wij, [illegible] te veel begrijpt van de katholieken, er niet in willen zien. Een letter-

kundig leesboek voor onze katholieke scholen verlangen wij nog meer gekuischt.

Dr. P. C. de Bsouwer.

Louis Bertrand, **2796.**
PAGES CHOISIES. *Albin Michel, Paris* 14, 1926. (18.5 × 12) 315 blz. ing. Ffr. 10.—.

Een bloemlezing uit de werken van den bekeerling Louis Bertrand, wiens boek over Augustinus zonder geheel en al volmaakt te zijn toch een rijke aanwinst en een klaar programma was voor de moderne hagiographie. De lange, warm gestelde inleiding gaat zeer diep in op zijn persoonlijkheid, tracht zijn liefde voor de Latijnsche wereld te verklaren en speurt de mogelijkheden op, die hij als romanschrijver rijk is. De stukken zelf worden telkens ingeleid, zoodat men den draad van het verhaal aanstonds te pakken heeft. Ze omvatten het heele oeuvre van dezen veelzijdigen schrijver. Daar zijn eerste romans lang niet altijd door den beugel kunnen, is deze uitgave des te meer te begroeten. Bertrand is een fijne zieleontleder en vooral een fijne meester der taal met een rijk genuanceerden volzin.

H. Rongen.

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Dr. E. H. Fischer, **2797.**
HISTORIE EN CULTUUR. Geïllustreerd. *De Spieghel, Amsterdam,* 1927. (24 × 19) Deel I: 80 blz. ing. f 1.50.

Valt elke poging van ernstigen aard om het Nederlandsche volk nader te brengen tot zijn geschiedenis toe te juichen, de mate van waardeering moet toch onafwijsbaar vastgesteld worden naar doel, bedoeling en uitwerking van den schrijver. Is de historie de geschiedenis van de ziel der menschheid — en wie zou zulks betwijfelen? — dan kunnen wij niet tevreden zijn met dit eerste deel, dat den lezer brengt tot rondom 1200 met een illustratie van louter boerderijen!...... alsof met het agrarisch bedrijf zonder meer de stamboom der beschaving in Nederland zou te beginnen zijn. 't Is haast honderd jaar geleden, sedert Guizot de herinnering restaureerde aan het Christendom als den drager bij uitnemendheid van de Europeesche cultuur. Deze historische restauratie is sedert door de geschiedvorsching onweerlegbaar uitgebreid en bevestigd. Maar dan moet ook in dit eerste gedeelte van een boek dat Christendom en zijn zending onder de Friezen, Saksen en Franken een eereplaats innemen. De ruil met de boerderij is een bankroet, aan de kerk komt toe de hoogste rang.

De misvatting van den schrijver is mogelijk wel verklaarbaar uit deze regelen van de voorrede: „Wat mijn persoonlijke opvattingen betreft: ik hoop, dat men mij eerst zal houden voor Kryptokatholiek, dan voor Calvinist en ten slotte voor vrijzinnig. Het laatste is de waarheid.'' Wij moeten hem deze hoop ontnemen: er is in deze aflevering geen spoor van katholiek te vinden, zelfs niet van krypto-.

Daarnaast waardeeren wij des schrijvers vertelkunst, een gave, welke onder historici hoe langer hoe zeldzamer wordt. Hij weet de waarde der aanschouwelijkheid in een geschiedverhaal gelukkig te benaderen, heeft scherp waargenomen en ziet niet op tegen een pakkendde synthese, al glijdt hij wel eens uit bij een gewaagden sprong. Ons eind-oordeel blijve rusten, totdat wij met de volgende deelen hebben kennis gemaakt.

Prof. Dr. H.

H. P. Geerke, **2798.**
DE FRANSCHE REVOLUTIE. Geïllustreerd. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1926. (18 × 12) 281 blz. geb. f 2.90.

Het zal nog wel lang duren, voordat in 't algemeen erkend wordt, dat de zoogenaamde voordeelen van de revolutie niet zijn de winst van haar verwoestende kracht, doch veeleer uit het verkeerde het goede is voortgekomen niettegenstaande de revolutie. Haar konsekwentie toch was eenmaal de Terreur en is thans het Communisme, toestanden van hartstocht en misdaad, die kwalijk als weldaden te aanvaarden vallen. De tijd zal eenmaal aanbreken, dat Europa tot de erkenning komt, dat de zoogenaamde medezeggenschap der burgers, tot uitdrukking gebracht in een dusbetitelde volksvergadering, niet aan Europa gebracht heeft een gouden eeuw, dat de dwingelandij van een partij even erg kan zijn als die van een despoot. Zoo heeft Mgr. van Ketteler het reeds ingezien omstreeks 1865, maar slechts weinigen begrepen zijn wijze woorden. De ketterijen van de „Verlichting'' zijn een vloek geweest voor Europa, de zwartste misdaad van het verlicht despotisme is de vernieling van de katholieke missiën in Zuid-Amerika, de Kerk werd in haar weldadige werking belemmerd door de dwaasheden en de hartstochten van de menschen. De crisis van 1789-1799 heeft inderdaad een nieuwen tijd doen aanbreken voor Europa, maar een beteren? Dat wordt weersproken door de volgende eeuw, die kenschetschend de eeuw van de revolutie genoemd wordt.

Van deze waarheden vinden wij in dit werk niets, veeleer de oude dwalingen. Daarom kunnen wij het uit historisch oogpunt niet aanbevelen.

Prof. Dr. H.

C. Wessels, S.J., **2799.**
DE GESCHIEDENIS DER R.K. MISSIE IN AMBOINA. Geïllustreerd. *Dekker & Van de Vegt & J. W. van Leeuwen, Utrecht,* 1926. (25 × 16.5) 204 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.90.

Dit boek brengt een prachtige aanwinst voor onze katholieke historische literatuur. Dr. Mooy kon in 1923 het eerste deel uitgeven van de *Geschiedenis der Protestantsche Herk in Nederlandsch-Indië*: de minister van koloniën heeft hem de teboekstelling van de Indische Kerkgeschiedenis opgedragen. Zoo'n onderscheiding en zoo'n ondersteuning zal aan een katholiek geschiedschrijver in lengte van dagen nog wel niet ten deel vallen! Wij blijven aangewezen op eigen kracht en eigen kunnen. Naarmate dus de verdienste van den bekwamen schrijver van dit werk te hooger behoort aangeslagen te worden, moge hij vinden de waardeering, welke hem ruimschoots toekomt. Ons Roomsche volk leest veel over de missie, in tal van boeken, boekjes en kalenders. Welnu, dit is een boek, dat er wezen mag, het plaatst ons midden in de werkelijkheid van het missieleven, het laat ons zien de schitterende verovering van Amboina voor het Kruis, het bewijst ons hoe ons Indië dure verplichtingen heeft ook aan den H. Franciscus Xaverius, het doet ons begrijpen de macht der geschiedenis. Nog heden zijn de Amboneezen christenen, wij mogen

helaas niet meer zeggen katholieken, daarvoor heeft de onverdraagzaamheid van het historisch Calvinisme wel gezorgd! Maar dat zij Christenen zijn, is niet de glorie van Genève, het is de roem van het veelgesmade Rome. Wie onder ons dan de geestdrift kent van Indië en de Missie in de Oost, schaffe zich dit boek aan, het zal hem veel geestelijk goeds brengen. In 1925 en 1926 publiceerde Dr. Colenbrander zijn groote, driedeelige *Koloniale Geschiedenis*. Deze liberale geleerde heeft daarin aan de katholieke Missie schromelijk te kort gedaan. Daarom komt het voortreffelijk werk van Pater Wessels te rechter tijd om dit te herstellen en de eer van den godsdienst hoog te houden tegenover de ontkenning. Noblesse oblige: aan ons de taak daarmee in te stemmen door onze daadwerkelijke sympathie.

Prof. Dr. H.

XII. LEERBOEKEN.

Dr. H. A. Enno van Gelder, 2800.
DE XIXe EEUW. *P. Noordhoff, Groningen,* 1926. (24.5×16.5) 356 blz. ing. f 3.75, geb. f 4.50.

Dit leerboek is bestemd voor de hoogste klassen van de hoogere burgerschool met 5 jar. cursus en het gymnasium. Er valt veel goeds van te zeggen en veel minder goeds. De degelijke kennis van den schrijver blijkt er ruimschoots uit. Hij heeft in zijn werk een ruime plaats gegeven aan de beschavingsgeschiedenis en aan de staathuishoudkunde. Dit is een streven, dat in den laatsten tijd meer wordt in praktijk gebracht, maar men verlieze daarbij niet uit het oog, dat de staatkundige geschiedenis toch de grondslag der historie blijft, omdat cultuur zonder de bescherming van den Staat onbestaanbaar is. Hoe talrijke beschavingscentra zijn immers in den loop der eeuwen niet ten gronde gegaan door staatkundige gebeurtenissen! Heeft de cultuur van het Duitsche Rijk niet een eeuw lang stilgestaan na de verwoestingen van den dertigjarigen oorlog? om alleen terloops aan dit feit te herinneren.
Een ernstige tekortkoming in het boek is het gebrek, dat de schrijver een volslagen onjuiste voorstelling koestert van het Katholicisme. Daarover alleen waren bladzijden te vullen! Gebrek aan ruimte dwingt ons alleen te wijzen op blz. 216, waar de schrijver een passage wijdt aan het Vaticaansch Concilie van 1870, die er glad neven is. Om alleen maar te vermelden de zonderlinge uitlating: „aan alle bisschoppelijke zelfstandigheid was daarmee (het dogma der pauselijke onfeilbaarheid) een einde gemaakt." Uit den aard der zaak is zoodoende het boek onbruikbaar voor katholieke, bijzondere scholen, maar de jongelui op niet-katholieke scholen hebben er zeker aanspraak op ook omtrent het Katholicisme op de juiste wijze onderwezen te worden.

Prof. Dr. H.

A. M. Julianus, 2801.
QUICKBORN, EINE BLÜTENLESE DEUTSCHER POESIE. Geïllustreerd. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1926. (20.5×15) XII-615 blz. ing. f 4.90, geb. f 5.50.

Een keur van gedichten, gekozen met bezonken overleg, van de beste Duitsche dichters.
Deze bloemlezing voldoet aan de gestelde exameneischen en geeft tevens het jonge gemoed ethische schoonheid en godsdienstkracht.
De inleidingen zijn in begrijpelijk Duitsch geschreven.

H. H.

Dr. J. F. L. Montijn, 2802.
GRIEKSCH—NEDERLANDSCH SCHOOL. WOORDENBOEK. *W. E. J. Tjeenk-Willink-Zwolle,* 2e druk: 1927. (22.5×15.5) 768 blz, geb. f 7.90.

Niet alleen een woordelijke of omschrijvende vertaling der Grieksche terminologie wordt ons hier geboden, maar ook de oorsprong en de plaats wordt gewoonlijk aangeduid, waar men bij een of ander schrijver der oudheid de gezochte uitdrukking kan vinden. Veel overtolligs werd in dezen herdruk geschrapt, zoodat het lexicon thans meer dan voorheen nog voor schoolgebruik geschikt is.

Dr. H.

M. A. P. C. Poelhekke, 2803.
WOORDKUNST. *J. B. Wolters, Groningen,* 10e druk: 1926. (18×12.5) 173 blz. ing. f 2.50, geb. f 2.90.

Bij de bewerking van dit leerboek, waarin de betreurde Poelhekke het onderwijs in de moedertaal tot een levende kracht bezielde, heeft Prof. Brom met verdienstelijk gevolg piëteit en kritiek doen gelden.

M. M.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

Clemence M. H. Bauer, 2804.
VRIENDEN EN VIJANDEN. Geïllustreerd door Tjeerd Bottema. *G. B. van Goor Zonen, Gouda,* 2e druk: 1926. (20×15.5) 109 blz. geb. f 1.50.

Dit boekje bevat twee vertellingen: „Moos" en „Vrienden en Vijanden". Moos is een jodenkind, dat bij een boer in dienst is. Hij wordt slecht behandeld, maar door de goedheid van de vrouw en de dankbaarheid jegens haar van Moos wordt de boer ook beter en Moos een flinke knecht. Vijanden zijn de leerlingen van twee scholen, die elkander voor „schooiers" en „windhappers" uitmaken. De aanvoerder van de „schooiers" helpt een meisje van de tegenpartij, dat door een troep „vijanden" wordt belegerd. Hij wordt daarvoor beloond en zoo raakt de vijandschap uit. Neutraal.

F.

Joh. H. Been, 2805.
DE STRIJD OM HET DOODE PUNT. Geïllustreerd door M. L. Middelhoek. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1926. (23×16) 200 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.50.

In het Aprilnummer van dit blad werd het boek *Vedertje Talisman* besproken. Dit boek is een vervolg daarop. De „nieuwe" Henk Berdens ging naar het Zuiden en nam het vedertje mee. De „nieuwe" Hein Dickson moest dus Dickson blijven. Hij kwam als klerkje op het archief van Zeewalden, waar hij vroeger de baas was geweest. Henk Berdens die zich als zijn voogd had opgeworpen, kwam om bij een spoorwegongeluk. Pro Juventute trok zich den jongen aan en plaatste hem bij een boer. Hein wist zich overal door heen te slaan, maar toen de boerin hem eens voor dief schold, zonder reden, sloeg hij haar tegen

den grond en nam de vlucht. Het gevolg was, dat hij op de „Kruisberg'' terecht kwam. Nu was alle moed er uit. Hij was op „het doode punt''. Het geduld, de goedheid en de takt van den directeur wist den jongen weer op het goede spoor te brengen. Hij kreeg een betrekking op een groote farm in Canada en vol moed trok Hein er heen. Het is geen Roomsch boek, maar toch niet geheel ongodsdienstig.

F.

M. E. Belpaire, Hilda Ram, **2806.**
WONDERLAND. Geïllustreerd door Felix Timmermans. *Leeslust, Antwerpen,* 3e druk: 1926. (22 × 16) 163 blz. ing. Bfr. 5.50.

't Is alles prettig en aardig verteld, ofschoon voor Hollandsche kinderen vele Vlaamsche woorden onbegrijpelijk zullen zijn.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Emmy Benard, **2807.**
BAKVISCHJES LIEF EN LEED. Geïllustreerd door Teddie Langeler. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1926. (21.5 × 15.5) 234 blz. geb. f 1.75.

Emmy Benard geeft in *Bakvischjes lief en leed* de geschiedenis van 'n zevental meisjes uit Bernheim en speciaal van Mien Verhoeve. Wat 'n leeg leven leiden die jongedames daar. Haar eenig doel schijnt te zijn, zooveel mogelijk te flirten, alle gelegenheden op te zoeken om zonder toezicht met jongelui naar buiten te gaan. Als iets heel gewoon zegt de schrijfster dan nog: „En toen gebeurde wat door de invloed van 't kampeeren van jongens en meisjes in één omgeving, bijna nooit uitblijft......'' Alsof er niet erger dingen gebeuren bij zoo'n vrije omgang als die welke de schr. hier bedoelt.
Heel 't werkje is uiterst oppervlakkig-mondain, met geen enkel dieper gevoel dan 'n algemeen menschelijk medelijden met ongelukkigen.

Th. Wissing.

W. van den Berg, **2808.**
OM EEN GRAAFSCHAP. Geïllustreerd. *Van Putten & Oortmeyer, Alkmaar,* 1926. R.K. Jeugdbibliotheek, (20.5 × 15) Deel I: 126 blz. deel II: 139 blz. per deel ing. f 1.25, geb. f 2.—.

In Somerzet, Engeland, woont Lord Hartlepool, die de laatste is van z'n geslacht. Hij heeft nog wel een neefje, een kind van zijn zuster, maar die zuster is katholiek geworden en in de familie Hartlepool is 't beschreven, dat geen katholiek mag opvolgen. Dat neefje woont met z'n zusje in Holland bij 'n oom van vader's zijde, want ze zijn weezen. Lord Hartlepool laat hen beiden overkomen, hopende den jongen wel Anglikaansch te zullen maken. Maar dat mislukt. De flinke jongen, ondersteund door z'n oudere, verstandige zus, houdt voet bij stuk, en krijgt tóch het erfgoed. Ten slotte worden vermiste papieren gevonden, die doen zien dat die bepalingen van den eersten Anglikaanschen Hartlepool herroepen zijn door hem zelf. Een aardig gegeven voor 'n jeugdboek en 't wordt wel boeiend verteld ook. Jammer dat de taal zoo stijf en onverzorgd is, soms als een onbeholpen opstel. 't Had in vaardiger handen zoo'n uitstekend boek kunnen worden.

Alb. Steenhoff-Smulders.

W. Blomberg-Zeeman, **2809.**
HET TRIO VAN 'T ZWALUWHUIS. Geïllustreerd door Rob. Graafland. *H. ten Brink, Arnhem,* 1926. (20 × 14.5) 169 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

De heer Geervliet woont te Apeldoorn in het Zwaluwenhuis. De zaken gaan slecht. Het huis wordt verkocht, de heer Geervliet gaat naar Amerika, de kinderen „het trio'' gaat naar grootvader. De twee oudste kinderen gaan naar A'dam om het gym. en de H.B.S. te volgen. Na een jaar komt de vader terug en neemt het geheele gezin mee naar Amerika. Een heel aardig, mooi boek. Neutraal.

F.

J. v. d. Burgt, **2810.**
KLEINE FRANK. Geïllustreerd. *St. Gregoriushuis, Utrecht,* 1926. (24 × 16) 153 blz. ing. f 2.— geb. f 2.90.

Een echt jongensboek, waarin verteld wordt, hoe Frank, 't zoontje van 'n ambtenaar, kennis maakt met de dorpsjeugd, er vrienden krijgt, maar ook vijanden; hoe zich onder de jongens twee partijen vormen, en Frank's invloed gestadig groeit ten koste van Dirk en z'n vrienden. Er wordt een voetbalclub opgericht, 'n wedstrijd gespeeld. We hooren van een „Indianenkamp'', waarbij Frank en z'n boezemvrienden, allerlei avonturen beleven en kennis maken met Bezem-Driek. En tenslotte vieren we 'n heerlijk Kerstfeest mee, innig-devoot gevoeld in de kerk, echthuiselijk-Roomsch in Frank's ouderhuis. Dirk blijkt nog altijd vijandelijk tegenover Frank te staan en pas in een volgend boek zal de schrijver behandelen, hoe de edelmoedige jongen Dirk voor zich wint, maar daardoor z'n beste vriendje Han moet verliezen.
Alles is eenvoudig maar vlot verteld en 't verhaal zal wel in de smaak vallen bij onze jongens.

K. R.

Allen Chaffee, **2811.**
DE AVONTUREN VAN TINTELOOG, HET ZWARTE BEERTJE. Vertaald uit het Engelsch door Tine van Doorn-Vonk. Geïllustreerd door Peter Da Ru. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1926. (20.5 × 15) 114 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.75.

Moeder zwartbeer heeft twee kindertjes, Wolletje en Tinteloog. De twee babies krijgen dagelijks les in zwemmen, klimmen en alles wat een fatsoenlijke beer moet weten. Al spoedig leeren zij vijanden kennen, mevrouw stekelvarken met haar kindertjes verdrijft hen uit den poel, daarna van een boom. Zij ontmoeten nog veel dieren-vaders en -moeders met kinderen. Het tweede jaar moeten zij voor zich zelf zorgen, waarin zij goed slagen. Toen de winter kwam zochten zij een plaats om te overwinteren.

F.

Hans Dominik, **2812.**
JOHN PITT, VAN KRANTENJONGEN TOT MILLIONAIR. Vertaald uit het Duitsch door Tjeerd Adama. Geïllustreerd door Tjeerd Bottema. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1926. (23.5 × 15.5) 363 blz. ing. f 2.50.

Een uitstekend jongensboek. John Pitt is 'n jongen van buitengewone begaafdheid en hoewel hij krantenjongen in New-York is, komt hij toch van beschaafde ouders. Door z'n ondernemings-

geest vestigt hij den aandacht van den grootsten „krantenkoning" van Amerika op zich, maar wil niet als werkman in diens fabriek komen, wat hij moet voor moeder zorgen en verdient met z'n kranten méér! Wel bestudeert **hij** heel het bedrijf. Dat doet hij later ook elders en zoo maken de jonge lezers kennis met al de groote bedrijven van Amerika: het krantenbedrijf in New-York, het vleeschbedrijf in Chicago, het bedrijf van Ford, de verre goudvelden en eindelijk met Pierpont Morgan, de geldkoning.
Als John Pitt twintig jaar is, dan is hij millionair (in dollars) en het geld is eerlijk verdiend, hoewel 't geluk in z'n kennismaking met den wetenschappelijken goudzoeker wel 'n paart flinke woorden heeft meegesproken. John Pitt die als jongen reeds 'n tehuis voor z'n arme makkers stichtte, wil met z'n geld anderen helpen en bijstaan. Al is dit een neutraal jeugdboek, het is toch goede, ontwikkelende lectuur.

Alb. Steenhoff-Smulders.

W. P. Ebbinge Wubben van Hasselt, **2813.**
WAT HET ZONNETJE ZAG. Geïllustreerd door Jan Wiegman. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1926. (20.5×15) 112 blz. gecart. f 1.95, geb. f 2.25.

Aardige geestig geschreven verhaaltjes, die terecht volgens schrijfster het zonnetje zou kunnen vertellen, zoo het een mond had. Voor kinderen van 5-10 jaar. Neutraal.

M. M.

Francis Finn, S. J., **2814.**
GELUKSVOGEL. Vertaald uit het Engelsch door Jozef Simons. *Lecturis, Eindhoven,* 1926. (19×15) 178 blz. ing. f 1.25.

Francis Finn heeft een bepaalde behoefte van engelachtige jongens uit te beelden. Gewoonlijk groeien ze juist in een omgeving op, waarin ze feitelijk schelmen of boefjes of ten minste zeer bedenkelijke karakters zouden moeten worden. Evenals *Bobby* in de filmwereld is deze Geluksvogel een toonbeeld van 'n jongen. Hij heeft nu letterlijk alles, wat men maar verlangen kan: een alleraantrekkelijkst uiterlijk, 'n uitstekend verstand, 'n allerliefst humeur, 'n humanistische geest, en 'n ziel van 'n apostel. Dat nu letterlijk iedereen dol op zoo'n jongen is spreekt van zelf; men zou goud geven om zóó'n zoon te bezitten. En dan komt er nog bij, dat z'n vader een schurk was en z'n moeder te jong stierf om iets voor hem te doen.
De avonturen van de Geluksvogel zijn heerlijk verteld, zooals Pater Finn dat kan, en *Geluksvogel* zal graag gelezen worden. Maar wij, voor ons, hopen dat de schrijver zijn toekomstige helden eens wat „gewoner" maakt. 't Lijkt ons zoo ontmoedigend, voor 'n doorsnee Hollandsche jongen, die nog al eens iets hooren moeten over z'n onvolmaaktheden, tegenover zoo'n voorbeeld gesteld te worden.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Dr. A. Heinen, **2815.**
LEVENSOPGANG VAN HET CHRISTENMEISJE. Vertaald uit het Duitsch door P. D. Geïllustreerd. *Lecturis, Eindhoven,* 1926. (22.5×14.5) 132 blz. ing. f 2.50.

Voor onze opgroeiende meisjes is dit een uitstekend en aantrekkelijk boek. Dr. Heinen is in Duitschland zeer bekend en zijn werkje is overal verspreid. De bewerker heeft het niet vertaald, maar het goed bruikbaar gemaakt voor Holland, het geheel omgewerkt voor 't Hollandsche meisje. 't Zijn geen preeken en geen saaie betoogen; 't meisje dat het in handen heeft genomen, zal er door geboeid worden en ...... zal de goede les meenemen omdat ze zoo verstandig en zoo echt-hartelijk gegeven wordt. 't Is vooral een boek voor de meisjes, die zelf haar brood verdienen, en 't is zoowel voor Protestantsche als voor Roomsche geschikt.

Alb. Steenhoff-Smulders.

M. van der Hilst, **2816.**
SARITI. *E. J. Bosch, Baarn,* 1926. (20.5×15) 192 blz. geb. f 1.85.

Sariti is een inlandsch meisje, dat een Europeesche opvoeding heeft gekregen maar geen christin werd. Zij houdt van een Europeaan, die de inlanders een goed hart toedraagt en als er 'n opstand dreigt, waarschuwt zij hem met gevaar voor haar eigen leven. De verhouding van den sultan tegenover de Javanen, het opkomen van onlusten, de houding van vele Europeanen wordt hier zeer levendig geschetst.
Als Sariti vergiftigd is omdat zij de Hollanders geholpen heeft, redt Controleur Gabel, de man dien zij liefheeft, haar op zijn beurt en trouwt haar ten slotte. Ofschoon Sariti al haar best doet een Europeesche vrouw voor hem te zijn, worden telkens de oude gedachten en gebruiken en vooral het oude bijgeloof haar te machtig. Het huwelijk dreigt ongelukkig te worden, als Sariti uit overtuiging christin wordt en door haar voorbeeld ook Gabel zijn geloof gaat beleven.
Een goed boek, maar met Protestantsche strekking. Vooral niet voor jonge kinderen geschikt.

Alb. Steenhoff-Smulders.

To Hölscher, **2817.**
HOE TROTSCHKOPJE GENAS. Geïllustreerd. *G. Mosmans Zoon, Den Bosch,* 1926. (23.5×15) 133 blz. ing. f 0.90, geb. f 1.50.

Een arm meisje is door het lezen van een boek trotsch geworden. Dat ze voortdurend hoort, hoe 'n lief gezichtje ze heeft, doet haar geen goed. Haar droom is eens rijk te worden en die droom wordt eenigszins werkelijkheid als een rijke dame haar als pleegkind aanneemt. Nu neemt haar hoogmoed zoo toe, dat ze haar vader zelfs niet meer wil kennen. Door een ernstige ziekte van haar vader komt ze tot inkeer.
'n Geschikt boek voor onze 9-13 jarige meisjes.

Zr. C.

Christine ten Hove, **2818.**
EEN NESTJE VAN ZEVEN. Geïllustreerd. *Logon, Amersfoort,* 1926. (19.5×95) 114 blz. gecart. f 1.50.

De schrijfster vertelt het leven van een gezin van zeven kinderen; de grapjes die ze maken, het uitgaan, het spelen met verstandige poppen, een wijs hondje en een snoeperig poesje enz. Het is goed en vlot geschreven. Neutraal.

F.

Elize Knuttel-Fabius, **2819.**
MOED. Geïllustreerd door Nans van Leeuwen. *G. B. van Goor Zonen, Gouda,* 1926. (22.5×15) 160 blz. geb. f 1.90.

Cile Korver heeft door den dood harer moeder haar wensch om onderwijzeres te worden moeten

opgeven en is verplicht geweest in een dienst te gaan. Zij slaat zich echter flink door de moeilijkheden heen en haar moed wordt beloond, doordat zij later toch in staat wordt gesteld, zich aan een mooie taak te wijden, al verschilt die wel wat van wat zij zelf gedroomd heeft.
Twaalf en dertienjarige meisjes zullen dit boek met genoegen lezen en er ook wel wat goeds uit leeren, al is het absoluut kleurlooze in godsdienstig opzicht een tekort.
De tekst is nog geïllustreerd door eenige goede teekeningen, die, ook wat de kleeding der kinderen aangaat, niets te wenschen overlaten!

Zr. C.

Marie Koopmans, **2820.**
DEUGNIET, DURFNIET EN DAPPERE DADEN. Geïllustreerd door Anny Leusink. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1926. (23 × 16) 174 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.
Een jeugdboek is dit niet heel en al; 't is voor oudere knapen en meisjes bestemd en de toon van het boek is daarop berekend. Een jongen van de Hilversumsche kweekschool, 'n jongen van héél eenvoudige stand, wordt (hij woont extern!) opgezocht door 'n vroegeren schoolmakker uit z'n geboortedorp, zoon van 'n rijk fabrikant. Deze brengt, door z'n overwicht, den zeer zwakken en flauwen aanstaanden onderwijzer tot dronkenschap en tenslotte tot diefstal. Hoewel „durfniet" na 'n onteerend vonnis geen onderwijzer meer kan worden, helpt hem de vader van zijn slechten makker weer omhoog en hij wordt diens rechterhand. De zoon des huizes zakt steeds dieper; veinzaard, dief en bedrieger wordt hij door den drank een wrak en sterft in Noorwegen als bandiet en landlooper. Toch is z'n dood nog berouwvol, het gebed van z'n broertje, dat voor hem missionaris bij de melaatschen zal worden, is verhoord. — Jammer dat het boek, dat zoo'n goed pleidooi voor de drankbestrijding is, niet wat beschaafder en knapper werd geschreven.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Marie Leopold, **2821.**
BOB'S GROOTE DAG. Geïllustreerd door Adri Alindo. *G. B. van Goor Zonen, Gouda,* 1926. (20 × 15) 112 blz. geb. f 1.50.
Bob's groote dag is zijn verjaardag, die hij voor't eerst viert in het nieuwe huis, dat z'n ouders betrokken hebben. Al het wel en wee van dat gezin wordt geestig en vlot verteld. Neutraal.

M. M.

C. van Lies, **2822.**
KLEIN BROERTJE. Geïllustreerd door Wim Liesker. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1926. Malmberg's Jeugdbibliotheek, (22 × 16) 84 blz. ing. f 0.75, geb. f 1.25.
Leuke schetsjes, die onze jeugd graag zal lezen; aardige avontuurtjes, snakerigheidjes van klein Broertje, waar de peuters schik in zullen hebben. Goed geschreven, al is de woordenkeus soms niet al te keurig.

Kr.

Tante Lize, **2823.**
ANNEKE-LIESJE-MIEKE-TINEKE. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1926. De Poppenprenteboeken, (62.5 × 24.5) Per boek 8 blz. geb. f 2.40.
Van 't formaat zou men even schrikken, 'n boek van méér dan 'n halve meter lang komt men niet iederen dag tegen, maar 't is niet alleen 'n boek, 't is 'n pop tevens. Wij voor ons, kunnen niet dwepen met deze hybridische popboeken, we zouden zoo zeggen óf pop, óf boek en dan 'n heusch boek, fraai en artistiek, dat de smaak der kleinen opvoedt en veredelt. Maar dat neemt niet weg, 't is 'n nieuwigheid, *'n aardigheidje, waarin de kinderen wel schik zullen hebben,* en dat is de bedoeling natuurlijk. Tante Lize (Mevrouw Dopheide-Witte) weet werkelijk alleraardigst te vertellen. Iedere pop draagt haar eigen naam op een kaartje, dat met een koordje om de hals wordt gehangen. We zouden ze alleen wat langere kleertjes wenschen. Jammer dat hier en daar 'n zetfout is blijven staan.

M. v. M.

Riek Poutsma, **2824.**
VAN HET WONDERLIJKE DIERENBOEK, Geïllustreerd door O. Verhagen. *G. B. van Goor Zonen, Gouda,* 1926. (20 × 15) 95 blz. geb. f 1.50.
De sprookjesachtige lotgevallen van Guus met zijn wonderlijk dierenboek zullen in deze aantrekkelijke verhaaltrant stellig bij onze kinderen van 6-9 jaar een dankbaar gehoor vinden. Neutraal.

M. M.

Bert van Reest, **2825.**
SAKE PLOEGSMA. Geïllustreerd door J. Mammen. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1926. (19 × 14.5) 123 blz. ing. f 1.15, geb. f 1.75.
Het boek bestaat uit veertien schetsjes op zich zelf waarin Sake de hoofdrol speelt. Dikwijls zijn 't grappen waarin vader, die goed tegen plagen kan de groote rol speelt. Deze vertelt aan zijn jongen ook ondeugende streken uit zijn jeugd. In den zomer gaat hij met andere jongens in Adam's pak zwemmen en door de wei loopen. Het boek is neutraal.

F.

Correspondentie.

71. *J. J.* te *M.* Aangezien *Lourdes* van R. H. Benson in 1914 verscheen bij B. Herder, is het vrij om vertaald te worden, aangezien buitenlandsche boeken, artikelen, enz., die ouder zijn dan 10 jaar, vrij in het Nederlandsch kunnen worden vertaald, *mits* nog geen geautoriseerde vertaling in het Nederlandsch is gepubliceerd. U behoeft daarvoor dus absoluut geen vertaalrechten te betalen.
Nu hebben de leden van de Vereeniging tot bevordering van de Belangen des Boekhandels, waarvan iedere uitgever en boekhandelaar van eenige beteekenis lid is, een onderlinge verplichte afspraak, om zoo'n boek bij de Commissie tot Regeling van het Vertalingsrecht te Amsterdam te laten aanteekenen en indien de noodige formaliteiten in acht zijn genomen, heeft geen der aangeslotenen het recht, gedurende 10 jaar een andere vertaling van hetzelfde werk te publiceeren. Niet-aangeslotenen kunnen dat natuurlijk wel doen, maar niemand heeft het recht *Uw* vertaling na te drukken. Deze is eerst vrij om nagedrukt

te worden 50 jaar na Uw dood. Dit laatste geldt ook voor een Nederlandsch oorspronkelijk werk, dat in het Nederlandsch niet eerder mag worden nagedrukt, dan 50 jaar na den dood van den schrijver. In het Fransch, Duitsch enz. mag dat Nederlandsche boek echter vrij vertaald en gepubliceerd worden 10 jaren na den verschijndatum, *mits* aldaar nog geen geautoriseerde vertaling intusschen verscheen.
De Berner-Conventie en de Auteurswet zijn nu maar niet zoo heel gemakkelijk te begrijpen. Wij kunnen U aanbevelen *Het Auteursrecht in Nederland* door Mr. Dr. F. Snijders van Wissenkerke (Uitgave G. B. van Goor Zonen, Gouda). Om U eenigszins te oriënteeren is aanbevelenswaardig het brochuurtje van Mr. P. Aalberse *De Nieuwe Auteurswet* (Futura, Utrecht). Of het nog in den handel is weten wij niet, maar destijds kostte het slechts 30 cent. Indien U dus een buitenlandsch werk wilt vertalen, dat nog geen 10 jaar oud is, zoo moet U de vertaalrechten koopen en doet U het beste zich tot den uitgever te wenden. Deze verwijst U dan wel naar het juiste adres, zoo hij niet zelfstandig kan afwerken. Speciaal in Engeland heeft men in deze 'n soort makelaars, literary-agents. Ook reserveeren zich sommige auteurs ten deele de rechten.
U ziet wel het is alles nogal ingewikkeld, zoo zelfs dat dikwijls experten zich vergissen, wat somtijds processen ten gevolge heeft. Verantwoording voor deze mededeelingen wenschen wij derhalve niet op ons te nemen. Het verstandigste is om al dergelijke dingen, die des uitgevers zijn, aan den uitgever over te laten, al brengt het belang van den auteur met zich mede, dat hij zelf van een en ander voldoende op de hoogte is. Iets gaan vertalen zonder dat men zekerheid heeft dat het veilig gepubliceerd kan worden, moeten wij U in ieder geval absoluut ontraden.
Sinds 1 Jan. 1927 verschijnt bij Huize: Buma, Jacob Obrechtstraat 51, Amsterdam een nieuw maandblad *Het Kompas*, gewijd aan het auteursrecht in Nederland, maar hoofdzakelijk betreffende muziek-auteursrecht.

72. *H. Vr.* te *B. bij Antwerpen*. Natuurlijk kan iemand, die naar de *Boekzaal*-roman-prijsvraag meedingt, dit doen door méér dan één handschrift — doch a.u.b. onder verschillende motto's. Voor de verschillende bijzonderheden verwijzen wij U naar *Boekzaal* van 15 Nov. en 1 Dec. j.l.

73. *N. A.* te *B. o. Z.* U vraagt „per omgaande'' prijsopgave en naam en adres van den uitgever van Gerard Knuvelder's *H. Teresia van het Kind Jesus*. Wilt U er om denken, dat: 1e bij iedere aanvrage een postzegel van 10 cent moet worden ingesloten (*Boekzaal* 1926 blz. 91); 2e vindt U daar ook vermeld: „Geen overbodige vragen stellen. Wij mogen verwachten, dat iedere katholieke boekenliefhebber in het bezit is van alle jaargangen *Jaarlijksche Boekenschouw* en van *Boekzaal* en wij mogen eveneens veronderstellen, dat men zelf eerst deze met zooveel zorg en kosten samengestelde uitgaven raadpleegt, alvorens bij ons om advies aan te kloppen.'' Bij exceptie zij u dus verwezen naar *Jaarlijksche Boekenschouw* 1926, blz. 95.

74. *L. v. d. B.* te *L.* Ook wij hebben bedoelde annonce in de verschillende bladen zien staan. Dat er oplichterij in het spel zou zijn, kunnen wij zoo maar voetstoots niet aannemen, doch als regel kunt U wel voorop stellen: niemand geeft iets voor niets. Om onze *Boekzaal*-lezers voor te lichten hebben wij reeds eenige maanden geleden aan bedoelde nieuwe uitgeverszaak om inlichtingen gevraagd, doch zijn nog niet heel veel wijzer. Wij hebben zelf ook een bestelling gedaan en wachten reeds lang tevergeefs, maar we hopen in een volgend *Boekzaal*-nummer de lezers nader te kunnen inlichten.

75. *R.K. Openbare Leeszaal* te *Venlo*. De administratie zond U 30 November jl. een briefkaart met betaald antwoord en nog eens 't zelfde per aangeteekende op 27 Dec. jl. doch mocht tot op heden niets van U vernemen. We zien Uw antwoord nog met onverminderde belangstelling tegemoet!

76. *P. J.* te *E.* U vraagt ons, waarom het *Roman*-register ontbreekt in den *Jaarlijksche Boekenschouw* 1926. Wij moeten zuinig zijn met de plaatsruimte, de exploitatie is kostbaar en zoo'n register kost geld! Maar *te* zuinig mag ook niet en dat is hier dan ook niet het geval. Immers 1925 geeft een *Roman*-register over de zes eerste deelen; in deel zeven (1926) vindt U de romans in alphabetische volgorde, alleen gesplitst in Nederlandsch, Fransch Duitsch en Engelsch, wat eerder het naslaan vergemakkelijkt, dan bemoeilijkt, gelooven we. Misschien bedoelt U een Algemeen Register; daar hebben we zelf ook al eens over gedacht; 't is echter nog nooit gegeven en we vreezen dat de groote, snel groeiende omvangrijkheid der verwerkte materie zooiets ook wel nimmer zal toelaten. Wel hopen we in 1927 weer een *Roman*-register te geven over de eerste acht deelen.

77. *H. V.* te *L.* U vraagt ons of de roman van P. Lhande: *Yolanda* reeds in het Nederlandsch of in het Vlaamsch is vertaald en voegt hier aan toe, dat U, mocht dit 't geval niet zijn, een vertaling in Uw parochieblaadje denkt te publiceeren. Ons ontgaat het verband tusschen begin en slot. Wij gelooven niet, dat *Yolanda* ouder is dan 10 jaar. Een Nederlandsche vertaling verscheen bij Lecturis, Eindhoven van den hand van Jos. Theeuwes. U moogt die natuurlijk niet nadrukken. Zie recensie No. 2672.

78. *A. B.-V.* te *R.* Inzake vertaal- en auteursrechten moet men voorzichtig zijn. Dat zijn zaken, die licht kwestie en ongenoegen opleveren. Indien U zelf wilt vertalen, zoo doet U het beste, een uitgever de vertaling van *die* boeken voor te stellen, die U voor zijn fonds geschikt acht, terwijl U aanbiedt proeven van Uw bekwaamheid over te leggen.
U leze verder wat over een en ander uitvoerig geschreven wordt in de *Boekzaal*-correspondentie onder No 71.

79. *Irène de S.* te *Brussel*. U kunt *De strijd om de Kuischheid* in iederen boekwinkel koopen. Het verscheen bij Katholieke Werking, Brussel en kost ingenaaid Bfr. 9.—. (Zie: *Jaarlijksche Boekenschouw* 1926, blz. 94). De schrijver is niet Dr. J. Muyldermans, maar P. G. Hoornaert, S.J.

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

■ BOEKGESCHENKEN ■

F. W. DRIJVER:
MOZAÏEK
Allerlei op het gebied van taalkunde, geschiedenis, volkseigenaardigheden, feesten, gebruiken, bijgeloof, enz.
Vierde geheel omgewerkte en uitgebreide druk f 2.90 . . . . gebonden f 3.50

HISTORIE EN LEGENDE
Vervolg op Mozaïek f 2.30 gebonden f 3.—

SCHETSEN EN BEELDEN
Bijdragen tot de verbreiding der Folklore of Volkskunde, welke ons een blik gunt in de ontwikkelingsgeschiedenis van het menschelijk denken en gevoelen. f 2.25, geb. f 2.90

Prof. Dr. IS. v. DIJK:
GEZAMENLIJKE GESCHRIFTEN
(1877—1917) Zes deelen, ruim 3200 pags.
2e druk: Compleet f 30.—, Per deel f 5.50

J. T. DE JAGER:
FRIESLAND EN DE FRIEZEN
Leesboek over de geschiedenis van Us Heitelân. Twee deeltjes, geïllustreerd met vele penteekeningen van R. Dozy en Kaartjes van J. T. de Jager.
Eerste deeltje f 1.50 Tweede deeltje f 2.—
Samen gebonden in één band . . f 4.—

Uitgaven P. NOORDHOFF, Groningen

Zooeven verscheen :
DE DERDE DRUK
VERLEGENHEID,
bedeesdheid, bevangenheid, angst, vrees, verwarring, ontroering tegenover hoogerstaanden, tegenover eene andere sekse, in gezelschap en hunne onmiddellijke genezing door eene eenvoudige methode, kosteloos overal en door eenieder aan te wenden.
Prijs f 2.25, franco p. p. f 2 50.
Verkrijgbaar in elken boekhandel en bij den uitgever G. J. SLOTHOUWER te Amersfoort
Uitvoerig prospectus wordt op aanvraag kosteloos toegezonden.

■ **Oplossing** ■
Portretten-Prijsvraag
No. 28.
Karel van den Oever.
Prijs na loting toegekend aan H. BRESSER, Grootestraat 324,
■ Waalwijk. ■

Een Abonnement op de KEURBOEKERIJ geeft U groote voordeelen

Zoo juist verschenen :
De Pelgrim-serie No 1
Karel van den Oever
VERZEN
Een keur uit 12 dichtbundels met verklaring door
Marnix Gijsen
en een inleiding van
Felix Timmermans.
Gewone uitgave f 1.—.
Weelde uitgave f 2.50.
Alleenverkoop voor Nederland
bij Adr. M. KLEMANN
Boekverkooper
Broerenstraat 31, ARNHEM

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

Keurwerkjes

voor Kinderen	**voor Ouderen**
Spijze der Engelen in acht bandjes.	De Heilige der geheele wereld.
Band van Liefde.	De trouwe vereerder van den H. Gerardus Majella in twee bandjes.
Jezus mijn Vriend in twee bandjes.	God kennen en dienen.
Mijn Eerste Communieboekje in vijf bandjes.	De zes Zondagen ter eere van den H. Aloysius.
Misgebeden.	De Navolging van Christus in drie banden.
Kruiswegoefeningen.	Kritieke Jaren.

Electrische Drukkerij en Uitgeverij v.h. St. Gregoriushuis -: Utrecht

Uitgaven van J.B. Wolters
Groningen, Den Haag

Dr. **Gerard Brom,** Romantiek en Katholicisme in Nederland Eerste deel: Kunst. Tweede deel: Wetenschap en Staatkunde. Gewone uitgave, geb. in linnen. Prijs per deel **f 7,90,** twee deelen tezamen...... **f 15,80**
Luxe uitgave, geb. met perkamenten rug, kop verguld, uitsluitend 2 deelen tezamen **f 19,80**

M. A. **P. C. Poelhekke,** Lyriek, geb. **f 5,00**

M. A. **P. C. Poelhekke** en Dr. **C G. N. de Vooys,** Platenatlas bij de Nederlandsche Literatuurgeschiedenis, gecart. .... **f 4,50**
gebonden .... **f 4,90**

Mr. Dr. **L. Triebels,** De Staatsidee volgens Leo XIII, gebonden .... **f 3,90**

Dr. **C. G. N. de Vooys,** Middelnederlandse Legenden en Exempelen. Bijdrage tot de kennis van de prozalitteratuur en het volksgeloof der Middeleeuwen. Herziene en vermeerderde uitgave, gebonden .... **f 5,90**

Dr. **A. G. M. van de Wijnpersse,** De Dietse vertaling van Suso's Horologium Aeternae Sapientiae, met 2 buitentekstplaten, gebonden .... **f 4,50**

UITGAVEN VAN J B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K | UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. | K

Gier-Wally

Een Tyroolsch verhaal van

Willemine von Hillern.

6e Druk.

Ing. f 1.25 . . . . Geb. f 1.75

Over dit buitengewoon drama van moed en liefde, van kracht en haat, van wraak en verzoening — het stoere Alpen-drama, dat avontuurlijk verloopt, maar dat blij eindigt, schreef de heer C. Busken Huet o a.: elke aanbeveling van dit werk kan overbodig geacht worden. Men weet, dat die bewondering volkomen gewettigd is. Zij, die het niet weten, moeten den roman koopen, die opweegt tegen een dozijn van Marlitt en Eschstruth.

Het Vaderland.

K | K

Bij Ruwe
Schrale Huid
van Handen
en Gelaat
PUROL
Doos 30-60-90ct

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST. LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Abonneert U

op:

Tijdschrift voor Zielkunde en Opvoedingsleer.
f 8.75 per jaar.

Tijdschrift voor Taal en Letteren
f 7.50 per jaar.

Historisch Tijdschrift
f 4.50 per jaar.

GROOT WILD IN AFRIKA

door ARTHUR R. DUGMORE

Geautoris. vertaling van J. H. Altona. Zestig illustraties naar foto's en schilderijen van den schrijver. Ing. f 5.50; geb. f 6.90. Het bijzondere van dit boek is, dat de schrijver niet jaagt met een geweer, maar met...... een fototoestel.

Dugmore vertelt van de eigenzinnigheid der dieren die niet willen „poseeren", van zijn moeilijke reizen en van de prachtige natuur. De illustraties zijn schitterend.

H. P. LEOPOLD'S U. M.
DEN HAAG

Al uwe boeken en bladen levert U het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

17½ cent

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ▫ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ▫ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ▫ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD
DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692
ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO

No 3 – 1 Februari 1927

'tVolgend no. bevat wederom 100 recensies

INHOUD:

Dr. Ferd. Sassen: **De Eeuwige Mensch.**
C. R. Vullings, M.S.C.: **Detective-Romans.**
Sander J. Tegendael: .... **Notre Rimbaud.**
Jos. Panhuijsen Jr.: **Een nieuw Boek van Karl Linzen.**
J. P. Boosten: .... **Montaigne.**
Anton van Duinkerken: **Over Gerard Bruning.**
H. Rongen: **Dichters in hun Kabinet.**
H.H.: .... **Ernst Zahn.**
Uit Boek en Blad:
De Gemeenschap. ▫ Opgang. ▫ Die Bergstadt. Literarische Welt.
Verscheidenheden.
Correspondentie.

Louis Hémon.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Administratie: Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

KUNSTHANDEL

UITGEVERIJ

N.V. Boekhandel Triborgh

STATIONSSTRAAT 31 — TILBURG
TELEFOON INTERC. 1233

LEVERT ALLE BINNEN- EN BUITENLANDSCHE BOEKWERKEN EN TIJDSCHRIFTEN DOOR GEHEEL NEDERLAND EN KOLONIËN

POSTREKENING 50800

Stoomwasscherij „OUDEN RIJN"
C. DE RIJK
Merwedekanaal 5 UTRECHT Telefoon 707
Voor Utrecht als eenigste Stoomwasscherij

R. K. JEUGDBIBLIOTHEEK
Uitgave Van Putten en Oortmeijer, Alkmaar

In deze serie zijn de navolgende boeken verschenen, welke met onverdeeld schitterende recensies de lezende jeugd worden aanbevolen; leeftijd 10-16 jaar.
De Erfgenaam door *Cecilia.*
Aranka door *Cecilia.*
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg.*
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits.*
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia.*
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen.*
Blanke wegwijzers door *Cecilia.*
John, Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz.*
Alle boeken zijn door den Keurraad goedgekeurd.
PRIJS PER DEEL f 1.25. Gebonden f 2.00.
Per abonnement van 12 deelen f 12.00 en f 20.00.

Electr. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT
IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. F. Smits Salters
Vuchterstr. 12, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

De Keurboekerij is de beste!

MAGGY
door Pater Lekeux.
Zie recensie No. 2384 in dit blad.
Vlaamse Uitgave f 1.25.
Franse Uitgave f 1.40.
Toezending franco.
ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG
Levering van alle boeken franko door geheel Nederland.

Coöp. Stoomzuivelfabriek „ST. LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek „St. Oda"
St. OEDENRODE
Eerste Kwaliteit
Roomboter met Rijksmerk
SPECIALE CONDITIES VOOR KLOOSTERS en GESTICHTEN

Zwei vorzügliche Geschenkwerke:

Die Reiterin auf der Römerstrasse
von M. VON GREIFFENSTEIN.
4. Auflage, 320 Seiten, in vornehmen ganzleinen Band mit Umschlag Mk 6.—. Holl. Gulden 3.75.

Es sind ungemein zart entworfene, aus innerstem Empfinden hervorgegangene Seelengemälde, die den Leser unbedingt anziehen und erheben werden. Mag die Verfasserin führen in das Tiroler Volksleben oder in den Salon der Gesellschaft, mag sie das Innenleben einer Schauspielerin oder einer Bürgersfrau erschliessen, immer fesselt sie.

Hehre Frauengestalten aus allen Jahrhunderten der Kirche
von J. HELLINGHAUS.
2. Auflage. 352 Seiten. Geschenkband mit Umschlag. Preis Mk. 6.—, Holl. Gulden 3.75.

Fünfzig Lebensbilder heiliger Frauen und Jungfrauen werden hier trefflich gezeichnet. Keine „Heiligenlegende", sondern ein Buch für besinnliche Menschen, insbesondere auch für die reifere weibliche Jugend.

Ausstattung, Papier und Druck gleich gediegen und vornehm.

Verlag der Alphonsus-Buchhandlung
Münster, Westfalen.

A. GRÜNBAUM.

HERRSCHEN UND LIEBEN

als Grundlagen der philosophischen Weltanschauungen

geheftet M. 6,—. gebunden M. 9,—.

„... Psychognosis nennt der Verfasser den treibenden Faktor, auf den er die einzelnen Motive der Weltanschauung zurückführen und dessen Wirken im Bau der Weltanschauungsstrukturen er aufdecken will. In klarer und tiefschürfender Weise geht er nun in seiner Schrift mit diesem Pflug durch das Erdreich der menschlichen Seele und des menschlichen Geistes und analysiert so die Wurzeln der herschgierigen und der liebenden Weltanschauung. Grünbaum klärt nicht nur wichtige Fundamente der Philosophie; seine Schrift scheint mir besonders für Psychoanalytiker von grösstem Wert zu sein."

(Berner Bund).

Verlag von Friedrich Cohen in Bonn am Rhein

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Waskaarsenfabriek, Wasbleekerij

Firma Gebrs. Bolsius

v/h Fa A. Bolsius, SCHIJNDEL

Opgericht 1878 Opgericht 1878

LEVERT TEGEN MATIGE PRIJZEN ALLE SOORTEN

Liturgische Kaarsen en Offerkaarsen

Gebleekte Bijenwas — Kaarsenkatoen.

FABRIEK VAN DE BEKENDE

„Alpengloei" Nacht- en Theelichten

EENIGE

Fabriek der Devotielichten

Vraagt prijs en proeforder

Keurwerkjes

voor Kinderen

Spijze der Engelen in acht bandjes.

Band van Liefde.

Jezus mijn Vriend in twee bandjes.

Mijn Eerste Communieboekje in vijf bandjes.

Misgebeden.

Kruiswegoefeningen.

voor Ouderen

De Heilige der geheele wereld.

De trouwe vereerder van den H. Gerardus Majella in twee bandjes.

God kennen en dienen.

De zes Zondagen ter eere van den H. Aloysius.

De Navolging van Christus in drie banden.

Kritieke Jaren.

Electrische Drukkerij en Uitgeverij v.h. St. Gregoriushuis ∴ Utrecht

Een belangrijke uitgave.

LICHT

onder hoofdredactie van JOHN KOOY, met medewerking van diverse deskundigen en autoriteiten.

„*Licht*" wil een wegwijzer zijn; het zal in een wisselende reeks van afbeeldingen en beschrijvingen al het groote en levende, al het merkwaardige en belangwekkende toonen, dat deze tijd en vroegere eeuwen aan kennis en schoonheid hebben opgeleverd. Maar het zal niet alleen nieuwe indrukken en nieuwe kennis verbreiden, het zal de feiten ook ordenen en rangschikken en den innigen samenhang en het omvattend verband, dat den geheelen berg van kennis tot een eenheid maakt, in het licht stellen." De redacteur staat voor een zware en verantwoordelijke taak. Wij hopen, dat hij ook katholieke deskundigen aan zijn werk zal weten te verbinden, zoodat wij niet den stervenden Goethe behoeven na te zeggen: „Mehr Licht". *Boekzaal der geheele wereld.*

Hoeveel kost „Licht"?

Hoeveel kosten meer dan 3300 bladzijden met meer dan 5000 gekleurde en ongekleurde platen, verdeeld over 104 afleveringen in evenveel gekleurde en telkens verschillende omslagen? Hoeveel kost dit boekwerk, waarvoor mooie stempelbanden in linnen of halfleer verkrijgbaar worden gesteld en dat, gebonden in vier zware deelen, een sieraad vormt voor elke boekenkast.

Niet meer dan 35 cent per week, f 1.50 per maand of f 4.50 per drie maanden gedurende twee jaar.

In Denemarken verscheen twee jaar geleden een uitgave van gelijke strekking en omvang en bereikte binnen enkele maanden een oplage van meer dan 120.000 exemplaren, waarvan alleen in Kopenhagen 38000. Dat moet in Nederland ook kunnen!

Abonnementen kunnen bij iederen boekhandelaar en bij den Uitgever: W. DE HAAN, Rembrandtkade 35, Utrecht, worden besteld. De afleveringen zijn niet los verkrijgbaar.

W. DE HAAN - UTRECHT.

DE NATUURKRACHTEN

in dienst der geneeskunde, vindt U deskundig en duidelijk bevattelijk en aanschouwelijk omschreven in:

Dr. J. C. Mom, NATUURGENEESWIJZE
(PHYSISCHE THERAPIE)

Nadere uiteenzetting en handleiding methode Pastor Kneipp. Een werk, dat U richting wijst bij de praktische toepassing van deze veldwinnende geneesmethode. Speciaal voor dit werk genomen 87 FOTO'S verluchten dit eerste klasse werk, en toonen o.m. de *begietings-voorbeelden* voor waterbehandeling.

In keurigen band gebonden slechts **f 4.90**

Uitgave: LA RIVIÈRE & VOORHOEVE — ZWOLLE
In den Boekhandel verkrijgbaar. — Postgiro 8419.
NU is het de juiste tijd dit werk aan te schaffen!

B. Kühlen - M. Gladbach

Uitgever en Drukker
van den Heiligen Apostolischen Stoel

beveelt zijn

Geschiedenis der Christelijke Kunst in Monographieën

aan.

Zoo juist verschenen:

H. Franciscus v. Assisië in kunst en legende
van P. BEDA KLEINSCHMIDT O.F.M.
in linnen band f 6.—.

Groote keuze in: Kunst- en Devotie-Literatuur. Heiligenplaten, klein en groot formaat, Communie-Souvenirs, Congregatie-diploma's, Canontafelen etc. etc.
In elken Katholieken Boekhandel verkrijgbaar.

Alle soorten extra-aanmaak.

Specialiteit in Reclame-Drukwerken
Offertes staan ten dienste zonder verbinding.

VOOR FIJNE LEDERWAREN
EN REISKOFFERS HET ADRES

BONNIER

RIJNSTRAAT 68 - Telef. 2493
— ARNHEM —

„DE KAASHANDEL"
C. G. la Poutré
Amsterd. Straatweg 170
UTRECHT
Tel. 12955 Gironummer 6749

Het adres voor Kloosters en Gestichten.
Vraagt prijscourant.
Fijnste kwaliteiten.
Laagste prijzen.

VICTORIA-WATER
OBERLAHNSTEIN
In literschroefflesschen — voor huishoudelijk gebruik

ARTISTIEK
DRUKWERK
LEVERT U DRUKKERIJ
HENRI BERGMANS & Cie
Langestr. 35, Tilburg

DE EEUWIGE MENSCH.

Chesterton's boeken onder een bepaalde rubriek te brengen lijkt even onmogelijk als zijn zeer persoonlijke stijl met de gebruikelijke termen te definieeren. Ook om den rijken inhoud verdient zijn jongste werk, waarvan we thans een Nederlandsche vertaling bezitten [1]), een uitvoeriger bespreking.

Het mocht vroeger soms schijnen, of Chesterton's paradoxen zonder veel moeite voor den schrijver zelf uit een geniaal inzicht in het wezen der dingen gegrepen werden, aan dit boek ligt een schat van positieve kennis op allerlei gebied, vrucht van ernstige studie, ten grondslag, terwijl de visie even diep en de zeggingswijze even oorspronkelijk bleven.

G. K. Chesterton

De titel *De eeuwige mensch* wettigt de verwachting, dat de schrijver zelf zijn boek als een wijsgeerige beschouwing over den mensch en zijn historie bedoeld heeft, en inderdaad wordt in dit boek echte wijsbegeerte gegeven. Toch behoeft dit den gemiddeld - ontwikkelden lezer niet af te schrikken; integendeel : Chesterton's boek is wel geen gemakkelijke lectuur, maar kan uitstekend als voorbeeld dienen, hoe licht op alle gebied van het menschelijk weten voor wijsgeerige overwegingen aanknoopingspunten te vinden zijn, en op welke wijze deze ook voor niet-vakkundigen bevattelijk kunnen worden gemaakt.

De eeuwige mensch is in zijn soort een apologie van het Christendom, en wel met gebruik van in hun wezen de meest traditioneele argumenten, al zal men geen enkel daarvan in de gewone formuleering in het boek aantreffen. Chesterton wil laten zien, wat er met het menschelijk geslacht gebeurde, in zoover het heidensch bleef, om daarnaast het diepgaand verschil aan te toonen, dat er ontstond, doordat het Christen werd. Met dit alles wil hij dan betoogen, „dat het 't beste is, zich bij de Christenheid thuis te gevoelen, maar dat 't op één na het beste is, er geheel vreemd tegenover te staan.'' Van eenige middenpositie wil hij niets weten; men moet óf Christen zijn, óf heelemaal niets; noch van de als universeel zich aandienende religies, zooals de Islam, noch van andere tusschenvormen, spiritualistische wereldbeschouwingen en modegodsdiensten van den modernen tijd, verwacht hij voor den godsdienst eenig voordeel. De naam van godsdienst, dien zij ermee gemeen hebben, is maar een woord: het Christendom is een absoluut alleenstaand iets; het is met de andere „godsdiensten'' in geen vergelijking te betrekken.

Heel Chesterton's boek is erop gericht om de gevolgen van het absoluut karakter van het Christendom in de historie van het menschelijk geslacht naar voren te brengen. Hij begint met de oudste gegevens, de paleontologische vondsten, en toont op geestige wijze aan, dat hier al te gemakkelijk uit onvoldoende praemissen conclusies getrokken worden, omtrent karakter, levenswijze en zedelijke opvattingen van de oudste ons bekende menschen, om toch maar zeker de ontwikkelingsleer op de geschiedenis van het menschdom te kunnen toepassen. Toch gaat de schrijver zelf in zijn critiek op de evolutieleer te ver: zeker, evolutie zelf is geen verklaring, hetzij ze snel, hetzij ze langzaam verloopt, maar een *verschijnsel*, dat verklaring behoeft; maar de schrijver ziet over het hoofd, vooreerst, dat de evolutie als verschijnsel, tenminste op het gebied van het planten- en dierenrijk, niet meer weerspreekbaar is, vervolgens, dat de verklaring van een *langzame* evolutie heel wat meer voor de hand ligt, dan die van een *snelle* of *plotselinge*, en dat voor die verklaring dan ook heel aannemelijke hypoth-

esen zijn opgesteld. Maar met recht verzet hij zich tegen het starre dogmatisme van de Darwinisten, dat over het voorzichtige agnosticisme van Darwin heeft gezegevierd. Hij had erbij kunnen voegen, dat die triumf thans wel als geeindigd kan beschouwd worden.

De mensch is en blijft op aarde iets geheel bijzonders; met hoeveel banden ook aan de wereld gebonden, toch is hij hoog verheven boven de andere wezens, en al zijn overeenkomst met hen doet zijn voortreffelijkheid te meer uitkomen. Maar aan dien mensch heeft in lange perioden van zijn geschiedenis ontbroken, wat zijn grootheid uitmaakt: God. Zoolang de mensch in staat was om te denken, zag hij duidelijk, dat er een laatste doel en een eerste oorzaak moest zijn van de wereld om hem heen, maar voor de meerderheid der menschen is dat begrip door allerlei afdwalingen gaan verduisteren. In de oudheid van zijn beschaving heeft de mensch naar de goddelijke realiteit gegooid als in een potspel, de grilligste verbeelding heeft getracht haar te benaderen, en ondanks alle pogingen bleef God van de menschen verre, waar en zoolang het Hem beliefde. Het Christendom moest eindelijk het verstand komen redden. En daarom ook is het Christendom als geopenbaarde godsdienst niet op één lijn te stellen met andere „godsdiensten"; het is een slag van Gods hand in de geschiedenis, een weergaloos feit, de hoogste en voor het menschelijk geslacht meest ondenkbare werkelijkheid. Ondanks alles, en ten spijt aan de vergelijkende godsdienstwetenschap, blijft het optreden van het Christendom een keerpunt in het wereldgebeuren. Zijn geschiedenis is vol onwaarschijnlijkheden; telkens weer, vijf maal telt Chesterton, tracht het heidendom het geloof te verdringen, en telkens weer verrijst het Christendom, dat vaak jonger schijnt te worden, naarmate de wereld veroudert. Dit is het allerkortste schema van het werk, dat voor ons ligt, maar dat in zijn overvloed door alle schema's heenbreekt. Schriftuur en overlevering, profane en kerkelijke geschiedenis, klassieke en moderne literatuur, kunst, wijsbegeerte, en godsdienst hebben er 't hunne voor geleverd, zooveel, dat men den schrijver nauwelijks in alle aanduidingen en toespelingen zal kunnen volgen, al zijn de meeste door de welkome noten van den vertaler verduidelijkt. En toch zijn de bijzonderheden principiëel en consequent slechts bijzaak; het is den schrijver niet te doen om een verzameling van feiten te geven, maar om de groote lijnen van de geschiedenis af te bakenen. Men zal het boek soms niet vrij vinden van een zekere langdradigheid, die overigens een uiting is van een bij Angelsaksische schrijvers meer voorkomende gewoonte, om gegevens te lang uit te werken, soms zal men ook het vervolg van de groote lijn niet meer duidelijk voor oogen zien door de vele afwijkingen naar beide zijden, maar men komt onfeilbaar zeker er weer op terug. Er is natuurlijk op onderdeelen critiek te oefenen; men zou op veelvuldig gebied thuis moeten zijn om dit met kennis van zaken te kunnen doen; maar in zijn hoofdopzet moet men het boek als zeer geslaagd beschouwen. Nergens krijgt men den indruk, dat de schrijver van de feiten misbruik maakt tot voorbarige en ongefundeerde conclusies. Ook die verhouding tusschen het belangrijke en het bijkomstige is voor den schrijver principiëel: hij verwijt in zijn „Besluit" aan H. G. Wells, dat deze in zijn *Outline of History* ze te zeer uit het oog heeft verloren en heeft dus zelf te meer reden om zich voor een dergelijke fout te hoeden.

Het boek heeft natuurlijk eenige speciaal-Engelsche eigenschappen, die ook in de Nederlandsche bewerking tot uiting komen, maar het onderwerp is zoo van algemeen belang, dat een Nederlandsche vertaling volop recht van bestaan had. Het rustig Nederlandsch van den vertaler, dat Chesterton's ingewikkelde schrijfwijze aanmerkelijk vereenvoudigt, zal zeker aan het verstaan en volgen van diens gedachtengang ten goede komen.

Dr. Ferd. Sassen

---

1) **G. K. Chesterton,**
DE EEUWIGE MENSCH. Vertaald uit het Engelsch door H. Reijnen. *Gebr. van Aelst, Maastricht,* 1926. (22 × 17) 428 blz. ing. f 5.50.

DETECTIVE-ROMANS.

Als letterkundig soort zijn de uitdrukkingsmogelijkheden van den roman schier onbeperkt. Voor allerlei literaire doeleinden heeft men dan ook de laatste eeuw hem dienstbaar gemaakt, ja zelfs voor doeleinden, die op de eerste plaats geen letterkunde beoogden heeft men dezen kunstvorm weten aan te wenden, wanneer men wenschte gelezen te worden. Aanvankelijk een school voor precieuse hoffelijkheid, of reeds wat intiemer als verhaal in brief-

vorm, wordt hij historisch met de romantiek: dan maakt de wetenschap er zich van meester om de fantasie door exacte studie te verdringen, of wil de werkelijkheid in schrille kleuren voor oogen stellen in plaats van de droomwereld der verbeelding; hij wordt de operatie-tafel, waarop de menschelijke psyche aan een allernauwkeurigste ontleding wordt onderworpen, de drager van wijsgeerige of wetenschappelijke opvattingen: in één woord men kon alles doen met den roman.

En steeds vraagt de onstilbare leeshonger nieuw voedsel: de lezer wil zich nu eenmaal voor enkele uren kunnen terugtrekken in een wereld der verbeelding, vol wonderlijke avonturen, waar hij zich vereenzelvigt met de steeds-overwinnende helden, in een wereld anders dan die met dagelijksche eentonigheid op hem drukt. Het procédé voor de samenstelling dezer avonturenromans is niet zoo ingewikkeld: er zijn vaste thema's, die in onderdeelen wel kunnen afwijken, maar in groote lijnen toch sterk-sprekende familietrekken vertoonen: wij kennen allen b.v. de uit-den-treure behandelde driehoeksverhoudingen, de tweede-jeugd-stuipen van den veertiger en last not least de crimineele detectieve-roman. Was deze laatste voor een poos voornamelijk bestemd de sensatielust van het leeshongerige publiek te voldoen, den laatsten tijd gaat zich ook de letterkundige wereld met den detective-roman bemoeien. En geen wonder: avontuur, sensatie, wetenschap, psychologie en wat al niet meer, vindt hier een bizonder geschikt operatie-terrein, waarop de schrijver naar hartelust zich kan bewegen. Niet dat ieder auteur deze verschillende elementen in een harmonische eenheid weet te versmelten: zijn voorkeursneigingen drijven hem allicht naar een bizonder gebied, maar toch de moderne detectieve-roman staat op heel wat hooger peil dan de zoogenaamde penny-sensationals. Wij willen daarom een greep doen omvattende een vijftal detective-producten, van recenten datum.

The Charteris Mystery, [1]) is een verhaal waar een meisje, later haar vader, op geheimzinnige wijze wordt vermoord. Natuurlijk vallen de vermoedens eerst op personen, die doodonschuldig zijn, tot ten slotte alles zich verklaart als het werk van bolsjewistische propagandisten. De manier waarop het document, dat de sleutel vormt voor de oplossing, ondanks verwoede pogingen der bolsjewisten om het afhandig te maken, ten slotte veilig naar Scotland Yard komt is wel erg onwaarschijnlijk. Maar spannend is en blijft deze jacht naar het beslissende document. Voor psychologie is hier niet veel plaats: het avontuur is hoofdzaak, maar zooals gezegd: boeiend blijft het van begin tot einde.

The man who was London [2]) heeft beslist meer stemming. De schrijfster heeft gevoel voor atmosfeer, een vermogen om imponderabilia aan te voelen, getuige de beschrijving van dat grimmige oude kasteel, dat met een aura van vijandelijkheid neerblikt op de nieuwe bewoners, en zóó de omlijsting wordt van een spookachtig-geheimzinnig gebeuren. John Ryman een financier, die met een pennestreek een transactie gaat teekenen, die hem millioenen zal doen winnen, maar de broodprijzen voor de lagere klassen op misdadige wijze zal doen stijgen, vindt men vermoord in zijn studeervertrek: met een raadselachtig kaartje: Nemesis-London. Telkens opnieuw komt er bericht van dien London, zoodat men gaat meenen dat de geest van 't huis de wreker is, die zijn slachtoffers maakt. Dien looden druk van een geheimzinnige, bovenaardsche macht, tegen welke te strijden doelloos is, vindt men hier met sterke meesterkracht uitgedrukt. Die van een „griesel'' houdt vindt hier z'n gading: terwijl ook de stemming, zij 't er dan ook eene van angstige-beklemming, van vijandige atmosfeer in de buitenwereld, goed is volgehouden. Dit boek is heel wat dieper en mooier gecomponeerd dan 't voorgaande.

Agatha Christie

The Murder of Roger Ackroyd [3]) van Agatha Christie, wier naam de laatste maanden door haar persoonlijke lotgevallen een bizondere bekendheid heeft gekregen, dient zich aan als een ouderwetsche detectieve-roman, met moord, gerechtelijk onderzoek en de verdenking, die als een knikker op een marmeren trap, van den eenen persoon op den anderen overspringt. Voor 't gemak heeft de auteur aan elk der dramatis personae een afzonderlijk hoofdstuk gewijd, waar het pro en contra terdege wordt besproken, totdat ten slotte volgens den weg der uitsluiting de ware schuldige alleen overblijft. Een dictaphoon (een instrument dat 't gesproken woord opneemt, om het daarna als een phonograaf te reproduceeren) en een partijtje Mah-Yong is

wel het meest origineele van dezen roman, die naar de beproefde recepten ineengezet, toch aangename en goed vertelde leesstof verschaft aan de liefhebbers.

Edgar Wallace de schrijver van *The Avenger* [4]) beschikt over een stoute verbeeldingskracht. Ergens in Engeland leeft een „koppensneller", die de griezelige gewoonte heeft, het hoofd zijner slachtoffers als bewijsstuk zijner operaties aan de politie-autoriteiten te doen toekomen. En na allerlei vergissingen, die ons in een wonderlijk cinema-wereldje voeren, in gezelschap van poenigen adel, blijkt de dader een oude maniak te zijn, een afstammeling van Meester Simpson, den Franschen scherprechter, die 't voorvaderlijk handwerk op geheimzinnige wijze voortzet ten gerieve van niet-doortastende levensmoeden en persoonlijke vijanden. Een echte griezelgeschiedenis.

What really happened [5]) van Mrs. Belloc Lowndes, staat mijlen hooger. De compositie en opzet van haar werk is al geheel anders. In het eerste hoofdstuk krijgen wij de uiteenzetting van geheel het geval, zooals het uit de stukken blijkt, een mooie overzichtelijke „summing-up" van een schrander rechter. En met dit document in handen, dat stuk voor stuk wordt ontleedt, vertelt ons de auteur wat er eigenlijk gebeurd is. Het is vooral de studie van een vrouweziel, die de toekomst van haar kind bedreigd ziet en dan tot 't uiterste gedreven, een moord begaat om haar eigen toekomst en die van haar kind veilig te stellen.

Hier is 't avontuur, het geval, niet doel op zich, maar een prachtige gelegenheid tot zeer diepgaande karakterstudie. Doordat de schuldige de verdenking der misdaad op een pas-overledene weet te leggen, komt zij vrij. Dat is natuurlijk vanuit ons natuurlijk rechtsgevoel niet goed te praten, maar dat neemt niet weg, dat hij wien het detectieve-verhaal als zoodanig niets zegt, hier toch veel te genieten kan vinden.

* * *

Gelijk uit deze korte revue blijkt, vindt men in de detectieve-literatuur vogels van zeer diverse pluimage. Men kan aan een leesboek zeer verschillende eischen stellen: de een zal ontspanningslectuur zonder meer tijdverlies noemen, terwijl anderen zooveel tijd beschikbaar hebben, dat ze hun „teveel" wel op een passende wijze moeten dooden.

Aan de laatsten kan dit „betere" soort detectieve-romans, dan misschien wel goede diensten bewijzen.

C. R. Vullings, M.S.C.

---

[1]) **A. Fielding,**
THE CHARTERIS MYSTERY. *Collins Sons & Co., London S.W.* 1, 1926. (18.5×12) 311 blz. geb. Sh. 7/6.
— B —

[2]) **J. Kilmeny Keith,**
THE MAN WHO WAS LONDON. *Collins Sons & Co., London S.W.* 1, 1926. (18.5×12) 330 blz. geb. Sh. 7/6.
— B —

[3]) **Agatha Christie,**
THE MURDER OF ROGER ACKROYD. *Collins Sons & Co., London S.W.* 1, 1926. (18.5×12) VIII-312 blz. geb. Sh. 7/6.
— B —

[4]) **Edgar Wallace,**
THE AVENGER. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1926. British and American Authors, (16.5×11.5) 279 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.
— B —

[5]) **Mrs. Belloc Lowndes,**
WHAT REALLY HAPPENED. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1926. British and American Authors, (16.5×11.5) 287 blz. ing. M. 1,80, geb. M. 2.50.
— B —

NOTRE RIMBAUD.

Sa vie: un malentendu.
Paul Claudel.

I.

De gesitueerde uitgevers Plon-Nourrit et Cie (Bourget, Bordeaux et pis!) zijn op het verheffende denkbeeld gekomen enige grote levens tot romans te verwerken. De slachtoffers van „le roman des grandes existences" zijn tot heden Balzac, Rivarol, Villon en Jean Arthur Rimbaud.

Rimbaud pour tous! Ware dit niet gevaarlik, wij zouden schaterlachen om het plat bedrijf. Een avonturenroman op Rimbaud [1]). En dan nóg! Villon werd tenminste behandeld door iemand, die van het brood der Muzen kaas gegeten heeft. Maar Rimbaud! Men vraagt zich af, of het niet beter ware nooit geleefd te hebben, dan een biograaf te vinden als deze, die bovendien Carré heet.

Er is feitenmateriaal genoeg, kronologie te veel, maar van begrip geen flauwste spoor. Het ging toch om een ziel? Of was dit uitsluitend begonnen om de historiese buitennissigheid, de geografiese belangrijkheid van het geval? Het is wel verbazend gezellig iemand te volgen op een opvouwbare landkaart van Tadjoerah naar Herrer, dan, via Ankober en Antotto, naar Harrar, vandaar naar de Wabi en voorts naar Zeïlah,

maar als die man Rimbaud heet, vragen wij iets meer.
Er zijn drie afdelingen in dit boek. Het eerste behandelt de dichter. Dat heet: ,,L'aventurier de l'idéal''. Daartegenover staat ,,L'aventurier du réel'', die de reiziger is. Hoe kan zelfs een Carré zo vierkant onbeholpen zijn, niet in te zien, dat het in heel dat leven van Rimbaud, de dichter, de reiziger, de bekeerling te doen is geweest om de werkelikheid, om niets dan de werkelikheid en om de werkelikheid alléén, dat is om God? Hij had tenminste iets kunnen voelen van de grote hunkering, de Godshonger van deze zéér verlaten ziel, huilend uit elke dier pijnlike bladzijden. Niets dan ,,de vergeefse poging om door de vlucht te ontsnappen aan die stem, die hem opeist en weer verwerpt, en die hij niet herkennen wil, totdat eindelik, weergevoerd, met een afgezet been, op dat hospitaalbed te Marseille, hij wete......'' in deze simpele zin heeft Paul Claudel (die door de lezing van Rimbaud is bekeerd) het hele leven neergeschreven, waaromheen de tweehonderdvijfig pagina's van Carré knusjes gochelen met onbegrepen feiten en doelloze getallen.
Maar Carré, die zijn boek ,,objektief'' heet, had een fatale bedoeling. En als dat ogenblik van inzicht komt, als eindelik, eindelik God en de ziel van Rimbaud elkaar begrijpend aanzien, als na die lange schakeling van nederlagen eindelik volgt de opdracht van dit laatste, dit enige, dat hij nog te veel had, zijn leven, het uiterste verlies,maar dat het grootst gewin betekent, dán is voor Carré het ogenblik aangebroken om de derde afdeling van zijn roman te beginnen en die afdeling heet: ,,Le vaincu''. Sprekend heeft hij zijn eigen woorden niet verstaan.

II.

Détailkritiek is overbodig, op een boek, dat uit beginsel verwerpelik is. Maar het wil meer zijn dan geschiedkundig relaas. Het geeft kommentaar. Het dient zich aan als een gids door het werk van Rimbaud! Guide bleu de l'Enfer!
Wee dengene, die zich door deze blinde leiden laat. Want het werk van Rimbaud, dat hem een raadsel was, [2]) wordt een verdoemenis als hij geloof hecht aan dit woord, dat een gewilde leugen is.
Gewilde, bewuste leugen. *Une saison en Enfer*, die bitterste weergave van de strijd om de ziel, die ooit werd geschreven, wordt door Carré verklaard als de zegekreet van een, die ,,God heeft gedood''. En om dat klaar te spelen is hem niets te veel. Op blz. 129 van zijn roman staat te lezen: ,,Alors, quand l'aurore viendra, armés d'une ardente patience, nous entrerons aux splendides villes.'' Tel est le dernier mot d'*Une Saison en Enfer*!
Maar dit is niet het laatste woord, ook niet in figuurlike zin. Na de aangehaalde regels vervolgt Rimbaud: ,,Que parlais-je de main amie? Un bel avantage, c'est que je puis rire de vieilles amours mensongères, et frapper de honte ces couples menteurs, — j'ai vu l'enfer des femmes là-bas; — et il me sera loisible de *posseder la verité dans une âme et un corps*.'' (Kursivering van Rimbaud).
Deze woorden besluiten *Une saison en Enfer*. Het zijn de laatste, die de dichter Rimbaud heeft geschreven. Daarna zweeg hij (je comprends, et ne sachant m'expliquer sans paroles païennes, je voudrais me taire), totdat, eindelik, weergevoerd, op dat hopitaalbed te Marseille, hij wist......

Sander J. Tegendael.

---

[1]) **Jean-Marie Carré,**
LA VIE AVENTUREUSE DE JEAN ARTHUR RIMBAUD. *Plon-Nourrit & Cie., Paris* 6, 1926. Le Roman des grandes existences, (19 × 12) 256 blz. ing. Ffr. 11.—.
— C —
Voor katholieke bibliotheken ongeschikt, niet om een of andere passage, maar om de doorlopende streving, het werk van een groot dichter zó te verklaren, dat het een slecht boek wordt. Wie over Rimbaud wil lezen raadplege Claudel, Berrichon en Delahaye.
[2]) Ofschoon het werk van Rimbaud al meer dan vijftig jaar oud is, blijft het zijn beveiligende reputasie van modern-onverstaanbaar behouden.

EEN NIEUW BOEK VAN KARL LINZEN.

Karl Linzen.

Die gefrorene Melodie [1]) is een boek, dat stilaan vorm moet hebben aangenomen en geleidelijk moet zijn volgroeid, klaar en bedachtzaam, in de scheppende verbeelding van den schrijver. 't Is niet enkel een roman, 't is misschien in meer algemeenen zin genomen zelfs géén roman te noemen, het is een dichtwerk, dat zich als van zelf uit een innerlijke wetmatigheid ontwikkelt, met

een zuiver afgewogen rhythmiek van kleur en stemming, in een proza, dat klassiek aandoet, door de volkomen beheerschtheid van zijne wendingen en de indringende plastiek zijner woordkeus.
Het is de bekentenis van den kunstschilder professor Klaus Noggerath, en in dat verhaal van zijn verleden komen enkele psychologische kenschetsingen voor, die niet alleen van belang zijn voor de wezensbepaling van zijn karakter, maar die tevens een juist inzicht verschaffen in de schepping van een kunstwerk.
„Ich möchte sagen: mein inneres Auge bemächtigte sich der Dinge, es war stärker als sie. Es barg in sich eine mystische Kraft, wohl ein hundertfach durchäderte Netzhaut, die nicht blosz gehorsam widerspiegelte, sondern nach eigenmächtiger Schöpferlaune gestaltete und gebar".
„Solchen Zustand von Doppelgängerschaft erkläre ich mich heute aus der Eigenart des Künstlervermögens, das damals schon heimlich in mir erstarkt war; aus diesem eingeborenen Zwang, alle inneren Vorgänge nach auszen zu stellen, die Seele zu entlasten durch Bildhaftigkeit und Gestaltung".
„Es war ein Dritter — ein Fremder, der neben die Leiche stand. Unheimlich stark erfuhr ich in diesem wirbelnden Augenblick an mir die objectivierende Ruhe des Künstlers".
In deze enkele, maar beteekenisvolle woorden, die zulk een juist beeld geven van veel leed, dat den kunstenaar Klaus Noggerath overkwam, is tevens de reden aangegeven waarom dit boek naar alle waarschijnlijkheid een boek voor weinigen zijn zal, het is immers een verhaal, geheel en volkomen beeld geworden,van een gebeuren, geheel objectief gezien, en daarom is het vooreerst en vooral een zuiver letterkundig, dus een zuiver plastisch werk. Het is gedacht door een schilder geschreven te zijn, tenminste voor het grootste gedeelte, en telkens valt op,de buitengewone plastiek der beschrijvingen, vaak herinnerend aan gelijksoortig werk van Van Looy. Plastisch is het ook in het wekken der stemmingen. De wijze waarop, bijna het geheele boek door de verdenking om Dr. Adriaan Noggerath, de vader van Klaus, aanwezig is; de regelmatige herhaling van wat men zegt, dat er gebeurde in dien onheilvollen onweersnacht in Peru op de Sierra Nevada de Santa Dolores, de wijze waarop het raadselachtige, dat zich om den vermeenden broedermoordenaar en slangaanbidder verdicht, wordt volgehouden en versterkt,is buitengewoon suggestief. Bovendien is het boek van een verrassende, zeer verfijnde plastiek in het typeeren der verschillende personen en karakters, een typeering,die zeer merkwaardig wordt door den ironischen glans, waarin verschillende figuren worden geëvoceerd. Niet nadrukkelijk, zeer licht, maar juist genoeg merkbaar omspeelt de spot van den bekentenisschrijver Muhme Flörchen, de seismografische, die de gave bezit aardbevingen op verren afstand te kunnen waarnemen en begiftigd is met een „irrelichtierender" geest, die telkens op vreemdsoortige wijs het kaïnsteeken van Seine Exzellenz der Wirkliche Geheime Rat omglanst, en voorspellingen weet te formuleeren uit de lila schaduw van den eerwaarden Heer Gajetan Schiff, Catechet. Spot klinkt even, maar hoe bescheiden en hoe fijntjes, op, uit de merkwaardige gesprekken of liever monologen, doorschoten van wijsgeerige en wetenschappelijke constateering, die Sturenberg, de barbier, onder het scheren te houden pleegt en die zijn persoonlijkheid op zulk een fijnzinnig typeerende wijze blootleggen.
Maar hoe innig daartegenover is de typeering van Fiametta, de legendarische met het barnsteenhaar, van Magda Mortensen, van pastoor Pius Cordes, den Akoimetos, den slaaplooze, den bij nacht en dag lofzingende, hoe angstig medelijdend wordt, na den eersten spot, de geschiedenis van kapelaan Adam Hilperföhr gegeven.
Daarbij is het den bekentenisschrijver, zooals hij zelf schrijft, te doen om dieper door te dringen in zijn eigen wezen en heeft de auteur van het boek zich dus de moeilijke opgaaf gegeven niet alleen al het gebeurende als zoodanig te beelden, maar zooals het zich afspiegelt in den geest van Klaus Noggerath, den vervormenden geest van den kunstenaar en van den mensch, die onder zeer bizondere omstandigheden is opgegroeid. Wij krijgen dus niet alleen een beeld van het leven op de „Junkererde", maar tevens van dengene, die dit leven ons beschrijft. De jongen eerst, die tusschen de rest van de jeugd een eigenaardige plaats inneemt, want eerst meerdere jaren na zijn geboorte, even na den dood van zijn moeder, werd hij gedoopt. De jongen, die thuis leeft met zijn vreemden, eenzelvigen vader, van wien hij houdt en dien hij vreest, met den stommen bediende Donius, en de „irrelichtierende" Muhme Flörchen. We

krijgen de ontwikkeling te zien van zijn eenzelvige liefde voor Fiametta Zaracani, die zoo anders is als hij, zoo klaar, zoo metaphysisch, zooals hij het uitdrukt, terwijl hij het verzet en den opstand in zich gloeien voelt, we zien den groeienden naijver op Lorenzo Zaracani, die ten slotte tot een algeheele vervreemding leidt. En daarbij blijft toch in dit zieleleven het geheim bewaard, dat aan alle innerlijke verschijning aanwezig is, zoodat in het beeld niet alleen de noodige scherpte, maar ook een zekere diepte wordt bereikt.

Maar toch ligt in de wijze van levensaanschouwing eigen aan Klaus Noggerath terzelfdertijd het kenmerkende, wat dit verhaal niet tot de grootere kunst doet behooren. Door den bekentenisschrijver wordt het leven gezien vanuit een zekere trieste moeheid, die al te zeer de vergankelijkheid van het aardsche betoont en de eeuwigheid van het hemelsche maar ver verwijderd achter den genegen glimlach van pastoor Pius Cordes raden doet. Dr. Adriaan Noggerath, toch zeker een der hoofdfiguren en Zijne Hoogheid, de hertog, voeren in de bamboekamer van den geleerde, gesprekken over het rococo-tijdperk, over Li Tai Po, over Chineesch porcelein, die van een zeer verfijnden, oriëntaliseerenden, maar eenigszins decadenten aard zijn. Verscheidene andere figuren, de altijd van kou bevende Fraulein Cauchemar, de overslanke, hoestende Magda Mortensen, de jonge, stille Titus Pfeil, die op een morgen bij den watermolen, dood wordt aan den oever gebracht, de bleeke, bedeesde, botaniseerende kapelaan Adam Hilperföhr, het zijn allen eenigszins decadent voelende en denkende menschen, van een vreemd en soms haast onwezenlijk karakter.

Zoo de vormgeving dus als haast volmaakt te roemen is, zich volkomen tot een geheel versmeltend met den inhoud, zoo het leven, dat gegeven werd, tot in finesses als werkelijk gebeeld mag worden beschouwd, dit innerlijk aanschouwde leven zelve, is van een waarde, die men zeker verkeerd zou doen al te hoog te waardeeren. Wel leeft herhaaldelijk in dit boek, hoewel niet vaak verwoord, het donkere raadsel der eeuwigheid, maar het brengt het ook niet vaak veel verder dan raadsel. Het lichtende leven der genade, krijgt, als het door Klaus in Fiametta bijvoorbeeld wordt aanschouwd, maar een verre en zeer bescheiden aanduiding.

Bovendien maakt, hoe discreet ook behandeld, de geschiedenis van Adam Hilperföhr, een zeer groot voorbehoud noodzakelijk.

Jos. Panhuijsen Jr.

---

1) **Karl Linzen,**
DIE GEFRORENE MELODIE. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, München,* 1926. (18.5×11) 464 blz. ing. M. 6.—, geb. M. 8.—.
— B —

MONTAIGNE.

M. E. de Montaigne.

Michel Eyquem de Montaigne werd 28 Februari 1533 geboren op het kasteel, dat den naam van zijn geslacht draagt. Zijn vader, die met vreemde pedagogische opvattingen behept was, zorgde er voor, dat de jonge Michel niets anders dan Latijn te hooren kreeg. Hij studeerde aan het College te Guyenne, vervolgens Rechten te Toulouse; 21 jaar oud, wordt hij verbonden aan het Parlement te Bordeaux. Hij blijft dit 15 jaar en munt vooral uit door zijn afwezigheid. Na den dood van zijn vader legt hij zijn waardigheid neer (1570) en trekt zich terug op zijn kasteel Montaigne, ter administratie van zijn goederen, al was hij in het praktische leven en in huishoudelijke aangelegenheden volgens zijn eigen bekentenis erg onhandig. Maar als men schrijver is van de *Essais* [1]) kan een dergelijke belijdenis toch geen kwaad.

Gekweld door een nierziekte, bezoekt hij gedurende anderhalf jaar de badplaatsen van Zwitserland, Duitschland en Italië, maar hij reist ook om te reizen, „pour rapporter les humeurs de ces nations et leur façons et pour frotter et limer notre cervelle contre celle d'autrui." Overal voelt hij zich thuis: „J'estime tous les hommes mes compatriotes." Altijd zoekt hij „les tables les plus épaisses d'étrangers." Op den terugtocht bereikt hem het vereerende bericht, dat hij tot burgemeester van Bordeaux is gekozen.

Montaigne is er lang niet mee ingenomen. Daarvoor had hij zijn rust veel te lief. Na lang aarzelen en heel lang wegblijven komt hij eindelijk thuis, om in het eerste woord, dat hij richt aan de burgers van Bordeaux, zijn afwezigheid te verontschuldigen.

De drie eerste jaren ging alles goed, maar de laatste maanden werden overstelpt met allerlei tegenspoed: inwendige onlusten en de pest. Montaigne nu heeft zijn stad niet verlaten, om de pest te ontvluchten, maar hij bleef eenvoudig weg toen de gevreesde ziekte uitbrak. Als de wettelijke tijd van zijn ambt verstreken is, is hij blij zijn rustig leven van landedelman te kunnen hervatten en voort te zetten tot aan zijn dood in 1592.

* * *

Reeds in 1569, toen hij nog zitting had in het Parlement, had hij op verzoek van zijn vader zijn eerste werk uitgegeven: een vertaling van de *Theologia Naturalis* van Raimundus van Sabunde, een Spaansch philosoof uit de XVe eeuw. Dan gaf hij piëteitsvol de werken uit van den jong-gestorven dichter *La Boétie*, met wien hij jarenlange vriendschapsrelaties had onderhouden.
Als burgemeester van Bordeaux heeft Montaigne zich nooit met onverdeelden ijver aan de uitoefening van zijn ambtsplichten gegeven: ,,Le maire et Montaigne ont toujours été deux, d'une distinction bien claire.'' Die uiterlijke werkzaamheden lagen te weinig in zijn natuur.
Op zijn kasteel leidt hij een kluizenaarsbestaan, opgesloten in zijn ,,Librairie'', zijn bibliotheek, waar hij wanden en zoldering bedekt heeft met de wijze spreuken van denkers uit oude en nieuwe tijden. Nu begint voor hem dat genoegelijke leven van ,,paresse occupée'', waarin hij leest en denkt en het resultaat van zijn lectuur neerschrijft in den vorm van randbemerkingen, of bij wijze van een eindoordeel op den omslag van zijn boeken. Aldus ontstond om zoo te zeggen het klad van de opstellen,waaruit de *Essais* gegroeid zijn. Zij zijn het resultaat van jarenlange lectuur, van geduldige studie, en naarstig bijgehouden notities.
Even bont als de samenstelling van zijn bibliotheek, is ook het geheel der *Essais*, die hij voortdurend uitbreidde door nieuwe randbemerkingen, meestal citaten uit de boeken, die hij ter hand nam. Er is niet de minste lijn in den gedachtengang van dit boek. De schrijver heeft zich niet de moeite gedaan van te voren een schema te ontwerpen. ,,Je n'ai point d'autre sergent de bande à ranger mes pièces que la fortune: à même que mes rêveries se présentent, je les entasse: tantôt elles se pressent en foule, tantôt elles se pressent à la file. Je veux qu'on voie mon pas naturel et ordinaire aussi détraqué qu'il est.''

* * *

Hij schrijft over alles, maar vooral over zich-zelf: ,,Tout le monde me reconnaît en mon livre, et mon livre en moi.'' Doch hij doet dit niet in den vorm van onvruchtbare zelfbeschouwingen, want zijn zelfkennis leidt tot menschenkennis. En daarom lezen we die geestige ego-centrische overpeinzingen met belangstelling, omdat we in den ons voorgehouden spiegel onszelf terugkennen.

* * *

Die soepele aristocraat verstond uitmuntend de kunst der beschaafde levensgenieting: ,,J'aime la vie et la cultive''.
Stapfer spreekt van ,,ce Stoïcien, né catholique, et resté fidèle à ses deux mères, l'antique philosophie et l'église.'' Montaigne was een mengeling van twijfelzucht en gerust aanvaarden, christendom en heidendom, humaniteit en egoïsme. ,,Cet équilibre des contraires.'' — Epicurisme en scepticisme liggen gelijkelijk aan de *Essais* ten grondslag. Maar zou zijn scepticisme misschien niet eer zijn een luchtige onverschilligheid, een lichtzinnig schouderophalen, dan wel de ontmoedigde conclusie van een wanhopig wijsgeer?
Want ondanks alles was Montaigne katholiek. Dat zouden tal van citaten uit zijn *Essais* kunnen getuigen; — dat getuigt ook zijn gewoonte ,,de se réconcilier d'abord à Dieu par les derniers offices chrétiens'' als zijn ziekte ernstig wordt; — dat getuigt ook zijn sterven.
De geschriften van Montaigne behooren tot de meest gelezen boeken. De verscheidenheid en de afwisseling komt aan de gemakzucht van de lezers tegemoet. Voor velen is het geworden ,,un livre de chevet''. Pascal citeert de *Essais* herhaaldelijk, al is het dan ook hoofdzakelijk om ze te bestrijden. Shakespeare ontzag zich niet in *The Tempest* een passage uit Montaigne over te nemen (sur les Cannibales).
De toenaam, de ondertitel bijna, van de *Essais* is: le Bréviaire des honnêtes gens, het Getijdenboek van den man van de wereld.

J. P. Boosten.

---

[1]) **Montaigne**,
PRINCIPAUX CHAPITRES ET EXTRAITS DES ,,ESSAIS'', Publiés avec des notices et des notes par A. Jeanroy. *Hachette, Paris* 6. 10e druk: 1926. (15×11), XXXIV - 379 blz., geb. Ffr. 12.50.

OVER GERARD BRUNING.

Gerard Bruning

Goede vriend, Gij vraagt mij, voor uw tijdschrift, over Gerard Bruning te schrijven wat ik weet en mag mededelen. Doch voor het schrijven van herinneringen voel ik me te jong en ook is mijn omgang met Gerard kort van duur geweest. Tijdens zijn laatste ziekte kon ik hem niet bezoeken omdat ik zelf ook bedlegerig was in die dagen, en over zijn sterven kan ik slechts aanhalen wat Henri Bruning me schreef.

Toch wil ik u niet helemaal teleurstellen. Want behalve een scherp en eerlik kritikus en, in een paar fragmenten, een der grootste prozaschrijvers van Holland, was Gerard Bruning een voorbeeldig mens. Hij was — en onverbiddelik beide — goed en rechtvaardig. Zó goed, dat hij zich nimmer een genoegen heeft gegund dat aan een ander kostte, maar zoo rechtvaardig ook, dat hij nimmer andermans gevoeligheid voldeed in strijd met het fel-beleden, en eerlik-beleefde beginsel. Die tweespalt van goedheid en rechtvaardigheid, van hartelikheid en intellektualiteit, heeft zijn leven hard gemaakt en hem een onbegrepene. Schuchter en schijnbaar wreed, bedeesd, maar makend een brutalen indruk, ging hij aan de meesten voorbij, en wie alleen de luide klank des levens hoorden en niet de innige, verstilde, grondtoon, kenden het wondbaar kind niet dat door hun afwijzen zich zo gepijnigd voelde. Menige van zijn latere vrienden ging het zo. Ze leerden hem pas kennen in de strijd en kregen hem eerst lief wanneer ze zagen hoe hem de noodzaak van zijn eigen hardheid deerde.

Diezelfde tweespalt was in zijn werk. Ook dààr de hooghartige verzwegenheden en de plotselinge, felle, belijdenis. De zucht om zich geheel, ineens, te geven en de spanning om wat het zijne was te houden, ongerept „ter zij de horde''. „Ter zij de horde'' (heeft hij me eens gezegd) zou de meest passende titel zijn voor zijn verzenbundeltje, als het ooit tot een verzenbundeltje kwam. Dit vermeld ik omdat in het *Nagelaten Werk* Gerard's gedichten blijkbaar niet worden opgenomen. Want hij heeft enige, bizonder goede, gedichten geschreven, die tot dusver slechts door weinigen gekend en bewonderd werden. Ze deden gewoonlik dienst in kranten als voorbeeld van moderne „dwaasheid''. Het zijn de korte, verbeten, verzen als „De Vreemde Kamer'', dit kil gedicht, maar hoe ontroerend! „Het Hoedenwinkeltje'', hooghartige klacht om de reddeloosheid van alles; „Pooltocht'' vooral, dat snerpend vers waaruit een véél te groot verlangen schrijnt. Het zijn die andere, milde, gedichten waarin hetzelfde sentiment, maar nu tot mede-leed vertederd, spreekt. Zo „Harmonika'' (air mélancolique) en andere, waarvan ik mij op 't ogenblik alleen de toon, niet meer de naam herinner. Doch een gedicht, waarin de tweespalt geheel is opgeheven, en waarin hij tot volledige uitspraak van zijn wezen kwam, heeft Gerard Bruning nimmer geschreven. Hij heeft het geleefd in de pijnlike laatste maanden, in de van leed verheerlikte laatste dagen vooral. Toen hij werkend tegen de dood in vocht, schrijvend àl zijn beste werk juist tijdens de eerste vermoeienissen der slepende kwaal, toen hij „Klondijke'' besluitend, alles overgaf en àlles aanvaardde. Het gedicht van zijn leven, waarin ruiste die éne, diepe, elementaire toon van zijn liefde voor alle dingen, die God gaf:

„Maar geloof je'' (zo schreef hij me in z'n laatste brief) „dat op 't ogenblik een Fordje om de wereld door te trekken me liever is dan alle literatuur? Jongen, jongen, wat is het land nu prachtig! Dat slaat tegen je body aan. Maar een Fordje zal ik wel nooit bezitten en van de wereld rondtrekken zal wel nooit iets komen. Veertien dagen, dat is al! Maar die hoop ik door te brengen in Zuid-Frankrijk (Arles etc. Het land van Tartarin!) en wellicht een paar dagen langs de Middellandse zee.''

En in dezelfde brief nog eens de tweespalt, naast deze kinderlike verrukking de verbetenheid die dezen gedwongen eenzame zo zelden verliet:

„Maar — het land is me nu liever dan alle literatuurderij! Als je het land ziet en aan de *mensen* denkt, dan krijg je lust om met je kop tegen de muur te lopen. Enfin, daar niet van!''

Minnaar van het leven, minnaar van de mensen, liep deze jongen met zijn ontgochelde liefde alleen en werd hij — als de zwervers die altijd alleen gaan — nog nagefloten door de kinders uit de troep. „Ter zij de horde''

had hij de horde lief. Maar deze liefde is onbeantwoord gebleven juist om haar afzijdigheid. Deze goedheid is onbegrepen wijl ze rechtvaardig was. Dit is zijn enige klacht geweest, alleen aan vrienden bekend (want klagen was hem een bekentenis van zwakte). En verder verzweeg hij zich zelf en zijn noden en dacht aan anderen of aan zijn werk. Het laatste woord, dat hij me schreef in haast wanhopige omstandigheden was: *„En sterkte!"*

Hij had het onderstreept. Hij heeft er't voorbeeld van gegeven. Niet enkel in de wankelloze stelligheid waarmede hij partij koos en verdedigde, vooral in de vaste trouw waarmee hij leed en zich gaf.

„Het is zo mooi geweest" (schreef me Henri Bruning) „zo wijd en wit en ernstig die dagen en het was zo'n wondere vreugde bij Gerard te zijn — in zijn ziekte en op zijn doodsbed, dat je er geen woorden voor vinden kunt. Die dagen waren zo doorzongen van de Eeuwigheid; alle doodsverschrikking was geweken: de dood werd goed en vertouwd, en de Eeuwigheid was zo nabij, zo geheel onder ons, tussen ons, als nooit te voren. Gerard was zo prachtig op zijn sterfbed, zo'n prachtige diepe glimlach is er op zijn gelaat gekomen, dat het een geluk was bij hem te zijn. Die dagen was ik nergens liever dan bij zijn doodsbed. En ook zijn sterven was zo mooi! Je weet: hij is dood gebloed. 's Morgens om zes uur een bloeding en 's middags om twee uur een, die een einde aan zijn leven maakte. Hij was geheel bij kennis tot even voor zijn dood, maar al die tijd was hij zo gelaten en blij, dat hij een Godslammetje geleek, dat óók al zijn bloed wilde geven."

Ge vroegt me, goede vriend, enige persoonlike herinneringen aan Gerard Bruning. Beter dan het relaas van een paar ontmoetingen leek me dit gedicht van zijn leven, dat hard was, maar dat hij zo beminde en dat hij eindelik, vreugdevol, gaf. Het is niet weggenomen. In de Eeuwigheid heeft hij bereikt de ganse verwerkeliking van zich zelf, welke hij hier beneden getracht had, alsmaar en pijnlik getracht had, te geven in de kunst, die hem een noodzaak was.

Anton van Duinkerken.

DICHTERS IN HUN KABINET.

Honoré de Balzac.

Honoré de Balzac — dit adelijke „de" schijnt eigen fabrikaat te zijn — werd 20 Mei 1799 te Tours geboren. Op het gymnasium doubleerde hij de troisième wegens zijn „lectures clandestines". Later studeerde hij op wensch van zijn vader te Parijs in de rechten. Om de geheime knepen van den geldhandel te leeren kennen, was hij tevens werkzaam op het kantoor van een notaris, dezelfde, die Eugène Scribe eens onder zijn spijbelend personeel telde. Na het licentiaatsexamen had Honoré er genoeg van: ad majora natus sum! De familie, die volstrekt niet ingenomen was met zijn dwaze schrijversplannen, liet hem aan zijn lot over. In een groezelige huurkazerne vond hij onderdak. Zijn mansarde was arm en kaal: bed, kastje, tafel met twee stoelen. Honoré hield van weelde; daarom gaf hij de grauwe muren een waterverfkleurtje en voor de slecht sluitende deur en vensters maakte hij een tochtscherm, dat hij met blauw papier van een paar centen beplakte. Dit vlieringkamertje werd zijn eerste „grenier à rimes". Zijn dichterlijke ontboezemingen verguldden echter in niets de rauwe, harde werkelijkheid van koude en honger. Fier over deze gelijkvormigheid met alle miskende genieën begon hij aan een paar romans en waagde zich zelfs aan een treurspel in verzen: *Cromwell.* Met het handschrift ging hij in Juni 1820 naar zijn vader, die het een echt prul vond. Toen Honoré hooger beroep aanteekende, werd de oude académicien Andrieux er bij gehaald. Zijn uitspraak was vernietigend. „Dit jongmensch deugt voor alles, maar niet voor dramaturg". — „Mij om het even! Dan zoek ik wat anders". — Tijdens zijn verblijf te Parijs was hij echter zoo vermagerd, dat het medelijden hem weer een plaatsje inruimde aan den huiselijken haard. De rustige, kalme omgeving werkte bevruchtend op zijn talent. Van 1821 tot 1825 voltooide hij hier met of zonder medewerking en onder verschillende schuilnamen volgens de sterk overdreven mededeeling zijner zuster, 47 boekdeelen, die eenigen aftrek vonden om hun „Schauerromantik". Reeds toen was hij diep overtuigd van zijn rijke schrijversmogelijkheden. Aan zijn zuster Laure schreef hij in 1822: „In de bewustheid van mijn kracht de bloem mijner verbeelding aan dergelijke zottigheden verspillen, is een bitter lot". In 1825 keert hij naar Parijs terug als vennoot van den bekenden uitgever Urbain Cassel. Hun nieuwe uitgave van Molière en La Fontaine loopt op een deerlijk fiasco uit. Balzac verliest echter den moed niet als zakenman rijk te worden: auri sacra fames. Hij associeert zich opnieuw in 1826 met een zekeren A. Barbier voor de exploitatie eener drukkerij. Deze ontrouw aan de kunst moet hij zwaar boeten. Bedelarm staat hij in 1828 op straat, met een schuldenlast van 100.000 francs, dien woekerinteresten steeds hooger zullen opdrijven. Als een galeislaaf is hij heel zijn leven aan deze ketting vastgekluisterd gebleven en na zijn dood zal zijn vrouw zich nog

Honoré de Balzac.

zware geldelijke offers moeten getroosten, vooraleer alle verplichtingen nagekomen zijn. Ook hem hebben zij het leven zuur gemaakt. Vaak moest hij van woonhuis veranderen, ja, zelfs onder een gefingeerden naam gaan leven om zich te onttrekken aan te lastige geldeischers. De terugslag van deze geldjacht op zijn werk heeft ons een nieuwe wereld ontsloten, die der bankiers en notarissen, der advocaten en deurwaarders, der woekeraars en geldjoden. In de typeering dezer karakters is hij meesterlijk geslaagd.

Na zijn mislukte uitgeversspeculaties woonde hij te Parijs, rue Cassini no. 1. Hier droeg hij den wil-flanellen kamerrok, waarin Louis Boulenger hem geschilderd heeft. Vol moed nam hij de pen weer op en in October 1828 kon de historische roman *Les derniers Chouans de la Bretagne* verschijnen. In dezen roman nog mode-volgeling, zal hij weldra zijn eigen wegen gaan. Zelf geeft hij ons het werkprogram zijner productiefste jaren: 1828-1835. „Ik ga steeds met de kippen naar bed. Om 1 uur word ik gewekt en werk dan tot 8 uur; daarna slaap ik nog een uur of anderhalf, gebruik een kop sterke koffie en span mijn wagentje weer in tot 4 uur; dan ontvang ik bezoeken, ga uit, neem een bad en na het diner ga ik slapen". In een anderen brief aan Mme. Zulma Carraud heet het: „Ik slaap maar 5 uur; van middernacht tot 's middags schrijf ik aan mijn romans; van twaalf tot half vijf verbeter ik drukproeven." De vrucht van zoo'n doorwaakten nacht was soms een enkele zin; een ander maal werd zijn iachtende pen den gedachtenvloed niet meester.

Wat Balzac in zijn betrekkelijk kort leven gepresteerd heeft, is ongeloofelijk. Ook hij kon het harde, cynische woord van Voltaire herhalen: „le travail est mon Dieu!" Zijn *Comédie Humaine*, veelzijdiger en dieper maar minder afgerond en minder één dan de *Rougon-Macquart*-romans van Zola, 'n imponeerende portrettengalerij, omvattend 96 afzonderlijke werken in verschillende categorieën verdeeld, lag binnen de 20 jaar kant en klaar. In het hoogtij der Romantiek opende hij als voortzetter van Stendhal, de aera van den nieuwen, realistischen roman. De inzet is reeds een meesterstuk in het genre. Hij verstaat als geen tweede de kunst, de psychologische en physiologische karaktertrekken van een tijdperk natuurgetrouw, plastisch-realistisch weer te geven. Dat hij het psychologisch moment ter bestudeering uitkoos, kwam niet voort uit phantasie-armoede, want zijn weelderige, grilligphantastische verbeëlding blijkt duidelijk genoeg in *Les Chouans*, *Peau de Chagrin* en *Etudes philosophiques*. Balzac was iemand, die het leven te zeer van de practische zijde, van den beroepskant had leeren kennen. Scherp opmerker van het bedrijvige leven om zich heen, vond hij deze werkelijkheid veel interessanter, veel spannender dan de handtastelijke ongerijmdheden zijner pengenooten. Het leven, zooals het in werkelijkheid uitgeleefd wordt, wilde hij weergeven en dit heeft hij volvoerd met een wonderbaarlijke veelzijdigheid: onder zijn talrijke romans zijn er geen twee, die eenzelfde gegeven behandelen.

Caricatuur van Balzac door Danton.

Over zijn werktafel gebogen liet Balzac, nadat hij langzaam den titel van zijn nieuwen roman in rijk gekruld rondschrift uitgeschilderd had, zijn pen rusteloos over het papier glijden, zoodat de vellen zich ophoopten op den rand der tafel. Hij hield slechts op om zich koffie in te schenken: koude, bitter-sterke koffie zonder melk. Deze koffie, afgedaald in den leegen, ineengevouwen maagzak, werkte inspiratief. Zelf heeft hij deze uitwerking beschreven: „Alles komt in rep en roer. De gedachten rukken vooruit als de bataillons van het groote leger op het slagveld en de strijd begint. De herinneringen komen aangestormd met ontplooide vaandels; de lichte cavalerie der vergelijkingen opent haar gelederen in een schitterenden galop; de artillerie der logica snelt toe met haar tros en haar fourgons; de geestige zetten sluipen nader in tirailleurslinie; de beelden verheffen zich; het papier wordt met inkt overdekt, want de nachtwake begint en eindigt met stroomen van inkt, evenals de veldslag met slierten van kruitdamp."

Als Balzac, langen tijd het onderwerp van een nieuwen roman in zich omdragend, het rijpelijk gewikt en gewogen had, schreef hij een kort scenario neer met zijn vlug, ineengestrengeld, hieroglyphisch handschrift. Dit scenario, de schrik van alle zetters, ging naar de drukkerij, waar het in korte regels op breede vellen gezet werd. Op deze drukproeven kuurde hij zijn onverbiddelijke kritiek uit. Hij schrapte door, liet staan, maar voegde er vooral veel aan toe. Na eenige uren van ingespannen arbeid was het manuscript overdekt met een phantastisch net van pijltjes en lijnen. Den volgenden dag bracht men hem den nieuwen tekst gedrukt terug, voor de helft langer dan den eersten. Opnieuw begon de correctiearbeid. Steeds dichter trachtte hij te benaderen de ideëele voorstelling, die hij in zijn binnenste aanschouwde. Aan ieder ding wilde hij zijn eigen kleur geven, aan ieder gevoel zijn eigen nuance, aan al zijn personen een taal in overeenstemming met hun individueel karakter. Te gewillig volgde hij dan vaak zijn veelzijdige verbeelding. Vandaar gerekte persoonsbeschrijvingen, uitweidend zelfs over de kleinste details. Het inlasschen van gedachten, overpeinzingen, die buiten den eigenlijken tekst stonden, was bij hem een ware manie geworden. Bemerkte hij nu bij het doorlezen der proeven, dat een episode te zeer in het middelpunt der aandacht stond, dat een persoon van bijfiguur tot hoofdfiguur was uitgegroeid, dat de grondgedachte bij de uit voeriger schildering van het milieu verwaterd was, dan vernietigde hij met één pennehaal het werk van vele nachten. In zulke oogenblikken was Balzac een tragische held.

Honorine werd geschreven in 3 dagen; *Le secret des Ruggieri* in één nacht; *La vieille Fille* in

3 nachten; *Le médecin de campagne* schreef hij in 62 dagen; in 60 nachten doorworstelde hij de drukproeven. In 25 dagen was de eerste redactie van *César Birotteau* klaar; tot 17 keer retourneerden de proeven naar den zetter. Aan het eerste deel van de *Physiologie du mariage* besteedde hij 70 dagen; aan *Colonel Chabert* 2 maanden; aan *Louis Lambert* 7 weken; aan *Eugenie Grandet* 3 maanden. Van 1828 tot 1848 leverde Balzac 90 werken met 10816 bladzijden compacte druk: bovendien nog talrijke losse artikelen. Van Maart tot September 1843 publiceerde hij alleen 7 deelen. Ondanks deze stage arbeidzaamheid kon hij zijn beloften meestal niet nakomen en lag hij voortdurend met zijn uitgevers overhoop. Gedurende 8 jaar stonden *Les Paysans* op het program, maar van een definitieve voltooiïng kwam niets. Emile de Girardin, die het publicatierecht reeds op voorhand gekocht had, drong onverpoosd op afwerken aan. Eindelijk beloofde Balzac in October 1848 binnen een maand klaar te zijn en geen letter stond nog op het papier. Na 10 dagen lagen er reeds 6000 regels kopy persklaar en in de eerste dagen van December kon *La Presse* de *Dédicace* afdrukken.

Balzac was een nooit voldane stylistische peuteraar. Een eigen stijl had hij niet ondanks al zijn zwoegen en raad-inwinnen om er een te krijgen. Toch verdient hij geenszins de kleinzielige kritiek van Sainte-Beuve, die hem afstraft als een pedante schoolmeester. In zijn uitdrukkingen zit onrust en grilligheid; zij trachten te benaderen en blijven aldoor zoeken. Ook als hij de eenig juiste vormgeving gevonden heeft, zoekt hij nog verder. Maar dit geeft juist zoo'n levendigheid, „un frisson de vie" aan vele van zijn bladzijden. Tevens had hij een zeer weelderig beeldend vermogen, de zeldzame gave de meest onverwachte affiniteiten te ontdekken tusschen dingen en wezens en een overrijken woordenschat.

De observatie der werkelijkheid maakte Balzac van zelf tot schilder van beroepsklassen, van standen, van kasten. Hij volgde echter zijn eigen documenteeringsmethode, die nogal sterk afwijkt van het notes-systeem zijner leerlingen. Balzac was geen verzamelaar, die steentje voor steentje bijeendroeg voor den opbouw van zijn werk, of den heelen dag met een notitieboekje rondliep. Persoonlijke waarneming speelde een ondergeschikte rol. Wat hij niet op den eersten blik zag, bleef voor hem gesloten, maar veel wist hij met één oogopslag te zien en te dóórzien. In zijn gesprekken was hij vaak een verkapte rechter van instructie, die zijn vis-à-vis aan een streng verhoor onderwierp over het onderwerp, dat hij toevallig juist bij het hoofd had. Al reisde hij ook veel, zoo waren toch zijn overdrukke bezigheden geenszins bevorderlijk voor een gewetensvolle bestudeering van alleenstaande feiten. Wel heeft hij veel ontleend aan zijn boeken, die hij „mes outils" noemde. Vóór alles was hij een ziener. In zijn oeuvre zit diepgang, opening van verre perspectieven. Op menige plaats toont zich zijn scherpe kijk-in-de-toekomst op de ontwikkeling der groote sociale vraagstukken.

De lezing zijner werken is slechts aan zeer ontwikkelden geoorloofd en dan nog om studiemotief; verschillende zijner romans staan op den Index of behooren althans tot de verboden boeken. Wel heerscht er omtrent bepaalde werken eenig meeningsverschil onder de bevoegde censoren, maar in 't algemeen zij men met de lezing zijner romans uiterst voorzichtig, zooals men nader kan naslaan in den *Jaarlijksche Boekenschouw* 1921, blz. 27 en 28.

H. Rongen.

Naschrift der Redactie.

Beide cliche's werden ontleend aan J. B. Besançon en W. Struik's ***Précis historique et anthologie de la littérature française*** (welke bloemlezing een up to date inleiding is in de Fransche literatuur) en ons door den desbetreffenden uitgever J. B. Wolters. Groningen welwillend in bruikleen afgestaan.

ERNST ZAHN.

1867 — 24 JANUARI — 1927.

Ernst Zahn

Ernst Zahn werd geboren te Zürich op 24 Januari 1867. Zijn vader was 'n arm café-houder. Reeds van zijn prilste jeugd af maakte hij verzen in een stil hoekje der gelagkamer. Op school voerde hij niet veel uit, leerde slecht. Eerst op de kostschool te Breidenstein vond hij een professor, die hem begreep en nu waren zijn klasmakkers spoedig ingehaald. Na de voltooiïng der spoorlijn over den St.Gothard werd zijn vader stationsrestaurateur te Goeschenen. Ernst was toen vijftien en moest de witte schort omdoen. De overgang was zwaar. De jongen haakte naar de open wijdte van het dal, naar den vrijen uitkijk van een wijd verschiet. Van de hooge, ongenaakbare, afwerende bergen ging een loome neerslachtigheid uit; hij voelde zich als in een gevangenis. Als hotelbediende pelgrimeerde Ernst door Fransch-Zwitserland, Engeland en Italië. In Goeschenen teruggekeerd, waar hij nu nog woont, ging de ruige schoonheid zijner Alpen voor hem open: de zwijgzame eenzaamheid der bergen, afgewisseld door het orkaanachtig gebulder der lawines kreeg hij lief. Ook tot de in-zich-zelf-gekeerde menschen kwam hij nader. Tot lid van den gemeenteraad gekozen, hield hij een rede bij de onthulling van Favre's monument, den bouwer van den Sint Gothard-tunnel en las aan het slot een eigen gedicht voor. Een vriend stuurde dit naar een krant, die het opnam. Ook andere gedichten en losse schetsen, die Zahn later zelf opzond, werden geplaatst. In 1892 nam hij deel aan een novelle-prijsvraag, uitgeschreven door een Zwitsersch dagblad en behaalde een prijs. Langzaam begon nu de ontwikkeling van zijn talent. Zijn speciaal gebied is de boerenroman. Zijn boeren hebben een oude cultuur, waaraan zij koppig vasthouden; een sterken, solidairen familiezin; een diep gevoel voor de natuur, in wier midden zij leven en waarmee zij zich in menig opzicht verwant voelen; een afschuw voor het cultureele blanketsel der grootstad; een taaie verzotheid op hun recht van medezeggingschap in de algemeene landsbelangen. In het scheppen van sterke, stoere, onverzettelijke karakters is Zahn een vaardige meester. Zijn Zwitsersche boeren hebben koppen, harder dan het graniet hunner bergen en weten van geen buigen of wijken in hun stugge eigenzinnigheid en groote ontvankelijkheid voor botsende conflicten. De scherpe bergwind hield zijn inspiratie gezond en vrij van

iedere verfijnde verweekelijking. De felle tragiek zijner gestalten sluit een gul optimisme toch niet uit, dat moed en vertrouwen schenkt op het stijgende bergpad des levens. Iemand schreef hem eens: „Ik was van plan mij van het leven te ontdoen, maar uit uw boeken heb ik de kracht geput dit verder te dragen.'' Laat de sfeer zijner boeken ook goed en weldoende zijn, voor jeugdige harten en ontvlambare verbeeldingen is ze toch niet zonder gevaren. Wat al te vrijmoedig wordt daarin, zooals ook in *Frau Sixta*, de vrije liefde verheerlijkt. Zijn scheppingsvermogen is nog in niets verzwakt. Zahn zelf is een stoere kerel en midden in den winter, als het vriest dat het kraakt, kan men hem zien wandelen zonder hoed en zonder overjas langs de toppen der eeuwige sneeuwbergen en over de ijsschollen der bergrivieren.

Zijn jongste boek heet *Die Hochzeit des Gaudenz Orell* [1]). De titelheld is een predikant in een welvarend Zwitsersch dorp. Oprecht en blijgeestig van aard en slechts het goede ziende in den mensch. Bewust neemt hij de gevaren van een bedenkelijk huwelijk op zich met Sabine, een verwend, trotsch meisje, bezeten met een onverzadiglijke verdelgingswoede, welke ook haar eigen ondergang eens ten gevolge heeft. Want op zoek naar een nieuw vernielingsobject stort zij uit een torenhoog venster en loopt een doodelijke ziekte op. En hetgeen Orell door zijn milde vergevingsgezindheid, zijn opoffering van eer en ambt zelfs niet vermocht, voltrekt zich nu in de weinige maanden voor Sabine's sterven: zijn liefde tot haar geneest ook haar ziel......

Met al de middelen van stijl en zegging, waarover Zahn beschikte, heeft hij dit huwelijksprobleem boeiend en waarachtig uitgebeeld, al had zijn boek ook aan overtuigingskracht gewonnen, zoo schr. die vrije liefde-scène ons gespaard had. Ter gelegenheid van zijn zestigsten verjaardag publiceert de Deutsche Verlagsanstalt te Stuttgart: *Die Schönste Erzählungen von Ernst Zahn* en *Ernst Zahn, sein Leben und sein Werk* door Heinrich Spiero.

H. H.

---

1) Ernst Zahn,
DIE HOCHEIT DES GAUDENZ ORELL.
Deutsche Verlagsanstalt, Stuttgart, 1926. (18 · 12) 302 blz. geb. M. 6.—.
— Bc —

UIT BOEK EN BLAD.

De Gemeenschap.

Het Kerstnummer van *De Gemeenschap* is een blijde gewaarwording, een felle tinteling van geluk in onze loome, trage en donkere dagen: de sluitsteenen van een karig, onvruchtbaar jaar. Ondoenlijk bij de rijke veelzijdigheid op alles in het bijzonder in te gaan; aan enkele artikelen willen wij evenwel een paar eenvoudige woorden wijden. Willem Nieuwenhuis gaf de mooie Franciskaansche Kerstlegende van Margherita, 'n deerne, veil voor iedereen, die later werd door een wonder van het Kindeke Jezus een der heiligste zusters van Broeder Frans. Kees Meekel schreef in scherpe. bijtende taal een zijner rake, ruwe en zilte cowboy-schetsen: een wilde Kerstnacht, vol meedoogenlooze sneeuwjacht en o zoo blanke menschenliefde. Pieter van der Meer de Walcheren is vertegenwoordigd met een echt moderne Kerstmeditatie: een der beste bijdragen van het nummer. Fijn en verrukkelijk is de ironie, waarmee hij onze beursmenschen en aestheten om de ooren striemt. Enkele regels willen we citeeren: „Maar als de lichten gedoofd zijn en de Ster is naar huis gegaan op zijn oude plaats in den Melkweg, dan duiken wij weer weg naar de broeiende donkere aarde en vergeten heelemaal, dat het niet één oogenblik Kerstmis is, maar altijd, iederen nacht, iederen dag. Al maar door legt Maria haar Kind op de aarde, altoos staat Jozef biddend te schouwen naar dat Kind en die Moeder, met in zijn oogen tranen die langzaam over zijn oude wangen zakken in zijn baard. Tot het einde der tijden snuift de os zijn zoelen adem over het Kind, balkt zacht de ezel, en de schapen liggen in het rond met hun glazige oogen te knippen. Het Kind ligt daar te wachten, tot we allemaal gekomen zijn in de groote, donkere, onafzienbare kudden en Het herkennen en van ons eigen hart een stal maken met warm stroo, waar Het slapen kan in veiligheid, heel ons leven lang. Allen loopen weg! Achter hen is de wereld zoo schoon, zoo weergaloos schoon. De mensch barst van leven, het bloed gonst als 'n klok in z'n hart. Je kunt toch niet heel je leven daar geknield liggen? De aarde, de aarde, de aarde! De donkere roep van het bloed maakt hen dronken en de zuivere stilte wordt hun een ijzige Noordpool, waar Amundsen, Ellsworth en Nobile, van uit het luchtschip, hun kleurige nationale vlaggen nog niet geplant hebben. Ze rennen weg in het tumult van het leven en zij meenen nu de hartstocht te kennen en de bijna niet te dragen heerlijkheid van het grandiose leven.'' Sober en schoon is ook de Kerstbeschouwing van Albert Helman over de Moeder-Maagd. „De maagd ontvangt het Kind, zonder pijn, zonder angst, zooals wij onze eerste liefde in het onbevangene van volkomen vlekkeloosheid. Zij doet niets dan uitbloeien, een bloemeknop die op éénmaal opengaat wanneer een steile zonnestraal naar binnen dringt. Niemand is daarbij geweest, en nóg dempen wij onze stemmen, sprekende hierover. Want dit is wel de grootste geheimenis die ooit bestond: een levende moederliefde besloten binnen de klare verrukking van het meisje.''

De bekeerling Herman de Man, die met zijn roman *Het Wassende Water* zooveel van zich deed spreken, stond een sterke, scherp geëtste Kerstnovelle af: „Het Bezoek'', over koddebeier Driek de Groei, „verbonden met Bokspoot en Zwavelstank, al om de zaligheid van zijn ziel... thans levend om te kwellen, gelijk hij gekweld is'', maar die in den kouden vriesnacht van Kerstmis ontdooit en voor zijn stukgeslagen ziel in woeste vervoering erbarming vraagt aan zijn Vader. Het nummer bevat bovendien nog verzen van Henriëtte Roland Holst, Jan Engelman, Henk Kuitenbrouwer, Karel van den Oever en Willem ten Berghe. Van de kunstbijdragen doen de „naieve'' krabbels van Henk Wiegersma o.i. nogal afbreuk aan het gave geheel.

Opgang.

Henri Borel, de niet-katholieke romancier en tooneelcriticus van *Het Vaderland* heeft een bezoek gebracht aan Lisieux en het graf der kleine Theresia. Hij vertelt daarvan in het weekblad *Opgang*. Wij laten hier een gedeelte van de beschrijving volgen:

Er zijn dingen in het leven, waarvan men vooruit weet, dat ze gebeuren zullen. Ik wist, toen ik den brief afgaf, dat Mère Agnès mij ontvangen zou. Het was zéér onwaarschijnlijk, dat zij het doen zou, ik was het ook (ik bedoel: in aanmerking genomen háár leven en het mijne) niet waardig, alles was er tegen en toch...... ik wist den geheelen verderen dag, dat zij mij ontvangen zou.

Toen ik den volgenden morgen tegen half elf weder aanklopte en de oude Zuster, die open deed, mij zeide: „Komt U binnen, de Mère Prieure wacht U", was ik niet eens verwonderd, al wist ik wel, dat het een zéér exceptioneele gunst was.

En toen ben ik — ik wil het bekennen: diep ontroerd — hetzelfde armoedige, eenvoudige groene poortje doorgegaan, dat zich ééns achter de kleine Theresia sloot, om haar voor goed te bewaren en te beveiligen voor de verzoekingen en de verschrikkingen van het aardsche leven... Ik heb véél, al te veel geschreven in mijn leven, maar nóóit heb ik zóó de armoede van woorden beseft als thans, nu ik met den penhouder in de hand aan mijn schrijftafel zit om te zeggen wat tóch niet in onze oude, afgesleten woorden uit te drukken is. Alles wat ik nu ga neerschrijven, zal gebrekkig en benaderend zijn. O, arme letterkunde, o vooze literatuur, waar het op de hemelsche dingen aankomt...

Toen ik het poortdeurtje doorging, waardoor ééns de kleine Theresia gegaan was, om de wereld van zich af te sluiten, had ik, onwaardige kunnen bidden, dat ook ik nooit weer terug zou behoeven te gaan naar den bedrieglijken aardschen waan vol schoone, maar ach hoe ledige, onwerkelijke verschijningen, vol niet te noemen verschrikkingen, die het verschrikkelijkste zijn wanneer men ze niet eens meer vreest. Het was, of ik, onder het deurtje doorgaande iets van de lieve, heilige Presentie voelde, die overal in Lisieux aanwezig schijnt te zijn, en ik heb zonder woorden iets tegen haar gezegd, alsof zij, wie weet, toen vlak bij mij stond. Daarna een eenvoudig steenen trapje op, en nog een, en ik werd door het oude Zusterke naar een ledige kamer geleid, waar alleen een Kruisbeeld hing, en waar ik een „grille", een traliewerk zag, waarachter het gansch zwart, donker was. Natuurlijk trachtte ik, wereldling, gebonden aan zintuigelijke waarneming, daarachter iets te zien, maar het bleef duister voor mijn oogen, tot er opéens een groot Licht ging over mijn ziel, een wonder Licht, door geen oog waarneembaar, toen een zoete, reine Stem mij daarachter toesprak...

O arme, arme woorden, hoe zouden jullie ooit kunnen weergeven het angelieke, siderische geluid van deze onwezenlijk aardsche, maar wezenlijk Hemelsche stem!... Het was een religieuze van over de zestig jaren menschelijke leeftijd, die hier tot mij sprak, maar de stem klonk als die van een heel jong maagdeke Gods, dat nooit door éénige aardsche boosheid of zelfs maar aardsche gedachte is bezoedeld. Ik had verwacht de stem van een oude vrouw te hooren, maar het was die van een ziel, boven leeftijd en allen tijd uit. Het was of deze stem uit verre, hemelsche streken kwam, waarvan ik in de kostbare oogenblikken, dat zij bleef klinken, even de Zaligheid mocht vóórgevoelen, en in die zeldzame minuten, vaagde zij allen twijfel weg over iets in mijn leven, dat mij jaren lang gefolterd en gemarteld had. Ik kan 't hier niet vertellen, ik mag alleen zeggen, dat het de voor mij onbegrijpelijke, wreede, onrechtvaardige, Gods barmhartigheid aantastende dood was van één aan mij zéér dierbaar wezen, waarin op een ondoorgrondelijke manier de kleine Theresia — de zuster van haar, die thans tot mij sprak — was betrokken geweest.

Die Bergstadt.

Paul Keller

Van dit tijdschrift, waarop Paul Keller, sinds de oprichting gedrukt heeft den stempel zijner humorvolle persoonlijkheid, valt veel, zeer veel goeds te zeggen. Volwassenen, die een flink quantum algemeene ontwikkeling rijk zijn en ontspanningslectuur zoeken van de betere soort, vinden hier leesstof te kust en te keur voor geest en hart. Niet alle medewerkers zijn mannen van naam, maar naast de groote middelmaat zijn er ook eersteklas-krachten, die hun romans, voor ze in boekvorm verschijnen, aan *Bergstadt* afstaan. Leider en bezieler is, zooals reeds gezegd werd, Paul Keller, die ontegenzeggelijk tot de meest gelezen Duitsche romanschrijvers behoort. Van zijn werken gaat een gezonde, heelende invloed uit. Hooge kunst heeft hij slechts zelden geboden, maar alles is vlot, pakkend, leest prettig en zit vol goedigen levenshumor en pasklare levenswijsheid. Keller is een zeer begaafd volksschrijver, die zich verdienstelijker gemaakt heeft voor de Duitsche letteren dan menig loutere vorm-aestheet. Zijn jongste roman *Marie Heinrich* biedt het zinnebeeld en de uitdrukking van een groot tijdvak uit het Duitsche volksbestaan. In Marie Heinrich groeit het heele Duitsche volk, vooral echter de Duitsche vrouw, omhoog tot een voorname verschijning, juist in een tijd, dat de waardigheid der vrouw zoo zeer door het slijk gehaald wordt. In de drie laatste nummers van *Bergstadt* publiceerde Paul Keller herinneringen aan zijn leesavonden. Een stukje wilden we graag overnemen, al is de keuze dan ook moeilijk.

Ergens zou de lezing in een restaurant plaats vinden; 800 tot 1000 menschen waren daar reeds verzameld en de spreker zat reeds op het podium. In een zaal daarnaast hield een lawaaierig gezelschap van circa 30 personen nabruiloft. Hooren en zien verging. Bij een dergelijk rumoer was voorlezen een onmogelijkheid. Keller zond een bode naar de bruiloftsgasten en vroeg om stilte voor anderhalf uur. Hoongelach was het antwoord. Een tweede bode werd naar binnen gezonden om den toestand bloot te leggen. De herrie verdubbelde. Boven alles uit hoorde men het gejoel van vrouwenstemmen. Hier laten we Keller aan het woord. „Ik stond machteloos tegenover 800 menschen, die ik zelf uitgenoodigd had. Het lawaai in de zaal naast ons steeg aldoor. Daar sprong ik met één zwaai van het podium, stompte met handen en voeten tegen de verbin-

dingsdeur en riep, toen binnen plotseling de stilte inviel: Hier in deze zaal zijn 800 menschen, die willen luisteren naar een letterkundige voordracht. Bij u zijn er slechts 30; reeds tweemaal heb ik u verzocht u rustig te houden voor anderhalf uur. U hebt dan nog den heelen nacht om pret te maken. Maar let op, wat ik nu ga zeggen. Ik sprong weer op het podium en riep: Zijn er in deze zaal 25 mannen met durf in het lijf, die bereid zijn met mij de bruiloftszaal binnen te dringen en daar de heele herriebende bont en blauw te slaan? — „Ja!" — Dat waren er geen 30, dat waren er 200, die zoo riepen. — Ik hervatte: Zijn er in deze zaal 25 mannen met durf in het lijf, die bereid zijn met mij naar beneden te gaan om den schraperigen waard, die de hoofdschuldige van deze stoornis is, finaal dood te slaan? — „Ja!" galmde het uit driehonderd kelen. Daarop ontstond een groote stilte. Ik kon mijn lezing houden. Toen ik na afloop naar beneden ging en naar den waard vroeg, zeide men mij, dat hij plotseling op reis had moeten gaan. Voor mij was de zaak niet geheel en al zonder gevaar; want de grootstad, waarvan ik sprak, behoort niet tot Duitschland. Vijf bladen deelden het geval mede. Vier gaven mij volkomen gelijk, een slechts half; het beweerde, dat ik niet met handen en voeten tegen de deur had mogen stompen; maar tegen het doodslaan van zoo'n waard had ook dit vijfde blad niets in te brengen."

De jeugd-lectuur van groote mannen.

De *Literarische Welt* publiceert een aantal antwoorden, binnengekomen op een enquête over het jeugd-boek van schrijvers en kunstenaars. De resultaten openen geen nieuwe verschieten. Sprookjes, legenden en avonturen hebben hun toovermacht op ieder jeugdleven behouden en het zijn niet zoozeer de idyllische als wel de wild-fantastische sprookjes, die de diepste en blijvendste herinneringen hebben achtergelaten. Arno Holz en Asta Nielsen noemen Andersen; Kleiber en Max Brod geven Jules Verne de eer; Orlik noemt *Robinson*; Heinrich Mann *Don Quichote*; Max Slevogt *Lederstrumpf*; Heinrich Wolfenstein *Duizend en een nacht*; de sprookjes der gebroeders Grimm zijn niet vermeld. De Engelsche jeugd schijnt minder droomziek te zijn; Chaplin noemt *David Copperfield* en Mary Pickford *Little Lord Fauntleroy*: Max Pallenberg had de sterkste literatuurindrukken zijner jeugd gevonden in Schiller's *Räuber*, dat voorzeker geen kinderboek is.

VERSCHEIDENHEDEN.

Louis Hémon.

Louis Hémon werd in 1880 te Brest geboren: echte Breton van ouden stam. Zijn vader doceerde aan de hoogeschool; zijn oom, ook Louis Hémon geheeten, vertegenwoordigde Finistère in het parlement. Hij studeerde in de rechten en in de Oostersche talen, haalde zelfs 'n diploma in de Annamitische taal, maar volgde niet de carrière, die voor hem lag afgeteekend. Lichaamscultuur uit sportief oogpunt — eenzame wandelingen, verre en gevaarlijke zwemtochten — is de synthese van zijn onrustig, telkens wegduikend leven. Of hij literaire aspiraties had, is moeilijk uit te maken. Een novelle *La Foire aux Vérités* werd door *Le Journal* bekroond; in *Le Vélo* verscheen in 1904 'n schets van zijn hand, die goed is en wel doet zien, dat hij schrijven kan. In 1903 verdwijnt hij van het tooneel en leeft jaren lang in de achterbuurten van Londen, vooral in de Iersche wijken. Daar schrijft hij: *La Belle que voilà*, dat bijzonder mooie bladzijden bevat, als b.v. *La Peur*, waarin een sterk verteltalent tot uiting komt; *Battling Malone, pugiliste*, de eerste sportroman, ontstaan tijdens de overweldigende successen van Carpentier; *Colin Maillard*, 't verhaal van den Ier Mike O'Brady in zijn leven als Londensch werkman; *M. Ripois et sa Némésis*, dat Grasset binnenkort zal publiceeren. In Londen verdiende hij met hard werken den kost en nam het woelige, wisselende leven waar in de volkrijke buurten, in de donkere duisternissen van White Chapel: hij werkte aan de dokken en kwam in kringen van boksers en sportmenschen, tot ook dit leven hem niet gaf wat hij zocht en hij in 1911 naar Canada trok, het woeste, ontoegankelijke Canada, dat deze avontuurlijken zerver geweldig aantrok. Zijn leven is daar echter van zeer korten duur geweest en uit deze Canadeesche periode is slechts één roman gegroeid, maar een roman mooier dan al het vorige werk te samen, een werk dat van liefde getuigt voor dat woeste ontginnersland, een boek, dat ons het strenge, harde leven doet zien van wie er werkt voor zijn brood. Uit elke bladzijde straalt tegelijk de gezonde oerkracht van een dergelijk leven, waar ook poëzie kan zijn en liefde en verwachting groeien kan in primitieven vorm maar des te heerlijker. *Marie Chapdelaine* — binnen anderhalf jaar was men aan de 650ste editie — is geschreven te Peribonka, 't hart van Fransch Canada, waar Canadeezen wonen van Franschen stam, zooals de oude Samuel Chapdelaine voor ons staat en François Paradis. Daar in Peribonka heeft Hémon gewerkt, boomen gekapt, de schop gehanteerd en voor eenige dollars in de maand en de kost het ruige leven geleid van den Canadeeschen boer. En Zondags zittend in de keuken van de hoeve van Fédard schreef hij zijn roman. Achttien maanden is hij daar gebleven. Zijn werk stuurde hij naar *Le Temps*, maar de gelukkige tijding, dat het aangenomen was, heeft hem niet meer bereikt. Een trein had hem overreden, toen hij de spoorlijn volgend den weg zocht naar de groote meren, dieper Canada in. Zoo stierf hij den 8sten Juli 1913, drie en dertig jaar oud. Op de hoeve waar hij gewerkt heeft, heeft men voor hem een eenvoudig monument opgericht en twee meren heeft men herdoopt in: Lac Hémon en Lac Chapdelaine ter herinnering aan dezen te vroeg gestorven schrijver.

De Begrafenis van Dostojewsky.

Den 28sten Januari 1881 's avonds om 8 uur 38 minuten ging Teodor Michailowitsch Dostojewsky tot een beter leven over. Zoolang het lijk van den overledene in het sterfhuis opgebaard stond, werd dit het pelgrimsoord der geheele stad; den ganschen dag door bewoog zich ononderbroken een dicht aaneengesloten menschenstroom naar de sterfkamer en zelfs 's nachts was het huis vol menschen, die bij zijn lijkkist wilden waken en bidden. Den 29sten Januari verscheen een afgezant van het Alexander-Newskyklooster en bood de weduwe een plaats op het kloosterkerkhof aan. Zij koos een plaats uit naast 't graf van den grooten lierdichter W. A. Shukowsky op het

Tichwinsky-kerkhof. Denzelfden dag zond de minister van Binnenlandsche Zaken Graaf Loris-Melikoff een vertegenwoordiger met het voorstel Dostojewsky op staatskosten te laten begraven; ook was de Staat geneigd de opvoeding zijner kinderen te bekostigen. Mevrouw Dostojewsky weigerde op beide voorstellen in te gaan: met het geld, dat haar man zelf verdiend had, zou hij ook begraven worden en zouden ook de kinderen worden opgevoed. Den 30sten Januari woonde de hofmeester N. S. Abasa een zielemis bij in het sterfhuis bij de lijkkist van den overledene en overhandigde de weduwe een schrijven van den Minister van Financiën, waarin deze haar mededeelde, dat de Tsaar uit erkentelijkheid voor de verdiensten, door haar overleden echtgenoot aan de Russische letteren bewezen, haar en haar kinderen een jaarlijksch pensioen van 2000 roebels toekende. De begrafenis van den grooten romanschrijver werd een nationale gebeurtenis: de lijkstoet werd door een menigte van 70 tot 80 duizend menschen gevolgd. De lange reeks der kransen, die op stokken gedragen werden, de talrijke jongenskoren, die treurliederen zongen, de lijkkist, die hoog boven op de menschenzee zweefde als een schip dat de veilige haven binnenzeilt: dit alles bood een prachtigen, grootschen aanblik.

Lenin en de Literatuur.

Lenin.

Tijdens Lenin's verbanning in Siberië lagen op zijn nachttafeltje naast de wijsgeerige werken van Hegel boeken van Puschkin, Lermontoff en Niekrassoff, waaruit hij herhaaldelijk las en waarvan hij vooral Puschkin bijzonder vereerde. Zijn bibliotheek bevatte toen ook den *Faust* van Goethe en een bundel gedichten van Heine in den oertekst. Een hoogen dunk had Lenin vooral van Tschernyschewsky's roman *Wat doen*; in een album stonden twee portretten van den schrijver; ook waren daar o.a. Alexander Herzen, Pissareff en Zola vertegenwoordigd.
Tijdens zijn verblijf in München beleefde Lenin groote vreugde aan *Buttnerbauer* van Wilhelm von Polenz en *Bei Mama* van Gerhardt; later, in Parijs, las hij gaarne in *Les Châtiments* van Victor Hugo en vond smaak in de liederen van den populairen chansonnier Montégu; tijdens zijn slapelooze nachten verdiepte hij zich dikwijls in de gedichten van Emile Verhaeren. Onder den oorlog had *Le Feu* van Barbusse zijn volle belangstelling. Tegenover de jongste Russische literatuur uit de revolutiejaren nam hij een onverschillige, bijna vijandige houding aan; Ehrenburg en enkele gedichten van Majakowsky en Demjan Bjedny vonden echter genade in zijne oogen. Tijdens zijn laatste ziekte las zijn vrouw, N. Krupskaja, die deze bijzonderheden overigens zelf gepubliceerd heeft, hem op zijn uitdrukkelijken wensch voor uit Schtschedrin, Jack London en *Mijne Universiteiten* van Maxim Gorky. Voor het moderne tooneel voelde Lenin bitter weinig en zelden woonde hij een opvoering tot het einde toe bij. Zijn laatste bezoek aan de Kunstschouwburg te Moskou in 1922 viel samen met de opvoering van het gedramatiseerde *Krekeltje aan den Haard* van Dickens, waarvan de weeke sentimentaliteit hem onverdragelijk was; een bittere ontgoocheling bood hem ook de theatrale aankleeding en het schreeuwerige effectbejag van Gorky's *Nachtasyl*. In vroeger jaren waren hem de Moskousche opvoeringen van *Oom Wanja* van Tschekoff en van *Fuhrmann Henschel* van Hauptmann bijzonder in den smaak gevallen. Den diepsten tooneelindruk ontving Lenin bij de voorstelling van *Het levende Lijk* van Tolstoi in den schouwburg van Bern ten jare 1915.

Rainer Maria Rilke.

R. M. Rilke.

De bladen melden, dat Rainer Maria Rilke na een lijden van meerdere weken te Montreux gestorven is. De dichter, die behoorde tot de best begaafde vertegenwoordigers der moderne Duitsche lyriek, heeft den ouderdom van 41 jaar bereikt. Ofschoon hij nooit gedongen heeft naar de gunst der breede massa en den modernen reclame-zwendel uit heeler harte verfoeide, werden zijn dichtbundels in honderd duizenden exemplaren onder het volk verspreid. Dit geldt vooral van: *Stundenbuch* en *Die Weise von Liebe und Tod des Cornets Christoph Rilke*. Rilke was geboortig uit Praag; reeds vroeg begaf hij zich naar Frankrijk, waar hij lange jaren doorbracht in de onmiddellijke omgeving van Auguste Rodin. De Fransche taal heeft op de ontwikkeling van zijn vormtalent een ingrijpenden invloed uitgeoefend. Met Hofmannsthal en George vertegenwoordigde Rilke de richting eener overbeschaafde aesthetische geesteshouding, die in het eerste decennium onzer eeuw den toon aangaf voor het groote publiek. De hulde die hij onlangs van Fransche zijde ontving, ligt ons allen nog versch in het geheugen.

CORRESPONDENTIE.

80. *Pater W. J.* te *E.* Th. Mommsen, een beroemd oudheidkenner, speciaal inzake Romeinsche geschiedenis, werd geboren te Garding (Sleeswijk) in 1817 en stierf te Charlottenburg in 1903. Hij was professor in Leipzig, Zürich, Breslau en Berlijn. Hij schreef: *Röm. Geschichte*; *Röm. Staatsrecht*; *Corpus iuris civilis*; nobelprijs in 1902.
William Butler Yeats, een Iersch dichter, eerst schilder, werd geboren te Dublin in 1865. Zijn werk is droomerig-symbolisch en mythologisch: liederen en tooneelstukken, b.v. *Countess Kathleen* (1892); *The wild swans of Coole* (1917); verder essays en novellen. Hij is de grondlegger van de nieuw-Keltische school en van het Iersch tooneel; nobelprijs in 1923.
Don José Echegaray, 'n Spaansche, dramatische dichter, werd geboren te Madrid in 1833 alwaar hij stierf in 1916; was meermalen minister; ook bekend als wiskundige. Te Madrid was hij hoogleeraar. Zijn belangrijkstewerk is *El Gran Galeoto* (1881); nobelprijs voor letterkunde in 1904.

L.S.
Wegens ziekte van den Redacteur-Secretaris, verzoeken wij bij voorbaat clementie, zoo de gewone goede gang van zaken, onverhoopt iets te wenschen mocht overlaten. Wij zullen onze uiterste best doen, de afleveringen als altijd, *op tijd* te doen verschijnen. U kunt ons helpen, door alle correspondentie tot een minimum te beperken en in deze beknopte zakelijkheid te willen betrachten, waarvoor wij U bij voorbaat danken.

Hoogachtend, Boekzaal der Geheele Wereld.

PIERRE L'ERMITE: **(Zijn Liefde)**

De Groote Weldoenster

Ingenaaid f 1.50 **Gebonden f 1.95**

Uitgave van Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Van een voorafgaanden roman van denzelfden schrijver: .... **Hoe ik mijn kind gedood heb**

werden in een kort tijdsbestek 10.000 exemplaren verkocht. Geen wonder, dat na het algemeen succes van dezen schrijver ook werd verfilmd:

De Groote Weldoenster (Zijn Liefde), 's schrijvers meesterstuk: de strijd van het platteland tegen de fabrieken. Een roman met een wereld-reputatie van een sterke spanning en ontroerende schoonheid.

EENIGE PERSSTEMMEN:

Een prettig, mooi boek. *Het Centrum.*

De liefde van een landjonker voor zijn grond en de traditie des lands en zijn liefde voor een kind van dat land, in langdurigen, smartelijken en offerrijken strijd tegen de eigenaars der fabrieken, die land en zeden bederven...... *De Maasbode.*

Wij moeten getuigen dat het boek niet alleen amusement geeft doch tevens opheft en veredelt. *De Leidsche Courant.*

Een mooi, een zéér mooi boek. *De Tijd.*

In 't dorp dreigt het roode gevaar, nadat er fabrieken zijn gebouwd, die de boeren van 't land weglokken. De zaken gaan echter failliet en oproer, brand, vlucht, zelfmoord volgen elkander op..... *Het Vaderland.*

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

KONINKLIJKE HOFBAKKERIJ
ANT. WANDERS - ARNHEM (A° 1815)
Steenstr. 83*a*, Tel. 875. Jansstr. 5*a*, Tel. 498.
Banketbakkerij in den uitgebreiden zin.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Die Aszetik

des

hl. Alfons Maria von Liguori

im Licht der Lehre vom geistlichen Leben in alter und neuer Zeit.

von P. Dr. KARL KEUSCH C Ss.R.

mit einem Titelbild des Heiligen.

2. und 3. Aufl. XL und 407 Seiten. 8⁰.
Geb. in Ganzl. M. 11.50. in Halbfranz M. 13.—

Durch seines Vollkommenheitsleben will der hl. Alfons auch auf dem Gebiete des Aszese uns Führer sein. Um so erfreulicher ist es, dass wie durch das vorliegende Werk auch mit dem ganzen Werden des Aszetik des Heiligen vertraut gemacht werden und auf dem Untergrunde seiner Schriften unwillkürlich auch seine ganze Persönlichkeit, die Verkörperung seines Lebens plastisch schauen.

Bonifacius Druckerei, Paderborn (Deutschl.)

Zu beziehen durch alle Buchhandlungen.

10. TAUSEND
SOEBEN ERSCHIENEN!

Der Erfolg des Misserfolges

VON P. A. SHEEHAN.

688 Seiten. Leinenband Preis 7.— M.

Der bekannte Schriftsteller Patrick Aug. Sheehan bietet uns im vorliegenden Werk eine herrliche Erzählung. Der geistige Entwickelungsgang eines jungen Menschen durch alle Phasen des Zweifels und des Misserfolges bis zum sicheren Hafen des Friedens wird uns in lebhaften Farben geschildert. Sheehan ist ein ungemein feiner Charakterzeichner, ein geistvoller, schwungvoller Darsteller, ein tiefer Denker. Wer eine gleichzeitig anregende wie unterhaltende Lektüre wünscht, der lese dieses Buch. Die Ausstattung ist prächtig. Die neue Uebersetzung durch Th. Metzler trägt dem verfeinerten Sprachempfinden Rechnung.

Missionsdruckerei Steyl, Kaldenkirchen, Rhld.

Neuerscheinungen.

DER MUTTER ZUM PREIS

GEDICHTE

gesammelt von Helene Pagés,

8⁰, 87 Seiten. Kart. Gmk. 2,—.

Es sind literarisch hochstehende Gedichte zum Preise der Mutter, der Mutterliebe, Mutterfreude, Muttersorgen, der Verehrung der Mutter durch das Kind.

DAS HOHE LIED

des heiligen Bernhard von Clairvaux.

Dokumente zur mittelalterlichen Christus- und Brautmystik

von Dr. Johannes Schuck.

8⁰ 133 Seiten. Gebunden GM. 3,—.

TOTENTANZ

in elf Bühnenbildern von Wilh. Wiesebach.

8⁰, 59 Seiten. kart. GM. 3,—, Gebunden GM. 4,—

Die grosse Menschheitsidee, das allgemeine Menschheitsschicksal des Todes soll in erster Linie für die künstlerische Laienbühne in modernen dramatischen Bildern gestaltet werden. Die Anlage ist so, dass sich das Spiel pausenlos auf der Bühne abwickelt und auch als Lektüre grosse Wirkung tut.

Verlag Ferdinand Schöningh, Paderborn

Neue Benziger=Bücher

Die heilige Theresia von Kinde Jesus und vom heiligsten Antlitz. Führerin auf dem Wege der geistigen Kindheit. Von P. Pelegrinus Hoffmann O. S. B. 4. Auflage, 128 Seiten Kl 8o. Gebd. Mk 2.60.
Einen ganzen grossen Schatz von edelsten Gedanken und Anregungen für unsere Zeit. Der Verfasser hat es vorzüglich verstanden, diese Edelsteine in eine schöne, kurze Form einzuschliessen und sie so dem christlichen Volke zu bieten.

Mutter. Allen, die ihre Mutter lieben. Von Hub. Jacobs. Mit Titelbild und vier Einschaltbildern. 80 Seiten. Gebd. Mk. 3.20. Ein Büchlein der Freude, eine echte Weihnachtsgabe, aber auch ein Geschenkbüchlein für alle Gelegenheiten, die der Jahreslauf bringt.

Handbuch der Liturgie für Kanzel, Schule und Haus. Von P. Alfons Neugart O. S. B. 1. Bd. **Die heiligen Zeiten.** Mit farbigem Titelbild und 9 Einschaltbildern aus dem Beuroner Kunstverlag. 171 Seiten. Broschiert Mk. 4.— gebunden Mk. 5.—
Es ist ein Handbuch, das nicht erschöpfende Abhandlungen liturgischen Wissens in langen Kapiteln bieten will, sondern den Leser orientiert über geschichtliche Entstehung und Entwicklung der jährlich wiederkehrenden Liturgien und deren Sinn und Bedeutung erschliesst.

Der Spiegel. Parabeln, Sentenzen und Gedichte. Von Robert Stäger. 100 Seiten Kl. 8o. Gbd. Mk. 3.—.
Jedes Kapitel ist ein neues geistiges Erlebnis, das die Gedankenwelt des Lesers immer wieder auf den seelischtiefen Gehalt des Buches zurücklenkt.

Verlagsanstalt Benziger & Co. A. G., Einsiedeln

Waldshut — Köln — Strassburg

Zu beziehen durch alle Buchhandlungen

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg

Nieuwe Serie Wandplaten

NEDERLANDSCH OOST-INDIË.

ACHT PLATEN

gedrukt naar schilderijen van Menno van Meeteren-Brouwer. Formaat 85 × 115 cM., waarbij

ACHT HANDLEIDINGEN

door J. Koning met medewerking van D. Wouters prachtig geïllustreerd met reproducties naar fotografieën Prijs der Handleidingen f1.75. Bij de plaat besteld f1.25

JUIST VERSCHENEN:

de Achtste Serie van 4 platen van de Aardrijkskundige Wandplaten v. Nederland

van R. Schuiling en J. M de Feijter.
Plaat 29. Beeklandschap bij Winterswijk door *Jan Sluyters.* — Plaat 30. De St Pietersberg door *Louis Bron.* — Plaat 31. Ven bij Oisterwijk door *H. J. Wolter.* — Plaat 32. Groentenveiling te Loosduinen door *P. v. d. Hem.*

Handleidingen ter perse; prijs f 1.25
Bij de plaat besteld . . . f 0,90

Van beide bovenstaande uitgaven is de prijs per plaat
LOS F 3.40, OP KARTON F 4.40

Ook verkrijgbaar met afneembare houten rollen systeem Keiser. — Op aanvraag *gratis* verkleinde reproducties verkrijgbaar.

P. NOORDHOFF, Groningen

De Vetten's Boterbiesjes

ROTTERDAM.

GESTICHTEN EN PENSIONATEN
SPECIALE CONDITIES.

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

Zooeven verscheen:
DE DERDE DRUK

VERLEGENHEID,

bedeesdheid, bevangenheid, angst, vrees, verwarring, ontroering tegenover hoogerstaanden, tegenover eene andere sekse, in gezelschap en hunne onmiddellijke genezing door eene eenvoudige methode, kosteloos overal en door eenieder aan te wenden.

Prijs f 2.25, franco p. p. f 2 50. Verkrijgbaar in elken boekhandel en bij den uitgever G. J. SLOTHOUWER te Amersfoort
Uitvoerig prospectus wordt op aanvraag kosteloos toegezonden.

VERSCHENEN:
Lekeux. P. Martiaal

Maggy

vertaald
door Pater Athanaan Buttiens
f 1.25.

Mijn Roode Kloosters

vertaald door denzelfde
f 0.75.

Alleenverkoop voor Nederland
bij Adr. M. KLEMANN
Boekverkooper
Broerenstraat 31, ARNHEM

TIMMERFABRIEK „DE MARK"

JACQ. VAN GROENENDAEL
BREDA

Alle Timmerwerken, speciaal in Eikenhout
Kerkbanken — Kerkstoelen
Amerikaansche Schoolbanken,
Telramen, enz.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn, Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895. Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde.
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

Een Abonnement op de KEURBOEKERIJ geeft U groote voordeelen

PUROL
er op

bij Brand- en Snijwonden, Schrammen, Ontvellingen en allerlei Huidverwondingen
Het verzacht en geneest

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

Pollet & Zonen

TILBURG
Fabrikant in Wollenstoffen.
Specialiteit in
Kloostergoederen.

Schatkamers van Katholieke Wetenschap:
TIJDSCHRIFT VOOR ZIELKUNDE EN OPVOEDINGSLEER
TIJDSCHRIFT VOOR TAAL EN LETTEREN

Al uwe boeken en bladen levert U het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg

POORTERS-TOEBACK

Zoo juist verschenen :

HOE 'T VROEGER WAS

SCHETSEN TER INLEIDING TOT DE GESCHIEDENIS VAN ONDERWIJS EN OPVOEDING

door P. L. VAN ECK Jr.

Assistent-Direkteur van 't „Nederlandsch Schoolmuseum" te Amsterdam.

Met een woord vooraf van

Prof. Dr. J. H. Gunning Wz.

Met 8 platen en illustraties tusschen den tekst

Prijs, gebonden . . . . . f 3.90

UITGAVE VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K | UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. | K

Gier-Wally

Een Tyroolsch verhaal van

Willemine von Hillern.

6e Druk.

Ing. f 1.25 . . . . Geb. f 1.75

Over dit buitengewoon drama van moed en liefde, van kracht en haat, van wraak en verzoening — het stoere Alpen-drama, dat avontuurlijk verloopt, maar dat blij eindigt, schreef de heer C. Busken Huet o.a.: elke aanbeveling van dit werk kan overbodig geacht worden. Men weet, dat die bewondering volkomen gewettigd is. Zij, die het niet weten, moeten den roman koopen, die opweegt tegen een dozijn van Marlitt en Eschstruth.

Het Vaderland.

K | K

CENTRAAL BUREAU DER UITGAVEN BETREFFENDE DE
H. THERESIA VAN 'T KINDJE JEZUS
LISIEUX (FRANKRIJK)

Filiaal voor België, Holland en Het Groot Hertogdom Luxemburg: Groote Markt 15, BRUSSEL
Het Centraal Bureau heeft het algemeen Depôt van al de uitgaven (boeken, prentjes, beelden, medailles, verschillende voorwerpen, enz.) vergund door de Carmel van Lisieux.

VRAAGT PRIJSOPGAVE

N. V. METABANK
(MERCANTIEL-, EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661

DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK

ALLE BANKZAKEN

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO

UITGEGEVEN IN OVERLEG MET EN ONDER AANBEVELING VAN DEN
—— BOND VAN R. K. OPENBARE LEESZALEN EN BOEKERIJEN ——

REDACTIE-RAAD:
PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, PROF. DR. H. F. M. HUIJBERS, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN. Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

1927 — 15 FEBR.-AFLEVERING — 4
— 17½ CENT —

Godsdienst en Apologie . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Latijn
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
Geschiedenis . . . . Fransch, Duitsch

Correspondentie.

Aan alle Boekzaal-vrienden.

De Redacteur-Secretaris is thans in zooverre hersteld, dat hij zijn werkzaamheden binnen een paar weken weer geheel hoopt te kunnen hervatten. Voorloopig blijven wij rekenen op Uwe clementie; zoo kan b.v. onmogelijk alle binnenkomende correspondentie op de gebruikelijke wijze worden verwerkt.

Hoogachtend,
Boekzaal der geheele wereld.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

DE NATUURKRACHTEN

in dienst der geneeskunde, vindt U deskundig en duidelijk bevattelijk en aanschouwelijk omschreven in:

Dr. J. C. Mom, NATUURGENEESWIJZE
(PHYSISCHE THERAPIE)

Nadere uiteenzetting en handleiding methode Pastor Kneipp. Een werk, dat U richting wijst bij de praktische toepassing van deze veldwinnende geneesmethode. Speciaal voor dit werk genomen 87 FOTO'S verluchten dit eerste klasse werk. en toonen o m. de *begielings-voorbeelden* voor **waterbehandeling.**

In keurigen band gebonden slechts f 4.90

Uitgave: LA RIVIÈRE & VOORHOEVE — ZWOLLE
In den Boekhandel verkrijgbaar. — Postgiro 8419.
NU is het de juiste tijd dit werk aan te schaffen!

R. K. JEUGDBIBLIOTHEEK

Uitgave Van Putten en Oortmeijer, Alkmaar

In deze serie zijn de navolgende boeken verschenen, welke met onverdeeld schitterende recensies de lezende jeugd worden aanbevolen; leeftijd 10-16 jaar.

De Erfgenaam door *Cecilia.*
Aranka door *Cecilia.*
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg.*
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits.*
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia.*
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen.*
Blanke wegwijzers door *Cecilia.*
John, Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz.*
Alle boeken zijn door den Keurraad goedgekeurd.
PRIJS PER DEEL f 1.25. Gebonden f 2.00.
Per abonnement van 12 deelen f 12.00 en f 20.00

Abonneert U op

„WIJ"

Katholiek Maandblad

Abonnementsprijs
2.50 gld. per jaar

12 afleveringen van 32 pag. op opdikkend papier gedrukt.

Proefnummer kosteloos.

ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG

Historisch Tijdschrift

onder redactie van Prof. Dr Th. Goossens, Prof. Dr. H Huijbers, Prof. W. Mulder S. J., Prof Dr. J. Witlox.

Het door katholiek en niet-katholiek hooggewaardeerde katholiek geschiedkundig tijdschrift.

Abonnement f 4.50 per jaar franco per post.

Vraagt proefnummer.

DRUKKERIJ
Henri Bergmans & Cie.
TILBURG.

Boeken voor de Vasten

Overal verkrijgbaar.

R. H. Benson:
Richard Raynal (186 blz.) . . . f 2.—
Bas van Kesteren:
Het Gebed des Heeren (242 blz.) - 1.50
Christel. Jongeling (255 blz.) . - 1.50
Quirinus:
H. Elisabeth van Th. (200 blz.) . - 1.50
H. Donders:
Apologetische Schetsen (96 blz.) - 0.60
Passiebloemen (40 blz.) . . . . . - 0.35
P. Keulers:
Jules Chevalier (127 blz.) . . . . - 0.80
Zr. M. de Loyola:
H. Joh. Eudes (426 blz.) . . . - 2.50
Te zamen, ingenaaid . . . . - 10.75

BON Bij inzending van den Bon als drukwerk onder open couvert, wordt slechts f 4.90 berekend.

Mijne Heeren, U gelieve mij bovenstaande boeken te zenden, volgens BON voor f 4.90.

Hoogachtend,

Voornaam en naam:
Straat en huisno:
Stad en datum:

GEEN BETERE DAN:

Utermöhlen's

U & Co

Verbandstoffen

Zij munten uit door uitstekende kwaliteit en volkomen betrouwbaarheid. Elke verpakking draagt ons gedeponeerd fabrieksmerk.

KON. FABR. VAN VERBANDSTOFFEN
N. V. v. h. UTERMÖHLEN & Co.
AMSTERDAM.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Boekennieuws.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

Agatha, 2826.
VERTELLINGEN UIT DEN BIJBEL. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 5e druk: 1926. (21×15.5) 295 blz. f 2.50.

Met verbazing hebben wij ons afgevraagd, hoe dit boek een vijfden druk beleven kon. Zijn er in ons landje dan zooveel protestanten, die hun kinderen een verminkt en valsch beeld willen voorstellen van Christus' omwandeling op aarde? Is dan het Renanisme in onze Nederlandsche christologie toon-aangever geworden, niet voor de rijper ontwikkelden, maar zelfs voor de kersgroene jeugd? Het gaat niet over de prettige, smakelijke wijze, waarop de Bijbel hier verteld wordt: deze verdient allen lof; maar rechtzinnigheid in de leer is toch voor dergelijke boeken een hoofdvereischte. Voor katholieken en orthodoxgeloovige protestanten absoluut onbruikbaar.

H. Rongen.

Just Havelaar, 2827.
DE WEG TOT DE WERKELIJKHEID. *Van Loghum Slaterus & Visser, Arnhem,* 1926. (21.5×15.5) VIII-216 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Just Havelaar praat in dit boek over alles en nog wat: over zijn jeugd, zijn onwezenlijke, weekemeisjes-jeugd, zijn muziekliefhebberij, over de liefde en het leven, over Christus en Queen Victoria, over auto- en radio-sport, over schoonheid en kunst, over den strijd tusschen ziel en leven, over romantiek en werkelijkheid. Zijn mooi gebouwde, klankrijke zinnen ruischen eentonig voorbij. Men wordt niet opgeschrikt uit zijn sleurdommel: men vindt alles best. En als men hier of daar ook even recht schiet en denkt: man, dat kan bij ons katholieken niet door den beugel, zoo wordt men er toch niet boos om: hij weet nu eenmaal niet beter, en gerustgesteld leest men — o, zeer vluchtig — verder. Welke werkelijkheid Havelaar eigenlijk bedoelt, is ons niet duidelijk geworden. We citeeren de markantste zinnen over dit punt. „De allerzwaarste gang, is de gang naar de werkelijkheid. Die gaat door het vuil van de wereld. En 't is alleen door onze liefde voor 't onmogelijke, dat deze gang wordt „mogelijk" gemaakt". „Het leven wordt ons eerst werkelijk, indien het ons een zedelijke vraag oplegt... Mensch ben ik en slechts het menschelijke gaat mij aan; den mensch te begrijpen is mij een hartstochtelijke behoefte, een centrale drang. Alleen de weg tot de menschen voert tot de werkelijkheid en tot de waarheid en tot 't geluk". De waarachtige werkelijkheid, die wij belijden in de gemeenschap der heiligen, in de werking der genade en in Gods vaderhand over onze hoofden, bleef voor hem een gesloten geheim. We vinden bij hem niet veel meer dan „het leege leven der doode maatschappelijkheid, der verlaten volheid", der weëe zelfvoldaanheid om en in niets. Dan zit er in onze katholieke jongeren toch meer pit en kern, sterker zoeken naar het eigenlijkste wezen der dingen, fijner afwegen der eeuwige waarden en doel-bewuster opstijgen naar de toppen. Havelaar's pratte, zelfgenoegzame voldaanheid zal hun een gruwel zijn.

H. Rongen.

Philip Mauro, 2828.
LEVEN IN HET WOORD. Vertaald uit het Engelsch door Nellie. *J. N. Voorhoeve, Den Haag,* 4e druk: 1926. (20×13.5) 152 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

De vertaalster leidt dezen nauwkeurig herzienen en dan ook in zeer zuiver Nederlandsch geschreven vierden druk in, met een kort gedicht, waar de volgende regels:

„Moogt gij tot een zegen zijn,
Velen uit hun zielepijn
Brengen tot het leven..."

Levenwekkend inderdaad lijkt ons Mauro's boek over het Boek der Boeken, — dat aanvangt met de getuigenis over de bekeering van den schrijver van een volslagen rationalisme tot het geloof in Jezus Christus. Hoe diep hij de leer der genade Gods en het Woord van God beleeft, leeren ons de twaalf daarop volgende hoofdstukken, waarin hij helder en bevattelijk „waarachtig en wezenlijk" getuigt van het leven en de kracht der „Schrift", op een wijze, algemeen christelijk genoeg, om ook voor ons katholieken leerend en stichtend te zijn, al zouden wij hem op onze beurt willen leeren en stichten met onze diepste innerlijke ervaringen over de beteekenis van het zesde hoofdstuk van het Evangelie van Johannes, waarin Christus zich noemt: „het Brood des Levens."

Marie Koenen.

P. van den Tempel, 2829.
DE WETENSCHAP DER HEILIGEN. *J. J. Romen & Zonen, Roermond,* 1926. (19.5×15.5) 280 blz. ing. f 3.50.

Omtrent de heiligen heerschen allerlei wanbegrippen en worden de meest absurde voorstellingen gemaakt. Dat de Heiligen zoo maar zonder meer met goddelijke gunsten overladen worden — men kan het in bijna iedere vrijzinnige godsdienstgeschiedenis lezen. En daar niet alleen!...... Hoeveel onwetendheid op dit stuk heerscht er immers niet bij katholieken?
En daarom is het verschijnen van dit boek zoo'n belangrijke gebeurtenis, omdat 't ineens alle scheeve voorstellingen, alle gewilde onwetendheid, waardoor de schoonste opbloei van Gods genade in de zielen verschrompelt, recht zet. In een twintigtal hoofdstukken worden de verschillende uitingen en stadia van gebed en beschouwing in hun onderlingen samenhang en gestadige stijging behandeld. In heldere volledigheid wordt ons dan tot besluit een overzicht gegeven over de literatuur der ascese en mystiek, waarbij bijzonder de aandacht gevestigd wordt op de groote leeraars: St. Theresia van Avila en St. Jan van het Kruis. Tot de opbloei van het inwendig leven in Nederland, is dit boek een belangrijk hulpmiddel, vooral in intellectueele kringen.

Hein Hoeben.

Jan Walch, 2830.
ST. FRANCISCUS VAN ASSISI. *Hollandia, Baarn,* 1926. (16.5×11) 76 blz.

Walch, die al in zijn *Laaiende Lente* en *Het Leven van een Heilige* van zijn groote vereering voor Franciscus had laten blijken, heeft met

bovenstaand boekje een zeer sympathiek werkje gegeven. Sympathiek om de warmte waarmee het is geschreven. „Met de juiste woorden, die eindeloos-zachte kracht, die nederige grootheid, die goddelijke menschelijkheid te suggereeren, die van deze gestalte uitstraalt, is mij een te zware taak". Sympathiek omdat hij zijn broeders de protestanten nader wil brengen tot dien Middeleeuwschen Heilige. „Aan de velen, die tegenwoordig vagelijk dwepen met allerlei, ons wezen vreemde — maar daarom zooveel „interessanter" schijnende — Oostersche wijzen, zij een nadere kennismaking met den heel wijzen, want heel heiligen, Franciscus aanbevolen!" Sympathiek omdat men door de vele rationalistische verklaringen een katholiek sentiment voelt doorsijpelen. De Roomsche terminologie zit hem evenmin glad als welke buitenstaander ook, en wel den vorm, doch niet den geest der katholieke Kerk heeft hij gezien. Anders had hij begrepen, dat die Kerk ruim genoeg is, om er alles te laten leven en zweven, wat van God komt.

P. Maximilianus O. Cap.

(Zonder naam), 2831.
ALGEMEEN ALPHABETISCH ZAKENREGISTER. *J. M. W. Waanders, Zwolle,* 1926. (23×14.5) 319 blz. ing. f 3.50.

Een tijdschrift zonder zakenregister is een onding, omdat het dan negen tienden van zijn eigenlijke waarde verliest. Ongebruikt blijft het dan in de boekenkast staan, omdat het naslaan zonder alphabetischen gids te tijdroovend is. Het was dan ook een goede gedachte van den uitgever en de redactie van de *Nederlandsche Katholieke Stemmen* ter gelegenheid van hun vijf en twintigjarig bestaan een volledig register der verschenen jaargangen uit te geven. Een ieder, die het tijdschrift bezit, zal zich haasten deze onontbeerlijke aanvulling te bestellen. Al zijn de *Nederlandsche Katholieke Stemmen* ook niet te vergelijken met het *Praktische Theologische Quartelschrift,* toch is dit moraal-theologisch tijdschrift, het eenige dat Nederland rijk is, onze sympathie ten volle waard.

H. Rongen.

(Zonder naam), 2832.
BLOEMEKENS VAN ST. FRANCISCUS. Vertaald uit het Italiaansch door Anny Lieftinck. *R. K. Boekcentrale, Amsterdam,* 2e druk: 1926. (16×11) 414 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.75.

Deze bloemekens zijn te verdeelen in vijf boeketten: Het leven van St. Franciscus en zijn metgezellen, de beschouwing der vier Heilige wonden, het leven van broeder Juniper, het leven van broeder Egidius, de leer van broeder Egidius. Zij mogen wellicht niet authentiek zijn, het leven en de omgeving van den Poverello, hebben zij weergegeven met hevige ontroering en diepe piëteit. Mogen velen genieten, zooals schrijfster, van deze fioretti, die bloeiden op de vruchtbare velden der gouden Middeleeuwen.

H. H.

FRANSCH.

Paul Monceaux, 2833.
SAINT MARTIN. *Payot, Paris* 6, 1926. (18.5×12) 292 blz. ing. Ffr. 15.—.

Paul Monceaux geeft hier een vertaling van het zeer bekende en zeer geprezen werk van Sulpitius Severus over den H. Martinus van Tours: zijn leven, enkele brieven over den heilige, de Dialogen.
Dat die oude schrijver dubbel verdient gelezen te worden, en de H. Martinus dubbel verdient om gekend te worden uit zoo'n meesterlijk werk, behoeft wel niet gezegd. Degenen, wien het Latijn te machtig is, vinden hier een zuiver Fransche vertaling. De professor heeft zijn werk laten voorafgaan door een uitgebreide inleiding op den heilige, zijn tijd en zijn werk, over het werk van Sulpitius en zijn lotgevallen. Daar staan zeer veel verstandige en wetenswaardige dingen in. Ze is zeer waardig en eerbiedig.
We kunnen het heel ver eens zijn met den schrijver over het legendarische in dat leven, doch gelooven in een enkel punt voorbehoud te moeten maken als hij het heeft over wonderen.
Voor studeerenden graag aanbevolen.

P. Quirinus O.Cap.

DUITSCH.

Otto Cohausz, S.J. 2834.
SEHERBLICKE AUF PATMOS. *Volksvereinsverlag, M. Gladbach,* 1927. (20×13.5) 260 blz. geb M. 5.—.

Zooals de titel voldoende aangeeft, biedt dit boek ons een verklaring van het even merkwaardige als dikwijls duistere laatste Schriftuur-boek: De Apocalyps van Johannes.
Het is een mooi boek. Onbevoegd om het naar zijn kritisch-wetenschappelijke waarde te beoordeelen, zeggen we alleen: wie aan de hand van een deskundig en betrouwbaar geleerde het goddelijk-profetisch boek van Johannes lezen en begrijpen wil, moet zich deze verhandeling aanschaffen. Ze is geheel berekend op den ontwikkelden doorsnee-lezer en vooral in dezen tijd, nu talrijke sekten de Apocalyps trachten te misbruiken tegen de katholieke Kerk, moet eigenlijk elke ontwikkelde katholiek deze gelegenheid aangrijpen, om zich op deze even gemakkelijke als onderhoudende wijze van den stand van zaken op de hoogte te stellen.

G. Vrijmoed O.F.M.

LATIJN.

M. Gatterer S.J. 2835.
PRAXIS CELEBRANDI. *Felician Rauch, Innsbruck,* 1926. (17×11) XIX-400 blz. ing. M. 5.— geb. M. 6.65.

Een handige en alleszins vertrouwbare leiddraad door het schoone, maar grillige woud der liturgische voorschriften, naar welks tweeden, volgens den *Codex Juris canonici* omgewerkten druk, men langen tijd in Duitschland heeft uitgezien. Behalve de Mis-liturgie worden ook de ceremoniën der Sacramenten, Sacramentaliën, Exequiën etc. kort maar volledig genoeg behandeld. Wij voelden het als een pijnlijke leemte aan, dat er met geen woord gerept wordt over de obligatio ligans in conscientia der verschillende regulae. Al behoort dit ook strikt genomen tot het gebied van den moralist, toch waren in het begin van het boek enkele practische aanmerkingen wel op hun plaats geweest.

H. Rongen.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

L. Sirks-Harmeyer, 2836.
EERT UW KIND. *J. Ploegsma, Zeist,* 1926. (21×15.5) 80 blz. gecart. f 1.75.

't Boek bevat literaire-paedagogische beschouwingen over kleinere voorvallen uit 't kinderleven, over stelen en snoepen, moeders verjaardag, geschiedenisjes in den Haagschen tram, kibbelen, jaloezie, etc. etc. De feiten zijn zeer juist geobserveerd, in het milieu geplaatst, waarin ze voorvielen, met de paedagogische behandeling op de meest natuurlijke wijze verbonden tot één verhaal. 't Is een flinke bijdrage voor de kennis der kinderpsyche, maar de paedagogische oplossingen zouden we hier en daar anders willen, b.v. bij stelen en snoepen, bij de jaloezie. Maar ze konden niet anders uitvallen; de schrijfster toch leeft in een neutrale sfeer en bespreekt voorvallen uit dien kring. In „Jaloezie" vinden wij de kinderen wel wat al te wijs. Overigens voelt men overal de echte realiteit van 't kinderleven.

P. van Luyck S.J.

M. M. Stiemens-Hopman, 2837.
MEISJE. Geïllustreerd door B. Midderigh-Bokhorst. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 3e druk: 1926. (20.5×17) 144 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Meisje is geen roman. 't Zou het dagboek van 'n moeder kunnen genoemd worden, waarin zij alles opteekent over haar kindje van de geboorte af, totdat „meisje", dat arts is geworden, aan trouwen gaat denken.
't Is 'n fijn, frisch boek als je het literair bekijkt. Na al dat doorploeteren in onze moderne romans, van ongelukkige huwelijken, verspilde levens, teleurstellingen en cynische wanhoop is 't zoo'n verademing te lezen van'n gezin, dat in 'n mooie landelijke omgeving, ver van dancings en jazzbands leeft voor elkaar en voor 't werk en van 'n kind, dat opgroeit in zoo'n mooie, gezonde en natuurlijke sfeer. Maar als leiddraad van opvoeding kunnen wij 't boek minder prijzen. *Meisje* is *te* idealistisch. 'n Meisje, zóó volmaakt zal menige moeder tot wanhoop brengen. Héél mooi en kerngezond, met buitengewone gaven van verstand en geest, handig, huiselijk, eenvoudig — heeft meisje geen enkel gebrek. We hooren alleen van twee héél kleine pekelzonden uit haar kinderjaren, verder is ze 'n modelkind en 'n modelmeisje. En de moeder wil ons doen gelooven daarbij, dat „meisje" zoo geworden is zonder eenige godsdienstige invloed in haar opvoeding. Ze mag „kiezen" als ze groot is geworden. Doch dat is niet waar. De moeder is, van huis uit, wel degelijk geloovig, en heeft dat geloof aan haar kind gegeven, — hoewel ze meent dat ze even vrijzinnig denkt als haar man. „Meisje's" godsgeloof heeft ze van haar moeder.
Goed gebruikt valt er uit *Meisje* toch nog veel te leeren.

Alb. Steenhoff-Smulders.

(Zonder naam), 2838.
IN BLIJDEN ERNST. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1926. (21.5×15.5) 257 blz. ing. f 2.75, geb. f 3.50.

Het ontwikkelde jonge meisje, dat met blijden ernst haar intrede doet in de wereld, ziet zich reeds spoedig geplaatst voor een reeks van levensvraagstukken, waarvoor ze geen oplossing weet. In die radeloosheid raakt ze vaak verward in tal van valsche inzichten en begrippen, opgedrongen door personen en gelegenheden, die een groote bedreiging worden voor haar ziel.
In dit boek vinden we bijeen een fijngekozen keur van wenschen en raadgevingen van bevoegde deskundigen, die ieder volgens hun kunde en ervaring, 't jonge meisje de juiste plaats aanduiden in de huidige samenleving, geheel overeenkomstig haar aard en aanleg.
Een nuttig en leerzaam boek, boeiend geschreven en van groote paedagogische waarde.

M. M.

FRANSCH.

Dr. Paul Voivenel, 2839.
LA RAISON CHEZ LES FOUS ET LA FOLIE CHEZ LES GENS RAISONNABLES. *Editions du Siècle, Paris* 5, 1926. (19×13) 255 blz. ing. Ffr. 9.—.

Een zonderling boek. Prettig om te lezen, behoorlijke stijl, maar verwarrend van begrippen. Met groot aplomb worden verschillende, in de geneeskunde nauwlijks aangesneden, vragen beantwoord in den zin van de phantasie des schrijvers en alle faculteiten van de ziel worden door hem op een lijn gesteld.
Het intellect, het instinct, de emotie, ze zijn voor hem alle gelijkwaardig en hij ontkent de overmacht, die het intellect kan en moet hebben over de andere zielsvermogens; natuurlijk komt er dan een groote begripsverwarring. Eigenlijk zijn het een viertal lezingen, de eerste getiteld zooals het boek. Verder „Le clavier de nos emotions", „Les melancolies savoureuses" en „L'imagination féminine".
Voor het gewone publiek komen er rijkelijk veel wetenschappelijke termen in voor; voor den onderlegden medicus is het niet wetenschappelijk.

Dr. C. Meuleman.

DUITSCH.

August Merk, S.J. 2840.
AUS LIEBE. *L. Schwann, Düsseldorf,* 1926. (19.5×12.5) 59 blz. ing. M. 1.50.

Dit kleine boekje wil hulp en opbeuring brengen bij allen, die zich aan 't zware werk der jeugdvorming moeten wijden. Zooveel is er immers, dat 't jeugdwerk op 't oogenblik verzwaart, zoo veel machten strijden tegen ons en willen de gevolgen van ons werk vernietigen; we zien met eigen oogen, hoe men tracht neer te halen, wat wij opbouwden, hoe men den weg bemoeilijkt voor een echte jeugdvorming, hoe allerlei verzwakkende invloeden onzen jeugdarbeid omgeeft. Het apostolische woord van P. Merk kan opbeuring en hoop brengen, voor de jeugdvormers, 't kan verdieping en heiliging in 't jeugdwerk zelf bewerken. De gedachten in de tien toespraken zijn aan de H. Schrift ontleend; ze zullen dus aanzetten om sterkte en hulp te gaan zoeken voor ons werk in de H. Schrift.

P. van Luyk, S.J.

ENGELSCH.

Ben B. Lindsey, 2841.
Wainright Evans,
THE REVOLT OF MODERN YOUTH. *Boni*

& Liveright, New-York, 1926. (20.5×14) 364 blz. geb. $ 3.—.

Een Amerikaansch kinderrechter, die door zijn zeer persoonlijk oordeel in zijn land een zekere vermaardheid heeft verkregen, trekt hier uit zijn ervaringen een bittere aanklacht tegen de samenleving en de traditioneele moraal, die hij eenzijdig de schuld geeft van het zedelijk verval, waarvan hij in zijn ambt voortdurend getuige is. De christelijke opvattingen omtrent zedelijk zelfbedwang, huwelijkstrouw en kinderzegen zijn voor hem slechts conventies, die zoo spoedig mogelijk dienen plaats te maken voor de vrije verbintenis, het proefhuwelijk, en „birthcontroll". De lezing van dit boek is daarom volstrekt te ontraden, al bevat 't enkele ernstige beschouwingen over 't gebrek aan vertrouwen tusschen kinderen, ouders en leermeesters en over de kortzichtigheid en zorgeloosheid van vele ouders. Het is voor ons te meer stuitend, omdat de schrijver zich telkens beroept op de leer van Jezus.

Dr. Ferd. Sassen.

Egbert H. Magson, 2842.
HOW WE JUDGE INTELLIGENCE. *The University Press, Cambridge,* 1926. (25.5×18) IX-115 blz. ing. Sh. 8/6.

De laatste jaren neemt 't getal van hen, die middelbaar onderwijs verlangen, zeer toe. Daar niet allen, die zich aanbieden, kunnen geplaatst worden, wordt zoo'n toelatingsexamen, dikwijls een vergelijkend examen: dat examen beslist dan over 't volgende leven. Nu meenen menschen van gezag, dat mondeling examen, mondeling ondervragen 't best de verstandscapaciteit aangeeft: bij 't schriftelijk examen is een kind dikwijls of zenuwachtig of begrijpt de vragen maar half, of is niet voldoende op de hoogte van de waarde van zoo'n examen. Met vragen en spreken met 't kind kan dikwijls dat alles voorkomen worden. Deze doctorsthesis voor de universiteit te London gaat over de waarde van zoo'n onderzoek als een middel om de verstandscapaciteit te beoordeelen. Een macht materiaal is door Magson bijeengebracht en nauwkeurig beoordeeld; in zijn algemeene beoordeeling van de waarde dier examens hield hij rekening met allerlei beperkingen en vergissingen, die hier kunnen voorkomen. 't Boek is tevens een voorbeeld van nauwkeurig onderzoek.

P. van Luyk S.J.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Ludwig Anton, 2843.
HET GEHEIM VAN DE JAPANSCHE TEMPELGROT. Vertaald uit het Duitsch door K. Dullemans, *Vroom & Dreesmann, Amsterdam,* 1926. Parels, (21×15.5) 234 blz. geb. f 1.40.

Dr. Frits Wieser, practiseerend arts en fondsdokter in een kleine stad in midden-Duitschland, bezoekt zijn leermeester, den vermaarden chirurg Dr. Baier te Berlijn. Ze hebben elkaar in tien jaar niet gezien en Dr. Wieser vertelt zijn wederwaardigheden. Hij had vóór den oorlog de leiding van het pathologisch-bacteriologisch laboratorium te Kiautschau, — werd onder een verkeerden naam geïnterneerd, toen de stad in handen van de Japanners viel, werd vervolgens als „gast" door de regeering in functie gesteld en kwam na den oorlog via Batavia terug, om in de Heimat te trouwen. Als Dr. Baier zegt, hem vooruit te willen helpen, toont Dr. Wieser hem twee brieven, een van het Keizerlijk Japansch Bureau van den geneeskundigen dienst, waarin hij voor circa f 300.000 wordt uitgenoodigd een jaar in Jap. staatsdienst te komen en een van Dr. Yoghushiwa, met wien hij in 1913 in Duitschland in de beste vriendschap samenwerkte, en die de uitnoodiging ondersteunt. Dr. Baier raadt het avontuur af, evenals Wieser's vrouw, doch Dr. Wieser wil doorzetten, al zou 't hem 't leven kosten. Wel neemt hij ernstig de raad ter harte van Dr. Baier: „Met geen woord zult U verraden, dat U de taal van het land kent". Deze inviteert dan Dr. Wieser met z'n vrouw, om denzelfden avond om tien uur te komen in de „salon" van Mevr. Baier. Daar komen allerlei exentriciteiten van diverse nationaliteit, zelfs Russen en Chineezen, en voor dien avond werd ook een Japanner en een Indiër verwacht. En het is die Indiër, waar 't heele boek om draait. Deze propageert de leer van Buddha; men heeft niet één leven te leven, doch meerdere levens. De Indiër verkondigt: „Als ik U zeg, dat ge aanstonds kunt beleven, wat over 400 jaar zal gebeuren of wat vóór 400 j. gebeurd is, dan glimlacht ge. Spreekt Einstein echter van de relativiteit van den tijd, wat toch hetzelfde is, dan neemt ge den hoed af". Dan vertelt een der aanwezigen een Arabisch sprookje uit *Duizend-en-een-nacht,* hoe eens een sultan in Egypte een derwisch uit den *Koran* hoorde citeeren: „Voor Allah zijn duizend jaar als één dag en één dag is voor hem als duizend jaren". Hij vroeg den heiligen man 'n verklaring en deze sprak: Men brenge hier een kuip water, dompel uw hoofd erin en zoodra gij 't terugtrekt begrijpt gij.

Maar toen de sultan het hoofd terugtrok, was hij niet meer in zijn troonzaal, doch werd tot zijn grenzelooze verbazing door de zee op een eenzaam strand geworpen. Daar leeft hij het harde leven bij een ouden visscher en trouwt tenslotte diens dochter. 't Blijkt hem dat hij leeft in een tijdperk van vele honderden jaren geleden! Wanneer hij eens op het punt staat te verdrinken en denkt te sterven, weet hij nog éénmaal zijn hoofd boven het water te verheffen, en ziet: in koninklijk ornaat stond hij in zijn troonzaal; het water droop hem van zijn zwarten baard in de tobbe, tegenover hem de derwisch en rondom hem de grooten van Egypte. „Hond!" schreeuwde hij tot den derwisch. „Je zult sterven!" „Waarom, Heer?" „Dertig jaar van mijn kostelijk leven heb je mij ontroofd! Wat heb ik om jouwentwil een kommer en ellende geleden! Als een krachtig jonkman heb ik je deze zaal zien binnentreden, thans ben ik een oud gebroken man". „Wat zegt ge, Heer?" vroeg verbaasd de grootvizier. „Een oogenblik slechts hebt ge uw hoofd in het water gedompeld, twijfelend aan de woorden van den heiligen man. Zie zelf: gij staat in den bloei uwer kracht en uwer jeugd!" De gasten glimlachen om het sprookje, maar de Indiër verklaart het voor het werkelijke leven. Dr. Wieser biedt spottend aan, zijn hoofd in een tobbe water te steken, maar de Indiër weigert en vraagt slechts vuur voor zijn sigaret en aan Dr. Wieser, dankend, de sigarenaansteker teruggevend, vraagt hij: „Gelooft U nu?" Dr. Wieser begrijpt er niets van. Er wordt druk verder geboomd. Een

paar Russen hoort hij een aanslag beramen op iemand, die 50.000 Mark bij zich draagt. Om 5 uur 's morgens gaat hij met zijn vrouw naar huis en deelt haar zijn besluit mede, hij neemt de vacante kliniekplaats niet aan, doch gaat naar Japan. In de stille straat gebeurt plotseling een auto-ongeluk. De rijke slager, die wat te grondig gefuifd had is dood, zijn dochter gewond, zijn vrouw zonder letsel. Dr. Wieser verleent de eerste geneeskundige hulp. Dan treffen wij den dokter op de passagiersboot en maken daar zijn lotgevallen mee, evenals zijn verdere reis van Singapore per Japansche torpedojager. Hij komt op een klein eilandje, waar Dr. Yoghushiwa hem verwelkomt. Het eilandje heeft tallooze grotten en onderaardsche gangen en doet dienst als geheime oorlogsbasis; het heeft zelfs een eigen telegraafkabel om Japan te bereiken. Zoo zijn er verschillende eilanden in de buurt, onderling telefonisch verbonden. Van één eiland hoort men niets meer en een ieder, die er heen gaat sterft. Men vermoedt daar baccillen, 'n levend gift, dat zich ontzettend snel voortplant. Dr. Wieser slaagt er tenslotte in, na vele avonturen, de heele situatie meester te worden en door inenting mensch en dier immuun te maken. Dan bezoekt men het eiland om het verder te desinfecteeren en ontdekt daar het geheim van de Japansche tempelgrot, hoe de heidensche priesters hun vijanden door die vreeselijke infectie wisten te vernietigen. Dat doet bij Dr. Yoghushiwa het plan rijpen, geheel Japan door inenting immuun te maken en de verdere volkeren der aarde te vernietigen. Hij bespreekt dit openlijk, ook, dat Dr. Wieser nu te veel weet en gedood dient te worden. Dr. Wieser ontsnapt... bijna, wordt achterhaald, veroordeeld... en doodgeschoten, om weer verder te leven in de salon van Mevr. Baier. Hij hoort de Indiër vragen: „Geloofť U nu?" Hij maakt woordelijk dezelfde gesprekken mee, die hij reeds beleefd had. Hij hoort de Russen hun aanslag beramen. Hij maakt het auto-ongeluk weer mee en assisteert... Maar dan zegt hij tegen zijn vrouw: „Ik blijf bij jou in Duitschland. Er is mij een licht opgegaan!"...

De roman, hier en daar wat erg chauvinistisch, is zeer spannend, sensationeel zelfs, maar wat 'n tendenz! Is er nog niet genoeg verwarring in de wereld en moeten we de goe-gemeente gaan diets maken, dat ze meerdere levens te leven hebben? Zouden ze niet gaan vergeten, dat ze maar één ziel hebben te verliezen. Het boek is zeker niet on-interessant, maar dan alleen voor lezers van intellectueele vorming, die boven de verwerpelijke theorieën en leerstellingen staan die er in gepropageerd worden.

— Bc — *M. v. M.*

Ruby M. Ayres, **2844.**
CHARITY'S KEUZE. Vertaald uit het Engelsch door F. H. Buys. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam,* 1926. Parels, (21×15.5) 204 blz. geb. f 1.40.

John Atfield was van goeden huize, maar z'n familie verloochende hem, toen hij met een dienstbode trouwde en naar Australië vertrok. Daar werd Charity geboren en toen deze eerst hare moeder en, nauwelijks twintig jaar zijnde, ook haar vader had verloren, ontfermde de gegoede Engelsche familie zich over haar, doch allesbehalve enthousiast hartelijk. Charity, nog 'n kind, openhartig en onschuldig, lijdt er onder en schept allerlei onmogelijke situaties door haar wel wat al te vrije manier van doen en zeggen! Mr. Atfield is een stille zachtzinnige man; Mrs. Atfield een trotsche berekenende vrouw; Myrtle, 'n mooi popje, maar zonder veel idealen of energie en Harvey, 'n onbeduidende, onridderlijke nietsnutter. Geen wonder dat Charity zich vastklampt aan de vriendschap van Heather, de eerste die vriendelijk voor haar was en ridderlijk. Maar Heather, Harvey's vriend, een stille aanbidder van Myrtle, is niet erg gezien bij Mrs. Atfield, voornamelijk omdat hij geen geld heeft. Myrtle houdt van hem, op haar manier, maar hecht al te veel geloof aan de praatjes over zijn reputatie en verkoopt zich, onder pressie van haar moeder aan den schatrijken, maar lichtzinnigen Richard Pelham. Doch nog op huwelijksreis loopt ze van hem weg, om zich te presenteeren aan Heather. Charity wil haar daar weg halen en 't lukt, doch Pelham, die zijn vrouw daar zoekt, treft Charity nog aan op Heather's kamers en insinueert dusdanig, dat Mrs. Atfield de goede gelegenheid aangrijpt (haar man, die 't belet zou hebben, is juist gestorven) om Charity haar huis te ontzeggen. Dan wordt 't Heather duidelijk, dat hij Charity liefheeft en aangezien Charity van 't eerste oogenblik af, dat ze hem zag, niet heeft opgehouden aan Heather (wel wat erg kinderlijk) haar liefde te verklaren, is het pleit gauw beslecht en Charity's keuze is verwezenlijkt. Nogal mondain en materialistisch van levenssfeer, kan deze oppervlakkige, maar vlot geschreven roman van deze Engelsche Courths-Mahler, door ontwikkelde volwassenen ter hand worden genomen.

— Bc — *M. v. M.*

Ruby M. Ayres, **2845.**
RICHARD CHATTERTON. Vertaald uit het Engelsch door P. Kampinga. *Uitg. Mij. Holland, Amsterdam,* 1926. (20.5×13.5) 273 blz. ing. f 1.75, geb. f. 2.50.

Allereerst geeft dit boek een merkwaardigen kijk op het ontwrichte leven in Londen gedurende den grooten oorlog en ook het onmenschelijk lijden in de loopgraven en in de hospitalen aan het front wordt met ontroering geschilderd. Op deze twee tooneelen speelt zich de roman van jalouzie af, waardoor Richard Chatterton en Sonja, die elkander zielsliefhebben, lijden. De oude Jardine, een vrijgezel en echt clublid en Lady Merriam, die Sonja bemoedert, werken er toe mede, dat het tragische in het verhaal een tegenwicht krijgt in het komische van hun optreden.

— B — *J. Kramer.*

Marjorie Bowen, **2846.**
FRANCIS RIBBLESTONE. Vertaald uit het Engelsch door F. H. Buys. *Vroom & Dreesmann Amsterdam,* 1926. Parels, (21×15.5) 377 blz. geb. f 1.80.

Gabrielle Campbell-Vere Long (1888-), meer bekend onder haar pseudoniem Marjorie Bowen is een ras-schrijfster. Op zestienjarigen leeftijd schreef zij reeds een roman vol spanning en intrige (*De Adder van Milaan*), maar somber en gruwelijk. Haar uitgesproken anti-katholiciteit en haar noodlotstheorieën, doen haar knappe werken voorbehouden blijven aan volwassenen met levenservaring en met de gave des onderscheids. Al is de eenige katholiek, die in de onderhavige roman 'n rol speelt 'n groote schurk, toch hebben

wij tegen deze bewerking van een harer romans geen overwegende bezwaren. Zooals het daar ligt, kunnen volwassenen het boek lezen. De geschiedenis speelt in Engeland in 't begin van de 18e eeuw. Francis Ribblestone, een jong edelman dingt naar de hand van Mrs. Muschamp, en als deze weigert, verlooft hij zich met Margaret Cowley. Een arm burgermeisje, Serena Fowkes, wordt op hem verliefd en zoekt hem voor zich te winnen, doch als dat mislukt, verdrinkt zij zich. (Ze had natuurlijk een Roomsche moeder gehad!) Francis wordt er van beschuldigd Serena te hebben vermoord en de bewijzen stapelen zich zóó op tegen hem, dat zelfs na zijn vrijspraak, velen aan zijn schuld blijven gelooven en zijn verloving wordt verbroken. Degene, die zich als zijn halfbroeder uitgeeft, Phoebus Ribblestone, trekt in schijn partij voor Francis, doch in werkelijkheid zoekt hij diens ongeluk. Mrs. Muschamp doorschouwt de intrige en weet Francis te redden, nadat hij in een vlaag van waanzin Thomas Septvan, 'n vriend van Serena Fowkes, die destijds als zijn aanklager optrad, bijna heeft vermoord. Francis' onschuld komt aan 't licht, dank zij de zorgen van Mrs. Muschamp, maar zijn politiek leven, zijn toekomst, zijn geluk is vernietigd. 't Slot is vrij bruusk en 't naschrift doet nogal onbeholpen aan. Ook uit dit werk van Marjorie Bowen spreekt geen levensblijheid, géén godsvertrouwen, het streeft niet omhoog, 't is of we voortdurend voelen den loodzwaren druk van het fatum. Maar het is fragmentarisch, uit 't oogpunt van roman-kunst, goed werk. De uitgave is technisch uitstekend en de felle omslagteekening van Herman Moerkerk, pakkend en goed geslaagd.

— B — *M. v. M.*

H. Courths-Mahler, **2847.**
EEN ARME BLOEDVERWANTE. Vertaald uit het Duitsch door J. P. Wesselink van Rossum. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1926. (20×13) 192 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

Alweer wat lieve menschen. Alleen de moeder, die zelf van niets tot iets kwam en nu zich zelf niet kent, blijft dien goeden jongen dwarsboomen, omdat hij verliefd is op het liefste meisje van de wereld, dat arm is. Ze krijgen elkaar, dat weet je van te voren, als je weten wilt hoe, je mag het gerust lezen.

— A — *A. v. Delft.*

Ethel Dell, **2848.**
EDELHART. Vertaald uit het Engelsch door W. J. A. Roldanus Jr. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1926. (19.5×14) 316 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

Een meisje, Dinah Bathurst dat 't thuis in Engeland altijd slecht heeft gehad, komt door omstandigheden plotseling in de rijke kringen van mondain Zwitsersch seizoenleven. Daar is zij „losgelaten" en doet mee met alles. Ze flirt er met Sir Eustace, een echte Don Juan, ofschoon zij zich onbewust nog, meer aangetrokken gevoelt tot diens jongeren broeder Master Scott, die tenslotte, zelfs nadat Dinah officieel met Sir Eustace verloofd is geweest, met Dinah trouwt. De roman is interessant, maar ook wel eens wat te gerekt. Ook nopen diverse hartstochtelijke scènes tot voorbehoud. Zeer afkeurenswaardig zijn uitdrukkingen als: „Ik zou zelfs door den Almachtige liever vervloekt worden", „Ik zou mijne ziel willen geven, om het leven voor jou makkelijker te maken" en dat nog wel in den mond van personen met de mooie rollen!

— Bc — *M. v. M.*

Ethel Dell, **2849.**
DE WACHTER VOOR DE DEUR. Vertaald uit het Engelsch door Dicky Wafelbakker. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1926. (19.5×13.5) 384 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

Tot bijna aan het slot weet men nog niet, wie de gelukkige man van Olga wordt; de oogenschijnlijk harde, maar edele Dr. Max Wyndham, diens sympathieke jongere broer Noel, aan wien Max haar edelmoedig afstaat, als ze hem weigert, maar die op zijn beurt niet onderdoet in edelmoedigheid of de laaghartige majoor Hunt Goring, aan wien zij zich zou offeren om Max te behoeden voor diens lasterpraat. De belangwekkende figuur van het Iersch-Spaansche vriendinnetje Violet, zoo raak geteekend met haar erfelijke belasting en de nobele Nick geven veel bekoring aan het verhaal.

— Bc — *J. Kramer.*

Nataly von Eschtruth, **2850.**
DE VLIEGENDE HOLLANDER. Vertaald uit het Duitsch door Titia van der Tuuk. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1926. (20×13) 206 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

De legende van den Vliegenden Hollander, door Wagner vereeuwigd die zijn Senta zoekend, de schrik is voor de scheepvarenden is aangrijpend verwerkt in dit vlotte verhaal. De beminnelijke Atlanta Senjalund, dochter van een gestorven zeekapitein, ziet telkens de verschijning van Pier van Straten, zooals het geheimzinnig spook moet heeten. De rijke koopman Wolff verlieft op haar en zij wil zich geven, schoon ongaarne, om haar moeder te redden uit de armoede. Door een rotsblok wordt hij verpletterd, maar zijn moeder neemt haar toch als dochter en begiftigt haar rijkelijk en zij trouwt met den herstellenden rechterlijken ambtenaar, dien zij gehouden had van den Vliegenden Hollander. Al heeft het geen literaire bekoorlijkheden, toch een goed geschreven en vertaald verhaal.

— B — *J. Kramer.*

James Fellom, **2851.**
BILLY GEE. Vertaald uit het Engelsch door Hans Termaese. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam,* 1926. Parels, (21×15.5) 291 blz. geb. f 1.60.

Billy Gee, de gevreesde en gehate roover en vogelvrijverklaarde blijkt niet zoo kwaad te zijn als men hem afmaalt. Valschelijk beschuldigd van diefstal, wordt hij een werkelijke dief, maar een romantische „edele" dief, zooals er tegenwoordig steeds meer in de wild-west-romans optreden. Billy Gee ziet zelfs kans het gestolene steeds weer terug te geven, al blijkt niet duidelijk uit het verhaal, hoe hij dat eigenlijk klaar speelt. Hij is de schrik van de spoorwegmij, die 10.000 dollar op zijn aanhouding heeft gesteld en hij heeft, als 't verhaal begint, juist zijn slag geslagen door de auto van den betaalmeester te plunderen en er met 20.000 dollar van door te gaan. Maar Sheriff Warburton zit hem op de hielen en weet 'm zelfs te verwonden. Wanneer de ongelukkige meer dood dan levend op de eenzame ranch komt van Lemuel Huntington, wordt hij

verzorgd en verstopt door diens dochter Dot. De sluwe Lemuel weet echter buiten weten van zijn dochter, Billy Gee in handen van de politie te spelen, terwijl Dot droomt, dat haar held, die oprecht beterschap beloofde, veilig is ontvlucht. Tot haar schrik vindt ze in de lade van haar schrijftafel de gestolen som en beleeft menig angstig avontuurtje, vóór ze die veilig in handen van den rechtmatigen eigenaar kan stellen, zonder zich zelf of haar vader te compromitteeren. Billy Gee weet te ontsnappen en treedt op als beschermer van 't recht, wat de Sheriff niet belet 'm nog eens gevangen te nemen, om hem op eerewoord vrij te laten en zijn hulp te aanvaarden bij de bestrijding van de misdadige praktijken van gewetenlooze, zwendelende moordenaars en boeven, die Geerusalem terroriseeren. Billy Gee heeft zich intusschen zóó verdienstelijk weten te maken dat de Gouverneur van Californië hem begenadigt en de dappere Dot wordt zijn bruid. De roman is wel wat zoet-romantisch, maar toch spannende amusementslectuur en heeft dit op sommige soortgelijke verhalen voor, dat goed: goed, en kwaad: kwaad wordt genoemd, iets wat bij die edele bandieterij nog al eens in 't gedrang wil komen.

— B — *M. v. M.*

M. N. van Gelderen, 2852.
TOM MIX' LEVEN EN AVONTUREN IN HET WILDE WESTEN. Geïllustreerd. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1926. (23 x 15.5) 207 blz.

Tom Mix, de cowboy-held met den grooten hoed, de moedige sheriff van het wilde Westen, die met de lasso een heele bende smokkelaars in bedwang houdt, zoo maar van een razende trein springt op z'n dravende Tony om de dochter van den sheriff te redden uit de handen der vlugge Sioux, de onvermoeide vechtersbaas en grandseigneur (denk maar eens aan zijn jongste rondreis in Europa). We zien hem hier beschreven vanaf zijn geboorte in de schamele blokhut in Texas tot zijn huidige carrière als filmster van de befaamde Fox-campagnie, een aaneenschakeling van dolle avonturen en stoute bravourstukjes, waarvan er enkele vereeuwigd werden op de film. Deze biographie, fraai geïllustreerd, is wel boeiend al ontgaat ons het nut en de doelmatigheid ervan.

— B — *H. H.*

Hilja Haahti, 2853.
DE GETUIGE. Vertaald uit het Finsch door J. J. R. Schmal Johz. Geïllustreerd. *C. Blommendaal, Den Haag,* 1926. (20 x 14.5) 208 blz ing. f 1.80, geb. f 2.25.

Dit boek bevat, in mooie godsdienstige stemming geschreven, een verhaal uit de Finse Vrijheidsoorlog, tegen de vervolgingen van het Rode leger der Bolsjewiki. De getuige, Dominé Mikko en z'n vrouw Heljä zijn de hoofdpersonen. Na veel strijd en pijn, gedragen uit kristelike lijdensmoed, sterft de getuige als martelaar bij 'n poging om verzoening te brengen tussen de partijen.

Het biezondere in dit boek is wel, dat het niet alleen geeft 'n afzonderlik verhaal, maar tevens de volle toestand van het land en de verschillende geestesstromen uit die tijd belicht. Alhoewel door en door protestants in hare opvattingen en uitingen is schrijfster toch op geen enkele plaats stotend voor andere overtuigingen en dringt zij haar eigen geloof nergens op. Het geheel is zeer keurig in elkaar gezet, en mooi beschreven. Er komen gedeelten in voor van echte innigheid en 'n ontroerende liefde voor godsdienst en vaderland.

De lezer die door dit boek kennis maakt met de geest van 'n land dat nog zo weinig in onze streken bekend is, zal voor Finland zeker simpatie krijgen.

— B — *J. Vermin.*

Andreas Haukland, 2854.
DE DRADEN VAN HET NOODLOT. Vetaald uit het Duitsch door M. J. Molanus-Stamperius. *Koloniale Boekcentrale, Amsterdam,* 1926. K.B. C.-serie, (19.5 x 13.5) 319 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.50.

Bloed en vuur! 't Laait en vlamt in dit stugge stuk van heidensch natuurleven. De Draden van 't Noodlot zijn de draden van Bloedwraak. 't Is letterlijk een uitmoording van twee familie's, om de wraak van een meisje, dat in haar liefdepassie werd gedupeerd. Zooals 't er allemaal geschreven staat, is het te lezen — maar als ge u daarbij in 't werkelijke leven wilt oriënteeren, is 't een onverdragelijke gruwbaarheid. Zwakke zenuwen moeten er zich maar niet aan wagen. 't Eind is zelfmoord van een man, die de vrouw van zijn zoon levend verbrandt, omdat zij haar man door de beeren liet dooden. 'n Zware brok op de maag.

— Bc — *A. v. Delft.*

J. Hawk, 2855.
HET GEHEIM VAN LONE LODGE. Vertaald uit het Engelsch door J. Blitzma. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam,* 1926. Parels, (21 x 15.5) 221 blz. geb. f 1.40.

Lone Lodge (= Eenzame schuilhoek) is een landhuis op de rotsen aan de Atlantische Oceaan, ergens in 't Noorden van Engeland. Als de roman begint, treffen we daar als gasten van George Basset eenige dames en heeren, om Basset's pupil Nancy en haar man Brooke Hamilton, van hun Italiaansche huwelijksreis thuiskomende, te verwelkomen. We vinden daar 'n zekere Benson, 'n teleurgestelde aanbidder van Nancy en Rachel Marsden, een beroemde pianiste. Zij blijkt de eerste vrouw te zijn van Brooke Hamilton, die haar, met haar kind in 'n booze bui geheel onverzorgd en ver van huis in Australië liet zitten, en die berouwvol alles wel weer ongedaan had willen maken, maar haar geheel uit het oog verloren was... tot nu, op de avond van zijn thuiskomst! 's Nachts wordt Nancy vermoord en de handeling concentreert zich om het: wie is de moordenaar? 't Is geen eerste klas werk en toen we aan blz. 45 waren gekomen, noteerden wij met een gerust hart den naam van den dader, maar toch moeten we erkennen, dat desondanks ook de nog volgende paar honderd bladzijden ons hebben geboeid. De verzorging laat echter nog wel 'ns wat te wenschen over. Zoo b.v. op blz. 33 waar z.g. een verklaring wordt gegeven, waarop op blz. 51 en 53 wordt gezinspeeld, doch waar de lezer eigenlijk eerst op blz. 113 kennis van krijgt! Het boek is fraai uitgegeven (al is de omslagteekening dan ook zeer leelijk) en zou als amusementslectuur kunnen worden aanbevolen, wanneer het niet zoo modern-heidensch was. Wat wij in vele boeken van Philips Oppenheim altijd zoo sterk afgekeurd hebben, moeten wij ook hier

laken en wel in verband met de huwelijken van Brooke Hamilton, die toch met een mooie rol is bedeeld: in alle beminlijkheid wordt de moraal met de voeten getreden en men doet maar net alsof dat zoo hoort. Volwassenen met voldoende onderscheidingsvermogen kunnen een dergelijk boek lezen, maar op den duur zullen romans, waarin 't kwaad als zoodanig niet door den schrijver wordt gebrandmerkt, maar waar 't meer den indruk achterlaat van beminnelijke zwakheid, op den duur zullen zij de geestelijke gezondheid der lezers ondermijnen.

— Bc — *M. v. M.*

C. M. van Hille-Gaerthé, 2856.
TUINTJES. *Nijgh & van Ditmar, Rotterdam,* 3e druk: 1926. (22.5×15.5) 70 blz. geb. f 2.90.

In tegenstelling met het andere vriendelijke levensechte werk van de veelgelezen jeugdschrijfster, bevat dit boek niet veel meer dan een losse reeks onbelangrijke en voor het meerendeel naargeestige gevalletjes: van een man, die om de liefde voor zijn bloementuintje 't huwelijksgeluk tijdelijk verstoort, van een vrouw, die een levensgeluk zonder bloementuin onvolkomen vindt, van het weemoedige muffe hofjesleven van „oude wijfkes"...... Sentimenteel van toon en droef van levenssfeer, die uitgaat van een oppervlakkig levensinzicht.

— Bc — *Hein Hoeben.*

D. Th. Jaarsma, 2857.
JUFFROUW DOROTHEA'S LATE LIEFDE. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1926. (19×12.5) 166 blz. geb. f 2.75.

Tot vervelens worden toe moet ge al maar door de zielsanalyse nalezen van een dertigjarig meisje, dat verlieft op een getrouwden man, die al drie vrouwen van zich zag wegloopen. Die analyse is een schandaal van erotiek. 't Slot is dan ook, dat 't arme kind zich verdrinkt.

— D — *A. v. Delft.*

K. de Josselin de Jong, 2858.
DE EENE RICHTING. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1926. (21×15.5) 308 blz. ing. f 3.50, geb. f 4.75.

Deze lijvige roman verdient warme aanbeveling, al stelt hij ons katholieken, ook eenigszins teleur. De ontwikkeling van het gestelde probleem bevredigt ons maar half — van een ontwikkeling is eigenlijk geen sprake, eerder van een ontwijking voor de oplossing — maar wij waardeeren ten volle den goeden wil, den levensernst en het sterke schrijftalent van den auteur. Hier heerscht ten minste een gezonde levenssfeer, al gaat deze dan ook uit van een oppervlakkig levensinzicht, dat op zoek naar het geluk deze „éene richting" voor den weg der waarheid houdt, die leert te doen wat goed is, te doen wat het hart zegt, dat goed is, wat, op den keper beschouwd, slechts verkapte ikzucht is. Romantiek zit er niet veel in. Helen houdt van Hugo en Hugo houdt van Helen, maar Hugo meent, dat Helen van Frank houdt en Frank hoopt, dat Helen van hem zal houden. Na veel gehaspel worden de blinden eindelijk ziende.

Wij hebben schrijver hierboven een goede noot gegeven, omdat hij zoo echt smakelijk te vertellen weet van het gezellige familieleven van Ena en Hans,Ena is Helen's zuster,met hun drie schattige kinderen; de warme, zonnige lentetint dezer bladzijden is van een mededeelzame blijheid. Een andere goede zijde van het boek is de bekeering van Ena tot stille, intieme huiselijkheid, zoo rijk aan diepe vreugden en in onzen tijd, helaas, steeds minder gewaardeerd.

— Bc — *H. Rongen.*

E. Kagemni, 2859.
DE WORM, DIE KNAAGT. *E. J. Bosch, Amsterdam,* 1926. (20.5×15) 164 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Het verhaal geeft grepen uit de cultuur der oude Kanaänieten, Sidoniërs en Egyptenaren. Het wil ons tevens: „de gansch eenige plaats toonen, welke Israël inneemt tusschen de Heidenen van rondom", en tegelijk ons daarin een beeld laten zien „van de plaats, welke het geestelijk Israël moet innemen tegenover het moderne heidendom". Deze bijbedoeling geeft aan het verhaal als zoodanig echter meermalen iets duisters. Hoe diep doordacht ook, levend wordt het leven niet van dezen Ruben-ben-Jozua, Debora's neef, die zijn hart gezet heeft op Rizpa, de dochter van Serach, uit Manasse, en trouwer aan hààr dan aan zijn land, haar wegvoert uit de dienstbaarheid van Kanaän, en op deze vlucht met haar door Egyptenaren wordt gevangen genomen. Haar prachtig volharden voor Jehova, wekt zijn kracht en moed om haar te verlossen uit Amen's tempel, en tenslotte terug in Israël, door Debora met haar vereenigd, wordt hij een der hoofdmannen „die Efraïm tot den strijd zullen aanvoeren ten dage als God zal uittrekken aan de spits zijns volks".

— B — *Marie Koenen.*

H. E. Kuylman, 2860.
AVONTUREN VAN SCHERPOOG HET KOOLMEESJE. Geïllustreerd door J. F. van Doornik. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1926. (21.5×16.5) 116 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.90.

Terwijl Curwood, ontegenzeggelijk een groot dierenkenner, steeds romans uit het dierenleven schrijft, bepaalt de Nederlandsche William Long zich tot het scherpe waarnemen en toegewijd onderzoeken van de dieren uit zijn omgeving. De gedragingen en avonturen, de zorgen en jolijt van de vlugge, geheel niet mensch-schuwe koolmeesjes, onze wintervriendjes zijn door dezen dierenminnaar alleronderhoudendst en aantrekkelijk verteld tot vreugde voor lezers van iederen leeftijd.

— A — *Dr. H. v. d. M.*

K. Lautermans, 2861.
DE MACHT DER LIEFDE. *Gebr. Dijkstra, Groningen,* 1926. (20.5×15) 234 blz. ing. f 3.—, geb. f 3.90.

Voor zulke boeken sta je als Roomsch mensch perplex. Omdat te savoureeren, moet ge een protestantschen smaak hebben, maar van welke nuanceering, maken wij niet uit. Wij gelooven van de heel fijne. Het thema kan Roomsch worden opgevat: De macht der Liefde wil beteekenen de omzetting van natuurlijke in bovennatuurlijke liefde. Maar de behandeling is voor ons gevoel zoo averechtsch, dat ge er meelij mee krijgt. Een z.g. bekeering op dergelijke overspannen gevoelens is van alle bovennatuurlijke motieven gespeend.

't Komt neer op de reactie van 'n dol verliefd

schoolmeester bij den dood van zijn letterlijk aanbeden vrouw. Eerst verloopt die in overspanning van ongeloof en loopt uit op exces van 't tegenovergestelde. Literair geheel onbelangrijk.
— Bc — *A. v. Delft.*

Aart van der Leeuw, 2862.
DE ZWERFTOCHTEN VAN ODYSSEUS. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1926. (15×10.5) 159 blz. gecart. f 2.20, geb. f 2.95.

Het tweede verhaal van Homerus' onvergelijkelijke Odyssee nam schrijver tot stof voor zijn nadichting, die in een proza werd gehouden van een wondere zuiverheid, dat tevens het typisch bekoorlijke van Homerus' stijl op bevredigende wijze benadert.
Een begeerlijk boekje!
— A — *Dr. H. v. d. M.*

Clarence E. Mulford, 2863.
JOHNNY NELSON EN DE VEEDIEVEN. Vertaald uit het Engelsch door J. H. Akkermans. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1926. Cowboy Serie, (19.5×13.5) 251 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

Dit boek geeft een goeden kijk op het avontuurlijke leven van den cow-puncher, met al zijn beslommeringen. Johnny Nelson weet, ten slotte met behulp van Luke Tedrue, de leden van een veedievenbende een voor een te dooden. De roman is zeer spannend en vlot geschreven en volwassenen kunnen het boek gerust lezen. Een overmatig lezen van dergelijke romans evenwel, moet, vreezen wij, verruwend werken.
— B — *M. v. M.*

E. Philips Oppenheim, 2864.
MYSTERIE. Vertaald uit het Engelsch door Ada van Arkel. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1926. (20×13.5) 238 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.50.

Een mysterie is het heele boek tot aan het slot en volkomen duidelijk is alles dan nog niet. Arnold Chetwode, klerk bij Samuel Weatherley & Co, wordt door zijn patroon Weatherley te dineeren gevraagd, omdat er een bridge-partner noodig is. Chetwode valt erg in den smaak van Mrs. Fenella Weatherley en ook van haar broeder Graaf Sabatini, die er vreemde principes op na houdt. Terstond op het avondfeest begint het mysterie, vreemde mannen sluipen om het huis. Chetwode ziet dat een 'n zegelring met bloedrooden steen draagt. Den volgenden dag moet Chetwode op bevel van zijn patroon in „Milan'' lunchen om Rosario een Joodsch bankier te waarschuwen en ziet hij, hoe deze bij zijn entree wordt neergestoken door een hand waarvan een der vingers met een zegelring met bloedrooden steen is versierd. Nu volgen de avonturen en verwikkelingen elkaar snel op. De roman is goed geschreven en boeiend. Voor volwassenen.
— Bc — *M. v. M.*

Anne Parish, 2865.
DE EEUWIGE VRIJGEZEL. Vertaald uit het Engelsch door Jo van Ammers-Küller. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1926. (20×13.5) 255 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.75.

Wanneer de vertaalster beweert, dat deze roman parallel loopt met haar *Opstandigen,* dan beamen wij zulks gaarne, doch niet zouden wij gaarne onderschrijven, dat in dezen roman gebroken is met de gewone wijze van beeldend beschrijven en atmospheer scheppen. Want nergens vonden wij de sfeer van een ouderwetsch Amerikaansch gezin zoo zuiver getypeerd, dan in dit boek, waarin het wel en wee van de familie Campion beschreven wordt, waarbij de auteur een geslaagd gebruik gemaakt heeft van den dialoog, waarin veel „gebeurt''. Op den avond van het afsterven van vader Campion wordt de vurig-afgebeden zoon Victor geboren. Deze, een verwend moederkindje, berokkent de familie enkel zorg en geen greintje plezier. Door zijn dwingerig dreinen verijdelt hij zelfs, dat zijn moeder ten tweede male huwt. Wanneer moeder ten lange leste sterft, wordt hij 't zorgenkind van zijn drie zusters, die zich en heel hun bezit voor hem prijsgeven, doch hij blijft een volslagen mislukking, een stakker in ieder opzicht, die niet alleen zijn eigen geluk in den weg staat, doch ook dat zijner zussen er aan opoffert, zoodat tenslotte allen een even droevig als meewarig bestaan hebben, tot spot van het jongere geslacht... Om bepaalde onvoorzichtige toespelingen, voor volwassenen.
— Bc — *Dr. H. v. d. M.*

Filip de Pillecijn, 2866.
PIETER FARDÉ. *Standaard-Boekhandel, Brussel,* 1926. (21.5×17.5) 100 blz. ing. Bfr. 7.50.

Het doodsbericht van Petrus Fardé, Leeke-Broeder van Sint Franciscus, wordt in reëel en sappig Vlaamsch hier uitgewerkt tot een boeiend avonturen-verhaal, levenswaar en natuurgetrouw, dat onzen diepen eerbied wekt voor het geduld en de volharding van dezen minderbroeder, meer nog martelaar dan missionaris. Slavernij, verraad, de gruwelijkste geeseling aan een voortgesleepte galg, verlatenheid, schipbreuk, elf maanden eenzaamheid op een rots in zee, niets wordt hem bespaard, maar ook telkens weer strekt Gods reddende hand zich haar hem uit. Zoodat hij tenslotte weer terug in zijn Nederlandsche Provincie, boodschapper wordt al reizend van het eene convent naar het andere, en „in 't jaer ons Heeren 1691'' overlijdt in het convent der Minderbroeders Recollecten te Aken. De goede strijd, dien hij gestreden heeft, is hier verwerkt tot een missie-lectuur ver boven het alledaagsche uit.
— A — *Marie Koenen.*

William le Queux, 2867.
HET GEHEIMZINNIGE TEEKEN. Vertaald door Dicky Wafelbakker. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1926. (17×11) 297 blz. geb. f 1.25.

De jonge rechtsgeleerde Rex Yelverton uit Londen, brengt zijn vacantie door met het beoefenen van wintersport te Mürren. In zijn hotel heeft hij behalve zijn vriend, den Chineeschen dokter Feng, meerdere kennissen, w.o. 'n zekeren Humphreys, 'n rijk bankier, die echter gewoonlijk aan zijn ziekenstoel is gekluisterd. Een jong paartje, pas getrouwd van uit Londen overgekomen, wekt de algemeene bewonderende belangstelling; Stanley Audley is dan ook een knappe sympathieke figuur en z'n bruid Thelma Audley-Shaylor een charmante vrouw. Stanley wordt plotseling weggeroepen door de firma Gordon & Austin te Westminster, alwaar hij ingenieur is en Rex Yelverton belast er zich gaarne mede de jonge mevrouw Audley te chapperoneeren. Deze ontvangt inmiddels per post uit Peking een kostbaar collier van een onbekenden afzender. De Chi-

neesche dokter herkent het als een talisman, een teeken van groote verdiensten bewezen aan de machtige organisatie Thu-tseng, die in dit geval mevr. Audley in bescherming neemt, omwille van haar overleden vader, 'n zee-officier, die destijds in China was. Zoowel Feng als Humphreys schrikken.

Wanneer Stanley niet terugkomt, blijkt bij informatie, dat hij nooit aan 't opgegeven adres in betrekking is geweest.

Nu komen de avonturen! Rex wil Thelma niet aan haar lot overlaten en blijft naar Stanley zoeken, ondanks dreigbrieven en aanslagen op zijn leven. Dr. Feng, Humphreys, Rex, Thelma en Stanley spelen allen een rol in het drama, dat met een blij slot eindigt. Wij willen hier de sluier niet wegnemen die Le Queux zoo handig over de mysteries heeft gespreid in deze goed geschreven detective-roman, waarvan nog een merkwaardigheid is, dat er eigenlijk geen detective 'n rol in speelt.

— B — *M. v. M.*

Wladislaw St. Reymont, 2868.
LODZ, HET LAND VAN BELOFTE. Vertaald uit het Poolsch door R. H. G. Nahuys. *Nijgh & van Ditmar, Rotterdam,* 1926. (21.5×15.5) 445 blz. ing. f 4.—, geb. f 4.90.

„Europa is 'n ouwe schurk geworden". 'n Basterd van die „ouwe schurk" is Lodz. Maar de Joodse groot-industriëlen zijn verkikkerd op die basterd. Hij is hun heilig Palestina, hun land van belofte. Of miljoenen kreperen van ellende, als zij hun miljoentjes maar opstrijken. Ze dansen om het gouden kalf en de modder vliegt naar alle kanten. Temidden van deze gewetenloze olie- en wol-parvenu's maakt de Pool Borowiecki ontegenzeggelijk 'n aangename indruk. Zeker, hij wil ook geld verdienen, maar hij wil ook wèrken, goed werken, niet knoeien. Hij wil vooral zijn werkvolk menslik behandelen. Zo goed als alleen begint hij de strijd met „de zwarte Cherubijnen" van Lodz en... hij overwint.

Lodz is 'n machtig boek juist als *De Boeren*, maar meer gekonsentreerd, niet zo wijdlopig, niet zo lyries overladen, maar soberder gehouden. Hier en daar misschien zelfs wat al te sober. De schrijver bedient zich soms van 'n beduimelde beeldspraak, die alleen nog 'n plaatsje mag vinden in vijfde- of zesde-rangsromannetjes. We veronderstellen natuurlik, dat de vertaler de oorspronkelike tekst juist weergeeft. De komposizie van de roman lijkt ons vrij zwak, even zo goed als die van *De Boeren*.

Of de groot-industrie te Lodz (en waarschijnlik ook elders) nu inderdaad zo verdorven en schreeuwend onrechtvaardig is als de schrijver voorstelt, blijve geheel voor z'n eigen rekening. Romanschrijvers, die in onze tijd grote sociale problemen behandelen zonder diepgaande studie en zonder grote kennis van zaken en dikwels meer drijvend op hun gevoel, dan wel schrijvend volgens diep verstandelik inzicht, spelen volgens onze bescheiden meening 'n uiterst, uiterst gevaarlik spel. Kunstenaars dienen zich ten diepst bewust te blijven van hun verantwoordelikheidsgevoel tegenover de geheele gemeenschap. Ook uit 'n meer biezonder moreel oogpunt, kunnen wij deze nieuwe roman van de grote Poolse schrijver voor katholieken niet onvoorwaardelik aanbevelen.

— Bc — *Chr. Kops O.F.M.*

H. Rider Haggard, 2869.
ALLAN'S VROUW. Vertaald uit het Engelsch door Remko ter Laan. *W. de Haan, Utrecht,* 1926. Succes-Romans, (19×13.5) 232 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

Wanneer men *Marie* gelezen heeft van denzelfden schrijver, in welke roman Allan Quatermain's eerste vrouw een schoone rol speelt, dan valt dit boek tegen, het is niet zoo innig, zoo fijnontroerend. De avonturen met Zoeloes, olifanten en leeuwen en de geheimzinnigheden van Zoeloetoovenaars doen nogal jongensachtig aan, evenals het leven en het sterven van de baviaan-vrouw. Boeiend is de roman wel.

Allan Quatermain, een jong Engelschman, belust op reizen en avontuur, onderneemt een ontdekkingstocht naar de binnenlanden van Zuid-Afrika en ontmoet daar op wonderlijke wijze, Stella, een jong meisje, dat hij vroeger als kleine jongen in Engeland heeft gekend. Haar vader, die de beschaafde wereld verlaten had, uit afkeer en verdriet (z'n vrouw liet hem in den steek), is nu bestuurder van een mooi, bloeiend kafferdorp. De jongelui beminnen elkaar en trouwen; een half wilde vrouw, die door bavianen destijds was gestolen en gevoed, wordt door zoo'n beestachtige jalouzie verteerd, dat ze de jonge vrouw wegrooft en met een pleegdochtertje bij de bavianen verbergt. Na een formeele „veldslag" worden beiden gered, doch Stella sterft vanwege de geleden angsten, als zij haar man een jongen schenkt.

— Bc — *M. v. M.*

H. Rider Haggard, 2870.
MARIE. Vertaald uit het Engelsch door M. Hellema. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1926. Bruna's Bibliotheek, (17×11) 319 blz. gecart. f 1.25.

Een roman over de vreeselijke avonturen en lotgevallen van de Trek-Boeren in Zuid-Afrika, hun lijden door de koortsen, de gevaren van wilde beesten, van den wreeden Zoeloe-koning Dingaan, de onderlinge nijd en het wantrouwen tusschen 't mengelmoes van naties Hollanders, Engelschen, Franschen enz. Wij maken mee den dapperen boerengeneraal Piet Retief en zijn tragisch uiteinde. De heldin van het verhaal is een eenvoudig meisje van Fransche afkomst, Marie Marais en haar liefde voor den jongen Engelschman, Allan Quatermain, die het heele verhaal schrijft, is werkelijk diep-ontroerend. Het boek is mooi, zéér mooi en volwassenen bevelen wij het gaarne aan. Zij zullen voldoende onderscheidings-vermogen bezitten, om te weten, dat men in géén omstandigheid, zich zelf het leven mag benemen, en anderen, alleen uit wettige zelfverdediging, dat wij geen noodlot erkennen en dat een oordeel over het toelaten door God van gruweldaden, niet aan ons is.

— B — *M. v. M.*

R. J. de Stoppelaar, 2871.
VREUGDEN VAN HET ZWERVEN. Geïllustreerd door Anna Roes. *Haga, Den Haag,* 1926. (21×15) 175 blz. geb. f 3.90.

Door zijn simpele schetsen van menschen en dieren en de andere „pure dingen van Gods schepping" heeft schrijver onze liefde weten te wekken voor hetgeen er in dit ondermaansche nog schoon en natuurlijk-ongerept is gebleven Ze geven een voortreffelijk beeld van het dorps-

leven, dat schrijver zelf beleefd heeft en dat hij lief heeft. Ook de geschiedenissen van de dieren (lees slechts die levend-geteekende schets met de fijne interieurtjes: van een muisje, dat geen staartje had) doen aan als lieve sprookjes, die iemand niet meer uit het geheugen gaan.
Een ruime verspreiding wenschen wij de vriendelijke vertellingen van den dominee in 't Friesche waterland toe...
— A — *Hein Hoeben.*

R. J. de Stoppelaar, 2872.
ZON OP DE GOLVEN. Geïllustreerd. *A. G. Schoonderbeek, Laren,* 1926. (25×19) 252 blz. ing. f 4.90, geb. f 5.90.

Schrijver schijnt ons een gelukkig mensch, want slechts gelukkige menschen kunnen met zoo'n blije liefde schrijven over de simpele dingen van Gods schepping: Zon en wind, riet, bloemen, water, vogels.
En hij draagt zijn liefde door zijn fijne schetsen en vriendelijke teekeningen over op den lezer, die dra zijn zware peinzingen over de raadselen der natuur laat varen en vol aandacht zich te luisteren zet naar de wijze ervaringen van iemand, die enkel met een geloovig gemoed diep is doorgedrongen in de geheimen van Gods schepping. Een aantrekkelijk en buitengewoon keurig uitgegeven boek, doorademd van een innige liefde voor de natuur, zooals die is voortgekomen uit de handen van den Maker.
— A — *Dr. H. v. d. M.*

J. Storer Clouston, 2873.
DE MAN DIE OPNIEUW GEZOCHT WERD. Vertaald uit het Engelsch door J. Lourens. *Nijgh & van Ditmar, Rotterdam,* 1926. (21×15.5) 171 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.75.

Ridley en Toothill zijn verliefd op Beatrix Staynes, 'n schatrijke wees, die echter haar vermogen verliest, zoo zij vóór haar 25e jaar trouwt zonder de toestemming van haar voogden: Sir Joshua Horsham en Francis Mandell-Essington, menschen met een ruim geweten; de laatste is tevens zoo'n beetje getikt en „de man die opnieuw gezocht werd". Want Ridley, die de gelukkige is, zoekt hem, trouw geholpen door zijn vriend Toothill, en vele anderen zoeken hem, daar hij uit een inrichting voor schatrijke geesteskranken ontsnapt. De eene partij zoekt hem om toestemming voor een huwelijk te krijgen tusschen Ridley en Beatrix, de andere partij wil 'm „wegwerken" om met 'n andere pretendent de rijke bruidschat te oogsten. De avonturen zijn spannend en dikwijls hoogst komiek. De roman is geestig, maar jammer, hier en daar wat al te luchtig en lichtzinnig van toon. Daarom voor volwassenen met voldoende levenservaring.
— Bc — *M. v. M.*

Stijn Streuvels, 2874.
HERINNERINGEN UIT HET VERLEDEN. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1924. (22×15.5) 280 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.90.

Dit boek bevat een verzameling schetsen, waarvan sommige reeds elders verschenen zijn. Zij omvatten een tijd van 14 jaren (van 1910-'24) en zijn zeer verscheiden van inhoud. In „Onze Streek" herkennen wij in de weelderige, sappige natuurbeschrijving den ouden Stijn Streuvels van den *Vlaschaard,* terwijl andere gedeelten, als, „Mijn Loopbaan op de Planken" en „Onze Fiets in oorlogstijd" ons, wat hun waarde betreft, journalistieke vertelsels niet lijken te boven te gaan. In „Damme" en „Veurn Ambacht" is de stille, ingehouden geest der doode steden meesterlijk weergegeven, maar de uitgerafelde beschrijvingen maken deze stukken vrij „taai". „Het Lied van den Weemoed" is een fijne analyse van de kinderziel.
En eigenlijk zou geheel de bundel den juistgenoemden titel kunnen voeren, want over bijna alles ligt de stille weemoed van het verleden, dat door den schrijver piëteitvol herdacht wordt, hoewel de teerheid van stemming in de verschillende schetsen zeer sterk verschillend is.
— B — *P. A.*

René Thevenin, 2875.
BARNABÉ'S WALVISCH. Vertaald uit het Fransch door C. F. van der Horst. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1926. (19.5×13) 199 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.90.

Een grappig boek, waarin worden verhaald de geestig-moeilijke situaties, waarin de zwerver Barnabé zich geplaatst ziet, die zonder veel voorbereiding opeens de plaats moet vervullen van professor in de „Neopolethnanthropozoölogie". Vlotgeschreven en vol dolle verwikkelingen.
— B — *Dr. H. v. d. M.*

Antoon Thiry, 2876.
MIJNHEER PASTOOR EN ZIJN VOGELEN-PAROCHIE. *Em. Querido, Amsterdam,* 1926. (19×13), 155 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Een schilderijtje van het Vlaamsche platteland, dat door den oorlog uit zijn doening gerukt, in korten tijd den degenereerenden invloed van de verwording dier dagen ondergaat, is de achtergrond waartegen 't conflict zich afspeelt tusschen het idealisme van een goedhartig, hoewel ietwat onnoozel voorgesteld pastoorke en de naakte werkelijkheid der dingen uit die tijden. Verliefd op het Franciskaansche Ideaal der armoede, vraagt hij benoeming voor 'n arme parochie. Op het heidorp, waar hij belandt, tracht hij zijn schapen door de oorlogsweeën heen te helpen.
Zoolang 't kanon buldert, gaat dit goed. Later als zijn parochianen buiten het dorp veel kunnen verdienen, nemen de vogelen hun plaatsen in 't bouwvallige kerkje in. Maar als ook deze ter wille van den Mammon worden verjaagd en gedood, wordt het hem te machtig en keert hij terug naar 't begijnhof, waarvan hij bestuurder was. Gemoedelijk van taal met een bleeken naschemer van Timmermanschen gloed.
— A — *H. Rongen.*

Miguel de Unamuno, 2877.
EEN KEREL UIT EEN STUK. Vertaald uit het Spaansch door Dr. G. J. Geers. Geïllustreerd. *Van Loghum Slaterus & Visser, Arnhem,* 1926. (25.5×16.5) 55 blz. ing. f 1.60, geb. f 2.50.

De „kerel uit één stuk" is een ploert, is een volstrekte ploert, maar is ten minste een mens! Door niets dan de brutheid van zijn ploertendom, dat is „een geweldig verstand in dienst van zijn helse plebejertrots", maakt hij fortuin, voelt hij zich méér dan graafjes en markiesjes, verovert hij — tweemaal — de schone Julia Yanez. „Zij is van *mij*"... „mijn vrouw, iets, dat van *mij* is". — In deze bevestiging van zijn persoon sprak zich

de man helemaal uit. En het vrouwtje martelt zich ziek met de vraag, of de kerel van haar houdt. Voor hem bestaat niet de liefde, waarvan je in boeken leest. Hij is geen tragedieheld, maar in het hart van deze ploert is — neen, géén liefde, — dát, dát heeft geen naam, dat, waardoor hij, uitzinnig, zijn bloed, ál zijn bloed, stort op het lijk der vrouw, die van hem was, het zijne, dat hij zich veroverd had, hij... „de man, die zij van hem gemaakt had".

Het vrouwelik instinkt naast de wil van de man en beider onbewuste, maar diepe, maar afdoende, in werking op elkaar heeft De Unamuno gesuggereerd in deze, bijna geheel in dialoog geschreven vertelling. Hoe ontstellend, hoe duizelig knap! Van welk een strakke, serebrale, spanning en een volle, passionele, geladenheid. Met wat kille hooghartigheid worden de feiten vlug gepasseerd, alleen om de sjacherige laagheid der motieven, even en met één vinger, aan te wijzen. En met wat felle, rode, kontoeren staan die mensen in het donker van hun menselik bedrijf, als voor eeuwig geteekend.

Doch ook: hoe is aan de geringheid al dier bezinningen, aan het geweld dier uitbundige passie, vreemd de hoge en stille mildheid van de Gekruisigde Godmens, die door de „kerel uit één stuk" niet wordt gekend.

— C — *W. A.*

Miguel de Unamuno, 2878.
TANTE TRUI. Vertaald uit het Spaansch door Dr. G. J. Geers. *Van Loghum Slaterus & Visser, Arnhem,* 1926. (20×14) 168 blz. ing. f 2.60, geb. f 3.60.

Op echt Germaansche wijze wordt deze Spanjaard ingeleid bij het Nederlandsche publiek. Men late zich echter niet uit het veld slaan door al die snorkende verheerlijkingen, welke den omslag sieren. Want grootsch van conceptie of belangrijk van inhoud is deze roman in geenen deele! Verrassend — doch niet verbluffend — is alleen de vlotte dialoog, de frissche stylistische beelding en de karakterteekening, die bondig en „af" is. De inhoud laat zich moeilijk weergeven, hetgeen wel te wijten is aan de excentrieke romanhelden en het absurde slot. Unamuno wilde hier blijkbaar uitbeelden de beteekenis van het zusterlijke, dat hier een weldoende kracht blijkt. Waartoe hij teekende de vrouw, die zich in haar liefde volkomen offert door heel haar liefde te wijden aan de kinderen van de man, dien ze lief heeft, maar die haar zuster bovenal verkiest. Tante Trui wordt nu de vormende kracht van dit gezin. Wij kunnen schrijvers verklaring van dit maagdelijke moederschap moeilijk aanvaarden en betreuren het tevens, dat niet met eenige sterkere delicaatheid en fijner omzichtigheid gesproken werd over de intieme dingen des levens.

— C — *M. M.*

Hugh Walpole, 2879,
DRIE OUDE VROUWEN. Vertaald uit het Engelsch door Carry van Bruggen. *Hollandia, Baarn,* 1926. (20×14) 240 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.75.

't Moet een meesterhand zijn, die dit eenvoudig gegeven heeft uitgewerkt. Drie oude, verarmde dames, die in eenzelfde armoedig pension leven, voor wie niemand ter wereld eenige belangstelling heeft. En toch, hoe dit boek stemt tot deernis, het is toch niet somber, het boeit en verwekt telkens een glimlach om de ragfijne ontleding der karakters. Gelukkig, dat de edele ziel, vol godsvertrouwen, mevrouw Amorest door haar zoon wordt geleid uit dat huis, waar zij in stilte zooveel leed.

— A — *J. Kramer.*

Wilma, 2880.
MOEDER STIENEKE. *Uitg. Mij. Holland, Amsterdam,* 1926. (21×15.5) 211 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.

Stieneke beleeft de jammerlijke désillusie, dat haar stil-beminde haar zusje mint en trouwt. Na harden kamp met oplaaiende passie richt zij hare sterke moederinstincten op het weldoen aan de menschheid — daarin wordt haar vrouwzijn ten slotte bevredigd. Heel mooi. Maar 't wordt hier allemaal zoo geëxalteerd beschreven, dat je aan zoo'n leven geen houvast krijgt. 't Is alles exces. Haar vader, de Dominee, is gewoone een heilige, maar een, die zijn twaalfjarig jongetje troost bij de akeligheden van het leven, die hij ondervond bij den dood van een katje, met het paulinisch perspectief op de eschatologische eindverheerlijking, waaraan ook het katje deel zal krijgen! In dien onevenwichtigen trant staat heel dit goed bedoelde, maar levensonware boek.

— B — *A. van Delft.*

Anthony Wynne, 2881.
HET BOOZE OOG. Vertaald uit het Engelsch door Willem van Duynen. *Hollandia, Baarn,* 1926. (20×14) 258 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.75.

Jack Derwich, een jong, maar reeds bekend advocaat, is verloofd met Estelle, de dochter van Sir William Armand, de oudste compagnon van het beroemde advocatenkantoor Armand & Blunder.

Jack wordt tot zijn overgroote verbazing door Estelle, in opdracht van haar vader, weggestuurd, ofschoon ze bekent van hem te houden. Zij haast zich te adverteeren, dat de verloving is verbroken. Jack verlaat Calthorpe Hall om naar London terug te keeren.

Den anderen dag echter is Sir William verdwenen en dank zij het vernuft van Dr. Harley komt spoedig aan het licht, dat Sir William is vermoord en dat hem de oogen zijn uitgestoken! Dan blijkt Estelle plotseling verdwenen en wordt zij, evenals Jack van den misdaad beschuldigd. Wij maken nu spannende avonturen mee; en een schijnbaar onontwarbaar net van verwikkelingen weet de knappe speurder Dr. Harley te ontknoopen. Het boek is boeiend, goed geschreven en keurig uitgegeven, en vooral dit laatste kan van alle detective-romans (w.o. zelfs de allerbeste) *niet* worden getuigd. Enkele situaties maken het boek uitsluitend voor volwassenen geschikt. Wij betreuren de figuur van dominé Hargreave Willoughby, vooral omdat maar al te grif op de goe-gemeente inwerkt: ex uno, disce omnes.

— B — *M. v. M.*

Marie van Zeggelen, 2882.
BIJ HET HART VAN INDIE. Geïllustreerd door M. Bauer. *Scheltema & Holkema, Amsterdam,* 1926. (22×15) 219 blz. ing. f 2.75, geb. f 3.50.

Inderdaad spreekt uit dit vijftal verhalen „het

hart van Indië", want schrijfster geeft ons een breeden zuiveren kijk op land en volk van Java, Celebes en Atjeh.
„Ardjoeno, de Schitterende" bevat een mooie beschrijving van een Javaansche Wajang-voorstelling, en getuigt tevens van een diep inzicht in de Hindoe-beschaving der Javanen.
„De Heilige Boom" is een dessa-verhaal, vertellend van al het leed, dat de Javaansche boer onbewust over zich brengt, door zorgeloosheid en fatalisme. In zijn eenvoud is het van een tragische werkelijkheid, omdat deze kleine drama's bij duizenden voorkomen in de binnenlanden van Java, en als een vloek op het volk blijven rusten.
„Het Mysterie" speelt zich af in een vorstenhuis van Celebes, en hier zijn het vooral de rijke, gloedvolle natuurschilderingen, die aan het verhaal zijn bekoring verleenen.
„I Madinra's Vlucht" munt eveneens uit in knappe en gevoelige beschrijvingen. Het verhaal is ontleend aan den sagenschat der Boegineesche volken, en bewijst dat schrijfster ook in dit cultuurleven diep is doorgedrongen.
„Oud-Adchin" is een beschrijving van den Atjehschen kraton in vroeger tijd. Schrijfster verhaalt het bezoek van Engelsche schepelingen, die door den Sultan plechtig werden ontvangen.
Al deze verhalen zijn geschreven in een voornamen, weelderigen stijl, in zijn preciositeit soms wijzend op invloed van Couperus. Het proza wordt gedragen door een donkeren grondtoon van melancholie en bedwongen emotie, die wel een sterk-Oostersche kleur met zich brengt, maar waarvan wij de echtheid een enkelen keer moeten betwijfelen.
Maar dit zijn slechts kleine vlekjes, die verdwijnen in de woordenpracht van het geheel, en zeker geen schade kunnen doen aan den nobelen zin, waarvan dit werk bezield is.
— B — *Aug. van de Ven.*

DUITSCH.

Knud Andersen, 2883.
DAS MEER. Vertaald uit het Deensch door Else von Hollander-Lossow. *Georg Westermann, Braunschweig,* 1926. (18.5×12.5) 342 blz. geb. M. 7.50.
Een boek van de zee. Meer nog een boek van de menschelijke zee, die huist in den held van het boek, Regnar Groadyb. We maken mee, hoe die jongen op zee, midden in de eenzaamheid en het wilde leven van zeelui op een groot zeilschip, uitgroeit tot een man, die zijn weg kent, en dien weg wil gaan. Zijn moeder en een meisje vullen zijn gedachten, te midden van al wat rondom hem plaats grijpt. Totdat ergens in een havenstad hij besmet raakt en de overtuiging krijgt,dat die dolle stap heel zijn toekomst gaat beheerschen.
Dat houdt hem weg van moeder. Dat drijft hem weg van het meisje, dat op hem gewacht heeft en dat brengt hem tot een soort zelfmoord. Wat kan een boek toch ellendig eindigen. Vooral dit boek met zooveel kracht, met zooveel idealisme, met zooveel ziel geschreven. Natuurlijk om den inhoud voor onvolwassenen heelemaal niet geschikt. Jammer van zoo'n werk, want daar waait de echte frissche zeewind uit menige bladzij u tegemoet.
— Bc — *P. Quirinus, O.Cap.*

Ernst Didring, 2884.
INSELN DES STURMS. Vertaald uit het Zweedsch door Else von Hollander-Lossow. *Georg Westermann, Braunschweig,* 1926. (18.5×13) 385 blz. geb. M. 7.—.
Een prachtig boek vol van de geweldige Noordsche natuur, vol stroom en zee, en harden strijd van menschen tegen de natuurkrachten rondom, en met de natuurkrachten in de menschen zelf. De geschiedenis en de ondergang van het gezin Sjöberg mag het heeten. De ondergang in den strijd tegen storm en zee; de ondergang ook in den strijd tegen de krachten van het kwaad in den mensch. De oude zonde van Sjöberg, toen hij zijn vrouw schaakte en tot de zijne maakte, blijft voortwerken in de kinderen: de gang van de twee stormige stroomen goed en kwaad in den mensch beheerscht het geheel. Om de stof, de voorvallen in een menschenleven, en den aard van behandeling, alleen voor degenen geschikt, die wereldwijsheid en zelfbeheersching bezitten.
— Bc — *P. Quirinus O. Cap.*

Otto von Gottberg, 2885.
DÄMON AFRIKA. *K. F. Koehler, Berlin W 9,* 1927. (19×13) 313 blz. ing. M. 5.—, geb. M. 7.50
Hilde heeft, na een ongelukkig huwelijk gescheiden, haar levenslot verbonden met dat van een blinden suikerplanter in Afrika. Daar in de Afrikaansche wildernis staat zij als „zeldzame" blanke vrouw in het middelpunt der belangstelling van de vele avonturierende planters, die met Zuidersche hartstochtelijkheid dingen naar haar gunst. Doch ze blijft aan de zijde van haar blinden man, dien zij tenslotte verliest, waarna zij zich verheugd „bevrijd" voelt. Alles wordt beschreven met verrassende realiteit en diep inzicht in de psyche van mensch en dier in het tropenland. Maar het geheel is te zwoel en te wuft van sfeer, dan dat wij 't ook maar om eenige literaire reden zouden kunnen aanbevelen.
— C — *Hein Hoeben.*

Nelly Holden, 2886.
ELISABETH CHRYSSANTHIS. *Rikola-Verlag, Wien* 3, 1926. (18.5×12) 179 blz. ing. M. 4.—, geb. M. 5.—.
Aantrekkelijk is dit verhaal voorzeker wijl het afspeelt in een voor ons onbekende wereld en wijl de weelderige beschrijving ons er mee vertrouwd maakt. Christophe von Ternitz, zoon uit een talrijk gezin van een Duitschen officier, wordt door zijn vader het huis ontzegd en hij wordt gezonden naar een bloedverwant in Alexandrië, een rijk koopman met twee dochters. Allen worden daar in vrijheid gedresseerd. Dagelijks gaan allen gezamenlijk zwemmen in het park; geheele nachten brengt één der meisjes door op den rand van het bed van Christophe gezeten en dat zelfde kind sterft als jeugdig morphiniste. De andere dochter, de schoone Elisabeth, wordt een gelukkige vrouw en moeder. Al is het boek nergens grof of stuitend, toch geen aanbevelenswaardige lectuur.
— C — *J. Kramer.*

Dhan Gopal Mukerdschi, 2887.
KARI DER ELEFANT. Vertaald uit het Engelsch door A. Normann. *Rutten & Loening, Frankfurt a. M.,* 1927. (21.5×13.5) 128 blz. ing. M. 3.—, geb. M. 5.—.

Dhan Gopal Mukerdschi, 2888.
JUGENDJAHRE IM DSCHUNGEL. Vertaald uit het Engelsch door A. Normann. *Rutten & Loening, Frankfurt a. M.*, 1927. (21.5×13.5) 208 blz. ing. M. 4.—, geb. M. 6.—.

Beide boeken geven ons een duidelijk inzicht in 't geheimzinnige jungle-leven, dat de schrijver uit eigen aanschouwing kent „zooals een mensch zijn broeder'' en dat hij naar typisch-oostersche wijze „aanbidt met een heilige vreeze en ontzag''. Uit eerstgenoemd werk, dat boeiende beschrijvingen bevat van sensationeele ontmoetingen met panters, olifanten, buffels, neushorens, slangen spreekt een groot meeleven met de dieren in het oerwoud, gepaard aan een diepe kennis over al hun gangen en intieme doeningen in de paradijselijke natuur. Kari, een olifant door schrijver zelf in 't oerwoud buitgemaakt en getemd is een „wijs'' dier, dat des schrijvers trouwste begeleider is op zijn jachten en tochten door de tropische geheimzinnigheden. Op 't eind ontvlucht Kari zijn meester, omdat vreemden 't dier mishandeld hebben.

— B — *Hein Hoeben.*

Joseph Georg Oberkofler, 2889.
SEBASTIAN UND LEIDLIEB *Tyrolia-Verlag, Innsbruck*, 1926. (18×12) 487 blz. geb. M. 5.—.
Sebastian, een tweede Parcival wordt door zijn vader naar het hof van Brixen gezonden, om aldaar het wapenrecht te leeren handhaven. Bij minnezang en vrouwedienst vergeet hij weldra zijn vaderland. Door de schande eener verboden liefde knakt hij Leidlieb's engelreine ziel. Na vele jaren van edelen roemruchten strijd, dingt hij naar de hand van Agnes, een edele maagd. Doch wanneer hij ook haar verloren heeft en afstand gedaan heeft van zijn heerschappij, dan grijpt God's Vaderhand in en beseft Sebastian het ijdele van zijn handelen. Leidlieb noodigt hem uit op den verlaten Valbenstein. Hij volgt haar roepstem, doch uit edelen zieleschroom durft hij haar hand niet aanvaarden. Doch ook zijn levensloop is voleind: zijn vaderland is in gevaar, en bij zijn kloeke pogingen het kerkje te redden, wordt hij onder haar puinhoopen begraven.
Deze Sebastian is geen onwaarschijnlijke historische figuur, maar een Parcival uit dezen tijd. De ontwikkeling van zijn karakter is met groote geloofwaardigheid boeiend gebeeld, zij het dan ook slechts tot zijn ommekeer. Tot het beelden van deze laatste stijging was Oberkofler's dichterskracht ontoereikend. Want doet het niet eenigszins onaangenaam aan, dat Leidlieb, de hoogten harer ontzegging verlatend, nog posthume huwelijksplannen koestert? Is de genade van de opperste erkenning volkomen, wanneer zij naast het geloof en de liefde de „Heimat'' niet omvat? Zeer ongaarne wijzen wij op deze geringe feilen van het overigens gave werk. Oberkofler schildert niet, maar hij beeldt zijn figuren met meedoogenlooze klaarheid. Met ongewone plastieke kracht zijn deze figuren geteekend: de mannen forsch en ruw, de vrouwen liefelijk, teer en edelaardig... En op den achtergrond der hevig bewogen handeling zien wij rijzen de gran dioze wereld der Tiroolsche Alpen...

— Bc — *H. de R.*

Knud Rasmussen, 2890.
DIE GROSZE JAGD. Vertaald uit het Deensch door F. Sieburg. *Rutten & Loening, Frankfurt a. M.*, 1927. (21.5×13.5) 175 blz. ing. M. 4.—, geb. M. 6.—.

Rasmussen, een Groenlander naar geboorte en geest heeft zich met benijdenswaardig gemak ingeleefd in de levenshouding en ziele-aard der eskimo's aan de Noord-westkust van Groenland en vertelt van zijn herhaalde bezoeken aan dit wondere poolland boeiend en gevoelig. Hij laat ons meeleven in zijn relaas met de dagelijksche doeningen der eenzame eskimo's, hun zorgen voor lijfsbehoud in den strijd met de arctische natuurelementen en de poolsche fauna, hun levensregels en voert ons binnen in de geheimzinnige wereld van hun godsdienstige gebruiken, feesten en geestes-bezweringen. Een interessant boek, dat volwassenen geboeid zullen lezen.

— Bc — *Hein Hoeben.*

ENGELSCH.

Almey St. John Adcock, 2891.
MASTER WHERE HE WILL. *Faber & Gwyner, London W. C.* 1, 1926. (19×12.5) 291 blz. geb. Sh. 7/6.

Maris Shatlock groeit als een wilde wingerd op in Dowesdale. Twee broers, Ned en Randle Quantrill raken verliefd op haar. Randle op afstand, Ned van nabij. De liefde van den eerste ligt echter dieper. Hij geeft, buiten haar weten, geld om ze drie jaar op kostschool te zenden, waar hij hoopt, dat ze betere manieren leeren zal. Kort na haar terugkeer ervan huwt ze echter met Ned, die op den avond zelf der bruiloft een slag van een wild paard krijgt. Het leven schiet hij er niet bij in; wel een deel van zijn geestesvermogens. Randle heeft heel wat met hem te stellen, verduurt echter alles. Geen kans op beterschap ziende, verklaart hij zijn liefde aan Maris die weigert ondanks zijn argument, dat de wet ontbinden kan, wat ze gebonden heeft. Zij houdt het evenwel na het spoorloos verdwijnen van Ned, niet langer uit en wordt tooneelspeelster in Londen. Het leven wordt een hel voor Randle. Heel het dorp verdenkt hem van moord, zijn knechten verlaten hem en van gegoeden boer wordt hij straatarm. Hij vindt het lijk van Ned in een put en schrijft terstond aan Maris om haar de vrijheid weer te geven, wijl de kranten haar verloving meldden. Zij komt echter terug, geeft haar carrière op en wil alles voor Randle zijn. Het goddelijke en het bovennatuurlijke zijn te veel afwezig in dit somber menschelijk gebeuren, om kortweg het relaas ervan alleszins prachtig te heeten. De verbeten woede van Randle, die aan zijn broederliefde niet schaadt; zijn gouden hart onder een ruige bast, zijn homerische strijd tegen de ontketende machten van laster, kwaadsprekerij en lichtvaardig oordeel, de heerlijke natuur, die als eb en vloed met het verhaal op en af gaat, de Shakespeariaansche worstelpartij met den waanzinnigen broeder buiten in den winternacht zijn in evenzoovele onvergetelijke bladzijden geschilderd. Al het sombere van Streuvels is hier in stijgend tempo, zonder één lichtstraal en het einde — hoe goed ook op zich zelf — komt te onverwacht, na een hatelijke scène, om ons aanstonds te bevredigen. Al is de roman met een edel hart geschreven, veredelend kunnen we hem niet heeten, al is hij meesterlijk in zijn realisme en pakkend in zijn pessimisme.
Om de drukkende zwaarte van het gegeven en

een paar uitingen van protestantsche vrijzinnigheid, alleen voor volwassenen.
— Bc — *Dr. Raph. Kremers.*

Sherwood Anderson, 2892.
DARK LAUGHTER. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1926. British and American Authors, (16.5×11.5) 263 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Bruce Dudley, voor wien het huwelijk een overblijfsel is van vroegere barbaarschheid, laat zijn vrouw, die evenals hij meewerkt aan een groot blad in Chicago, in den steek, hij weet zelf niet goed waarom, en trekt uit op zwerftocht. Na een hoop wederwaardigheden in het negerrijke Louisiana belandt hij in Old Harbor, waar hij auto-wielen verft en, na een avontuur met de vrouw van zijn patroon, er met deze van door gaat.

Al is Russische invloed goed merkbaar, toch is deze roman echt Amerikaansch, én om zijn inhoud, én om zijn vorm. Doorspekt met typische wendingen en zinspelingen op zeer hedendaagsche toestanden, zal het een oningewijde zonder Desk-book of Idioms heel wat hoofdbrekens kosten. Afgezien dan nog van het feit dat schr. van den hak op den tak springt, en — trouw beeld van onze eeuw — alles dooreenwerpt als in een heksenketel tot een echte warboel zonder zichtbaren draad of merkbaren samenhang.

Het Oude Testament ligt naast Zola en Joyce; Cézanne en Picasso naast El Greco en Fra Angelico; het neger-probleem in Amerika naast het vredesvraagstuk in Europa. Een passage over het nut der reclame, volgt op een episode over het Leger des Heils; een kritische studie over Mark Twain, verloopt in een beschouwing over den moordenaar Loeb, enz. Ons doet het boek glimlachen om zijn begrensd begrip van welgevoeglijkheid en grenzelooze pretentie.
— C — *Dr. Raph. Kremers.*

E. M. Delafield, 2893.
JILL. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1926. British and American Authors, (16.5×11.5) 302 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Jill is de dochter van een avonturierster; als haar moeder haar overbodig vond bij haar avonturiersleven, werd het kind — dat niet katholiek was — tijdelijk op kloosterscholen opgeborgen, dan weer leefde zij 't losbandig leven van haar moeder mee. Wonder boven wonder bleef het meisje, ofschoon zeer levenswijs, onbedorven, haar hart van goud wist trouwe vriendschap te bewaren. Zij eindigt met op 18-jarigen leeftijd een degelijk-geworden gescheiden man te huwen. Al is Jill nog zoo sympathiek, door het leven van haar moeder kan dit boek onmogelijk aanbevolen worden.
— C — *Ellen Russe.*

VIII. GESCHIEDENIS.

FRANSCH.

Gilbert Chinard, 2894.
LES RÉFUGIÉS HUGUENOTS EN AMERIQUE. *Les Belles Lettres, Paris* 6, 1925. (20×13) XXXVII-245 blz. ing. Ffr. 10.—.

Wat heeft Nederland aan dit boek? Het beantwoordt twee vragen, waarvan Frankrijk en Amerika de inzet zijn, maar die ieder ander land zich eveneens stellen kan. De eerste luidt aldus: Waarom blijft de gedachte, het beeld, dat het eene volk zich van het andere gevormd heeft, zich steeds zoo opvallend gelijk? Feit is, dat de betoovering, voortvloeiend uit vooropgezette meeningen, droombeelden en vooroordeelen, die Amerika op de Oude Wereld uitoefent, geenszins wijkt voor politieke en andere werkelijkheden en in ieder geval steeds bovendrijft. En het wantrouwen der Vereenigde Staten tegenover Europa is en blijft de groote bron van hun isolement.

De tweede vraag is enger en ingewikkelder: in welke mate hebben de Fransche Hugenoten de vorming van het Noord-Amerikaansche ras beinvloed? Heel het boek, dat de Fransche Protestanten-emigratie vanaf de inscheping tot aan de ineenvloeiïng en vermenging der ras-elementen volgt, toont aan, hoe moeilijk het antwoord is. Daar afdoende bewijzen en licht-gevende bronnen ontbreken, kan men tegenwoordig weinig met zekerheid achterhalen, zoozeer zijn de Fransche namen verengelscht: Blancpied is Blumpy geworden, Boncoeur: Bunker!

Een hoofdstuk handelt over de Hugenoten en Nieuw-Amsterdam, waarin men ziet, dat de beide rassen elkaar begrepen en onder elkaar talrijke huwelijken sloten.

In het algemeen: gedegen wetenschap en rustige voorzichtigheid, soberheid van oordeel en gematigdheid van toon. Al te bezorgd om neutraal te blijven, waar hij de conflicten tusschen de beide godsdiensten beschrijft, moet men deze bladzijden met de noodige onderscheiding des geestes lezen.
Dom. J. de Vathaire, O.S.B.

Le duc de Saint-Simon, 2895.
EXTRAITS DES „MÉMOIRES", Geïllustreerd. *Jules Tallandier, Paris* 14, 1926. (20.5×13.5) XXII-230 blz.

De hertog de Saint Simon, naijverig op zijn titels en voorrechten, opgesloten in de vooroordeelen zijner kaste, is nooit de objectieve geschiedschrijver der laatste regeeringsjaren van Lodewijk XIV kunnen worden, al heeft hij het ook gewild. Wel laat hij er zich op voorstaan, dat hij op de hoogte is en de feiten juist weergeeft, hetgeen men hem graag toegeeft; tevens geeft hij voor, te verhalen en te beoordeelen zonder zich tot het eigenlijk schrijversbaantje te verlagen: ook dit geeft men toe, maar hier krijgt men vat op hem.

Volgens hem draait alles om het hof van Versailles: niet zoozeer het hof van den Koning, centrum van den staat, sterrenwacht der buitenlandsche politiek, kunsthaard en schatkamer van Frankrijk, als wel om de kuiperijen der hovelingen en den naijver onder den hoogen adel, die hij met zeldzame scherpzinnigheid en ongetemde hartstochtelijkheid beschrijft. Lodewijk XIV, dezen gewetensvollen vorst, heeft hij nooit begrepen of bemind; iedere gelegenheid benut hij om hem zooveel mogelijk naar omlaag te halen. Trouwens, wie heeft hij dan wel bemind van al de personen, die hij met zulk een onnavolgbaar meesterschap geschetst heeft? Zijn toon is vaak hekelend, vaak komisch spottend maar steeds meedoogenloos; zijn taal is soms vreemd maar bijna altijd vol gloed en pracht; zijn penseel is onbescheiden maar warm van tint. Met recht zegt Louis Bertrand in zijn voorwoord: hij

laat ons de groote bedrijven en de hoofdspelers dezer voorbije wereld zien.

Dom. J. de Vathaire, O.S.B.

Madame Léon Daudet, 2896.
LA VIE ET LA MORT DE PHILIPPE. *Arthème Fayard, Paris* 6, 1926. (18.5×12) 220 blz.

Critici met beperkt doorzicht hebben gezegd: Waarom moet 'n moeder van zulke intieme zaken den sluier lichten? Waarom heeft zij zich niet liever opgesloten in haar smart? Katholieke beoordeelaars hebben met die wakkere vrouw geantwoord, dat de rechten der waarheid onschendbaar zijn en dat er 'n oogenblik komt, waarop de waarheid zich verplicht weet alle onwaarschijnlijkheden en alle leugens uit een te drijven.

Deze zaak, welke nog niet gedoofd is en zoozeer de opinie van 't Fransche volk bewogen heeft, vinden we hier geplaatst in een helder licht. De zoon van den grooten royalist Daudet werd christelijk opgevoed, in den kring eener familie, waar de eenheid heerschte; hij was vrijuit katholiek. Niets kon hem leiden tot 'n zelfmoord-gedachte, waartegen Père Janvier protesteert... doch verachtelijke lieden hadden zich te wreken om de slagen, welke zijn vader toebrengt aan de vijanden van zijn land.

Dom. J. de Vathaire, O.S.B.

DUITSCH.

Prof. Dr. Richard Fesler, 2897.
DIE POLITIK KAISER KARLS UND DER WENDEPUNKT DES WELTKRIEGES. *J. F. Lehmann, München,* 1925. (23×17) 310 blz. ing. M. 8.—, geb. M. 10.—.

Dit boek is belangrijk doordat het geeft de uitvoerige bijzonderheden van de geheime vredesonderhandelingen, die tijdens den wereld-oorlog in de jaren 1916 en '17 gevoerd zijn, tusschen den jongen keizer Karel van Oostenrijk en diens zwager prins Sixtus van Bourbon-Parma, die daarbij optrad als vurig aanhanger der Fransche belangen. De hoogleeraar Fesler verwerkt hier in strenge wetenschappelijke zakelijkheid de groote massa gegevens, welke over deze zaak in den stroom der wereldoorlog-literatuur is losgekomen, o.a. in velerlei gedenkschriften van leidende persoonlijkheden. De voornaamste bron is wel het boek, dat prins Sixtus zelf reeds in 1920 te Parijs heeft doen verschijnen: *L'offre de paix séparée de l'Autriche,* waarin hij uitvoerig en openhartig verhaalt, alwat hij gedaan heeft om Oostenrijk van Duitschland los te scheuren door te trachten, met Oostenrijk een dragelijken vrede te doen sluiten door de Entente. Bekend vooral is gebleven de brief, door Sixtus aan zijn zwager Karel gedicteerd, waarin deze voor het Duitsche Rijk zeer onaangename dingen aan de Fransche regeering schreef, waarvan Fesler de merkwaardige totstandkoming tot in de kleine bijzonderheden kan mededeelen. Ook over de persoon en de familie-betrekkingen van prins Sixtus bevat dit werk zeer belangwekkende ophelderingen, die de gebeurtenissen plaatsen in een ruimer historisch kader. Met Fesler's kritiek op de daden van den Oostenrijkschen Minister graaf Czernin zal men het wellicht niet eens kunnen zijn.

Dr. L. J. C. van Gorkom.

Friedrich Gundolf, 2898.
CAESAR IM NEUNZEHNTEN JAHRHUNDERT. *Georg Bondi, Berlin,* 1926. (21.5×15.5) 90 blz. ing. M. 3.—, geb. M. 5.—.

Angstwekkend geleerd en knap van voorstelling. Om zijn suggestieve opmerkingen over allerlei menschen en dingen gevaarlijk. Het boek kan niet aan den eersten den besten katholiek in handen worden gegeven, moet gelezen worden met den geest des onderscheids.

Dr. P. C. de Brouwer.

Correspondentie.

81. *Th. S.* te *A.* Vor Weihnachten bereits ist im Verlage von Jakob Hegner, Hellerau bei Dresden eine deutsche Uebersetzung erschienen vom Erstlingsromane des George Bernanos: *Sous le Soleil de Satan,* welches Buch die *Germania* genannt hat: „ein erstaunliches Meisterwerk von selten erlebter Tiefe."

82. *J. v. d. G.* te *W.* Als U iets moois wenscht over het donkere, phantastische mijnwerkersleven — in Duitschland bestaat een zeer bloeiende „Bergwerker-dichtung" — verwijzen wij U naar het pasverschenen boek van den Westfaalschen mijnwerker Walter Vollmer: *Das Rufen im Schacht,* (Volksvereinsverlag, M. Gladbach): een bundel gedichten en prozastukken vol gloed en kleur en tevens een hartstochtelijke oproep om het harde lot te helpen verbeteren dier arme duikers in de geheimzinnige diepten der aarde.

83. *Br. A.* te *M.* Uw vraag heeft ons blijde verrast. In Uwe positie en met Uwe volrijpe ontwikkeling hebt U het volste recht U te oriënteeren over dergelijke vragen. Uw beoordeeling der jongenspsyche zal er wel bij varen. Voor lectuur raden wij U aan: *Einführung in die Psychiatrie* door Dr. H. Schlöss, (Herder, Freiburg); *Die Tiefen der Seele* door Dr. J. Klug (Schöningh, Paderborn); *Kind und Volk* door Hermann Muckermann (Herder, Freiburg); *Wanderungen durch das gesunde und kranke Seelenleben bei Kindern und Erwachsenen* door Dr. med. Rhaban Liertz (Kösel, Kempten).

84. *M. O.* te *A.* De hai-kai-stroof — het drieregelig lyrisch epigram — is eeuwen lang de eenige uitingsvorm der Japansche lyriek geweest en werd de laatste jaren op Europeesche bodem overgeplant, waar zij vooral in Duitschland en Frankrijk vele beoefenaars gevonden heeft. Deze dichters werken met schokken, aan electrische ontladingen gelijk: snel voortrazende beelden, sterk overdreven uitdrukkingen, onverwachte slotwendingen. Hoe korter het vers is, des te langer moeten de aangeraakte zielesnaren natrillen.

85. *J. C. M.* te *E.* Bij expeditie van zóóveel exemplaren, kan (jammer genoeg) onmogelijk voor deze of gene 'n uitzondering worden gemaakt. Het vouwen geeft stevigte aan de zending; alles in karton-verpakking wordt te duur!

Nieuwe Serie Wandplaten

NEDERLANDSCH OOST-INDIË.

ACHT PLATEN

gedrukt naar schilderijen van Menno van Meeteren-Brouwer. Formaat 85 × 115 cM., waarbij

ACHT HANDLEIDINGEN

door J. Koning met medewerking van D. Wouters prachtig geïllustreerd met reproducties naar fotografieën Prijs der Handleidingen f1.75. Bij de plaat besteld f1.25

JUIST VERSCHENEN:

de Achtste Serie van 4 platen van de Aardrijkskundige Wandplaten v. Nederland

van R. Schuiling en J. M. de Feijter.
Plaat 29. Beeklandschap bij Winterswijk door *Jan Sluyters*. — Plaat 30. De St. Pietersberg door *Louis Bron*. — Plaat 31. Ven bij Oisterwijk door *H. J. Wolter*. — Plaat 32. Groentenveiling te Loosduinen door *P. v. d. Hem*.
Handleidingen ter perse; prijs f 1.25
Bij de plaat besteld . . . f 0,90

Van beide bovenstaande uitgaven is de prijs per plaat
LOS F 3.40, OP KARTON F 4.40

Ook verkrijgbaar met afneembare houten rollen, systeem Keiser. — Op aanvraag *gratis* verkleinde reproducties verkrijgbaar.

P. NOORDHOFF, Groningen

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

Zooeven verscheen:
DE DERDE DRUK

VERLEGENHEID,

bedeesdheid, bevangenheid, angst, vrees, verwarring, ontroering tegenover hoogerstaanden, tegenover eene andere sekse, in gezelschap en hunne onmiddellijke genezing door eene eenvoudige methode, kosteloos overal en door eenieder aan te wenden.

Prijs f 2.25, franco p. p. f 2.50. Verkrijgbaar in elken boekhandel en bij den uitgever G. J. SLOTHOUWER te Amersfoort
Uitvoerig prospectus wordt op aanvraag kosteloos toegezonden.

N.V. Fabriek van verpakte Voedings- en Verbruiksartikelen „HOLLAND" - Tilburg

Puddingpoeder

Ice Creampoeder
Roompoeder
Custard Powder

Een Abonnement op de KEURBOEKERIJ geeft U groote voordeelen

VERSCHENEN:
Lekeux. P. Martiaal

Maggy

vertaald
door Pater Athanaan Buttiens
f 1.25.

Mijn Roode Kloosters

vertaald door denzelfde
f 0.75.

Alleenverkoop voor Nederland
bij Adr. M. KLEMANN
Boekverkooper
Broerenstraat 31, ARNHEM

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

Keurwerkjes

voor Kinderen	voor Ouderen
Spijze der Engelen in acht bandjes.	De Heilige der geheele wereld.
Band van Liefde.	De trouwe vereerder van den H. Gerardus Majella in twee bandjes.
Jezus mijn Vriend in twee bandjes.	God kennen en dienen.
Mijn Eerste Communieboekje in vijf bandjes.	De zes Zondagen ter eere van den H. Aloysius.
Misgebeden.	De Navolging van Christus in drie banden.
Kruiswegoefeningen.	Kritieke Jaren.

Electrische Drukkerij en Uitgeverij v.h. St. Gregoriushuis :: Utrecht

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Zoo juist verschenen :

HOE 'T VROEGER WAS

SCHETSEN TER INLEIDING TOT DE GESCHIEDENIS VAN ONDERWIJS EN OPVOEDING

door P. L. VAN ECK Jr.
Assistent-Direkteur van 't „Nederlandsch Schoolmuseum" te Amsterdam.

Met een woord vooraf van
Prof. Dr. J. H. Gunning Wz.

Met 8 platen en illustraties tusschen den tekst

Prijs, gebonden . . . . . f 3.90

UITGAVE VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. K

Gier-Wally

Een Tyroolsch verhaal van
Willemine von Hillern.

6e Druk.
Ing. f 1.25 . . . . Geb. f 1.75

Over dit buitengewoon drama van moed en liefde, van kracht en haat, van wraak en verzoening — het stoere Alpen-drama, dat avontuurlijk verloopt, maar dat blij eindigt, schreef de heer C. Busken Huet o a.: elke aanbeveling van dit werk kan overbodig geacht worden. Men weet, dat die bewondering volkomen gewettigd is. Zij, die het niet weten, moeten den roman koopen, die opweegt tegen een dozijn van Marlitt en Eschstruth.
Het Vaderland.

K K

Als Uw kinderen zich hebben bezeerd
gebruik dan dadelijk
PUROL

Electr. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. F. Smits-Salters
Vuchterstr. 12?, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

HOMMES'
Koffie en Thee
Groningen Anno 1822

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST. LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Stoomwasscherij „OUDEN RIJN"
C. DE RIJK
Merwedekanaal 5 UTRECHT Telefoon 707
Voor Utrecht als eenigste Stoomwasscherij

MEIJER & JOSEPHY
Molenstraat 76 NIJMEGEN Telephoon 259
STEEDS HET NIEUWSTE IN
ZIJDEN EN WOLLEN STOFFEN

Rund-, Kalfs- en Varkensslachterij
W. H. Neerincx voorheen RUYS
BEMUURDE WEERD O.Z. 7 - Telef. 10364 - UTRECHT
Specialiteit in FIJNE VLEESCHWAREN.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN
CENTRALE ARNHEM
HET ADRES VOOR ALLE INRICHTINGEN
VRAAGT PRIJS OF MONSTERS

Jus de Calabre
(drop) onverbeterlijk tegen den hoest.
CONFISERIE INSULINDE
ST. JORISSTR. 14-14a
Tel. 1494 - NIJMEGEN

Chocolaterie Kerzen, Groote Oord 4. Arnhem

Denkt om Uw Stempelband à f1,50

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

17½ cent

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO

No 5 — 1 MAART 1927

INHOUD:

Jos. van Wely, O.P.: Sint Teresia vertaald.
M. v. M.: Mijnheer Pastoor bij de armen.
Ed. A. Serrarens: Romantiek en Katholicisme in Nederland.
G. de van der Schueren: Amerikaansche cultuur in de practijk.
H. H.: De religieuze bouwkunst van Dom Bellot.
Herluf van Merlet: ..... De Heilige Berg.
Verscheidenheden.
Correspondentie.

Jo van Ammers-Küller

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

KUNSTHANDEL

UITGEVERIJ

N.V. Boekhandel Triborgh

STATIONSSTRAAT 31 — TILBURG
TELEFOON INTERC. 1233

LEVERT ALLE BINNEN- EN BUITENLANDSCHE BOEKWERKEN EN TIJDSCHRIFTEN DOOR GEHEEL NEDERLAND EN KOLONIËN

POSTREKENING 50800

Historisch Tijdschrift

onder redactie van Prof. Dr. Th. Goossens, Prof. Dr. H. Huijbers, Prof. W. Mulder S. J., Prof Dr. J. Witlox.
Het door katholiek en niet-katholiek hooggewaardeerde katholiek geschiedkundig tijdschrift.
Abonnement f 4.50 per jaar franco per post.
Vraagt proefnummer.
DRUKKERIJ
Henri Bergmans & Cie.
TILBURG.

Abonneert U op:

Tijdschrift voor Zielkunde en Opvoedingsleer.
f 8.75 per jaar.

Tijdschrift voor Taal en Letteren
f 7.50 per jaar.

R. K. JEUGDBIBLIOTHEEK
Uitgave Van Putten en Oortmeijer, Alkmaar

In deze serie zijn de navolgende boeken verschenen, welke met onverdeeld schitterende recensies de lezende jeugd worden aanbevolen; leeftijd 10-16 jaar.
De Erfgenaam door *Cecilia*.
Aranka door *Cecilia*.
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg*.
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits*.
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia*.
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen*.
Blanke wegwijzers door *Cecilia*.
John, Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz*.
Alle boeken zijn door den Keurraad goedgekeurd.
PRIJS PER DEEL f 1.25. Gebonden f 2.00.
Per abonnement van 12 deelen f 12.00 en f 20.00

Abonneert U op
„WIJ"
Katholiek Maandblad
Abonnementsprijs 2.50 gld. per jaar
12 afleveringen van 32 pag. op opdikkend papier gedrukt.
Proefnummer kosteloos.
ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„St. Oda"
St. OEDENRODE
Eerste Kwaliteit
Roomboter met Rijksmerk
SPECIALE CONDITIES VOOR KLOOSTERS en GESTICHTEN

JUGENDBÜCHEREI

des Vereins kath. deutscher Lehrerinnen.

Als Klassen-u. Hauslektüre bewährt und empfohlen.
Bislang 26 Bände erschienen.
Verzeichnis gratis.
In verschiedenfarbigem Ganzleinen gebunden jedes Bändchen
Mk. 1.50
oder portofrei 1.- hfl.

Verlag der Alphonsus-Buchhandlung
Münster, Westfalen.

A. GRÜNBAUM.

HERRSCHEN UND LIEBEN

als Grundlagen der philosophischen Weltanschauungen

geheftet M. 6,—. gebunden M. 9,—.

„... Psychognosis nennt der Verfasser den treibenden Faktor, auf den er die einzelnen Motive der Weltanschauung zurückführen und dessen Wirken im Bau der Weltanschauungsstrukturen er aufdecken will. In klarer und tiefschürfender Weise geht er nun in seiner Schrift mit diesem Pflug durch das Erdreich der menschlichen Seele und des menschlichen Geistes und analysiert so die Wurzeln der herschgierigen und der liebenden Weltanschauung. Grünbaum klärt nicht nur wichtige Fundamente der Philosophie; seine Schrift scheint mir besonders für Psychoanalytiker von grösstem Wert zu sein."

(Berner Bund).

Verlag von Friedrich Cohen in Bonn am Rhein

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

CENTRAAL BUREAU DER UITGAVEN BETREFFENDE DE
H. THERESIA VAN 'T KINDJE JEZUS
LISIEUX (FRANKRIJK)

Filiaal voor België, Holland en Het Groot Hertogdom Luxemburg: Groote Markt 15, BRUSSEL
Het Centraal Bureau heeft het algemeen Depôt van al de uitgaven (boeken, prentjes, beelden medailles, verschillende voorwerpen, enz.) vergund door de Carmel van Lisieux.

VRAAGT PRIJSOPGAVE

MODELSLAGERIJ G. BANNENBERG
KLEINE BERG 33, EINDHOVEN, TELEFOON INT 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds-, Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastories, door het geheele land.
VRAAGT PRIJSCOURANT EN CONDITIES.

Firma Grippeling & Co
B. BROM
Keizersgracht 196, Amsterdam, Telefoon 42771
THEE- EN KOFFIEHANDEL
Speciale condities voor R.K. Instellingen.

N. V. METABANK
(MERCANTIEL-, EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661
DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK
ALLE BANKZAKEN

Een belangrijke uitgave.

LICHT

onder hoofdredactie van JOHN KOOY, met medewerking van diverse deskundigen en autoriteiten.

„*Licht*" wil een wegwijzer zijn; het zal in een wisselende reeks van afbeeldingen en beschrijvingen al het groote en levende, al het merkwaardige en belangwekkende toonen, dat deze tijd en vroegere eeuwen aan kennis en schoonheid hebben opgeleverd. Maar het zal niet alleen nieuwe indrukken en nieuwe kennis verbreiden, het zal de feiten ook ordenen en rangschikken en den innigen samenhang en het omvattend verband, dat den geheelen berg van kennis tot een eenheid maakt, in het licht stellen." De redacteur staat voor een zware en verantwoordelijke taak. Wij hopen, dat hij ook katholieke deskundigen aan zijn werk zal weten te verbinden, zoodat wij niet den stervenden Goethe behoeven na te zeggen: „Mehr Licht". *Boekzaal der geheele wereld.*

Hoeveel kost „Licht"?

Hoeveel kosten meer dan 3300 bladzijden met meer dan 5000 gekleurde en ongekleurde platen, verdeeld over 104 afleveringen in evenveel gekleurde en telkens verschillende omslagen? Hoeveel kost dit boekwerk, waarvoor mooie stempelbanden in linnen of halfleer verkrijgbaar worden gesteld en dat, gebonden in vier zware deelen, een sieraad vormt voor elke boekenkast.

Niet meer dan 35 cent per week, f 1.50 per maand of f 4.50 per drie maanden gedurende twee jaar.

In Denemarken verscheen twee jaar geleden een uitgave van gelijke strekking en omvang en bereikte binnen enkele maanden een oplage van meer dan 120.000 exemplaren, waarvan alleen in Kopenhagen 38000. Dat moet in Nederland ook kunnen!

Abonnementen kunnen bij iederen boekhandelaar en bij den Uitgever: W. DE HAAN, Rembrandtkade 35, Utrecht, worden besteld. De afleveringen zijn niet los verkrijgbaar.

W. DE HAAN - UTRECHT.

ADVERTEERAN HELPT NIET

Er zijn moedeloozen, die na nutteloos „experimenteeren" deze verzuchting slaken en ze is volkomen juist... in bijzondere gevallen, maar in haar algemeenheid is ze dwaas.
Eens beweerde 'n luchtschipper bij 'n manquement en route, zeer ter snede: „Zwemmen helpt niet!" maar geen normaal mensch zal toch durven beweren, dat de edele zwemkunst heelemaal geen zin heeft. (Hierbij zij opgemerkt, dat bedoelde luchtvaarder in 'n rivier terecht kwam!)
En toch zijn er werkelijk menschen, die adverteeren qualificeeren als „Geld weggooien!" e.d.
Men ziet ze zoo nu en dan adverteeren, geheel willekeurig; maar vergeten zij niet zich af te vragen:

1e. Heb ik iets goeds aan te bieden tegen concurreerenden prijs?

2e. Kom ik onder de aandacht van mijn publiek op de goede manier?

3e. Adverteer ik in de voor mij geschikte bladen?

Wanneer men iets heeft te verkoopen, moet het artikel toch begeerlijker zijn voor den aspirant-kooper, dan de gevraagde prijs!
En als men dan ziet, nog niet zoo zeer wát er al niet wordt te koop aangeboden, alswel *hoe* en *waar*... ja, dan moet men beamen: „Adverteeren helpt niet!"

't Is niet 't geld, dat U voor 'n annonce betaalt, dat de doorslag geeft om te slagen. En wanneer U 'n goed artikel tegen schappelijken prijs op de markt brengt en in een voor U geschikt blad adverteert, dan is U er nog lang niet; dan moet U nog pas beginnen, nl. om de aspirant-koopers te *overtuigen*.

't Is werkelijk hopeloos, zooals men soms „adverteert".
Hoe wil men toch anderen „enthousiast" maken voor iets, wanneer men zelf niet enthousiast is!
Men staat er op, zelf den inkoop van de advertentiën te regelen, alsof dat alléén maar

van belang is... en 't „verzorgen" van den advertentie-tekst laat men over aan z'n jongste bediende. Tenzij men ten slotte nog geluk heeft, als bovenbedoelde luchtvaarder, moeten we weer beamen: „'t Loont niet! 't Is geld weggooien!"

't Zijn meestal dezulken, die vallen van 't eene uiterste in 't andere: „Adverteeren helpt niet." Voor hen is adverteeren toch altijd zoo iets als 'n asperine-tabletje, 'n beetje zuur (Wat 'n geld, zoo'n annonce!) maar wat doet men al niet voor „Sanierung".
Zij zien alleen maar wat ze betalen, alsof ze 'n gelukspenning (liefst tegen halven prijs) kunnen koopen voor 'n automaat: 'n annonce, 'n druk op den knop, en 't geluk valt in de schoot! Ja, als zaken-doen eens zoo eenvoudig ware, wat waren dan alle menschen fluks zaken-bollebozen. Zelfs bedrijfskapitaal kon men er bij ontberen: 'n annonce, en de orders stroomen binnen!

De verstandige zakenman weet wel beter. Hij trekt jaarlijks een behoorlijk bedrag uit voor de reclame, die hij oordeelkundig verdeelt en hij besteedt al zijn aandacht aan de opstelling van pakkende advertentie-teksten, die immers zijn zaak naar buiten dragen (persoonlijk komt hij toch ook graag goed voor den dag), die moeten overtuigen (zijn reizigers zijn toch ook welbespraakt), en hij adverteert met bekwame energie en volharding, want hij is niet alléén op de wereld en niet zoo verwaand te denken, dat men onmogelijk buiten *zijn* artikelen kan en dat die van zijn concurrenten onbekend, onbemind of minderwaardig zijn.

Wat we met dat alles willen zeggen?
We deden 'n paar grepen uit bestellingen op reclame in „*Boekzaal*". Dáár vindt U 't antwoord.

En verder zijn we 't onder bovenstaande reserves roerend eens met alle zwartkijkers, die beweren: „Adverteeren helpt niet!"... tenzij in 'n geschikt blad, dus ook

tenzij in Boekzaal der geheele wereld

DE NATUURKRACHTEN

in dienst der geneeskunde, vindt U deskundig en duidelijk bevattelijk en aanschouwelijk omschreven in:

Dr. J. C. Mom, NATUURGENEESWIJZE
(PHYSISCHE THERAPIE)

Nadere uiteenzetting en handleiding methode Pastor Kneipp. Een werk, dat U richting wijst bij de praktische toepassing van deze veldwinnende geneesmethode. Speciaal voor dit werk genomen 87 FOTO'S verluchten dit eerste klasse werk, en toonen o.m. de *begietings-voorbeelden* voor waterbehandeling.

In keurigen band gebonden slechts f 4.90

Uitgave: LA RIVIÈRE & VOORHOEVE — ZWOLLE
In den Boekhandel verkrijgbaar. — Postgiro 8419.
NU is het de juiste tijd dit werk aan te schaffen!

Waskaarsenfabriek, Wasbleekerij
Firma Gebrs. Bolsius
v/h Fa A. Bolsius, SCHIJNDEL

Opgericht 1878 Opgericht 1878

LEVERT TEGEN MATIGE PRIJZEN ALLE SOORTEN
Liturgische Kaarsen en Offerkaarsen
Gebleekte Bijenwas — Kaarsenkatoen.

FABRIEK VAN DE BEKENDE
„Alpengloei" Nacht- en Theelichten
EENIGE
Fabriek der Devotielichten
Vraagt prijs en proeforder

VOOR FIJNE LEDERWAREN EN REISKOFFERS HET ADRES
BONNIER
RIJNSTRAAT 68 - Telef. 2493
ARNHEM

Wilco Conservenfabriek
WARFFUM (Gron.)
levert prima Busgroenten, gedroogde groenten, uienpoeder.
Kloosters, gestichten, pensionaten speciale conditie's

„DE KAASHANDEL"
C. G. la Poutré
Amsterd. Straatweg 170
UTRECHT
Tel. 12955 Gironummer 6749
Het adres voor Kloosters en Gestichten.
Vraagt prijscourant.
Fijnste kwaliteiten.
Laagste prijzen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek „Heeze Leende"
HEEZE.
Prima Roomboter met rijksmerk.
Telefoon 10

Zaadhandel Wed. H. v. d. Boogaard
NIJMEGEN Gevestigd 1870
Kloosters en Gestichten extra kortingen

VICTORIA-WATER
Heeft gunstige invloed OBERLAHNSTEIN op de spijsverteering

PETIT & FRITSEN
KLOKKENGIETERS
AARLE-RIXTEL (N.Br.)

SINT TERESIA VERTAALD.

Een zoo volledige uitgave [1]) als ons hier geboden wordt is in het Nederlandsch tot nu toe niet verschenen. Wat een arbeid daarvoor noodig, is valt bijna niet aan te geven. Maar de geestelijke winst, door dien opofferenden arbeid mogelijk geworden, is even onberekenbaar.

Het feit, dat hier met onuitputtelijke en deskundige toewijding getracht wordt de geestelijke wereld van Teresia in ons modern Nederlandsch tot een zoo mogelijk gelijkwaardige uitdrukking te brengen, is reeds op zich zelf een daad van beteekenis. Al vroeger [2]), naar aanleiding van de Fransche vertaling van Ruusbroec, mochten wij er aan herinneren, hoe ons katholiek geestesleven in het Latijn en in talen, die met het Latijn middellijk of onmiddellijk in betrekking staan, dikwijls gemakkelijker tot uiting kon komen. Bij ons en bij anderen werd hier en wordt nog van het eigen taalvermogen herhaaldelijk een heel wat straffer krachtsinspanning vereischt. Ook de Vlaamsche pioniers, die op het oogenblik aan de Nederlandsche vertaling van St. Thomas'*Summa Theologica* zwoegen hebben dat reeds zwaar moeten ondervinden. Toch ligt in elke eerlijke poging om de werken van onze grootste katholieke geesten in nieuw Nederlandsch weer te geven een doeltreffend middel om ons hier vooruit te helpen. Daarom alleen reeds mag aan Moller, Frans Erens en ook enkele anderen, verdiende hulde worden gebracht.

Op dezelfde waardeering mogen nu ook de Teresia-vertalers rechtmatig aanspraak maken. Den onvergelijkelijken rijkdom van geestesleven en ziele-ondervinding, dien de H. Teresia in het aan 't Latijn verwante Spaansch met zooveel overmacht ook over den vorm heeft neergelegd, tot ons te brengen in een modern Nederlandsch, dat ernstig aan het oorspronkelijke geëvenredigd tracht te zijn, is een taalkundige meesterproef, die door elken ingewijde hoog zal worden aangeslagen.

Maar vanzelfsprekend is het eigenlijke doel, daarmee ook de grootste belooning van al dien arbeid, dat de werken van St. Teresia nu ook in het Nederlandsch algemeen toegankelijk worden. En hun karakter brengt mee, dat dit voor breede kringen onder ons beteekenis heeft.

Want ze zijn hoofdzakelijk waarnemend zielkundig en naar de feiten beschrijvend, geven meer afgeronde voorstelling en concrete vastlegging dan afgetrokken bespiegeling, slaan daarbij overal in door een hooge maar tegelijk practische, dadelijk toe te passen levenswijsheid, die al de inzinkingen en verheffingen van den geestelijken opgang begrijpend overschouwt. Juist daarom kunnen ze algemeener genoten worden door allen, die weten te lezen, ook door velen, voor wie een strenger bespiegelende mystiek niet of nauwelijks te volgen zou zijn. Zelfs de herdenking van haar verhevenste vervoeringen brengt de Heilige dikwijls minder tot een poging om den inhoud van haar bovennatuurlijke omvatting weer te geven in een benaderenden gedachtenbouw, zooals Johannes van het Kruis, Ruusbroec en anderen dit telkens beproeven, dan wel tot een ontroerde uiting van haar alles beheerschend geluksgevoel of tot een gestamelde bekentenis van eigen kleinheid en zonde tegenover de grootheid en goedheid van „Zijn goddelijke Ma esteit", waarbij de bevangen stem soms in onmacht, in mysterievolle stilte vergaat.

En al heeft Teresia in haar ervaringen en on e vindingen, in haar aanwijzigingen en waarschuwingen een bepaalde orde gebracht, al schrikt ze niet voor redeneeringen en gevolgtrekkingen terug, ze heeft over het algemeen toch geen theologische verantwoording, systematiseering en verwerking willen geven, zooals we dat vinden bij den H. Johannes van het Kruis, die het vorig jaar zonder veel ophef maar tot veler oprechte blijdschap onder het getal der Kerkleeraars is opgenomen. Theologisch en wijsgeerig niet geschoold, zag zij, dat een dergelijke taak niet tot haar roeping behoorde, al was zij meer dan iemand overtuigd, dat haar geschriften voor alles met een gezonde theologie in overeenstemming moesten zijn, zooals haar ijverige raadpleging van erkende theologanten voortdurend bewijst.

Het mag nu waar zijn, dat Teresia soms een onvasten en zwevenden indruk maakt, waar zij zich tegen haar gewone houding in, toch tot een wetenschappelijke verantwoording laat leiden. Van den anderen kant blijft zij vrij van het gevaar, dat in een buitensporige doorvoering van eenmaal vooropgezette theorieën dreigt, zooals dat bij Ruusbroec meermalen het geval is. Teresia geeft bijna altijd het zuivere, heldere beeld van haar verschillende ziels-ervaringen. Bij Ruusbroec heeft die zuiverheid en helderheid in het verwerkingsproces zijner wetenschappelijke bespiegeling niet zelden gevoelig schade geleden.

Sint Teresia van Avila

Voor zoover in dit alles allerlei factoren aanwezig zijn, die Teresia's geschriften voor een breeder publiek geschikt maken, dringt zich hier nog een andere karaktertrek van haar schrijversschap naar voren. We vinden bij haar het levende en verrassende, dat zelfs voor haar dikwijls moeilijke stof de aandacht van ongeschoolden kan vasthouden. Gedeeltelijk wordt dit verklaard door het feit, dat zij ook haar uiterlijke ondervindingen en levenservaringen in haar beschouwingen en onderrichtingen opneemt, en ze soms zelfs tot uitgangspunt kiest. Maar voor een ander deel is hier een verhoogde werking door het echt vrouwelijke van haar schrijfmanier. Ze breekt herhaaldelijk haar eigenlijk aan de orde zijnde uiteenzettingen af om zich bladzijden lang in niet dadelijk dienende opmerkingen te verliezen, die wel op zich zelf dikwijls van allereerste waarde zijn. Met een kleine verontschuldiging neemt zij daarna het onderbroken betoog weer op. Wordt de overzichtelijkheid daardoor niet bevorderd — 't werkt zelden hinderlijk en draagt er meestal toe bij ongedwongen de belangstelling gespannen te houden.

Ook zonder dat zou er geen afmattende eentonigheid zijn, want opzet en verloop van Teresia's werken zijn van den meest verscheiden aard. Ze verhaalt haar innerlijk „Leven", dat misschien de fijnste en daardoor meest indrukwekkende zelfontleding vormt, door een Heilige ooit in schrift vastgelegd. Ze geeft een krachtige beschrijving van haar uiterlijke bemoeiingen in het tot stand brengen van haar talrijke „kloosterstichtingen" — maar ook die uiterlijkheid leeft slechts door de diepe innerlijkheid, die het geheel bevrucht en bezielt. Ze treedt meer opzettelijk op als leidster in het geestelijk leven en leert den „Weg der volmaaktheid" begaan, tot we lijken opgenomen in enkel licht en ruimte. Of ze voert ons door de verborgenheden van dat geheimzinnige „kasteel der ziel" waar zij ons, bij elken voortgang, waartoe zij ons dringt, nieuwe en zaliger wonderen wijst. Ze toont ons eindelijk ook, in haar brieven, hoe sterk en teeder tegelijk ze in het streven en worstelen van anderen weet in te grijpen. En wat niet meer...

Het is niet vreemd maar zoo goed te verklaren, wanneer men het eene oogenblik den *Weg der volmaaktheid* en meer nog het *Kasteel der ziel* als Teresia's rijkste en meest onuitputtelijke geschriften prijst en zich er niet genoeg aan verzadigen kan. Om toch een ander oogenblik vóór alles geheel en al op te gaan in de beproevingen en de overwinningen van haar *Leven*, zoo simpel meegedeeld, zoo zonder ophef, en toch zoo machtig van werking. En dan ten slotte op eenmaal fel te worden beroerd door een vlot neergeschreven brief, die zóó uit de beslommering van alledag met de ontzaglijke waarde van het eeuwige slaat.

Genoeg verscheidenheid is er dus in Teresia's werken om een wijdere belangstelling

te kunnen winnen. Ook omdat velen nu iets persoonlijks voor de eigen levensomstandigheden kunnen opdoen. Teresia schreef met de voortdurende gedachte aan haar medezusters, voor wie, als contemplatieve religieuzen, de verschillende gebedsvormen een allereerste plaats hadden in te nemen. Maar door tegelijk haar eigen omvattend leven en doen te verhalen, breed uit of bij los invallende bijzonderheden, vindt zij gelegenheid de mystiek in haar geheel meer tot recht te laten komen, in zoover deze niet uitsluitend opzettelijk of onopzettelijk beoefende gebedsvormen, maar de ontplooiing van de bovennatuurlijke genaden in al haar hoogere uitingen omvat. Het gevaar van eenzijdigheid, dat anders niet denkbeeldig zou zijn, wordt zoo grootendeels geweerd. Mystiek blijkt niet gebonden aan den een of anderen levensstaat. De geschriften van Teresia, die dit theoretisch of practisch herhaaldelijk laten uitkomen, worden ook daardoor van meer algemeen te ondervinden belangrijkheid.

De werken van Sint Teresia zooveel mogelijk voor allen: dit is dan ook wel het ideaal dat de vertalers heeft geleid. Het doet zich gelden ook in de bijgevoegde aanteekeningen. Over het algemeen worden deze toelichtingen, — die van veel zaakkennis getuigen en waartegen men maar zelden eenige bedenking voelt opkomen — gegeven met soberheid en beheersching. Alles wat onnoodige inspanning zou kunnen vragen wordt zooveel mogelijk achterwege gehouden.

En met betrekking tot den tekst zelf blijken de bewerkers in te zien, hoe gegrond de opmerking is, door den bekenden Teresiakenner Hoornaert gemaakt in zijn bespreking van Echegoyen's *Les sources térésiennes et l'amour divin*: „dans un ouvrage scientifique toute discussion basée sur un texte réclame l'original". Deze Nederlandsche vertaling kon en mocht niet worden een uitgave, die tot uitgangspunt moest dienen voor theologische disputen en het bijbrengen van bewijsplaatsen voor de verschillende strijdmeeningen, in de wetenschap der mystiek meer dan ooit aan de orde.

Maar die overtuiging heeft de vertalers allerminst verleid in hun wetenschappelijke toewijding en zelfkritiek te verslappen. Ze hebben er alleen een geldige reden in kunnen vinden, zich eenige vrijheid te veroorloven, die het wezenlijke niet hoeft te raken. Zoo blijven zij zich niet altijd gelijk in de weergave van verschillende termen, die hier toch van allereerst belang kunnen zijn. Het lijkt ook haast onmogelijk voor elk van die vele zegswijzen, die ondanks de onderlinge afwijking toch van verwante richting zijn, zich tot eenzelfde standaarduitdrukking te bepalen. Voorbeelden wat bezwaren zich kunnen voordoen, vinden we in woorden als oracion, meditacion, consideracion, contemplacion en pasmo (o.a. in *Boek der kloosterstichtingen* weergegeven door zinsverdooving), suspension, arrobamiento.

Of, om een andere, misschien nog sprekender reeks aan te halen: merced (naar omstandigheden door genade of gunst vertaald), regalos, embebecimientos, gustos, consuelo. Een vlottende terminologie houdt hier zeker gevaren in. Daartegenover brengt een vrijere woordkeuze, die rekent met den eisch van het oogenblik ons niet zelden het oorspronkelijke meer naderbij. Ze geeft ook gelegenheid om op bepaalde plaatsen, waar de H. Teresia zelf wat vaag en onvolledig bleef, de eigenlijke beteekenis scherper op te halen zonder den tekst eenig geweld aan te doen.

In gelijken geest werden allerlei zin-complexen uit elkaar geschakeld, wier verloop in het Nederlandsch anders wat moeilijk te volgen zou zijn geweest. Ook dit weer als een uiting van den stelligen wil der vertalers, om tot een uitgave te komen, die algemeen genoten kan worden.

Nu zij daarin zoo prachtig slagen, mag hun vertrouwen niet worden beschaamd. De onberekenbare geestelijke winst, waarop zij hopen, zal alleen werkelijkheid worden, wanneer zoo velen als mogelijk is worden geleid en onderwezen, meer nog worden geraakt en bezield door Teresia's overvolheid van bovennatuurlijke wijsheid en liefde. Niet dat haar raadgevingen soms aan bepaalde omstandigheden aangepast, één voor één en zonder uitzondering tot algemeene wet moeten worden verklaard of het eigen

---

1) **Sint Teresia,**
WERKEN DER H. TERESIA, Vertaald uit het Spaansch door Dr. Titus Brandsma, Dr. E. Driessen, Dr. H. Driessen en Dr. A. van Rijswijck. Geïllustreerd. *Paul Brand, Hilversum,* 1926. (25 × 16). Deel I: Het boek van haar Leven, XXVII-384 blz. Deel II: Het boek der kloosterstichtingen, XI-356 blz. Deel III: De Weg der Volmaaktheid — Het Kasteel der ziel, XVI-397 blz. Deel IV: Het eerste gedeelte der brieven, XXVIII-313 blz. Per deel ing. f 6.25, geb. f 7.25.

2) *De Beiaard, Jrg.* 1922 dl. II: blz. 484-485.

3) *Revue des sciences philosophiques et theologiques*, Jrg. 1925, blz. 60.

innerlijk leven met pijnlijke narekening, volgens alle verdeelingen, graden en trappen waarmee zij haar geestelijken opgang weergeeft, volledig moet worden afgebakend en uitgemeten.
Ook zonder dat, kan haar invloed een diepe zegen zijn en ontvankelijker maken voor het hooge en goddelijke, dat door den H. Geest in elke ziel, met eerbiediging van eigen aard en persoonlijkheid, steeds overvloediger kan worden uitgestort.

Jos. van Wely, O.P.

MIJNHEER PASTOOR BIJ DE ARMEN.

Mijnheer Pastoor bij de armen (Clément Vautel)

Clément Vautel werd in 1876 te Doornik in België geboren, maar vooral in Frankrijk (hij is Redacteur van *Le Journal*) is hij heel populair. Niet weinig heeft hiertoe ook bijgedragen zijn roman *Mon curé chez les pauvres*, waarvan hier een bewerkte, vlotte vertaling) voor ons ligt van een exemplaar van het 279ste duizendtal. Volwassenen van eruditie en voldoende levenservaring, *kunnen* deze bewerking wel lezen, maar wat we in een vorig artikel schreven over *Mijnheer Pastoor bij de Rijken*, geldt ook voor dit boek: pastoor, bisschop, e.a. zijn caricaturen! De figuren zijn weer *te* gechargeerd, Vautel kan weer niet nalaten zijn penseel te soppen in al te schelle verven en wéér staat hij te veel buiten de teere onderwerpen en de netelige kwesties (een pastoor die dwaalt) die hij behandelt. Hij blijkt wel liefde te bezitten voor zijn eigenaardige pastoor-creatie, maar liefde tot de Kerk spreekt er niet uit zijn boek. Schildert hij de Paus als een nobele figuur, toch spatten terstond sarcastische opmerkingen uit zijn pen over de weelde aan het pauselijk hof.
De inhoudsopgave wordt goed weergegeven in een vroegere bespreking van de Fransche editie (No. 1718).
Abbé Pellegrin is een goedmoedige dorpspastoor. Een sluwe oplichter weet hem een antiek Christusbeeld afhandig te maken. Zijn bisschop roept hem ter verantwoording. Hij begrijpt eerst niet waarvoor. Misschien over den preek van verleden Zondag? „Ja, ik ben wel een beetje kras geweest. Ik heb, naar aanleiding van Uw laatste mandement over de kleeding van de dames in de kerk, gezegd, dat Onze lieve Heer veel liever jonge en aardige Christinnetjes, zelfs met bloote halzen, bij zich zag, dan zulke oude totebellen met hooge boorden, die zich veel te laat bekeerd hebben, om Hem nog te kunnen behagen." „...Maar in Sableuse heeft dat niets te beteekenen, want mijn parochianen volgen toch de mode niet... Er is er maar één in de kerk, die door hare gedurfde toiletten zekere verwijten zou rechtvaardigen en dat is toevallig Mevrouw Cousinet." Hierop antwoordt Mgr. Sibuë, dat de pastoor aan haar zijn terugkeer heeft te danken, dat die dame een zijner edelmoedigste weldoensters is...... „U kunt overigens een Parisienne niet dwingen, zich te kleeden als een boerin. Maar ik heb u niet laten komen om dergelijke futiliteiten met u te bespreken." Katholieke lezers moeten zich voortdurend ergeren aan dergelijke onmogelijke dwaze praat. De pastoor, die zich onbegrepen acht, gaat ten slotte zijn weg. Een voorvechtster van de revolutionnaire arbeidersbeweging, bezoekt hem herhaaldelijk en weet hem naar Parijs te lokken, waar hij door zijn populaire welsprekendheid, de zaak van den armen timmermanszoon van Nazareth, beter kan dienen.
Verlaten door zijn huishoudster en impopulair bij zijn parochianen, begeeft hij zich naar Parijs en breekt met zijn bisschop. Hij waant zich een moderne apostel, maar toch niet geheel gerust, knielt hij in een hoekje neer van de Notre-Dame-des-Champs en peinst en bidt: „......Nu is het te laat om terug te krabbelen. Mijn God, ik offer U alles wat ik bezit, wat trouwens niet veel is: mijn kracht, mijn hart, mijn leven... Maar laat ik daar niet over zeuren. Gij moogt me met plezier uitlachen, o mijn God, als ik tegen U zei: 'Nu, als martelaar voldoe ik nogal'. Ik weet heel goed, dat, wat me ook overkomt, ik niet door een tijger zal worden opgepeuzeld in de arena van het Circus Medrano... Uw dienst is tegenwoordig niet meer zoo riskant en niet meer zoo gevaarlijk als vroeger. Dus kan ik zonder bang te zijn om gearresteerd te worden door de klabakken van Nero, een goed glas wijn gaan drinken op de gezondheid van den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest. Amen."
Gedurende eenigen tijd is hij de groote gevierde redenaar op de vergaderingen der mal-contenten. Hij gaat ook spreken over de leer van Christus en het hiernamaals, wijst op den plicht van den arbeid, die men

moet beminnen, niet haten. We willen liever niet méér aanhalen en wij hopen met bovenstaande citaten, te kunnen volstaan om de profaneerende toon van het heele boek te typeeren. De pastoor wordt ten slotte uitgelachen en verlaten. Ten laatste gaat hij naar Rome om den Paus vergiffenis te vragen voor zijn fout. Hij wordt vaderlijk door den Paus ontvangen, maar moet ook bij zijn bisschop onderdanigheid gaan betuigen, wat hij ook doet, maar Mgr. Sibuë wil hem niet meer opnemen in de rij zijner priesters, wat trouwens, niet in de bedoeling ligt van Pastoor Pellegrin, die opname verzoekt „bij de koloniale infanterie", waarmede hij „het corps missionarissen" bedoelt. Mon curé chez les pauvres wordt mon curé chez les sauvages! Al kunnen, gelijk wij hierboven aanstipten, volwassenen deze editie lezen, wij vinden het een onmogelijk boek en al zal het wel niet zoo kwaad bedoeld zijn, 't is een voortdurende ergernis én om de onkatholieke sfeer, de liefdeloosheid en onkunde waarmee katholieke en heilige zaken worden besproken, én om de z.g. ruw-rondborstige, maar profaneerende toon, om lichtzinnige situaties en ten slotte om de verwarring, die een dergelijk boek bij vele niet-katholieken vooral, wel móét stichten.

M. v. M.

---

[1]) Clément Vautel,
MIJNHEER PASTOOR BIJ DE ARMEN. Vertaald uit het Fransch door R. W. M. Veen-Bakhuis. *P. Dz. Veen, Amersfoort*, 1926. (20.5× 15) 325 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.90.
— C —

ROMANTIEK EN KATHOLICISME IN NEDERLAND.

I.

„Dit boek brengt de boodschap van een verrijsenis." Aldus begint Brom de inleiding tot dit rijke, voortreffelike werk), dat 'n belangrijke aanwinst mag heten voor de Nederlandse kultuurgeschiedenis van 't begin tot 't eind van de 19e eeuw. Een uiting tevens van dankbaarheid van de katholieke geleerde voor anderen, „die 't oudste verleden van ons volk ontdekt hebben en hun de verloren rechtsbrieven hebben thuisbezorgd."

'n Groot werk ging Brom aan, toen hij 't ondernam de geschiedenis te schrijven van de katholieke herleving in ons land, 'n feit dat dient waargenomen te worden in 't veelkleurig licht der verschijnselen, die we met de vage term: romantiek, plegen aan te duiden.

Openbaart zich de romantiek in verschillende landen anders naargelang ze bepaald wordt door kulturele verschillen, raseigenschappen en omstandigheden van allerlei aard, in ons landje verwekte deze kameleontiese figuur — de droom naar hereniging met 'n samenleving, die men stelselmatig ons voorgeslacht had leren verloochenen. Laat 't waar zijn dat de romantiek van vele onzer romantici, die wij met de maatstaf der tachtigers als lieteraire Don Quichotes hebben leren waarderen, niet meer betekende dan 'n louter artistieke allure en mode, bij de besten van deze schrijvers was de romantiek een getuigenis van strijd om de religieuse waarheid. Bij 'n figuur als Bilderdijk was de romantiek heel wat meer dan 'n flets verlangen naar de „blaue Blume" van 'n vaag schoonheidsiedeaal, 'n sentimenteel wegkwijnen van 'n weke mijmeraar, maar 'n inwendige brand en worsteling om 'n juiste levenshouding. De revokatie der Middeleeuwen en de ontkenning van zijn voorvaderlik protestantisme als volmaaktste levensnorm gaan bij hem hand aan hand. Bilderdijk is bij ons de eerste in wie de gistende werking der romantiek zich schrijnend en duidelik openbaarde in z'n wankelen en weifelen, „z'n slingeren tussen Dort en Rome." Hij is de eerste, die we ontmoeten aan 't voorportaal van 't beeldenmuseum, dat Brom ons gebouwd heeft.

Hoezeer Bilderdijk treurde over zijn verbanning was 't deze juist, die z'n zucht naar 't universele enigszins bevredigde, die z'n gezichtseinder verbreedde en hem milder wist te stemmen tegenover die dingen, welke men in z'n eigen kleine landje zo zelfbewust veroordeelde.

Terug in zijn vaderland, waar Lodewijk Napoleon koning was geworden, verdedigt hij de katholieken, niet om de katholieke vorst in 't gevlei te komen, maar uit overtuiging. Uit talrijke citaten door Brom aangevoerd uit verschillende perioden van Bilderdijk's leven, blijkt ons dat deze verdraagzaamheid ten opzichte van de katholieken hem nooit geheel en al heeft begeven.

Brom wijst op de betekenis van Bilderdijk als historicus, zij 't dan van 'n romanties historicus. Z'n betekenis als zodanig schuilt hierin, dat hij ondanks de vakkundige feilen „de geschiedenis had teruggevonden, de verbinding tussen mens en mens, de ontwikkeling van geslacht tot geslacht, de

levende groei in alle verschijnselen.'' Dit is de machtige betekenis van de romantiek en voor de katholieke emancipatie een conditio sine qua non, ,,dat zij de groei in de geschiedenis ontdekte.'' Bilderdijk duldde de dam niet, zoals Kuyper 't uitdrukt ,,die averechtsche willekeur achter ons Geuzentijdperk had opgeworpen. Die dam brak hij door, om in de M.E. het protoplasma van ons volk te grijpen.'' Dankbaar erkent Brom ,,dat zijn voorbeeld het grondplan tot volgende studie heeft gevormd.''

Ook wat de waardering van 't werk der Reformatie betreft, bracht Bilderdijk de geschiedenis op andere banen. Niet alles in de M.E. was donker, niet alles in de Reformatie licht. Bilderdijk s romantisme was heel wat meer, dan 'n Teisterbantse genealogiese waan.

De drang naar 't Katholicisme in hem is zo sterk, dat z'n konstruktieve geest de lege hallen zijner kerk met engelen bevolkte en hij in 1817, het Hervormingsjaar een gedicht schreef aan de Moedermaagd. Toch hebben Bilderdijk's katholieke simpathieën niet tot de konsekwentie zijner bekering geleid. De pauselike onfeilbaarheid was 'n onoverkomelik bezwaar en z'n predestinatiegeloof bleef hij volstrekt handhaven. Voegt men daarbij nog de onevenwichtigheid van zijn somber karakter, z'n grenzeloze hoogmoed, die hij elders weer stuk sloeg door de erkenning van eigen geestelike misvormdheid, en we begrijpen, waarom hij niet gekomen is tot het bereiken van z'n eigen iedeaal: ,,eenvoud van een stil gemoed''.

Bilderdijk's houding tegenover de Roomsen werd bedenkelik geacht, toen Le Sage Ten Broek 't waagde in 1816 te spreken over ,,de voortreffelijkheid'' van de Roomse leer. Deze stoutigheid werd Bilderdijk en z'n vriend Da Costa geweten. Bilderdijk die de kunst verstond ,,zijn begrippen naar zijn stemmingen om te buigen'' maakte met z'n katholieke sympathiën 'n wending en in 1825 verklaarde hij dat de katholieke Kerk Ariaans geworden was. Z'n hardnekkige waan, die Jesuieten en vrijmetselaars identificeerde, z'n ,,kunstmatig martelaarschap'', tegen 'n lange loutering niet bestand, bezorgde de goede Le Sage, die Bilderdijk's bekering als konsekwentie van eigen leer in 't verschiet had zien liggen, 'n bittere teleurstelling. In 'n bewonderenswaardige bladzijde, schetst ons Brom de invloed van Da Costa op Bilderdijk, de van allen verlatene, die gevoelig voor de vertedering der vriendschap, ondanks de onverbiddelijkheid hem eigen, gaarne zijn inzichten plooide naar die van z'n leerling. ,,Het kind hielp zijn geestelike vader opvoeden.'' De sitaten door Brom aangehaald uit brieven van Bilderdijk zelf en z'n arme vrouw, vervullen ons met deernis voor deze martelaar van de tweespalt, wiens levenseinde 't tragies slot lijkt van 'n treurspel, waarin de held rampzalig ondergaat.

Titelprent bij Ferdinand Huyck

Van hoeveel betekenis de invloed van Bilderdijk is geweest op het Nederlandse volk blijkt uit 't feit, dat de kampen van voor- en tegenstander ook niet na zijn dood werden opgebroken.

Heel anders dan Bilderdijk stond Da Costa tegenover de kerk. Da Costa ,,bleef Jood ook als kristen.'' Hij ,,zag in de verhouding tot Israël begin en einde tegelijk, want hij leefde in het chiliasties rijk van de verwachting... De God van Abraham, Izaak en Jacob werd 'de God van Neder-

land.'" Holland was 't land der rechtzinnigheid, waarmede de hemel een bondsverdrag gesloten had. Heel anders ook stond hij tegenover de Middeleeuwen, waar hij niet als de historicus Bilderdijk naar 't verleden stond gekeerd maar als apologeet naar de toekomst. Bilderdijk had „de roeping, de traditie te bevestigen, Da Costa op die traditie een nieuwe actie te stichten." Z'n Reveil droeg 'n sterk antirooms karakter.
Hoe verleidelik ook, we kunnen echter niet langer stilstaan bij de rake tekening van de karakterloze Tollens, van Staring, die z'n liefde voor, of beter misschien gekoketteer mét de Middeleeuwen kamoefleerde, met 'n plechtige hulde aan de verlichting.
Uit alle richtingen woei de romantiek ons landje binnen. Chateaubriand, Lamennais, Lamartine werden vertaald, hoezeer dan ook soms naar 's lands gelegenheid verkalviniseerd. Thijm wees op Fr. Schlegel Görres, Manzoni, Pellico en de zoeven genoemde Fransen.
In 't 2e hoofdstuk passeren de dichters der Engelse school de revue, van Lennep, Beets, Hasebroek, Ter Haar, Ter Kate, Hofdijk en Oltmans.
Scott werd de Aeolus, die gezeten in de rotsspelonken der Schotse hooglanden, de storm der romantiek nog met meer kracht op onze landen losliet en we zien 't gebeuren, dat de koersvaste vaartuigen onzer vroegere dichters de enge strook van Holland's territorium verlaten en afdwalen naar verre streken, waar kloosters stonden en burchten en kathedralen, waar ridders woonden en monniken. En onze dichters vertelden ons volk van hun vreemde ervaringen. Van Lennep verhaalde als 'n minnestreel, soms als een jongleur, van de gesten en avonturen van dat verre voorgeslacht. Bij hem was dat alles natuurlik slechts spel en tegemoetkoming aan de mode-behoeften van zijn tijd, want romanticus naar de vorm „bleef hij classisist tot op zijn gebeente." De verdiensten van Van Lennep voor onze emancipatie bestaat voornamelik hierin dat hij heeft bereikt „wat het eerste nodig was: de schrik benemen voor deze brandpunten van kerkelik leven. Eer de harten opengingen, moesten de ogen opengaan; niet meer en niet minder bereikte van Lennep". Hoe weinig diep alles bij hem ging blijkt uit z'n uitstalling in zijn goedkope winkel van kloostermonsters als de Jesuiet Eugenio, 'n spekulatie op de volksgunst. Waardiger dan de grapjas Van Lennep stond Beets tegenover 't Katholicisme. De katholieken zelf sprak de romantiese beweging minder aan „De romantiek was heimwee en de Roomsen waren al thuis." Van de andere kant dankten vele katholieken hun toegang tot de Middeleeuwen aan andersdenkenden, zoals Schaepman van Hofdijk eerlik bekende. *De Gids* werd te zeer beheerst door de klassikus Geel en de nationalist Potgieter, zodat in dit milieu geen warme belangstelling voor de M.E. kon ontbloeien. Volgens Potgieter lag Holland's verleden in de gouden eeuw en niet in de M.E.

Titelprent bij van Lennep's De Pleegzoon

Uitstekend geslaagd, lijkt ons, Brom's tiepering van Mevrouw Bosboom-Toussaint's persoonlikheid en werk. In haar strijd tegen 't Katholicisme en haar verheerliking der hervorming, streefde zij naar eerlikheid. Haar antipapisme was geen spekulatie op de volksgunst, maar overtuiging. Onwetendheid en vooroordeel hebben haar heel malle dingen soms doen zeggen, maar haar figuur blijft waardig om de eerlikheid, waarmede zij haar strijd gestreden heeft. Niet minder belangrijk is 't hoofdstuk over de familie Des Amorie van der Hoeven. De vader verbeidde hoopvol „de Kerk der toekomst" 'n vereniging van de Roomse Petrus en de protestantse Pauluskerk tot tot de Evangelies-katholieke Johanneskerk. Z'n zoon Abraham, Multatuli's vriend, droomde van 'n Kristendom boven geloofsverdeeldheid. Martinus verloor zich ondanks z'n katholieke neigingen in pantheïstiese bespiegelingen, terwijl alleen de jongste

waarheidszoeker Herman, mocht ingaan in de katholieke kerk.
Zijn de drie eerste hoofdstukken van Brom's boek gewijd aan de invloed der romantiek op de lieteratuur, in het vierde hoofdstuk komen bouwkunde, schilderkunst, beeldhouwkunst en muziek aan de beurt. Van 'n striemende kracht is de jeremiade van Brom, wanneer hij in 't hoofdstuk „Beeldstormerij'' treurt op de puinen van de door de hervorming verwoeste kunst; fel is de hekeling van de Hollandse natie, wanneer ze verschijnt voor 'n Bromse spiegel. 'n Chinese muur van ontkenning en minachting had 't Kalvinisme opgebouwd om aan te duiden, dat men voor goed wenste te breken met 'n familie, die 'n paus tot geestelike vader, 'n vergoddelikte Moedermaagd en heiligen onder haar leden telde. Men zou opnieuw gaan leven en de laatste sporen, die de herinnering aan deze donkere tijden, levendig hielden, zou men trachten weg te vagen. De middeleeuwse po sie, die haar jubel uitzong in klank en beeld, werd uit de kerk gebannen en de witkwast gehanteerd om de fa: tomen van heiligen en monniken, die nog op de geheimzinnige wanden rondwaarden met gevoelens van griezel weg te strijken. En dit was geen voorbijgaande vlaag, maar eeuwenlang heeft de verwoesting voortgeduurd, totdat de kerken tot lege hallen waren herschapen tot „gepleisterde graven'' waren geworden, zoals de bitse Van Vloten 't uitdrukte, tot de beelden van de gevels verdwenen waren en „de eenzame gaper voor elke drogisterij een openbare verveling uitdrukte'' zoals de verbolgen Brom 't zegt.
Met de romantiek werd 't anders, ontwaakte de liefde voor de bouwkunst. Was gotiek aanvankelik 'n sienonieme aanduiding voor somber en naargeestig, langzamerhand trad de kentering in. Thijm stond ook hier vooraan. De restauratie der oude gebouwen gebeurde echter aanvankelik zo onbeholpen, dat Thijm de restauratie dealgemeenste manier van Va. dalisme noemde. Niet zonder slag of stoot won de neo-gotiek. Hord was de strijd, die Cuypers te voeren had tegen vooroordelen en antipapisme, dat in de herleving der gotiek ook herleving van 't Katholicisme vreesde. Daarbij kwam nog de aanval van Vosmaer, die in 't protest tegen Cuypers' plannen 'n bekwame gelegenheid zag om zijn Grieks paganisme uit te hangen.
'n Enorme steun vond Cuypers in de militante de Stuers. Beider artistieke bedoelingen werden als stiekeme propaganda voor 't Katholicisme geinterpreteerd. Zeer lezenswaardig is Brom's karakteristiek van De Stuers, die ondanks zijn hoekige kanten en negatieve eigenschappen, met Thijm en Cuypers oneindig veel voor de kunst in Holland gedaan heeft. „Het hoogtepunt van de jarenlange oorlog tussen gotiek en klassiek is het beleg van het Rijksmuseum geweest.'' Hoe luguber en kloosterachtig men deze schepping van Cuypers vond, blijkt wel uit de woorden van Willem III: „Je ne mettrai jamais le pied dans ce monastère.'' De grief tegen 't Rijks-museum, waarin Cuypers romanties schoonheidsiedeaal zich uitvierde in krullen en kleuren en retoriese overladenheid, waarin de kunstenaar tegen 't architektuur-beginsel van 't bouwwerk doel in plaats van middel maakte, was 'n gerechtvaardigde grief en alleen verklaarbaar „doordat de romantiek de kunstenaar met onweerstaanbare golfslag te ver gedragen heeft.'' Maar ondanks deze bezwaren meent Berlage dat Amsterdam 't bezit van het Museum niet genoeg kan waarderen en geeft bij de bedillende lilliputters, die de reus aandurfden met misplaatste vinnigheid'es, 'n geduchte afstraffing. Cuypers betekenis zegt een ander, schuilt hierin dat hij „het juiste begrip van architectuur heeft gebracht, waar dat totaal verloren was.''
Ook de schilderkunst werd door de romantiek op nieuwe banen gebracht. Bosboom is wel de meest tiepiese vertegenwoordiger van 't nieuwe religieuse genre. Bosboom kwam tot 'n „geestelike restauratie van de beeldstorm'' en 't kerk-motief is in z'n werk zo sterk dat 't appellatief „'n Bosboom'' 'n kerk betekent. Hoewel niet katholiek, leefde Bosboom in 'n wereld, die z'n vrouw niet kende. Hij verheerlikte de kerk, terwijl haar leer z'n instemming niet mocht hebben.
Plaatsruimte verhindert ons in deze bespreking nog verder in te gaan op de beschouwingen die Brom aan 't einde van zijn prachtig werk wijdt aan de herleefde belangstelling voor beeldhouwkunst, voor muurschilderingen in kerken en voor de muziek.

Ed. A. Serrarens.

(Wordt voortgezet).

---

[1] Gerard Brom,
ROMANTIEK EN KATHOLICISME IN NEDERLAND. *J. B. Wolters, Groningen,* 1926.

(23×16) Deel I: XIII - 430 blz. Deel II: VII-812 blz. Per deel geb. f 7.90.

Naschrift der Redactie:

Beide cliché's werden ontleend aan M. A. P. C. Poelhekke en Dr. C. G. N. de Vooys: *Platenatlas voor de Nederlandsche Literatuurgeschiedenis* en ons door den desbetreffenden uitgever J. B. Wolters, Groningen welwillend in bruikleen afgestaan.

AMERIKAANSCHE CULTUUR IN DE PRACTIJK.

Glashelder is deze titel niet en er behoort eenige inspannende hersengymnastiek toe, om te raden, wat de auteur[1]) met zijn boekennaam, die overigens ook in haar spellingwijze verwarrend inkonsekwent aandoet, bedoelt. Die hersengymnastiek wordt overigens niet alleen bij de ontcijfering van den titel gevorderd, want ook in het boek zelf, stoot de lezer herhaaldelijk op volzinnen, die te denken geven, om het zoo maar eens te zeggen. B.v.: „Er is eene periode geweest, waarin het leek alsof de gansche bouw van het gemeenebest ging breken. Het is als de Burgeroorlog losbarst van niet minder dreigend gewicht en ook van louterende kracht dan de Bevrijdingsoorlog". Elders raken we in de poezie verstrikt en dan wordt het er niet veel schooner op: „Het aantal sterren op het vaandel heeft zich uitgebreid als bij helderen hemel de waargenomen lichten".
Wat nu de inhoud van het boek betreft is de schrijver er eerst op uit de Amerikaansche cultuur te ontleden, terwijl in een slothoofdstuk de zeer actueele en ietwat beangstigende vraag gesteld wordt of Europa gevaar loopt veramerikaniseerd te worden.
Bij de analyseering worden een groot aantal zeer rake dingen gezegd, waarmede eenieder wel met volle borst kan instemmen. De schrijver is hier en daar een flink eind onder de oppervlakte doorgedrongen en brengt waardevol materiaal naar boven, dat fiksch en soms oorspronkelijk wordt opgediend. Z.i. zijn er twee faktoren, die de Amerikaansche cultuur bepalen en wel eene historische en daarnaast de banjir van geld, welvaart, expansie, enz. die het land in de laatste twintig of dertig jaren gekend heeft. Aan de hand hiervan geeft hij goede definities van efficiency, business en dergelijke zoo door en door Amerikaansche verschijnselen.
Hierbij doet zich de volgende curieuse omstandigheid voor. Amerika vormt met zijn bewoners een bijzonder monotoon en eenvormig geheel. Rijdt men b.v. van Amsterdam naar Brussel, dan passeert men in enkele uren meer verscheidenheid van levensvormen, meer rijkdom aan historische traditie, meer rassenverschil en al de differentieering, die daar uit voortspruit, dan wanneer men de groote smeltkroes en derzelver egale brei van New-York tot Frisco door spoort. Maar wanneer men in die monotone brei begint te roeren, blijkt het toch, dat zij uit heel wat meer verschillende bestanddeelen is saamgesteld, dan men aanvankelijk vermoedde. Zoodat een boek, als dat van den heer van Mourik-Broekman, nimmer volle bevrediging kan schenken. Want hoeveel uitingen van het cultureele leven het ook behandelt, het is voor een ander, die Amerika ook kent, een kleinigheid er een even dik boek naast te schrijven, waar evenveel en even belangrijke, maar totaal verschillende onderwerpen in behandeld worden.
Gelijk echter gezegd, zijn die dingen, welke de schrijver aanpakt meestal goed verwerkt en het aandachtig lezen overwaard. Hier en daar zal men met hem natuurlijk in waardeering verschillen. De schrijver vindt de Amerikaansche steden b.v. doodsch en de huizen minder riant dan die, welke de laatste kwart eeuw ten onzent gebouwd werden. De lezer gaat daar in zijn verbeelding allicht Salt Lake city, New-Orleans, Los Angeles, Buffalo, Colorado Springs en een of twee dozijn andere Amerikaansche centra met de afgrijselijkheden vergelijken van een stad als Den Haag en hij denkt dan medelijdend aan de ongelukkigen, die het zeeheldenkwartier moeten bewonen of de dichterswijk of de archipel, of de schilderswijk, Engelenbirg, de Laan van Mindersoort, enz. En wat hier van de wijken gezegd wordt, geldt ook van de huizen. Welk een verschil tusschen een wel doortimmerde Amerikaansche bungalow en die prutsdingen met hun kabinetjes, hun miniatuur kamertjes, hun miserabele tuintjes, waar Holland op z'n smalst zoo lustig in tiert!
Men zal ook eenige moeite hebben het enthousiasme van den schrijver voor de rotary-beweging te deelen, hoezeer de ondergrond van dat ethisch dilletantisme ook toegejuicht moet worden. Hier naderen we een ander punt, nl. dat der religie, waar men lichtelijk met den schrijver van meening gaat verschillen. Zeer terecht merkt Van Mourik Broekman op, dat de protestantsche sekten in Amerika van geloofsgenootschappen allengskens tot sociale of, — beter misschien gezegd — gezelschappelijke genootschappen vervallen, hetgeen in het bijzonder geldt van de Episcopal Church, waarvan het lidmaatschap door een zeker aroma van aristocratie omzweefd gaat. Maar naar mate het protestantisme in Amerika verzakt, rijst de behoefte van den Amerikaan naar andere geestelijke krachten. Want de Amerikaan is niet verliberaliseerd, gelijk zulks helaas met den kontinentalen Europeaan het geval is, en ofschoon hij zich noodgedwongen wel in een leven zonder bevredigend kerkgenootschap kan schikken, blijft het heimwee naar het onbekend ontbrekende toch zeer levendig in hem.
Hierin moet echter niet de bloei van de Christian Science gezocht worden met welker fenomenale bloei de schrijver elders geen raad schijnt te weten. De mannen van de Christian Science zijn geniale businesslui geweest, die een volmaakt goed begrip hadden over de waarde van reclame, persafdeelingen, enz. in zake verkoop van een nieuw artikel. Dat dit nieuwe artikel in casu nu een nieuwe geloofsbelijdenis was, doet niets ter zake. Want het werd er bij tienduizenden van menschen ingedreven, precies zooals men er een nieuw soort schoensmeer, Pinkpillen of iets dergelijks indrijft.
Van details naar het algemeene overspringend kan men niet anders zeggen of Van Mourik Broekman koestert veel sympathie voor de Amerikaansche cultuur en weet het karakter, het humeur en het vele goede in het „Amerikanisme" zooals hij ten slotte zijn cultuur in de praktijk noemt, te waardeeren. „Een van de dingen, die men in den Amerikaan altijd zal hooren bewonderen", zegt hij, „is zijn fleurigheid, opgewektheid. Niet tobben, niet zeuren, niet zwaar op de hand zijn is zijn leus; neen, laat ons vroolijk zijn en flink".
Maar ondanks die herhaaldelijk tot uiting ge-

brachte waardeering, ziet schrijver toch met schrik het rijzend wonder van het Amerikanisme wassen. „Voorhands", zoo schrijft hij in zijn slothoofdstuk, „is Amerikanisme ons eerder een bedreiging dan een aanlokkelijkheid". En op zijn allerlaatste bladzijde roept hij ons nog eens op om ons schrap te zetten tegen de dreigende veramerikaniseering van ons eigen, dierbaar vaderland.

Welnu, men kan het hier met schrijver een heel stuk eens zijn. Het niveau van het intellect, van de betere standen en van de dragers onzer cultuur en onzer goede, oude tradities zou een heel eind omlaag zakken, wanneer het op Amerikaansch peil werd gebracht. Maar de groote massa van de arbeidersstand zou er even veel door in de hoogte gaan. Dat is één. En het tweede is dit, dat schrap zetten ons niet meer zal helpen. De germaansche barbaren, die in Amerika een tweede lente mogen doorleven, zullen even onverzettelijk zeker, de hoogtepunten van 's werelds beschaving gaan omlegeren en ten slotte beklauteren als hun voorvaderen dat in de oudheid reeds met Rome gedaan hebben. En zulks misschien tot beider geluk. Want hoe plat en brutaal en aan geld verslaafd het leven in de Staten momenteel ook moge zijn, de ontvankelijkheid voor dingen van hooger orde, kan in de Amerikaan niet weggecijferd worden. En wanneer schrijver ergens ietwat angstig naar het tegenwicht vraagt, dat algeheele materialisatie van Amerika kan verhoeden, dan ligt het antwoord voor de hand: de Amerikaan zal er vandaag of morgen wel eens toe komen Europa te gaan ontdekken, in stede van het medelijdend te hoonen, zooals nu maar al te vaak geschiedt. En met die ontdekking is hij zelf ook gered.

Maar wanneer we de dreigende geestelijke invasie van over de zee al niet kunnen tegenhouden, dan is het minstens zaak haar in goede kanalen te leiden, zoodat ze ons een maximum van vrucht tegen een minimum van schade levert. En daartoe is onzerzijds een grondige kennis van het Amerikanisme het allereerst noodige. In dit verband moeten we waarschuwen voor de appreciatie van schrijver opzichtens den Amerikaanschen arbeider en het Amerikaansche fabrieksleven. Hij laat zich ergens zelfs de zin ontvallen, dat de Amerikaansche arbeider, „bekrompen" is en zulke opvattingen alsmede die over het Taylorsysteem en de eentonigheid van het dagelijksche werk, zullen er dààrom bij ons zoo goed in gaan, omdat de grond er toe reeds zoo lang voorbereid werd. Wij zullen die meeningen, die vast geroest dreigen te raken, niet uit eigen ervaring trachten te weerleggen, maar zulks liever doen aan de hand van een artikel, getiteld „Um die Seele des Arbeiters" dat in de *Vossische Zeitung* van 13 Jan. jl. verscheen. En we doen dat juist dààrom zoo graag, omdat we woord voor woord het volgend uittreksel uit dat artikel zouden willen onderschrijven. Over de veelvuldige studie-bezoeken, die de Duitschers in de laatste twee jaar aan Amerikaansche fabrieken gebracht hebben heet het: „...die Sache liegt vielmehr viel einfacher darin, dass man nach Amerika gereist ist. Und da drüben hat man neben der Rationalisierung, und dem laufenden Band, neben Ford und Gilbreth etwas gesehen, das wahr ist so unwahrscheinlich es unsren Basalten in allen Lageren schien und scheint: Der Arbeiter hat Spass an seiner Arbeit; er fühlt sich zum Betrieb gehörig; er rechnet auch sich persönlich die Gesamtleistung des Betriebes zu und freut sich aus der Volkstendenz zum Rekord besonders an der Höchstleistung und Rekordentwickelung seines (ja, seines) Werk..."

En om te eindigen nog eens: Wanneer we ons schrap zetten tegen de Amerikaansche invasie, zooals schrijver dat wil, worden we onder den voet geloopen. Het is dus onze zaak ons geestelijk tot het opvangen

Het grootste Filmpaleis der wereld. Dit Paramountbuilding met zijn 35 verdiepingen is 140 M. hoog.

van den schok voor te bereiden en te zorgen, dat de middel- en hoogere stand niet naar een lager peil afzakt. Maar dat eenmaal gedaan, zij het Amerikanisme luide welkom geheeten. Want de Europeesche arbeider kan er slechts bij profiteeren. Immers, de Amerikaansche werknemer staat niet alléén materieel maar ook geestelijk een onbecijferbaar stuk boven zijn Europeeschen lotgenoot en de omhoogstuwing van den laatste behoort toch wel tot de schoonste dingen, waarnaar in Europa gestreefd kan worden.

G. de van der Schueren.

---

[1]) **M. C. van Mourik Broekman,** AMERIKAANSCHE CULTUUR IN DE PRACTIJK. *A. W. Sijthoff, Leiden,* 1926. (21 × 15.5) 175 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.95.

DE RELIGIEUZE BOUWKUNST VAN DOM BELLOT.

Eenieder, die het goed voor heeft met de religieuze bouwkunst in Nederland en die Gods woning onder de menschen wil zien als een duidelijke afstraling zijner ongeziene schoonheid, zal de uitgave van dit werk met volle en blijde instemming begroeten. Want Dom Bellot staat hier voor ons als een geroepene om nieuwe wegen te openen voor onzen kerkenbouw, om te staan als dé groote ideëenwekker aan de poort van een tijdperk, dat zich weldra zal kunnen meten in zuiveren kunstsmaak met de verhevigde schoonheidsvisie der middeleeuwse bouwmeesters. Hetgeen hij ons land tot nu toe geschonken heeft, is reeds van zoo'n gave, voldragen schoonheid, getuigt van zoo'n doelmatigen, logischen zin en van zoo'n zeer persoonlijke en geniale opvattingen, dat de beloften, die nog als slapende knoppen in hem rusten, vast en zeker eens zullen openbloeien tot het ideëele kerkgebouw van den nieuwen mensch, herboren tot een zoeker naar de essentieele levensdingen. Naar best vermogen ook het onze er toe bij willende dragen, om de heerlijke theorieën van Dom Bellot in breeder kring bekend te maken, geven we hier enkele typeerende zinsneden uit de kernachtige en meesterlijke analyse van zijn bouwkunst door Henri Charlier[1]), terwijl voor bibliographische bijzonderheden en levensdata wordt verwezen naar onze notitie in *Boekzaal* 1927, blz. 22.

Eerst iets over „l'amoureux des briques". Men moet hier niet vergeten, dat Dom Bellot den baksteen eerst in Holland en Engeland leerde kennen. „Dom Bellot kwam er toe om den baksteen op een geheel nieuwe manier te benutten, omdat in de landen waar de Westersche bouwkunst ontstond, men dien baksteen behandelde, of als natuursteen, of als ondergeschikt aan den natuursteen. In Holland, waar de baksteen het eenige materiaal is, heeft men van baksteen pilaren, zuiltjes en profielen gemaakt, die denzelfden vorm hebben als natuursteen. Ongetwijfeld is de boog, vooral als ze een groote spanning heeft, even logisch in baksteen, maar er zijn nog andere mogelijkheden, die nooit werden toegepast, niet alleen niet in de vensters, maar ook niet in profielen, bogen en hun overgang in den zuil. Baksteen is zoo'n klein element in een groot gebouw, dat, door vernuftige schikking, men het de rol kan laten vervullen van het beeldhouwwerk op banden en kroonlijsten van de gebouwen uit natuursteen.

Dom Bellot is de eerste, die dit gebruik van den baksteen maakte, en we moeten toegeven: deze versiering kan niet de schoonheid bezitten van het beeldhouwwerk der XIIe eeuw, immers, dit is altijd vrij, het eene motief volgt op het andere, een geheel vormend zonder eentonigheid, maar ze evenaarden de versiering der XIIIe eeuw, waar het ornament reeds iets uniforms en mechanisch begint te krijgen.

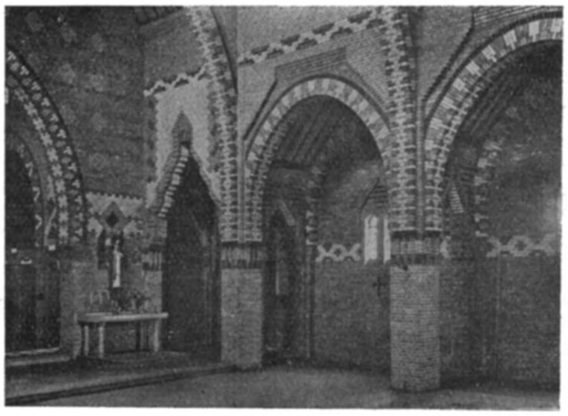

Interieur R. K. Kerk te Noordhoek

Doch de baksteen heeft in zich het voorrecht der kleur. In de XIIe en XIIIe eeuw had men de kleur even lief als wij, maar daar men natuursteen gebruikte, konden enkel de gewelven worden beschilderd, de voorgevels en de portalen, met inbegrip van het beeldhouwwerk. Dom Bellot past alle tinten toe van geel naar lichtrood en van rood naar paars, waarbij hij zwart en wit verwerkt. De verglaasde steenen, voorzichtig en in kleine massa's aangebracht, geven de groenen en de blauwen......."

In de slotbeschouwing wordt de providentieele roeping van Dom Bellot nog eens kort saamgevat: „Dom Bellot's werk is bij dat van de Middeleeuwers wat de spitsbogenstijl was naast het Romaansch, iets geheel nieuws, zooals de ziel van den jonggeborene is in een oude familie. De dwaling der modernen is, dat ze gelooven een stijl te zullen scheppen, even verschillend van wat voorheen was, als Angkorr verschilt van het Parthenon. Zij meenen, dat dit mogelijk is, omdat ze zich inbeelden geheel andere ideëen te bezitten dan hun voorvaderen: ze denken een nieuwe gemeenschap te kunnen stichten. Maar hunne denkbeelden zijn negatief, nauwelijks deden ze anders, dan het machtige streven in hun ziel naar waarheid en opperste liefde vermoorden. Vergeefs breiden ze over hun ruïnen het overschot uit der gedachten, die ze Christus verschuldigd zijn, —het reikt niet toe hun armoede, hun puinhoopen te bedekken". „Minder gelukkig dan zijn medebroeders, wier geschriften ten minste het vaderland — dat de Benedictijnen verbande — bereiken kunnen, kan hij niet bouwen op eigen geboortegrond. Maar Frankrijk, dat zich-zelf zulk een diepe wonde

sloeg, bleek tot in zijn afdwalingen toe nog de oudste dochter der Kerk te zijn. Het heeft toegelaten, dat zijn kloosterlingen werden verjaagd; het zijn de Apostelen, het is het zaad der Kerk, dat het aldus over de aarde verspreidde. De landen, die het miskenden, hebben het Frankrijk en zijn kloosterlingen te danken, dat het volmaakte geestelijke leven binnen hun grenzen herbloeien kon. Zoo heeft Frankrijk, om aan de ongeloovigen een hoog denkbeeld te geven der katholieke beschaving, naar Engeland en Holland den meest wijzen, den meest religieuzen architect uitgezonden, dien het sedert den kathedralen tijd bezat".

H.H.

---

1) **Henri Charlier,** DE RELIGIEUZE BOUWKUNST VAN DOM PAUL BELLOT. Geïllustreerd. *Ahrend & Zoon, Amsterdam,* 1927. (34×26) 150 blz. geb. f 80.—.

DE HEILIGE BERG.

De nieuwe film „De Heilige Berg" van de Ufa-maatschappij, màg met recht en kàn met critischen blik beschouwd worden als een kunstwerk, zij het dan ook geen volmaakt.

Kunst is levensbeelding, waarbij de nadruk even zwaar weegt op het levens- als op het beeldingselement. Want deze beide elementen, die essentiëel zijn voor een gave en zuivere kunst, zijn binnen haar kader gelijkwaardig en gelijk-noodzakelijk. Kunst, die uitsluitend vorm is, is als een wonderlijk gesponnen, doch ledige cocon, waarin men de levende larf, waaraan het omhulsel zijn bestaansrecht en bestemming ontleent, mist. Dit geldt ook voor de nieuwste der plastische kunsten: de filmkunst.

Beschouwen wij van uit dit gezichtspunt deze ontegenzeggelijk machtige rolprent, dan kan zij ons, vooral wat het levenselement betreft, niet bevredigen, maar neemt niet weg, dat wij moeten erkennen, dat dit filmwerk mijlen hoog staat boven de gewoone cinematographische producten.

Het dramatisch gegeven, waarop het scenario van den regisseur dr. Arnold Fanck drijft, is niet gloednieuw en niet wereldschokkend, het is, van alle omhulselen ontdaan, zelfs eenigszins banaal als dat van de eerste, maar geenszins de beste magazine-novelle. Doch de wijze, waarop dit gegeven in beeld werd gebracht, heft het geval boven de anecdote uit op het niveau van een wel-is-waar slechts blootnatuurlijke, maar toch algemeene menschelijkheid.

Het voorspel biedt een reeks van overweldigende, met romantische visie opgenomen natuur-tafereelen uit een maagdelijke wereld van barre bergen, die dreigend en grillig opsteigeren uit een wijde zee.

Dit grootsche landschap met zijn vermetele contouren, zijn wonderlijk spel van licht en wolken, zijn op de onverzettelijkheid der rotskust uiteenspattende rustelooze golfslagen, is het domein van Diotima, een jeugdige danseres, die in zich het rhythme der natuur voelt stroomen. Hier danst zij haar „Dans aan de Zee", een plastische weergave van de eeuwige beweging der zwellende en gistende en ebbende wateren.

De danskunst, die Leni Riefenstahl als Diotima in deze rolprent laat zien, is over het algemeen niet zoo rijk aan vinding en nuance als aan herhalingen.

Diotima is een natuur-kind, krachtig en soepel, dat haar jeugd ervaart in het verlangend droomen naar een natuurheld.

In de eerste acte vinden wij haar terug in een luxueus Zwitsersch hotel, waar zij optreedt voor een begeesterd élite-publiek. Maar de doodsche gala-uniformen der burgerlijke society trekken haar niet aan. De hulde der feillooze smokings en geblankette decolleté's vergeet zij voor die van den jongensachtigen skilooper Vigo, die met zijn vriend, een wereldvermaard „Kletterer", de voorstelling in nonchalant sportcostuum heeft bijgewoond.

In het kind Vigo ontbloeit een vereerende genegenheid voor de danseres, die hem — de gave des onderscheids is hem blijkbaar nog niet in ruime mate toebedeeld — een moederlijke heilige toeschijnt, in zijn vriend, den eenzamen, rijpen man ontvlamt echter een diepe, hartstochtelijke liefde voor de „vrouw". In het hooggebergte, waar de lente de beeken doet zwellen, de bloesems uit de knoppen blaast en sneeuw en ijs achtervolgt tot op de duizelingwekkende toppen, vindt Diotima hem op een morgen en herkent in den gebruinden, stoeren overwinnaar van peillooze afgronden en schier onbereikbare spitsen haar ideaal.

Als de winter komt, ontmoet Diotima Vigo weer, die deelneemt aan de internationale wedstrijden in ski-jumping en ski-loopen. Om den bijval te oogsten van de vrouw, die hij vereert, spant de sportieve jongen al zijn krachten in en wint na een zwaren, spannenden wedkamp de prijzen. Maar terwijl Vigo zijn mededingers verslaat, tijgt zijn vriend alleen naar het witte dak van de wereld om den schoonsten toren uit te zoeken voor het vieren van zijn verloving met de danseres. Hij kiest den Monte Santo, die als een Gothische kathedraal van marmer oprijst uit de zee van woelende wolken. Daar zal hij morgen Diotima heenvoeren om haar deelgenoot te maken van zijn eenzaam geluk.

Langzaam daalt hij weer af, maar plotseling staat hij stil. Bij een ingesneeuwde hut zit Diotima en streelt met moederlijk gebaar haar kinderlijken aanbidder over het haar. Hij herkent Vigo niet. Wankelend wijkt hij terug en in zijn geest ziet hij den Monte Santo als een bouwvallige burcht in puin storten. Want, wat in werkelijkheid slechts beschermende teederheid en sympathie is, schijnt hem ontrouwe liefde toe. In zijn verbijstering wil hij door een gigantische inspanning van zijn gespierd lichaam rust vinden voor zijn gistende ziel. Hij zal de nog nooit begane roekeloosheid, den onverwinnelijken „Noorderwand" te beklimmen, begaan. Vigo moet mee. Hij vergezelt zijn vriend bij zijn waanzinnig ondernemen uit trouwe kameraadschap. Hij beseft niet, wat er in de geteisterde ziel van den physieken krachtmensch omgaat, en moeitevol klautert hij hem na langs den verticalen bergmuur, waaraan met ijs gebaarde gezwellen slechts hachelijke steunpunten bieden.

Na uren van afbeulende kracht- en behendigheidstoeren bereiken zij een angstig beknopt rotsbalcon. De lucht betrekt en een Föhn steekt op. Vigo wil terug, doch zijn vriend denkt er niet aan. Hij trekt de harmonica uit zijn rugzak en begint te spelen tegen den loeienden storm in. Ontzet ziet Vigo hem aan en bekent, dat

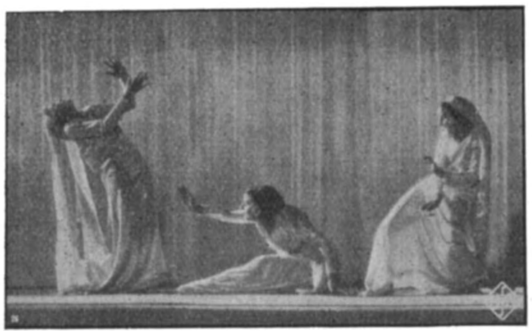

Diotima de danseres

hij om Diotima terug wil naar de veiligheid van het dal. Om Diotima? Dreigend rijst de bergbeklimmer overeind en Vigo wijkt, één stap... twee stappen... en tuimelt ruggelings in de wervelende ruimte. Doch hij is „angeseilt'' en zijn plotseling tot bezinning gekomen vriend houdt hem vast. Hij slooft zich uit, om Vigo weer op de rotspunt te trekken, doch het gelukt niet. Tevergeefs tracht Vigo mee te werken. Doch de ijsstalactieten, waaraan hij een houvast meent te vinden, knappen af en de afmatting verlamt allengs zijn bewegingen.

„Snij het touw door en red je zelf'' roept hij den starren reus in de nis toe, maar de bergbeklimmer kent slechts de wet van volhardende vriendentrouw. Geleund tegen den bergwand staat hij schrap en houdt het strakke touw, waaraan zijn jonge gezel hangt. De ijzelende windt bevriest zijn zweet tot bijtende kristallen, de sneeuwjacht geeselt hem, maar hij staat, hij staat en houdt, terwijl zijn geest wegdwaalt in wonderlijke visioenen, visioenen, waarin hij met Diotima binnengaat in een kathedraal van ijs. Zijn krachten minderen, maar hij houdt zijn vriend hangende boven het gapende ravijn, uren, urenlang, en weet niet, dat hij slechts het lichaam torst van een doodgevroren mensch. En terwijl hij daar staat als een uit brons gegoten monument van tragisch overbodig heroïsme, danst de argelooze Diotima in het vroolijke Kurort haar vreugdedans. Doch voor zij haar laatste golvende gebaren heeft uitgeschreven, betreedt de manager het tooneel en deelt mede, dat de beroemde bergbeklimmer en zijn vriend, de ski-kampioen, nog niet van hun bergtocht zijn teruggekeerd. Hij vraagt den aanwezigen, of er iemand bereid is de feestvierende skiloopers in de berghut te gaan waarschuwen, opdat zij de wegblijvers zullen gaan zoeken. Diotima ondersteunt zijn verzoek met een hartstochtelijken oproep. Maar, hoeveel bewondering de saletjonkers ook voor haar schoone lichamelijkheid hebben, zij durven die van zichzelf niet in den storm te wagen. Dan gaat Diotima zelf. Ze raakt onder een sneeuwval bedolven, maar zij worstelt zich er weer uit en bereikt de hut. Zonder aarzelen zwermen de helden der bergen met vlammende toortsen uit in den bruischenden nacht. Diotima achterlatend in hoop en vrees. Als een groep snelle dwaallichten glijden zij over het deinend sneeuwdek, heel den langen nacht, om tegen het aanbreken van den dag, de machtelooze toeschouwers te zijn van het ontstellende einde van een dapper leven.

In de Föhn

Want de bergbeklimmer, die nog altijd het koord in zijn verkleumde handen klemt, ziet in den glorenden dageraad een wenkend fata-morgana van geluk, dat hij extatisch tegemoet treedt. Plaats en tijd en ruimte vergetend, schrijdt hij de reddende rotspunt af en stort als een duistere meteoor met het cadaver van zijn vriend in de diepte.

Als eenige troost blijft de vertwijfelde danseres het besef, dat haar geliefde gestorven is als slachtoffer van martelende plichtsvervulling.

Ofschoon de uitbeelding van dit gegeven bij minder uitvoerigheid en straffer tempo veel aan intensiteit zou hebben gewonnen, zijn de veelvuldige natuuropnamen vaak van zulk een sublieme grandiositeit, dat zij op zichzelf reeds de moeite van het aanschouwen dezer film loonen. Slechts een enkele maal, zooals b.v. in de scène met de zwart-gemaskerde lammetjes op de lente-weide, dreigen ze te verslappen tot een honingzoete prentbriefkaart-idylle.

Ook de spannende en schilderachtige wedstrijden in ski-springen en ski-loopen, waaraan door eerste - klas sportlui wordt deelgenomen, zijn van een bijzondere, gezond-prikkelende bekoring. Maar voor ons ligt het hoogtepunt van deze film toch in de aangrijpende slotacten. Daar stijgt het spel, vooral dat van den stoeren L. Trenker, die de rol van den bergbeklimmer vervult, soms tot louter expressiviteit. In deze momenten, waardoor de filmkunst haar bestaansrecht als zelfstandige kunst bewijst, biedt zij, bevrijd van alle tooneel-imiteerende elementen, in gesloten tempo opeenvolgende beelden, welke in zichzelve zóó suggestief en

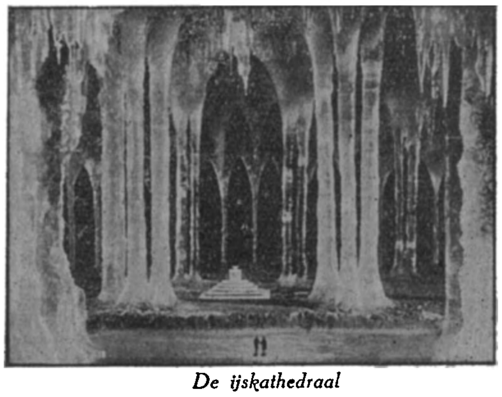

De ijskathedraal

vol uitdrukking zijn, dat ieder verklarend woord er overbodig wordt.
Het illusoire gedeelte van deze rolprent, nl. dat wat in het atelier werd vervaardigd, zooals b.v. de visioenaire scènes in de lichtende ijskathedraal, is machtig en fantastisch van conceptie.
Doch wat is de geestelijke achtergrond van deze in méér dan één opzicht voortreffelijke rolprent? De titel „De Heilige Berg'' zegt het reeds. Een natuurvereering, die, consequent doorgevoerd uitstroomt in de nevelige zee van het pantheïsme. De natuur is voor deze menschen de allen en alles beheerschende oer-macht, waaruit zij zelve zijn voortgekomen en waarin zij weer worden opgelost. Als Diotima aan den bergbeklimmer vraagt, wat hij op zijn levensgevaarlijke tochten langs de kanteelen en transen der wereld zoekt, weet hij niets anders te antwoorden dan zichzelf. Hij is een „urwüchsige'' Germaan, die ten overstaan van Gods wondere architectuur niet nederig de knie buigt, maar aangegrepen wordt door een hoogmoedige „übermenschlichkeits''-waan. Wel moet hij tenslotte in den woedenden storm zijn machtelooze kleinheid ervaren, doch de slottitels laten geen twijfel omtrent de mentaliteit, welke de vervaardigers van deze rolprent bezielde. De mensch met zijn leed en vreugde, vergaat als een zaak van weinig belang, alleen de „heilige'' natuur, zij blijft als een alles absorbeerende almacht. Het hoogste, wat de mensch bereiken kan, is zijn natuurlijkheid zoo hoog te ontwikkelen, dat hij den ongelijken wedkamp aandurft met die almacht. Zoo herkennen wij in deze film iets van denzelfden geest, die „De weg naar kracht en schoonheid'' deed ontstaan, een geest, die, dwepend met materie en natuur, het bovennatuurlijke negeert.

Herluf van Merlet.

VERSCHEIDENHEDEN.

Jo van Ammers-Küller.

Jo van Ammers-Küller werd in 1880 te Noordeloos geboren, een plaatsje in Zuid-Holland. Haar jeugd bracht ze door te Delft, waar ze in 1906 huwde met ingenieur Van Ammers. Ze is een schrijfster van een ongelooflijke productiviteit, al is het gebied van haar stof-keuze niet bijzonder uitgebreid. Het gewone thema van ongeoorloofde liefde, echtbreuk en liefdesontgoocheling door verboden verhoudingen wordt er in behandeld, knap en suggestief, op een onverbloemende wijze, die, naar 't woord van een criticus, haar lezers onthutst en ontwapent. Haar eerstelinge: *De roman van een student* geeft de richting van haar talent, zoowel als van haar levensbeschouwing, duidelijk aan: een jonge doktersvrouw, die een ongeregelde liaison onderhoudt met een student. *Maskerade* is een naargeestig boek, waarin het schijngedoe van wereld en menschheid meedoogenloos gehekeld wordt. Lezenswaardig is *Altena's Vuurproef,* vlot gecomponeerd en rijk aan literaire nuances. Ze schreef ook eenige tooneelstukken, *Zijn Heilige, Mijn en Dijn,* die veel gespeeld werden, waardoor zij nadere betrekkingen kreeg tot de wereld achter de coulissen, hetgeen haar geestelijke horizon verruimde, met het resultaat, dat achtereenvolgens twee romans van haar het licht zagen. *Het Huis der Vreugden* en *Jenny Heysten,* waarin de plankenwereld met zijn lief en leed met verrassend inzicht en suggestieve kracht ons wordt gekarakteriseerd. *Het Inzicht* is een echtbreuk-historie, zielkundigfijn weergegeven in het een beheerschte stijl. Haar master-piece, zoo mag terecht haar jongste epische werk genoemd worden, is *De Opstandigen,* dat, het moge dan ook compositieve feilen bevatten, tot het beste gerekend kan worden, dat in Holland in 1926 aan romans verscheen. Volgaarne onderschrijven we dan ook 't oordeel van Herluf van Merlet, in den *Jaarlijksche Boekenschouw* 1926: „De zich periodiek herhalende worsteling der generaties om oude en nieuwe geestelijke waarden en de langzaam in een tevreden conservatisme stremmenden groei van den mensch, welke de leidmotieven vormen van dit boek, heffen dit werk ver boven het niveau van haar vroegere geschriften, waarin zij óf een bijzonder geval, óf de toestanden in een bepaalde, enge coterie behandelde. De aard dier motieven *moest* wel een algemeene belangstelling trekken in een tijd als de onze, waarin het vóór- en naoorlogsche geslacht, zij het ook vaak op andere terreinen als die, waarvan in haar werk sprake is, met elkander kampt.

Vicente Blasco Ibanez.

Vicente Blasco Ibanez.

Ibanez, die voor enkele jaren de gunst van het Spaansche publiek verloor, komt den laatsten tijd weer op nieuw tot aanzien. Deze zwenking heeft hij grootendeels te danken aan de belangstelling, waarmee de Hearst-pers zijn nieuwen roman ontvangen heeft en aan het fabelachtige honorium, dat zij hem voor het primeursrecht uitbetaalde. De roman heet: *Las riquezas del Gran Kan* en verhaalt het avontuurlijke leven van Columbus; de twee volgende deelen der trilogie: *El nacimiento de America* en *El oro y la muerte* hebben Vespucci en Vasco de Balboa tot hoofdpersonen. Het geheel omvat de romantische geschiedenis van de ontsluiting der nieuwe wereld.
Het leven van Ibanez zelf is overigens een sensatieroman van je welste. Als overtuigde republikein heeft hij alleen in republieken gewoond: Argentinië, Zwitserland, de Vereenigde Staten, Frankrijk. In 1889 is hij te Parijs, maar een amnestie roept hem naar Valencia terug: het rumoeren zit hem echter in het bloed en hij wordt tot dwangarbeid veroordeeld. Als hij de gevangenis verlaat, wordt hij tot volksvertegenwoordiger gekozen. Aan de woelingen van zijn politieke loopbaan heeft hij nog niet genoeg en hij gaat op reis. Te Budapest ontkomt hij ternauwernood aan een spoorwegongeluk. Dan begint hij een uitgeverij op reuzen-schaal. In 1909 krijgt hij een uitnoodiging om naar Argentinië over te steken: luisterrijke ontvangst te Buenos-Aires. Hij houdt een voordrachten-tournee door Argentinië, Paraguay en Chili: 120 redevoeringen in 9 maanden tijd. Dan wordt hij groot-ontginner en sticht in Patagonië de kolonie Cervantes en op de grenzen van Urugay en Paraguay de kolonie Nieuw-Valencia. Als de oorlog uitbreekt, verkoopt hij aan den New-Yorkschen uitgever Dutton voor 300 dollar het vertaalrecht

van *De vier Ruiters der Apocalyps.* In enkele dagen waren er honderd duizend exemplaren van verkocht; na zes maanden driehonderd duizend. Hier legde Ibanez den eersten steen van zijn Amerikaansch fortuin, want hij is 'n echte literaire O.W.'er. Na den oorlog volgde nog een rondreis om de aarde en voltrokken zich in hem, als voorlooper en wegbereider der Sovjet, de onontbeerlijke revolutionnaire woelingen. Den laatsten tijd leeft hij op zijn landgoed aan de Côte d'Azur met zijn phantastische tuinen, die hij voortdurend met nieuwe kunstschatten verfraait. In dit domein voelt deze gevaarlijke schrijver zich zoo echt, wat hij is: een man van vrijheid en onafhankelijkheid.

De Engelsche boekenmarkt in 1926.

In 1926 verschenen in Engeland 12.799 boeken, 403 minder dan in 1925. Deze teruggang is te wijten aan een vermindering van herdrukken; het aantal nieuwe uitgaven is zelfs eenigszins gestegen. In 1925 verschenen aan nieuwe uitgaven 9.977, en 3.225 herdrukken, terwijl in 1926, 9.989 nieuwe werken en 2.810 herdrukken het licht zagen.
Het aantal der literaire, kunst-historische en geschiedkundige werken is vermeerderd; de jeugdliteratuur, de godsdienstige, sociologische, biographische en philologische werken, alsmede de reisbeschrijvingen zijn achteruit gegaan. De meeste boeken, verschenen, zooals gewoonlijk, in Maart, hetgeen opmerkelijk is, zoo men dit vergelijkt met ons land, alwaar in November, December de boekenmarkt met nieuwe uitgaven overstelpt wordt.

Journalistieke snippers.

De directeur van het Parijsche katholieke dagblad *La Croix*, Paul Féron-Vrau, die 26 jaar lang de leiding van dit blad in handen had, heeft zijn ontslag genomen. Zijn opvolger wordt graaf Pierre de l'Epinois. Féron-Vrau heeft vroeger *La Croix* op eigen naam aangekocht om ze voor de inbeslagneming door de regeering te redden, Het blad verschijnt tegenwoordig in een oplage van 400.000 exemplaren.

Kardinaal Tosi, aartsbisschop van Milaan, is er in geslaagd het eenige katholieke Milaneesche blad *L'Italia* van een dreigenden ondergang te redden.

Te Shanghai werden twee nieuwe katholieke bladen in het leven geroepen, een in de Chineesche taal: *Ting Ming Pao* en het andere in het Engelsch: *Catholic Observer*. Het Chineesche blad, dat wekelijks verschijnt, wordt geredigeerd door een leek Lintao geheeten en warm gesteund door den bekenden Chineeschen katholieken Maecenas Lo Pa Hang, de gevierde deelnemer aan het Eucharistisch Congres van Chicago.

De Pers in Rusland.

De Sovjet-pers werkt zich na den pijnlijken stilstand der eerste revolutie-jaren weer langzaam omhoog en speelt op het oogenblik een zeer voorname rol in de ontwikkeling van het volksleven in Sovjet-Rusland. Het geloof in de macht der pers is buitengewoon sterk; wie in het politieke leven eenige beteekenis krijgen wil, moet ook als persman optreden. Men heeft zelfs gestreefd naar de medewerking der breede volksmassa. Vrijheid van drukpers bestaat in Rusland niet, maar de krachtige steun der regeering heeft toch het aantal bladen reeds hooger opgevoerd dan voor den oorlog. In 1913 waren er in Rusland 859 kranten met een oplage van 2.9 millioen exemplaren. Het aantal bladen bedraagt nu 596 met 'n oplage van 7.4 millioen. Het aantal algemeene bladen is, den kleinen lezerskring in aanmerking genomen, reeds zeer hoog. De arbeidersbladen worden daarom omgevormd tot vakbladen, die dan hun hoofdopmerkzaamheid wijden aan speciale vakbelangen. Kenteekenend is het groote gebrek aan goed geschoolde journalisten. De geroutineerde leden der oude garde hebben het ondertusschen tot hoogere betrekkingen gebracht en de jonge generatie is niet veel zaaks. De persbond telde in 1924 nog 84 % partijlooze leden. Tegen dit tekort heeft men een leger van „arbeiders- en boerencorrespondenten" in het leven geroepen. Meer dan 250.000 amateur-journalisten zijn gemobiliseerd en hebben een nieuw soort van openbare meening geschapen. In Moskou is tevens een instituut voor journalistiek opgericht, dat echter niet meer dan 150 studenten telt. Ontspanningslectuur, die geen propagandawaarde bezit, wordt ten strengste geweerd. Wel is er een schaak- en een radiorubriek, ook een soort feuilleton, dat typische gebeurtenissen uit het dagelijksche leven brengt. De beste feuilleton-schrijvers der Moskousche pers vormen een politieke groot-mogendheid. De afwezigheid van elk literair feuilleton geeft aan de Sovjet-pers een droog, schoolmeesterachtig, levenloos karakter. Vrije medewerking moet voor de vulling der lange kolommen zorgen; een groote ruimte blijft steeds voor de arbeiders- en boerencorrespondenten gereserveerd. Den laatsten tijd duiken ook weer de eerste advertenties op — doorgaans boek-reclames. De meeste bladen moeten zich zelf bedruipen; wegens de vaak hooge oplage maken de uitgevers goede zaken. Alleen de boerenpers en de bladengder nationale minderheden zijn op staatssteun aangewezen

Het ontstaan van Victor Hugo's: Notre Dame de Paris.

Omstreeks 1825 was de historische roman in Frankrijk zeer in trek. Alfred de Vigny had in '26 zijn *Cinq-Mars* uitgegeven, dat een goed onthaal ontving.
Gosselin, de drukker, vroeg aan Victor Hugo ook 'n historische roman.
Hugo beloofde *Notre Dame de Paris*, maar verschillende omstandigheden — van politieken zoowel als van huiselijken aard — hadden hem zijn belofte totaal doen vergeten. De uitgever werd ongeduldig en drong aan op aflevering. Hij gaf aan den schrijver nog vijf maanden tijd en als hij dan niet klaar was, eischte hij schadevergoeding. Hugo was niet rijk in die dagen en kreeg schrik.
Mevrouw Victor Hugo vertelt in 't boek: *Victor Hugo raconté par un temoin de sa vie* hoe hij in de maanden die volgden, werkte aan 't boek, dat later zoo bekend is geworden.
„Hij sloot zich op in 'n kamer, die vrijwel leeg en kaal was. Hij had een flesch inkt gekocht en gezegd: ‘„Ik kom pas uit de kamer, als de flesch leeg is."'
En inderdaad, toen de flesch leeg was, was de

roman klaar, zoodat Victor Hugo lust had om als titel aan zijn boek te geven: „De inhoud van een flesch inkt.'' 't Is wel grappig, als wij lezen, hoe hij een apart kostuum droeg bij zijn werk, waarmee hij niet kon uitgaan; zijn kleeren sloot hij weg, om niet in de verleiding te komen. Zoo werkte hij als 'n dwaas vier en een halve maand lang. — Hij was er met tegenzin aan begonnen, maar toen hij ophield, verklaarde hij dat 't hem speet afscheid te moeten nemen van zijn helden, waaraan hij zoo gewoon was geworden.

De financieele zijde der Nobel-prijzen.
Naar aanleiding van het persbericht, dat Shaw geweigerd heeft het bedrag van den Nobelprijs in ontvangst te nemen, geven we hier enkele financieele bijzonderheden. Van 1901 tot op heden werden er 127 prijzen uitgekeerd. Bovenaan staat Duitschland met 28 prijzen, die een waarde vertegenwoordigen van 3.529.977 kronen; dan volgen Frankrijk met 21, Engeland met 15, Zweden met 9, Zwitserland met 8, de Vereenigde Staten met 7, Oostenrijk en Nederland met ieder 6, België met 5, Italië en Noorwegen met ieder 4, Spanje met 3, Polen en Canada met ieder 2, Rusland en Indië met ieder 1. Onderzoekt men de verdeeling der afzonderlijke prijzen nader, dan komt men tot de bevinding, dat de geneeskundeprijs te beurt gevallen is aan 14 landen, de literatuur-prijs aan 12, de vrede-prijs aan 11, de scheikunde-prijs aan 9, en de natuurkunde-prijs aan 7. In het geheel zijn tot nu toe ongeveer 14.000.000 kronen verdeeld. De Nobelprijs bedroeg in 1901, toen hij voor het eerst verleend werd, 150.782 kronen, maar is sindsdien op 114.935 kronen gezonken, omdat de Zweedsche inkomsten- en vermogensbelasting ook aan deze boordevol gevulde ruif geknabbeld heeft.

CORRESPONDENTIE.

86. *B. S.* te *A.* De Académie Goncourt is gesticht bij testament van Edmond de Goncourt, in 1896 gestorven. Eerst in 1903 is de Académie haar werkzaamheden begonnen. Tot de stichters behooren o.a.: Alphonse Daudet, die al gestorven was, voor hij zitting nam en Huysmans. Momenteel b.v. is Léon Daudet lid, de beide broeders Rosny, Lucien Descaves en niet te vergeten Georges Courteline, die 't vorig jaar benoemd is.

87. *A. G.* te *'s H.* Konrad van Bolanden is een zeer bekend Duitsch schrijver, die verbazend veel succes had met zijn verhalen en historische romans als *Gustav Adolf Savonarola.* Hij was priester en heette Jozef Bischof — hij stierf in 1917 op den leeftijd van 92 jaar.

88. *M. v. d. R.* te *N.* Voor Fransche kindertijdschriften heeft P. A. de Parvillez S.J. een handig boekje samengesteld: *Les Illustrés pour les Enfants,* Rue de Vaugirard 77, Paris 6. Daarin rangschikt hij de kindertijdschriften, noemt de aanbevelenswaardige, de neutrale en de slechte. Wanneer U werkelijk voorlichting zoekt, schaf U dan dit nuttige boekje gerust aan.

89. *H. V.* te *B.* Het boek dat U bedoelt is van Hermann Bahr, getiteld: *Die Rotte Korahs* (Verlag S. Fischer, Berlin). 't Is 'n roman of eigenlijk een reeks gesprekken en gedachten over het Jodenvraagstuk en 't behandelt vooral Weensche toestanden. *Die Rotte Korahs* wil zeggen de bende van Korah, die tot straf voor haar opstand door de aarde werd verzwolgen. Hij bedoelt hiermede die moderne Joden die zich door onrechtvaardigen handel en politiek gekonkel gehaat hebben gemaakt. — 't Boek verscheen in 1918. U geve het al te jonge vrienden beter niet in handen.

90. *F. v. H.* te *R.* De bijzonderheden die U zoekt zult U 't best kunnen vinden in het buitengewoon-uitgebreide en historisch-juiste werk van abbé Bremond: *L'Histoire Littéraire du sentiment religieux en France,* waarvan reeds 'n 6-tal deelen verschenen zijn. Henri Bremond is lid van de Académie française.

91. *A. H.* te *Gr.* Strindberg's werk staat geheel onder invloed van Schopenhauer's philosophie en door zijn eigen onprettige ervaringen in 't huwelijk is hij 'n felle vrouwenhater. *De Vader,* wat U bedoelt, is eenige jaren geleden door 't Gastspiel-Wegener in ons land opgevoerd; 'n zenuwarts uit Den Haag heeft toen in 'n ingezonden stuk 't werk becritiseerd, wat betreft 't verouderde wetenschappelijk standpunt in zake krankzinnigheid en 't weerzinwekkende 'n krankzinnige op 't tooneel te brengen. Strindberg is 't tegenovergestelde van Björnson, de overdreven vrouwenvereerder.

92. *N.N.*: Op Uw uitdrukkelijk verzoek verzwijgen wij Uw naam, maar het moet ons van het hart, het gebeurt wel meer, dat men bij preferentie van *onze* diensten gebruik maakt, terwijl men anderzijds a.h.w. ons verloochent. Het is uiteraard een reclame voor ons blad, wanneer personen van Uw positie zich door ons blad laten voorlichten, maar dan moet dat naar buiten mogen blijken. Dat is dan een billijke compensatie voor de dikwijls zeer tijdroovende en beslommeringrijke gratis-adviezen-dienst.
In ieder geval zij hier voor eens en voor altijd nadrukkelijk gestipuleerd, dat wij ons de vrijheid voorbehouden in plaats van initialen, den naam te vermelden van den aanvrager, wanneer ons dat in bijzondere gevallen in het belang van het blad wenschelijk voorkomt, terwijl geen redelijke bezwaren er tegen zich verzetten.
Bij informatie werd ons van hoogste kerkelijke zijde medegedeeld: De Congregatie van het H. Officie te Rome heeft bij schrijven van 20 Juli 1920, gericht aan den Aartsbisschop van Utrecht, het boek *Pallieter* van Felix Timmermans gevaarlijk geoordeeld en de Bisschoppen van België en Holland bevolen de Geloovigen de lezing daarvan te verbieden. Dit bevel is door het Doorluchtig Episcopaat van Nederland opgevolgd door de volgende bekendmaking:
„Het Nederlandsch Episcopaat brengt bij dezen ter algemeene kennis, dat bij besluit van den H. Stoel d.d. 20 Juli 1920 de lezing van het werk *Pallieter,* door Felix Timmermans (uitg. Van Kampen & Zn., Amsterdam) den katholieken verboden is.
Deze bekendmaking zal worden gepubliceerd in *De Tijd, De Maasbode* en *Het Centrum,* terwijl de overige katholieke bladen worden verzocht haar over te nemen.
Namens het Nederlandsch Episcopaat.
De Aartsbisschop van Utrecht,
† HENRICUS.''

Slechts 'n deel der bestellingen op Boekzaal-reclame! (Voor een ieder ter inzage)

Weet U waarom

Boekzaal der geheele wereld al sedert lang

ruim 100 nieuwe

abonné's per maand

noteert ?

OMDAT Boekzaal in tienduizenden exemplaren verspreid wordt boven de gewone oplagen en

OMDAT Boekzaal leeren kennen, beteekent: Boekzaal koopen !

Oost-West Thuis best

Boekzaal vindt men nagenoeg overal ter wereld, waar Nederlandsch wordt gelezen.

Niet zoozeer omdat *Boekzaal* internationaal georiënteerd is, als geen ander blad, maar omdat *Boekzaal* het meest volledig en uitvoerig inlicht omtrent de Nederlandsche boekenproductie, het Nederlandsche geestes- en beschavingsleven.

Boeken en bladen, belletrie en wetenschap, film- en tooneelkunst trekt *Boekzaal* binnen het domein van haar besprekingsarbeid.

Hoe men reflecteert op een Boekzaal-annonce

Niet altijd krijgt men de bewijzen van het welslagen van bepaalde annoncen zoo direct onder de oogen.
Zij werken dikwijls 'n bepaalden tijd na, of indirect.
Daarom lijkt 't ons voor heeren adverteerders niet van belang ontbloot, hen een greep voor te leggen van bestellingen, welke aan de Boekzaal-administratie werden geadresseerd, naar aanleiding van Boekzaal-annoncen.

Die Aszetik

des

hl. Alfons Maria von Liguori

im Licht der Lehre vom geistlichen Leben in alter und neuer Zeit.

von P. Dr. KARL KEUSCH C Ss.R.

mit einem Titelbild des Heiligen.

2. und 3. Aufl. XL und 407 Seiten. 8⁰.
Geb. in Ganzl. M. 11.50. in Halbfranz M. 13.—

Durch seines Vollkommenheitsleben will der hl. Alfons auch auf dem Gebiete des Aszese uns Führer sein. Um so erfreulicher ist es, dass wir durch das vorliegende Werk auch mit dem ganzen Werden des Aszetik des Heiligen vertraut gemacht werden und auf dem Untergrunde seiner Schriften unwillkürlich auch seine ganze Persönlichkeit, die Verkörperung seines Lebens plastisch schauen.

Bonifacius Druckerei, Paderborn (Deutschl.)

Zu beziehen durch alle Buchhandlungen.

10. TAUSEND
SOEBEN ERSCHIENEN!

Der Erfolg des Misserfolges

VON P. A. SHEEHAN.

688 Seiten. Leinenband Preis 7.— M.

Der bekannte Schriftsteller Patrick Aug. Sheehan bietet uns im vorliegenden Werk eine herrliche Erzählung. Der geistige Entwickelungsgang eines jungen Menschen durch alle Phasen des Zweifels und des Misserfolges bis zum sicheren Hafen des Friedens wird uns in lebhaften Farben geschildert. Sheehan ist ein ungemein feiner Charakterzeichner, ein geistvoller, schwungvoller Darsteller, ein tiefer Denker. Wer eine gleichzeitig anregende wie unterhaltende Lektüre wünscht, der lese dieses Buch. Die Ausstattung ist prächtig. Die neue Uebersetzung durch Th. Metzler trägt dem verfeinerten Sprachempfinden Rechnung.

Missionsdruckerei Steyl, Kaldenkirchen, Rhld.

Neuerscheinungen.

DAS WESEN DER KATHOLISCHEN FRÖMMIGKEIT.

Geistliche Wanderungen zum Nutzen der gesamten Christenheit, unternommen von J. Lortzing ev. Pastor emer. in Göttingen. 8⁰ VIII u. 100 Seiten. brosch. GM. 1.80 geb. GM. 2.70.

UNSERE LEIDENSCHAFTEN

Der Mensch in seinen inneren Kämpfen, Siegen und Niederlagen von Franz Muszynski. Zweite Auflage, verbessert und erheblich erweitert. 8⁰ XV und 504 Seiten. geb. in Halbleinen GM. 5.—.

DEUTSCHES DENKEN UND DICHTEN.

SEIT HERDER

von Dr. Hammerschmidt und Prof. Rohkleisch. gr. 8⁰ IV und 257 Seiten. geb. in Ganzleinen GM. 6.60.

DIE DREI GROSSEN F.

Eine kritische Studie über Gesells Lehre von Victor Pfluger, Lic. theol., Domkaplan, Solothurn. 8⁰ 94 Seiten. kart. GM. 2.70.

Die drei F bedeuten Freiland, Freigeld, Festwährung. Sie bilden das kurze Programm einer neuen sozialwirtschaftlichen Bewegung, die sowohl den Kapitalismus wie den Marxismus und Kommunismus ablehnt und bekämpft.

Verlag Ferdinand Schöningh, Paderborn

B. Kühlen · M. Gladbach

Uitgever en Drukker
van den Heiligen Apostolischen Stoel

beveelt zijn

Geschiedenis der Christelijke Kunst in Monographieën

aan.

Zoo juist verschenen:

H. Franciscus v. Assisië in kunst en legende

van P. BEDA KLEINSCHMIDT O.F.M.

in linnen band f 6.—.

Groote keuze in: Kunst- en Devotie-Literatuur, Heiligenplaten, klein en groot formaat, Communie-Souvenirs, Congregatie-diploma's, Canontafelen etc. etc.

In elken Katholieken Boekhandel verkrijgbaar.

Alle soorten extra-aanmaak.

Specialiteit in Reclame-Drukwerken

Offertes staan ten dienste zonder verbinding.

De Vetten's Boterbiesjes
ROTTERDAM.

GESTICHTEN EN PENSIONATEN
SPECIALE CONDITIES.

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

TIMMERFABRIEK „DE MARK"
JACQ. VAN GROENENDAEL
BREDA
Alle Timmerwerken, speciaal in Eikenhout
Kerkbanken — Kerkstoelen
Amerikaansche Schoolbanken,
Telramen, enz.

Zooeven verscheen: DE DERDE DRUK
VERLEGENHEID,
bedeesdheid, bevangenheid, angst, vrees, verwarring, ontroering tegenover hoogerstaanden, tegenover eene andere sekse, in gezelschap en hunne onmiddellijke genezing door eene eenvoudige methode, kosteloos overal en door eenieder aan te wenden.
Prijs f 2.25, franco p. p. f 2.50.
Verkrijgbaar in elken boekhandel en bij den uitgever G. J. SLOTHOUWER te Amersfoort
Uitvoerig prospectus wordt op aanvraag kosteloos toegezonden.

VERSCHENEN:
P. Hilarion Thans O.F.M.
België's Kruisweg
f 0.15
Broeder Francisco
f 0.90
Alleenverkoop voor Nederland
bij Adr. M. KLEMANN
Boekverkooper
Broerenstraat 31, ARNHEM

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn, Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895. Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde.
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

N.V. Fabriek van verpakte Voedings- en Verbruiksartikelen „HOLLAND" - Tilburg
Puddingpoeder
Ice Creampoeder
Roompoeder
Custard Powder

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

Pollet & Zonen
TILBURG
Fabrikant in Wollenstoffen.
Specialiteit in
Kloostergoederen.

Een Abonnement op de KEURBOEKERIJ geeft U groote voordeelen

ROL- EN PRUIMTABAKSFABRIEK
JOS GARÉ, BEEK bij Maastricht
Gebruikt uitsluitend Garé's onovertroffen pruimrollen en pruimtabakken

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

POORTERS-TOEBACK

Zoo juist verschenen :

HOE 'T VROEGER WAS

SCHETSEN TER INLEIDING TOT DE GESCHIEDENIS VAN ONDERWIJS EN OPVOEDING

door P. L. VAN ECK Jr.
Assistent-Direkteur van 't „Nederlandsch Schoolmuseum" te Amsterdam.

Met een woord vooraf van
Prof. Dr. J. H. Gunning Wz.

Met 8 platen en illustraties tusschen den tekst

Prijs, gebonden . . . . . f 3.90

UITGAVE VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K | UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. | K

ENGELSCH

A. A. E. S. ROUKENS

Engelsch Letterkundig Leesboek

Deel I (1400-1800) ing. f 2.10
geb. f 2.40
Deel II (1800-heden) ing. f 3.30
geb. f 3.75

Zonder twijfel zal dit nieuwe boek zich **binnen-kort** in een **ongemeen debiet** verheugen.
Orgaan Leer. Chr. M. O. 15-6-'26. W. A. v. Dongen Sr.

't Is een *goede* bloemlezing.
Het Kath. Schoolblad. 10-6-'26.

......Een mooi geheel. De schrijfster verdient lof voor haar van smaak getuigend werk.
Spiegel v. Handel en Wandel Dec. '25.

Ook uitnemend geschikt voor Studeerenden Akte Engelsch L.O.

K K

Chocolaterie Kerzen, Groote Oord 4, Arnhem

Electr. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT
IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. F. Smits-Salters
Vuchterstr. 122, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

Stempelbanden
à f 1.50

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST. LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

ARTISTIEK DRUKWERK
LEVERT U DRUKKERIJ
HENRI BERGMANS & Cie
Langestr. 35, Tilburg

KONINKLIJKE HOFBAKKERIJ
ANT. WANDERS - ARNHEM (A° 1815)
Steenstr. 82a, Tel 875. Jansstr. 5a, Tel 498
Banketbakkerij in den uitgebreiden zin.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN
CENTRALE ARNHEM
HET ADRES VOOR ALLE INRICHTINGEN
VRAAGT PRIJS OF MONSTERS

Stoomwasscherij „OUDEN RIJN"
C. DE RIJK
Merwedekanaal 5 UTRECHT Telefoon 707
Voor Utrecht als eenigste Stoomwasscherij

Gesmette en roode huid bij kleine kinderen verzacht en geneest men met
PUROL

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ▫ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ▫ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ▫ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO

UITGEGEVEN IN OVERLEG MET EN ONDER AANBEVELING VAN DEN
—— BOND VAN R. K. OPENBARE LEESZALEN EN BOEKERIJEN ——

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL,
PROF. DR. H. F. M. HUIJBERS, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS,
FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, DR. FERD. SASSEN,
JOS. VANDERVELDEN. Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

1927 — 15 MAART-AFLEVERING — 6

— 17½ CENT —

Godsdienst en Apologie . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . Nederlandsch, Engelsch
Dichtwerken . . . . Duitsch
Tooneel . . . . Nederlandsch, Fransch
Kunst . . . . Nederlandsch, Fransch
Letterkundige Geschiedenis . . . . Engelsch
Geschiedenis . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Land- en Volkenkunde . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Sociale en Aanverwante Wetenschap . . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
Leerboeken . . . .
Voor de Jeugd . . . . Nederlandsch
Ontvangen Boeken

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Populair-geneeskundig Handboek

Homoeopathie in de Praktijk

door Dr. Med. J. VOORHOEVE.

6e druk, 560 blz. met 264 illustraties.
Deze nieuwe druk behandelt ongeveer 400 ziekten.
Het ALFABETHISCH REGISTER is een wegwijzer, die dadelijk doet vinden, wat men zoekt.

IN ZEER SOLIDEN BAND f 6.90
Geïll. boekencatalogus op aanvrage GRATIS.

Uitgave: La Rivière & Voorhoeve, Zwolle, Postgiro 8419

R. K. JEUGDBIBLIOTHEEK

Uitgave Van Putten en Oortmeijer, Alkmaar

In deze serie zijn de navolgende boeken verschenen, welke met onverdeeld schitterende recensies de lezende jeugd worden aanbevolen; leeftijd 10-16 jaar.

De Erfgenaam door *Cecilia*.
Aranka door *Cecilia*.
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg*.
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits*.
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia*.
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen*.
Blanke wegwijzers door *Cecilia*.
John, Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz*.

Alle boeken zijn door den Keurraad goedgekeurd.

PRIJS PER DEEL f 1.25. Gebonden f 2.00.
Per abonnement van 12 deelen f 12.00 en f 20.00.

Abonneert U op

„WIJ"

Katholiek Maandblad

Abonnementsprijs
2.50 gld. per jaar

12 afleveringen van 32 pag. op opdikkend papier gedrukt.

Proefnummer kosteloos.

ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG

Propageert dit blad

HOMMES'

Koffie en Thee

Groningen Anno 1822

GEEN BETERE DAN:

Utermöhlen's

Verbandstoffen

Zij munten uit door uitstekende kwaliteit en volkomen betrouwbaarheid. Elke verpakking draagt ons gedeponeerd fabrieksmerk.

KON. FABR. VAN VERBANDSTOFFEN

N. V. v. h. UTERMÖHLEN & Co.

AMSTERDAM.

Nieuwe Serie Wandplaten

NEDERLANDSCH OOST-INDIË.

ACHT PLATEN

gedrukt naar schilderijen van Menno van Meeteren-Brouwer. Formaat 85 × 115 cM., waarbij

ACHT HANDLEIDINGEN

door J. Koning met medewerking van D. Wouters prachtig geïllustreerd met reproducties naar fotografieën
Prijs der Handleidingen f1.75. Bij de plaat besteld f1.25

JUIST VERSCHENEN:

de Achtste Serie van 4 platen van de Aardrijkskundige Wandplaten v. Nederland

van R. Schuiling en J. M de Feijter.
Plaat 29. Beeklandschap bij Winterswijk door *Jan Sluyters*. — Plaat 30. De St. Pietersberg door *Louis Bron*. — Plaat 31. Ven bij Oisterwijk door *H. J. Wolter*. — Plaat 32. Groentenveiling te Loosduinen door *P. v. d. Hem*.

Handleidingen ter perse; prijs f 1.25
Bij de plaat besteld . . . f 0,90

Van beide bovenstaande uitgaven is de prijs per plaat
LOS F 3.40, OP KARTON F 4.40

Ook verkrijgbaar met afneembare houten rollen, systeem Keiser. — Op aanvraag *gratis* verkleinde reproducties verkrijgbaar.

P. NOORDHOFF, Groningen

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Boekennieuws.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

T. van Kersbergen, 2899.
HET LEVEN VAN JEZUS. *Dekker & van de Vegt & J. W. van Leeuwen, Nijmegen,* 1926. (26×19) XII-156 blz. ing. f 3.—.

Deze nadichting, gehouden in een gebonden taal, van het zoogenaamde Limburgsche leven van Jezus uit de 14de eeuw, is niet alleen van belang om zijn primitieven taalvorm, maar bovenal om zijn inhoud. Want wie zich eenmaal verdiept in de wonderlijke bekoorlijkheden van dit Jezus-Leven, kan zich moeilijk meer onttrekken aan den betooverenden invloed, welke uitgaat van de verhalen en parabelen, die als gesproken schijnen tot ons persoonlijk, tot ons diepste innerlijk.

Dr. H. v. d. M.

Raoul Plus, S.J., 2900.
DE HERSTELGEDACHTE. Vertaald uit het Fransch door J. Meussen. *Teulings, Den Bosch,* 1926. (21.5×15) 142 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.60.

Plus is werkelijk de man van het Evangelie: proferens nova et vetera, die 't nieuwe en 't oude voortbrengt.
Het oude naar den inhoud: de waarheden die hij ons in dit boek voorhoudt, zijn immers zoo oud als het Christendom zelf. Luister slechts even. Christus zegt: Wil iemand mijn leerling zijn, hij verloochene zich zelf, nemen zijn kruis op en volge Mij na. Volgens de H. Paulus, zijn wij één met Christus, zooals hoofd en ledematen in het menschelijk lichaam één zijn. Eenheid van leven heeft eenheid van werken noodzakelijk ten gevolg. Welnu Christus heeft geleefd en geleden om te herstellen, wat de zonde vernietigd had. Dat moet dus ook uw taak en levensdoel zijn, van priester en kloosterling op de eerste plaats. Voor deze heeft de schrijver dan ook een afzonderlijk hoofdstuk.
Doch niet enkel is 't hunne taak, doch ook van u, die in de wereld leeft, onverschillig wie gij zijt, rijk of arm, geleerd of ongeletterd. Dit alles is niet slechts een goede raad, neen, een zware verplichting, een dringende noodzakelijkheid. Wel moeten *allen* herstel geven, doch niet allen op eenzelfde wijze.

Dr. P. Strijbosch.

Dr. D. A. W. H. Sloet, 2901.
BESTAAT GOD OF NIET? *Teulings, Den Bosch,* 1926. (21.5×15) 84 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.50.

Deze uitgebreide brochure dient zich aan als een „boekje voor denkenden". Ze is dit inderdaad. Niet dat ze daarmee uitgaat boven het bevattingsvermogen van den middelmatig-ontwikkelde; daarvoor is de taal te klaar en de betoogtrant te helder; maar de lezing en de verwerking ervan vordert in elk geval inspanning van het denkvermogen. Dat is een voordeel van het boekje: waarheden, die al te gemakkelijk worden verworven, worden ook al te gemakkelijk vergeten.

G. Vrijmoed, O.F.M.

FRANSCH.

P. Feige, 2902.
RÉJOUISSEZ-VOUS DANS LE SEIGNEUR. *Pierre Téqui, Paris* 6, 1926. (18×9) XXIV-384 blz. ing. Ffr. 6.—.

Het doel van den schrijver is hetzelfde als van Mgr. v. Keppler: *Meer vreugde.* Hij wil het echter op een andere manier bereiken. In kleine hoofdstukjes toont hij aan, hoe de groote waarheden van het geloof en de practijk van het echte christelijke leven onuitputtelijke bronnen zijn van ware vreugde.

M. Lamers, O.F.M.

Raoul Patry, 2903.
LA RELIGION DANS L'ALLEMAGNE D'AUJOURD' HUI. *Payot, Paris* 6, 1926. (23×14) 246 blz. ing. Ffr. 20.—.

Een werk, waarvan veel goeds te zeggen valt. 't Geeft het geestelijk aspect van het hedendaagsche Duitschland zuiver weer, beperkt zich uitsluitend tot onzen eigen tijd en beschouwt vooral de politieke en sociale rol gespeeld door de verschillende belijdenissen in de door het Congres van Weimar geschapen nieuwe verhoudingen. Het Centrum slaagt erin voor de scheiding van Kerk en Staat, een bevredigende oplossing te vinden, terwijl de protestanten hun officieele staatsbescherming verliezen. Beide partijen zoeken bij elkaar steun, om de groote christelijke staatsbeginselen te behouden en worden bijeen gehouden door den schoolstrijd, waaraan een der belangrijkste hoofdstukken van het boek is gewijd. Jammer genoeg verbergt de schrijver zich achter een zakelijke onpartijdigheid en spreekt zijn persoonlijke meening nergens uit.

J. de Vathaire, O.S.B.

M. Reynés-Monlaur, 2904.
JE SUIS ROI. *Plon-Nourrit & Cie., Paris* 6, 1926. (18,5×12) 232 blz. ing. Ffr. 10.—.

Het koningschap van Christus over de zielen en de wijze, waarop men tijdens zijn omwandeling op aarde deze onzichtbare macht en boeiende aantrekkingskracht van den God-Mensch erkende en onderging, vormen den gouden draad, die door al deze bijbelsche tafereelen loopt. Schrijfster heeft op dit gebied reeds vroeger haar sporen verdiend en handhaaft hier met veel succes haar soberen, klaren verteltrant en warm inlevingsvermogen.
Bijzonder goed geslaagd zijn: de vermenigvuldiging der brooden, het berouw van Pilatus en „de Bloem van zijn koninkrijk", een Mariaschets van een teere, subtiele schoonheid. 't Is een mooi en edel boekje, dat veel goeds kan doen aan de zielen.

H. Rongen.

DUITSCH.

Otto Cohausz, S.J., 2905.
SEHERBLICKE AUF PATMOS. *Volksvereins-Verlag, M. Gladbach,* 1927. (20×13.5) 260 blz. geb. M. 5.—.

Van geen Schriftuurboek wordt zooveel misbruik gemaakt tegen de katholieke kerk en geen Schriftuurboek wellicht heeft zooveel aanleiding gegeven

tot afdwaling van den menschelijken geest als het Boek der Openbaring van den Apostel Johannes. Bleef dit alles slechts beperkt tot de hoogere regionen der „wetenschap", dan zou het gevaar zoo groot niet zijn; maar welbespraakte propagandisten van het „vrije onderzoek" komen met dikke bijbels onder den arm aan de huizen onzer eenvoudige menschen leuren en „bewijzen" dan speciaal uit het Boek der Openbaring van alles tegen de katholieke kerk.
Daarom is een eenvoudige, duidelijke en practische verklaring van dit moeilijkste boek der H. Schrift een alleszins welkome aanwinst voor onze apologie. Elke katholiek, die Duitsch verstaat, moet dit boek lezen.

G. Vrijmoed, O.F.M.

Johann Peter Kirsch, 2906.
DIE STATIONSKIRCHEN DES MISSALE ROMANUM. *Herder & Co., Freiburg, i.Br.,* 1926. Ecclesia Orans, (17×11) 271 blz. ing. M. 4.60, geb. M. 6.—.

In een heldere, saamgedrongen inleiding geeft schrijver, die zijn stof als geen tweede beheerscht, een zeer zuivere karakteristiek van de liturgische bijeenkomsten in de verschillende kerken van Rome. Wel had hij hier iets meer mogen drukken op de Jeruzalemsche afkomst dezer feesten en „stationes". Dan volgt een heele reeks aanteekeningen, doorgaans van archeologischen aard, over de kerken van Rome, in ons missaal als „stationes" aangeduid voor de groote feestdagen de feriadagen van den Vasten enz.

P. de Puniet, O.S.B.

ENGELSCH.

Bruce Barton, 2907.
THE MAN NOBODY KNOWS. *Bobbs-Merrill & Co., Indianapolis,* 1927. (20×13.5) 220 blz. geb. $. 2.50.

'n Echt modern-Amerikaansch werk. De schrijver, een zakenman, beweert den waren Christus te hebben ontdekt: niemand vóór hem heeft tot hiertoe begrepen, wat Christus eigenlijk was. Hij was niet het Lam Gods, gestorven om onze zonden en om ons het leven te brengen: hij was ......„the founder of modern business". Laten we hopen, dat de schrijver, die met goede bedoelingen bezield is, zoo ver komt, dat hij toch iets meer van den werkelijken Christus begrijpt. Als dokument, om den geest van 'n gedeelte van 't Amerikaansche volk te leeren kennen, bezit het boek wel waarde.

J. Huyben, O.S.B.

F. W. Boreham, 2908.
A TUFT OF COMET'S HAIR. *The Abingdon Press, New-York,* 1926. (18.5×12.5) 271 blz. geb. $. 1.75.

Als Paaschcadeau schenkt ons Frank Boreham, de Australische predikant, dit 19de boek. En, ronduit gesproken, we hopen nog menig jaartje met zoo'n geschenk bedeeld te worden. Al vindt schrijver Kant den grootsten wijsgeer van Europa en noemt hij het blazoen der Jezuïeten bezoedeld, we hebben over het algemeen maar het woord bijbel te veranderen door „de Heilige Schrift", om het geheel zeer genietbaar te noemen. En niet alleen voor protestanten, voor wie het een echte goudmijn is, doch ook voor Roomschen. Schr. heeft een wonder-klaren kijk op het leven en zijn innigste roerselen. Zijn lang apostolaat en zijn verbazende belezenheid helpen hem dan ook schitterend in zijn taak. Zijn boek geeft ons uiterst suggestief geschreven verhandelingen over allerhande zielkundige, paedagogische en andere onderwerpen. Geen Sulpiciaansche zoeterigheid, maar kerngezonde, volle mannelijkheid. Ieder essai is vol verrassende vondsten, en in zijn beknopte bondigheid toch zoo zwaar van gedachten, dat we het moeten herlezen. Doch dan ook met stijgend genot. 't Verwondert ons niet, dat Boreham het Engelsche publiek stormenderhand veroverd heeft. Wie één boek van hem gelezen heeft, wil de andere niet missen. Als godsdienstig proselytisme is dit werk dan ook zonder weerga in zijn frissche, aantrekkelijke diepheid. Al put schr. even graag in de letterkunde van alle volkeren, als in het Woord van God, dit laatste is er niet bijgesleurd. Het is de bekroning van alle menschelijke wijsheid en daarom treft het des te dieper en blijvender. Met bovenstaand voorbehoud bevelen we dit boek aan. Het is ook als letterkundig werk een oase, die men graag weer opzoekt, te midden van de dorre leegheid van veel moderne schrijverij.

Dr. Raph. Kreemers.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

Prof. Dr. J. H. Gunning, Wzn., 2909.
ZENUWACHTIGHEID EN OPVOEDING. *P. Noordhoff, Groningen,* 1927. Verdieping en belijning, (24.5×16) 50 blz. ing. f 2.10.

Op de eerste plaats is deze studie uit de serie Verdieping en Belijning voor ouders bestemd, omdat zij door hun ontactisch optreden zoo dikwijls de oorzaak zijn van de zenuwachtigheid hunner kinderen en van den anderen kant 't sterkst kunnen inwerken op de leiding en genezing van hun kleine zenuwpatienten. Op de twee groote factoren van dezen algemeen erkenden toestand, erfelijkheid en milieu, wordt hier gewezen. De omgeving, d.i. huisgezin en school, staat in belangrijkheid ver boven de erfelijkheid. Bij de vele middelen ter voorkoming en genezing van zenuwachtigheid wijst Dr. Gunning zeer juist op 't volle godsdienstige leven in school en huisgezin; daarvoor wordt zelfzucht en zelfkennis vereischt. Twee prachtwerken over dit onderwerp, waarvan één bekroond werd door de Academie Française heeft J. Toulemonde de laatste jaren uitgegeven. Daar vinden we breeder, wetenschappelijker en nog scherper voor ons, geheel de quaestie behandeld. De titels zijn *Les nerveux* (Bloud & Gay, Paris) en *Comment soulager les nerveux* (Bloud & Gay, Paris).

P. van Luyk, S.J.

Morya, 2910.
ZONDE, ZIEKTE, DOOD. *Synthese, Den Haag,* 1926. (16.×11.5) 136 blz. gecart. f 1.—.

Dit boekje bevat een verkort verslag van vier toespraken over zonde, ziekte en dood en dan nog eens over zonde, ziekte en dood te zamen, gehouden te 's-Gravenhage door Morya. Deze Morya schijnt een wezen te zijn van een andere wereld, met een heel andere opvatting van begrippen en logica. Hem lezend krijgt men het

onbehagelijk en irriteerend gevoel, dat hij u voor den mal houdt. Nergens hebben we een normaal-verstandig woord ontdekt, behalve deze verzekering: „Hebt ge b.v. kiespijn, dan gaat ge naar den tandarts. Trekt deze u de zieke kies, dan is de pijn weg, maar dan zijt ge ook meteen uw kies kwijt.'' Maar om zoo'n ontdekking te doen, behoeft men z'n lezers niet te suggereeren, dat men van een andere wereld komt!

G. Vrijmoed, O.F.M.

Dr. J. L. Prak, 2911.
HET PSYCHOTECHNISCH ONDERZOEK AAN DE AMBACHTSSCHOOL TE EINDHOVEN. *J. B. Wolters, Groningen,* 1926. (23.5 14.5) 64 blz. ing. f 1.50.

't Is zeker, dat de nu gebruikelijke normen, de intuïtieve methode of de resultaten der lagere scholen, zooals uit dit psychotechnisch onderzoek blijkt, absoluut onvoldoende zijn voor een juiste selectie. Als de lagere school, zooals op 't oogenblik overal voor den dag komt, niet juist aangeeft, wie geschikt is voor het Middelbaar Onderwijs, dan kan ze nog veel minder de technische begaafdheid observeeren. Het psychotechnisch onderzoek kan zeker meer aangeven. Doch die onderzoekingen zullen nog veel vereenvoudigd moeten worden, voor ze algemeen in practijk komen. Er zullen meer vakpsychologen moeten gevormd worden, die over 't land verspreid, verschillende onderwijsinrichtingen kunnen bijstaan voor deze onderzoekingen. Daarbij zal de waarde van iedere proef nog beter moeten bewezen worden, om over zekere resultaten te kunnen spreken.

P. van Luyk, S.J.

Dr. S. Zwanenburg, 2912.
INLEIDING TOT DE PSYCHOLOGIE. *A. Oosthoek, Utrecht,* 1926. (26×18) VI-238 blz. ing. f 5.25, geb. f 6.—.

Dit ordelijke en bezonken boek verdient een bijzondere aanbeveling. Het is den schrijver volgens zijn opzet volkomen gelukt, de psychologie consequent als positieve wetenschap te behandelen, en het gevaarlijk terrein van de metaphysiek te vermijden. Daarbij is hij ervan doordrongen, dat zijn wetenschap nog jong is, en dat ook bij een vrij beknopte inleiding als deze, groote voorzichtigheid bij het opstellen van theorieën en het trekken van conclusies voorloopig nog geboden blijft. Bij de beschrijving der psychologische verschijnselen vindt de schrijver ook gelegenheid, op den groei der psychologie door de onderzoekingen der laatste kwart eeuw de aandacht te vestigen. Zoodoende kon 't boek worden, zooals Prof. Roels 't inleidt, een historisch georiënteerde introductie, waarin door een schets van de voornaamste vraagstukken met hun waarschijnlijkste oplossingen een beeld van onze actueele kennis op 't gebied der psychologie wordt gegeven. De psychische verschijnselen worden verdeeld in die van kennen, gevoelen en begeeren, terwijl ook op den samenhang van de drie in de eenheid van het psychisch leven terecht uitvoerig gewezen wordt.

Voor een eerste kennismaking met de psychologie zal Zwanenburg's werk uitstekend voldoen. Voor kweekschoolleerlingen lijkt echter een eenvoudiger boek, als b.v. Rombouts' *Zielkundige Begrippen,* meer verkieslijk.

Dr. Ferd. Sassen.

FRANSCH.

O. Habert, 2913.
LE PRIMAT DE L'INTELLIGENCE DANS L'HISTOIRE DE LA PENSÉE. *G. Beauchesne, Paris* 6, 1926. (28×15) XV-448 blz. ing. Ffr. 30.—.

Wat valt er voor ons te leeren uit de geschiedenis der wijsbegeerte? Vooral dit: dat alles scheef loopt of althans verkeerd dreigt uit te loopen, zoolang het verstand niet de eerste plaats in ons leven inneemt. 't Is niet de wil, noch het gevoel, maar het verstand dat leiding moet geven. Deze gedachte heeft den schrijver ertoe gebracht, als inleiding op de studie der philosophie, een overzicht te geven van het menschelijk denken in den loop der tijden, vanaf het vóór-historische tijdperk tot aan Nietzsche, Bergson, James, enz. De bedoeling is bij beginnelingen en ontwikkelde leeken lust tot nadenken en vertrouwen in 't menschelijk verstand op te wekken. Of het boek voor dat doel niet een weinig te zwaar is berekend? Het wil ons voorkomen, dat men er na volbrachte philosophische studies meer nut en meer genoegen in zal vinden.

J. Huyben, O.S.B.

DUITSCH.

Robert Saitschick, 2914.
SCHICKSAL UND ERLÖSUNG. *Ernst Hofmann & Co., Darmstadt,* 1927. (21×18) VIII-281 blz. ing. M. 4.50, geb. M. 6.50.

De bedoeling van zijn boek geeft Saitschick zelf aan met deze begin-woorden van zijn voorrede: „Eine Aufhellung des Tragischen, unseres Daseins und zugleich ein Hinweis auf die Überwindung des Schicksals.'' Als men den schrijver precies aan deze woorden houdt, dan is zijn boek geslaagd. Het tragische van het innerlijk menschenleven heeft hij fel belicht door de symbolische figuren der groote kunstwerken als Lear, Hamlet en Faust te ontleden en naar de overwinning van dat tragische heeft hij inderdaad slechts „heengewezen''.

Dit laatste zou men kunnen betreuren. Men zou na een zoo breedvoerige en diepgaande uiteenzetting van het probleem, graag een even breedvoerige en even diepgaande uiteenzetting van de oplossing willen lezen, die ook voor den schrijver in Christus en Diens Verlossing alleen te vinden is, maar misschien heeft het in onzen modernen tijd voor sommige zoekers speciaal zijn nut, om met alle felheid het probleem te stellen en dan naar de oplossing voorloopig maar „heen te wijzen''. In zooverre is het niet alleen een geslaagd, maar ook een mooi boek.

G. Vrijmoed, O.F.M.

ENGELSCH.

Margaret Sanger, 2915.
HAPPINESS IN MARRIAGE. *Brentano, New-York,* 1926. (19×13) 231 blz. geb. $ 2.—.

Bedoeling: van het standpunt van schrijfster uit is, nuttige voorlichting te geven over alle zaken huwelijk en verloving betreffende.

Het standpunt van de schrijfster is:
a. zooveel mogelijk genieten van de zinnelijke voldoeningen in het huwelijk; *b.* met zoo weinig mogelijk lasten. Om tot *b* te komen vinden we de neomalthusianistische middelen aangeboden.

Bijgevolg is dit werk van katholiek standpunt verwerpelijk.

Dr. W. Tombrock.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Ruby M. Ayres, 2916.
EEN TE VEEL. Vertaald uit het Engelsch door L. B. *Uitg. Mij. Holland, Amsterdam,* 1926. (20.5 × 13.5) 212 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

Het is wederom het knagend lijden der jalouzie, dat hier wordt geschilderd. Roger Buchanan, die zijn vrouw al tien jaar dood waande, wordt in een badplaats verliefd op een winkeljuffrouw Caecilie. Op den dag, waarop hij haar tot vrouw vraagt, komt zijn eigen vrouw, als danseres in een cabaret voor den dag en hij kan er niet toe besluiten Caecilie de waarheid te zeggen en hij houdt zich tegenover haar, alsof het slechts een flirtation geweest is. En daaruit ontstaat haat, liefde, zinnen op wraak en honderd-en-één onverwachte wendingen, totdat eindelijk de echte vrouw in brand vliegt en Roger en Caecilie uit den brand geraken. Boeiend tot het blijde einde.
— Bc — *J. Kramer.*

Mr. Willem Coops, 2917.
LEIDSCH STUDENTENLEVEN IN HET LAATST DER VORIGE EEUW. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1926. (22 × 16.5) 169 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Een boek van blijden levenslust, dat in dezen tijd van allerhande crisissen in staat is, om gerimpelde gezichten effen te strijken en den ronden lach in al zijn gulheid terug te roepen bij menschen, die niet meer lachen kunnen. Het handelt over studiosi, die in de Alma-Materstad, ofwel op reis langs Rijn- of Seine-boorden allerlei snaaksche avonturen najagen. Dozijnen grappen doen zich voor gedurende die colleges, in de societeit, op wandel, in de schouwbergen, in de treinen, in stad, dorp of badplaats.

Men zoeke in dit boek niet de fijne ontleding van Klikspaan's *Studententypen,* ook niet den teeren humor van een Hildebrand of zelfs van een Tony Bergmann in diens studentenroman *Ernest Staes.* Hier denke men veeleer aan den jovialen lach uit de Vlaamsche schilderschool of de onsterfelijke aanstekelijke lachbuien van den guitigen Vlaamschen kanunnik van Haecke. Het boek gaat ook veel meer zich aansluiten bij den hyperbolischen humor der Amerikanen (M. Twain) dan bij dien van den tusschen tranen in lachenden Charles Dickens. De schrijver acht zich tevreden, indien hij „de galerij heeft vermaakt"; dat doel heeft hij bereikt, al bleef hij beneden de fijnere meesters van den humor door ons reeds hooger vermeld.
— Bc — *F. v. d. Weghe.*

Alb. Draayer-de Haas, 2918.
DE VLUCHT. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 1926. (21 × 15.5) 89 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.

Milder boek is er in lang niet verschenen. 't Is 'n geluk, 'n weldaad voor allen wie de verzoening met 't leven iets onmogeliks lijkt. Allen omvattend in haar mensenliefde, heeft de schrijfster ook in de afstotendste karakters 't goede geweten. De met héél haar hart getekende hoofdfiguur, Sophie, ongerept latend, wilde zij onze voorkeur toch niet forceren door de tegenpartij, haar ouders, voor te stellen als de personifikaties van klein konservatisme en koude zelfzucht, wie alle betere gevoelens vreemd zijn. Door mislukte spekulaties is 'n familie: ouders en dochter, gedwongen geweest zich uit Rotterdam terug te trekken naar 'n saai dorp, waar de oudjes weldra opgaan in allerlei futiliteiten, mevrouw meneer beheerst en allen ten slotte onder de duim zitten van 'n dienstmeid, 'n oude getrouwe. 't Meisje, niet opvallend, wier beetje bekoorlikheid dreigt te verpieteren in dit duffe bestaan, nu haar eigelike jeugd voorbij is, leidt haar eigen zieleleven, verlangend naar het grote geluk: in haar verbeelding gestalte hebbend als 't koesteren van 'n eigen kindje. Als er 'n uitnodiging komt van 'n Rotterdamse tante, weet zij dit haar uur; ondanks de bezwaren der huisgenoten gáát ze en vindt 't geluk. Vooral deze passage: de rag-fijne uitbeelding der in schone schuchterheid zich langzaam gevende liefde van Sophie aan de broer van tante en daarna, 't meisje, terug op 't dorp, zonnigheid en warmte spreidend in de kille woning der ouders, is van zo'n biezonder gehalte, dat we niet aarzelen, deze novelle te rangschikken onder 't allerbeste, in 't voorbije jaar verschenen.
— B — *Leo Fens.*

Jac. Gazenbeek, 2919.
TEGEN PAARSE KIM. Geïllustreerd door Jan Weiland. *J. Ploegsma, Zeist,* 1926. (20.5 × 14) 168 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.90.

Schetsen van de Veluwe met de bloeiende perzikboomgaarden, de berijpte en sneeuw-bepluisde winterjuweelen, de zilveren dagen van den tragen herfst en de oude heerlijke oertypen, die er, wars van alle steedsche beschaving, hun prachtigstoer leven slijten: de zelfbewuste grootboeren, de geslepen wild stroopers en de ruwe vrachtrijders. Dit alles is met gave kleuren en een warme aanvoeling verteld door iemand, die een scherp oog heeft op den mooien kant der dingen.
— B — *H. Rongen.*

Wilhelmina von Hillern, 2920.
GIER-WALLY. Vertaald uit het Duitsch door C. D. Busken-Huet. *Kemink & Zn., Utrecht,* 6e druk: 1926. (21 × 14) 284 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.75.

Wanneer iemand als C. D. Busken-Huet een boek vertaalt en die vertaling in Nederland een zesden druk beleeft, dan is dat zeker geen waardeloos werk. En inderdaad de aangrijpende geschiedenis van Gier-Wally, verbitterd door een hardvochtigen vader, tot driemaal maandenlang verbannen naar de eenzame berghut van Hochjoch, is boeiend.

Haar sterke liefde voor Beren-Jozef wordt eindelijk beloond, één zonnestraal was er slechts noodig en de door den hagel neergeslagene, door den vorst bijna gedoode bloesem look weer geheel op. De pastoor van Heiligkreuz is ook gelukkig geschilderd, en het éene dwaze biechtverhaal van Vincenz zien wij door de vingers.
— Bc — *J. Kramer.*

Vivi Laurent, 2921.
VIVI'S REIS. Vertaald uit het Zweedsch. Geïllustreerd door de schrijfster. *A. W. Sijthoff, Leiden,* 1926. (20 × 14) 274 blz. ing. f 1.25.

Vivi Laurent, Zweedsche studente, kreeg het in haar hoofd, een jaar lang als dienstbode te gaan werken in Amerika. Haar ouders wilden er niet van weten, maar bezweken ten leste voor de overredingskracht van hun dochter. Vivi, vergezeld van een gelegenheidsvriendin, voerde haar plan uit.

Zij wist van haar ervaringen een flink boek te schrijven. Vooral een gezellig, vroolijk en boeiend boek. 't Is een knap stuk werk voor een jong meisje, negen en vijftig schetjes te leveren van eigen ervaringen, zonder een oogenblik den juisten toon kwijt te raken. En zoo'n knap stuk heeft dit Zweedsche nichtje van Pallieter klaargespeeld. Het verhaal van haar avonturen overtreft menigen roman in belangrijkheid. Enkele onwaarschijnlijkheden nemen we gemakkelijk op den koop toe.

Alleen is 't wat al te gek, dat Vivi Laurent een katholiek priester, die een huis inwijdt, ook een mangel en de pasopgehangen luiers laat zegenen. Het grapje is niet kwaad bedoeld, maar 't had veilig onderdrukt kunnen worden.

De vertaling op zichzelf beoordeeld is vrij goed, al hapert er nu en dan een kleinigheid aan 't Nederlandsch.

Vrouwen, die last hebben met het dienstbodenvraagstuk, zal dit boek opvroolijken.

— B — *Vincent Cleerdin.*

Top Naeff, 2922.

LETJE. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1926. (22.5 × 16.5) 230 blz. ing. f 3.75, geb. f 4.50.

Top Naeff blijkt zich er ten volle van bewust, dat ze 't haar lezers niet makkelik heeft gemaakt en met de fijne intuïtie van de ervaren kritikus, weet zij op 'n háár, hoe 't publiek haar boek zal ontvangen en beoordelen: als levenswáár, als zedenschildering, met 'n tekort aan persoonlike karakteristiek in de figuren. En juist dat alles had de schrijfster niet bedoeld: „De geschiedenis van Letje moet dan ook minder als een dramatisch avontuur worden opgevat, dan wel als een levensprogramma, dat gestalte aannam. Een weinig willekeurig, wijl mij de fantasie in deze boven de vermoedelijke waarheid ging." En ten slotte blijkt deze „histoire d'une âme" niet vast te zitten aan 'n bepaald tijdperk, „want de dingen waar het op aankomt, laten zich aan onze omstandigheden — aan onze pofmouwen of aan onze polkaharen — niet veel gelegen liggen en in den eeuwigen kringloop bleef het groote probleem onopgelost......" 'n Levensfilosofie dus, die zich bij 'n andere geaardheid van de auteur, wellicht geuit had in 'n zwaarwichtig, bespiegelend paedagogies werk, nu zulke reële vormen aannam, dat wij er ondanks de waarschuwingen van de schrijfster, 'n zij 't dan niet bedoelde, dan toch uitmuntend geslaagde zedenschildering van 't kortelings afgesloten overgangstijdperk in blijven zien. De schrijfster stelde haar *Letje* tegenover *Jaapje, Boefje* als voor 't grootste deel, verbeelding tegenover werkelikheid. Wij menen echter dat dit kontrast zo groot niet is, als zij wil doen voorkomen: au fond kan de neiging der nieuwere auteurs naar de uitbeelding van 't kinderleven verklaard worden, als 'n hang naar de wereld der fantazie, beu als ze zijn van de grauwe realiteit van 't grote-mensen-bestaan. Wellicht steekt er in Top Naeff's sarkastiese houding ten opzichte van opvoeders en pupil, meer „werkelikheid" dan in figuren als *Jaapje Merijntje, Droomkoninkje,* waaromheen 'n sfeer van hoog, sterk-subjektief idealisme is geweven. En zeker, nadert de auteur van *Letje* haar collega's dáár, waar ze, op háár wijze in vlijmscherpe ironie de opvoeding hekelend, opkomt voor „het kind". Háár houding lijkt die van 'n god op de Olympus, In haar zwaargeladen stijl knipoogt ze gedurig over de hoofden harer hoofdpersonen heen naar ons, of we haar toespelingen, haar spot (in ingewikkelde zinnen verborgen) wel snappen. In wáárheid schreit 'n vrouwenhart in deze *Lof der zotheid* om de dwaasheid van 't mensdom, dat langs deze weg „het geluk" denkt te bereiken. Wie er dit niet in vermag te voelen, vindt 't „'n akelig boek" — we hebben er 'n proef mee genomen — maar voor hen, die sterk genoeg zijn de waarheid te hooren en van deze tocht naar 't geluksland-zonder-God 't hunne te denken, bergt 't 'n grote rijkdom aan pedagogies inzicht, is 't sympatiek om de moed, waarmee 't de gepatenteerde levensleugen . in onze moderne samenleving, in de samenleving van alle tijden, ontmaskert.

— Bc — *Leo Fens.*

At. Nieboer, 2923.

DE ROMANS VAN HANJE. Geïllustreerd door Louis Raemakers, Schoenmakers en van Hell. *Logon, Amersfoort,* 3e druk: 1926. (20 × 15) 236 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.75.

'n Bundel humoristiese dorpshistories, spesiaal uit de Betuwe. Letterkundige bedoelingen mag men de schrijver niet verwijten, maar 'n goedronde lach weet hij toch in veel gevallen te bewerken bij iedere lezer, die nog wat zin voor humor heeft. Hij tiepeert werkelik, wel niet zo diep als Cremer in z'n novellen, de Betuwse geest; At. Nieboer richt z'n aandacht vooral naar de naieve goedmoedige dwaasheden, karakteristieke ondeugden en kinderlike deugden van dat bijna uitgestorven ras van oude Betuwnaren, als Hanje, Tonia, Bartje en Toon de hoofdpersonen in deze zeven aardige schetsen. Het boerse midden, waarin z'n verhalen plaats hebben, heeft de schrijver hier en daar verleidt tot boertigheden van wat lager allooi, die we liever niet hadden ontmoet; toch wordt hierdoor het boek als geheel nog niet onaanvaardbaar.

— Bc — *J. Vermin.*

Ernest Pérochon, 2924.

DE KROTTEN. Vertaald uit het Fransch door Ellen Forest. *A. W. Bruna & Zoon, Utrecht,* 1926. (21 × 15.5) 257 blz. ing. f 3.75, geb. f 4.50

Armoede is geen schande, maar 't kan 'n schande zijn, armoede tot in 'n hoge graad te laten voortbestaan. De beschrijving van het leven in de krotten ergens verweg in Frankrijk laat zien, wat armoede is en hoever ze gaan kan. Voor velen wordt dit boek 'n openbaring, voor velen ook zal de vergelijking van hun toestand met die der arme krot-bewoners brengen 'n mildere levensaanvaarding. Allereenvoudigst beschrijft dit boek de diepe tragiek van 't leven der boerenknechten op 't land: het hoopvolle begin van 't huweliksleven, met de vaste wil de komende kinderen niet te laten ondergaan door 't noodlot der armoede, die eigen jeugd vergalde, dan de sombere werkijver om 't dageliks brood, de honger en de bedel-ellende der kleinen, het

geploeter der vrouwen in de krotten en toch na zoveel zorg en liefde, de grote ellende. Maar ook weer in die uiterlike rampzaligheid blijkt de kracht der menselike liefde, die door de ziel van de arme drommels sidderend, hun ogenblikken van grote zaligheid geeft. Het verschrikkelijke in dit boek is de eerlikheid van de schrijver. Het is alles waar, wat hij schrijft. Eenvoudig als 'n verslag, is het ontroerend als 'n getuigenis, scherp als 'n onbewuste aanklacht. Nergens ook blijkt, dat de opbeurende troost van de godsdienst nog invloed heeft op dit volk. Als Pérochon, wat dit punt betreft, ook objektief is in z'n verslag, is er 'n dubbele armoede te lenigen bij deze allerarmste kinderen van de oudste dochter der Kerk. Ellen Forest, die de vertaling leverde, en 't boek van 'n korte inleiding voorzag, heeft 'n menselik- en letterkundig-mooi werk gepresteerd.

— B — *J. Vermin.*

H. Rider Haggard, **2925.**
ALLAN QUATERMAIN. Vertaald uit het Engelsch door Ada van Arkel. *W. de Haan, Utrecht,* 1926. Succes romans, (19.5×13.5) 255 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

De laatste avonturen van Allan Quatermain. Met twee vrienden Sir Henry Curtis en kapitein John Good, 'n zeeofficier trekt hij opnieuw donker-Afrika in op zoek naar een blank volk, dat daar in de binnenlanden, afgesloten van de buitenwereld, volgens vage geruchten, zou moeten wonen. Ze bereiken dat volk, op een huiveringwekkende wijze en Rider Haggard's stoute fantasie steekt hier Jules Verne naar den kroon! Die blanke wilden zijn zon-aanbidders, doch staan, evenals de oude heidenen, op een vrij hooge materieele cultuurtrap. Ze worden geregeerd door twee zuster-koniginnen, die beiden op Sir Henry Curtis verliefd worden, hetgeen een ontzettende burgerkrijg ten gevolge heeft. Al deze avonturen zijn prachtig beschreven. De figuur van den ouden Zoeloe-koning, de woeste vechter Umslopogaas is meesterlijk. De Schotsche zendeling, dien de schrijver rijk laat worden door den handel en die kan vechten als 'n duivel, is 'n mislukking. Ook heeft de schrijver een heel verkeerd idee over de al of niet toelaatbaarheid van het dooden van zichzelf en van anderen. Dat eerste is nóóit geoorloofd. Ook in andere boeken, dwaalt de schrijver in dit opzicht. Al heeft hij den mond vol van „'t noodlot", toch blijkt uit alles een groot Godsvertrouwen, dat weldadig aandoet. Wij vinden deze boeiende, avonturenrijke roman uitstekende amusementslectuur, echter niet voor al te jonge lezers.

— B — *M. v. M.*

Felicitas Rose, **2926.**
HEIDELIEFDE. Vertaald uit het Duitsch door Elly Harting. *G. J. Slothouwer, Amersfoort,* 2e druk: 1926. (21×14.5) 195 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.25.

Wezenlijk een lief boekje, waarin de geschiedenis staat beschreven van Ursula Dieuwen, die de wijde heide liefheeft en na een sombere jeugd Hamburg verlaat, om als geliefde vrouw van den schoolmeester Uwe (een lastige naam, vooral als onderteekening) Alsler en de alom beminde weldoenster der huttenbewoners naar het Heidehuis te trekken. Toch is de vrees niet ongegrond, dat de dagboekvorm en de sentimenteele Duitsche poëzie het lezend publiek van vandaag niet zullen voldoen.

— B — *J. Kramer.*

Gabriël Scott, **2927.**
HET PAD. Vertaald uit het Noorsch door Henriëtte M. J. Bok. *W. de Haan, Utrecht,* 1926. (21×15.5) 231 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Het lijdensverhaal van een misvormden stotteraar: Kristofer. Moeder sterft vroeg en vader is een brute drinker. De armvoogd bemoeit er zich mee en Kristofer wordt bij verschillende boeren uitbesteed, waar zijn lot al niet veel dragelijker is. Als de vader sterft, gaat hij naar den ouden herder Nils, krijgt van hem het recht van opvolging en ziet zoo eindelijk den wensch van heel zijn leven in vervulling gaan. Hij raakt tenslotte nog verliefd, maar de liefde voor zijn bergen en kudden zegeviert.

Scott is een fijne weergever van het leven der natuur; jammer genoeg vervalt hij hier in eindelooze herhalingen. Alles wat er over schepers en schapen in de vier seizoenen van het jaar te zeggen valt, heeft hij wel vier- of vijfmaal neergeschreven. Dit maakt de lezing van zijn overigens toch reeds weemoedige boek erg vermoeiend.

— Bc — *H. Rongen.*

Iwan Sjmeljow, **2928.**
EEN OUD VROUWTJE, Vertaald uit het Russisch door Anna Kosloff. *De Spieghel, Amsterdam,* 1926. (20×18) 228 blz. ing. f 1.20.

Schitterend van taal en beelding — maar verbijsterend van gruwelijkheid. In dit oude vrouwtje teekent de Russische patriot het verschrikkelijke lot van zijn volk onder de beestelijkheid van 't Bolsjewisme. 't Vrouwtje gaat met haar laatste schat om meel te koopen, 't wordt haar doodstocht.

Een andere schets: Op de boomstronken, is een scherpgeteekende zelfanalyse over de bewustwording van de menschverandering, die de schrijver als Rus onderging onder het onmenschelijke regiem. 't Is een ontmensching. Prachtig.

— B — *A. v. Delft.*

ENGELSCH.

H. Rider Haggard, **2929.**
THE TREASURE OF THE LAKE. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1926. British and American Authors. (16.5×11.5) 336 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Allan Quatermain stemt erin toe Kaneke, 't hoofd van een stam in het Zuiden, terug te voeren naar zijn streek, het midden van Afrika, in den omtrek van Lake Mone. Die wilden laten echter niet graag hun wit Hoofd vertrekken en er komen dan ook mysterieuze wezens, onderaardsche gangen etc. bij te pas, voor ze wegraken. Doch de betoovering, die op hen rust en de zucht naar het onbekende, verrichten wonderen. En na een hoop wederwaardigheden, raakt de karavaan ten slotte, dwars door de binnenlanden, ter bestemming: Lake Mone, te midden der Dabanda stammen. Daar wacht de godin op den voor haar bestemden man. Die blijkt echter niet Kaneke te zijn, want hij komt op den brandstapel, doch een zekere Arkle, dien ze onderweg hebben opgepikt. Het spijt haar wel een beetje Allan nu alleen terug te laten vertrekken en het Christendom te moeten

laten varen voor het heidendom, maar het noodlot wil het zoo. Hier en daar aardige beschrijvingen van de Afrikaansche wouden, waar alle wilde dieren taboe zijn en dansen naar de pijpen der menschen. Terloops wordt er van missie gewag gemaakt. Het is het eenige verhevene in dit boek. Gewone ontspanningslectuur, zonder meer.
— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

E. Temple Thurston, **2930.**
THE GOOSE FEATHER BED. *G. P. Putnam's Sons, London W.C.* 2, 1926. (18.5×12) 352 blz. geb. Sh. 7/6.
Sinds generaties zijn de Ablett's in het circusleven ingeburgerd. De „oude" Ablett trekt nog steeds rond; in zijn kleindochter Chika vloeit ook het echte circusbloed in de aderen. Boeiend vertelt de schrijver van haar eerste optreden als acrobate op het zadelloos paard en van het leven onder dit rondreizende circustroepje.
— B — *Ellen Russe.*

G. Mc Leod Winsor, **2931.**
THE MYSTERIOUS DISAPPEARANCES. *Faber & Gwyner, London W.C.* 1, 1926. (18.5×12.5) 315 blz. geb. Sh. 7/6.
Seymour is na een lang verblijf in Indië naar Engeland weergekeerd en woont weer in Kennel naast Fordyce, zijn ouden vriend en schrijver van de wonderlijke avonturen van dit boek. Voor zijn vertrek naar de kolonie was een ander er met het meisje, dat hij liefhad, van door gegaan. Seymour's levensdoel is nu enkel zich te wreken op allen, die iets met dit feit te maken hadden. Hij heeft na lang zoeken het levium ontdekt, een stof, die den mensch lichter maakt dan de lucht. Hij slaagt er in vijf slachtoffers een band met levium om het lichaam te doen en ze zoo het luchtruim in te sturen. Die geheimzinnige, spoorlooze verdwijningen geven Scotland Yard heel wat hoofdbrekens. Zelfs inspekteur Gilmour, de passe partout van de C.I.D., kan maar geen spoor ontdekken. Fordyce vindt het dagboek van Seymour en gooit het op een accoord met de politie. Zij geeft hem al de stukken van het onderzoek en hij levert haar de wetenschappelijke verklaring van het niet te achterhalen geheim. Te elfder ure komt er nog wat liefde bij te pas.
Men leest dit werk in één adem uit. Als ontspanningslectuur daarom aanbevolen, doch om den wetenschappelijken ondergrond enkel aan meer ontwikkelden.
— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

Pamela Wynne, **2932.**
PENELOPE FINDS OUT. *Philip Allan & Co., London W.C.* 2, 1926. (18.5×12) 320 blz. geb. Sh. 7-6.
Hetgeen Penelope ontdekt is...... dat zij met den verkeerden man getrouwd is. Zij huwde Paul Coward, een anglikaansche geestelijke, behoorend tot de anglo-catholics. Na een maand komt hij tot de overtuiging, dat het huwelijk van een geestelijke eigenlijk zondig is (anglikaansche geestelijken mogen wel degelijk in het huwelijk treden) en zij ontdekt, dat hij een onmogelijken man is. Ze gaan samen naar de Missielanden van Engelsch-Indië. Paul Coward wordt zoo fanatiek, dat hij gaat bidden, dat zijn vrouw moge sterven; een Inlandsche bediende zorgt er voor haar dood te bespoedigen door vergif in het eten te doen. Juist bijtijds wordt ze in een put gevonden door een Engelsch officier. Beiden bekennen elkander hun liefde, trachten sterk te blijven, gelukkig wordt Paul dan juist vermoord. Door dit alles loopt iets van het bovennatuurlijke; in momenten van gevaar verschijnt er een persoon naast hen, die hen helpt of waarschuwt, die persoon is Christus, wandelend op aarde. Ofschoon er strikt genomen geen verkeerde dingen gebeuren, is dit boek toch geestelijk ongezonde lectuur.
— Bc — *Ellen Russe.*

IV. DICHTWERKEN.

DUITSCH.

Josef Fuchs, **2933.**
KNOSPENDE LIEBE. *Triborgh, Tilburg,* 1926. (16.5×12) 52 blz. ing. f 0.75.
'n Pretentieloos bundeltje gezonde minnedichtjes in geheel katholieken geest! En frisch Roomsch hart spreekt zich hier uit in eenvoudige taal, die wel 'ns zwak poëtisch maar altijd toch oprecht en rein is. Menig versje sticht door zijn edele gedachten, ontroert door z'n fijne gevoelens. De Duitsche poëzie geldt een Hollandsch meisje, dat mede aanleiding werd tot de bekeering van den Weenschen schrijver. Voor 'n katholiek derhalve een sympathiek boekje.
P. C. Keulers.

V. TOONEEL.

NEDERLANDSCH.

Richard Elton, **2934.**
DRAMA'S IN ZAKFORMAAT. *R. J. Goddard, Den Haag,* 1926. (18×12) 204 blz. ing. f 2.40.
't Is als 'n volle bonbonnière, geripoliseerd naar de laatste smaak, doch sommige bonbons zijn wat al te gewaagd en pikant.
't Woord „Drama's" is wel wat te dramaties voor deze erg luchtige samenspraakjes: 'n beetje scherts, 'n beetje weemoed, 'n beetje levenswijsheid.
J. Vermin.

Felix Timmermans, **2935.**
Eduard Vetermann,
LEONTIENTJE. Tooneelspel in drie bedrijven. *P. N. van Kampen & Zn., Amsterdam,* 1926. Zilveren Verpoozingen, (15×10.5) 120 blz. geb. f 1.25.
Een tooneelwerk getrokken uit Timmermans' bekende boek *De Pastoor uit den bloeienden wijngaerdt.* Leontientje, 't nichtje van den landelijken pastoor heeft liefde opgevat voor Isidoor. Maar van een huwelijk kan niets komen, want Isidoor is ongeloovig en Leontientje diep-Katholiek. De pastoor zoekt Isidoor te overtuigen, doch de staf der genade raakt hem niet. Leontientje kwijnt van hartzeer en alleen haar dood wordt oorzaak van Isidoor's bekeering. Een simpele tooneelvertelling, die ondanks alle dramatische intensiteit het wel doen zal op het tooneel.
Hein Hoeben.

FRANSCH.

Henri Ghéon, **2936.**
LA VIE PROFONDE DE SAINT FRANÇOIS D'ASSISE, Spel in vijf bedrijven. *A. Blot, Paris* 13, 1926. Les Cahiers du théatre chrétien. (18.5×12) 218 blz. ing. Ffr. 9.—.
Als gedrammatizeerde tableaux lijken ons deze vijf Franciscustafereelen, ondanks Ghéons groot talent

niet zonder artistieke bedenking. Vooreerst is alles te wijdlopig. Vervolgens is de taal dikwels wat al te sierlik en al te literair. En ten derde: de reëele en symboliese gegevens in het stuk lijken ons niet voldoende-harmonieus verwerkt. Niettegenstaande deze artistieke bedenkingen, blijft het altijd hachelik te zeggen, of 'n toneelwerk het doen zal. Hier en daar heeft schr. zelfs enkele geniale vondsten, ook van toneelkundig standpunt. Aan regie en enscenering zullen hier zeer zware eisen gesteld worden.

Chr. Kops, O.F.M.

VI. KUNST.

NEDERLANDSCH.

Mevr. Brom-Struick, **2937.**
REIDANSEN. Geïllustreerd door Pol Dom. *W.L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1927. (21.5 x 16.5) 78 blz. ing. f 1.90.

Hier vinden we bijeen een acht en twintig dansen met tekst en muziek en de noodige aanduiding omtrent de uitvoering. Terecht breekt Prof. Brom een lans voor de levenslustige reidans, die zoo weldadig afsteekt bij het lamlendig bibberen en schuifelen, hetwelk men tegenwoordig onder dansen verstaat.

Vandaar, dat wij met ingenomenheid dezen bundel signaleeren en de verwachting uiten, dat hij veel geraadpleegd moge worden, opdat de reidans weer in eere hersteld worde, „tot opwekking van ons werk" en „om de gebondenheid aan de aarde tenminste in verbeelding vol heimwee te overwinnen."

Hein Hoeben.

FRANSCH.

P. Subercaseaux Errazuriz, **2938.**
SAINT FRANÇOIS D'ASSISE. Geïllustreerd. *Marshall Jones Company, Boston,* 1925. (31 x 23.5) XVIII-198 blz. geb. $ 25.—.

De vijftig kleurenplaten, naar aquarellen van Pater Subercaseaux Errazuriz, zijn hoofdzaak, de bijschriften in de Fransche en Engelsche taal zijn sober en de inleiding telt slechts enkele bladzijden.

Zelden zagen wij een rijker boek. Een lust voor de oogen, een vreugde voor het hart.

M. v. M.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

ENGELSCH.

Charles G. Harper, **2939.**
A LITERARY MAN'S LONDON. Geïllustreerd door den schrijver. *Cecil Palmer, London W.C.* 2, 1926. (22 x 14) 292 blz. geb. Sh. 12/6.

Een verzameling van interessante anecdoten over schrijvers en oude hoekjes (verdwenen en nog bestaande) van het oude Londen, waarbij de schrijver allerei persoonlijke zelfs politiek getinte randbemerkingen maakt, die den specialist misschien kunnen boeien, maar den gewonen lezer toch tamelijk onbelangrijk zullen voorkomen. Het boek is prachtig uitgegeven en opgeluisterd met verschillende penteekeningen van den schrijver. *C. R. Vullings.*

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Lewis Browne, **2940.**
WONDERE WAARHEID. Geïllustreerd door den schrijver. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1926. (25 x 18) 291 blz. ing. f 3.25, geb. f 4.25.

Er ligt in dit groote werk van Lewis Browne een eigenaardige eenheid, die echter niet de krachtige, maar de zwakke zijde is van het boek. De eerste eenheid, die erin gevonden wordt, is, dat het naar den schijn de „geschiedenis" van de Joden geeft. Maar die geschiedenis wordt geschreven met een apriorisme (de tweede eenheid van dit werk), die gelogenstraft wordt door de objectieve historie zelf. En om dit vooropgezette, subjectieve element hangt een schijnbare sympathie voor 't groote Joodsche volk, welks beste, edelste, orthodoxe zonen van „zulk" een sympathie niet gediend zullen zijn. Wanneer alles, ook het supernatureele in de geschiedenis van Gods volk ter beoordeeling wordt overgelaten aan „de geleerden", die rationalisten van 't zuiverste water blijken te zijn, dan kan men verwachten, wat er terecht komt van de twee grondprinciepen, die nu nog bij Peszach-ritus, morgen- en avondgebeden, vooral in 't Sjemagebed en zijn omlijstende Berakha's, bij de solemneele tafelzegening enz. tot uiting komen: Gods Schepping en Gods Providentie. Geen revelatie, geen inspiratie, alles verloopt volgens de wetten van 't loutere materialisme. En wanneer eenmaal 't Christendom optreedt, dan komt — in strijd met de frappantste feiten der historie — progrom en vervolging in de schaduw van 't Kruis. Inderdaad een „moderne" geschiedenis, doortrokken van materialisme en anti-christelijken geest; een boek dat dus zijn weg wel vinden zal in onzen modern-heidenschen tijd. Het boek is onwetenschappelijk bovendien en valt onder „verboden" lectuur.

P. Constantinus, O.Cap.

FRANSCH.

Guglielmo Ferrero, **2941.**
ENTRE LE PASSÉ ET L'AVENIR. *Simon Kra, Paris* 9, 2e druk: 1926. (18.5 x 12) 161 blz. ing. Ffr. 11.25.

Geen blauwe utopieën, maar gezonde, rake, kernachtige beschouwingen, met veel pit en veel perspectief. De genotzucht, de materialistische levensvervlakking, de daling van het zedelijk peil, het jachterig levenstempo, de steigende eischen van het comfort naast een industrieele overproductie zijn volgens schrijver de hoofdredenen der tegenwoordige malaise. De politieke malaise wijt schr. hoofdzakelijk aan de zich regelmatig opvolgende wisselingen in het landsbestuur: iedere nieuwe minister spreekt zijn eigen taaltje, kent geen traditie en doorgaans ook geen „honneur professionel", iets wat de vroegere monarchen een groote politieke stabiliteit verleende. Dat Azië vol beroering is, komt omdat het niet meer door zijn oude vrees voor Rusland tam gehouden wordt. Dan heeft ook de onmenschelijke wreedheid van den oorlog diepen, tergenden haat gezaaid onder de oorlogvoerende volkeren. Slechts in een wijze en geduldige draling ziet hij de hoofddeugd van den modernen staatsman.

H. Rongen.

G. Gautherot, **2942.**
LE MARÉCHAL DE BOURMONT. Geïllustreerd. *Les Presses Universitaires, Paris* 5, 1926. (22.5 x 14) 478 blz. ing. Ffr. 25.—.

Het lijkt een roman, het leven van dezen generaa . Pair van Frankrijk, emigrant tijdens de revolutie, aanvoerder van de Chouans tegen het Directoire, bijna het slachtoffer van Fouché's intriges, hoofdofficier in het groote leger van Bonaparte's tocht naar Rusland, getuige van den slag bij Leipzig en den val van Napoleon, speelt hij een belangrijke rol bij Waterloo en treedt tijdens de restauratie als overtuigd royalist opnieuw op den voorgrond. In 1823 verovert hij de citadel van Cadix op de liberale revolutie in Spanje, in 1830 voert hij het opperbevel van de expeditie tegen Algiers, tijdens de Juli-monarchie is hij verbannen uit Frankrijk. Dan is zijn groote tijd voorbij. In Spanje en Italië blijft hij den strijd volhouden tegen de revolutie en voor de legitimiteit, zonder succes. In 1840 wordt hem de terugkeer naar zijn vaderland toegestaan, maar dan is zijn gezondheid dermate geschokt, dat het einde van dit verdienstelijk leven te voorzien valt.
Bourmont is een van de frappante figuren uit de geschiedenis van Frankrijk, aan wien het wetenschappelijk en letterkundig talent van Gustave Gautherot wel besteed is. De schrijver plaatst hem in het juiste verband met de veelbewogen gebeurtenissen van den tijd, zoodat wij tevens een inzicht krijgen in de algemeene geschiedenis, waarvan deze maarschalk door zijn daden ook eenige bladzijden mede geschreven heeft. Het boek is tegelijk een eerherstel voor de nagedachtenis van dezen fieren, katholieken officier, fel belasterd door zijn tegenstanders en niet altijd juist beoordeeld door de geschiedschrijvers.

Prof. Dr. H.

Wilhelm Glasenapp, **2943.**
DIE SÜNDEN ROMS. *Giordano Bruno, Leipzig,* 1926. (18×12) 282 blz. ing. M. 3.—, geb. M. 3.80.

Ter typeering van het gehalte van dit monstrum vermelden wij even, dat de auteur, in zijn voorwoord verklaart, dat hij tevoren vooral de boeken van Graaf Hoensbroeck gelezen had! Nu kent men wel het wetenschappelijk peil van zijn boek. Natuurlijk heeft hij de vernietigende kritieken op Hoensbroeck niet gelezen. Nog een ander staaltje. Het laatste hoofdstuk: Der Schwindel Leo Taxils, betoogt, dat nooit duidelijker de feilbaarheid van den Paus is gebleken dan in de Taxil-affaire! En zoo iets wordt in 1926 nog gedrukt!

Felix Otten, O.P.

DUITSCH.

(Zonder naam), **2944.**
KAISER KARL. Geïllustreerd. *Vogelsang-Verlag, Wien,* 1925. (20.5×14) 108 blz. ing. M. 2.—.

Een bescheiden, hartelijk, bijna innig werkje over den laatsten keizerlijken Habsburger, wiens zonnige, deugdzame jeugd het dramatisch en misdadig einde van de dynastie, misdadig van de zijde harer vijanden, in de verste verte niet deed vermoeden. Na een eeuw van hartstochtelijken strijd om zelfstandigheid, is deze gekomen, maar de decentralisatie lijkt meer een straf voor haar voorvechters, dan een weldaad. Nu komt er bezinning, het berouw na de zonde, te midden van een ruïne. Bij de herdenking gaat de laatste eeuw van het keizerrijk de legende in van een verloren paradijs, vergeleken bij de ellende van het heden en zwaar valt op de vrijmetselarij en de sociaal-democratie de beschuldiging van de aanstichting der ontelbare rampen, zwaar op de lauwe en domme katholieken het verwijt van hun karakterloosheid. De katholieke, ongenoemde schrijver beperkt er zich toe deze omvangrijke situatie aan te duiden, meer niet. Hij laat de politiek ter zijde en geeft ons een pakkende schets van de persoon van Keizer Karl, ontworpen naar authentieke gegevens. Hij kent de geschiedenis van zijn tijd goed en bekijkt deze uit katholiek oogpunt. Zijn talent is welbesteed aan een van de meest markante vorstelijke figuren uit den wereldoorlog en de wereld-revolutie, een moment, dat juist aan zulke ridderlijke karakters zoo arm is.

Prof. Dr. H.

Dr. G. Schreiber, **2945.**
POLITISCHES JAHRBUCH 1925. *Volksvereinsverlag, M. Gladbach,* 1926. (21,5×14.5) 491 blz. gecart. M. 5.—, geb. M. 6.—.

Germania docet. Dat klinkt ons thans in de ooren als uit een ver verleden, maar naarmate de wereldoorlog vergeten gaat worden, begint de oude aanbeveling meer op te duiken. Dit boek is er een staaltje van. Twintig parlementsleden hebben er hun weten en kunnen aan gegeven om het Duitsche volk bekend te maken, wat Het Centrum in 1925 kon tot stand brengen en meteen de gelegenheid gebruikt, om daarbij goed te doen uitkomen, welke de groote politieke vraagstukken zijn van den dag en hoe het Centrum deze denkt op te lossen. Een revue van de staatkundige macht der Duitsche katholieken! Alle onderwerpen, die met de politiek in eenig organisch verband staan, komen er in aan de orde: buitenlandsche staatkunde, kerkelijke politiek, handel, staathuishoudkunde, cultureele vraagstukken, de sociale kwestie. Voor velen, die met zulke kwesties te maken hebben, bevat het een overvloed van gegevens, welke de studie ruimschoots loonen. Uiteenzetting van beginselen, pogingen tot praktische resultaten, statistische gegevens, alles is bijeengebracht en geordend. Voor de geschiede ni is het boek onmisbaar als vraagbaak en waardemeter. Het ontstond midden in het staatkundig leven, zoodat ook de ervaring der Centrumsafgevaardigden er in kon doorwerken. Een dergelijk boek moesten wij in Nederland ook rijk zijn. Wat in de kranten en tijdschriften staat, raakt veelal vergeten. Menigeen onzer wil wel eens weten, wat onze katholieke staatspartij in den loop van een jaar zooal heeft bereikt. Dit Duitsche boek is het eerste, dat Het Centrum op deze wijze en met deze strekking heeft uitgegeven. Het is nu al aan de tweede oplage toe. Een voorbeeld, dat om navolging vraagt.
Voor den geschiedkundige heeft het werk te meer waarde, omdat er aan toegevoegd is een door Dr. Schreiber bewerkte Bücherkunde der Zentrumspartei over de jaren 1914-1925. Ook werken over en in verband met den wereldoorlog en de jaren na 1918 zijn daarin opgenomen.

Prof. Dr. H.

ENGELSCH.

John J. Wynne, **2946.**
THE JESUIT MARTYRS OF NORTH AMERICA, Geïllustreerd. *The Universal Knowledge Foundation, New York,* 1925. (21×13.5) XII-246 blz. geb. $ 1.50.

Een geschiedenis van martelaren, een geschiedenis van helden. Wat deze acht mannen voor hun Gekruisten Koning geleden hebben door de monsterachtige pijnigingswoede hunner Indiaansche beulen gaat werkelijk menschelijke verbeelding te boven. Het was de volle bekroning van een missionarisleven vol ongekende hardheid en ontbering. Maar dit boek geeft meer dan de martelaarsacten dezer bloedgetuigen, die 21 Juni van 't vorige jaar door Paus Pius zijn zalig verklaard. Kleinere levensbeschrijvingen van sommige dezer Jezuieten bestonden er reeds, doch P. Wynne, die meer dan dertig jaren aan de studie van hun leven en werken besteed heeft, schrijft hier voor het eerst een samenvattende geschiedenis van de missie in het land der Huronen-Indianen. Daardoor wordt de arbeid dezer geloofshelden ons begrijpelijker en beter te waardeeren, vooral ook omdat wij meeleven met hun harde dagtaak, waarvan zij zelf vertellen in hun eenvoudige brieven, welke echte graadmeters zijn van den wonderbaren zielenijver dezer heilige priesters.

Dit voortreffelijke boek, dat bovendien de spanning van een roman heeft, kan voor een ieder ter lezing worden aanbevolen.

C. Wessels S.J.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

NEDERLANDSCH.

Jo van Ammers-Küller, **2947.**
MIJN AMERIKAANSCHE REIS, Geïllustreerd. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1926. (18.5 × 12) 150 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.75.

Het Amerikaansche gezinsleven in al zijn uitingen en schakeeringen, de tooneelwereld (vooral dit gedeelte van de hier gebundelde vlotte reisschetsen is leerzaam en oriënteerend) en de omgeving der wereldstad New-York heeft schrijfster bezien door Hollandschen bril. Een aangenaam relaas, vrij van de al te opgetogen bewondering: het zwak van vele bezoekers van Dollarland.

M. M.

Dr. C. P. Gunning e.a., **2948.**
INDIË EN JONG NEDERLAND. Geïllustreerd. *Kosmos, Amsterdam,* 1926. (24 × 16.5) 239 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.90.

De bedoeling van dit fraaie uitgevoerde boek is het opgroeiend geslacht Indië beter te doen kennen en begrijpen. Een zeer lofwaardige onderneming, want onze jeugd is het beschoren de taak der ouderen over te nemen en de banden met ons prachtig Insulinde te handhaven en te vernieuwen.

Om te beginnen schreef de samensteller van zijn eigen reiservaringen op weg naar onze buitenbezittingen. Daarna volgt een fragment van een zeventiend' eeuwsche reisbeschrijving, gehouden in oud-Hollandsch, hetwelk onze jeugd wel eenige moeilijkheden zal berokkenen. Dan komen beschrijvingen van alles wat Indië zijn groote beteekenis geeft, ook voor ons land. Indonesië wordt ons getoond als productie-gebied: de suiker, koffie, tabak, rubber, kina en klappercultuur, de monumenten van zijn trotsche cultuur, de inheemsche bevolking met haar gebruiken en godsdienst-opvattingen. Ook worden ons kijkjes gegund op Indië's rijke natuur en dierenwereld, een beschrijving van een adembenemend gevecht met een zeegedrocht, van een spannende olifantenjacht en van stierenwedrennen op Madoera. In verband met de fauna zijn van belang de jachtherinneringen van een oerwoudlooper. Zeer belangwekkend zijn de verhandelingen over de werkzaamheden van ambtenaar en ingenieur, en het leven der Europeanen in deze tropische gewesten. Naast de bijdrage van Noto Soeroto over het ontwaken van Indonesië, welke ook voor onze katholieke cultuurdragers menige nuttige wenk bevat, vonden wij wel het belangrijkste opstel in dezen bundel: Dr. Kraemer over de inheemsche bevolking, voornamelijk van Indië, waarin deze behalve van Java's rijke traditie, van het wajangspel, ook gewaagt van den Islam en de Mohammedaansche godsdienst-invloed. Ook aan de opvoeding van den Javaan wijdt Dr. Kraemer eenige aandacht, ongaarne misten wij hierbij eenige aanduidingen (we zochten die ook vergeefs elders in dit boek) omtrent de missioneering van den Indonesiër, een vraagstuk toch, voor onze jeugd wel van instructief belang.

Hein Hoeben.

Mr. C. P. van Rossum, **2949.**
IN VIJF WERELDDEELEN. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1926. (25 × 16.5) 286 blz. ing. f 4.50, geb. f 5.90.

De titel is iets weidsch, om niet te zeggen misleidend. Ze doet ons verwachten een reisbeschrijving van de vijf werelddeelen, terwijl het boek in werkelijkheid is een bijeenraapsel van persoonlijke reisherinneringen, stellig niet zonder talent vertolkt, doch slordig en luk-raak bijeengegrabbeld, gelijk schrijvers persoonlijkheid, naar zijn eigen woorden, ook is opgebouwd. Toch wel interessant zijn vluchtige impressies over de aanraking met vreemde volkeren en gewoonten. Lees slechts z'n vlotte geestig-ironische teekeningen van een Fantasia in de Sahara, van een valuta-dagje in München in 1922, van het Amerikanisme, van een stierengevecht in Spanje, van de eindelooze stoeten bidders en boeters op weg naar Boeddha, van Venetië's romantische bekoring, van een sight-seeing door de film-centra's Hollywood en Los-Angelos, Iets dieper gaat de auteur op zijn onderwerp in, waar hij de paradijselijke bekoringen ondergaat van de Stille Zuidzee: dan worden z'n beschrijvingen suggestiever en serieuzer van toon en verrijkt iedere bladzijde onze kennis met nieuwe bijzonderheden over volksaard en bodemgesteltenis. Bedroevend wordt het boek echter, wanneer de schrijver, die zelf beweert van het Christendom even weinig te begrijpen als de Polynesiërs, zich profaneerend uitlaat over onze godsdienstgebruiken en 't dan aan zijn cultureele standing verplicht acht, z'n licht te laten schijnen over het zendingswerk der protestantsche zendelingen, die hij zonder meer „het bête noire van de heele Pacific" heet. Sapienti sat!

H. H.

A. N. J. Thomassen a Thuessink van der Hoop, **2950.**
DOOR DE LUCHT NAAR INDIË. Geïllustreerd. *Scheltens & Giltay, Amsterdam,* 2e druk: 1926. (24 × 17) 342 blz. ing. f 3.25, geb. f 4.50.
Een buitengewoon geslaagde beschrijving van den Ned. O.-I.-tocht van het dappere vliegerdrietal Van der Hoop, Poelman en Van den Broeke, welke hier in tweeden druk, goedkooper,

verschijnt. Voor breedvoerige bespreking verwijzen wij naar recensie No. 1376.

Dr. H. v. d. M.

F. Strauss, **2951.**
NAAR HET ONBETREDEN OERWOUD. Vertaald uit het Duitsch door G. W. Elberts. Geïllustreerd. *H. Meulenhoff, Amsterdam,* 1926. (25×18) 246 blz. ing. f 3.—, geb. f 4.25.

Strauss heeft in dit boek opgeteekend de lotgevallen hem meegedeeld door Leo Parcus, een Duitsch officier, die den oorlog strijdend meemaakte en daarna een sensationeele zwerftocht aanving door de onbetreden oerwouden van Bolivia. Zoo velerlei en ongelooflijk zijn z'n avonturen en bovenmenschelijke verrichtingen, temidden van Kannibalen en ondoordringbare jungle's, dat terecht mag worden afgevraagd, of schr. hier en daar het land der werkelijkheid niet overschreed en bij afwisseling zijn lezers meevoerde naar de lichtende droomgebieden der phantasie.

Toch is er veel, wat psychologisch aanvaard kan worden, vooral waar schrijver zich hier rekenschap geeft van zijn gewaarwordingen, gevoelens, gelijk die in hem opkwamen bij zijn tochten langs het genadelooze meer met de duizenderlei bedreigingen en gevaren van dieren — en zijn poging zich heen te wringen door de doornige struikgewassen en warrige slingerplanten van het moerassige oerwoud van den Yata.

Een leerzaam boek met pakkende beschrijvingen en boeiende „weetjes" omtrent flora en fauna, doch alleen voor volwassenen vanwege eenige al te vrije passages.

Hein Hoeben.

FRANSCH.

Pierre Daye, **2952.**
MOSCOU DANS LE SOUFFLE D'ASIE. *Perrin & Cie., Paris* 6, 8e druk: 1926. (19×12) XII-184 blz. ing. Ffr. 9.—.

De Belgische auteur Pieter Daye levert ons in zijn onderhavig boekske een paar ongemeen interessante beschouwingen over het groote probleem van den dag. De titel, die hij voor zijn werk uitkoos, is, strikt genomen, eigenlijk maar van toepassing op een der hoofdstukken en men moet dus niet al te vele, noch al te diepgaande beschouwingen over de innerlijke verwantschap verwachten, welke tusschen het tegenwoordige begrip „Moskou" en het nog veel vagere Azië bestaan.

Maar anderzijds voelt de schrijver drommels goed, dat Rusland in Azië en niet in Europa ligt; dat de Russen Aziaten zijn en dat bij de voor de deur staande, groote afrekening tusschen de beide werelddelen de Russen een woordje mee zullen spreken maar dat, — wel te verstaan, — tegen Europa en staande aan de zijde der Aziaten.

Meer nog dan deze idee heeft de auteur de opvatting uitgewerkt, dat het bolschewisme een ding is, dat op onze aarde neergestreken is, om er te blijven. Natuurlijk niet het bolschewisme in zijn rauwe, van bloed druipende vormen, zooals dat de wereld zes of zeven jaar geleden het kippevel deed krijgen, maar een handelbaar bolschewisme met wat wijsgeerigen ondergrond, wat beginselen, wat praktische uitwerking, enz. Het komt er voor een voorzichtige en vooruitziende wereld dus op aan het sovjet-systeem als een gegeven ding, waaraan men nu eenmaal niet ontkomen kan, te beschouwen en zich af te vragen wat er uit dat ding in de toekomst zal groeien.

Men mag het met den schrijver in zijn schatting van het toekomstig wereldbestel niet in alle opzichten eens zijn, men zal toch moeten erkennen, dat een zoodanige wijze om het groote ding van den dag te benaderen, aanbeveling verdient boven vruchteloos en onvruchtbaar geschimp er op.

G. S.

DUITSCH.

Max Ditmar-Pittman, **2953.**
EIN MENSCHENALTER AUF DEM MEERE. Geïllustreerd. *K. F. Koehler, Leipzig,* 1926. (22×15) 124 blz. geb. M. 6.—.

Ditmar, die van den piek af als scheepsjongen en luchtmatroos begonnen is, vertelt hier zijn avontuurlijk leven ter zee, dat hem door geheel de wereld bracht. In de opvolgende hoofdstukken zien wij Oost-Azië, Amerika, zoowel het goudland als de brandende vlakten van het Zuiden, de oneindige Zuidzee en hare stormverschrikkingen; de groote hoofdsteden en hare bedriegers, terwijl hij ten slotte nog den ondergang van den Titanic meemaakt. Als officier op den oorlogsbodem Carlo besloot hij zijn rusteloos, maar interessant leven ter zee, en schreef daarna zijne herinneringen, die vlot geschreven zijn en een aardigen kijk op de verschillende landen en volkeren geven, waarmede men in aanraking gebracht wordt.

A. F. van Beurden.

Dr. L. Kohl, **2954.**
ZUR GROSZEN EISMAUER DES SÜDPOLS. Geïllustreerd. *Strecker & Schröder, Stuttgart,* 1926. (22×15) XIV-230 blz. ing. M. 6.—., geb. M. 8.—.

Dr. Kohl heeft als arts en wetenschappelijk onderzoeker deelgenomen aan de koene expeditie van kapitein Larsen, die in 1923-24 tot in het binnenste van de Zuidelijke IJszee, tot in de Ross-zee doordrong voor de walvischvangst, waarbij ook vele wetenschappelijke onderzoekingen verricht werden. Het was kloek pionierswerk, dat op dezen tocht verricht werd. Sober, maar boeiend weet Kohl het moeitevolle bedrijf te schetsen en de tallooze gevaren, waarin ijs en storm het schip brachten. Heel de stille romantiek, en de kleurenpracht van het landschap in de middernachtzon, maar ook de diepe verlatenheid van deze Zuidelijke ijswereld rijst voor ons geestesoog met als levenbrengend element de dierenwereld, die met groote liefde is gadegeslagen en weergegeven ook in de talrijke reproducties van origineele opnamen. Een mooi boek voor volwassenen en voor de rijpere jeugd, dat met spanning zal gelezen worden. Een reisverhaal van de allerbeste soort.

Dr. J. B. L. Hol.

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

NEDERLANDSCH.

H. Conijn, **2955.**
ADVERTEEREN EN WAT ER BIJ TE PAS KOMT. *Centraal Hanze-bureau, Utrecht,* 1926. (21×18) 56 blz. ing. f 0.75.

Een interessante causerie, waarvan niet alleen ieder adverteerder, doch iedere zakenman kennis moest nemen.

M. v. M.

J. H. der Kinderen-Besier, **2956.**
DE KLEEDING ONZER VOOROUDERS: 1700-1900. Geïllustreerd door de schrijfster. *S. L. van Looy, Amsterdam,* 1926. (20.5×15) 199 blz. ing. f 3.—, geb. f 3.50.

Een zeer interessant boek over de grillige wetten en producten van koningin Mode. „La toilette est l'expression de la société" zegt De Balsac; gelukkig is de mode van na 1900 nog niet in beeld gebracht!

M. v. M.

Dr. F. P. H. Prick-van Wely, **2957.**
KRAMER'S WOORDENTOLK. *G. B. van Goor Zonen, Gouda,* 17e druk: 1926. (13×9.5) 784 blz. geb. f 1.90.

Ruim 32000 vreemde woorden en uitdrukkingen vinden hier 'n verklaring. Een handige gids.

M. v. M.

F. M. Stratmann, O.P., **2958.**
WERELDKERK EN WERELDVREDE. Vertaald uit het Duitsch door A. B. Michielsen. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1926. (24×16) 259 blz. ing. f 3.75.

Nog altijd zijn er velen, ook onder de katholieken, wier nuchtere werkelijkheidszin ver uit staat boven het wel goed bedoelde, maar h.i. toch fantastische streven der pacifisten en die daarom aan de vredesbeweging allen steun onthouden. De lezing van P. Stratmann's boek zij hun ten zeerste aanbevolen! Want hun onchristelijke mentaliteit zal zich wijzigen, als ze hun taak als lidmaat van Christus' mystieke lichaam zich bewust worden; als ze leeren in welk een ontzettende mate de oorlog daarin verwoestingen aanbrengt; als ze het woord van Clemens Romanus gaan begrijpen: Waarom verscheuren wij de ledematen van Christus; waarom zulk een waanzinnige vernietiging van het eigen lichaam? *Ook zal het tot nadenken stemmen als vernomen wordt, welke voorwaarden vervuld moeten zijn, eer van een rechtvaardigen oorlog kan gesproken worden.* Voorwaarden zóó streng, dat pater Stratmann betwijfelt, of in de tegenwoordige omstandigheden zelfs een defensieve oorlog *practisch* nog wel ooit geoorloofd mag heeten. Dit laatste is wel het meest markante van dit merkwaardige boek. Waarschijnlijk zal de bewijsvoering in deze quaestie niet geheel voldoen. Het zij zoo. Maar hoofdzaak is, dat de quaestie aan de orde werd gesteld, ter vaststelling reeds van het begrip. Waren de bewoners van alle oorlogvoerende landen niet zielsovertuigd, dat hun land een defensieven oorlog voerde? Daarbij een juiste ethische beoordeeling moet alzijdig onderzoeken, met alle omstandigheden rekening houden en kan niet volstaan met in abstracto den defensieven oorlog te rechtvaardigen door een beroep op noodweer.
Ten laatste geeft het boek antwoord op de gewone objecties, toont het aan, dat pacifisme en ware vaderlandsliefde geen tegenstellingen zijn, terwijl het hoofdstuk over de ontwikkeling der vredesgedachte de straks genoemde katholieken vooral kan leeren, hoezeer hun houding indruischt tegen den dringenden oproep van Christus' plaatsbekleeders, de Pausen!
Niet genoeg kan de lezing van dit werk worden aanbevolen!

Mr. Dr. D. Beaufort, O.F.M.

DUITSCH.

(Zonder naam), **2959.**
ZEITUNGSKATALOG. *Ala Anzeigen-Aktiengesellschaft, Berlin, W.* 35, 1926. (26.5×18.5) XXVIII-514 blz.

Een goed georiënteerde gids ten opzichte van de voornaamste couranten en tijdschriften, waar ter wereld ze ook verschijnen, speciaal ten dienste van adverteerders.

M. v. M.

ENGELSCH.

Frank R. Holmes, **2960.**
WHO'S WHO IN NEW-YORK. ***Who's who Publications, New-York,*** 8e druk: 1924. (19.5×13.5) 1416 blz. geb. $. 10.—.

John W. Leonard, **2961.**
WHO'S WHO IN ENGINEERING. *Who's who Publications, New-York,* 2e druk: 1925. (23.5×15) XXI-2483 blz. geb. $. 10.—.

Loyd Thompson, **2962.**
Winfield Scott Downs,
WHO'S WHO IN AMERICAN MEDICINE. *Who's who Publications, New-York,* 1925. (19.5×13.5) XV-1820 blz. geb. $ 10.—.

De bekende who's who publicaties lichten de lezers in aangaande de min of meer op den voorgrond tredende inwoners van New-York, aangaande ingenieurs, dokters, enz. enz. Voor een Nederlandsche *Wie is dat?* verwijzen wij naar No. 1388.

M. v. M.

XII. LEERBOEKEN.

P. Albers S.J., **2963.**
HANDBOEK DER ALGEMEENE KERKGESCHIEDENIS. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 5e druk: 1926. (23.5×16) Deel I: 479 blz., Deel II: 682 blz. Tesamen ing. f 9.50, geb. f 12.—.

Een uitstekend, echt wetenschappelijk werk, royaal uitgegeven, en onmisbaar voor menschen van studie. Dat 't aan waardeering niet ontbreekt, blijkt wel uit de vijf drukken in 'n tijdsverloop van circa twee decenniën!

M. v. M.

T. van Buul; **2964.**
ZONNESCHIJN, Leesboek voor het Lager en het voortgezet onderwijs. Geïllustreerd door Tjeerd Bottema en Alb. Goudens. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 1922-1926. (19.5×13.5) Deel I*a*: 64 blz., ing. f 0.45; deel I*b*: 64 blz., ing. f 0.45; deel II*a*: 80 blz., ing. f 0.55; deel II*b*: 88 blz.; ing. f 0.55; deel III: 96 blz., ing. f 0.60; deel IV: 112 blz., ing. f 0.70; deel V: 112 blz., ing. f 0.70; deel VI: 124 blz., ing. f 0.80; deel VII: 120 blz., ing. f 0.80; deel VIII: 136 blz., ing. f 0.85.

Zonneschijn is een echt kinderlijk leesboek, met natuurlijk gerangschikte stof, die, in godsdienstige en opvoedkundige toepassing, vanaf het kinderspel en de kinderfantasie, den voortdurenden levensgang van jongens en meisjes uitbeeldt, om met enkele leerzame groote-menschen-feiten te sluiten. Aardige versjes en liedjes geven afwisseling. Een beschaafd kinderboek niet door ruwheid ontsierd, en wijdt bijzondere aandacht aan goede manieren. *P. Vriens.*

Beniamino Dentici, **2965.**
KLEIN ITALIAANSCH WOORDENBOEK. *G. B. van Goor & Zonen, Gouda,* 1926. (9.5 x 6.5) 522 blz., geb. f 2.50.

Dit handige boekje: Italiaansch-Nederlandsch en Nederlandsch-Italiaansch van de op dit terrein zoo gunstig bekende uitgevers, verdient alle waardeering. 't Prettige formaat maakt 't bovendien mogelijk het bij zich te steken op Italiaansche reis.

M. v. M.

E. Kieft, **2966.**
ABSENTIELIJST voor 50 leerlingen. *M. Stenvert & Zn., Meppel,* 1926. (20 x 22) geb. f 0.80

Een zeer practisch contrôleboek, dat ook in uitgebreider vorm n.l. vóór meer dan 50 leerlingen in den handel wordt gebracht. *M. v. M.*

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

Johanna Breevoort, **2967.**
DE VERLOREN RING, Geïllustreerd door Tjeerd Bottema. *J. M. Bredée, Rotterdam,* 1926. (20 x 15) 48 blz. gecart. f 0.60.

Dit boekje is bedoeld voor kinderen van 8-12 jaar. Een paar kinderen zijn bij Oom en Tante. Ze spelen met ringen, waarbij toevallig tante's gouden ring is. Deze raakt zoek. Tante verdenkt haar schoonzuster den ring te hebben medegenomen. Later wordt de ring gevonden en wordt de vrede hersteld. Protestantsch-godsdienstige lectuur.

F.

Tine Brinckgreve-Wicherink, **2968.**
DE MEICLUB ONTBONDEN. Geïllustreerd door Netty Heyligers. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1926. (23.5 x 14.5) 255 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.

Dé van Geen uit Zwitserland in haar geboorteplaats teruggekeerd, krijgt bezoek van drie leden van de Meiclub, die thans weer compleet is. En evenals in *De Meiclub uit kampeeren* wordt ook hier het lief en leed van de bakvischjes vlot en aardig beschreven met hier en daar een ernstige wenk aan het levenslustige troepje, al blijft gewoonlijk de lichtzinnige toon overheerschen, zoowel in gedragingen als levensopvatting. De sfeer is van een „unverfroren'' neutraliteit in *iedere* levensomstandigheid. *M. M.*

Ph. Exel, **2969.**
RUTGER MORIS. Geïllustreerd door O. Verhagen. *G. B. van Goor Zonen, Gouda,* 1926. G.B. Serie, (22 x 15.5) 160 blz. geb. f 1.90.

Rutger Moris weet zich aan de wreede handelwijze van den dronken planter Lerby te ontrukken en wordt gastvrij opgenomen door de Hollandsche kolonisten op Manhattan. Met deze op expeditie, valt hij in handen der wreede Mohawks, waar hij van de marteling gered wordt door Sachitai, een Fransch edelman, nu medicijnman bij de Indianen. Na tal van avonturen landt hij weer gelukkig te Manhattan aan, waar hij opzichter wordt van een boerderij.

Het raubauwige leven op de plantages, onder Indianen en kolonisten is met verdienstelijke vlotheid geteekend. Ook de geloofsstrijd, welke in dit boek een ongeveer bijkomstige rol speelt, is objectief weergegeven, afgezien van eenige zonderlinge uitingen van den missiepater Joseph.

M. M.

Amy le Feuvre, **2970.**
IN DIEPE PLAATSEN. *J. N. Voorhoeve, Den Haag,* 1296. (19.5 x 13.5) 184 blz. ing. f 1.—.

De naam van de schrijfster is Fransch, het verhaal speelt in Engeland onder Engelschen, toch staat er niet bij dat het vertaald is. We moeten het dus voor een oorspronkelijk werk houden. Hilda Thorn, de heldin, is een zeer vroom protestantsch meisje, dat als wees bij haar familie komt, die tot de uitgaande deftige wereld behoort. Hilda wil niet uitgaan, daar ze heelemaal voor O. L. Heer wil leven, ze wijdt zich aan de Zondagsschool enz.

Ten slotte huwt ze met een gelijkvoelend man, maar eerst komen er nog heel wat struikelblokken in den weg, struikelblokken, welke 'n beetje gezocht zijn. Voor onze katholieke opvatting draagt Hilda haar vroomheid en wereldverachting 'n beetje erg ten toon; bij ons zijn er zooveel meisjes in en buiten de wereld, die zóó voelen. Aan den anderen kant ligt in dit verhaal voor onze te wereldsche katholieke meisjes 'n les: hoe ernstig de protestante, die zooveel minder genade-middelen ontvangt dan wij, haar levenshouding opneemt, wanneer ze oprecht geloovig is.

Alb. Steenhoff-Smulders.

S. Gruys-Kruseman, **2971.**
VACANTIE BIJ OOM EN TANTE. Geïllustreerd door Eug. Lücker. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam,* 1926. Diamantjes. (24 x 18) 35 blz. ing. f 0.30.

Tine Brinkgreve-Wicherink, **2972.**
MINETJE-POES VERTELT. Geïllustreerd door Johanna Coster. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam,* 1926. Diamantjes. (24 x 18) 30 blz. ing. f 0.30

E. L. de Bruin, **2973..**
PEKDRAAD EN ELSHAMER. Geïllustreerd door Eelco M. ten Harmsen v. d. Beek. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam,* 1926. Diamantjes. (28 x 18) 30 blz. ing. f 0.30.

E. L. de Bruin, **2974.**
JIB en JAB. Geïllustreerd door David Tomkins. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam,* 1926. Diamantjes. (28 x 18) 44 blz. geb. f 0.45.

Jac. van der Klei, **2975.**
DE AVONTUREN VAN TEUNIS. Geïllustreerd door Willem Hardenberg. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam,* 1926. Diamantjes. (24 x 18) 46 blz. geb. f 0.45.

Jac. van der Klei, **2976.**
MARIETJES REIS NAAR DE MAAN. Geïllustreerd door Willem Hardenberg. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam,* 1926. Diamantjes. (24 x 18) 30 blz. ing. f 0.30.

Jac. van der Klei, **2977.**
DE DRIE WENSCHEN. Geïllustreerd door Willem Hardenberg. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam,* 1926. Diamantjes. (24 x 18) 30 blz. ing. f 0.30.

Jac. van der Klei, **2978.**
DE DRIE BROEDERS. Geïllustreerd door Willem Hardenberg. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam,* 1926. Diamantjes. (24 x 18) 47 blz. geb. f 0.45.

L. Bruun, **2979.**
EIND GOED AL GOED. Geïllustreerd door

J. Rotgans. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam*, 1926. Diamantjes. (24×18) 32 blz. ing. f 0.30.

A. Gass-van der Hoop, 2980.
JANNEMAN OP REIS. Geïllustreerd door M. Guthschmidt. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam*, 1926. Diamantjes. (24×18) 30 blz. ing. f 0.30.

A. Gass-van der Hoop, 2981.
TWEE AVONTUREN. Geïllustreerd door J. Rotgans. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam*, 1926. Diamantjes. (24×18) 32 blz. ing. f 0.30.

W. E. S. Sex, 2982.
VERTELLINGEN VAN SJOERD, Geïllustreerd door Herman Moerkerk. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam*, 1926. Diamantjes. (24×18) 48 blz. geb. f 0.45.

E. L. van Ternaard, 2983.
DE JAGER, DE VISSCHER, DE SOLDAAT EN DE BOER. Geïllustreerd door Leo le Blanc. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam*, 1926. Diamantjes. (24×18) 16 blz. ing. f 0.15.

E. Carlus, 2984.
DE LOTGEVALLEN VAN BOB. Geïllustreerd door H. L. de Hoog. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam*, 1926. Diamantjes. (24×18) 32 blz. ing. f 0.30.

Wat de typografische afwerking en uiterlijke verzorging betreft, zien deze boeken er goed uit. De verschillende schrijvers, boven genoemd, hebben hun best gedaan, om den inhoud neutraal te houden. Deze is dan ook, als gevolg hiervan, maar oppervlakkig, niet degelijk, onecht.
We mogen onze kinderen wel eens een verhaaltje vertellen over kabouters, feeën en allerlei onwerkelijke dingen, maar zoo'n heele serie boeken met niets anders dan dat, lijkt ons toch uit opvoedkundig oogpunt onjuist.
Van sommige nummers kan de illustratie „verzorgd'' genoemd worden, van andere is ze beslist leelijk. Ook vinden we het zeer af te keuren, dat in enkele nummers de excessen van de hedendaagsche mode in beeld worden gebracht.

Keurraad voor Roomsche Jeugdlectuur.

N. van Hichtum, 2985.
HET GULDEN SPROOKJES- EN VERTELSELBOEK. Geïllustreerd door Rie Cramer. *W. de Haan, Utrecht*, 1926. (28×18) 103 blz. geb. f 4.50.

Verhalen van kabouters en reuzen, van zeekollen en heksen, van watergeesten en sprekende bloemen, waarvan de stof hoofdzakelijk ontleend werd aan de Scandinavische sagenwereld. Een enkel gevoelig schetsje daargelaten, zooals „Van den jongen, die nooit bang was'', kunnen we ons moeilijk voorstellen, dat deze neutrale vertellingen de jeugd zullen boeien. Een bijzonder woord van lof verdienen de keurige teekeningen van Rie Cramer.

M. M.

D. Masdorp, 2986.
BRAM BOEYE. Geïllustreerd door Henk Poeder *G. B. van Goor Zonen, Gouda*, 1926. (22×15) 136 blz. ing. f 1.10, geb. f 1.90.

Bram Boeye is een begaafde jongen, die vooral goed thuis is in de leer der voortbeweging van projectielen. Uitgerust met die kennis ontwerpt hij een plan, om met een projectiel naar de maan te vliegen. Met behulp van een dollar-koning en een Belgisch expert in de springstoffenwetenschap, wordt dit stoute plan uitgevoerd, waarvan dit onberispelijke boek leerzaam en onderhoudend vertelt. Alleen jammer, dat er nu en dan nogal eens heengefilosofeerd wordt over de hoofden van jonge lezers; want wat weet een Hollandsche jongen van 12 jaar b.v. van een „onderziel'' en van „hypnose''?

M. M.

J. Millot, 2987.
DE ROOMSCHE JEUGD BIJ JEZUS. Vertaald uit het Fransch door M. L. Bertrand. Geïllustreerd. *G. Mosmans Zoon, Den Bosch*, 1926. (20.5×18) 210 blz. ing. f 1.25, geb. f 2.—.

Oorspronkelijk was 't boekje geschreven voor 12-jarige kinderen, maar de vertaler heeft zich gericht tot jeugdige communicanten in 't algemeen — zonder ouderen uit te sluiten. Om 't aan 7-9 jarigen in handen te geven, lijkt de tekst ons te moeilijk, maar hier zal 't als 'n geschikte leiddraad kunnen dienen voor personen, die de kleinen tot de H. Communie voorbereiden. In de vertaling zijn ook eenige voorbeelden veranderd en meer toepasselijk gemaakt op Nederlandsche toestanden.

Kr.

Nanda, 2988.
DE OUDSTE VAN EEN LEUTIG TROEPJE. Geïllustreerd door Netty Heyligers. *Gebr. Kluitman, Alkmaar*, 1926. (23×14.5) 205 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.90.

De oudste van het leutige troepje is Greet Vermeer, die pas onderwijzeres is geworden en met hart en ziel zich aan haar taak geeft. Ofschoon een neutraal boek, geeft het iets zeer goeds door de teekening van Greet's verstandige en liefdevolle zorg voor haar klasse en haar flinkheid tegenover het „studentje'', van wien ze toch zooveel houdt, als die haar wil overhalen te liegen tegenover vader en moeder. 'n Frisch en fleurig boek. De modeplaatjes van Netty Heyligers lijken absoluut niets op het „leutig troepje'' van de familie Vermeer.

Alb. Steenhoff-Smulders.

J. Nowee, 2989.
DE HOOGSTE KLAS. Geïllustreerd. *De Spaarnestad, Haarlem*, 1926. Maandbibliotheek voor de Katholieke Jeugd, (23×16) 227 blz. geb. f 1.35.

De schrijver is op z'n best, waar hij de driftige Koos Oppert stelt tegenover den gluiper Gerrit Boonekamp en waar hij huiselijke tafereeltjes schetst bij de Opperts, of waar hij ons meester Arkman's invloed laat zien op de jongelui van de hoogste klas, welke zoo mooi tot uiting komt in 't laatste hoofdstuk.
Het geheel is vlot en tamelijk boeiend geschreven.

Kr.

Willy Pétillon, 2990.
BEDTIJD. Geïllustreerd door Netty Heyligers. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam*, 1926. (25.5×19) 298 blz. ing. f 3.50, geb. f 4.50.

Bedtijd bevat 365 vertellingen voor kinderen vóór zij slapen gaan.
In de inleiding lezen wij: „Het half uurtje vóór het slapen gaan is voor vele kinderen het prettigste van den dag, het uurtje om een verhaaltje te vertellen'' en waar men in het buitenland, speciaal

in Engeland en Amerika, de fantasie der ouders reeds lang te hulp komt met boeken vol Bedtime Stories, meenden schrijfster en uitgevers, dat zulk een uitgave hier ook wèl zou worden geapprecieerd. Niet ten onrechte! Wie is altijd gedisponeerd, een sprookje uit zijn mouw te schudden? De verhaaltjes zijn goed, 't een is al eens beter geslaagd dan 't ander, natuurlijk! Ze zijn bedoeld om *naverteld* te worden en dan hebben vader en moeder vanzelf gelegenheid, het godsdienstig element er aan toe te voegen, want het boek is ijselijk neutraal, zelfs op 25 December! Waar katholieke ouders vanzelfsprekend het ontbrekende aanvullen en behalve sprookjes de kleuters ook wel eens vertellen zullen van gebeurtenissen uit het oude en nieuwe testament, zoo bevelen wij dit prachtig geïllustreerde, rijk uitgegeven werk gaarne aan. *M. v. M.*

Marie Schmitz, **2991.**
NAAR HET LICHTE LAND. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1926. (28×18). 140 blz. geb. f 2.95.

De tegenslag en zorgen, welke dit gezin met de kranige jonge moeder van al te groote kinderen ondergaat, leven we even zielsvol mee als de vreugden, die haar deel zijn. Iets spannends gebeurt er niet: toch dwingen alle kinderen in hun ongedwongen doen en laten: het kruidje-roer-me-niet Tine, het lijdende zusje Nina, de opgewekte Otto en de brommerige dokter Broms, onze bewondering en sympathie af, waartoe niet weinig bijdraagt de gevoelige toon, waarin alles verhaald is. *M. M.*

Alb. Steenhoff-Smulders, **2992.**
EEN HUIS VOL KINDEREN. Geïllustreerd door Rob. Graafland. *De Spaarnestad, Haarlem,* 1926. (22×15) 212 blz. geb. f 1.35.

De heer en mevrouw van Leeuwen bezitten 'n stelletje jonge kinderen, die hun wel eens bezorgd in de toekomst doen blikken. Maar telkens ook ontdekken zij, of meer nog buitenstaanders, in diezelfde kinderen goede eigenschappen, die hun vol vertrouwen stemmen. De verschillende karakters en de invloed, die anderen er op uitoefenen, zijn levendig geteekend en getuigen van 'n scherpe waarneming. Daarbij verloopt alles zoo natuurlijk, dat men na lezing van 't boek er toe komt te zeggen: „Zoo gaat 't er naar toe in een degelijk Roomsch gezin, waar veel kinderen zijn." *K. R.*

J. P. Valkema Blouw, **2993.**
KARDON, EEN MODERNE ROBINSON CRUSOE. Geïllustreerd door Hugo Polderman. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1926. (21.5×16.5) 181 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

De natuuronderzoeker Kardon is op een Fransch schip op weg naar een afgelegen eiland, bewoond door mensch-apen of aap-menschen. Een Duitsche duikboot houdt het schip aan en neemt Kardon mee. Na een paar dagen zetten de Duitschers den geleerde af op een onbewoond eiland. Ze geven hem een geweer met patronen, een bijl en wat levensmiddelen mee. Hij bouwde een hut en vond op 't eiland een afgodsbeeld met een offerplaats. Hij maakte zich een goede uitkijkplaats achter het afgodsbeeld en hoopte spoedig de heidenen te zien. Toen hij eens op een hoog punt stond, zag hij vier bootjes naderen. Spoedig liep hij naar zijn plaats achter het beeld. Een oude vrouw zou worden geofferd. Voor het zoover kwam, schoot Kardon zijn geweer af en allen vluchtten naar de bootjes, het slachtoffer achterlatend. Hij nam de vrouw mee naar zijn hut en leerde van haar de taal van haren stam. Toen de wilden het volgend jaar terugkeerden, wist hij zich met behulp der vrouw als de zoon van den afgod te doen doorgaan. Dit lukte wonderwel. De wilden aanbaden hem, namen hem mee naar hun land en brachten hem offers. Na eenigen tijd ontvlucht hij met een trouwen neger. Na ongehoorde gevaren en vreeselijke avonturen ontmoette hij een Fransche post en vond nu spoedig gelegenheid in de beschaafde wereld terug te keeren. Een aapje, dat zeer aan hem gehecht was, had hij meegenomen als een herinnering aan zijn avonturen. Het boek is neutraal. *F.*

Anna Warburg, **2994.**
Elsa Beskow,
VOOR ALTIJD BEZIGE KINDERHANDEN. Vertaald uit het Duitsch door S. E. Verrijn Stuart. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1926. (28×21.5) 71 blz. gecart. f 1.90.

Des winters als het regent, dan...... ja, dan is 't dikwijls heel moeilijk de kinderen „bezig" te houden. Dit boek kan dan goede diensten bewijzen. 't Leert de kinderen papieren poppetje maken, bootjes en doosjes vouwen, figuurtjes knippen en zelfs beweegbare platen e.d. Daar komt dan ook nog een potlood bij te pas, of wat verf en 'n paar penseelen. 't Materiaal is ook niet duur, papier, touwtjes, kurken, leege doosjes, ijzerdraadjes, worden omgetooverd in spoortreintjes, koffers, kasten, mandjes en wat al niet. Uit bovenstaand blijkt wel, dat 't boek nu juist niet bestemd is voor de kleinste kleuters, zelfs wagen wij te veronderstellen, dat de ouderen *niet altijd* „handig" genoeg zullen zijn, om met vrucht te kunnen assisteeren. Er blijft echter genoeg over wat binnen het kunnen van klein en groot valt, zoodat wij dit aardige boek aanbevelen. *M. v. M.*

Ontvangen Boeken.

Adacee, **2995.**
EEN BLOEIPARTIJTJE VAN ALLEGAAR. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1927. (19.5×13) 325 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Jean d'Agraives, **2996.**
LE CHÂTEAU DU RELIQUAIRE. *Gedalge, Paris* 6, 1926. (17×11) 253 blz. geb. Ffr. 7.—.
— Bc —

(Zonder naam), **2997.**
ALMANACH DU PHILATÉLISTE POUR 1927. Geïllustreerd. *Jean Pascal, Paris* 9, 1926. (24×16) 110 blz. ing. Ffr. 10.—.

Jeanne Ande, **2998.**
LE FILS UNIQUE. *La Vraie France, Paris* 6, 1926. (18.5×12) 232 blz. ing. Ffr. 9.—, geb. F.fr. 10.50.
— Bc —

Mr. Dr. P. C. Andreae, 2999.
BEKNOPT OVERZICHT VAN DE STAATSINRICHTING VAN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 13e druk: 1926. (20.5×14) 114 blz. ing. f 1.50, geb. f 1.65.

Br. Athanasius, 3000.
DEUTSCHES LESEBUCH FÜR ANFÄNGER. *Paul Brand, Hilversum,* 1926. Stella Matutina, (20.5×15) 71 blz. ing. f 0.90.

Dr. L.H. K. Bleeker, 3001.
JOB. *J. B. Wolters, Groningen,* 1926. (19×12.5) 238 blz. geb. f 2.90.

F. H. N. Bloemink, 3002.
DE REUS EN DE MUG. Geïllustreerd. *G. B. van Goor Zonen, Gouda,* 1926. (20.5×15) 80 blz. geb. f 0.90.

F. H. N. Bloemink, 3003.
DE VREEMDE GAST. Geïllustreerd door Sijtje Aafjes. *G. B. van Goor Zonen, Gouda,* 1926. (20.5×15) 80 blz. geb. f 0.90.

F. H. N. Bloemink, 3004.
PALJAS EN DE BIJ. Geïllustreerd. *G. B. van Goor Zonen, Gouda,* 1926. (20.5×15) 80 blz. geb. f 0.90.

F. H. N. Bloemink, 3005.
DE MAN EN DE MUIS. Geïllustreerd. *G. B. van Goor Zonen, Gouda,* 1926. (20.5×15) 80 blz. geb. f 0.90.

F. H. N. Bloemink, 3006.
TEDDY. Geïllustreerd. *G. B. van Goor Zonen, Gouda,* 1926. (20.5×15) 80 blz. geb. f 0.90.

F. H. N. Bloemink, 3007.
WIM EN DE MAAN. Geïllustreerd. *G. B. van Goor Zonen, Gouda,* 1926. (20.5×15) 80 blz. geb. f 0.90.

I. C. de Boone-Swartwolt, 3008.
WAT WIM EN ANNEKE IN DE VACANTIE BELEEFDEN. Geïllustreerd. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1926. Mijn eigen Boekjes. (23×16.5) 77 blz. geb. f 1.95.

Prof. Dr. H. W. C. Bordewijk, 3009.
WELVAART, DUURTE EN ECONOMISCH HERSTEL. *Leidsche Uitg. Mij., Leiden,* 1926. (20.5×13.5) 61 blz. ing. f 0.60.

Ina Boudier-Bakker, 3010.
HET SPIEGELTJE. *P. N. van Kampen & Zn., Amsterdam,* 8e druk: 1926. Holland-Bibliotheek. (19×12.5) 266 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.

— Bc —

M. ten Bouwhuys, 3011.
Dr. N. B. Tenhaeff,
ONZE TIJD. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen,* 2e druk: 1926. (23.5×15) VIII-357 blz. ing. f 4.60, geb. f 5.90.

A. M. Brouwer, 3012.
A. J. Drewes,
G. Royer,
KIND EN ZENDING. *P. Noordhoff, Groningen,* 1926. Verdieping en belijning, (24.5×16) 107 blz. ing. f 2.25.

André Bruyère, 3013.
LE TRÉSOR MERVEILLEUX. Geïllustreerd. *Gautier & Languereau, Paris* 6, 1926. (21.5×13) 126 blz. ing. Ffr. 5.85, geb. Ffr. 9.75.

— A —

Elise, 3014.
DOOR HET HEILIGE LAND. Geïllustreerd. *J. M. Bredée, Rotterdam,* 1926. (24×31) 18 blz. gecart. f 1.25.

Dr. A. van der Flier, 3015.
JESAJA. *J. B. Wolters, Groningen,* 1926. (19×12.5) 182 blz. geb. f 2.90.

Robert Florey, 3016.
POLA NEGRI. Geïllustreerd. *Jean Pascal, Paris* 9, 1926. Les grands artistes de l'écran. (24×15.5) 64 blz. ing. Ffr. 6.—.

I. van Gelderen, 3017.
DUITSCH WOORDENBOEK. *J. B. Wolters, Groningen,* 6e druk: 1926. (19.5×13) VIII-755 blz. geb. f 4.25.

J. W. J. Baron van Haersolte, 3018.
ZEEREIZEN. Geïllustreerd door J. W. Bloem *H. D. Tjeenk-Willink & Zn., Haarlem,* 1926. (21.5×14) 160 blz. ing. f 1.90.

B. C. Kloostermans, 3019.
DE ZALIGMAKER. Geïllustreerd door Rob. Graafland. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 8e druk: 1926. (20.5×13.5) 148 blz. geb. f 1.20.

B. C. Kloostermans, 3020.
GESCHIEDENIS VAN DE APOSTELEN. Geïllustreerd door Gustaaf Doré en Rob. Graafland. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1926. (21.5×15.5) 247 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.25.

B. C. Kloostermans, 3021.
HET OUDE VERBOND. Geïllustreerd door Rob. Graafland. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 9e druk: 1926. (20.5×13.5) 134 blz. geb. f 1.10.

B. C. Kloostermans, 3022.
ONS VOORBEELD. Geïllustreerd door Rob. Graafland. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 13e druk: 1926. (20.5×13.5) 149 blz. geb. f 1.25.

Dr. W. J. W. Koster, 3023.
ANTHOLOGIA LYRICA GRAECA, MET AANTEEKENINGEN. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1926. (20.5×14) 156 blz. ing. f 2.25.

J. A. F. Kronenburg, 3024.
DE H. ALFONSUS MARIA DE LIGUORI, Geïllustreerd. *J. J. Romen & Zonen, Roermond.* 1926. (17×14) 113 blz. ing. f 0.75.

Bern. H. Merkelbach, O.P., 3025.
QUESTIONES DE CASTITATE ET LUXURIA *R.K. Boekcentrale, Amsterdam,* 1926. Questiones Pastorales. (22.5×15.5) 103 blz. ing. f 1.—.

Anne de Rimac, 3026.
FRANCISCO. *Paul Brand, Hilversum,* 1926. Stella Matutina. (20.5×15) 120 blz. ing. f 1.80.

Dr. E. Rijpma, 3027.
BLOEMLEZING UIT DE NEDERLANDSCHE LETTEREN. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen,* 2e druk: 1926. (21×17) XV-493 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.50.

Sofokles, 3028.
KONING OIPIDOES. Spel in een bedrijf. *Goede en Goedkoope Lectuur. Amsterdam,* 1926. Tooneelbibliotheek. (18×12) 74 blz. ing. f 0.95, geb. f 1.45.

A. van Veldhuizen, 3029.
HET EVANGELIE VAN MARKUS. *J. B. Wolters, Groningen,* 3e druk: 1926. (19×12.5) 151 blz. geb. f 2.90.

Mr. A. J. van Waveren, 3030.
BELGIË ALS TOURISTENLAND. *Heine, Scheveningen,* 1926. (23×15) 66 blz. ing. f 1.25.

(Zonder naam), 3031.
VOOR KLEINE TEEKENAARS. Geïllustreerd door Sijtje Aafjes. *G. B. van Goor Zonen, Gouda,* 1926. (22×16) Deel I: 16 blz. deel II: 16 blz. deel III: 16 blz. Per deel ing. f 0.40, gecart. f 0.65.

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

DRIE ROMANS
voor één daalder
Dora Musbach: HET GEHEIM
Marie Metz-Koning: WINNIE
Therèse v. Arendsberg: OP SLOTENBURG
verzendt franco per post na ontvangst van f 1.50 (Postrekening No. 30120) de Uitgever
G. J. Slothouwer,
Amersfoort.

N.V. Fabriek van verpakte Voedings- en Verbruiksartikelen „HOLLAND" - Tilburg
Puddingpoeder
Ice Creampoeder
Roompoeder
Custard Powder

Een Abonnement op de KEURBOEKERIJ geeft U groote voordeelen

VERSCHENEN:
P. Hilarion Thans O.F.M.
België's Kruisweg
f 0.15
Broeder Francisco
f 0.90
Alleenverkoop voor Nederland
bij Adr. M. KLEMANN
Boekverkooper
Broerenstraat 31, ARNHEM

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

Annette von Droste-Hülshoff in der Schweiz.
Von **Dr. P. Otmar Scheiwiller, O. S. B.**
272 Seiten. 8°. Brosch. M. 6.-. Geb. Mk. 7.-.
Der weitbekannte Rechts und Sozialphilosoph aus dem Stift Einsiedeln offenbart hier sein Können auf einem neuen Gebiete. In tiefschürfender Forschung deckt er die Beziehungen der hervorragenden Dichterin Westfalens zur Schweiz auf, wobei eine einläsliche Schilderung des Germanisten Joseph Freiherr von Lassburg miteinbezogen ist. Genaues Quellenstudium und Stilmeisterung sind Vorzüge, die das Werk jedem Freund der grössten Dichterin Deutschlands willkommen machen.
VERLAGSANSTALT BENZIGER & Co. A.-G.
Einsiedeln, Waldshut, Köln a. Rh., Strassburg I. E.
Durch alle Buchhandlungen.

PIANO- EN VIOOLONDERRICHT
voor eerstbeginnenden en meergevorderden
Jonge Dames of Kinderen intern.
B. PANITSCHEK, — Wilhelminastr. 67, Ginneken bij Breda

GARAGE CENTRAAL
C. VAN DONGEN-JONKERS, — BREDA
WILHELMINASINGEL 46, Telefoon 732
De meest Luxe Verhuurinrichting hier ter stede.
Stallen, repareeren en onderhouden.
Garage dag en nacht geopend.

HERMAN KROES & ZOON
ARCHITECTEN
AMERSFOORT

Royal Crown Ducal Store
Nobelstraat 1B - Utrecht
Specialiteit in Engelsche Eet-, Thee- en Ontbijtserviezen, waarvan alle onderdeelen kunnen worden nageleverd.

MEIJER & JOSEPHY
Molenstraat 76 NIJMEGEN Telephoon 259
STEEDS HET NIEUWSTE IN
ZIJDEN EN WOLLEN STOFFEN

ROL- EN PRUIMTABAKSFABRIEK
JOS GARÉ, BEEK bij Maastricht
Gebruikt uitsluitend Garé's onovertroffen pruimrollen en pruimtabakken

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Purol geneest en verfraait de huid

Zoo juist verschenen :

HOE 'T VROEGER WAS

SCHETSEN TER INLEIDING TOT DE GESCHIEDENIS VAN ONDERWIJS EN OPVOEDING

door P. L. VAN ECK Jr.
Assistent-Direkteur van 't „Nederlandsch Schoolmuseum" te Amsterdam.

Met een woord vooraf van
Prof. Dr. J. H. Gunning Wz.

Met 8 platen en illustraties tusschen den tekst

Prijs, gebonden . . . . . f 3.90

UITGAVE VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. K

ENGELSCH

A. A. E. S. ROUKENS

Engelsch Letterkundig Leesboek

Deel I (1400-1800) ing. f 2.10
geb. f 2.40
Deel II (1800-heden) ing. f 3.30
geb. f 3.75

Zonder twijfel zal dit nieuwe boek zich **binnenkort** in een **ongemeen debiet** verheugen.
Orgaan Leer. Chr. M. O. 15-6-'26. W. A. v. Dongen Sr.

't Is een *goede* bloemlezing.
Het Kath. Schoolblad. 10-6-'26.

......Een mooi geheel. De schrijfster verdient lof voor haar van smaak getuigend werk.
Spiegel v. Handel en Wandel Dec. '25.

Ook uitnemend geschikt voor Studeerenden Akte Engelsch L.O.

K K

Chocolaterie Kerzen, Groote Oord 4, Arnhem

Electr. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT
IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. F. Smits-Salters
Vuchterstr. 122, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

Stempelbanden
à f 1.50

Coöp. Stoomzuivelfabriek „ST. LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Bloemenmagazijn „OUDWIJK"
G. E. Hoenderdaal
Oudwijkerveldstr. 114, Utrecht
Bloemwerken, Losse Bloemen, Kamerplanten,
Aanleg en onderhoud van Tuinen.

STOOMWASSCHERIJ „OUDENRIJN"
C. DE RIJK, Merwedekanaal 5, Tel. No. 10707
UTRECHT

Zaadhandel Wed. H. v. d. Bogaard
NIJMEGEN, Molenstr. 1, Gevestigd 1870
Kloosters en Gestichten extra kortingen

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN
CENTRALE ARNHEM
HET ADRES VOOR ALLE INRICHTINGEN
VRAAGT PRIJS OF MONSTERS

Rund-, Kalfs- en Varkensslachterij
W. H. Neerincx voorheen RUYS
BEMUURDE WEERD O.Z. 7 - Telef. 10364 - UTRECHT
Specialiteit in FIJNE VLEESCHWAREN.

☛ BEL OP: 14075,
Verhuren van Luxe Automobielen.
Garage Oudwijk, Oudwijkerveldstr. 120, einde Limburg Styrumstr.
Dag en Nacht geopend. UTRECHT. J. HOGEWEG

Al uwe boeken en bladen levert U het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

17 ½ cent

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ▫ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ▫ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ▫ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD
DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692
ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO
No 7 1 APRIL 1927

Roald Amundsen

INHOUD:

Prof Dr. H. F. M. Huijbers: **Kardinaal Newman.**

C. R. Vullings M.S.C.: **Amusements-Literatuur.**

G. de van der Schueren: **De eerste vlucht over de Noordpool.**

Russische Redacteur: **Nieuwste verschijnselen in de Sovjet-Literatuur.**

J. A. M. Everwijn: **Genesius, de Tooneelspeler en de Genade.**

H. Rongen: **Dichters in hun Kabinet.**

Uit Boek en Blad:
Haagsch Maandblad ▫ De Maasbode. ▫ Deutscher Hausschatz ▫ Schönere Zukunft. ▫ Favoriet.

Verscheidenheden.

Correspondentie.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

KUNSTHANDEL

UITGEVERIJ

N.V. Boekhandel Triborgh

STATIONSSTRAAT 31 — TILBURG
TELEFOON INTERC. 1233

LEVERT ALLE BINNEN- EN BUITENLANDSCHE BOEKWERKEN EN TIJDSCHRIFTEN DOOR GEHEEL NEDERLAND EN KOLONIËN

POSTREKENING 50800

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

R. K. JEUGDBIBLIOTHEEK
Uitgave Van Putten en Oortmeijer, Alkmaar

In deze serie zijn de navolgende boeken verschenen, welke met onverdeeld schitterende recensies de lezende jeugd worden aanbevolen; leeftijd 10-16 jaar.

De Erfgenaam door *Cecilia.*
Aranka door *Cecilia.*
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg.*
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits.*
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia.*
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen.*
Blanke wegwijzers door *Cecilia.*
John. Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz.*

Alle boeken zijn door den Keurraad goedgekeurd.
PRIJS PER DEEL f 1.25. Gebonden f 2.00.
Per abonnement van 12 deelen f 12.00 en f 20.00

Abonneert U op

„WIJ"

Katholiek Maandblad

Abonnementsprijs
2.50 gld. per jaar

12 afleveringen van 32 pag. op opdikkend papier gedrukt.

Proefnummer kosteloos.

ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG

DRIE ROMANS voor één daalder

Dora Musbach:
HET GEHEIM

Marie Metz-Koning:
WINNIE

Therèse v. Arendsberg:
OP SLOTENBURG

verzendt franco per post na ontvangst van f 1.50 (Postrekening No. 30120) de Uitgever

G. J. Slothouwer,
Amersfoort.

Hochaktuelle Neuerscheinung!

Das Problem der Industriemenschenseele behandelt das neue Werk

Im Schatten der Schlote

Versuche zur Seelenkunde der Industriejugend
Von **Heinrich Kautz**

296 Seiten. 8°. Broschiert M. 5.-. Gebunden M. 6.-

Bei unsern Studien haben wir uns leider allzusehr abgegeben mit Verhältnissen und mit Menschen, welche heute durch die Geschichte überholt sind. Die Seele des Industriearbeiters, die wurde uns nur wenig geschildert. Den meisten von uns, die heute gezwungen sind in einer Industriegegend zu wirken, ist es darum noch nicht vollgelungen, in die tiefsten Tiefen der Persönlichkeit der Bergleute, Gelegenheitsarbeiter, u. s. w. hineinzusehen. Kautz will uns dazu verhilfen. Auf 270 Seiten fazziert er Seele und Körper, Innen- und Aussenwelt des Bürgers der Industriegegend. Er tut es mit einer innigen Liebe zu diesen Armen, und mit einer genialen psychologischen Begabung und mit einer Kenntnis der Gesetze des Geistes- und Wirtschaftslebens, welche die Lektüre des sehr wertvollen Buches zu einem grossen Genuss machen.

VERLAGSANSTALT BENZIGER & Co. A.-G.
Einsiedeln, Waldshut, Köln a. Rh., Strassburg i. E.

Durch alle Buchhandlungen.

A. GRÜNBAUM.

HERRSCHEN UND LIEBEN

als Grundlagen der philosophischen Weltanschauungen

geheftet M. 6,—. gebunden M. 9,—.

„... Psychognosis nennt der Verfasser den treibenden Faktor, auf den er die einzelnen Motive der Weltanschauung zurückführen und dessen Wirken im Bau der Weltanschauungsstrukturen er aufdecken will. In klarer und tiefschürfender Weise geht er nun in seiner Schrift mit diesem Pflug durch das Erdreich der menschlichen Seele und des menschlichen Geistes und analysiert so die Wurzeln der herschgierigen und der liebenden Weltanschauung. Grünbaum klärt nicht nur wichtige Fundamente der Philosophie; seine Schrift scheint mir besonders für Psychoanalytiker von grösstem Wert zu sein."

(Berner Bund).

Verlag von Friedrich Cohen in Bonn am Rhein

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

CENTRAAL BUREAU DER UITGAVEN BETREFFENDE DE
H. THERESIA VAN 'T KINDJE JEZUS
LISIEUX (FRANKRIJK)

Filiaal voor België, Holland en Het Groot Hertogdom Luxemburg: Groote Markt 15, BRUSSEL
Het Centraal Bureau heeft het algemeen Depôt van al de uitgaven (boeken, prentjes, beelden medailles, verschillende voorwerpen, enz.) vergund door de Carmel van Lisieux.

VRAAGT PRIJSOPGAVE

MODELSLAGERIJ G. BANNENBERG
KLEINE BERG 33, EINDHOVEN, TELEFOON INT 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds-, Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastories, door het geheele land.
VRAAGT PRIJSCOURANT EN CONDITIES.

Firma Grippeling & Co
B. BROM
Keizersgracht 196,
Amsterdam, Telefoon 42771
THEE- EN KOFFIEHANDEL
Speciale condities voor R.K. Instellingen.

N. V. METABANK
(MERCANTIEL-, EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661
DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK
ALLE BANKZAKEN

Een belangrijke uitgave.

LICHT

onder hoofdredactie van JOHN KOOY, met medewerking van diverse deskundigen en autoriteiten.

„*Licht*" wil een wegwijzer zijn; het zal in een wisselende reeks van afbeeldingen en beschrijvingen al het groote en levende, al het merkwaardige en belangwekkende toonen, dat deze tijd en vroegere eeuwen aan kennis en schoonheid hebben opgeleverd Maar het zal niet alleen nieuwe indrukken en nieuwe kennis verbreiden, het zal de feiten ook ordenen en rangschikken en den innigen samenhang en het omvattend verband, dat den geheelen berg van kennis tot een eenheid maakt, in het licht stellen." De redacteur staat voor een zware en verantwoordelijke taak. Wij hopen, dat hij ook katholieke deskundigen aan zijn werk zal weten te verbinden, zoodat wij niet den stervenden Goethe behoeven na te zeggen: „Mehr Licht". *Boekzaal der geheele wereld.*

Hoeveel kost „Licht"?

Hoeveel kosten meer dan 3300 bladzijden met meer dan 5000 gekleurde en ongekleurde platen, verdeeld over 104 afleveringen in evenveel gekleurde en telkens verschillende omslagen? Hoeveel kost dit boekwerk, waarvoor mooie stempelbanden in linnen of halfleer verkrijgbaar worden gesteld en dat, gebonden in vier zware deelen, een sieraad vormt voor elke boekenkast.

Niet meer dan 35 cent per week, f 1.50 per maand of f 4.50 per drie maanden gedurende twee jaar.

In Denemarken verscheen twee jaar geleden een uitgave van gelijke strekking en omvang en bereikte binnen enkele maanden een oplage van meer dan 120.000 exemplaren, waarvan alleen in Kopenhagen 38000. Dat moet in Nederland ook kunnen!

Abonnementen kunnen bij iederen boekhandelaar en bij den Uitgever W. DE HAAN, Rembrandtkade 35, Utrecht, worden besteld. De afleveringen zijn niet los verkrijgbaar.

W. DE HAAN - UTRECHT.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Populair-geneeskundig Handboek
Homoeopathie in de Praktijk

door Dr. Med. J. VOORHOEVE.
6e druk, 560 blz. met 264 illustraties.
Deze nieuwe druk behandelt ongeveer 400 ziekten.
Het ALFABETHISCH REGISTER is een wegwijzer, die dadelijk doet vinden, wat men zoekt.
IN ZEER SOLIDEN BAND f 6 90
Geïll. boekencatalogus op aanvrage GRATIS.
Uitgave: La Rivière & Voorhoeve, Zwolle, Postgiro 8419

Waskaarsenfabriek, Wasbleekerij
Firma Gebrs. Bolsius

v h Fa A. Bolsius, SCHIJNDEL
Opgericht 1878 Opgericht 1878

LEVERT TEGEN MATIGE PRIJZEN ALLE SOORTEN
Liturgische Kaarsen en Offerkaarsen
Gebleekte Bijenwas — Kaarsenkatoen.

FABRIEK VAN DE BEKENDE
„Alpengloei" Nacht- en Theelichten
EENIGE
Fabriek der Devotielichten
Vraagt prijs en proeforder

VOOR FIJNE LEDERWAREN EN REISKOFFERS HET ADRES
BONNIER
RIJNSTRAAT 68 - Telef. 2493
— ARNHEM —

Pollet & Zonen
TILBURG
Fabrikant in Wollenstoffen.
Specialiteit in
Kloostergoederen.

„DE KAASHANDEL"
C. G. la Poutré
Amsterd. Straatweg 170
UTRECHT
Tel. 12955 Gironummer 6749

Het adres voor Kloosters en Gestichten.
Vraagt prijscourant.
Fijnste kwaliteiten.
Laagste prijzen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek „Heeze Leende"
HEEZE.
Prima Roomboter met rijksmerk.
Telefoon 10

JOS. TONINO - ARCHITECT
Oude Vest 26 BREDA Telef. 1097
Kerk-, Klooster- en Villabouw.

VICTORIA-WATER
Opwekkend en gezond OBERLAHNSTEIN natuurlijk bronwater

PETIT & FRITSEN
KLOKKENGIETERS
AARLE-RIXTEL (N.Br.)

KARDINAAL NEWMAN.

Het feit, dat Christus de uitbreiding van Zijn Kerk over de wereld toevertrouwde aan Zijn Apostelen, wordt in de geschiedenis steeds herhaald. Vinden wij bij het begin der beschaving van de Europeesche volkeren telkens een missionaris, die het kruis komt planten midden in de wildernis van het heidendom, zoodat ieder christenvolk zijn eigen Apostel verworven heeft, ook bij de keerpunten der geschiedenis blijft de plaats van den profetischen priester niet onbezet. Meer dan eens toch dreigt het Christendom overwoekerd te worden door het onkruid van ontrouw en dwaling, er zijn perioden van gevaarlijke inzinking, totdat het sein van heropleving gegeven wordt. Kent de Contra-Reformatie haar heiligen, de negentiende eeuw niet minder. De overbeschaving van de vorige eeuw, en wat is overbeschaving anders dan verval ! — had haar een armzalige erfenis nagelaten, te pronk gezet onder de ouderwetsche muts: Verlichting. De romantiek trapte ze in elkaar, de revolutie hield er groote opruiming onder, de Kerk verbeidde het oogenblik om er wat beters voor in de plaats te geven. De negentiende eeuw is op haar beurt de eeuw der apostelen geworden, bestemd om de verdoolde wereld te bekeeren, ditmaal van haar beschaafd heidendom.

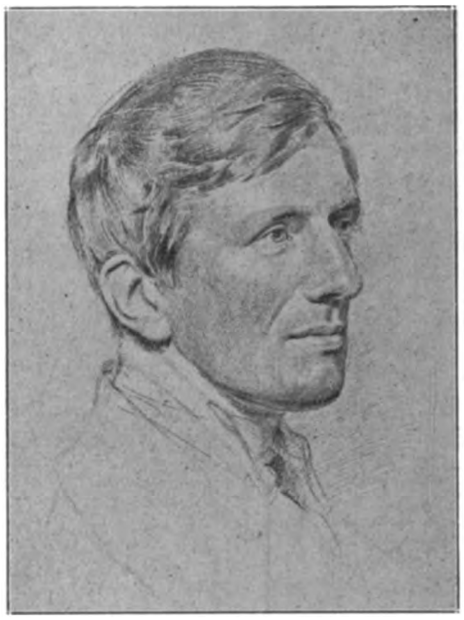
John Henry Newman
(naar een teekening van Richmond 1844).

Wij kunnen Kardinaal Newman [1]) nu reeds eeren als den tweeden apostel van Engeland, als den erfgenaam van den H. Augustinus. Persoon en leven van deze grootsche verschijning midden in de burgerlijke zelfvoldaanheid van zijn tijd zijn wel zoo veelzijdig, dat zij moeilijk in eens te benaderen zijn. Dezelfde zorg, die onze geleerden besteden aan zoovele belangrijke priesters en geleerden uit de Middeleeuwen is even veilig besteed aan dezen priester en geleerde van een tijd, die ons nog eigen is. Bertram Newman heeft zich daarom een dankbare taak gekozen, door zijn beroemden naamgenoot te bestudeeren als klassiek letterkundige van zijn vaderland, en, aangezien letterkunde en geschiedenis hand in hand gaan, deze beschouwende waardeering te vereenigen met een typeerende levensbeschrijving. De onafmeetbare beteekenis van Newman als theoloog en wijsgeer heeft zijn verdiensten als letterkundige wel wat te veel overschaduwd; geen wonder, want de strijd tusschen de twee kerken in Engeland vraagt de volle aandacht van 't oogenblik af, dat de beweging van Oxford begonnen is. Langzamerhand is dat bijna honderd jaar geleden, maar wij leven nog immer in de volledige actualiteit van het vraagstuk. Heeft de bekeering van Engeland in de Middeleeuwen — als elders — ook geen reeks van decenniën in beslag genomen? Maar wij, menschen van de auto en het telegram zijn zoo ongeduldig geworden, dat wij dreigen te vergeten hoe honderd jaar in de wereldgeschiedenis een stip zijn. Newman's afstamming illustreert deze waarheid op een pikante manier. Onder zijn voorvaderen behooren uitgeweken Hugenoten, die een tijdlang hebben doorgebracht in het protestante Holland, om later in Engeland terecht te komen. Al lijkt de afstand tusschen Hugenoot en Kardinaal bedenkelijk groot, de geschiedenis ruimde deze op.

Het uitgangspunt van deze verwisseling van plaast — o ironie der geschiedenis ! — was een knappe poging om de half-Calvinistische High Church in Engeland nieuw leven in te blazen. De diep-religieuze ziel van Newman doorschouwde het bederf van het liberalisme, zijn *Tracts for the Times*, zijn een grandioos pleidooi voor den godsdienst, wiens innerlijke beteekenis hij aan zijn wereld voorhield in een beroemd gebleven aforisme: „Many a man will live and die upon a dogma: no man will be a martyr for a conclusion''. Hij begon zijn levenswerk als journalist en Engelschman met geen ander doel voor oogen dan de belangen van de koninklijke kerk en het

vaderlandsche eiland; hij eindigde het als een der meest gezaghebbende leiders in de Kerk van Christus, wiens woord doordringen kon over geheel de wereld.

Het proza beheerscht zijn pen. Newman schrijft letterkundig werk bij inspiratie, niettegenstaande zijn onderwerpen, die maar zelden vallen binnen het kader van kunst. Aan dezelfde machtige visie dankt de Engelsche letterkunde ook een bundel poëzie: *Collected Verse*, waarin het onsterfelijke „Lead Kindly Light'' tegen een boek opweegt, al wordt het niet meer geëvenaard door andere gedichten.

't Mag een wonder genoemd worden, wanneer preeken een blijvende plaats veroveren in de letterkunde. Denken wij aan de overvloedige preeken-literatuur in onze taal uit eenige eeuwen en vragen wij wat daarvan heeft stand gehouden?! Newman heeft dat wonder gewrocht. Hij electriseerde een kerk, spontaan, zonder... electriciteit. Hij gaf zich zelf in zijn woord, zonder meer, en dat beheerschte zijn taal. Zeldzaam is de gave, welke uit dit gewijde proza tot ons spreekt, een proza, waarin wij een zoo veelzijdige inspiratie niet zouden vermoeden.

Kardinaal Newman
(naar een photo 1821).

En toch is deze missionaris van het woord verbannen buiten Oxford, men maakte er hem het leven onmogelijk. 't Is dat het uur van zijn bekeering tot de Waarheid naderde, het „no-Popery'' had het bij instinct vermoed. Littlemore werd zijn schuilplaats en daar eerst vond Newman het echte apostolaat, waartoe de Voorzienigheid hem bestemd had. Niet de verbetering van de Anglicaansche Kerk, maar de bekeering van Engeland zou zijn levenstaak worden; in plaats van een strijder voor het Engelsch protestantisme wordt hij de kampioen voor het internationale Christendom van Rome. De predikanten zonden hem weg, op een „beschaafde'' manier: moest de H. Bonifacius ook niet de wijk nemen voor de onbeschaafdheid van koning Radboud? In de studie en de afzondering kwam het genie van Newman eerst tot volle ontplooiing. De Kerkvaders van de Oude Kerk hadden hem den weg gewezen naar de Waarheid, die zoo dikwijls een steun vindt in de continuïteit der geschiedenis; nu brak de tijd aan, waarin Newman hun voetspoor zou gaan opzoeken om, als zij, de weldaad van zijn bekeering aan de Kerk te vergelden door een prachtige apologie. —

Bertram Newman heeft zijn studie met weldadige piëteit voltooid. De schrijver is niet verwant aan zijn grooten naamgenoot. Een duidelijk uitgesproken katholieke overtuiging, konden wij in zijn boek niet ontdekken, maar wel een warme waardeering en rustige, klare beoordeeling. De levensbeschrijving wordt in hoofdzaak gedragen door pittige, puntige momenten, op de letterkundige verdiensten van Newman gaat de auteur dieper in. Een korte bibliographie over Newman verhoogt de waarde van het boek.

Goed deed de schrijver Newman's persoonlijkheid te verbinden aan de kenmerkende verhoudingen van diens eigen tijd, zonder welke het niet mogelijk zou zijn hem wel te begrijpen. Zoo vinden wij in het werk een weloverwogen harmonie van geschiedenis en letterkunde, welke de kern vormt van de geheele synthese.

De literatuur over Newman is met dit boek een goede bijdrage rijker geworden.

Prof. Dr. H. F. M. Huijbers.

---

1) **Bertram Newman.**
CARDINAL NEWMAN. G. *Bell & Sons, London W. C.* 2, 1926. (22 × 14) VIII-223 blz. geb. Sh. 8/6.

AMUSEMENTS-LITERATUUR.

Wanneer men de maatschappelijke beteekenis eener literatuur afmeet, niet naar haar innerlijk gehalte aan kunst en zielkundige waarheid, maar naar den lezerskring, die erdoor bediend wordt, dan valt het niet te loochenen, dat de ontspanningslectuur om de ontzaggelijke sfeer, die zij bestrijkt, een zeer voorname maatschappelijke beteekenis moet hebben. Men kan het betreuren of niet, maar feit is het, dat de

moderne schrijvers, met hun doorgaans uitgesproken individualisme, aan de groote massa voorbijgaan. Een beperkte kring intellectueelen vindt in hunne werken eigen levenshouding, idealen en aspiraties terug, maar de menigte heeft ofwel geen eigen cultuur; of zoo zij er al eene heeft, de kunstenaars ontvlieden ze, om zich op te sluiten binnen den ivoren toren van hun Odi profanum vulgus, en de ware volkskunst gesproten uit de gemeenschap, kwijnt of bestaat eenvoudig niet.

En toch wil de massa lezen: de eeuwige honger naar de primitieve tragiek van den strijd tusschen goed en kwaad, vraagt gebiedend om voedsel. Het vernuchterde, vermecaniseerde leven zoekt naar een stukje romantiek, waar de droomen en stille verlangens, die het dagelijksche leven nooit verwerkelijkt, ontluiken tot de heerlijke vervulling. De kunst nu gaat aan deze behoeften minachtend voorbij, en in haar plaats geeft de amusementsliteratuur aan het volk wat het zoekt: het vleit zijn primaire verlangens, het stilt zijn honger, maar met een voedsel dat door en door voos en ongezond is.

Zijn maatschappelijke invloed is dus van destructieven aard.

Dr. P. H Ritter Jr.

In een lezenswaardige brochure van Dr. P. H. Ritter Jr. [1]) wordt het vooze, het onwerkelijke der tegenwoordige ontspanningslectuur (detectieve-romans en aanverwante lichte leesstof) treffend uiteengezet. Met bijzonderen nadruk wijst hij op de zielkundige en zedekundige leegheid en onwerkelijkheid dier boeken, die los van alle werkelijkheid, van het leven vervreemden, het miskennen.

Dat gemis aan werkelijke zielkunde blijkt niet alleen uit de afwezigheid eener echte karakterteekening der handelende personen, wier handelingen niet bepaald worden. Door inwendige factoren, maar die als marionetten zich bewegen naar de grillen van den sensatie-zoekenden schrijver, — bovendien blijkt dat gemis uit de wijze waarop misdaden en verschrikkingen terugwerken op de omringende personen. De incidenten missen elken zielkundigen achtergrond: zijn er alleen om het verhaal: beinvloeden de karakters evenmin als zij er uit voortkomen. Alles heeft het grillige, het onwerkelijke voorkomen van een droom. Haar zedekundige oppervlakkigheid toont zich in het feit, dat in den detectieve-roman de klemtoon niet valt op het afgrijselijke der misdaad, haar stuitend onmaatschappelijk karakter, maar op de vernuftige geslepenheid harer bedrijvers en achtervolgers. Het kwaad te toonen in zijn oorzaken en gevolgen: dat is een gegeven dat de grootste kunstenaars heeft aangelokt, maar in den detective-roman is de misdaad slechts een gelegenheid tot een listigen achtervolgingsmatch tusschen misdadiger en speurder. De zedelijke, maatschappelijke gevolgen der misdaad blijven geheel buiten het beschouwingsveld en verzwakken daarom het zedelijk gevoel, het ethiesch oordeel van den lezer. Met de schijnethiek die men soms vindt gaat een schijnaesthetiek hand in hand. Gewoonlijk stuntelige vertalingen uit het Engelsch doet er een glibberige sentimentaliteit en holle pathos opgeld. Het gevaar nu dezer holle, leege literatuur ligt hierin: dat ze niet alleen van het leven afvoert, maar het ware, werkelijke leven miskent en beleedigt. Zoo komt de schrijver vanzelf tot de eischen voor een goede, gezonde amusementsliteratuur, die uitgaat van het werkelijke, niet louter fictieve leven, en waar de feiten voortdurend gevoed worden door een echten levensinhoud; m.a.w. realiteit, ook romantisch geziene realiteit, gesteund door een positieve levensbeschouwing.

Als zoodanig begroet hij reeds de betere onspanningslectuur van een Ivans, die de gewraakte fouten van den detectieve-roman zooveel mogelijk vermijdt, vooral echter Curwood in zijn dieren-romans.

Die zucht naar levende werkelijkheid in plaats van al het holle en vooze der meest gangbare amusementsliteratuur doet den

schrijver wel eens doorslaan. Zoo b.v. op blz. 67, waar hij spreekt over een realistische kunst, die met overgave en zuiveren (d.i. echten) hartstocht cynische levensgevoelens vertolkt, die lijnrecht indruischen tegen de opvattingen van den lezer: „Wie zoekt in de literatuur naar een levende stem, naar schoonheid dus, die zal ook zedelijk door die literatuur niet ten verderve gaan.'' Wij gelooven niet, dat elke realiteit, door 't feit van haar realiteit zelve, voor den werkelijkheidszoeker zedelijk - gevaarloos wordt.
Als wij ten slotte nog een persoonlijke bedenking mogen voegen bij de juiste kritiek van Dr. Ritter, dan is het deze: dat behalve een psychologisch, ethisch en aesthetisch tekort, wij ook nog een godsdienstig deficit constateeren in onze ontspanningslectuur. Als wij de maatschappij moesten beoordeelen naar de boeken die ze met graagte leest, dan zouden wij moeten getuigen, dat zij volslagen godsdienstloos is. Godsdienstige overwegingen als determinanten der handeling ontbreken er geheel en al. Wij vragen niet, dat deugd en godsdienst ons op elke bladzijde zouden tegengrijnzen, maar als 't godsdienstig bewustzijn toch het diepste is,wat leeft in een menschenziel, waarom treedt het dan om zoo te zeggen, nooit op in die boeken. Dit lijkt ons evenzeer een ernstig gemis aan werkelijkheid, aan positieve levenshouding.

Den wensch van den schrijver, dat de literatoren van beteekenis ook eens wat meer rekening zouden gaan houden met de eischen der ontspanningslectuur, om aan dezelve meer psychologischen, ethischen, aesthetischen en wij voegen erbij meer godsdienstigen werkelijkheidsondergrond te schenken kunnen wij slechts van harte toejuichen. Het zou de geboorte kunnen zijn eener nieuwe gezonde gemeenschapskunst, die zoo lang reeds verwacht werd, maar niet schijnt te willen komen. *C. R. Vullings, M.S.C.*

[1]) Dr. P. H. Ritter Jr., DE SOCIALE BETEEKENIS VAN DE AMUSEMENTS-LITERATUUR. *G. J. A. Ruys, Zeist,* 1926. (20.5 × 15) 70 blz. ing. f 1.25.

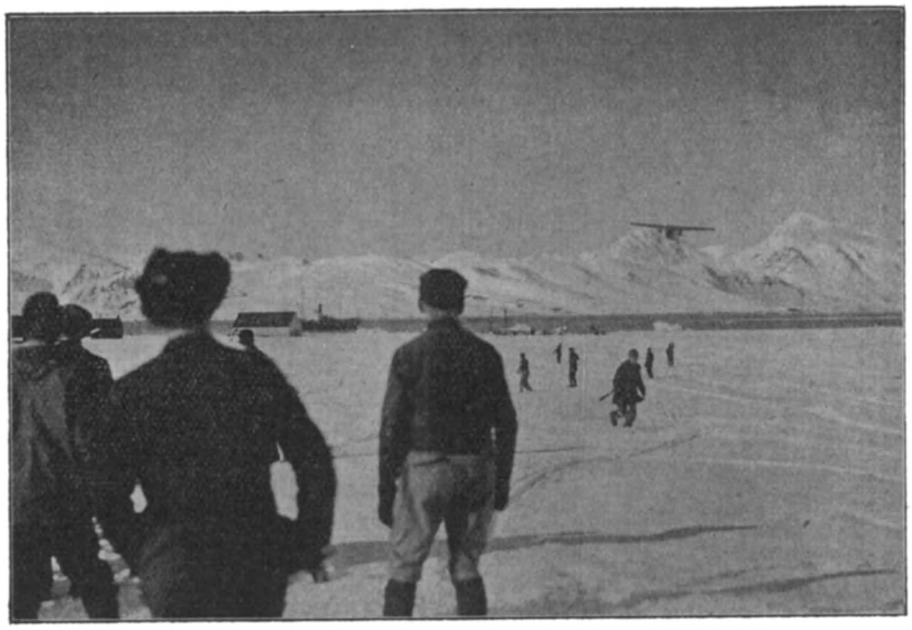

Byrd komt terug van de Noordpool

DE EERSTE VLUCHT OVER DE NOORDPOOL.

Het behoort tot de uitingen van karakter inflatie der Avondlanders den twijfel aan de superioriteit van het blanke ras tot eene mode van den dag te verheffen en een iegelijk als een achterlijken en barbaarsch getinten stakkerd aan te zien, die weigeren mocht aan dat ondermijnend scepticisme mee te doen. Het is echter danig moeilijk in de volkomen gelijkheid van alle rassen te blijven grasduinen met een boek [1]), als dat, hetwelk Amundsen's vliegtocht naar de Pool tot onderwerp heeft.
Bij tochten zooals de onderhavige wordt gereedelijk de vraag geopperd, welk nut

zulk een tocht eigenlijk heeft en die vragen worden door de decadenten onder de Avondlanders zelfs met zóóveel wassenden klem gesteld, dat de leiders van dergelijke reizen zich waarachtig gedwongen zien, de wetenschappelijke resultaten van hun excursies op den voorgrond te gaan stellen. Zulks is natuurlijk nonsens. Amundsen's vliegtocht heeft de menschelijke familie geen milliemeter op haar tocht door onze aardsche ballingschap vooruitgebracht, maar hij beteekent daarentegen wel een monumentale mijlpaal langs het pad der omzwerving. Amundsen zelf beschouwt het bewijs, dat er zich op de poolkaap geen land bevindt, als het voornaamste wetenschappelijke Amundsen's tocht niet om een paar miserable ionen ging. Maar dat er hooger en schooner dingen in spel waren, te weten de mannelijke eerzucht om de eerste te zijn een stuk doek van een bepaalde kleur in een sensationeel stuk van onze aarde te prikken.

Wanneer men Amundsen's carrière overziet, weet men met een ernstig man te doen te hebben, die een leven van noesten arbeid, ontberingen en opofferingen aan de wetenschap dorst te wijden. Maar het sympathieke in den man is dààrin gelegen, dat hij zich daarbij voor uitdrooging wist te behoeden en voldoende sportief gevoel, vaderlandsliefde en eerzucht overhield, om er naar

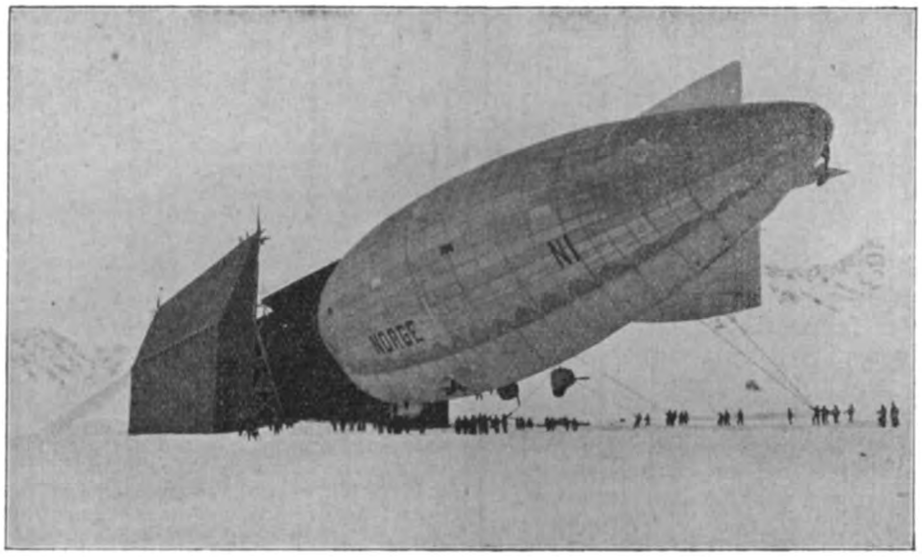

De Norge wordt in de hangar te Spitsbergen gebracht

resultaat van zijn reis, maar die afwezigheid was door Sverdrup vroeger al zóó overtuigend gedemonstreerd, dat iedereen gaarne de inzichten van dezen Maud-reiziger deelde. Om verder niet geheel en al met leege handen te staan verwijst Amundsen nog naar de gegevens, die omtrent den aard der poolmist verzameld werden. Deze gegevens zijn echter nog niet uitgewerkt en konden in het onderhavige boek dus niet vermeld worden. Maar wanneer de Praagsche geleerde Behounek met een en ander klaar zal zijn, dan zullen die resultaten toch wel zóó schraal zijn, dat daarmede het uitzenden van een luchtschip over de Pool niet gerechtvaardigd kan worden.

En laten wij ons gelukkig rekenen, dat zulks niet het geval zal wezen en dat het bij te snakken de eerste te zijn, om zijn geliefde Noorsche vlag op de Pool te planten.

Het is hier, op dat karakter-gebied, dat Amundsen's grootste waarde voor ons en met name voor de jeugd gelegen is en zulks geldt gansch bijzonder van zijn Norgetocht en van het boek, dat daarover geschreven werd.

In dit boek komen meerdere tochtgenooten aan het woord, die elk rapport uitbrengen over een bepaald onderdeel der excursie, dat hun meer in het bijzonder was toevertrouwd. Telkens beluistert men daarbij een kloeke, viriele knaap, vol van ijver, ridderlijkheid en mannelijke kwaliteiten. Het heele boek is daardoor doorademd met zooveel geest van sportiviteit, moed en plichtsbetrachting, dat het, gelijk gezegd,

uitermate moeilijk is het in de hand te houden en tegelijkertijd aan het modegezeur mee te doen over de betrekkelijkheid der superioriteit van een ras, dat toch maar eeuw aan eeuw zulke knapen heeft weten voort te brengen.

Maar wanneer de hoofdwaarde van Amundsen's boek in de weerkaatsing gezocht moet worden van een dozijn of wat schoone karaktereigenschappen, die het slagen van de vliegtocht waarborgden, dan is daarmede toch niet alles gezegd. Want de tocht beteekende immers ook een mijlpaal op den weg der menschelijke beschaving en het is ook van dit standpunt, dat het boek verkwikkelijke lectuur biedt. Men vindt hier toch als in eene kleine garve de schitterende resultaten samengebonden, die de blanke man in de domeinen van de techniek, de meteoreologie, de radio, de navigatie, de astronomie, enz. heeft weten te bereiken. In al deze wetenschappen is hij met taai geduld een eind weegs voortgedrongen en een tocht als die van Amundsen is er tegelijk een bekroning van, en een vernieuwde aanmoediging voor de mannen, die hun leven aan soortgelijke studies gewijd hebben.

De vertaler heeft zijn werk goed gedaan, maar hij gebruikt toch een paar woorden, die den lezer, en met name den Nederlandschen lezer, moeten hinderen. Misschien kan men zich er bij neerleggen, dat de Nederlandsche eigennaam „St. Petersburg" op bevel van een paar buitenlanders eerst in „Petrograd", later in „Leningrad" veranderd werd. Maar wat een goede Hollander wel nooit zal slikken is de substitutie op Noorsch bevel van het woord „Svalbard" voor het oer-Hollandsche „Spitsbergen". En het doet zelfs vreemd aan, dat deze substitutie voortdurend plaats heeft in het onderhavige boek, dat toch van zooveel gezond nationalisme het voorbeeld geeft. Hetzelfde kan gezegd worden over het hardnekkig gebruik van een Noorsch woord, telkens wanneer het „Bereneiland" bedoeld wordt.

G. de van der Schueren.

---

[1]) **Roald Amundsen,**
Lincoln Ellsworth,
DE EERSTE VLUCHT OVER DE NOORDPOOL. Vertaald uit het Engelsch door Louis Blok. Geïllustreerd. *H. W. J. Becht, Amsterdam,* 1926. (21.5×14.5) 282 blz. geb. f 6.90.

Naschrift der Redactie:

Beide cliché's zijn ontleend aan het hooger besproken werk: *De eerste vlucht over de Noordpool* en ons door den uitgever H. J. W. Becht, Amsterdam welwillend in bruikleen afgestaan.

NIEUWSTE VERSCHIJNSELEN IN DE SOVJET-LITERATUUR.

(Van onzen Russischen Redacteur.)

In het Moskousche blad *Prawda* publiceerde de grootmeester der politiek Bucharin een opstel onder den titel „Boosaardige kantteekeningen". Het is zoo de manier der bolschewistische leiders wanneer een verschijnsel in het sociale leven hen niet aanstaat, zich daarover uit te laten, ook al ligt het buiten het gebied van hun competentie. Dezen keer is het een letterkundig verschijnsel. Bucharin rekent met een jongen dichter uit den boersch-proletarischen stand af, die in een naïve exaltatie van jeugdige gemoedsbeweging in een gedicht „Russisch" zich tot den volgenden uitroep verleiden liet:

„O wundervolles Russenland! Du lebst wie die
russische Fliusen leben.
In jeder Hütte ist eine Prinzessin da, in jeder
Strasse ein Narr.
Wozu brauchen wir denn andere Länder, auszer
dem Sovjetland!"

Deze lofzang van een dweperigen stumper uit het volk op Sovjetland is geen huldiging van het communistische regime, maar van het Russische luilekkerland. Een onloochenbaar feit, dat Bucharin pijnlijk moest aandoen. Hij overlaadt den armen dichtenden knaap met verwijten: Het zou juist het oogenblik zijn om deze zwakzinnige ideologie à la Mougik russe voorgoed overboord te werpen, kon men in dit geval anders nog van internationalisme spreken?...

Het is oerkomisch, dat mee aan te hooren, komisch met een tragischen ondertoon. Komisch is de poging om van een naïf dorpskind, dat nauwelijks den weg naar een redactie in de grootstad gevonden heeft, voor wien zijn dorp, zijn hut de wereld beteekende, een internationalist te maken. Daartegenover vinden we hier het paradigma van die maar al te tragische verschijnselen in het Russische leven, die we zouden kunnen kenschetsen als de vlucht in den dood. Daarin gaat ons eindelijk een licht op over de donkere samenwerkende omstandigheden, die tot den dood van Jessenin en andere volksdichters leidden.

Gaarne wezen wij nog op een ander sociaal verschijnsel, dat inwerkt op het letterkundig leven. Het is iedereen bekend, dat het „tegenwoordige Rusland van verwaarloosde, ouderlooze kinderen en andere „Hooliganen" overstroomd wordt. De dichteres Seifulina heeft deze in de vertellingen van *De Rechtbrekers*, naar waarheid uitgebeeld. Dit leger daklozen is een soort epidemie, een plaag voor het land. Niet slechts uiterlijk werkten zij op het leven in, zooals bijvoorbeeld op het uitzicht der straten. Men kan spreken van de microben der ontbinding, die de atmosfeer vergiftigen. Deze atmosfeer heerscht ook in bepaalde letterkundige kringen en wel onder de proletarische dichters. Wij wisten reeds, dat er in Rusland een bevoorrechten dichtersstand bestond. Het was

Lydia Seifulina

geen bevoorrechting om het talent, maar om de proletarische partijschap. De gelukkige bezitters van een „mandaat'' kwamen bij de door den staat gesteunde uitgeverszaken. Zoo kweekte men een aantal „talentloozen", dat met duizenden geteld werd. Toen echter de middelen van de Staatskas afnamen en de uitgeverszaken van den staat naar de grondstellingen der private onderneming gewijzigd en ingericht werden, moest men erkennen, dat het bolschewistisch partijschapstalent, noch het kunnen, noch de prestaties vervangen kon. De duizenden bedrogen jonge lieden, de ingebeelde dichters zijn uit de redacties naar de straat verwezen, naar diezelfde koude, erbarmingloos-brutale straat, waarin zij nu het leger der dakloozen gaan vermeerderen.

B. Pilnjak

Wij veroorloven ons eenige sociale verschijnselen met die der letterkunde te verbinden. Het gebeurde onwillekeurig, vanzelf. Er bestaat tusschen hen inderdaad een wisselwerking, zij behooren tezamen.
Wij zijn getuige van het verval van de vertegenwoordigers der proletarische letterkunde en hunne productie. Wat overblijft zijn de werken van de stille scheppers, die een ononderbroken strijd met de machthebbers uitvechten. Dat menig dichter in dit gevecht het onderspit delft, bewijst de zelfmoord van den niet zeer oorspronkelijken, maar begaafden en gewetensvollen schrijver A. Sobolj.
Uiteenloopend zijn de middelen, die van den kant van de dichters in dit gevecht aangewend worden: nu eens is het een verstoppertje spelen in den vorm der historie, dan weer een verzinken in de natuur, of vlucht in het verleden enz. Dit alles zal duidelijk worden uit een vluchtige beschouwing van enkele werken.
B. Pilnjak ondernam het een zeer actueele stof te behandelen in de novelle: *Het verhaal van de uitgedoofde maan*. Het valt niet te loochenen, dat in dit verhaal de werkelijke dood van den commandant van het roode leger Frunse weergegeven wordt. En ofschoon deze weergave kunstzinnig zacht en voornaam geschiedde, is deze novelle later, kort na haar verschijnen, verboden.
Dit „verhaal'' is zeer karakteristiek voor Pilnjak. Men kan hierin weer ervaren, dat de rhythmeering van het proza niet altijd door de innerlijke dynamische kracht van het werk gedragen wordt, dat men zelfs in dit niet zeer lange verhaal leege passages vindt. Daartegenover schijnt ons dezen keer het wild chaotische van de vertellende methode, het juiste middel te zijn, het gebeuren van den tijd, waarin zoo veel geschiedt, den lezer bewust te maken. De inhoud van de novelle kan men in twee zinnen weergeven: Een zieke legercommandant moet zich tegen wil en dank aan een operatie onderwerpen op bevel van de „Trojka'' (de drie machthebbers die aan het hoofd van Rusland staan). De operatie blijkt doelloos te zijn, omdat de patient reeds beter begon te worden; gedurende de operatie sterft hij echter aan een harts-verzwakking. Dit verhaal, ondanks de krasse realiteitsweergave, beroert het geheimvolle van het bestaan. Als men dit leest komt ons een ander verhaal van een afsterven *De dood van Iwan Ilitsch* van Tolstoj voor den geest. Niet voor niets zegt de commandeur van Tolstoj van diens werk: ***Kinderjaren en Jeugd***: „De oude heeft goed geschreven, hij bespeurde het menschelijke bloed, hij kende zijn waarde''. Met het verhelderde bewustzijn van iemand, die den dood nabij vermoedt, doorleeft hij de laatste oogenblikken van zijn leven in het aangezicht van den dood; in zijn overweldigenden schaduw, schijnt hem, den man, die legers aanvoerde, den zegevierenden revolutionnair, zijn eigen wezen onooglijk klein en nietig en erbarmelijk toe — een waarlijk Tolstojaanschen trek.
En als Tolstoj's held, de onbeteekenende Iwan een licht zag opgaan, toen de hem omringenden reeds wisten, dat hij dood was, zoo strijdt het kunstmatig nog in leven gehouden, maar innerlijk reeds doode lichaam van den commandeur tegen dezen brutalen dwang, die hem is opgelegd.
Kunstloos is in de vertelling de weergave van de communistische grootheden. In plaats van menschen spreken en handelen formulen, formulen van energie, wil en discipline. Waakhelder is het leven der geneeskundige wereld gebeeld, zooals ook de geheele samenstelling der novelle een levend organisme is. En als wij ze hebben uitgelezen, behouden wij den indruk, alsof wij met pijn afscheid nemen van iets uit ons eigen leven.

Maxim Gorki

In zijn uitmuntend boek *Mijn leven in de kunst*, vertelt Stanislawski, de regisseur van het Moskousche kunstenaarstheater, van zijn ontmoetingen met Maxim Gorki, uit den tijd, toen diens dramatisch werk nog in wording was.
Gorki beklaagde zich, dat zijn werk zoo moeilijk en langzaam vorderde, want zijn figuren spraken zoo goed en zoo veel, dat het iemand aan het hart ging ze te onderbreken. Het wereld-succes van *Nachtasyl* berustte, zooals bekend, niet op

de dramatische sterkte, maar vooral op het ideologisch-milieu-schilderende, dat romantisch-bont en stemmingsvol werd naar voren gebracht. Sinds dat stuk zijn reeds twintig jaren verstreken. Gorki keerde zich van het theater af, hij werd meer en meer in den epischen stroom meegetrokken en beeldde in hoofdzaak het door oorlog en revolutie nog niet beproefde Rusland uit. Nu is dan op een rij epische werken als *Mijne universiteiten, Artamonoffs werk* o.a. een dramatisch stuk *Het valsche muntstuk* gevolgd. Het is begrijpelijk, dat ook de personen van dit tooneelspel uit het oude Rusland stammen, de dichter ziet ze slechts anders, als terugblikkende profeet. Gaf Gorki in *Nachtasyl* „ex-menschen", wier menschelijkheid echter juist in deze verwording opglansde, gaf hij in zijn spitsburger-drama's menschen in den toestand van een onbedwingbare traagheid (als bijvoorbeeld in zijn vroeger tooneelstuk *De Spitsburgers*), in *Het Valsche Muntstuk* toont hij ons opzettelijk valsche existenties. Zij zijn slechts uiterlijk realistisch geteekend, overigens zonder gezicht en zonder ziel, comedianten en goochelaars zonder beroep: de Heer Jefinoff bijvoorbeeld, een circuleerend valsch munststuk, dat zich over de banaliteit van zijn naam beklaagt: „Hoe kan men voor een man, die Jefinoff heet, een monument oprichten;" de gemeene figuur van een Glinkin, die twijfelend zijn eigen spiegelbeeld beschouwt om zich van zijn bestaan te vergewissen, de onklare figuur van Stogoff, van wien wij ook niet te weten komen, of hij een valsche munter of maar een lokspion is om de valsche munters te vangen, of de geheel donkere figuur van den door een dubbelganger vervolgden Lusgin, die altijd op zoek is naar de erfgenamen van een goed, dat geen bezitters meer heeft, en door de andere personen gebonden wordt, als hij hen voor de ware erfgenamen van een door Stogoff stilletjes verstrekt valsch muntstuk verklaart. De duisternis, die de figuren omringt, klaart op, wanneer men hen een symbolische beteekenis geeft: Lusgin is waanzinnig, maar in zijn waan ziet hij het toekomstige. Is *Het Valsche Muntstuk* niet het oude Rusland, zijn naam en begrip en al het ideëele en materieele, dat zich daaraan verbindt, en zijn de twijfelachtige existenties niet juist de waardige erfgenamen van dit valsche goed! Deze eenig denkbare verklaring doet ons Gorki kennen als de vijand van het oude Rusland. Maar de handeling van het tooneelstuk is te los, de personen zijn te ondoorzichtig, dat het op ons, die op het gebeuren aangewezen zijn, in de zin van de bovengenoemde aanschouwing zou kunnen inwerken. Deze aanschouwing is gedachtenwerk en blijft een tendentieus opgedrongen verklaring, die uit de sociale houding van Gorki, te voorschijn komt, niet echter met kracht uit het door de kunst verkregen beeld ontstaat.

De vlucht uit het heden bepaalt het scheppen van den jongen dichter Klytschkoff. Zelf boer, schildert hij het dorp, maar het leven van het dorp, zijn gewoonten en gebruiken worden, mystisch verhelderd, in de sfeer van het sprookjesachtige opgeheven. De taal, de met metaforen pronkende spreekwijze, de middelen der weergave, als b.v. (de maan — zineunerzon genoemd — met zijn matten, valen kring van licht), wordt aangewend om een wereld van schijn, een wonderlijk land van chimeren in het leven te roepen. Trots dat alles zijn de optredende personen toch niet iets als spookfiguren, maar tot type geworden en verdichte dragers van die elementaire krachten, die zich in het dualisme: materie en geest verscheuren en daaraan ten gronde gaan. Hier hoort men: het vleesch is in den mensch sterk en hardnekkig als het winterijs op de rivier. De geest echter doorzichtig en rein, als het water onder het ijs, dat in het gouden zand der getallen, termijnen en jaren vloeit. De primitieve helden van Klytschkoff zijn met een buitengewone fantasie begaafd. Hun bewustzijn wordt door vijandige en onheimelijk tegenstanders gekweld. Maar de grootste vijandschappen de vreeselijkste angsten wekt in hen de „ijzeren duivel", de belichaming van de eeuw der machine, die in het dorp als een helsche macht is binnen gedrongen.

GENESIUS, DE TOONEELSPELER EN DE GENADE.

Genesius met het masker

Van spontane zelfofferanden — een niet te overschouwen reeks — getuigen de acten der Martelaren. Deze zijn er ook van den acteur Genesius, die zijn aardsche leven leefde omtrent de geboorte van de vierde eeuw, toen Diocletiaan keizer was. Gehoorzaam aan zijn Caesar speelt de befuifde acteur de voornaamste partij in een drama, dat spot bedoelt met het Doopsel-sacrament. Maar onderwijl hij beeldt de figuur uit het spel, gedijt zijn spottende dictie tot getuigende waarheid door inwerking van Gods genade. Caesar eischt verklaring en Genesius getuigt opnieuw. Hij is bekeerling. Als martelaar sterft hij en de gelukzalige eeuwigheid neemt hem op.

* * *

Dankbare stof voor dramaturgen, die spoedig aan 't componeeren sloegen. In de twaalfde eeuw zag Frankrijk er reeds een „mystère" over uitkomen. Later, omtrent 1645, schreef Corneille's tijdgenoot, Jean de Rotrou, een Genesiusspel, maar 't bleek getrokken uit Lope de Vega's *Lo fingido verdadero*.

In Duitschland vond de historie van den martelaar-acteur een auteur in Hans Herrig (1842-'92) die dit jeugdwerk *Geminiamus* [1]) in 1881, gelijk met twee andere opera's uitgaf. Ook hoorden we van een opera *Genesius*, waarvan Felix von Weingartner de maker was. 't Meest bekend — ook in Nederland — was en is evenwel het knappe dichtwerk van Ilse von Stach, dat wonderlijk genoeg nooit een vertaler heeft kunnen vinden. Ghéon beloofde een Genesius-drama, maar liet lang op zich wachten. Toch is 't er van gekomen. Natuurlijk vond hij, de knappe, immer nog groeiende auteur, wèl een vertaler. En ook bereidheid tot vertolking. Ongetwijfeld is de Franschman het waard, maar... hij alléén?

* * *

Inleiding van het spel is een repetitie door Genesius' troep. Toestanden van heden blijken gecombineerd met wat-nog-bekend-is-van-„toen".

We zien Albine als vreemde eend in de bijt; de „dilettante", op stel en sprong tot uitverkorene bevorderd. We hooren het smalen en mopperen van de „vaklui" onder elkaar; vooral de zwakke kunne maakt van d'r hart geen moordkuil. En onderwijl repeteert de nieuwelinge een uitgelezen scène onder hoede van Genesius. Haar actie is een klassieke dans gelijk.
Hoe mooi ook, schrijnt bij die inleiding iets aan ons waarheidsgevoel: Albine, verondersteld heur rol te spelen, gaat daarmee veridealiseerde waarheid stellen tegenover de „reëele waarheid" van het gebeuren om haar heen, d.i.: het les-geven door den leider en het in afwachting toeven en handelen van speelsters en spelers. De gewone tegenstelling dus van kunst en werkelijkheid. Nu worden beide „waarheden" in die tegenstelling geidealiseerd op de planken, maar verdwenen is tevens het contrast tusschen schijn en wezen althans zeker bij deze uitvoering. Dit contrast, in het leven zoo tastbaar, mag in de schijnwereld van het tooneel toch niet verdonkeremaand worden.
Hoe die lacune te verhelpen is? Wij weten het niet. 't Gaat hier om een eigenaardig probleem, dat niettemin een oplossing vraagt.

Genesius: „Naar voren! langzaam... langzaam"...

* * *

Caesar Diocletianus doet zijn hof-troep de eer van een visite aan. Want een eigen idee vindt hij zelf van zoo bijzondere genialiteit, dat hij 't gauw wil meedeelen om zich te hooren prijzen. Dit idee is het thema voor een nieuw spel: de doop der Christenen en het Marteiaarschap zullen zoo worden voorgesteld, dat het volk zich om de gijn verkneuteren kan. Voor de verwerking van het thema is Polydorus, de hofauteur, de aangewezen man.
Bewonderenswaardig is hier de actie van het trio Diocletiaan, Genesius, Poppea (Paul Huf, Albert van Dalsum, Magda Janssens). Machtig, dit samenspel, maar... waar is de Verkade-sfeer? Zij is finaal weg, al worden we er bij tijd en wijle aan herinnerd door het aan de *Hamlet* ontnomen cliché-type Polydorus (Kommer Kleijn). Domineert thans niet, onder invloed van Magda Janssens, gretig bijgevallen door Huf en Van Dalsum de Royaards-school?
Heel het werk door komen we telkens weer die expressieve actie van genoemd drietal tegen. En laat ons eerlijk zijn: we voelen ons niet minder behaaglijk, nu het vlakkere element eens voor een keer naar het tweede plan verhuisd is, waardoor — 't klinkt misschien minder prettig in de ooren van Verkade-enthousiasten — eindelijk in dit soort werk eens juiste verhoudingen aanwezig zijn.

* * *

Genesius moet 't wel ernstig meenen met zijn kunst. Of is de genade Gods haar werking reeds begonnen? Zelf gaat hij uitbeelden de hoofdfiguur, van den martelaar Adriaan. Maar hoe hij ook blokt op zijn rol, het ware begrip van de figuur wil niet over hem komen. Hij weet te weinig van de Christenen en snakt er naar ingelicht te worden. Wat heeft hij enkel aan de uiterlijkheid der ceremoniën? Zijn kunstenaarsziel wil: beléven van de rol. Niet eerder zal zijn geest een rustpunt vinden, dan nadat hij kent het verschijnsel, waaruit de christen-martelaren de kracht van belijden en van sterven putten.
Die hoogspanning in het brein weet van Dalsum-Genesius zoo waar te maken, dat gansch de zaal meesnakt naar ontlading. Hier is metterdaad contact tusschen de Bühne en het schouwende volk. Hetzij passief of actief, allen voelen zich gedwongen mee te beléven den zielstoestand van Genesius. Er is evenwicht voor en achter het voetlicht.
Felix, de broeder van Genesius en bekeerling, geeft antwoord op het wat en waarom, dat in Genesius-hersens spookt.
Ook nu treft ons weer dat diepdoorpeilde samenspel. Felix (Henri Eerens) is geen acteur van een Van-Dalsum-kracht. Maar hoe weten beider actie en reactie de verschillen op te heffen. Van hoe wondere, spanning-óp-voerende werking zijn hun „stiles"! We blijven zoo de crisis waarlijk meemaken.
En als na 't tweede bedrijf het scherm gezakt is, vragen we ons af: zal het derde nog stijging kunnen geven? Is de spanning nu al niet tot barstens toe?

* * *

Inderdaad: als het laatste bedrijf wat is opgeschoten, ervaren we, dat de expressieve actie in II het hoogtepunt wel ietwat heeft verschoven. Wel doet Van Dalsum wat hij kan en poogt, mede door stem-uitzetting, nog climax te forceeren. Grootsch en verheven is zijn belijdenis, juichend en oprecht. En terwijl hij speelt zijn spel, joelt het volk — dat men niet zien, wel hooren kan — om 't hardst. Maar de grootheid van zijn daad moet hier omlijnd worden door de geweldige en massale opschudding, die zij bij zoo'n volk en bij de medeleden van zijn troep moet hebben teweeggebracht. Het hoogtepunt van dit drama dient vooral dus door de tegenactie gebracht. En die was te slap, want heel niet overtuigend, zoodat er daling kwam voordat de top was bereikt. Trouwens: de regie heeft ook niet de suggestie kunnen brengen, — toen in III de plaats der handeling gedraaid was — dat keizer en volk mede naar déze zijde waren verhuisd.

* * *

Het publiek was enthousiast over de vertooning, en wij zijn het toch ook niet minder. Ghéon heeft het stuk naar klassiek model gebouwd en zijn moderniteiten — voor goed? — aan den kapstok gehangen. De vertaling van Willem Nieuwenhuis leek ons alleszins geslaagd. Ver-

kade bleek nu eens een goeden kijk op de rolverdeeling te hebben gehad, en wist, zooals gewoonlijk, kleur, lijn en licht, kunstzinnig te combineeren. En Van Dalsum heeft bewezen dat een sterk speler groote kunst kan geven, zonder dat hij nu juist de „ster'' behoeft te zijn, waaromheen de medespelers als onbelangrijke ledepoppen zijn geplaatst.

J. A. M. Everwijn.

---

[1]) Vermoedelijk is die schrijfwijze te wijten aan een apocriefe lezing der historie, onder invloed van het Latijnsche „geminus''.

DICHTERS IN HUN KABINET.

Gustave Flaubert.

Flaubert is een hartstochtelijke minnaar van den schoonen vorm. Als proza-parnassien zet hij den stelregel op: schoonheid en waarheid zijn correlatieve begrippen— onschoon is alleen de leugen. Het aesthetische zintuig van den realistischen kunst-proever is de eenige gids, dien men veilig volgen kan in den doolhof der schoonheids benaderingen met hun steeds schommelende magneetnaald. De verbeelding — la folle du logis — heeft hij op straat gezet en het wetenschappelijk experiment binnengehaald. Door diepindringen de studie, persoonlijke opmerking en vergelijking met eendere gevallen tracht hij zich te oriënteeren en te bepalen de houding zijner personen met den groei en de ontwikkeling hunner daden. Wat zijn kunst biedt, moet werkelijk zijn een stuk realiteit, objectieve, exacte realiteit. Daarom bleef hij zooveel mogelijk op een afstand van zijn personen en legde zijn hart niet in zijn werk. Voor de uitbeelding van zoo'n brok werkelijk leven zoekt hij een wonder-gave verwoording. De zon zijner schoonheidsliefde beschijnt en koestert de taalknoppen van zijn eerste concept, die eindelijk openbloeien in gulle, zuivere klankweelde. Zoolang zijn woordreeksen niet deinen als zingende muziek blijft hij vijlen en polijsten. Alles wordt met een goudschaaltje afgewogen; zinnen en zindeelen worden afzonderlijk op hun muzikaal gehalte getoetst. Vaak las hij het geschrevene hardop voor om iedere onwelluidendheid, iederen valschen toon, iedere onzuivere resonans op te merken. De Maupassant verhaalt ons, hoe Flaubert zijn vel papier ter hand nam, het op de hoogte van zijn oogen bracht, en op één elleboog geleund declameerde met hooge, harde stem. Hij beluisterde het rhythme van zijn proza, hield op om het wegsterven van een klank te controleeren, vergeleek de verschillende klanken, verplaatste de assonantie-uitgangen en plaatste komma's met pijnlijke nauwgezetheid als halten op een langen weg. Wanneer eenzelfde woord zich herhaalde op 20 of 30 regels, werd dit onverbiddelijk door een ander vervangen; ieder overtollig woord werd eveneens geschrapt; ieder hortend samentreffen van medeklinkers of gelijkluidende zinswendingen werd pijnlijk vermeden. Nooit mocht een genitief van een anderen genitief afhangen.

Het schrijven was voor Flaubert een zelfkwelling. Niemand heeft in zoo hevige mate de barensweëen van den kunstenaar doorleefd als hij. Vijf dagen lang kon hij op één bladzijde blijven hokken, drie dagen een overgang zoeken, acht uur aan één zin vijlen. Toch was deze monomaan van den vorm onmenschelijk-grof in zijn woordkeus en dit opzettelijk „om de brave burgers aan het braken te krijgen'' — 't zijn Flaubert's eigen woorden. In zijn slapelooze nachten lag hij over zijn zinnen na te piekeren; had hij iets gevonden, dan sprong hij uit bed, stak de kaars aan en ging aan zijn lessenaar zitten, om een enkel woord te veranderen, een *qui* of *que*, dat hem hinderde, eruit te werken. Maar was de correctiearbeid eenmaal afgesloten, dan weigerde hij met halstarrige koppigheid ook de geringste wijziging. Hoe de redacteuren van *La Revue de Paris*, waar *Madame Bovary* het eerst verscheen, ook baden en smeekten, Flaubert hield voet bij stuk: c'est à prendre ou à laisser, maar niet verminken. Door de plastische weergave van het uiterlijke wilde hij ook de innerlijke bewogenheid suggereeren. Om dit te bereiken streefde hij naar een scherpe afwisseling in zijn zinnen: de breede periode moest gevolgd worden door de bondige uitspraak van de korte emotie en beide moesten harmonisch in elkaar sluiten. Niet voor niets heeft Flaubert dertig jaar als een galeislaaf gezwoegd en geploeterd en alle schrijverskrampen doorgemaakt. Daarvandaan de trefzekerheid van zijn taal, waarvoor geen synoniemen bestaan; daarvandaan zijn haat tegen het afgesleten cliché, de aftandsche gemeenplaats; daarvandaan de wonderbare getrouwheid zijner natuurschilderingen, waarvoor hij alleen Chateaubriand als concurrent te duchten heeft; daarvandaan de plastische, historisch-trouwe evocatie van een ver verwijderd en diep verzonken verleden. Wel hangt de walm van de petroleumlamp hier en daar

Gustave Flaubert

nog tusschen de regels en speurt men de afmattende inspanning van zijn zoekenden geest: meer frischheid, meer spontaneïteit zou geen overtollige luxe geweest zijn. Flaubert bezocht de plaatsen, die hij beschrijven wilde en zocht zoolang tot hij een plekje vond, dat op hem den gewenschten indruk maakte. Alvorens *Salammbô* en *La Tentation de St. Antoine* te schrijven, bereisde hij Afrika en het Oosten; beïnvloed door de lezing van den Bijbel voelde hij zich reeds van zijn jeugd af aangetrokken door het kleurenrijke Morgenland. Hij schrikte er niet voor terug 20 of 30 boeken te lezen om poolshoogte van iets te nemen, al wilde hij aan dit bepaalde onderwerp ook slechts een paar bladzijden wijden. Zoo doorworstelde hij van Maart tot Mei 1857 53 werken: de naaste voorbereiding tot *Salammbô*. Aan een bevriende dame schreef hij: „Het is makkelijker millionnair te worden en in Venetië een dogenpaleis vol kunstschatten te bezitten, dan een goede bladzijde te schrijven en met zijn eigen werk tevreden te zijn. Ik ben voor twee maanden aan een antieken roman begonnen en heb juist het eerste hoofdstuk voltooid. Welnu, ik vind geen haartje, dat deugt aan mijn werk; ik vertwijfel er aan, dag en nacht, zonder tot een oplossing te komen. Hoe meer ervaring ik in mijn kunst opdoe, des te meer wordt mijn kunst mij tot een kwelling; mijn verbeelding wordt niet ruimer, maar mijn smaak wordt fijner. Dit is de oorzaak van mijn ongeluk. Misschien zijn wij wat overprikkeld door onze smarten. Er zijn zooveel menschen, wier vreugde zoo laag-bij-de-grond en wier ideaal zoo bekrompen is, dat wij ons ongeluk moesten zegenen"...

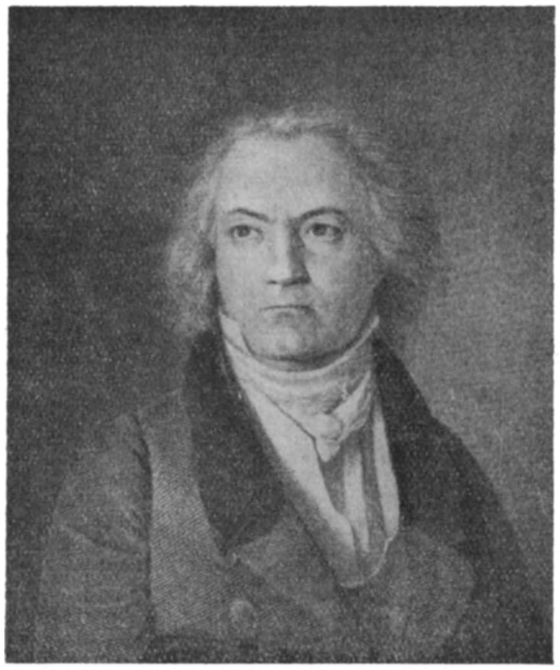

Ludwig von Beethoven

In het werk van Flaubert ligt een duidelijk uitgesproken dualiteit: de strijd tusschen het romantische verlangen en de onbarmhartige werkelijkheid. Deze scheur loopt ook door zijn heele leven: de blijde verwachting van het leven en zijn hopelooze ontgoocheling. Frédéric Moreau, de hoofdpersoon van de *Education sentimentale*, waarin Flaubert zich zelf het meest belicht heeft, is een sombere, een ongelukkige, die in het leven weinig bereikte, van wat hij wilde. Is het met Flaubert zelf, ook niet precies eender gesteld? De eer: een letterzetter te zijn onder de letterkundigen heeft deze schoonheidszoeker duur, te duur betaald. Zijn zedelijkheidsdevies: „La morale de l'art consiste dans sa beauté même et j'estime, par-dessus tout, d'abord le style et ensuite le vrai" — licht ons voldoende in over de ethische waarde van zijn oeuvre, waarvan *Madame Bovary* en *Salammbô* op den Index staan.

H. Rongen.

Naschrift der Redactie:

Dit cliché werd ontleend aan J. B. Besançon en W. Struik's ***Précis historique et anthologie de la littérature française*** (welke bloemlezing een up to date inleiding is in de Fransche literatuur) en ons door den desbetreffenden uitgever J. B. Wolters, Groningen welwillend in bruikleen afgestaan.

UIT BOEK EN BLAD.

Haagsch Maandblad.

Naar aanleiding van het eerste eeuwfeest van het overlijden van Ludwig van Beethoven (26 Maart 1827) geeft Willem Pijper, hoofdleeraar aan het Conservatorium voor de Muziek te Amsterdam, enkele beschouwingen ten beste over den beroemden symphoniën-componist in het *Haagsch Maandblad*. Enkele zeer teekenende passages nemen we over. „De beteekenis van Beethoven voor het muziekleven van de eeuw, die achter ons ligt is zeer groot geweest. Voor het begrip van den normalen concertbezoeker is Ludwig v. Beethoven geworden: de allergrootste componist, die ooit geleefd heeft. Zijn muziek groeide boven alle tijdelijke waardeering uit, en bijna alle muziekgevoeligen, hoezeer hunne appreciaties op andere punten uit elkander mogen loopen, bewonderen in Beethoven de sterkst denkbare incarnatie van de Europeesche toonkunst. De beteekenis van Beethoven voor het muziekleven van 1927 zal ook niet gemakkelijk overschat kunnen worden. De programma's, zoowel in de concerten in Praag als in Amsterdam, zoogoed in 1927 als in 1917, of in 1907, brengen werken van Beethoven en van eenigen teruggang in de bewondering en de liefde, die men den meester toedraagt is geen sprake."—

„Beethoven, de componist, was geen omwentelaar. Hij onderging ook geen enkele stimulans van vreemde nationaliteiten of halfvergeten tijdperken. Hij gebruikte de vormen van Haydn en Mozart: de tonaliteitsrealaties van dezelfde meesters, hun harmonisch gemiddelde, hun modulaties, hun expressiviteiten. Maar hij laadde dit alles met de volle spanning van zijn persoonlijkheid: de sonatenvorm, speel-stuk der narenaissance, werd het schouwtooneel voor zijn klinkende drama's; het orkest, speeltuig der welluidenste gevoelsnuances, moest kreunen onder zijn barsche bevelen; de piano, het strijkkwartet ja zelfs de koren gingen dienstbaar gemaakt

worden aan zijn meedoogenlooze intenties." — „Tot de uitdrukkingswijzen, de schoonheidsidealen van Beethoven zal de wereld nimmer terugkeeren. Zijn muzikale taal is die van „une époque on l'on ne voyait la nature qu'à travers les livres." De metaphysica van Beethoven's concepties: van de Negende, van de Eroica, van de Mondscheinsonate, de Pathétique, de Appassionata, van de laatste kwartetten („Muss es sein? Es muss sein, es *muss* sein!") is niet meer van onze dagen. Maar wij willen niet vergeten, dat een oeuvre nimmer voortbestaat ter wille van de — verouderende — literaire aperçu's. De achtergronden waartegen het schouwspel van Beethoven's levensstrijd zich afspeelde, verloren hun belangwekkendheid voor ons. Maar aan de muziek van Beethoven was het beschoren, klassiek te worden."

Nog verdient in dit verband vermelding Lux's merkwaardige Beethoven-roman [1]) welke niet alleen den sluier licht, welke sinds lang hing over Beethoven's liefdeleven, doch tevens de wisselwerking tusschen zijn leven en daden op musicologisch gebied in 't juiste licht stelt. De roman is vlot geschreven en geeft tevens blijk van een diepe bewondering voor Beethoven's werk, waarover Lux intieme bijzonderheden verhaalt, die alleszins het lezen waard zijn.

---

[1]) **Joseph August Lux,**
BEETHOVEN'S UNSTERBLICHE GELIEBTE, Geïllustreerd. *Rich. Bong, Berlin,* W. 57. 1927. 352 blz. geb. Mk. 6.50.

— Bc —

Naschrift der Redactie:

Het Beethoven-cliché is ontleend aan de nieuwe Beethoven-uitgave André de Hevesy: ***Beethoven, Een Menschenleven,*** en ons door de desbetreffende uitgevers Hijman, Stenfert Kroese & van der Zande, Arnhem welwillend in bruikleen afgestaan.

De Maasbode.

Feber wijdde in *De Maasbode* twee feuilletons aan Shelley, Keats en de tachtigers en beschouwt deze laatste vooral als „de ontkenners van 's menschen finaliteit, de schenners der hoogste werkelijkheid" Hij is erg hard voor Kloos, dien hij noemt: „de verdillettandeerde, veraesthetiseerde, versubjectiveerde caricatuur van Shelley". Van Shelley zelf geeft hij een meesterlijk, diep-borend portret, dat wij hier overnemen.

„Shelley was een genie, een wereld en menschheid omvattende geest. Laat het waar zijn, dat in zijn uit het spoor geslagen vrijheidszin, in zijn rebellie, heel de ontbinding van een later geslacht besloten ligt: laat het waar zijn, dat hij geen verzoening vond van mensch en dichter, van werkelijkheid en verbeelding, dat de stroom van zijn geestelijke drift en brandenden hartstocht niet de bedding vond, waarin die kon uitvloeien in den vrede der eeuwigheid. Maar hij was een idealist in den grooten, gewijden zin. Hij bevroedde een oude naar het beeld eener genereerende idee, een wereldharmonie volgens een eeuwige wet. Hij had de menschheid lief met een brandende liefde; hem sloeg het hart des harten op den klop van het hart der menschheid, gestuwd door den eeuwigen strijd tusschen goed en kwaad, door de durende worsteling van het ideaal om zelfverwerkelijking. Ontredderd door de scepsis van vorige geslachten, die God uit de wereld had weg geredeneerd en daarmede aan alle orde den geestelijken en ethischen grondslag had ontnomen, begreep hij het drama der menschheid stellig niet als een spanning tusschen goed en kwaad, tusschen doem en zaligheid, niet als een louterende boete, waarin alleen te bereiken is de samenvatting en hereeniging der ziel, door den zondenval verscheurd, door booze lust verspleten. Maar door het toerment der zinnen, door den storm der hartstochten heen verliet hem geen oogenblik het groote heimwee, het almachtig verlangen naar aller dingen Oorzaak en Middelpunt. Hij was een rebel, een opstandige van bijwijlen Luciferistische allure — maar dieper dan zijn opstandigheid bad het Godsverlangen zich uit in vereering, in verrukte vereering voor het leven als verwezenlijking van de Gedachte der Wereld."

Deutscher Hausschatz.

Hetgeen *Deutscher Hausschatz* (uitgave Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg) van andere R. K. geïllustreerde bladen zoo gunstig onderscheidt en het een eigen karakter en cachet verleent, is vooral de uitgelezen smaak en wijze omzichtigheid, waarmee de redacteur Dr. Heilmann zijn lezers vertrouwd maakt met de kunstwerken van ouden en nieuwen tijd. Ziet b.v. in het jongst verschenen Maart-nummer de prachtige bijdrage „Indische tuinpaleizen" waarin de schilderachtige gebouwen aandoen als sprookjes uit de Indische tooverwereld. Dit is *de* ware methode om het volk op te voeden tot schoonheid en zijn smaak te louteren.

Naast de boeiende roman „Der Kurier der Königin" en de talrijke weetjes voor jong en oud, de mode-show en wereldrevue-in-beeld trof ons de jubileumbijdrage van Hans Stiftegger over Beethoven, waaraan wij de volgende kernige zinsnede, zoo juist teekenend het levensbeeld van den grooten musicus, ontleenen: „Een kunstenaar was Beethoven, maar ook een mensch", zegt Grillparzer in z'n lijkrede, „mensch in den hoogsten zin. Omdat hij zich afsloot van de wereld, noemden zij hem vijandig van aard en omdat hij alle gevoeligheid uit den weg ging, gevoelloos. Ach, wie zich sterk weet, vlucht niet. De fijne takken zijn het, die zoo gemakkelijk buigen en breken. Hij ontvlood de wereld, omdat hij in het domein van zijn minnend hart geen wapen vond om zich tegen haar te verzetten. Hij trok zich van de menschen terug, na hen alles gegeven te hebben, zonder dat hij iets daarvoor terug ontving. Hij bleef eenzaam, omdat hij geen tweede ik vond......"

Schönere Zukunft.

Prof. P. Stanislaus Pötsch S.J. wijdt in *Schönere Zukunft* van 27 Februari 1927 aan *Das Blutzeugnis*, derde en laatste deel van Handel-Mazzetti's breed opgezetten historischen roman *Das Rosenwunder* [1]) een uitvoerige en zeer admiratieve bespreking. Vooral legt hij den nadruk op de gesloten eenheid van het boek ondanks den grooten omvang, op de logische en tevens zoo weelderige ontwikkeling van het zeer spaarzame gegeven, op de onverzwakt levendig gehouden spanning, op de scherpe en nobele karakteruitbeelding der hoofdpersonen. Over den stijl is hij minder goed te spreken. Al erkent hij ook volmondig de groote aanschouwelijkheid van dictie, de juiste aanpassing der taal aan den stand en de ontwikkeling der sprekende personen,

de zeer goed geslaagde aanwending van dialecten, toch misprijst hij heel sterk het te overtollige gebruik van niet-Duitsche woorden, de inlassching van Latijnsche zinnen of te gewestelijke en daarom voor de meeste lezers onverstaanbare zegswijzen. De algemeene karakteristiek van het boek geeft hij zeer juist weer in de volgende regels:
„*Das Rosenwunder* is geen tam, vreedzaam en zacht binnen de oevers voortstroomend beekje, maar gelijkt eerder op een hooggolvenden, door stormen opgezweepten en dan over de dijken wegspoelenden vloed. Vooral is in *Blutzeugnis* een ongewone levensversnelling en krachtsontplooiïng merkbaar. De reden hiervan ligt voor de hand: onder geen enkele voorwaarde mocht het slot eenig spoor van machteloosheid laten opkomen of aan gloedvolle kracht inboeten bij de twee vroegere deelen, maar moest deze in dit opzicht nog overtreffen. Hierdoor wordt het hooggolvende gevoelsleven alleszins verklaarbaar, dat de handeling van den roman zoo vol leven en beweging maakt en zich vaak uitviert in wilde, bandelooze stormtooneelen... Hier dringt zich nu de vraag op: Is zulk een overmaat van hartstochtelijk gevoel nog vereenigbaar met de aan een kunstwerk te stellen eischen? De beoordeeling hangt af van het standpunt, dat men inneemt. De classicus in den zin van Goethe en Schiller zal beweren, dat de schoonheidsgrenzen overschreden zijn; de realist zal er weinig of niets tegen in te brengen hebben, daar voor de stijging van het gevoel boven de gewone middelmaat der werkelijkheid ook buitengewone redenen aanwezig zijn. De roman nu staat grootendeels op den bodem van het realisme; daarom zal de naturalist van zijn standpunt uit de vraag bevestigend beantwoorden, daar hij het woeden der hartstochten niet schuwt, zoolang bij hem de indruk der natuur-getrouwheid niet verloren gaat."

---

[1]) **Enrica von Handel-Mazzetti,** DAS ROSENWUNDER. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, Kempten, 1926.* (18.5×12) Deel I: Das Rosenwunder, 419 blz. geb. M. 7.50; deel II: Deutsche Passion, 552 blz. geb. M. 8.—; deel III: Das Blutzeugnis, 617 blz. geb. M. 9.50.
— **Bc** —

Favoriet.

Dit geïllustreerde maandblad [1]) onder leiding van F. de Sinclair deed dezer dagen zijn intrede en 't ziet er in alle opzichten goed verzorgd uit, terwijl het inderdaad „elck wat wils" biedt. De detective-roman van Ivans: *Zijne Excellentie* is op zich al een attractie. Wij zullen het gaarne eenieder aanbevelen als prettige amusementslectuur, wanneer het in de toekomst minder mondain en wuft zal blijken, dan 't eerste nummer hier en daar is! Zóó kunnen wij 't blad onmogelijk aanbevelen en kan 't hoogstens in handen worden genomen door geestelijk volwassenen met rijpe levenservaring.

---

[1]) FAVORIET. Hoofdredacteur: F. de Sinclair. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1e jrg. 1927. Aanvang: Maart. 12 No.'s per jaar f 7.50. Prijs per nummer (120 blz.) f 0.65 (24×17.5).

VERSCHEIDENHEDEN.

Gabriele d'Annunzio op zoek naar bronnen.

Gabriele d'Annunzio

A. H. Savage Landor, een Italiaansche ontdekkingsreiziger en geleerde, schildert ons in zijn onlangs in Duitsche vertaling verschenen zelfbiographie een bezoek dat hij van d' Annunzio ontving.
„Toen ik in 1907 te Florence in mijn vaderlijk huis was teruggekeerd bezocht mij daar Gabriele d' Annunzio, de Italiaansche dichter en patriot. Hij was keurig gekleed, misschien zelfs te elegant om nog voornaam te schijnen; van het hoofd tot aan de voeten was hij zoo opvallend en zoo duur mogelijk gekleed en daarbij nog sterk geparfumeerd. Zijn aanblik verblufte mij een weinig, daar ik mij van d'Annunzio een heel andere voorstelling gemaakt had. Toen ik de kamer binnentrad, strekte hij mij met een zwierig gebaar een geel geschoeide hand toe en overhandigde mij met de andere zijn boek *Piu che l'Amore*. In een wondervolle autographische opdracht stond te lezen, dat mijn werk over Thibet hem tot dat boek had aangespoord. Inderdaad toonde hij mij meerdere zinnen en zelfs heele passages, die letterlijk uit mijn boek *Op verboden paden* waren overgeschreven.
Deze openhartigheid beviel mij en strekte hem tot eer: hoevele andere schrijver hebben aan mijn boeken gedachten, ja zelfs geheele hoofdstukken ontleend, zonder er ook maar in het minste aan te denken hun bron te vermelden...
Een paar dagen later kwam d'Annunzio terug en vertelde mij, dat hij van de *Corriere della Sera* de opdracht ontvangen had zes artikelen te schrijven van ieder vier bladzijden, die in den vorm eener volgreeks in afzonderlijke nummers zouden verschijnen. Het geheel was gedacht als een soort interview der beroemdste mannen van Europa op geestelijk gebied en met mij zou het begin gemaakt worden. Of ik hem nu voor dit doel mijne boeken ter beschikking wilde stellen om een 50 of 60 anecdoten uit te kunnen kiezen. Ik was er zeer over verwonderd, dat de keuze op mij gevallen was, te meer daar in Italië mijne praestaties zoo goed als onbekend waren; maar door d' Annunzio geinterviewd te worden scheen zoo aanlokkelijk, dat ik hem met de grootste bereidwilligheid toestond zich het noodige materiaal te verschaffen.
D'Annunzio toog aanstonds aan het werk en schreef met koortsige haast vijf à zes uren door aan een stuk. Daar hij met koeienletters schreef, hoopte zich, toen hij klaar was, een ware berg van vellen op den vloer op. Dan verdween de dichter onder levendige dankbetuigingen. Het interview in de *Corriere della Sera* is nooit verschenen; wel gaf hij kort daarna een boek uit — echt kunst- en vliegwerk — waarin mijn bronnen grootendeels verwerkt waren. De held van den roman is een ontdekkingsreiziger en een vliegenier. Toen het verscheen, had ik nergens erg in, maar ontdekte de zaak eerst veel later, toen in het door Benedetto Croce geredigeerde letterkundige tijdschrift *La*

Critica — 20 Januari 1914 — een lange bijdrage verscheen, waarin met pijnlijke nauwkeurigheid de bronnen werden aangegeven, waar d'Annunzio zijn anecdoten uit Afrika, Azië en de Philippijnen gehaald had. Links stond de tekst van d'Annunzio, rechts de mijne; d'Annunzio had alles woord voor woord afgeschreven".

Brandes.

G. Brandes

Georg Morris Cohen Brandes werd 4 Februari 1842 te Kopenhagen uit joodsche ouders geboren. Zijne universiteitsvoorlezingen in zijn vaderstad opende hij met de trotsche verklaring van zijn levensprogram, ontleend aan de werken van Stuart Mill, Renan en Taine: „Ik beschouw het als een plicht en als een eer de beginselen te huldigen, waartoe ik mij beken: het onbeperkte recht van het vrije onderzoek en van de ten slotte zegevierende vrije gedachte". Het was de oorlogsverklaring aan het Christendom van Kierkegaard en aan de toenmalige romantiek in de Deensche letteren. Niet de kunstwaarde, maar de ideëenwaarde besliste bij Brandes over aanneming of verwerping. Vanuit dit inzicht schreef hij zijn magistraal werk over de hoofdstroomingen in de literatuur der 19e eeuw, waarin geen kunstkenner, maar een hartstochtelijk apostel aan het woord is, die iedere uiting en ieder persoon beschouwt en beoordeelt in het licht zijner eigen levens- en wereldbeschouwing. In 1891 hield hij ter gelegenheid van een socialistischen fakkeloptocht te zijner eere een felle, inslaande rede, waarin hij de arbeiders heenwees naar Lucifer, den geest van licht, wetenschap en ontwikkeling, als naar den eenig waren Heiland der volkeren. Brandes heeft zijn roem overleefd en zijn levenswerk is reeds lang door onze tijdgenooten geoordeeld en veroordeeld. Zijn star materialisme heeft moeten capituleeren voor de poorten onzer twintigste eeuw, die het oude Grieken-woord weer overnam: de ziel overwint.

Dat moet nog beter worden.

Als Nuyens nog weer eens kon terugkeeren en wapenschouw houden over zijn officieren en soldaten in het legertje der katholieke geschiedkundigen, hij zou zeker eindigen met zijn stoeren, West-Frieschen kop te schudden en met een paar priemende oogen door zijn starende brilleglazen, te brommen: „dat moet nog beter worden."
Zijn petekind, het Nuyensfonds, zou hij door den glunderen krullebol strijken en zeker een gouden duit in zijn spaarpot doen, echter niet zonder de inspecteerende opmerking: je kon voor je jaren wel wat steviger uit de kluiten gegroeid zijn, dat moet nog beter worden!

Zijn jongste vriend, het *Historisch Tijdschrift*, de kennismaking zou hem niet onaangenaam zijn; misschien zou hij stillekens mompelen: „niet kwaad, niet kwaad!" maar hardop, heel hardop, zou hij zeker zeggen: dat moet ook nog beter worden!!

Het Bestuur van het Nuyensfonds heeft den wensch van den beroemden dokter uit West-Friesland begrepen en voor een gouden duit gezorgd: het schonk aan het *Historisch Tijdschrift* een bijdrage van 100 gulden, welke zoo mogelijk en wanneer het onverhoopt noodig blijken mocht, jaarlijks zal herhaald worden.
Ons Tijdschrift is rijk en arm, beide tegelijk. Het is rijk aan geestelijke belangstelling, de Redactie heeft te allen tijde te kampen met een overstrooming van bijdragen, maar zij moet de sluizen van haar waterschap altijd half gesloten houden, want zij is arm aan stoffelijke middelen. Ware het niet, dat enkele, heel enkele, verdienstelijke weldoeners bijgesprongen hadden, het *Historisch Tijdschrift* zou reeds lang een roemloozen dood gestorven zijn, als zoo menig ander initiatief, dat bedoelde het cultureel peil van Katholiek Nederland een trede hooger te tillen. De Redactie kan hun geen eereteeken uitreiken, maar de goede God zal het doen, wanneer Zijn uur gekomen is.
Moeten wij het dan laten bij een eervolle vermelding, dan besteden wij deze van harte gaarne aan het Nuyensfonds, ook omdat wij weten, dat zelfs deze instelling zich niet mag verheugen in de daadwerkelijke belangstelling van onze geloofsgenooten. Men is het zich niet meer bewust, dat de Geschiedenis, na de Theologie en haar hulpwetenschappen, een van de belangrijkste wetenschappen is, hetgeen o.a. op den laatsten Katholiekendag waarlijk dubbel en dwars is bewezen, niettegenstaande de betreurenswaardige achterstelling bij het onderwijs, waar de Geschiedenis nog altijd een asschepoes is in de beruchte „rommelgroep". Dat is beneden haar waardigheid.

Het is daarom, dat de Redactie vraagt aan Katholiek Nederland het gouden muiltje, om het haar „asschepoes" aan te meten. „Philologen zijn altijd arme menschen" heeft een van mijn hoogleeraren eens op een college gezegd, en hij heeft groot gelijk, maar dat zij zóó arm zouden zijn, heb ik als student nooit geweten. Thans wel. Wij richten dit woord dan ook op de eerste plaats tot hen, die wij overtuigd meenen te moeten achten van het ontzaglijk belang der Geschiedenis, ons Doorluchtig Episcopaat, onze saeculiere en reguliere Geestelijkheid, onze vooraanstaande mannen, op allerlei gebied, die de leiders zijn van Katholiek Nederland en wier voorbeeld van onschatbare waarde. is
En wanneer de dokter uit Westwoud dan nog weer eens komt kijken naar de welvaart van het Nuyensfonds en het *Historisch Tijdschrift*, moge hij dan kunnen zeggen met een glunderen glimlach over zijn bestudeerden kop: „Het is beter geworden!"

Dr. H. F. M. Huybers.

Beethoven en Bach.

Jean Cocteau, die zulke vlijm-scherpe aphorismen heeft neergeschreven in zijn moderne muziekbeschouwingen *Le coq et l'harlequin*, onderstreept op zeer geestige wijze het compositie-verschil van Beethoven en Bach.
„Beethoven is langdradig, wanneer hij aan 't uitbreiden gaat. Bach niet, omdat bij Beethoven de vorm uitgebreid wordt en bij Bach de gedachte. De meeste menschen gelooven juist het tegendeel. Beethoven zegt: „Deze penhouder heeft een nieuwe pen — er is een nieuwe pen in dezen penhouder — nieuw is de pen van dezen penhouder",

of ,,Markiezin, uw mooie oogen...'' Bach zegt: ',Deze penhouder heeft een nieuwe pen om ze in den inkpot te doopen en te schrijven enz.'', of ,,Markiezin, uw mooie oogen doen mij van liefde sterven en deze liefde enz.''... Ziedaar het heele verschil.''

Op zoek naar een Schouwburg.

De vereeniging van Duitsche tooneelschrijvers telt ongeveer 2000 leden, die naar ruime schatting ieder jaar minstens 4000 à 5000 nieuwe stukken produceeren. Er zijn in Duitschland meer dan 100 ,,Bühnen-verlagsanstalten''; een der grootste tooneeluitgeverijen bracht alleen in 1926: 300 nieuwe werken op de boekenmarkt. De kleinstadschouwburgen ontvangen dagelijks 5 à 6 drama's ter keuring. In het geheel zijn er 300 schouwburgen, maar er zijn niet veel theaterdirecteuren, die zich aan een première wagen, temeer daar film en radio zeer gevaarlijke concurrenten zijn en het schouwburgpubliek niet weinig gereduceerd hebben. Daarnaast worden nog Fransche en Russische werken druk opgevoerd en van de Engelschen blijven Shaw en Wilde nog altijd in zwang. Wat er nu nog voor de thans scheppende Duitsche dramaturgen overblijft, is bitter weinig. Dan bestaat er nog in de Duitsche tooneelwereld een eigenaardig gebruik, waardoor de schrijver zijn tantièmes eerst dan uitbetaald krijgt, als alle onkosten verrekend zijn en...: er nog wat overgebleven is in de kas. Zoo komt het dan ook, dat de theaterdirecteuren bij de schrijvers voor ruim een half millioen in het krijt staan. Dat de begaafdsten zich van het tooneel afwenden, om elders in een meer prozaisch bedrijf een ruimer levensonderhoud te verdienen, ligt voor de hand. ,,Die Kunst muss betteln gehn'', is een oude en pijnlijke waarheid.

De Leerschool der Pers.

Verschillende Fransche romanschrijvers, die de aandacht trekken om het abnormaal hooge oplagegetal hunner werken, hebben enkele bijzonderheden gepubliceerd over de vormende waarde van den journalistieken werkkring voor den toekomstigen schrijver. Deze invloed wordt het zuiverst weergegeven door Roland Dorgelès, den schrijver van *Reveil des Morts*. ,,Door mijn journalistieken arbeid kwam ik tot koningen en bedelaars, tot geleerden, moordenaars en krankzinnigen. De meest beslissende crisis-uren maakte ik mee in het parlement; de veroordeelden bezocht ik in de gevangenis. Ik trof de heel grooten en de heel ellendigen dezer aarde en ik zag hen in de gewichtigste oogenblikken huns levens, wanneer de dood, de aardsche gerechtigheid of de roem voor hun drempel stonden. Ik kan waarlijk getuigen, dat de reporter in mij den dichter gevormd heeft''. Clément Vautel, over wien *Boekzaal* reeds een paar maal schreef, geeft de keerzijde der medaille te zien. ,,Ik weet niet, waarom de verdwaasde menschen, die hun eigen lotgevallen in de feuilleton beschreven meenen te vinden, zoo door de kranten aangetrokken worden. Misschien ligt er ergens in de geheimen der krantenwereld een waanzinnige aantrekkingskracht verborgen. Het is een beroep van monomanen, een bezigheid voor krankzinnigen, die zich op de jacht naar droombeelden bevinden, voor menschen, die hun verstand aan anderen verkocht hebben en er niet veel van hebben overgehouden voor eigen gebruik''.

Seniele aftakeling.

H. Sudermann

Hermann Sudermann, die dit jaar zijn zeventigsten verjaardag viert, heeft zijn roem reeds lang overleefd. Zelfs Berlijn, dat hem eens zoo vergoodde, erkent volmondig de seniele aftakeling van dezen ouden heer, die er volstrekt nog niet aan denkt zijn wapenen op te bergen. Als dramaturg heeft hij reeds langer afgedaan; maar ook als verteller heeft hij zich leeg geschreven. Toch had hij wel talent: *Frau Sorge* bracht het in 40 jaar op 275.000 en *Der Katzensteg* op 190.000: daarvoor moet er meer zijn dan tragische spanning, dan mooie opbouw, moet er zijn waarachtig leven en schoone vormgeving. Op de Kerst-leestafel legde hij ook dit jaar een nieuw boek neer: *Der tolle Professor*, een werk van ruim 600 bladzijden, opgevuld met lange wijsgeerige bespiegelingen. Het schildert den ondergang van een bijzonder mensch, die te gronde gaat aan de overmaat zijner begaafdheden en aan de ongebondenheid zijner hartstochten. Een spannende schandaalroman, maar zonder tot in het eigenlijke zieleleven van den hoofdpersoon doordringende ontleding. Het is onbezield, een doodgeboren geestesvrucht. Wel is de technische vaardigheid nog aanwezig, maar een kunstwerk is meer dan een keurig uitgevoerd cliché.

Prix Fémina.

De jaarlijks door een jury van dames-schrijfsters toegekende Prix Fémina is toegewezen aan Charles Silvestre voor *Prodigue du Coeur* en *Dans la Lumière du Cloître*. Bij de eerste stemming werden genoemd: Bernanos, Cassou, Green, Balde, Fleg, Chauvière en Silvestre; bij de tweede: Bernanos, Kessel, Burnet, Green, Fleg en Silvestre. Het resultaat der eindstemming was als volgt: Charles Silvestre: 10; Lucienne Favre: (*Bab-el-Oued*) 8; Etienne Burnet: (*La Porte du Sauveur*) 1. Presidente der jury was Mme Alphonse Daudet. Volgens Léon Treich moet een der dames tegen deze bekroning bezwaar gehad hebben, omdat de boeken van Silvestre te rein waren.

Jean Richepin.

Geboren te Médéah in 1849. Veelbelovend student op de lycea Napoléon en Charlemagne. Volgt de lessen der Ecole Normale Supérieure. Wordt journalist. Verdient af en toe zijn brood als dokwerker, als matroos, steeds op een eerlijke, harde manier. Maakt als franc-tireur den oorlog van 70-71 mee in het leger van Bourbaki. Vestigt zich te Parijs. Drukken omgang met Coppée, Maurice Bonchor, Paul Bourget, de Ponchon en André Gill. Medewerker aan verschillende radicale dagbladen. Lid van het literaire cabaret: le chat noir. *Etapes d'un réfractaire* is zijn eerste publicatie. In 1873 een eenacter: *L'Etoile*. In de lente van 1876: *Chanson des Geueux* met den ondertitel *Gueux des champs, Gueux de Paris,*

Nous autres gueux. Wordt en blijft met dezen bundel dé zanger der: ......claquepatins.

Loqueteux, joeeurs de musettes,
Clampins, loupeurs, voyous, catins
Et marmousets, et marmousettes,
Tas de traîne-cul-les-houssettes,
Race d'indépendants fougueux.

Louis Veuillot schrijft: „Il a le cuivre, il retentira." De politie grijpt in. Jean Richepin wordt veroordeeld tot een maand gevangenisstraf, een geldboete van 500 francs en verlies van alle burgerrechten. Enkele gedichten — o.a. Ballade de joyeuse vie en Fils de Fille — moeten geschrapt worden. De zwerver, vagebond en omwentelaar neemt langzamerhand betere manieren aan. Brengt het zelfs tot een braven, doodgewonen burger en wordt professor. De vroegere zanger van schoeiers en lichtekooien zet nu de theologische meeningen van den Flaubertschen apotheker Homais op rijm — *Les Blasphèmes* 1884 — en dicht patriottische hymnen — *Poèmes durant la guerre* 1919. Een amnestie geeft hem zijn burgerrechten terug. De poorten der academische onsterfelijkheid gaan voor hem open. Zijn borst wordt versierd met het commandeurskruis van het legioen van eer. Overlijdt te Parijs op 12 December 1926. De onuitstaanbare sentimentaliteit, de krasse overdrijvingen, de breedsprakige volubiliteit en het oorverdoovend woordgeschetter kunnen zijn verzen niet ontnemen de aantrekkelijkheid eener vorm-gave techniek en eener sappige, kleurige verwoording, Zijn *Chanson des Gueux* zal blijven, zooals Aurélien Scholl spottend schreef: de *Occidentales* van 1876.

Pascal uitvinder der stenografie?

In de Bibliothèque nationale te Parijs is een handschrift van Blaise Pascal ontdekt, geschreven in afkortingsteekens, die veel weg hebben van onze moderne stenographische systemen. Men heeft daarop Pascal reeds gepreconiseerd tot uitvinder der stenographie, evenals hij den kruiwagen, de rekenmachine en een heele boel andere dingen op zijn naam heeft staan. Men dient echter niet te vergeten, dat de Engelschman Timothy Bright lang vóór hem het eerste werk over de stenographie gepubliceerd heeft.

Conan Doyle en Charlie Chaplin.

Conan Doyle verhaalt, dat in een zijner stukken eens een jonge man werkzaam was, die twee pond per week verdiende en hem op zekeren dag schertsend voorstelde beider inkomen bij elkaar te doen en levenslang te deelen. Hij betreurt het nu ten zeerste op dit voorstel niet te zijn ingegaan, want die jonge man was...... Charlie Chaplin.

CORRESPONDENTIE.

93. *W. R.* te *L.* Wij kunnen Uw meening niet deelen. 'n Aardig werkje dat Uw opinie wel zal wijzigen en U inzicht zal geven is G. Kurth: *De Kerk van Christus op de Keerpunten der beschaving,* 'n inleiding en 'n zes-tal lessen. Al is 't boekje van 1898 't blijft zijn waarde houden.

94. *J. v. d. R.* te *W.* Ernest Hello is reeds in 1885 gestorven; men heeft langen tijd weinig over hem gehoord, maar de laatste jaren begint men terecht dezen uitmuntenden philosoof beter te waardeeren; ofschoon hij hier en daar moeilijk te verstaan is, mag men hem rekenen onder de groote katholieke denkers van de laatste 50 jaren. Lees eens b.v.: *L'Homme,* of *Le Siècle.* Vanaf '81 is hij medewerker geweest aan 'n Amerikaansch katholiek dagblad.

95. *B. H.* te *E.* Louis Dimier (geb. in 1865) heeft weinig naam in Holland. Hij heeft ook slechts één roman geschreven: *La Souricière,* die waard is meer bekend te zijn; uit psychologisch oogpunt is 't 'n goede roman. Hij beschrijft de zwakheden van veel katholieken den heilzamen invloed van 't katholiek leven en 't intens beleven van den godsdienst. Voor iedereen geschikt.

96. *P. Gr.* te *V.* De schrijfster, waarvan U 't doodsbericht las, is Mme Jean Bertheroy; ze heeft zeer veel romans geschreven, die lang niet alle geschikt zijn; enkele zelfs zijn absoluut af te keuren of zeer sterk voorbehouden, omdat de beschrijving van het antieke heidendom hier en daar al te passioneerend is. Voor 'n katholieke bibliotheek zoudt U kunnen gebruiken *Rachat,* en ook: *Genoveva van Parijs,* maar door *Les delices de Mantone* niet op te nemen verliest U niets.

97. *M. B.* te *W.* 't Is zooals U vraagt. Joseph Victor von Scheffel is dezelfde van het bekende lied „Der Trompeter von Säckingen" en van *Ekkehard* dat, in't Hollandsch vertaald, bij Meulenhoff is verschenen; maar 't is 'n boek met groot voorbehoud. Alleen 'n goede kennis van het middeleeuwsch kloosterleven met z'n schoone mystiek kan hier de grove onwaarheden en verdachtmakingen ontdekken, die de schrijver debiteert soms in scherpen spot omtrent kloosters en kloosterlingen.

98. *D. v. O.* te *D.* Thomas Mann is 'n volgeling van Flaubert. Hij is geboren in 1875. Zijn broeder Heinrich in 1871. Beide broeders verschillen veel van elkaar in opvatting en in werk. Beiden hebben 'n literaire partij achter zich staan, die hun pretendent wil doen zien als *de* Mann. Vooral de oudste van het tweetal heeft banale dingen geschreven, die 'n fatsoenlijk mensch niet in handen neemt.

99. *H. v. d. W.* te *D.* 'n Zeer goede biographie van Molière is 't werk van G. Michaut, verschenen bij de Librairie Hachette, bestaande uit 4 deelen: I. *La jeunesse de Molière.* II. *Les debuts de Molière à Paris.* III. *Les luttes de Molière.* IV. *Le Triomphe de Molière.* 't Is ook 't meest recente werk, dat veel bijzonderheden bevat en opinies, die men in andere biographieën niet vindt. Het 3e deel is van 1925, 't 4e zal wel spoedig verschijnen, mogelijk is 't reeds uit.

100. *R. F. E.* te *B.* Wij hebben zelf een abonnement op dat Hongaarsche maandblad en moeten toegeven, dat de bediening wel wat te wenschen overlaat. Voor uw doel kan óók dienen het jeugdmaandschrift *Ifjú Polgárok Lapja és Szülök Lapja* (Thököly út 48 II, em., Budapest VII), dat geschikt is voor jongens en meisjes van 9 tot 15 jaar. 't Is ook geheel in 't Hongaarsch geschreven en kan voor de Hongaarsche pleegkindertjes hier te lande een hulpmiddel zijn,hun moedertaal niet te verleeren! Behalve het porto kost een jaargang (10 no's) ± f 1.10 (= 2 Pengö en 40 Heller).

Voor jongens van 9 tot 15 jaar kunnen wij 't maandschrift aanbevelen *Zászlónk.*

Binnen enkele dagen verschijnt:

Het Christelijk Getuigenis der Catacomben

door F. HENDRICHS, S.J.

Een prachtwerk van 320 bladzijden, groot formaat op prima kunstdruk. Het bevat 295 grootere en kleine gravures naar origineele foto's van stukken der Catacomben. Het boek kost in so'iden prachtband bij inzending van nevenstaande bestelbon slechts f 4 75 en is verkrijgbaar in iederen boekhandel, alsmede bij

Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BESTELBON. Inzenden onder open couvert als drukwerk.

Mijne Heeren,

Naar aanleiding van de advertentie in **Boekzaal der geheele wereld**, gelieve U mij te zenden voor rekening een gebonden exemplaar van F. HENDRICHS S.J.

Het Christelijk Getuigenis der Catacomben.

Voornaam en naam:

Straat en huisnummer:

Stad en datum:

HOOGER LEVEN

HET NIEUWE GROOTE WEEKBLAD VOOR NOORD- EN ZUID-NEDERLAND

Abonnementsprijs f 1.12½ per kwartaal en 25 cent porto
Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij:

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG

VERKRIJGBAAR IN IEDEREN BOEKHANDEL

WAT BRENGT HOOGER LEVEN?

ALS VASTE RUBRIEKEN:

I. Inleidend hoofdartikel. II. Uit de Katholieke wereld. III Hoe de Wereld draait, een objectief overzicht van de voornaamste gebeurtenissen der week A Binnenland B Buitenland. IV. Kunst en Letteren, literaire overzichten, essays, boekbespreking, verzen V. Wetten en recht. VI Sociale Arbeid VII. Feuilleton Zooveel mogelijk oorspronkelijke Nederlandsche Romans VIII Voor Vrouwen en Meisjes Allerlei voor vrouwen en over vrouwen. Met modeteekeningen IX. Leestafel Het verhaal of de novelle van de week. X Tooneel. XI Wetenschap XII Wereldhumor in woord en beeld XIII Beurs. Handel en Nijverheid. XIV. Raadsels en Puzzles XV. Wijsbegeerte XVI Opvoeding en Onderwijs XVII Wetenswaardig Allerlei — Persstemmen — Van hier en elders — Varia — enz. enz.
Omwille van de reclame geven wij aan de eerste duizend inteekenaars

EEN JAARABONNEMENT GRATIS

dat wil zeggen: zij mogen voor het heele abonnementsgeld (f 4.50 per jaar) boeken uitkiezen uit onze boekenlijst van 25 titels, w. o. Romans, Schetsen, Verzenbundel, Levensbeschrijvingen Bibliographieën, Apologetische werken, enz.

BESTELBON. Inzenden onder open couvert als drukwerk. **Goed voor f 4.50.**

MIJNE HEEREN, Ik wensch mij vanaf 1 Maart minstens voor een jaar te abonneeren tot wederopzeggens toe, op het Weekblad „Hooger Leven" (Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg) met het recht van gratis keuze (tot f 4.50) uit de boekenlijst. die U mij per omgaande gelieve te zenden.

Hoogachtend,

Voornaam en naam:

Straat en huisnummer:

Stad en datum:

Die Aszetik

des

hl. Alfons Maria von Liguori

im Licht der Lehre vom geistlichen Leben in alter und neuer Zeit.

von P. Dr. KARL KEUSCH C Ss.R.

mit einem Titelbild des Heiligen

2. und 3. Aufl. XL und 407 Seiten. 8°.
Geb. in Ganzl M. 11.50. in Halbfranz M. 13.—

Durch seines Vollkommenheitsleben will der hl. Alfons auch auf dem Gebiete des Aszese uns Führer sein. Um so erfreulicher ist es, dass wir durch das vorliegende Werk auch mit dem ganzen Werden des Aszetik des Heiligen vertraut gemacht werden und auf dem Untergrunde seiner Schriften unwillkürlich auch seine ganze Persönlichkeit, die Verkörperung seines Lebens plastisch schauen.

Bonifacius Druckerei, Paderborn (Deutschl.)

Zu beziehen durch alle Buchhandlungen.

10. TAUSEND
SOEBEN ERSCHIENEN!

Der Erfolg des Misserfolges

VON P. A. SHEEHAN.

688 Seiten. Leinenband Preis 7.— M.

Der bekannte Schriftsteller Patrick Aug. Sheehan bietet uns im vorliegenden Werk eine herrliche Erzählung. Der geistige Entwickelungsgang eines jungen Menschen durch alle Phasen des Zweifels und des Misserfolges bis zum sicheren Hafen des Friedens wird uns in lebhaften Farben geschildert. Sheehan ist ein ungemein feiner Charakterzeichner, ein geistvoller, schwungvoller Darsteller, ein tiefer Denker. Wer eine gleichzeitig anregende wie unterhaltende Lektüre wünscht, der lese dieses Buch. Die Ausstattung ist prächtig. Die neue Uebersetzung durch Th. Metzler trägt dem verfeinerten Sprachempfinden Rechnung.

Missionsdruckerei Steyl, Kaldenkirchen, Rhld.

Neuerscheinungen.

Leben der ehrwürdigen
Mutter Amadeus
Stifterin der Ursulinenmissionen von Montana und Alaska. Übertragen von **M. Ignatia Breme** O.S.U. Mit fünf Bildern und einer Karte. M. 4.—, geb. in Ganzleinen M. 5.—

Des heiligen Ignatius von Loyola
Geistliche Übungen
Eingeleitet und übersetzt von **Otto Karrer.** 8° 132 Seiten. geb. M. 3.30.

Über
Seelenaufschliessung
Ein Weg zum Erforschen des Seelenlebens von Dr. med. **Rhaban Liertz.** 8° 178 Seiten. **2 Aufl.** M. 3.60, geb in Ganzleinen M. 4.80.

Geschenkausgabe
Das Neue Testament
übersetzt und erläutert von **P. Konstantin Rösch** O.M.C.
61.—64 Tausend. V u. 594 Seiten. Mit zwei Karten im Farbendruck. Gedruckt auf bestes Dünndruckpapier. geb. in Indanthrenleinen M. 5.—. Auch in Leder geb. Exemplare erhältlich.

Verlag Ferdinand Schöningh, Paderborn

B. Kühlen - M. Gladbach

Uitgever en Drukker
van den Heiligen Apostolischen Stoel

beveelt zijn

Geschiedenis der Christelijke Kunst in Monographieën

aan.

Zoo juist verschenen:

H. Franciscus v. Assisië in kunst en legende

van P. BEDA KLEINSCHMIDT O.F.M.

in linnen band f 6.—.

Groote keuze in: **Kunst- en Devotie-Literatuur**, **Heiligenplaten**, klein en groot formaat, **Communie-Souvenirs, Congregatie-diploma's, Canontafelen etc. etc.**
In elken Katholieken Boekhandel verkrijgbaar.

Alle soorten extra-aanmaak.

Specialiteit in Reclame-Drukwerken

Offertes staan ten dienste zonder verbinding.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg

Als Uw kinderen zich hebben bezeerd gebruik dan dadelijk **PUROL**

De Vetten's Boterbiesjes

ROTTERDAM.

GESTICHTEN EN PENSIONATEN

SPECIALE CONDITIES.

Coöp. Stoomzuivelfabriek

„St. Oda"

St. OEDENRODE

Eerste Kwaliteit

Roomboter met Rijksmerk

SPECIALE CONDITIES VOOR KLOOSTERS en GESTICHTEN

Patronen?

PEREBOOM!

Rozengracht 236

AMSTERDAM.

TIMMERFABRIEK „DE MARK"

JACQ. VAN GROENENDAEL

BREDA

Alle Timmerwerken, speciaal in Eikenhout

Kerkbanken — Kerkstoelen

Amerikaansche Schoolbanken,

Telramen, enz.

KONINKLIJKE HOFBAKKERIJ

ANT. WANDERS - ARNHEM (A° 1815)

Steenstr. 83a, Tel 875. Jansstr. 5a, Tel 498

Banketbakkerij in den uitgebreiden zin.

ABONNEERT U OP

Tijdschrift voor Taal en Letteren

Per jaar f 7.50.

Tijdschrift voor Zielkunde en Opvoedingsleer

Per jaar f 8.75.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën

Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën

Opgericht 1 April 1895. Gevestigd te AMSTERDAM

Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde.

In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

VERSCHENEN:

P. Hilarion Thans

O. F. M.

DE LIEVE VROUWE

f 0.50.

LILAS BLANCS

f 0.40.

Alleenverkoop voor Nederland bij

ADR. M. KLEMANN

Boekverkooper

Broerenstraat 31, Arnhem

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

LINA VAN DORST

TET. MOLENSTRAAT 21 — BREDA

Ondergoederen op maat. Huw lijksuitzetten.

Tafel- en Huishoudgoederen. Billijke Prijzen.

J. BOER - KAASMARKT 11-17 ROTTERDAM

SPECIAAL ADRES VOOR SOLIEDE

HUIS-, SALON- EN SLAAPKAMER AMEUBLEMENTEN

ROL- EN PRUIMTABAKSFABRIEK

JOS GARÉ, BEEK bij Maastricht

Gebruikt uitsluitend Garé's onovertroffen pruimrollen en pruimtabakken

J. B. WOLTERS
GRONINGEN, DEN HAAG

WOORDKUNST

door M. A. P. C. POELHEKKE
herzien door GERARD BROM
TIENDE DRUK
Met 6 buitentekstplaten
Prijs, ing. f 2,50, geb. f 2,90.

Het werk heeft in de kleine twintig jaren van zijn bestaan niet alleen zijn eigen traditie gevormd, maar het vertegenwoordigt een stuk geschiedenis van het vaderlandsch onderwijs. Een vruchtbare daad is 't immers geweest, toen Poelhekke 't waagde *kunst* en *school* te verbinden, nadat onze dichters hooghartig allen samenhang met de wetenschap en de maatschappij verbroken hadden, terwijl onze leeraars daarentegen veroordeeld schenen tot handhaving van de openbare waan alsof zij de natuurlijke vijanden van alle moois zouden wezen. Iemand moest de schoonheid en het onderwijs beide even hartelijk aanhangen, om te kunnen bemiddelen bij zooveel misverstand aan weerszijden. Smaakvol kunstliefhebber en geestdriftig opvoeder in één persoon, was Poelhekke met zijn tact aangewezen voor deze kiesche opdracht.

UITGAVE VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K | UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. | K

BRITANNIA - GERMANIA - GALLIA

BRITANNIA.

Leerboek der Engelsche Taal
door
Dr. H. G. DE MAAR.

The Britannia Primer geill. . f 1.95
Britannia I 6e druk geill. . . f 2.90
Britannia II 2e druk geill. . . f 3 25

Woordenlijsten
bij The Britannia Primer f 0.60.
Bij Britannia I, 4e druk en bij
bij Britannia II 3e druk à f 0.65.

Op tal van inrichtingen met succes in gebruik.
De rijke inhoud, de zorgvuldige bewerking en nette uitgave zullen deze boekjes nog menigen druk doen beleven.
St. Bonaventura. L. v. d. BIESEN.

K K

GARAGE CENTRAAL
C. VAN DONGEN-JONKERS, — BREDA
WILHELMINASINGEL 46, Telefoon 732
De meest Luxe Verhuurinrichting hier ter stede.
Stallen, repareeren en onderhouden.
Garage dag en nacht geopend.

HERMAN KROES & ZOON
ARCHITECTEN
AMERSFOORT

HOMMES'
Koffie en Thee
Groningen Anno 1822

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST. LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Zaadhandel Wed. H. v. d. Bogaard
NIJMEGEN, Molenstr. 1, Gevestigd 1870
Kloosters en Gestichten extra kortingen

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN
CENTRALE ARNHEM
HET ADRES VOOR ALLE INRICHTINGEN
VRAAGT PRIJS OF MONSTERS

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

STOOMWASSCHERIJ
„OUDENRIJN"
C. DE RIJK, Merwedekanaal 5, Tel. No. 10707
UTRECHT

N.V. Fabriek van
verpakte Voedings-
en Verbruiksartikelen
„HOLLAND" - Tilburg
Puddingpoeder
Ice Creampoeder
Roompoeder
Custard Powder

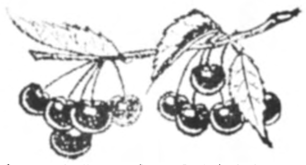

Chocolaterie Kerzen, Groote Oord 4, Arnhem

Electr. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT
IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. F. Smits-Salters
Vuchterstr. 122, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

Al uwe boeken en bladen levert U het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO

UITGEGEVEN IN OVERLEG MET EN ONDER AANBEVELING VAN DEN
—— BOND VAN R. K. OPENBARE LEESZALEN EN BOEKERIJEN ——

1927 — 15 APRIL-AFLEVERING — 8

— 17½ CENT —

Godsdienst en Apologie . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . Nederlandsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . Nederlandsch
Land- en Volkenkunde . . . . Nederlandsch, Duitsch
Natuurkunde en Nijverheid . . . . Duitsch
Sociale en Aanverwante Wetenschap . . . . Nederlandsch
Leerboeken . . . .
Voor de Jeugd . . . . Nederlandsch
Ontvangen Boeken

N. V. G. HOUWELING
MINERAALWATERFABRIEK
Handel in Bieren, Wijnen, Likeuren en Gedistilleerd.
HAAGDIJK 137 BREDA. TEL. 580

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Populair-geneeskundig Handboek
Homoeopathie in de Praktijk
door Dr. Med. J. VOORHOEVE.
6e druk, 560 blz. met 264 illustraties.
Deze nieuwe druk behandelt ongeveer 400 ziekten. Het ALFABETHISCH REGISTER is een wegwijzer, die dadelijk doet vinden, wat men zoekt.
IN ZEER SOLIDEN BAND f 6.90
Geïll. boekencatalogus op aanvrage GRATIS.
Uitgave: La Rivière & Voorhoeve, Zwolle, Postgiro 8419

R. K. JEUGDBIBLIOTHEEK
Uitgave Van Putten en Oortmeijer, Alkmaar
In deze serie zijn de navolgende boeken verschenen, welke met onverdeeld schitterende recensies de lezende jeugd worden aanbevolen; leeftijd 10-16 jaar.
De Erfgenaam door *Cecilia*.
Aranka door *Cecilia*.
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg*.
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits*.
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia*.
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen*.
Blanke wegwijzers door *Cecilia*.
John, Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz*.
Alle boeken zijn door den Keurraad goedgekeurd.
PRIJS PER DEEL f 1.25. Gebonden f 2.00.
Per abonnement van 12 deelen f 12.00 en f 20.00.

Abonneert U op
„WIJ"
Katholiek Maandblad
Abonnementsprijs
2.50 gld. per jaar
12 afleveringen van 32 pag. op opdikkend papier gedrukt.
Proefnummer kosteloos.
ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG

DRIE ROMANS voor één daalder
Dora Musbach:
HET GEHEIM
Marie Metz-Koning:
WINNIE
Therèse v. Arendsberg:
OP SLOTENBURG
verzendt franco per post na ontvangst van f 1.50
(Postrekening No. 30120)
de Uitgever
G. J. Slothouwer,
Amersfoort.

GARAGE CENTRAAL
C. VAN DONGEN-JONKERS, — BREDA
WILHELMINASINGEL 46, Telefoon 732
De meest Luxe Verhuurinrichting hier ter stede.
Stallen, repareeren en onderhouden.
Garage dag en nacht geopend.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN
CENTRALE ARNHEM
HET ADRES VOOR ALLE INRICHTINGEN
VRAAGT PRIJS OF MONSTERS

HERMAN KROES & ZOON
ARCHITECTEN
AMERSFOORT

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

Zaadhandel Wed. H. v. d. Bogaard
NIJMEGEN, Molenstr. 1, Gevestigd 1870
Kloosters en Gestichten extra kortingen

STOOMWASSCHERIJ „OUDENRIJN"
C. DE RIJK, Merwedekanaal 5, Tel. No. 10707
UTRECHT

Rund-, Kalfs- en Varkensslachterij
W. H. Neerincx voorheen RUYS
BEMUURDE WEERD O.Z. 7 - Telef. 10364 - UTRECHT
Specialiteit in FIJNE VLEESCHWAREN.

MEIJER & JOSEPHY
Molenstraat 76 NIJMEGEN Telephoon 259
STEEDS HET NIEUWSTE IN
ZIJDEN EN WOLLEN STOFFEN

Royal Crown Ducal Store
Nobelstraat 1B - Utrecht
Specialiteit in Engelsche Eet-, Thee- en Ontbijtserviezen, waarvan alle onderdeelen kunnen worden nageleverd.

Moderne Stoom Wasch- & Strijkinrichting
A. L. DUIJN & Zoon
Telefoon Interc. 11053 HAARLEM Opgericht 1854

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Boekennieuws.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

Jan Amos Comenius, 3032.
HET LABYRINT DER WERELD EN HET PARADIJS DES HARTEN. Vertaald uit het Tsjechisch door R. A. B. Oosterhuis, Geïllustreerd. *Kemink & Zn., Utrecht,* 1926. (19.5×13.5) 350 blz. ing. f 3.50, geb. f 4.—.

De ondertitel omschrijft voldoende den inhoud van dit geschrift: „een heldere beschrijving, hoe in deze wereld en al hare aangelegenheden niets heerscht dan dwaling en verwarring, onzekerheid en nood, leugen en bedrog, angst en ellende, en ten laatste afkeer van alles en vertwijfeling; maar hoe hij die zich met God den Heer alleen in de woonstede zijns harten binnensluit, zelfs tot waren en vollen vrede des gemoeds en tot blijdschap komt.'' Zeer terecht koos de schrijver dan ook tot motto de woorden van den Prediker (I, 14): „Ik zag alle de werken aan; die onder de zon geschieden: — en zie het was al ijdelheid en kwelling des geestes.''

In een lang naschrift geeft de vertaler eenige beschouwingen over het leven en werken van dezen Moravischen paedagoog en sectebisschop. Het werk zelf is een doorloopende allegorie — een satyrische reisbeschrijving van een pelgrim door de wereld in den trant van Bunyan's bekend pelgrimsboek. Gedeeltelijk is het verouderd; gedeeltelijk bevat het „klachten en grieven, die nooit zullen verstommen, zoolang de wereld in stand blijft.'' Comenius is een humoristisch en fijn psychologisch hekelaar, maar een geboren hekelaar zal niet gemakkelijk een asceet worden, die in ons opwekt den drang tot hoogere volmaaktheid en ons bezielt om met eeuwig blijden moed te blijven werken aan onze zaliging.

H. Rongen.

G. Doorman, 3033.
NAAR DE WAARHEID DOOR HET SPIRITUALISME. *J. W. Boissevain & Co., Haarlem,* 1926. (25×16) 223 blz. ing. f 3.50, geb. f 4.50.

De titel van dit boek is misleidend. Spiritualisme is volgens den schrijver niet spiritisme, gelijk men oppervlakkig zou kunnen denken; en onmiddellijk daarna is het toch spiritisme, maar met een hooger motief: verdieping van ons geestelijk leven. Zoo is het geheel een boek vol tegenspraak. Uit de geloofswaarheid van de gemeenschap der heiligen wordt het contact met de afgestorvenen afgeleid en dit feit vastgesteld. Toch is het spiritualisme „niets anders dan het Christendom in zijn zuiversten vorm, zooals dit verbreid werd door onzen Meester en zijn jongeren, dus...... zonder dogma's.'' God heet de ziel van alle beweging en leven in het heelal en is toch niet de substantie van dat heelal. God is geest, maar ook het wezen van alles wat geschapen werd, is geest. Ziel en lichaam maken één wezen, den mensch uit, toch is het lichaam slechts het stoffelijk omhulsel der ziel. Mannen als Crookes, Lombroso, Flammarion e.a. zijn voor den schrijver gezaghebbend, maar uit tientallen bijbelteksten wordt een systeem geconstrueerd.

Aan zg. spiritistische feiten wordt alle waarde toegekend, terwijl het bijwonen van séances sterk wordt ontraden en een theosophisch mysticisme de geestelijke strooming is, die hier spiritualisme heet. Er is sprake van zuivering der ziel, van gebed dat „een manifestatie is van de in onze ziel aanwezige Godskracht'', van geloof, van wedergeboorte; maar de Kerk met haar dogma's: de H. Drieëenheid, de Menschwording, de Eucharistie enz. is niets dan bedrog.

Het is een gevaarlijk boek.

Dr. Eug. Driessen, O.Carm.

Dr. J. L. Walch, 3034.
IN EEN LAAIENDE LENTE. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1926. Meulenhoff's Kleine Boeken. (12×8) 259 blz. gecart. f 1.20, geb. f 1.95.

Jan Walch had lang gehoopt eens naar Italië te kunnen, naar't land van zijn geliefden Heilige bizonder, naar Assisië. Eindelijk kreeg hij daartoe de gelegenheid en bracht er enkele voorjaarsweken door, toen de hitte de menschen al belegerde als een vijandige macht. Vandaar de titel. Hij geeft er de praatjes, maar wat geretoucheerd, die er gehouden werden tusschen de toeristen en de gasten van het hotel, die geregeld in de hall bij elkaar kwamen. Maar alles wat in Assisië gedaan en gesproken wordt, leeft inde sfeer van Sint Franciscus. En deze sfeer juist, maakt het boekje van Walch zoo mild. Alle gebeuren wordt er omspeeld met de lieve piëteit en de vrome genegenheid van een zielsrijk man, die iets te zeggen heeft. Met de bewondering voor Franciscus is er een groote waardeering voor Roomsch leven en streven. Dat er katholieke misvattingen en onnauwkeurigheden zijn hier en daar kon moeilijk anders van een protestant, waar heel teere geheimen en gebruiken van katholiek leven worden aangeroerd.

P. Maximilianus, O.Cap.

(Zonder naam), 3035.
DE GEEST DER HEILIGE THERESIA VAN HET KIND JESUS, Vertaald uit het Fransch door Constant Eeckels. Geïllustreerd. *Erasmus, Gent,* 1926. (20.5×13.5) IX-223 blz. ing. Bfr. 7.—.

(Zonder naam), 3036.
DER GEIST DER HEILIGEN THERESIA VOM KINDE JESU. Geïllustreerd. *Verlag der Schulbrüder, Kirnach-Villingen,* 1926. (18×12.5) 223 blz. gecart. M. 3.50, geb. M. 4.50.

Een handboek over het geestelijk leven der kleine Theresia, getrokken uit haar eigen werken. Waar haar populariteit steeds groeien blijft, komt deze uitgave zeer van pas, want eerst dan kan deze groote kleine heilige de rol, haar door de Voorzienigheid voor onze moderne tijden toebedeeld, geheel en al vervullen, als velen tot haar komen om zich door haar te laten onderrichten in de groote zaak hunner heiliging.

H. Rongen.

(Zonder naam), 3037.
KANUNNIK TRIEST. Geïllustreerd. *Triborgh, Tilburg,* 1926. (22.5×16.5) 263 blz. ing. f 1.50.

In het katholieke leven van België gedurende de eerste helft der negentiende eeuw, neemt

Kanunnik Triest, stichter van de Congregatie der Zuster van liefde van Jesus en Maria, meer bekend onder den naam van „Zusters van Gent", een zeer voorname plaats in. Zeer terecht heeft men hem vereerd met den zijn heele leven typeerenden bijnaam van „Belgische Vincentius à Paulo". Z'n geestelijke dochters leggen zich toe op de caritas in haar meest verschillende uitingen: verpleging van zieken, krankzinnigen, doofstommen; lager en middelbaar onderwijs, missiën enz. Kanunnik Triest heeft voor geen gemakkelijke taak gestaan. Zijn eerste stichting dagteekent van 1803 tijdens het Fransche Bewind; ook met de kloostervrees van Willem I had hij veel te kampen.
Zijn levensverhaal is grootendeels een verzameling van officieele stukken en brieven, met den tekst der constitutiën, een historische schets der oudste huizen en een uitvoerigen stamboom zijner familie. *H. Rongen.*

FRANSCH.

Leopold Lévaux, 3038.
QUAND DIEU PARLE. *Bloud & Gay, Paris* 6, 1926. Art et Fides, (19×12) XVI-276 blz. ing. Ffr. 10.—.
Het zieledrama van dezen bekenden Belgischen publicist begint te Brussel met een moede, pijnlijke, daadlooze aarzeling, verplaatst zich van daar naar Rusland, waar Lévaux een Leerstoel voor het Fransch bekleedt en zijn zig-zag-tocht naar het groote onbekende doel voor goed inzet, om te eindigen in het doodendal van den IJzer, waar hij als vrijwilliger voor zijn vaderland vecht in een grootsche daad van dankbaarheid om den weergevonden weg naar het vaderhuis. De onrust van de moderne kunst en wijsbegeerte woont diep in zijn ziel. Hij is een worstelaar met wijsgeerige stelsels. Zijn zoekende waarheidsdrang jaagt hem van Spinoza naar Kant, van Kant naar Nietzsche. Dan gaat de eerste ster der Godsopenbaring aan zijn heuvel op en de klaarte eener groote, zuivere liefde. In zijn intellectueele evolutie krijgt hij veel steun van katholieke schrijvers: Jammes, Hello, vooral Augustinus, de groote ouderling van alle zoekers en dolers. Maar den grootsten genadestoot ontvangt hij van Léon Bloy, die hem als de bijbelsche engel ter aarde werpt en hem dwingt op te staan als een andere mensch.
Dit dagboek, dat zich ook wat vormgeving betreft, gerust kan meten met de beroemde bekeeringsverhalen der Fransche literatuur, zal voor meer wijsgeerig geschoolde twijfelaars een waardevolle handwijzer zijn naar de eeuwige, onveranderlijke en eenige waarheid van het Katholicisme.
H. Rongen.

(Zonder naam), 3039.
I FIORETTI. Vertaald uit het Italiaansch door Arnold Goffin. *Bloud & Gay, Paris* 6, 1927. Caritas, (18.5×11.5) 233 blz. ing. Ffr. 12.60.
Arnold Goffin geeft 'n fijn-gevoelde vertaling der beroemde *Bloemekens* en daarom past dit werkje uitstekend in de pas-begonnen serie „Caritas", die de franciskaansche spiritualiteit meer bekend wil maken. De voorrede van den vertaler is zeer geestdriftig geschreven en geeft de beteekenis van den H. Franciscus zeer goed aan. Bij sommige uitspraken over de moderne Franciscus-studie zouden we echter het uitroepteeken door een klein vraagteeken willen vervangen. Schr. ziet in Sabatier wat veel den Franschman.
Dr. Fid. v. d. Borne, O.F.M.

DUITSCH.

H. Koch, 3040.
CYPRIANISCHE UNTERSUCHUNGEN. *Marcus & Weber, Bonn,* 1926. Arbeiten zur Kirchengeschichte, (23×15) 493 blz. ing. M. 18.—.
Tot een goed begrip van de geschriften van den H. Cyprianus, is het stellig noodig te weten, wanneer ze zijn samengesteld. Dit is het geval met de brieven. Dit is eveneens zoo met zijn andere werken. Onder dit opzicht is bovengenoemd werk van H. Koch zeer verdienstelijk. Dat is dan ook zijn grootste waarde. Wat zijn dogmatische ideeën betreft is dit boek niet aan te raden. Zoo zou Cyprianus b.v. het Sacrament der biecht niet gekend hebben, omdat de geloovigen, vóór de verzoening boetvaardigheid moeten doen. Het boek kan en zal aan vakgeleerden zeer goede diensten bewijzen, maar zij die nog niet zelfstandig kunnen studeeren, moeten het niet ter hand nemen.
A. Gerold, O.S.B.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

Dr. J. D. Bierens-de Haan, 3041.
MENSCHENGEEST: REDE, ZEDELIJKHEID SCHOONHEIDZIN, RELIGIE. *S. L. van Looy, Amsterdam,* 1926. (19.5×13) VIII blz. ing. f 4.75, geb. f 5.50.
Ons standpunt te bepalen tegenover de leer van dit rijke en logisch-sterk-gebouwde boek zou een zeer uitvoerige uiteenzetting van de gronden van zedelijkheid, schoonheidszin en religie en van hun verband met de rede eischen. Het Thomistisch realisme is zich bewust van zijn principieel verschil met dit oorspronkelijk doordachte Hegeliaansche idealisme; maar, afgezien van de uiteenloopende grondslagen, zouden meerdere punten zijn aan te wijzen, waar één vruchtbare wisseling van gedachten niet is uitgesloten. Zoo b.v., waar 't gaat over de organische eenheid van het zieleleven, den theoretischen grondslag van het zedelijke, enz. Anderzijds moet de beperking van de zedelijkheid tot de innerlijke gezindheid, en de bepaling van de norm als het volstrekt zedelijk apriori, dat slechts werkt in den vorm van werkzaamheid, niet van gebod, worden afgewezen. Toch staat de opvatting van den schrijver, wanneer hij de idee der gerechtigheid aan de zedelijke gezindheid tot inhoud geeft, veel dichter bij de onze dan de zuiver-vormelijke constructie van Kant's plicht-ethiek. Met schrijver's „idealiseering" van de religie kan een belijder van het positieve Christendom evenmin instemmen als met zijn pantheistisch Godsbegrip, al zouden zijn beschouwingen van de religie als bekroning van het psychische leven, op theïstischen ondergrond overgebracht, tot merkwaardige conclusies kunnen leiden.
Aan vakmenschen, maar ook aan hen alleen, zij dit beste boek van Bierens-de Haan ter overdenking warm aanbevolen.
Dr. Ferd. Sassen.

J. H. Bolt, 3042.
NIEUWE WEGEN IN OPVOEDING EN ONDERWIJS. Geïllustreerd. *J. Ploegsma, Zeist,* 1927. (20.5×15) 160 blz. gecart. f 2.90.

Dit boek geeft een korte beschrijving van hetgeen op 't oogenblik in verschillende landen geschiedt voor hervorming van opvoeding en onderwijs. Bijna nergens is men tevreden over de resultaten van de lagere, middelbare en hoogere scholen. En men meent, dat de hoofdfout was gebrek aan vrijheid én voor onderwijzers èn voor kinderen, gebrek daardoor aan opwekking tot spontane werkzaamheid en zelfvorming; te veel intellectualisme in het voorbereidend onderwijs, te veel opdrijving van verstands- en geheugenontwikkeling, te weinig vorming van wil en karakter, te weinig aanpassing aan 't reëele leven. Wat men op 't oogenblik doet in Duitschland, Frankrijk, Engeland, Amerika en in ons eigen land onderneemt om de vóóroorlogsche methoden te verbeteren, om door grootere plooibaarheid van lesroosters, leerstof in den geest van Montessori, miss Parkhurst, Decroly, etc. tot betere resultaten te komen, staat hier kort bijeen, zonder eenig contract echter met datgene, wat de Roomsche opvoeders zoeken. Wij zijn ook niet tevreden met de resultaten van de tegenwoordige opvoeding en 't onderwijs en wij werken en schrijven voor betere vorming. Was de schrijver maar gebleven op 't gebied van onderwijs en opvoeding, was er sterk op aangedrongen, dat een karaktervorming zonder de godsdienst een onmogelijkheid is, dan zou 't boek ons eenige diensten kunnen bewijzen. Nu echter met zijn eigenaardige godsdienstige en philosophische bespiegelingen, met zijn niet altijd ware veralgemeening moeten we het afraden.

P. van Luyk, S.J.

P. L. van Eck Jr., 3043.
PESTALOZZIANA. *J. B. Wolters, Groningen,* 1927. (23.5×14.5) 52 blz. ing. f 1.20.

In deze bruchure heeft P. L. van Eck stof bijeengebracht, om Pestalozzi's invloed op ons onderwijs te laten zien. 't Is een waardevolle collectie, die misschien nog kan vermeerderd worden. Alles is onder deze titels gerangschikt: Mededeelingen of berichten betreffende Pestalozzi tijdens zijn leven; Vertaalde boeken of stukken van Pestalozzi ;Vertaalde artikels over Pestalozzi; Vertaalde boeken, geheel of gedeeltelijk over Pestalozzi; Vertaalde boeken, waarin de geschiedenis der paedagogiek wordt behandeld; Oorspronkelijke boeken, waarin de geschiedenis der paedagogiek wordt behandeld; Pestalozzi's didactiek in 't onderwijs in Nederland; Varia; De Nederlandsche pers over Pestalozzi. Wie studie wil maken over Pestalozzi's invloed in ons land, vindt hier al veel studiemateriaal bijeen. Van Eck heeft vooral 't Nederlandsch Schoolmuseum en de Amsterdamsche Universiteitsbibliotheek doorzocht.

v. L.

P. Gervasius, O.M.C., 3044.
MARIA IN DE OPVOEDING. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1927. Opvoedkundige brochurenreeks, (20×13.5) 70 blz. ing. f 0.90.

Nadat de schrijver in 't eerste hoofdstuk de fijngevoelde godsvrucht van den jeugdigen Belgischen priester Dr. E. Poppe heeft verteld, worden in de acht volgende hoofdstukken behandeld: de dogmatische grondslag: Maria Moeder Gods; de waardigheid der moeder Gods: Maria's voorrechten; Maria middelares; Maria, uitdeelster der genade; de opdracht der liefdeslavernij aan Maria; de inwendige oefeningen. Veel stof is hier verwerkt: 't is daarom een studieboek geworden over de godsvrucht en kennis van Maria in de opvoeding. Misschien hadden sommige termen vermeden kunnen worden (ontologisch etc.) of onder aan de bladzijde verklaard. 't Vertellen van door de Kerk erkende Mariawonderen is ook een sterk middel om 't vertrouwen op haar voorspraak te bevestigen.

P. v. Luyk, S.J.

Dr. J. H. van der Hoop, 3045.
SEXUALITEIT EN ZIELELEVEN. *Van Loghum, Slaterus & Visser, Arnhem,* 1926. (21.5×15) 219 blz. ing. f 3.75, geb. f 4.75.

Uitgaand van de overtuiging, dat het sexueele vraagstuk er niet een is van zuiver-biologischen aard, geeft de schrijver hier een psychologische beschouwing van het sexueele in het zieleleven, maar wenscht die gescheiden te houden van elke godsdienstige of zedelijke wereldbeschouwing. Ook indien een dergelijke scheiding in abstracto toelaatbaar zou schijnen, toch kan zij practisch wegens de wezenlijke functioneele eenheid van het psychische leven niet worden doorgevoerd. Ondanks zijn interessante psychologische beschrijvingen zal dit boek dus den katholiek, voor wien het sexueele probleem met ethische en religieuze factoren noodzakelijk verbonden is, niet kunnen bevredigen. Door zijn afzien van elk ethisch standpunt wil de schrijver ook niets weten van een finaliteitsbeschouwing in de uitoefening der geslachtelijke functies; tegenover buitenechtelijke sexueele relaties en nieuw-malthusiaansche practijken neemt hij een zuiver-opportunistische houding aan; vaste normen bij de sexueele opvoeding en volkomen-geldende motieven tot zelfbedwang moeten hem ontbreken. Voor wie in het sexueele leven iets meer ziet dan een biopsychologisch verschijnsel, is dit boek derhalve niet aan te bevelen.

Dr. Ferd. Sassen.

Johs. H. Huyts, 3046.
PESTALOZZI. Geïllustreerd. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1927. (25.5×16) 306 blz. ing. f 4.90, geb. f 6.—.

De jubileumsuitgave geeft ons in zijn vertaling van Pestalozzi's beide voornaamste werken een diep-indringenden kijk op de godsdienstige mentaliteit en de opvoedkundige theorieën van den grooten Zwitser, wiens groote verdiensten op didaktisch gebied wij Katholieken gaarne erkennen, al moeten wij afwijzend staan tegenover zijn godsdienst-beginselen, welke misten een positief belijdenis-karakter. Belangrijk vooral om zijn edele menschenliefde en altruïstische levensopvatting is *Hoe Gertruid hare kinderen leert,* hetwelk dateert van 1801 en bestaat uit veertien brieven, waarin Pestalozzi naast algemeene beschouwingen van religieuzen aard, een volledig uitgewerkt onderwijsplan ontwikkelt, waardoor iedereen in staat is onderricht te geven

M. M.

Hardy Schilgen, S.J., 3047.
„ZIJ" EN GIJ. Vertaald uit het Duitsch door

E. de Pénasse Mauwen. *Missionsdruckerei, Steyl,* 1927. (20×12.5) 172 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.—.

Een boek over de verhouding van den jongen man tot het jonge meisje, zoo actueel als het maar zijn kan in onzen lichtzinnigen, wuften en vroeg-rijpen tijd. De klacht, dat onze jeugd berg-af gaat, wordt steeds algemeener; daarom moet ook de verdediging van de ridderlijkheid en maagdelijkheid der jeugd breeder en degelijker worden. De jeugd moet weten, dat zij met vuur speelt. De jeugd moet de dwaalwegen leeren kennen, om op den goeden weg te kunnen blijven, moet de gevaren, die haar naar ziel en lichaam bedreigen, inzien, om hieruit een heilzame en wil-stalende vrees te putten. Na een degelijke uiteenzetting der algemeene beginselen worden in het bijzonder behandeld: de zonde van zelfverzwakking, de ontijdige jeugdliefde, de ongeoorloofde verhouding en de verboden gelegenheden. De toon van het geheel is nogal droog; een meer boeiende, aantrekkelijke voorstelling zou het boek zeker een grooteren lezerskring bezorgen. Maar wie moet of wie kan dit boek lezen? Jongens boven de achttien. Maar beginnen de minnarijtjes en daar mee de gevaren tegenwoordig niet reeds veel vroeger? Daarom gaan de inlichtingen soms te ver en soms niet ver genoeg. Een jongen van achttien zal verschillende dingen veel te laat hooren en met een felle pijn in het hart uitroepen: Had ik dat maar eer geweten. Moge de geestelijkheid de verspreiding van dit boek met kracht en macht bevorderen!

M. M.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

H. Baart de la Faille-Wichers Hoeth, 3048.
MIJN STRAAT. *J. Ploegsma, Zeist,* 1926. (20×14) 142 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

Een simpel gegeven: de beslotenheid van een stille straat aan den buitenkant van Londen en daarbinnen het menschenleven met zijn wisseling van vreugde en verdriet, zooals het zich in al die huizen afspeelt: hier wat meer vreugde, daar wat meer verdriet, maar overal beide. De schrijfster ziet het van den buitenkant, van haar plaats als gebrekkige vrouw aan 't venster, maar voelt van daaruit het leven van „haar straat" zeer fijn aan. De meeste belangstelling heeft natuurlijk het huis vlak tegenover haar, waar zij het jonge geluk van twee menschen ziet groeien en wreed verstoord worden. Maar dit romantisch gegeven blijft ondergeschikt aan het geheel: het leven van „Mijn straat". Men kan zich voorstellen dat iemand, het gegeven grootscher behandeld zou willen zien. Grootsch is dit boek niet, wel fijn. Deze simpelheid en fijnheid is ook gezocht in den vorm, wat te gezocht zelfs, zoodat het lezen soms iets vermoeiends krijgt.

— B — *M. Ramselaar.*

J. W. de Boer, 3049.
HET BOEK GOD. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1927. (21.5×16.5) 129 blz. ing. f 2.90. geb. f 3.90.

Wilt Domela wordt midden in 't stadsgewoel staande gehouden door 'n ster, die vraagt naar de grondtoon van heel zijn bestaan. Het antwoord is: het boek God — 'n beetje mensenleven, een, meisje... een droom, ontwaken, een gebed. De Vader schrijft het boek over de boventoon van het bloed; en in dat bloed zingt de gehechtheid aan de oude Friese grond, de oude sagen, schreit de moor-fries temidden der stadswoeling in eenzaamheid, lijdt hij om stoffelike en geestelike ellende. De schrijftrant van De Boer zou men kunnen noemen: subjektief-assosiatief, hard als 'n Fries aan de buitenkant, met 'n plotseling wilde vertedering. Maar in dit boek, waarin spreekt 'n onverzettelike wil, waarin herinnering hangt aan zonnebrand en havergeuren en harde werkelikheid van dwalen en heimwee, wekt de àl te persoonlike assosiatie dikwels den indruk van 'n doolhof of 'n moeilik op te lossen puzzle. Het grootste bezwaar is echter dit: wat voor 'n idee de schrijver over God moge hebben,— panteïsteis — teosofies of puur heidens — de naam van God wordt in zulke samenstellingen en omstandigheden gebruikt, dat het op sommige plaatsen voor katholieken, op z'n minst genomen stotend is. Daarom alleen voor hen die 'n voldoende onderscheidingsvermogen bezitten.

— Bc — *J. Vermin.*

Ina Boudier-Bakker, 3050.
DANS. Geïllustreerd. *Van Loghum Slaterus & Visser, Arnhem,* 1926. (25.5×16.5) 21 blz. geb. f 1.90.

Dien dag had er een orgel gespeeld op straat en al het jonge volk was aan 't dansen gegaan, ineens de heele straat vol. Marie had dit verteld „met een zonderling jachtige bewogenheid" aan haar zieke mevrouw, die sinds jaren te bed lag. Uit de woorden der meid was haar een verre verloren wereld opgerezen... haar jeugd was wel voorbij, maar anderen leefden nog in schoonheid en bewondering en dansten... dansten... Haar begeerten werden weer wakker, leefden op, gloedrood van een onuitbluschbaar vuur. En in haar geest begint ze mee te dansen met de straatmeiden buiten in een wilden galop, in een toomelooze hunkering naar bedwongen-worden, naar dienenmoeten, iets wat zij in haar ego-centrisch, cynisch weeldeleven van vroeger nooit heeft gekend. Met één ruk is haar diepste vrouwelijkheid ontwaakt, nu het te laat is en met een schrijnende ontgoocheling ziet zij het onwezenlijke van haar droom in en keert zich om naar de muur in een matte, moedelooze overgave aan het onontkoombare.

Dans, door Dirk Coster genoemd: „een wrange novelle", is een klein meesterstukje van suggestieve vertelkunst.

— Bc — *H. Rongen.*

Erwin Gros, 3051.
DE PLATTELANDSDOMINEE. Vertaald uit het Duitsch door P. G. van Slogteren. *Hollandia, Baarn,* 1926. (21.5×15.5) 287 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.75.

Het ontroerende slot met den brief van de reeds gestorven verloofde van den edelen jeugdigen predikant Erich Hildwein, waarin zij hem overwinnaar maakt op zich zelven, is een waardige bekroning van het boek van den beroemden dorpsprediker. Al herinnert het voortdurend aan Koetsveld's: *Pastorie van Mastland,* het is veel dieper. Door lijden en vooral door het sterven van zijn bruid Maria Himmelreich, is ds. Hildwein er toe gekomen, om met hart en ziel de herder te worden zijner Hessische boeren. Op het eind trekt geheel zijn kudde — de trouwhartige Hollensteiner, zijn koster, de moederlijke vrouw

Pitter, de vrome vader Karel, de rechtschapen burgemeester, zelfs de opperpharizeëer Buchenberger aan zijn oog voorbij. Wat zijn die Lutheranen daar uiterlijk nog weinig afgeweken van de gebruiken der aloude moederkerk. Met een enkele verandering maakt men er een Roomsch boek van. Voor geestelijk volwassenen.
— Bc — *J. Kramer.*

Cherry Kearton, 3052.
MIJN VRIEND TOTO. Vertaald uit het Engelsch door Tony de Ridder. Geïllustreerd door den schrijver. *Hollandia, Baarn,* 1926. (19×14.5) 131 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.75.
Inderdaad verbluffend zijn de sterke stukken door den chimpansee vertoond en gezellig verteld zijn ze door den schrijver, die het beest in midden-Afrika present kreeg en het meebracht naar Londen, waar het spoedig — wij zouden bijna onder invloed van den schrijver zeggen, het tijdelijke met het eeuwige verwisselde, maar hoe aardig die aap het publiek ook vermaakt,

„Kleed een aapje in satijn,
het zal nochtans een aapje zijn",

wij zijn volstrekt niet overtuigd, dat Toto verstand had en laten de redeneeringen, die Kearton den aap toeschrijft, alleen voor rekening van den schrijver. Dit voorop gezet, is het een merkwaardig boekje.
— Bc — *J. Kramer.*

J. Kleyntjens S.J., 3053.
Dr. H. H. Knippenberg,
BRABANTSCHE SAGEN. Geïllustreerd door A. C. Ninaber van Eyben, *H. J. Dieben, Leiden,* 1926. Uit droom en fantasiewereld. (16×12) 123 blz. ing. f 1.80.
Bij het doorlezen van deze sagen zou men somtijds tot zich zelf willen zeggen: „Kan over zulk 'n onbenullig gevalletje ook al 'n sage ontstaan?" Het gaat hier echter niet om het interessante of belangwekkende van 'n gebeurtenis, maar om de historiese of beter folkloristiese waarde of betekenis van zulke volksvertelseltjes. Bovendien, zoals het voorwoord zegt, moet ieder deeltje dezer serie slechts beschouwd worden als het literair-beschrijvend gedeelte van 'n later te publiceeren, zeer uitvoerige, folkloristiese studie, die al deze volksvertelsels, sagen enz. in één groot werk zal samenvatten.
De kritiek kan dus voorloopig geen definitief oordeel uitspreken. Wel kunnen we zeggen, dat dit boekje, evenals het voorafgaande kleurig en keurig geschreven, 'n goede belofte inhoudt voor de toekomst.
We hopen dan ook van harte, dat deze tijdrovende voor-arbeid van de heren Kleyntjens en Knippenberg voldoende belangstelling mag vinden, zodat zij ook hun definitief werk eens met voldoening tot stand kunnen brengen.
— A — *Chr. Kops O.F.M.*

Dora J. Musbach, 3054.
EINDELIJK THUIS. *G. J. Slothouwer, Amersfoort,* 1926. (21×14.5) 253 blz. ing. f 3.90.
Aanvankelijk leest men dit boekje met pleizier. Luchtig gevat en gezegd, gaat het erin als klokspijs. Maar in de staart zit venijn. 't Loopt weer uit op een echtbreukig huwelijk etc.
't Hoofdthema is onschuldig: liefde van een kantoorjongen voor een kasteeldametje. Wat het in die sfeer gebleven, dan zou het aardig gebleven zijn, nu is 't verkeerd.
— C — *A. v. Delft.*

Wilhelm Schäfer, 3055.
DE LEVENSDAG VAN EEN MENSCHENVRIEND. Vertaald uit het Duitsch door J. Bruinwold Riedel. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1926. (19×12) 396 blz. ing. f 3.50.
Een eigenaardig boek vol phantasie. Van datgene evenwel wat historisch vaststaat over Pestalozzi wordt trouw gebruik gemaakt. Door 't boek krijgt men zeker een goeden kijk op 't uiterlijk leven van af de geboorte te Zürich in 1746 tot aan zijn dood te Brugg in 1827, op zijn mislukte werken in Neuhof, op zijn bestuur van 't Weeshuis te Stanz, op zijn verblijf te Yverdon, waar hij de grondslagen legde van 't volksonderwijs, op 't ontstaan van zijn taltijke werken, die tusschen de 1899—1902 door Seyffarth in 12 deelen zijn uitgegeven. Op veel punten van Pestalozzi's opvattingen dikwijls leerling van Rousseau, zullen we critiek moeten blijven uitoefenen; wij Katholieken zullen 't vooral doen op zijn dogmatische opvattingen en op zijn zedeleer, op zijn methoden, die verouderd zijn en door betere zijn vervangen; toch blijft het echter waar, dat hij voor de volksschool veel heeft gedaan, dat er door hem grondgedachten in dat volksonderwijs zijn gekomen, die nog voortleven. Zijn blijde toewijding aan de opvoeding van de armste kinderen is een schitterend voorbeeld voor alle tijden.
— Bc — *P. van Luyk S.J.*

Charles Alden Seltzer, 3056.
DE STERKSTE DRANG. Vertaald uit het Engelsch door Henri van de Weg. *Johan Mulder, Gouda,* 1927. Tom Mix Serie, (20.5×14.5) 251 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.
Tom Marston is een ruwe klant. Als jongen van vijftien jaar verliet hij de ranch van z'n vader, die hem altijd hard en liefdeloos behandeld had. Zijn eigen moeder had hij niet gekend en z'n tweede moeder haatte hem tot aan haar dood. Als hij na dertien jaar zwerven als cowboy, de oude vaderlijke ranch eens opzoekt, vindt hij er vreemden, 'n oude man, grootvader Clayton, met z'n kleinkinderen: Bob en Betty. 't Jonge meisje had van Tom's berouwvolle vader, die inmiddels gestorven was, de opdracht, van Tom Marston 'n behoorlijk mensch te maken. Zoo zij slaagde, zou Tom universeel erfgenaam zijn; zoo niet, dan verviel alles aan Betty. Zij krijgt wel de handen vol met Tom, die bovendien nog een strijd heeft te voeren met „vrienden" van zijn vader uit diens kwaden tijd. Na veel schieten, en rijden en rossen vinden Tom en Betty elkaar. 't Boek is nogal ruw. Ook had tot uitdrukking moeten komen, dat die steelpartij bij de Toltecs-Indianen niet in den haak is en dat het gestolene gerestitueerd had moeten worden. Nogal banaal en zoetelijk-romantisch, alhoewel hier en daar spannend.
— Bc — *M. v. M.*

Stijn Streuvels, 3057.
WERKMENSCHEN. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1926. (21.5×17) 214 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.90.
Dit boek bevat drie novellen: „De Werkman", „Kerstmis in Niemandsland" en „Het Leven en de Dood in de Ast."

Ivo is met andere mannen van zijn dorp wezen koren-maaien in Noord-Frankrijk. Tegen den winter komt hij terug en Manse, zijn vrouw, ontvangt hem blijde, want de terugkeer van Ivo beteekent: het binnenkomen van geld, het aflossen van gemaakte schulden, het ontkomen aan de armoe. Met andere vrouwen en kinderen is zij aan de statie als Ivo aankomt en terstond wordt het geld aangesproken om allerlei noodzakelijke dingen te koopen. Ivo hoort in den loop van den dag, dat hij op z'n dorp waarschijnlijk geen werk zal kunnen krijgen en 's avonds trekt hij weer door den regen naar de statie om werk te gaan zoeken in het Walen-land. Aldus eindigt de dag van den blijden aankomst min of meer tragisch. Over het verhaal hangt een waas van sombere triestigheid van het werkmansbestaan met zijn altijd nijpenden nood en vrees voor werkeloosheid en honger.

„Kerstmis in Niemandsland" vertelt van Verhelst, die op Kerstavond (hij weet zelf niet eens, dat het morgen Kerstmis is) van de fabriek in de stad terugkeert naar zijn dorp, een hoop armzalige krotten, gebouwd van oorlogs-afval, waarin nog steeds wacht men op schadevergoeding van het Rijk. Verhelst is zeer somber gestemd, omdat hij, vroeger boer, thans uit armoe moet gaan werken op een fabriek. Uit sleur gaat hij mee naar de Nachtmis en wacht daar, tot dat het afgeloopen is. Maar opeens hoort hij zijn zoontje Dolf een kerstlied zingen. Dit pakt hem zoo, dat hij in een soort extaze geraakt, die blijft aanhouden, ook, als hij zijn sleur-leven weer begint. Hij ziet alles door een goud-waas en kent maar één vrees: zijn geluk verliezen. En zelfs als hij na maanden het nieuws verneemt, dat de schadevergoeding eindelijk gekomen is, blijft hij beangstigend-kalm, alweer uit vrees zijn geluk te verliezen. Dit eenigszins vreemd-aandoende verhaal is hier en daar onaangenaam-ruw, wat misschien wel een geslaagde weergave is van het werkmans-leven, maar toch zeer onaangenaam aandoet.

„Leven en Dood in de Ast". Drie arbeiders brengen den nacht door bij de vuren van een worteldroogerij en korten de lange wacht-uren met het verhaal van de (meestal liefdes-) avonturen van hun jeugd. Knorre, een zwerver, komt ziek en uitgeput binnen en sterft er zonder dat feitelijk iemand naar hem omziet.

Een heel vreemd verhaal, dat overvloeit van uitgerafelde psychologische analyse en daardoor wel heel erg „taai" wordt.

In heel dit boek wordt het ruwe, harde werkmansleven neergeborsteld door de bekwame hand van Stijn Streuvels. En toch, ondanks de meesterlijkheid van beschrijving (vooral natuur-beschrijving), laat dit boek ons onbevredigd, omdat er feitelijk een diepere gedachte vreemd aan is. Bovendien werken zeer onaangenaam de herhaaldelijk voorkomende ruw- en platheden.

— Bc — *P. A.*

Halliwell Sutcliffe, 3058.
DOOR SMART GELOUTERD. Vertaald uit het Engelsch door J. P. Wesselink-van Rossum. *A. W. Bruna & Z., Utrecht,* 4e druk, 1926. (17.5×10.5) 292 blz. geb. f 1.50.

De stelling in dit boek behandeld is: 'n misdrijf wordt door eigenmachtig uitgekozen boete vergeven. Griff kiest als boete de ontginning van 'n stuk heide. Alhoewel men niet met de stelling als zodanig akkoord kan gaan, is 't toch 'n zeer waardevol boek. Griff die a.h.w. één wordt met de hei, en alles met haar meeleeft en dan de verandering, die in z'n ziel komt, langzaam aan bij de ontmoeting van Nell. Wie van veel gebeurtenissen houdt moet dit boek niet lezen, maar wie smaak heeft in prachtige beschrijvingen en in 't volgen van gebeurtenissen, die inwendig plaats hebben in 'n mense-gemoed, zal uit dit boek 'n zeer mooi genot en 'n veredelend nut trekken.

— Bc — *J. Vermin.*

Herman Teirlinck, 3059.
DE NIEUWE UILESPIEGEL. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 2e druk: 1926. (19×12) 390 blz. geb. f 4.25.

Dat riekt naar menschenvleesch — van begin tot eind. 't Is op zijn Belgisch. 't Heeft de natuurlijke frischheid, de pakkende fantasie, waar onze Vlaamsche broeders meester in zijn. Die schijnen allemaal zoo'n Uilespiegel's aardje aangeboren te hebben. Maar bij Teirlinck is hij wat al te kittelig van bloed. Als deze Tijl de type moet zijn van Vlaanderens herleving — dan is de hoop treuriger dan de werkelijkheid. 't Zijn allemaal avonturen van een mensch, die zich dan in zijn element voelt, als hij in zijn Adamskostuumpje kan spelen.

— C — *A. v. Delft.*

G. Timmermans, 3060.
DE REBEL. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1926. (21.5×16.5) 254 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.90.

Men heeft *De Rebel* vergeleken met *Boefje.* Het heeft er niets mee gemeen dan den uitgever. Hier wordt het zeer gewone gegeven dat een jongen ernstiger wordt door den omgang met het meisje, waarmee hij later huwt, allerlangdradigst uitgewerkt. Er zijn enkele goede bladzijden in dit oorspronkelijk boek; de dood van Dina is zelfs roerend beschreven, maar het geheel is mateloos monotoon. Honderden personen met de onmogelijkste namen loopen in den weg.

Dat men „ouwe" schrijft voor „oude", moet ieder zelf weten, maar men verbeelde zich niet onze moedertaal te verrijken door in kort bestek: ouwe, oue, ou'ë, ou'è te gebruiken.

— Bc — *J. Kramer.*

Eduard Veterman, 3061.
DE WREKENDE GOD. *Hollandia, Baarn,* 1926. (20×13.5) 104 blz. ing. f 0.90.

Van een boekje als dit, moet de inhoud niet met een paar woorden worden naverteld. Anders zou de aardigheid eraf wezen voor den lezer. Zoo'n speurdersverhaal moet boeien: Veterman heeft dit doel bereikt. Tusschen al de onwaarschijnlijkheden en dwaasheden plaatst hij nu en dan een zet, die even denken doet. Ook de kleur voldoet wel. Een liefdesgeschiedenis is er knap doorheen gedraaid.

Het Nederlandsch is evenals de humor van goede hoedanigheid. Menschen, die aan nachtmerries lijden, moeten deze vertelling niet in den laten avond lezen.

— B — *Vincent Cleerdin.*

Anna Margaretha Weilbach, 3062.
ZUSTER DORETE. Vertaald uit het Deensch. *J. N. Voorhoeve, Den Haag,* 1926. (19×13) 159 blz. ing. f 1.—.

Dorete Helti is 'n model ziekenverpleegster, goed, vriendelik, intelligent en bezield met 'n offervaardigheid, die aan 't heroise grenst en 'n heilige haar zou benijden. Dat goede bezit zij in de hoogste mate, zodat ze iedereen met verbazing slaat en geluk terugbrengt waar dat teloor was gegaan. Verdwaalden weet zij terug te brengen tot 'n godsdienstig leven en door haar enthousiast apostolaat kan ze zelfs de bekering boeken van 'n professor en 'n jong advocaat, met welke laatste zij trouwt, nadat alle religieuze tegenstellingen verdwenen zijn.

We hebben de grootste eerbied voor de alleredelste bedoeling van dit lieve boekje over dit heilig verpleegstertje en de edele motieven die er in verwerkt zijn; maar daarmee is ook alles gezegd, want 't is te mooi om waar waar te zijn.

— B — *Ed. A. Serrarens.*

A. Werumeus-Buning, 3063.
EEN ZEEOFFICIER-ORANJEMAN EN ANDERE SCHETSEN. Geïllustreerd. *D. Bolle, Rotterdam,* 1926. (20.5 x 15) 277 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.25.

Deze bloemlezing heeft dezelfde waarde als de werken van dezen echt-nationalen schrijver. Forsche karaktertistiek van stoere zeelui — die Hollander zijn in elken druppel van hun bloed. Hun opvattingen zijn wel ruw, en de schrijver geeft ze zijn eigen geest, die liberaal denkt — daarom met eenige voorzichtigheid te lezen.

— Bc — *A. v. Delft.*

Anny Wothe, 3064.
IN DEN KLOOSTERHOF. Vertaald uit het Duitsch door E. H. *G. J. Slothouwer, Amersfoort,* 1926. (19.5 x 13.5) 207 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.25.

Op den Kloosterhof woont de opperbaljuw Rüger met zijn huismoederlijke, nuchtere zuster Nette. Helmut is een zoon van Nette en Anne-Dora en Käthe zijn twee dochters van Rüger. Voegt daarbij Gretchen van den dominé en een naburigen opperhoutvester met zijn nicht Liesbeth en gij hebt de personen, die in dit wel wat naar verouderde, sentimenteele, Duitsche romantiek riekende boekje, na honderd en één mislukte en geslaagde verliefdheden en met behulp eener inkwartiering op hun bestemming worden gebracht. Toch laat het zich gezellig lezen.

— Bc — *J. Kramer.*

Harold Bell Wright, 3065.
DE OOGEN DER WERELD. Vertaald uit het Engelsch door Paul Horrix. *W. de Haan, Utrecht,* 1926. Succes Romans, (19.5 x 13.5) 278 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

Aäron King, een kunstschilder, voortdurend verleid door de wulpsche mevrouw Taine, is trouw aan en voelt zich sterk door het onschuldige natuurkind Sybil Andrés. Hij wordt gesteund door Lagrange, een berucht schrijver, verzadigd aan 's levens disch, maar een in den grond edel mensch, als Diogenes in de *Aristocraten van Madrid*. Wanneer Mevr. Taine dreigt haar beschermende hand te veranderen in een, die de toekomst van den schilder vernietigt, komt Lagrange met de repressaille-maatregel voor den dag om voor „de oogen der wereld" het geheim harer onwettige geboorte te ontsluieren.

Voor menschen met levenservaring heeft de lezing om de nobele strekking en de sobere beschrijving geen bezwaar.

— Bc — *J. Kramer.*

Rein van Zanten, 3066.
DE LIEFDE VAN EUGENIUS BERG. *P. N. van Kampen & Zn., Amsterdam,* 1926. (20.5 x 15.5) 168 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.50.

Eugenius Berg, advokaat, kiest zich 'n vrouw, Clairette, op 'n wijze, die — 'n kind had 't 'm kunnen vertellen — tot 'n ongelukkig huwelik moet leiden. En als die twee elkaar niet verstaan, vindt Eugenius z'n toeverlaat in 'n zekere Hilde, met wie hij korrespondeert. 't Geheel is gehouden in 'n fluisterende onmannelike toon, zoals 'n wekeling spreekt, die verliefd is op z'n eigen verdriet. Somst verrast wel 'n juiste kijk op de vrouwelike psyche, 'n treffend-beeldend woord, maar ten slotte kunnen we met dit sentimentele vol vraagtekens staande en lang niet onschuldige drie-hoek-gegeven niets aanvangen.

— C — *Leo Fens.*

Marie van Zeggelen, 3067.
KAMPEMENTS-IDYLLE. *Scheltema & Holkema, Amsterdam,* 1926. (22 x 15.5) 36 blz. ing. f 1.25.

Een luchtige greep uit Indisch kampementsleven. Jong vrouwtje, ijdel, pronkziek, gedoogt niet dat Overste haar bloote armen aanraakt. Korte metten. Haar man wordt verplaatst.

— B — *A. v. Delft.*

DUITSCH.

Herman Aellen, 3068.
ROTE UND WEISZE KAMELIEN. *Bergland-Verlag, Chur,* 1926. (16.5 x 12) 88 blz. geb. Zfr. 3.—.

Dit boekje bevat een veertiental kleine verhaaltjes waarvan de meeste betrekking hebben op het eeuwige thema; de liefde. Gewoonlijk worden tegenover elkaar gesteld de minne, die uitsluitend zinnenbevrediging en dus ontnuchtering en walging medebrengt en de liefde van hooger orde, die toewijding, opoffering, zelfverzaking is en den mensch de meeste waarborg voor duurzaam geluk geeft. De schetsjes zijn goed en bevallig geschreven en laten zich prettig lezen.

— B — *N. J. Swierstra.*

Peter Dörfler, 3069.
DIE BRAUT DES ALEXIUS. *Jos. Kosel & Fr. Pustet, München,* 1926. (16.5 x 10) 70 blz. ing. M. 1.50, gecart. M. 2.—, geb. M. 2.80.

Een moderne omwerking der bekende Alexius-legende. Alexius geeft zijn verloofde den ring terug en trekt als bedelaar naar een vreemd land, omdat hij zijn lichaam Gode toegewijd heeft in eeuwige kuischheid. De bouw der novelle is zeer symmetrisch, de stijl vol kleur, maar het geheel heeft toch iets stroefs, iets zwaar-op-de-hands.

— B — *H. Rongen.*

J. G. Gontscharow, 3070.
OBLOMOW. Vertaald uit het Russisch door R. von Walter. *Paul List, Leipzig,* 1926. (18 x 10) 770 blz. geb. M. 9.—.

In dezen roman is 't type van den overtolligen mensch, de incarnatie der vadsigheid, meesterlijk getroffen. Het boek bestaat uit enkele deelen,

't eerste is gewijd aan Oblomow's eenzaam leven — dat is'n een rustig vegeteeren zonder emotie — 't tweede aan een korststondige liefde met Olga, die den besluitelooze verlaat, om hem tenslotte aan de verzorging over te laten van een zelfgenoegzame burgervrouw, wier dienstbaarheid groeit tot liefde, die haar bekroning vindt in een wettig huwelijk, waarvan 't laatste deel onderhoudend vertelt. Ondanks het gebrek aan felle actie een lezenswaardig boek.
— **Bc** — *Dr. H. v. d. M.*

Edmund Kiss, **3071.**
DER WEG AUS DER NACHT. *Broschek & Co., Hamburg,* 1926. (18×13.5) 189 blz. ing. M. 4.-., geb. M. 5.50.
Een regeeringspersoon huwt de weduwe van zijn bij Soissons gevallen vriend, die steeds weer voor hem verschijnt onder allerlei zonderlinge omstandigheden, wiens beeld hem blijft vervolgen, totdat hij bij een poging tot zelfmoord, — een poging die mislukt — zichzelf plotseling verlost voelt... Een onwaarschijnlijk, onsamenhangend verhaal, zonder gloed verteld, waarin men pijnlijk de afwezigheid bespeurt van de twee elementen: de griezel der demonische verschijningen en de macht der liefde, die dit gegeven tot iets grootsch en blijvend-schoon hadden kunnen maken
— **C** — *Hubert de Reuter.*

Hans Leip, **3072.**
TINSER. *Grethlein & Co., Leipzig,* 1926. (19.5×13) 326 blz. geb. M. 7.—.
Jonke Tinser, een handig ingenieur keert uit Russische gevangenschap in zijn vaderland terug, waar hij, gezien de groote omwentelingen in socialen en politieken zin in het hedendaagsche Duitschland, veel gewijzigd vindt, hetgeen zoo'n diepen indruk op hem maakt, dat hij zich moeilijk daarin accomodeeren kan. Hij zoekt nu heul voor zijn ontredderd gemoedsleven in allerlei sensationeele avonturen, speelt de rol van viveur op vaak zeer bedenkelijke wijze, maakt in dienst van allerlei ondernemingen stoutmoedige vliegtochten naar Europa's metropolen, waar hij 't nuttige met 't aangename wisselt op een wijze, die ieder weldenkend mensch op den duur een walging door ziel en lichaam jaagt. Tenslotte aanvaardt hij het toezicht over de uitgebreide scheepswerven, waarmede Leip het zwerversleven van zijn held eindigen laat. Leip is een handig weergever van situaties en levensverhoudingen: zijn verhaalgang is vlot en soms op het abrupte af. De levensphilosophie van den schrijver, die al te duidelijk tusschen de regels door aan 't daglicht treedt, alsmede boertigheden van twijfelachtig allooi, stempelen dit boek, waarvan wij de waarachtigheid ondanks de nadrukkelijkheid van bepaalde aanduidingen, trouwens sterk be twijfelen, tot geestelijk ongezonde lectuur.
— **C** — *Dr. H. v. d. M.*

Dr. Erwin Litzelmann, **3073.**
UNSERE HEIMISCHE TIERWELT IN ALLTAG BEI SPIEL UND TOD. Geïllustreerd. *Herder & Co., Freiburg, i.Br.,* 1926. (20×13.5) XI-167 blz. gecart. M. 3.40, geb. M. 4.—.
In onzen jongenstijd vermaakte het ons buitengewoon, wanneer ons werd vergund te lezen in boekjes van het slag *In sloot en plas* van een paar bekende Amsterdamsche natuurliefhebbers. Ongeveer hetzelfde genoegen biedt dit boek van Litzelmann. 't Is eveneens geschreven voor leeken, draagt niet minder dan de oudere Nederlandsche zusteruitgave, het stempel van door zaakkundige hand te zijn geschreven; 't heeft evenmin een letterkundig zondagskleed aan, waardoor het mogelijk was, dat de geheele reeks van 15 hoofdstukken werd doorgelezen zonder dat het bewustzijn werd opgewekt, dat er een buitenlander aan 't woord was. Maar des te levendiger blijft de herinnering aan de slangen, kevers, buizerden, wespen, wezels, spinnen en herten die ons hongerend, spelend, strijdend en stervend worden getoond. Een buitensporigheid in de omslagteekening kan men gelukkig gemakkelijk voorbijzien.
— **A** — *Rietsema.*

Heinrich Luhmann, **3074.**
VOGEL WUNDERLICH. *Jos. Kosel & Fr. Pustet, Munchen,* 1926. (18.5×11) 231 blz. geb. M. 5.—.
Het wonderlike van de tietel dekt werkelik ook de inhoud. Antoon Andreas de hoofdpersoon van dit boek is 'n wonderlike mens met vogelallures. Hij vervliegt zich in de lokkende verte, grijpt naar geluk dat ver af is en laat het geluk dat voor 't grijpen ligt, onbenut. Levend in 't land van z'n dromen en heimwee komt hij ten slotte na veel vergissingen en omwegen, over diepten en hoogten tot de werkelikheid en de echte levensvreugde. Luhmann is 'n fameuze vogelaar, want alle personen van z'n boek worden gerangschikt onder een of andere vogelsoort. Dit geeft een eigen cachet, iets guitigs en kinderliks tevens. Het getuigt van evenveel vogelals mensenkennis. Begrijpelikerwijze ontbreken ook de spotvogels niet, die met bijtend sarkasme de menselike gebreken bezingen.
Ook in dit boek, zoals elders in z'n werken, toont Luhmann zich de letterkundige Mat. Schiestl, die met z'n naieve kleuren en lijnen dit boek zeker graag geïllustreerd zou hebben.
— **B** — *J. Vermin.*

Heinrich Mohr, **3075.**
DER NARRENBAUM. *Herder & Co., Freiburg i.Br.,* 1927. (17.5×12.5) XII-210 blz. geb. M. 3.—.
Een fijne keurlezing van grappen en grollen, luimen en lachedingen, alle ontleend aan de Duitsche literatuur. In onze eeuw, die het lachen en de vroolijkheid schijnt verleerd te hebben en alleen zweert bij schuine en vieze moppen, is dit boekje, dat bestemd is om voorgelezen te worden, een welkome gave.
— **B** — *M. M.*

Zdenko von Kraft, **3076.**
LORD BYRONS PILGERFAHRT. *Grethlein & Co., Leipzig,* 1926. (19×13) 416 blz. ing. M. 3.—, geb. M. 5.—.
Een levensgeschiedenis van Lord Byron in den vorm van een roman! 't Mag een gewaagde onderneming heeten. Laat ons maar dadelijk erkennen, dat het een mislukking geworden is. Wat van het leven van Lord Byron bekend geworden is, kan men nu niet bepaald stichtelijk noemen. Thomas Moore, zijn vriend en levensbeschrijver heeft na zijn dood al datgene uit de nagelaten brieven en dagboeken vernietigd, wat al te compromitteerend voor den beroemden dichter was. Maar ook dan nog blijft niet over het beeld van een gave persoonlijkheid.

Hoe staat nu Zdenko von Kraft tegenover zijn held. Te oordeelen naar de vele lyrische „Ergüsse" in dit werk zou men zeggen, dat hij in Byron zoo ongeveer het ideaal van een man ziet. Maar wat dan te denken van de moreele opvattingen van Z. von Kraft. Den dichter brengt hij ons niets nader, de mensch Byron, zooals hij ons door schrijver geschilderd wordt, is een door en door egoïstische wellusteling. Men late zich niet misleiden door uitdrukkingen als: pelgrims, trouw, edel, kuisch, religieus, heldhaftig. Al deze termen hebben in dit boek klaarblijkelijk een andere beteekenis dan voor een gewoon sterveling. In één passage wordt het heerlijke ideaal der carbonari tegenover de pauselijke achterlijkheid in het licht gesteld. Een halve bladzijde worden we op godslasteringen vergast. Onnoodig te zeggen, dat dit boek voor ons absoluut onaannemelijk is.

— D — *G. J. Zwanikken.*

(Zonder naam), **3077.**
VON EINEM UNBEKANNTEN JÜNGER. Vertaald door Ilse en Eva Stutzer. *Friesen-Verlag, Bremen,* 1926. (18.5×12.5) 236 blz. geb. M. 6.—.

Deze onbekende jongere wachtte den dood af van Petrus, Lucas en Marcus voor hij begon te schrijven en dat is maar goed ook. Want hij maakt van Christus bij alle goede bedoeling een modern-protestantsche caricatuur. Gods Zoon is Hij niet — en of Hij bij zijne verrijzenis in 't lichaam of geestelijk terugkwam — dat is 't zelfde. Zijne leer was den mensch eigen wetgever te maken — en zijne verlossing is den mensch zich zelf te leeren kennen. Dus is zijn verhaal een nietswaardige fantasie.

— C — *A. v. Delft.*

ENGELSCH.

Floyd Dell, **3078.**
AN OLD MAN'S FOLLY. *Cassell & Co., London E.C.* 4, 1927. (19×12) 314 blz. geb. Sh. 7/6.

Een vreemd boek. Nathoniel Windle is altijd te zwak van wil, te weinig doortastend geweest om iets van zijn eigen leven te maken.... Hij leeft in een sfeer van wat-had-kunnen-zijn maar wat nooit werkelijkheid werd. En deze droomer, deze man der ongeboren werkelijkheid wordt de geheimzinnige oorzaak dat twee jongelieden elkander vinden en in hun levensdurf zijn nietbeleefd ideaal verwerkelijken. Er leeft in dit boek iets van de grillig-fatale droomsfeer, die beangstigt om hare onbegrijpelijke onverzettelijkheid. Het voert ons in de chaotische ideëenverwarring van revolutionnaire,pacifistische en communistische strevingen en levensopvattingen die geen enkele erkende waarde ontzien. Een boek dat om 't verwarrende dus ernstig voorbehoud eischt.

— C — *C. R. Vullings.*

Earl Derr Biggers, **3079.**
THE CHINESE PARROT. *Bobbs Merrill Co., New-York,* 1926. (18.5×12.5) 316 blz. geb. $ 2.

Die Earl Derr Biggers kennen uit *Het huis zonder sleutel* zullen ook gaarne naar dezen detectieveroman grijpen, temeer daar de grappige Chinees Charlie Chan, met z'n potsierlijke poëtisch-bloemrijke zegswijze hier weder optreedt. Het tooneel is verlegd naar de Californische kust met haar film-ateliers en wonderbare woestenijen en de geschiedenis is die van een paarlencollier dat met ongeloofelijke moeite eindelijk in handen van den kooper komt. Laat u dit vertellen door iemand met het talent van een Biggers en gij hebt een spannend verhaal als weinige.

— B — *C. R. Vullings.*

J. Kilmeny Keith, **3080.**
THE SWORD OF HARLEQUIN. *Collins Sons & Co., London S.W.* 1, 1927. (18×12) 274 blz. geb. Sh. 3/6.

Een mooi stuk karakterstudie. Mrs. Kennedy noemt de liefde: het zwaard van Harlekijn. Het kan wel mooi blinken, maar 't is speelgoed en van geen waarde als de eigenlijke strijd des levens begint. Wij zien dat zwaard in de hand van haar beide dochters: bij de eene is het niet veel meer dan een kindersabeltje, maar bij de moedige, eerlijke, standvastige Judith is het een prachtig wapen, dat zelfs een Holofernes zou kunnen verslaan.

Dit boek der nog jeugdige schrijfster is een der weinige, die iemand door de lezing innerlijk kunnen verrijken. Het brengt ons in aanraking met edele menschen, met krachtigen vasten wil. En al is de levensbeschouwing der schrijfster de onze niet — wij missen een positief geloof dat de levenswaarden op hooger plan voert — toch voelt zij die levenswaarden edel aan, en de verstandige lezer weet aan te vullen, waar de schriifster noodzakelijkerwijze in gebreke moet blijven.

— B — *C. R. Vullings.*

Lewis Melville, **3081.**
THE LONDON SCENE. Geïllustreerd door Aubrey Hammond. *Faber & Gwyner, London W.C.* 1, 1926. (25.5×19) 157 blz. geb. Sh. 12/6.

Vijftien schetsen van het Londensche leven, die echter minder bieden dan het fraaie uiterlijk van het boek, waarin ze vervat zijn, schijnt te beloven. Vooral zoekt men vergeefs naar dé echte, Engelsche humor, die men zin zulk eene feuilletonnistische behandeling allicht verwacht. De illustraties van Aubrey Hammond steken in hun kwaliteit maar weinig boven Melville's opstellen uit.

— Bc — *G. S.*

May Sinclair, **3082.**
FAR END. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1926. British and American Authors, (16.5×11.5) 253 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Technisch en psychologisch is dit een sterk gebouwde roman al herinnert hij ons in vele opzichten aan Geyerstam's: *Komödie der Ehe.* Sinclair's werk past zich wat meer aan het sindsdien complexer moderne leven aan. Het immoreele wordt meer door getheoretiseer verdoezeld. Zinledige slagwoorden zijn schering en inslag. „Technische ongetrouwheid van het lichaam is verschillend van algeheele trouweloosheid met lijf en ziel." „Geen echtgenoote kan getrouwheid met den geest opeischen van haar man." Dat zijn de argumenten die de romanschrijver Christopher Vivart inroept tegen zijn vrouw Hilda Courtney moeder van 2 kinderen, om zijn wangedrag tegenover zijn typiste Mona Ryland en zijn platonische liefde voor Mrs. Templeton te vergoelijken. Volgens hem blijft hij korrect tegenover zijn vrouw, wijl hij naar de eerste „enkel gaat met

zijn zinnen" en, nadat afdoender argumenten van zijn wederhelft hem hiervan hebben teruggebracht, later „enkel met zijn verstand" naar de tweede. Hilda denkt ook over dit laatste anders, en tenslotte vinden ze elkaar weer „met heel hun hart en heel hun ziel."
Een treurig beeld van een modern familieleven, waarin kinderen geschilpunten zijn in plaats van verbindingspunten; waarin een schrijver al zijn schranderheid bezigt tot het uitdiepen van het leven van anderen en wel tijd vindt om zijn leven te versnipperen tusschen vreemden, doch geen oogenblik tot het overwegen van de eene onverantwoordelijke daad op de andere, die later zijn eigen geluk en dat zijner familie vergallen moet. „Einde goed, alles goed" is beslist geen spreekwoord dat hier toepasselijk is en nog minder „Het doel heiligt de middelen."
— C — *Dr. Raph. Kreemers.*

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Hubert Melis, 3083.
REINAART DE VOS. *De Branding, Utrecht,* 1926. (23×18) 101 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.75.
Een transpositie van het in een verbluffend aantal bewerkingen bekende dierenepos in modern Nederlandsch, waarbij Dr. Muller's kritische uitgave tot uitgangspunt gekozen werd. Een vlotte aangenaam lezende en goed-geslaagde arbeid, waarvan de gemeenschap in meer uitgebreiden zin zal genieten, al blijft het hier en daar in charme en primitiviteit (in 't weergeven van boertigheden van grof kaliber evenaart het 't oorspronkelijk opvallend!) o.i. nogal beneden het origineel, dat ook de sfeer heeft van de eeuw, waarin 't ontstond. *M. M.*

Anthonis de Roovere, 3084.
EEN KEUS UIT ZIJN WERK, door Th. de Jager, *De Waelburgh, Blaricum,* 1927. (18.5×14) 110 blz. ing. f 1.20, geb. f 1.50.
Dit boekje is 'n eerste poging om 'n rethorijker — een der veelgesmaden — tot 't hedendaagse publiek te brengen. En niemand van 't geslacht dier letterkundige jongleurs verdient meer dan De Roovere uit de boosdoenershoek te worden geroepen ter rehabilitatie. De heer Th. de Jager heeft deze ontdekking gedaan en houdt z'n geslaagd pleidooi in 'n *Roeping*-stijl, daarbij beklaagde vooral aandienend als „hart en stem en geweten van de gemeenschap."
Hij was dit alles ontegenzeggelik — alleen wordt z'n tekort aan aesthetiese waarde daarmee wat al te zeer verbloemd. Met dat al blijft hij toch de kennismaking waard en de inleider zorgde voor 'n voortreffelike omlijsting van de eens zo vermaarde Bruggeling.
Leo Fens.

Annie Salomons, 3085.
OVER MOOIE BOEKEN. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1926. Nederlandsche Bibliotheek, (18.5×12) 247 blz. ing. f 1.40, geb. f 2.15.
Annie Salomons heeft zich, blijkens de inleiding, op 't standpunt gesteld, dat kunst met zedelikheid niets uitstaande heeft. Wel veroordeelt zij „sexuele uitbundigheid", maar in 'n breed gebaar aanvaardt zij, gedachtig 't „l'art pour l'art", veel, wat volgens onze overtuiging toch nog „sexueel uitbundig" genoeg is, zoals *Geertje* van Johan de Meester. We zouden deze uiterst neutrale houding nog zo bedenkelik niet vinden, als de schrijfster deze opstellen niet had geschreven voor 'n publiek, dat letterkundig gesproken, nog opgevoed moet worden: zij denkt voornamelik aan arbeiders e.d. Eén goede kant heeft deze onzijdigheid wel: Gezelle wordt recht gedaan in warme bewondering en innig begrijpen, waaraan de katholieke ondergrond van 's schrijfsters verliberaald oordeel wel part zal hebben.
Intussen: we wilden van harte, dat er nu 'ns iemand met 'n dergelike reeks opstellen-over-mooie-boeken voor den dag kwam, die zich in vlotte, causérende stijl, in artistiek inzicht en aanvoelen met Mevr. Salomons kon meten, maar dan Rooms beginselvast. Heel wat leesgragen, o.a. kandidaat-hoofdonderwijzers, die 't nu zonder of met schoolmeesterachtig geschematizeer moeten stellen, zouden er mee gebaat zijn. In 't onderhavige boekje spreekt de schrijfster over *Gedichten, Een zwerver verliefd,* Gorter's *Mei, Beatrijs, Pallieter,* Volksdichters, Guido Gezelle, Henriëtte Roland-Holst, Josine A. Simons-Mees, *Marginalia* van Dirk Coster, *Orpheus in de Dessa* en eenige vrouwekarakters in moderne romans. *Leo Fens.*

Dr. J. F. M. Sterck, 3086.
HET LEVEN VAN JOOST VAN DEN VONDEL. Geïllustreerd. *F. Bohn, Haarlem,* 1926. Volksuniversiteit Bibliotheek, (16.5×10) 270 blz. geb. f 1.90.
Dr. Sterck heeft zich, blijkens 't inleidend woord, voorgesteld „een leven van Vondel te schrijven in eenvoudige, voor iedereen verstaanbare taal; opgeluisterd door aanhalingen uit verschillende van z'n beste gedichten..." Naar zo'n biografie zaten we te snakken en er zullen weinig Vondelkenners te vinden zijn, wie 't schrijven ervan beter toevertrouwd ware. Echter, 't bloed kruipt waar 't niet gaan kan: de oorkonden-vorser en archieven-snuffelaar Sterck verlochent zich ook hier niet, tot lichte schade aan de juiste toon, waarmee zeker 't ideaal van fijn-beschaafde en wetenschappelijk onderlegde populariteit is bereikt. Maar daarmee is dan ook onze enige aanmerking gelucht en om de acht boeiende hoofdstukken — alsof 't deze zeldzaam-onderlegde, vurig-minnende Vondelaar mogelik ware saai te wezen — neemt de „goetwillige lezer" die liefhebberij graag voor lief. Maar tevens danken we aan deze brede kennis van Vondel's leven en dat van hen, met wie hij verkeerde, menige ontroerende passage en talrijke klaar-belichtende opmerkingen. Want gewaarschuwd door 't inleidende woord, gaat men als vanzelf aan 't vergelijken met wat anderen over de dichter hebben gezegd: de degelikheid blijkt dan aan de populairteit niet opgeofferd en ons respekt voor de scherpzinnige schrijver der *Oorkonden* en *Hoofdstukken* wast met de bladzij. In acht akten filmt dit bewogen leven aan ons voorbij. Ze dragen tietels als vlaggen: De Brabantsche Rederijker, De Hekeldichter, Hoogere Ontwikkeling, De Dichter van Amsterdam en Keulen, De Roomsche Dichter, Poëta Laureatus, De Dichter aan de Bank van Leening, Venit summa dies et incluetabile tempus. 'n Reeks goedgeslaagde illustraties besluit dit „onwaardeerlijke" boekje. *Leo Fens.*

Prof. Dr. N. van Wijk, 3087.
RUSSISCHE LETTERKUNDE. Geïllustreerd. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1926. (18×12) 244 blz. geb. f 2.90.

Deze geschiedenis der Russische letterkunde — een vulgarisatie werk in den goeden zin — dwingt bewondering af, om de prijzenswaardige objectiviteit en rustige zekerheid, waarmee deze omvangrijke en zoo ver buiten onze gezichtskring liggende literatuur behandeld is. De indeeling is uiterst overzichtelijk: vooreerst de beginperioden: de Kiewsche en Moscovische tijd, dan de literatuur van Peter de Groote tot Puschkin, waarbij uitvoerig wordt stilgestaan bij grootere figuren als Gogol en Lermontow. Van de schrijvers der „Veertiger jaren" wordt meer breedvoerige aandacht gewijd aan Gontscharow, Toergenew, Dostojewski (wiens levenswerk niet tot den diepsten kern wordt uitgediept, ondanks zeer merkwaardige typeeringen) en Tolstoi. Tenslotte laat schrijver de voornaamste representanten van de periode der negentiende eeuw passeeren. In deze laatste hoofdstukken geeft schrijver duidelijk blijk van zijn persoonlijke sympathiën, die vooral in de benadering van Solovjew's beteekenis en de katholieke tendenzen van Mereschowsky aanmerkelijk verschillen van onze zienswijze en waardeschatting. Dit laatste neemt echter niet weg, dat wij Van Wijk gaarne als een der meestbevoegde gidsen door den doolhof der Russische letterkunde blijven erkennen. Doch de verschillende moreele maatstaf, aangelegd bij de beoordeeling van leven en werk, gaf vanzelf aanleiding tot meeningsverschillen en consequenties, die ook onze raadplegers niet uit het oog gelieven te verliezen. *M. M.*

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

NEDERLANDSCH.

Ir. F. J. Faber, 3088.
GEOLOGIE VAN NEDERLAND. Geïllustreerd. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1926. (18.5×12) XIV-468 blz. ing. f 5.25, geb. f 6.15.

De schrijver heeft de origineele gedachte gehad een geologie van ons vaderland te schrijven, welke zoowel voor den leek als voor den deskundige leesbaar en belangwekkend zou zijn. Om dit te verwezenlijken geeft hij eerst een zeer uitvoerig, algemeen overzicht van de grondbegrippen en van de geologische krachten, welke voor ons land van belang zijn en wel geheel aan de hand van voorbeelden aan onzen bodem ontleend. Vervolgens wordt de historische geologie van ons land uitvoerig besproken en daarna een beknopt overzicht van den opbouw der verschillende landschappen gegeven. Wat dit laatste overzicht betreft, zoo zou het wellicht overweging verdienen bij een volgenden druk wat meer plaats in te ruimen aan de morfologie van het landschap, desnoods ten koste van de bespreking van den bouw van den ondergrond, die ook in vorige hoofdstukken reeds behandeld werd. Het werk is rijk geïllustreerd en van vele tabellen, profielen en geologische schetskaarten voorzien, waardoor het geheel zeer begrijpelijk en prettig leesbaar is geworden. — Een mooi boek, dat warm aan te bevelen is aan alle leeszalen en aan een ieder die voelt voor den vaderlandschen bodem. Een ontwikkelend geschenk ook voor leerlingen der middelbare scholen.
Dr. J. B. L. Hol

DUITSCH.

O. Abel, 3089.
WIEN, SEIN BODEN UND SEINE GESCHICHTE. Geïllustreerd. *Wolfrum, Wien* 8, 1926. (24×17) 513 blz. geb. M. 11.—.

Dit boek is een verzameling van wetenschappelijke voordrachten, gehouden in de Volksuniversiteit van Weenen, over Weenen. Als zoodanig is het meer een studieboek, een welkome aanvulling voor de studie der geologie, der plantkunde, der geschiedenis, der ontwikkeling dezer hoofdstad van Oostenrijk.
Daartoe is het ook verduidelijkt met vele lichtdrukken van allerlei aard, passend bij den verschillenden inhoud der hoofdstukken. Men kan aan den stijl en de inrichting der afzonderlijke deelen zien, dat vele professoren daaraan mede werkten. Een overzicht der rijke stof moge hier in 't kort volgen. De bodem van Weenen en zijn ontstaan, plant en dierleven in de Terziärperiode; de bouwsteenen; de geografische ligging; ontwikkeling van 't stadsbeeld; de Stephanusdom, de Turkendam, de gebouwen, de muziek, de literatuur, het theater. Wie er belang in stelt, vindt er rijke stof om te verwerken.
A. F. van Beurden.

Robert Lais, 3090.
AUF DER SPUR DER URMENSCHEN. Geïllustreerd. *Herder & Co., Freiburg i. Br.,* 1926. (20×13.5) 183 blz. gecart. M. 3.50, geb. M. 4.20.

De voordeelen van dit leerboek der oergeschiedenis zijn 1e dat het zóó populair is bewerkt, dat iemand, die algemeen ontwikkeld is, het kan verwerken, 2e dat die terugblik naar de aarde van duizenden jaren geleden, ons onttrekt aan het alledaagsche en 3e wat het voornaamste is, dat de schrijver een alleszins vertrouwde gids is, zoodat de kennis er van een wapen kan worden ter verdediging van ons geloof.
J. Kramer.

X. NATUURKUNDE EN NIJVERHEID.

DUITSCH.

J. A. Loeber Jr. 3091.
DAS BATIKEN. Geïllustreerd. *Gerhard Stalling, Oldenburg i. O.,* 1926. (25×19) 141 blz. gecart. M. 16.—, geb. M. 17.50.

Heel de wondere techniek van het batikken, deze zoo bij uitstek Javaansche kunst, door zoovele dichters met Oostersch élan bezongen, wordt ons hier verklaard aan de hand van deskundige toelichtingen. Dit boek doet ons het batikken kennen als een kunst, die niet dient voor verfraaiïng van musea en kunstverzamelingen, doch als een hoogstaande volkskunst, die in 't volk leeft, door 't volk geëerd en gewaardeerd wordt. Het batik-kleed geldt als een traditioneel volksbezit, en wordt zoowel door vorsten als menschen uit het volk gedragen. Men toont ons in de verschillende motieven en kleuren den rijken kunstzin van de volkeren in den Archipel, doch ook hun verrassende technische beschaving. Een belangrijke monographie, die ons niet alleen de batikkunst doet kennen in zijn gracie en weelderigen omvang, doch tevens een schat van etnologische en topographische bijzonderheden in verblijdende mate bevat.
Dr. H. v. d. Mark.

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

NEDERLANDSCH.

Brummel & Co., 3092.
DE MAN OP Z'N BEST. *Moorman's Periodieke pers, Den Haag,* 1927. (19.5×13.5) 114 blz. ing. f 1.60.

Een Finsche journalist, in zijn land gewaardeerd als arbiter elegantiae geeft hier inlichtingen over omgangsvormen en gebruiken, welke in zwang zijn in de elegante wereld. De inlichtingen, voorgedragen op een luchtige wijze met hier en daar een sprankje ironie en cynisme, zijn vooral voor de mannen bedoeld. Deze voorlichting, hier waarlijk een geestige handleiding in savoir-vivre, kan zijn nut hebben waar het geldt: bezoeken bij niet alledaagsche gelegenheden of een persoonlijke of schriftelijk contact met de haute volée, maar bedenkelijk wordt ze eenigszins, waar schrijver meent z'n mannelijke lezers te moeten adviseeren, hoe ze 't moeten aanleggen om vrouwenharten in te palmen. Het dunkt ons, dat voor deze operatie geen algemeene wenken kunnen gegeven worden, tenzij... schrijver alleen deze bedoelde voor het lamentabele ras van Lebemänner!... *H. H.*

XII. LEERBOEKEN.

Branco van Dantzig, 3093.
OVER SPRAAKGEBREKEN EN HUNNE BESTRIJDING. Geïllustreerd. *P. Noordhoff, Groningen,* 1927. (21×14.5) 73 blz. ing. f 1.25.

Dit boekje is in dubbelen zin geschikt voor de practijk. Het is ontstaan uit een 30-jarige ervaring en nauwgezette wetenschappelijke studie. Daardoor is het een „kort begrip" geworden van de meer wetenschappelijke lectuur, die over het onderwerp bestaat en tevens een verzameling hoogst nuttige wenken en juiste aanwijzingen, hoe men spraakgebreken kan genezen. Daardoor is het zoowel geschikt voor degenen, die aan de lagere scholen en elders spraaklessen geven als een zeer practische wetenschappelijke legger, die men maar behoeft na te slaan, om voor dieper studie en grondiger behandeling van de verschillende spraakgebreken de uitvoeriger literatuur te vinden.
Zeer aan te bevelen voor jonge onderwijzers en onderwijzeressen.

N. J. Swierstra.

J. F. Hunsche, 3094.
RADIO HOOREN EN BEGRIJPEN. Geïllustreerd. *W. Versluys, Amsterdam,* 1926. (19.5×13.5) 39 blz. ing. f 0.50.

Dit boekje is bestemd als schoolboekje voor het zesde leerjaar. Of het hier voor geschikt is, zal de praktijk moeten uitmaken, de programma's zijn reeds zóó overladen. Maar in ieder geval is het zéér duidelijk en bevattelijk en we zijn het met schrijver eens, dat de jeugd toch wat van Radio dient te weten en te begrijpen, wil de afstand tusschen leven en school niet meer en meer worden vergroot. Dit eenvoudige schoolboekje, bevelen wij bovendien iedereen aan, die nog niets van Radio begrijpt. Legt men soortgelijke inlichtende werkjes misschien nog al eens met een zucht van niet-begrijpen ter zijde, deze verklaringen kan — omdat geen voorkennis wordt verondersteld — iedereen gemakkelijk volgen. *M. v. M.*

J. C. de Joode, 3095.
A. F. Mirande, e.a.,
MOZAIEK. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1926. (20×16.5) Deel I: 113 blz. deel II: 106 blz. deel III: 111 blz. deel V: 103 blz. deel VI: 111 blz. deel VII: 102 blz. deel IX: 119 blz. deel X: 104 blz. deel XI: 121 blz. deel XII: 130 blz. Per deel ing. f 1.—

Deze deeltjes zijn bedoeld als leesstof bij het letterkundig onderwijs op de lagere klassen van Gymnasia, Lycea en H.B.S. De keuze is veelzijdig en van een volstrekte neutraliteit ten opzichte van eenige levensbeschouwing. We vinden hier niet zoozeer algemeene bekende keurstukken, doch speciale verzamelingen én vertalingen uit de mythen en legenden-literatuur, welke laatste o.i. wel eenige opvoedkundige bezwaren inhouden voor de verbeeldingswereld onzer jeugd.
Hoe dit ook zij, we raden belanghebbenden aan, kennis te nemen van deze serie, waarvan het idee wellicht stimuleerend kan werken op onze R.K. samenstellers van bloemlezingen.

M.M.

Dr. J. B. Schepers, 3096.
H. J. Scholten,
DE KLEINE GIDS, INLEIDING TOT ONZE MOEDERTAAL. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1925. (19.5×13.5) 173 blz. ing. f 2.20, geb. f 2.60.

Onze jongens en meisjes zullen stellig deze prettig-geschreven hoofdstukken over rhythme, 't wezen van taal en spelling, de verhouding tusschen taal en denken, de woordvorming en de woordbeteekenissen — met smaak lezen en verwerken.

L. F.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

Chr. van Abkoude, 3097.
HET WATERKAMP. Geïllustreerd. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 4e druk: 1927 (20×15) 189 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.75.

We hebben allen eerbied voor 'n lichamelijk flink-ontwikkelde boy, maar als in 't leven van onze jongens al 't geestelijke op de achtergrond gedrongen wordt, zoodat ze 't als 'n ideaal beschouwen gefeliciteerd te kunnen worden als 'n flinke sportjongen, dan kunnen we niet anders dan 'n afkeurend oordeel laten hooren. En waar 'n schrijver in z'n boek zulke helden verheerlijkt, mogen we zoo'n werk niet onvoorwaardelijk aanbevelen.

Th. Wissing.

Chr. van Abkoude, 3098.
WILLEM'S VERJAARSGESCHENK. Geïllustreerd door Mevr. Broekman-Klinkhamer. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 5e druk: 1927. (19×13.5) 160 blz. ing. f 0.75, geb. f 1.20.

Wim, een goede, leuke jongen als honderd andere van zijn soort, met 't traditioneele clubje „trouwe vrienden". Maar, met hoofdstuk IV, waarin de slechte Daan zijn misdaad, den diefstal van Wim's konijntjes volvoert en een donkere vlek werpt op zijn al grauw jongensleven, krijgt 't verhaal ziel, spanning en een edele, mooie richting. Nu ontpopt zich Wim als een flinke jongen, die vergeven kan en den algemeen verachten, ongelukkigen „konijnendief" grootmoedig

de reddende hand toereikt, die hem zedelijk zal omhoog helpen en zijn leven goed en zonnig maken. Daan fleurt physisch en zedelijk op. Hij ook wil grootmoedig zijn uit dankbaarheid en toont zich heldfhaftig bij een brand op Wim's hoeve.
Dergelijke levensfeiten zijn van den besten evangelischen geest, de practische beoefening van de christelijke naastenliefde, ten koste zelfs van heldhaftige offers. *B. G.*

Gustave Aimard, **3099.**
HET OPPERHOOFD DER AUCAS. Vertaald uit het Fransch. Geïllustreerd door Chr. Rochussen. *D. Bolle, Rotterdam,* 5e druk: 1926. (23×16) 402 blz. ing. f 2.10, geb. f 2.95.
De drie eerste hoofdstukken geven den kubieken inhoud: Een Franschman op zoek naar een vrouw, waaraan z'n hart hangt, een Creoolsche, die hem ontsnapt is. Ontmoetingen op die reis in Amerika. Neutraal.
D.

Gerard van Assendelft, **3100.**
FREEKIE EN Z'N VRIENDEN. Geïllustreerd door Frans van Noorden. *St. Gregoriushuis, Utrecht,* 1926. Gregoriaantjes, (24×16) 204 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.90.
Mooi is de opzet, de strijd en de zege van Freekie geschilderd als hij met z'n vriendjes de redder wordt van 't tot ellende vervallen gezin der Stams. 't Verhaal, wordt er op ongezochte wijze 'n propaganda door, voor de drankbestrijding.
Mooi is ook 't vrijuit levende Katholicisme in 't landelijk Limburg geschilderd. Voor de jeugd benoorden de Moerdijk bijzonder aantrekkelijk om 't ongewone en onbekende.
Er loopt 'n prettige spanning door heel 't verhaal met een aangename afwisseling van luim en ernst. En passant maken we kennis met Limburgsch mijnleven.
Een rijk boek. Rijk aan nuttige kennis, rijker aan treffende en spannende momenten; 't rijkst aan vormende kracht voor onze Roomsche jeugd.
Keurraad voor R. K. Jeugdlectuur.

Truida Bruns, **3101.**
HANS EN SUZE. Geïllustreerd door Herman Moerkerk. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam,* 1926. Briljantjes, (23.5×15.5) 126 blz. geb. f 0.95.
Dr. Ronner woont op een dorp. Toen Suze voor den eersten keer naar school zou gaan, mocht Hans mee. Maar in plaats van naar school te gaan, gaan ze naar een oude, vroegere meid, die lezen noch schrijven kan en krabben daar samen Suze's lei vol. Den tweeden dag wordt het bedrog ontdekt en nu ging Suze echt naar school. Thuis spelen ze met Diaan, den hond. Maar deze werd al te wild en moest weg. Daags daarna kwam een nieuwe Diaan, „een zoon" van den vroegere. Ze deden hun best opdat „de zoon" „den vader" alle eer zou aandoen.
Verder vertelt de schrijfster alle kleine voorvallen uit het leven der kinderen tot ze eindelijk naar de stad moeten voor verdere studie.
Neutraal. *F.*

Jetske van der Burg-Hora Adema. **3102.**
JOKE GERRITSMA. Geïllustreerd door Nelly Spoor. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam,* 1926. Briljantjes, (23.5×15.5) 144 blz. geb. f 0.95.
Hoe men 't best 'n verwend jong kind kan opvoeden tot 'n flink meisje wil ons de schrijfster laten zien in de geschiedenis van Joke Gerritsma. De ouders waren wat al te gek met hun eenigst dochtertje en de opvoeding zou falikant uitgekomen zijn, zoo de kostschool niet als reddende engel was opgetreden. Daar leert Joke zich bedwingen, minder egoïstisch te zijn en zich te voegen naar anderen. De verschillende scènes uit 't kostschoolleven zullen met belangstelling door bakvischjes gelezen worden. 't Boek is bedoeld als neutrale lectuur.
Th. Wissing.

Edgard, **3103.**
HET WITTE MUISJE EN ANDERE VERTELLINGEN. Geïllustreerd door P. van Geldorp en Rob. Graafland. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1926. (21.5×16) 198 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.—.
Mythologie en historie, ernst en luim wisselen elkaar af, en niemand zal kunnen zeggen dat hij er niets van z'n gading vindt. Door z'n frissche kleurrijke taal blijft de verteller boeien, en weet hij de lezers vast te houden tot het einde toe. *Kr.*

Edgard, **3104.**
VAN KONING ORGELOES EN ANDERE VERTELLINGEN. Geïllustreerd door Rob. Graafland. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1926. (21.5×16) 21 bl.z ing. f 1.10, geb. f 1.60.
Edgard heeft hier eenige bekende sprookjes en vertellingen van Faber, Canton en Löns bewerkt voor de Nederl. jeugd. Ze zijn niet eenvoudig, maar geven de lezer wat te denken. En juist daarom, dunkt ons, zijn ze heel welkom bij de grootendeels slappe kost die in veel jeugdboeken wordt opgedischt. De bewerking is keurig: de sfeer van 't oorspronkelijke is behouden gebleven, wat 'n groote verdienste is; de taal is goed verzorgd.
Kr.

A. Gass-van der Hoop, **3105.**
DE VAN SENDENTJES. Geïllustreerd door David Tomkins. *Vroom & Dreessmann, Amsterdam,* 1926. Briljantjes. (23.5×15.5) 118 blz. geb. f 0.95.
Dit boek verhaalt de kleine voorvallen, die de familie van Senden meemaakt.
Nieuwe buren, gebroken ruiten, kleine deugnieterijen van de kinderen; hoe Wim padvinder wordt en een week gaat kampeeren in de hei te Lunteren, enz. *B.*

J. F. P. Jansen, **3106.**
LOUIS EN RODRIGO. Vertaald uit het Fransch. Geïllustreerd door Willem Wiegmans. *St. Gregoriushuis, Utrecht,* 1926. Gregoriaantjes, (24×16) 180 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.90.
'n Romantisch-historisch verhaal en dat speelt in de dagen van de beroemde katholieke koningen Ferdinand en Isabella. 't Gaat er fel toe in de wanhoopskamp, die de laatste Moorenhoofden voeren als opstandelingen na de onderwerping van 't koninkrijk Grenada. 'n Ridderlijk tournooi en 'n schelmachtig verraad van Don Louis de los Pradas... de afvallige Ulamalek, die aan 't einde als boeteling Franciscaner monnik wordt... de heldendood van de edele Alonzo d'Aguilar geëerd zelfs door de ridderlijke Mooren-

vorst El-Feri... de spannende avonturen van de jonge Rodrigo, die door zijn verraderlijke neef Louis aan de opstandelingen in handen gespeeld, de ontdekking van Don Louis verraadt; en de gevolgen ervan, waarbij zich 't schoone karakter van Rodrigo en z'n nobele christenzin ten volle ontplooit... 't is alles 'n pakkend romantisch geheel.
We gelooven, dat 'n gezonde jongen met nobele aspiraties nog wel de bekoring voelt van 't ridderlijke en 't heldhaftige. En mits geweld en brute kracht niet verheerlijkt worden bevelen we gaarne ridderverhalen aan voor de jeugd.

Keurraad voor R. K. Jeugdlectuur.

A. M. de Jong, **3107.**
BULLETJE EN BOONENSTAAK OP HET ONBEWOONDE EILAND. Geïllustreerd door G. van Raemdonck. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1926. (15.5 × 11.5) 210 blz. ing. f 0.65, geb. f 1.—.

Het boekje verhaalt hoe Bulletje en Boonenstaak aanlandden op het onbewoonde eiland en hoe ze den menscheneter tot onderwerping brachten. Robinson Crusoë was er maar een mannetje bij. Jammer dat Raemdonck niet 'n beetje kieschkeuriger is met z'n plaatjes.

B.

J. G. Kramer **3108.**
TOCH VRIJ, Geïllustreerd door Pol Dom. *De Gulden Ster, Amsterdam,* 1926. (23 × 16.5) 182 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.50.

Aldhelm en Gerebrand waren buren en woonden te Daventre (Deventer). Herhaaldelijk had de eerste aan Gerebrand geld geleend. Eens had Gerebrand in dronkenschap Aldhelm zwaar beleedigd en deze zou hem voor 't gerecht dagen. Gerebrand begreep, dat hij dan Aldhelm's lijfeigene zou worden. De pastoor zond Herico, den zoon van G. naar Nijmegen naar de school, voor het zoo ver kwam. Herico werd geen student, maar schildknaap van graaf Dirk. Hij streed mee tegen de Avaren en de Saracenen en trok ook naar Rome. Later kwam hij in Deventer terug. Vader was maar één nacht lijfeigene geweest en was weer vrij man. Herico kocht een hoeve, trouwde met de dochter van Aldhelm en werd hoofd van de gouwe. De schrijver is niet goed bekend met de katholieke gebruiken. Bij eene processie laat hij den paus te paard aan het hoofd rijden. Bij de kroning van Karel den Grooten tot keizer, bidt de keizer even in de kerk, wordt gekroond en verlaat dan maar weer gauw de kerk.
Van een H. Mis op Kerstmis is geen sprake. Jammer dat de schrijver de katholieke gebruiken niet kent. *F.*

Charles Major, **3109.**
TOEN DE RIDDERSCHAP IN BLOEI WAS. Vertaald uit het Engelsch door S. M. *Bootsma & Co., Den Haag,* 1926. (19.5 × 14) 270 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

Het boek is 'n aaneenschakeling van flirtpartijen rond Mary of andere dames aan 't hof, 'n gewirwar van intriges en pseudo-wijsgeerige uitspraken over de liefde tusschen man en vrouw... Een enkele keer 'n „Seitenhieb" op 'n dienaar der Roomsche Kerk.

Th. Wissing.

August Niemann, **3110.**
PIETER MARITS. Geïllustreerd. *D. Bolle, Rotterdam,* 10e druk: 1926. (23 × 16) 343 blz. ing. f 2.10, geb. f 2.95.

't Zijn de avonturen van een jongen kranigen Boer uit Transvaal, zooals de titel aangeeft, uit den tijd van den Transvaalschen worstelstrijd tegen het overmachtige Engeland, die hier worden beschreven. Van alles maakt de jeugdige held mee: komt onder de roovers en in gevangenschap bij de Zoeloe's, dient als soldaat in het Engelsche leger met het doel op de hoogte te komen met de wijze van oorlogvoeren der Engelschen, en maakt een veldslag mee tegen de Zoeloe's; — komt thuis te Petoria en doet als Boerenkrijger en spion den Engelschen veel afbreuk in de gevechten bij Langes-Neck en Schains-Hoogte en bij de bestorming van den Majubaberg. Bij iedere gelegenheid komt zijn schranderheid daghelder aan het licht: geen positie is voor hem zoo hachelijk, of hij weet er zich op meesterlijke wijze uit te redden. — De schrijftrant is onderhoudend en gemoedelijk. Vanwege een paar plaatsen en 't scherp geteekend protestantsche milieu, kan het boek niet zonder onderscheid aan onze 18-jarigen ter lezing worden aangeboden.

D.

Cor van Ossenbruggen, **3111.**
HOE 'T FLIP EN HENK VERDER GING. Geïllustreerd door B. Midderigh-Bokhorst. *G. B. van Goor Zonen, Gouda,* 1926. (24 × 16.5) 166 blz. geb. f 1.75.

Spontaan kinderlijk, mooi gevoeld en juist geteekend. Het kan ook best op zich zelf gelezen worden zonder de inleiding.
Kinderen uit de hoogere klassen der lagere school (12 à 13 jaar) vinden heel wat voedsel voor hun phantasie en de jongens geven een voorbeeld dat tot navolging prikkelt en prikkelen mag.

J. H. J. Uylings.

Anna Sutorius, **3112.**
LIEF EN LEED UIT EEN GROOT GEZIN. Geïllustreerd door Jan Wiegman. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1926. (25.5 × 17) 127 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.

Allerlei uit een kath.gezin van voornamen stand; maar meer dan de godsdienst schijnt de wereld er haar invloed te doen gelden: sport, wereldsche feesten en dans zijn er aan de orde van den dag. Bij de hoofdpersoon, Else, heeft ten laatste de godsdienst de overhand. 'n Aanvulling was wenschelijk bij het oordeel van de moeders over de kloosterroeping; b.v. een beroep op den biechtvader. Niettegenstaande het overwegend wereldsche zou menige karaktertrek van Else goeden invloed kunnen uitoefenen op jongelui boven 16 jaar. *B. v. B., pr.*

Anna Sutorius, **3113.**
VOOR KLEINE KLEUTERS. Geïllustreerd door Sijtje Aafjes. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1926. (28.5 × 22) 12 blz. ing. f 0.75, geb. f 1.10

Eenige aardige versjes van leuke illustraties voorzien vormen een prettig geheel. De kleuters leeren stelling de versjes vlug van buiten, want ze zijn eenvoudig en zeer bevattelijk terwijl men ze toch niet kinderachtig noemen zal. Voor kinderen van 'n jaar of acht een leuk prentenboek.

J. H. J. Uylings.

Zr. Maria Teresa, 3114.
KONINGINNETJE EN KONINGSBRUID, Geïllustreerd door Jan Wiegman. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1926. (25.5×17) 307 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.
'n Prachtwerk met hoog-voornaam aspect; 'n sieraad op 't gebied van Roomsche Jeugdlectuur. 't Is de levensbeschrijving van de lieve H. Teresia van Lisieux op meesterlijke wijze kinderlijkroerend vertelt. De dialoogvorm pakt al direct.
B. v. B., pr.

A. Vreeken, 3115.
AVONTUREN VAN PIET VAN GENT. Geïllustreerd door A. Beerends. *A. G. Schoonderbeek, Laren,* 12e druk: 1926. (25×16) 133 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.
Piet en Wim van Gent zijn de kinderen van een weduwe, die in een huis van den rijksten boer van Zandorp woont. De moeder redt de kinderen, toen het huis afbrandde, maar door de brandwonden, die ze opliep en door den schrik, werd ze ziek en stierf. De kinderen werden door het drijven van den rijken boer Bennings uitbesteed bij een dronkaard. Piet werd knechtje bij boer Bennings. De slechte behandeling thuis en bij den boer bracht de kinderen er toe te vluchten. Piet heeft het geluk boer Korthof een grooten dienst te bewijzen. Deze neemt de kinderen met toestemming van den neef en voogd van de jongens in zijn huis op en zorgt voor goed voor hen. Het boek is neutraal. *F.*

Marie C. van Zeggelen, 3116.
HET ZEEROOVERSJONGETJE, Geïllustreerd door Henr. Hubregtse. *G. B. van Goor Zonen, Gouda,* 3e druk: 1926. (20.5×14) 110 blz. ing. f 1.—.
Een aardig, onschuldig verhaal, dat jongens van 12 jaar of iets ouder, voor wie het bedoeld is wel graag zullen lezen, omdat zeeroovers er een rol in spelen. Het boekje heeft een uitgesproken protestantsch karakter, doordat een der hoofdpersonen een protestantsche zendeling is, die op een klein eiland in onze Oost woont en grooten invloed heeft op de bewoners van de eilandjes, waarover zijn werkkring zich uitstrekt. Het kan geen kwaad, dat onze jongens dat weten, als we er maar voor zorgen, dat zij daarnaast ook op de hoogte worden gebracht van het opofferend werk onzer eigen katholieke missionarissen.
J. W. M. Pasdeloup.

Ontvangen Boeken.

Leopoldone Bechstädt, 3117.
MET WATERVERF EN REDISPEN. Geïllustreerd. *Nitor, Utrecht,* 1926. (24×18) 24 blz. ing. f 0.75.

C. A. van Beek, 3118.
W. H. C. van Heek,
STEREOMETRIE VOOR ONDERWIJZERS-OPLEIDING EN HOOFDAKTE-STUDIE. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen,* 1926. (23.5×15) 108 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.25.

Jet de Boer-van Strien, 3119.
AVONTUREN VAN HANNY EN HANS. Geïllustreerd door F. Langeler. *H. Meulenhoff, Amsterdam,* 1926. Zonnige Uurtjes. (15×15.5) 67 blz. geb. f 0.65.

Jet de Boer-van Strien, 3120.
NIEUWE AVONTUREN VAN HANNY EN HANS. Geïllustreerd door F. Langeler. *H. Meulenhoff, Amsterdam,* 1926. Zonnige Uurtjes, (15×15.5) 69 blz. geb. f 0.65.

Ina Boudier-Bakker, 3121.
DE STRAAT. *P. N. van Kampen & Zn., Amsterdam,* 2e druk: 1926. Holland-Bibliotheek. (19×12.5) 142 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.
— Bc —

J. M. de Feyter, 3122.
DE NOORDZEE. Geïllustreerd. *P. Noordhoff, Groningen,* 1927. (20.5×14.5) 173 blz. ing. f 1.15, geb. f 1.50.

J. van Ham, 3123.
Dr. S. Hofker,
EEN NIEUWE NEDERLANDSCHE SPRAAKKUNST. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen* 1926. (22×15) Deel II: 179 blz. ing. f 2.10, geb. f 2.40.

Julius King, 3124.
BIRDS IN RHYME. Geïllustreerd. *Thomas Nelson & Sons, New York,* 1926. (27.5×20.5) 16 blz. geb. $. 0.75.

Prof. Dr. Ph. Kohnstamm, 3125.
DE NIEUWE SCHOOL. *P. Noordhoff, Groningen,* 1925. (25×16.5) 96 blz. ing. f 2.10.

Otto van de Maeze, 3126.
SCHEMERMANNETJE. Geïllustreerd. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1926. (13×19.5) Deel I: 43 blz. deel II: 60 blz. Per deel geb. f 0.75.

Karl Mauszner, 3127.
DÜRER-KALENDER FÜR KUNST UND KULTUR. Geïllustreerd. *Dürer-Verlag, Berlin-Zehlendorf,* 1926. (25×17) 224 blz. ing. M. 3.—.

Const. Meyer, 3128.
J. E. Berrington,
ENGELSCH HANDELSLEER-LEESBOEK. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1927. (20×13.5) 165 blz. ing. f 2.50.

Const. Meyer, 3129.
J. E. Berrington
BEKNOPTE ENGELSCHE SPRAAKKUNST. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1927. (20×13.5) 31 blz. ing. f 0.50.

Dr. W. Meyeringh, 3130.
Dr. A. D. Donk,
BEKNOPT LEERBOEK DER SCHEIKUNDE. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 7e druk: 1926. (23.5×15.5) 160 blz. ing. f 1.90.

Herman Middendorp, 3131.
Chr. M. Metzlar,
STIJL. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1926. (20.5×14) Deel II: 84 blz. ing. f 0.90, deel III: 102 blz. ing. f 1.—.

René Milan, 3132.
THE UNDYING RACE. Geïllustreerd. *Stanley Paul & Co., London, W.C.* 2, 1926. (17.5×11.5) 320 blz. geb. Sh. 2/6.
— Bc —

Dr. W. H. Moll, 3133.
DUITSCHE GRAMMATICA MET OEFENINGEN. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1927. (20×14) Deel I: 123 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.50. Deel II: 165 blz. ing. f 1.50, geb. f 1.75.

Nalim, 3134.
LES PUPILLES DE MISS GIDDILY. Geïllustreerd door Henry Morin. *Gautier & Langueraeau, Paris* 6, 1926. Bibliothèque de Suzette. (21.5×13) 125 blz. ing. Ffr. 5.85, geb. Ffr. 9.75.

— A —

Dr. G. Nolst-Trenité, 3135.
GUCK, SO WEISZT DU'S. Geïllustreerd. *H. D. Tjeenk-Willink & Zoon, Haarlem,* 1926. (19.5×13.5) 111 blz. ing. f 1.25.

W. H. Nijsten, 3136.
DE VRIJE EN DE GEREGELEMENTEERDE GYMNASTIEK. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen,* 6e druk: 1926. (19.5×12.5) XI-518 blz. ing. f 4.10, geb. f 4.50.

J. C. Opstelten, 3137.
OVERZICHT VAN DEN INHOUD VAN HOMERUS' ILIAS EN ODYSSEE EN VERGILIUS' AENEIS. *W.E.J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 3e druk: 1926. (20.5×14) 42 blz. ing. f 0.60.

J. Overtoom, 3138.
NATUURKUNDIGE AARDRIJKSKUNDE. Geïllustreerd. *W. Versluys, Amsterdam,* 1926. (19.5×13.5) Deel I: 53 blz. deel II: 53 blz. Per deel ing. f 0.60.

H. Pilon, 3139.
IN HET RIJK VAN VREUGD EN SMART. Geïllustreerd. *Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam,* 1926. (19.5×13.5) Deel I: 84 blz. Deel II: 95 blz. Deel III: 91 blz. Deel IV: 87 blz. Per deel ing. f 0.75.

D. J. Polak, 3140.
DIE BEIDEN STRASZENMUSIKANTEN. *J. Muusses, Purmerend,* 2e druk: 1926. (16×11.5) 74 blz. ing. f 0.60.

Dr. J. Prinsen, J. Lzn., 3141.
SCHETS VAN DE GESCHIEDENIS DER NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 7e druk: 1926. (20×14) 111 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.45.

C. B. A. Proper, 3142.
AN ENGLISH READING-BOOK. Geïllustreerd. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle.* 4e druk: 1926. (20.5×14) 176 blz. ing. f 1.65, geb. f 1.90.

Dr. Heribert-Reiners, 3143.
1000 JAHRE RHEINISCHER KUNST. Geïllustreerd. *Verlag der Buchgemeinde, Bonn,* 1926. (27×19.5) 303 blz. geb. M. 9.—.

W. J. Roelfsema, 3144.
DUR EN MOL. *P. Noordhoff, Groningen,* 1926. (21×15) 132 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

H. Johannes Baptista de la Salle, 3145.
LEIDRAAD VOOR KATHOLIEKE SCHOLEN. Vertaald uit het Fransch door Pr. Wolters. Geïllustreerd. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1926. Opvoedkundige Brochurenreeks. (19.5×15.5) 262 blz. geb. f 2.25.

Johan Schmidt, 3146.
DE KUNST VAN HET GRIMEEREN. *Hollandia Baarn,* 1925. (19.5×12.5) 70 blz. ing. f 2.25.

H. J. Spitzen, Jr., 3147.
Dr. D. H. Wester,
UITGEWERKTE RECEPTEN TEN GEBRUIKE BIJ OPWIJRDA'S RECEPTEERKUNST. *D. B. Centen, Amsterdam,* 9e druk: 1926. (21×15.5) 78 blz. ing. f 1.60.

Dr. A. van Thyr, 3148.
A. Scholtens,
REKENKUNDE VOOR KWEEKSCHOLEN. *J. B. Wolters, Groningen,* 1926. (23.5×14.5) 156 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.50.

J. Valentin, 3149.
L'AGRICULTURE EN GÉNÉRAL. Geïllustreerd. *La Bonne Presse, Paris* 8, 1927. (19×12.5) XIII-234 blz. ing. Ffr. 8.—.

J. J. Visser, 3150.
P. P. Paul,
VEILIG VERKEER. Geïllustreerd door M. Güthschmidt. *J. B. Wolters, Groningen,* 1926. (18.5×13.5) 120 blz. ing. f 0.90.

Ir. M. Voorzanger, 3151.
BEGINSELEN DER SCHEIKUNDE. Geïllustreerd. *H. D. Tjeenk-Willink & Zoon, Haarlem,* 1927. (23×15) Deel I: 116 blz. ing. f 1.75.

S. Zadoks, 3152.
C. H. van Zeggelen,
HANDELSRECHT. *J. Muusses, Purmerend,* 6e druk: 1926. (21×14.5) 239 blz. geb. f 3.—.

K. Zeeman, 3153.
INLEIDING TOT DE AARDRIJKSKUNDE VAN EUROPA. Geïllustreerd. *W. Versluys, Amsterdam,* 3e druk: 1926. (20×13.5) 87 blz. ing. f 0.95.

(Zonder naam), 3154.
ACTES DE BENOIT XV. Geïllustreerd. *La Bonne Presse, Paris* 8, 1927. (20.5×12.5) 250 blz. ing. Ffr. 4.—.

(Zonder naam), 3155.
BLADEN-CATALOGUS. *Rudolf Mosse, Amsterdam,* 1927. (29.5×20) 134 blz. gratis.

(Zonder naam), 3156.
DE HEILIGE EVANGELIËN EN DE HANDELINGEN DER APOSTELEN, Geïllustreerd door R. K., *R.K. Boek-Centrale, Amsterdam,* 1926. (14.5×10) XV-478 blz. geb. f 0.60.

(Zonder naam), 4157.
DWERG LANGNEUS, Geïllustreerd door Jan Wiegman en F. Langeler. *H. Meulenhoff, Amsterdam,* 1926. Zonnige Uurtjes, (15×15.5) 51 blz. geb. f 0.65.

(Zonder naam), 3158.
JAARBOEK DER ST. RADBOUDSTICHTING 1926. Geïllustreerd. *Comité St. Radboud-Stichting, Dijkstraat* 15, *Arnhem,* 1926. (24×15.5) 192 blz.

(Zonder naam), 3159.
SPROOKJES VAN BECHSTEIN, Geïllustreerd door Jan Wiegman en F. Langeler. *H. Meulenhoff, Amsterdam,* 1926. Zonnige Uurtjes, (15×15.5) 67 blz. geb. f 0.65.

(Zonder naam), 3160.
SPROOKJES VAN PERRAULT. Geïllustreerd door Jan Wiegman en F. Langeler. *H. Meulenhoff, Amsterdam,* 1926. Zonnige Uurtjes, (15×15.5) 62 blz. geb. f 0.65.

RECTIFATIE.

Op blz. 105 van het laatstverschenen nummer van *Boekzaal* gelieve men in het onderschrift bij Newman te lezen in plaats van 1844, 1821 en op blz. 106 in plaats van 1821, 1844.

■ PIANO- EN VIOOLONDERRICHT ■
voor eerstbeginnenden en meergevorderden
Jonge Dames of Kinderen intern.
B. PANITSCHEK, — Wilhelminastr. 67, Ginneken bij Breda

Gebr. v. Roosmalen
Edelsmederij van Kerkelijke Kunst en Altaarbouw
Oosterkade 21 - UTRECHT
Tel. 12861.

Drukkerij H. Bergmans & Cie
ARTISTIEK DRUKWERK
TILBURG.

VERSCHENEN:
P. Hilarion Thans
O. F. M.
DE LIEVE VROUWE
f 0.50.
LIL BLANC
f 0.40.
Alleenverkoop voor Nederland bij
ADR.M.KLEMANN
Boekverkooper
Broerenstraat 31, Arnhem

De Hollandsche Slagerijen
leveren uitsluitend de beste kwaliteiten eigen geslacht
Runds-, Kalfs- en Varkensvleesch
aan scherp concurreerende prijzen.
Kloosters en inrichtingen belangrijk minder.
Hertogstraat 109a
Telefoon 425.
Krayenhofflaan 210
Telefoon 1706.
NIJMEGEN.

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

Electr. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT
IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. F. Smits-Salters
Vuchterstr. 122, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

Chocolaterie Kerzen, Groote Oord 4, Arnhem

MAISON KASTROP
MODE-INSTITUUT VOOR KNIPPATRONEN NAAR MAAT.
in ieder gewenscht model. Onberispelijk vallende coupes.
Club- en Privaatlessen in patroonteekenen naaien en handwerken
BUSSUMMERSTRAAT 46 — HILVERSUM

FIRMA D. BRANDSMA — HILVERSUM
Vernikkel-inrichting, Verkoperen,
Bronzen, Emailleeren enz.
GROEST 82a TEL. 1642
Opmaken van kerk en andere ornamenten.

HET ADRES VOOR UW WASCH.
Spec. Autodienst voor A'dam en Omstreken.
Stoomwasscherij „HELDER"
Zwanenburg-Halfweg Tel. 51
Met aparte afd.
HEERENFIJNGOED.

Wed. H. M. Verheul & Zonen
Scheepmakersdijk 22
Haarlem, Telef. 10157
Handel in
Zand en Grint, Gus- en Duinzand
EN GROS EN DETAIL

Bloemenmagazijn ,,OUDWIJK"
G. E. Hoenderdaal
Oudwijkerveldstr. 114, Utrecht
Bloemwerken, Losse Bloemen, Kamerplanten,
Aanleg en onderhoud van Tuinen.

Prijsvermindering Verhuizingen.
Door bijzondere combinatie zijn wij in staat
VERHUIZINGEN
uit te voeren tegen de meest concurreerende prijzen.
over geheel Nederland, onder garantie.
Fa. KUIJER en Co.
Maastraat 80 Telef. 14619
UTRECHT.

☞ BEL OP: 14075,
Verhuren van Luxe Automobielen.
Garage Oudwijk, Oudwijkerveldstr. 120, einde Limburg Styrumstr.
Dag en Nacht geopend. UTRECHT. J. HOGEWEG

N.V. Fabriek van verpakte Voedings- en Verbruiksartikelen „HOLLAND" - Tilburg
Puddingpoeder
Ice Creampoeder
Roompoeder
Custard Powder

Coöp. Stoomzuivelfabriek „ST. LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

ROL- EN PRUIMTABAKSFABRIEK
JOS GARÉ, BEEK bij Maastricht
Gebruikt uitsluitend Garé's onovertroffen pruimrollen en pruimtabakken

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

J. B. WOLTERS
GRONINGEN, DEN HAAG

De Nederlandsche Dialecten in den loop der Eeuwen

Een verzameling van historische dialectbloemlezingen, onder leiding van
Dr. JAC. VAN GINNEKEN
Hoogleeraar te Nijmegen

Zoo juist verschenen:

DEEL I

HET WESTVLAAMSCH

VAN DE OUDSTE TIJDEN TOT HEDEN

door

JOZEF JACOBS

Lid der Koninklijke Vlaamsche Academie

Met uitslaande kaart

Prijs, gebonden . . . . f 6,50
Bij inteekening op minstens drie deelen . . . . . . f 5,90

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. K

BRITANNIA - GERMANIA - GALLIA

BRITANNIA.

Leerboek der Engelsche Taal
door
Dr. H. G. DE MAAR.

The Britannia Primer geill. . f 1.95
Britannia I 6e druk geill. . . f 2.90
Britannia II 2e druk geill. . . f 3.25

Woordenlijsten
bij The Britannia Primer f 0.60.
Bij Britannia I, 4e druk en
bij Britannia II 3e druk à f 0.65.

Op tal van inrichtingen met succes in gebruik.
De rijke inhoud, de zorgvuldige bewerking en nette uitgave zullen deze boekjes nog menigen druk doen beleven.
St. Bonaventura. L. v. d. BIESEN.

K K

GEEN BETERE DAN:

Utermöhlen's

Verbandstoffen

Zij munten uit door uitstekende kwaliteit en volkomen betrouwbaarheid. Elke verpakking draagt ons gedeponeerd fabrieksmerk.

KON. FABR. VAN VERBANDSTOFFEN

N. V. v. h. UTERMÖHLEN & Co.

AMSTERDAM.

Nieuwe Serie Wandplaten

NEDERLANDSCH OOST-INDIË.

ACHT PLATEN

gedrukt naar schilderijen van Menno van Meeteren-Brouwer. Formaat 85 × 115 cM., waarbij

ACHT HANDLEIDINGEN

door J. Koning met medewerking van D. Wouters prachtig geïllustreerd met reproducties naar fotografieën
Prijs der Handleidingen f1.75. Bij de plaat besteld f1.25

JUIST VERSCHENEN:

de Achtste Serie van 4 platen van de Aardrijkskundige Wandplaten v. Nederland

van R. Schuiling en J. M de Feijter.
Plaat 29. Beeklandschap bij Winterswijk door *Jan Sluyters.* — Plaat 30. De St. Pietersberg door *Louis Bron.* — Plaat 31. Ven bij Oisterwijk door *H. J. Wolter.* — Plaat 32. Groentenveiling te Loosduinen door *P. v. d. Hem.*
Handleidingen ter perse; prijs f **1.25**
Bij de plaat besteld . . . f **0,90**
Van beide bovenstaande uitgaven is de prijs per plaat
LOS F 3.40, OP KARTON F 4.40
Ook verkrijgbaar met afneembare houten rollen, systeem Keiser. — Op aanvraag *gratis* verkleinde reproducties verkrijgbaar.

P. NOORDHOFF, Groningen

Al uwe boeken en bladen levert U het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD
DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692
ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO
No 9 1 MEI 1927

LENI RIEFENSTAHL

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s! (Zie blz. 3.)
f 3000.— bij overlijden. f 5000.— bij geheele invaliditeit. f 1000.— bij gedeeltelijke invaliditeit.

UITGEVERIJ

KUNSTHANDEL

N.V. Boekhandel Triborgh

STATIONSSTRAAT 31 — TILBURG
TELEFOON INTERC. 1233

LEVERT ALLE BINNEN- EN BUITENLANDSCHE BOEKWERKEN EN TIJDSCHRIFTEN DOOR GEHEEL NEDERLAND EN KOLONIËN

POSTREKENING 50800

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

Hochaktuelle Neuerscheinung!

Das Problem der Industriemenschenseele behandelt das neue Werk

Im Schatten der Schlote

Versuche zur Seelenkunde der Industriejugend
Von Heinrich Kautz

296 Seiten. 8°. Broschiert M. 5.-. Gebunden M. 6.-.

Bei unsern Studien haben wir uns leider allzusehr abgegeben mit Verhältnissen und mit Menschen, welche heute durch die Geschichte überholt sind. Die Seele des Industriearbeiters, die wurde uns nur wenig geschildert. Den meisten von uns, die heute gezwungen sind in einer Industriegegend zu wirken, ist es darum noch nicht vollgelungen, in die tiefsten Tiefen der Persönlichkeit der Bergleute, Gelegenheitsarbeiter, u. s. w. hineinzusehen. Kautz will uns dazu verhilfen. Auf 270 Seiten fazziert er Seele und Körper, Innen- und Aussenwelt des Bürgers der Industriegegend. Er tut es mit einer innigen Liebe zu diesen Armen, und mit einer genialen psychologischen Begabung und mit einer Kenntnis der Gesetze des Geistes- und Wirtschaftslebens, welche die Lektüre des sehr wertvollen Buches zu einem grossen Genuss machen.

VERLAGSANSTALT BENZIGER & Co. A.-G.
Einsiedeln, Waldshut, Köln a. Rh., Strassburg i. E.

Durch alle Buchhandlungen.

INHOUD:

Anton v. Duinkerken *Het leven van François Villon.*
A. v. Delft. . . . . *Een toekomstroman.*
Gerard Knuvelder . . . . *Kristen-synteze.*
Dr. Alph. Mulders. . . . . *Langs Nijl en Jordaan.*
Leo Fens . . . . *Heyermans' Duczika.*
W. v. d. Griendt . . . . *Nicolaas Gogol.*
J. A. M. Everwijn . . . . . *De schalmeiende dood*
Russische Redacteur
Nieuwste verschijnselen in de Sovjet-literatuur.
Hein Hoeben. . . . . *Metropolis.*
UIT BOEK EN BLAD:
Ook een Spinoza-herdenking. — De Vrije Bladen. — Les Nouvelles Literaires.
VERSCHEIDENHEDEN:
Kardinaal Pfiffl en de Film. — De Groote Parade. — De onleesbare hand. — Jakob Schaffner. — Verkeerd begrepen. — De prijs van Amsterdam.— Pestalozzi.
CORRESPONDENTIE.

In meinem Verlag ist erschienen:

PHILOSOPHIE DER TECHNIK

VON

Dr. FRIEDRICH DESSAUER

o.ö. Professor an der Universität Frankfurt/M.

VIII und 180 Seiten, geh. M. 5.—, gebd. M. 7.—

„Unsere Zeit ist erfüllt von einem grossen Widerspruch gegen die Technik, die man beschuldigt, Urheberin der Mechanisierung und Veräusserlichung unseres Lebens zu sein. Est ist Dessauers Absicht, zu zeigen, dass dieses Urteil ungerecht ist, das vielmehr die Technik ein wesentlicher Faktor, ja sogar der grundlegende Faktor aller Kultur, nicht nur der äusseren Zivilisation ist,..... Mehr als 70 % der europäischen Kulturmenschheit sind heute im Dienst irgend welcher Technik. Diesen allen bietet Dessauers Buch wohl zum erstenmale eine wirklich voll befriedigende philosophische und weltanschauliche Vertiefung ihres Berufs, eine volle Würdigung desselben, auf die sie stolz sein können".

Prof. Bavink im Hannoverschen Kurier.

Verlag von Friedrich Cohen in Bonn am Rhein

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Gratis Verzekering tegen Ongevallen voor onze Abonné(e)'s

f 3000.— bij overlijden,

f 5000.— bij geheele invaliditeit, f 1000.— bij gedeeltelijke invaliditeit.

(Voor porto en administratie 25 cent aan postzegels bijsluiten).

ALGEMEENE VOORWAARDEN VAN VERZEKERING.

Art. 1. DE NIEUWE HOLLANDSCHE ALGEMEENE VERZEKERINGSBANK (NIEUWE HAVBANK) is krachtens overeenkomst met Het Nederlandsche Boekhuis te Tilburg verplicht tot uitkeering voor de geldelijke gevolgen van het lichamelijk letsel, dat verzekerde op eenigen spoorweg, respectievelijk tramweg, daardoor mocht overkomen, dat de spoortrein, respectievelijk wagon of tramrijtuig, waarvan verzekerde gebruik maakt, door een ongeval wordt getroffen (als botsing, ontsporing, breuk van een as, enz.) voor zoover het ongeval de onmiddellijke en eenige oorzaak blijkt te zijn van den dood van verzekerde of van diens geheele of gedeeltelijke invaliditeit, een en ander als nader in artikel 8 is omschreven, zonder dat eenige ziekte, van welken aard ook, of andere omstandigheden daartoe hebben meegewerkt.
Bij het aanspraak maken op uitkeering rust de bewijslast van het ongeval op den verzekerde, of bij overlijden op de rechthebbenden op de uitkeering.

Art. 2. Met spoor- en tramweg worden gelijk gesteld locaalspoorwegen, stadsspoorwegen, electrische-, gas-, stoom- en paardentrams, autobussen, taxi's, ondergrondsche- en andere spoorwegen, een en ander mits geregeld dienende tot openbaar middel van personenvervoer.
Het rijdend personeel van eenig bovengenoemd vervoermiddel of van slaap- en eetwagens, benevens het op zoodanig vervoermiddel dienstdoend personeel der posterijen is van deze verzekering uitgesloten. De verzekering is geschorst wanneer tijdens den duur dezer verzekering een verzekerde zoodanige betrekking uitoefent.

Art. 3. Deze verzekering geldt voor die abonné'(e)s op „Boekzaal der Geheele Wereld", die aan Het Nederlandsche Boekhuis te Tilburg schriftelijk kebben kennis gegeven van deze verzekering gebruik te willen maken en als bewijs dat zij onder deze overeenkomst zijn begrepen van Het Nederlandsche Boekhuis een Bewijs van Inschrijving hebben ontvangen. Onder abonné(e)'s worden ook verstaan: redacteurs, medewerkers, uitgever, zoolang deze als zoodanig in functie zijn en een abonnement ontvangen, hetzij gratis, hetzij geheel of gedeeltelijk voor rekening; verder de adverteerders, die in de onmiddellijk achtereenvolgende no.'s met 'n annonce voorkomen, en bewijsnummer krijgen toegezonden. Een en ander volgens de Alg. Voorwaarden, dus ook uitsluitend op aanvrage.
De verzekering voor die abonné(e)'s gaat in acht dagen na dagteekening van bedoeld bewijs van inschrijving, des middags te 12 ure, terwijl de verzekering eindigt op den dag, waarop de verzekerde ophoudt zijn abonnementsgeld op „Boekzaal der Geheele Wereld" te voldoen, of waarop Het Nederlandsche Boekhuis geen gratis verzekeringen meer aan abonné(e)'s aanbiedt of wel de Nieuwe Havbank deze verzekeringen niet meer zou waarborgen of dat hem deze verzekering door Het Nederlandsche Boekhuis of de Nieuwe Havbank mocht worden opgezegd, op welken dag deze verzekering dan voor hem geheel zal vervallen en krachteloos worden.

Art. 4. De verzekering is van kracht voor spoor- en tramongevallen over de geheele aarde, met uitzondering van streken, waar oorlog is of onlusten heerschen.
De verzekering geldt niet voor personen onder 16 en boven 65 jaar.

Art. 5. Wanneer een ongeval als waartegen bij de polis is verzekerd, heeft plaats gehad, moet door den verzekerde of zijn rechtverkrijgenden binnen 7 dagen daarna worden kennis gegeven aan de Nieuwe Havbank te Schiedam per aangeteekenden brief, omvattende een uitvoerig en zooveel mogelijk volledig bericht omtrent plaats en tijd van het ongeval, de voorloopig merkbare gevolgen er van en de verblijfplaats van verzekerde, benevens een bericht van den behandelenden arts.
Verzekerde is verplicht onmiddellijk geneeskundige hulp in te roepen of aan te nemen zoo deze hem reeds werd aangeboden en voor doeltreffende verpleging zorg te dragen.
Hij moet onder genees- of heelkundige behandeling blijven totdat hij geheel hersteld is, en alle voorschriften van den dokter stipt opvolgen. Zoo noodig moet hij zich in een ziekenhuis doen opnemen. Is door het niet terstond inroepen van genees- of heelkundige hulp of doordien de patiënt de voorschriften van den dokter niet behoorlijk opvolgt, nadeelige invloed op zijn genezing ontstaan, dan houdt alle recht op schadevergoeding op. Bij niet inachtneming van den termijn van 7 dagen voor de kennisgeving, gaat elke aanspraak op schadevergoeding ter zake van het voorgevallen ongeval verloren, tenzij ten genoege van de Nieuwe Havbank blijken mocht, dat het dengene, die uit de bestaande verzekering aanspraken kan doen gelden, onmogelijk was de genoemde kennisgeving op tijd aan de Nieuwe Havbank te doen toekomen, doch dat niettemin de meest mogelijke spoed is betracht.
Onbekendheid met het verzekerd zijn of met deze Algemeene Voorwaarden van Verzekering geldt niet als onmogelijkheid van tijdige aangifte.

Art. 6. De verzekerde, respectievelijk degenen, die op uitkeering aanspraak maken, zijn verplicht aan de Nieuwe Havbank en aan de door haar aangewezen vertegenwoordigers alle medische attesten welke door de Nieuwe Havbank mochten worden gevraagd en naar hun beste weten alle gewenschte inlichtingen, betreffende het ongeval en de daaruit ontstane gevolgen te verstrekken, te allen tijde de geneesheeren der Nieuwe Havbank te ontvangen, in alle opzichten het onderzoek van den gedooden of gekwetsten verzekerde mogelijk te maken en voorts opgave te doen van personen, die eenig licht aangaande het ongeval kunnen verspreiden.

Art 7. Onverminderd de bepalingen van Art. 5 en 6 moet, ingeval van een ongeval, den dood ten gevolge hebbende, een overlijdensacte worden overgelegd, benevens het bewijs van inschrijving.
Tevens zal de Nieuwe Havbank een lijkschouwing (sectie) kunnen eischen.
Aan dezen eisch zal moeten voldaan worden en de noodige stappen daartoe zullen bij de betreffende autoriteiten moeten worden gedaan op verbeurte van elke aanspraak op uitkeering.
De kosten van een eventueele lijkschouwing (sectie) komen ten laste van dengene, die uit de bestaande verzekering aanspraak kan doen gelden.

Art. 8. De Nieuwe Havbank keert uit:
A. bij overlijden van verzekerde binnen 90 dagen na het ongeval en als direct gevolg daarvan een bedrag van f 3.000.—.
Deze uitkeering geschiedt aan de weduwe van den overleden verzekerde, is deze reeds overleden dan aan zijn kinderen en bij gebreke van die, aan zijn ouders en eindelijk aan zijn broers en zusters.
B. bij blijvende geheele invaliditeit als rechtstreeksch gevolg van, en geconstateerd binnen 90 dagen na het ongeval, aan den verzekerde een bedrag van f 5.000.—.
Voor blijvende geheele invaliditeit geldt uitsluitend het verlies van beide oogen, beide armen, beide beenen of één arm en één been, door amputatie boven den pols of enkel.
C. bij blijvende gedeeltelijke invaliditeit als rechtstreeksch gevolg van, en geconstateerd binnen 90 dagen na het ongeval, aan den verzekerde een bedrag van f 1.000.—.
Voor blijvende gedeeltelijke invaliditeit geldt uitsluitend het verlies van één oog, één arm of één been, door amputatie boven den pols of enkel.
Het verlies of wel de beleediging van een vóór het ongeval reeds verminkt, gebrekkig of onbruikbaar lichaamsdeel of orgaan, geeft geen aanspraak op uitkeering wegens blijvende invaliditeit. Zoodanig lichaamsdeel of orgaan wordt bij de vaststelling der uitkeering als nog aanwezig en bruikbaar beschouwd.

Art. 9. Is de verplichting der Nieuwe Havbank tot uitkeering en het bedrag der schadevergoeding vastgesteld, alsmede de legitimatie der tot ontvangst gerechtigden geschied, dan volgt betaling binnen 8 dagen.
Uitkeering voor blijvende invaliditeit geschiedt niet, zoolang naar de meening van den Geneeskundigen Adviseur der Nieuwe Havbank vrees bestaat voor overlijden als direct gevolg van het ongeval.

Art. 10. In geen geval kan door één verzekerde of diens, in art. 8 aangeduide, nagelaten betrekkingen krachtens meer dan één abonné(e)-verzekering uitkeering worden gereclameerd, ook al waren meerdere bewijzen van inschrijving te zijnen name afgegeven.

Art. 11. Niet nakoming van of in strijd handelen met de vorenstaande bepalingen ontslaat de Nieuwe Havbank van elke verplichting tot uitkeering.

Art. 12. Wanneer een schadevergoeding niet binnen een jaar, nadat de Nieuwe Havbank de rechtmatige vordering er van heeft erkend, in ontvangst is genomen, vervalt zij aan de Nieuwe Havbank.
Van geen som, die verschuldigd is door de Nieuwe Havbank, zal intrest betaald worden, ook niet in gevallen, waarin die anders volgens de Wet verschuldigd zou zijn.

Art. 13. Alle geschillen, welke uit deze overeenkomst voortvloeien tusschen de Nieuwe Havbank en de(n) verzekerde of diens in art. 8 aangeduide nagelaten betrekkingen, zullen worden beslecht in hoogste ressort volgens de Nederlandsche wet door drie scheidslieden, Nederlanders, te benoemen door ieder der beide twistende partijen één scheidsman en de derde door de beide aldus gekozenen, of, bij verschil van meening dezen derde door den bevoegden rechter, zullende elk der partijen haar eigen kosten dragen, benevens de helft van het honorarium der scheidslieden.

N.B. Het Nederlandsche Boekhuis verklaart nadrukkelijk in deze geenerlei risico, welk dan ook, te aanvaarden en slechts op te treden als middelaar tusschen de Nieuwe Havbank en de(n) verzekerde, zonder ooit voor iets aansprakelijk gesteld te kunnen worden.

Aan Het Nederlandsche Boekhuis, Afd. Verzekering, Tilburg.

Mijne Heeren,

Ondergeteekende, oud .... jaar, van beroep ....
abonné(e) op BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, welk tijdschrift wordt betrokken
rechtstreeks van de admin. te Tilburg / *door tusschenkomst van Boekhandel ....* *wenscht in aanmerking te komen voor de gratis verzekering: f 3000.— bij overlijden, f 5000.— bij geheele invaliditeit, f 1000.— bij gedeeltelijke invaliditeit, volgens de Algemeene Voorwaarden van Verzekering. Voor porto en administratiekosten zijn in den brief 25 cent aan postzegels bijgesloten.*

Voornaam en naam .... *Abonné(e) / Adverteerder / Medewerker*

Straat en huisno.: ....

Stad en datum: ....

Duidelijk schift a.u.b. Inzenden als brief. Het overtollige doorstreepen. Adverteerders, alléén voor zoolang in achtereenvolgende afleveringen zonder onderbreking geannonceerd wordt.

CENTRAAL BUREAU DER UITGAVEN BETREFFENDE DE
H. THERESIA VAN 'T KINDJE JEZUS
LISIEUX (FRANKRIJK)

Filiaal voor België, Holland en Het Groot Hertogdom Luxemburg: Groote Markt 15, BRUSSEL
Het Centraal Bureau heeft het algemeen Depôt van al de uitgaven (boeken, prentjes, beelden medailles, verschillende voorwerpen, enz.) vergund door de Carmel van Lisieux.

VRAAGT PRIJSOPGAVE

MODELSLAGERIJ G. BANNENBERG
KLEINE BERG 33, EINDHOVEN, TELEFOON INT. 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds-, Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastories, door het geheele land.
VRAAGT PRIJSCOURANT EN CONDITIES.

Firma Grippeling & Co
B. BROM
Keizersgracht 196,
Amsterdam, Telefoon 42771
THEE- EN KOFFIEHANDEL
Speciale condities voor
R.K. Instellingen.

N. V. METABANK
(MERCANTIEL-, EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661
DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK
ALLE BANKZAKEN

Een belangrijke uitgave.

LICHT

onder hoofdredactie van JOHN KOOY, met medewerking van diverse deskundigen en autoriteiten.

„*Licht*" wil een wegwijzer zijn; het zal in een wisselende reeks van afbeeldingen en beschrijvingen al het groote en levende, al het merkwaardige en belangwekkende toonen, dat deze tijd en vroegere eeuwen aan kennis en schoonheid hebben opgeleverd. Maar het zal niet alleen nieuwe indrukken en nieuwe kennis verbreiden, het zal de feiten ook ordenen en rangschikken en den innigen samenhang en het omvattend verband, dat den geheelen berg van kennis tot een eenheid maakt, in het licht stellen." De redacteur staat voor een zware en verantwoordelijke taak. Wij hopen, dat hij ook katholieke deskundigen aan zijn werk zal weten te verbinden, zoodat wij niet den stervenden Goethe behoeven na te zeggen: „Mehr Licht". *Boekzaal der geheele wereld.*

Hoeveel kost „Licht"?

Hoeveel kosten meer dan 3300 bladzijden met meer dan 5000 gekleurde en ongekleurde platen, verdeeld over 104 afleveringen in evenveel gekleurde en telkens verschillende omslagen? Hoeveel kost dit boekwerk, waarvoor mooie stempelbanden in linnen of halfleer verkrijgbaar worden gesteld en dat, gebonden in vier zware deelen, een sieraad vormt voor elke boekenkast.

Niet meer dan 35 cent per week, f 1.50 per maand of f 4.50 per drie maanden gedurende twee jaar.

In Denemarken verscheen twee jaar geleden een uitgave van gelijke strekking en omvang en bereikte binnen enkele maanden een oplage van meer dan 120.000 exemplaren, waarvan alleen in Kopenhagen 38000. Dat moet in Nederland ook kunnen!

Abonnementen kunnen bij iederen boekhandelaar en bij den Uitgever: W. DE HAAN, Rembrandtkade 35, Utrecht, worden besteld. De afleveringen zijn niet los verkrijgbaar.

W. DE HAAN - UTRECHT.

Populair-geneeskundig Handboek

Homoeopathie in de Praktijk

door Dr. Med. J. VOORHOEVE.
6e druk, 560 blz. met 264 illustraties.
Deze nieuwe druk behandelt ongeveer 400 ziekten.
Het ALFABETHISCH REGISTER is een wegwijzer, die dadelijk doet vinden, wat men zoekt.
IN ZEER SOLIDEN BAND f 6.90
Geïll. boekencatalogus op aanvrage GRATIS.
Uitgave: La Rivière & Voorhoeve, Zwolle, Postgiro 8419

R. K. JEUGDBIBLIOTHEEK
Uitgave Van Putten en Oortmeijer, Alkmaar
In deze serie zijn de navolgende boeken verschenen, welke met onverdeeld schitterende recensies de lezende jeugd worden aanbevolen; leeftijd 10-16 jaar.
De Erfgenaam door *Cecilia.*
Aranka door *Cecilia.*
De Jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg.*
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits.*
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia.*
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen.*
Blanke wegwijzers door *Cecilia.*
John, Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz.*
Alle boeken zijn door den Keurraad goedgekeurd.
PRIJS PER DEEL f 1.25. Gebonden f 2.00.
Per abonnement van 12 deelen f 12.00 en f 20.00.

Abonneert U op
„WIJ"
Katholiek Maandblad
Abonnementsprijs
2.50 gld. per jaar
12 afleveringen van 32 pag. op opdikkend papier gedrukt.
Proefnummer kosteloos.
ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG

DRIE ROMANS
voor één daalder
Dora Musbach:
HET GEHEIM
Marie Metz-Koning:
WINNIE
Therèse v. Arendsberg:
OP SLOTENBURG
verzendt franco per post na ontvangst van f 1.50 (Postrekening No. 30120)
de Uitgever
G. J. Slothouwer,
Amersfoort.

GARAGE CENTRAAL
C. VAN DONGEN-JONKERS, — BREDA
WILHELMINASINGEL 46, Telefoon 732
De meest Luxe Verhuurinrichting hier ter stede.
Stallen, repareeren en onderhouden.
Garage dag en nacht geopend.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN
CENTRALE ARNHEM
HET ADRES VOOR ALLE INRICHTINGEN
VRAAGT PRIJS OF MONSTERS

HERMAN KROES & ZOON
ARCHITECTEN
AMERSFOORT

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

Zaadhandel Wed. H. v. d. Bogaard
NIJMEGEN, Molenstr. 1, Gevestigd 1870
Kloosters en Gestichten extra kortingen

STOOMWASSCHERIJ „OUDENRIJN"
C. DE RIJK, Merwedekanaal 5, Tel. No. 10707
UTRECHT

Stoomwasscherij „Rijnoord" te Odijk.
Dames! Doet uw voordeel, en laat uw ***wasch*** behandelen door ***ons*** en U zult tevreden zijn. Zeer billijke tarieven. *W. van Setten, Odijk.*

LINA VAN DORST
TET. MOLENSTRAAT 21 — BREDA
Ondergoederen op maat. Huwelijksuitzetten.
Tafel- en Huishoudgoederen. Billijke Prijzen.

VICTORIA-WATER
OBERLAHNSTEIN
Uitstekend te vermengen met wijn of vruchtensappen

PETIT & FRITSEN
KLOKKENGIETERS
AARLE-RIXTEL (N.Br.)

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

HET LEVEN VAN FRANÇOIS VILLON.

Francis Carco.

Weerloos gesteld door een gril van de schepping, stond hij, half voor de grap en half uit ernst, op de breuk van de tijden, alléén; zijn glimlach kaatste regenbogen in zijn tranen. Toen de liefde gestorven lag — en nog was de haat niet geboren — voelde hij zich belachelik misplaatst als Caspar Hauser uit *Sagesse*: ...suis je né trop tôt ou trop tard?... en hij liet de beweging haar gang gaan, langs hem, over hem heen.

Hij kon het niet helpen (immers: weerloos gesteld door een gril van de schepping) en 't was hem, of dit *zijn* leven niet was. Een spel van anderen en hij een andere, die hem speelde. Of een verre vroegere droom, die tot werkelikheid was geworden, en nochtans een droom... maar zijn hart was gewekt. Zijn hart doolde rond door Parijs en wist niet, dat de handen stalen en de voeten vluchtten. Zijn hart had geen deel aan de rest, had niets dan het simpel vermoeden, dat zijn ogen schreiden om het lachen van zijn mond. Hij was eenvoudig een paskwil. Driehonderd jaar te vroeg geboren, om Pierrot te heten en toch reeds te laat, om op de treden van een vorstentroon een droogkomieke slaaf te kunnen zijn. Hij was iets toekomstigs en was iets voorbij's. Hij was het ingehouden snikken van de late middeleeuwen en de luide lach der nieuwe tijden. Hij was het geloof en de wanhoop tezamen. Wat kon hij meer doen dan dansen en wenen? de schone nacht verdelen tussen hemelse maanlichtekstazen en lusten der aarde? Wat kon hij zijn, die geen heilige was, dan een zwevende schoelje? en drager van verlangens naar bestendiging, geboren uit de zekerheid van aller dingen einde? Niets wist hij verder te doen met dit leven, dat was of het hem niet behoorde, en voorbijging, voorbij als het andere, heen als een droom — want hij was een weerloos gestelde.

Zijn leven! Het vormeloze monster met de zeven nieuwe koppen elke week, alleen geschapen en getogen om hem op en neer te smakken en hem ransel uit te delen en dat hij niet bevechten kon, maar altijd voelde als lauw water aan zijn lijf en als een zee, in heffing en in daling, verrukking en pijn, langs schavot en galg, altijd bewegend, hèm bewegend, en altijd aan alles voorbij.

... En wijl zij heengaan zullen wij geradbraakt zijn aan alle dingen, waaraan wij ons hechtten...

Zijn leven! Schalkse glimlach boven de benedendeur van wrakke kroegen en pezenpijn op folterbanken; nachten van angst in huiverige kerkportalen en nachten van wroeging in kerkers; nachten van lust in bordelen en nachten van tranen, geschreid om 't verdriet, dat zijn misdadigheid zijn moeder aandeed. En plotseling een avend van gebed en ingetogenheid, waarop hij schreiend verzen schreef à la requeste de sa mère pour prier notre Dame:

Vierge portant sans rompure encourir
  le sacrament qu'on celèbre à la messe...

De geest was gewillig, maar groot de verleiding. Een nieuwe, harde lach; een vriendendronk, een al te vrolik lied... zijn leven!

Huilend onder een galg, waar het lijf van Colin de Cayeulx hangt te rotten en mijmerend ivoren mijmeringen van voorbijgang: het eeuwige dooien der sneeuw van de vorige dag... helaas! Verdreven ging hij te voet harde wegen, schooiend zijn brood, maar missend de hooghartigheid tot ondankbare klachten om de zoute smaak van andermans mondkost en de verzwaarde gang op de trappen van andermans woning, en hij deed kramersnering in de zelfgekleurde plaatjes, die hij zingend veilt- ,,ziet, al de schone kleuren van een kathedrale-venster leefden in die vrouwekleren en al de schone deugden van een wierookwalm in deze vrouweharten: Flora, de bloeiende Romeinse, Archipiada, Thaïs en Echo met de tere galming van haar stem, de zeer geleerde Heloïse en de vermetele, die Buridan deed werpen van de Seinebrug

  et Jehanne la bonne Lorraine
  qu'Anglois buslèrent à Rouen;
  où sont ils, Vierge souveraine?
  Mais où sont les neiges d'antan?''

Strompelend verder gaand, om een vals lief gegeseld, naakt, onder haar venster, ten spot en spiegel der lichtzinnigheid en eindelik een onderkomen vindend, afgepijnd in de vervallen hut van havelozen, om er den angst der diepe nachten te verlichten met verhalen uit de vrije boeventijd, les franches repues de messire François Villon. Held willen zijn van ieder avontuur en telkens weer weerhouden worden door 't betraand gezichtje van zijn moeders liefste

kind, diep binnenin hem. Vechten om vrouwen met de zekerheid, dat alle vrouwen sterven, en op 't kerkhof dromen van de dodendans en schreien, zelf met verlangen naar de dood in 't hart. Afgebeuld zijn door 't leven en nóg willen leven. Rond galgevelden dolen door de spijt gedreven en in de nacht opnieuw misdadig zijn. En dan ineens dit duidelik begrijpen: dat zijn leven slecht was, enkel wijl hij weerloos stond door een gril van de schepping, door een absurditeit die hem verdoemde tot dit leven van rodeur: het heimwee naar een bestendige schoonheid. Weerloos, door wat zijn kracht voor eeuwen was, het dichterschap.

Nachten van wroeging, nachten van tranen om 't verdriet, dat zijn misdadigheid zijn moeder aandeed, maar in het aanschijn van de dood een rauwe grap:

> Je suis François, dont ce me poise
> né de Paris emprès Ponthoise
> or d'une corde d'une toise
> saura mon col que mon cul poise.

En weder vrijgelaten, weer dezelfde weg begaan...

Zijn leven! Ver van stichtelik, maar zwak, niet slecht. Roepend rechtmatige verachting af door alle eeuwen heen van alle vroeden en verstandigen, maar vindend altijd weer dezelfde liefde bij de weinig dwazen, die een vers verstaan en innerlike troost behoeven om te leven. En dan toch (regenbogen kaatste de glimlach zijner lippen in zijn tranen) zuiverend de weinig harten aller tijden, die, steeds gehecht aan dezer aarde schone dingen, steeds geradbraakt zijn om hun voorbijgang. Want zijn geloof is nooit gestorven en hij wist te bidden:

> Premier, je donne ma pauvre âme
> à la benoiste Trinité
> et la commande à notre Dâme
> chambre de la Divinité.

Dit schreef François Villon in zijn *Grand Testament*, in het dertigste jaar van zijn leven, toen hij de beker aller schanden tot de bodem had gedronken.

* * *

Carco heeft van dit leven een roman [1]) gemaakt. Heel aardig! Niet schoon en diepontroerend, maar boeiend en interessant. Aanvankelik wordt de lezer, die het werk van Villon kent, te veel bezig gehouden door de gladde handigheid, waarmee de motieven werden gebruikt en gerangschikt, namen tot handelende mensen omgezet. Doch naar het einde verstilt het verhaal: dit leven werd in het boek van Carco tot een louteringsweg.

Maar voor de doorsnee Nederlandse romanlezer, die Villon niet kent, is dit een der vijf of zes doodgewone, knapgebouwde, romans in de naturalistiese stijl, die jaarliks door Carco geschreven worden. Hij zal de held van het boek een malloot en de geschiedenis niet zeer gezellig vinden. Als hij een huisvader is, zal hij dit werk in een gesloten kast, of helemaal niet, bewaren. En omdat het leven van François Villon nu eenmaal anders verliep dan dat van Sneeuwwitje, is het maar beter, dat de lezer, die Villon niet kent, het daarbij laat.

Anton van Duinkerken.

1) **Francis Carco**,
LE ROMAN DE FRANÇOIS VILLON. *Plon Nourrit & Cie, Paris 6*, 1926. (18.5×12) 301 blz. ing. Ffr. 15.—.
— C —

EEN TOEKOMSTROMAN.

Maurits Dekker

Wat zal er van de wereld worden als ze „de leiders'' niet volgt? Die leiders zijn de socialisten. Deze menschen, die zich zelf als leiders opwerpen — zonder eenige zending of roeping — worden zoo maar, als de redders der massa geproclameerd om ze te behouden voor het... materialisme. Dat is een eigenaardigheid in dit boek [1]), dat de consequenten van het kapitalisme en hun verderf geteekend worden naar het euvel dat het anti-kapitalistische socialisme eigen is. Die consequenties zijn een vermechaniseerde maatschappij. De machine wordt Heer der wereld. Heel de samenleving wordt een mecanisme, door de ontwikkeling der machine-techniek op de spits gedreven. De minuut houdt op minuut te zijn — hij wordt een nummer — een rad van een machine. Familie-leven bestaat niet. Alles is gedwongen en gewrongen in een Taylorsysteem. Eenige kapitalistische al-bezitters trekken aan de touwtjes en alles loopt en draaft en danst naar hun pijpen.

Drie klassen zijn er, waarvan er twee, slaven voor een. Maar er is protest, reactie-latent en zwak — maar ze leeft en groeit.

C. R. 133 is de drager der revolutionnaire idee. Hij zal de techniek met de techniek bevechten. Zijn middel wordt om met zekere violette stralen een mensch onzichtbaar te maken. Vijftig handlangers worden onzichtbaar gemaakt. Hun opdracht is om een machine onschadelijk te maken, die bij gebrek aan krachtbronnen uit de steenkool, deze aan de onuitputtelijke bron van den ether weet te onttrekken. En dat lukt. Nu staat op eens heel de industriestad in vollen laai van revolutie. Maar de kapitalistische al-beheerschers hebben ook een straal-techniek tot hun beschikking. Zij werpen lichtstralen uit, die de cohaesie ontbinden, en zoo valt de revolutionnaire wereldstad als pulver uit elkaar. Niets blijft er over. De wereldstad valt, maar de kapitalistische wereld blijft staan. 't Boek is aardig voor wie houdt van technische fantasterij, maar ge weet van te voren, dat er van 't heilige in 't leven niets overblijft. De bijbel is een sprookje even dwaas als zijn exegese over de rust van den zevenden scheppingsdag.

A. v. Delft.

---

[1]) Maurits Dekker,
C. R. 133. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1926. (21 × 14.5) 270 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.
— Bc —

KRISTEN-SYNTEZE.

Het hoofdbezwaar dat men tegen *Hetzij Koopman of Kunstenaar* van Wouter Lutkie in moet brengen is, dunkt ons, zijn demokratie! Eenmaal zo verslingerd aan het „vak" dat men compositie en schrijftrant — deze zeer onbelangrijke zaken voor de poorten der eeuwigheid — mee laat tellen, gaat de lezer betreuren, dat Lutkie omwille der verstaanbaarheid (waarom de spelling gewijzigd werd in enkele opstellen) zijn betogen tot in de kleinste details uitrafelend, wel eens vervalt tot langdradigheid. Om toch maar het grootst-mogelike effekt te sorteren, wordt de rede Commercieel Idealisme besloten met een program voor de zaakvergaderingen. Nu is de synteze die het detail niet verwaarloost, maar opneemt in de bouw van 't geheel, — en de praktiese konkluzie afleidt uit de algemene stelling, dikwijls hevig interessant, maar nodiger is wil de ontwikkeling van de grote lijn, het scheppen van de omvattende vizie, de opbouw van et leven in zijn totaliteit. Desnoods met verwaarlozing van detail en prakties-toegepaste konkluzie; want er zijn horenden die doof zijn en blinde zienden.

* * *

In et trekken en ontwikkelen van deze grote lijn nu, in de opbouw van et leven in zijn totaliteit, in de hoofdzaak dus, is Lutkie wondervol geslaagd.

Wij weten wel, dat de praktiese ekonomen smalend dit boek zullen voorbijgaan, dat „de" katolieken (de massa) de stellingen goed voor 'n heilige of iemand-die-niets-anders-te-doen-heeft zullen oordelen, — dit verandert niets aan de waarheid, dat hierin enige zeer eenvoudige, en dus gemakkelik vergeten waarheden naar voren gebracht worden en in kontakt gezet met ons leven hier op aarde.

Er spreekt uit dit boek het verlangen naar een betere ordening der wereldmaatschappij dan die waarin wij leven, er spreekt uit dit boek het verlangen naar magnanimiteit; kristelikheid. En iedere toeroep die geworpen wordt tegen de horizon heeft *kans* beantwoord te worden, kans ook weg te sterven: een stem, roepende in de woestijn. Onze tijd is vervuld van et gerucht der Charleston en de nieuwste mode uit Parijs, vliegtuigen en dagbladen — en de eenlingen roepen in de woestijn. Eén oogenblik vermag hun stem de aandacht te trekken, daarna danst men verder. De radio zingt vanuit Madrid en Daventry en de stem van de eigen ziel verstomt langzaamaan.

Het boek van Lutkie is volmaakt antiek: kans om per radio omgeroepen te worden heeft het niet; de luisteraars zouden te gauw overschakelen naar wat vroliker dansmuziek.

Temeer waar Lutkie zich niet bij voorkeur prijzend uitlaat over ons „fiere, vrije volk". Wie kan hem daarin ongelijk geven, behalve hij, die tevreden is over zichzelf? Ons volk is niet opgejaagd als de vossen uit hun holen, het zit er te warmpjes in en bij, het leest de *Camera* en geniet van de *Max Havelaar,* het dommelt in bij Daventry — een geurig oud wijntje op tafel — het brult om de Valencia. En het lapt God en de hele wereld aan z'n laars. Lutkie heeft et ondernomen — het is een taak waartoe te zitten een grote mate van zelfoverwinning behoort — dit volk een zedespiegel voor te houden om het daarnà te laten zien hoe et zou moeten zijn. Hij heeft dit uitgewerkt met de ijver van 'n noest werkman en met de trouw van 'n toegewijde.

* * *

Er zijn enkele hoofdstukjes — de minst belangrijke — waarvan et beter ware geweest dat ze niet in dit boek waren afgedrukt, die waarin gesproken wordt over spelling en Esperanto. Niet zozeer om hun negatieve eigenschappen (ze doen weinig ter zake en zijn allesbehalve overtuigend), als wel om de positieve eigenschap die daaruit spreekt. Lutkie zegt in betrekking tot de schrijvers van vereenvoudigde spelling: „Al doen „allen" het uit verachting van tradities en uit een democratisch corrupten geest, één niet daarom. Doet hetzelfde, doch niet uit zelfde motief; doet uiterlijk hetzelfde, doch innerlijk iets anders".

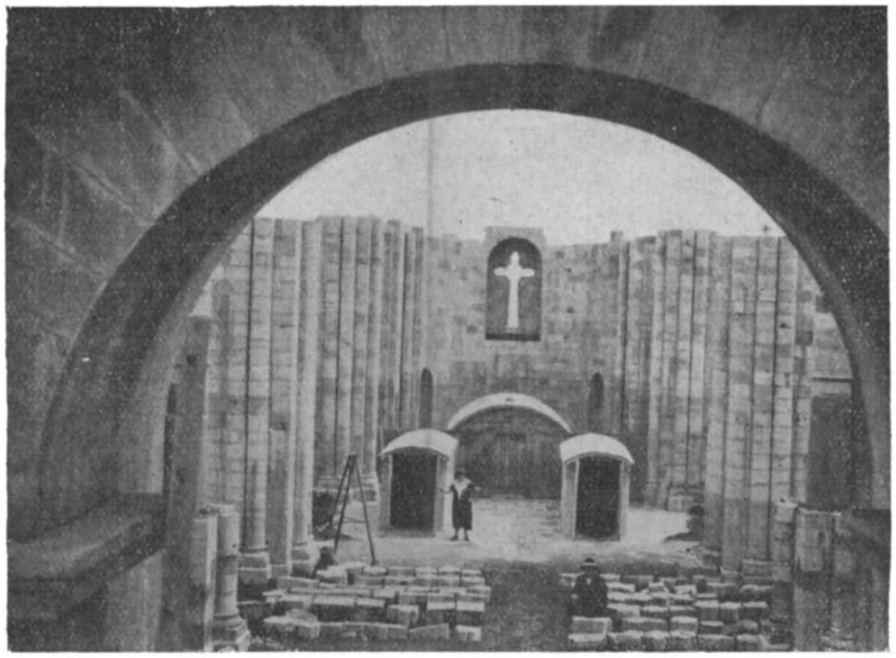

Bij de Jakobsput.

Het is even ondeskundig als onjuist deze motieven bij de kleinst-mogelike minderheid van „allen" te veronderstellen — en hierdoor vervalt de tegenstelling tussen „allen" en „een" die volmaakt overbodig werd opgesteld. Hinderlik is deze tendensostentatief eigen mening voor te dragen over een kwestie, die naar dezelfde eigen mening van zeer ondergeschikt belang is. Waartoe dit verdemokratizeren (dit verslappen) van wat in zich sterk had kunnen zijn, een houding? Subjektieve schakeringen interesseren ons niet in vergelijking met de rotsvaste onveranderlike waarheden. Naast een wankele houding in praktiese dingen richt de beste kern van Lutkie's boek zich op enkele feiten uit de kristelike liefdeleer. En dit is, ondanks de bezwaren, de hoofdzaak.

Gerard Knuvelder.

Wouter Lutkie,
HETZIJ KOOPMAN OF KUNSTENAAR.
Centrale Uitgeverij „Oisterwijk", Oisterwijk, 1926.
(24.5 × 16) 199 blz. ing. f 3.75, geb. f 4.50.

LANGS NIJL EN JORDAAN.

Aan reisbeschrijvingen van de streken langs Nijl en Jordaan is niet direct gebrek. Toch mogen deze indrukken[1]) van de reis, welke de drie schrijvers van half Februari tot begin Mei (1926?) door Egypte, Palestina en Syrië maakten, er zijn om hun betrouwbaren inhoud, hun vlotten verhaaltrant en den godsdienstigen toon, waarin zij meermalen gesteld zijn, al was het niet de bedoeling meditaties te leveren. Hier geen dagboekerig reisverhaal, evenmin een uitstalling van geleerdheid, maar eenvoudig persoonlijke indrukken, beschouwingen, stemmingen van wetenschappelijk-onderlegde personen, wier namen, vooral die van den tegenwoordigen rector-magnificus der Utrechtsche universiteit, Prof. Dr. A. Noordtzij, ons trouwens voor het gehalte borg staan. Ieder der schrijvers, die de bereisde streken willen laten zien, zooals

ze nu zijn, en het licht van het heden laten vallen op het verleden, heeft zoo ongeveer het derde part van de 15 Egyptische en 13 Palestijnsche schetsen voor zijn rekening genomen.

„In veilige hoede" varen ze „op de groote wateren" van ons werelddeel weg en krijgen te Port-Said en Kairo „het eerste contact" met het toeristenland Egypte, waar ze de eerste week besteden om eens rustig „een rondblik" te slaan in die Oostersche wereld. Na een interessant bezoek „in Kaïro's bazaarwijk" leiden ze ons door het bewondering afdwingende „schathuis van Egypte" met zijn nauwelijks vermoede cultuurschatten van lang voorbije geslachten; beschrijven den „Nijl", waaraan Egypte de grondslagen van zijn maatschappelijke samenleving en vruchtbaarheid dankt; ontwerpen een droevig beeld van de vervallen „Koptische kerk", en richten dan hun schreden naar het groote fellah-dorp „Calioub", om er het Nederlandsche evangelisatiewerk onder de Mohammedaansche en Koptische bevolking van Egypte te leeren kennen.

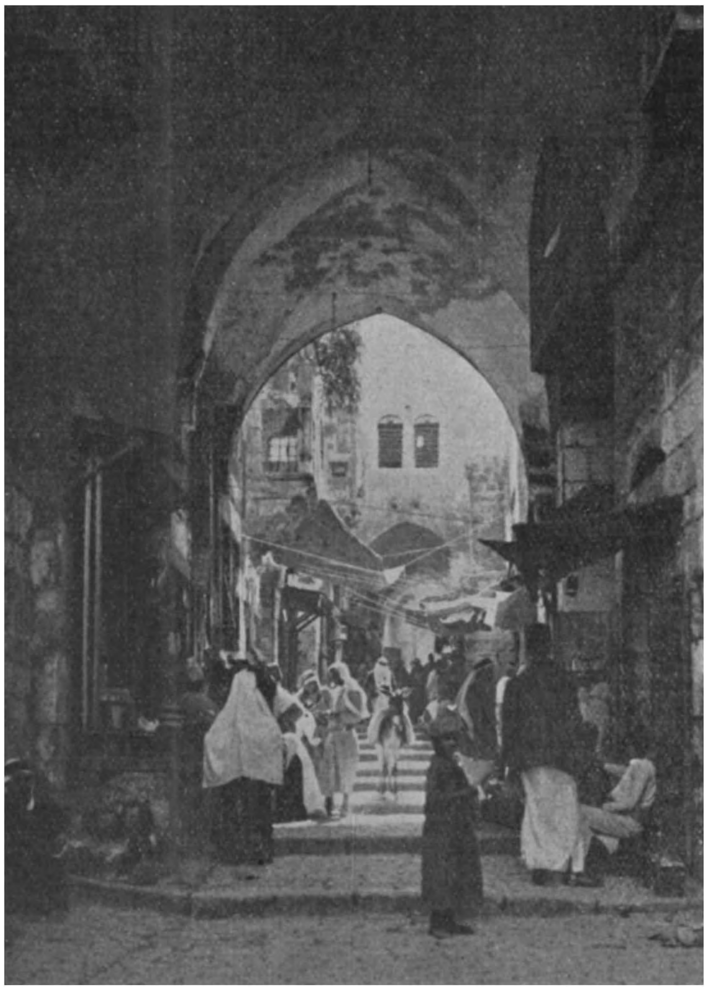

Bazaarstraat in Jeruzalem.

't Mag ons niet verwonderen, dat de protestantsche schrijvers van tijd tot tijd onze belangstelling vragen voor diverse takken van christelijken zendelingsarbeid, al reppen zij ook met geen woord over de katholieke missie in die streken. Slechts zelden komt intusschen onze katholieke overtuiging in 't gedrang. Dit geschiedt o.a. wel in het eerste hoofdstuk, waar het heiligdom van Notre-Dame de la Garde te Marseille aanleiding werd tot een schimpscheut op de katholieke Maria-vereering, waarvan de schr. blijkbaar geen helder begrip heeft — hem moge ter voorloopige oriëntatie het Maria-mapje van het Geert-Groote-Genootschap worden aanbevolen —; dit geschiedt ook en pijnlijk door de bedekte ontkenning van Maria's altijddurende maagdelijkheid op blz. 260; dat — merkwaardigerwijze telkens dezelfde — schrijver op blz. 50 de Kopten de Moedermaagd en de heiligen laat „aanbidden" en de priesterwijding „ordening" noemt, zullen we maar beschouwen als niet aan ons adres. Hiertegenover staan — 't worde gaarne geconstateerd — zijn waardeerende woorden over het beschavingswerk der kloosters, „die in Palestina de taak vervullen, welke zij voorheen in Europa verrichtten: ze onderwijzen de bevolking, ze leeren op welke wijze de huizen gebouwd, de wegen aangelegd en de akkers verzorgd moeten worden; ze zijn middelpunten van heilzame cultuur".

Natuurlijk voert de tocht verder langs „de pyramiden", die reusachtige grafmonumenten van de oude Egyptische koningen; door de indrukwekkende Libysche „woestijn"; naar „Thebe's ruïnen", waar de afgeknotte tempelzuilen van Loexor en Karnak nog van de vergane grootheid getuigen, en „Thebe's doodenstad", het

vroegere oord der afgestorvenen en allen, die hen dienden; om „door Gosen", in de heilige geschiedenis het belangrijkst deel van Egypte, naar Palestina te gaan. Over Gaza, Lud, Kamleh(Arimathea) wordt „Jeruzalem" bereikt, waar, zegt Dr. Marang in zijn schets „Wat is waarheid", „gevaar is voor al te groote naïeveteit, gevaar ook voor te groot scepticisme" ten opzichte van de preciese alwetendheid, waarmee de papieren en vooral de lijfelijke gidsen hem rondleiden met het eentonige: „hier stond dit en daar gebeurde dat". Met eerbied vernemen we „iets van het oude Jeruzalem", de stad, die met Titus in 70 n. Chr. op zulk een wanhopig-bloedige en tragische wijze in vlammen is opgegaan; met medelijden bewandelen we de „Via dolorosa", den weg, dien Christus eens ging, van Pilatus' rechthuis naar Golgotha; we bezoeken de merkwaardige „grafkerk", wier velerlei bezitters, die niet altijd in peis en vrede samenleven, den schr. een verzuchting doet slaken omtrent de oneenigheid der „christelijke kerken in het eigen lieve vaderland" (blz. 164); we zien met verklaring rond „op het tempelplein", we bestijgen den „Olijfberg", we gaan uit naar „Bethlehem", we maken een tocht naar „Jericho en de Doode Zee", we rijden voorbij de Ecole Biblique der paters Dominicanen, eerbiedig en dankbaar door Noordtzij gegroet, naar „Sichem-Nabloes", we verkennen „het meer van Gennezareth" en zijn naaste omgeving, en vertoeven ten slotte te „Nazareth", de plek der genade. Vooral op de bladzijden aan Palestina gewijd zullen velen, die het Heilig Land reeds mochten bezoeken, terugvinden, wat weleer hunne geesten vervulde en hunne harten bewoog. Maar ook zij, wien het niet of nog niet vergund was op Golgotha of in den Hof van Olijven te knielen, vinden er herinneringen uit hun geestes- en gemoedsleven, wijl zij Mgr. von Keppler kunnen nazeggen: „Du bist uns fremdes Land; nie hat unser Auge dich geschaut, nie unser Fuss dich berührt. Und doch bist du uns Heimat, wohlbekannt und teuer und unvergesslich seit unserem ersten Denken und Wollen". Zeker, katholieke werken als van Huybers: *Naar Jerusalem*, en Keuller: *Van den Lande van Overzee* doen de geloofsgenooten weldadiger aan en scheppen gemakkelijker de atmosfeer, waarin we langs Nijl en vooral langs Jordaan wenschen te pelgrimeeren; maar ook bij het besproken werk voelen we ons in ieder geval echt op reis onder bekwaam geleide, dat ons doet stilstaan, waar wat schoons of merkwaardigs te zien, te leeren, te herdenken, te genieten valt. Enkel hadden we gaarne een duidelijke kaart der bereisde streken in dit werk aanwezig gevonden.

Dr. Alph. Mulders.

---

[1]) **Ds. R. E. van Arkel,**
Dr. G. P. Marang,
Prof. Dr. A. Noordtzij,
LANGS NIJL EN JORDAAN. Geïllustreerd. *D. A. Daamen, Den Haag,* 1926. (27.5 × 20.5) 263 blz. ing. f 5.40, geb. f 6.90.

HEYERMANS' DUCZIKA.

Herman Heyermans

't Gaat niet aan, zich van dit boek af te maken met 'n paar bitse grauwen, zoals 't vunzige *Kamertjeszonde* ze ons in de pen gaf (*Boekzaal* No. 774), ofschoon deze Berlijnse roman hier en daar best de liederlikheid haalt van de Amsterdamse. Met 'n Dostojewskiaanse mildheid aannemend, dat de mens nog zo kwaad niet is, als hij er uit ziet, en dus Heyermans' sarkasme om de geniepigheid der witgepleisterde braafheid als echt aanvaardend, misten wij daar: de liefde, die desnoods in 'n hartige vloek z'n deernis loost en konden we er met de beste wil niet anders in zien dan 'n diabolies-gnuiven om de blos, die 't bruutontsluierd naakt 'n kuise vrouw op de wangen brandt. In *Duczika* — hoe welbehagelik tredend in walgelijke détails dan ook — hebben we wél horen wenen 's schrijvers leed om z'n broeders, de mensen. Dit boek is ons niet in die mate antipathiek, omdat er tenminste 'n verantwoorde levensbeschouwing aan ten grondslag ligt en niet 'n lust tot drieste vuilbekkerij. Stellen we zóveel prosent overdrijving op rekening van z'n rode propagandisten-hart — 'n Oosterse, hevig uitdijende verbeelding als rasgenoot Querido heeft Heyermans niet gehad — dan is de ellende, de narigheid der dramatis personae in deze roman nog wel zó wáár, dat alleen 'n struisvogel-politieker de lust tot ontkennen bekruipt. Echter: er valt te praten over de oorzaak, die aan dit alles schuld heeft. Dat is 't kapitalisme, zegt Heyermans, 't kapitalisme stapelt de mensen op

in monster-kisten, waar ze verhongeren en vergroven en ten slotte moeten stikken, lichamelik en geestelik in hun eigen vuil. Géén meisje kan haar deugd zó duchtig ompantseren, dat ze niet te eniger stond komt te vallen, willoos, haar kracht plotseling als 'n noodlot gebroken vindend. Géén idealen, hoe zorgzaam gekweekt en onaantastbaar hooggehouden, zullen op den duur bestand zijn tegen de demoralizerende inwerking van 't beestelik bestaan in die stinkende hokken. De beide hoofdfiguren 't naaistertje Duczika „de bloem op de mesthoop'' en de student Erich, jolig brutaaltje en niemand-ontziend spotter, zij en al die vele beklagenswaardige stakkers, ze vormen 't suggestief-getekende feitenmateriaal op Heyermans' fatalistiese theorie. Ze móéten allemaal, allemaal ten onder; de eerste-de-beste ranzige smous-met-senten (de schrijver spaart ze niet) kan ze dwingen één voor één, tot ontucht, tot moord, bedrog, diefstal... En al die feiten, elk voor zich 'n tragedie, spelen zich af in die roesdrukke stad, waar de mensen als kuddedieren naar toe zijn gedreven. En aan 't slot is alles aan gruizels wat eens mooi was, niets houden we over dan 'n handjevol gebroken levens, die niet weten hoe en waarheen! Want of de eenvoudige nu handelt, instinctief zonder te redeneren, of de geletterde al zwaarwichtige beschouwingen houdt tot rattengespuis — dat gesol met dieren is Heyermans' stokpaardje — dat doet er niets aan af, dat allen belanden aan 't zelfde triestige einde: waartoe dient 't te leven? Heeft 's schrijvers weduwe goed gedaan deze roman uit *De Nieuwe Gids* voor den dag te halen? Van iemand, die in *Droomkoninkje* en *Vuurvlindertje* 't testament van z'n schrijverschap naliet, kan deze herdruk moeielik „een zijner liefste wensen'' geweest zijn, altans 't valt ons zwaar 't te geloven.

Leo Fens.

Herman Heyermans,
DUCZIKA. *Em. Querido, Amsterdam.* 2e druk: 1926. (20.5×14) 308 blz. ing. f 3.75, geb. f4.50.
— C —

NICOLAAS GOGOL.

21 Februari was het 75 jaar gelegen, dat Gogol stierf, de eerste groote Russische proza-schrijver. Het is een veel bewogen leven, een leven van reizen en trekken, een leven vol verlangens en liefde voor Rusland, waarvan hij zoo scherp de gebreken gezien en begrepen heeft. En vooral op het eind van zijn leven was hij een godsdienstig-zwaarmoedig mensch, waarmee wij medelijden hebben, omdat zijn leven zoo zwaar was, doordat hij een groote ziel had.

Hij is geboortig van Oekraine (1809). Na zijn jeugd in deze landstreek te hebben doorgebracht gaat hij naar Petersburg. Daar heeft hij alle moeite gedaan zich een bestaan te verschaffen: veel ambachten, nog meer ongelukken. Hij is tooneelspeler geweest, muziekonderwijzer en zelfs hoogleeraar in de geschiedenis. Dit zegt niets wat betreft de kennis van Gogol, want als we de Russische toestanden van den tijd van Nicolaas I bestudeeren, zien we dat er voor 'n professoraat geen buitengewone eischen worden gesteld. Als schrijver krijgt hij spoedig eenige bekendheid door zijn bundels Zuid-Russische novellen — maar meer nog maakt hij naam door een tooneelspel *De Revisor*. Het is een blijspel, dat de toestanden in de Russische ambtenaars wereld duidelijk aan de kaak stelt op komische wijze. Het stuk heeft een blijvende waarde; maar bij de eerste opvoering in St. Petersburg begreep men er den dieperen zin niet van. Het succes was niet buitengewoon groot. Kort na de opvoering van zijn werk, verlaat Gogol Rusland, reist door Duitschland, brengt den herfst in Zwitserland door en is daar reeds bezig, zooals uit zijn brieven blijkt, aan het werk, dat hem beroemd heeft gemaakt: *De Doode Zielen*. Vervolgens gaat hij naar Parijs en schijnt daar ook in den kring van Lamennais verzeild te zijn geraakt. Zijn plan was naar Italië te gaan, maar de vrees voor de cholera, die er in hevige mate heerschte, deed hem afzien van dat plan.

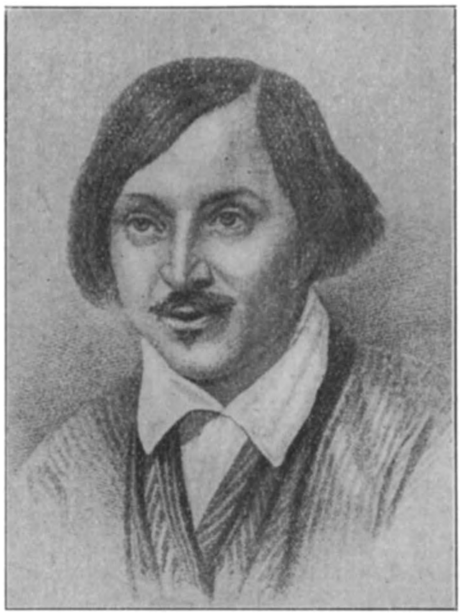

Nicolaas Gogol

Steeds werkt hij aan *De Doode Zielen*. „Mijn werk'', zegt hij in een zijner brieven, „is geweldig en zal niet zoo spoedig af zijn.'' Hij weet ook, dat hij met dat werk vijanden zal maken: „Het is mijn voorbestemming met mijn landgenooten in onmin te geraken'' — maar hij weet ook, dat hij beroemd zal worden.

Door iedere Rus wordt Gogol vereerd om zijn talent en 't werk dat hij schiep *De Doode Zielen* zal onsterfelijk zijn, niet om de romantische verwikkeling, want die is zeer schriel maar om de scherpte, waarmee hij de Russische toestanden teekent en de fijne psychologie waarmee hij zijn personen voor ons ten toon stelt. De vreemde titel is ontstaan, doordat in Rusland voor iedere

lijfeigene door den landeigenaar belasting moest worden betaald, zelfs al was die lijfeigene dood. Tsjitsjikow nu — een berooid edelman — gaat op zoek naar deze doode zielen om die te koopen. Al deze doode zielen brengt hij over — op papier — naar een landgoed, dat hij koopt in een zeer goedkoope landstreek. Op deze manier komt hij te boek te staan als een groot grondbezitter met duizenden lijfeigenen. Gemakkelijk krijgt hij van de regeering op deze manier een groote hypotheek, waarvan hij rustigjes leeft.
Een handige manier van Tsjitsjikow om aan een kapitaal te komen. Overal waar hij komt is hij welkom, omdat hij de grondeigenaars verlost van de verplichte betaling voor gestorven boeren. De typen die ons op deze manier door Gogol worden voorgesteld zijn met buitengewoon talent geteekend.

De geschiedenis van de doode zielen is geheel samengeweven met Gogol's leven. In 1839 is hij in Rome, waar hij eenige jaren blijft en vriendschap heeft met een Poolsch Jezuiet: Kaicewicz. Omstreeks dien tijd vreest men in Rusland, dat Gogol katholiek zal worden, maar een brief aan z'n moeder stelt z'n vrienden gerust: „Daar de katholieke godsdienst en de onze één zijn (de onze is de schismatieke staatskerk met den Czaar aan 't hoofd) is er geen reden om te veranderen."
In 1842 verschijnt het eerste deel van zijn werk. Het tweede deel schijnt hij geheel anders van opvatting te willen maken. Uit zijn brieven aan zijn vrienden lezen wij, hoe hij zijn landgenooten wil redden en de ellende van Rusland wil verminderen door de christelijke leer. Maar om anderen te redden, moet hij zelf een voorbeeld zijn. Hij leest godsdienstige werken, de kerkvaders, *De Navolging* en boeken over ascese en mystiek en gedurig vinden wij zijn in-godsdienstige overtuiging in zijn brieven aan zijn vrienden.
In 1845 verbrandt hij het bijna voltooide tweede deel van zijn manuscript en na deze weldoordachte daad zegt hij: „Ik dank God, dat Hij mij de kracht heeft gegeven aldus te handelen... de uitgave van het tweede deel zou in dezen vorm meer kwaad dan goed hebben gedaan..."
In dienzelfden brief weidt hij uit over de roeping, die hij meent te moeten vervullen — spreekt hij over zijn lichamelijk lijden, dat voor hem een hindernis is bij het werken — zijn vertrouwen op God, die hem de kracht zal geven zijn taak te voltooien. Hij vertrouwt op zijn geest die helder blijft: „Ik geloof, dat ik in eenige weken 't werk zal kunnen afmaken, waaraan ik vijf smartelijke jaren heb besteed."
Meer en meer echter neemt zijn zenuwlijden toe. Hij komt in relatie met een Russisch priester uit Kiev: vader Matheus Konstantinovski, die grooten invloed op hem krijgt en hem tracht te overtuigen, dat wij gedreven wordt door den satan in hem. Gogol wil 'n pelgrimsreis ondernemen naar Jerusalem, om daar de zekerheid te ontvangen, wat hij doen moet: „zijn literairen arbeid verbreken of doorzetten." Vóór hij kan beslissen tot deze reis, maakt hij menigen strijd door, omdat hij meent, dat zijn ziel nog lang niet in dien staat van genade is, noodig voor een dergelijke reis. Hij vraagt zich af, in een brief, gedateerd 2 December 1847, of zijn pelgrimstocht geen schennis zou zijn van die heilige plaatsen. Toch heeft hij de reis gemaakt, maar de gewenschte rust voor zijn ziel niet gevonden; daarna vestigt hij zich voor goed in Rusland.
De laatste jaren van zijn bestaan zijn verdeeld tusschen arbeiden en bidden. In 1851 schijnt 't tweede deel van zijn boek weer klaar te zijn, maar meer dan ooit heeft hij te strijden tegen het kwade — en in de naderende vasten van 1852 bidt hij vurig en legt zichzelf zware verstervingen op, tot hij in den nacht van den 11en Februari zijn groote offer brengt, dat hem zeer pijnlijk is: hij verbrandt zijn manuscript. Sommigen beweren naar aanleiding van Gogol's eigen uitlating, dat 't bij vergissing is, en die vergissing schrijft hij toe aan Gods wil. De tien dagen, die hij na dit offer nog leeft, is een aaneenschakeling van bidden en extase, vol van het groote gebeuren, dat hij zelf nabij voelt. En den 21en Februari stierf hij, verlost van zijn lichamelijk lijden. Zijn naam is onsterfelijk. Hopen we, dat hij die *De Doode Zielen* schiep door God in zijn onmetelijke barmhartigheid de rust voor zijn ziel heeft gevonden, die hij vergeefs zocht in deze wereld.

W. v. d. Griendt.

DE SCHALMEIENDE DOOD.

Theo Bogaerts, alvorens een vliegtocht te ondernemen

Deze verhalen zijn dertien in getal; nummer een dateert van 1915, de laatsten zijn van 1926.
Wel een toevallige eigenaardigheid: dertien in een tijdsverloop van elf jaar. Toevallig wijl er bij Bogaerts geen opzettelijkheid in 't spel kan zijn, eigenaardig om een typisch samentreffen. Want doen de getallen 13 en 11 niet onmiddellijk denken aan een folkloristische bijgeloofssfeer, die ook de sfeer is van Bogaerts' verhalen? (Zonder daarmee te willen beweren, dat hij met „bijgeloof" heult!)
Deze auteur mint het heimwee van een zwoelen avondstond en den weemoed van den nacht. Gelijk een droom vol grilligheid en verrassingen, zoo is de uitwerking zijner themata. En onderwijl maant hij onder de wondere tonen der schalmei en het kleurenspel in glas-in-lood-ramen: te gedenken het grootste mysterie van het leven, den Dood.
Maar die Dood verschijnt niet als een eeuwig ontzetting-brengend monster, veeleer als een speelschen gast, die meedartelt in het bonte feestgewoel der wereld en amouretjes aanknoopt met zijn uitverkorenen.
En door heel die weemoedige eeuwigheidsmemorie cadanseert het lied van de reine liefde. Kleur en muziek, heimwee en mysterie overheerschen.

* * *

Bogaerts is journalist. Oppervlakkig gezien zou men dit als een voordeel kunnen beschouwen, wijl de inkt uit de pen dan gemakkelijker vloeit.

Maar dit oogenschijnlijke voordeel brengt juist het groote gevaar mee, dat de „vlotte pen" wat lichter oordeelt over literaire overwogenheid. Dit gevaar heeft Bogaerts kennelijk zelf ingezien, al is hij er, zeker in zijn laatste verhalen, niet heelemaal aan kunnen ontkomen. „Doodenschemer" b.v. lijkt ons minder uit den drang naar conceptie geboren, dan wel op bestelling gemaakt. Maar de beste zijner verhalen — waaronder wij zeker „De dood te middernacht" rekenen — getuigen ervan, hoezeer hij de stof heeft overwogen en er zich heeft ingeleefd. Met een enkelen penseelstreek, weet hij dan een stemming te kleuren, een situatie te beelden. O zeker, niet altijd zijn zijn beeldende adjectieven — waar in zijn eerste verhalen soms een teveel van is — even zuiver gevoeld, maar daar staan weer andere tegenover, die wijzen op een heel bijzondere visie.

M. Prischwin

Wel moet hij den sfeer der Middeleeuwen lieven en den legendenschat dier dagen. Want wat brengen deze vertelsels anders dan een wedergeboorte van den geest uit dat bloeitijdperk, zonder nochtans een eenvoudige oprakeling te zijn van wat toen leefde? Ze worden beschenen door het Vlaamsche licht van vandaag, gekleurd en belijnd in den huidigen smaak. En achter dat kleurige, schijnbaar luchtige narrenspel ligt de diepere zin, die veel waarde meebrengt.

* * *

De verschijning van *De Schalmeiende Dood* beteekent voor ons literaire en cultureele winst, vooral ook daarom, omdat zelfs de doorsneelezer er niet als onbegrijpende, en dus ook niet als vreemde, tegenover zal staan. Het boek, waarin twee typische Felix Timmermans-teekeningen zijn gereproduceerd, zij jong en oud gaarne aanbevolen.

J. A. M. Everwijn.

Theo Bogaerts,
DE SCHALMEIENDE DOOD. Geïllustreerd door Felix Timmermans. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1926. (21.5 · 15.5) 150 blz. ing. f 2.40, geb. f 2.90.
— B —

NIEUWSTE VERSCHIJNSELEN IN DE SOVJET-LITERATUUR.

(Van onzen Russischen Redacteur.)

M. Prischwin is een schrijver, die tot de oudere generatie behoort. Men noemt hem den Russischen Hamsum. In geen geval bezit hij diens vermogen, om menschen uit te beelden. Wat echter tot deze vergelijking recht geeft, is het diepe verzonken zijn van den dichter in de natuur, de verbroedering met haar. Over het werk van Prischwin zegt Gorki: „Men ziet uit uwe boeken, dat gij een vriend der menschen zijt. Uw gevoel van vriendschap voor de menschen volgt uit uwe liefde voor de aarde. Wat mij echter bij U in verrukking brengt, is, dat gij de menschen niet naar het slechte, maar naar het goede in hen beoordeelt. De menschen willen niet weten, dat het goede in hunne medemenschen het wonderbaarste op aarde is."

Het boek van M. Prischwin, waarheen wij wilden verwijzen, is autobiografisch. Het heet: *De bronnen van de Berendej.* Prischwin vertelt van zijn jagersleven. Hij zegt, dat hij zich de stervende dieren, die in het dichte struikgewas vluchten en zich voor vreemde blikken verbergen ten voorbeeld nam. „Het zijn van die overgangsmomenten, die of met den dood eindigen of daarentegen een diepere maat van leven, een nieuw tijdperk in de schepping van het geluk beteekenen." Nu vertelt de schrijver, hoe een andere jager, de jager der revolutie op hem zelf, als op wild jaagde. Toen echter de tijd der vervolging voorbij was, herademde de dichter weer vrij, en hij sluit met de woorden van Tolstoj: „De mensch is verplicht gelukkig te zijn".

Prischwin vertelt ons dus, hoe hij deze plicht: om gelukkig te zijn, vervuld heeft, maar hij verzwijgt op welke wijze dit geluksgevoel naast het lijden zijner broeders stand kon houden. En terwijl hij dat verzwijgt, laat hij ons vermoeden, dat hem dit meegevoel vreemd bleef. Wat in zekeren zin als een weerlegging van de inleidende woorden van Gorki op te vatten is. En dat is ook begrijpelijk: Klaagt immers de jager over offer en ondergang!...

Olga Forsch is door haar roman *In steen gekleed* bekend. Ook de nieuwe roman van Forsch: *Tijdgenooten* is belangrijk; jammer genoeg bevat hij ook menige compositiefout, die we gaarne hadden gemist. Dit boek is ondanks zijn historische verwijdering, van sterke werking; het tracht geestelijke problemen op te lossen, die door de tijden en tijdperken heen, misschien veranderingen ondergaan hebben, maar nooit beslissend zijn opgelost, nooit opgehouden hebben problemen te zijn. Het hier gestelde probleem is het noodlot van den kunstenaar. In den roman spiegelen zich de gebeurtenissen van de Italiaansche risorgomento af, het „jonge Italië" wordt weergegeven Maar de historische schildering is alleen achtergrond, waartegen het noodlot van den scheppenden mensch getoond wordt, en de innerlijke verscheurdheid van de psyche van den kunstenaar wordt blootgelegd. Het tragische, dat in de ziel van den grooten Russischen dichter Nikolaj Gogol — en in die van den belangrijken Russischen

Olga Forsch

schilder Alexander Iwanoff huisde, het dooreenwarren en het tezamenstooten der religieuse elementaire krachten met de esthetische, die zich in den schepper der *Doode Zielen* en in den schepper van de *Verschijning van Christus aan het volk* hebben voltrokken — dat alles leverde Forsch een stof, die ons, ondanks de gebreken aan de inwerking hierop van de kunst, ongewoon boeit.
Sergejeff Zenski is voor de lezers van *Boekzaal* een nieuwe naam. Maar zijn letterkundige werkzaamheid was reeds voor de oorlogs- en revolutietijd bekend. Zijn productie stokte echter gedurende de omwentelingen. Eerst nu verschenen van hem de vertelling *Wreedheid* en het eerste deel van den roman *Verandering*. Zenski is een schrijver van scherpe en taaie realistische waarnemingskracht. In de vertelling *Wreedheid* wordt met een zekere hardheid, als die bij I. Babel te vinden was, de volgende gebeurtenis geschilderd: zes bolchewistische commissarissen worden door de boeren van een dorp levend begraven. De dood wordt groot-ernstig voorgesteld. Deze barbaarsche daad wordt door de boeren met een eigenaardige wijding voltrokken. Voor de daad bidden zij. Dat is geheel juist en nauwkeurig gezien. De vertelling ontroert hevig. Men staat tegenover het raadselachtige gebeuren waarin beiden, de voltrekkers der straf, zoowel als de bestraften, offers zijn van die noodlottige wereldberoering, die den naam van revolutie draagt. Het eerste deel van den roman *Verandering* is een psychologisch geval, dat het probleem der jalousie behandelt. De psychologie van den held wijst somwijlen naar de pathologie. Ook in dit fragment interesseert ons vooral de realistische achtergrond, het leven van een kleine, aan zee gelegen, Zuid-Russische stad, met haar kleurig, luidruchtig leven, dat vereenigd met den golfslag der zee, tot een symphonie van het zuidelijke leven samenklinkt.

I. Babel

In de geschiedenis *De gemeenschap Mar-Lila* schildert S. Grigorjeff ons een schaar jonge, verwaarloosde studenten, die een lichtzinnig, door het nihilisme verworden leven leiden. De optredende figuren, studenten van beider geslacht, zijn slechts als silhouetten geteekend, maar deze schimmige existenties spreken, spreken zonder ophouden, debatteeren over biotechniek, literatuur, over de ideeën van Lenin. Toch is deze novelle van een zekere bekoorlijkheid, menigen trek uit het leven der jeugd blijft in onze herinnering haken, het geheel kon den naam van Thomas Mann's laatste novelle *Verwarring en vroege smart* dragen, want deze naam omvat den geheelen inhoud. Zoo bijvoorbeeld de vergelijking tusschen Peter den Grooten en Lenin, waarbij Peter de Groote de geharnasten ruiter en onwankelbare ridder is, terwijl Lenin noch ruiter, noch ridder is, maar slechts middel tot het doel, een demagogische verschijning, een plakkaat op „de schutting van het heelal", dat door de stormloopers van de toekomst zal worden vernield en aan den wind prijsgegeven. Van A. Bely's roman *Moskou* is het tweede deel verschenen. Voortzetting volgt. Maar men moet helaas vaststellen, dat niet slechts voor het buitenland, maar ook voor Rusland dit werk van dezen grooten auteur zal verloren gaan. De schildering van Moskou en zijne figuren ontaarden naar vorm en inhoud in een groteske. De taal maakte zich van haar gebondenheid aan aarde en zinnen los en zweefde rond in vrije rhythmen.
Wat de inhoud van den roman betreft, hij verliest zich in weerzinwekkende weergave deels van nietige, deels van onmogelijke zaken (bijvoorbeeld dat een Duitsche spion Mandro den beroemden professor Korobkin foltert om hem een militair plan te ontfutselen.) Het geheel kan men als de hypertrophie van een woordenspel schetsen. En er rest ons niets dan de heele aangelegenheid naar een psychopatholoog te verwijzen.
In *De kroniek der stad Narowschat* verbergt zich de schrijver K. Fedin achter den persoon van een kloosterbroeder, die het verhaal vertelt. Deze aanteekeningen zijn een van de treurigste documenten, die in de Russische literatuur sinds de revolutie ontstaan zijn. De auteur schildert de kleinste en nietigste voorvallen van een nietig provinciestadje, het geklets en gebazel, dat als opgewaaid stof in de lucht ronddrijft. Deze atmosfeer is niet die van het stille tragikomische der milieu's van Tschechow, waarin niet zelden het zielvolle, het menschelijke ontbloeide, het is eerder de stiklucht, die de verwordene kleinburgerstand van Gorki inademde, het meest echter herinnert ze aan de wonderlijke wereld van den satiricus Gogol. Dit dokument is waardevol als een bijdrage tot de geschiedenis van dezen tijd, waarbij valt op te merken, dat het karakteristieke dezer geschiedenis daarin bestaat, dat zij in geenerlei verhouding staat tot den tijd en de aanspraken der bolchewistische machthebbers...
Rusland bereidt zich voor op de viering van den honderdjarigen geboortedag van Tolstoj. Er zal een uitgave van de complete werken van Tolstoj in 96 deelen verschijnen. De bijzonder levendige werkzaamheid der literatuur- historici en -vorschers kan ook op groote gevolgen wijzen. Een aantal nieuwe kleinere geschriften, evenals varianten (de novelle: *De Kozakken*) zijn gepubliceerd. Buitengewoon interessant zijn de onlangs teruggevonden ontwerpen voor het geweldige epos *Oorlog en Vrede*. Deze werkzaamheden brengen ons ophelderingen over het scheppingsproces bij Tolstoj, toelichtingen die ons anders niet ten deel gevallen zouden zijn.

METROPOLIS.

In deze — ondanks grove feilen, welke wij nader zullen belichten — meesterlijke schepping op cinematographisch gebied, ligt een merkwaardige

parallel tusschen Hollywood en Neubabelsberg. Want niet alleen was de reclame tartend-schreeuwend als voor de minste Paramountprul, ook de afwezigheid van ziel en bezieling in deze Ufaproductie doet naast de overstelpende massa photographische effecten en profetische visies herhaaldelijk denken aan Amerikaansche import. Na Variété — welke ethisch niet was te aanvaarden — De Heilige Berg, De Nibelungen, om ons alleen tot Ufa-films te bepalen, is Metropolis geen wezenlijke vooruitgang te noemen. Want was b.v. De Nibelungen grootsch, aannemelijk en geloofwaardig, menschelijk van allure en bezielend van overtuigingskracht in geheel zijn rijken omvang, Metropolis is ten slotte *alleen* grootsch en verbluffend in z'n details, in z'n ingenieus-technische uitwerkingen, in z'n photographische beelden. In Metropolis toch wordt ons gesuggereerd — op bijna volmaakte wijze — een modern stadsbeeld met wolkenkrabbers en kathedralen van duizelingwekkende proporties, waar vliegtuigen, hoog boven de spanning der viaducten met 't gedaver van razende treinen en blinkende auto's, rustig zweven tusschen de verkeersstraten, die in grillige zig-zag zich banen door de hoogopstrevende gebouwencomplexen waaronder, diep, zich bevinden de sombere huizenblokken der benedenstad, waar doffe berusting en angstbeklemming de arbeiders gevangen houden in hun sloopend slavenbestaan. Lang, de begaafde regisseur, suggereert ons lustpaleizen, waar in een toover van licht en bij ruischende fonteinen fillets de joie dartelen als bedenkelijke vlinders, ruime stadions, waar de sportlust zich uitviert in allerlei vormen — Lang bouwt ons machinehallen en laboratoria, waar alles geregeld wordt door een knop op een schakelbord, hij wekt in ons de suggestie van exotische danszalen en waterexplosies, waanzin en vreugde, vroomheid en zinnenlust, extase en zinsverbijstering, zooals die zich afteekent op de rustige of verhitte gezichten van mannen en vrouwen. Beangstigende droomvoorstellingen suggereert hij ons van splijtende machines en barstende gebouwen, zooals slechts zijn phantastisch brein kan in 't leven roepen.

En toch ondanks al deze verrassende detailschoonheden — schrijnt een onvoldaanheid in onze ziel, voelen wij onze geest onbevredigd, omdat wij den mensch hier missen, zooals wij dien in ons weten met zijn felle bewogenheid, met zijn woelende hartstochten en instincten... omdat wij tenslotte ervaren, na een kortstondige verbluffing van ziel en geest de dupe te zijn geworden van een verwarden droom, die des te gevaarlijker is voor geestelijk-onontwikkelden, om de wazige humaniteitsgedachte, welke het kunstenaarspaar Lang-Harbou tot basis nam voor deze filmproductie. Want niet alleen Lang, de gemonoclede regisseur, doch ook de geshinglede Thea von Harbou, die voor het scenario verantwoordelijk is — draagt schuld aan 't niet volledig slagen der grootsch-bedoelde conceptie. Want dit scenario is een ondiepe fantasterij, een geestelijk samenraapsel, zoo gewaagd en gigantesk, dat het resultaat, hetwelk Lang daarmee wist te bereiken op filmtechnisch en compositorisch gebied, zijn ontegenzeggelijke verdiensten eer vergrooten dan verkleinen......

In de millioenenstad Metropolis heerscht despotisch als haar levend brein de machtige kapitalist Fredersen, die na den dood van zijn vrouw, Hel, slechts nog denkt in geld en aan zaken, waarvoor zorgen de zwoegers diep beneden hem. Zelf bewoont hij de weelderige lichtstad, vanwaar hij alles beheerscht met zijn kil brein, gespeend van alle sociale gevoelens. Diep beneden hem in 't hart der aarde wordt aan wijzers en schakelborden 't kapitaal vergaard voor de rijken. Dag aan dag op 't gegil der sirenen rijzen en zinken de stalen liften, voerend de arbeiders naar hun oorden van arbeid of schamele rust. In doffe berusting gebogen en in gelijkmatigen tred zien wij ze aantreden in sombere drommen aan hun sloopende taak in de dampige machinehallen. Een troost daagt in hun hart: Maria, een eenvoudig lieftallig wezen, die hun vrede predikt en duldend wachten. En deze Maria onderneemt op zekeren dag — waarom en hoe is ons een onopgelost raadsel — de tocht naar de lichtstad te midden van de kinderen der arbeiders, waar zij den zoon van den heer van Metropolis verrast te midden van z'n verdachte genoegens in den tuin van plezier.

„Dat zijn uwe broeders" roept ze hem toe en in Freder ontstaat een groot mededoogen...... Op zoek naar haar verdoolt hij in de machinekamers, vervangt een uitgeput arbeider aan de wijzerplaat en leert nu de arbeiders kennen in hun ellende. In 't schaftuur daalt hij met hen af naar de plaats der verwachting: de catacomben waar hij Maria nu terugvindt temidden van een zonderling kerk-interieur, alwaar zij de arbeiders predikt, dat nu weldra de bemiddelaar zal komen, die de arbeid van hoofd en handen zal verzoenen met het hart. Zij ontdekt in Freder den bemiddelaar en in een ingetogen liefdescène beloven zij elkander trouwe samenwerking in de lotsverbetering der arbeiders.

Doch de vader heeft ongezien de séance in de kapel bijgewoond en om in Maria zijn zoon te treffen, gebiedt hij Rotwang, zijn right-hand, een *valsche* Maria, d.w.z. een machinemensch te scheppen met het gelaatsbeeld van Maria. Na een angstbeklemmende jacht door de onderaardsche catacomben valt Maria in handen van Rotwang, die in zijn helsch laboratorium onder

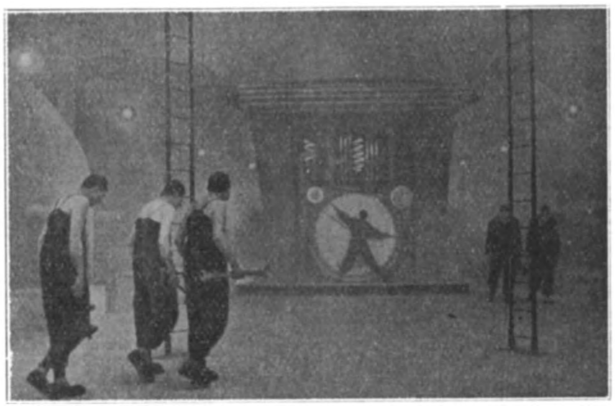

De zwoegers in de onderaardsche machinestad.

De échte Maria redt de kinderen in de overstroomde benedenstad.

een stolp haar verbergend, *haar* gelaat onder een verblindend getoover met flitsende kwiklampen en lichtende cirkels, overbrengt op de koude beeltenis van een mechanischen mensch, dien hij tot eigen lust creëerde lang voorheen. De valsche Maria, symbool van de lagere, valsche instincten der vrouw, sticht in de bovenstad, in de tempel van Yoshiwara nijd en tweedracht onder de rijke fabrikanten-zonen. In de benedenstad hitst zij de arbeiders op. Een oproer barst onder hen is. In woesten opstand dringen de zwoegers de bovenstad binnen en bedreigen de hartmachine. De geweldige machinegevaarten kantelen van hun voetstuk en storten explodeerend in puin. De waterreservoirs kolken open en doen de benedenstad onderloopen. De kinderen — de eenigst achtergeblevenen, want ook de vrouwen nemen deel aan 't verwoestend werk — dreigen door 't water verzwolgen te worden, doch Freder en Maria, de *échte* Maria, die Rotwang's laboratorium wist te ontvluchten, redden hen met groote inspanning.
Doch nu de verniellustelingen de groote overstrooming vernemen, keert hun razernij en wanhoop om hun verdronken gewaande kinderen, zich naar de valsche Maria, die zij in vlammen doen opgaan op den brandstapel. Rotwang, die vol vertwijfeling zijn levenswerk aldus ziet verpulveren, wreekt zich op de échte Maria, die hij achtervolgen gaat, hoog boven de huizenblokken uit op de spitsen van de kathedraal. Maar Freder valt zijn belager aan en hoog tusschen de transen en spitsen voeren zij den eindstrijd, die eindigt met de zege van Freder, de bemiddelaar. Afgedaald van z'n hooge zegetrans ziet hij op 't plein van de kathedraal zijn vader en de arbeiders ordelijk bijeen en op aansporing van zijn geliefde Maria, legt hij de handen van den voorman (Hand) en Fredersen (Hoofd) verzoend ineen.
Aan dit scenario met de doorzichtige moraal: tusschen hoofd en handen moet 't hart bemiddelaar zijn, heeft Lang heel zijn technisch vermogen, heel zijn machtig kunnen verpand.
En intusschen met alle respect voor zijn Ausdauer en energie, welke hij dienstbaar maakte aan z'n schepping, heeft 't geheel ons innerlijk teleurgesteld. Het geheel wordt niet beheerscht door een klare gedachte, die de oplossing van 't conflict tusschen intellect en machine zooveel eenvoudiger tot oplossing had gebracht, doch door een ontspoorde verbeelding. De symboliek mist door de onvoldoende motiveering de waarde en de beteekenis van het symbool. Veel is nevelig en vaag, zooals menig ding in de Duitsche mentaliteit, die bovendien eenvoud mist en zoo gaarne tracht in zelfverheerlijking te overbluffen door 't groszartige en 't niedagewesene.
Want riekt 't niet bedenkelijk naar Amerikaansche bluf — zoo wij lezen in iedere filmaankondiging: dat aan Metropolis 310 dagen en 60 nachten onverpoosd gewerkt werd, dat de infernale detective van Fredersen bij een schermutseling z'n pols verrekte, dat aan arbeidsloon 1.600.000 Mark werd uitgekeerd, dat er negers, chineezen en andere kleurlingen meespeelden, dat 1100 figuranten hun lokken moesten offeren en 750 kinderen dagenlang moesten rondploeteren in de overstroomde benedenstad.
Trouwens die trek om te overtreffen, om zelfverheerlijking was Fritz Lang niet vreemd in dit werk. Want in ieder gebaar, achter iedere handeling, in ieder samenstel, in iederen blik zien wij Lang met zijn veldheergelaat, zijn straffe regie. Afgezien van Rudof Klein Rogge (Rotwang) en vooral Alfred Abel (Fredersen) dien wij reeds kenden uit vorige Ufa-rolprenten, en wiens ingehouden-fel-geladen spel van een suggestieve bekoring is, zien wij niet de teedere Maria (Birgitte Helm) en de aantrekkelijke Freder (Fröhlich) en de rabauwige Grot (Roth) voor 't filmlicht, doch Lang met zijn geprononceerde speelwijze, zijn opvatting van figuur en spel. Alle spelers zijn willooze werktuigen in zijn hand — moesten dit wel worden, want verhalen zij ons zelf niet, hoe Lang vaak van hen verlangde: een speelscène 50 maal te herhalen? Ze werden machinemenschen, waarvan geen bezielende kracht uitgaat. Dit is o.i. een groote fout in dit filmbeeld, dat Lang z'n experimenten-

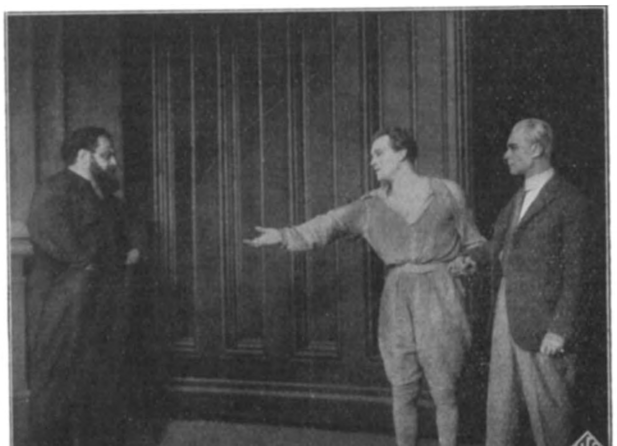

De bemiddelaar aan 't werk.

dwang niet bepaald heeft tot de levenlooze onbezielde dingen, de machines, de torens, de lusttuinen en laboratoria etc., maar zich vergreep aan den mensch, die geen ledepop is, willig om naar gril en willekeur gekneed te worden... Doch wat zijn experimenten en regie aan entourage, bouwwerken en niet minder ook aan massabeweging bij de bestorming der machines, bij den torenbouw van Babel, bij 't in phalanx aantreden der arbeiders het aanzijn gaf, is van een artistieke virtuositeit, die eerbied en ontzag afdwingt in zulk een verblijdende mate, dat wij ons met veel wat ons tegenstond, verzoenen en met ontzag en belangstelling blijven opzien naar de artistieke mogelijkheden welke in 't cinematographische talent van den begaafden Lang besloten liggen en naar 't ons voorkomt met Metropolis nog niet tot volle ontplooiïng zijn gekomen.

Hein Hoeben.

UIT BOEK EN BLAD.

Ook een Spinoza-herdenking!

In de *Studiën* van April (1927, blz. 329) wordt onder den titel „Spinoza herdacht" het volgende gedicht van Pater van Meurs afgedrukt:

Eens sprak tot Onze-Lieve-Heer
Met heel veel arrogantie
Een Amsterdammer, jood weleer:
„'k Philosopheer
En fabriceer
Een nieuwe leer.
Die komt zoo in *substantie*
Op 't volgend neer:
(Maar 't blijve, hoor, sub rosa)
'k Geloof aan Uw bestaan niet meer
Dixi... Baruch Spinoza".

(*Pepermuntjes*, 1e uitgave).

Van de geschiedenis der wijsbegeerte schijnt men in den tijd van P. van Meurs in 't seminarie van Culemborg niet veel besef te hebben gehad. De philosophie-professor zelf, Pater van Ham, wist immers tegen Kant b.v. niets anders in te brengen, dan dat hij een „ezel" was! (Persijn, *Dr. Schaepman*, I, 173). En in dit gedichtje bevat zoowat iedere regel een onjuistheid.

Zoowel aan Spinoza als aan Kant is trouwens al van oudsher de onkunde gedemonstreerd van hun bestrijders, die hen klakkeloos voor loochenaars van het Godsbestaan uitmaakten, hoewel toch Spinoza het Godsbegrip, zij 't dan in anderen zin dan 't onze, tot fundament van zijn systeem maakt, en Kant het bestaan van God met de grootst mogelijke zekerheid postuleert. Hoe heeft Spinoza zelf in zijn brieven zich over dergelijk misverstand beklaagd!

Maar in onzen tijd moest men toch „de werkelijkheid niet uit het oog verliezen", en de vergissingen van de voorgangers niet zonder meer herhalen!

Dr. Ferd. Sassen.

De Vrije Bladen.

In *De Vrije Bladen* geeft H. van Loon een zeer scherpe karakteristiek van den Franschen romanschrijver André Gide, die met den reeds overleden Proust de groote voortrekker is geweest der moderne romanliteratuur in Frankrijk. „Een ketter is hij (Gide) onder de ketters in het moreele en in het esthetische. Alles in hem gaat tegen de vleug en het eenig standvastige is zijn trouweloosheid, welke trouw aan zich zelf kan zijn. Hij is de nihilist, voor wiens door geen vooroordeel vertroebelden blik geen erkende waarde stand houdt. Hij ontvleescht het leven tot het gebeente en drijft den kunstenaar in zich zelf tot de nauwste ruimte terug. De instrumenten van den scheppenden arbeid zijn er tot het minimum herleid en aldoor blijft hij doende ze te verminderen door zich op schrift van alle, vaak alledaagsche ondervindingen rekenschap te geven. Het dreigt een morrelen te worden aan het mechanisme van het bewustzijn, dat boven het papier de hand kan doen verstijven... Er woedt in hem de ondergrondsche strijd, de opstormende en zich over elkander stortende gewaarwordingen niet vast te kunnen houden, want op het oogenblik, dat ze gestalte aannemen, verliezen ze zich in hun tegendeel. Het is het onverzoenlijke duel tusschen vleesch en geest, beperktheid en oneindigheid, ding en God. „Gide is een geëxaspereerde tegenstrijdigheid, welke zijn ziels- en liefdekracht verslindt. Hij verslijt zich zelf in een „ferveur" voor de dingen, welke hij ziet als de reden van zijn bestaan. Hij gaat aan zich zelf te gronde en dit gestadige sterven is een worden. Hij doet denken aan het fabeldier, dat zich zelf verslindt en dank zij de geslotenheid van dezen kring het leven rekt. Gide heeft zich zelf geplaatst buiten de wetten en zeden van de gemeenschap."

Les Nouvelles Littéraires.

Frédéric Lefèvre, die in Holland lezingen hield over den dichter Paul Valéry, heeft een bezoek gebracht aan Dirk Coster te Delft en geeft in *Une Heure avec* in *Les Nouvelles Littéraires* dezen Hollandschen dichter, prosateur en essayist. De voornaamste uitlatingen van Dirk Coster nemen wij hier over. „Wij, Hollanders, zijn geen chauvinisten, maar breken graag ons landje af. Voor een keer wil ik echter aan onze traditie verzaken en u zeggen, dat wij op het oogenblik zeer groote dichters bezitten, die het waard zijn, dat een Franschman, die schrijven kan, het Hollandsch leert om ze te vertalen. Niemand leest ze in Europa; als ze vertaald waren, goed vertaald, dan zouden ze van vandaag op morgen beroemd zijn in de heele wereld, zooals uw Claudel en uw Valéry en ook zij zijn van een statuur om deze geduchte eer te kunnen dragen." Dirk Coster heeft hier op het oog: Boutens, Henriëtte Roland Holst, Leopold, Nijhoff, Werumeus Buning en Bloem. Over Henriëtte Roland Holst zegt hij: „Zij is een dichteres van bijbelsche grootheid. Haar klassiek vers heeft de statigheid van het Claudeliaansche verset. Het is zoo een eenvoudig, dat men het vertalen kan in dichterlijk proza. Uit heel haar poëzie schreit een groot gewetensdrama: het conflict van een ziel, die zich zou willen opsluiten in een innerlijk leven van religieus mysticisme, maar die de ellende en den klassenstrijd ontmoet. Dan wordt haar mysticisme maatschappelijk. Deze groote angst herinnert onweerstaanbaar aan de sombere tonaliteit van de groote Russische schrijvers." De grootste prozaschrijver is voor Coster: Arthur van Schendel. „Jonge meisjes lezen hem onder tranen en de meest verfijnde literatoren herlezen hem vaak en ontdekken iederen keer nieuwe wonderen." Het streven van *De Stem* omschrijft hij als volgt: „De literatuur moet ons helpen om beter te leven.

De literatuur, die enkel literatuur is, is geen uur inspanning waard. Al het overige, alles wat er niet toe bijdraagt om onzen geestelijken rijkdom te vermeerderen, is ijdelheid. De literatuur moet ons hart zuiver maken. Wanneer de mensch in weedom is, is het goed voor hem te weten, dat hij nooit alleen lijdt.'' De interviewer vroeg hem ook over *Marginalia*, een boek, dat een roman-succes gekend heeft, ,,Ik heb in dit boekje — geschreven voor mij alleen in uren van groote eenzaamheid — ook de geheimzinnige betrekkingen ontleed van de goedheid en de schoonheid. De goedheid, de zuiverheid doet ons de dingen zien in een staat van schoonheid. De heilige bezit reeds het Paradijs op aarde.''
Veel heeft Coster aan Frankrijk te danken. Op zeventien-jarigen leeftijd vertaalde hij reeds de *Trois Contes* van Flaubert. Op het oogenblik werkt hij aan een vertaling van *Le Rouge et le Noir* van Stendhal. Ook Laforgue, dien hij den Franschen Novalis noemt, was op zijn ontwikkeling van grooten invloed. Ook Baudelaire, ,,een der groote Fransche machten in Holland''. Rimbaud leerde hij eerst later kennen. Hij denkt er over zijn *Saison en Enfer* te vertalen. Van zijn goeden vriend Montherlant zegt hij: ,,Hij zoekt de afwisseling en vindt slechts de eentonigheid. Wanneer hij vrede neemt met de schijnbare eentonigheid, zal hij een verrassende en wonderbare afwisseling vinden.'' Nog noteeren wij dit pittoreske detail. Coster woont een gedeelte van het jaar te Delft en het ander in een echten woonwagen in de bosschen van Amersfoort. Als zijn vrienden, Nijhoff, Roland Holst of Havelaar, hem een bezoek brengen, wordt de tafel gedekt, wanneer het mooi weer is, op een open plek van het bosch.

VERSCHEIDENHEDEN.

Kardinaal Pfiffl en de Film.

Gezien de groote invloed, dien de film in de hedendaagsche samenleving inneemt, plaatsen we als omslagplaat de photographie van Leni Riefenstahl, de hoofdvertolkster van de film *De Heilige Berg*, de danseres Diotima, van wier spel een diepe bekoring is uitgegaan op de velen, die in dezen rolprent de artistieke mogelijkheden van de cinematographie erkend hebben.
In dit verband is 't van belang het resultaat te releveeren van een rondvraag ingesteld door het dagblad *Der Deutsche* met het onderwerp:
,,Welke film heeft in 1926 den sterksten indruk op U gemaakt?''
Antwoorden waren binnen gekomen van tooneelspelers, regisseurs, filmacteurs, critici, vakjournalisten, schrijvers, schilders enz. De meeste stemmen verwierven: *Potemkin*: 31 en *Ben Hur*: 27, alzoo Rusland en Amerika; de Duitsche film *Variété* kreeg 15 stemmen. Zeer waardevol is het antwoord van Kardinaal Pfiffl, Aartsbisschop van Weenen. ,,De film heeft op de eerste plaats de ideale taak de volksontwikkeling en de volksopvoeding ethisch te beinvloeden. Daarom is het zeer te begroeten, dat groote, met hoogen ernst bezielde filmondernemingen in den laatsten tijd hun taak veel gewetensvoller opvatten en bij hun producten meer een onderwijzend en volksopvoedend doel in het oog houden. Het ware ook zeer te prijzen, als er meer werk gemaakt werd van den religieuzen film, die bij een passende ensceneering steeds een dankbaar publiek vindt; ditzelfde geldt ook van den historischen film, die vooral door de voorstelling van roemvolle feiten uit het nationale verleden, de liefde voor het vaderland zal wakker roepen en versterken. Moge de tijd, dat de ernstige volksopvoeders de bioscoop wegens haar films van twijfelachtig allooi meer vreesden dan achtten, voorgoed voorbij zijn en mogen de ondernemers zich steeds meer en meer bewust worden van hun verantwoordelijkheid voor het forum der openbare meening.''
Tot zoover de hooge kerkvorst. De vakpers zal deze katholieke woorden natuurlijk triomfantelijk rondbazuinen onder den titel: ,,Film en Kerk''. Mocht zij ook de wenschen van den Kardinaal ter harte nemen! Aan de photographische reclame der filmwereld was dit het laatste jaar, helaas! nog niet te bemerken voor de katholieke pers zijn deze woorden een bemoediging, om ook in de toekomst aan den film de volle opmerkzaamheid te blijven wijden, daar zij zoo op den duur invloed zal krijgen op de oriënteering van den volkssmaak en vandaar uit op de filmindustrie zelf.

De groote Parade.

De Amerikaansche oorlogsfilm De Groote Parade van de Metro-Goldwyn-Mayer Company maakt op het oogenblik een triomf-tournée door Europa. En ofschoon dit cinematographische werk niet op de eerste plaats met kunst heeft uit te staan is zijn succes bij het groote publiek toch alleszins verklaarbaar en begrijpelijk. Wat kan het de oppervlakkige menschenmassa schelen, of deze rolprent van een samengeraapte compositie is, of het vereischte ,,happy-end'' de vrucht is van een bijna acrobatische manipulatie van het kwalijk geregisseerde toeval? De vlug en vluchtig aangedane menigte, die in de bioscoop op de eerste plaats ontspanning zonder inspanning zoekt, is verlekkerd op het film-medicijntje voor de zorgen des dagelijkschen levens, dat gebrouwen wordt uit ,,een lach en een traan''. Welnu, de schier eindeloos lange vijf eerste acten, waarin we een jongen Amerikaanschen nietsnutter zich in het ,,khaki'' zien steken en achter de linie van het Fransche front het niet ongenoegelijke étappe-leven zien doormaken, zijn gelardeerd met een volkschen humor, welke voor menigeen onweerstaanbaar blijkt. In gezelschap van twee waschechte ,,geklofte jongens'', de Bul en de Lange geheeten, kostelijke internationale soldatentypen, wordt Jim Apperson, het rijkelui'szoontje ingekwartierd op een boerenhofstee. Al heel spoedig ontstaat er een teedere verhouding tusschen den vlotten Jim en Renée de frissche dochter van zijn gastheer, een verhouding, die allengs tot diepe liefde groeit. Voor hen, die in ons landje de mobilisatie aan de grens hebben meegemaakt, bevat dit gedeelte vol fondanterige idylle's, goedkoope geestigheden en enkele spaarzame rake zetten en gevoelig-grappige trekjes zeer zeker verschillende treffende reminiscenties, maar als inleiding tot de belangrijkste scènes spot het met alle proporties.
Zoodra het bevel komt, dat de troepen naar de vuurlinie moeten oprukken, is het met de goedmoedige lach gedaan en komen de traanklieren aan de beurt. Het afscheid van Jim en Renée, die zich een eind door de transport-auto laat meesleepen, is effectief hartverscheurend.

Men voelt, hoe in den oorlog de individu in de massa moet ondergaan, hoe alle persoonlijk belang meedoogenloos wordt verpletterd onder de walsen van den demonischen krijgsgod. De beelden van de langzaam naar de ziedende fronthel voortkronkelende legerslang zijn zwak van plastiek, maar „doen" het niettemin. Wanneer we de drie vrienden, Jim, de Bul en de pruimende Lange, terugvinden bijeengehurkt in een granaattrechter op een der meest vooruitgeschoven posten, bereikt de film haar hoogtepunt. Door middel van een tragisch-heroïsche, ongelijke wedkamp in spuwvaardigheid heeft de Lange het „voorrecht" verworven een vijandelijk mitrailleursnest onschadelijk te gaan maken. Hij volbrengt zijn taak, maar keert niet terug. Dan grijpt een vlaag van razernij om het verlies van den trouwen vriend Jim aan. Hij vervloekt het menschonteerend oorlogsbedrijf en de stompzinnige dwangarbeid in de modder- en bloedgrachten en rent met de Bul den vijand tegemoet. Ze trachten zich niet meer te dekken voor de verraderlijke vliegtuigen, de fluitende kogels en uiteenspattende granaten, de lust tot wrekend vernietigen heeft hen verblind. Als een gewond dier kruipt Jim achter den door hem neergeschoten Duitscher aan. Zijn beestelijke moordzucht aast in het chaotische niemandsland nog op het verminkte slachtoffer. Doch als hij eindelijk met zijn weerlooze prooi in een kuil tuimelt, ontwaakt hij uit zijn verbijstering. Hij herinnert zich, dat hij behalve soldaat ook nog mensch is, en spaart den vijand. Zelfs duwt hij hem ruw een cigaret tusschen de lippen. Maar wat hij op 't laatste moment niet kon doen, doet de dood, die met zijn zwarte vlerken vroolijk klapwiekt te midden van het catastrophale vuurwerk der houwitsers. Het realisme dezer passages, welke anti-oorlogsch van strekking zijn en wezenlijk sterker dan ellenlange beschrijvingen de walgelijke gruwelijkheid en misdadigheid van een wereldkrijg doen *ervaren*, is vaak aangrijpend, doch met deze tafereelen hebben de vervaardigers van deze rolprent dan ook hun krachten uitgeput. Alles wat hierna komt, de episoden in het kathedrale hospitaal, de strompelende wandeling met het in gips gezette been van Jim over verscheurde en verwoeste akkers, de terugkeer van den invalide naar het „old Kentucky Home" en de plotselinge hereeniging der gelieven op den Franschen bodem, waar de vrouwen voren ploegen voor het nieuwe zaad en het nieuwe leven, loopt ons wat al te Amerikaansch van stapel.
Doch de middenmoot van deze film maakt haar de moeite waard en doet ons alle kauwgummieromantiek en alle onverteerbare onaannemelijkheden, gelaten slikken.

De onleesbare hand.

De onleesbare handschriften van beroemde schrijvers en politici hebben reeds vaak de letterzetters in vertwijfeling gebracht. De drukkerij, die de romans van Balzac uitgaf, kon alleen dan letterzetters krijgen, als deze niet langer dan één uur aan een stuk met de ontcijfering der manuscripten van Balzac hoefden bezig te zijn. Sidney Smith verklaarde eens, dat hij zijn eigen handschrift na vier en twintig uren zelf niet meer lezen kon; het zag er uit, alsof een wespenzwerm, te voorschijn gekropen uit een inktpot, het papier als exercitieterrein gebruikt had. De manuscripten van Victor Hugo werden vergeleken met een slachtveld op papier en een vriend van Carlyle beweerde, dat van de letters, die de groote Engelschman schreef, vele krom, vergroeid en kreupel en alle blind waren.
Een onleesbare hand kan erg onaangenaam zijn voor de professnoleele lezers van manuscripten of voor de ontvangers van brieven, maar zoo nu en dan is er ook een goede zijde aan verbonden. Zoo vertelde Lord Goschen eens, dat zijn vader zijn groot vermogen te danken had aan het feit, dat hij genoodzaakt was een eigen zaak te beginnen, daar niemand hem een betrekking wilde geven, om zijn verbazend slechte hand. Ook Lord Curzon wist een geschiedenis te verhalen over de voordeelen van een onduidelijk schrift. Toen hij in Oxford was, schreef hij eens twee brieven aan een oom en aan een vriend en verwisselde de enveloppen. De brief aan zijn vriend bevatte enkel zeer oneerbiedige bemerkingen aan het adres van zijn oom en toen zijn vriend hem de verwisseling mededeelde, stond hij duizend angsten uit. Maar het antwoord-schrijven van zijn oom luidde: „Je schrift is zoo slecht, dat mijn oude oogen het niet ontcijferen kunnen. Ik neem toch maar aan, dat het je uitsluitend om geld te doen is en sluit daarom een chèque in".

Jakob Schaffner.

Jakob Schaffner werd geboren in Zwitserland, evenals Jeremias Gotthelf en Gottfried Keller, Konrad Ferdinand Meyer en Karl Spitteler. Hij was 't kind van een tuinier. De eerste droom, dien hij zich nog herinnert, gold de kruisiging van Christus. „Ik zag hem smartvol sterven en hielp hem afnemen om hem in onzen tuin te begraven". Met acht jaren is hij wees. De vader is overleden, de moeder is met zijn zuster naar Amerika vertrokken. De pastoor bezorgt hem een plaatsje in het armenhuis te Beuggen, waar het leven niet erg prettig was. Dan wordt hij schoenmakersleerling. De piano van zijn meester, waarop hij gewaagd heeft te spelen, wordt hem verboden. Als hij zeventien is, gaat hij op „Wanderschaft". Zes jaar lang. Met twee en twintig is hij zelfstandige schoenmaker te Elberfeld. Na een paar maanden trekt hij weer de wijde wereld in. Bij Düsseldorf-Rath is hij werkzaam in een ijzergieterij. Vandaar gaat het den Rijn langs: Koblenz, Trier, Metz. Verblijf te Parijs en Antwerpen. Onderweg wordt er gedicht, o.a. een volledig treurspel: *Lucifer*. Ten slotte is het: rechtsomkeer marsch, zooals de zigeunerin hem voorspeld heeft. Over Straatsburg naar Bazel, zijn geboortestad. Hier wil hij zijn geluk beproeven en slaagt. Opnieuw schoenmakersgezel bij zijn ouden meester. Onder den arbeid en in de vrije uren schrijft hij gedichten. Treedt op als jeugdleider bij het Leger des Heils. In het jeugdorgaan dezer vereeniging verschijnt zijn eerste novelle. Het tijdschrift *Die Schweiz* neemt de tweede op. Het eerste geld komt binnen. Het schoen-lappen wordt vaarwel gezegd. Schaffner huurt zich een dakkamertje, koopt een piano, schrijft, dicht, loopt college op de universiteit en wordt een ontwikkelde mensch. De uitgeverij Fischer koopt hem zijn eersten roman af: *Irrfahrten*. Zoo werd Jakob Schaffner schrijver.

Verkeerd begrepen.

Baron de Merlin, een amateur-dichter, wilde over zijn jongste drama het oordeel hooren van

een bevoegd criticus en begaf zich naar Heinrich Heine, die destijds in Parijs verbleef. Heel vriendelijk door den geestigen dichter ontvangen, begon hij zeer breedvoerig uit te weiden over al de voortreffelijke hoedanigheden van zijn drama. Heine had het erg druk en zat op gloeiende kolen, maar lag tevens op de loer om hem met een afdoend antwoord te dienen. De baron sloot zijn lofrede met deze woorden: „Hebt u mijn hellevaart al gehoord?" Het juiste oogenblik voor Heine was gekomen. Met groote uiterlijke gelatenheid gaf hij dit zeer boosaardig antwoord. „Neen, heer baron, maar ik brand van verlangen om uw vaart naar de hel te vernemen". De baron nam onmiddellijk afscheid en is nooit meer teruggekomen om Heine's oordeel in te winnen.

De prijs van Amsterdam.

De prijs van Amsterdam voor Nederlandsche poëzie, verschenen in de jaren 1925 en 1926 is toegewezen aan A. Roland Holst voor zijn bundel *De witte Kim* (hoofdprijs) en aan H. Marsman, J. Slauerhoff en J. Greshoff „voor den blijmoedigen toon van zijn laatste werk". Van Marsman werd bekroond: *Paradise regained* en van Slauerhoff: *Landelijke Liefde*. Kan men over het algemeen met de uitspraak der jury accoord gaan, de bekroning van Greshoff is in ieder geval een misgreep. Roland Holst, de vormfijne dichter in de nostalgieke eenzaamheid van een onvruchtbaar levensinzicht, heeft als de begaafde voorman der generatie van 1910 deze waardeering ten volle verdiend.

Pestalozzi.

He teeuwfeest van dezen beroemden opvoedkundige is over de heele wereld met grooten jubel gevierd. Wij bepalen ons hier tot een korte karakteristiek. Pestalozzi was een edele, waarlijk zeldzame mensch, niet zonder gebreken of afdwalingen in zijn denken en handelen, maar vervuld van de zinderingen eener groote ziel, in staat tot zelfopoffering, vol gloeiende liefde voor de menschheid, onwankelbaar in zijn streven, ook als harde onheilslagen hem troffen en hij zijn schoonste plannen mislukken zag. Een idealist van zeldzame grootheid. Uit godsdienstig opzicht staat Pestalozzi ver van ons, katholieken verwijderd, maar het groote gebod der liefde tot God en de menschen, waartoe hij zich bekende door woord en daad, kan ook hier een schakel vormen. Iemand heeft van Pestalozzi gezegd: „Zijn godsdienst is dat, wat Goethe eerbied noemt voor hetgeen boven ons, onder ons en in ons is". Pestalozzi was groot in de menschelijke daad. Wat hij geleerd heeft en wat hij in zijn leven getracht heeft te verwezenlijken, kan onzen huidigen arbeid voor de jeugd alleen dan vruchtbaar maken, als in ons ook het hart van een Pestalozzi klopt.

CORRESPONDENTIE.

101. *J. G.* te *V.* Wij ontvingen van het Hollandsch Uitgeversfonds, Keizersgracht 305, Amsterdam: Charles Dickens' *Samuel Pickwick*, keurig uitgegeven in twee roodlinnen bandjes met goud opdruk. Hiervoor werd berekend: £ 2.30 plus 45 cent remboursement = f 2.75. Hetzelfde geldt *David Copperfield*. Deze twee romans in vier gebonden deelen komen dus op totaal f 5.50 te staan. Inderdaad zeer billijk en 't geld volkomen waard, maar niet gratis! Er zullen nog meerdere deelen volgen.

102. *B. A. P. pr.* te V. *Timotheus* is een religieus getinte weekrevue voor lezers van protestantsche gezindte. Voor katholieken is 't niet ongeschikt, om kennis te nemen van wat onze andersdenkende geloofsbroeders op 't gebied van ontspanningslectuur presteeren.

103. *G. de W.* te *'s Gr.* Louis Hémon's: *Marie Chapdelaine* is vertaald door M. de Rouville, verschenen in Meulenhoff's Kleine Boeken, geb. f 2.60. In elken boekhandel verkrijgbaar. De Fransche uitgever is Bernard Grasset, Rue des Saints-Pères 61, Paris.

104. *A. A. W.* te *R.* Voor 't meerendeel kunnen Dostojewsky's werken gerangschikt worden onder Bc en zijn dan nog niet eens aan te raden voor *alle* ontwikkelden; de pessimistische levensbeschouwing, die aan zijn werken ten grondslag ligt, heeft al menigeen veel kwaad gedaan.
Uw andere vraag beantwoorden wij volmondig met neen: ondanks het schijnbaar opvoedend karakter is *Götz Kraft* geen boek voor katholieken.

105. *J. Z.* te *Sch. Rainer Maria Rilke*, Een benadering door A. Markes Zernike verscheen bij De Tijdstroom, Rotterdam. Daarin kunt U 't een en ander vinden. In 't 1 Februari-nummer hebben wij eenige korte biographische bijzonderheden vermeld bij 't bericht van zijn dood. Hij is in 1875 geboren te Praag; publiceerde op 19-jarigen leeftijd zijn bundel *Leben und Lieder*, waarvan hij later alle exemplaren opkocht, om ze te vernietigen. Rodin werd later een zijner beste vrienden: met vele Fransche kunstenaars hield hij omgang en briefwisseling: Verhaeren was eveneens 'n vriend van hem. Ontegenzeggelijk is met hem 'n groot dichter gestorven.

106. *F. P. D. v. R.* te *'s Gr.* Van 't bedoelde boek ***Outlines of History*** van H. G. Wells is nog geen kritiek verschenen in *Boekzaal*. Wanneer men 't eerste hoofdstuk opslaat, kan men lezen: In een groot deel van de beschaafde wereld geloofde en leerde men dat de wereld plotseling in het jaar 4004 vóór Christus geschapen was, ofschoon de gezaghebbenden niet tot overeenstemming konden komen, ten aanzien van de vraag, of dit in het voorjaar dan wel in den herfst van genoemd jaar geschied zou zijn. Deze grillig nauwkeurige misvatting vond haar oorsprong in een al te letterlijke vertolking van den Hebreeuwschen Bijbel, alsmede in een min of meer willekeurige, theologische aanmatiging, die daarmee ten nauwste verbonden was.
In 't hoofdstuk over het onderwijs van Jezus en in andere komen veel aanvechtbare dingen voor, maar deze rubriek is te beknopt om er dieper op in te gaan. Een weinig geduld dus nog.

107. *L. V.* te *G.* Uit den aard der zaak komen dergelijke vragen ons niet vaak onder oogen en hooren meer thuis bij 'n specialiteit op dat gebied. Wendt U eens tot P.Vink, Alkmaar, de bekende uitgever van tooneelwerken; die zal U alle inlichtingen kunnen geven, die U wenscht.

WILTON-METRO-GOLDWYN
DAMRAK 49 - Telefoon 49949 - AMSTERDAM
HET BESTE DAT DE FILMINDUSTRIE BIEDT
BEN HUR.

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

„De Boekenmarkt"

Maandelijksch Orgaan ten dienste van alle Bibliophilen en Boekenliefhebbers.

Bureel:

PRINSESSTRAAT 11, ANTWERPEN

Abonnementsprijs: 2 Belgas per jaar.

Zoo juist verscheen:
De sociale beteekenis van de Amusements-Literatuur
door Dr. P. H. RITTER Jr.
Prijs . . . . . f 1.25.

In deze lezenswaardige brochure wordt het vooze, het onwerkelijke der tegenwoordige ontspanningslectuur treffend uiteengezet.
Boekzaal der geheele wereld.

G. J. A. RUYS UITGEVERS-Mij., ZEIST
Telephoon No. 52. Postrekening No. 117346

UITG/Mij LINDENBAUM & Co., A'DAM

Verschenen:
Berrington's Practische Taalboekjes
Holl.-Engelsch
Holl.-Duitsch
Holl.-Fransch.
PRIJS 35 CENT.
Onmisbaar bij den omgang met vreemdelingen. Men leert zonder leeraar slechts datgene wat men voor zijn eigen beroep of bedrijf noodig heeft. Alom verkrijgbaar bij den boekhandel.

1 De Kellner
2 De Spoorwegbeambte
3 De Politieagent
4 De Taxichauffeur
5 De Bankbediende
6 De Radiohandelaar
7 De Bloemist
8 De Kantoorbediende
9 De Rijwielhandelaar
10 De Banketbakker
11 De Poelier
12 De Groentehandelaar
13 De Fruithandelaar
14 De Vischhandelaar
15 De Slager
16 De Winkelier in heerenmodes
17 De Kleermaker
18 De Modiste
19 De Manufacturier
20 De Sigarenwinkelier
21 De Kruidenier
22 De Boekhandelaar
23 De Schoenwinkelier
24 De Drogist
25 De Handelaar in Muziekinstrumenten
26 De Horlogemaker
27 De Goudsmid en Juwelier
28 De Kapper
29 De Tramconducteur
30 De Postbeambte

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

GRATIS!

Dickens' Werken

Einde dezer maand verschijnt onze nieuwe, groote hollandsche uitgaaf van de Werken van Charles Dickens. Het is de wensch van de uitgevers, deze boeken zoo ruim mogelijk onder alle kringen te verspreiden. Om deze reden hebben wij besloten, een groot aantal exemplaren van dit werk cadeau te geven. Ieder lezer van dit blad, die de hieronder aangehechte coupon binnen 10 dagen aan ons hoofdkantoor inzendt, ontvangt gratis een complete uitgaaf van

CHARLES DICKENS' WERKEN

in 24 deelen, bevattende 4000 tot 5000 compres gedrukte pagina's.

Dickens is de grootste schrijver der roman-literatuur: hem kennen wil zeggen van hem houden, en zijn werken bezitten beteekent, steeds den steun te hebben van een goed en betrouwbaar vriend, die ons telkens helpt en opmontert door zijn kostelijken humor en rijke menschenkennis.

De werken verschijnen vlot vertaald, fraai gedrukt in gewoon boekformaat. De verzending heeft plaats naar volgorde van het binnenkomen der bestellingen. Voor emballage en advertentiekosten berekenen wij slechts een kleine vergoeding van 20 ct. per deel. U ontvangt de volgende meester-romans cadeau:

„Samuel Pickwick", „Het Klokkenspel", „Schetsen", „David Copperfield", „Olivier Twist", „Barnaby Rudge", „Kleine Dora", „Nelly" enz.

Dit aanbod is slechts geldig voor coupons, die binnen 10 dagen aan ons ingezonden zijn.

VERZOEKE GEEN GELD OF POSTZEGELS TE ZENDEN.

Hollandsch Uitgeversfonds
Keizersgracht 305/309. Amsterdam

COUPON **HOLLANDSCH UITGEVERSFONDS**
KEIZERSGRACHT 305/309 · AMSTERDAM

De ondergeteekende wenscht de Werken van Charles Dickens gratis te ontvangen.

Naam: .... *Adres:* ....

Beroep: .... *Plaats:* ....

Boekzaal der Geheele Wereld, 1 Mei 1927

ZOO JUIST VERSCHENEN:

Het Christelijk Getuigenis der Catacomben

door F. HENDRICHS, S.J.

Een prachtwerk van 320 bladzijden, groot formaat op prima kunstdruk. Het bevat 295 grootere en kleine gravures naar origineele foto's van stukken der Catacomben. Het boek kost in soliden prachtband bij inzending van nevenstaande bestelbon slechts f 4.75 en is verkrijgbaar in iederen boekhandel, alsmede bij

Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BESTELBON. Inzenden onder open couvert als drukwerk.

Mijne Heeren,

Naar aanleiding van de advertentie in **Boekzaal der geheele wereld**, gelieve U mij te zenden voor rekening een gebonden exemplaar van F. HENDRICHS S.J.

Het Christelijk Getuigenis der Catacomben.

Voornaam en naam:

Straat en huisnummer:

Stad en datum:

VOOR FIJNE LEDERWAREN EN REISKOFFERS HET ADRES

BONNIER

RIJNSTRAAT 68 - Telef. 2493

ARNHEM

HET GODSDIENSTIG LEVEN

Onderrichtingen, raadgevingen en gebeden voor ontwikkelde Katholieken, naar het Duitsch van **Tilmann-Pesch S.J.** omgewerkt door **R. v. Oppenraay S.J.**

Dit prachtboekje, waarvan het 11e duizendtal verscheen, bevat een schat van onderrichtingen, raadgevingen en vele liturgische en andere gebeden

Prijs in lederen band **f 3.25**
In linnen band. . . **f 1.75**

Verkrijgbaar bij den Uitgever:

H. J. DIEBEN - LEIDEN.

Pollet & Zonen
TILBURG
Fabrikant in Wollenstoffen.
Specialiteit in
Kloostergoederen.

Zooeven verschenen:
VRAGEN EN ANTWOORDEN
voor
ZIEKENVERPLEGENDEN
door Zr. J. VAN DEN BOS
In linnen band f 2.40.

EEN HYPERMODERN GELUID IN DE WERELD VAN DEN ISLAM
door Dr. L. DE VRIES . . . . f 3.00

Uitgave N.V. v/h. E. J. BRILL, LEIDEN

Coöp. Stoomzuivelfabriek „Heeze Leende"
HEEZE.
Prima Roomboter met rijksmerk.
Telefoon 10

„DE KAASHANDEL"
C. G. la Poutré
Amsterd. Straatweg 170
UTRECHT
Tel. 12955 Gironummer 6749

Het adres voor Kloosters en Gestichten.
Vraagt prijscourant.
Fijnste kwaliteiten.
Laagste prijzen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek „ST. LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Gebruikt voor het inleggen van eieren
WATERGLAS of GARANTOL
Verkrijgbaar bij
Firma Wed. G. F. Schott
Drogisterij Telefoon 1497
Lange Hezelstr. NIJMEGEN.

Electr. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT
IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. F. Smits-Salters
Vuchterstr. 122, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

J. BOER - KAASMARKT 11-17 ROTTERDAM
SPECIAAL ADRES VOOR SOLIEDE
HUIS-, SALON- EN SLAAPKAMER AMEUBLEMENTEN

JOS. TONINO - ARCHITECT
Oude Vest 26 BREDA Telef. 1097
Kerk-, Klooster- en Villabouw.

Die Aszetik

des

hl. Alfons Maria von Liguori

im Licht der Lehre vom geistlichen Leben in alter und neuer Zeit.

von P. Dr. KARL KEUSCH C.Ss.R.

mit einem Titelbild des Heiligen.

2. und 3. Aufl. XL und 407 Seiten. 8⁰.
Geb. in Ganzl. M. 11.50. in Halbfranz M. 13.—

Durch seines Vollkommenheitsleben will der hl. Alfons auch auf dem Gebiete des Aszese uns Führer sein. Um so erfreulicher ist es, dass wir durch das vorliegende Werk auch mit dem ganzen Werden des Aszetik des Heiligen vertraut gemacht werden und auf dem Untergrunde seiner Schriften unwillkürlich auch seine ganze Persönlichkeit, die Verkörperung seines Lebens plastisch schauen.

Bonifacius-Druckerei, Paderborn (Deutschl.)

Zu beziehen durch alle Buchhandlungen.

Der heilige Pfarrer von Ars

Joh. Bapt. Maria Vianney

VON P. JOH. JANSSEN S.V.D.

Neu bearbeitet von Pfarrer FR. X. KERER

14 TAUSEND.
296 SEITEN MIT ILLUSTRATIONEN
LEINENBAND . . 2.40 GULDEN

Das Buch schildert uns das Leben und Wirken eines schlichten Landpfarrers. Wie er in schwierigen und hoffnungslosen Zeiten eine tief daniederliegende Gemeinde und viele andere Verirrte wieder zum praktischen Leben zurückführte, ist sehr anschaulich dargestellt.
Desshalb eignet es sich ganz vorzüglich als Geschenkwerk für Priester und Priestertumskandidaten. Aber auch alle Katholiken werden das Buch mit grossem Nutzen lesen und vor allem auch erkennen welch ein Segen fromme Priester sind.
Der zweite Teil enthält die Katechesen und Predigten Vianneys und im Anhang finden wir einen kurzen Lebensabriss der heiligen Philomena, der Lieblingsheiligen des Pfarrers von Ars.

Drukkerij v. h. Missiehuis Steil bij Tegelen

Neuerscheinungen.

DIE IDEALE DES HL. FRANZISKUS VON ASSISI.

3. Aufl. von **Dr. P. Hilarin Felder** O. M. Cap. gr. 8⁰ XV u. 445 Seiten GM. 8.— geb. GM. 10.—.

DIE RELIGIONSTHEORIE VON ERNST TROELTSCH.

von Dr. phil. et theol. **Emil Spiess**, Prof. der Theol. Mit Bildniss von Ernst Troeltsch. gr. 8⁰ VIII u. 601 Seiten. GM. 19.— geb. GM. 21.—.

DES HEILIGEN IGNATIUS VON LOYOLA GEISTLICHE UEBUNGEN.

Eingeleitet und übersetzt von **Otto Karrer.** 8⁰ 152 Seiten. geb. GM. 3.30.

DAS HOHE LIED DES HL. BERNARD VON CLAIRVAUX.

Dokumente zur mittelalterlichen Christus u. Brautmystik. Von **Dr. Johannes Schuck** 8⁰ 133 Seiten gebunden GM. 3.

Verlag Ferdinand Schöningh, Paderborn

B. Kühlen · M. Gladbach

Uitgever en Drukker van den Heiligen Apostolischen Stoel

beveelt zijn

Geschiedenis der Christelijke Kunst in Monographieën

aan.

Zoo juist verschenen:

H. Franciscus v. Assisië in kunst en legende

van P. BEDA KLEINSCHMIDT O.F.M.

in linnen band **f 6.—.**

Groote keuze in: **Kunst- en Devotie-Literatuur. Heiligenplaten,** klein en groot formaat, **Communie-Souvenirs, Congregatie-diploma's, Canontafelen etc. etc.**
In elken Katholieken Boekhandel verkrijgbaar.

Alle soorten extra-aanmaak.

Specialiteit in Reclame-Drukwerken

Offertes staan ten dienste zonder verbinding.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„St. Oda"
St. OEDENRODE
Eerste Kwaliteit
Roomboter met Rijksmerk
SPECIALE CONDITIES VOOR KLOOSTERS en GESTICHTEN

Patronen?
PEREBOOM!
Rozengracht 236
AMSTERDAM.

TIMMERFABRIEK „DE MARK"
JACQ. VAN GROENENDAEL
BREDA
Alle Timmerwerken, speciaal in Eikenhout
Kerkbanken — Kerkstoelen
Amerikaansche Schoolbanken,
Telramen, enz.

KONINKLIJKE HOFBAKKERIJ
ANT. WANDERS - ARNHEM (A° 1815)
Steenstr. 83a, Tel. 875. Jansstr. 5a, Tel. 498
Banketbakkerij in den uitgebreiden zin.

ABONNEERT U OP
Tijdschrift voor Taal en Letteren
Per jaar f 7.50.
Tijdschrift voor Zielkunde en Opvoedingsleer
Per jaar f 8.75.
Vraagt gratis proefnummers bij de uitgevers
Drukkerij Henri Bergmans & Co., Langestraat 35, Tilburg

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895. Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde.
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

VERSCHENEN:
P. Hilarion Thans
O. F. M.
MIJN OORLOG
f 1.00.
OMHEINDE HOVEN
f 0.60.
Alleenverkoop voor Nederland bij
ADR. M. KLEMANN
Boekverkooper
Broerenstraat 31, Arnhem

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

De Vetten's Boterbiesjes
ROTTERDAM.

GESTICHTEN EN PENSIONATEN
SPECIALE CONDITIES.

ROL- EN PRUIMTABAKSFABRIEK
JOS GARÉ, BEEK bij Maastricht
Gebruikt uitsluitend Garé's onovertroffen pruimrollen en pruimtabakken

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

J. B. WOLTERS
GRONINGEN, DEN HAAG

De Nederlandsche Dialecten in den loop der Eeuwen

Een verzameling van historische dialect-bloemlezingen, onder leiding van
Dr. JAC VAN GINNEKEN
Hoogleeraar te Nijmegen

Zoo juist verschenen:

DEEL I
HET WESTVLAAMSCH
VAN DE OUDSTE TIJDEN TOT HEDEN

door
JOZEF JACOBS
Lid der Koninklijke Vlaamsche Academie

Met uitslaande kaart

Prijs, gebonden . . . . f 6,50
Bij inteekening op minstens drie deelen . . . . . . f 5,90

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. K

BRITANNIA - GERMANIA - GALLIA

GERMANIA.

Leerboek der Duitsche Taal
door
Drs. G. G. VAN DEN ANDEL,
Leeraar 3e H.B.S. met 5-j. c. Den Haag.

Deel I f 2.40 — Deel II f 2.40
Rijk geïllustreerd.

Deel II zoo juist verschenen.
Present-ex. werden H.H. Docenten toegezonden.

Het succes van Britannia en Gallia is bekend. Germania is volgens dezelfde beginselen samengesteld en kan eveneens warm worden aanbevolen.
Spiegel v. Handel & Wandel, 26 Juni 1926.

...Het zij den Studeerendan daarom met warmte aanbevolen.
De R. K. Bediende, 10 Aug. 1926.

K K

Waskaarsenfabriek, Wasbleekerij
Firma Gebrs. Bolsius
v/h Fa A. Bolsius, SCHIJNDEL
Opgericht 1878 Opgericht 1878

LEVERT TEGEN MATIGE PRIJZEN ALLE SOORTEN
Liturgische Kaarsen en Offerkaarsen
Gebleekte Bijenwas — Kaarsenkatoen.

FABRIEK VAN DE BEKENDE
„Alpengloei" Nacht- en Theelichten
EENIGE
Fabriek der Devotielichten
Vraagt prijs en proeforder

1000 Jahre rheinischer Kunst
von
Prof. Heribert Reiners

ein Prachtwerk in Grossformat mit 252 ganzseitigen Abbildungen auf Kunstdruckpapier einer farbigen Tafel und ca. 40 Seiten Text.

Das beste Material aus Architektur, Plastik und Malerei der Rheinlande!

Einband Halbleinen nach einem Entwurf von Maler Dieckmann, Kempen.

Das Werk kann von Mitgliedern der Buchgemeinde in Bonn/Rhein zum Preise von 6.— Mark bezogen werden.

Nähere Auskunft und Prospecte durch de
Boekzaal der geheele wereld
TILBURG, Holland.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ▫ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ▫ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ▫ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO

UITGEGEVEN IN OVERLEG MET EN ONDER AANBEVELING VAN DEN
—— BOND VAN R. K. OPENBARE LEESZALEN EN BOEKERIJEN ——

1927 15 MEI-AFLEVERING 10
— 17½ CENT —

Godsdienst en Apologie . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch, Latijn
Romans en Ontspanningslectuur . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Dichtwerken . . . . Nederlandsch, Duitsch
Tooneel . . . . Nederlandsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . Nederlandsch, Fransch, Engelsch
Geschiedenis . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Land- en Volkenkunde . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
Sociale en Aanverwante Wetenschap . . . . Nederlandsch

Ontvangen Boeken

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s: f 3000 bij overlijden - f 5000 bij geheele invaliditeit - f 1000 bij gedeeltelijke invaliditeit. Men gelieve het biljet uit het 1 Mei-no. (blz. 4) in te zenden.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Klagers hebben geen nood!

Goede lectuur is er in overvloed.

Voor Boekzaal-abonné(e)'s brengen wij boeken van GROOTE schrijvers, voor KLEINE prijzen.

Wie van deze zeer voordeelige aanbieding wil profiteeren, gelieve onderstaand biljet in open couvert als drukwerk, voorzien van naam en adres zoo spoedig mogelijk in te zenden aan den boekhandel of aan Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BESTELBILJET.

Mijne Heeren, U gelieve mij voor rekening te zenden onderstaanden boeken:

H. Ardel:
GE MOET JEAN DOEN TROUWEN (240 blz.) . . . . f 1.45
René Bazin (Lid der Fransche Academie):
CHARLES DE FOUCAULD, ontdekkingsreiziger van Marocco, kluizezenaar in de Sahara. Met portret, afdruk van handschrift en reiswijzerkaart (554 blz.) . . . . - 1.90
DAVIDA BIROT, Een onderwijzeres. (353 blz.) . . . . - 1.45
DE PAASCHLEEUWERIK (180 blz.) . . . . - 1.45
DONATIENNE (244 blz.) . . . . - 1.25
ER WAREN VIER KINDERTJES (303 blz.) . . . . - 1.45
EEN INKTVLEK (203 blz.) . . . . - 1.45
HET STERVENDE LAND, de pachthoeve van Fromentière (251 blz.) - 1.25
Emile Baumann:
DE DOOP VAN PAULINE ARDEL (311 blz.) . . . . - 1.25
DE LEEUWENKUIL (264 blz.) . . . . - 1.45
Louis Bertrand (Lid der Fransche Academie):
SANGUIS MARTYRUM, 't Bloed der Martelaren (430 blz.) . . . . . - 1.25
Henry Bordeaux (Lid der Fransche Academie):
DE VERRIJZENIS DES VLEESCHES (302 blz.) . . . . - 1.45
Paul Cazin:
DEKADI OF EEN VROME KINDSHEID (270 blz.) . . . . - 1.45
G. Goyau:
OZANAM (70 blz.) . . . . - 0.85
André Lichtenberger (Lid der Fransche Academie):
MIJN KLEINE TROTT (156 blz.) . . . . - 1.25
J. Pravieux:
DE NIEUWE DOKTER (297 blz.) . . . . - 1.25
WAT VROUWEN VAN EEN MAN MAKEN (260 blz.) . . . . - 1.45
R. Ysabie:
PADRECITO. Bekroond missie-drama in vier bedrijven (79 blz.) . . . - 0.85

Hoogachtend,

Voornaam en naam: ....

Straat en huisno.: ....

Stad en datum: ....

Doorhalen wat niet verlangd word'. *Duidelijk schrift a.u.b*

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS
Postrekening 31583 - Tel. 978 - Industriestraat 1 - Tilburg

ZOO JUIST VERSCHENEN:

Het Christelijk Getuigenis der Catacomben

door F. HENDRICHS, S.J.

Een prachtwerk van 320 bladzijden, groot formaat op prima kunstdruk. Het bevat 295 grootere en kleine gravures naar origineele foto's van stukken der Catacomben. Het boek kost in soliden prachtband bij inzending van nevenstaande bestelbon slechts **f 4.75** en is verkrijgbaar in iederen boekhandel, alsmede bij

Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BESTELBON. Inzenden onder open couvert als drukwerk.

Mijne Heeren,

Naar aanleiding van de advertentie in **Boekzaal der geheele wereld**, gelieve U mij te zenden voor rekening een gebonden exemplaar van F. HENDRICHS S.J.

Het Christelijk Getuigenis der Catacomben.

Voornaam en naam:

Straat en huisnummer:

Stad en datum:

Bericht

Wij maken onze lezers er op attent dat in de Algemeene Voorwaarden van Verzekering, gepubliceerd op blz. 3 in No 9, in artikel 3 moet worden ingelascht, dat de Nieuwe Havbank alleen dan tot uitkeering verplicht is, wanneer de namen der verzekerden ten hare kantore bekend zijn.

Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Handel in alle soorten

Riviergrint - Zand - Ballast, enz.

Transport van Meubelen

tegen concurreerende prijzen.

Beveelt zich beleefd aan

J. P. Peters - Nijmegen

Bottelstraat 19 en 66 — Telefoon 2444

Natuurgeneeswijze

Verschenen is een keurige handleiding voor de praktische toepassing in eigen kring:

Physische Therapie

door Dr. J. C. MOM

Populair-wetenschappelijk Handboek, omvattende 368 bladzijden met 87 speciaal-vervaardigde foto's.

Compleet in keurigen band f4.90

Boekencatalogus op aanvraag gratis in den Boekhandel en bij de Uitgevers

La Rivière & Voorhoeve, Zwolle, Postgiro 8419

R. K. JEUGDBIBLIOTHEEK

Uitgave Van Putten en Oortmeijer, Alkmaar

In deze serie zijn de navolgende boeken verschenen, welke met onverdeeld schitterende recensies de lezende jeugd worden aanbevolen; leeftijd 10-16 jaar.

De Erfgenaam door *Cecilia.*
Aranka door *Cecilia.*
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg.*
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits.*
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia.*
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen.*
Blanke wegwijzers door *Cecilia.*
John, Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz.*

Alle boeken zijn door den Keurraad goedgekeurd.

PRIJS PER DEEL f 1.25. Gebonden f 2.00.
Per abonnement van 12 deelen f 12.00 en f 20.00.

Abonneert U op

„WIJ"

Katholiek Maandblad

Abonnementsprijs
2.50 gld. per jaar

12 afleveringen van 32 pag. op opdikkend papier gedrukt.

Proefnummer kosteloos.

ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG

DRIE ROMANS
voor één daalder

Dora Musbach:
HET GEHEIM

Marie Metz-Koning:
WINNIE

Therèse v. Arendsberg:
OP SLOTENBURG

verzendt franco per post na ontvangst van f 1.50 (Postrekening No. 30120) de Uitgever

G. J. Slothouwer,
Amersfoort.

GARAGE CENTRAAL

C. VAN DONGEN-JONKERS, — BREDA
WILHELMINASINGEL 46, Telefoon 732

De meest Luxe Verhuurinrichting hier ter stede.
Stallen, repareeren en onderhouden.
Garage dag en nacht geopend.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

CENTRALE ARNHEM
HET ADRES VOOR ALLE INRICHTINGEN
VRAAGT PRIJS OF MONSTERS

HERMAN KROES & ZOON
ARCHITECTEN
AMERSFOORT

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

Zaadhandel Wed. H. v. d. Bogaard
NIJMEGEN, Molenstr. 1, Gevestigd 1870
Kloosters en Gestichten extra kortingen

STOOMWASSCHERIJ
„OUDENRIJN"
C. DE RIJK, Merwedekanaal 5, Tel. No. 10707
UTRECHT

Stoomwasscherij „Rijnoord" te Odijk.

Dames! Doet uw voordeel, en laat uw ***wasch*** behandelen door ***ons*** en U zult tevreden zijn. Zeer billijke tarieven. ***W. van Setten, Odijk.***

STOOMEN VERVEN
Op verlangen Stoom- en Rouwgoederen met 1x24 uur.
Stoomververij en Chemische Wasscherij P. DE BOER
Muntweg 20-49 — BUSSUM — Telefoon 1061

N. V. G. HOUWELING
MINERAALWATERFABRIEK
Handel in Bieren, Wijnen, Likeuren en Gedistilleerd.
HAAGDIJK 137 BREDA. TEL. 580

MEIJER & JOSEPHY
Molenstraat 76 NIJMEGEN Telephoon 259
STEEDS HET NIEUWSTE IN
ZIJDEN EN WOLLEN STOFFEN

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Boekennieuws.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

H. Thomas van Aquino, 3161.
OVER GOD EN DE EENHEID VAN ZIJN NATUUR. *Geloofsverdediging, Antwerpen,* 1927. (24×15.5) XVI-729 blz. ing. f 3.—.

Voor wie deze vertaling op de eerste plaats geschikt is? Voor theologen en studenten in de godgeleerdheid. Men probeere het en leze den Hollandschen tekst. De vertalers hebben het gelukkige idee gehad den Latijnschen tekst der Leonina in 'n klein maar duidelijk lettertype aan den voet der bladzijden af te drukken, zoodat men een dubbele contrôle heeft voor een goed inzicht in Thomas' in het betreffende artikel voorgedragen leer.
Er zij voor het groote publiek met de vertalers uitdrukkelijk op gewezen, dat dit boek een *studie*boek is. Er zijn geen gevaarlijker Thomisten dan gelegenheidsthomisten. Thomist wordt men alleen door langdurig, ijverig studeeren van Thomas' werken. Men neemt zijn diepzinnige leer slechts zeer langzaam in zich op. Thomist zijn is zich inleven in St.Thomas' gedachtenleven, maar dit vordert een langzaam, moeitevol assimulatieproces. Het is zoo wijs gezien van de Predikheerenorde, dat zij de *Summa* van St. Thomas als handboek voor den vierjarigen theologischen cursus gebruikt. Zóó wordt men Thomist. Daarom schreef Pius X z.g. de *Summa* als handboek op de Italiaansche theologische scholen voor, waarin academische graden verleend worden.
Deze Hollandsch-Latijnsche Summa is een kostbaar bezit voor iederen student in de godgeleerdheid. Door dagelijksch studeeren van Thomas' *Summa* neven zijn dogmatisch handboek zal hij thomistisch worden gevormd en zoo het voorschrift van het Kerkelijk Wetboek in daden omzetten. Zoo zal de algemeene leeraar algemeen worden gekend, begrepen, en zijn kostbare leer, waarvan Paus Benedictus XV en Pius XI verklaarden, dat de Kerk deze tot de Hare heeft gemaakt, doorwerken in heel het leven der Kerk.
Dr. B. A. Luyckx, O.P.

B. de Craene, 3162.
ZIJN GETUIGEN. Geïllustreerd door P. Cyp. *Standaard-Boekhandel, Brussel,* 1926. (19×13) 338 blz. ing, Bfr. 15.—.

De „Getuigen" (voornamelijk de Apostelen Petrus en Paulus, evenals in de *Handelingen*) „getuigen" van den verrezen Christus met groot geloof en vurige liefde in Jeruzalem, in geheel Judea en Samaria en tot het uiteinde der aarde.
Al zou grootere wetenschap en machtiger talent het tot de volmaaktheid van een boek van Van Tichelen hebben opgevoerd, toch verlicht ons dit boek door het heldere geloof der eerste apostelen en verwarmt ons door hun vurige liefde: wij ook nog, wij „getuigen" van denzelfden Christus. *P. Basilius, O.Cap.*

J. H. Gunning, 3163.
HET KRUIS DES VERLOSSERS. *J. M. Bredée, Rotterdam,* 6e druk: 1926. (20.5×14) XI-118 blz. ing. f 1.50, geb. f 1.90.

Dit boekje van den eerbiedwaardigen Gunning zal voor streng Calvinistisch-geloovige menschen wel bizonder stichtend wezen, juist omdat heel het zaligmakingsproces zoo door en door Calvinistisch wordt opgevat. Eenigszins irriteert zulks den niet-Calvinist en ontneemt hem de innige en rustige sfeer, waarin godsdienstige lectuur kan genoten worden.
G. Vrijmoed, O.F.M.

M. van der Hagen, S.J., 3164.
WAAR IS DE KERK VAN CHRISTUS? *R.K. Boek-Centrale, Amsterdam,* 12e druk: 1926. (16×12) 272-XV blz. ing. f 0.35.

De beteekenis van dezen herdruk van het veelgelezen helder-geschreven apologetische boekje van M. van der Hagen over de kenteekenen der ware Kerk is niet in 't minst gelegen in het bibliographisch overzicht, dat in 8 afdeelingen de voornaamste werken bevat van geloofs-overtuigende en geloofs-verdedigende strekking.
M. M.

Br. Mathias, 3165.
DE CONGREGATIE DER BROEDERS VAN O. L. VROUW VAN VII SMARTEN. Geïllustreerd. *Foreholte, Voorhout,* 1926. (23.5×15.5) 199 blz. ing. f 1.—.

Een feestuitgave ter gelegenheid van het 75-jarig jubilé der Congregatie van de Broeders van O. L. Vrouw van Zeven Smarten. Wanneer wij zeggen, dat deze Broeders de stichters zijn van Heibloem, Harreveld en Stokershorst, waar zelfs Brusse's Boefje in een fatsoenlijk mensch veranderde, om maar een paar gestichten te noemen, dan weet heel Holland opeens, welk een nuttige instelling het hier in zijn opkomst, ontwikkeling en groei zal kunnen volgen. Dit boek zal hen stellig een hooge plaats bezorgen in de waardeering van katholiek Nederland, de waardeering, die voor dergelijke werkers zoo'n broodnoodige steun is bij hun vaak zoo ondankbare taak.
H. Rongen.

Levie de Vries, 3166.
EEN HYPERMODERN GELUID IN DE WERELD VAN DEN ISLAM. *E. J. Brill, Leiden,* 1926. (24.5×16.5) 85 blz. ing. f 3.—.

Dit Leidsche proefschrift is op aansporing en onder leiding van Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje ontstaan naar aanleiding van een in 1925 te Caïro verschenen boekje: *'al Islam wa 'usul 'al hukm* (De Islam en de grondslagen van het staatkundig gezag), waarin de schrijver, Abd 'az-Razik, ontkent, dat de instelling van het khalifaat steun vindt in de wet of de traditie, en vervolgens betoogt, dat de zending van Mohammed een zuiver godsdienstige was en de profeet nooit een staat heeft willen stichten. Hiertegenover zet Levie de Vries uiteen, dat Abd 'az-Razik het instituut van het khalifaat verwart met de personen, welke die waardigheid in den loop der eeuwen hebben uitgeoefend, en hij poneert de stelling: Mohammed heeft een staat gesticht op theocratischen grondslag. Na zijn dood moest er voor een opvolger gezorgd worden en zoo ontstond het khalifaat uit den drang der omstandigheden, geheel in Mohammed's geest. De khalief was het wereldlijk hoofd van den Islam, die na

den dood van Mohammed geen geestelijk hoofd meer gekend heeft.
Geen wonder, dat na de afschaffing van het khalifaat in 1924, geluiden als die van Abd'az-Rázik werden vernomen. De Vries' proefschrift brengt ons tevens in kennis met de resultaten van schrijvers als Barakatullah: *The Khilafet* en Sanhoury: *Le Califat*, die eens lans braken voor het herstel van het khalifaat. Degenen, die belang stellen in het „raadsel van den Islam'', zooals Kuyper het in zijn *Om de oude Wereldzee* noemde, zullen met vrucht het hier besproken werkje naslaan.

Dr. Alph. Mulders.

FRANSCH.

Chanoine Bayard, 3167.
ST. CYPRIEN: CORRESPONDANCE. *Les Belles Lettres, Paris* 6, 1925. (20×13) Deel II: 240 blz. ing. Ffr. 20.—.
Kanunnik Bayard bewees een goeden dienst aan de Geschiedenis en de Theologie door de uitgave van de correspondentie van den H. Cyprianus. Als Bisschop van Carthago was hij, omstreeks 250, in al de verwikkelingen der Kerk betrokken. Onmogelijk dit tijdperk goed te kennen, zonder een degelijke studie van de brieven van Cyprianus. En heel bizonder hebben zij waarde voor de sacramentstheologie.
Al schrijft hij over het algemeen eenvoudig, toch is een vertaling langs den oorspronkelijken tekst zeer welkom, vooral voor brieven gericht aan Cyprianus, die niet altoos gemakkelijk te ontcijferen zijn. Tegelijkertijd geeft schr. een verbetering van den tekst van Hartel. Daarom een alleszins aan te bevelen boek.

A. Gerold, O.S.B.

Mgr. Roland-Gosselin, 3168.
LETTRES A UN RETRAITANT. *Pierre Téqui, Paris* 6, 1927. (14×8.5) 76 blz. ing. Ffr. 2.—.
Deze brieven, die beter briefkaartjes konden genoemd worden, aan iemand, die in Retraite is, zijn even zoovele juweeltjes van warme, flonkerende echt-katholieke godsvrucht.

G. Vrijmoed, O.F.M.

DUITSCH.

Dr. Eugen Klee, 3169.
PIUS XI, DIE ANSPRACHEN AN DIE DEUTSCHEN PILGER IM JUBILÄUMSJAHRE 1925 Geïllustreerd. *Herder & Co., Freiburg i.Br.*, 1926. (23.5+15.5) 133 blz. gecart. M. 4.—, geb. M. 5.—.
Groote vraagstukken worden hier niet in behandeld, maar volgens den aard van de verschillende bedevaarten, van kooplieden, onderwijzers, leden van vrouwenbonden, hoogeschool-studenten, prijst de Paus de ijver der pelgrims en spoort Hij hen aan tot volharding en nog grooter vurigheid.

M. Lamers, O.F.M.

Leo Wolpert, 3170.
UNTERWEGS ZUR HEIMAT. *Herder & Co., Freiburg i.Br.*, 1926. (18.5×12.5) VIII-216 blz. ing. M. 3.—, geb. M. 4.40.
Zondagslezingen voor brave, vrome menschen, die nog bewaard hebben het goede, oude geloof aan de troostrijke waarheden van onzen godsdienst. Naar inhoud en vorm bieden ze niets buitengewoons, maar ze zijn warm en overtuigend van toon, bevatten af en toe een stichtelijk exempel, dat de lezing veraangenaamt en kunnen vele pelgrims, die onderweg aarzelend blijven staan, moed geven om, ondanks alle zwarigheden, den langen tocht naar het vaderhuis met nieuwen moed te hervatten.

H. Rongen.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

(Zonder naam), 3171.
EEN GROOT PAEDAGOOG. Aeïllustreerd. *De Vlaamsche Boekenhalle, Leuven*, 1926. (23.5×15.5) XXVI-264 blz. ing. f 1.50.
Het derde werk, dat binnen een jaar verscheen over Joh. Bapt. de la Salle en zijn paedagogiek is verreweg 't belangrijkste. 't Geeft dieper inzicht in dat wonderbare leven en werken. Wat een reuzenwerk op schoolgebied heeft hij verricht; wat een vèrziende geest was de heilige. Ongeveer tweehonderd jaar geleden stichtte hij de eerste normaalscholen, de eerste nijverheidsscholen, het eerste technisch instituut, de eerste verbeteringsschool voor veroordeelde kinderen. Hij was een eerste klas organisator, een idealist en tevens realist, groot geleerde, die de cultuurvraagstukken van zijn eeuw volgde, maar die tevens de armste kinderen van Parijs bij zich riep, om ze de eerste beginselen van godsdienst en wetenschap te leeren. Bij 't doorlezen van dit goed geschreven boek, zal iedereen onder den indruk komen van 't bovenmenschelijk werk van De la Salle. Bij al zijn beslommeringen echter had hij altijd de kern der eenig ware paedagogie voor den geest, de redding der ziel; al 't andere was maar van ondergeschikte beteekenis. De evolutie naar 't nieuwere, naar 't meer moderne, moet voor ons, katholieken, bestaan in een nauwere aanspassing en verdieping van hetgeen de heiligen der Kerk ons leerden over de opvoeding, niet in 't afsnijden van datgene was de traditie ons bracht. Daarvoor kan dit boek veel bijdragen. Maar waarom houdt „de leeraar in de Paedagogiek'' zijn naam schuil?

P. v. Luyk, S.J.

Dr. F. W. Foerster, 3172.
GODSDIENST EN KARAKTERVORMING. Vertaald uit het Duitsch door Mr. J. L. Gunning. *J. Ploegsma, Zeist*, 1926. (21.5×15.5) 380 blz. ing. f 4.90, geb. f 5.90.
Nergens heeft Foerster zich zoo nadrukkelijk uitgesproken over de onmisbaarheid van den godsdienst bij de karaktervorming als in dit werk. Veel van hetgeen hij in zijn vroegere werken schreef, komt hier terug, maar nooit nam hij met zoo'n beslistheid stelling tegen allerlei pogingen om den godsdienst in de opvoeding te vervangen door onafhankelijke zedeleer of cultuur. Alleen 't Christendom kent den mensch volmaakt met al zijn neigingen en zwakheden met zijn hoogere roeping: 't Christendom alleen kan hem den natuurlijken en passenden weg aanwijzen om tot zijn eeuwig-blijvend levensdoel te komen. Foerster versmaadt van den anderen kant datgene niet, wat 't moderne leven aanbiedt voor den opbouw van 't karakter: hij doorschouwt die paedagogische momenten der hedendaagsche cultuur even scherp als hij de zedelijke inzinking van zijn omgeving kent en doorvoelt. Hij wil niet terug

naar de Middeleeuwen, wel naar de godsdienstige doordringing dier diep-christelijke levensvormen. Hij gelooft in de vernieuwende kracht van de godsdienstige karaktervorming. In het eerste deel van zijn boek bewijst Foerster door allerlei redeneeringen en feiten de noodzakelijkheid van den godsdienst bij de vorming van 't karakter: uitvoerig spreekt hij zijn meening uit over de psychoanalyse, over het intellectualisme, de leekenmoraal, over de gebreken en deugden van 't humanisme, over natuurlijke en bovennatuurlijke wilsvorming, over Nietzsche, over de neutrale en christelijke school. In het tweede gedeelte van 't boek wil hij de objectieve waarheid aantoonen van zijn practisch-paedagogisch betoog van 't eerste deel. 't Is een verkorte samenvatting van 't groote boek *Christus en 't menschelijke leven* — met enkele aanvullende beschouwingen, die misschien bij de apologetische behandeling van de christelijke leer bij onze hedendaagsche jeugd kunnen helpen. In 't derde gedeelte geeft Foerster gezichtspunten en voorbeelden inzake de hervorming der religieuze paedagogiek. 't Is geen critiek op de religieuze paedagogiek van 't oogenblik, maar ook geen systematische cursus. 't Zijn maar een beperkt aantal richting-gevende voorstellen, die vooral gevormd werden in den omgang met de moderne jeugd.
Aan de vertaling van 't boek is de grootste zorg besteed. Veel der paedagogische beschouwingen van Foerster onderschrijven wij ten volle, maar andere zijn voor ons óf overbodig óf onvolledig.

P. v. Luyk, S.J.

Dr. F. W. Foerster, 3173.
OPVOEDING EN ZELFOPVOEDING. Vertaald uit het Duitsch door Titia van der Tuuk. *J. Ploegsma, Zeist,* 2e druk: 1926. (21.5×15.5) 338 blz. ing. f 3.50, geb. f 4.50.

Opvoeding en zelfopvoeding is een wetenschappelijke oriënteering van de christelijke karaktervorming voor de mannen der practijk. Zijn paedagogische opvattingen over dit op den voorgrond tredend probleem heeft Foerster in dit boek bijeengebracht en met eenige practische toepassingen vermeerderd. Wat dieper is hij ingegaan op vaststaande doeleinden der opvoeding om ze te beschermen tegen de zich met geweld opdringende tijdelijke meeningen. In het eerste hoofdstuk behandelt hij de belemmeringen en mogelijkheden der opvoeding, daarna de opperste doeleinden der opvoeding en eindelijk de afzonderlijke eischen der opvoeding in twaalf kortere afdeelingen: wilsvorming, vrouwelijke opvoeding, opvoeding tot mannelijkheid, uiterlijke gewoonten, manieren en zeden, sociale opvoeding, politieke opvoeding, waarheidsliefde, sexueele paedagogiek, jeugdverzorging, gehoorzaamheid en vrijheid, zelfopvoeding, godsdienstige opvoeding. Drie voorwaarden stelt Foerster om te slagen in de karaktervorming: de opvoeder moet realist zijn: hij moet de menschelijke natuur in zijn volle werkelijkheid kennen; hij moet vervolgens een vast en duidelijk doel voor oogen hebben; hij moet goed weten wat hij wil; ten slotte moet de opvoeder zich in den gemoedstoestand brengen, die aan zijn doel beantwoordt; niet 't woord zonder meer, maar 't woord, dat zich toont in eigen werken kan inwerken op anderen. De moeilijkste belemmeringen bij de vorming komen voort uit de natuur van den mensch, door de erfzonde verzwakt en uit de moderne levensvormen. Foerster meent, dat niet de aangeboren zonde, maar de overmaat der uiterlijke levenstechniek met al haar eischen voor school en huis, verstand en wil, in den tegenwoordigen tijd de grootste belemmering zijn voor de opbouw van 't echte christelijke karakter. Wat hier 't zwaarste weegt, zal van veel omstandigheden afhangen. Het literaire-paedagogische boek, dat goed vertaald is, brengt veel licht over moderne tijden en moderne karaktervorming, ofschoon niet alles even waar is voor ons land. Wij katholieken zullen de problemen hier en daar op een andere manier oplossen door meer steun te zoeken in onze bovennatuurlijke opvoedingsmiddelen.

P. v. Luyk, S.J.

Tony de Ridder, 3174.
DE BOODSCHAP. *De Tijdstroom, Huis ter Heide,* 1926. (19.5×13.5) 62 blz. ing. f 0.95, geb. f 1.45.

Alles is kwazie aan dit onnozele boekje; 't is kwazie diepzinnig, kwazie wijs, kwazie kristelik, kwazie dichterlik... 't Rhythme van de poeslievige taal is vals, de beeldspraak is vaak om te gieren, b.v. in de aanhef al dadelik: „En je weet, dat die zegen wel vele malen en al te dikwijls is: een ontwrichte heup. Dat is, opdat je beter zult uitzien naar de reddende hand, die datzelfde leven je toesteken wil, nadat het je ontwrichtte en mogelijk veel in je brak." 't Geheel neemt 'n air aan van enorme levenservaring, waarmee 't „Meiske" (wat 'n melige vokatief) gewaarschuwd en gesterkt zal worden voor ze „nu het leven ingaat". Welnu, we kunnen onze „meiskes" gerust alleen om deze „Boodschap" sturen, want wie van hen de moed had 't kattebelletje tot 't eind te lezen, zal hoogstens 'ns hartelik hebben gelachen. Minder mogen we van onze „meiskes" toch wel niet veronderstellen.

Leo Fens.

DUITSCH.

Friedrich Dessauer, 3175.
PHILOSOPHIE DER TECHNIK. *Fr. Cohen. Bonn,* 1927. (24×15.5) VIII-180 blz. ing. M. 5.—, geb. M. 7.—.

Op een gebied der werkelijkheid, waarvan tot nu toe de diepere gronden slechts weinig onderzocht zijn, geeft dit boek onder dat oogpunt belangrijke beschouwingen. Het wezenlijk karakter van de techniek als *menschelijke* arbeid treedt op den voorgrond. De schrijver wil haar scherp gescheiden houden van de misstanden in het sociaal-economisch leven: zoodoende kan hij hoog opgeven van haar voortreffelijkheden, en wat men zou kunnen noemen „het idealisme van de techniek" formuleeren. Terecht maakt hij de techniek aan de hoogere doeleinden van ethos en religie ondergeschikt.
Het boek kan ertoe bijdragen om de hooge idealen, die ook in den technischen vooruitgang gelegen zijn en die met name in Amerika zulk een voortdurende drijfveer vormen tot energie-ontplooiing en werklust, in het oude Europa naar hun waarachtige waarde te leeren schatten.

Dr. Ferd. Sassen.

ENGELSCH.

Frances Pitt, 3176.
ANIMAL MIND. Geïllustreerd. *George Allen & Unwin, London W.C.* 1, 1927. (21.5×14.5) 340 blz. geb. Sh. 15.—.

In deze studie, welke getuigt van een onuitputtelijk geduld bij de waarneming van dieren, van veel scherpzinnigheid bij het nemen van proeven en van een zeer groote liefde tot de dierenwereld, waarin een menigte ware dierengeschiedenissen worden verhaald, wordt gepoogd te bewijzen, dat een dier bezield is als wij, slechts gradueel van ons verscheiden. Dat bewijs levert de schrijfster, die philosofisch niet sterk geschoold schijnt, niet. Wat echter wel wordt aangetoond, is, dat wanneer een dier al ooit mocht „denken", dit dan toch alleen bij uitzondering gebeurt. De begaafde schrijfster is in alles gelukkig geweest, behalve in de gevolgtrekkingen, welke niet alle juist zijn. Voor een zoöloog, die over dieren en hun levenswijze iets lezen wil, is dit boek wel belangrijk met de vele verhaaltjes over otters, vossen, muizen, raven, adelaars, sperwers, lijsters en veel andere, voor den philosoof alleen in zooverre, dat het veel feitenmateriaal aanvoert, scherpzinnige hypothesen opwerpt en zeer aangenaam leest, doch niet als bijdrage tot de natuurphilosofie.

Rietsema.

LATIJN.

A. de Smet, S.F.D., 3177.
DE SPONSALIBUS ET MATRIMONIO. *Charl. Beyaert, Brugge,* 4e druk: 1927. (25.5 x 16.5) XLV-840 blz. ing. Bfr. 85.—, geb. Bfr. 94.—.

Dit werk, geen beknopt handboek, maar een der meest uitgebreide studiën over de Sponsalia en het Matrimonium, is op één lijn te stellen met Wernz-Vidal, Vlaming enz. Het is geheel in overeenstemming gebracht met de nieuwste verklaringen van den C. J. C. en geeft tevens op verschillende plaatsen een beknopt historisch overzicht van vele gewichtige vraagstukken. De bibliographische index toont dat geen werk van eenige beteekenis vergeten is. Het is een standaardwerk.

A. J. Jurrius, O.P.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Rex E. Beach, 3178.
HARDLOOPER TEGEN WIL EN DANK. Vertaald uit het Engelsch door Dr. J. W. Boissevain. *J. W. Boissevain & Co., Haarlem,* 1926. (21 x 15.5) 172 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.90.

In een allerongerijmdst dialect, dat de taal der Cowboys moet weergeven, wordt verhaald, hoe een gramaphoon is verloren door de veedrijvers van de Vliegend-Hert-Hoeve als inzet in een hardloopwedstrijd tegen de bewoners van de Duizendpoot-Hoeve. Wel aardig is beschreven de wijze, waarop Speed behandeld wordt door zijn trainer; hij moet stortbaden nemen, zijn meisje mag hij niet spreken (een vreeselijk dieet), hij mag niet rooken, kortom hij moet alles laten, wat hij graag doet en alles doen, wat hij graag nalaat. Speed wint ten slotte den wedstrijd tegen Skinner, dien hij heeft omgekocht, verovert de gramaphoon voor de cowboys en krijgt zelf de hand van Helen als belooning. Voor sportliefhebbers waarschijnlijk een buitenkansje.

— B — *J. Kramer.*

Stephen Black, 3179.
HET GOUDEN KALF. Vertaald uit het Engelsch door C. F. van der Horst. *Ontwikkeling, Amsterdam.* 1926. (20 x 15) 405 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.—.

Op de diamantvelden van Zuid-Afrika, waar alleen voor het geld geleefd wordt, heeft Lily White, een ongehuwde moeder als barmaid zich verhuurd en later neemt zij Cissy, de verweesde dochter van een diamanthandelaar er bij, die in een gevecht in de Golden bar het leven liet. Ieder begrijpt wat het leven zeggen wil voor jonge meisjes tusschen die hongerige roofdieren, en toch beider leven is onberispelijk. Lily houdt zich op met den verboden verborgen diamanthandel en het dierlijk wezen Julius Hermann, de vader van haar kind, denkt Cissy in handen te krijgen door Lily te dreigen, dat hij haar zal verraden. Door Lily's geslepenheid mislukt zijn opzet en Hermann jaagt zich een kogel door het hoofd.
Het uiterst moeilijke en gevaarlijke leven is zoo kiesch mogelijk behandeld, een enkele zin tegen het Christendom had weg kunnen blijven. De onberispelijke vertaling doet weldadig aan.

— Bc — *J. Kramer.*

Henri Bordeaux, 3180.
HET OUDERLIJK HUIS. *Groot Nederland, Amsterdam,* 1927. (20 x 13.5) 248 blz. ing. f 1.25.

Op roerende wijze beschrijft François het ouderlijk huis, vooral zijn vader en moeder en de ongeloovige grootvader, die hem langzamerhand meesleept in verzet tegen vader en in zijn ongeloof. En wanneer die edele dokter de vader gestorven is en Francois aan het hoofd der familie staat, hoe betreurt hij dan dien geest der „opstandigen". Er zijn meesterlijke beschrijvingen in, o.a.van de Sacraments-processie, er zijn tragische bladzijden, maar er schuilt ook een humor in het boek, zoo dat het geheel een weldadig genot geeft en beter mensch maakt. Wie een edel, Fransch huisgezin wil leeren kennen, bezoeke dit ouderlijk huis der Ramberts.

— B — *J. Kramer.*

Cyriel Buysse, 3181.
DE VROOLIJKE TOCHT. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 1926. (20 x 14) 135 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.50.

Met drie dames, „de drie lievelingen" maakte Buysse 'n autotocht door z'n vaderland en Frankrijk. Dit boekje bevat daar 't relaas van. De geestige sportieve beschrijvingen, die vaak wel 'n dieper accent kregen, bewijzen aan de snelheidsmaniakken, dat de auto ook voor edel genot bruikbaar is, mits de man-achter-'t-stuurrad, zoals Buysse, ontvankelik is voor de eigen atmosfeer der vele, wisselende landschappen.

— A — *Leo Fens.*

A. M. Chisholm, 3182.
IN HET LAND DER GROOTE RIVIEREN. Vertaald uit het Engelsch door Remko ter Laan. *W. de Haan, Utrecht,* 1926. Succes romans, (19 x 13.5) 284 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

Een avonturenrijke, boeiende geschiedenis van pionniers in het onontgonnen Noorden van Amerika. Roovers, Indianen, woudloopers en eenzame farmers spelen er een rol. Het opsporen van een gestolen en verloren voorraad huiden

van groote waarde, vormt de hoofdinhoud van dit pakkende verhaal, dat als geschikte ontspanningslectuur kan worden aanbevolen.
— B — *M. v. M.*

James Oliver Curwood, 3183.
DE OUDE HEIRBAAN. *Groot Nederland, Amsterdam,* 1927. (21 × 15.5) 300 blz. ing. f 1.75, geb. f. 2.40.

Ja, dat is een rare geschiedenis. Ze valt heelemaal buiten ons daagsche levenskader en heelemaal buiten ons Roomsche voelen. Nou, alledaagsch wil het ook heelemaal niet zijn, doch Roomsch wel. Maar raar.
Zoo o.a. „Caspar zal Ivan dooden en zijn zuster zal haar leven opofferen om zijn ziel te redden, door in 't klooster te gaan". Dat is om de ziel te redden van een moordenaar, die moordt om de liefde van 't verliefde meisje, dat naar 't klooster moet. Zoo is heel deze roman een grilligheid.
't Zit ém eigenlijk in de rivaliteit tusschen twee houtkoopmaatschappijen, die elkaar letterlijk op leven en dood bevechten. De hoofdpersoon vechtend op leven en dood redt er zijn meisje bij, dat niet naar 't klooster ging.
— Bc — *A. v. Delft.*

Dedect Dunn, 3184.
EEN BANDIETEN-KONINGIN, Vertaald uit het Engelsch door Felicie Jehu. *A. W. Bruna & Zoon, Utrecht,* 1927. Bruna's Bibliotheek, (17 × 11) 311 blz. geb. f 1.25.

Dit romannetje onderscheidt zich niet van een banale colportage-roman. De „helden" en „heldinnen" zijn geraffineerde schurken en hun daden en theorieën beperken de lezing tot volwassenen met de noodige levenservaring. De geschiedenis hangt van onmogelijkheden en toevalligheden aan elkaar en het effectbejag deed den schrijver naar te grove, dikwijls kinderachtige middelen grijpen. Desondanks zit er toch nog wel 'n zekere spanning in.
— Bc — *M. v. M.*

Philip Gibbs, 3185.
DE LIEVELING DER VROUWEN. Vertaald uit het Engelsch door Dicky Wafelbakkker. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1927. (19.5 × 13.5) 287 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

„Alles wat er gebeurd is, is te wijten aan mijn onbekende voorouders, wier zwakken, ondeugden en dwaasheden ik geërfd heb".
Dat is de wijsheid van een slungel, die in zijn luien tijd een meisje verleidde en daarom slachtoffer wordt van chantage. Zelf arm moet hij het geld zijner rijke vrouw eraan wagen, tot hij door haar wordt weggestuurd. 't Is schrikkelijk, maar waarom is die jonge vrouw zoo dwaas om van de „oude" school te blijven? Een oude gravin van de „jonge school" beknort haar, en voert hem zoo langs één omwegje in haar armen terug.
Een verkeerd boek.
— C — *A. v. Delft.*

Patr. Mac, Gill, 3186.
DE TIMMERMAN VAN ORRA. Vertaald uit het Engelsch door A. Pleysier. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1927. (19 × 13) 231 blz. ing. f 1.40, geb f 1.90.

De timmerman van Orra is een straatprediker van het socialisme. Hij tracht letterlijk het Evangelie te beleven en hoe goed ook bedoeld, doet zijn figuur wel wat komisch aan. Hij bekeert het rijke meisje Margareth Martijn, voor zijn stelsel en daarom wordt zij liefdezuster; hij redt Sarah, de gevallen vrouw uit hare ellende, maar het boek houdt volstrekt geen rekening met de werkelijkheid. Dat verhaal in de onder water staande villa, waar allen onder leiding van den Timmerman over de golven meenen te loopen, is gerekt en onwaarschijnlijk. ***Kinderen der ellende*** van denzelfden schrijver stond letterkundig hooger. Schoon wij overtuigd zijn, dat de schrijver het kwaad schildert — en nog wel op zeer kiesche wijze — om het af te keuren, zijn wij toch verplicht het werk tot een voorbehouden boek te stempelen.
— C — *J. Kramer.*

Elisabeth von Maltzahn, 3187.
ZONNEGLOREN. *La Riviere & Voorhoeve, Zwolle,* 4e druk: 1927. (21 × 15) 320 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.90.

Het Brandenburgsch Jonkerdom toont hier in de jaren vóór den grooten oorlog zijn beste vertegenwoordigers in baron von Bühler en de oude excellentie Sabina von Krambach; zij zijn modellen van waarachtig geloof, godsvertrouwen en adellijke grootheid. Met leedwezen zien zij het huwelijk van de ongelukkige Ilse von Krambach met hem, die het Jonkerdom van zijn slechtste zijde leert kennen, den verwijfden Wolff von Bühler, een schurk met alle misdaden van het moderne heidendom behept. Zijn edele zuster Sybille sterft op de huwelijksreis, nadat zij haar paarlencollier, een familiestuk van hooge waarde verkocht had, om een noodlijdend goed werk in stand te houden en haar weduwnaar, Harro von Krambach vindt in haar offer kracht om met moed zijn harden levensweg te vervolgen. Natuurlijk protestantsch, maar in-godsdienstig en verheffend.
— Bc — *J. Kramer.*

Don Francisco de Quevedo y Villegas, 3188.
VERHAAL VAN DE LOTGEVALLEN VAN DEN GELUKZOEKER DON PABLO. Vertaald uit het Spaansch door H. H. A. Neijs. Geïllustreerd. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1926. (19 × 12) VII-329 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

Een Spaansche schelmenroman uit het begin van de 17e eeuw. De held van 't verhaal vertelt zelf zijn geschiedenis, en wel met veel grooter zelfvoldoening dan zijn twijfelachtige heldendaden verdienen. Het is een vlot en levendig relaas van een serie diefstallen, oplichterijen en andere schurkenstreken, kwistig doorspekt met vieze tooneelen, platte aardigheden en dubbelzinnige opmerkingen — ziedaar de heele inventaris van dit romannetje, dat door den deskundigen en consciëntieusen vertaler Mr. Neijs nog wel beschouwd wordt als een uitmuntend voorbeeld van het Spaansche „genero picaresco". Als weerspiegeling van een tijdsbeeld heeft dit boek zeer zeker eenige waarde, waarom men geneigd zou zijn het felle, 17e eeuwsche realisme te aanvaarden, doch waar wij hier een vergelijking kunnen maken met het eveneens zeer krachtige, en toch zoo volkomen beheerschte realisme van Cervantes, moeten wij de weinig kieskeurige plastiek van zijn tijdgenoot Quevedo ten eenenmale verwerpen.
— Bc — *Aug. van de Ven.*

Marijse Rutledge, 3189.
EN TOCH. Vertaald uit het Engelsch door J. P. de Savornin Lohman. *Hollandia, Baarn,* 1926. (20×14) 342 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.75.

Je kunt maar getrouwd zijn. 't Onnoozel ding dat zich waagde aan zoo'n flirten heeft verdiend loon. Heel hun huwelijksleven was niets anders dan een hollen van 't eene bedrogsavontuur in 't andere. En zij hielp dapper mee — tot ze de kost moest gaan verdienen in een... gelegenheid. Toen ze ten einde raad bij moeder moesten gaan vluchten en dit goede mensch zich afsloofde om hun een fatsoenlijk leventje te bezorgen — kon hij dat fatsoenlijke leven niet harden en schoot zich dood. Een prulleke.

— Bc — *A. v. Delft.*

E. Temple Thurston, 3190.
MISDAAD UIT HARTSTOCHT. Vertaald uit het Engelsch door W. J. A. Roldanus Jr. *A. W. Bruna & Zoon, Utrecht.* 1927. (17×11) 296 blz. geb. f 1.25.

Na de eerste honderd bladzijden weet men nog niet, wie eindelijk de geschiedenis van Anthony Sorel en Anna Quatermaine vertellen zal, de oude heks of de mannelijke oude heks Malachi of pater (de vertaler noemt alle fathers: pater) Dorgan. In het tweede deel komt de lang verwachte historie; Anna Quatermaine, een onafhankelijk rijk zonderling meisje op een Iersch kasteel wil zich geven aan den zonderlingen jongeman, Anthony Sorel. Hij echter wil flink blijven en na een eindeloos gezwam — want hooger is het niet aan te slaan — over coelibaat en feeën en liefde, komt het er toch van en dan steekt hij haar dood. Die paters en biechtvaders zijn ook vreemde gasten, al zijn ze niet kwaadaardig. Het is erg kiesch en keurig geschreven, zoo zelfs, dat het niet meevalt die kern te ontbolsteren.

— Bc — *J. Kramer.*

Jos. van Veen, 3191.
ANASTASIA. *De Branding, Utrecht,* 1926. (21×15.5) 326 blz. ing. f 3.25, geb. f 4.25.

Een romantische geschiedenis eener Tsarendochter, inderdaad. Anastasia zou nog leven en de held in kwestie heeft haar gezien in Berlijn, doch is ze nog aan 't zoeken. Daar zit dus nog wel een romantische geschiedenis aan. Een officier Obreenowitsj raakt op die grootvorstin zoowat verliefd; zij ook op hem. Maar de revolutie scheidt ze van elkaar en brengt ze tot elkaar; want kapitein Starof (de vroegere Obreenowitsj komt met zijn mannen in de buurt waar heel de Tsarenfamilie gedood wordt. Hij zal die lijken gaan verbranden en vindt, o wonder, Anastasia nog niet dood! Hij vlucht met haar; deserteert; ze geneest natuurlijk; vermomd reizen ze verder; raken tusschen strijdende legers; nu hij gewond; zij moet van hem alleen vluchten. Hij komt er boven op; ze zijn elkaar kwijt. Zij komt na veel moeilijkheden in Berlijn; ook hij. Doch raken weer uit elkaar... En dat speelt in de dagen van de groote omwenteling in Rusland.

Het geheel laat zich vlot lezen. Enkele scènetjes maken het een beetje voorbehouden. Ook, wijl er zoo luchtig met een menschenleven wordt omgesprongen; ze waren gewoon om zwaargewonden, die 't vroegen met een spuitje uit hun lijden tehelpen. Nou, nou! Geen enkele bizondere hoedanigheid, als dat het niet vervelend is en voor de liefhebbers een ontspanning kan zijn.

— Bc — *P. Quirinus, O.Cap.*

Edward Vermeulen, 3192.
MIETJE MANDEMAKER'S EN CIE. *Standaard-Boekhandel, Brussel,* 1927. (21.9×17) 219 blz. ing. Bfr. 15.—.

Het verhaal behelst eigenlijk niets dan de eenvoudige liefdesgeschiedenissen van enkele Vlaamsche dorpsmenschen. En als 'talleen om het verhaal te doen was, zouden we zeggen: 't is aardig; meer niet!

Maar nu die simpele menschen de dragers zijn van zulke heerlijke karakters, die door den schrijver zoo meesterlijk geteekend zijn, nu wordt dit boek een belangrijk iets! Het zijn zielen, gedoopt in het goud van een door-en-door levend katholicisme, wonder-mooie menschen, wier kleine leven wordt doorsprankeld ook door de blije Vlaamsche humor, die vertrouwelijk omgaat met heilige en gewijde zaken!

Wat een natuurlijkheid en zangerigheid, ook in de dialoog, die in het boek verreweg de grootste plaats inneemt! Die samenspraken zijn muziek voor ons, Noorderlingen! Het is een boek, dat de mooie zijde van den mensch naar buiten brengt, vol heerlijke levensblijheid en dat ongedwongen en ongewild van groote apologetische waarde is.

— A — *P. A.*

Ernst Zahn, 3193.
WAT HET LEVEN VERNIETIGT. Vertaald uit het Duitsch door Anna van Gogh-Kaulbach. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 4e druk: 1926. (18.5×12) 349 blz. ing. f 1.80, geb. f 2.30.

Een bundel van drie verhalen vol fel-tragiese konflikten. Wezenlike tragiek van willen en niet kunnen gelukkig zijn door de stille krachten, die onverbiddelik de gang van 't leven bepalen en 't streven naar geluk de pas afsnijden. 'n Huwelik van 'n deftig jongmens met 'n burgerlik meisje, dat goed bedoeld 'n treurig verloop heeft, vaderleed om 'n ontaarde zoon, 't levensleed van goedig meisje, dat zich gegeven heeft aan 'n jonge man, die als rijke koopmanszoon niet met haar meent te kunnen trouwen door standsverschil belemmerd en haar nu alleen met haar en zijn kind 't leven laat doorsukkelen, zijn de motieven welke in deze drie verhalen verwerkt zijn. Zahn is geen uitgesproken pessimist die lamenteert over wat 't leven vernietigt, daarvoor is hij zelf te fors, maar toch is hem 'n zedelijk idealisme vreemd. Zijn beschrijvingen zijn konstateringen zonder meer. De rampen van Salome Zeller in 't laatste verhaal zijn voor Zahn niet 't gevolg van 'n verkeerde daad maar van 'n maatschappelike gesteldheid, die deze daden verwerpt. Wel voelen we achter die nuchtere objektieve beschrijving 't warme medelijden van de auteur, maar we missen de overtuiging tot 't betere, de opstuwing tot 'n betere maatschappelike orde. Met loze konstateringen blijven we even arm aan geestelike vooruitgang.

— Bc — *Ed. A. Serrarens.*

Marie van Zeggelen, 3194.
MEVROUW MARIANNE. Geïllustreerd door de schrijfster. *Scheltema & Holkema, Amsterdam,* 1926. 21.5×14.5) 203 blz. ing. f 3.—, geb. f 3.75.

Marianne Hoogland (zie *Boekzaal* No. 2066) is nu *Mevrouw Marianne* geworden, getrouwd met 'n advocaat, Bas Mees, die met z'n vrouw en haar broer David (met de toneelspelersneigingen, maar ondertussen 'n knap advokaat geworden, nog steeds gebukt onder z'n levenstragedie), de redaksie vormt van 'n gezaghebbend tijdschrift. Ze meent van zichzelf, dat haar koelheid tegenover Bas haar natuur is, maar 'n bezoek van 'n jeugdvriend, Mr. de Rave, die op 't punt staat naar Indië te vertrekken, tijdens Bas' afwezigheid, maakt 't haar duidelik, dat Floris Verbeek, 'n kunstschilder, die óók al van hartzeer de wijk genomen heeft naar Parijs, eigelik de uitverkorene had moeten zijn. Hoewel 't 'n lijvige roman is en er legio bijfiguren in optreden, is de intrige gauw verteld. 'n Lange strijd volgt, maar als haar eigen kindje, 'n maand te vroeg geboren, sterft, Bas zich bezondigt o.a. aan hun dienstmeisje en Floris bovendien als brandende kaars vlakbij komt te staan, vliegt 't motje in de vlam en verlaat Marianne haar man, ondanks „de schande in de familie".'n Huwelik met Floris zou 'n te goedkope oplossing zijn geweest. Aan 't slot vinden Floris en De Rave elkaar toevallig in Parijs en toont Floris 't portret van Marianne, „zooals ze op mij wachtte", m.a.w. ze is gestorven.
't Is 'n makkelik-geschreven boek, dat veel weg heeft van Ina Boudier's *Armoede*, maar 't is lang zo sterk niet. Vooral de hoofdpersonen blijven enigszins vaag. En aan de andere kant zijn er zóveel aktualiteiten in verwerkt, dat men zo nu en dan „memoires" meent te lezen. Veel bijfiguren zijn buitengewoon gaaf uitgebeeld en 't geheel geeft ons 'n scherpe kijk op de handel en wandel der vrijzinnig-protestantse kringen.
— Bc — *Leo Fens.*

FRANSCH.

Henry Bordeaux, 3195.
VOYAGEURS D'ORIENT. *Plon-Nourrit & Cie., Paris* 6, 1926. (18.5×12) Deel I: 294 blz., deel II: 255 blz. Per deel ing. Ffr. 12.—.

Henry Bordeaux maakte in de lente van 1922 met zijn dochter Paule een groote reis door Egypte, Palestina en Syrië. Het literaire resultaat van dezen toeristen-tocht ligt nu klaar: twee flinke boekdeelen. Men moet hier echter geen persoonlijke reisindrukken gaan zoeken: Bordeaux heeft slechts de indrukken ontleed zijner beroemde voorgangers op [illegible] wegen van het Heilig Land: pelgrims, soldaten, geschiedschrijvers, letterkundigen, oudheidkundigen enz. De klinkendste namen zijn: Chateaubriand, Renan, Flaubert, Loti, Lamartine, Michaud en Barrès. Jammer genoeg heeft hij de typische eigenheid van ieders persoonlijke visie op het Morgenland niet opgespoord. Zijn werk is vooral een belangrijke bijdrage voor de kennis van de Fransche invloedssfeer in Syrië en niet minder voor de Fransche literatuurgeschiedenis.
— Bc — *H. Rongen.*

Frédéric Boutet, 3196.
LE REFLET DE CLAUDE MERCOEUR. Geïllustreerd door Le Meilleur. *A. Fayard & Cie., Paris* 14, 1926. (23.5×19) 126 blz. ing. Ffr. 3.50.

De vijf verhaaltjes, die Frédéric Boutet in deze bundel heeft verzameld, zijn wel aardig om te lezen in uw lege tijd, maar ze behoren niet tot de hoge soort vertelkunst. Daartoe mist de schrijver de pregnansie in zegging en de zuivere waardeschatting van ieder détail, die Poes, verhalen hun spanning-ten-uiterste geven. Daartoe mist hij het donkere licht van Barbey d'Aurevilly, in wiens vertelsels de helden omhuld zijn van een hoger weten, dat hoger wetten stelde. Daartoe mist hij vooral de kunst der juistgeplaatste stilten en de presies-voor-elk-verhaal-gepaste stemtoon van Villiers de l'Isle-Adam.
Als ontspanningslektuur is het aan te bevelen. Het is goedkoop, het geeft geen aanstoot.
— B — *Anton van Duinkerken.*

Jean de Granvilliers, 3197.
LA BELLE ENDORMEUSE. *Jules Tallandier, Paris* 14, 1926. (19×12) 252 blz. ing. Ffr. 10.—.

Dit is het werk van een vurig patriot, die de jonge en veelbelovende krachten van Frankrijk in dienst wil stellen van het geliefde, maar zoo afgetobde en sleepend zieke vaderland.
Kostelijk is de satyre op het gepruts van den Volkenbond in Genève. Scherp neemt de schrijver stelling tegen de Angelsaksische aanmatiging en tegen den protsigen Teutonischen bluf en eigenwaan. Zijn boek is een boek van sport — maar van gezonde sport; van liefde, maar van beheerschte liefde, die zich niet laat bezoedelen door den hartstocht.
Onmeedogend wordt de omkoopbaarheid der dagbladen aan de kaak gesteld en een fel licht wordt geworpen op de bureaucratie der republiek en op de vrijmetselaars-politiek, die moordend werkt op al, wat er in Frankrijk nog gezond denkt en handelt.
De held van het verhaal laat zich niet verleiden door zijn „Belle Endormeuse", maar stelt liever, als gewoon soldaat in Marocco, zijn talenten in dienst van zijn vaderland, dan gehoor te geven aan de lokkende stem der bekoring.
— A — *J. F. Nuyens.*

DUITSCH.

Herbert Eulenberg, 3198.
UM DEN RHEIN. *J. M. Spaeth, Berlin C.* 2, 1927. (18×12) 328 blz. ing. M. 3.50, geb. M. 5.—.

Dit brok geschiedenis van het Duitsche volk, dat de zwaarte der Rijnbezetting voelt, is geen vredeswerk. Wel komt een der hoofdpersonen ten slotte tot Pan-Europeesche gedachten, maar hij vindt geen weerklank, zelfs niet bij een der weinige sympathieke Franschen, die in dit boek optreden.
De bijzondere omstandigheden, die Eulenberg samenbracht, het ziekelijke in karakter en ideeën van den hoofdpersoon maken dezen Rijnroman tot een triest boek.
— Bc — *P. J. S. Serrarens.*

Lion Feuchtwanger, 3199.
DIE HÄSZLICHE HERZOGIN MARGARETE MAULTASCH. *G. Kiepenheuer, Potsdam,* 1926. (19.5×13.5) 309 blz. ing. M. 4.50, geb. M. 6.50.

Prinses Margaretha van Karinthe en Tirol wordt om politieke redenen op twaalfjarigen leeftijd uitgehuwelijkt aan prins Johan van Bohemen. (Haar vader is een afschuwelijk voorgesteld monster, die telkens na den dood zijner vrouw maar nieuwe vrouwen nam, doch steeds meer

biechtte en goederen aan de Kerk schonk). Zij zelve is afzichtelijk leelijk, maar met vaste hand en rein van zeden bestuurt zij haar land. Haar levensweg is bezaaid met lijken. (Haar vader, geheimzinnig omgekomen, Cretien de Laserte, haar beide dochters door de pest, de jood Mendel Hirsch, door haar beschermd, in zijn bidkleed, haar zoon Meinhard). Als zij opnieuw huwt met Ludwig, den zoon van Keizer Karel, terwijl haar man nog leeft, worden zij met den ban getroffen en wordt het land onder interdict gelegd. Haar mededingster, Agnes van Flavon, sterft in haar paleis en door ieder gehaat, moet zij afstand doen van den troon. Bespottelijk is het portret van Paus Joannes XXII, als geldwolf voorgesteld. De letterkundige waarde is grooter dan de geschiedkundige.

— C — *J. Kramer.*

Claire Goll, 3200.
DER NEGER JUPITER RAUBT EUROPA. *Rhein-Verlag, Basel,* 1926. (19 x 12) 239 blz. ing. M. 4.—, geb. M. 6.50.

De climax: negerportier — negersongs — negerdans, die de ontaarding van de blaseje West-Europeër aan de kaak stelt, moet eindigen met 't intiemste kontakt tussen blank en zwart: 't huwelik, dat nu „en vogue" schijnt te wezen. 't Op telkens nieuwe prikkels beluste Europa is gepersonifieerd in Alma Valery, 'n hel-blonde Parisienne. Jupiter Djilbuti, kabinetchef bij 't ministerie van Koloniën, vertegenwoordigt 't zwarte ras, dat te weinig zelfrespekt bezit om te begrijpen, dat 't slechts amusementsartikel kan zijn. Jupiter's ziel is geschminkt met 'n laagje kultuur, voor elke gelegenheid heeft hij 'n bijpassend sitaat voorhanden, maar de oer-instinkten van de natuurmens breken keer op keer uit en dan is hij werkelik nog niet op z'n slechtst! Op 'n soirée in 't Zweedse gezantschap ontmoeten ze elkaar. Alma zou zo graag weten of Jupiter's tong rood is. Nieuwsgierigheid blijft de grondtoon van haar gevoel, dat weldra door des negers fantastiese verhalen van exotiese pracht en weelde wordt bedolven, tot ze meent te houden van deze sprookjesachtige Oosterse prins. Ze trouwen en — uitgenomen z'n triomf, 'n blonde vrouw te hebben buitgemaakt — is z'n liefde mooi en echt. Alleen is hij ziekelik jaloers: 'n Othello is hij, maar zij allesbehalve 'n Desdemona. Want als ze merkt, dat de wereld haar bespot, waar ze zich samen vertonen, verkeert haar liefde in haat en begint ze hem op zo'n duivelse manier te kwellen, dat alleen zijn grote liefde dat kan verdragen. Vooral treft ze hem in hun kind, dat hij nooit zien mag en in wie ze 'n diepe afkeer aankweekt tegen al wat zwart is. Als hij haar echter betrapt op ontrouw, handelt hij naar z'n eed, eens gedaan in 'n zalig uur en doodt haar. Te oprechte passages ontsieren dit boek, dat 'n belangrijke bijdrage is tot de kennis van de neger-psyche.

— C — *Leo Fens.*

Maarten Maartens, 3201.
AUF TIEFER HÖHE. *A. Langen, München,* 1926. (20 x 13) 455 blz. ing. M. 5.—, geb. M. 7.50.

Baron Rexelaer leeft met vrouw en kind in 't dorpje Deynum, niet gelukkig, gebukt onder zware zorgen. Door speculaties verliest hij ten slotte ook nog zijn laatste bezittingen. Een markies uit België koopt het landgoed Deynum voor 'n spotprijs, wijl de baron een anderen Rexelaer het goed niet wilde verkoopen. Nadat deze markies echter zelfmoord gepleegd heeft, komt Deynum toch aan den verachten Rexelaer, wijl diens vrouw een nicht is van den markies. Deze Rexelaer, reeds zeer gezien en benijd aan het hof, komt dan met zijn Creoolsche vrouw, die van twijfelachtige afkomst is, en zijn zoon Reinold naar Deynum en leeft daar eenigen tijd als graaf Rexelaer naast baron Rexelaer, die de vroegere pastorie heeft betrokken. Spoedig daarop ontneemt de graaf den baron zijn laatste inkomen, de rente van het „Frauengut". De baron is nu genoodzaakt naar Amsterdam te vertrekken. Met de hulp van den socialistischen advocaat Spangenberg gaat hij nu procedeeren over het eigendomsrecht van het „Frauengut". Dan komt aan het licht, dat de graaf niet Rexelaer maar Rekselaer is. Reinold, die reeds in het geheim medewerker aan de „Volksstimme" is, wordt door zijn vader verstooten en gaat als journalist naar Parijs.
Of de menschen in Nederland zoo zijn als de schrijver het hier voorstelt, wagen we te betwijfelen. De kringen van Spangenberg zijn erg idealistisch geschilderd, de priester Bultius is dat natuurlijk niet.
De auteur zegt, dat het hier een thema geldt, „das, keiner zu lesen braucht". Daar heeft hij beslist gelijk in.

— Bc — *Br. Athanasius.*

Diedrich Speckmann, 3202.
DER HELFER. *W. Warneck, Berlin W.* 9, 1926. (19.5 x 13) 268 blz. geb. M. 5.—.

Karl Thelen, die naar Amerika getrokken was, komt op verzoek zijner moeder naar de ouderlijke hoeve terug om te trachten van den ondergang te redden, wat door het lichtzinnig gedrag van zijn ouderen broeder in gevaar is gebracht. Hoe dit gebeurt en hoe hij met veel tact en toewijding zijn hachelijke taak volbrengt, is door Speckmann zeer boeiend beschreven. De schrijver geeft tevens een beeld van het Noord-Duitsche boerenleven. De beschrijving der eendenjacht, der overstrooming en andere zijn ware schilderijen. De karakters zijn scherp en juist geteekend. Een boek, waarin menschen leven.

— Bc — *Dr. D. Sassen.*

ENGELSCH.

Horace Annesley Vachell, 3203.
A WOMAN IN EXILE. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1927. British and American Authors, (16.5 x 11.5) 326 blz. ing. M. 180, geb. M. 2.50.

In 1900 leeft Lucy, de heldin van 't boek met haar ouders: Kapt. en Mrs. d'Aguilar en haar grootvader Kol. Pierrepoint, in Dinard. Ze leven een een inkomen, geschonken door een oom, Lord Dorrington. Lucy krijgt kennis en huwt met een schatrijk Amerikaan: Chester Cowlard uit Californië. Ze trekken naar dat land, waar zich Chet uitsloopt voor de groot- en gezondmaking van z'n volk. Hij laat Lucy een kasteel bouwen, geeft haar een eigen luxe-auto en 2 kinderen. Doch zij is van ouden adel en heeft heimwee naar haar minder democratisch vaderland. San Francisco wordt in 1906 verwoest en Chet heeft de handen vol om de stad in 3 jaar te doen herrijzen. Hij drinkt echter en verwaarloost zijn gezondheid, zoodat hij naar Nauheim moet. Lucy denkt de kans klaar, om hem voor goed in Enge-

land te houden, doch Chet's moeder is ziek, evenals die van Lucy. Zij blijft bij haar moeder en hij gaat dus. Na een poos komt zij terug, want Chet is opgewerkt en sterft kort nadien. Hij viel neer bij het werk. Lucy trekt weer naar huis en meent zoo haar kinderen uit onwenschelijke relaties te redden. Vader's geest overheerscht. April's liefje is haar naar Londen gevolgd en Chet gaat naar Denemarken waar hij meer van landbouw leerenzal dan in Berkeley. Na een jaar afwezigheid vinden we heel de familie weer vereenigd in Californië. Deze roman is een apotheose van den Amerikaanschen self-made man, die het met werken heel wat verder brengt dan Engelsche adel, die door den speelduivel naar den afgrond wordt gedreven. Hij geeft klare inzichten in moderne Eng.-Am. tegenstrijdigheden; verklaart ons de noodzakelijkheid van „prohibition" eu het aarzelen van Amerika, om het oude moederland ter hulp te komen in den wereldoorlog. Gewone ontspanningslectuur voor volwassenen.
— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

Arthur Applin, 3204.
THE ACTRESS. *Hurst & Blackett, London E. C.*, 1927. (18.5×12) 283 blz. geb. Sh. 7/6.

Een tooneelschrijver gaat 's avonds door een stil gedeelte van Londen om ergens te gaan dineeren. Een jong meisje komt uit een huis in angst en verwarring dringt hem mee te gaan naar binnen en vertelt dat er in dat huis een zelfmoord is gepleegd. Uit haar latere mededeelingen blijkt, dat zij een ouderloos meisje is en in huis woont bij een actrice, Zij zelf is ook aan het tooneel. De man der actrice, die lang in Australië is geweest en juist dien morgen terug gekomen, is de zelfmoordenaar. Mordent, de schrijver, gaat in de aangrenzende kamer, waar 't meisje het schot hoorde en vindt die leeg. Hij belt de actrice op en wanneer die thuiskomt vindt zij in dezelfde kamer het lijk van haar echtgenoot. Er wordt een rechtszaak van gemaakt, maar de uitspraak is: zelfmoord. Mordent voelt zich echter schuldig, want hij heeft, om 't meisje, dat hij liefkreeg, ter wille te zijn, niet gezegd, dat er geen lijk in de kamer was toen zij daar eerst binnen gingen. De spanning van 't verhaal draait nu om dit geheim. De actrice, zooals later blijkt, komt door den dood van haar man, in 't bezit van een groot vermogen. Tegelijk verschijnt er een rijk Amerikaan, die een groote revue en scène zet, waarbij de tooneelschrijver, de actrice, maar vooral het jonge meisje betrokken worden. 't Verhaal speelt dan verder in de wereld der coulissen, en de vrij zuivere opzet wordt dan vertroebeld doordat ook de Amerikaan op het jonge meisje verliefd wordt, waarvan hij een „ster" maakt. Vertroebeld, omdat deze Amerikaan de man blijkt te zijn der actrice, die schuldig is aan den dood van den anderen man, haar broer. Aan 't slot blijven beide verliefden op de „ster" hopen, die nog niet weet wie te kiezen. Zonder het pikante smaakje dat zooveel romans ongenietbaar maakt was 't boek veel aardiger geweest.
— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Edwin Granberry, 3205.
THE ANCIENT HUNGER. *The Macaulay Company, New York*, 1927. (19×13) 251 blz. geb. $. 2.—.

Granberry teekent in deze roman de liefde tusschen man en vrouw als de eeuwige begeerte, de „Ancient Hunger" tusschen de twee geslachten. Hij denkt zich de oermensch als de menschen op die eenzame hoeve in de prairie, zonder beheersching, zonder moraal — dat alles is voor hem slechts traditie. Die traditie is belichaamd in de jonge, aristocratische vrouw, die de farm drijft, en gansch alleen is — wel een wonderlijk gekozen bestaan, — tusschen haar ruw werkvolk en haar onbeschaafde dienstboden. Zij raakt verliefd op die meesterknecht van haar hoeve, alléén de „traditie" doet haar zich nog hoog houden; wat haar later spijt als de Pool al heel gauw van de meesteres tot de dienstbode afdaalt. Haar eenzame liefde uit zich dan in een voortdurende zorg voor het jonge gezin; ook wanneer dan 'n kleintje komt, verzorgt zij het kind trouwer en inniger dan de luie zorgelooze moeder. Tot de meesterknecht met vrouw en kind wegtrekt naar Polen en zij eenzaam, dood-ongelukkig achterblijft. Zij weet dat de man een hartelooze is, die zelfs de vrouw van z'n keuze niet trouw blijft, en toch hangt al haar geluk alleen aan hem. Het boek is héél knap geschreven, de woeste eenzaamheid van de prairie hangt voelbaar in dit werk; 't is een triest boek, om de absolute negatie der ziel. En door z'n bruut realisme hier en daar niet aan te raden.
— C — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Rose Macaulay, 3206.
CREWE TRAIN. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1926. British and American Authors. (16.5×11.5) 272 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Terecht is dit boek opgedragen aan de Philistijnen, de Barbaren en de onmaatschappelijken. Denham Dobie is door en door egoïst; zij verandert niets aan haar wijze van eigenzinnig leven als ze met den schrijver-journalist Arnold Chapel in het huwelijk treedt. Hij behoort juist heelemaal tot de „society" en gaat gaarne met menschen om; zij zoekt de natuur en de dieren. Dit leidt tot conflict maar de oplossing is nog al bevredigend, beiden doen water in hun wijn en gaan leven in een der buitenwijken van Londen. Rose Macaulay teekent scherp de gevaren van het kletsen der society-menschen, hier tegenover komt de onmaatschappelijke Denham voordeelig uit, maar door haar egoïsme blijft ze toch onsympathiek. Vooral als zij haar gezondheid opzettelijk veronachtzaamt, omdat ze te zelfzuchtig is om de bezwaren van een zwangerschap te dragen. En ze is nog wel katholiek geworden — maar dat was terwille van haar man. Een knap geschreven, maar weinig aantrekkelijk boek.
— Bc — *Ellen Russe.*

Owen Rutter, 3207.
CHANDU. *T. Fisher Unwin, London E. C.*, 1927. (18.5×12.5) 265 blz. geb. Sh. 7/6.

Chandu is de Chineesche naam voor geprepareerde opium. Het boek geeft de geschiedenis weer van een rijkscontroleur in de opiumhandel, die leeft voor zijn werk en uit overtuiging het opiumgebruik wil bestrijden. Wanneer hij de uitwerking van opium ziet op de vrouw, die hij bemint, heeft hij 't groote verlangen haar van die hartstocht te bevrijden, en offert hiervoor z'n eer en ambt op. Boeiend geschreven. Vooral interessant om z'n duidelijke typeering van het karakter van den Chinees.
— B — *M. Ramselaar.*

H. G. Wells, 3208.
THE SLEEPER AWAKES. *W. Collins Sons & Co., London E. C.* 4, 1926. (17×11) 258 blz. geb. Sh. 2.—.

Een herdruk van Well's toekomstroman in 1898 geschreven, hoogst belangrijk, omdat hij hierin The Servile State teekent, een maatschappij, geheel uit industrie bestaande en op grondslag van slavernij gebouwd. Het onderwerp van Belloc's boek, dat tevens de inhoud was van diens onlangs in Nederland gehouden redevoeringen, de staat van slavernij. Belloc ziet het als een schrikbeeld, Wells gelooft er niet in en toont die denkbeeldige maatschappij in het jaar 2100 als een onverwezenlijk iets. Hij laat iemand in trance vallen in 1898 en 202 jaar later ontwaken als regeerder, als vorst der wereld,door de macht van het gedurende 200 jaar zich vermeerderende kapitaal. Deze ontwaakte mensch tracht de vervallen maatschappij van het jaar 2000 te genezen, door de demócratische theorieën uit de 19de en 20ste eeuw. Bijna wordt de sceptische Wells geloovig, als hij zich de verwording indenkt der toekomstmaatschappij. Een merkwaardig boek. Zeer lezenswaardig juist nu.

— Bc — *Ellen Russe.*

IV. DICHTWERKEN.

NEDERLANDSCH.

Martien Beversluis, 3209.
CANZONEN. Geïllustreerd door Herman Gouwe *Van Loghum Slaterus & Visser, Arnhem,* 1926. (25×16.5) 102 blz. ing, f 2.90, geb. f 3.90.

Deze is de enige „jongere" verzenbundel van positieve betekenis, die in het afgelopen jaar verscheen. De dichter Beversluis, die bij voorkeur het groei-verschijnsel der levende natuur tot motief neemt, vond hier voor het eerst de volledige uitspraak van zijn sterk dichterschap in twee korrelatieve gedichten, getiteld „Zeelantaren" en „De zaaier". Beide behoren tot de allerbeste, die de jonge dichtkunst voortbracht. Tevens leveren zij de sleutel tot de zin van deze poëzie, die werd geboren uit het konflikt ener hevige, ten uiterste doorvoelde, leefdrift enerzijds, en de bewuste drang naar een levenrichtende dienstbaarheid aan den andere kant. Daardoor werd deze bundel een gespannen, boeiende, éénheid. Wat vooral bekoort in zijn gedichten is, dat ze werden gesproken door de warme volte van een mannestem en dat die stem de steeds beheerste, en daardoor heersende, geleidster ener sterk bewogen hartstochtelike intellektualiteit is.

Anton van Duinkerken.

DUITSCH.

(Zonder naam), 3210.
TSCHECHISCHE LIEDER. Vertaald uit het Tsjechisch door F. C. Weiskopf. *Malik-Verlag Berlin W.* 9, 1926. (17.5×11.5) 55 blz. gecart. M. 1.—.

28 Oktober 1918, het einde van de nationale vrijheidskamp der Tsjechen, betekent een keerpunt in de ontwikkeling der Tsjechiese Dichtkunst: sociaal-revolutionnaire motieven treden in de plaats van de nationaal-revolutionnaire, die vóór die datum het karakter der Tsjechiese lyriek bepaalden.
Tot de voornaamste figuren uit de na-oorlogse generatie behoren: Joroslav Seifert, Konstantin Biebl, Peter Kricka, Jiri Wolker. Zij zingen, in dynamiese verzen, van het leed der geringen, van hun verlangen naar een beter en schoner bestaan, maar weten de ogen van hun medemensen naar geen andere hemel te doen ópschouwen dan naar die van het kommunisme. De grote verdienste van hun poëzie is: dat zij regelrecht komt uit het leven van het volk, en daarmee een nauw en innig kontakt houdt; zij verhaalt de bitterheden van dat leven, en haar aksent is schrijnend en brandend van ontroering, brandend van opstandigheid; ofwel, zij glorifieert de dromen,waaraan dat leven zich zoekt op te richten, en elke versregel is als een zon-overgoten golf of een stuk van de regenboog... — Ook in de Tsjechiese Dichtkunst is alreeds de reaktie begonnen tegen de groot-menselike (humane, sociale) richting. De „poëtisten" dichten niet langer van de honger der proletariërsvrouw, van de hete zucht naar geluk der uitgebuite arbeiders, maar van clowns en barplezieren, van negers en caféterrassen; zij ontdekken nieuwe vormen, maar scheppen geen nieuwe, grote poëzie.
Kinder aus der Vorstadt van Seifert is niet alleen het schoonste gedicht uit deze kleine, boeiende bloemlezing, maar ongetwijfeld een der merkwaardigste uitingen van de poëtiese wil in de náoorlogse jaren.

Wies Moens.

V. TOONEEL.

NEDERLANDSCH.

Calderon, 3211.
VIATICUM, Bewerkt uit het Spaansch door Floris Prims. *Eucharistisch Bureau, Tongeloo,* 1926. (21×16.5) 74 blz. ing. Bfr. 4.—.

El Viataco Cordero heet dit stuk van Calderon: Het Lam als reisspijs. De titel geeft duidelijk de hoofdgedachten van dit sublieme werk. Calderon wilde de beteekenis van het H. Sacrament als spijs op de levensreis illustreeren, aanschouwelijk maken aan de voorafbeelding van het Paaschlam, den tocht der Joden met hun lotgevallen door de woestijn, en hun opgang naar het beloofde land. Calderon geeft heel het stuk door de diepzinnigste betrekkingen tusschen oud en nieuw verbond, tusschen offer en voorafbeelding met simpele duidelijkheid en vroomste wijding. Daar alles verbonden is met de uittocht uit Egypte en den doortocht door de woestijn, bloeit de didaktiek op uit volop dramatisch leven. Daar de bewerker het stuk bezette met enkel vrouwenrollen moest het levende schouwtooneel, vooral in 't eerste gedeelte nog al wat inboeten. Maar de mannenrollen zijn handig omgezet. Voor dames tooneel ten zeerste aan te bevelen.

P. Maximilianus, O.Cap.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Jozef Jacobs, 3212.
HET WESTVLAAMSCH. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen,* 1927. (22×16) IX-311 blz. geb. f 6.50.

In woordenboeken, monografieën en tijdschriftartikelen hebben al heel wat Nederlanse dialekten hun beschrijvers gevonden: we doen slechts 'n greep: Boekenoogen voor 't Zaans, Jacobs voor de Middel-Vlaamse dialekten, Schuringa voor die der Veenkoloniën, Te Winkel, Schuermans

Colinet, De Bo. En dan natuurlik Van Ginneken. Maar veelal zijn die onderzoekingen gedaan op eigen gelegenheid, niet in groter verband, niet volgens 'n zelfde zij 't dan soepele metode, om zo te komen tot'n totaal-zicht op de regenboogkleuren van Nederland's taal. Ook liet men zich doorgaans niet veel gelegen liggen aan de historiese ontwikkeling dier gouwspraken: in dit verband is Kloeke's artikel in *De Nieuwe Taalgids* van 1915, waar hij 't heeft over dialekten en klankwetten, van 't grootste belang. Vooral de de studie van 't Middelnederlands profiteerde nog te weinig van de kennis van onze huidige streektalen — zodat daar doorgaans dialektiese eigenaardigheden vagelik en op konventionele, onzuivere gronden (middeleeuwse schrijftaal in gebrekkige spelling) benoemd werden als kortweg Vlaams, Brabants...

In de *Historiese Grammatika* van Schönfeld komt herhaaldelik 't gelukkige inzicht aan den dag, dat de dialekten binnen de beschouwing der historiese ontwikkeling van 't Nederlands betrokken moeten worden. Maar de fouten, aan de vroegere metode van historiese taalstudie en dialekt-onderzoek verbonden, beloven nu voorgoed te zullen worden ondervangen in 't verzamelwerk van Dr. v. Ginneken, c.s., waarvan 't eerste deel is verschenen. Des leiders woord-vooraf is tevens verantwoording en doel-verklaring van 't geheel: 'n colleksie historiese dialekt-bloemlezingen. De voornaamste oorzaken worden opgesomd, die de stoot gaven tot 't ontstaan dezer boekenreeks. Behalve 't negatieve in deze kollektieve arbeid: 't omzeilen der klippen, waarop anderen strandden, is er ook iets zéér positiefs mee bedoeld.

En zo ligt dan 't eerste deel voor ons: om de invloed die 't West-Vlaams vooral in de Middeleeuwen had, moest deze historiese reeks wel hiermee aanvangen. Niemand zal betwisten, dat Jos. Jacobs, de auteur der *Vergelijkende Klank-en Vormleer der Middel-Vlaamsche dialecten* de aangewezen persoon is; alleen schoeide de schrijver dit nieuwe boek te veel op dezelfde leest, zodat we ook hier weer de semantiek,de etymologie, de syntaxis — die al zo dikwels 't kind van de rekening werden, nawerking van verouderde taalinzichten? — moesten missen. 't Is ongetwijfeld 'n voordeel, dat de medewerkers naar persoonlike voorkeur en geestesconstellatie hun gang mogen gaan; bovendien wordt ons voor de volgende twee delen voldoening beloofd voor 't hiaat, dat Dr. v. Ginneken reeds zelf heeft gekonstateerd. Hoe 't echter met de historiese betekenisleer en andere, voor 't leven der taal zeker zo belangrijke functies als klank- en vormleer, spesiaal voor 't West-Vlaams, waar ons veel aan gelegen is, nog in orde zal komen, zullen we moeten afwachten. Nochtans: om 't geen de heer Jacobs ons wél gaf, 'n hartelik welkom aan z'n boek en aan 't schone plan, in dit eerste deel aan degelikheid en belangrijkheid voldoende getipeerd. De nooit-vermoede rijkdom aan oud-Vlaamse teksten verrukt en voorspelt 'n radikale herziening van de Middelnederlandse spraakkunst: want niet de dode letter, maar „de ziel overwint".

Leo Fens.

FRANSCH.

Stanislas Fumet, 3213*
NOTRE BAUDELAIRE. Geïllustreerd *Plon-Nourrit & Cie., Paris* 6, 1926. Le Roseau d'Or. (19.5×13) IV-237 blz. ing. Ffr. 12.—.

Een boek geschreven om te bewijzen, dat Baudelaire, de groote Baudelaire behoort tot ons, katholieken. De meeste lezers van dit boek, van deze introspectieve zielestudie, van deze gelukkige voltooiïng van het onafgewerkte zelfportret van den meester, zullen hun oordeel over den satanischen dichter en den geaffecteerden levensdandy in menig opzicht moeten wijzigen. De dichter is in *Les Fleurs du Mal* verwoord, maar de strijdende en opstrevende christen in *Mon coeur mis a nu.*

Wie zal de stilste zielegeheimen van iemand achterhalen? Wie zal ons zeggen, welke diepe gedachte iemand soms in een oppervlakkigen zin verbergt en welken oppervlakkigen inhoud soms een diepe, quasi-mystieke uitspraak bevat? Zooveel is zeker, dat Fumet zijn stelling zeer aannemelijk gemaakt heeft en ook den „frisson nouveau" der Baudelairiaansche kunst zuiver heeft weergegeven, iets wat slechts van zeer weinig schrijvers over Baudelaire gezegd kan worden.

H. Rongen.

ENGELSCH.

Albert Brecknock, 3214.
BYRON. Geïllustreerd. *Cecil Palmer, London W.C.2,* 1927. (22×14) X-279 blz. geb. Sh. 12/6.

„A study of the Poet", ja dát moet toegegeven worden, maar dan nog niet eens overal interessant, hoofdzakelijk echter sympathiek. Dat zoo uitdrukkelijk aangekondigde „light of new discoveries" hebben we niet kunnen zien schijnen. En dat nog daargelaten, komen zelfs de bekende ontdekkingen niet eens tot hun volle licht. Bovendien is de auteur, bij de behandeling van de vele problemen in 's dichters leven, welke tot zooveel strijdvragen aanleiding gegeven hebben, moeilijk kritisch te noemen. Het is daarom niet doenlijk dit boek als een serieuze verrijking der Byronliteratuur te aanvaarden, en z'n eenigste, beperkte, waarde heeft het misschien als een pleidooi tot meerdere verdraagzaamheid rond dezen veelomstreden dichterfiguur: „Bewundert viel, und viel gescholten!"

Kees van Hoek.

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

David de Kok, 3215.
DE VOORUITGANG VAN HET ROOMSCH-KATHOLICISME IN NEDERLAND. *Hollandia, Baarn,* 1927. (20×14) 36 blz. ing. f 0.60.

Knip een paar artikelen uit *De Residentiebode*, neem wat cijfers uit jaarverslagen van diverse katholieke vereenigingen, fantaseer er wat om heen, voeg er een wat oppervlakkige kritiek aan toe, — en ge hebt de brochure van David de Kok over *De Vooruitgang van het Roomsch-Katholicisme in Nederland.*

Eenige diepgang, waartoe een dergelijk onderwerp allicht zou moeten leiden, is in dit brochuurtje niet te vinden.

G. Vrijmoed, O.F.M.

FRANSCH.

Joseph Ageorges, 3216.
LE CARDINAL MERCIER. Geïllustreerd.

Bloud & Gay, Paris 6, 1927. Bibliothèque catholique illustrée, (22×16) 56 blz. ing. Ffr. 5.—.

Zonder iets nieuws te vertellen geeft dit vlot geschreven boekje bij zeer talrijke illustraties een kort en hier en daar misschien wat al te anecdotisch verhaal van leven en werk van den grooten Kardinaal van Mechelen.

Dr. Ferd. Sassen.

Louis André, 3217.
LES SOURCES DE L'HISTOIRE DE FRANCE. *A. Picard, Paris* 6, 1926. (22.5×14.5) XVI-402 blz. ing. Ffr. 20.—.

Bibliographen zijn de weldoeners van de wetenschap. Niet de geringste zorg bij het schrijven van een boek is de bezwarende vraag of werkelijk alle belangrijke gegevens zijn gewikt en gewogen. Het gevaar, dat een zorgvuldig werker,nooit werk aflevert, maar alles in portefeuille houdt of — nog erger — in zijn hoofd, is niet denkbeeldig. Vaak genoeg neemt een bekwaam en werkzaam geleerde zijn kennis mee in het graf, zonder zijn bezit als erfenis aan de gemeenschap achter te laten. De eisch van fotografische nauwkeurigheid bij de geschiedvorsching kan leiden tot zwaartillendheid en deze werkt als een langzaam vergif, waartegen specialiseering zelfs niet altijd een afdoend geneesmiddel kan zijn. Een goede bibliographie kan veeltijds uitkomst brengen, zij heeft het bezwaar van grove onvolledigheid op en stelt den onderzoeker in staat om zijn terrein af te bakenen, in te deelen en te overzien. Hij regeert dan over zijn boeken en aanteekeningen en kan met een gerust geweten zijn conclusies opbouwen. Een uitgave als deze kunnen wij den Franschen historicus benijden, want ons land bezit geen goede bibliographie over zijn vaderlandsche geschiedenis. Zoo'n onderneming kost geld en daarmee springt men in ons handelsland gewoonlijk wel wat eenzijdig rond. De Fransche deskundigen geven ons in dit werk een beschamend voorbeeld, ja, mirabile dictu, zij vullen eenigermate aan wat ons ontbreekt. Ook een aantal Nederlandsche uitgaven en periodieken zijn in hun bibliographie opgenomen, zoodat wij ook voor onze geschiedenis bij hen te rade kunnen gaan. 't Is natuurlijk de verkeerde wereld, maar wij krijgen den wissel thuis, naarmate de wetenschap steeds meer internationaal gaat worden. *Prof. Dr. H.*

F. Funck-Brentano, 3218.
LES LETTRES DE CACHET. *Hachette, Paris* 6, 1927. (18.5×12) 254 blz. ing. Ffr. 12.50.

Funck-Brentano neemt onder de hedendaagsche Fransche geschiedschrijvers een stijlvolle plaats in. Hij is een meester in het historisch genre-werk, verstaat de kunst van vertellen kostelijk, de fijnproever gaat gaarne te gast bij de fraaie gave van zijn historischen zin. Zonder luchthartigheid hanteert hij sierlijk de houding der Fransche bevalliheid, weet te rechter tijd ernstig te zijn, zonder ooit over te hellen tot zwaartillendheid. Zijn boek, *Le Roi,* blijft een veelgelezen bijdrage tot de cultuurgeschiedenis van het Ancien Régime, zijn *L'Affaire du Collier, La Mort de la Reine, Légendes et Archives de la Bastille,* zijn vernuftige en welgeslaagde successen van zijn historische kritiek, welke glansrijk over de methode weet te zegevieren zonder deze te verwaarloozen. Op wijder terrein bewoog hij zich in de Verzameling „l'Histoire de France racontée à tous", waarin hij geschreven heeft de beide deelen *Les Origines* en *Le Moyen Age.*

Dit werk is van dezelfde schoone kwaliteit, als des schrijvers oudere genre-werk. Veel geleerden hebben zich met het onderwerp bezig gehouden en allen zijn het er over eens: de koning als boeman heeft zedelijk veel goeds gesticht en veel kwaads voorkomen onder de stoute kinderen van het Fransche gezin, totdat het koningschap begon te verslijten, ondeugd en willekeur de regeering bedierven en helaas geen correctief te vinden viel voor het jammerlijk verval onder een luien tyran als Lodewijk XV. Dat is in den bloeitijd der Bourbons heel anders geweest, zoodat een scherpzinnig criticus als Tocqueville wel aandorst de paradox: „Il y avait dans la France de l'ancien régime beaucoup plus de liberté que de nos jours." De revolutie is toch wat anders geweest, dan de dageraad der vrijheid.

Prof. Dr. H.

Joseph Turquan, 3219.
L'IMPÉRATRICE JOSÉPHINE, Geïllustreerd. *Jules Tallandier, Paris* 14, 1926. (20.5×13.5) VI-312 blz. ing. Ffr. 15.—.

Levendig gesteld en degelijk gedocumenteerd beroept dit boek zich op de studies, die Turquan reeds vroeger gewijd heeft aan het tijdvak: 1793-1825. Twee te opzettelijke vooringenomenheden manen aanstonds tot voorzichtigheid en uitkijken aan: 1o. hij wil Napoleon schoon wasschen ten koste van Joséphine; 2o. hij kan de keizerin maar niet genoeg verwijten, dat zij zich niet vrijwillig opgeofferd heeft en de echtscheiding, door de dynastische toekomst van den keizer gebiedend voorgeschreven, niet het eerst heeft aangevraagd. Wat betreft het eerste punt lijkt de schrijver Napoleon's kieschheid nog al te overdrijven; Napoleon was nooit een voorbeeldig echtgenoot en was, niet gemarteld maar geleid door hoogere politieke bedenkingen, in alles een berekenaar. Zeker is, dat Joséphine van 1804 tot 1810 in een voortdurende angstige onrust geleefd heeft. Dat haar verleden niet schuldeloos was, ontkennen we niet; dat haar karakter oppervlakkig, laag-bij-den-grond was, evenmin; maar stellig overdreven is: voor te geven, dat zij steeds door haar bekrompen eigenliefde gehypnotiseerd werd. Turquan gispt deze zelfzucht trouwens alleen omdat hij een aanvechtbare idee ingang wil doen vinden. Zijn vraag is ofwel slecht gesteld of laat slechts een ontkennend antwoord toe. Als het kerkelijk huwelijk van Napoleon in 1804 alleen geveinsd was, moet men ons dit bewijzen, maar men mag dan niet afkomen met echtscheiding.

Ondanks deze aanmerkingen moeten wij toegeven dat de Joséphine van Turquan, volstrekt niet geflatteerd, hoor! — zeer dicht bij de waarheid staat. Van de kroning tot aan de verstooting van 1810 tot 1814 — datum van haar plotseling overlijden: wat een conventioneele banaliteiten, wat een kleinburgerlijke berekeningen, wat een dwaze beuzelarijen!

J. de Vathaire, O.S.B.

DUITSCH.

August Fournier, 3220.
NAPOLEON I. Geïllustreerd. *Hölder, Pichler, Tempsky, Wien 4,* 1926. Deel I: 348 blz. deel II: 399 blz. deel III: 438 blz. tezamen geb. M. 15.-.

Deze geschiedenis van Napoleon I is zeker niet de minst belangrijke der laatste jaren. In 3 deelen vertelt Fournier op onderhoudende wijze den levensgang van den omverwerper der Revolutie, ofschoon zelf een kind der omwenteling. Beknopt schetst hij ons den „grooten'' Napoleon, die toch tevens zoo „klein'' als mensch was. Treffend schildert Fournier het scherpe contrast tusschen den overweldiger en den onverzettelijken reus Pius VII. O.i. vrij onpartijdig staat de Weensche geleerde tegenover alle vraagstukken in dit werk, die de Kerk of de Roomsche Religie aanbelangen. Ook als historicus: wat wel hieruit blijkt, dat de eerste uitgave reeds zeer kort na verschijnen in het Fransch werd vertaald.
Wij vinden Fournier's werk zeer lezenswaardig en bevelen het boek voor meerontwikkelden gaarne aan.

Br. Athanasius.

G. Schnürer, 3221.
KIRCHE UND KULTUR IM MITTELALTER. *Ferd. Schöningh, Paderborn,* 1926. (21.5×14) Deel II: X-561 blz. geb. M. 13.—.

In dit tweede deel van Schnürer's standaardwerk wordt de tijd behandeld vanaf Lod. den Vrome tot aan het einde der 13e eeuw. Wat hier wordt geboden, is echte beschavingsgeschiedenis in de beste beteekenis: beschaving naar geest en stof, waarbij op de *godsdienstige* beschaving de nadruk wordt gelegd. Er leeft in dit boek een fijne superioriteit van geschiedbeschouwing, die een diep inzichtgeeft in het gecompliceerde ontwikkelingsproces der Middeleeuwen. Daarom ook geen zweem van overdreven nationalisme, maar echte katholiek-internationale geestesrichting.
Overal blijft de lezer er zich van bewust, dat hij zich bevindt op het gebied der werkelijkheid en dat hij wordt rondgeleid door iemand, die het terrein nauwlettend heeft verkend. Hier en daar treft men zelfs geheel nieuwe meeningen in sinds jaren gevoerde controversen, zoo b.v. over het ontstaan der „Donatio Constantini'' en der „Ps.-Isidorische Decretalen''. De Schrijver vermoedt, dat de raadselachtige figuur van een Anastasius Bibliothecarius er bij is betrokken. Zeer breed wordt de Armoede-beweging in verband met het ontstaan der Bedelorden besproken, waarbij zich Schnürer heel bijzonder als den fijnen speurder naar ideeën-verbindingen doet kennen.
Gewoonlijk zijn de bronnen- en literatuurverwijzigingen zeer spaarzaam, vanwege den grooteren lezerskring. Hier en daar, zooals o.a. bij de zeer interessante behandeling van bijgeloovige praktijken, (wordt rijpelijk verwezen. Achter in het boek vermeldt een met zorg opgestelde lijst de Bronnen en de Literatuur.
Dit boek is een schitterend bewijs van het nut der moderne geschiedvorsching, die op het eerste gezicht slechts verwart door allerlei disputen en weifelingen. Omdat Prof. Schnürer zich door talrijke speciaal-onderzoekingen een zeldzame kennis heeft verworven op zijn gebied der middeleeuwsche geschiedenis, was hij vooral in staat dat alles in een grootsche synthese samen te vatten.
Al kan ook eenige moeilijkheid worden gemaakt tegen enkele onderdeelen,zooals de benaming van „frankische *Reichs*kirche'' de formuleering der ideeën van Greg. VII over de verhouding van Kerk en Staat, de beoordeeling der Inquisitie, toch zal ieder dit boek werkelijk kunnen *genieten*. Vooral degene, die meer van nabij kennis maakte met die tallooze, dikwijls verwarde berichten en de vele tot hopeloosheid stemmende meeningsverschillen.

Dr. Fid. v. d. Borne, O.F.M.

Dr. Josef Schofer, 3222.
MIT DER ALTEN FAHNE IN DIE NEUE ZEIT. Geïllustreerd. *Herder & Co., Freiburg i.Br.,* 1926. (23×16) 151 blz. gecart. M. 3.20, geb. M. 4.—.

In zijn woord-vooraf waarschuwt de schrijver zelf er tegen, dat men zijn boek niet beschouwen moet als een stuk wetenschappelijke geschiedenisbeschrijving,maar meer als een geschrift van politieke mémoires, die ons het ontstaan en de ontwikkeling schetsen van de Centrum-partij, speciaal in Baden.
Men vindt er dan ook tal van kleine, maar interessante bizonderheden in, die alle te zamen een duidelijk beeld geven van den „strijd der vaderen'' en die beoogen den geestdrift op te wekken van de jongeren voor het „oude vaandel naar den nieuwen tijd...
Wie zich interesseert voor politieke mémoires moet dit boek niet ongelezen laten.

G. Vrijmoed, O.F.M.

ENGELSCH.

Henry T. Allen, 3223.
THE RHINELAND OCCUPATION. Geïllustreerd. *The Bobbs Merrill Co., New-York,* 1927. (22×14.5) X-347 blz. geb. $. 5.—.

Generaals, die mooie boeken schrijven, behooren tot de uitzonderingen, maar er zijn er vele, die met een belangwekkend boek voor den dag komen. Deze bevelvoerder heeft zijn persoonlijke mémoires te boek gesteld over de bezetting van den Linker Rijnoever in de jaren 1918-1923 met als kritiek intermezzo daarin de inbraak in het Roergebied. Zijn taak is niet onaangenaam, want onder de overheerschende legers van deze jaren aan de westgrens van Duitschland, heeft het Amerikaansche nog het minst-ongunstig figuur gemaakt. Onze generaal is een voorzichtig man, hij vertelt niet meer, dan hij vertellen wil, wat de lezer natuurlijk jammer vindt,want deze zoude gaarne veel meer van dezen oud-gediende vernemen, dan hij wel denkt los te laten. De schrijver bekijkt Europa van New-York uit, het bittere nationalisme hindert hem niet, hij beschouwt en beoordeelt al het gebeuren zakelijk en rustig als een strateeg. Hij weet zoo klaar en koel over de verhoudingen te denken, dat het een toer is om zijn persoonlijke sympathie vast te leggen en te ontdekken, dat Frankrijk hem 't minste respect inboezemt. Inderdaad heeft deze innerlijk zoo wrakke republiek haar reputatie als overwinnende partij voor een goed deel vergooid. 't Was de oude geschiedenis der Historie: Romaansche volkeren kunnen een overwinning niet velen. Wanneer de vrede van Europa had moeten afhangen van Frankrijk, er ware niets van terecht gekomen. In zooverre heeft Europa verplichtingen ook aan de Vereenigde Staten Tot deze conclusie geven de mémoires van generaal Allen gereede aanleiding en argumenten genoeg. Het is goed, dat Amerikaansche deskundigen hun licht laten schijnen over het donker gebeuren, dat men den vrede van Versailles heeft willen noemen.

Prof. Dr. H.

Hilaire Belloc, 3224.
MR. BELLOC STILL OBJECTS. *Sheed & Ward, London E. C.* 1926. (18×12) X-43 blz. geb. Sh. 1.—.
Mr. H. G. Wells heeft de literatuur verrijkt met een algemeene geschiedenis, *Outline of History,* waarvan het doel was de afwijzing van den christelijken godsdienst. Hilaire Belloc heeft de principieele en wetenschappelijke gebreken van dit boek uiteengezet in een reeks van 28 artikelen in de katholieke pers, den schrijver onbevoegd verklarend tot hetgeen hij ondernomen heeft. Daarop heeft de heer Wells vlam gevat en publiceerde een pamfletje: *Mr. Belloc Objects to the „Outline of History''.* Dat geschrift munt uit in felheid, doch is leeg aan argumenten. Hilaire Belloc dient hem nu van antwoord in deze brochure en blijft den schrijver verwijten, dat hij de scheppende Almacht loochent, de Menschwording tot een mythe verlaagt, de Verrijzenis geschiedvervalsching noemt en de H. Eucharistie beleedigt. Het blijft niet bij deze kleinere publicatie, Hilaire Belloc zal zijn apologie verder uitwerken in een boek, dat weldra verschijnen zal: *A Companion to Mr. Well's „Outline of History'',* waarvan de kern zal bestaan uit de genoemde 28 artikelen. De lezing van deze brochure doet ons inderdaad verbaasd staan over de incompetentie van den heer Wells. Deze wilde de historie verklaren langs den weg van het materialistisch evolutionisme, maar blijkt daarvan in geen deele wetenschappelijk op de hoogte te zijn. Het Katholicisme, hij kent het niet, en toch wil hij zijn lezers wijsmaken, dat het niet langer meetelt!
De poging om de natuurwetenschappelijke wetten op de geschiedenis te gaan toepassen, komt jaren te laat. 't Is reeds lang ingezien, dat dit onbegonnen werk is. In zooverre is het boek van Wells ouderwetsch.
Maar het is ook sectarisch, het leeft van hoogmoed, het groeit in eigen gerechtigheid. Daar ligt de fundamenteele grondeloosheid van het boek. Hilaire Belloc heeft dit wel begrepen en het aangetast juist in zijn vooroordeelen, die immers altijd onhoudbaar zijn. Uit het verkeerde komt gewoonlijk ook iets goeds voor den dag. Het goede is in dit geval de weerlegging, welke de katholieke publicist op zich genomen heeft, een daad van dankbaar leekenapostolaat, welke haar uitwerking niet zal missen.
Prof. Dr. H.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

NEDERLANDSCH.

Rosita Forbes, 3225.
VAN DE ROODE ZEE NAAR DEN BLAUWEN NIJL. Vertaald uit het Engelsch door H. J. van Balen. Geïllustreerd. *Em. Querido, Amsterdam,* 1926. (22×15) 312 blz. ing. f 5.25, geb. f 6.50.
„Dit is geen boek over Abyssinië'', dat zijn de eerste woorden van de voorrede, waarmede Rosita Forbes haar boek over een tocht door het land van den negus inleidt en de lezer wordt er bij het omslaan van elke bladzijde dieper van overtuigd, dat er in het heele werk geen woord voorkomt zoo druipend van waarheid als het allereerste. Wat het boek dan wel behandelt? Wel het is een ononderbroken reeks van kleine avontuurlijkheden, zooals deze het deel zijn van een ieder, die op reis het begane pad verlaat en de wildernis intrekt. Rosita beschrijft haar kampementswederwaardigheden met veel humor en ontwikkelt daarbij een zeker talent, om grappige vergelijkingen te trekken. Maar op den duur krijgt men van het goede toch wel wat al te veel en zou men liever iets hooren over de brandende problemen, die in het land van den Negus toch opgestapeld liggen. Maar ze bepaalt er zich toe ons eenig nieuwe te schenken over de nog zoo weinig bezochte kerken van Lalibila, waarbij ze er zich echter wel voor hoedt eene appreciatie te geven van het Abyssinisch Christendom. Een ander chapiter, dat ze volkomen met rust gelaten heeft is dat der jacht, hetgeen nog al op valt in eene dame, die door haar ietwat forsch optreden den lezer voortdurend als een lang niet malsch manspersoon voor den geest staat.
G. de van der Schueren.

D. K. Wielinga, 3226.
SOEMBA. Geïllustreerd. *Algemeene boekhandel voor inwendige en uitwendige zending, Den Haag,* 1926. (19.5×13) VIII-216 blz. geb. f 2.60
Dit boek laat ons Soemba zien, allereerst in z'n land en volk, z'n godsdienst en politieke overheersching.
Dan volgt 'n heel nauwkeurige geschiedenis der Zending vanaf 1872 tot op heden, met alle moeilijkheden, daaraan verbonden. Het wekt groote waardeering voor het volhardende werk der protestanten op dit moeilijke arbeidsterrein.
'n Enkele „Seitenhieb'' aan de Roomsche Missie op blz. 104 en 121 ontsiert het boek eenigszins.
P. Aurelius, O.Cap.

DUITSCH.

Dr. K. Hummel, 3227.
GESCHICHTE DER GEOLOGIE. *Walter de Gruyter & Co., Berlin W* 10, 1926. Sammlung Göschen, (15×10) 123 blz. geb. M. 1.50.
Overzichtelijk en duidelijk behandelt schr. de geschiedkundige ontwikkeling der geologische wetenschap. Iedere geograaf zal gaarne door lezing van dit werkje zijn inzicht in de beteekenis der tegenwoordige theorieën verdiepen. Enkele opmerkingen over het Bijbelsche scheppingsverhaal zijn voor katholieken niet te aanvaarden.
Dr. J. B. L. Hol.

Waldemar Oehlke, 3228.
IN OSTASIEN UND NORDAMERIKA. Geïllustreerd. *Ernst Hofmann & Co., Leipzig,* 1927. (21×13) 150 blz. ing. M. 2.80, geb. M. 4.20.
Zoowel de tekst als de portretten bewijzen, dat een Duitsche professor, of hij in Midden-Azië of in den Amerikaanschen Canon zit, steeds uit komt als drager der Duitsche cultuur vooral, waaraan ook menige bladzijde van de met genoegen door te lezen reisbeschrijvingen gewijd is. De professor gaat Duitsche literatuur doceeren in China, beschrijft in de eerste hoofdstukken het leven en wat er te zien is; hij blijkt een goed opmerker en verteller te zijn. Hij spreekt in de volgende hoofdstukken over politiek van dat voor ons zoo ongegrijpelijke groote land, gaat dan naar Japan en weet tusschen de schildering van land en volk de vragen van den dag te vlechten. Ook beschrijft hij zijn verblijf in Oost-Amerika en zijn terugkeer. Het boek levert een eigen visie op de voor Westerlingen weinig bekende landen.
A. F. van Beurden.

ENGELSCH.

Merlin Moore Taylor, 3229.
THE HEART OF BLACK PAPUA. Geïllustreerd. *Robert M. Mc. Bride & Co., New-York,* 1926. (20.5×14) 266 blz. geb. $ 3.

Elk volk heeft zijn eigen manier om reisbeschrijvingen te leveren. Het eene doet het pedant, het andere wetenschappelijk, een ander weer sportief. Een Hollander denkt, dat hij zijn medemenschen te kort doet, wanneer hij het niet op elke bladzijde van zijn boek over kunst heeft en een Amerikaan zwemt graag in de sensatie. Dat heeft ook Merlin Moore Taylor gedaan. Hij heeft een marsch van een week of vier door Papua gemaakt en het is best te gelooven, dat hij daarbij vele zonderlinge avonturen beleefd heeft. Maar zijn manier van vertellen boezemt toch geen vertrouwen in. Al wat hij mededeelt kan misschien op zich zelf waar of inderdaad gebeurd zijn, maar de aaneenrijging van al die mededeelingen doet afbreuk aan het geheel. Hij is er te veel op uit, de menschen op een goedkoope manier te overdonderen en hun de haren te berge te laten rijzen. Er zijn gelukkig echter nog andere boeken over Papua geschreven. Wanneer iemand dus iets over dat land weten wil, doet hij goed eerst naar die andere boeken te grijpen en *The Heart of Black Papua* slechts in het licht van de bereids vergaderde wetenschap te doorbladeren.

G. de van der Schueren.

F. A. Worsley, 3230.
UNDER SAIL IN THE FROZEN NORTH. Geïllustreerd. *Stanley Paul & Co., London W. C. 1,* 1926. (21.5×14.5) 299 blz. geb. Sh. 18.—.

In den laatsten tijd heeft het Poolonderzoek belangstelling gevonden in breede kringen. Talrijke boeken zijn daarover geschreven, maar dat van Worsley is een bijzonder geschrift, omdat hij het onderzoek deed met een sterk, ouderwetsch zeilschip, evenals zijne voorgangers in vorige eeuwen. De beschrijving van het ondervondene op die merkwaardige reis, de strijd met de elementen, met de beren, met de drijvende ijsbergen is spannend gehouden tot het einde toe. Het boek vertelt van financieele zorgen bij de voorbereiding van de uitreis, van het scheepsvolk, van de rendieren en de vogelwereld, van het pakijs, den onderzeeschen plantengroei en de jacht op walrussen en beren en haar gevaren. Worstelend met drift van den Poolstroom, met mist en storm doen de de Poolvaarders toch hunne metingen en kaarteeren het land dder nog onbekende kusten; zij bereiken daarmede 81°. Zij ontmoeten op Barentseilanden Hollanders, die al 't hun ontbrekende aanvullen. De auteur beschrijft het prachtige Noorderlicht; terwijl ook de verdere lotgevallen en de terugreis lezenswaard zijn.

A. F. v. Beurden.

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

NEDERLANDSCH.

W. Banning, 3231.
OM DE GROEI DER GEMEENSCHAP. *Van Loghum Slaterus & Visser, Arnhem,* 1926. (20×14) 201 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.25.

Schrijver is, meenen wij te merken, Woodbroker. Hij is socialist maar geen Marxist, gelooft in de nieuwe wereld, maar wil ze doorethiek vestigen. Van de Evolutie als de socialistische Almacht keert de massa zich af. Opnieuw moet de gemeenschap opgebouwd worden, het heelal verklaard worden. Wijsgeerig steunt schrijver met overtuiging op het Kantianisme, dat, naar hij meent, aan de critische wetenschap haar terrein heeft gewezen en aan het gemoed en den godsdienst hun eigen gebied gelaten. Tusschen wetenschap en geloof is volgens hem de spanning verdwenen. Als diepsten grond poneert hij het besef van bestemming tot menscheneenheid en de religieuse waarde door anderen genaamd: „het onuitputtelijk levensverband”.

Mr. T. Verschuur.

Dr. K. J. Brouwer, 3232.
EVANGELIE EN KLASSENSTRIJD. *G. J. A. Ruys, Utrecht,* 1925. (20.5×15.5) 64 blz. ing. f 1.25.

Een zeer helder, scherp geformuleerd werkje, dat kort en zakelijk de socialistische (ook religieus-socialistische) leer uiteenzet, vooral in haar toepassing op den klassenstrijd. Duidelijk en afdoende toont het aan, dat 't socialistisch beginsel en zijn praktijk van de scherpe tegenstelling der klassen met de beginselen van 't Evangelie totaal strijdig zijn. Dat 't begrip „Evangelieleer” voor katholieken scherper formuleering vraagt, dan hier geschied is, is een „wensch”, die niet als „eisch” mag gelden van onzen kant. We bevelen het mooie boekje van harte aan.

P. Constantinus, O.Cap.

J. F. Halkema Kohl, 3233.
HET BETALINGSVERKEER. *Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam,* 1926. (21.5×15.5) 159 blz. ing. f 1.90.

De economische ruil veronderstelt goederen- en betalingsverkeer. Beide, doch vooral het laatste, hebben hun techniek. Schrijver van dit boek wil ons die techniek doen kennen. Hij houdt het echter niet bij een droge, systematische ontleding. Hij is zijn onderwerp zóó meester dat hij herhaaldelijk bij de uiteenzetting tot een soort *causerie* komt, zoodat men aan het boek eerder eene aangename-zeer-leerrijke lectuur over het onderwerp heeft dan een louter vakboek. Het is dan ook niet voor beginnelingen. Maar al wie in zaken is van eenig belang, zal genoegen beleven aan deze lezing.

Dr. Floris Prims.

Ontvangen Boeken.

John Galsworthy, 3234.
STRIFE. Spel in drie bedrijven. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen,* 1926. (18×12) 109 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.20.

A. W. Geerling, 3235.
D. de Geus,
BEKNOPT LEERBOEK DER VADERLANDSCHE GESCHIEDENIS. *W. Versluys, Amsterdam,* 1926. (19.5×13.5) 371 blz. ing. f 3.25, geb. f 3.55.

A. W. Geerling, 3236.
J. S. Grossier,
REPETITIEBOEKJE VOOR DE ALGEMEENE GESCHIEDENIS. *W. Versluys, Amsterdam,*

2e druk: 1926. (20×15.5) 90 blz. ing. f 1.—.

R. van Genderen Stort, 3237.
KLEINE INEZ. *Van Loghum Slaterus & Visser, Arnhem,* 2e druk: 1926. (21.5×15.5) 298 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.
— C —

M. Goudareau, 3238.
LES MALICIEUX REVENANTS. Geïllustreerd door F. Raffin. *Gautier & Languereau, Paris* 6, 1926. Bibliothèque de Suzette, (21.5×13) 120 blz. ing. Ffr. 5.85, geb. Ffr. 9.75.
— A —

J. H. Gunning, 3239.
OP NEBO'S TOP. Geïllustreerd. *J. M. Bredée, Rotterdam.* 2e druk: 1926. (17.5×12.5) 103 blz.

A. Haringx, 3240.
H. P. van Nieuwenburg,
LE PETIT FRANÇAIS. Geïllustreerd door J. J. Damme. *W. Versluys, Amsterdam,* 6e druk: 1926. (19.5×14.5) Deel II: 90 blz. ing. f 0.90.

I. R. Hoekstra, 3241.
GOUDEN REGEN. Geïllustreerd door M. Meuldijk. *W. Versluys, Amsterdam,* 1926. (19×13.5) Deel IX: 112 blz. ing. f 0.90, deel X: 120 blz. ing. f 0.95.

J. Jac. Janse, 3242.
VERS LE DIPLÔME. *D. A. Daamen, Den Haag,* 1926. (22.5×15) Deel III: 129 blz. gecart. f 2.10.

A. Jonckers, 3243.
L. Vomberg,
OEFENBOEK BIJ DE GRAMMATICA. *J. Muusses, Purmerend,* 1926. (19×13) 124 blz. ing. f 1.—.

G. A. de Jong, S.J., 3244.
KRUISWEG VOOR ISRAEL. *Geert-Groote Genootschap, Den Bosch,* 1926. (12×8) 14 blz. ing. f 0.10.

Dr. Paul Wilhelm von Keppler, 3245.
PREDIGT UND HEILIGE SCHRIFT. *Herder & Co., Freiburg, i.Br.* 1926. (19×13.5) 52 blz, gecart. M. 1.—.

Paul Kies, 3246.
DIENSTPLICHTGIDS. *Miladbu, Naarden,* 1926. (24.5×16) 24 blz. ing. f 0.40.

P. Schaft, 3247.
L. Wijma,
LA QUESTION ET LA RÉPONSE. *J. Muusses, Purmerend,* 1926. Nieuwe Mulo Serie, (20×13) Deel I: 97 blz. deel II: 90 blz. ing. f 1.90.

P. Schaft, 3248.
L. Wijma,
RÉGLES QUESTIONS ET EXERCISES GRAMMATICAUX. *J. Muusses, Purmerend,* 1925. Nieuwe Mulo Serie, (20×13) Deel I: 119 blz. deel II: 58 blz. ing. f 1.95.

Dr. G. Smit, 3249.
DE KLEINE PROFETEN. *J. B. Wolters, Groningen,* 1926. Tekst en Uitleg, (19×12.5) 156 blz. geb. f 2.90.

H. Snel, 3250.
A TRAVERS LES STYLES. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1926. (17×12) Deel I: 136 blz. deel II: 127 blz. Per deel ing. f 1.25.

Dr. P. V. Sormani, 3251.
TEGENSTRIJDIGE MEENINGEN AANGAANDE ARISTOTELES' WIJSBEGEERTE. *Dekker & Van de Vegt & J. W. van Leeuwen, Nijmegen,* 1926. (24×15) 32 blz.

J. Stamperius, 3252.
NIEUW LEESBOEK. Geïllustreerd door H. M. Krabbé. *W. Versluys, Amsterdam,* 10e druk: 1926. (19.5×13) Deel I: 63 blz. ing. f 0.50, deel II: 95 blz. ing. f 0.80.

Dr. N. J. A. Taverne, 3253.
SCHEIKUNDIGE VRAGEN EN VRAAGSTUKKEN. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 3e druk: 1926. (20.5×14) 63 blz. ing. f 0.60.

Felix Timmermans, 3254.
DE PASTOOR UIT DEN BLOEYENDEN WIJNGAERDT. Geïllustreerd. *P. N. van Kampen & Zn., Amsterdam,* 5e druk: 1926. Holland-Bibliotheek, (19×12.5) 187 blz. ing. f 1.20, geb. f 2.50.
— B —

Felix Timmermans, 3255.
HET KINDEKEN JEZUS IN VLAANDEREN. Geïllustreerd. *P. N. van Kampen & Zn., Amsterdam,* 5e druk: 1926. Holland-Bibliotheek, (19×12.5) 201 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.
— B —

P. Veeze, 3256.
REINTJE DE VOS. *J. Muusses, Purmerend,* 1926. (19.5×13) 202 blz. ing. f 2.—.

M. H. van de Ven, 3257.
NIEUW VERTAALBOEK EN WOORDENLIJST. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1927. (20.5×14) 106 blz. ing. f 1.10.

J. Verwer, 3258.
BEKNOPT LEERBOEK DER DUITSCHE TAAL. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 4e druk: 1926. (20.5×14) Deel II: 164 blz. ing. f 1.75, geb. f 1.90.

Ir. C. M. Visman, 3259.
BEKNOPT LEERBOEK DER SCHEIKUNDE. Geïllustreerd. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1926. (20.5×14) 136 blz. ing. f 1.50.

Ys. Vissel, 3260.
Drs. D. J. Polak,
JUNGE WELT-BÜCHER, Geïllustreerd. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1926. (16.5×12) Deel I: 168 blz. deel II: 172 blz. deel III: 164 blz.

Paul Vrijdaghs, 3261.
EXAMENZINNEN NEDERLANDSCH-FRANSCH. *J. Muusses, Purmerend,* 1926. Mercurius Serie. (19.5×13)158 blz. ing. f 2.10.

H. de Waard, 3262.
FLORIS ENDE BLANCEFLOER. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1926. Nederlandsche schrijvers, (16.5×12) 135 blz. ing. f 1.25.

Oscar Wilde, 3263.
AN IDEAL HUSBAND. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 5e druk: 1926. Stories and Sketches, (17×12) 119 blz. ing. f 1.—.

WILTON-METRO-GOLDWYN
DAMRAK 49 = Telefoon 49949 - AMSTERDAM
HET BESTE DAT DE FILMINDUSTRIE BIEDT
BEN HUR.

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Zooeven verschenen:
VRAGEN EN ANTWOORDEN
voor
ZIEKENVERPLEGENDEN
door Zr. J. VAN DEN BOS
In linnen band f 2.40.

EEN HYPERMODERN GELUID IN DE WERELD VAN DEN ISLAM
door Dr. L. DE VRIES . . . . **f 3.00**

Uitgave N.V. v/h. E. J. BRILL, LEIDEN

Zoo juist verscheen:
De sociale beteekenis van de Amusements-Literatuur
door Dr. P. H. RITTER Jr.
Prijs . . . . . f 1.25.
In deze lezenswaardige brochure wordt het vooze, het onwerkelijke der tegenwoordige ontspanningslectuur treffend uiteengezet.
Boekzaal der geheele wereld.
G. J. A. RUYS UITGEVERS-Mij., ZEIST
Telephoon No. 52. Postrekening No. 117346

UITG/Mij LINDENBAUM & Co., A'DAM

Verschenen:
Berrington's Practische Taalboekjes
Holl.-Engelsch
Holl.-Duitsch
Holl.-Fransch.
PRIJS 35 CENT.
Onmisbaar bij den omgang met vreemde-lingen. Men leert zonder leeraar slechts datgene wat men voor zijn eigen beroep of bedrijf noodig heeft.
Alom verkrijgbaar bij den boekhandel.

1 De Kellner
2 De Spoorwegbeambte
3 De Politieagent
4 De Taxichauffeur
5 De Bankbediende
6 De Radiohandelaar
7 De Bloemist
8 De Kantoorbediende
9 De Rijwielhandelaar
10 De Banketbakker
11 De Poelier
12 De Groentehandelaar
13 De Fruithandelaar
14 De Vischhandelaar
15 De Slager
16 De Winkelier in heerenmodes
17 De Kleermaker
18 De Modiste
19 De Manufacturier
20 De Sigarenwinkelier
21 De Kruidenier
22 De Boekhandelaar
23 De Schoenwinkelier
24 De Drogist
25 De Handelaar in Muziekinstrumenten
26 De Horlogemaker
27 De Goudsmid en Juwelier
28 De Kapper
29 De Tramconducteur
30 De Postbeambte

HET GODSDIENSTIG LEVEN
Onderrichtingen, raadgevingen en gebeden voor ontwikkelde Katholieken, naar het Duitsch van
Tilmann-Pesch S.J. omgewerkt door **R. v. Oppenraay S.J.**
Dit prachtboekje, waarvan het 11e duizendtal verscheen, bevat een schat van onderrichtingen, raadgevingen en vele liturgische en andere gebeden
Prijs in lederen band **f 3.25**
In linnen band. . . **f 1.75**
Verkrijgbaar bij den Uitgever:
H. J. DIEBEN - LEIDEN.

DE GECOMBINEERDE ROOMBOTERFABRIEKEN
GOOILAND **DE HOOP**
NAARDEN **BLARICUM**
Neemt proef met onze prima YOGHURT
25 cent per halve-liter-flesch.

Gebruikt voor het inleggen van eieren
WATERGLAS of GARANTOL
Verkrijgbaar bij
Firma Wed. G. F. Schott
Drogisterij Telefoon 1497
Lange Hezelstr. NIJMEGEN.

Abonneert U op:
Tijdschrift voor Zielkunde en Opvoedingsleer :-
Per jaar f 8.75.
Tijdschrift :- voor Taal en Letteren
Per jaar f 7.50.

Abonneert U op de Keurboekerij

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsch: Boekhuis, Tilburg.

N.V. Filmafdeeling van het Centraal Bureau der K.S.A. te Leiden
Steenschuur 17 Telefoon 1310 (na vijf uur n.m. 435)

„Evenals de Katholieke pers op steun en waardeering aanspraak mag maken, verdient ook het streven van de N.V. Filmafdeeling van het Centraal Bureau der K S.A. den steun en de waardeering van alle Katholieken."
Haar films:
„De Ontbladerde Roos" „Graziella" „De groote Weldoenster"
„Bernadette" (Een Mirakel van Lourdes)
„Hoe ik mijn Kind gedood heb?" - „St. Franciscus van Assisië"
kunnen de eerlijke critiek glansrijk doorstaan. enz.
Men vrage prijsopgaaf voor vertooningen in openbare gebouwen en vereenigingen.

N.V. Hyg. Melkinrichting en Zuivelfabriek „Driebergen"
Buntlaan 16 DRIEBERGEN Telefoon 735
Prima Melk en Melkproducten

GROSSIERDERIJ „B O S C O"
Alle bekende merken SIGAREN, SIGARETTEN en TABAK
KOFFIE en THEE. GROOT EN KLEINHANDEL
L. HEZELSTRAAT 77 — NIJMEGEN

Moderne Stoom Wasch- & Strijkinrichting
A. L. DUIJN & Zoon
Telefoon Interc. 11053 HAARLEM Opgericht 1854

Gooische Muziekschool
Lindenlaan 2a - BUSSUM - Directeur C. Tolk
Opgericht 1882
Opleiding voor dilettanten, zoowel als voor vak-musici

Rund-, Kalfs- en Varkensslachterij
W. H. Neerincx voorheen RUYS
BEMUURDE WEERD O.Z. 7 - Telef. 10364 - UTRECHT
Specialiteit in FIJNE VLEESCHWAREN.

WASCHINRICHTING „SLOTERDIJK"
UW ADRES VAN VERTROUWEN. GEVESTIGD SEDERT 1898
PER KILO 24 CENT
Opgemaakt tarief op aanvrage. Boorden 7 c. Overhemden 25 c.
Aanbevelend, G. DE WIT, SLOTERDIJK 251D

MELKERIJ „MAAS & WAAL"
Handel in Melk en Melkproducten
GRAAFSCHEWEG 183 NIJMEGEN
Levert U prima Gepasteuriseerde Melk en alle Melkproducten die dagelijks versch aan huis worden bezorgd.
BOTER — KAAS — EIEREN

J. F. REKERS - Oranjestr. 17-21
MACHINEFABRIEK
Centrale verwarming en alle Wasscherijmachines
HAARLEM TELEFOON 10593

Royal Crown Ducal Store
Nobelstraat 1B - Utrecht
Specialiteit in Engelsche Eet-, Thee- en Ontbijtserviezen, waarvan alle onderdeelen kunnen worden nageleverd.

Bijzondere aanbieding voor Kloosters en Gestichten!!!
Geheel nieuwe modern ingerichte stoomwasscherij, pas opgericht door vakkundig bleekerszoon, in de onmiddelijke nabijheid van Amsterdam, kan wekelijks, tegen zeer gereduceerde prijzen, nog groote partijen waschgoed verwerken, zooals pastorie's-, kloosters- en gestichtswasschen. Prima behandeling en keurige aflevering verzekerd, daar eigenaar zelf meewerkt en dus steeds persoonlijk in zijn zaak aanwezig is. Halen en bezorgen stipt op tijd, door eigen vrachtautodienst, dus zonder extra vrachtkosten. Aanvragen s.v.p. spoedig onder no 15527 aan het bureau van dit blad.

VRAAGT PRIJS NEEMT PROEF
STOOMWASSCHERIJ
„DE LELIE"
RATH & Co - VEGHEL
SPECIAAL TARIEF VOOR KLOOSTERS EN GESTICHTEN

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

PIANO- EN VIOOLONDERRICHT
voor eerstbeginnenden en meergevorderden
Jonge Dames of Kinderen intern.
B. PANITSCHEK, — Wilhelminastr. 67, Ginneken bij Breda

Gebr. v. Roosmalen
Edelsmederij van Kerkelijke Kunst en Altaarbouw
Oosterkade 21 - UTRECHT
Tel. 12861.

Drukkerij H. Bergmans & Cie
ARTISTIEK DRUKWERK
TILBURG.

VERSCHENEN:
P. Hilarion Thans
O. F. M.
MIJN OORLOG
f 1.00.
OMHEINDE HOVEN
f 0.60.
Alleenverkoop voor Nederland bij
ADR. M. KLEMANN
Boekverkooper
Broerenstraat 31, Arnhem

De Hollandsche Slagerijen
leveren uitsluitend de beste kwaliteiten eigen geslacht
Runds-, Kalfs- en Varkensvleesch
aan scherp concurreerende prijzen.
Kloosters en inrichtingen belangrijk minder.
Hertogstraat 109a
Telefoon 425.
Krayenhofflaan 210
Telefoon 1706.
NIJMEGEN.

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

Electr. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT
IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. F. Smits-Salters
Vuchterstr. 122, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

Chocolaterie Kersen, Groote Oord 4, Arnhem

MAISON KASTROP
MODE-INSTITUUT VOOR KNIPPATRONEN NAAR MAAT.
in ieder gewenscht model. Onberispelijk vallende coupes.
Club- en Privaatlessen in patroonteekenen naaien en handwerken
BUSSUMMERSTRAAT 46 — HILVERSUM

FIRMA D. BRANDSMA — HILVERSUM
Vernikkel-inrichting, Verkoperen,
Bronzen, Emailleeren enz.
GROEST 82a TEL. 1642
Opmaken van kerk- en andere ornamenten.

J. ESHUIS, EPE (Geld.)
Stoomwasscherij en Natuurbleekerij
„DE ACHTERSTE MOLEN"
waaraan verbonden Ververij
en Chemische Wasscherij.
BEHANDELING GEHEEL MET BRONWATER
VERZENDING DOOR HET GEHEELE LAND

Wed. H. M. Verheul & Zonen
Scheepmakersdijk 22
Haarlem, Telef. 10157
Handel in
Zand en Grint, Gus- en Duinzand
EN GROS EN DETAIL

Bloemenmagazijn „OUDWIJK"
G. E. Hoenderdaal
Oudwijkerveldstr. 114, Utrecht
Bloemwerken, Losse Bloemen
Kamerplanten,
Aanleg en onderhoud van Tuinen.

Prijsvermindering Verhuizingen.
Door bijzondere combinatie zijn wij in staat
VERHUIZINGEN
uit te voeren tegen de meest concurreerende prijzen,
over geheel Nederland, onder garantie.
Fa. KUIJER en Co.
Maastraat 80 Telef. 14619
UTRECHT.

BEL OP: 14075,
Verhuren van Luxe Automobielen.
Garage Oudwijk, Oudwijkerveldstr. 120, einde Limburg Styrumstr.
Dag en Nacht geopend. UTRECHT. J. HOGEWEG

HOMMES' Koffie en Thee
Groningen Anno 1822

Coöp. Stoomzuivelfabriek „ST. LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

ROL- EN PRUIMTABAKSFABRIEK
JOS GARÉ, BEEK bij Maastricht
Gebruikt uitsluitend Garé's onovertroffen pruimrollen en pruimtabakken

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

J. B. WOLTERS
GRONINGEN, DEN HAAG

De Nederlandsche Dialecten in den loop der Eeuwen

Een verzameling van historische dialect-bloemlezingen, onder leiding van
Dr. JAC. VAN GINNEKEN
Hoogleeraar te Nijmegen

Zoo juist verschenen:

DEEL I

HET WESTVLAAMSCH

VAN DE OUDSTE TIJDEN TOT HEDEN

door

JOZEF JACOBS

Lid der Koninklijke Vlaamsche Academie

Met uitslaande kaart

Prijs, gebonden . . . . f 6,50
Bij inteekening op minstens drie deelen . . . . . . f 5,90

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K | UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. | K

BRITANNIA - GERMANIA - GALLIA

GERMANIA.

Leerboek der Duitsche Taal

door

Drs. G. G. VAN DEN ANDEL,
Leeraar 3e H.B.S. met 5-j. c. Den Haag.

Deel I f 2.40 — Deel II f 2.40

Rijk geïllustreerd

Deel II zoo juist verschenen.
Present-ex. werden H.H. Docenten toegezonden.

Het succes van Britannia en Gallia is bekend. Germania is volgens dezelfde beginselen samengesteld en kan eveneens warm worden aanbevolen.
Spiegel v. Handel & Wandel, 26 Juni 1926.

...Het zij den Studeerendan daarom met warmte aanbevolen.
De R. K. Bediende, 10 Aug. 1926.

K K

GEEN BETERE DAN:

Utermöhlen's

Verbandstoffen

Zij munten uit door uitstekende kwaliteit en volkomen betrouwbaarheid. Elke verpakking draagt ons gedeponeerd fabrieksmerk.

KON. FABR. VAN VERBANDSTOFFEN

N. V. v. h. UTERMÖHLEN & Co.

AMSTERDAM.

1000 Jahre rheinischer Kunst

von

Prof. Heribert Reiners,

ein Prachtwerk in Grossformat mit 252 ganzseitigen, Abbildungen auf Kunstdruckpapier einer farbigen Tafel und ca. 40 Seiten Text.

Das beste Material aus Architektur, Plastik und Malerei der Rheinlande!

Einband Halbleinen nach einem Entwurf von Maler Dieckmann, Kempen.

Das Werk kann von Mitgliedern der Buchgemeinde in Bonn/Rhein zum Preise von 6.— Mark bezogen werden.

Nähere Auskunft und Prospecte durch de

Boekzaal der geheele wereld

TILBURG, Holland.

17½ cent

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD
DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692
ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO
No 11 1 JUNI 1927

ALEXANDRA KOLLONTAY

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.— bij overlijden. f 5000.— bij geheele invaliditeit. f 1000.— bij gedeeltelijke invaliditeit.

UITGEVERIJ

KUNSTHANDEL

N.V. Boekhandel Triborgh

STATIONSSTRAAT 31 — TILBURG
TELEFOON INTERC. 1233

LEVERT ALLE BINNEN- EN BUITENLANDSCHE BOEKWERKEN EN TIJDSCHRIFTEN DOOR GEHEEL NEDERLAND EN KOLONIËN

POSTREKENING 50800

Abonneert U op

„WIJ"

Katholiek Maandblad

Abonnementsprijs
2.50 gld. per jaar

12 afleveringen van 32 pag. op opdikkend papier gedrukt.

Proefnummer kosteloos.

ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG

DRIE ROMANS voor één daalder

Dora Musbach:
HET GEHEIM
Marie Metz-Koning:
WINNIE
Therèse v. Arendsberg:
OP SLOTENBURG

verzendt franco per post na ontvangst van f 1.50 (Postrekening No. 30120) de Uitgever
G. J. Slothouwer,
Amersfoort.

Hochaktuelle Neuerscheinung!

Das Problem der Industriemenschenseele
behandelt das neue Werk

Im Schatten der Schlote

Versuche zur Seelenkunde der Industriejugend
Von **Heinrich Kautz**

296 Seiten. 8°. Broschiert M. 5.=. Gebunden M. 6.=.

Bei unsern Studien haben wir uns leider allzusehr abgegeben mit Verhältnissen und mit Menschen, welche heute durch die Geschichte überholt sind. Die Seele des Industriearbeiters, die wurde uns nur wenig geschildert. Den meisten von uns, die heute gezwungen sind in einer Industriegegend zu wirken, ist es darum noch nicht vollgelungen, in die tiefsten Tiefen der Persönlichkeit der Bergleute, Gelegenheitsarbeiter, u. s. w. hineinzusehen. Kautz will uns dazu verhilfen. Auf 270 Seiten fazziert er Seele und Körper, Innen- und Aussenwelt des Bürgers der Industriegegend. Er tut es mit einer innigen Liebe zu diesen Armen, und mit einer genialen psychologischen Begabung und mit einer Kenntnis der Gesetze des Geistes- und Wirtschaftslebens, welche die Lektüre des sehr wertvollen Buches zu einem grossen Genuss machen.

VERLAGSANSTALT BENZIGER & Co. A. = G.
Einsiedeln, Waldshut, Köln a. Rh., Strassburg i. E.

Durch alle Buchhandlungen.

INHOUD:

Friedrick Muckermann S.J.
Katholieke Literatuur en Katholieke Crisis.

Ed. A. Serrarens.
Romantiek en Katholicisme in Nederland.

Anton van Duinkerken . . *Kroniek der Dichtkunst.*

P. Paschasius O. Cap. . *Een belangrijke aanwinst.*

J. A. M. Everwijn. . . . . *Dover-Calais.*

H. Rongen . . . . *Dichters in hun Kabinet.*

Herluf van Merlet . . . . *Ben Hur.*

Anton van Duinkerken . . . . . *Liefdes' wegen.*

UIT BOEK EN BLAD:

De Gemeenschap. — Studia Catholica. — De Maasbode.

VERSCHEIDENHEDEN:

Historisch !... — Hemden en Boeken. — Een zeer menschlievend Uitgever ! — Collaboratie in het groot. — Beethoven en de Spin. — Courts-Mahler.

CORRESPONDENTIE.

Waskaarsenfabriek, Wasbleekerij

Firma Gebrs. Bolsius

v/h Fa A. Bolsius, SCHIJNDEL

Opgericht 1878 Opgericht 1878

LEVERT TEGEN MATIGE PRIJZEN ALLE SOORTEN

Liturgische Kaarsen en Offerkaarsen

Gebleekte Bijenwas — Kaarsenkatoen.

FABRIEK VAN DE BEKENDE

„Alpengloei" Nacht- en Theelichten

EENIGE

Fabriek der Devotielichten

Vraagt prijs en proeforder

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Klagers hebben geen nood!

Goede lectuur is er in overvloed.

Voor Boekzaal-abonné(e)'s brengen wij boeken van GROOTE schrijvers, voor KLEINE prijzen.

Wie van deze zeer voordeelige aanbieding wil profiteeren, gelieve onderstaand biljet in open couvert als drukwerk, voorzien van naam en adres zoo spoedig mogelijk in te zenden aan den boekhandel of aan Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BESTELBILJET.

Mijne Heeren, U gelieve mij voor rekening te zenden onderstaanden boeken:

H. Ardel:
GE MOET JEAN DOEN TROUWEN (240 blz.) . . . . f 1.45
René Bazin (Lid der Fransche Academie):
CHARLES DE FOUCAULD, ontdekkingsreiziger van Marocco, kluizezenaar in de Sahara. Met portret, afdruk van handschrift en reiswijzerkaart (554 blz.) . . . . - 1.90
DAVIDA BIROT, Een onderwijzeres. (353 blz.) . . . . - 1.45
DE PAASCHLEEUWERIK (180 blz.) . . . . - 1.45
DONATIENNE (244 blz.) . . . . - 1.25
ER WAREN VIER KINDERTJES (303 blz.) . . . . - 1.45
EEN INKTVLEK (203 blz.) . . . . - 1.45
HET STERVENDE LAND, de pachthoeve van Fromentière (251 blz.) - 1.25
Emile Baumann:
DE DOOP VAN PAULINE ARDEL (311 blz.) . . . . - 1.25
DE LEEUWENKUIL (264 blz.) . . . . - 1.45
Louis Bertrand (Lid der Fransche Academie):
SANGUIS MARTYRUM, 't Bloed der Martelaren (430 blz.) . . . . . . - 1.25
Henry Bordeaux (Lid der Fransche Academie):
DE VERRIJZENIS DES VLEESCHES (302 blz.) . . . . - 1.45
Paul Cazin:
DEKADI OF EEN VROME KINDSHEID (270 blz.) . . . . - 1.45
G. Goyau:
OZANAM (± 70 blz.) . . . . - 0.85
André Lichtenberger (Lid der Fransche Academie):
MIJN KLEINE TROTT (156 blz.) . . . . - 1.25
J. Pravieux:
DE NIEUWE DOKTER (297 blz.) . . . . - 1.25
WAT VROUWEN VAN EEN MAN MAKEN (260 blz.) . . . . - 1.45
R. Ysabie:
PADRECITO. Bekroond missie-drama in vier bedrijven (79 blz.) . . . - 0.85

Hoogachtend,

Voornaam en naam: ....

Straat en huisno.: ....

Stad en datum: ....

Doorhalen wat niet verlangd word'. *Duidelijk schrift a u.b*

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS
Postrekening 1583 - Tel. 978 - Industriestraat 1 - Tilburg

DE TIJD

Dieu et mon droit

Dagblad voor Katholiek Nederland

Abonnementsprijs in geheel Nederland: per drie maanden f4.50; voor het buitenland en Ned. Indië f9.—. Enkele exemplaren f 0.7½.

PRIJZEN DER ADVERTENTIEN:
GEWONE ADVERTENTIEN ten minste vijf regels f3.10, verder per regel f0.60. Zaterdagnummer 75 cent per regel. INGEZONDEN MEDEDEELINGEN in den tekst ten minste vijf regels f6.10, verder per regel f1.20. Groote letters, enz. naar de ingenomen plaatsruimte. Bij abonnement voor een zeker getal regels eenige vermindering. — Advertentiën worden door alle boekhandelaren aangenomen.

BUREAUX: KASTEEL VAN AEMSTEL
N.Z. VOORBURGWAL 67-73 AMSTERDAM
TELEF.: 46100 POSTREKENING: 22884

Attentie.

Wij vestigen er de aandacht op van onze lezers, dat het biljet op blz. 4 van het Boekzaal-nummer van 1 Mei, moet worden ingezonden, wil men voor de verzekering in aanmerking komen.

Hooger Leven

Algemeen Weekblad voor Noord en Zuid

Abonnementsprijs per jaar f 4.50 plus f 1.— porto.

Heiligen en hun Attributen

door

E. A. GREENE

Prijs gebonden f 3.—

De bedoeling van deze fraai-uitgegeven kunstgids is, om hen, die kerken en musea bezoeken behulpzaam te zijn bij het vaststellen der identiteit van afgebeelde Heiligen Te dien einde gaat vooraf een alfabetische lijst der attributen, terwijl achteraan wordt aangegeven bij welke Heilige die attributen voorkomen. Het doel, dat meer artistiek-ontwikkelend dan apologetisch is, is in ieder opzicht bereikt.

Boekzaal der geheele wereld.

N. V. SEIJFFARDT'S BOEK- EN MUZIEKHANDEL
AMSTERDAM

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

CENTRAAL BUREAU DER UITGAVEN BETREFFENDE DE H. THERESIA VAN 'T KINDJE JEZUS
LISIEUX (FRANKRIJK)

Filiaal voor België, Holland en Het Groot Hertogdom Luxemburg: Groote Markt 15, BRUSSEL
Het Centraal Bureau heeft het algemeen Depôt van al de uitgaven (boeken, prentjes, beelden medailles, verschillende voorwerpen, enz.) vergund door de Carmel van Lisieux.

VRAAGT PRIJSOPGAVE

MODELSLAGERIJ G. BANNENBERG
KLEINE BERG 33, EINDHOVEN, TELEFOON INT 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds-, Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastories, door het geheele land.
VRAAGT PRIJSCOURANT EN CONDITIES.

Firma Grippeling & Co
B. BROM
Keizersgracht 196, Amsterdam, Telefoon 42771
THEE- EN KOFFIEHANDEL
Speciale condities voor R.K. Instellingen.

N. V. METABANK
(MERCANTIEL-, EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661
DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK
ALLE BANKZAKEN

Een belangrijke uitgave.
LICHT
onder hoofdredactie van JOHN KOOY, met medewerking van diverse deskundigen en autoriteiten.

„*Licht*" wil een wegwijzer zijn; het zal in een wisselende reeks van afbeeldingen en beschrijvingen al het groote en levende, al het merkwaardige en belangwekkende toonen, dat deze tijd en vroegere eeuwen aan kennis en schoonheid hebben opgeleverd. Maar het zal niet alleen nieuwe indrukken en nieuwe kennis verbreiden, het zal de feiten ook ordenen en rangschikken en den innigen samenhang en het omvattend verband, dat den geheelen berg van kennis tot een eenheid maakt, in het licht stellen." De redacteur staat voor een zware en verantwoordelijke taak. Wij hopen, dat hij ook katholieke deskundigen aan zijn werk zal weten te verbinden, zoodat wij niet den stervenden Goethe behoeven na te zeggen: „Mehr Licht". *Boekzaal der geheele wereld.*

Hoeveel kost „Licht"?
Hoeveel kosten meer dan 3300 bladzijden met meer dan 5000 gekleurde en ongekleurde platen, verdeeld over 104 afleveringen in evenveel gekleurde en telkens verschillende omslagen? Hoeveel kost dit boekwerk, waarvoor mooie stempelbanden in linnen of halfleer verkrijgbaar worden gesteld en dat, gebonden in vier zware deelen, een sieraad vormt voor elke boekenkast.

Niet meer dan 35 cent per week, f 1.50 per maand of f 4.50 per drie maanden gedurende twee jaar.

In Denemarken verscheen twee jaar geleden een uitgave van gelijke strekking en omvang en bereikte binnen enkele maanden een oplage van meer dan 120.000 exemplaren, waarvan alleen in Kopenhagen 38000. Dat moet in Nederland ook kunnen!
Abonnementen kunnen bij iederen boekhandelaar en bij den Uitgever: W. DE HAAN, Rembrandtkade 35, Utrecht, worden besteld. De afleveringen zijn niet los verkrijgbaar.

W. DE HAAN - UTRECHT.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg

Populair-geneeskundig Handboek

Homoeopathie in de Praktijk

door Dr. Med. J. VOORHOEVE.
6e druk, 560 blz. met 264 illustraties.
Deze nieuwe druk behandelt ongeveer 400 ziekten.
Het ALFABETHISCH REGISTER is een wegwijzer, die dadelijk doet vinden, wat men zoekt.
IN ZEER SOLIDEN BAND f 6.90
Geïll. boekencatalogus op aanvrage GRATIS.
Uitgave: La Rivière & Voorhoeve, Zwolle, Postgiro 8419

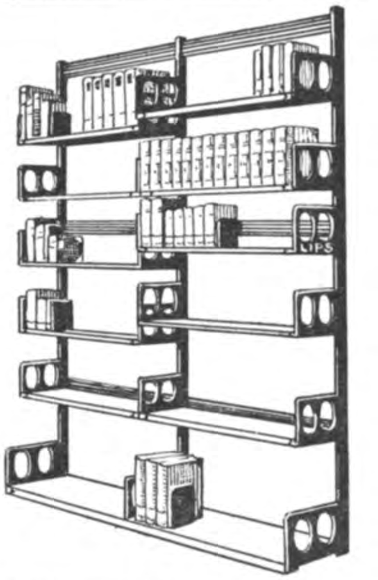

LIPS HANDIG VERSTELBARE
BOEKENSTELLINGEN
IN ELKE LENGTE
LICHT, SIERLIJK, ENORM STERK.

GARAGE CENTRAAL
C. VAN DONGEN-JONKERS, — BREDA
WILHELMINASINGEL 46, Telefoon 732
De meest Luxe Verhuurinrichting hier ter stede.
Stallen, repareeren en onderhouden.
Garage dag en nacht geopend.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN
CENTRALE ARNHEM
HET ADRES VOOR ALLE INRICHTINGEN
VRAAGT PRIJS OF MONSTERS

HERMAN KROES & ZOON
ARCHITECTEN
AMERSFOORT

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

Zaadhandel Wed. H. v. d. Bogaard
NIJMEGEN, Molenstr. 1, Gevestigd 1870
Kloosters en Gestichten extra kortingen

STOOMWASSCHERIJ „OUDENRIJN"
C. DE RIJK, Merwedekanaal 5, Tel. No. 10707
UTRECHT

Stoomwasscherij „Rijnoord" te Odijk.
Dames! Doet uw voordeel, en laat uw *wasch* behandelen door *ons* en U zult tevreden zijn.
Zeer billijke tarieven. *W. van Setten, Odijk.*

LINA VAN DORST
GINNEKENWEG 59 — BREDA
Ondergoederen op maat. Huwelijksuitzetten.
Tafel- en Huishoudgoederen. Billijke Prijzen.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg

VICTORIA-WATER
OBERLAHNSTEIN
Reeds meer dan 40 jaren in Nederland ingevoerd.

JOH. J. VEDER
34 Leuvehaven - Rotterdam
AFD. TEXTIEL.
KOUSEN in alle prijzen en kwaliteiten
„FROTTÉ" goederen.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis. Tilburg

KATHOLIEKE LITERATUUR EN KATHOLIEKE CRISIS.

Eenigen tijd geleden publiceerde *Die Literarische Welt* een interview, dat Franz Herwig een joodschen vriend had toegestaan. Het ging daarin hoofdzakelijk over het zoo geliefde onderwerp: de crisis in het Katholicisme. Geheel diep daarop in te gaan, ligt niet in onze bedoeling, want dergelijke gesprekken moeten met eenige omzichtigheid gelezen worden, temeer daar zij geen nieuwe gezichtspunten aangeven. Hetgeen ons daarin bijzonder verraste, was het feit, dat een zoo krachtige persoonlijkheid als Franz Herwig toch steeds was, zoo pessimistisch voelt en vervolgens, dat hij dit katholieke pessimisme voor z'n breed forum draagt. Zulks moet wel te wijten zijn aan een zekere verbittering, die tot diepere oorzaken teruggaat. Ons is dit al te evident, want sinds het geval „Wittig'' kunnen bepaalde vragen en klachten maar niet verstillen.

Franz Herwig

Tracht men naar de meer bijzondere gronden, dan dringt de vraag zich naar voren, of de poëzie en de literatuur in 't algemeen door de overheid niet te zeer beknot wordt — dan weerklinkt overal de droeve klacht, dat de Kerk die ruimheid van beschouwing niet meer bezit, welke haar in vroeger tijden zoo bijzonder eigen was. Wij kunnen deze zienswijze niet deelen. Bladert men eenige verzamelwerken door, waarin dogmatische restricties zijn bijeengebracht, dan komt men tot het resultaat, dat het gezag ten allen tijde en wel op gelijke wijze als thans, de waarheid beschermd heeft. Dat de leidende persoonlijkheden hier en daar geen paedagogische misgrepen deden, willen wij geenszins beweren. Want wie dieper speurt, zal in het geval „Wittig'' moeten constateeren, dat de tusschenkomst der kerkelijke autoriteiten ten slotte geheel te wijten was aan een of andere leemte in 't werk van den schrijver.

Er wordt den laatsten tijd ontstellend veel over religie gesproken en de katholiek vergeet wel eens, dat hij in een geheel andere positie is als al degenen, wie het begrip eener absolute waarheid vreemd is. Wie bij ons van dogmatische vraagstukken gewaagt, dient te weten, dat er dingen bestaan, die nu eenmaal tot het erfdeel der overgeleverde waarheid behooren.

Dan doet de opvatting vaak opgeld, dat het dogma als zoodanig den katholieken literator aan banden legt. Ook hier deelen wij een geheel andere zienswijze. Een modern mensch, wiens leven met deze leerstellige waarheden in geen enkel opzicht verbonden is, wien dus deze waarheden niets anders kunnen beteekenen dan starre formules, zal met deze dogma's niets kunnen beginnen. De katholiek echter, wien deze dogma's de absolute uitingsvorm van zijn geloof zijn, waaruit hij leeft, zal in hen juist de zuiverste teelgrond voor zijn scheppingskracht vinden. Zoo was het immers bij Dante, bij Calderon en deze voorbeelden moesten voor alle tijden voldoende zijn. Men mag gerust beweren, dat hoe kleiner een geest is, hij des te meer de vrijheid om te dwalen noodig heeft, om iets te kunnen creëeren. Het genie echter heeft in zich reeds de gegevens, om zich een te voelen met de waarheid der natuur en is daarom beter dan wie ook gedisponeerd voor het ontvangen der waarheid. Juist de waarheid — en dat is 't dogma immers — maakt vrij; zij alleen verleent verplichtende objectiviteit, zij alleen verschaft de kunst ernst en waarde, terwijl wij het tegenwoordig zoo dikwijls moeten beleven, dat geheel het levensgehalte zich in poovere subjectiviteiten verliest, waar dan tenslotte van Gods groote wereld niets anders overblijft, dan het kleine, och zoo onbeteekenende „ik''.

Ook hoort men vaak het verwijt: de geestelijkheid is verantwoordelijk. De geestelijke, voor zooverre hij alleen zielzorger is, kan niet aanspraak maken op een bijzondere literaire vorming.

Heeft hij op dit gebied echter zich bijzondere kennis verworven, dan zal zijn taak als zielzorger hem toch niet hinderen zijn kennis als ieder ander te pas te brengen. Integendeel, de heilige zone der religie, die de kunsten immer steeds genegen was, zal zijn ontvankelijkheid voor ware schoonheid nog op een hooger plan brengen.

Aan de scherpe scheiding tusschen kerk en tooneel is voorts niet de kerk schuld. Of moet men van den kansel af het bezoek aan een moderne revue adviseeren? Doch hiermee is dit probleem geenszins opgelost en wij herhalen hier ter plaatse nog eens onzen dringenden wensch, dat meer dan voorheen de literaire vorming dient ingeschakeld te worden in den ontwikkelingsgang van den lateren zielzorger.

Peter Dörfler

Menig katholiek dichter voelt zich diep vereenzaamd en verwijt het katholieke publiek, dat het zich zoo weinig voor hem interesseert. Dit is in z'n algemeenheid juist. Sport, kino, radio eischen de belangstelling voor zich op, welke vroeger gekeerd stond naar boek en periodiek. Daarbij komt de reislust, die menigeen dát bedrag nog uit den zak klopt, hetwelk vroeger voor een abonnement werd uitgegeven. De grootste belangstelling voor literatuur leggen de joden aan den dag en 't is aan deze omstandigheid o.i. te wijten, dat zij op dit gebied zooveel beteekenen. Hopelijk wordt het beter, zoo de wereld wat meer tot rust gekomen is en de economische lasten ietwat dragelijker worden voor de menschheid. Het valt de katholieke tijdschriften ook niet licht, steeds weer naar onze dichters te moeten heenwijzen. Tenslotte worden de lezers het moe, zoo men steeds weer zegt: Herwig, Dörfler, Weismantel, Weinrich, Federer, Linzen, Schwarkopf, Heinrich, Von Stockhausen, Delle Grazie, Schreyvogel, Hasenkamp, Roselieb, Ilse von Stach, etc. en omgekeerd. Het blijven steeds dezelfde namen en de nakomelingsschap is nog geringer. Daarbij komt nog iets en hier valt ook een schaduw op menigen literator. Zonderen wij Roselieb, Handel

Juliana von Stockhausen

Mazzetti en Weismantel uit, dan bieden de werken onzer katholieke auteurs geen gelegenheid tot groote geestelijke winst. Ook de problemen van *Die Eingeengten* [1]) zijn niet zoo bijzonder diep en belangwekkend. Het groote wordt gepresteerd buiten de muren der kerk — wij gewagen hier natuurlijk van het gebeelde kunstwerk en zijn menschelijke rijkdom. Onze auteurs vormen in 't geheel niet meer het ideeële middelpunt zooals ten tijde van Goethe en Schiller.

Op andere gebieden wordt veel dieper gevorscht, verschijnen er veel waardevoller werken en ontplooit zich een geheel andere scheppende macht.

Wellicht is de zoogenaamde crisis in het Katholicisme slechts een phantasie-product, dat, eenmaal tot spookbeeld gegroeid, alle andere spookbeelden rond zich verzamelt. Want al wat des geestes is doorworstelt een zwaren strijd. Voor den katholieken dichter is de eenige weg tot succes: te scheppen uit de diepste bronnen zijner religie en van daaruit het leven van heden te omvatten

Friedrick Muckermann. S.J.

[1]) **Franz Herwig**, DIE EINGEENGTEN. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, München*, 1926. (18.5×11.5) 484 blz. geb. M. 9.—.

— **C** —

ROMANTIEK EN KATHOLICISME IN NEDERLAND.

II.

Na de kunst de wetenschap. Maar natuurlik alleen in zoverre ze direkt verband houdt met de ontwikkelingsgang van 't Katholicisme in ons land gedurende de grote helft der vorige eeuw. 't Is opvallend, hoe weinig juist de negatieve kritiek op Brom's werk [1]) de eigenlike strekking van 't boek begrepen heeft n.l. 't Katholicisme

te laten zien in de omlijsting der typiese verschijnselen der romantiek, 'n historics feit, de bewustwording en emancipatie der katholieken te verklaren uit de omstandigheden. Rooms zelotisme of pan-katholicisme met dezelfde zure bijsmaak als pangermanisme, zoals de onkiese opmerking van Nyhoff luidt, kan alleen hij in dit werk proeven, die in Brom 'n Roomse imperialist wil zien, die in strijd met de objektieve waarheid elke andersdenkende, die wel eens 'n gunstig woordje voor de Roomsen gesproken heeft, met geweld tot katholiek, semi- of driekwart katholiek wil deklareren, om 't expansief vermogen van 't Katholicisme te demonstreren en op te blazen, terwijl er toch overduidelik geen andere bedoeling heeft voorgezeten, dan de opgang der Roomsen kausaal te verklarenuit de mildere stemming ten opzicht van 't Katholicisme, welke de romantiek wist te suggereren.

Titelplaat uit Palet en Harp door A. J. Alberdingk Thijm.

Deze duidelike strekking ontzenuwt ook Nijhoff's grief, die er Brom 'n verwijt van maakt geen rekening te hebben gehouden in z'n 2e deel met de vorderingen der physica, medicijnen, techniek etc., alsof 't schrijver's bedoeling was geweest 'n synthetiese verhandeling te geven van de wetenschappen in 't tijdperk der romantiek. Dat Brom zich zooveel mogelik beperkt heeft tot 't lieteraire en historiese gedeelte is in verband met tietel en bedoeling van 't werk logies.

De belangstelling voor de middeleeuwse kultuur en kunst, die in 't begin der 19e eeuw aan 't groeien was, ging gepaard met 'n ruimere waardering van de Middelnederlandse letterkunde, al ging 't langzaam en al moesten heel wat vooroordelen overwonnen, heel wat wanbegrippen weerlegd worden. Huydecoper en Van Wijn hadden in die richting al iets gedaan, maar 't zouden Duitsers zijn, Hoffmann von Fallersleben, Mone e.a., die bij ons: Chinesen van Europa, de belangstelling voor de middeleeuwse letteren importeerden. Huet noemde 't 'n schandaal, dat de Duitsers onze middeleeuwen beter kenden dan wij. Het moest 1843 worden eer „De vereeniging ter bevordering der Oude Ned. Letterkunde'' onder leiding van Joncbloet en De Vries kon opgericht worden. Doel der vereniging was wetenschap „zonder eenig nevendoel''. In de fameuse aanval in *De Gids* van 1846 ging Joncbloet z'n tegenstanders te lijf. Thijm was ook hier 'n stuwkracht.

De liberalen haalden natuurlik eerst uit die letteren wat hun 't meest aansprak. Maerlant werd gerespekteerd om z'n liberalisme, 'n waan die Thijm geestig gehekeld

heeft. Joncbloet's verdienste blijft, dat hij voor de studie van de middeleeuwse letteren baanbrekend werk verricht heeft, al was z'n liberale mentaliteit niet in staat 't diepste wezen ervan te begrijpen. Uit de minachting voor 't katholieke resulteerde logies, dat de geestelike lieteratuur later aan de beurt kwam. Van Vloten deed hier goed werk. Feit blijft, dat 't protestanten en liberalen zijn geweest, die de middeleeuwse letterkunde ook aan de katholieken hebben bekend gemaakt, al zijn de oorzaken maar al te duidelik.

Het graven in 't verleden was 'n typiese trek der romantiek en al waren bij 'n erfelik belaste protestantse natie de holle frazen van priesterheerschappij, roofridders en luie monniken niet van de lucht, toch volgde langzaam aan de studie der middeleeuwse geschiedenis die der kunst op den voet. Men begon rekonstruktie der geschiedenis nodig te achten. Fruin en Bakhuizen waren kalme historici, die wilden begrijpen in plaats van verguizen of bewonderen. Nuijens werd als ernstig historicus aanvaard.

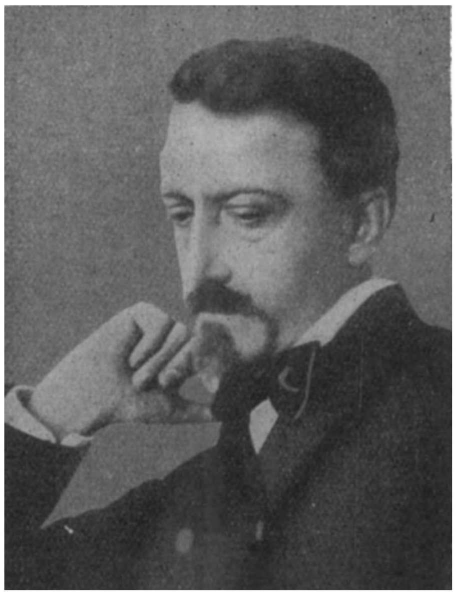
Douwes Dekker.

Met de kerkgeschiedenis was 't aanvankelik niet veel beter. Het vergezicht der kerkhistorici ging niet verder dan Luther. Men wilde ook niet verder zien, overtuigd als men was, dat tussen Paulus en Luther slechts dikke duisternis heerste. Luther was 't glorieuse licht op den berg. Daarachter donkerden diepe valleien, waarover nevel en duisternis hingen. De romantiek toverde echter uit die duisternis lichtende figuren te voorschijn, die zich vertoonden in de stralenkrans hunner geestelike grootheid. Maar hoe evident ook, hun katholiciteit wilde men niet erkennen en men paste de strategie toe van de Duitse professor Ullmann: Geert Grote, Thomas van Kempen, Wessel Gansvort en de Windesheimers werden ,,Reformatoren vor der Reformation''. Langzamerhand begon ook de Roomse aktiviteit zich te ontplooien. Thijm blies hier 't reveil.

Niemand, die voor de vaderlandse kerkgeschiedenis in 'n bepaalde periode meer gedaan heeft dan de protestant Willem Moll. Zijn *Kergeschiedenis van Nederland voor de Hervorming* was 'n verschijning van grote betekenis, niet enkel om de rijkdom histories materiaal, maar ook om de vredelievendheid en objektiviteit. Z'n vreedzaam voorbeeld schiep 'n sfeer van vertrouwen en onderlinge waardering, waardoor gezonde samenwerking mogelik was. Op Moll volgde Acquoi, de toenadering werd geleidelik samenwerking. De middeleeuwse mystiek was vanzelfsprekend in 't rationalisties milieu onzer geleerden niet in tel. Voor Catharina van Siena en Theresia had men geen betere aanduiding dan krankzinnig. Hadewych was in de ogen van Verwijs 'n geval van ,,ziekelijk kloostermysticismus'' en ,,hyper-romantische waanzin''. Intussen is 't de mystiek beter gegaan en ook de niet-katholieke wetenschap heeft zich 't vorig jaar nog verblijd over de uitgave door Zuster Hildegarde van de vertaling van Suzo's *Monologium Aeternae Sapientiae*. Figuren als Bernardus en Franciskus, die aanvankelik als ziekelike singulieren versleten werden, werden later bewonderd. Wat 'n afstand ligt er tussen Joncbloet en Huizinga!

Toen de storm der romantiek voorbij was, was 't geestelik aanschijn der wereld in vele opzichten veranderd. De romantiek bracht scheiding in traditie en revolutie. ,,Een herleefde rechtzinnigheid bewerkte een nieuwe vrijzinnigheid, de kontrasten kwamen scherper voor 't bewustzijn te staan; en hoe verder rechts terugging, hoe verder links vooruit, tot de vrijzinnigheid op vrijdenkerij is uitgelopen.'' Duidelik illustreert Brom deze verandering in de voortreffelike karakteristieken van Huet, Pierson en Multatuli. De portretten van deze drie behoren ongetwijfeld tot 't beste van 't geen Brom ons in dit boek geboden heeft.

Treedt de figuur van Thijm in Brom's

boek herhaaldelik naar voren, aan 't einde van z'n werk geeft de schrijver nog 'n afzonderlik hoofdstuk over deze centràle figuur in de beweging der katholieke romantiek. Thijm's grote betekenis is hier nog 'ns duidelik geaksentueerd en zonder de kleine onvolmaaktheden in Thijm's veelzijdige gave wezen uit 't oog te verliezen, is Brom's werk behalve 'n geschiedenis van de romantiek en 't Katholicisme tegelijkertijd 'n verheerliking geworden van de heroieke leider, die de zaak, welke bij voorstond, onvolprezen diensten heeft bewezen. „Moge Lesage de patriarch en Broere de profeet van de katholieke volksherleving in Holland heten, Thijm verdient de naam van de apostel, die tot allen ging, wanneer allen niet tot hem kwamen, terwijl hij altijd zich zelf gebleven is." De reaktie op de romantiek openbaarde zich bij Thijm zelf, ook, toen hij alle vooringenomenheid voor 't romantisme liet varen en de betekenis van de Renaissance ging waarderen. De Vondelvereering en de portretten van Vondel waren er 't resultaat van.

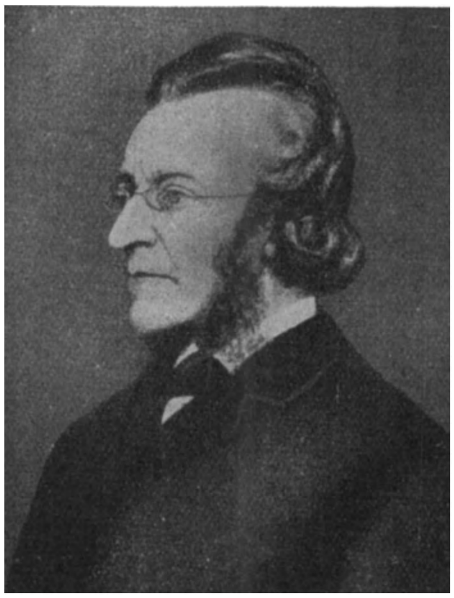

A. J. Alberdingk Thijm

Ook op de staatkundige verhoudingen drukten de gedachten, die in 't tijdperk der romantiek 't geestesleven beheersten, hun karakteristieke stempel. Onder de katholieken goed-gezinde Willem II kregen de Roomsen kontakt met de natie, ± 1850 werd 't oudste deel van ons volk herboren. Nauweliks echter dreigde de herleving ernstig te worden, of men ging de Roomse indringers te lijf. De geesten echter, die de romantiek te voorschijn had geroepen, werd Holland niet meer kwijt. De Aprilbeweging was 'n laatste stuiptrekking van de geuzegeest. Het liberalisme heeft de verdienste gehad de katholieken 't eerst als 'n staatkundige macht op waarde te schatten.

Groen van Prinsterer voelde heel goed, dat niet het pausdom de antichrist was, maar de twijfelzucht en op gronden van gemeenschap van onrecht, geloof en gevaar verlangde hij toenadering tot de Roomsen. De lucht moest echter nog van wantrouwen gezuiverd worden, eer beide groepen elkaar konden vinden. Thijm stond tegenover Groen en Da Costa waarschuwde hem voor de Roomsen. Verhelderende onweren en strijd over en weer brachten echter de twee partijen steeds dichter bij elkaar. Groen eiste voor zich en de zijnen de leiding. In '73 nog achtte Groen samenwerking onmogelik. Duidelik inzicht in de gemeenschappelike gevaren van de kant van 't modernisme bracht eindelik onder Kuyper en Schaepman kalvinisten en katholieken bij elkaar. Met een treffend slotwoord waarin 't wezen van de romantiek en haar gevolgen nog eens samenvattend worden overschouwd, eindigt Brom z'n groot werk, waarmede hij kunstgeschiedenis en wetenschap goede diensten bewezen heeft. De geschiedenis van de romantiek en 't Katholicisme in ons land is 'n precair onderwerp, maar iedereen, die onbevooroordeeld Brom's werk gelezen heeft, zal moeten toegeven, dat Brom dit belangrijke hoofdstuk uit onze kultuurgeschiedenis met kiesheid, loyaliteit en geestelike voornaamheid geschreven heeft. Aan 't slot van deze bespreking veroorloven wij ons nog één opmerking naar aanleiding van de kritiek op Brom's werk van niet katholieke zijde. Deze was niet gunstig om begrijpelike redenen. Plaatsgebrek verhindert ons op verschillende verkeerde voorstellingen daarin, nader in te gaan. Op één punt menen we echter nadrukkelik te moeten wijzen. Prinsen, die in 'n bot boekbesprekinkje in *De Groene Amsterdammer* van 15 Jan. 1927 't werk van Brom heeft trachten af te maken, leest Brom, die gejammerd heeft om de kunstschatten die tijdens en ná de hervorming te loor zijn gegaan, als volgt de les: „Best, volkomen juist. De menschen wisten niet beter in hun fanatieken geloofsijver. Ze misdreven, precies zooals het misschien ook wel eens een enkelen keer bij de Roomschen is voorgekomen. Hebben pausen zich niet voor eeuwig ridikuul gemaakt

door hun vijgeblaadjes aan klassieke beelden, om van verminkingen, dien beelden aangedaan, maar niet te spreken? Hoeveel antieke schoonheid is reddeloos verwoest door pausen en prelaten. Hebben ze niet den vloek der beschaafde wereld op zich geladen door het overkladden van Michelangelo's schilderwerk en zoo, veel meer van de hoogste kunst, waar de mensch zich geheel of gedeeltelijk in zijn natuurlijke gedaante vertoonde, zooals Onze Lieve Heer hem schiep?''

Over die vijgeblaadjes zullen we 't niet hebben. We kunnen ons voorstellen, dat Prinsen ze liever niet zag. Alleszins begrijpelik bij iemand, die de zedenwet ondergeschikt acht aan de kunst. Maar dan de vergelijking! Prinsen is hier voorzichtig; hij zegt niet, dat de pausen zich ridikuul gemaakt hebben, dat de pausen en prelaten zoveel antieke schoonheid reddeloos verwoest hebben, al zullen honderden Groene-Amsterdammer-lezers deze konklusie trekken. Prinsen spreekt van „pausen'' en „prelaten'', generaliseert niet en bedoelt waarschijnlik „sommige''. Maar als we nu 'ns afzien van omstandigheden — Prinsen noemt geen namen, geen motieven want deze kunnen voor hem niet bestaan, — dan heeft hij, verondersteld dat 't zo erg is geweest, toch toe te geven, dat 't uitzonderingen zijn, die de regel bevestigen. In verband met Brom's betoog, waarin Kalvinisme en Protestantisme tegenover elkaar gesteld worden, had hij zulks dienen te vermelden en eerlik moeten erkennen, dat de pausen voor 't behoud der kunst zich onsterfelik verdienstelik hebben gemaakt. Nikolaas V, Julius II, Leo X zijn er de welsprekende bewijzen voor en Prinsen heeft dit bij z'n ronddolen in Italië rijkelik kunnen ervaren. Of heeft 't niet altijd in de lijn der kerk gelegen om over de kunst, ook de antieke, angstvallig te waken? En heeft 't genie van Michelangelo, Rafaël en Angelico zich niet juist zo volledig kunnen ontplooien dank zij de steun van pauselike opdrachtgevers en Maecenaten? Hoeveel en wat is er door de schuld van pausen en prelaten verminkt en vernield? Wat bewijst die massa antieke schoonheid in de pauselike musea? Wat zou er van de kunst der ouden en primitieven zijn geworden, wanneer Italië 'n kalvinistisch land geworden was, wanneer in 't Vatikaan 'n stroeve synode gezeteld had, die de dood aan de beeldendienst gezworen en elke openbaring van 't religieus gevoel veroordeeld had? Wat zouden Michelangelo en Rafaël d'r minder goed aan toe zijn geweest zonder de pausen? Hoe stond 't Kalvinisme tegenover de Renaissance, hoe 't Katholicisme? Prinsen sla er 'n geschiedenisboekje op na, — 't behoeft niet eens 'n katholiek te zijn, en hij zal moeten erkennen, dat z'n vergelijking gruwelik mank gaat!

Ed. A. Serrarens.

Naschrift der Redactie:
Het cliché: Palet en Harp is ontleend aan M. A. P. C. Poelhekke en Dr. C G. N. de Vooys: *Platenatlas voor de Nederlandsche Literatuurgeschiedenis* en ons door den desbetreffenden uitgever J. B. Wolters. Groningen welwillend in bruikleen afgestaan.

---

[1]) **Gerard Brom,**
ROMANTIEK EN KATHOLICISME IN NEDERLAND. *J. B. Wolters, Groningen,* 1926. (23 × 16) Deel II: VII-412 blz. geb. f 7.90.

KRONIEK DER DICHTKUNST.

Niet langer uit een sterk ontroerd zijn van het hart, maar uit een streving van de wil is deze poëzie ontstaan. Het lang en smartelik verlangen naar een eigen, katolieke, schoonheid en een durende schrik voor elke louter zinnelike aandoening, hebben ervan de wording bepaald. Maar de ontwijfelbare eerlikheid, die hun ten grondslag ligt, zomin als de betrekkelike nobelheid van hun gehalte, is in staat den kritikus deze tendenzen te doen verontschuldigen, wanneer hun resultaat niet houdbaar blijkt. En hier is al te duidelik een vergrijp aan de schoonheid gepleegd, de kunst werd geforseerd tot een konstruksie-werk van hersenvondsten, dat elke innerlike weerstand ontbeert. Zo missen deze voluntaristies-gemaakte gedichten niet slechts de noodwendige stroom van bezieling, die vers aan vers en golf aan golf blijft binden, maar bovendien wordt gedurig hun strompeling verstoord door buitendichterlike elementen, van overal door geest en wil hierheen gevoerd, behalve vanuit een inwendig bezit. Het eens versnelde tempo van het *Open Luik*, dat hevigst was in de dinamiese gespannenheid van verzen als „De Nachttrein'' werd hier tot het geboemel vertraagd van „De Goederentrein''. De zwart-rood flitsende gezichten van de angsthallusinasies uit die vorige bundel verwerden nu tot fantasieloze verbindingen van allerlei bijeengebrachte beelden, liefst aan de meest banale dageliksheid van het leven ontleend. Aanhoudend voelt zich de lezer geërgerd door deze gewildheid, tot hij tenslotte zich niet meer bedwingt en hem zijn wrevel ontschiet in een lachbui bij het vernemen, dat

,,aan de hemelboom de aarde hangt: een meel-witte vrucht'', of dat de ,,aarde is: een suikeren paasei, dat God eens breken zal.'' Op elke bladzijde staan zulke serebrale kombinasies. Hier ,,slaat een engel de sikkel der maan in het gouden starrengraan'' en ginds ,,bromt de zee in de wierbaard.'' ,,Engelentand kraakt op het gele gebak van de lucht'' en Sint Fransiskus ,,is een aspirant naar de Directie van de Roomse Bijenkorf", en legt met nadruk de verklaring af ,,dat deze honing zuiver is als bestanddeel, bloedzuiverend voor de darm der Kerk.'' De ,,groene waterton van de warme moesson loopt leeg over den oseaan'' en voor de bootsvlag is dit een voldoende motief om ,,doorweekt te zijn op de borst van de mast''. ,,Het water is verraad'' en ,,de siderale nacht valt de dag aan: eeuwige jacht''. ,,De ganse straatzaal trekt een droef gelaat''... en den lezer bekruipt de twijfel, of hij de ganse straat-zaal al dan niet gelijk behoort te geven bij dit ongeval. Nu zou het beter zijn, te zwijgen over zulk een misgeboorte, als zij niet in een zeker opzicht leerzaam was. Immers de afdwalingen van Karel van den Oever bevatten een waarschuwing tegen hun oorsprong. Vooreerst bewijzen zij afdoend, dat dichten niet een funksie van de wil alleen is, maar dat aan de vormende wilsakt vooraf behoort te gaan de voor ieder persoon en voor ieder geval strikt individuele bezieling, die men dan naar believen inspiratie heten kan of spontaneiteit. Maar bovendien houden zij een waarschuwing in tegen bepaalde opvattingen over de katolisiteit van een gedicht. Niets heeft zoozeer dit werk ontwricht als de gedurige wil, óveral en altijd te zien het goed-en-kwaad-konflikt en overal en altijd te vermijden de aan Karel van den Oever natuurlike zinnelikheid, die aan zijn goede verzen dat eigenaardig Vlaamse, renaissanties-barok element bijbracht, welks resultaat wij ons in Holland gewenden ,,sappig'' te heten. Dit gemis heeft de bundel verdord. Al deze versen hebben het verdroogd geluid en grauw aspekt van afgevallen takken in de winter. En de zorg voor het eties konflikt heeft de poëtiese middelen van Karel van den Oever zó doorzichtig en opdringerig gemaakt, dat men den indruk krijgt verzeild te zijn in een marionetten-teater, waar plotseling de touwtjes kabels zijn geworden, die hun diensten staken.

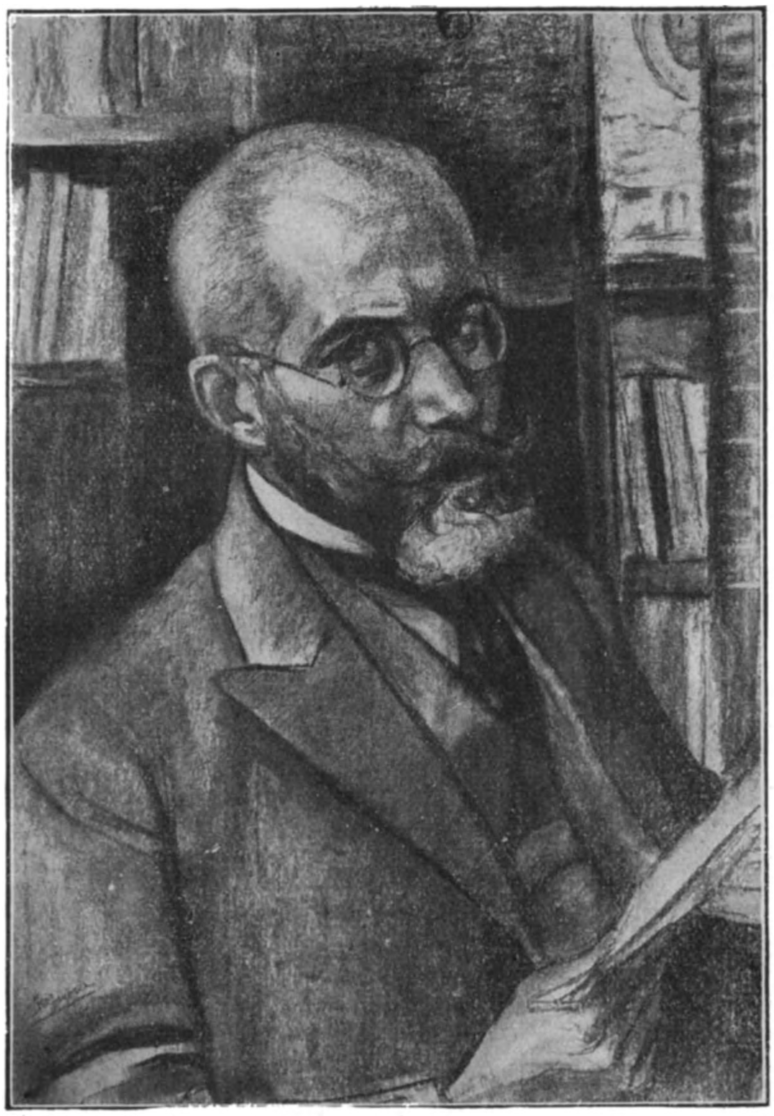

Karel van den Oever

Van welk een tastbare gezochtheid zijn verzen als deze:

Onder de gedachte van Staat en Maatschappij
elke stoomboot bestrijdt
de duivel der zee

of deze:

Het geweten knoopt een touw
de ziel stookt olie
voor een verwachte afvaart,
de geest zet sijfers,

die bovendien, door hun niet aanschouwbare vermenging van het onzichtbare met het konkrete in een verkeerde orde, in strijd zijn met het eenvoudigst plasties beginsel. Elders wordt, uit die voortdurende gespannenheid op de scheidslijn der morele tegenstelling, van de dorsende vlegel getuigd, dat hij „ploft in een verre schuur uit oude zonde en schuld" en Van den Oever noemt het lied van emigranten: Gibt es auch ein Wiedersehn? — erfzondelik.

Een andere foutieve streving, evenzeer aan de verkeerde zucht naar katolisiteit in een gedicht ontspringend, is de tendenz naar versimpeling der gegevens. De beelden, waarin het onzienlike gerealiseerd wordt, zijn bij voorkeur de meest alledaagse. Ook in de zegging werd naar zulk een eenvoud gestreefd. Zo kon een wanstaltig gewrocht als het vers „Aan de missionaris" ontstaan met zijn rijmklanken: „missionaris" op: „wereld, die naar is" en „zo vol gevaar is" en de belachelik naïeve slotregels:

wij bidden voor je
en „'t zal wel gaan"

Deze tendenz naar eenvoud in de beelding kulmineert in de verzinneliking van Gods Wezen, waarnaar de dichter van den Oever steeds, maar bovenal in deze bundel heeft getracht. Er wordt gesproken over God, Die elke nieuwe dag „de huizen en de mensen, de torentjes, bomen en schapen op-zet uit een zeer oude speelgoed-doos" en Die de stoomboot „schielik brak op zijn sterk kniegewricht", Die elders „een droeve rook streept door de kim" en verderop met „zijn vochtige hand een regenboog verfde tegen den hemelwand" om dan „met bolle kaak een koude wind te beproeven". „De Heer vergaart een rijke schoof op zijn land" en wij kloppen op de hemeldeur of „de Heer niet roept: binnen." Er wordt gevraagd: „mag de Vader zijn huis niet verhuren zo lang hij wil?" en elders is God een tuinman „die glimlacht breed in zijn baard", of een medespeler in het spel van ons leven: „God draait het koord", waarin de mens moet springen en „God danst aan 's levens poortje en schudt de rammelaar". Het grofst is deze verbeelding in het gedicht „Aan het doodshoofd":

God, ja, God. Hij alleen, God
heeft zijn schepsel afgeknaagd
om zijn zonde.
Hij heeft zich verzadigd
aan zijn vlees.
God: Hij beet uw neus af,
Hij sneed uw ogen uit,
Hij brak uw kin.

De alledaagse verbeelding van het heilige kulmineert in het wansmakelik gedicht „De Heilige Maaltijd", waarin alle verhoudingen vergeten zijn.

Door zulke fouten in beelding en zegging is afdoend bewezen, dat geen nieuwe katolieke poëzie programmaties te voorschijn kan geroepen worden. Het beste, het enige goede gedicht, dat deze bundel inhoudt is er dan ook een, waarin de dichter geheel zijn vrome tendenzen vergat om niets dan een dichter te zijn. Het is het gedicht „Dinska Bronska", waarin met tedere hand een zuiver kontoer wordt getrokken, dat door een ongesproken, zachte mijmering zeer liefdevol omdroomd wordt. In dit bijna beeldloze vers (hoe beter Van den Oever dicht, hoe minder beeldspraak hij gebruikt) zijn vrees en verlangen geworden tot een angstig-blij ontroerd zijn, dat zich opdringt aan de lezer:

Uit een oud dorp
— kameelbruin als de steppe —
uit Plocka
kwam Dinska Bronska.
Haar hoofddoek was pruisies-blauw
en heur haar vlas-geel;
ook waren haar ogen blauw
als fjord-water.
Zij rook naar knoflook en spar,
zij droeg laarzen
en ging zeer zwaar en gauw.
In het „Hotel Lapland" zat zij
bij een tafel aan het straat-raam:
zij schreef 'n brief.
Een haarlok viel laag op haar rode kaak
en zij stak haar tong uit,
want ze schreef moeilik die brief
en daaronder „Dinska Bronska" haar naam...

O! Dinska Bronska
gij vertrekt naar Canada:
de verroeste stoomboot wacht langs de kaai.
Gij laast op een almanak
der „Red Star Line"
dat Canada groter appels,
o, hoger en geler koren heeft dan Plocka.
Het moet in Canada veel beter zijn!

O! Dinska Bronska,
met je zeer dikke vingers:
je schrijft zo moeilik die brief.
je ogen zoeken vliegen op het plafond
„Moj Boze!"

Er zit 'n tranen-veeg
o zo verdrietig
van je blauwe ogen naar je mond.

O! Dinska Bronska.

De ontroerdheid van dit gedicht (waaruit wij enige, te zeer gewild-naïeve, regels oversloegen) is te vluchtig, om voor de figuur van den Oever ekspressief te zijn en de zegging te broos, om blijvend bestand te kunnen blijken tegen de wisselingen van de literaire smaak, maar wij schreven, het u over, omdat dit een goed vers is en omdat — na de noodzakelike afwijzing van zijn nagelaten gedichten, wier publikasie zijn gedachtenis slechts schaden kan — het ons rechtvaardig leek deze laatste, innige, vertedering te waarderen in de mens, die wij lief hadden, in de dichter aan wiens zijde wij streden.

Anton van Duinkerken.

Karel van den Oever, PAVILJOEN. *Lecturis, Eindhoven*, 1927. (20 × 16.5) 84 blz. ing. f 2.90.

EEN BELANGRIJKE AANWINST.

'n Algemeen bibliographisch tijdschrift als *Boekzaal*, dat zijn lezers inleidt op allerlei terrein, leek ons 'n geschikte uitzend-post, om Nederland op te seinen over de belangrijke publicatie van fr. Sig. Rombouts *Historiese pedagogiek* [1]), die wel in verschillende illustraties, te weinig modern is, die wel de cultuur-beschrijving soms wat te veel op zich levert en te weinig causal-genetisch ten opzichte van opvoeding en opvoedkunde, die ons wel hier en daar wat te *uitgesproken* apologetisch is, die wel droevig weinig geeft over de „hervorragende" humanist-pedagoog Franciscus van Sales (wat beslist veranderen zal als fr. Rombouts het schitterend werk *St. François de Sales* door Fr. Vincent wil lezen), die natuurlijk nog 'n serietje onvolmaaktheden meer heeft, doch altijd nog heel wat minder dan men in zoo'n eerste-editie-werk pleegt aan te treffen.

Frater Sigebertus Rombouts

We hebben respect voor deze publicatie, waarin fr. Rombouts zoo zakelijk, zoo ordelijk, zoo raak typeerend dikwijls de groote lijnen van het opvoedkundig denken en doen in samenhang met de algemeene cultuur getrokken heeft.
't Is geen dor geraamte van boek-inhouds-lijsten, aaneengescharnierd door namen en jaartallen, integendeel 'n werk, dat uit kern-ideëen opgroeit en laat zien, hoe 't pedagogisch denken en doen groeide en vergroeide met de heerschende idee omtrent het ideaal van mensch-zijn en 't meest geschikte middel om dat mensch-vormen te beïnvloeden, ook buiten de school om.
De vóórchristelijke tijd, de tijd dat het Christendom de Grieksch-Romeinsche cultuur assimileerde en daarna haar Christelijke cultuur aan de Germanen overgaf, en zoo de middeleeuwsche bloei-periode schiep, de periode van Renaissance en Hervorming in de 16e eeuw, van Realisme en Piëtisme in de 17e en van het 18e-eeuwsche Rationalisme en Naturalisme, ziedaar de mijlpalen in de lange weg, die fr. Rombouts onvermoeid-frisch aflegde, zich steeds oriënteerend naar Christus „de weg, de waarheid en het leven", en daardoor 'n veilige gids voor al wie de peripathetische school van de „magistra vitae" volgen wil. 't Werk is 'n leerschool, geen leerboek.
'n Vlot geschreven historisch leesboek, zouden wij haast zeggen, dat wel 'n remedie kan worden tegen de schuldige onkunde en *soms* zelfs bewust gewilde verniksing van *onze* roemrijke tradities op dit gebied, dat tevens eerlijk te waardeeren weet, wat in het niet-katholieke kamp aan pedagogische prestaties geleverd werd.
Dit werk moet op onze bibliotheken 'n eereplaats innemen. Ook aan de „overzij" zal het niet weinig waardeering ondervinden.

P. Paschasius O. Cap.

---

[1]) **Fr. S. Rombouts**, HISTORIESE PEDAGOGIEK. Geïllustreerd. *R. K. Jongensweeshuis, Tilburg*, 1927. (24 × 17) Deel I: XVI - 375 blz. ing. f 5.—, geb. f 6.50.

DOVER-CALAIS.

„Het Schouwtooneel" serveerde *'t Stuk zonder naam* (Spiel im Schlosz) van den Hongaar Franz Molnar, een drie bedrijvig „spel van schijn en werkelijkheid". Maar 't was geen kostje naar ons mondje. Niet alleen wilde de auteur ons met lepels tegelijk óver-pikante saus ingieten — we moeten de overspelscène met d'r gore taal rondweg pornografie noemen —, maar het hoofdgerecht, in casu het thema, bleek een overgeschoten restje, opgewarmd à la Pirandello. Dit lijkt van buiten nu wel heel mooi, doch smaak en voedingswaarde veranderen er niet mee. Bovendien had, naar onzen smaak, de regie schijn noch werkelijkheid aannemelijk gemaakt, waar andere Molnarvertolkers, b.v. in *Liliom* en *'t Sprookje van den wolf*, wel kans toe hadden gezien.
Werd dit schunnigheidje, voorzoover in de gegeven omstandigheden mogelijk, nog voornaam gespeeld, hetzelfde kunnen we niet zeggen van den drie-acter *Dover-Calais* (van Julius Berstl, vertaling Jan van Ees), waar het „Vereenigd Rotter-

damsch-Hofstad-Tooneel'' de goegemeente op vergastte.

* * *

Als in de zaal het stemmengegons smoort in 't plotseling donker, ervaren we, dat het blikken gonggeluid, het sein tot aanvang, moest ruimen voor een drietal stooten op de stoomfluit. 't Klinkt wat schor, maar enfin: de „Ulysses'' is een ouwe kast en daar moet je meelij mee hebben. Het doek splijt vaneen en we zien een dotje van 'n scheepsdecor. Men zou zweren, dat 't een echt scheepsdek was, ware er niet tevens een mislukte zee-imitatie met wiegelende golven, die maar al te duidelijk Erzatz zijn. Kan hier geen beter effect verkregen worden door meer getemperd licht? Halen we door de „zee'' echter een streep, dan is de illusie van op-een-schip-te-zijn waarlijk volkomen.

Het spel gaat beginnen. Norman Maclean, tweede officier, verveelt zich ijselijk, wat hij met de andere leden der equipage gemeen heeft, al wil niet iedereen het weten. Twintig jaar reeds is dit jacht voor Patrick Sandercroft, zijn eigenaar, als een klooster. Geen levend wezen wil hij meer zien, geen land meer aanschouwen. Alleen in uiterste noodzaak doet het schip een haven aan, om echter zoo gauw mogelijk weer zee te kiezen. En de bemanning deelt natuurlijk in die zonderlinge afzondering.

Die verveel-je-dood-stemming wordt opeens afgebroken. Er ligt iemand in zee. Een groot schepnet wordt neergelaten — scheepsmode van twintig jaren her? — en daarin wordt aan boord geheschen een jongedame in zwemcostuum. Tableau. Voordat de rhumflesch aan d'r lippen is, komt ze weer „bij''. En heeft ze werkelijk een slokje genomen, dan spuwt ze. Spuwen is trouwens in deze uitvoering een sterk zwak van d'r. Dan krijgt ze ter beschutting een jas aan van den tweeden officier en... alle omstandigheden zijn fertig voor een dramatischen knoop.

Eerst vertelt ze aan den onthutsten Sandercroft, die door de aanwezigheid van een vrouwelijk wezen zijn schip ontheiligd meent, dat ze 't Kanaal wilde overzwemmen. Maar een echte vrouw kan toch d'r mond niet houden. Dus erkent ze triomfantelijk, dat met haar het paard van Troje is binnengehaald. De heele wereldpers namelijk aast reeds jaren lang op een interview met den zonderlingen zeevaarder en een kijkje op zijn geheimzinnig jacht. Aan niemand lukte het, behalve nu aan haar, Gladys O'Halloran, de vrouwelijke journaliste.

Twintig winters heeft Sandercroft geen vrouw meer gezien. Geen wonder, dat hij de aan boord gesmokkelde in deze kleedij een manwijf noemt, al zou er voor ons, en ongetwijfeld ook voor den auteur, meer waarheid in die betiteling liggen. wanneer de actrice (Annie van Ees) niet met dit lange pagehaar, doch met een moderne „jongenskop'' verscheen.

Zij wilde een interview en Sandercroft — die maar van 't kastje naar den muur ijsbeert — verleent haar dit zonder erg. Zoodra hij echter hoort, dat zij plan heeft haar bevindingen te publiceeren, besluit hij dit te verijdelen door de indringster aan boord te houden.

* * *

Het tweede bedrijf speelt in het salon van het jacht.

Heel de bemanning is overstuur, nu ze in de eenige nog leege hut een dame opgesloten weet. Jammer, dat we van dit overstuur zijn niet buitengewoon worden overtuigd door 't vrij kleurlooze spel der equipage, hetwelk ons in 't eerste bedrijf reeds opviel. Wat is dat realisme toch een onding! Om wille van de vereischte „lengte'' wordt trouwens de tweede acte vrij nutteloos gerekt door dialogen tusschen Maclean, dokter Basquette en den administrateur, Pickerton.

Aan een der havens heeft Sandercroft een damescostuum met daarbij behoorende attributen opgeduikeld. In een doos is het aan boord gebracht. En wanneer hij in bijzijn van Gladys aan 't uitpakken gaat, meent hij bedot te zijn, noemt de japon een kinderjurk en de rest kindergoed. Het komt tot een onbegrijpelijke liefdesverklaring tusschen den tweeden officier en de eenige „zij'' aan boord. Maclean heeft stiekem een radio aan boord gesmokkeld, die toevallig dansmuziek opvangt. En heel de keet, Sandercroft incluis, gaat aan 't charlestonnen. Waar die omkeer bij den zonderling vandaan komt, is een absoluut mysterie. De schrijver doet zelfs geen poging 't te verklaren.

Verder krijgen we in dit bedrijf nog een demonstratie van pianospel, waarbij Gladys om 't interessante voor 't publiek, opzettelijk zien laat, dat zij geen toets aanslaat, maar een zeker iemand achter de coulissen 't zaakje opknapt. Die „zeker iemand'' luistert trouwens goed naar 't belletje, waarvan het knopje boven het klavier maar al te goed te zien is. Behoort pianospelen nog niet tot de opleiding van een Nederlandsche beroepsactrice?

Sandercroft verklaart eindelijk ook waarom hij zich van de wereld terugtrok. Zijn vrouw is er destijds met 'n ander vandoor gegaan. Hier wordt de gevoelige snaar heel even zuiver beroerd.

Het derde bedrijf voert ons weer aan dek. Sandercroft wordt concurrent van zijn tweeden officier, in zoover ten minste, dat hij met Gladys wel trouwen wil, zij 't niet bepaald uit dolle verliefdheid. Beiden laat zij 'n blauwtje loopen. Bij de eerstvolgende haven springt ze koen overboord en zwemt naar land. Maar het avontuur doet Sandercroft besluiten na twintig jaar weer de bewoonde wereld in te gaan. Cor van der Lugt Melsert, die deze rol speelt, springt uit z'n slof met voor 't eerst van den avond pathetisch te worden en, de armen uitgespreid naar de zaal, te verklaren: „Ik wil de mannen leeren kennen. die deze vrouwen groot hebben laten worden'',

* * *

Schoon de bouw van het stuk niet bepaald sterk is, zit er toch een ruime dosis pit in dialoog en situaties. Daarom komt het ons onbegrijpelijk voor, dat de leider er niet méér van wist te maken. Schuwt hij dan heelemaal het overwogen positiespel? Mogen alleen hij en zijn vrouw, benevens haar broer, domineeren? En wàt voor 'n dominante was Annie van Ees dan nog! We konden den indruk niet van ons afzetten, dat zij, om wille van het succes met *Boefje, Overschotje* e.d. behaald, ook nu 'n kwajongenstype gaf, wijl een bepaald soort publiek daar behagen in schept. Heusch, dit achten wij geen nieuwe creatie, maar een brutaal verlengstukje van vroegere gaminpartijen, welke opvatting toen paste, maar nu uit den toon valt. Ook amusementstooneel kan kunst blijven en behoeft niet

te ontaarden in publiekdienerij, zooals we dat in variétézalen wel eens aantreffen. Als dit het type was van de hedendaagsche self-made-vrouw, zou de wereld wel te beklagen zijn.
Cor van der Lugt Melsert gaf een heel aannemelijke uitbeelding, schoon wat mat. Doch dit schijnt eenmaal zijn „richting" mee te brengen. Behalve Jan van Ees, die een markante Maclean gaf, noemen we nog Eduard Palmers als den steward en den scheepskok John Holburst. De rest leek ons niet met hart en ziel er bij te zijn. We vinden het geestige stuk een pittiger en artistieker uitbeelding waard.. Moge de opvoering tot die hoogte groeien.

J. A. M. Everwijn.

DICHTERS IN HUN KABINET.

EMILE ZOLA.

André Suarès, de scherpe schijnbaar paradoxale ontleder van menschen en dingen, een Léon Bloy in het rood, heeft ergens een zeer karakteristiek portret geteekend van den meester van Médan. „Zola had een Romeinsch hoofd, vol hardnekkigheid; het sprak van goeden wil, zelfs in de droefheid. Hij was bruin, gespierd en stoer. Zijn rug was breed voor zijn middelmatige postuur, zijn schouders waren zwaar en rond. Zijn gelaat was met rimpels doorgroefd, als een perkament, dat bij een te fel vuur opgekr ud is. Er lag goedheid over zijn eigenzinnig en moe gelaat. Hij scheen eerder door den storm glebeukt dan gekneusd te zijn, eerder verouderd dan oud. Al was hij ook een echte bourgeois, toch was in hem gebleven iets van het uiterlijk van een wijzen boer, alsof hij eerst het leven van een landman geleid had, alvorens het zijne te leiden. Geduld en arbeid — ziedaar heel zijn persoon.
In *Le Roman experimental* beschrijft Zola zelf zijn methode en werktrant. „Een naturalistisch romanschrijver wil een roman van het tooneelleven schrijven. Hij gaat van deze algemeene gedachte uit zonder nog feiten of personen te kiezen. Zijn eerste zorg zal zijn: alles te verzamelen wat hij achterhalen kan over het milieu, dat hij uitbeelden wil. Hij heeft deze of gene tooneelspeler gekend, dit of dat stuk opgevoerd gezien. Dat zijn reeds documenten, zelfs zeer goede, die in hem gerijpt zijn. Dan trekt hij te velde; hij onderhoudt zich met menschen, die in deze stof beslagen zijn, verzamelt uitdrukkingen, geschiedenisjes, portretten. Dat is echter niet alles: hij keert zich ook tot de geschreven documenten, leest alles wat hem van nut kan zijn. Dan bezoekt hij de plaats der handeling zelf, leeft enkele dagen in een theater, om er de kleinste hoekjes te leeren kennen, brengt zijn avonden door in de loge eener actrice, tracht de eigenaardige atmosfeer der omgeving in zich op te nemen. Als de documenteering afgesloten is, zal zich de roman van zelf opbouwen. De schrijver behoeft de feiten slechts logisch te verdeelen. Uit alles, wat hij gehoord heeft, zal zich de handeling, de geschiedenis ontwikkelen, die hij noodig heeft, om het gebinte zijner hoofdstukken te stutten. De aantrekkelijkheid bestaat niet daarin, dat deze geschiedenis zonderling is, integendeel, hoe banaler en hoe alledaagscher, des te typischer. Werkelijke menschen van vleesch en bloed zich laten bewegen in een werkelijk milieu, den lezer een stuk van het menschelijk leven bieden, zooals het is, ziedaar het doel van den naturalistischen roman." — „Als ik aan een roman begin, heb ik nooit een uitgewerkt idee der handeling, maar slechts heel in het algemeen een voorstelling van het thema. Het eerst maak ik een schets van het verhaal. Dat doe ik met de pen in de hand, daar de gedachten mij alleen onder het schrijven komen. Ik kan niet denken, als ik niets doe. Ik schrijf, alsof ik tot me zelf sprak en overleg personen, tooneelen en verdere omstandigheden. Deze schets is een soort babbelbrief, die aan mij zelf gericht is. Dan ontwerp ik het plan van het boek, de lijst der karakters en een zeer zorgvuldig uitgewerkt scenarium. Nu wordt ieder karakter afzonderlijk bestudeerd, de te beschrijven tooneelen aangestipt en de bijkomstigheden uitgewerkt".
Zola werkte — of juister: gaf voor te werken — minder als dichter dan wel als man van de wetenschap en het experiment. Ras, omgeving en oogenblik bepalen volgens hem met boeisterke noodzakelijkheid 's menschen levensgang. Op den omslag van het eerste deel der *Rougon-Macquart*-romans stond te lezen: „Van physiologisch standpunt gezien zijn de Rougon-Macquart — een familie onder het tweede keizerrijk — de langzame opeenvolging van de zenuw-ongevallen, die in een geslacht tot uiting komen ten gevolge van een eerste organische scheur en die bepalen, volgens het milieu, bij iederen vertegenwoordiger van dit geslacht, de gevoelens, de verlangens, de hartstochten, al de menschelijke uitingen, ingegeven door de natuur of het instinct, wier gevolgen den overeengekomen naam aannemen van deugden en zonden". Deze voorop-gezette wetenschappelijkheid heeft zijn van nature weelderige verbeelding de vleugels gekortwiekt. Daarom zucht en hijgt de gang zijner romanhandeling vaak onder den technischen en wetenschappelijken ballast. Dikwijls duurde het vier of vijf dagen, voor hij het vervolg van den draad gevonden had. Toch was er weinig verbeelding noodig voor het vinden der intrige, voor den groei der karakters. Daar de persoonlijkheden zijner gestalten door zijn leer van de erfelijke belasting reeds van te voren gedetermineerd waren, moest de een zus en de ander zoo handelen.
Alvorens aan een hoofdstuk te beginnen, stelde Zola een nauwkeurig schema op en schreef dan iederen dag geregeld drie bladzijden druks. Hij hield nu eenmaal van orde en regelmaat. Met de regulariteit van een Zwitsersche pendule zat hij iederen dag vier uur voor zijn schrijftafel en leverde ieder jaar een lijvigen roman af. Als de afzonderlijke hoofdstukken uitgewerkt en met elkaar verbonden waren, zond hij ze, het een na het ander, naar de drukkerij, zoodat, als hij het woord „einde" schreef, het geheele boek reeds gedrukt was. Bij de herlezing maakte hij echter vele en aanmerkelijke veranderingen. Zijn aanteekeningen vormen dikke boekdeelen; voor *Germinal* b.v. 4 deelen met elk 500 bladzijden; voor *L'Assomoir* 233 bladzijden, groot formaat. Kranten, tijdschriften en boeken waren zijn voornaamste bronnen. Zoo ontleende hij het „argot"

in *L'Assomoir* uitsluitend aan tijdschriften en kranten. De persoonlijke waarneming speelt een veel geringere rol, dan men vermoedt. Zola is niet de trouwe levenskopiïst, waarvoor hij zich zoo graag uitgeeft. In hem streden twee tegenstrijdige naturen om de heerschappij. De eene beminde het romantische, het melodramatische; de andere wilde enkel realist zijn, weergever der naakte, gecontroleerde werkelijkheid. Het is opmerkenswaardig, dat de vader van het naturalisme grootendeels zijn werkelijke grootheid te danken heeft aan het feit, dat de realist in dezen tweestrijd niet steeds de overhand behield en hij, onbewust, zijn romantische verbeelding en zijn kleurige visie der dingen vrij spel liet. Léon Pierre-Quint zegt zeer juist: „De romanschrijvers, die zich realisten genoemd hebben, zijn er alleen in geslaagd een levend werk te scheppen, wanneer zij afzagen van hun aanteekeningen. Het is alleen, wanneer hij romantisch wordt, d.w.z. wanneer hij afdaalt in zijn innerlijke ziening, dat Emile Zola voor onze oogen herrijzen doet een mijn, een stad, een oorlog". Dezelfde tegenstrijdigheid komt ook tot uiting in zijn stijl. De platte, triviale Rabelais met zijn liefde voor de woorden van de straat en de weelderige, breedsprakerige Hugo strijden beiden om den voorrang. Zola's visie van het rauwe, ruige volksleven is robuust, bonkig en pakkend. In de weergave van het woelige, broeiende straatleven der achterbuurten heeft hij soms tooneelen geschapen van huiveringwekkende schoonheid. Het best is hij geslaagd in de uitbeelding der Parijsche Bohème. Hier heeft hij een werkelijke wereld van vleesch en bloed opgeroepen. Overigens zijn er maar weinig romanciers, die zoo onwaarschijnlijk en zoo ongeloofbaar geweest zijn in hun verwikkeling en karakterteekening als Emile Zola!

Over de zedelijke waarde zijner romans (die op den index staan) behoeven we niet veel woorden te verliezen. Zelf heeft hij ergens zijn eigen meening daaromtrent eerlijk opgebiecht. „Mijn smaak is bedorven, zoo ge wilt. Ik houd van letterkundige gerechten, die scherp gekruid zijn, werken uit een vervaltijd, waarin een soort van ziekelijke gevoeleriglieid de stoere, kernachtige gezondheid der klassieke tijdperken vervangt". Voegen we hier nog bij, dat deze behendige roman-photograaf zijn lens constant instelde op den zelfkant des levens: het gemeene, het vieze, het rauwe, het dierlijke is zijn element. Hiermee is echter niet gezegd, dat de Fransche literatuur geen boeken kent, die gevaarlijker en perverser zijn dan de romans van Emile Zola.

H. Rongen.

BEN HUR.

Fred Niblo, de knappe regisseur van de groote schouwspel-film „Ben-Hur", is van huis-uit een Italiaan. Doch hij is zóózeer in Amerika geacclimatiseerd, dat wij hem juister als een Italiaanschen Amerikaan dan als een Amerikaanschen Italiaan kunnen qualificeeren. „Ben Hur", zijn cinematografisch „chef d'oeuvre", waardoor hij zich met één slag den meestergraad in het exclusieve gilde der overzeesche filmcelebriteiten verwierf, levert hiervan het overtuigend bewijs. Want deze opgang makende film is door-en-door Amerikaansch.

De Ahasverische kunst- en cultuur-zoeker, die door de gulden poort Hollywood binnentreedt, late alle hoop varen. Want cultuur en kunst mogen nóg zoo lof- en eerbiedwaardige zaken zijn, zij krijgen voor den Yankee eerst levenswaarde als ze omgezet kunnen worden in een schuifla vol rinkelende dollars. De film is voor den „producer" op de eerste plaats, *niet* een middel tot opvoeding of leering der massa, of tot nog schoonere, nog idealistischere en nóg minder lucratieve doeleinden, maar een doodgewoon handelsobject, dat een zoo groot mogelijke winst dient af te werpen. Daar deze winst alleen afhankelijk is van het succes, dat zij bij het publiek oogst, is hij, die een rolprent vervaardigt, er allereerst op uit, het publiek te bevredigen. Wat lust en eet het publiek, de millioenenkoppige, in haar voor- en afkeur onberekenbare en wispelturige menigte het liefst? Ziedaar, de martelende vraag, waarmee de filmfabrikant, zich het commercieele hoofd pijnigt. En al loopt hij wegens de fluïditeit van den publieken smaak in geestelijk voedsel véél meer risico dan b.v. een fabrikant van kauw-gummie of corned-beaf, één ding weet hij met groote stelligheid n.l. dat het gezegend meerendeel van het menschdom maling heeft aan kunst en cultuur en aanverwante artikelen en in de bioscoop op de eerste en op de laatste plaats, „entertainment" zoekt. Dus gééft hij „entertainment".

De wagenrennen

Vandaar dat de Amerikaansche films over het algemeen zoo zelden boven het vlakke amusementspeil uitstijgen. Een school welgevormde badnimfen met stereotiepe pepsodent-glimlachjes is er méér waard dan één enkele actrice, die uiterlijk geen beauty is, maar innerlijk doorleefd spel praesteert. Een adem-afknijpende sensatieopname van 50 M. lengte wordt er méér gewaardeerd dan 1000 M. schoone natuuropnamen of zielsdiepe tragedie. Alles blijft er aan de oppervlakte, en variëert er tusschen „sweet" en „stunting" tot aan het axiomatische „happy end".

De Amerikaansche rolprent van de beste soort — en „Ben Hur" moet ongetwijfeld tot deze catagorie gerekend worden — kenmerkt zich door overweldigende massa-regie, door pompeuse aankleeding, door vlot tempo, en door actie.

De twaalf acten-lange film „Ben Hur", welke eigenlijk niets anders is dan een dynamische illustratie van generaal Lewis Wallace's wereld-

vermaard boek, bezit de typisch Amerikaansche qualiteiten in hooge mate. Alleen het tempo wordt soms te langzaam genomen en de actie te slap, vooral in het fragmentarisch begin. In schilderachtige, ouderwetsch romantische tafereelen zien wij de drie Wijzen uit het Oosten de stralende ster volgen naar den stal van Bethlehem, waar een goedige, oude Jozef en een prille, al te liefelijke Maria eindelijk een schamel onderdak hebben gevonden. De opvatting van dit gedeelte is conventioneel. Er wordt soms te veel waarde en aandacht gehecht aan gevalletjes en bijkomstigheden, die personen en stemmingen moeten accentueeren, doch dit niet altijd doen. Zoo is b.v. de scène in het gedrang der volksmenigte te Bethlehem, wanneer de snoezige Maria een vlieg wegjaagt van het hoofd van een zuigeling en van de moeder ondank oogst, als eenige toelichting van het karakter der Mariafiguur al een heel poover middel. Het is een serie fotographische „tableaux vivants'', waarin het accidenteele werd verzorgd alsof het het essentiëele is. Eerst bij den intocht van den nieuwen Romeinschen landvoogd Gratus in Jerusalem komt er meer actie en begint het overbekende verhaal te „loopen''. Het loopt breed en wijduit in een reeks van groot opgezette beelden. En dan ineens bij de passage van het vervoer der gevangenen naar de galeien, tuimelen we uit de sfeer van schilderachtige romantiek in het rauwste realisme.

Ben Hur's tocht door de woestijn

De smartelijke tocht der door ruiters voortgesleepte veroordeelden door den schroeienden dag is de tragische triomf van verbeestelijkte menschelijke wreedheid. Ramon Navarro, de knappe jongen met het weinig expressief gelaat, geeft hier als de met bloed en zand en zweet besmeurde galeislaaf de beste momenten van zijn spel te zien.

Dan komen we aan het eerste indrukwekkende hoogtepunt van deze uitvoerige film: de zeeslag der galjoenen en triremen. Schril is het contrast tusschen het pronkend uiterlijk der statige schepen der Romeinen en hun infernaal inwendige. Want terwijl buiten op de met rijke sculpturen versierde plechten, onder de blanke wieken der gespannen zeilen de wapenrustingen der krijgers als juweelen schitteren in de zon, zwoegen binnen op de harde roeibanken de naakte slavenlijven aan de riemen op den onverbiddelijken maatslag van den grimmigen „hortator''. Als donkere roofvogels omzwermen de schepen der zeeschuimers het hoogmoedig flottielje van Quintus Arrius en er ontbrandt een felle strijd, waarin de machtige vaartuigen elkander rammen, het vratig vuur langs takels en touwen omhoog klimt naar de wuivende masten en de uitgeputte roeiers met striemende geesels tot uiterste inspanning hunner krachten worden aangedreven. In wolken van rook gaat de Romeinsche vloot ten onder: alleen de aanvoerder Quintus Arrius redt dank zij den moed van Ben Hur het leven. Deze kostbare opnamen, geweldig van opzet en uitbeelding, worden telkens geïntensiveerd met sterke details, welke de catastrophale vernietiging in al haar gruwelijkheid suggereeren.

Het tweede hoogtepunt wordt bereikt in de verbluffende, spannende scène der wagenrennen in het Circus Maximus te Antiochië, wanneer de brieschende vierspannen van Arabische volbloeden de blinkende renwagen in de arena sleuren en na een sensationeele wedkamp Ben Hur zijn doodsvijand Messala verslaat. Technische kunstgrepen, geraffineerde fotographie en machtige massaregie hebben hier een resultaat opgeleverd, dat tot nog toe in dit genre niet werd overtroffen.... Het is vooral om deze twee grandioze passages, dat wij deze rolprent de beste Amerikaansche film in haar soort noemen. Zoodra het avontuurlijk verhaal uitbeelding eischt van de innerlijke tragiek eener situatie of van de bewogenheid eener ziel, schiet deze film te kort. Wat is er bv.. overgebleven van de hartroerende episode van de ontmoeting tusschen Ben Hur's melaatsche moeder en zuster en de argeloos slapende held, welke in het boek tot de meest aangrijpende behoort. Neen, het spel der acteurs, hoewel niet onverdienstelijk, blijkt hier niet bij machte te overtuigen, terwijl ook het tempo hier dermate wordt vertraagd, dat een wrevelig ongeduld ons gaat bevangen.

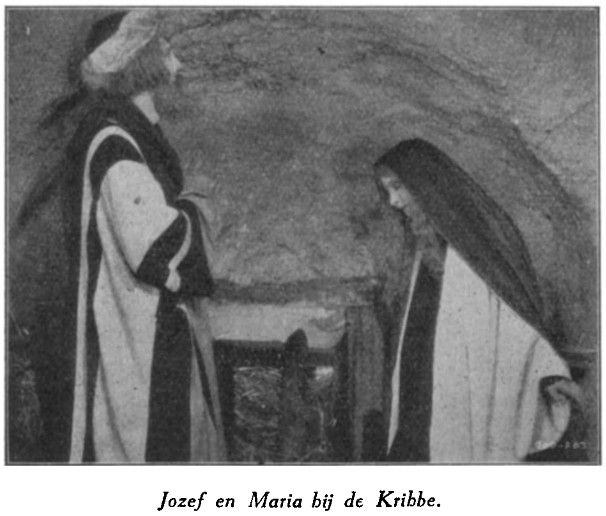

Jozef en Maria bij de Kribbe.

Het feit, dat de Christusfiguur nergens in deze film

volledig op het witte doek wordt vertoond, hadden wij aanvankelijk meenen te moeten toeschrijven aan de fijn-gevoeligheid van den regisseur. Het is ons echter later gebleken, dat dit hoofdzakelijk een gevolg is geweest van commercieele overwegingen. Immers het is in Engeland verboden den Zaligmaker ten tooneele te voeren, zelfs in de film, en daar deze rolprent ook in Engeland geaccepteerd moest worden, hebben de vervaardigers met dit verbod rekening gehouden. Maar welke motieven hen tot het vermijden van de altijd hachelijke uitbeelding van den persoon van den Godmensch ook mogen hebben geleid, in ieder geval zijn de details: een voet of een hand van den Meester zóó aangebracht, dat ze Zijn indrukwekkende aanwezigheid voldoende aanduiden. Slechts één enkele maal n.l. in het tafereel van het Laatste Avondmaal, dat op Leonardo da Vinci is geïnspireerd, schiet het beeld te kort. De uit de nimbus omhooggestrekte witte armen maken daar een onbevredigend effect.

In verschillende gedeelten van deze rolprent, waarin ernstig gestreefd is naar een historisch-zuivere stijl-reconstructie, heeft men gebruik gemaakt van een kleurenprocedé, om het schilderachtige der beelden te verhoogen, doch dit middel beantwoordt niet altijd aan zijn doel. Dit neemt echter niet weg, dat dit cinematographisch werk, dat ingesteld is op het prachtlievend publiek, tot een vaak verbluffend grandioos kijkspel is geworden, dat tot het beste behoort van de als kunst bij de Europeesche nog altijd achterstaande overzeesche filmproductie.

Herluf van Merlet.

LIEFDES' WEGEN.

Laten wij niet gelooven, dat ieder geschrift geniaal is, vermits het, in Rusland geschreven, Russische toestanden schildert. Dit boek, [1]) van de schrijfster, wier portret de omslag van dit nummer siert, tenminste is van een machtelooze platheid, langdradig, slecht gebouwd, stijl- en verbeeldingloos, dus voor de literatuur totaal onbelangrijk. Voorzeker ligt aan deze liefdesavonturen een diepe verwording en een zware smart ten grondslag. Maar wie het smartelijke beelden wil, en treffen, moet diep ontroerd of snijdend cynisch kunnen zijn. Het cynisme dezer schrijfster is een Ersatz van juffrouwelijke nuffigheid, een kunstje van fletse verstandelijkheden in een te zeer belezen dame, die „het zoo druk heeft met haar Sovjet-werkzaamheden, dat haar de tijd niet rest tot het behoorlijk lezen van particuliere brieven", die „de arbeid boven de familie stelt" en van haar moeder juist genoeg houdt om haar „in zeker opzicht" méér dan Lenin te beminnen. Dit gansche boek wordt gedragen door de stelling „dat de rechten der liefde sterker zijn dan de verplichtingen des huwelijks", maar is bij al zijn gore machteloosheid toch een onbewuste aanklacht tegen de „nieuwe moraal", die wil en gevoelen ontbindt volgens een vast verrottingsprocédé, dat de lezer, die hierin belang stelt, kan volgen in de eerste dezer drie verhaaltjes.

Liefde — óók de zondige liefde, waarvan dit boek getuigenis wil geven — is een hartstocht, die een scheur door ieder leven slaat en deze is niet vatbaar in het zeer banaal provinciale-hoofdartikel-proza dezer schrijfster. Uit den aard der besproken materie en om de moraallooze houding van zijn auteur, is dit geen boek voor katholieke lezers.

Anton van Duinkerken.

---

[1]) Alexandra Kollontay, WEGE DER LIEBE. Vertaald uit het Russisch door Etta Federer-Kohlhaas. *Malik Verlag, Berlin W* 9, 1925. (19×13) 410 blz. ing. M. 4.-. — D —

UIT BOEK EN BLAD.

De Gemeenschap.

We moeten het een gelukkig idee heeten van *De Gemeenschap*, om hare getrouwen te vergasten op een gave, nagenoeg alleen geconsumeerd door schrijvers van beroep. Het April-No. geeft een goed inzicht — al is bundelen vaak een zeer subjectieve taak — in de Zuid- en Noord-Nederlandsche poëzie. Hoe de bundelaars hun taak hebben opgevat, vertellen zij in een lezenswaardige verantwoording, welke wij hier in haar geheel weergeven:

„Le Hollandais c'est un monsieur qui veut se rendre compte et il se rend compte." Alzoo: de inhoud van deze aflevering is het resultaat van een zeer onverhoedschen aanval op de laden der dichterlijke schrijftafels. Wat wij daarbij verzamelden, bieden wij den lezer aan zonder eenige andere pretentie dan deze: hem een kijk te gunnen op den oogenblikkelijken stand der Nederlandsche poëzie. Geen volledigen kijk, uiteraard. Wij toomden onze voorkeuren in, maar een deel van hen, die thans nog vrij geregeld gedichten in het licht geven, de corypheeën, die sinds lang in het gezelschap van oranjevorsten, zeehelden, raadspensionarissen, en demagogen den vaderlandschen luister helpen vermeerderen, lieten wij ongemoeid. Anderen, minder vast nog tronend in het hart van het gemeentebest. slaagden erin zich zóó uitmuntend te verdedigen, dat wij bij hen geen buit konden veroveren. Ook zullen wij de bewering niet voor onze rekening mogen nemen, dat de gedichten, de enkele bladzijden aan poëzie grenzend proza, welke deze verantwoording volgen, alle voor hunne makers karakteristiek zijn. Het is voorjaar — als deze tijdschriftaflevering achter de vensters der boekwinkels ligt, zal zelfs het oud en ordelijk gelaat der lage landen aan de zee een oogenblik door onregelmatig leven worden beroerd. Ingeslapen boomen barsten plots uit in bloei, ongeduldige vogels zullen een ei leggen, in de telegraafdraden worden vurige en teedere geheimen gefluisterd. Zingen dan de stemmen, die hier opklinken vrij van schuld de verzamelaars Jan Engelman en Albert Kuyle."

Studia Catholica.

In de Mei-aflevering van *Studia Catholica* verwerkt Prof. Dr. Ligtenberg in een eerste artikel de aanteekeningen, die hij sinds enkele jaren verzamelde rondom de *Meditationes Vitae Christi* van Pseudo-Bonaventura.

Prof. A. Mulders schrijft een schematisch overzicht van het monumentale werk der Görres-gesellschaft betreffende de bronnen van het Concilie van Trente.

Onder de recensies is opmerkenswaard de bespreking door Dr. Ferd. Sassen van een *Selbstdarstellung* von Gemelli, waar gewezen wordt op een gevaarlijken waan van dezen Italiaanschen wijsgeer, de taak der Nieuw-Scholastiek zeer

juist wordt geformuleerd als een zelfstandig overdenken van de vraagstukken van het heden in het licht der oude principen", en tenslotte, naar aanleiding van het feit, dat de katholieke Hoogeschool van Milaan geboren is uit de nieuw-scholastieke beweging, de klacht wordt geuit: „hoe ver is 't in ons land ervan af, dat het wetenschappelijke en universitaire leven door de wijsbegeerte zou worden gedragen!"

De Maasbode.

Het Eeuwfeest van de geboorte van onzen grooten bouwmeester Dr. P. J. H. Cuypers is piëteitvol gevierd door bladen van allerlei gezindte. Hebben wij katholieken hem bovenal als mensch herdacht, als werkzaam architect in den dienst van God, in andersdenkende kringen heeft men Dr. Cuypers vanuit zijn gedachten over bouwkunst aan den volke voorgesteld. Onder de talrijke herdenkingsartikelen — *Opgang* wijdde nagenoeg een geheel prachtig-geïllustreerd nummer aan zijn bouwkundige prestaties — memoreeren we een toegewijde typeering van Gerard Brom in *De Maasbode*, welke wij onze lezers als huldeblijk hier voorleggen.

„Waar heeft ons vlakke landschap niet aan Cuypers' torens nieuwe schoonheid te danken? Het Eindhovense paar, dat met even diepe symboliek als edele smaak een lichte afwisseling geeft, de Haagse spits van Sint Jacobus, zo levendig geleed in zijn verjonging, de Hilversumse statigheid, waaraan De Bazel met een aquarel zijn hulde heeft gebracht, ze zijn enkele gevallen uit vele, die Prof. Granpré Molière recht gaven te verklaren:

‚De werken van Cuypers hebben iets overtuigends, ze staan er als iets natuurliks en onvermijdeliks. Latere bouwwerken geven zonder uitzondering de indruk, dat ze er in een of ander opzicht naast zijn; misschien ligt hierin wel 't grote gemeenzame kenmerk van de huidige bouwkunst.'

Veel positieve vindingen of vorderingen van de moderne architectuur had Cuypers in ieder geval geopend. In 't orgaan *Klei* is hij eens gevierd als ontdekker van de baksteen, de vaderlandse bouwstof met z'n eerlike eenvoud en degelike toon. Volgens Jan Veth's gelukkige term is het materiaal wel niet de vormer, maar toch de geleider van een stijl; en Cuypers wist de steen te kneden en te tinten met gevoelige schakeringen. Boven alles getuigt de geest in zijn werk, dat zijn constructieve formule volstrekt niet naar de letter van een Frans rationalisme moet genomen worden. Als vroom kunstenaar onderstelde hij stilzwijgend het wezenlik gehalte in z'n vormen. En welke techniese elementen we tenslotte ook gerust mogen voorbijgaan, we vergeten nooit de geheimzinnige lichtval, die hij met name zijn koorpartijen meedeelde. Wie het morgen-officie in de Achelse „Kluis" heeft bijgewoond, beleefde daar iets van Cuypers' diepe gebedsgeest, waaruit zijn uitbundige bouwwerken zijn geboren."

VERSCHEIDENHEDEN.

Historisch!...

Een jong dichter slaagde er in het heiligdom van den theater-god binnen te dringen. Hoe hij de geweldige muur van secretaressen, tooneelschrijvers en andere tempelwachters had weten te forceeren, is een eeuwig geheim gebleven. Hij zat nu echter voor den geweldige en had het manuscript in de hand klaar om te lezen. „Nu vooruit", zei de theater-directeur, geen onnoodige inleidingen meer, lees voor en een beetje vlug." De dichter, die van nature met een groote radheid van tong begaafd was, geraakte hoe langer hoe meer in verwarring, begon te stotteren en blaatte zijn drama voor, zoo goed en slecht hij kon. Met een diepen zucht kwam hij eindelijk aan het slot. De geweldige drukte op een knop. De secretaris verscheen. „Maak het contract met dezen jongen man klaar — ik neem zijn stuk. Er deugt wel niet veel van, maar de menschen zullen zich doodlachen, alle personen stotteren."

Hemden en Boeken.

De vrouw van den bekende aestheticus en literatuur-historicus Friedrich von Schlegel, Dorothea Mendelssohn, was in haar jonge jaren zelf een ijverige schrijfster en de arbeidzame medewerkster van haar man. Langzamerhand liet ze de pen hoe langer hoe meer rusten, totdat ze zich ten slotte geheel wijdde aan haar huishoudelijke plichten. Een huisvriend trof haar eens aan bezig een hemd te naaien en vroeg haar, of zij er geen spijt over had de pen met de naald te hebben verwisseld. Dorothea von Schlegel gat slagvaardig ten antwoord: „O, heelemaal niet, want ik heb nog nooit gehoord, dat er op de wereld te veel hemden, maar wel vaak, dat er op de wereld te veel boeken bestaan."

Een zeer menschlievend uitgever!

Algemeen hield men Hoffmann voor een echten drinkebroer; menig titelblad zijner werken prijkt dan ook met een Bacchus-profiel. Toch is dit bezijden de waarheid, als we ten minste het getuigenis van zijn trouwen vriend, den uitgever Funck, gelooven mogen. In het levensverhaal van zijn vriend verhaalt Funck echter met kinderlijke naïveteit de volgende drink-scène:

„Op mijn verzoek had Hoffmann voor mijn rekening bij den wijnhandelaar Caziari 24 flesschen Bourgonder besteld. Tijdens zijn verblijf te Bamberg deed hij ze alle eer aan in mijn kelder, maar ik zelf deed even hard mee. Het kwam zelfs voor, dat wij beiden tegenover elkaar kruiselings op de twee uiteinden van het vat aan het rijden waren, fier als Romeinsche imperatoren met het glas in de hand. Deze houding deed Hoffmann het motief aan de hand voor een teekening. De schilderij, geheel in den trant van Teniers, stelt juist het oogenblik voor, dat wij op het vat te paard tegenover elkaar vriendschappelijk met onze bekers klinken, terwijl een plotselinge donderslag losbarst, vergezeld van flikkerende bliksemstralen, die door de kelderluiken onze gezichten, van schrik verwrongen, met rossigen schijn verlichten."

Wat kunnen ouder herinneringen toch weemoedig zijn! En wat zal menig schrijver het betreuren, dat de tegenwoordige uitgevers zoo weinig voelen voor de gulle geefschheid van den ouden Funck.

Collaboratie in het groot.

In 1909 verscheen bij Konrad W. Mecklenburg, een eigenaardig boek: *Der Roman der XII*. De uitgever was op het zeer eigenaardige idee gekomen een roman te laten schrijven door

twaalf bekende romanciers zonder vooropgezet plan en wel zoo, dat de een het eerste hoofdstuk schreef, dit aan den tweede opstuurde, die het tweede hoofdstuk voor zijn rekening nam, waarna deze beide hoofdstukken aan zijn opvolger zond. Dat uit zoo iets niet vele zaaks groeien kon, ligt voor de hand. Een roman is toch geen stuk kinderspeelgoed! *Der Roman der XII* vond bij kritiek en publiek een zeer koelen ontvangst. De twaalf bewusten waren: Hermann Bahr, Otto Julius Bierbaum, Otto Ernst, Herbert Eulenberg, Hans Heinz Ewers, Gustav Falke, Georg Hirschfeld, Felix Holländer, Gustave Meyrink, Gabriele Reuter, Olga Wohlbrück en Ernst von Wolzogen.
In Zweden vond dit voorbeeld navolging. *Stokholm's Dagblad* bracht in 1911 den *Roman der V.* Gustav Janson, Mevr. Stjernsted-Nordström, L. Nordström, Sigfrid Siwertz en Gustav Ullman hadden het werk zoo verdeeld, dat twee hunner 3 en drie hunner 2 hoofdstukken schreven. De eigenlijke hoofdpersoon was een nieuweling; de overige bijpersonen waren uit oudere werken der respectievelijke schrijvers weer voor den dag gehaald. Er was tevens een prijsvraag aan verbonden: de lezers moesten den naam van den schrijver van ieder hoofdstuk opgeven; de goede oplossers kregen dan de volledige werken der „vijf".

Beethoven en de Spin.

Het is opvallend, dat Beethoven in zijn later leven nooit meer viool speelde, terwijl hij dit toch in zijn jeugd met een bijzondere voorliefde deed, zoodat hij heel zijn omgeving vergat, niet aan eten of drinken dacht en dan door zijn moeder scheldend en brommend naar beneden geroepen moest worden. Bij zulk een gelegenheid bemerkte zij, dat een spin zich van het plafond had neergelaten en vlak boven de viool, waar Ludwig op speelde, bleef zweven. Vol afschuw sloeg ze de spin naar omlaag en vertrapte ze met den voet. In zijn heftig opbruischenden toorn wierp Beethoven zijn viool neer voor de voeten zijner moeder, stampte ze in stukken en heeft sindsdien nooit meer viool gespeeld. De spin was zijn eenige toehoordster geweest in de diepe eenzaamheid van zijn spel.

Courts-Mahler.

Courts-Mahler vierde onlangs haar zestigsten verjaardag. Daar haar boeken nog voortdurend letterlijk verslonden worden en haar werken in onze leeszalen den meesten aftrek vinden, geven we van haar een korte typeering, onlangs in *De Maasbode* verschenen. „Het procédé van Courts-Mahler is zoo simpel als 't maar kan: karaktertegenstellingen van de meest ongecompliceerde soort: duivels contra engelen, gedistingeerd arm tegen idem rijk. Verder veel adellijke titels, weelderige omgevingen, smeltende liefde, broeiende haat en sentimenteele dialogen. Het procédé is bekend: toch vergt het werken volgens dit recept nog een zekere vaardigheid, die aangeboren moet wezen. Om fortuin te maken, vindt men liefhebbers genoeg, ook onder het schrijversgilde".

CORRESPONDENTIE.

108. *H. H. te K.* 'n Nederlandsche vertaling kennen wij niet, maar wel verscheen bij Kurt Wolff Verlag te München: Auguste Rodin: *Die Kathedralen Frankreichs* met 32 fijne teekeningen, meerendeels details van de bouwwerken, door hem in 't boek beschreven.
Er is natuurlijk veel lectuur over dat chapiter, bijvoorbeeld 't schitterend werk van Sertillanges: *La Cathédrale* (Uitgave: Henri Laurens, 6, Rue de Tournon, Paris 6). Wij geloven wel, dat U hier van Uw gading vindt; 't is geen vaklectuur, maar lectuur van hoog gehalte.

109. *Ch. L. te A.* Johan Olaf Wallin kunt u vinden in de Scandinavische letteren. Hij leefde van 1779-1839. Hij bekleedde een hooge waardigheid in de Luthersche kerk, na eerst theologie te hebben gestudeerd. *De Engel des Doods*, dat U noemt waaraan hij zoowat 5 jaar werkte, is wel zijn voornaamste dichtwerk. Hij vertaalde ook klassieke gedichten en bewerkte psalmen.

110. *P. Gr. te U.* 't Nieuwste werk van Henri Ghéon: *Les trois sagesses du Vieux Wang*, Chineesch drama in 4 tafereelen, is uitgekomen in de serie: Les cahiers du théatre chrétien bij André Blot, Paris 13.
't Antwoord op uw tweede vraag is: vervoeg U aan: 't Secretariaat de la Croisade eucharistique, 3 Rue de la Bienfaisance — Vonnes (Morbihan). Onlangs werd van daaruit 'n nieuw stukje aangekondigd zeer geschikt voor internaat of patronaat.

111. *K. v. d. S. te H.* 't Zal u niet moeilijk vallen 'n oordeel te vormen over Giovanni Papini, als U zijn *Ein fertiger Mensch* (Uitgave: Allgemeine Verlagsanstalt, München, geb. M.8.,) leest: een autobiografie, waarin U heel zijn rumoerig leven beschreven vindt. In genoemd werk treft U niet alleen bijzonderheden over zijn werken, maar ook veel interessant nieuws over de Jong-Indianen. U weet, dat hij met Croce en Prezzolini het tijdschrift *La Voce* (De Stem) stichtte.
Over deze jongste Italiaansche letterkunde kunt U meer vinden in: *De nieuwe Europeesche geest in Kunst en Letteren* (Uitgave: Van Loghum, Slaterus en Visser, Arnhem).

112. *J. v. C. te D. Warhold* van Adriaan van Oordt moet afgeraden worden om z'n zwoele atmosfeer. 't Is 'n historische roman in denzelfden geest als die van Arthur v. Schendel: *De zwerver verdwaald* o.a.
Dr. J. Prinsen weidt er eenige bladzijden over uit in zijn: *Oude en nieuwe historische romans in Nederland* (Uitgave: A. W. Sijthoff Uitg.-Mij., Leiden),

113. *B. S. te Gr.* Met de werken van Paul Féval in 't Fransch moet U de volgende reserve in acht nemen: hij heeft vóór zijn bekeering verschillende romans geschreven, die niet in katholieke bibliotheken thuis hooren, bijvoorbeeld die verschenen zijn in de editie Fayard.
Later heeft hij ze herzien en heruitgegeven bij de Librairie catholique Palmé en ook bij Ollendorff. Deze kunnen aan ieder in handen worden gegeven: sommige ervan zijn buitengewoon mooi o.a.: *Les merveilles du Mont Saint-Michel.*

114. *F. B. te D.* Voor zoover ons bekend, is van vermeld boekje: *Der Schatz der Mohrin* nog geen Nederlandsche uitgave verschenen.

WILTON-METRO-GOLDWYN
DAMRAK 49 = Telefoon 49949 = AMSTERDAM
HET BESTE DAT DE FILMINDUSTRIE BIEDT
BEN HUR.

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 — **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

R. K. JEUGDBIBLIOTHEEK
Uitgave Van Putten en Oortmeijer, Alkmaar

In deze serie zijn de navolgende boeken verschenen, welke met onverdeeld schitterende recensies de lezende jeugd worden aanbevolen; leeftijd 10-16 jaar.
De Erfgenaam door *Cecilia*.
Aranka door *Cecilia*.
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg*.
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits*.
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia*.
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen*.
Blanke wegwijzers door *Cecilia*.
John, Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz*.
Alle boeken zijn door den Keurraad goedgekeurd.
PRIJS PER DEEL f 1.25. Gebonden f 2.00.
Per abonnement van 12 deelen f 12.00 en f 20.00.

Zoo juist verscheen:
De sociale beteekenis van de Amusements-Literatuur
door Dr. P. H. RITTER Jr.
Prijs . . . . . f 1.25.

In deze lezenswaardige brochure wordt het vooze, het onwerkelijke der tegenwoordige ontspanningslectuur treffend uiteengezet.
Boekzaal der geheele wereld.

G. J. A. RUYS UITGEVERS-Mij., ZEIST
Telephoon No. 52. Postrekening No. 117346

UITG/Mij LINDENBAUM & Co., A'DAM

Verschenen:
Berrington's Practische Taalboekjes
Holl.-Engelsch
Holl.-Duitsch
Holl.-Fransch.
PRIJS 35 CENT.

Onmisbaar bij den omgang met vreemdelingen. Men leert zonder leeraar slechts datgene wat men voor zijn eigen beroep of bedrijf noodig heeft. Alom verkrijgbaar bij den boekhandel.

1 De Kellner
2 De Spoorwegbeambte
3 De Politieagent
4 De Taxichauffeur
5 De Bankbediende
6 De Radiohandelaar
7 De Bloemist
8 De Kantoorbediende
9 De Rijwielhandelaar
10 De Banketbakker
11 De Poelier
12 De Groentehandelaar
13 De Fruithandelaar
14 De Vischhandelaar
15 De Slager
16 De Winkelier in heerenmodes
17 De Kleermaker
18 De Modiste
19 De Manufacturier
20 De Sigarenwinkelier
21 De Kruidenier
22 De Boekhandelaar
23 De Schoenwinkelier
24 De Drogist
25 De Handelaar in Muziekinstrumenten
26 De Horlogemaker
27 De Goudsmid en Juwelier
28 De Kapper
29 De Tramconducteur
30 De Postbeambte

VOOR FIJNE LEDERWAREN EN REISKOFFERS HET ADRES

BONNIER

RIJNSTRAAT 68 - Telef. 2493

ARNHEM

Jus de Calabre
(drop) onverbeterlijk tegen den hoest.
CONFISERIE INSULINDE
ST. JORISSTR. 14-14a
Tel. 1494 - NIJMEGEN

Artistiek Drukwerk
levert U
Drukkerij
Henri Bergmans & Cie
Tilburg

Geldersche Stoom-Wasch- en Natuurbleekerij
„DE NIJVERHEID"
FIRMA H. W. VAN NOREL
EPE (Gelderland)

Coöp. Stoomzuivelfabriek „Heeze Leende"
HEEZE.
Prima Roomboter met rijksmerk.
Telefoon 10

PETIT & FRITSEN
KLOKKENGIETERS
AARLE-RIXTEL (N.Br.)

JOH. J. VEDER
34 Leuvehaven - Rotterdam
Afd. Levensmiddelen
ROOMBOTER
tegen concurr. prijzen.

Courantenknipsels.

Wilt U weten en verzamelen, wat in de geheele Nederlandsche Pers voorkomt over het onderwerp waarin U belang stelt, abonneert U dan bij het Bureau voor Persberichten en Inlichtingen:

„De Residentie",

Egelantierstraat 75 — 's Gravenhage
Telefoon M. 5400

ONFEILBAAR MIDDEL TEGEN SUIKERZIEKTE.
INDISCHE MEDICIJNEN
Verkrijgbaar bij G. A. RöRINK,
Berg-en-Dalscheweg No. 353 NIJMEGEN

KONINKLIJKE HOFBAKKERIJ
ANT. WANDERS - ARNHEM (A° 1815)
Steenstr. 83a, Tel. 875. Jansstr. 5a, Tel. 498
Banketbakkerij in den uitgebreiden zin.

In elken Boekhandel verkrijgbaar. **Boeiend van het begin tot het einde.**

Clarence E. Mulford's beroemde **bar-20 novels** verschijnen onder den algemeenen titel van

J. T. Swartsenburg's Cowboy-serie

Hiervan verschenen: **CASSIDY KOMT — HET WEESKIND — DE COWBOY-BROEDERS — MANNETJESPUTTERS — BUCK PETERS IN HET WESTEN — JOHNY NELSON EN DE VEEDIEVEN**

Prijs per deel ingenaaid f 1.75 - gebonden f 2.50.

De werken van Clarence E. Mulford geven een geheel ander beeld van het „Wilde" Zuid-Westen der Vereenigde Staten uit de tweede helft der negentiende eeuw, dan de meeste andere romans, die over deze streken van dien tijd handelen. Zonder twijfel spelen ook de „avonturen" in deze Cowboy-Serie een groote rol, doch hoe geweldig deze ook vaak zijn, nimmer overschrijden zij de grenzen van het mogelijke en het logische. Voor het grootste gedeelte zijn zij ook inderdaad op feiten gebaseerd, terwijl in het bijzonder aard en karakter der toenmalige bewoners der veestreken onvervalscht zijn weergegeven. De lezer krijgt door deze werken een zuiveren indruk van het toenmalige leven in het „Wilde Westen". Als in het voorbijgaan geeft de schrijver zeer vele interessante bijzonderheden over land en volk, waarbij wel de teekening der verschillende, gedeeltelijk thans nog levende Indianenstammen zeer opmerkelijk is. Idealiseerende romantiek is Mulford vreemd; hij heeft voor zijne werken degelijke betrouwbare historische bronnen geraadpleegd en is er schitterend in geslaagd in zijn verhalen het oude Westen inderdaad te doen herleven.

Wij vertrouwen met deze serie Cowboy-verhalen onzen Nederlandschen lezers een reeks boeken te hebben aangeboden even spannend en onderhoudend als wetenswaardig en degelijk.

DE UITGEVER.

J. T. SWARTSENBURG - ZEIST

Uitgebreide Catalogus op aanvrage gratis verkrijgbaar.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg

Het Christelijk Getuigenis der Catacomben

door F. HENDRICHS, S.J.

Een prachtwerk van 320 bladzijden, groot formaat op prima kunstdruk. Het bevat 295 grootere en kleine gravures naar origineele foto's van stukken der Catacomben. Het boek kost in soliden prachtband bij inzending van nevenstaande bestelbon slechts **f 4 75** en is verkrijgbaar in iederen boekhandel, alsmede bij

Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BESTELBON.

Inzenden onder open couvert als drukwerk.

Mijne Heeren,

Naar aanleiding van de advertentie in **Boekzaal der geheele wereld**, gelieve U mij te zenden voor rekening een gebonden exemplaar van F. HENDRICHS S.J.

Het Christelijk Getuigenis der Catacomben.

Voornaam en naam:

Straat en huisnummer:

Stad en datum:

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

HET GODSDIENSTIG LEVEN

Onderrichtingen, raadgevingen en gebeden voor ontwikkelde Katholieken, naar het Duitsch van **Tilmann-Pesch S.J.** omgewerkt door **R. v. Oppenraay S.J.**

Dit prachtboekje, waarvan het 11e duizendtal verscheen, bevat een schat van onderrichtingen, raadgevingen en vele liturgische en andere gebeden

Prijs in lederen band **f 3.25**
In linnen band. . . **f 1.75**

Verkrijgbaar bij den Uitgever:

H. J. DIEBEN - LEIDEN.

Voor verzorgde uitgave en Catalogussen wendt U tot de Firma

V. VAN DIEREN & Co.

BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
— EIGEN BOEKBINDERIJ —

27, Venusstraat - ANTWERPEN

Huis gesticht in 1842.

Zooeven verschenen:

VRAGEN EN ANTWOORDEN
voor
ZIEKENVERPLEGENDEN
door Zr. J. VAN DEN BOS
In linnen band f 2.40.

EEN HYPERMODERN GELUID IN DE WERELD VAN DEN ISLAM
door Dr. L. DE VRIES . . . . **f 3.00**

Uitgave N.V. v/h. E. J. BRILL, LEIDEN

„DE KAASHANDEL"
C. G. la Poutré
Amsterd. Straatweg 170
UTRECHT
Tel. 12955 Gironummer 6749

Het adres voor Kloosters en Gestichten.
Vraagt prijscourant.
Fijnste kwaliteiten.
Laagste prijzen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST. LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Gebruikt voor het inleggen van eieren
WATERGLAS of GARANTOL
Verkrijgbaar bij
Firma Wed. G. F. Schott
Drogisterij Telefoon 1497
Lange Hezelstr. NIJMEGEN.

Electr. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT
IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. F. Smits-Salters
Vuchterstr. 122, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

J. BOER - KAASMARKT 11-17 ROTTERDAM
SPECIAAL ADRES VOOR SOLIEDE
HUIS-, SALON- EN SLAAPKAMER AMEUBLEMENTEN

JOS. TONINO - ARCHITECT
Oude Vest 26 BREDA Telef. 1097
Kerk-, Klooster- en Villabouw.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Die Aszetik

des

hl. Alfons Maria von Liguori

im Licht der Lehre vom geistlichen Leben in alter und neuer Zeit.

von P. Dr. KARL KEUSCH C.Ss.R.

mit einem Titelbild des Heiligen.

2. und 3. Aufl. XL und 407 Seiten. 8°.
Geb. in Ganzl. M. 11.50. in Halbfranz M. 13.—

Durch seines Vollkommenheitsleben will der hl. Alfons auch auf dem Gebiete des Aszese uns Führer sein. Um so erfreulicher ist es, dass wir durch das vorliegende Werk auch mit dem ganzen Werden des Aszetik des Heiligen vertraut gemacht werden und auf dem Untergrunde seiner Schriften unwillkürlich auch seine ganze Persönlichkeit, die Verkörperung seines Lebens plastisch schauen.

Bonifacius-Druckerei, Paderborn (Deutschl.)

Zu beziehen durch alle Buchhandlungen.

Der heilige Pfarrer von Ars

Joh. Bapt. Maria Vianney

VON P. JOH. JANSSEN S.V.D.

Neu bearbeitet von Pfarrer FR. X. KERER

14 TAUSEND.
296 SEITEN MIT ILLUSTRATIONEN
LEINENBAND . . 2.40 GULDEN

Das Buch schildert uns das Leben und Wirken eines schlichten Landpfarrers. Wie er in schwierigen und hoffnungslosen Zeiten eine tief daniederliegende Gemeinde und viele andere Verirrte wieder zum praktischen Leben zurückführte, ist sehr anschaulich dargestellt.
Desshalb eignet es sich ganz vorzüglich als Geschenkwerk für Priester und Priestertumskandidaten. Aber auch alle Katholiken werden das Buch mit grossem Nutzen lesen und vor allem auch erkennen welch ein Segen fromme Priester sind.
Der zweite Teil enthält die Katechesen und Predigten Vianneys und im Anhang finden wir einen kurzen Lebensabriss der heiligen Philomena, der Lieblingsheiligen des Pfarrers von Ars.

Drukkerij v. h. Missiehuis Steil bij Tegelen

Verlag Ferdinand Schöningh, Paderborn

Rephaim, Die vorgeschichtliche Kultur Palästinas und Phöniziens
Archäologische und religionsgeschichtliche Studien Von Prof. Dr. **Paul Karge**, 2 Aufl. XV. 753 S. Lex. 8°. Mit 67 Abbildungen und einer Karte. M. 30.—, geb. in Halbleder M. 35.—.

Die Clausula de unctione Pippini eine Fälschung aus d. J. 880
Eine quellenkritische Studie. Von Univ.-Prof. **Max Buchner**. VIII, 76 S. gr. 8°. M. 5.—.

Geologie Westfalens u. der angrenzenden Gebiete
Von Prof. Dr. **Th. Wegner**. 2. Auflage. XII u. 500 S. mit 244 Abbild. im Text u. 1 Taf. M. 18.—, geb. M. 21.— .

Sprachlicher Bedeutungswandel bei Tertullian
Ein Beitrag zum Studium der christlichen Sondersprache. Von **Dr. St. W. J. Teeuwen**. XVI, 147 Seiten. gr. 8°. M. 8.—.

Die Rechtstitel und Regierungsprogramme auf römischen Kaisermünzen.
(von Cäsar bis Severus). Von **Dr. Otto Schulz**, Prof. a. d. Univ. Leipzig. 124 S. gr. 8°. M. 6.—.

Jesus und die soziale Frage
Ein Beitrag zur Leben-Jesu-Forschung und zur Geschichte der Karitas. Von **Dr. Alph. Steinmann**, Univ.-Prof. 2., neubearbeitete Aufl. VII. 296 S. gr. 8°. GM. 6.60, geb. GM. 8.40.

B. Kühlen - M. Gladbach

Uitgever en Drukker van den Heiligen Apostolischen Stoel

beveelt zijn

Geschiedenis der Christelijke Kunst in Monographieën

aan.

Zoo juist verschenen:

H. Franciscus v. Assisië in kunst en legende

van P. BEDA KLEINSCHMIDT O.F.M.

in linnen band f 6.—.

Groote keuze in: **Kunst- en Devotie-Literatuur, Heiligenplaten**, klein en groot formaat, **Communie-Souvenirs, Congregatie-diploma's, Canontafelen etc. etc.**
In elken Katholieken Boekhandel verkrijgbaar.

Alle soorten extra-aanmaak.

Specialiteit in Reclame-Drukwerken

Offertes staan ten dienste zonder verbinding.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Uw Hoofdhuid
wordt vrij van roos en Uw haar wordt zacht en glanzend als ge des morgens Uw haar inwrijft met een weinig
PUROL
Tube 80 ct
Doos 30-60-90 ct

Abonneert U op
Het Amusante Weekblad
f 2.85 p. halfj. franco p. p.
Een premie roman gratis.
INDUSTRIESTR. 1
TILBURG

H. G. Ruhe - Amsterdam
Marnixstraat 258-260 — Telefoon 32746
Levert speciaal
aan Kloosters en andere Inrichtingen
Aardappelen, Groenten en Fruit
tegen concurreerende prijzen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„St. Oda"
St. OEDENRODE
Eerste Kwaliteit
Roomboter met Rijksmerk
SPECIALE CONDITIES
VOOR
KLOOSTERS en GESTICHTEN

Patronen?
PEREBOOM!
Rozengracht 236
AMSTERDAM.

TIMMERFABRIEK „DE MARK"
JACQ. VAN GROENENDAEL
BREDA
Alle Timmerwerken, speciaal in Eikenhout
Kerkbanken — Kerkstoelen
Amerikaansche Schoolbanken,
Telramen, enz.

ABONNEERT U OP
Tijdschrift voor Taal en Letteren
Per jaar f 7.50.
Tijdschrift voor Zielkunde en Opvoedingsleer
Per jaar f 8.75.
Vraagt gratis proefnummers bij de uitgevers
Drukkerij Henri Bergmans & Co., Langestraat 35, Tilburg

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895. Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde.
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

VERSCHENEN:
P. Hilarion Thans
O. F. M.
ONDER DE WOLK
f 0.70.
PASSIEBLOEMEN
f 0.60.
Alleenverkoop voor Nederland bij
ADR. M. KLEMANN
Boekverkooper
Broerenstraat 31, Arnhem

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

De Vetten's Boterbiesjes
ROTTERDAM.
GESTICHTEN EN PENSIONATEN
SPECIALE CONDITIES.

ROL- EN PRUIMTABAKSFABRIEK
JOS GAFÉ, BEEK bij Maastricht
Gebruikt uitsluitend Gafé's onovertroffen pruimrollen en pruimtabakken

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Zoo juist verschenen:

BEKNOPTE FRANSCHE SPRAAKKUNST

VOOR ROOMSCH-KATHOLIEKE SCHOLEN

door

L. BOT

Hoofd Roomsch-Katholieke M.U.L.O-school en Leeraar M.O. te Apeldoorn

en C. J. UITERWAAL

Onderwijzer aan de St. Willibrordus M. U. L. O.-school en Leeraar M. O. te Utrecht.

EERSTE DEEL

Prijs, ing. f1,20 - geb. f1,40

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K | UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. | K

Gallia - Germania Britannia

C. L. de Liefde - GALLIA

Leerboek van de Fransche Taal voor H.B.S., Gymnasia, Kweek- en Normaalscholen en U.L.O.
3 deelen á f1.90. Woordenlijsten bij Gallia f0.45.
Wij kunnen deze methode van harte aanbevelen.
De Vacature.

Drs. G. G. v. d. Andel - GERMANIA

Leerboek der Duitsche Taal.
DEEL I f2.40 DEEL II f2.40
..... kan eveneens warm worden aanbevolen.
Spiegel van Handel en Wandel.

Dr. H. G. de Maar - BRITANNIA

Leerboek der Engelsche Taal.

THE BRITANNIA PRIMER	f 1.95
BRITTANIA I, 6e druk	„ 2.90
BRITTANIA II, 3e druk	„ 3.25
Woordenlijsten bij	
THE BRITANNIA PRIMER	f 0.60
BRITANNIA I, 4e druk	„ 0.65
BRITANNIA II, 3e druk	„ 0.65

Dit zijn de 3 methoden voor het onderwijs in de moderne talen. Alle zijn rijk geïllustreerd.

K K

E. Philips Oppenheim

Millionair tegen wil en dank - Buiten de partijen - Een geheim - Een verrassend oordeel - Een politiek complot - Gouden ketenen - Afgodsbeelden - De weg tot geluk - Een liefdes-intrige - Mysterie - Diplomaten

In Engeland worden deze boeken bij duizenden verkocht Niet ten onrechte noemt men Oppenheim daar „The Prince- of Story-Tellers".

De prijs dezer werken is ingen. **f 1.—**, gebonden **f 1.50.**

De ingenaaide zoowel als de gebonden exemplaren zijn voorzien van een fraai drie-kleurendruk stofomslag.

Verkrijgbaar in den Boekhandel.

A. W. Bruna & Zoon's Uitg. Mij.
UTRECHT.

Das Neue Testament

in der Übertragung von

Univ.-Prof. Dr. Tillmann, Bonn.

1. Teil: Evangelien und Apostelgeschichte, 430 S., 8⁰, Halbleinwand, mit 8 Vierfarbendrucken, authentische Übertragung; 63 S. Anmerkungen, Preis 3.— M.

2. Teil: Apostelbriefe und Geheime Offenbarung, 335 S., 8⁰, Halbleinenband wie 1. Teil, mit 5 Vierfarbendrucken und einer Landkarte, authentische Übertragung; 65 S. Anmerkungen, Preis 3.— M.

Verlag der Buchgemeinde, Bonn.

Das Neue Testament, Teil I und II wird nur an Mitglieder der Buchgemeinde geliefert.

Nähere Auskunft und Prospecte durch den

Boekzaal der geheele Wereld
TILBURG.

Al uwe boeken en bladen levert U het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ▫ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ▫ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ▫ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO

UITGEGEVEN IN OVERLEG MET EN ONDER AANBEVELING VAN DEN
—— BOND VAN R K. OPENBARE LEESZALEN EN BOEKERIJEN ——

1927 — 15 JUNI-AFLEVERING — 12
— 17½ CENT —

INHOUD:

Godsdienst en Apologie . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Latijn
Romans en Ontspanningslectuur . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Dichtwerken . . . . Nederlandsch
Tooneel . . . . Nederlandsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Geschiedenis . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Land- en Volkenkunde. . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Sociale en Aanverwante Wetenschap . . . . Nederlandsch, Duitsch
Leerboeken. . . . .

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen Rozen, Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

C. Schouten-Wouters
Lange Hezelstraat 46 — NIJMEGEN
is uw adres voor Kaas, Visch, Groenten en Fruit.

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

N.V. Hyg. Melkinrichting en Zuivelfabriek „Driebergen”

Buntlaan 16 DRIEBERGEN Telefoon 735

Prima Melk en Melkproducten

GROSSIERDERIJ „B O S C O”
Alle bekende merken SIGAREN, SIGARETTEN en TABAK
KOFFIE en THEE. GROOT EN KLEINHANDEL
L. HEZELSTRAAT 77 — NIJMEGEN

Moderne Stoom Wasch- & Strijkinrichting
A. L. DUIJN & Zoon
Telefoon Interc. 11053 HAARLEM Opgericht 1854

R. K. JEUGDBIBLIOTHEEK
Uitgave Van Putten en Oortmeijer, Alkmaar
In deze serie zijn de navolgende boeken verschenen, welke met onverdeeld schitterende recensies de lezende jeugd worden aanbevolen; leeftijd 10-16 jaar.
De Erfgenaam door *Cecilia.*
Aranka door *Cecilia.*
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg.*
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits.*
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia.*
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen.*
Blanke wegwijzers door *Cecilia.*
John, Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz.*
Alle boeken zijn door den Keurraad goedgekeurd.
PRIJS PER DEEL f 1.25. Gebonden f 2.00.
Per abonnement van 12 deelen f 12.00 en f 20.00.

Abonneert U op
„WIJ”
Katholiek Maandblad
Abonnementsprijs
2.50 gld. per jaar
12 afleveringen van 32 pag. op opdikkend papier gedrukt.
Proefnummer kosteloos.
ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG

DRIE ROMANS
voor één daalder
Dora Musbach:
HET GEHEIM
Marie Metz-Koning:
WINNIE
Therèse v. Arendsberg:
OP SLOTENBURG
verzendt franco per post na ontvangst van f 1.50 (Postrekening No. 30120) de Uitgever
G. J. Slothouwer,
Amersfoort.

GEEN BETERE DAN:
Utermöhlen's
Verbandstoffen
Zij munten uit door uitstekende kwaliteit en volkomen betrouwbaarheid. Elke verpakking draagt ons gedeponeerd fabrieksmerk.
KON. FABR. VAN VERBANDSTOFFEN
N. V. v. h. UTERMÖHLEN & Co.
AMSTERDAM.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

VERSCHENEN:

P. Hilarion Thans
O. F. M.

ONDER DE WOLK
f 0.70.

PASSIEBLOEMEN
f 0.60.

Alleenverkoop voor Nederland bij
ADR. M. KLEMANN
Boekverkooper
Broerenstraat 31, Arnhem

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST. LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Gebr. v. Roosmalen
Edelsmederij van Kerkelijke Kunst en Altaarbouw
Oosterkade 21 - UTRECHT
Tel. 12861.

H. G. Ruhe - Amsterdam
Marnixstraat 258-260 — Telefoon 32746
Levert speciaal
aan Kloosters en andere Inrichtingen
Aardappelen, Groenten en Fruit
tegen concurreerende prijzen.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN
CENTRALE ARNHEM
HET ADRES VOOR ALLE INRICHTINGEN
VRAAGT PRIJS OF MONSTERS

Royal Crown Ducal Store
Nobelstraat 1B - Utrecht
Specialiteit in Engelsche Eet-, Thee- en Ontbijtserviezen, waarvan alle onderdeelen kunnen worden nageleverd.

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

VRAAGT PRIJS NEEMT PROEF
STOOMWASSCHERIJ
„DE LELIE"
RATH & Co - VEGHEL
SPECIAAL TARIEF VOOR KLOOSTERS EN GESTICHTEN

Handel in alle soorten
Riviergrint - Zand - Ballast, enz.
Transport van Meubelen
tegen concurreerende prijzen.
Beveelt zich beleefd aan
J. P. Peters - Nijmegen
Bottelstraat 19 en 66 — Telefoon 2444

Gooische Muziekschool
Lindenlaan 2a - BUSSUM - Directeur C. Tolk
Opgericht 1882
Opleiding voor dilettanten, zoowel als voor vakmusici

Rund-, Kalfs- en Varkensslachterij
W. H. Neerincx voorheen RUYS
BEMUURDE WEERD O.Z. 7 - Telef. 10364 - UTRECHT
Specialiteit in FIJNE VLEESCHWAREN.

WASCHINRICHTING „SLOTERDIJK"
UW ADRES VAN VERTROUWEN. GEVESTIGD SEDERT 1898
PER KILO 24 CENT
Opgemaakt tarief op aanvrage. Boorden 7 c. Overhemden 25 c.
Aanbevelend, G. DE WIT, SLOTERDIJK 251D

MELKERIJ „MAAS & WAAL"
Handel in Melk en Melkproducten
GRAAFSCHEWEG 183 NIJMEGEN
Levert U prima Gepasteuriseerde Melk en alle Melkproducten die dagelijks versch aan huis worden bezorgd.
BOTER — KAAS — EIEREN

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Natuurgeneeswijze

Verschenen is een keurige handleiding
voor de praktische oepassing in eigen kring:

Physische Therapie

door Dr. J. C. MOM

Populair-wetenschappelijk Handboek, omvattende 368 bladzijden met 87 speciaal-vervaardigde foto's.

Compleet in keurigen band f4.90

Boekencatalogus op aanvraag gratis in den Boekhandel en bij de Uitgevers

La Rivière & Voorhoeve, Zwolle, Postgiro 8419

GARAGE CENTRAAL
C. VAN DONGEN-JONKERS, — BREDA
WILHELMINASINGEL 46, Telefoon 732
De meest Luxe Verhuurinrichting hier ter stede.
Stallen, repareeren en onderhouden.
Garage dag en nacht geopend.

HERMAN KROES & ZOON
ARCHITECTEN
AMERSFOORT

Zaadhandel Wed. H. v. d. Bogaard
NIJMEGEN, Molenstr. 1, Gevestigd 1870
Kloosters en Gestichten extra kortingen

Stoomwasscherij „Rijnoord" te Odijk.
Dames! Doet uw voordeel, en laat uw *wasch* behandelen door *ons* en U zult tevreden zijn. Zeer billijke tarieven. *W. van Setten, Odijk.*

N. V. G. HOUWELING
MINERAALWATERFABRIEK
Handel in Bieren, Wijnen, Likeuren en Gedistilleerd.
HAAGDIJK 137 BREDA. TEL. 580

STOOMEN VERVEN
Op verlangen Stoom- en Rouwgoederen met 1x24 uur.
Stoomververij en Chemische Wasscherij P. DE BOER
Muntweg 20-49 — BUSSUM — Telefoon 1061

DE GECOMBINEERDE ROOMBOTERFABRIEKEN
GOOILAND DE HOOP
NAARDEN BLARICUM
Neemt proef met onze prima YOGHURT
25 cent per halve-liter-flesch.

Gebrs. Vermeijlen — Eindhoven
St. Lambertusstraat 16 Telef. 314
Aannemers van Terrazzo-, Mozaïek- Beton- en Gewapendbetonwerken - Speciaal adres voor HOUTGRANIETVLOEREN - Traptreden - Gootsteenen.

MAISON KASTROP
MODE-INSTITUUT VOOR KNIPPATRONEN NAAR MAAT.
in ieder gewenscht model. Onberispelijk vallende coupes.
Club- en Privaatlessen in patroonteekenen naaien en handwerken
BUSSUMMERSTRAAT 46 — HILVERSUM

FIRMA D. BRANDSMA — HILVERSUM
Vernikkel-inrichting, Verkoperen, Bronzen, Emailleeren enz.
GROEST 82a TEL. 1642
Opmaken van kerk- en andere ornamenten.

STOOMWASSCHERIJ „OUDENRIJN"
C. DE RIJK, Merwedekanaal 5, Tel. No. 10707
UTRECHT

Electr. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT
IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. F. Smits-Sallers
Vuchterstr. 122, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

Gebruikt voor het inleggen van eieren
WATERGLAS of GARANTOL
Verkrijgbaar bij
Firma Wed. G. F. Schott
Drogisterij Telefoon 1497
Lange Hezelstr. NIJMEGEN.

JOH. J. VEDER
34 Leuvehaven - Rotterdam
Afd. Levensmiddelen
ROOMBOTER
tegen concurr. prijzen.

Bloemenmagazijn
„OUDWIJK"
G. E. Hoenderdaal
Oudwijkerveldstr. 114, Utrecht
Bloemwerken, Losse Bloemen
Kamerplanten,
Aanleg en onderhoud van Tuinen.

Fabrikaat:
N.V. JORDAENS' Sigarenfabrieken
v.h. F. v. Gardinge & Co.
EINDHOVEN.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Boekennieuws.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

Philip Mauro, 3264
REDE EN OPENBARING. Vertaald door Nellie. *J.N. Voorhoeve, Den Haag,* 2e druk. 1926. (19 × 13) 99 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.60.

Het boekje is van protestanschen huize en wel met een speciaal cachet van het Engelsch Protestantisme. Het wil aantoonen, dat „het rechte gebruik der menschelijke Rede den redeneerder onvermijdelijk zal brengen tot de onvoorwaardelijke aanneming der openbaring". In zooverre is het eigenlijk niets protestantsch, maar katholiek. Daarom kan het mits met de noodige kritiek door beiden met vrucht gelezen worden.

G. Vrijmoed, O. F. M.

FRANSCH.

Victor Marchal C.s.s.R. 3265.
COEUR A COEUR AVEC LE BON DIEU. *Pierre Téqui, Paris* 6, 1926. (19 × 12) 175 blz. ing. Ffr. 5.—.

In den vorm van samenspraken geeft dit boekje een verklaring van de wijze, waarop het inwendig gebed kan beoefend worden, van den laagsten graad, het vasthouden van een goede gedachte uit de Zondagsche preek tot den hoogsten, welken de mensch met eigen kracht bereiken kan: het gebed van enkelvoudigheid.
In een aanhangsel behandelt de schr. eenige kwesties het mystiek gebed en het mystieke leven betreffend. Hij doet het met denzelfden eenvoud, waarmede hij zijn geheele boekje heeft geschreven Die eenvoud komt van een helder inzicht en een kalm gemoed; twee dingen altijd van waarde, maar heel bizonder als het gaat over vraagstukken van de mystieke theologie.

M. Lamers, O.F.M.

DUITSCH.

Dietrich von Hildebrand, 3266.
REINHEIT UND JUNGFRÄULICHKEIT. *Oratoriums-Verlag, München,* 1927. (17.5 × 15) VI-202 blz. geb. M. 5.50.

Dietrich von Hildebrand, die een scherpzinnig geleerde is, geeft voor ontwikkelde volwassenen een scherp omlijnde, nauwkeurig gepreciseerde, hooggestemde uiteenzetting van het *wezen* der kuischheid en maagdelijkheid. Om deze wezensanalyse groepeeren zich zijn diepe en verheven beschouwingen, waaruit de ware verhevenheid blijkt van den adel van 't huwelijk op christelijken grondslag en waaruit analoog geconcludeerd wordt tot den diepen zin van het Bruid-Christizijn.
Alleen de essentieele vraagstukken zijn in dit boek behandeld, en zoo zuiver en juist, dat men een veiligen gids daarin vindt, die den zieleleider vooral helpen zal, wanneer hij de beginselen hier aangegeven praktisch verwerkelijkt op paedagogisch-casuistisch terrein.

P. Constantinus, O. Cap.

Heinrich Mohr, 3267.
DAS HIMMELREICH AUF ERDEN. *Herder & Co, Freiburg i. Br.,* 1926. (17 × 11) VIII-252 blz. geb. M. 3.50.

De hier geboden schetsjes getuigen van groote belezen-en bereisdheid en geven den schrijver de gelegenheid de religieus-poëtische zijde van het Evangelie te belichten. Dit belet evenwel niet, dat er veel praktische raadgevingen voor het leven in te vinden zijn. Een boekje, niet om in een adem uit te lezen, maar om van tijd tot tijd ter hand te nemen.

J. Bemelmans.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

Dr. A. Decoene, 3268.
Dr. Fr. de Hovre,
RIJKER LICHT EN VASTER GRONDEN. *De Vlaamsche Boekenhalle, Leuven,* 1926. (19 × 15) XXIX—168 blz. ing. f 0.50.

Een collectie van een twintigtal goed gestyleerde diepgevoelde opstellen en toespraken over de opvoeding en 't onderwijs van 't Vlaamsche meisje. 't Zijn wel vaneen gescheide hoofdstukken, maar toch loopt er één groote hoofdgedachte doorheen; de eisch voor een echt godsdienstige opvoeding, die aanpast aan land en volk, waar 't meisje haar leven moet doorbrengen. De schrijvers beschouwen de Fransche Kostscholen in 't Vlaamsche land als de grootste ramp voor de meisjesopvoeding; 't is de verkrachting van de natuur en waar de natuur bedorven is, zal men geen aanknoopingspunten vinden voor de hoogere ideeën. Ieder vormings middel wil de Vlaamsche Kostschool voor haar leerlingen gebruiken, een diepe studie ook van 't Fransch in een tweetalig land, maar op de eerste plaats een natuurlijke en geleidelijke vorming van geest en hart. In een ander opstel dringen de schrijvers aan op de ontwikkeling van 't bovennatuurlijke leven als het beste behoeds-en vormingsmiddel voor het hart van 't meisje, omdat daar de steeds zielvernieuwende offerkracht gevonden wordt, waardoor de mensch zich wegschenkt en verliest in een hoog ideaal. Bezielend is de toespraak aan de meisjes van Vlaanderen over de opvoeding tot een ideaal, tot een krachtgedachte, die neerdaalde in ons gemoed en vleesch werd in ons vleesch. Ze roept de Vlaamsche meisjes op, om Christus te geven aan 't Vlaamsche volk, om de levensbeschouwing van het Evangelie te huldigen als grondslag van de Vlaamsche beschaving. Dit boek moet ook in Holland door alle opvoedsters, door alle leidsters van Kostscholen gelezen worden. Wij zitten niet in dezelfde lastig-hinderende belemmeringen als de schrijvers in Vlaanderen, maar die warme toespraken en opstellen wijzen toch op zooveel dat ook bij ons zijn volle waarde heeft.

P. van Luyk, S.J.

P. Gervasius, O.M. Cap., 3269.
BOVENNATUURLIJKE PAEDAGOGIE. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 2e druk: 1927. Opvoedkundige Brochurenreeks. (20.5 × 13.5) 64 blz. ing. f 0.70.

De tweede druk van deze brochure is weinig veranderd: veel Fransche citaten alleen werden vertaald, hier en daar werd een duidelijker term

ingevoerd. Ze viel in den smaak van onze Roomsche opvoeders. Zij zoeken op 't oogenblik een inniger,warmer geestelijk leven, om de zielen der kinderen te kunnen wijzen naar hun bovennatuurlijk levensdoel. Twee inleidende hoofdstukken verklaren de verhouding van onze opvoedkunde tot de theologie, de verhouding tusschen 't natuurlijke en 't bovennatuurlijke. Onze Roomsche paedagogie moet van de bovennatuurlijke waarheden doordrongen zijn, daardoor verlicht en gesteund worden, om 't kind voor den hemel te kunnen vormen. „Kinderleiding" zoo heeft Dr. E. Poppe eens gezegd, „is een bovennatuurlijk werk". Zeker de genade veronderstelt eerbied voor de natuurlijke wetten, natuurlijk eigenschappen: gewoonlijk werkt de genade niet, waar dat wordt verwaarloosd. Maar zij volmaakt pas geheel 't leven, heft het op tot een verdienstelijk leven voor den hemel. In het derde hoofdstuk wordt 't wezen van 't bovennatuurlijk leven verklaard. Veel stof is in die zes bladzijden behandeld. Dit is de kern van 't boekje en ons dunkt,dat hier wat meer verklaring had kunnen gegeven worden. Dan had men meer kunnen vertellen over de sententies van mystici en theologen, wier namen alleen worden aangehaald, wat verklaring van sommige schriftuurteksten, die voor oningewijden dikwijls zoo weinig zeggen. De drie laatste hoofdstukken verklaren de vruchten van 't bovennatuurlijk leven, de ontwikkeling door eigen werkdadigheid en door de H. Sacramenten.

Onze opvoeders moeten de waarheden van deze brochure zich goed eigen maken,ze bemediteerend vastzetten in hun geheel opvoedkundig werken, om dan op de geschikte oogenblikken tot de leerlingen in dien geest te spreken.

P. v. Luyk, S.J.

Prentice Mulford, 3270.
HET GEHEIM DES LEVENS. Vertaald uit het Engelsch. *Hollandia, Baarn,* 5e druk: 1926. (18×14) 211 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.

Waarschijnlijk wijl schr. de grondslagen van alle wijsbegeerte mist, nimmer geneeskunde heeft gestudeerd en hoegenaamd geen vorming of opleiding tot zielzorger heeft genoten, gaan zijn huiselijke raadgevingen er zoo diep in. Een bewonderaar zegt: Een man met eigen wijsbegeerte en eigen godsdienst.

Die eer is te groot. Het is geen kwaadaardig man, hij is gul met goeden raad, verdedigt aardige paradoxen, staat niet met twee beenen op den grond, heeft veel eerbied voor de Hoogste Macht, maar wij kunnen het voorloopig nog wel met Thomas van Kempen af.

J. Kramer.

Felix Ortt, 3271.
NIEUWE BESCHOUWINGEN OVER DEN DROOM EN DE DROOM-PSYCHE. *Seyffardt, Amsterdam,* 1927. (21.5×15.5) 70 blz. geb. f 1.60

Of deze vermeerdering van de reeds vrij omvangrijke moderne literatuur over den droom een aanwinst van beteekenis is?

Het wezen van den droom is tweeledig: het bestaat uit een physiologisch en een psychologisch element Wat het eerste betreft, legt Felix Ortt tegen de opvattingen van als gezaghebbend beschouwde schrijvers: Freud, Jelgersma e.a., bemerkingen in, die vaak niet ongegrond lijken; met name ten aanzien van den als steeds minimaal onderstelden tijdsduur van droombeelden, de gebieden, die zij al of niet kunnen raken, enz.

Psychologisch verkondigt Ortt stellingen, die voor den katholiek onaanvaardbaar zijn. Zijn geheele zienswijze berust nl. op de theorie van de pluraliteit der ziel. Daarmee hangen samen zijn begrippen van een vorig leven en van het toekomstig leven. Het laatst bedoelde ziet hij als een voortbestaan van de ziel, verstoken van vele faculteiten, die ze heeft tijdens haar menschelijk leven. „Op het beeldenspel, dat onze voortlevende ziel ons dan uit onze herinneringen zal voortooveren, zullen wij reageeren met de gevoelens, die aan ons karakter passen, en zoo zullen wij verkeeren in een subjectieve gevoelswereld van meer of minder geluk, die de godsdiensten aanduiden, als hemel, vagevuur of hel."

Het is duidelijk, dat wie op christelijk standpunt staat, zich niet kan stellen op het standpunt, waarvan Ortt bij zijn beschouwingen uitgaat.

Jac. P. van Term.

Dr. D. Snoeck-Henkemans, 3272.
Dr. J. Schoemaker,
Dr. A. de Vletter.
AAN ONZE JONGE MANNEN. *Hollandia, Baarn,* 3e druk: 1927. (20×13.5) IX-80 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.

Een duidelijke sexueele voorlichting, een flinke uitteekening der dreigende gevaren en krachtige aansporing tot zelfbeheersching en zelfrespect. Of alles, wat deze brochuurtjes voorhouden, aan iederen jongen moet uitgelegd worden, hangt van zeer veel omstandigheden af. Wij meenen dan ook, dat persoonlijke voorlichting meer 't doel zal bereiken, dan een gezamenlijke. De kracht der bovennatuurlijke genademiddelen plaatsen wij op de eerste plaats in die moeilijke jaren: we schatten die hooger dan inzicht in geheel 't zinnelijk wezen van den mensch en al de dreigende gevaren. Misschien kunnen we 't boekje, dat uit de practijk ontstaan is, door onze jongens laten lezen en dan alles nog eens van godsdienstig standpunt bespreken. Vooral de laatste brochure schijnt ons daar erg geschikt voor.

P. v. Luyk, S.J.

Dr. J. J. Westendorp Boerma, 3273.
JOHANNES VAN DEN BOSCH. Geïllustreerd. *P. Noordhoff, Groningen,* 1927. (25×16) XVI-308 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.50.

Dit goed-gedocumenteerd boek geeft eerst een volledige levensschets van dezen socialen hervormer, wiens werkzaamheid vooral ligt in 't begin der 19de eeuw. Daarop volgt een beschouwing over den economischen toestand van Nederland, den omvang van 't pauperisme en de middelen, die werden aangewend om dien toestand te bestrijden. In 't derde hoofdstuk ligt de uiteenzetting over de oprichting der maatschappij van weldadigheid en de stichting van de koloniën Frederiksoord, Ommerschans, Veenhuizen. Aan 't slot wordt een overzicht gegeven over den toestand der maatschappij in 1827. 't Vierde hoofdstuk is gewijd aan de inrichting en bestuur der koloniën, de opvoeding, den godsdienst, de weeshuizen, landbouw etc. Daarop geeft 't vijfde hoofdstuk de lotgevallen der maatschappij tot 1927. Nu volgen een ontleding van de economische en sociale denk-

beelden van Van den Bosch, critiek op zijn werk, navolging in binnen en buitenland met een slotbeschouwing over 't karakter en werken van Van den Bosch. De schrijver vat aan 't einde der geschiedenis zijn meening over de koloniën der milddadigheid aldus samen: 't is een uitermate moeilijke en hachelijke onderneming om oneconomische menschen economisch te maken; dat een dergelijke onderneming wel kans van slagen heeft, maar geen geldelijke winst verwacht mag worden, juist omdat men minderwaardige arbeidskrachten bezigt: ten derde, dat buitengewoon veel afhangt van de persoonlijkheid van den leider. 't Is een hoogst-belangrijk boek, ingewerkt in 't historische milieu, waarin alles voorviel. Ofschoon 't streven van Van den Bosch hoogst lofwaardig en verdienstelijk was, had hij te veel 't oog op de materieele verbetering van de mensch. En toch moet een ernstig-zedelijke opheffing voorafgaan, eer men blijvende resultaten kan verwachten van welke maatregelen ook, zooals in den loop van deze feiten dikwijls genoeg aan 't licht komt.

P. van Luyk, S.J.

FRANSCH.

G. Malleville, 3274.
A MES AMIS LES JEUNES. Geïllustreerd. *Spes, Paris* 5, 1927. (18.5×11.5) XXVII-175 blz. ing. Ffr. 9.—.

Vijf verschillende opstellen, die toch een goed geheel vormen. Ze zijn geschreven om de jeugd voor te bereiden voor 't volle leven in de wereld. Behandeld zijn de reinheid, beroepsplichten, plichten tegenover 't vaderland, tegenover 't huisgezin en ten slotte de waarde en macht van 't bovennatuurlijk leven. Breed is alles besproken, met scherpte en theologische juistheid altijd in 't volle contact met 't werkelijke leven. Nooit verliest hij de algemeene beginselen uit 't oog, die tot leidraad moeten dienen, de eischen van God en van de Kerk, maar van den anderen kant plaatst hij alles zoo juist in 't milieu der realiteit.

P. van Luyk, S.J.

DUITSCH.

Dr. Linus Bopp, 3275.
DAS JUGENDALTER UND SEIN SINN. *Herder & Co., Freiburg i.Br.* 1926. (20×14.5) VIII-340 blz. ing. M. 6.—, geb. M. 7.50.

De grootste moeilijkheden der opvoeding liggen in den regel niet in de kinderjaren, niet in de schooljaren, maar in de puberteitsjaren, op 't oogenblik, dat geheel 't leven van 't kind zich keert. Op dat oogenblik, wanneer alles zich zoo nieuw, zoo geheimzinnig toont in 't leven, een sterke en juiste leiding te geven, is 't moeilijkste probleem in de opvoeding. De eerste vereischte echter om die vorming te kunnen geven, is 't begrijpen der jeugdproblemen, 't doorgronden van dat nieuwe leven. Er wordt in dit werk opheldering gegeven over de jeugdproblemen in Roomschen zin. De kring van deze vraagstukken is wijd en sluit veel quaesties in. Er moet gesproken worden over jeugd en godsdienst, jeugd en sport, jeugd en beroepskeuze, jeugd en sexueele voorlichting, de ontwikkeling der deugden en ondeugden in die jaren, over de moderne jeugdbeweging, haar voor- en nadeelen. Al die problemen worden hier wetenschappelijk uiteengezet, maar tevens is alles op de practijk berekend. De vrouwelijke jeugd wordt naast de mannelijke behandeld, de jeugd van 't platteland naast verschillende groepen van de moderne-stedelijke jeugd. Alles is wetenschappelijk bestudeerd en uitgewerkt, maar toch zoo, dat 't voor de practijk is berekend. Als ouders en opvoeders dit boek eens goed lazen, zouden ze zeker de opgroeiende jeugd anders beoordeelen en beter leiden. Er moest spoedig een Nederlandsche bewerking van dit werk verschijnen.

P. van Luyk, S.J.

LATIJN.

Josephus Hontheim, S.J., 3276.
THEODICEA. *Herder & Co., Freiburg i.Br.,* 1926. (19.5×12.5) VIII-323 blz. ing. M. 5.60, geb. M. 6.80.

Dit vriendelijke boekje is een compendium van de bekende uitgebreide theodicea naturalis van denzelfden auteur verschenen in 1893.

Het is misschien overbodig te zeggen, dat Hontheim geen aanhanger der thomistische, doch der molinistische school is.

Dr. B. A. Luyck, O.P.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Laurids Bruun, 3277.
OANDA. Vertaald uit het Zweedsch door R. E. Pleysier-Van Dam. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1926. (16.5×12.5) 347 blz. ing. f .1.50, geb. f 2.25.

Oanda komt het Licht — met een hoofdletter — brengen. Op 'n eiland opgevoed in een ideale, wereldonbewuste samenleving, wordt zij uit wereldverlangen naar Amerika getrokken — en daar ontgoochelt haar natuurlijk de werkelijkheid. 't Is er de donkerte van 't industrialisme. Dat moet kapot — dan kan komen het Licht. Zij maakt het kapot. Den industrieelen magnaat zelf wint ze door haar liefde voor haar liefde — en de wereld wordt er door verlost. Bravo!

— Bc — *A. v. Delft.*

Cyriel Buysse, 3278.
VAN ARME MENSCHEN. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 2e druk: 1926. (21×15.5) 205 blz. ing. f 2.90.

Tegen de Pallieter-vizie, die Vlaanderen ziet als Luilekkerland, „sappig" en „leutig", met oubollige smikkelaars als op 'n schilderij van Jordaens; tegenover de nadruk ook, die Gezelle, Sabbe... legden op de „Mystieke" neigingen in de Vlaamse volksziel, staan kunstenaars, die land en volk dáár begrijpen als b.v. Buysse. Waarom gelden die alleen als realisten? Want én de zin voor de stoffelike genoegens, én de drang naar 't z.g. mystieke, én de kommer óm dagelikse zorgen is werkelikheid, te eenzijdig belicht vaak, naar eigen aard en levensaanschouwing. In dit werk van Buysse trof ons soms iets van 'n neiging tot breder begrijpen en milder bekijken dan we van hem gewoon zijn, al blijft de sfeer triest en zijn z'n meeste figuren simpel en somber. Zuiver is ook 't medelijden, waarmee de schrijver z'n Vlaamse plattelanders, arme mensen naar lichaam en ziel in bescherming neemt tegenover hun onderdrukkers. In verband

hiermee kon ons de eerste dezer zes novellen zo biezonder bevallen. 't Is 't verhaal van Grueten Broos, werkman aan 'n suikerfabriek, voortgejaagd zwoegdier, die met 'n hongerige maag heeft gedronken,om z'n verdriet te vergeten. Tuis gekomen, slaat hij in 'n roes z'n moeder, waar hij zielsveel van houdt. Die daad blijft z'n hele verdere leven als 'n onafwendbare last op z'n geweten drukken en als 't oudje, weggeteerd van stil verdriet om die éne klap, hem 'n aardig spaarduitje nalaat, bezorgt hij haar 'n rijkelui's begrafenis en houdt niets voor zich, als 'n boete. 'n Lief, zacht meisje verzoent hem weer met 't leven. 'n Zeer gave psychologiese studie is ook „De Eenzame", 'n idioot, wiens ganse leven beheerst wordt door de loop der internationale treinen, die dageliks door z'n streek komen gerend, tot hij geheel uit 't lood geslagen wordt door 'n vreselik spoorwegongeluk. Wat wrange humor schuilt er in de schets „Op het kleine gehucht", waartegen we, om 'n andere reden, gematigd voorbehoud moeten maken.
— B — *Leo Fens.*

Ernest Claes, 3279.
WANNES RAPS. Geïllustreerd door Felix Timmermans. *P. N. van Kampen & Zn., Amsterdam,* 1927. (23×15) 120 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.
Dit is 't vlotte verhaal van Wannes Raps, een arme loebes uit 't land van Sichem „die meer drupkens gedronken, dan paternosters gelezen heeft." Het verhaal van een verlaten leven van stroopen en visschen, van drupkes verschalken en in 't schelf slapen, onbezorgd en zonder kommernis, alleen met nu en dan een triestig bivakkeeren in 't prison — een leven zonder kerkgang en vrome doening, dat eindigt op den Kerstnacht verzoend met God. Een boeiende vertelling in welig Vlaamsch.
— D — *M. M.*

Louis Couperus, 3280.
ANTIEK TOERISME. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 3e druk: 1927. (20×15.5) 221 blz. geb. f 2.90.
Zestien jaar geleden, toen deze roman uit Oud-Egypte van Louis Couperus verscheen, heeft de jeugd kunnen denken, dat de vaderlandsche romankunst begon te groeien naar internationale waarde. 't Was een verademing, iets anders te ruiken dan de mufheid van binnenhuisjes. Ook deed het goed iets anders te hooren dan alledaagsche praatjes, hoe vernuftig bedacht en knap uitgesponnen zij mochten wezen. Couperus had zichzelf overtroffen, dachten wij en alle twintigjarigen mét ons.
Een paar jaar heeft het boek onze genegenheid gehad. Nog geen liefde, maar toch wel een verwant gevoel. Genegenheid met een zekere bewondering.
Toen is de oorlog uitgebroken. Enkele bladzijden van *Antiek Toerisme* konden ons zelfs in den oorlogstijd nog boeien.
Nu de derde druk is uitgekomen, hebben wij het verhaal snel herlezen. Dit kan snel, want zeer diep is het niet. Dankt het hieraan misschien zijn lieve behoorlijkheid, — dat het zich beperkt tot den buitenkant der menschen en der dingen? Soms doet het denken aan de schilderijen van Alma Tadema. Een wereld openbaart deze roman niet. Nauwelijks een mensch met een ziel. Toch heeft het boek hoedanigheden die het nog lang in 't leven kunnen houden. Glans, schittering van beschrijving,zuiverheid van styleering, fijnheid van teekening en dan die paarlmoeren kleurtjes, waarvan Couperus het geheim bezat.
— Bc — *Vincent Cleerdin.*

Degé, 3281.
EERSTELINGEN. *L. J. Janssens & Zonen, Antwerpen,* 1927. (19×12.5) 92 blz. ing. f 1.25.
t Zijn zeven schetsjes en zowaar ook 'n „gedicht", onder de dreigende titel *Eerstelingen.* 't Ware hun beter, dat ze nooit geboren waren, deze grofgevoelde en slecht-geschreven dingskes. Hoe kon Degé 'n vroedmeester vinden in uitgever Janssens, nu 't predikaat „in eigen beheer" steeds vaker begint te getuigen van de huiver onzer uitgevers tegenover véél en véél beter werk?
— C — *Leo Fens.*

E. Franquinet, 3282.
MASKERAAD. *Cl. Goffin, Maastricht,* 1927. (21.5×15) 113 blz. f 1.50, geb. f 2.50.
Een vijftal mooie schetsen, deels humoristisch, deels ernstig, en altijd belangwekkend, niet het minst omdat de schrijver er mee bewijst, dat dialect niet enkel behoeft te dienen voor vroolijke vertellingen, doch zich even goed leent voor werk van letterkundige waarde. Want letterkundige waarde heeft dit boek zonder twijfel en ook als zoodanig is het welkom als alles, dat getuigt van een zelfbewust opbloeien van den gewestelijken volksaard. Voor Limburg is dit boek daarom een aanwinst te meer. Voor niet Limburgers een zeer genietbaar werk. Na lezing van een paar bladzijden, vrij gemakkelijk te verstaan.
— B — *Dr. D. Sassen.*

Anna van Gogh-Kaulbach, 3283.
ARTIS-LEVEN. Geïllustreerd door C. Eisenloeffel-Macdonald. *P. N. van Kampen & Zn., Amsterdam,* 1926. (21.5×15.5) 118 blz. ing. f 3.25, geb. f 4.25.
Het artis-leven in winter, lente, zomer en herfst wordt hier geschetst in een reeks scherpe en kleurige karakteristieken; de telkens varieerende indrukken en de schoonheden, aan ieder seizoen eigen, worden fijn omlijnd. De hoofdaandacht wordt steeds gewijd aan de kleurenpracht. waarmee God zijn schepselen heeft uitgedost; af en toe een klein psychologisch trekje, dat ons 't wezen der dieren onthult, of laat zien welke houding de bezoekers aannemen in het wonderland van Artis. Schrijfster houdt van heel deze wereld en wil ons leeren door te dringen in het naïeve maar zuivere en onomhulde gevoelsleven der dieren, waarbij zij een misschien te sterken nadruk legt op de saamhoorigheid tusschen mensch en dier, wat vooral blijkt in haar uitlatingen over de menschelijkheid van sommige apen.
— A — *H. Rongen.*

Ottokar Janetschek, 3284.
BEETHOVENS LEVENSROMAN. Vertaald uit het Duitsch door Mr. G. Keller. Geïllustreerd. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1927. (21×15) 296 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.
Een in de grondlijnen historisch juiste, in romanvorm gegoten levensgeschiedenis van Beethoven.

Op het „romantische" is zeer de nadruk gelegd, en beurtelings treden Therèse Brunswick en Guilietta Giucciardi op als „unsterbliche Geliebte." Het is wellicht de schuld van den vertaler, dat de stijl van het geheel ietwat ouderwetsch aandoet. Het gegeven is zeer populair behandeld.

— Bc — *Lou Lichtveld.*

Koenraad van Kessel, 3285

VEROVERINGSTOCHTEN. Geïllustreerd. *Paters der H.H. Harten, Ginneken,* 1927 (20×14) 319 blz. ing. f 1.—.

Het verhaal van de vier eerste geestelijke zonen van pater Pierre Coudrin, die in 1833 in Parijs besloten om een geheel onbekend volk te gaan bekeeren. Met de Sylphide begeven zij zich naar Valparaiso en trekken vandaar naar de eilanden groep, bekend onder den naam van Cambier-eilanden. Waren het niet zulke betrouwbare getuigen — want het boek is saamgesteld uit brieven dier pioniers — we zouden het bijna niet gelooven, dat zij in enkele jaren van die hel van zedeloosheid en afgoderij een paradijs hebben gemaakt. De bewerker heeft uit de brieven een aantrekkelijk, en daar waar hij spreekt van de wonderen der zee, gemaakt in koraalriffen en paarlen, een zelfs literair-bekoorlijk verhaal saamgesteld.

— B —

Peter B. Kyne, 3286.

DE UITKIJKPOST IN HET SAN DISMAS-WOUD. Vertaald uit het Engelsch door Betsy Kater. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1927. (21.5×15.5) 240 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Op dien uitkijkpost zit een meisje. Elke nieuwe boschwachter wordt behoorlijk gewaarschuwd voor dat meisje. Niet om hare moraliteit — 't is een ideaal kind — maar voor hare onweerstaanbaarheid. Tonij Gasland doorstaat de proef en wint — daarbij wint hij een betwiste en beloerde erflating van zijn meisje's oom. Verwikkeling brengt de verhouding van een ontsnapt gevangene, die door Gasland vrij wordt gepleit en de baan verder voor Gasland openlaat. Verwikkeling brengt ook nog een lang durende breed beschreven boschbrand, waarbij ook nog een omgekantelde auto met verplettende moeder en overlevend kindje verwikkeling moet brengen, die eigenlijk de clou wordt. Op z'n Amerikaansch. Voor rijpe lezers, om wille van de echtscheidings-theorie en minachting voor 't Christendom, dat „schijn" is.

— Bc — *A. v. Delft.*

Agnes Maas van der Moer, 3287.

PAN. *C. Morks, Dordrecht,* 1926. (19.5×13.5) 203 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.75.

Een boek zoo wulpsch, zoo gewild onzedelijk, en tegenover huwelijksheiligheid zoo brutaal, lazen wij zelden.

Een frivole schilder, die al vier, vijf slachtoffers heeft, wordt gelokt door een rijke weeuw, en boeleert met haar dochter en speelt overspel met een kasteeldame door wier minnaar hij wordt doodgeschoten. Zonder literaire bekoring.

— D — *A. v. Delft.*

Maria Melchers, 3288.

NAAR HUIS. *La Rivière & Voorhoeve, Zwolle,* 1927. (17×11) 222 blz. geb. f 1.50.

Wat een jong meisje doen kan om haar familie te steunen, zichzelf te vormen tot mensch en anderen te helpen, vertelt de schrijfster van dit boekje op vriendelijke, nu en dan weeke en overgevoelige manier. Waarom suikeren onze Oostelijke buren dergelijke verhalen zoo onmatig? De zedelijke strekking, vooral op jonge-meisjesharten gericht, wint het van den vorm.

— B — *Vincent Cleerdin.*

Mary Roberts Rinehart, 3289.

HAAR GROOTE AVONTUUR. Vertaald uit het Engelsch door A. Vuerhard-Berkhout. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1927. (20×13.5) 213 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Een Amerikaansche verloofde krijgt de bevlieging aan het IJzerfront „soep te gaan koken". Na de behoorlijke avontuurtjes belandt zij er, en nu wordt haar groot avontuur: de heldhaftige toewijding aan de arme soldaten, voor wie zij een engel wordt, en waardoor zij liefde wint van een, die niet genoemd mag worden, maar met den koning in heel familiaire relatie staat. Ook hij is een held. Maar als haar verloofde uit Amerika de „engel" terugroept en zij gaat, dan verzuimt hij een dag zijn plicht, om haar naar Engeland uitgeleide te doen. Hij kan het niet houden — en zij ook niet. Zij laat den Amerikaan in den steek en komt terug. En toen de verliefde held onverwacht opdook — vonden ze mekaar — maar de oorlog duurde voort...... en wat er van gekomen is? Vlot geschreven en zonder bedenkelijke passages.

— A — *A. v. Delft.*

Arthur Stringer, 3290.

DOOR DE WILDERNIS TOT GELUK. Vertaald uit het Engelsch door Mevr. M. Wuytiers. *J. W. Boissevain & Co., Haarlem,* 1926. (21×15.5) 228 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Clairie Endicott is een verwend dollarprinsesje. Haar vader wil haar redden uit het wufte en zwoele weeldeleven en neemt haar mede naar een zijner Noord-Amerikaansche ondernemingen, halverwege den Poolcirkel, waar zijn ingenieur Shomer Grimshaw de leiding heeft. Te Barrier Lake toont Clairie zich al terstond een eigenzinnig kind en drijft haar roekelooze sportzucht, zoover, dat ze zich in haar kano op een der gevaarlijkste plaatsen waagt van het meer. Ze wordt meegesleurd door de stroomversnellingen en in den nauwen hals van den Malign Canon gezogen. Shomer ziet het en volgt haar. Uren en uren sleept de stroom hen mede in sneltreinvaart en slaat ten slotte hun booten stuk. Moedernaakt en van alles beroofd, weten zij nauwelijks het veege lijf te redden. Zij bevinden zich in een onbewoonde, onbekende wereld en weldra is het hen duidelijk, dat zij van de beschaafde wereld zijn afgesneden. Shomer weet te zorgen voor vuur en voedsel, voor kleeding en onderdak. Hij weet zichzelf en zijn lotgenoote een soort primitieve welvaart te verschaffen; van het steenen tijdperk komen zij in het ijzeren tijdperk.

Hij maakt primitieve wapens ter verdediging en voor de jacht, meubels, werktuigen, klein huisraad, enz. Het blijkt ten slotte, dat zij elkander liefhebben, maar, ondanks heftigen strijd (die de schrijver wel wat erg uitspint) blijft Shomer het meisje respecteeren, totdat zij, na eindeloos wachten en zoeken besluiten te trouwen. Doch dan ontdekt hen, als een moderne Deux ex

machina, de vliegmachine van vader Endicott. De piloot vliegt zelfs terug om 'n predikant te halen en het huwelijk kan in tegenwoordigheid van den vader in optima forma worden voltrokken; bruid en bruidegom wenschen nu nog één maand in hun verlaten wereldje te blijven, voor zij naar de z.g. beschaafde wereld zullen terugkeeren. Het boek is 'n enkele maal wat gerekt, maar over 't algemeen boeiend en vlot geschreven.
— Bc — *M. v. M.*

Edgar Wallace, 3291.
DE RAADSELACHTIGE MAN. Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. H. G. Nahuys. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1927. (19.5×13.5) 259 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.80.

Uit een mengsel van dolken, vergif, boeien, revolvers, valluiken, geblindeerde auto's, kabeltelegrammen, radiotoestellen en koptelefoons is toch een hoogst spannend verhaal samengesteld. De raadselachtige majoor Amery, dien de lezer aanvankelijk beschouwt als het hoofd der opiumsmokkelaars, is de edele detective, die op het laatst met het door hem zoo ruw en uit de hoogte behandelde typistje trouwt en wat niemand had verwacht, de detective Bickerson blijkt de groote schurk, die al de moorden — en dat zijn er niet weinige — op zijn geweten heeft. Al is deze lectuur niet de verheffendste, voor hen, die door aanleg of leeftijd er niet toe geneigd zijn die stukjes na te bootsen, kan het toch een aardige ontspanning zijn; het geheel is onschuldig en de verwikkeling in het boek is kunstig.
— B — *J. Kramer.*

Gertie S. de Wentworth-James, 3292.
DE MANNENHAATSTER. Vertaald uit het Engelsch door Dicky Wafelbakker. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1926. (19.5×13.5) 240 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

Het spreekt van zelf, dat dit knap geschreven en ook knap vertaalde boek met zijn rake karakterteekening moet worden afgeraden, als men weet, dat de wufte danseres, Linda Henniman eerst na een hartstochtelijken omgang door haar minnaar wordt verlaten en belasterd en dat zij later na niet minder prikkelende tooneelen huwt met den muntmaniak, die haar eerst zou nemen als passe-temps, doch haar later na tal van verwikkelingen tot zijn vrouw maakt. Weer eens een variatie op de gewone echtbreuk.
— C — *J. Kramer.*

Margarete Windthorst, 3293.
DE BASILISK. Vertaald uit het Duitsch door B. van Nierop-Blauw. *Lecturis, Eindhoven,* 1926. (19×12.5) 283 blz. geb. f 3.25.

Half mensch, half slangachtig monster doodt de blik van de basilisk eenieder, die hij aanziet: Mielein sterft, wanneer graaf Günther haar heeft aangezien, maar toch, wij weten niet, waarom zij sterft. Heeft Günther schuld? Bezielt hem iets demonies? De slotkapelaan spreekt niet uit, wat hij gelooft, maar gaat heen. De pijl van haat en wraakzucht kan de basilisk niet treffen — Johanna's kogel wondt, maar doodt niet. Nog eens vragen wij ons af: Was het wel haar hand, die in de worsteling het noodlottig schot loste. Wederom weten we 't niet.
„Totdat hij in een spiegel ziet, waarin hij zichzelf herkent" — op zijn ziekbed herkent Günther, de zoon ener Fürstenheim, zichzelf in Anna Katharina, de andere Fürstenheim. De spiegel verblindt, Anna Katharina weigert een liefde, die de hare niet zijn kan en mag. — Günther sterft. Wij voelen teveel het opzettelijke in de allegorie, de dynamiese gang naar een oplossing ontbreekt, er wordt geen conflict uitgestreden, het beeld is niet in de diepte, maar in de breedte uitgewerkt. Waarom juist de basilisk, wat dwong de schrijfster naar die stof? Van welk belang is voor ons die ene graaf Günther? Wij raken niet los van het toevallige, van het interessante geval. De schrijfster heeft deze stof gekozen. Daar ligt de fout. Geen schrijver mag kiezen: wie kiest, loopt het allergrootste gevaar in zijn werk alles te kunnen geven, maar niet „het enig nodige". Dat ontbreekt hier, „het enig nodige", wat wij allen kennen, maar wat nog niemand onzer ooit een naam heeft kunnen geven, dat wat graaf Günther had kunnen maken tot symbool.
— Bc — *Irma Meyer.*

Ernst Zahn, 3294.
HET GEZIN VAN LUKAS HOCHSTRASZER. Vertaald uit het Duitsch door Anna van Gogh-Kaulbach. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 6e druk: 1926. (18.5×12) 285 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.90.

Meer dan in welk ander van z'n werken openbaart Ernst Zahn in dit boerenepos de voortreffelike eigenschappen van z'n kunst. *Het gezin van Lukas Hochstraszer* is 'n werk in grote stijl, fors en kloek van bouw, dat overal de rijke vermogens van z'n maker manifesteert. Hochstraszer en zijn gezin vormen 'n Laocoön-groep van leed en angst, van krampen en pijnen. Machtig boven z'n zonen uit staat de machtige en edele figuur van Lucas, die zelf begenadigd met 'n stralende geestelike gaafheid, de degeneratie van z'n eigen geslacht moet ervaren maar, hoe hard 't leven ook tegen hem opstormt, staande blijft en z'n vaderplichten met een haast wonderbaarlike onversaagdheid en eindeloos vertrouwen, blijft vervullen. De eeuwige deining, van levensopgang en levensvernietiging, van levensvreugd en levensleed, van goed en kwaad, die door elk menseleven stuwt, is hier in 't Zwitsers boerenverhaal treffend uitgebeeld.
Alleen voor ontwikkelde volwassenen.
— Bc — *F. A. Serrarens.*

FRANSCH.

Paolo Arcari, 3295.
LE CIEL SANS DIEU. Vertaald uit het Italiaansch door André Boulanger. *La Vraie France, Paris* 6, 1925. (18.5×12) 250 blz. ing. Ffr. 7.50.

Hélène is een jonge weduwe met twee kinderen, die terugkeert bij haar edele, godsdienstige ouders, terwijl zij zelf door het huwelijk met den we hoogstaanden, maar absoluut-ongeloovigen man, jaren en jaren niets aan den godsdienst had gedaan. Door den dood van haar vader en vooral bij de eerste Communie harer kinderen, komt zij tot inkeer. Het is een zelfstrijd tusschen haar trouw aan den materialistischen man en het oude geloof van haar ouders en kinderen, waarbij de godsdienst zegeviert.
Schoon meesterlijk geteekend, wel wat al te gerekt voor ontspanningslectuur.
— B — *J. Kramer.*

Maïten d'Arguibert, 3296.
L'APPEL DE LA TERRE. *La Vraie France, Paris* 6, 1926. (20×13) 279 blz. ing. Ffr. 7.50.

Beelden uit het landelike leven, die minder te prijzen zijn om hun „literaire" waarde, dan wel om het doel, waarvoor zij werden geschreven: het volk terug te voeren naar het gezonde, van de poëzie der seizoenen, doorzongen akkerwerk, naar de vruchtbare moeder-aarde, die het heeft verlaten, aangelokt door het sirenelied der „Villes tentaculaires".

— A — *Wies Moens.*

Maurice Laurentin, 3297.
LE ROMAN DE PONCE PILATE. *La Vraie France, Paris* 6, 1926. (19.5×12) 222 blz. ing. Ffr. 9.

In de eerste eeuwen van het Kristendom werd door de apologisten vaak verwezen naar de Mémoires van Pontius Pilatus. Het feit, dat Pilatus een soort van dagboek heeft bijgehouden, is voor Maurice Laurentin het uitgangspunt geweest van zijn roman, waarin hij de Romeinse landvoogd het avontuur van zijn leven laat verhalen. Het boek, dat wegens enkele passages alleen aan ervaren lezers in handen kan worden gegeven, is geschreven in een sobere, klare taal en boeit van de eerste bladzijde tot de laatste. Het roept vóór ons op: het beeld van Rome en Jeruzalem, in de dagen van de Heiland. Vooral sterk is de schildering van de bonte, woelige wereld, waarin Jezus volbracht heeft: dátgene waartoe Hij door de Vader gezonden was. De verschillende types uit die wereld — hogepriesters en Farizeërs, fanatieke schriftgeleerden en sluwe politici, skeptiekers en visionairen, grootmoedige disciepelen en heilige vrouwen — leven en bewegen in het werk van Laurentin, omgeven met de gloed van het geweldige Verlossingsdrama, dat in de jongste tijd weer meer dan één kunstenaar-met-het-woord, hetzij toneelschrijver, hetzij romancier, heeft geïnspireerd.

— Bc — *Wies Moens.*

DUITSCH.

Wilhelm Fischer-Graz, 3298.
DAS LICHT IM SCHATTEN. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, Kempten,* 1926. (19×11) 339 blz. ing. M. 5.50, geb. M. 7.50.

Senzi is het dienstmeisje op het kasteel van den braven Hertling, den weldoener van den omtrek. Toen een drietal schurken een aanslag op zijn leven hadden gepleegd, verpleegde Senzi haar heer en toen eenige oplichters hem geldelijk zouden ten onder gebracht hebben, ging Senzi naar den pastoor en de pastoor naar een nog braveren en rijkeren edelman, die bijsprong en uit liefde en uit dankbaarheid trouwt Hertling von Erlberg met Senzi. Het is wel poëtisch geschreven, maar er zit geen voortgang in, telkens wordt 't verhaal onderbroken door allervervelendste sprookjes van koningsdochters, door tyrannen geroofd en die door hun vaders als prijs worden gegeven aan de redders met een troon op den koop toe.

— A — *J. Kramer.*

Emmy Hennings, 3299.
DER GANG ZUR LIEBE. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, Kempten,* 1926. (18.5×11.5) 309 blz. geb. M. 7.50.

De dichteres, die hier spreekt heeft God *alles* gegeven, wat haar persoon en leven betreft, — het is van belang hier aan te tekenen, dat dit in het boek niet met zoveel woorden betoogd wordt, maar iedereen weet het na enkele bladzijden gelezen te hebben, en *natuurlik* heeft God haar alles teruggeschonken; en Gods Alles is meer dan dat van de mens.
Het boek is van een zeldzaam-gave schoonheid. De lichte, trillende blijdschap erin is niet-Duits, evenmin als de gevoelige, tedere humor. Maar Emmy Hennings weet van haar moedertaal, die gewoonlik assosiatie's oproept aan schetterende soldatenmarschen, iets te maken, dat een diepe gemeenschap heeft met vioolmuziek. Voor deze dichteres spreekt het „al een tale", alles spreekt van het mysterie, dat achter de dingen leeft: „Der Brand, der dunkle Sinn beschäftigt mich, der hinter allen Dingen glüht." Zij leeft in het mysterie, al het andere is haar een hulsel, een schijn, er is durend contakt met het wezen der dingen. Nimmer opzettelik, maar argeloos, verrukkelik vanzelfsprekend. Alles in dit boek is zo waar als de zon en de zuivere lucht van Italië zelf.
Het is geschreven vanuit een stralende rust; wat is de wereld haar, wat de mensen? Alles omvat zij in een verklaarde, sterke liefde. In de overweldigende vreugde, die altijd het loon is van de rücksichtlose overgave aan God, ondergaat zij de schone dingen der aarde, het grootse, tedere, felle, ongerepte, heldhaftige in de mens; te groter wordt er haar vreugde om. En in verpuurd medelijden ziet zij neer op het kranke, op wat in disharmonie is, geknakt en gebroken.

— B — *Irma Meyer.*

Jack London, 3300.
EIN SOHN DER SONNE. Vertaald uit het Engelsch door Erwin Magnus. *Universitas, Berlin W.* 50, 1927. (18.5×12) 300 blz. geb. M. 4.80.

Voor velen blijft zeker de meest fascineerende plek van atlas of globe de eilandenwereld in den Stillen Oceaan. Daar ligt het rijk der koraalriffen en atollen, der negerslaven en kannibalen, der tijgerhaaien en cyclonen, der parelvisschers en zeeschuimers, der palmen en wonderbloemen Wie van dat alles eens „volop" wil hebben, avonturiere mee met den edelen, onverschrokken, zonverbranden multi-millionnair Grief, plantagekoning, scheepseigenaar, groothandelaar, enz. maar boven alles zeeman en voyageur. De gedurfde en nobele daden van Grief zullen hem even sterk opfrisschen en verheffen als de stijl van den auteur hem zal pakken en boeien.

— B — *C. Krüter, C.ss.R.*

Hans Richter, 3301.
DIE UNBEKÜMMERTE KLÄRE. *Dr. P. Langenscheidt, Berlin W* 57, 2e druk: 1927. (18.5×12.5) 248 blz. ing. M. 5.—, geb. M. 7.-.

Kläre Rieger, een vrijheidslievend meisje is haar geboorteplaats te klein en zij gaat zich zelve een weg zoeken in de wereld. Allereerst komt zij als gezelschapsjuffrouw in Taormina bij een familie, waar het zeer onbehoorlijk toegaat. Dan verhuurt zij zich als dansleerares, treedt op in Berlijn en huwt in Noorwegen met den rijken Nils Stouseland. Haar man en een ongeboren kind verliest zij bij een schipbreuk. Zij herstelt van de slagen haar toegebracht en zet onbekom-

merd haar tocht door het leven als rijke weduwe door Italië's zonnige hemel en Noorwegen's eeuwige sneeuwvlakten zijn meesterlijk beschreven.
— C — *J. Kramer.*

Franz Michel Willam, 3302.
DIE SIEBEN KÖNIGE. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, München,* 1926. (18.5×11) 311 blz. ing. M. 4.50, geb. M. 6.50.

Een dorpsroman uit Vorarlberg, die ongeveer honderd jaar geleden speelt.
De „Könige" zijn z.g. Säumer, reizende kooplui, die met twee paarden, waarvan het ééne aan den teugel wordt meegevoerd, tot ver in Italië en Duitschland reizen om waren te koopen, die in het vaderland van de hand worden gedaan. 't Zijn ronde, ruwe prachtkerels, wien de Alpendalen te eng en te ernstig zijn, en die zich voorgenomen hebben, de onbezorgde vroolijkheid, die zij op hun reizen hebben leeren waardeeren, in het, naar hun meening, veel te ernstige bergdorp in te voeren. Hun leider is Konrad, de architect. Zij slagen voortreffelijk. Het heele dorp verkeert op het laatst in een voortdurenden feestroes. Maar met de uitgelatenheid is de lichtzinnigheid binnengedrongen. De mannen werken niet meer, de jonge meisjes zijn niet meer ingetogen, er wordt gedronken, gevochten. Hoofdpersoon van den roman zijn niet de „Säumer". Dat is de mooie Ilga. Ilga, die door haar trotsche moeder bestemd is voor den roem. Maar als Ilga een avond in gezelschap van Konrad is geweest, weet zij dat de liefde meer is dan de roem. Helaas haar liefde wordt niet beantwoord en uit baloorigheid danst zij in den Nieuwjaarsnacht met den wilden Frans, die van haar onervarenheid gebruik maakt, om haar ongelukkig te maken. Door omstandigheden komt zij tot een onwaardige biecht en communie, maar dan vlucht ze in ontzettende gewetensangst te midden van een lawine naar het Rijndal. Daar wordt haar kindje geboren. Heimwee drijft haar terug en als boetende zondares keert zij weer. Bij een kerkbrand zal het onschuldige kind op haar arm den kelk redden en zoo aan Onze Heer goedmaken, wat de moeder misdeed. Beiden verongelukken bij den brand, doch haar boetvaardige dood is zoo treffend, dat het heele dorp, de „Säumer" incluis, zich bekeert.
Er is in dit boek veel onwaarschijnlijks. De bouw is rammelend, de personen zijn meer personificaties van ondeugden, dan menschen van vleesch en been. Maar de figuur van Ilga is levend en warm en met liefde geteekend. Ondanks de bovengenoemde gebreken, een mooi boek met een nobele strekking.
— Bc — *G. J. C. Zwanikken.*

ENGELSCH.

George A. Birmingham, 3303.
THE SMUGGLER'S CAVE. *Bobbs Merrill & Co., New York,* 1927. (18.5×12.5) 320 blz. geb. $. 2.—.

In een afgelegen zeeplaatsje van Engeland komt een geschiedkundig schrijver, om een grot te onderzoeken, die beroemd was in vroeger tijd door 't smokkelen vanuit zee. Dat bezoek is de aanleiding, dat de vrouw van den predikant, die in het dorp voortdurend ijvert voor liefhebberijtooneel, een open-lucht spel op touw zet, waarbij 'n historische smokkelpartij zal worden vertolkt. Tot haar verbazing is heel het dorp vol geestdrift voor haar plan, terwijl het er anders niets van wil hooren. De oorzaak is, dat de waard van het dorp, die zeer veel invloed heeft, de theatersmokkel-partij tot 'n echte wil maken. Dat gebeurt ook, maar het lekt uit, en het dreigt een groot schandaal te worden, ook voor den geschiedschrijver, die tevens 'n politiek man is. Maar z'n adellijke neef, die zeer sportief is aangelegd en die ook met de zaak gemoeid is, weet juist op tijd de gesmokkelde goederen te verwijderen en de gansche situatie te redden.
Het boek is geestig en origineel geschreven, toch is de humor hier en daar wel wat geforceerd.
— B — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

C. Nina Boyle, 3304.
MOTELEY'S CONCESSION. *G. Allen & Unwin, London W.C.* 1, 1927. (18.5×12) 320 blz. geb. Sh. 7-6.
Het is merkwaardig, zooals de roman, vooral de Engelsche, zich meer en meer keert naar rommantiek en avonturen. Hier hebben wij beiden volop. Een Engelsche lord, die zich voor zaken interesseert, is te weten gekomen, dat een miniatuur-staatje bij Spanje, overrijk is aan delfstoffen. Het landje, dat 'n eigen regeering heeft en eenigszins middeleeuwsch leeft, wil niets van ontginning weten, daar het de oude gebruiken en costumen wil behouden. Lord Moteley zendt als zijn gevolmachtigde een gewezen officier, die den grooten oorlog meemaakte. Sebastian komt in het wonderlijke land. Het volk en de adel zijn in 'n voortdurende strijd, waarbij sluipmoord zoowat dagelijksch gebruik is. Daarbij houdt „Torronascas" er 'n wonderlijke godsdienst op na, waarvan de leiding berust bij een monnikenorde, die een troep schurken zijn. Sebastian zit al dadelijk in de wildste avonturen, ontsnapt door goed geluk verscheidene keeren aan sluipmoord, wordt een aanzienlijk personage en moet een aanval tegen Spanje leiden, tot de fortuin zich weer keert, en hij met 'n paar getrouwen moet wegvluchten. Eindelijk bemoeien Lord Moteley en... de Volkenbond zich met het woelige „Torronascas." Moteley krijgt zijn „concession" om de rijkdom van den bodem te benutten, Sebastian trouwt met een der schoone dochters van het land, de monniksorde wordt opgeheven tot ieders vreugde, Spanje is grootmoedig, alles is weer peis en vree, — want de roman van avontuur is tot een einde gekomen! Sommige passages maken 't boek minder aanbevelingswaardig.
— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders*

Samuel Hopkins Adams, 3305.
REVELRY. *Boni & Liveright, New-York,* 9e druk: 1926 (18×12.5) 318 blz. geb. $ 2.—.
Het succes van dit boek ligt meer in wat schr. zelf noemt „the sensational interest of the scandal hungry people." dan in zijn literaire waarde. Wie nog een greintje respect heeft voor politiek, leze dezen roman en het zal verdwijnen als sneeuw voor de zon. Terzelfdertijd zal hij 't betreuren dat met ons zuur verdiend goud zoo gezwendeld wordt aan de overzijde van den Oceaan. Toen Roosevelt destijds ons hier de les kwam lezen, werd hem ergens zeer gevat gezegd: kijk jij maar naar je eigen! Die indruk wordt hier nog wat versterkt. Politieke moorden gebeuren zonder blikken of blozen. En er kraait geen haan naar.

't Verwondert ons niet, dat Coolidge erg verveeld scheen met de uitgave van dit boek, dat allerhande onthulligen brengt over deze politieke schandalen, gerugsteund door den President. Doch hoofdzakelijk wel, dunkt ons, om den nadruk, die hier gelegd wordt op 't ontduiken der wet door de wetgevers zelf, vooral in zake „prohibition". Er is haast geen blz. waarop niet tegen het 2de gebod gezondigd wordt. En dat in een milieu, waar 't staatshoofd de spil is. Er wordt een taaltje gesproken erger dan „Cockney" en 't parvenu-achtige wordt er vingerdik opgelegd. Evenals voor Will Rogers betwijfelen we hard, of Adams zijn land met deze publicatie een dienst heeft bewezen. Het gaat hier evenals in zijn „Success" over schaduwzijden. En we mogen, Goddank, getuigen, zelfs als we toegeven, dat er veel waarheid schuilt onder dit sarcasme, dat Amerika, evenals een zeker land in Europa, niet de regeering heeft, die het verdiend, en dat het Amerikaansche volk, evenals zoo veel andere, politiek wordt uitgebuit door een bende erg knappe snoeshanen, doch tevens gewetenlooze uitbuiters, die 't stroospiertje zien in andermans oog, doch niet den balk in hun eigen oogen. Wie belang stelt in moderne Amerikaansche politieke toestanden leze dit boek. Wie letterkunde zoekt, beginne er niet aan, want hij zal vergeefs zoeken.

— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

W. W. Jacobs, 3306.
SEA WHISPERS. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1927. British and American Authors. (16.5 × 11.5) 271 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Een dozijn losse schetsen uit het kleinsteedsche en het zeeleven, waarin we eens te meer het talent en den onbetaalbaren humor van Jacobs weervinden. Zijn lange zwijgen heeft werkelijk niet geschaad aan zijn letterkundige begaafdheid. Een vijftal steken door haar ernst schril af tegen de andere. En al is Jacobs in 't humoristische genre een grootmeester in de Engelsche literatuur, ook in den ernst verloochent zich zijn schrijverstalent niet. Twee van deze laatste, „The Model" en „The Brother's Keeper" behooren zelfs tot het beste van den bundel. Door zijn bril bekeken, worden de oogenschijnlijkst-onoogelijke dingen tintelend van leven en hij weet ons voortdurend in een „roaring laughter" te brengen met zijn onverwachte geniale vondsten. Vooral zijn „Nachtwaker" en „Het Trio: Ginger, Peter en Sam" zijn kostelijke typen ten voeten uit geteekend in hun onafscheidbaar milieu. Het sappige „slang" hoort er bij, doch zal den ongeschoolden lezer wellicht wat afschrikken.

Aanbevolen ontspanningslectuur. Op één schets na voor iedereen.

— B — *Dr. Raph. Kreemers.*

Aylmer Maude, 3307.
RUSSIAN TALES. *Collins Sons & Co., London S.W.* 1, 1927. (17 × 10.5) 255 blz. geb. Sh. 3-6.

Bijna de helft van dit boekje wordt ingenomen door een Russische volksvertelling in verzen, 'n aardig sprookje, dat 'n beetje aan Anderson's werk doet denken. Verder bevat het twee grootere vertellingen van Tolstoi en eenige kortere schetsen. Ze zijn allen mooi en goed gekozen en 't gansche boekje geeft ten minste gedeeltelijk 'n inzicht van de Russische literatuur.

— B — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Cecil Roberts, 3308
LITTLE MRS. MANNINGTON. *Hodder & Stoughton, London E.C.* 4, 1926. (18.5 × 12.5) 319 blz. geb. Sh. 7-6.

Op 'n zakenreis naar Amerika, ontmoet Lord Mannington, de man met 'n titel maar zonder geld, Helen Bredon, 'n dollarprinses zonder titel. Binnen drie maanden zijn ze verliefd, verloofd en getrouwd. Wanneer Mannington met z'n bruid in Londen komt, bemerken ze spoedig dat iedereen hun huwelijk als 'n „mariage de raison" beschouwt. Helen gaat aan de liefde van haar man twijfelen en doet de meest uitdagende en avontuurlijke dingen.

De geboorte van 'n zoon brengt hen weer tot elkander. Vlot geschreven, maar van weinig beteekenis.

— Bc — *M. Ramselaar.*

Frank Swinnerton, 3309.
SUMMER STORM. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig* 1927. British and American Authors. (16.5 × 11.5) 318 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Polly en Beatrice zijn bedienden in een machineschriftonderneming in Londen. Na den dood van de directrice nemen ze samen de zaak over. Polly is de goedhartigheid en de ernst zelf. Beatrice meer teruggetrokken en opdringerig, tot bevelen geboren. Ze laat zoo weinig mogelijk over haar vorig leven los. Doch de kraaien brengen het uit. Zij is gehuwd, doch heeft haar man in den steek gelaten. Ze is verliefd op Henry Falconer, die echter niet verder gaat dan vriendschappelijke betrekkingen met beide meisjes. En eens, dat hij 't fijne weet van Beatrice's leven, is het ook gedaan met zijn vriendschap voor haar. Hij houdt zich dan aan Polly, die evenwel koud blijft voor zijn aanzoek, wijl ze relaties veronderstelt tusschen hem en Beatrice. Mr. Halland, de man van Beatrice komt om bij een autoongeluk, en zich nu vrij voelend, vraagt zij de hand van Henry, om met hem de zaak door te zetten en Polly kwijt te spelen, in wie ze eindelijk een gevaarlijke mededingster ontdekt heeft. Doch het is te laat. In een zomerstorm heeft Henry Polly zijn liefde verklaart. En Beatrice kan blijven treuren over haar eigenzinnigheid.

Het boek geeft een klaren kijk op het geëmancipeerde vrouwenleven in een moderne grootstad. 't Leest gemakkelijk, doch reikt niet boven het peil van heele gewone ontspanningslectuur.

— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

P. G. Wodehouse, 3310.
THE HEART OF A GOOF. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1926. British and American Authors. (16.5 × 11.5) 371 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Dit boek van den bekenden schrijver is een diepgaande studie over het „sport-chauvinisme". Een „goof" is een van die ongelukkige schepsels, die zoo sterk onder den invloed staan van de edelste aller sporten (n.l. het golfspel) dat het „goop" wordt, of, onbekwaam om zijn liefde te verklaren.

Op dit thema borduurt Wodehouse dan een aantal afzonderlijke geschiedenisjes in denzelfden humoristischen toon als die van zijn romans. Uit den aard van het gegeven zelf echter, is dit boek minder voor het groote publiek. Zeker

niet voor hen, die het land hebben aan alle sport, en, met name, het golfspel „een sentimenteele wandeling" noemen.
Wie niet ingewijd is in de geheimen van dit spel, zal het gewis niet verder brengen dan den eerste 40 blz., waarin schr. vooral zijn titel rechtvaardigt. De anderen zullen weerom eens smakelijk lachen en schr. een pluimpje meer geven voor zijn onbetaalbaren verhaaltrant.

— **Bc** — *Dr. Raph. Kreemers.*

IV. DICHTWERKEN.

NEDERLANDSCH.

David de Jong, Jr., 3311.
MELANCHOLISCHE MONOLOGEN. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1927. (20.5×15) 64 blz. ing. f 1.10, geb. f 1.75.

Vermoedelik is David de Jong Jr. nog een jeugdig persoon. Dat maakt veel goed. Want al hebben sommige zijner gedichten hier en daar een melodieuze bekoorlikheid, het levensgevoel, waaruit zij ontstonden, is futloos. Echter, dat kan nog versterken: de poze der melancholie is bij de jeugd geliefd. Als techniese voorstudie voor een eventueel dichterschap hebben deze gedichten hun waarde, maar er is één gebrek in, dat de lezing zeer onaangenaam maakt. Telkens als David de Jong Jr. namelik het sosialisme propageert of levenswijsheid meedeelt, slaat hij de vervelend-nadrukkelike toon aan van een redekavelend onderwijzer. Wanneer hij dat verliest en spreekt uit een sterker bewogenheid, kan het later wel iets met hem worden. Tot dusver heeft het niet veel te beduiden!

Anton van Duinkerken.

Jef Last, 3312.
BAKBOORSLICHTEN. Geïllustreerd door Hein Block. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1927. (20.5×15) 72 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.10.

Zeevarend mag ons goede volk dan zijn, een zeebezingend ras zijn onze dichters zeker niet. En verzen op het zeevolk zijn nog schaarser dan gedichten op de zee. Er is bij ons geen „zanger der matrozen" aan te wijzen. Helaas! En nu er eindelik een kwam, is zijn werk een mislukking. Maar tóch...de dichter Last is mogelijk héél jong, misschien een ongevormde geest: zijn verzen hebben een autodidakties aksent en de toon van iemand, die natuur en kunst nog niet heeft leren onderscheiden. Wie weet? „Zij hebben soms, eer men 't vermoedt, elkaar gevonden..." De lezer die na de gruwelik slecht gemaakte „Opdracht" doorleest, zal hier en daar een belovende durf ontmoeten. Hoe jammer, dat telkens de geestdrift zoo galmend, de geestigheid zo grof wordt! Er is zo'n open, eerlike, mannelikheid in sommige regels, voral van „Het Eiland", en „Mijn Eerste Reis", de twee, retoriese, lange gedichten. De loutere „natuurlikheid" heeft de „Ballade" te plat, de „Fantastische wacht" en „Binnenvaart" al te tegoeiertrouw van toon gemaakt. Maar er lééft toch iets in. Deze brede verzen bevatten een mogelikheid, die onze doodgelopen ik-liriek kan redden. Het best is die verwerkelikt in sommige regels van het Kiplingiaanse gedicht „Curacao":

Kom aan de wal en wees vrolik, want het duurt
maar een dag of vier
Kom aan de wal en wees vrolik, en geniet van
het schuimende bier!

Jef Last lese Kipling eens over om te leren, hoe de ontvoering alleen wordt bereikt door de gebondenheid van een beheerste geestdrift en hoe de ruwe kanten van het schippersleven moeten worden opgeheven tot het plan der kunst, eer ze den lezer treffen. Dan zullen mensen met een zeker eerbaarheidsgevoel tenminste door zijn volgende bundel niet worden gekwetst.

Anton van Duinkerken.

Fons van de Maele, 3313.
VERZEKENS VOOR ONS VOLK. *Standaard-Boekhandel, Brussel,* 1926. (18.5×14) 102 blz. ing. Bfr. 6.—.

Fons van de Maele, de eenvoudige Vlaamse werkman, heeft van O. L. Heer de gave ontvangen van het lied. Hij is er blij mee als een kind met een schotel kersen, en even gul strooit hij zijn gedichtjes rondom zich uit als de boom, die de kersen geeft, zijn bloesems uitstrooit in de vroege lente. Het zijn maar schamele, simpele dingetjes, de verzen van Fons van de Maele; doch klaar en edel is het vlammeke van de ziel, dat er in te branden staat. Wanneer men deze Verzekens afweegt op de schaal der „zuivere poëzie", wegen zij heus niet zwaar. Maar wáár is wat Dr. Th. van Tichelen schrijft in het voorwoord tot deze bundel: „In deze dichtjes leeft het echt kristelik volk van Vlaanderen; de mensen met hun tedere gemoedelikheid en hun grote hartelikheid, die heel dikwels hun hartelikheid niet kennen of durven uitspreken."

Wies Moens.

V. TOONEEL.

NEDERLANDSCH

Dr. L. J. van Holk, 3314.
DE TOONEELSPELER EN DE GENADE. *W. Landstra, Utrecht,* 1927. (10×15) 30 blz. ing. f 0.75.

Moderne stroomingen in het Protestantisme neigen naar een compromis tusschen een dienen van God en een dienen van de wereld; er is een „hang" naar aanpassing. Dr van Holk ziet ook het tooneel als een middel in Gods hand, dat 's menschen innerlijk ten goede komen kan. De mensch, nu eenmaal in het leven geplaatst, mag dit niet vluchten, maar moet in het trotseeren der gevaren zelfheiliging zoeken. Geen negeeren dus van het theater.
Heel wat stellingen en conclusies zijn verwerkt maar ze lijken ons vaak even aanvechtbaar als gevaarlijk. Het generaliseeren, wanneer er sprake is van de huidige verhouding Christendom = Tooneel, leidt van zelf tot een niet heel rechtvaardig oordeel.
Intusschen doet het ons deugd, dat ook in protestantsche milieu's het tooneel in de belangstelling gaat betrokken worden; voor hen — doch ook voor hen alleen — kan deze merkwaardige „overdenking" waarde hebben.

J. A. M. Everwijn.

Marie van Zeggelen, 3315.
DE KOSTBARE SPROKE. Spel in één bedrijf. *Scheltema & Holkema, Amsterdam,* 1926. (22×14.5) 17 blz. ing. f 1.—.

Met deze eenacter heeft de schrijfster een bewerking geleverd van haar schets „Het Mysterie", uit den bundel *Bij het hart van Indië.* Meer

literatuur dan drama, zal het niet licht tot opvoering komen. 't Behandelt een episode uit het leven van een zendeling, die om zijn nieuwe leer en uit ijverzucht — deels ook uit minnenijd? — vermoord wordt.

J. A. M. Everwijn.

Marie van Zeggelen, 3316.
MAMA. Spel in één bedrijf. *Scheltema&Holkema, Amsterdam*, 1926 (22×14.5) 28 blz. ing. f 1.—.
Een aardig schetsje, maar nietszeggend. 'n Heele reeks problemen blijft onopgelost. Bedoeld is het lot van de Javaansche vrouw te beelden, die door haar „echtgenoot" bij zijn terugkeer naar Holland wordt achtergelaten. 't Is een novelle, geen tooneel, en niet voor fantasierijke kinderhersenen geschikt. *J. A. M. Everwijn.*

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Dr. Gerlachus Royen, O.F.M., 3317.
DE JONGERE VERANDERINGEN VAN HET INDOGERMAANSCHE NOMINALE KLASSENSYSTEEM. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch*, 1926. (12×16) 167 blz. ing. f 2.50.
Deze dissertatie van Dr. Royen is slechts 'n onderdeel van 't veel omvangrijkere werk, waarop hij wenste te promoveren. Hij stelt ons echter in 't vooruitzicht het gehele opus „zo spoedig als eenigszins kan" te laten volgen. In de inleiding van z'n proefschrift geeft schrijver de inhoud van 't hele werk over „De Nominale klassificatie" in 't kort weer. 't Werk is verdeeld in drie hoofdstukken van zeer ongelijke omvang: I Van Protagoras tot Grimm, II van Grimm tot op heden. Deze twee eerste hoofdstukken „geven een histories-krities overzicht van de meningen der grammatici en linguisten over de aard en de oorsprong der naamwoordelike groepering". Het derde en omvangrijkste hoofdstuk zal behandelen „de voornaamste vraagstukken, die met het klassificatie-probleem verband houden." De dissertatie behandelt van af blz. 27 tot aan 't eind de paragrafen 9 en 10 van 't derde hoofdstuk, handelend over „Synkretisering der Indogermaanse driedeling" en „nieuwe groeperingen in het Indo-Germaans, die samen een geheel vormen en met de titel van 't proefschrift worden weergegeven!
Reeds uit deze voorlopige studie blijkt, dat de geleerde schrijver 't uitermate ingewikkeld onderwerp volmaakt beheerst en 't brede terrein met grote scherpzinnigheid heeft geëksploreerd. Voor verheldering van 't inzicht in dit onderdeel der Taalwetenschap, in wording en verandering in de nominale klassificatie is dit breed historisch en vergelijkend onderzoek van grote wetenschappelike betekenis. *Ed. A. Serrarens.*

FRANSCH.

P. Saintyves, 3318.
LES CONTES DE PERRAULT ET LES RÉCITS PARALLELES. *Emile Nourry, Paris* 5, 1926. (25×16.5) 646 blz. ing. Ffr. 30.—.
Sprookjes blijven — zoowel voor oud als voor jong — steeds aantrekkelijk. Om deze reden reeds zal het werk van Saintyves gaarne gelezen worden. Dat alles niet voor kinderen bestemd is, spreekt van zelf. Een gecastreerde uitgave van *Les Contes de Perrault* voor de jeugd geeft Paul Brand uit in de serie „Stella Matutina." Het besproken werk bevat bovendien zeer interessante beschouwingen over den oorsprong, het onstaan der meeste sprookjes. *Br. Athanasius.*

DUITSCH.

Albert Köster, 3319.
DIE DEUTSCHE LITERATUR DER AUFKLÄRUNGSZEIT. *Carl Winter, Heidelberg*, 1926. (23×15)309 blz. ing. M 10,—, geb. M 12.
Julius Petersen biedt ons hier vijf hoofdstukken uit de letterkundige geschiedenis van de 18e eeuw van den te vroeg ontslapen, geleerden Köster. Doel was een uitgebreide ontwikkelingsgeschiedenis te geven van Gottsched tot aan Schiller's dood. Maar ook dit fragment, is een zeer interessant en instructief stuk werk, waarin behandeld worden: Französischer Klassizismus und Rokokodichtung, die ersten Angriffe gegen die französische Dichtung, das Theater und Drama bis 1767, die Empfindsamkeit, die Aufklärung; waaraan nog is toegevoegd een zeer lezenswaard aanhangsel over: Die allgemeinen Tendenzen der Geniebewegung im 18. Jahrhundert.

Br. Athanasius.

ENGELSCH.

H. V. Routh, 3320.
GOD, MAN, AND EPIC POETRY. *The Cambridge University Press, Londen E. C.* 4, 1927. (21.5×14) Deel I : X-232 blz. deel II: XII-283 blz. Per deel geb. Sh. 12-6.
De eerlijke poging van een zeer belezen man, om de waarde te bepalen van letterkundige onderzoekingen voor het typisch-Engelsche ideaal: algemeene beschaving. De titel verraadt weinig van den rijken inhoud. De helft van het boek analyseert de Heidensche wereld van Homerus en Virgilius; de andere helft de geheele cultuur der vroege Middeleeuwen als weerspiegeld in de Oud -en vroeg- middelengelsche poezie. Aan het einde een korte noot over Dante. Vergelijkende literatuurgeschiedenis dus, maar zonder naspeuring van wederzijdsche invloeden. Vergelijking, niet van vormen, maar van de groote ideeën, vooral over de verhouding van den mensch tot God. Een eerlijke poging zonder vooropgezette theorieën. Eerst langzamerhand komt de schrijver met al zijn eruditie tot het besef dat zijn ideaal onbereikbaar is. Maar hij heeft zich ook niet kunnen verheffen boven zijn omgeving. Het Christendom ziet hij vaak door de oogen van Rénan, Sabatier moet voor hem St. Franciscus interpreteeren, en den Middeleeuwen- en kloosters hatenden Coulton aanvaardt hij als een heel betrouwbaren gids.

Prof. Dr. A. Pompen, O.F.M.

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

A. W. Geerling, 3321.
LEIDRAAD BIJ DE STUDIE VAN „TIEN JAREN UIT DEN 80-JARIGEN OORLOG." *W. Versluys, Amsterdam*, 1927. (18×12) 152 blz. geb. f 1.90.
„De ervaring heeft mij geleerd, dat de candidaten voor de Hoofdakte, leiding bij de studie van eenig tijdperk onzer geschiedenis niet kunnen ontberen". Zou de wetgever daaraan gedacht hebben bij de omschrijving van den exameneisch voor geschiedenis in dit geval? Tegen ervaring van goed

gehalte valt weinig in te brengen en dus ontstond een boek, dat op den keper beschouwd den leeraar min of meer vervangt. Wij gelooven niet, dat dit met welk boek ook te bereiken valt, maar men moet zich redden en aanpakken. Zelfstandige studie is inderdaad een schoon woord, toch valt de werkelijkheid niet mee en geschiedenis is een belangrijke en moeilijke wetenschap. 't Is goed gezien van den schrijver, dat hij begint met een overzicht van de geschiedenis van Europa in den tijd der Contra-Reformatie, maar er zijn nog al fouten in. Welke historicus beschouwt Katharina de Medicis nog als een „vroom" katholiek? En dat Frans de Guise in 1562 een bloedbad aanrichtte onder Hugenoten, die in een schuur te Vassy een godsdienstoefening hielden, behoort zoetjesaan tot het rijk der fabelen. Mary Tudor wordt alweer gekenteekend als een onmeedoogende vijand van de protestanten; maar over de ontzettende kerkvervolging tegen de katholieken onder Elisabeth... geen woord. Zulke fouten kunnen er niet mee door. Er is te veel ouderwetsche traditie in het boek blijven hangen.

Fruin's *Tien Jaren* hebben in ons land een groote reputatie. Zijn geschiedbeschouwing staat echter onder den invloed van het liberalisme van zijn tijd en dat behoort op zijn beurt tot de geschiedenis. Daarom kunnen wij het werk niet zonder wetenschappelijk voorbehoud aanvaarden, het heeft onmiskenbare gebreken. Met name komt er niet in tot haar recht de waarheid, dat de tachtigjarige oorlog tot het einde toe het karakter behouden heeft van een godsdienstoorlog. Verbetering aan te brengen in de beschouwing van deze en andere kwesties ware mede de taak van den bewerker geweest. Dat hij zich van dezen plicht niet heeft gekweten, stemt ons tot gereserveerdheid ten opzichte van dit boek. Een leidraad moet een stellig vertrouwbare gids zijn.

Prof. Dr. H.

FRANSCH.

Ferdinand M. Delorme, O.F.M., 3322.
LA LEGENDA ANTIQUA S. FRANCISCI. *Editions de la France Franciscaine, Paris* 14, 1926. (25×16.5) XXI-70 blz. ing. Ffr. 15.—.

P. Ferdinand Delorme, Collaborator aan het College S. Bonaventura te Quaracchi, heeft eenige jaren geleden de oude *Legenda* van S. Franciscus ontdekt, die hij wel terecht voor het werk houdt van Br.Leo, den gezel en biechtvader van St. Franciscus. De waarde van deze *Legenda*, welke hier naar het handschrift van Perugia wordt uitgegeven, is niet gering. Wel brengt zij weinig nieuws voor het leven van Sint Franciscus, maar toch altijd nog enkele aardige details, welke Celano en St. Bonaventura niet hebben. Maar vooral is deze *Legenda* van belang voor de kennis der primitieve Franciscaansche letterkunde. En natuurlijk komt hierbij de vraag naar de oorspronkelijkheid van den schrijver der *Legenda*. Is deze, zooals P. Delorme tracht te bewijzen, de bron geweest van Celano's *Legenda II* en van het *Speculum perfectionis*? Men zou het, vooral wat Celano II betreft, nog kunnen betwijfelen.

Doch afgezien van alle wetenschappelijke problemen biedt de hier goed-uitgegeven tekst aan degenen, die Latijn kennen, een heerlijk beeld van St. Franciscus. Zij, „die met hem waren", vertellen hier alles, wat ze van hem gezien hebben, eenvoudig-weg, zonder eenige vooringenomenheid, alleen maar om van hem te vertellen, om zijn goede woorden nog eens in herinnering te brengen en zich te verlustigen in zijn heldhaftige deugden en daden.

Dr. W. Lampen, O.F.M.

Louis Gillet, 3323.
SAINT FRANÇOIS D'ASSISE. Geïllustreerd. *Bloud & Gay, Paris* 6, 1927. (22×16) 56 blz. ing. Ffr. 5.—.

Alleen reeds om de overtalrijke reproducties van oude en nieuwe meesters, die over het algemeen goed gekozen en goed geslaagd zijn, is het boekje ten volle waard, gelezen te worden.

G. Vrijmoed, O.F.M.

A. Rezanov, 3324.
LE TRAVAIL SECRET DES AGENTS BOLCHEVISTES. *Bossard, Paris* 6, 1926. (18.5×12) XVIII-199 blz. ing. Ffr. 9.—.

Een echt actueel boek: De stakings-geschiedenis in Engeland, 't verdrag met Duitschland, de oorlog in Marocco, de troebelen in China en Indië, bewijzen maar al te duidelijk den funesten invloed van Moscou.

Dr. K.

DUITSCH.

Fr. Ritter von Lama, 3325.
DER VEREITELTE FRIEDE. *Haas & Grabherr, Augsburg*, 2e druk: 1926. (21.5×14) 104 blz. ing. M. 1.50.

De tweede druk van dit boek bewijst zijn actualiteit en succes. Het ontstond door de valsche beschuldiging van den Duitschen Evangelischen Bond tegen den H. Stoel, alsof deze de protestante dynastie der Hohenzollern zou ten val gebracht hebben en de revolutie over het Duitsche Rijk ontketend. Jaar voor jaar heeft de schrijver alle documenten over het onderwerp bijeengegaard en bestudeerd, totdat hij zich stevig uitgerust wist om de verdediging van de waarheid op zich te nemen. Wat de staatkundige verhoudingen betreft zijn de oogen open gegaan in Duitschland, de erkenning is gevolgd, dat de staat in 1917 aan den rand van den afgrond stond; maar wat een verschil in waardeering! 't Kost moeite het dure peccavimus uit te spreken. De rijkskanselier Michaëlis heeft zijn land een slechten dienst bewezen door zijn knoeiwerk inzake de pauselijke bemiddeling. Tot de erkenning van zijn tekort is hij nog niet gekomen, zijn persoonlijke mémoires wijzen dit uit, maar Friedrich von Lama onderwerpt juist deze aan een vernietigende critiek. De conclusie is deze, dat Michaëlis een rol heeft willen spelen gelijkwaardig aan dien van Luther, overal mocht de vrede vandaan komen, maar nooit uit Rome, terwijl het niet mogelijk was, dat een vruchtbare bemiddeling ergens anders te vinden ware, dan juist in de Eeuwige Stad, waar Paus Benedictus XV al de ervaring van zijn wijze diplomatie in werking stelde om Europa te bevrijden van den vloek der ellende. Luther moest en zou zegevieren, hoe dan ook; maar Luther is en blijft dood, al werd zijn onzalig werk van 1517 voortgezet nog in 1917. Na vier honderd jaren heeft de dwaling nog eens meegeholpen om Duitschland te vernederen.

Nemesis? Wij weten het niet zeker, maar geheimnisvol staren de jaarduidingen der eeuwen ons tegen.

Prof. Dr. H.

ENGELSCH.

Humphrey Johnson, 3326.
THE PAPACY AND THE KINGDOM OF ITALY. *Sheed & Ward, London E.C.* 4, 1926. (19 × 12.5) 124 blz. geb. Sh. 3-6.

Deze studie is ontstaan uit een reeks artikelen in de ten onzent ongeveer onbekende *Catholic Gazette*. De schrijver geeft een beschouwing over het onderwerp van Cavour's tijd tot op onze dagen. Zonder diepzinnig in de verhoudingen door te dringen, weet hij zijn degelijke belezenheid te benutten om de kritieke momenten in de geschiedenis van den Kerkelijken Staat te doen uitkomen, zoowel in vroegere eeuwen als in de negentiende eeuw.

Zonder ze uitvoerig uit te werken stipt de schrijver de feiten rondom 1870 aan, 't meeste overlatend aan de gedachten en indrukken van zijn lezers, daarbij goed in 't licht stellend de kerkvervolging, welke op de overweldiging van Rome is gevolgd. Jammer, dat hij de zouaven overslaat. Typeerend voor het boek is de herinnering aan de voorspelling van Renan, drie jaar vóór den dood van Pius IX, dat de ondergang van den Paus aanstaande zou zijn. 't Is precies andersom uitgekomen, het pontificaat van Leo XIII heeft juist het resultaat opgeleverd van een verrassende versterking van het moreel gezag van den Paus, ook in zake de Romeinsche kwestie. Pius X kon deze tegemoetkomende politiek ten opzichte van Italië voorzichtig voortzetten, maar dat in den wereldoorlog ook de godsdienstkwestie een grootere rol heeft gespeeld, dat menigeen wel vermoedt, de schrijver doet het ons begrijpen uit het feit, dat de oorlogsverklaring van Italië aan de centrale mogendheden het werk is geweest van de Nationalisten en de Radicale Socialisten. Deze laatste groep stond in nauw verband met het Groot Oosten van Frankrijk en verwachtte van den ondergang der Donau-monarchie een nederlaag voor den Paus en de Jezuieten.

Het is de geschiedenis van den eenen aanval na den anderen op den Stedehouder van Christus en de Kerk, welke de schrijver in zijn interessant boek nagaat. Hij doet het met Engelsche rust en zakelijkheid, langzaam zijn lezer brengend tot het inzicht, dat de kentering is ingetreden in Italië en de vijandschap tegen Paus en Kerk, vergeleken bij 1870 en den Kulturkampf, in den loop der jaren aanmerkelijk verzwakt is. Wij geven zijn boek gaarne een aanbeveling mee.

Prof. Dr. H.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

NEDERLANDSCH.

Dr. F. M. Th. Böhl, 3327.
DE OPGRAVING VAN SICHEM. Geïllustreerd. *G. J. A. Ruys, Zeist,* 1927. (24 × 16) 40 blz. ing. f 1.—.

Te Sichem, gelegen in het centrum van het Westjordaanland, aan een kruispunt van passen en straatwegen, van nature de „ongekroonde koningin van Palestina", hebben onder leiding van Prof. Sellin, groote opgravingen plaats, die ook door Nederlandsche middelen gesteund worden. Dr. Böhl geeft in deze geïllustreerde brochure een voorloopig en populair bericht over de voorjaars- en zomercampagne van 1926. Vooreerst zegt hij iets over de nieuwere methode van opgraven, de z.g. oprollingsmethode, die begint met het zoeken naar den stadsmuur, waarvan men dan den loop naar beide kanten volgt. Vervolgens bespreekt hij den topografischen kant dezer opgraving, waarbij men dient te bedenken, dat het opgravingswerk nog niet voltooid is en meerdere vraagstukken eerst door de campagne van dit jaar hopelijk zullen kunnen opgelost worden: het voornaamste gebouw, waarvan de fundamenten in 1926 blootgelegd werden, was de tempel van Sichem; de kleinere vondsten moeten nog gerangschikt, onderzocht en beschreven worden. Eindelijk wijdt schr. een enkel woord aan de historische problemen en de chronologische kwestie. De beknopte brochure is wel geschikt belangstelling te wekken voor de groote beteekenis der merkwaardige opgravingen te Sichem.

Prof. Dr. Alph. Mulders.

FRANSCH.

R. Blanchard, 3328.
LA CORSE. Geïllustreerd. *J. Rey, Grenoble,* 1926. (21 × 16) 148 blz. ing. Ffr. 3.—.

Blanchard vertelt in dit deel op even wetenschappelijke als dichterlijke wijze over Corsica, het wondermooie, mediterrane eiland met zijn grillige bergvormen en lieflijke kastanjewouden, met zijn schilderachtige stadjes en zijn geheel gevaarlooze „bandieten", met zijn nog ongerepte natuur, die ons nu eens aan Algerië of Italië, dan weer aan Griekenland of de Provence, soms ook aan Alpen en Pyreneën herinnert. Een land vol machtige indrukken en bekoorlijke nieuwheid voor den toerist, die in de vriendelijke ontvangst eener gastvrije bevolking ruimschoots vergoeding vindt voor wat hier aan comfort nog ontbreekt.

Dr. J. B. L. Hol.

Marcel Kurz, 3329.
LE MONT OLYMPE. Geïllustreerd. *Victor Attinger, Neuchatel,* 1923. (25 × 16) 270 blz. ing. Ffr. 45.—.

Weinig gebergten zijn beroemd als deze Olympus van Homerus en toch is dit werk de eerste nauwkeurige en uitvoerige beschrijving, wat wel aan de vroegere onveiligheid van deze streek geweten zal moeten worden. Kurz heeft niet alleen een stereophotogrammetrische opname van den Olympus gemaakt en in een buitengewoon fraai geslaagde kaart met hoogtelijnen vastgelegd, die los aan het werk is toegevoegd, maar tevens een monografie geleverd, welke door allen, die in Grieksche mythologie en haar geografisch milieu belang stellen, met graagte zal worden gelezen. Schr. behandelt de geschiedenis van dit gebied door de eeuwen heen en de pogingen tot exploratie en geeft daarna een aangenaam geschreven verhaal van zijn eigen avonturen, gevolgd door een kartographische studie en een uitvoerige bespreking van de locale namen en hun waarschijnlijke beteekenis.

Dr. J. B. L. Hol.

DUITSCH.

Dr. A. von Le Cocq, 3330.
AUF HELLAS SPUREN IN OSTTURKISTAN.

Geïllustreerd. *J. C. Hinrichs, Leipzig,* 1926. (24×15.5) XI-166 blz. ing. M. 8.50, geb. M. 10.—.

Een zeer interessant en niet al te hoog wetenschappelijk gehouden werk, bevattend zeer lezenswaardige bijzonderheden en avonturen uit de tweede en derde Duitsche Turfau-Expeditie. Wij worden hier op onderhoudende wijze vertrouwd gemaakt met het leven en werken in het nog te veel verborgen, zonnige Oost-Turkestan. We leeren er de menschen kennen met hunne eigenaardige Oost-Turksche levenswijze, doch tevens op cultureel gebied is veel te leeren.

G. N. Olsthoorn.

ENGELSCH.

Arthur Weigall, 3331.
WANDERINGS IN ROMAN BRITAIN. *Thornton & Butterworth, London W.C., 2,* 1926. (19×13) 256 blz. geb. Sh. 6.-.

„The contents of these chapters" aldus de auteur in zijn inleiding, „may be described as neither fish, flesch, fowl nor good red herring since they constitute neither a scientific treatise, nor a history, nor yet a guidebook." En de critikus is geneigd te zeggen, dat deze omschrijving dermate goed op het geval past, dat er geen speld meer tusschen te krijgen is. Anderzins moet erkend worden, dat Weigall's boek toch van alles wat bevat. Voor zooverre het als een soort Baedeker door de Britsch-Romeinsche antiquiteiten fungeert, is het voor een lezer op het comtinent natuurlijk een taaie toer er door te komen. Maar zoodra de schrijver dat engere gebied verlaat, om ons op een vloed van bijzonderheden te vergasten over het leven van de oude Romeinen in dit veraf gelegen gebied, wordt hij zeer boeiend en leest men hem met smaak.

G. de van der Schueren.

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

NEDERLANDSCH.

Zr. T. van den Bos, 3332.
VRAGEN EN ANTWOORDEN VOOR ZIEKENVERPLEGENDEN. *E. J. Brill, Leiden,* 1927 (14×11) 213 blz. geb. f 2.40.

Een schets van de meest voorkomende ziekten in den vorm van een repetitieboekje voor gediplomeerden en wijkverplegenden. Beknopt en bevattelijk worden de algemeene kenteekenen en geneeswijzen der ziekten telkens aangegeven, terwijl tevens eenige mededeelingen aan het boekje werden toegevoegd, omtrent de chirurgische instrumenten en de procentische samenstelling van eenige voedingsmiddelen.

M. M.

Mr. W. A. M. Cremers, 3333.
ARCHITECTEN- EN AANNEMERSRECHT. *Van Mantgem & De Does, Amsterdam,* 1927, (23×15) 186 blz. geb. f 4.50.

De meest voorkomende kwesties, die kunnen ontstaan bij 't maken van een bouwwerk, bij een architecten-contract worden hier belicht en toegelicht met de toepasselijke wettelijke en algemeen-voorschriftelijke bepalingen.

Architecten, aannemers zij dit bevattelijk geschreven werk aanbevolen, dat tal van practische wenken bevat ten opzichte van het voorkomen of oplossen van eventueele geschillen in den bouwvak-stiel.

M. M.

Anton Heinen, 3334.
HOE KOMEN WIJ TOT VOLKSGEMEENSCHAP? Vertaald uit het Duitsch door Henri Hermans. *Lecturis, Eindhoven,* 1926. (23.5×14.5) 93 blz. ing. f 1.90.

Heinen heeft het geheim van onderhoudend te zijn. Daardoor is hij wellicht de meest gelezen katholieke schrijver van het oogenblik. Wetenschap zegt hij, terwijl hij zelf wetenschappelijk goed bij is, brengt het sociale vraagstuk niet verder. Ziel, toewijding, dienende liefde wel. Hij zegt prachtige dingen in dezen geest over het onderwijzerschap en over het leiderschap.

Mr. T. Verschuur.

Dr. M. C. van Mourik-Broekman, 3335.
HET KARAKTER DER MASSA. *Van Loghum Slaterus & Visser, Arnhem,* 1926. (20×14) 73 blz. ing. f 0.85.

Op rustige wijze, met verwijzingen naar historische voorbeelden en toestanden wordt het karakter der massa onderzocht. In tegenstelling met de suggestieve overdrijvingen van een Le Bon wordt hier op voorzichtige wijze gepeild, wat de massa is, hoe zij werkt en reageert. Sommige onderdeelen bekoren ons meer, zooals dat over het leiderschap, andere minder, zooals: het massale in den godsdienst. Alles tesaam echter een waardevol klein boekje, dat ons de massa veel nader brengt. De massa-ziel, waarmee veel gesold wordt, is voor dezen gematigden en bekwamen auteur, de overheerschende kracht, waarin het zielsleven der velen een zekere eenheid bereikt. De massa-ziel zal te edeler zijn, naar gelang de zielen der individuen meer geadeld worden.

Mr. T. Verschuur.

Mr. F. K. van Ommen-Kloeke, 3336.
COPIE EN CORRECTIE. *Gebr. Hoitsema, Groningen,* 2e druk: 1926. (24.5×16) 52 blz. ing. f 1.60.

In den *Jaarlijksche Boekenschouw* 1924 schrijft J. W. Enschedé nadrukkelijk: „...de *kopy*, spel niet copie en spreek uit met *ij*..." en daarom verwondert 't ons, dat hier een deskundige overal *copie* schrijft. 't Is slechts een kleine bemerking; overigens hebben wij niets dan lof voor deze beknopte en toch duidelijke handleiding, van veel nut, nu nagenoeg iedereen, wel eens iets schrijft en te corrigeeren heeft.

M. v. M.

H. Pesch, S.J., 3337.
SOCIAAL DEMOCRATIE EN ANARCHISME. Vertaald uit het Duitsch door Mr. P. J. M. Aalberse. *A. J. Roebert, Den Haag,* 1926. (24.5×16) 100 blz. ing. f 0.80.

Mr. Aalberse is zijn voorbeeld Pesch uit de verte slechts gevolgd en heeft een zeer vrije bewerking geleverd van dat hoofdstuk van Pesch' groote werk, dat over socialisme en anarchisme handelt. Wij vergeleken de laatste (tweede) en de eerste druk van Pesch met Aalberse's boekje en bevonden dat de geheele wijze van behandeling veel afwijkt. Pesch geeft meer literatuur en verwijzingen, blijft ook meer economisch. Aalberse beredeneert

meer, ook wijsgeerig en sociaal, maar is minder uitvoerig in zijn citeering. In deze laatste is hij, zooals bij ons vergelijking bleek, ook vrij zelfstandig te werk gegaan. Als resultaat ontstond een bijzonder bruikbaar boekje.

Mr. T. Verschuur.

M. J. H. Smeets, 3338.
DE BELASTINGEN IN NEDERLAND. *Futura, Utrecht,* 1926. Politieke en Sociale Studiën. (25,5×17) Deel I: 93 blz. ing. f 0.80.
Eerste deel van een werk, dat de belastingen in Nederland, in hun geheel vooral bezien, aan het rechtvaardigheidsbeginsel van de draagkracht wil toetsen. In dit eerste deel wordt daarom eerst een schets van de feitelijke belastingen geleverd. Dit overzicht, helder en beknopt, tevens bevattelijk en voor ieder verstaanbaar, kan hun, die wat studie maken van de staatsfinanciën en ook hun, die in Kamer en Raad over deze zaken moeten oordeelen, van goeden dienst zijn.

Mr. T. Verschuur.

Mr. F. Vorstman, 3339.
HOOFDLIJNEN DER ECONOMIE. Geïllustreerd. *H. D. Tjeenk Willink & Zoon, Haarlem,* 1927. (23×15) X-224 blz. ing. f 2.75.
„Een elementaire handleiding bij het onderwijs en voor zelfstudie" bedoelt de schrijver met dit werkje te geven. Een moeilijke taak, in het algemeen reeds en zeker bij de economie, waar zooveel feiten en verschijnselen uiteengezet, zooveel wetten en theorieën verklaard moeten worden. Daarbij is oppervlakkigheid evenzeer te vermijden als vertoon van geleerdheid, terwijl ten slotte in een dergelijk werk een groote mate van objectiviteit wordt gevorderd. Het komt ons voor, dat, enkele kleinigheden daargelaten, Mr. Vorstman zijn moeilijke taak gelukkig heeft beëindigd en zijn werkje daarom een ruime verbreiding verdient.

Mr. Dr. D. Beaufort, O.F.M.

E. Weckerlé, 3340.
MENSCH EN MACHINE. Vertaald uit het Fransch door Joh. Winkler. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1926. (21×15) 108 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.
Beschouwt de technische ontwikkeling en levert daarbij in een onderhoudenden trant belangrijk materiaal. Constateert dan, dat de verbetering in het lot van de arbeiders, die ontwikkeling niet heeft gevolgd, doch integendeel deze den tendenz bezit hun aandeel aan den vooruitgang in productie te verminderen. Voornamelijk doordat elke machine de arbeidersreserve vergroot, de arbeiders steeds meer zonder scholing gebruiken kan, ook vrouwen en kinderen opneemt in het productie-proces en thans ook de op laag peil staande volkeren dienstbaar gaat maken. Dienstbaar aan machine en aan den winstdrang. Halverwegen, of nog eerder, slaat het boekje over naar Marxistische vooropzettingen. Wie het met kritiek leest en de tendenz weet uit te schakelen, zal het boekje met nut doorwerken.

Mr. T. Verschuur

F. M. Wibaut, 3341.
GEMEENTE-BEHEER. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1926. (20×15) 88 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.75.
Met bijzondere belangstelling hebben wij dit boekske van den socialistischen wethouder Wibaut gelezen. Veel eruit was ons reeds bekend, want het is samengesteld uit reeds vroeger in tijdschriften en dagbladen verschenen artikelen. Toch hebben wij de daarin besproken theorieën, nog eens met volle aandacht herlezen. Wat ons daarbij in het bijzonder opviel was het juiste inzicht welk de schrijver blijkt te hebben in de leeningspolitiek der gemeenten; een inzicht dat nog zoo weinigen blijken te bezitten. Niet voldoende kan de juiste toepassing dezer politiek beoefend worden. Streng dienen de z.g. gewone en buitengewone uitgaven onderscheiden te worden en voor laatstgenoemde mág niet alleen, doch móet naar 's schrijvers' meening — en ook naar de onze — geleend worden. Zoodra de erkende nuttigheid van een object, of het werk zich over eene reeks van jaren uitstrekt, mag de daarvoor te maken uitgaaf gerust uit geldleening bestreden worden. Het gaat m.i. niet aan den belastingbetaler-van-thans ten voordeele van den belastingbetaler-der-toekomst te belasten door dergelijke uitgaven uit gewone inkomsten te bestrijden.
Het ware voor menig gemeentebestuur en ook voor menig college van Ged. Staten wel eens gewenscht inzage van dit boekske te nemen, wellicht kwamen zij daardoor tot andere inzichten.

J. M. van Sas.

DUITSCH.

Dr. Julius Dorneich, 3342.
KATHOLISCHER LITERATURKALENDER. Geïllustreerd. *Herder & Co., Freiburg i.Br.,* 1926. (16.5×12) 510 blz. geb. M. 15.—.
Deze kalender — een practische gids voor iedereen, die „op de hoogte wil zijn van" en „zich oriënteeren wil in" het aandeel der katholieken aan het literaire leven in Duitschland in al zijne veelzijdige uitingen en schakeeringen — bevat in 't geheel 5313 schrijversnamen, waaronder 384 vrouwen. Tevens behelst hij een plaatsregister, welk 1410 plaatsen bevat en een necrologie met 1367 namen. Katholieke tijdschriften bereiken in Duitschland 't respectabele getal van 550. Hierbij zijn ook opgenomen de voornaamste dagbladen en correspondentschappen. Een lijst van R.K. uitgeverijen, welke 197 namen bevat besluit dit handige en practische, „Nachschlagebuch." *M. M.*

A. Heinen, 3343.
JUNGBAUR ERWACHE! *Volksvereins-verlag, M. Gladbach,* 1926. (16×11) 384 blz. ing. M. 2.—. geb. M 3.—.
De verdienste van Anton Heinen's werk is hierin gelegen, dat het den lezer terugbrengt tot den tijd, die nog slechts enkele tientallen van jaren achter ons ligt en toch door velen in het minst niet wordt gekend. De verhoudingen tusschen gezinsleden onderling, tusschen meester en knecht, de dorpelingen, de buurtschappen, stad en land waren toen heel anders dan tegenwoordig en wat weten wij er eigenlijk van? Heinen schetst ons de gebruiken en levenswijze, zeden en gewoonten dier dagen en hij doet het onbevangen. Hij prijst niet uitsluitend, maar laakt ook, waar dat noodig is. Toch is zijn werk niet louter „geschiedenis". De objectieve historie-schrijver is niet aan het woord. Heinen geeft een eigen meening weer, deels van hem zelf, deels van

eigen andere verwanten. Wat het boek daardoor wellicht aan objectiviteit verliest, wint het aan frischheid. *Jungbauer erwache* is een warme opwekking tot mede-leven en mede-strijden, het trekt af van het alledaagsche en opent de oogen voor de gemeenschapsbelangen en voor wat er moois leeft in een land en een volk. Aanbevelingswaardige en aangename lectuur voor ontwikkelden en waarlijk niet voor de jongeren en de boeren alleen. *Dr. L. Deckers*

Dr. Adolf Oberst, 3344.
LEITFADEN DER KRANKENPFLEGE. Geïllustreerd. *Herder & Co., Freiburg i.Br.*, 3e druk: 1927. (20×13.5) XI-233 blz. ing. M. 5.-, geb. M. 6.20.

Alle takken der ziekenverpleging worden beknopt en bevattelijk behandeld en door treffende afbeeldingen verduidelijkt. Het boek bevat practische vingerwijzingen, toepasselijk bij plotseling opkomende ziekten, en aan te bevelen, zoolang de geneesheer z'n diagnose nog niet heeft vastgesteld.
Een register geeft een bondige verklaring van veel-voorkomende medische termen. Een nuttig en leerzaam boekje, vooral voor ouders en opvoeders. *M. M.*

Dr. Phil. August Kneer, 3345.
DAS UNEHELICHE KIND. *Volksvereins-Verlag, M. Gladbach*, 1927. (24.5×16.5) 83 blz. ing. M 2.50.

Een boek over *Das uneheliche Kind* bewijst wel, dat de tijden ernstig zijn, waarin het niet alleen nuttig, maar in zekeren zin noodzakelijk wordt, klaar en onomwonden over zulke onderwerpen te handelen. Het ware te wenschen, dat aangaande meerdere punten op sociaal-ethisch en paedagogisch terrein en bizonder op dat der vakvereeniging, zoo oprecht en scherp distinctief de waarheid werd uiteengezet..
P. Constantinus, O. Cap.

(Zonder naam), 3346.
SOZIALE KULTUR. *Volksvereins-Verlag, M. Gladbach*, 1926. (23.5×16.5) X-316 blz. geb. M. 7.50.

De uitgevers der *Soziale Kultur* hebben de goede gewoonte hun maandschrift bij het eindigen van het jaar ingebonden op de markt te brengen. De verhandelingen der *Soziale Kultur* zijn inderdaad van zulken aard doorgaans, dat de tand des tijds ze niet zoo vlug verbijt, maar integendeel hun blijvende waarde doet uitkomen. Zoo is het ook weer met die van 1926. Ettelijke der verhandelingen in dezen jaargang verschenen, behooren tot de meest interessante, die de *Soziale Kultur* ons ooit gaf. Werkelijk, het tijdschrift — dat in zijn 46ste jaar is — kent geen veroudering.
Dr. Floris Prims.

Edward Abbott Parry, 3347.
VAGABONDS ALL. Geïllustreerd. *Cassell & Co., London. E.C. 4*, 1926. (23.5×16) 264 blz. geb. Sh. 4.—.

De rechter, die dit boek geschreven heeft, voert elf individuen ten tooneele, die in den loop der laatste eeuwen een zekeren naam in Engeland gemaakt hebben door de wijze, waarop ze de lichtgeloovigheid van hun medeburgers wisten uit te buiten. Een dergelijk onderwerp leent zich uit den aard der zaak tot diepgaande beschouwingen van socialen, crimineelen, psychologischen of juridischen aard. Het is daarom een tegenvaller, dat de schrijver zijn materie bijna louter van den geschiedkundigen kant behandelt, vooral ook omdat zijn helden, met uitzondering misschien van Robin Hood, historisch zoowat niet de geringste beteekenis hebben.
G. de van der Schueren.

XII. LEERBOEKEN.

Dr. M. G. de Boer, 3348.
L. J. de Wilde,
HISTORISCHE LECTUUR. *P. Noordhoff, Groningen*, 3e druk: 1926. (23×15.5) 276 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.25.

De derde druk van dit boek is het bewijs, dat het bij het openbaar onderwijs vrij veel in gebruik is. De schrijvers schijnen slecht op de hoogte van de katholieke historiografie, want geen der beste katholieke geschiedschrijvers is in deze bloemlezing vertegenwoordigd: Goyau, De la Gorce, Gautherot, Grandmaison, om enkelen te noemen. Ons verwondert het, dat een verouderd compilatiewerk als de *Histoire de France* van H. Martin nog mag meetellen, met en benevens de oude *Histoire de la Révolution française* van Mignet, terwijl De la Gorce een vrij wat betere autoriteit is voor het tijdvak van Napoleon III en Cavour, dan de gekozen auteurs. De tijd na 1870 is met drie opstellen wel wat mager uitgevallen, over den wereldoorlog krijgen wij slechts een bijdrage: Het einde van den Wereldoorlog. Zoodat wij van meening zijn, dat eenige opfrissching en vernieuwing aan het boek wel besteed ware. Of nu de parodie op de verbranding van de pauselijke banbul door Luther, opgevoerd bij het Wartburgfeest van 1817, naar de zuurzoete beschrijving van den liberalen Von Freitschke, in een plichtmatig neutraal boek thuis behoort? Metternich had toch niet heelemaal ongelijk, toen hij achter de vertooning iets meer zag dan onschuldige studentenjool! *Prof. Dr. H.*

J. B. Eiselin, 3349.
NEDERLANSCH-ESPERANTO: HANDELSTERMEN EN UITDRUKKINGEN. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch*, 1926. (18×12) 100 blz. ing. f 1.20.

De handelstermen en uitdrukkingen werden voor het overgroote meerendeel uit de beste auteurs op deskundige wijze bijeengezameld. Enkele zeer goede danken wij aan den schrijver zelf. Hier is nuttig werk verricht voor Esperanto en de Esperantisten. *C. Preller, O.P.*

Drs. L. Janse, 3350.
KORTE VORMLEER DER PLANTEN. Geïllustreerd. *Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam*, 3e druk: 1927. (23×15) 59 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.30.

De schrijver behandelt de uitwendige vormleer en wijst nu en dan even naar de biologie en de systematiek en botanische nomenclatuur. Om verschillende redenen, prijs, afbeeldingen en wijze, uitgebreidheid en aard van de behandelde stof schijnt dit boek voor lycea, gymnasia, H.B.S., Kweekscholen e.d. zeer bruikbaar voor het in den titel aangeduide onderdeel der plantenkunde.
Rietsema.

WILTON-METRO-GOLDWYN
DAMRAK 49 - Telefoon 49949 - AMSTERDAM
HET BESTE DAT DE FILMINDUSTRIE BIEDT
BEN HUR.

POORTERS-TOEBACK

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 — NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Centrale Kaashal — EINDHOVEN Kleine Berg 18B TEL. 715.
EN GROS — KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. — EN DETAIL

DORA VAN GINKEL
Gedipl. Heilgymnaste-Masseuse
Leerares Gymnastiek M. O.
Prinsengracht 23 — AMSTERDAM
Telefoon 48561.

Koopt uwe Sigaren bij A. Rooijmans-Müller
Demer 43 — EINDHOVEN — Telefoon 493
Groothandel direct aan particulieren.
De beste sorteering Sigaren uit de voornaamste fabrieken
Steeds droog en belegen Fabrikaat.

MEIJER & JOSEPHY
Molenstraat 76 NIJMEGEN Telephoon 259
STEEDS HET NIEUWSTE IN
ZIJDEN EN WOLLEN STOFFEN

Zooeven verschenen:
VRAGEN EN ANTWOORDEN
voor
ZIEKENVERPLEGENDEN
door Zr. J. VAN DEN BOS
In linnen band f 2.40.

EEN HYPERMODERN GELUID IN DE WERELD VAN DEN ISLAM
door Dr. L. DE VRIES . . . . f 3.00

Uitgave N.V. v/h. E. J. BRILL, LEIDEN

HET GODSDIENSTIG LEVEN
Onderrichtingen, raadgevingen en gebeden voor ontwikkelde Katholieken, naar het Duitsch van Tilmann-Pesch S.J. omgewerkt door R. v. Oppenraay S.J.
Dit prachtboekje, waarvan het 11e duizendtal verscheen, bevat een schat van onderrichtingen, raadgevingen en vele liturgische en andere gebeden
Prijs in lederen band f 3.25
In linnen band. . . f 1.75
Verkrijgbaar bij den Uitgever:
H. J. DIEBEN - LEIDEN.

Zoo juist verscheen:
De sociale beteekenis van de Amusements-Literatuur
door Dr. P. H. RITTER Jr.
Prijs . . . . . f 1.25.
In deze lezenswaardige brochure wordt het vooze, het onwerkelijke der tegenwoordige ontspanningslectuur treffend uiteengezet.
Boekzaal der geheele wereld.
G. J. A. RUYS UITGEVERS-Mij., ZEIST
Telephoon No. 52. Postrekening No. 117346

Voor verzorgde uitgave en Catalogussen wendt U tot de Firma
V. VAN DIEREN & Co.
BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
— EIGEN BOEKBINDERIJ —
27, Venusstraat - ANTWERPEN
Huis gesticht in 1842.

J. F. REKERS - Oranjestr. 17-21
MACHINEFABRIEK
Centrale verwarming en
alle Wasscherijmachines
HAARLEM TELEFOON 10593

Bijzondere aanbieding voor Kloosters en Gestichten!!!

Geheel nieuwe modern ingerichte stoomwasscherij, pas opgericht door vakkundig bleekerszoon, in de onmiddelijke nabijheid van Amsterdam, kan wekelijks, tegen zeer gereduceerde prijzen, nog groote partijen waschgoed verwerken, zooals pastorie's-, kloosters- en gestichtswasschen. Prima behandeling en keurige aflevering verzekerd, daar eigenaar zelf meewerkt en dus steeds persoonlijk in zijn zaak aanwezig is. Halen en bezorgen stipt op tijd, door eigen vrachtautodienst, dus zonder extra vrachtkosten. Aanvragen s.v.p. spoedig onder no 15527 aan het bureau van dit blad.

De Hollandsche Slagerijen
leveren uitsluitend de beste kwaliteiten eigen geslacht
Runds-, Kalfs- en Varkensvleesch
aan scherp concurreerende prijzen.
Kloosters en inrichtingen belangrijk minder.
Hertogstraat 109a
Telefoon 425.
Krayenhofflaan 210
Telefoon 1706.
NIJMEGEN.

HOMMES'
Koffie en Thee
Groningen Anno 1822

Wed. H. M. Verheul & Zonen
Scheepmakersdijk 22
Haarlem, Telef. 10157
Handel in
Zand en Grint, Gus- en Duinzand
EN GROS EN DETAIL

Prijsvermindering Verhuizingen.
Door bijzondere combinatie zijn wij in staat
VERHUIZINGEN
uit te voeren tegen de meest concurreerende prijzen.
over geheel Nederland, onder garantie.
Fa. KUIJER en Co.
Maastraat 80 Telef. 14619
UTRECHT.

1877 29 MEI — 1927 29 MEI
FIRMA
P. HENDRIKS
NIJMEGEN TEL. 1436
Stond iedere Concurrentie
Sloeg iedere aanval af
Was de eerlijke winnaar
gedurende 'n halve eeuw
Eigen Electr. Koffie- & Pindasbranderij
Meel- & Mosterdfabriek
Koloniaalwarenhandel :
Leveranciers voor groot gebruikers.

JOH. J. VEDER
34 Leuvehaven - Rotterdam
AFD. TEXTIEL.
KOUSEN in alle prijzen en kwaliteiten
„FROTTÉ" goederen.

Chocolaterie Kersen, Groote Oord 4, Arnhem

J. ESHUIS, EPE (Geld.)
Stoomwasscherij en Natuurbleekerij
„DE ACHTERSTE MOLEN"
waaraan verbonden Ververij
en Chemische Wasscherij.
BEHANDELING GEHEEL MET BRONWATER
VERZENDING DOOR HET GEHEELE LAND

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 204 - 774.

PIANO- EN VIOOLONDERRICHT
voor eerstbeginnenden en meergevorderden
Jonge Dames of Kinderen intern.
B. PANITSCHEK
Wilhelminastraat 67
Ginneken bij Breda

PIGEAUD & Co.
Hygiënische Stoomwasch- en Strijkinrichting
„De Genderstroom"
VELDHOVEN.
Telefoon No. 4 MEREVELDHOVEN.

BEL OP: 14075,
Verhuren van Luxe Automobielen.
Garage Oudwijk, Oudwijkerveldstr. 120, einde Limburg Styrumstr.
Dag en Nacht geopend. UTRECHT. J. HOGEWEG

ROL- EN PRUIMTABAKSFABRIEK
JOS GARÉ, BEEK bij Maastricht
Gebruikt uitsluitend Garé's onovertroffen pruimrollen en pruimtabakken

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

In elken Boekhandel verkrijgbaar. Boeiend van het begin tot het einde.

Clarence E. Mulford's beroemde **bar-20 novels** verschijnen onder den algemeenen titel van

J. T. Swartsenburg's Cowboy-serie

Hiervan verschenen: **CASSIDY KOMT — HET WEESKIND — DE COWBOY-BROEDERS — MANNETJESPUTTERS — BUCK PETERS IN HET WESTEN — JOHNY NELSON EN DE VEEDIEVEN**

Prijs per deel ingenaaid f 1.75 - gebonden f 2.50.

De werken van Clarence E. Mulford geven een geheel ander beeld van het „Wilde" Zuid-Westen der Vereenigde Staten uit de tweede helft der negentiende eeuw, dan de meeste andere romans, die over deze streken van dien tijd handelen. Zonder twijfel spelen ook de „avonturen" in deze Cowboy-Serie een groote rol, doch hoe geweldig deze ook vaak zijn, nimmer overschrijden zij de grenzen van het mogelijke en het logische. Voor het grootste gedeelte zijn zij ook inderdaad op feiten gebaseerd, terwijl in het bijzonder aard en karakter der toenmalige bewoners der veestreken onvervalscht zijn weergegeven. De lezer krijgt door deze werken een zuiveren indruk van het toenmalige leven in het „Wilde Westen". Als in het voorbijgaan geeft de schrijver zeer vele interessante bijzonderheden over land en volk, waarbij wel de teekening der verschillende, gedeeltelijk thans nog levende Indianenstammen zeer opmerkelijk is. Idealiseerende romantiek is Mulford vreemd; hij heeft voor zijne werken degelijke betrouwbare historische bronnen geraadpleegd en is er schitterend in geslaagd in zijn verhalen het oude Westen inderdaad te doen herleven.

Wij vertrouwen met deze serie Cowboy-verhalen onzen Nederlandschen lezers een reeks boeken te hebben aangeboden even spannend en onderhoudend als wetenswaardig en degelijk.

DE UITGEVER.

J. T. SWARTSENBURG - ZEIST

Uitgebreide Catalogus op aanvrage gratis verkrijgbaar.

Heiligen en hun Attributen

door

E. A. GREENE

Prijs gebonden f 3.—

De bedoeling van deze fraai-uitgegeven kunstgids is, om hen, die kerken en musea bezoeken behulpzaam te zijn bij het vaststellen der identiteit van afgebeelde Heiligen Te dien einde gaat vooraf een alfabetische lijst der attributen, terwijl achteraan wordt aangegeven bij welke Heilige die attributen voorkomen. Het doel, dat meer artistiek-ontwikkelend dan apologetisch is, is in ieder opzicht bereikt.

Boekzaal der geheele wereld.

N. V. SEIJFFARDT'S
BOEK- EN MUZIEKHANDEL
AMSTERDAM

UITG/Mij LINDENBAUM & Co., A'DAM

Verschenen:

Berrington's Practische Taalboekjes

Holl.-Engelsch
Holl.- Duitsch
Holl.-Fransch.

PRIJS 35 CENT.

Onmisbaar bij den omgang met vreemdelingen. Men leert zonder leeraar slechts datgene wat men voor zijn eigen beroep of bedrijf noodig heeft. Alom verkrijgbaar bij den boekhandel.

1 De Kellner
2 De Spoorwegbeambte
3 De Politieagent
4 De Taxichauffeur
5 De Bankbediende
6 De Radiohandelaar
7 De Bloemist
8 De Kantoorbediende
9 De Rijwielhandelaar
10 De Banketbakker
11 De Poelier
12 De Groentehandelaar
13 De Fruithandelaar
14 De Vischhandelaar
15 De Slager
16 De Winkelier in heerenmodes
17 De Kleermaker
18 De Modiste
19 De Manufacturier
20 De Sigarenwinkelier
21 De Kruidenier
22 De Boekhandelaar
23 De Schoenwinkelier
24 De Drogist
25 De Handelaar in Muziekinstrumenten
26 De Horlogemaker
27 De Goudsmid en Juwelier
28 De Kapper
29 De Tramconducteur
30 De Postbeambte

Zoo juist verschenen:

BEKNOPTE FRANSCHE SPRAAKKUNST

VOOR ROOMSCH-KATHOLIEKE SCHOLEN

door

L. BOT

Hoofd Roomsch-Katholieke M.U.L.O-school en Leeraar M.O. te Apeldoorn

en C. J. UITERWAAL

Onderwijzer aan de St. Willibrordus M. U. L. O.-school en Leeraar M. O. te Utrecht.

EERSTE DEEL

Prijs, ing. f1,20 - geb. f1,40

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K | UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. | K

Gallia - Germania Britannia

C. L. de Liefde - GALLIA

Leerboek van de Fransche Taal voor H.B.S., Gymnasia, Kweek- en Normaalscholen en U.L.O.
3 deelen á f1.90. Woordenlijsten bij Gallia f0.45.

Wij kunnen deze methode van harte aanbevelen.
De Vacature.

Drs. G. G. v. d. Andel - GERMANIA

Leerboek der Duitsche Taal.
DEEL I f2.40 DEEL II f2.40

..... kan eveneens warm worden aanbevolen.
Spiegel van Handel en Wandel.

Dr. H. G. de Maar - BRITANNIA

Leerboek der Engelsche Taal.

THE BRITANNIA PRIMER	f 1.95
BRITTANIA I, 6e druk	„ 2.90
BRITTANIA II, 3e druk	„ 3.25
Woordenlijsten bij	
THE BRITANNIA PRIMER	f 0.60
BRITANNIA I, 4e druk	„ 0.65
BRITANNIA II, 3e druk	„ 0.65

Dit zijn de 3 methoden voor het onderwijs in de moderne talen. Alle zijn rijk geïllustreerd.

K K

E. Philips Oppenheim

Millionair tegen wil en dank - Buiten de partijen - Een geheim - Een verrassend oordeel - Een politiek complot - Gouden ketenen - Afgodsbeelden - De weg tot geluk - Een liefdes-intrige - Mysterie - Diplomaten

In Engeland worden deze boeken bij duizenden verkocht. Niet ten onrechte noemt men Oppenheim daar „The Prince- of Story-Tellers".

De prijs dezer werken is ingen. **f 1.—**, gebonden **f 1.50.**

De ingenaaide zoowel als de gebonden exemplaren zijn voorzien van een fraai drie-kleurendruk stofomslag.

Verkrijgbaar in den Boekhandel.

A. W. Bruna & Zoon's Uitg. Mij.
UTRECHT.

Das Neue Testament

in der Übertragung von

Univ.-Prof. Dr. Tillmann, Bonn.

1.Teil: Evangelien und Apostelgeschichte, 430 S., 8°, Halbleinwand, mit 8 Vierfarbendrucken, authentische Übertragung; 63 S. Anmerkungen, Preis 3.— M.

2. Teil: Apostelbriefe und Geheime Offenbarung, 335 S., 8°, Halbleinenband wie 1. Teil, mit 5 Vierfarbendrucken und einer Landkarte, authentische Übertragung; 65 S. Anmerkungen, Preis 3.— M.

Verlag der Buchgemeinde, Bonn.

Das Neue Testament. Teil I und II wird nur an Mitglieder der Buchgemeinde geliefert.

Nähere Auskunft und Prospecte durch den

Boekzaal der geheele Wereld
TILBURG.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD
DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692
ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO

No 13 — 1 JULI 1927

CAV. PASQUALI ALS FRANCISCUS.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
3000.— bij overlijden. f 5000.— bij geheele invaliditeit. f 1000.— bij gedeeltelijke invaliditeit.

KUNSTHANDEL

UITGEVERIJ

N.V. Boekhandel Triborgh

STATIONSSTRAAT 31 — TILBURG
TELEFOON INTERC. 1233

LEVERT ALLE BINNEN- EN BUITENLANDSCHE BOEKWERKEN EN TIJDSCHRIFTEN DOOR GEHEEL NEDERLAND EN KOLONIËN

POSTREKENING 50800

Zooeven verschenen:
CYRIEL BUYSSE:
DE VROOLIJKE TOCHT.
ing. f 1.50; geb. f 2.50.
De geestige sportieve beschrijvingen bewijzen, dat de auto ook voor edel genot bruikbaar is, mits de man achter het stuurrad, zooals Buysse, ontvankelijk is voor de eigen tmosfeer der vele wisselende landschappen.
Boekzaal der geheele wereld.
ALB. DRAAIJER-DE HAAS:
DE VLUCHT.
ing. f 2.50; geb. f 3.50.
Milder boek is in lang niet verschenen.
Boekzaal der geheele wereld
UITGAVE: C. A. J. VAN DISHOECK — BUSSUM

R. K. JEUGDBIBLIOTHEEK
Uitgave Van Putten en Oortmeijer, Alkmaar
In deze serie zijn de navolgende boeken verschenen, welke met onverdeeld schitterende recensies de lezende jeugd worden aanbevolen; leeftijd 10-16 jaar.
De Erfgenaam door *Cecilia.*
Aranka door *Cecilia.*
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg.*
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits.*
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia.*
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen.*
Blanke wegwijzers door *Cecilia.*
John, Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz.*
Alle boeken zijn door den Keurraad goedgekeurd.
PRIJS PER DEEL f 1.25. Gebonden f 2.00.
Per abonnement van 12 deelen f 12.00 en f 20.00.

Abonneert U op
„WIJ"
Katholiek Maandblad
Abonnementsprijs
2.50 gld. per jaar
12 afleveringen van 32 pag. op opdikkend papier gedrukt.
Proefnummer kosteloos.
ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG

DRIE ROMANS
voor één daalder
Dora Musbach:
HET GEHEIM
Marie Metz-Koning:
WINNIE
Therèse v. Arendsberg:
OP SLOTENBURG
verzendt franco per post na ontvangst van f 1.50 (Postrekening No. 30120)
de Uitgever
G. J. Slothouwer,
Amersfoort.

INHOUD:

Leo Fens . . . . *Uleken*
G. Ridder de van der Schueren
Naar Zonnige Landen in Donker Getij
Chr. Kops O.F.M. . . . *Reymont's laatste werk*
Poolschen Redacteur *Kroniek der Poolsche Literatuur*
Wouter Lutkie . . . . . *La Libreria del Littorio*
Herluf van Merlet . . . . . . *De Franciscusfilm*

UIT BOEK EN BLAD:
Tijdschrift voor R. K. Ouders en Opvoeders. — Orplid. — Hochland. — Der Kunstwanderer.

VERSCHEIDENHEDEN:
Jerome K. Jerome. — Dickens op tournee — Clemens Brentano over het gevaar van slechte lectuur. — Een nieuwe roman van Vincent Cleerdin. — Een dwerg-foliant. — De anecdotische Baudelaire. — De honoraria van Dickens. — Een ontrouwe exécuteur-testamentaire. — De geslepen Dumas. — Uit het Vaticaan. — Paul Claudel en Leon Daudet. — De hongerdood van Dostojewski's Zoon. — De kleinste boekwerken. — Boeken schrijven is niets, maar titels vinden. — De brandende mantel.

CORRESPONDENTIE.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Klagers hebben geen nood!

Goede lectuur is er in overvloed.

Voor Boekzaal-abonné(e)'s brengen wij boeken van GROOTE schrijvers, voor KLEINE prijzen.

Wie van deze zeer voordeelige aanbieding wil profiteeren, gelieve onderstaand biljet in open couvert als drukwerk, voorzien van naam en adres zoo spoedig mogelijk in te zenden aan den boekhandel of aan Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BESTELBILJET.

Mijne Heeren, U gelieve mij voor rekening te zenden onderstaande boeken:

H. Ardel:
GE MOET JEAN DOEN TROUWEN (240 blz.). . . . . f 1.45
René Bazin (Lid der Fransche Academie):
CHARLES DE FOUCAULD, ontdekkingsreiziger van Marocco, kluizezenaar in de Sahara. Met portret, afdruk van handschrift en reiswijzerkaart (554 blz.) . . . . - 1.90
DAVIDA BIROT, Een onderwijzeres. (353 blz.) . . . . - 1.45
DE PAASCHLEEUWERIK (180 blz.) . . . . - 1.45
DONATIENNE (244 blz.) . . . . - 1.25
ER WAREN VIER KINDERTJES (303 blz.) . . . . - 1.45
EEN INKTVLEK (203 blz.) . . . . - 1.45
HET STERVENDE LAND, de pachthoeve van Fromentière (251 blz.) - 1.25
Emile Baumann:
DE DOOP VAN PAULINE ARDEL (311 blz.) . . . . - 1.25
DE LEEUWENKUIL (264 blz.) . . . . - 1.45
Louis Bertrand (Lid der Fransche Academie):
SANGUIS MARTYRUM, 't Bloed der Martelaren (430 blz.) . . . . . - 1.25
Henry Bordeaux (Lid der Fransche Academie):
DE VERRIJZENIS DES VLEESCHES (302 blz.) . . . . - 1.45
Paul Cazin:
DEKADI OF EEN VROME KINDSHEID (270 blz.) . . . . - 1.45
G. Goyau:
OZANAM (± 70 blz.) . . . . - 0.85
André Lichtenberger (Lid der Fransche Academie):
MIJN KLEINE TROTT (156 blz.) 1.25
J. Pravieux:
DE NIEUWE DOKTER (297 blz.) . . . . - 1.25
WAT VROUWEN VAN EEN MAN MAKEN (260 blz.) . . . . - 1.45
R. Ysabie:
PADRECITO. Bekroond missie-drama in vier bedrijven (79 blz.) . . . - 0.85

Hoogachtend,

Voornaam en naam: ....

Straat en huisno.: ....

Stad en datum: ....

Doorhalen wat niet verlangd wordt. *Duidelijk schrift a.u.b*

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS
Postrekening 31583 - Tel. 978 - Industriestraat 1 - Tilburg

DE TIJD

Dieu et mon droit

Dagblad voor Katholiek Nederland

Abonnementsprijs in geheel Nederland: per drie maanden f 4.50; voor het buitenland en Ned. Indië f 9.—. Enkele exemplaren f 0.07½.

PRIJZEN DER ADVERTENTIEN:
GEWONE ADVERTENTIEN ten minste vijf regels f 3.10, verder per regel f 0.60. Zaterdagnummer 75 cent per regel. INGEZONDEN MEDEDEELINGEN in den tekst ten minste vijf regels f 6.10, verder per regel f 1.20. Groote letters, enz. naar de ingenomen plaatsruimte. Bij abonnement voor een zeker getal regels eenige vermindering. — Advertentiën worden door alle boekhandelaren aangenomen.

BUREAUX: KASTEEL VAN AEMSTEL
N.Z. VOORBURGWAL 67-73 AMSTERDAM
TELEF.: 46100 POSTREKENING: 22884

Attentie.

Wij vestigen er de aandacht op van onze lezers, dat het biljet op blz. 4 van het Boekzaal-nummer van 1 Mei, moet worden ingezonden, wil men voor de verzekering in aanmerking komen.

GROOT LUXOR THEATER

BOSCHSTRAAT BREDA

verwacht U heden.

DE MEESTERWERKEN DER CINEMATOGRAPHIE

Heiligen en hun Attributen

door

E. A. GREENE

Prijs gebonden f 3.—

De bedoeling van dezen fraai-uitgegeven kunstgids is, om hen, die kerken en musea bezoeken behulpzaam te zijn bij het vaststellen der identiteit van afgebeelde Heiligen. Te dien einde gaat vooraf een alfabetische lijst der attributen, terwijl achteraan wordt aangegeven bij welke Heilige die attributen voorkomen. Het doel, dat meer artistiek-ontwikkelend dan apologetisch is, is in ieder opzicht bereikt.

Boekzaal der geheele wereld.

N. V. SEIJFFARDT'S
BOEK- EN MUZIEKHANDEL
AMSTERDAM

CENTRAAL BUREAU DER UITGAVEN BETREFFENDE DE
H. THERESIA VAN 'T KINDJE JEZUS
LISIEUX (FRANKRIJK)

Filiaal voor België, Holland en Het Groot Hertogdom Luxemburg: Groote Markt 15, BRUSSEL.
Het Centraal Bureau heeft het algemeen Depôt van al de uitgaven (boeken, prentjes, beelden medailles, verschillende voorwerpen, enz.) vergund door de Carmel van Lisieux.

VRAAGT PRIJSOPGAVE

MODELSLAGERIJ G. BANNENBERG
KLEINE BERG 33, EINDHOVEN, TELEFOON INT. 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds-, Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastories, door het geheele land.
VRAAGT PRIJSCOURANT EN CONDITIES.

Firma Grippeling & Co
B. BROM
Keizersgracht 196,
Amsterdam, Telefoon 42771
THEE- EN KOFFIEHANDEL
Speciale condities voor R.K. Instellingen.

N. V. METABANK
(MERCANTIEL-, EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661
DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK - ALLE BANKZAKEN

IN DE SERIE SUCCES-ROMANS VERSCHENEN NIEUWE DEELEN:

A. E. W. Mason: DE VIER VEEREN.
Soedan leeren kennen en de eigenaardigheden van dat land voor oogen stellen lijkt wel het oogmerk van dit boek. En daarin is de schrijver geslaagd in een boek dat voor volwassenen goed is, werkelijk goed.
F. Hendrichs S.J.
Bertha Ruck: DE SCHIJNVERLOVING.
Een kantoormeisje moet zich in schijn verloven met haar patroon, die een ander meisje wil ontloopen. Zij doet het zoo echt dat het echt wordt. Vermakelijk. Boekzaal der geheele Wereld.
A. E. W. Mason: HET HUIS MET DEN PIJL.
Boeiend en verrassend zijn de verwikkelingen in dezen detective-roman. Boekzaal der geheele Wereld.
Harold Bell Wright: DE ZOON VAN ZIJN VADER.
Een avontuurlijke, spannende roman over het farmersleven in Arizona, goed geschreven en voor iedereen.
Boekzaal der geheele Wereld.
Ph. Gibbs: HET JONGE GESLACHT.
't Geeft de contrasten tusschen de hoofdschuddende ouderen, de brutale vrijheidszucht der jongeren. Het boek staat vol juiste prettige opmerkingen voor elke partij. Boekzaal der geheele Wereld.
Harold Bell Wright: BARBARA WORTH.
Een goed, boeiend en spannend leesboek voor iedereen. Boekzaal der geheele Wereld.
Elk boek met fraaie letter op mooi papier gedrukt kost slechts per deel f 1.50, in prachtband f 2.25.
William Montgovery: Mc. Govern: ALS KOELI VERMOMD NAAR TIBET.
ingenaaid f 4.25 in prachtband f 5.50.
Dit royaal uitgegeven, rijk geïllustreerde, hoogst interessante boekwerk is niet alleen van belang voor de geleerde wereld, maar voor iederen volwassene met eenige ontwikkeling een waardevol en aanbevelenswaardig boek.
Boekzaal der geheele Wereld.

W. DE HAAN - UITGEVER - UTRECHT

Populair-geneeskundig Handboek
Homoeopathie in de Praktijk
door Dr. Med. J. VOORHOEVE.
6e druk, 560 blz. met 264 illustraties.
Deze nieuwe druk behandelt ongeveer 400 ziekten.
Het ALFABETHISCH REGISTER is een wegwijzer, die dadelijk doet vinden, wat men zoekt.
IN ZEER SOLIDEN BAND f 6.90
Geïll. boekencatalogus op aanvrage GRATIS.
Uitgave: La Rivière & Voorhoeve, Zwolle, Postgiro 8419

HELDER WASCHGOED.
Jac J. van Leuven
Electrische en Stoom Wasch- en Strijkinrichting
„DE NIJVERHEID"
Amsterdamschevaart 26-28-28a
HAARLEM.
Telefoon 12311.

Artistiek Drukwerk
levert U
Drukkerij
Henri Bergmans & Cie
Tilburg

Firma Siteur - Eindhoven
NIEUWSTRAAT 9a Tel. 1001.
Specialiteit in fijne Vleeschwaren, Comestibles, Kaas, Eieren.

BAZELMANS-VAN NUENEN - Meerveldhoven
LINNEN-, PELLEN-, DAMASTFABRIEK
Het beste adres voor Kerken, Kloosters, Gestichten, Pensionaten, Missienaaikringen en Particulieren
Stalen of Reizigersbezoek gaarne ten dienste.

GARAGE CENTRAAL
C. VAN DONGEN-JONKERS, — BREDA
WILHELMINASINGEL 46, Telefoon 732
De meest Luxe Verhuurinrichting hier ter stede.
Stallen, repareeren en onderhouden.
Garage dag en nacht geopend.

STOOMWASSCHERIJ „OUDENRIJN"
C. DE RIJK, Merwedekanaal 5, Tel. No. 10707
UTRECHT

HERMAN KROES & ZOON
ARCHITECTEN
AMERSFOORT

Electr. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT
IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. F. Smits-Salters
Vuchterstr. 122, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

Zaadhandel Wed. H. v. d. Bogaard
NIJMEGEN, Molenstr. 1, Gevestigd 1870
Kloosters en Gestichten extra kortingen

Gebruikt voor het inleggen van eieren
WATERGLAS of GARANTOL
Verkrijgbaar bij
Firma Wed. G. F. Schott
Drogisterij Telefoon 1497
Lange Hezelstr. NIJMEGEN.

Stoomwasscherij „Rijnoord" te Odijk.
Dames! Doet uw voordeel, en laat uw *wasch* behandelen door *ons* en U zult tevreden zijn.
Zeer billijke tarieven. *W. van Setten, Odijk.*

JOH. J. VEDER
34 Leuvehaven - Rotterdam
Afd. Levensmiddelen
ROOMBOTER
tegen concurr. prijzen.

Fabrikaat:
N.V. JORDAENS'
Sigarenfabrieken
v.h. F. v. Gardinge & Co.
EINDHOVEN.

VICTORIA-WATER
OBERLAHNSTEIN
Bij geregeld gebruik digestie bevorderend

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg

ULEKEN.

Uleken [1]), zo heet in de wandeling 'n schoon Vlaams plattelandskind, door velen begeerd, maar in kuise schroom, in hoge onaantastbaarheid kan ze niet komen tot liefhebben. Wel neigt haar hart tot meneer Santiel, de kasteelheer, maar 't kost haar zeldzaam-evenwichtige aard weinig moeite, zich zelf te overtuigen, dat ieder in z'n eigen stand heeft te blijven. 'n Afkeer heeft ze van 'n boerejongen, Broospèr, 'n zinnelike bruut. Haar derde pretendent is Marzelien, 'n al oudere man, algemeen gerespekteerd om z'n zelfbewuste optreden en orakelende wijzigheid, maar allerminst ongevoelig voor 't vrouwelik schoon. Deze óók, met z'n benige lugubere kop, loopt 'n blauwtje. Gelijke levensomstandigheden brengen Uleken en Natsen, eveneens 'n meisje, dat haar eerste jeugd reeds achter zich heeft, bij elkaar; 't wordt 'n innige vriendschap. 't Geval is niet zonder humor, daar de drie ridders van de blauwe scheen hun geluk ook bij Natsen hebben beproefd, met 't zelfde resultaat. Later, als de beide vriendinnen oude jongejuffrouwen zijn geworden, komt Natsen bij Uleken inwonen. Maar dan is er heel wat gebeurd. Ze hebben beiden hun ouders, in trouwe doch blijmoedige plichtsbetrachting uitgediend. Uleken heeft haar petekind, uit 't grote huishouden van haar broer tot zich genomen en gezorgd voor Eulalietjes opvoeding. En in de liefde herhaalt zich de geschiedenis. 't Kind wordt achterna gelopen door Allewies, de zoon van Broospèr en door de zoon van Meneer Santiel, die ondertussen 'n rheumatiese, stugge, autokratiese brombeer van 'n burgemeester geworden is. De moderne ideeën zijn inmiddels ook in dit gehucht doorgedrongen: Eulalietje heeft ze van kostschool meegebracht en demonstreert ze in kleding en polka-haar én in haar eigengereide gedrag in de „liefde" Ook anderen worden er door aangetast, zelfs Marzelien en 'n veel jongere vrouw. Allewies en Eulalietje trouwen, ze trekken zich niets aan van hun pachtheer, Meneer Santiel, die liefst 't slavensysteem gehandhaafd had, doen hun plichten en verder geen kruiperige onderdanigheid. Ze kopen 'n motor en doen mee aan de strijd der Flaminganten. Bij dit alles slaan de beide oudjes voortdurend de handen in elkaar, ze menen dat 't einde van de wereld gekomen is. De strijd tussen „oud" en „nieuw" is beslecht: hij had geheel Uleken's leven gevuld.

Cyriel Buysse

Buysse is er in geslaagd de beide kontrastérende levensverhoudingen juist te typéren: strikt objektief, laat hij 't oordeel aan de lezer over, die om de sympathieke figuur van Uleken wel aarzelen zal, ondanks z'n demokratiese gevoelens, aan de „moderne" tijd de voorkeur te geven. Op de kompositie van dit boek zou wel iets af te dingen zijn. Het heeft 'r veel van, dat de schrijver ergens anders is uitgekomen dan hij oorspronkelik bedoeld had. De onevenwichtig-lange schildering van de dood van Uleken's kindse vader wijst daar op. Toch lijkt ons dit nieuwe werk lang niet 't minste van Buysse, die op 't Vlaamse platteland ook andere dan beestmensen blijkt te kennen.

Leo Fens.

---

[1]) Cyriel Buysse,
ULEKEN. Geïllustreerd. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 1926. (21.5×15.5) 205 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.
— B —

Naschrift der Redactie:

Het cliché Cyriel Buysse werd ontleend aan Dr. J. L. Leopold, *Nederlandsche Schrijvers en Schrijfsters* en ons door den desbetreffenden uitgever J. B. Wolters, Groningen, welwillend in bruikleen afgestaan.

NAAR ZONNIGE LANDEN IN DONKER GETIJ.

Iedereen heeft nu wel reeds de Middellandsche Zee gedaan, gelijk de Amerikanen het zeggen zouden, en de schaarsche uitzonderingen, welke dezen regel bevestigen hebben toch zeker zóóveel over dien grooten plas gelezen, dat ze er verzadigd van zijn. Er behoort daarom moed en een goede dosis zelfvertrouwen bijeengebracht te worden om, in deze twintigste eeuw nog eens neer te zitten en een boek over de Oude Wereldzee vol te pennen. A. M. de Jong heeft die beide deugden bijeengebracht en dat nog wel met als „Unterlage'' niets anders dan een ijltocht aan boord van het toeristenjacht „Meteor'', dat, gelijk het de gewoonte van die pleizierschepen is, in een half dozijn havensteden een half dozijn uren blijft ankeren, om dan hun menschelijke bagage weer,— en passant in geroutineerde globetrotters omgetooverd, — aan de huiselijke kade af te zetten.

Monte Carlo

En toch is A. M. de Jong erin geslaagd een aardig boek [1]) vol te schrijven, dat met pleizier gelezen zal worden. Men opent het natuurlijk zuchtend en verwenscht in stilte heel die afgezaagde Middellandsche Zee met al die schrijvers, die er afgezaagde werken over samenstellen en welke men vanwege de eerlijkheid toch tot de laatste bladzijde lezen moet. En dan wordt men meteen ook door een huiver van anderen aard aangegrepen. Het begint al op de eerste de beste bladzijde:

„......Leven in versneld tempo......

Zo moet je het wel noemen, als je in de winter op reis gaat, een lente beleeft, door een hete zomer bruingebraden wordt, langs weer een lente terugkeert, en thuis nog rustig dezelfde winter over het land vindt zitten... Omdat je dit alles beleefde in luttele zes weken. En dan zit je thuis met je bruine zomersnoet achter het venster naar de neerdwarrelende vlokken te kijken, en denkt na over je reisindrukken en -ervaringen, en je wordt duizelig van al de herinneringen, die zich verdringen voor je geest, landschappen en zeeën en voorvallen en mensen... Hoe kon je dat alles in zes weken zien en ondervinden....'' Maar het valt op den duur mee. De rijke besprenkeling met het woordje „je'', dat vele lezers onverdraaglijk zullen vinden, is maar van voorbijgaanden aard. De snoet blijft bruin gebraden en wel thuis, achter het venster naar de neerdwarrelende vlokken kijken en men wordt er slechts nu en dan even aan herinnerd, en dan meestal op komische wijze, wanneer De Jong in de straten van Kaïro of Jerusalem plots een Hollandsche uitdrukking laat galmen van zóó zuiver en echt Hollandsch karaat, dat alle gedachten aan hof of parlement, die bij de lezer latent aanwezig mochten zijn geweest, er met één slag door verbannen worden.

En wat ten slotte de spelling betreft, deze is zeer zeker een gewin. Er zijn nog altijd menschen, die het met de oude schoolmeestertyrannie houden en de neiging voelen een boek dicht te klappen, zoodra ze ontwaren, dat het niet op de aan krankzinnigheid grenzende, ouderwetsche manier geschreven is. Maar denzulken is een boek als dat van De Jong dubbel aan te raden. Eerstens is men na drie bladzijden lezens aan zijn schrijfwijze gewend en na nog drie bladzijden er mee verzoend. Maar, wat meer is, men krijgt herhaaldelijk de vluchtige, en misschien wel gerechtigde indruk,

dat er een samenhang bestaat tusschen schrijver, lezer en de spelling van de woorden waarmede de eerste zijn gedachten aan den tweede tracht over te dragen. Het is ons onder het lezen altans herhaaldelijk voorgekomen, dat de bondigheid en precieseid van De Jong's moderne spelling voor een deel debet staat aan het gemak, waarmede de lezer 's schrijvers gedachten in zich opzuigt. Het gaat hier een beetje als met het Spaansch, dat ieder, die er voor het eerst kennis mee maakt, toch ook door zijn klaarheid treft. En Spaansch wordt, gelijk men weten zal, precies op die logische manier geschreven, die onze spellingsprofeten in het Hollandsch in willen luiden.

De Jong schrijft niets nieuws over de Middellandsche Zee en derzelver boorden en hij heeft ook geenszins de pretentie zulks te doen. Al wat hij vertelt, weet men reeds van oudsher en toch volgt men hem graag op zijn schreden. Want De Jong is alles anders dan blasé. Integendeel; hij is een man, die met volle teugen van het leven geniet, van het leven in zijn geheelen wijden omvang en daar rond voor uit komt. Hij geniet van zijn luchtige scheepshut, zijn frisch bed en zijn kopje morgenthee. Hij geniet van de vreemde steden, die hij doorwandelt, van de palmen, de bloemen, de bruine menschen, de zee, de sterren en zijn rustig plekje op het bootendek. En men begint snel met hem mee te genieten.

Hij verveelt ons ook niet, volgens goede Hollandsche zeden, met zwaarwichtige beschouwingen over kathedralen, schilderijen en musea. Maar hij wijdt twee bladzijden aan de manier, waarop een nikker op straat zijn schoenen gepoetst heeft en hij geeft daarbij blijk een goed opmerker te zijn geweest. Want dat schoenenpoetsen komt den ouden Middellandschen Zee-man in eens weer met fotografische duidelijkheid voor den geest met zijn kleinste details, zijn oude bekende handgrepen, tikjes op het kistje, zijn diverse cremes, borstels en air van artisticiteit.

Maar de schrijver heeft niet altijd zooveel woorden noodig om oude herinneringen uit de vergetelheid op te diepen. Soms levert hij in een enkele pennestreek een beeld ten voeten uit:

„......Het paardje, dat voor het karretje gespannen is, doet ook mee in de algemene zucht naar kleurige opsmuk. Het heeft zijn Zondagse tuig aan: een grappige zonnehoed, waar de ooren doorsteken, en gesierd met een lange faisantenveer, om de hals een ketting van blauwe kralen, het hoofdstel in zwart, wit, rood, een kleurig dek op de rug. De voerman met zijn zweep in de hand en zijn jas los over één schouder gezwaaid staat er vergenoegd bij. Hij verheugt zich

Via Dolorosa in Jerusalem

klaarblijkelik zeer in onze duidelike bewondering voor zijn spannetje."

De reis begint in Monaco en men is natuurlijk gespannen, hoe het onzen reiziger en korrespondent van *Het Volk* in dit oord van luxe en ledigheid wel te moede zal zijn. Welnu, — dat valt nog al mee. Af en toe krijgt iemand of iets een flinke veeg uit de pan, maar meestal kan men daarin met den schrijver instemmen. Wie zal b.v. zijn protest tegen het duivenschieten, zooals dat daar ginder beoefend wordt, niet mee willen onderteekenen, zelfs ook al krijgt men geen kippevel bij de ietwat sterk gekleurde beschrijving van het naamlooze leed, dat de neergeschoten vogels, naar de schrijver ons meedeelt, in hun gebroken harten plegen rond te dragen.

De „Meteor" legt ook in Haifa aan en we zien De Jong nu naar Jerusalem pelgrimeeren. Hij bezoekt die heilige stad als het ware met de hoed in de hand. Of hij aan den historischen Christus, als Zoon van God gelooft, mag betwijfeld worden, maar in alle gevallen gelooft hij toch aan een groot Jood, die vele eeuwen geleden als profeet door het H. Land trok en tot de laatste penning betaalt hij den tol van eerbied, die hij aan zoo edel een figuur verschuldigd meent te zijn. Komisch is echter hoe het formeele, puriteinsche bloed van den toerist telkens aan het koken raakt, wanneer hij iets niet begrijpt van — of wanneer hem iets niet bevalt in de menschen, die in het H. Land geboren en getogen zijn of die aan de stoffelijke en onstoffelijke dingen daarginder hun leven met hun laatste druppel hartebloed incluis, ten offer brengen. Verbitterd toornt De Jong tegen een aantal wel reeds bekende misbruiken en gewoonten, die ook wij wel gaarne uitgeroeid zouden willen zien, maar die toch zeer wel te verduwen zijn, als men katholiek is en — meer nog — wanneer men wat meegeleefd heeft in Oostersche landen. Men zou hem, en zoovele andere critici van zijn aard, echter de gereede vraag kunnen stellen, — wat wilt ge dan? Stel, dat de H. Grafkerk afgebroken werd en dat er een gebouw werd opgericht van zoo imponeerende schoonheid als de Taj Mahal b.v. of als de moskee van Omar om meer in de buurt te blijven. En stel, dat er in dat gebouw Hollandsche zindelijkheid heerschte, Duitsche tucht, Engelsche plechtigheid, Italiaansche mozaieken en tal van andere deugden. En vooral verdraagzaamheid! En dan ook het wonder, dat heel die tempel met zijn onderhoud en zijn bedienaren van de wind leven konden, zoodat er nergens om geld gebedeld hoefde te worden. En dan nog meer verdraagzaamheid! Zóóveel verdraagzaamheid als er alléén bij de engelen in den hemel gevonden wordt of bij knikkebollende, totaal onverschillig geworden menschen op de aarde. Wij zeggen, wanneer al die kunstigheid en onnatuurlijkheid op het huidig Golgotha hoogtij vierden, — zou men dan vinden, dat de Verlosser er daar beter geëerd werd dan dat nu geschiedt in de worsteling van de door en door menschelijke hartstochten, die in Jerusalem van de knikkebollende verdraagzaamheid af en toe wel eens een beetje te veel naar den anderen kant overslaan?

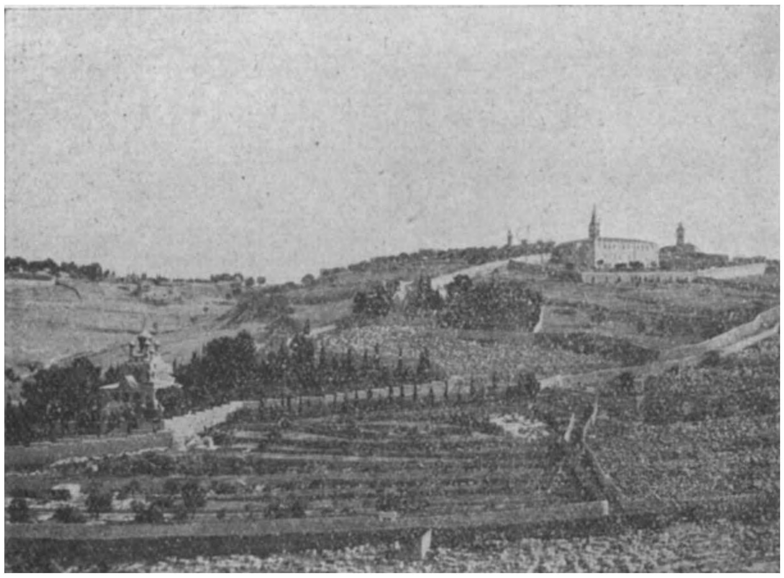

De Olijfberg

Maar al kan men niet geheel en al met De Jong's waardeering van hetgeen hij te Jerusalem zag, meegaan, — zijn kritiek blijft steeds op hoog niveau en eert hem als mensch, opmerker en journalist. Curieus genoeg raakt zijn journalistieke flair echter vleugellam als een duif in Monaco, zoodra hij met iets specifiek katholieks in aanraking komt. Zulks overkomt hem tweemaal; eens bij de Borromeuszusters in Haifa en eens bij de Fransche Jesuieten in Kaïro. En beide keeren maakt hij natuurlijk een flater. Maar welbezien kan hem dat vergeven worden, want hij bevindt zich hier voor het begaan van zulke flaters op historischen bodem. Pilatus gaf het goede voorbeeld al toen hij schouderophalend en heelemaal niet op een antwoord gebrand de vraag: „Wat is Waarheid?" aan den Eenigen stelde, die hem uitsluitsel had kunnen geven en men kan het De Jong dus wel vergeven, dat hij zelfs heelemaal niet tot een vraag maar alleen slechts tot wat nonsens gekomen is, toen hij tegenover een

katholiek priester stond. Een paar van de beste bladzijden van het boek zal men geheel achteraan vinden; zij geven een schildering van 's schrijvers bezoek aan de Capucijnenkatakomben in Palermo.

G. Ridder de van der Schueren.

---

[1]) A. M. de Jong,
NAAR ZONNIGE LANDEN IN DONKER GETIJ. Geïllustreerd. *Em. Querido, Amsterdam,* 1927. (22 × 15) 333 blz. ing. f 5.25, geb. f 6.50.

REYMONT'S LAATSTE WERK.

De korte inhoud van dit boek[1]) is deze: 'n Prachtige grote hond met 'n leeuwegedaante „Rex" geheten, is door de mensen zo wreedaardig mishandeld, dat hij de gedachte opvat al de andere dieren, die eveneens door de mens mishandeld worden,

Ladislaus Reymont

tot opstand te brengen. Na velerlei wederwaardigheden gelukt hem dit en hij belooft de dieren naar het land der vrijheid te brengen. Op zekere dag begint de tocht. Op 'n zwarte hengst gezeten, gaat Rex de duizenden en duizenden dieren vóór op de weg naar de vrijheid. Het enig menselik wezen, dat zich bij de dieren bevindt is 'n half idioot en doof-stom veehoedertje, dat bij de mensen steeds 'n verschoppeling was. Dagen en weken en maanden trekken de dieren voort door bossen moerassen, door berglanden en woestijnen in hitte en koude. Maar het beloofde land komt maar niet opdagen. Wel begint er honger en ellende te komen. Duizenden dieren bezwijken door ontberingen en allerlei rampen. En altijd trekken de overblijvenden maar voort. Heel veel blijven er ten slotte niet meer over en deze worden langzamerhand oprecrig tegen hun aanvoerder. De doof-stomme jongen is al weggelopen. Eindelijk barst de opstand tegen Rex los en de misleide razende dieren vertrappen en vermorzelen hun aanvoerder. Weer dwalen zij verder. Ze weten niet meer wat ze willen. Alleen dit weten zij: „Terug naar de mens!" Eindelik menen zij aan de zoom van 'n oerwoud weer menselike wezens te zien.
'n Jubelende kreet vaart omhoog: „De Mens! Onze Heer! De Mens!"
Maar dichterbij gekomen, bemerken zij, dat het 'n apenfamilie is! 'n Geweldige gorilla springt verschrikt op 'n palmboom en slingert kokusnoten naar de steeds voortschrijdende dieren.
Het monster snuift van woede en angst.
Maar altijd blijft de smeek-roep klinken der ontredderde dieren: „Heers over ons! Wees onze aanvoerder! Wij zijn de uwen. O gij, onze Heer!"
Zó eindigt dit zeker ongemene boek. Is het donkere persiflage, wrang sarkasme? Is het wanhopige tragiek? Wij zouden dit zo ineens niet durven beslissen. Verheffende, versterkende lektuur is het zeker niet. Wat de behandeling betreft, vindt men ook in dit boek Reymont's bijzondere deugden en gebreken terug. Er is stemming en spanning, er zijn prachtige grootse beschrijvingen. Maar alles had veel, veel korter kunnen zijn. De psyche der dieren lijkt ons wel juist, maar is toch niet biezonder indringend. We blijven nog altijd de mening toegedaan, dat deze belangrijke schrijver nog groter is in het lyriese dan in het epiese.

Chr. Kops, O.F.M.

---

[1]) W. St. Reymont,
DIE EMPÖRUNG. *Der Rhein-Verlag, Stuttgart,* 1927. (18 × 12) 297 blz. ing. M. 4.50, geb. M. 7.—.
— C —

Naschrift der Redactie:
Het Reymont-cliché is ontleend aan een prospectus aankondigend de vertaling van het groote epos *De Boeren*, en ons door de desbetreffende uitgevers Scheltens & Giltay, Amsterdam, welwillend in bruikleen afgestaan.

KRONIEK DER POOLSCHE LITERATUUR.

(*Van onzen Poolschen Redacteur.*)

Wij meenen dit artikel het best te kunnen aanvangen met de bekende anecdote van den olifant. Een Franschman, een Duitscher, een Engelschman, een Rus en een Pool zijn om de één of andere reden in de stemming over één gemeenschappelijk te kiezen onderwerp ieder naar eigen trant een boek te schrijven. De Franschman: „Het liefdeleven van den olifant"; de Engelschman: „De olifant en de Engelsche handel"; de Duitscher: „De olifant, beschouwd vanuit natuurwetenschappelijk, historisch, sociologisch, literair en politiek standpunt"; de Rus: „Bestaat de olifant?" en de Pool: „De olifant en het Poolsche vraagstuk." Een nieuwe Poolsche staat is ontstaan, waarin echter weinig veranderd is. Het nationale, Poolsche element beheerscht het denken en daarmee den uitdrukkingsvorm ervan in kunst en literatuur. Deze egocentrische levensbeschouwing blijkt het duidelijkste, wanneer men een paar dozijn Poolsche boeken achtereenvolgens gelezen heeft en daarna een vergelijking met evenzooveel werken uit een andere literatuur trekt. Als wij de oogst der meest belangrijke uitingen van de literaire productie overzien, die zich de eerste maanden van

het jaar voor ons hebben opgestapeld, ontdekken we wat betreft de stof (en niet alleen volgens het taaleigen) Poolsch, niets dan Poolsch, al te Poolsch.
Nemen we b.v. dit verhaal. Een Pool overkomt het lot van een langdurige gevangenschap in Russisch Turkestan; hij knoopt een liefdesavontuur aan met zijn Russische broodsvrouw en verraadt de te goeder trouw zijnde vrouw, zoodra zich de gelegenheid tot vluchten voordoet. Hij keert terug naar Polen, verovert een vrouw, die hij niet bemint, totdat hem het verleden, terwijl hij werkt aan een autobiographie, weer voor oogen staat. Het treurspel is nu gerijpt tot de onvermijdelijke, duistere ontknooping. De schuld van den recht droevigen held wordt tot reflex van de eeuwenoude nationale tegenstelling, het op elkander stooten van twee naties, waartusschen de enkelingen verpletterd te gronde gaan. Door op dit thema van politiek noodlot een verzoenend slot te enten à la Ohnet heeft de schrijver wellicht een paar duizend sentimenteele lezers gewonnen, maar het artistieke peil van zijn zeer pakkende stof is gedaald. Het geheel heet *Van dag tot dag* en wordt met geraffineerde techniek verteld. (In het dagboek van den held wordt zijn autobiographisch verhaal ingelast, ongeveer zooals in E. T. A. Hoffmanns' *Kater Murr*). De schrijver, Ferdinand Goetel, heeft vroeger beter werk geleverd en geeft gegronde hoop, dat hij ook in de toekomst niet louter ten gerieve van „het publiek" zal schrijven. Zijn stijl is te prijzen, ze is pittig en beeldend. Schildert Goetel de Warschausche wereld der ministeries, banken, salons met hun streber, gedéclasseerde grondbezitters en scepter-zwaaiende bureaucraten, waarin zijn held tenslotte terechtkomt slechts cursorisch; deze, door duizenden smetstoffen bedorven lucht vormt de atmosfeer, waarin zich de figuren van Wladimir Persynski onafgebroken bewegen. Schr. noemt hier zijn schildering van slechte zeden *Niet wij — het woud* naar een Poolsch spreekwoord. Bankdirecteuren zijn het, afwisselend laag en sentimenteel, erotisch en platonisch. Een „vierge sage" wordt bijna „vierge folle", maar tenslotte wordt ze door een bemiddelden econoom en dichter op het land, zoowel voor vaderland als voor de literatuur gered. Het gebruikelijke sausie van pikanterie, sentimenteele vaagheid en chauvinisme is over de weinig boeiende handeling uitgegoten, die alweer door haar politieken ondertoon, talrijke lezers vindt.
Adolf Nowaczynski, een ras- satyricus en onovertroffen meester van het fijn geslepen woord, neemt zijn medemenschen overigens niet au sérieux, maar klaagt hen aan door de gebreken van het heden te hekelen in een utopisch beeld van de toekomst. *Het systeem van Dr. Caro* doet een paar tijdgenooten uit de Warschausche kringen hun jeugd terugkrijgen, die zijn gecreeërd om te spreken en te breken.
Door Dr. Voronow langer in het leven gelaten, défileeren ze voor de rechtende toekomst. Alexander Wat verschaft ons een soortgelijk genoegen met novellen uit de komende eeuwen. Een oogenblik meenen wij aan de Poolsche sfeer onttogen te worden, doch onze hoop is ongegrond en voorbarig, want aanstonds vinden we in *Heros*, het beste van zijn fantasieën (die zijn geschreven volgens het recept van Apollinaire, maar overigens hun modellen Chesterton en Erenburg ook geenszins verloochenen) een Poolsche jood, die tot Paus gekozen, de Joden tot erfelijke priesterkaste bestemt. Erkend zij, dat de schrijver in zijn novelle niets kwetsends of grievends debiteert ten opzichte van de Kerk.
Poolsch is het, wanneer de brillante schilderes van historische romans Sophia Kossak-Szczucka de gestalten van *Grooten en Kleinen* weer tot leven brengt, die uit vroegere eeuwen te voorschijn treden en handelen zonder te vergeten, tot welken tijd ze behooren. Natuurlijk zijn het Poolsche vorsten en ridders, monniken en boeren, roovers en heksen. Poolsch landschap omgeeft het landgoed, van waaruit Mevrouw Rygier-Nalkowska en de markiezin Marie Johanna Wielopolska hun vrienden, de zachtaardige, dierbare huisdieren gadeslaan, voor wie ze, beu van en ontgoocheld door veel menschen een gedenkteeken oprichten in hun *Boek der vrienden*.
Een Pool introduceert den krachtigen oermensch, den Ukrainer, die zich in *Jeugd, Liefde, Avontuur* van Peter Choynowski door de vlammende wereld van den krijg en daarna van de Russische revolutie dapper weet heen te slaan. Ook de gestalte van dezen barbaar is gezien door het prisma van een Poolsch temperament. Wanneer men verder mocht meenen, dat de nationale tendenz verre is van de beste prozawerken der laatste maanden in Julius Kaden-Bandrowski's: *In de schaduw van een verloren elzenbosch* en van de internationale novelle van Rygier-Nalkowska, bedriegt de ensceneering. Ook hier spreekt het nationaal gevoel, dat zich bij de Polen zoo goed vereenigt met echt humanistisch wereldburgerschap, met diep christelijken geest, waaraan de socialistisch getinte politieke ideeën niets afdoen. Kaden-Bandrowski geeft jeugdherinneringen, die zich verbreeden tot een onvergetelijke galerij eenvoudige portretteekeningen en die het Krakau van de negentiger jaren met magiërstaf uit de ruïnen te voorschijn tooveren.
Mevrouw Rygier-Nalkowska lost het probleem van den tooverberg van Mann op in den christelijken zin, dat ongeneeslijke ziekte niet uitloopt op vertwijfelde woede en razernij, maar het gemoed in staat kan stellen tot een zuiver einde en geduldig verscheiden.
Tot zoover over het verhalende proza. Drama en poëzie stonden in het teeken van Emile Zegadowiczs, den eenzamen dichter, die plotseling door zijn overtuigende Faustvertaling en zijn beide bundels gedichten, die van exuberante rijkdom getuigen: *Dziewanny* en *De Drankkroeg* zich als vorst van den Poolschen Parnas manifesteert. Hij is een nazaat van Wyspianski, Kasprowicz en verder terug van Sowacki en Krasinski; Whitman en Verhaeren heeft hij tot eigen gewin gelezen; hij is vertrouwd met Rilke en Dehmel.
Maar zijn eigen wezen loste al deze harmonieën en disharmonieën op, zoodat zich nu de beminnelijke persoonlijkheid van een grooten dichter voor ons verheft, die de verhevenste onderwerpen: God, vaderland, natuur en menschheid mag aanroeren zonder van vermetelheid beticht te worden. Die tegelijk gehecht is aan zijn geboortegrond en zijn blik laat gaan over geheel de wijde wereld. Deze Poolsche eigenheid: om bij de wereldbeschouwing steeds binnen het kader van het eigen land te blijven, moeten wij als een onvergankelijke waarde beschouwen bij de Poolsche letterkunde in haar opgang en neergang.

LA LIBRERIA DEL LITTORIO.

„Ik ben in boeken geboren": — Giulio Santangelo, met zijn zachten glimlach en zijn wijdopen, ietwat afwezige oogen achter de ronde glazen, die u voortdurend herinneren aan onzen professor Gerretson. — „Mijn vader had zijn heele huis vol boeken, en ik bezat, als jongen van veertien jaar, al 'n eigen verzameling. Oude boeken vooral, ik houd van de oude. Moet me nu wel veel met de moderne bemoeien, maar die hebben mijn hart niet. Zij zijn niet meer, zooals ze vroeger waren." En zijn hand greep naar 'n paar oude perkamentbandjes, om ze te streelen: „Dat is onze Bodoni, b.v. — Zie eens wat een werk."

Giulio Santangelo is de directeur o.a. van *Bibliografia Fascista*, maandblad uitgegeven door la Libreria del Littorio, de uitgeverij en boekhandel der fascistische partij.

Want het fascisme is ook cultureel georganiseerd. Door schoolwezen en jeugdopvoeding, door volksuniversiteiten, door wetenschappelijke ondernemingen en uitgaven. Wat het hiermee geeft is, zooals vanzelf spreekt, niets anders dan de Italiaansche cultuur, doch verlevendigd, versterkt en verjongd met den drang en het merkteeken van het fascisme.

Giulio Santangelo.

Zoo heeft de beweging ook deze „Boekcentrale" gesticht. — Beschikt te Rome reeds over twee drukkerijen, heeft een filiaal te Milaan en zal weldra andere filialen openen te Bologna, Napels, Turijn, Triest, etc. Publiceerde, onder het officieele stempel der partij, reeds een aantal boekwerken. Geeft een weekblad uit *Il Tricolore* voor de middelbare schooljeugd. Zal weldra een „aanplakkrant" gaan uitgeven, — de proeven ervan liet hij ons zien — een nieuwsblad, dat alle Zon- en Feestdagen uitkomt en in steden en dorpen aan de muren wordt geplakt: een mooie propaganda in de steden, op het platteland bovendien nog een niet overbodig informatie-middel. Ge ziet de Zondagsche boeren er al vóór staan. Eén leest hardop, anderen luisteren en ze praten over het nieuws in de herbergen.

Ons interesseert hier het meest *Bibliografia Fascista*. De inhoud? Overeenkomstig zijn naam: maakt melding van en geeft critiek op alle „fascistische" publicaties. En niet enkel Italiaansche, doch van alle talen. En niet slechts wat vóór, doch ook wat tegen 't fascisme geschreven is. En niet alleen boeken, doch alle tijdschrift-, soms zelfs krantenartikels vallen op deze wijze onder de aandacht van *Bibliografia Fascista*. Alle literatuur, die het fascisme betreft, wáár ter wereld ook uitgekomen en in welken geest dan ook geschreven.

„U moet dan polyglot zijn!"

„Ja" — met dienzelfden zachtmoedigen, als verlegen glimlach — „ik lees nagenoeg alle talen." En wijzend naar een eerbiedwekkend rijtje boeken vóór hem, op zijn schrijftafel: „Dit is een gedeelte van mijn dictionnairen-collectie."

Ik deed er 'n paar grepen uit: Hongaarsch, Russisch, Japansch, Finsch, Poolsch, Deensch, Nederlandsch, Portugeesch, Grieksch...... Ook *dit* kleine opstel zal ongetwijfeld in *Bibliografia Fascista* geregistreerd worden.

„Maar hoe is u ertoe gekomen, u te wijden aan dit werk?"

„Was eerst vertaler op het internationaal instituut voor agricultuur. Maar dat ging vervelen. Zoo saai. En geen ideaal."

„U hádt al 'n ideaal voor uzelf?"

„Ja, 'k was nationalist... Totdat op 'n goeie dag Mussolini naar Rome kwam, begin 1915, voor de eerste interventie-demonstratie hier. Zoodra ik hem zag, was ik voor hem gewonnen, liet me door hem meesleepen. En aan die eerste demonstratie deed ik mee. Eén van de dertig. Kreeg meteen den ‚vuurdoop' met stokslagen. Was toen 18 jaar.

En weinig later brak de oorlog los, waarin ik het bracht tot officier bij de artillerie. En officier bleef ik tot 1921. Daarna wat journalistiek en met een vriend een letterkundig tijdschrift opgericht: *Spirito nuovo*.

In Januari 1926 werd ik geroepen door Berlutti, om deze taak hier op mij te nemen. Door Berlutti, aan wien Mussolini opgedragen had, aan zijn eigen uitgeverij nog deze, van de partij, te verbinden."

„Blijft uw werk binnen de grenzen van Italië?"

„Neen, wij zijn bezig van *Bibliografia Fascista* Engelsche, Fransche en Duitsche edities voor te bereiden. En binnen eenige dagen geven wij een Fransch werk uit: *Italie Fasciste* van Max di Collalto."

„En uw eigen publicaties?"

„Och, op de pers ligt een beredeneerde bibliografie over 2300 fascistische werken, 'n heele literatuur! Met inleiding van Mussolini. — En dan, samen met een vriend, geef ik straks een studie over de satyre aangevuld met de werken van Mastra Pasquino."

— „Dus ook literair werk? Dat heeft toch met fascisme niets van doen?"

— „Al wat waarachtig Italiaansch is, en van deze periode, is fascistisch!..."

Wouter Lutkie.

DE SINT FRANCISCUSFILM.

Dat de groote St. Franciscusfilm, vervaardigd in verband met het eeuwfeest van den Heilige van Assisië, in Italië een geweldigen opgang heeft gemaakt, mag geen aanleiding geven tot onjuiste

conclusies omtrent de qualiteit van deze rolprent. Immers elke poging om een wereldberoemden Italiaan te huldigen moet in het Apenijnsche schiereiland, dat thans onder de dictatoriale directie van Benito Mussolini chauvinistischer is dan ooit, een stormachtig succes oogsten. Dus ook deze film, die fragmentarisch het leven in beeld brengt van den nederigen, invloedrijken Poverello, in wien de officieele wereldlijke autoriteiten op de allereerste plaats den Italiaan en niet den Heilige vereeren. De première te Rome droeg dan ook het karakter van een nationaal feest, waarbij noch de koning, noch de minister en andere grootwaardigheidsbekleeders zich onbetuigd lieten. Bovendien was er een nog minder verheven factor aanwezig, welke een allerhartelijkste ontvangst van de zijde der Italianen voor dit filmwerk verzekerde, nl. een economische.

Zooals men weet, is sinds jaar en dag de Italiaansche filmindustrie op den achtergrond geraakt. De Duitsche en de Amerikaansche beheerschen de wereldmarkt en verdrongen niet alleen het Fransche, maar ook het Italiaansche product. Dit was een doorn in het felle nationalistenoog van Mussolini, den protectionist. Men wist derhalve den almachtigen en gevreesden Duce hoogst welgevallig te zijn, indien men deze grootsch opgezette rehabilitatie-poging der Italiaansche cinematographie steunde met een geestdriftige waardeering, welke weinig gevaar zou loopen voor compromitteerende overschatting te worden aangezien.

Franciscus en zijn moeder Pica.

Voor ons echter gelden deze enthousiasme - verwekkende nevenmotieven niet. Indien de Franciscus-film een Turksch of een Bulgaarsch of een Australisch product ware geweest, zouden wij er geen spat méér of minder waardeering voor hebben gevoeld, evenmin als wij onze veneratie voor den Heilige zouden hebben getemperd, indien deze toevallig in Wladiwostock geboren ware.

Voor ons zijn slechts deze vragen van belang: „Geeft deze film een treffend beeld van het leven en de figuur van St. Franciscus?'' en „Kan ze een serieuze vergelijking met de goede voortbrengselen der hedendaagsche cinematographie glansrijk doorstaan?'' Geen dezer vragen kan met een volmondig „ja'' of „neen'' worden beantwoord.

Het scenario van deze film werd getrokken uit het bekende boek van den te Assisië wonenden bekeerling, den Deenschen schrijver Johannes Joergensen, die een der vurigste vereerders en een der bekwaamste kenners van den Serafijnschen Heilige is. Helaas, heeft men zich niet streng aan zijn gegevens gehouden. De Signori A. de Benedetti en de dichter Carlo Zangarini hebben terwille van het op romantiek beluste publiek, zich genoopt gevoeld het romantische levensverhaal van den romanticus Gods nóg romantischer te maken. Zij hebben daartoe een allerminst authentieke, avontuurlijke liefdeshistorie tusschen een vurigen landedelman Monaldo di Sassorosso en een ingetogen maagd Agnes Scifi gevlochten in het zuiver historisch gebeuren en zoodoende de eenheid van den film verbroken. Wel hebben zij door dit invectief de gelegenheid geschapen tot het handig uitspelen van schrille contrasten en het enscèneeren van rumoerige tafereelen, doch dit voordeel weegt niet op tegen het nadeel, dat het met zich bracht. Want niet alleen is de Franciscusfiguur in de eerste acten daardoor op het tweede plan verzeild geraakt, maar ook is de rolprent in haar geheel daardoor geworden van een rammelende tweeslachtigheid in opvatting en compositie.

Als bont en woelig tijdsbeeld van een door politieke twisten verscheurde eeuw zijn de met veel zorg en historische kennis gereconstrueerde stadsgezichten en interieur-opnamen, de strijd en volkstooneelen „à grand spectacle'' zeer zeker te appreciëeren, als milieu-schildering in een Franciscusfilm domineeren ze té sterk en eischen een te groot deel van onze aandacht voor zich op. Wat wij van een Franciscusfilm toch vóór alles mochten verwachten, is niet zoozeer een schilderachtig relaas van op zich zelf wel belangwekkende, maar in dit verband slechts bijkomstige, gefingeerde of ware Middeleeuwsche gebeurlijkheden, dan wel een diep-innerlijk levende uitbeelding van den snellen groei naar de evangelische volmaaktheid van den wonderlijken avonturier Gods, den heroïschen absolutist, wiens impulsen altijd onfeilbaar dreven naar het éene, eeuwige doel, omdat zij voortkwamen uit een genereuse ziel, die zich zonder eenige restrictie aan God had gewijd. Aan deze rechtmatige verwachting voldoet deze film slechts ten deele.

Cav. A. Pasquali, de acteur, die de Franciscus-rol vervult, is in den aanvang een weinig „vroolijken Frans''. Wel zit hij aan met zijn weelde- en genotzuchtige vrienden en vriendinnen bij een feestmaal, waar de Falerner fonkelt in de rijke bokalen en de spijzen worden genoten met luidruchtige gretigheid, doch zijn gezicht staat zoo benepen, dat wij hem ervan verdenken, zich overbezorgd te maken voor de ontzaglijk moeilijke taak, welke hem straks als heilige wacht. Hier had hij den gullen en milden levensgenieter met meer zwier en elegantie moeten geven. Hier had hij den ijdelen, maar nobelen koopmanszoon, den spontanen volger zijner invallen, den lichtzinnigen *jongeling* met het groote hart, die Franciscus eens was, veel overtuigender kunnen uitbeelden. Pietro di Bernadone, Franciscus' vader, die voor zijn jongen een glorierijke toekomst van wereld-

sche grootheid droomt, wordt door den Heer A. Robert voorgesteld als een immer werkende vulcaan. Voortdurend bedelft hij zijn zonderlingen zoon, die geld en goed verkwist en tenslotte laken uit den winkel steelt, om het bouwvallig kerkje van St. Damiaan te laten herstellen, onder de kokende lava zijner larmoyante verwijten. Nu moge het Zuidelijk bloed wat sneller gisten dan het Noordelijke, zijn opvatting van den Bernadone' rol is toch wat erg simplistisch en eentonig „furioso". Ook de figuur van Franciscus moeder, de teedere Monna Pica, heeft in deze rolprent te weinig relief.

Franciscus door z'n vader verstooten.

Van heel de schrijnende tragedie tusschen den fulminanten vader en den onbegrepen zoon, welke het ontroerende voorspel vormt van Franciscus' ommekeer naar God, blijft dan ook niet veel meer over dan een slechts uiterlijke aanduiding van het conflict. Het „moment suprême", waarin deze tragedie culmineert, is de scène voor den bisschop, wanneer Bernadone zijn zoon aanklaagt en Franciscus van alle aardsche goederen, zelfs van zijn noodzakelijkste kleedingstukken afstand doet om zijn uitverkoren bruid, Vrouwe armoede, geheel waardig te worden.

Helaas, gaat veel van de dramatische kracht in dit tafereel verloren door de houterige theatraliteit van den kerkvorst en een gebrek aan argelooze spontaneïteit in het spel van Pasquali. De regisseur was hier teveel gebrand op uiterlijk effectbejag, zoodat, als hij den tot op den lendendoek ontkleeden Franciscus met uitgestrekte armen onder het kruis laat staan, het beeld wel even een diepere symbolische beteekenis krijgt, doch niettemin te veel „tooneel" blijft om als een werkelijkheidsillusie aanvaard te kunnen worden. Heel dit eerste gedeelte, waarin de oppervlakkige snapshots van Franciscus' uitwendig leven gestoken zijn in wel fraaie, maar veel te bonte en veel te breede „passe-partouts" en de innerlijke motieven, die den jongen Bernadone dreven tot den „rücksichtlose" sprong naar God, te zwak worden uitgedrukt, kan ons maar matig voldoen. De daarop volgende acten zijn echter veel beter, ook al hadden we daar gaarne enkele artistiek niet te verantwoorden knievallen voor S. M. Giovanni Publico gemist.

Franciscus' laatste stonde.

Zoodra Pasquali de ruige pij om de lendenen heeft gegord, groeit zijn creatie van Franciscus in de diepte. De figuur van den Heilige van Assisië is een der merkwaardigste, die wij in de hagiographie onzer Kerk vinden. Zijn verterende Godsliefde, zijn extremistische nederigheid, zijn consequent elementarisme, dat geen moeilijkheden achtte, omdat hij ze alle met een jeugdig enthousiasme wist te overwinnen, zijn weifellooze richtingvastheid in den dartelen opgang naar het hart van God, zijn grenzenlooze naastenliefde en absoluut gemis aan eigenliefde, zijn venerabele grootheid in zijn schamelheid, zijn heroïsche grandiositeit van ziel in het onoogelijke lichaam, zijn extatische vreugde, om de heerlijkheid van God's Schepping, zijn verbluffend simplistische wijsheid en zijn hemelsche naïeveteit, kortom al zijn wonderlijke eigenschappen van hart en ziel, ze kunnen alleen ten volle geëmaneerd worden door iemand, die zelf een andere Franciscus is. We mogen het daarom Cavaliere Pasquali niet al te zwaar aanrekenen, dat zijn opvatting een eenzijdige is, te meer, daar hij in de oogenblikken van de stigmatiseering en de improvisatie van het Zonnelied een zóó sterk doorleefd spel te zien geeft, dat er wezenlijk ontroering van uitgaat. In aanmerking genomen de ontzaglijke zwaarte van de rol, die hij zich zag toebedeeld, moeten wij veel bewonderend waardeeren in de wijze, waarop hij zich met ernst en toewijding van zijn taak heeft gekweten. Doch, al betaamt het den criticus tegenover hem clementie te betrachten, toch blijft het een telkens en telkens weer hinderlijk tastbare leemte in zijn vertolking, dat hij de permanente geluksjubel in Franciscus' begenadigde ziel zoo weinig tot zijn recht heeft laten komen en dat hij, niettegenstaande zijn goede bedoelingen een enkele maal vervalt in een louter deerniswekkende stumperigheid, waardoor de verrukkelijke dwaasheid van den op God verliefde, ontluisterd wordt met den schijn van een ietwat ziekelijke excentriciteit.

Ook is het zeer te betreuren, dat men in de passages der verschijningen geen afstand heeft durven

doen van de bijna altijd mislukkende, gebruikelijke materialisaties. Waarom moet in 's hemels naam onze verbeelding verkracht worden door een witgejurkte engel, die uit een A. J. C.-ersreidans schijnt weggeloopen? Is het niet véél eenvoudiger en zuiverder en schooner een bovenaardsch en puur-geestelijk visioen aan te duiden door een gedaantelooze lichtstraling? Doch hoeveel er ook met goed recht valt af te dingen op deze geenszins feillooze rolprent, in vergelijking met dat, wat tot nog toe op het gebied der zg. katholieke films werd beproefd, beteekent de St. Franciscusfilm een geweldige stap vooruit. Er zijn brokstukken in, knap van massaregie en schoon van historische reconstructie, terwijl de details soms scherp karakteriseerend werden gekozen. Men is nu eens *niet* krenterig geweest en heeft zich nu eens *niet* tevreden gesteld met zesde-rangs-krachten. De droom van Paus Innocentius III, waarin Franciscus, 't schamele paterke uit Assisië, de kerk van scheuring redt, is zelfs een goed staal der verbluffende moderne filmtechniek.
Als serieuze, goed voorbereide en weloverwogen greep naar de nog altijd niet tot stand gebrachte gave katholieke kunstfilm, — een greep, die herhaaldelijk vast *heeft*, maar niet aldoor vast-*houdt* — verdient deze rolprent zeer zeker bij het publiek méér waardeering dan ze tot op heden ondervond. Ze is in vele opzichten honderd procent beter en sterker dan het gemiddelde product, dat ons in de zwoele, duistere cinema-walhalla's wordt opgedischt.

Herluf van Merlet.

UIT BOEK EN BLAD.

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders.

Er zijn den laatsten tijd van katholieke zijde twee werken [1]) verschenen, deskundig en fijnzinnig samengesteld door een priester en een geneesheer, die een terrein bestrijken, hetwelk nog niet dermate diep en uitvoerig en recht op den man af en toch omzichtig behandeld was. Twee boekjes, bijzonder berekend op 't practische leven, wetenschappelijk van inhoud, maar toch door iedereen te raadplegen.
In het eerstgenoemde wordt de deugd der kuischheid ontleed naar de algemeene beginselen, waarna de afzonderlijke zonden tegen deze deugd bondig en kiesch worden aangegeven.
Het tweede trekt een parallel tusschen de sexueele verschijnselen in de levende natuur, en de homogene verschijnselen bij den mensch, en releveert ten slotte alles wat den mensch dienstig is te weten omtrent voortplanting en geslachtsleven.
In bovenvermeld tijdschrift trof ons de resolute en van ruim-opvoedkundig standpunt blijk gevende bespreking van den hoofdredacteur, die zijn lezers daarmede een grooten dienst bewees; aan zijn oordeel zij het volgende ontleend.
,,Hoe vaak worden door adolescenten, verloofden en jonggehuwden ook inlichtingen gezocht omtrent zaken de voortplanting van den mensch betreffende. Soms is ongezonde nieuwsgierigheid in 't spel, soms ook is weten en goed weten zeer gewenscht.
En te beschaamd om inlichtingen te vragen aan bevoegden, wierp men zich dan op de bestaande literatuur over die dingen. Het is echter een bewezen feit, dat wat er op dit gebied bestaat, eensdeels geschreven is met de bedoeling de zinnen te prikkelen, andersdeels absoluut geen rekening houdt met Roomsche opvattingen in deze teere kwestie. Eindelijk bestaat er dan een katholiek boekje, dat deze stof behandelt op de eenige voor ons te aanvaarden manier. Degenen die moeten voorlichten en degenen, die in de termen vallen, voorgelicht te worden, hebben in dit boekje een goede leidraad. Het werk van Pater Duynstee voorziet ook in de behoefte. Zooals de artikelen verschenen in *Vrouweneer* en *Mannenadel*, waren ze moeilijker te consulteeren, dan nu ze gebundeld zijn. Op klare wijze wordt hier de zonde in haar vele gedaanten ge schetst en het remedie er bij gegeven.
Wat noodig was. Immers, is in onze dagen het getal scrupuleuzen, die meenen dat alles zonde is nog vrij groot, oneindig grooter is 't getal dergenen, die maar gelooven, dat alles mag. Het geven van klare begrippen op dit gebied, van religieus standpunt uit bezien, is dus een zeer verdienstelijk werk."

---

[1]) **Mr. W. Duynstee, C.ss.R.,**
DE LEER DER KUISCHHEID. *J. J. Romen & Zonen, Roermond*, 1927. 158 blz. ing. f 1.50.
Dr. H. J. Schim-van der Loeff,
HET VOORTPLANTINGSLEVEN VAN DEN MENSCH. *J. J. Romen & Zonen, Roermond.* 1927. ing. f 0.90, geb. f 1.50.

Orplid.

Dr. Martin Rockenbach is voor velen in Duitschland de vaandrig der scheppers van schoonheid, de ontdekker van Orplid, ,,het hooge land van de loutere schoonheid, dat de Europeesche jeugd der oorlogsjaren, zoo diep doorschokt naar lichaam en ziel, met geweld naar beneden wilde dwingen." Het hart van den mensch moet geloof en kracht vinden in de poëzie: ziedaar het Leitmotiv van zijn tijdschrift: ***Orplid*** en van zijn serie-uitgaven: ***Wege nach Orplid.*** Deze wegen vormen een internationaal net. Zij voeren den oprechten schoonheidszoeker naar het lied van het kind en naar het lied van den man, naar de Bouddha-tuinen en de sprookjes-grotten. Zij bouwen bruggen en zenden een groet van vrede over de grenzen. Zij zoeken toenadering, inkrimping van afstanden, verbroedering in denken en voelen. Zij zijn de wegen, waarop de menschheid, de nieuwe menschheid, zich eens ontmoeten zal, om gezamenlijk te beginnen aan den heropbouw der troostelooze wereldruïne. Een dezer pogingen vinden wij belichaamd in het Orplid-boekje: *Junges Ruszland.* Zoodra de nieuwsgierigheid ontwaakt om te leeren kennen, wat er omgaat in de erfvijandelijke geesten, wordt de eerste steen gelegd van echte verdraagzaamheid, van wederkeerige ruilhandel in geestelijke waarden. Rusland en Duitschland kunnen slechts winnen bij een dergelijke medeaansluiten deelzaamheid.
Een der beste bijdragen uit dit met veel zorg en goeden smaak bijeengebrachte nummer is het artikel van onzen medewerker Reinhold von Walter, hetwelk ondanks de ietwat verwarde schrijfwijze een scherp beeld schetst van den stand der hedendaagsche Russische literatuur. Na een diepe karakteristiek van den Russischen mensch, zoo verschillend van de overige bevolkingsgroepen op het Europeesche continent, die in zijn beste

representanten zulk een verandering heeft ondergaan in de jaren van wanorde en revolutionnaire waanzin, vervolgt hij: „Toen de kracht van de Russische revolutie zich naar het Oosten uitstrekte en — als ware zij op zoek naar evenwicht — zich stabiliseerde en overal ingang vond als een alledaagsch verschijnsel, zou men denken, dat de Russische literatuur op een of andere wijze daarvan de kenteekenen zou moeten dragen, gezien de omstandigheid, dat de Oostelijke levensstructuur den Rus meer verwant is dan de Westelijke. En intusschen hinken de Russische dichters op twee beenen: eenigen, die oud, conservatief, verbitterd aan hun schrijftafels in Berlijn en Parijs zitten, galoppeeren op apocalyptische rossen door vaneensplijtende werelden, anderen weer — en hoofdzakelijk de jongeren — polijsten nauwkeurig en conscientieus hun Europeesche verzen in Parijs: met z'n prachtige boulevards, maar de grootmeesters (zooals de onvergelijkelijke Remisow, zooals Bunin en Sailev) lijden koude in hun slecht verwarmde mansarden en koesteren zich in de kleurige herinneringen van den ouden, ook niet altijd goeden tijd. In Rusland is men gewoon zich vast te houden aan de feitenhistorie der laatste jaren: men wordt daarbij in toom gehouden door den onderwijscommissaris Lunatscharky, die zijn onderwijskrachten de helft van hun vroeger salaris uitkeert, de proleetcultuur bevordert en inleidingen voor bloemlezingen schrijft. In Rusland worden de dichters in een waanzinnig tempo achter de gebeurtenissen gesleept. Zij loopen met de revolutie mee, zoo snel ze maar kunnen.... Moet men zich dan verwonderen, zoo de oude Mereskowsky, die thans te Parijs leeft in zijn laatste boek *Het Geheim der Drie* de woorden schrijft: „Steeds meer komt het mij voor, dat niet alleen ons Russisch, maar het schip der geheele wereld ten onder gaat...... Ik vergis me niet...... mijn woorden klinken niet ontstellend, ja niet eens belachelijk, maar slechts leeg in een „leeg" huis, waar niemand is, die ze zou kunnen opvangen."

Hochland.

Een zeer typeerend artikel voor de ruime en milde levensbeschouwing van het katholieke tijdschrift *Hochland* is de interessante studie van Robert Grosche over den „katholieken Rubens", in het Juni-nummer verschenen. „De samenkoppeling dier woorden snijdt trillend me door het hart" — zal menigeen geneigd zijn te zeggen, die Rubens tot nu toe gehouden heeft voor den meest begaafden vertegenwoordiger der heidensche Renaissancekunst. Men moet echter niet vergeten, dat Rubens steeds getoond heeft een ware zoon der Kerk te zijn; dat hij van de zijde der Kerkelijke autoriteiten steeds vrij van allen blaam gebleven is, al was hij dan ook een bewonderaar der heidensche oudheid en al hebben de menschen van heden ook aanstoot genomen aan menig schilderstuk van hem; dat hij, alvorens aan het werk te gaan, iederen morgen de H. Mis bijwoonde, wat toch wel niet in de lijn ligt van een verlichten humanistischen rationalist; dat deze schilder van prikkelbare en erotische voorstellingen een zeer voorbeeldig familieleven leidde en dat de Kerk zelf zijn voornaamste opdrachtgeefster geweest is." Grosche ziet in Rubens dan ook den meest repraesentatieven kunstenaar der toenmalige Kerk. Hoe men dit oordeel met de schijnbare zinnelijkheid der Rubensche inspiratie moet vereenigen, motiveert schrijver op de volgende wijze: „Voor Rubens was ook het rijk van de Eros een rijk van de door God geschapen wereld, dat hij niet behoefde te ontvluchten, als hij het slechts naderde met zuivere bedoeling en onbevangen ziel. Hierin openbaart zich het schoonst en stralendst de geestelijke ruimheid van dezen waarlijk katholieken mensch. Geen wellustige blik zal zich kunnen verstigen op zijn schoonste vrouwengestalten. Het is, alsof men iets inademt van het onuitsprekelijke geluk, dat de vrouwen als schoonste gave geschonken hebben aan dezen door het geluk werkelijk verwenden man, die in zoovele dingen onwillekeurig aan Goethe herinnert. Men heeft Rubens maar al te vaak van katholieke zijde met onbegrijpelijke domheid een al te zinnelijken schilder genoemd; men heeft echter niet gezien, dat juist bij hem het zinnelijke er niet is om zich zelf of gescheiden wordt van de geheelheid en men heeft er niet aan gedacht, dat men hem met dezen aanval op zijn zinnelijkheid misschien juist het meest karakteristieke zijner katholieke houding ontneemt. Want het is toch een van de hoofdkentrekken der katholieke levenshouding, die Rubens juist zoo scherp doet uitkomen, dat zij alle ontkenning der zinnelijkheid en ieder puriteinsch spiritualisme verwerpt. Ook de zinnelijke wereld heeft voor Rubens deel in de verlossing, omdat het Woord is Vleesch geworden. Deze zoo vaak afgekeurde zinnelijkheid van Rubens is allesbehalve een afval van zijn katholieke levenshouding; zij is veeleer de bevestiging dezer houding, wier oer-beeld de Menschwording van het Woord is en de zinnelijk-sacramenteele instorting der genade in het eigen persoonlijke leven."

Der Kunstwanderer.

De beteekenis van de gebroeders Hubert en Jan van Eijck voor de Europeesche schilderkunst in het algemeen, is zoo groot, dat zelfs de kleinste bijdrage, die ons weten over hun werk verrijkt, een zeldzame belangrijkheid verkrijgt. Wat deze beide Vlaamsche schilders in het begin der 15de eeuw geschapen hebben, is zonder vergelijking in de geschiedenis der kunst. De uitvinding eener nieuwe techniek — de olieverfschilderij — is slechts een bijkomstigheid, een noodzakelijk gevolg van den nieuwen geest, die hun scheppende hand bezielde. Bij hen komt persoonlijke, zelfgeziene- vormgeving het eerst tot uiting. Vlaanderen wordt het groote middelpunt van het nieuwe Godsrijk op aarde. Menschen van vleesch en bloed vertegenwoordigen de Godheid en de heiligen — vandaar het ontstaan der portretkunst. Maar ook de natuur wordt verheven tot picturaal motief. Dit brengt van zelf een geheel nieuwe oplossing mee der beschildering van den achtergrond, die op hare beurt weer leidt tot de ontdekking van de leer van het perspectief.
G. J. Kern vestigt in *Der Kunstwanderer* de aandacht op een aanwinst van het museum te Aken: een primitief Vlaamsch schilderijtje dat de Kruisdraging voorstelt. Ongeveer zestig jaar geleden werd het te Rome gekocht en waarschijnlijk is het reeds in de 15de eeuw naar Italië gekomen. Naar de techniek te oordeelen is het omstreeks 1460 ontstaan. Het schilderij werd voor een Buots gehouden, totdat Dr. Karl Voll het

voor een werk van een leerling verklaarde. In den laatsten tijd heeft Geheimrat Max Friedländer echter weer overtuigende gronden voor het auteurschap van Bouts aangevoerd. Compositioneel treft de overeenkomst van het schilderij te Aken met een teekening, die in de Albertina te Weenen bewaard wordt. Winkler toonde aan, dat de teekening te Weenen teruggaat op een vernield of verloren origineel van een der gebroeders van Eyck. Hetgeen men in de teekening te Weenen altijd eigenaardig gevonden heeft, is de leege plek in de compositie. Die kwestie wordt door het schilderij te Aken volkomen opgelost. De teekenaar heeft van een hoog formaat een compositie in de breedte willen maken en heeft daar niets anders op geweten, dan het schilderij in twee deelen te verdeelen, het eene rechts en het andere links te plaatsen. Vervolgens deed hij een poging de opengevallen ruimte met figuren aan te vullen doch die mislukte zoo deerlijk, dat elke beschouwer getroffen wordt door het gat in de teekening. Schuift men dit dicht, dan heeft men de compositie van Aken. Nu bevinden zich te St. Petersburg twee altaarvleugels met de „Kruisiging'' en het „Jongste Oordeel'', die de meeste kenners voor jeugdwerken van Jan van Eyck houden. Zet men deze beide schilderijen met hun lijsten aan elkaar, dan blijkt, dat ze een vierkant vormen even groot als de teekening te Weenen, nadat het gat erin is dicht geschoven. Daaruit concludeert de schrijver, dat het zeer goed mogelijk is, dat de teekening te Weenen en het schilderij te Aken gecopieerd zijn naar het middelste stuk van een triptiek, waarvan de schilderijen te St. Petersburg de vleugels vormden. Het schilderij te Aken zou dan een copie zijn in een aanmerkelijk kleiner formaat. Ter vergelijking met de teekening te Weenen heeft Winkler ook gewezen op een „Kruisdraging'' in het museum te Boedapest. Dit werk vertoont echter te veel verschillen met de teekening te Weenen en het schilderij te Aken dan dat men kan aannemen, dat ze op hetzelfde origineel teruggaan, zoodat de schrijver tot de conclusie komt, dat er twee werken van de gebr. van Eyck verdwenen moeten zijn, waarvan wij ons door deze copieën nu althans een voorstelling kunnen maken.

VERSCHEIDENHEDEN.

Jerome K. Jerome.

Dezer dagen overleed in het hospitaal te Northampton de in 1860 geboren Engelsche schrijver Jerome Kappa Jerome. Hij was een van Engelands bekendste en meest gelezen humoristen, en ook ten onzent en elders vinden zijn vertaalde werken een ruimen aftrek.

Het is hem echter niet altijd zoo voor den wind gegaan, als in de laatste jaren. Zijn familie had haar fortuin ver lorenin kolen-mijn-speculaties en Jerome moest op 15-jarigen leeftijd een nederig postje aanvaarden aan de spoorwegen. Dit ambt beviel hem echter niet lang en we zien hem dan met een rondreizend tooneelgezelschap drie jaar lang heel Engeland doorkruisen. Straatarm komt hij ten slotte in Londen terug, waar hij de grootste ellende kende. Hij werd reporter voor ongelukken en kleinere gedingen en trok als dusdanig al gauw de aandacht door zijn humoristische artikelen. Hij eindigde met tooneelkritiek, werd hoofdredakteur en besteedde verder zijn tijd aan literatuur.

Jerome K. Jerome.

Men heeft Jerome terecht een „gemoderniseerde Dickens'' geheeten. En we maken dus voor hem hetzelfde voorbehoud. Hij schrijft niet voor kinderen, vooral wijl in zijn gezonden lach een sombere hoofdtoon doorklinkt en diepzinnige theorieën door zijn weergave van de nuchtere werkelijkheid worden geweven. Ook voor meer ontwikkelden zijn niet al zijn werken boeiend. Iedereen echter kent zijn *Three men in a Boat* 1891 en *Three men on the Bummel*, die als zijn meesterwerken doorgaan en waarvan gedeelten in ons land spelen.

Naast deze twee schreef Jerome een dozijn novellenbundels en romans. En onder deze laatste verraadt *All Roads lead to Calvary*, een oorlogsroman, een diepen ernst en levert het bewijs, dat Jerome andere kleuren op zijn palet had, dan die, welke hem de grootste vermaardheid hebben doen verwerven.

Als tooneelschrijver gaf hij o.a.: *The Passing of the Third Floor Back* 1907.

Dickens op tournee.

Dickens maakte eens een reis door Amerika, die van het begin tot het einde een zegetocht werd. De Yankees noemden hem den gast der natie en waar zij zich vertoonde, liep het volk te hoop

om hem te huldigen. In een zijner brieven beschrijft hij deze belangstelling op aanschouwelijke wijze.

„Ik kan niet doen, wat ik moet doen, nergens gaan, waar ik moet gaan en niets zien, wat ik moet zien. Als ik langs de straten wandel, word ik door de menigte gevolgd. Als ik binnen blijf, vult zich het huis met bezoekers, alsof daar tentoonstelling was. Als ik een openbare inrichting bezoek, slechts vergezeld van een enkelen vriend, komen de regenten aangeloopen, troonen mij mede naar het binnenplein en houden een lange redevoering tot mij. Begeef ik mij des avonds naar een gezelschap, dan word ik zoo ingesloten en gedrongen door de aanwezigen, dat ik bijna stik wegens gebrek aan lucht. Ga ik uit eten, dan moet ik over alles met iedereen spreken. Treed ik een kerk binnen om rust te vinden — er ontstaat geweldige opschudding in de buurt der bank, waar ik zit en de geestelijke preekt tot mij. Ik neem plaats in een coupé en zelfs de conducteur kan het niet van zich verkrijgen mij alleen te laten. Ik kan niet uitstappen aan een station om een glas water te drinken, zonder dat een honderdtal personen mij in de keel kijken, als ik mijn mond tot slikken open. Stel u dat alles voor! Dan komen er met elke post brieven op brieven, waar niets instaat en die onmiddelijk antwoord vragen. Deze is beleedigd, omdat ik niet bij hem wil logeeren en gene is geheel uit zijn humeur, omdat ik niet meer dan viermaal op een avond uit wil gaan. Ik heb rust noch duur en leef in een drukte zonder einde.''

Clemens Brentano over het gevaar van slechte lectuur.

In zijn ongelukkige, troostelooze jeugd had Brentano zelf den verderfelijken invloed ondervonden van lichtzinnige lectuur op een jonge menschenziel. In een brief aan zijn nicht Sophie von Schweitzer schrijft hij: „Als knaap van tien jaar werd ik op kostschool door een ouden, zeer vromen ex-jezuïet opgevoed; ik ontdekte in zijn bibliotheek een Duitsche vertaling van Tasso's *Jeruzalem Verlost* en las het boek in het geheim tot mijn groot nadeel. De hartstocht van Rinaldo en Chlorinde en vooral de schoone toovenares Armida verwarden heel mijn gemoed en legden in mijn hart de wortel, de diepe, eerste, onverwoestbare wortel, waaruit in mijn later leven zooveel passies opgeschoten zijn. Tasso's gedicht is en blijft voor mij een gevaarlijk boek voor de jeugd.'' Steeds verweet hij zich de schrijver te zijn van den „verwilderter Roman'', *Godwin*, geschreven in zijn twintigste levensjaar, waarin hij onder invloed van den rationalistischen tijdgeest de christelijke zedenwet verloochend had. Wanneer hij exemplaren van *Godwin* of andere producten zijner jeugdmuze machtig kon worden, vernielde hij ze aanstonds. *Godwin* vooral bereidde hem tot aan zijn dood veel kommer, hij vervloekte het boek als een jeugdzonde en was vol angst en zorg, als hij het in onschuldige handen wist. Toen een Russische vorstin hem eens in München een bezoek bracht en bij het gesprek ook zijn boek *Godwin* noemde, riep de dichter heel ontdaan uit: „Foei! U moest u schamen als vrouw en moeder zoo iets te lezen!'' Aan zijn vriend Böhmer schreef hij, toen deze een herdruk zijner sprookjes bezorgde, dit schoone woord: „Vooral smeek ik U dringend, alles te vernietigen wat een rein hart ook maar in het geringste zou kunnen bezoedelen, opdat mijn schuld nog niet grooter worde.''

Een nieuwe roman van Vincent Cleerdin.

Vincent Cleerdin legt thans de laatste hand aan een roman *In ballingschap*, die den arbeid van een Antwerpenaar tijdens der wereldoorlog in Nederland beschrijft. Het werk zal binnenkort voor de pers gereed zijn.

Een dwerg-foliant.

In het begin onzer eeuw verscheen te Padua een boek, dat tot de kleinste werken behoort, die ooit gedrukt zijn. Het telt 208 bladzijden en bevat een brief, dien Galilei aan een koningin schreef. Het boek is 18 m.m. lang en 10 m.m. breed en is een wonderwerk der boekdrukkunst. Iedere bladzijde telt 9 regels en ongeveer 100 letters, die ondanks hun kleinheid toch met het bloote oog te lezen zijn. Het ideëele zakboek-formaat!

De anecdotische Baudelaire.

In de restaurants, waar deze groote dichter gewoonlijk verkeerde, was het voor hem iets alledaags met iemand kennis aan te knoopen onder de woorden: „Hebt U al eens kinderhersens gegeten?'' of duidelijk hoorbaar een gesprek aldus te openen: „Toen ik mijn vader-zaliger vermoordde...''

Op zekeren dag kwam zijn huisheer hem vertellen, dat zijn medehuurders zich over hem beklaagd hadden. „Ik begrijp volstrekt niet, wat U bedoelt'', antwoordde Baudelaire kalm. „In mijne woning geschiedt alles zooals in de beste families. Ik kap mijn hout in het salon. Als mijn geliefde huilt, sleep ik ze aan de haren over den vloer. Over hetgeen er hier anders nog voorvalt, behoeft ge U geheel niet te bekommeren.''

De Honoraria van Dickens.

Dickens' pen verschafte hem hooge inkomsten. Een zijner Christmascarol's, een vijftig bladzijden groot, liet voor zijn aandeel een winst over van ongeveer 8700 gulden en deze vond hij zoo gering, dat hij zich op staanden voet van een anderen uitgever voorzag, die hem dan ook inderdaad hoogere voordeelen bezorgde. En daar was reden toe, want van de volgende kerstvertelling (*Doctor Marygolds Prescriptions*) werden binnen weinige weken niet minder dan 250000 exemplaren verkocht. Merkwaardig voor de kennis van de handelswaarde zijner werken is het contract wegens de uitgaaf van *Chuzzlewit.* Hij bedong zich daarbij een maandelijksche uitkeering van 1800 gulden van den dag, waarop hij het contract teekende, tot den dag, waarop hij dit verhaal zou beginnen. Zoodra hij er aan begonnen en zoo lang hij er mede bezig was, werden deze 1800 gulden op 2400 gebracht per maand. Die uitkeeringen, met de kosten van drukken, papier, advertenties enz. kwamen geheel voor rekening van de uitgevers, die hem later van hetgeen het werk bovendien opbracht — en dit was een aanzienlijke som — twee derden hadden uit te betalen. Van dit bedrag werden de maandelijksche termijnen van 1800 gulden (niet die van 2400 gulden) echter weder afgetrokken. Zijn werken kwamen in af-

leveringen uit, zooals de Engelsche manier is. Toen er van *Dombey* zes nummers verschenen waren — omstreeks een derde van het geheel — bleek het, dat buiten de 1200 gulden die de uitgevers hem bij elk dezer zes nummers reeds op rekening hadden verstrekt, zijn aandeel in de opbrengst f 26400 bedroeg. Deze cijfers maken het begrijpelijk, dat de zoon van een met schulden beladen vader, die in zijn kinderjaren met harden arbeid zijn dagelijksch brood moest verdienen in een smeerfabriek en al blij was, toen hij een postje van procureursklerk machtig kon worden, in zijn latere jaren als een nabob leefde. Alleen Lord Byron en Walter Scott ontvingen honoraria, die met de fabelachtige sommen van Dickens zijn te vergelijken.

Een ontrouwe exécuteur-testamentaire?

Volgens een overlevering, in de Duitsche schrijverswereld in omloop, moest Heinrich von Kleist een tweedeeligen roman hebben nagelaten. Tot nu toe was en bleef dit werk echter zoek. Voor eenigen tijd diende nu Emil Schering in het *Berliner Tageblatt* een zware aanklacht in tegen Ludwig Tieck, den verzorger der letterkundige nalatenschap van Von Kleist. Schering beweert kort en goed, dat wij den verdwenen roman bezitten in: *Vittoria Accorombona* van... Ludwig Tieck. Volgens hem heeft Tieck het manuscript achtergehouden en het eerst veel later in 1840 omgewerkt en uitgegeven als zijn eigen werk. Dr. Eduard Berend nam daarop in hetzelfde blad de verdediging op voor Tieck en trachtte het omvangrijke philologische bewijzenmateriaal van Schering te ontzenuwen, schijnbaar met goed gevolg. De debatten over deze pijnlijke zaak zijn echter nog niet gesloten.

De geslepen Dumas.

Alexandre Dumas père, van wien men den laatsten tijd hier in Holland weer meer hoort, bevond zich steeds in geldverlegenheid.
Om den gunsteling van alle Parijzenaars voor zijn schouwburg te winnen, kreeg Darbois, directeur van het Faubourg-theater, den inval Dumas een extra-premie aan te bieden van 2000 fr., als zijn in studie genomen tooneelstuk *Beau* in 30 opvoeringen 60000 fr. zou opbrengen. Maar het mocht geen centiem minder zijn!
Reeds waren 29 opvoeringen voorbij met een opbrengst van 57999 fr. De laatste opvoering zou plaats vinden op 29 September 1836. Dumas, die weer heelemaal op zwart zaad zat, woonde de 30ste opvoering bij, in de blijde zekerheid na de voorstelling de 2000 fr. te kunnen opstrijken, want daags te voren had de schouwburgscasa 2357 fr. gebeurd en de ontvangsten voor den beslissenden avond behoefden slechts 2001 fr. te beloopen. Nog tijdens de voorstelling begaf Dumas zich naar den directeur om zijn 2000 fr. te halen. Met een fijn lachje van leedvermaak antwoordde Darbois: „Het spijt me zeer meneer Dumas, maar de ontvangsten van dezen avond bedragen slechts 1994 fr. dus ontbreken er 7 fr. aan de 60000." „Nu nog mooier," vloekte Dumas zeer geërgerd en ik had het geld toch zoo noodig, ik ben totaal platzak! — Wilt u daarom misschien niet zoo vriendelijk zijn om mij 20 fr. te leenen?" — „Met alle plezier," hernam Darbois en gaf hem het gevraagde goudstuk. Den anderen morgen trad Dumas het kantoor van den directeur weer binnen en eischte zijn 2000 fr., waarop hij recht had. Want Dumas had aanstonds van zijn 20 geleende francs 2 entreekaarten a 4 fr. gekocht, waardoor de ontvangsten gestegen waren tot 60001 fr. Darbois kreeg zijn 20 fr. onder de hartelijkste dankbetuigingen terug.
Men moet zich in het leven weten te helpen.

Uit het Vatikaan.

De Congregatie van het Heilig Officie heeft een ernstige waarschuwing de wereld ingestuurd over de onzedelijke literatuur. Met nadruk richt zij zich tot alle aartsbisschoppen en bisschoppen om er voor te zorgen, dat de geloovigen van ieder diocees bekend worden gemaakt met de titels der boeken, wier lezing voor het geloof en de goede zeden een ernstig gevaar vormen. Zij moeten tijdig ingrijpen en hierbij gebruik maken van de macht, hun door de Kerk in dit opzicht verleend. Wie een boek leest, dat ex professo — opzettelijk — de zuiverheid der zeden aanrandt, maakt zich schuldig aan doodzonde, ook wanneer dit boek niet uitdrukkelijk vermeld staat op den Index der verboden boeken. Hoofdzakelijk richt de Congregatie zich tegen boeken, waarin de auteur een ziekelijke zinnelijkheid tracht te rechtvaardigen met heilige dingen, door de onzuivere liefde te vereenigen met een zekere vroomheid jegens God en met een godsdienstig mysticisme, dat uitteraard valsch is. Het is voor haar allerpijnlijkst te moeten constateeren, dat er zich ook katholieken bevinden onder deze schrijvers, die de goede zeden ondermijnen. Een der voornaamste zinsneden van dit gewichtige document nemen we hier over: „Nu moet men niet opwerpen, dat men in vele boeken van dit soort de glans en de waarde van den stijl prijzen kan, dat men er de psychologie op schitterende wijze aangepast vindt aan de nieuwe ontdekkingen, dat de zinnelijke voldoening er veroordeeld wordt door het feit zelf dat ze in haar brute werkelijkheid uitgebeeld wordt of omdat zij soms vergezeld gaat van de knagingen van het geweten, of zelfs omdat er nadrukkelijk op gewezen wordt, hoe de lage genoegens eindigen in pijn en wroeging. De zwakheid van de gevallen menschelijke natuur is echter zoo groot en hare neiging wordt met zoo'n elementair geweld naar het zinnelijke getrokken, dat noch de fijnheid van taal, de gegevens van psychiatrie of philosophie, vooropgezet dat deze in een dergelijke literatuur gevonden kunnen worden, noch welke goede bedoeling van de schrijvers ook, beletten kunnen, dat de lezers dezer boeken, aangetrokken door de zwoelheid der onzedelijke passages, op den duur naar geest en hart zoo bedorven worden, dat zij hun kwade driften laten uitspatten, in alle soorten van zonde vallen en eindelijk, vol walging over hun leven vol schande en oneer, er niet zelden toe komen, om zich zelf het leven te benemen."

Paul Claudel en Leon Daudet.

In een onderhoud, dat Frédéric Lefèvre had met Paul Claudel tijdens zijn jongste bezoek aan Parijs, legde deze Fransche gezant in Amerika zijn meening bloot over de veroordeeling van de Action Française met open en duidelijke woorden: „De daad van den Paus is heilzaam geweest en ze was noodzakelijk. Als diplomaat heb ik bijna

heel mijn leven in den vreemde doorgebracht en steeds heb ik geconstateerd, dat geen blad zooveel kwaad gedaan heeft aan de Fransche zaak dan dat van Maurras en Daudet, vooral door hun heftigheden jegens alles, wat ons land vertegenwoordigt. Men kan toch moeilijk gelooven, dat Frankrijk sinds 50 jaren voortdurend bestuurd werd door kwajongens en schurken. Dat is niet waar! Ik heb heel wat mannen zien opgaan naar de Quai d'Orsay, maar steeds heb ik in hen, al liepen onze meeningen ook vaak uiteen, vaderlandslievende en eerlijke menschen gevonden."

Deze uitlating heeft Léon Daudet in het harnas gejaagd. Zijn repliek bewijst de overspannen prikkelbaarheid, waarin zich alle Action-française-mannen bevinden, die zich weigeren te onderwerpen aan de Pauselijke decisies. „Paul Claudel komt heelemaal niet in aanmerking om het patriotisme van de Action française de les te lezen. Eenieder weet toch, dat Paul Claudel als diplomaat slechts een uitvinding is van Philippe Berthelot, den algemeenen secretaris van Buitenlandsche Zaken op de Quai d'Orsay, wiens onzinnigheden, belangen en antipathieën hij met eenzelfde platheid dient. Ik zou voor hem en de slipdragers van zijn soort slechts de meest algeheele verachting koesteren, als deze verachting niet beduidend verzwakt werd door het gevoel hunner bespottelijkheid."

De hongerdood van Dostojewsky's zoon.

In een Russisch blad vertelt een ooggetuige nadere bijzonderheden over het droevig einde van Dostojewsky's zoon. Deze, die evenals zijn vader Fedor Dostojewsky heette, wist in 1918 ondanks groote moeilijkheden door te dringen tot in de Krim, waar zijn moeder op sterven lag. Toen hij haar de oogen gesloten had, viel hij in handen van het roode leger, dat — de Russische burgeroorlog was in zijn laatste stadium — de laatste overblijfselen van het Wrangel-leger geduchte klappen gaf. Dostojewsky werd in een donkeren nacht met nog andere gevangenen naar Simseropol gevoerd. Een commissaris der Tsjeka, half bedronken en met verglaasde oogen, nam hem in verhoor. „Hoe ben je hierheen gekomen?" — „Ik was bij mijn stervende moeder." — „Wat! Bij je moeder? Zelf ben je op zijn minst al grootvader en mij wil je wijs maken, dat je nog een moeder hebt?" — Dostojewsky zei niets meer. „Onmiddellijk fusilleeren" — beval de commissaris. Op den binnenhof knetterden onophoudelijk salvo's. Twee soldaten grepen Dostojewsky vast en wilden hem naar buiten brengen. Hierop ontwaakte de ongelukkige uit zijn verdoving en riep, zoo hard hij kon: „Gij schurken! Voor mijn vader wilt ge in Moskou een standbeeld oprichten en ik word doodgeschoten!" De commissaris werd verlegen en vroeg: „Wat vertelt ge daar? Wie is dan je vader?" — „Ik heet Dostojewsky". — „Dostojewsky", herhaalde de commissaris, niet begrijpend, „zoo iemand ken ik niet." Een der aanwezige ambtenaren fluisterde hem iets in het oor; de commissaris keek Dostojewsky een oogenblik verwonderd aan en riep onwillig uit: „Loop naar den duivel, zoolang je nog in leven bent."

Dostojewsky keerde naar Moskou terug en leidde er een ellendig bestaan. Hij had geen arbeid en geen middelen; alle pogingen zijner vrienden om hem uit den nood te helpen mislukten. Als zij er eindelijk in slaagden van den Staat een ondersteuning voor hun beschermeling los te krijgen, was het te laat. De eerste termijn zijner rente, 23 roebels groot, werd eerst na zijn dood ter beschikking gesteld. Voor zijn dood had Dostojewsky, die jammerlijk van honger gestorven is, aan een bekende vrouw onuitgegeven handschriften van zijn vader toevertrouwd, die binnenkort verschijnen zullen bij een uitgeversfirma te München.

De kleinste boekwerken.

Het kleinste werk, dat ooit uit de persen eener boekdrukkerij kwam, is ongetwijfeld een „Goddelijke Comedie" van Dante, die niet grooter is dan een uurwerk-breloque, en dat men dan ook niet zonder vergrootglas kan lezen. Het werd gedrukt door de gebroeders Salmin te Padua en door M. Gnocchi te Milaan uitgegeven.

Men kent nog verscheidene uitgaven, die men terecht miscroscopische noemen mag.

Een meesterwerk van dien aard is de Bijbel, ten jare 1876 gemaakt door de Oxford Press: het boekje is 116 millimeter hoog, 55 millimeter breed en elke bladzijde bevat twee kolommen van 70 regels; het ingebonden boek is 13 millimeter dik en weegt 95 gram.

Boeken schrijven is niets, maar titels vinden!

René Ghil beklaagde zich eens bij Henri de Regnier, dat hij niet meer wist, hoe hij zijn boeken moest noemen. „Ik wilde mijn jongste boek, zeide hij, waarin ik de majesteit van den dood verheerlijkte, *Pompes funèbres* doopen, toen mijn uitgever er mij op attent maakte, dat een maatschappij voor begrafenissen dezen naam reeds droeg."

„Dat is nog niets, meende Regnier, ik wilde een boek, waarin ik de vruchten der aarde bezong, *Pommes de terre* betitelen, maar ontdekte nog bijtijds, dat mijn groentenman mij vóór was geweest."

De brandende mantel.

Oscar Wilde zat eens met een paar vrienden in een restaurant en vertelde hun een spannend avontuur. Een der vrienden onderbrak zijn verhaal met de bemerking, dat de gloeiende asch, die van zijn sigaret gevallen was, zijn mantel verschroeide. Kwaad geluimd ging Wilde met vertellen door, maar liet opnieuw asch op zijn mantel vallen, waarop zijn vriend hem wederom waarschuwde. Onverstoorbaar zette Wilde zijn verhaal voort. Toen zijn vriend hem voor de derde maal onderbreken wilde, voorkwam Wilde hem en riep uit. „Wees toch eindelijk eens stil en onderbreek me niet voortdurend. Reeds langer dan een half uur wordt uw mantel door de kachel verschroeid en ik heb U toch nog geen enkel woord gezegd!"

CORRESPONDENTIE.

114. *H. A.* te *M. De God der Wereld* van R. H. Benson heeft jaren geleden veel stof opgewaaid — Men meende, dat 't boek verboden moest worden, omdat het 't dogma der

katholiciteit aanvalt, volgens de tegenstanders. Benson zelf heeft zijn zaak in Rome bepleit en 't gevaar bezworen. Het is een fantastisch werk, dat de maatschappij beschrijft, zooals de schrijver zich die dacht na 'n eeuw ongeveer, verdeeld in twee groote kampen: eenerzijds het Katholicisme en anderzijds de moderne strooming: Humanitarisme.

115. *P. W.* te *V.* Omtrent uw Augustinus-studie kunnen we verwijzen naar *Saint Augustin* van Hatzfeld, verschenen in de bekende Collection des Saints (Uitgave: Gabalda, Rue Bonaparte 90, Paris).
Verder is zeer goed bruikbaar vooral met 't oog op Noord-Afrikaansche toestanden en gewoonten: Louis Bertrand: *Saint Augustin.* En wilt U 'n zeer uitgebreide biografie en studie tracht dan uit een of anderebibliotheek op te diepen: *Historie de Saint Augustin* par M. Poujoulat. 'n Uitgave van 1847 maar even belangrijk als oud.

117. *P. St.* te *Dr.* Karl Gjellerup was in zijn jeugdwerk een volgeling van Georg Brandes, den bekenden Deenschen „Schoolmaker''. Later maakte hij zich van hem los. Het door U bedoelde: *De hooge molen* is een boeiend boek, niet voor de jeugd geschikt om eigenaardige opvattingen van den schrijver. Uw tweede vraag is kort te beantwoorden: het tooneel van Kistemaeckers — van oorsprong een Belg — kan nooit geschikt zijn. Echtscheiding-motief en dergelijke.

118. *P.v.Bl.* te *B.* Over 't algemeen is de lectuur van de Gyp-romans niet aan te bevelen: er gaat niets stichtends van uit. De meeste zijn geestig en guitig, o.a. *Le mariage de chiffon* — ook in 't Nederlandsch vertaald — andere weer zijn zeer zwoel. De stijl is vlot, maar vaak moeilijk door de vele Fransche uitdrukkingen ontleend aan bepaalde kringen.

119. *R. v. d. H.* te *U.* Zeker is 't mogelijk, dat U den naam van Prosper Mérimée hebt ontmoet als vertaler van Russische literatuur. Hij is één van de eersten geweest, die zich in Frankrijk hebben geïnteresseerd voor deze literatuur. Hij vertaalde Toergenjew en Gogol in 't Fransch. Over zijn omgang met Napoleon III en 't verdere keizerlijke hof kunt U merkwaardige bezonderheden vinden in Leo Claretie *Sourires littéraires.*

120. *M. L.* te *H.* *John Grier Home* is van Jean Webster, een Engelsch schrijver; bekend door zijn *Vadertje Langbeen.* John Grier Home is de naam van een vondelingenhuis, dat door 'n dame wordt bestuurd, die haar bevindingen aan kennissen schrijft: hier en daar zeer geestig en pittig; 'n kleine liefdesgeschiedenis maakt vooral 't eind romantisch. Leesbaar voor iedereen.

121. *G. S.* te *B.* Wij hebben reeds onder No. 72 van de rubriek *Correspondentie* bericht, dat met meer dan één inzending mag worden deelgenomen aan onze romanprijsvraag. Natuurlijk moet dan ieder handschrift vergezeld gaan van een afzonderlijk motto, op de enveloppe aan te brengen, waarin U naam en adres moet vermelden. Voor de goede orde laten wij de voorwaarden nog eens in 't kort volgen. Gevraagd wordt een oorspronkelijke Nederlandsche of Vlaamsche Roman (niet-dialectisch), waarin het romantische element in voldoende mate aanwezig is. Tout genre est bon, sauf le genre ennuyeux, wat echter niet wegneemt, dat het meest spannende werk niet in aanmerking kan komen, zonder literaire kwaliteit: het literaire gehalte geeft den doorslag bij het toekennen van den prijs, doch van den anderen kant komt het literaire gehalte niet in aanmerking, wanneer de „spanning'' ontbreekt, dus geen „mooi-schrijverij'', geen eindelooze beschrijvingen, geen bladzijden-lange analyses van psychische elementen e.d. Zonder het publiek in het gevlei te willen komen door wansmaak te voeden, moet niet over de hoofden heen ins Blaue hinein worden gesproken.
De omvang zal ca. 300 à 400 gedrukte bladzijden Keurboekerij moeten bedragen. Als termijn wordt ca. een jaar gesteld en geldt 1 November 1927 als uiterste termijn van inlevering.
De bekroonde inzending wordt het volledige eigendom van Het Nederlandsche Boekhuis, dat voor publicatie zal zorg dragen en als honorarium voor de auteursrechten zal uitkeeren à contant fl. 250.—; verder 20% van de netto-opbrengst van de eerste 2000 Nederlandsche exemplaren in boekvorm en van de netto-opbrengst van latere duizendtallen 10%, zoodat zelfs bij een matig succes het honorarium op 'n fl. 700.— getaxeerd mag worden, waarbij de schrijver steeds geïnteresseerd blijft bij den verderen verkoop der deelen.
Als spelling wordt verzocht De Vries & te Winkel te bezigen, als de nog meest gebruikelijke, doch is ook de vereenvoudigde spelling toegestaan. Verder wordt aangedrongen op duidelijk handschrift, liefst machine-schrift. Noodzakelijk is een breede marge te laten en de bladzijden te nummeren. Schrijvers van niet-bekroonde romans kunnen omtrent de uitgave van hun werk in verbinding treden met Het Nederlandsche Boekhuis of met andere uitgevers.

Rectificatie.
In plaats van de qualificatie letter **D** onderaan de bespreking van *Wannes Raps* No 3279 in *Boekzaal 15 Juni 1927,* gelieve men te lezen **B.**

WILTON-METRO-GOLDWYN
DAMRAK 49 - Telefoon 49949 - AMSTERDAM
HET BESTE DAT DE FILMINDUSTRIE BIEDT
BEN HUR.

POORTERS - TOEBACK

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN
CENTRALE ARNHEM
HET ADRES VOOR ALLE INRICHTINGEN
VRAAGT PRIJS OF MONSTERS

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

Zooeven verschenen:
VRAGEN EN ANTWOORDEN
voor
ZIEKENVERPLEGENDEN
door Zr. J. VAN DEN BOS
In linnen band f 2.40.

EEN HYPERMODERN GELUID
IN DE WERELD VAN DEN ISLAM
door Dr. L. DE VRIES . . . . f 3.00

Uitgave N.V. v/h. E. J. BRILL, LEIDEN

Zoo juist verscheen:
De Opgraving van Sichem
door Dr. F. M. Th. BÖHL.
Prijs . . . . . . f 1.—.
Deze brochure is wel geschikt belangstelling te wekken voor de groote beteekenis der merkwaardige opgravingen te Sichem.
Prof. Dr. Alph. Mulders in Boekzaal der geheele wereld
G. J. A. RUYS UITGEVERS-Mij., ZEIST
Telephoon No. 52. Postrekening No. 117346

LINA VAN DORST
GINNEKENWEG 59 — BREDA
Ondergoederen op maat. Huwelijksuitzetten.
Tafel- en Huishoudgoederen. Billijke Prijzen.

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

HET GODSDIENSTIG LEVEN
Onderrichtingen, raadgevingen en gebeden voor ontwikkelde Katholieken, naar het Duitsch van Tilmann-Pesch S.J. omgewerkt door R. v. Oppenraay S.J.
Dit prachtboekje, waarvan het 11e duizendtal verscheen, bevat een schat van onderrichtingen, raadgevingen en vele liturgische en andere gebeden
Prijs in lederen band f 3.25
In linnen band. . . f 1.75
Verkrijgbaar bij den Uitgever:
H. J. DIEBEN - LEIDEN.

Voor verzorgde uitgave en Catalogussen wendt U tot de Firma
V. VAN DIEREN & Co.
BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
— EIGEN BOEKBINDERIJ —
27, Venusstraat - ANTWERPEN
Huis gesticht in 1842.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

VOOR FIJNE LEDERWAREN EN REISKOFFERS HET ADRES

BONNIER

RIJNSTRAAT 68 - Telef. 2493

ARNHEM

Coöp. Stoomzuivelfabriek „Heeze Leende"
HEEZE.
Prima Roomboter met rijksmerk.
Telefoon 10

PETIT & FRITSEN
KLOKKENGIETERS
AARLE-RIXTEL (N.Br.)

JOH. J. VEDER
34 Leuvehaven - Rotterdam
AFD. TEXTIEL.
KOUSEN in alle prijzen en kwaliteiten
„FROTTÉ" goederen.

ONFEILBAAR MIDDEL TEGEN SUIKERZIEKTE.
INDISCHE MEDICIJNEN
Verkrijgbaar bij G. A. RöRINK,
Berg-en-Dalscheweg No. 353 NIJMEGEN

C. Schouten-Wouters
Lange Hezelstraat 46 — NIJMEGEN
is uw adres voor Kaas, Visch, Groenten en Fruit.

Geldersche Stoom-Wasch- en Natuurbleekerij
„DE NIJVERHEID"
FIRMA H. W. VAN NOREL
EPE (Gelderland)

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen Rozen, Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

KONINKLIJKE HOFBAKKERIJ
ANT. WANDERS - ARNHEM (A° 1815)
Steenstr. 83a, Tel. 875. Jansstr. 5a, Tel. 498
Banketbakkerij in den uitgebreiden zin.

In elken Boekhandel verkrijgbaar. **Boeiend van het begin tot het einde.**

Clarence E. Mulford's beroemde bar-20 novels verschijnen onder den algemeenen titel van

J. T. Swartsenburg's Cowboy-serie

Hiervan verschenen: **CASSIDY KOMT — HET WEESKIND — DE COWBOY-BROEDERS — MANNETJESPUTTERS — BUCK PETERS IN HET WESTEN — JOHNY NELSON EN DE VEEDIEVEN**

Prijs per deel ingenaaid f 1.75 - gebonden f 2.50.

De werken van Clarence E. Mulford geven een geheel ander beeld van het „Wilde" Zuid-Westen der Vereenigde Staten uit de tweede helft der negentiende eeuw, dan de meeste andere romans, die over deze streken van dien tijd handelen. Zonder twijfel spelen ook de „avonturen" in deze Cowboy-Serie een groote rol, doch hoe geweldig deze ook vaak zijn, nimmer overschrijden zij de grenzen van het mogelijke en het logische. Voor het grootste gedeelte zijn zij ook inderdaad op feiten gebaseerd, terwijl in het bijzonder aard en karakter der toenmalige bewoners der veestreken onvervalscht zijn weergegeven. De lezer krijgt door deze werken een zuiveren indruk van het toenmalige leven in het „Wilde Westen". Als in het voorbijgaan geeft de schrijver zeer vele interessante bijzonderheden over land en volk, waarbij wel de teekening der verschillende, gedeeltelijk thans nog levende Indianenstammen zeer opmerkelijk is. Idealiseerende romantiek is Mulford vreemd; hij heeft voor zijne werken degelijke betrouwbare historische bronnen geraadpleegd en is er schitterend in geslaagd in zijn verhalen het oude Westen inderdaad te doen herleven.

Wij vertrouwen met deze serie Cowboy-verhalen onzen Nederlandschen lezers een reeks boeken te hebben aangeboden even spannend en onderhoudend als wetenswaardig en degelijk.

DE UITGEVER.

J. T. SWARTSENBURG - ZEIST

Uitgebreide Catalogus op aanvrage gratis verkrijgbaar.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Het Christelijk Getuigenis der Catacomben

door F. HENDRICHS, S.J.

Een prachtwerk van 320 bladzijden, groot formaat op prima kunstdruk. Het bevat 295 grootere en kleine gravures naar origineele foto's van stukken der Catacomben. Het boek kost in soliden prachtband bij inzending van nevenstaande bestelbon slechts **f 4.75** en is verkrijgbaar in iederen boekhandel, alsmede bij

Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BESTELBON.

Inzenden onder open couvert als drukwerk.

Mijne Heeren,

Naar aanleiding van de advertentie in **Boekzaal der geheele wereld**, gelieve U mij te zenden voor rekening een gebonden exemplaar van F. HENDRICHS S.J.

Het Christelijk Getuigenis der Catacomben.

Voornaam en naam:

Straat en huisnummer:

Stad en datum:

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

Een abonnement op de gerenommeerde Keurboekerij geeft U groote voordeelen: Jaarlijks ontvangt U 'n viertal uitstekende romans (gebonden of ingenaaid) met 20% korting.

AURORE ROTTERDAM

BOEKEN
ZIJN
ONZE
- BESTE -
VRIENDEN

„DE KAASHANDEL"

C. G. la Poutré

Amsterd. Straatweg 170
UTRECHT
Tel. 12955 Gironummer 6749

Het adres voor Kloosters en Gestichten.

Vraagt prijscourant.
Fijnste kwaliteiten.
Laagste prijzen.

Zoo juist verschenen:

ENRICA VON HANDEL MAZZETTI

HET ONVERGETELIJKE JAAR

vertaald uit het Duitsch (Meinrad Helmpergers denkwürdiges Jahr); rijk geïllustreerd door Herman Moerkerk.

2 dln. in 1 band; compleet f 2.40 ingenaaid en f 2.95 gebonden in luxe linnen band.

De verschijning van een roman van deze wereldberoemde romancière is altijd een gebeurtenis. Deze roman, die in Duitschland reeds een oplage beleefde van ruim 60.000 ex. is een harer omvangrijkste en beste werken, een cultuur-historische roman, met het motto „Boven alles de liefde" als basis. Het verhaal speelt hoofdzakelijk in Oostenrijk en Pruisen in het begin van de 18e eeuw.

Levendig, gloedvol en aantrekkelijk is deze boeiende roman geschreven en slechts noode legt men dan ook aan 't einde het lijvige werk ter zijde, waar men zóó was ingeleefd in het leven der personen, die men bij zich, naast zich zag spelen, genieten, lijden, bidden, hopen, en gaarne zou men nog een poos in hun midden zijn blijven voortleven, omdat zij zóóveel belang inboezemen. Deze zeer tragische, ontroerende roman is van ontstellende waarde en neemt een eerste plaats in, in de wereldliteratuur. Men zal het werk lezen, herlezen.

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij

Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Coöp. Stoomzuivelfabriek „ST. LAMBERTUS"

GEMONDE

Levering van

prima Roomboter

aan concurreerende prijzen.

Optiek
Foto
Projectie

Anno 1855 Hofleverancier

P. W. HIELE

L. Jansstr. 27 — UTRECHT

J. BOER - KAASMARKT 11-17 ROTTERDAM

SPECIAAL ADRES VOOR SOLIEDE

HUIS-, SALON- EN SLAAPKAMER AMEUBLEMENTEN

JOS. TONINO - ARCHITECT

Oude Vest 26 BREDA Telef. 1097

Kerk-, Klooster- en Villabouw.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Die Aszetik

des

hl. Alfons Maria von Liguori

im Licht der Lehre vom geistlichen Leben in alter und neuer Zeit.

von P. Dr. KARL KEUSCH C.Ss.R.

mit einem Titelbild des Heiligen.

2. und 3. Aufl. XL und 407 Seiten. 8°.
Geb. in Ganzl. M. 11,50. in Halbfranz M. 13.—

Durch seines Vollkommenheitsleben will der hl. Alfons auch auf dem Gebiete des Aszese uns Führer sein. Um so erfreulicher ist es, dass wir durch das vorliegende Werk auch mit dem ganzen Werden des Aszetik des Heiligen vertraut gemacht werden und auf dem Untergrunde seiner Schriften unwillkürlich auch seine ganze Persönlichkeit, die Verkörperung seines Lebens plastisch schauen.

Bonifacius-Druckerei, Paderborn (Deutschl.)

Zu beziehen durch alle Buchhandlungen.

„ZIJ" EN GIJ

De verhouding van den jongen Man tot het jonge Meisje

door

HARDY SCHILGEN.

Geb. Fl. 2,—. Ingen. Fl. 1,50.

Eenige beoordeelingen door den vertaler, den Heer E de Penasse-Mouwen, ontvangen:

De ZeerEerw. Heer O. V. Esser S J., Rector van het Canisius College, Nijmegen:

„Dat U een uiterst nuttig werk hebt verricht, behoef ik wel niet te herhalen. Ik verzeker U, dat ik mijn best zal doen om te bewerken, dat dit kostelijk boekje in handen zal komen van de velen, die telken jare ons college verlaten, en die er haast onuitputtelijk profijt uit kunnen trekken voor heel hun volgend leven."

De Heer P. van den Biggelaar te Breda:

„Ik zelf heb er met belangstelling kennis van genomen en vind het zoo interessant en m.i. zoo nuttig voor de jeugd, dat ik U wil verzoeken, mij zes exemplaren te willen doen toezenden om als practisch geschenk dienst te kunnen doen."

Drukkerij v. h. Missiehuis Steil bij Tegelen

NEUIGKEITEN.

IMLE F. Dr. **Friedrich von Schlegels Entwicklung von Kant zum Katholizismus**
VII, 287 Seiten gr. 8°. G.M. 7.50, geb. in Leinen G.M. 9.—.
In diesem Werke wird die Entwicklung der Romantik zum Katholizismus an einem ihrer Hauptvertreter in geistreicher Weise geschildert.

SCHMID, P. Dr. KARL., O.S.B. **Die menschliche Willensfreiheit in ihrem Verhältnis zu den Leidenschaften**
Nach der Lehre des hl. Thomas Aquin.
VII und 356 Seiten gr. 8°. G.M, 10.—.

KLUG, Dr. I. **Die Tiefen der Seele**
Moralpsychologische Studien gr. 8°. V und 441 S. G.M. 6.60, gebunden in Ganzleinen G.M. 8.—.
Die dritte Auflage ist soeben erschienen.

DEUTSCHMANN W., **Spes unica. Roman.**
487 Seiten, gebunden G.M. 6.—.
Die Geschichte des grossen Augustinus, des Vaters der abendländischen Theologie und seine Lehrtätigkeit.

LUX, Joseph Aug., **Wanderung zu Gott.**
Die Geschichte einer Heimkehr.
266 Seiten, Geb. G.M. 6.—.
Der Heilige Vater ehrte den durch seine Werke rühmlichst bekannten Autor durch ein persönliches Handschreiben und durch seinen apostol. Segen für das obig genannte Werk.

Verlag Ferdinand Schöningh, Paderborn

Waskaarsenfabriek, Wasbleekerij

Firma Gebrs. Bolsius

v/h Fa A. Bolsius, SCHIJNDEL

Opgericht 1878 Opgericht 1878

LEVERT TEGEN MATIGE PRIJZEN ALLE SOORTEN

Liturgische Kaarsen en Offerkaarsen

Gebleekte Bijenwas — Kaarsenkatoen.

FABRIEK VAN DE BEKENDE

„Alpengloei" Nacht- en Theelichten

EENIGE

Fabriek der Devotielichten

Vraagt prijs en proeforder

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„St. Oda"
St. OEDENRODE
Eerste Kwaliteit
Roomboter met Rijksmerk
SPECIALE CONDITIES
VOOR
KLOOSTERS en GESTICHTEN

Patronen ?
PEREBOOM !
Rozengracht 236
AMSTERDAM.

ABONNEERT U OP
Tijdschrift voor Taal en Letteren
Per jaar f 7.50.
Tijdschrift voor Zielkunde en Opvoedingsleer
Per jaar f 8.75.
Vraagt gratis proefnummers bij de uitgevers
Drukkerij Henri Bergmans & Co., Langestraat 35, Tilburg

BOEKHANDEL
v.h. J. J. van Mastrigt.
ADR. M. KLEMANN
Broerenstraat 31, Arnhem
Zoo juist is verschenen:
Felix Timmermans.
Schoon Lier.
ingenaaid f 2.35,
gebonden f 3.25.

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

Abonneert U op
Het Amusante Weekblad
f 2.85 p. halfj. franco p. p.
Een premie roman gratis.
INDUSTRIESTR. 1
TILBURG

H. G. Ruhe - Amsterdam
Marnixstraat 258-260 — Telefoon 32746
Levert speciaal
aan Kloosters en andere Inrichtingen
Aardappelen, Groenten en Fruit
tegen concurreerende prijzen.

TIMMERFABRIEK „DE MARK"
JACQ. VAN GROENENDAEL
BREDA
Alle Timmerwerken, speciaal in Eikenhout
Kerkbanken — Kerkstoelen
Amerikaansche Schoolbanken,
Telramen, enz.

DOET UW VOORDEEL.
KOFFIE- EN THEEHANDEL, IN 'T GROOT EN KLEIN
Theeprijzen van f 1.00—1.50 per pond.
Koffieprijzen van f 0.75—1.20 per pond. Franco huis.
WINKELPAKHUIS v. HEUSDESTR. 17 = TEL. 34158
P. GELTON & Zn. — ROTTERDAM

De Vetten's Boterbiesjes
ROTTERDAM.
GESTICHTEN EN PENSIONATEN
SPECIALE CONDITIES.

ROL- EN PRUIMTABAKSFABRIEK
JOS GARÉ, BEEK bij Maastricht
Gebruikt uitsluitend Garé's onovertroffen pruimrollen en pruimtabakken

Zoo juist verschenen:

PRACTISCHE SOCIOLOGIE

door

J. H. F. KOHLBRUGGE

DEEL IV

DE ZORG VOOR DE JEUGD

Prijs, gebonden f3,90

Van belang voor ieder die aan het Jeugdwerk deelneemt.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K | UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. | K

FRANSCH:

GALLIA - Dr C. L. de Liefde

3 deelen á f1.90. Woordenlijsten bij Gallia f0.45.

Wij kunnen deze methode van harte aanbevelen.
De Vacature.

DUITSCH:

GERMANIA - Drs. G. G. v. d. Andel

DEEL I f2.40 DEEL II f2.40

..... kan eveneens warm worden aanbevolen.
Spiegel van Handel en Wandel.

ENGELSCH:

BRITANNIA - Dr. H. G. de Maar

THE BRITANNIA PRIMER f 1.95
BRITANNIA I, 6e druk ,, 2.90
BRITANNIA II, 3e druk ,, 3.25
Woordenlijsten bij
THE BRITANNIA PRIMER f 0.60
BRITANNIA I, 4e druk ,, 0.65
BRITANNIA II, 3e druk ,, 0.65

De Britannia-Serie behoort wel tot 't beste van wat voor de methodiek van 't Engelsch is gegeven.
Ons Muloblad, 1 Juni 1927.

K | | K

E. Philips Oppenheim

Millionair tegen wil en dank - Buiten de partijen - Een geheim - Een verrassend oordeel - Een politiek complot - Gouden ketenen - Afgodsbeelden - De weg tot geluk - Een liefdes-intrige - Mysterie - Diplomaten

In Engeland worden deze boeken bij duizenden verkocht. Niet ten onrechte noemt men Oppenheim daar „The Prince of Story-Tellers".

De prijs dezer werken is ingen. **f 1.—**, gebonden **f 1.50**.

De ingenaaide zoowel als de gebonden exemplaren zijn voorzien van een fraai drie-kleurendruk stofomslag.

Verkrijgbaar in den Boekhandel.

A. W. Bruna & Zoon's Uitg. Mij.
UTRECHT.

PRIMAVERA

Frühlingsfahrten ins unbekannte Italien.

von Dr. LUDWIG MATHAR.

Eine äusserst interessante und lebendige Reisebeschreibung mit über 100 Abbildungen. Grossformat. Halbleinen. Einbandentwurf von Kunstbuchbinder F. Kliesing, Bonn Das Werk wird lediglich an Mitglieder der Buchgemeinde zum Preise von 4.— Mark in Einzelbestellung abgegeben. Wer aber die ganze Jahresreihe 1926 nachbezieht, erhält es für 3.— Mark.

Jeder literarisch interessierte Katholik sollte Mitglied der Bonner Buchgemeinde sein!

9.— Mark Jahresbeitrag, dafür 3 vorzüglich ausgestattete Werke, die einen weit grösseren buchhändlerischen Wert darstellen.

Nähere Auskünft und Prospekte durch den

Boekzaal der geheele wereld
TILBURG

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO

UITGEGEVEN IN OVERLEG MET EN ONDER AANBEVELING VAN DEN
—— BOND VAN R. K. OPENBARE LEESZALEN EN BOEKERIJEN ——

1927 — 15 JULI-AFLEVERING — 14

— 17½ CENT —

INHOUD:

Godsdienst en Apologie . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Italiaansch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Dichtwerken . . . . Nederlandsch, Fransch, Engelsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . Fransch
Geschiedenis . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Land- en Volkenkunde . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
Natuurkunde en Nijverheid . . . . Nederlandsch
Leerboeken . . . .
Voor de Jeugd . . . . Nederlandsch
ONTVANGEN BOEKEN.

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 204 - 774.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

N.V. Hyg. Melkinrichting en Zuivelfabriek „Driebergen"

Buntlaan 16 DRIEBERGEN Telefoon 735

Prima Melk en Melkproducten

GROSSIERDERIJ „B O S C O"

Alle bekende merken SIGAREN, SIGARETTEN en TABAK
KOFFIE en THEE. GROOT EN KLEINHANDEL

L. HEZELSTRAAT 77 — NIJMEGEN

Moderne Stoom Wasch- & Strijkinrichting

A. L. DUIJN & Zoon

Telefoon Interc. 11053 HAARLEM Opgericht 1854

R. K. JEUGDBIBLIOTHEEK

Uitgave Van Putten en Oortmeijer, Alkmaar

In deze serie zijn de navolgende boeken verschenen, welke met onverdeeld schitterende recensies de lezende jeugd worden aanbevolen; leeftijd 10-16 jaar.

De Erfgenaam door *Cecilia*.
Aranka door *Cecilia*.
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg*.
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits*.
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia*.
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen*.
Blanke wegwijzers door *Cecilia*.
John, Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz.*

Alle boeken zijn door den Keurraad goedgekeurd.

PRIJS PER DEEL f 1.25. Gebonden f 2.00.
Per abonnement van 12 deelen f 12.00 en f 20.00.

Abonneert U op

„WIJ"

Katholiek Maandblad

Abonnementsprijs
2.50 gld. per jaar

12 afleveringen van 32 pag. op opdikkend papier gedrukt.

Proefnummer kosteloos.

ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG

DRIE ROMANS
voor één daalder

Dora Musbach:
HET GEHEIM

Marie Metz-Koning:
WINNIE

Therèse v. Arendsberg:
OP SLOTENBURG

verzendt franco per post na ontvangst van f 1.50 (Postrekening No. 30120) de Uitgever

G. J. Slothouwer,
Amersfoort.

GEEN BETERE DAN:

Utermöhlen's

Verbandstoffen

Zij munten uit door uitstekende kwaliteit en volkomen betrouwbaarheid. Elke verpakking draagt ons gedeponeerd fabrieksmerk.

KON. FABR. VAN VERBANDSTOFFEN

N. V. v. h. UTERMÖHLEN & Co.

AMSTERDAM.

LET OP DE BEKENDE KRUIK

P. J. Looymans & Zonen

Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.

OPGERICHT 1800

Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.

Sierboomen, Coniferen Rozen, Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.

Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKHANDEL
v.h. J. J. van Mastrigt.
ADR.M.KLEMANN
Broerenstraat 31, Arnhem

Zoo juist is verschenen:

Felix Timmermans. Schoon Lier.

ingenaaid f 2.35,
gebonden f 3.25.

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

Gebr. v. Roosmalen
Edelsmederij van Kerkelijke Kunst en Altaarbouw
Oosterkade 21 - UTRECHT
Tel. 12861.

Doos 30-60,Tube 80ct
Bij Apoth.en Drogisten

Coöp. Stoomzuivelfabriek „ST. LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

H. G. Ruhe - Amsterdam
Marnixstraat 258-260 — Telefoon 32746
Levert speciaal
aan Kloosters en andere Inrichtingen
Aardappelen, Groenten en Fruit
tegen concurreerende prijzen.

Royal Crown Ducal Store
Nobelstraat 1B - Utrecht
Specialiteit in Engelsche Eet-, Thee- en Ontbijtserviezen, waarvan alle onderdeelen kunnen worden nageleverd.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN
CENTRALE ARNHEM
HET ADRES VOOR ALLE INRICHTINGEN
VRAAGT PRIJS OF MONSTERS

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

VRAAGT PRIJS NEEMT PROEF
STOOMWASSCHERIJ
„DE LELIE"
RATH & Co - VEGHEL
SPECIAAL TARIEF VOOR KLOOSTERS EN GESTICHTEN

Handel in alle soorten
Riviergrint - Zand - Ballast, enz.
Transport van Meubelen
tegen concurreerende prijzen.
Beveelt zich beleefd aan
J. P. Peters - Nijmegen
Bottelstraat 19 en 66 — Telefoon 2444

Gooische Muziekschool
Lindenlaan 2a - BUSSUM - Directeur C. Tolk
Opgericht 1882
Opleiding voor dilettanten, zoowel als voor vakmusici

Rund-, Kalfs- en Varkensslachterij
W. H. Neerincx voorheen RUYS
BEMUURDE WEERD O.Z. 7 - Telef. 10364 - UTRECHT
Specialiteit in FIJNE VLEESCHWAREN.

WASCHINRICHTING „SLOTERDIJK"
UW ADRES VAN VERTROUWEN. GEVESTIGD SEDERT 1898
PER KILO 24 CENT
Opgemaakt tarief op aanvrage. Boorden 7 c. Overhemden 25 c.
Aanbevelend, G. DE WIT, SLOTERDIJK 251D

MELKERIJ „MAAS & WAAL"
Handel in Melk en Melkproducten
Graafscheweg 183 — Tel. 2874 — NIJMEGEN
Levert U prima Gepasteuriseerde Melk en alle Melkproducten die dagelijks versch aan huis worden bezorgd.
BOTER — KAAS — EIEREN

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Natuurgeneeswijze

Verschenen is een keurige handleiding voor de praktische toepassing in eigen kring:

Physische Therapie

door Dr. J. C. MOM

Populair-wetenschappelijk Handboek, omvattende 368 bladzijden met 87 speciaal-vervaardigde foto's.

Compleet in keurigen band f 4.90

Boekencatalogus op aanvraag gratis in den Boekhandel en bij de Uitgevers

La Rivière & Voorhoeve, Zwolle, Postgiro 8419

GARAGE CENTRAAL

C. VAN DONGEN-JONKERS, — BREDA

WILHELMINASINGEL 46, Telefoon 732

De meest Luxe Verhuurinrichting hier ter stede.
Stallen, repareeren en onderhouden.
Garage dag en nacht geopend.

HERMAN KROES & ZOON
ARCHITECTEN
AMERSFOORT

Zaadhandel Wed. H. v. d. Bogaard
NIJMEGEN, Molenstr. 1, Gevestigd 1870
Kloosters en Gestichten extra kortingen

Stoomwasscherij „Rijnoord" te Odijk.

Dames! Doet uw voordeel, en laat uw *wasch* behandelen door *ons* en U zult tevreden zijn. Zeer billijke tarieven. *W. van Setten, Odijk.*

N. V. G. HOUWELING
MINERAALWATERFABRIEK
Handel in Bieren, Wijnen, Likeuren en Gedistilleerd.
HAAGDIJK 137 BREDA. TEL. 580

STOOMEN VERVEN
Op verlangen Stoom- en Rouwgoederen met 1x24 uur.
Stoomververij en Chemische Wasscherij P. DE BOER
Muntweg 20-49 — BUSSUM — Telefoon 1061

DE GECOMBINEERDE ROOMBOTERFABRIEKEN
GOOILAND DE HOOP
NAARDEN BLARICUM
Neemt proef met onze prima YOGHURT
25 cent per halve-liter-flesch.

Gebrs. Vermeijlen — Eindhoven
St. Lambertusstraat 16 Telef. 314
Aannemers van Terrazzo-, Mozaïek- Beton- en Gewapendbetonwerken - Speciaal adres voor HOUTGRANIETVLOEREN - Traptreden - Gootsteenen.

MAISON KASTROP
MODE-INSTITUUT VOOR KNIPPATRONEN NAAR MAAT.
in ieder gewenscht model. Onberispelijk vallende coupes.
Club- en Privaatlessen in patroonteekenen naaien en handwerken
BUSSUMMERSTRAAT 46 — HILVERSUM

FIRMA D. BRANDSMA — HILVERSUM
Vernikkel-inrichting, Verkoperen, Bronzen, Emailleeren enz.
GROEST 82a TEL. 1642
Opmaken van kerk- en andere ornamenten.

STOOMWASSCHERIJ „OUDENRIJN"
C. DE RIJK, Merwedekanaal 5, Tel. No. 10707
UTRECHT

Electr. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT
IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. F. Smits-Salters
Vuchterstr. 122, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

Gebruikt voor het inleggen van eieren
WATERGLAS of GARANTOL
Verkrijgbaar bij
Firma Wed. G. F. Schott
Drogisterij Telefoon 1497
Lange Hezelstr. NIJMEGEN.

JOH. J. VEDER
34 Leuvehaven - Rotterdam
Afd. Levensmiddelen
ROOMBOTER
tegen concurr. prijzen.

Bloemenmagazijn
„OUDWIJK"
G. E. Hoenderdaal
Oudwijkerveldstr. 114, Utrecht
Bloemwerken, Losse Bloemen Kamerplanten,
Aanleg en onderhoud van Tuinen.

Fabrikaat:
N.V. JORDAENS' Sigarenfabrieken
v.h. F. v. Gardinge & Co.
EINDHOVEN.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

Dr. J. R. Slotemaker de Bruine, 3351.
BUITENKERKELIJKE RELIGIE. *J. B. Wolters, Groningen,* 2e druk: 1927. (22.5×15) 75 blz. ing. f 1.50.

Schr. geeft hier een inleiding tot de kennis en beoordeeling van de buitenkerkelijke religie. Als zoodanig komen achtereenvolgens in aanmerking: Socialisme, Christian Science, Spiritisme, Theosophie, Anthroposophie, Astrologie en De Ster in het Oosten. Als heel algemeene inleiding tot deze vormen van buitenkerkelijke religie lijkt ons het geschrift bizonder goed geslaagd. Als er ook een enkelen keer verwezen werd naar katholieke literatuur, die nu geheel ontbreekt, zou het boekje voor ons, katholieken, nog hoogere waarde hebben.

G. Vrijmoed, O.F.M.

Dr. M. C. Slotemaker de Bruine, 3352.
HET IDEAAL DER NAVOLGING VAN CHRISTUS TEN TIJDE VAN BERNARD VAN CLAIRVAUX. *H. Veenman & Zonen, Wageningen,* 1926. (24.5×16) 104 blz. ing. f 1.90.

Bernardus' opvatting der navolging van Christus wordt als volgt omschreven: Christus waardeert hij als de nieuwe belichaming van den naar Gods beeld en naar Gods gelijkenis geschapen mensch. Christus heeft het beeld Gods, dat ontluisterd en misvormd onder de zonden schuil ging, uit de ongelijkheid Gods opgericht en zijn oorspronkelijke gedaante van Gode gelijkheid hergeven. Uit deze theorie volgt vanzelf de practische conclusie, dat het noodig is om ons te houden aan dien vorm van deugden, dien Christus door woord en voorbeeld heeft aanbevolen, toen hij in het vleesch tegenwoordig was.

Het nieuwe in deze ascetische richting — ons leven te schoeien op het voorbeeld van Christus, de evangelische voorstelling van Christus' handel en wandel in ons eigen gedrag nabeelden — is zeer schoon en zeer degelijk belicht. Heel deze studie getuigt van een diep indringen in de godsdienstige gedachtenwereld der 12de eeuw en verdient de volle belangstelling der katholieke wereld. Alleen een minder juiste of te scherpe uitdrukking verraadt hier en daar, dat een buitenstaander aan het woord is.

H. Rongen.

FRANSCH.

Mgr. Tissier, 3353.
LA FEMME FRANÇAISE. *Pierre Téqui, Paris* 6, 1927. (19×12) 126 blz. ing. Ffr. 5.—.

Mgr. Tissier is een bekend conferencier. De drie conferenties in dit bundeltje vereenigd, kunnen als model voor hun soort gelden.

Hollandsche dames zouden er stellig hun voordeel mee kunnen doen, al is er groot verschil in de toestanden ginds en hier. *M. L.*

DUITSCH.

Dr. Joseph Könn, 3354.
SAAT UND ERNTE. *Benziger & Co., Einsiedeln,* 1927. (20×13.5) 169 blz. geb. M. 4.—.

„Wat de mensch zaait, zal hij oogsten." Wil de oogst van het rijpe leven goed uitvallen, dan moet in het jonge leven goed zaad worden uitgestrooid, dan moet vooral onze jeugd bijtijds den ernst inzien van het toekomstige huwelijksleven. Zij moet de kansen leeren kennen, om geen roekeloos spel te moeten spelen.

In dit boekje is een cursus over dit vraagstuk uitgewerkt, die bedoeld is als het sluitstuk van het catechistisch onderricht. De jarenlange ervaring van den schrijver en de prettige, bevattelijke toon geven er een bijzondere waarde aan.

H. Rongen.

Karl Richtstätter, 3355.
EINE MODERNE DEUTSCHE MYSTIKERIN Geïllustreerd. *Herder & Co., Freiburg i.Br.,* 2e druk: 1926. (21×13) 250 blz. geb. M. 4.80.

Een gedocumenteerde levensbeschrijving van Emilie Schneider, Zuster der Congregatie van het H. Kruis, een zeer begenadigde ziel, wier zaligverklaringsproces onlangs te Rome werd aanhangig gemaakt. Zuster Emilie, die geboren werd in de buurt van Aken, heeft 't grootste deel van haar leven doorgebracht in het klooster te Aspel aan de Hollandsche grens, waar zij eerste novice-meesteres werd en van welk klooster uit zij hare brieven schreef, die wonderbaarlijke uitingen zijn van een door den H. Geest verlicht zieleleven.

Behalve voor hare communauteit heeft zij zich verdienstelijk gemaakt door haar opoffering en toewijding voor een naar ziel en lichaam ongelukkige zieke, die zij verpleegde te Düsseldorf tot haar dood in 1859. Heel haar gemoeds- en verstandsleven was gericht op God, heel haar geestelijk leven werd beheerscht door het God en ik. Van de vervoeringen en visioenen, waarmee God haar begunstigde, wist alleen haar geestelijke leider, die eerst na haar dood van haar openbaringen in intiemen geestelijken kring gewaagd heeft.

Moge de lezing van dit begenadigde leven en van de hier met Duitsche wetenschappelijkheid verzamelde mystieke brieven velen tot geestelijk nut en genot zijn!

M. M.

ENGELSCH.

George Grimm, 3356.
THE DOCTRINE OF THE BUDDHA. *W. Drugulin, Leipzig,* 1926. (23×15.5) XXIV-536 blz. ing. Sh. 10.—, geb. Sh. 12.—.

Het tegenwoordig Boeddhisme is, in het algemeen, heel iets anders dan de leer van Boeddha, die George Grimm in dit boek ons wil voorleggen. Hij erkent de moeilijkheid om dwars door de talrijke en zeer uiteenloopende tradities heen, door te dringen tot de kern van Boeddha's leer. Hij volgt daarbij een niet ongevaarlijke methode, die van een petitio principii als haar grondslag uitgaat. Grimm zegt: „de leer van Boeddha is de waarheid, als ik dus uit de mondelinge en overgeleverde uitspraken des Meesters de waarheid opbouw, dan heb ik de oorspronkelijke leer van Boeddha." Hij schijnt er niet aan te denken dat hij aldus gevaar loopt „zijn" waarheid in de leer van Boeddha in te leggen! Niettegen-

staande dit bezwaar tegen de methode, is het boek een ernstig stuk werk en biedt 't in zijn uitgebreide hoofdstukken over de voornaamste leerstellingen van Boeddha gegevens en inzichten, die alleszins waardevol zijn, mits men ze aan onderzoekingen van andere geleerden weet te toetsen.

G. Vrijmoed, O.F.M.

E. Stanley Jones, 3357.
THE CHRIST OF THE INDIAN ROAD. *The Abingdon Press, New-York,* 1926. (17×11) 213 blz. geb. $ 1.—.

Een zeer interessant boek, waarin Dr. Jones, die gedurende zeventien achtereenvolgende jaren aan de bekeering van Indië gewerkt heeft, zijn bevindingen en zijn gevolgtrekkingen vastlegt. Het behandelt zoowel de hinderpalen, welke de bekeering van Indië tot 't Christendom in den weg staan als de factoren, die van den anderen kant gunstig zijn, om in dat weliswaar moeilijk, doch ook vruchtbaar werk met moed te volharden. De lezer zal er waarheden in terugvinden, die ook de katholieke Missionarissen reeds zoo dikwijls schreven, o.a. dat het gedrag van vele Europeesche christenen in 't Oosten, de heidenen er van terughouden om Christus' leer te aanvaarden. Merkwaardig zijn ook de opwerpingen, die de schrijver opsomt uit de honderden, welke hem werden toegezonden.

Een merkwaardig boek, dat we ieder ontwikkelde lezer, die belang stelt in het bekeeringswerk van harte ter lezing aanbevelen.

Ed. Haeren.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

C. W. Leadbeater, 3358.
HET VERBORGEN LEVEN IN DE VRIJMETSELARIJ. Vertaald uit het Engelsch. Geïllustreerd. *Theosophische Vereenigings-Uitg. Mij.,Amsterdam,* 1927. (22×14.5) XV-324 blz. geb. f 10.—.

Men vergisse zich niet in de strekking van dit werk, bij 't afgaan op den titel. Verborgenheden uit de eigenlijke Vrijmetselarij onthult het niet. Het beweert te geven den verborgen zin van veel wat bij de zgn. Gemengde Vrijmetselarij in gebruik is. Deze Gemengde Vrijmetselarij — toegankelijk voor mannen en vrouwen — dateert eerst uit het begin dezer eeuw en is niet dezelfde als de officieele, authentieke Vrijmetselarij, die twee eeuwen ouder is en, althans,waar ze orthodox beoefend wordt, het nieuwe maaksel als een sectarisch surrogaat beschouwt van de Vrijmetselaarsorde van 1717, die alleen mannen toelaat tot haar lidmaatschap.

Vertoonen de ritualen der officieele Vrijmetselarij een sterk Joodsch-kabbalistischen inslag, — de Gemengde Vrijmetselarij, zonder dezen altijd en overal overboord te werpen, staat toch meer op theosofischen, Boeddhistischen grondslag en vormt een overgang naar de beoefening der zgn. „occulte'' wetenschap, die zich de gemeenschap en het verkeer met bovennatuurlijke geesten, — geesten, die volgens de katholieke leer niet de Engelen kunnen zijn — ten doel stelt.

Leadbeater was een vermaard occultist. Met Blavatsky en de nog levende Annie Besant vormde hij het trio, dat de spiritistische leer opnieuw over de wereld heeft verbreid. Dat dit ten slotte niet in tegenstelling staat tot de Vrijmetselarij, blijkt hieruit, dat hij in de officieële Vrijmetselarij (Schotschen ritus) den hoogsten graad had bereikt. Hij gelooft aan zielsverhuizing, waant herinneringen aan een vroeger bestaan in het vóórchristelijk Egypte te hebben, beschrijft ritueele plechtigheden der toenmalige Mysteriën, die louter op fantasie berusten, kortom levert onreëel werk eener overspannen verbeelding.

Het boek moge studiemateriaal zijn voor wie zich speciaal met de strevingen van geheime genootschappen en theosofie bezighouden, den gemiddelden, ook den volwassen katholiek zij het beslist ontraden.

„Persé'' onder den Index librorum prohibitorum vallend, kan het in geen enkele katholieke bibliotheek geduld worden.

Jac. van Term.

H. Taine, 3359.
DARWIN. Vertaald door Dr. Gunning. *P. Noordhoff, Groningen,* 1926. Paedagogische Bibliotheek, (22.5×15.5) XXIV-27 blz. ing. f 0.75.

Drie hoofdstukken bevat deze brochure. Vooreerst een kort historisch overzicht over den loop der kinderstudie. Veel namen van boeken en schrijvers over den loop der kinderstudie bracht Dr. Gunning hier bijeen. 't Is zeker 't voornaamste gedeelte van de brochure. Daarop volgt de vertaling van een werkje van Taine over 't aanleeren der taal bij kinderen. De conclusie van zijn onderzoekingen is, dat 't kind de taal niet leert door nabootsing, maar dat het geboren is met een spraakvormenden aanleg. Wel gaat Taine uit van waarneming, maar 't is hem toch vooral te doen om speculatieve beschouwingen daaraan te verbinden. Darwin bestudeert de geheele psychische ontwikkeling van 't kind en wil daaruit zijn conclusies trekken. Een nauwkeurige, systematische observatie van 't kinderleven is het niet: losse feiten heeft Darwin geobserveerd bij zijn kinderen en daaruit misschien wat al te vlug gevolgtrekkingen afgeleid. Historische waarde hebben dus de studies van Taine en Darwin, maar practisch nut niet meer.

P. van Luyk, S.J.

FRANSCH.

Albert Cherel, 3360.
ANDRÉ-MICHEL RAMSAY. *Perrin & Cie., Paris* 6, 1926. (18.5×12) 208 blz. ing. Ffr. 12.-.

Een interessante studie voor wie zich orienteeren wil in de warreling van ideeën uit den verlichten tijd der Fransche philosofen. De Heer Ramsay is een type Anglicaan, hij wordt scepticus, dan protestantsche quiëtist, Roomsche quiëtist en eindigt als apostel van de tolerantie, als propagandist van de vrijmetselarij. Hij dweept bovenal met Fénélon, imiteert zijn werken, maar verbastert langzamerhand zijn ideeën.

Wij signaleeren dit boek, om er tegen te waarschuwen.

A. van Delft.

DUITSCH.

Dr. Georg Grünwald, 3361.
PAEDAGOGISCHE PSYCHOLOGIE. *Ferd.*

Dümmler, Berlin S.W. 68, 1926. (23.5×15) VI-407 blz. gecart. M. 7.50, geb. M. 9.75.

De titel is paedagogische psychologie: 't geeft geen volledige psychologie, maar alleen datgene, wat de opvoeder moet weten van de zielkunde; 't behandelt 't zieleleven van den mensch voor de paedagogie; 't paedagogisch moment beheerscht de uiteenzettingen der psychologie. Door deze opvatting komen er geheel nieuwe gezichtspunten voor den dag, die men in een algemeene psychologie niet vindt. 't Is geen boek, waar twee wetenschappen naast elkander zijn bestudeerd. De paedagogische psychologie is een genetische, een ontwikkelingspsychologie, omdat ze te doen heeft met den opgroeienden, zich ontwikkelenden mensch. Het eerste deel van Grünwald's werk ontleedt de algemeene paedagogische psychologie: de hoofdbegrippen en hoofdwetten van de psychische ontwikkeling; 't onderscheid van 't zieleleven bij den mensch. In het tweede deel wordt de bijzondere paedagogische psychologie uiteengezet; de genetische psychologie der wetenschap, der kunst, van 't zedelijk leven en van den godsdienst. 't Boek is een systematisch vast-aaneengesloten geheel, dat werkelijk den naam van paedagogische psychologie kan dragen. 't Is voor mannen der practijk en der theorie van de hoogste beteekenis. 't Eerst heeft Grünwald een echte psychologie voor den opvoeder geschreven: in dezen geest moest de psychologie aan onze onderwijzers gedoceerd worden.

P. van Luyk, S.J.

Johannes Hessen, 3362.
DIE WELTANSCHAUUNG DES THOMAS VON AQUIN. Geïllustreerd. *Strecker & Schröder, Stuttgart,* 1926. (18.5×12) 169 blz. gecart. M. 3.30, geb. M. 4.50.

Het is jammer dat Hessen metaphysisch zoo weinig onderlegd is, anders zou hij, om zijn vlotten en bevattelijken schrijftrant, ons de populaire uiteenzetting van St. Thomas' leer kunnen brengen. Nu blijkt uit zijn bespreking, dat hij de *bewijzen* van Aristoteles en St. Thomas voor de grondslagen hunner wijsbegeerte niet kent. Aangaande het kennisprobleem, de akt en potentie-leer, de verhouding van het goede tot het zijnde bij St. Thomas is zijn onwetendheid absoluut. Wat moet Hessen armzalige leermeesters gehad hebben! Wanneer zal Duitschland 'ns een ras-thomist opleveren?

Dr. B. v. Benthem, O.P.

Prof. Dr. Franz Sawicki, 3363.
DIE GOTTESBEWEISE. *Ferd. Schöningh, Paderborn,* 1926. (21.5×13.5) VIII-206 blz. ing. M. 4.50.

De *Theodicee* van Beysens moge in haar geheel en in haar onderdeelen even scherp zijn opgebouwd, in klaarheid van uitdrukking en eenvoud van taal blijft ze ver beneden dit boek.
Sawicki bezit in hooge mate het even bewonderenswaardig als benijdenswaardig talent om scherp-kritisch en toch warm-voelend de ingewikkeldste wijsgeerige vraagstukken open en bloot voor U te leggen met een paar woorden.

G. Vrijmoed, O.F.M.

ITALIAANSCH.

Francisco Olgiati, 3364.
PRIMI LINEAMENTI DI PEDAGOGIA CRISTIANA. *Vita E. Pensiero, Milano* 8, 1926. (19×12.5) 191 blz. ing. L. 7.—.

Dit boekje is ontstaan uit een reeks voordrachten gehouden in een Supplementaire Cursus voor Onderwijzers aan de Katholieke Universiteit van Milaan. Het is klaar en onderhoudend geschreven en bestrijdt de positivistische en idealistische richtingen in de paedagogie. Er wordt o.a. behandeld: paedagogie en vrijheid, paedagogie en filosofie, godsdienst, natuurwetenschap, geschiedenis.

Dr. B. v. Benthem, O.P.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

George C. Foster, 3365.
HET OUDSTE BEROEP. Vertaald door C. F. van der Horst. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1927. (21.5×15.5) 300 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.25.

't Is een taaie toer zoo'n werk door te worstelen om het wansmakelijke van de stof en van de behandeling. 't Oudste Beroep is: de prostitutie. Stel U voor drie broers. De jongste heeft de wansmakelijke idee met een deerne te trouwen. En als het blijkt, dat haar omgang gevolgen heeft, botsen ze tegen den twijfel van wie der drie het kind is. Dat is maar één misselijke trek. Daar wemelt het van. Ook literair zonder eenige bekoring.

— D — *A. v. Delft.*

Anna van Gogh-Kaulbach, 3366.
BINNEN DE MUREN. *P. N. van Kampen, Amsterdam,* 2e druk: 1927. Holland-Bibliotheek, (19×12.5) 235 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.

Dat schijn bedriegt, licht de schrijfster toe in dezen scherp geteekenden roman. Krokman, een eerzaam kerkeraadslid, die 's Zondags gearmd met zijn vrouw naar de kerk gaat en bij wien de dominé herhaaldelijk over den vloer komt, is een bruut, een alcoholist, die zijn zachtzinnige vrouw bijna vermoordt, omdat zij haar eigen geld heeft gegeven aan een armen zwager, die ook een laaghartig egoïst blijkt. Een lieflijke verschijning is het nichtje Annie, dat zich opoffert en elke week haar loon brengt om de schuld harer ouders te delgen. De bovenbuur Schoenders is ook alweer een bruut, die een verleid meisje heeft gehuwd en haar nu verwaarloost en wil scheiden, maar zij weigert op raad van Ds. Paanveldt, die een verschrikkelijken strijd moet strijden om haar zelf niet te nemen. Alsof het de natuurlijkste zaak ter wereld was voor een toekomstig zielenherder, had die Ds. in zijn studententijd gekochte vrouwenliefde genoten! Overigens blijft de schrijfster in dit boek welgevoegelijk. De schrijfster heeft er een belachelijke sport van gemaakt, om alle woorden in werkwoorden te veranderen. Iedereen grapt en schort en beent. Ook is het boek hopeloos verouderd: Dames met queus en tournures en moffen, ledikanten met bedgordijnen, Amsterdam met paardentrams en cafe-chantants en pantomines in het paleis voor Volksvlijt.

— Bc — *J. Kramer.*

Anna van Gogh-Kaulbach, 3367.
MOEDER. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 8e druk: 1927. (18×12) 241 blz., geb. f 3.50.

Een moederleven, zooals alleen een vrouw dat vertellen kan, met alle groote en kleine gebeurtenissen, met alle droomen en teleurstellingen, alle liefde, strijd en volharding, en 't langzaam te loor gaan der laatste illusies. 't Is in zijn krachtigen eenvoud wel ware en zuivere realiteit, dit verhaal, waardoor we de kalme en zachtaardige Jo Ebbing en haar drie kinderen, den driesten Gerard, den gevoeligen Ab en de nerveuse Lucie leeren kennen, of we met hen samen leefden. En waarlijk voor deze moeder en haar kinderen zelf betreuren we het gemis aan alle geloof in dit boek. Zou ze een God gekend of ook maar gezocht hebben, deze moeder, had ze zich dan ook zoo treurig geheel aan de materieele levenszorgen verloren moeten geven met haar eenig ideaal: het ziels-innige meeleven en één-blijven met haar drietal? Waren haar dan ook: „de dagen en jaren als water door de vingers geloopen?" en had ze geleefd „en toch niets gehad van wat voor háár leven beteekende?"

— C — *Marie Koenen.*

Ivans, 3368.
DE DISSONANT. Geïllustreerd. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1927. G.-G.-Serie, (20×13.5) 294 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.

De Dissonant is een der aardigste detective-romans van dezen schrijver en dat wil wat zeggen; al is de verwikkeling ditmaal *niet* bijster moeilijk. Paul d'Iroi en Mrs. Vamburg zorgen volop voor de komische noot in dezen roman, die zich in de muziekwereld afspeelt. Het doet aangenaam aan dat G.G. genade voor recht doet gelden en de, alleen hém bekende, schuldigen laat ontsnappen, maar wie dat zijn vertellen wij uit den aard van het detective-verhaal niet.

— A — *J. Kramer.*

M. Jacobs, 3369.
AFWAARTS. Geïllustreerd. *J. N. Voorhoeve, Den Haag,* 1926. (18.5×13) 159 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.50.

'n Zeer onvolledige eenzijdige, onbelangrijke beschrijving van de toestand in Rusland tijdens en terstond na de Grote Oorlog. De schrijver is in z'n opzet niet geslaagd. Van protestants standpunt uit schrijft hij z'n verhaal, afgewisseld door preken en vromigheden te pas heel soms, gewoonlik te onpas. De moraal van de fabel ligt er duimen dik op: De Russiese kerk is de schuld van het Bolsjewisties bestuur, de Kerk met haar afgoderij en beeldeverering, uiterlike eredienst enz., het gewone rijtje. Als verhaal betekent het niet veel. Kenschetsend voor toestanden is het in 'n heel enkele passage. Wegens protestantse propaganda gevaarlik misschien? 't Is te futteloos om gevaarlik te zijn. Alleen de zeer erg onnozelen zouden er kunnen invliegen. Verlos ons van de preektoon, Heer, geef ons natuur en waarheid weer.

— Bc — *J. Vermin.*

Mien Labberton, 3370.
DIE VAN VERRE STAAN. *W. de Haan, Utrecht,* 1927. (21×15) 166 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.75.

Genoten hebben wij volop van die vier keurige schetsjes. ***Wat een moeder lijden kan*** heette een stuk gelezen boek van Conscience en al is die titel verouderd, hij zou passender zijn dan wat er nu boven dit viertal staat. Op wie slaat dat? Het best geslaagd o.i. is de thuiskomst. Acht lange jaren heeft de moeder uitgezien naar haar jongen uit Indië en nu komt hij thuis met een harteloos, hypermodern rookend vrouwtje en een afschuwelijk verwend kind en de schoondochter stookt, om elders den verloftijd te gaan doorbrengen en David zwicht en moeder schreit. Bij „de keuze" zit niet de rede op den bok, maar 't is te hopen, dat ze druk gelezen worden; ze zullen veel goed doen.

— Bc — *J. Kramer.*

Mr. L. H. J. Lamberts-Hurrelbrinck, 3371.
JOZEF KERKHOFFS. *A. W. Bruna & Zoon, Utrecht,* 1927. (17×11) 320 blz. geb. f 1.25.

Wie iets meer wil weten over de faites et gestes van de zoo gevreesde Bokkenrijders, de roovers, die in de tweede helft van de 18de eeuw Limburg teisterden, kan hier terecht. Het romannetje is echter niet zeer kunstzinnig geschreven. Volwassenen kunnen 't gerust lezen.

— B — *M. v. M.*

Camille Lemonnier, 3372.
HET SLAPENDE HUIS. Vertaald uit het Fransch door Titia Gorter. Geïllustreerd door Joris Minne. *Prometheus, Amsterdam,* 1926. (14.5×11.5) 137 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.75.

Geslaagd! Passender woord is in onze taal niet te vinden voor de houtsneden van Joris Minne, die het versieren, van de aangename vertaling en vooral van den teeren, fijnen vorm, waarin het simpele verhaaltje is gegoten. Elk hoofdstukje is een schilderijtje van het weeldeleventje van Jasper Joost en zijn onbeduidend vrouwtje. Mijnheer Joost heeft een open hart voor de nooden der arbeiders, die worden uitgezogen door de andere notabelen van het stadje en Joost gaat in den vroegen wintermorgen en in den donkeren sneeuwavond zijn weldaden in het geheim verspreiden en als Joost valt, als slachtoffer eener revolutie, blijft het domme schepsel niet ongelukkig achter, omdat het haar nog gegeven was de zoetheid van de dingen dezer wereld te genieten.

— B — *J. Kramer.*

L. M. Montgomery, 3373.
ANNE VAN HET GROENE HUIS. Vertaald uit het Engelsch door A. E. de Vries. *H. D. Tjeenk-Willink & Zoon, Haarlem,* 4e druk: 1927. (19.5×13) 355 blz. geb. f 2.90.

Wat Herman Middendorp onlangs beweerde van de romans van Montgomery: „De Lantaarnopstekers zijn vervangen door een druk op de knop van de electrische geleiding en de wijde, wijde wereld is door vliegmachine en radio veel minder wijd geworden", is waar. Maar niettegenstaande dat, is de vierde druk van *Anne van het Groene huis* een blij verschijnsel. Van het oogenblik af, dat het aardige prul met haar machtige verbeelding als 11-jarig weesje wordt aangetroffen door den goeden Mattheus en zij bij haar pleegmoeder, de nuchtere Marilla in het Groene huis wordt opgenomen tot ze zich verlooft met Gilbert Blythe is de humor niet van de lucht. 't Is voor jonge meisjes een vroolijk boek vol

opvoedende kracht, al rijden ze daar nog in een brik en brandt daar nog de petroleumlamp. Die het vertaalde, verstaat Engelsch en Hollandsch en moge zich gerust eens wagen aan een werk van grooter literaire kwaliteiten.
— A — *J. Kramer.*

L. M. Montgomery, 3374.
VALENCIA'S DROOMSLOT. Vertaald uit het Engelsch door A. E. de Vries. *H. D. Tjeenk-Willink & Zoon, Haarlem,* 1927. (19.5×13) 312 blz. geb. f 2.90.

Excentriek — dat is voor dit boek en voor alle typen daarin het typische woord.
De heldin is belachelijk excentriek, een willooze marionette tot haar 29e jaar onder fnuikenden druk van „fijne" oompjes en tantes, wordt ze opeens een furie, gulzig naar 't leven als een uitgehongerde. Vraagt zelfs tot man een boef — loopt natuurlijk weg van huis om... een teringlijdster op te passen, wat de fijnen hoogelijk ergert. Ze trouwt met den boef, terwijl ze maar één jaar meer leven kan en daarom doet ze 't. Maar ze leeft langer — en loopt weg. Hij haar achterna en de boef is... millionnairszoon. Nu zijn de „fijnen" dol op den boef... De schrijver hekelt de levensmanier van de fijnen — propageert de manier van de modernen. Onfatsoenlijk wordt hij niet — maar de moderne theorie veroordeelt dit maaksel zelf.
— Bc — *A. v. Delft.*

Gertrud Prellwitz, 3375.
HET LEVENSWONDER. Vertaald uit het Duitsch door Dina van Buuren. *Maien-Verlag, Oberhof im Thüringer Wald,* 1926. (19×13.5) 39 blz. ing. f 0.75.

Een inwijding in het wordingsmysterie — bestemd voor jonge menschen.
Maar dat toch vooral de ouders dit eerst lezen, om te schatten of hun jongen of meisje rijp genoeg is naar ziel en geest om dit in zich op te nemen met den eerbiedigen schroom, waarmee het ook geschreven is.
— B — *Marie Koenen.*

Felix Timmermans, 3376.
SCHOON LIER. Geïllustreerd door den schrijver. *P. N. van Kampen & Zoon, Amsterdam,* 1927. (20×13.5) 132 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.25.

Een dithyrambe op Lier — Lierke-Plezierke — zooals schrijver 't bij voorkeur noemt, met plesante teekeningetjes! Timmermans beschrijft hier zijn geliefd geboorte-stadje, met z'n roode daken en witte trapgevelkes, gelegen tusschen „'t overvloedhoornige Brabant" en „'t mijmerend, magere Kempenland" — somt de voornaamste feiten op van z'n rijke geschiedenis, karakteriseert den „ordinairen" werkdag van de Lierenaren en kout grappig over den „Feestelijke almanak", want 't wemelt hier in 't joviale plaatsje van wereldsche en geestelijke feesten en gebruiken, „die tesamen gekeperd in een frissche guirlande rond het Liersche jaar gehangen zijn."
Deze gemoedelijke spieghel historiael wordt besloten met een kapittel over 't lyrische Lier, waarin schr. in een vlotte schets een lange rits van Liersche „dichters, schrijvers, muziekers, schilders, beeldhouwers, prentensnijders, tooneelers" de revue laat passeeren.
— B — *Hein Hoeben.*

J. Vermeer, 3377.
HET SPOOKHUIS. *Leidsche Uitgevers-Mij., Leiden,* 1927. (19.5×13.5) 103 blz. ing. f 0.75.

't Relaas van drie even gevaarlike als spannende avonturen, waarin de ex-oogheelkundige, de detective Dr. Elias de Jong, aan wie alles fabelachtig is: z'n speurneus, z'n koelbloedigheid, z'n lichaamskracht... de luguberste misdaden aan 't licht brengt. Hij wordt daarin terzijde gestaan door de schrijver-zelf, 'n journalist en leerling in 't speurders-vak. 't Boekje eist geen letterkundige kwalificatie, nochtans is 't vlot en goed Hollands.
— A — *Leo Fens.*

Cornelis Veth, 3378.
KLAPPERTJES. Geïllustreerd door Jo Spier. *Litteraire Boekwinkel, Den Haag,* 1927. (19×13) 24 blz. ing. f 1.25.

De geestige schrijver van de *Prikkel-idyllen* hekelt hier de ziekelijke uitwassen van den modernen tijd in rake, twee-regelige versjes, die misschien meer inslaan dan preeken van een uur of ellenlange artikelen van den Zondagsprediker in de courant.
„Goedgezinden van alle gezindten.
Het huis verzakt. Op! Stut de binten."
En dan komen aan de beurt o.a. onze eeuw, de moderne paedagogie, modern kind, dito meisje, vleeschkleurige kousen, poeder en lippenstift, modern dansen, Jazzband, bioscoop, radio, enz. enz. Het tintelt van humor.
— B — *J. Kramer.*

FRANSCH.

Georges le Fèvre, 3379.
L'EPOPEE DU CAOUTCHOUC. *Stock, Paris* 6, 1927. (18.5×11.5) 253 blz. ing. Ffr. 10.—.

Het epos van den rubber is een boeiend, fascineerend reisverhaal van een jongen Franschen reporter over zijn bezoek aan de rubberplantages van Cochin-China. De tocht gaat van Selangor en de andere staten over Singapore naar Java. Ook China, Japan en de Far-West worden bezocht. Het is geschreven in een vluggen, pittoresken filmstijl en heeft ten doel de openbare meening in Frankrijk te bewerken om grootere uitbreiding te geven aan de rubber-cultuur in Cochin-China. Een boek vol leven, kleur en beweging, op en top modern.
— Bc — *H. Rongen.*

M. Goudareau, 3380.
LE CANDIDAT FANTÔME. *Gautier & Languereau, Paris* 6, 1926. (19×12) 284 blz. ing. Ffr. 9.75, geb. Ffr. 13.65.

Le Candidat fantôme is een echt vermakelijke roman voor jonge meisjes. Voor velen 'n genot: ze vinden er in terug — met ontroering en dankbaarheid — haar intiemste aspiraties. Van den inhoud willen we niets verklappen: de titel is duidelijk genoeg. Aan 't slot 'n groote verrassing, die werkt als 'n bom: de geheel onverwachte ontdekking van den fameusen „candidat".
— B — *Br. Athanasius.*

Jeanne Landre, 3381.
MADEMOISELLE DE RIVÈRE, INSTITUTRICE. *La Vraie France, Paris* 6, 1926. (18.5×12) IV-228 blz. ing. Ffr. 12.—, gecart. M. 13.50.

Mlle Rivère, 32 jaar oud, van goede maar tot verval gekomen familie, is onderwijzeres bij den O.W.er- Dupré-Mercier. De oudste zoon wordt verliefd op Geneviève de Rivère; maar deze neemt hem niet au sérieux. Jean Paul knoopt kort daarop kennis aan met 'n gehuwde vrouw. Geneviève stuurt hem nu een brief met zachte verwijten, maar die wordt onderschept, komt in handen van Dupré-Mercier, die de onderwijzeres zonder verhoor wegjaagt. Ten slotte wordt haar echter recht gedaan; maar op één voorwaarde: ze zal haar liefde moeten verzaken.
Al is 't boek voor meer ontwikkelden leesbaar, 't blijft 'n werk zonder God, zonder godsdienst, zonder moraal.

— C — *Br. Athanasius.*

Pierre de Mazenod, 3382.
L'APPEL DE LA RACE. *La Vraie France, Paris* 6, 1926. (18.5×12) IV-248 blz. ing. Ffr. 12.—, gecart. M. 13.50.

Marie-Madeleine de Lescourt heeft in de eerste maanden van den oorlog haar echtgenoot verloren. Hij streed in 't Fransche leger, terwijl 'n paar bloedverwanten, ook uit Lotharingen, in de rangen der Duitschers vochten. Madeleine leeft op haar kasteel met haar schoonmoeder en haar dochtertje. De vijand bezet plots 't kasteel; tot de bezetting behoort een van haar neefs, Jean Durieu.
Madeleine en Jean krijgen elkaar lief, maar daar blijft 't voorloopig bij. Madeleine ziet in Jean den soldaat, die haar echtgenoot aan het Fransche front zal gaan vervangen. Zij belooft hem ten slotte zijn vrouw te worden, als hij wezenlijk diens plaats zal hernemen.
Jean wordt Fransch soldaat; 'n kogel treft hem en hij sterft in de armen van zijn beminde.
't Boek bevat enkele minder kiesche termen; enkele gewaagde passages zijn te zeer uitgesponnen.

— Bc — *Br. Athanasius.*

Clement Vautel, 3383.
L'AMOUR A LA PARISIENNE. *Albin Michel, Paris* 14, 1927. (18.5×11.5) 315 blz. ing. Ffr. 12.—.

Literair talent is hier zonder twijfel, maar maak eens kennis met die familie Pingois. Papa is dichter van pornographische chansons; Mama is verbonden aan een huis, waar gehuwde heeren hun pleizier zoeken, maar wordt ontslagen door madame, wijl zij den veeleischenden heeren niet tevreden kan stellen. Zij houdt relaties met een krankzinnige, die samenleeft met een kunstig nagemaakt beeld, wijl dat de eenige vrouw is, die hem niet bedriegt en welke jaloersche echtgenoot zich ten slotte zelfmoordt. Ginette leeft samen met een vriend, gaat er vandoor met een markies en wordt een ster van de Montmartre. Vermakelijk is de markies, die zich wil verdrinken in de Seine, maar die gered wordt door een lid van de club der Optimisten, waar hij geneest door naar het recept van Coué te herhalen: „De wereld is mooi, ik ben gelukkig." De deugdzame dochter is Dénise, die trouwt met een gescheiden, verminkten man.

— D — *J. Kramer.*

DUITSCH.

Ludwig Anton, 3384.
DER MANN IM SCHATTEN. *Georg Westermann, Braunschweig,* 1927. (19×13) 308 blz. geb. M. 6.50.

Eenigszins als Mephisto bij Dr. Faust, is Dr. Gall voorgesteld als de genius van Bonaparte. Blijft de figuur van Napoleon op zich zelf steeds belangwekkend, de spanning wordt hier hoog opgevoerd, als wij zien, hoe Dr. Gall Napoleon telkens inlicht omtrent de aanslagen op diens leven; trouwens in het algemeen is de schrijver er buitengewoon in geslaagd om ons Napoleon in zijn dagelijksch leven voor te stellen. Als de machtige keizer als 't ware ontgroeit aan Dr. Gall en deze wroeging krijgt over de ontzaglijke oorlogen en stroomen menschenbloed, en daarom den dienst opzegt, wordt hij door de raadgevers van Napoleon als staatsgevaarlijk ter dood veroordeeld, maar door zijn dankbaren beschermeling begenadigd. Jammer dat enkele regels, in dit literair voortreffelijk boek, tot voorbehoud nopen.

— C — *J. Kramer.*

Roland Betsch, 3385.
BENEDIKT PATZENBERGER. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, Kempten,* 1926. (18.5×11) 436 blz. ing. M. 5.50, geb. M. 7.50.

Het zijn wonderlijke avonturen, die Benedikt Patzenberger beleeft voor hij tot Liesel, de liefde zijner jeugd, weerkeert en in ernst besluit met haar door het leven te gaan. Zijn onbegrensde fantasie doet hem zelf gelooven, wat hij vertelt, niet alleen in zijn kinderjaren of in den tijd zijner jongensstreken, maar ook, toen hij reeds student was, in de kost bij een kruidenier in de Langgasse en vriendschap had gesloten met de zwartoogige Gretel van den smid Krautwurst. Als een soort Tijl Uilenspiegel, aangepast aan onzen tijd, houdt Benedikt er tot het laatst met zijn malle avonturen de stemming in.

— A — *J. Kramer.*

Jack London, 3386.
JERRY, DER INSULANER. Vertaald uit het Engelsch door Erwin Magnus. *Universitas, Berlin W.* 50, 1927. (18.5×12) 311 blz. geb. M. 4.80.

Dit suggestieve boek wil quasi de avontuurlijke reizen verhalen van Jerry, een gladharigen goudbruinen Ierschen terrier, leeuwenheld onder de honden.
Maar het verhaalt veel meer en boeit daardoor des te sterker, want Jerry reist met het slavenschip „Arangi" naar eenige kannibalen-eilanden in den Stillen Oceaan, om daarna de ontzettendste perioden van zijn leven door te maken op Malaita, bij Baschti, Agno en Nalasu. Deze honden-roman is tevens menschen-roman, vol spannende daden, machtige natuurbeschrijving en sterke karakteristiek. Voor zoo'n dierenepos geven we honderd liefderomans cadeau.

— B — *C. Krüter, C.ss.R.*

Gertrud Prellwitz, 3387.
RUTH. *Maien-Verlag, Oberhof im Thüringer Wald,* 1926. (19.5×13) 123 blz. ing. M. 3.—, gecart. M. 4.—, geb. M. 5.—.

„Een boek van Duitschland's nood en van Duitschland's jeugd." Een greep uit de werke-

lijkheid lijkt dit korte ontroerende verhaal uit het leven van een zestienjarig Duitsch meisje in den eerste na-oorlogstijd. Als hoofdgedachte: hoe de nederlaag voor Duitschland eigenlijk een zegen is, omdat het er door verlost werd uit de overheersching van het materialisme. En hoe de Duitsche jeugd kan meewerken om het nieuwe, het groeiende, het zegevierende rijk te scheppen uit de innerlijke krachten der Germaansche ziel. Weer die blik op velerlei geestesstroomingen (vooral hier op het anti-semitisme), en op een „nieuw" Christendom, dat al vaster vormen aanneemt dan in de vorige boeken der zelfde schrijfster.

— C — *Marie Koenen.*

ENGELSCH.

Maurice Baring, 3388.
DAPHNE ADEANE. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1926. British and American Authors, (16.5×11.5) 342 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Een verhaal van een intensen zielestrijd, waarin duidelijk wordt aangetoond, dat met de hulp der genade de zwaarste offers kunnen gebracht worden, doch zonder die hulp de nederlaag zeker is. Fanny Choyce voelt haar ideaal in het huwelijk met Michael niet verwezenlijkt en tracht ondanks haar plicht ten opzichte van haar kinderen, met Francis Greene in 't huwelijk te treden. Father Rendall, een katholiek priester, die zij raadpleegt, wijst haar onverbiddellijk op haar immoreele handelwijze, maar tevergeefs, totdat plotseling bericht komt, dat Michael, die in den oorlog vermist was, teruggevonden is. Van 't begin tot 't einde, doch speciaal in 't tweede deel, is 't boek zeer spannend geschreven. Voor ontwikkelde volwassenen zeer aan te bevelen.

— B — *Ed. Haeren.*

Willa Cather, 3389.
MY MORTEL ENEMY. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1927. British and American Authors, (16.5×11.5) 176 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Cather zoekt haar gegevens bij voorkeur in de milieus der „hyphenated Americans", en weeft daar een massa autobiographische aanduidingen doorheen. *The Professor's House* herinnerde ons aan haar verblijf aan de universiteit van Nebraska. In dit boek krijgen we herinneringen aan haar leven in Greenwich Village, waar haar Vrijdagnamiddag-uurtjes bekend waren. Tusschendoor zinspelingen op den tijd dat ze *Mc. Clure's Magazine* redigeerde en in 't onderwijs werkzaam was. Haar klare kijk op 't leven, haar eigenaardige stijl en haar evenwicht in gevoel en techniek hebben haar niet begeven. In 1920 voorspelde Van Doren haar reeds een schitterende toekomst. Schr. heeft die verwachtingen niet beschaamd. Haar typen zijn dezelfde, maar de bouw van haar verhaal is lichter geworden en de achtergrond duidelijker afgeteekend. Haar klassieke opvoeding komt ook beter tot uiting, te oordeelen althans naar citaten en allusies; haar literair gezichtsveld is verruimd en haar mannelijke stijl sprankelt van leven.
Myra Driswell, katholiek van afkomst, is, ondanks vaders bedreiging haar te onterven, indien ze haar zin doordreef, 't ouderlijke huis ontloopen en gehuwd met een Duitsch-Am. vrijmetselaar. Ze droomt van „succes" en bereikt het ook, doch ze schiet er haar geloofsleven bij in. Het tweede deel geeft de keerzijde van de medaille. De tegenslag komt en op haar ouden dag leven ze op kamers aan de Westkust. Het geloof, dat ze in den steek liet, achtervolgt haar, en de wroeging komt met folterende gedachten. Ze laat missen lezen voor haar vrienden en een priester bezoekt haar geregeld. Doch ze ontvlucht het huis, waar het rumoer haar hindert, om op een geliefkoosd plekje aan de zee te sterven, om daarna, volgens haar testament, verbrand te worden. Haar man strooit haar assche in Alaska, waar hij zijn laatste dagen gaat slijten. Als een negatief argument kan dit boek volwassenen worden aanbevolen.

— Bc — *Dr. Raph Kreemers.*

Jean Devanny, 3390.
THE BUTCHER SHOP. *The Macaulay Company, New-York,* 1927. (18.5×12.5) 315 blz. geb. $. 2.—.

Barry Messenger, een rijke schapenboer op Nieuw-Zeeland huwt met zijn 18-jarige meid Margaret Errol. Ze zijn gelukkig en hebben verscheidene kinderen. Totdat een nieuwe knecht Glennary komt. Barry is op reis voor een maand en intusschen valt Margaret dieper en dieper in haar ongeoorloofde liefde. Hij is echter een „gentleman" (?) en ondanks al haar moderne goedpratende theorieën, wil hij niet met haar huwen. Dan komen Barry's nicht, Miette (een française van de ergste soort) en haar man uit Europa over en leven bij hen in. Miette is een echte „vamp" en loert vooral op Glennary. Doch Margaret ruikt lont en verwijt haar deze relaties. Om zich te wreken, zal ze het doen voorkomen, of Glennary werkelijk op haar verliefd is. Margaret eischt dan ook, dat ze heengaat, en om het valsche daglicht, waarin hij hierdoor geplaatst wordt, wil ook Glennary vertrekken. Doch Margaret kan hem niet missen en doet Barry bekentenissen. Wanhopig verdrinkt deze zich en als Margaret dit nieuws verneemt, loopt Margaret naar Glen's kamer en snijdt hem met een scheermes de keel open.
De roman speelt in 1924 doch voert ons met zijn griezeligheden, waarvan de laatste maar een paar staaltjes zijn, 3 eeuwen terug naar Jan Vos en Cs. Hij is van A. tot Z. een onverkwikkelijke geschiedenis vol onbetamelijk gepraat, dwaas getheoretizeer over vrouwenrechten, vrouwelijke slavernij e.d.m. en de zedeloosste toepassingen ervan, die zelfs de anders niet onverdienstelijke beschrijvingen van het ranch-leven in deze nieuwe wereld, in de schaduw stellen.
Volstrekt verwerpelijk.

— D — *Dr. Raph. Kreemers.*

Maud Diver, 3391.
SIEGE PERILOUS. *John Murray. London, W.* 1, 1927. (17×11) 308 blz. geb. Sh. 2.—.

Een bundel schetsen, waarvan de meeste in Engelsch-Indië spelen. Met 'n vlotte pen, met veel humor en 'n tikje pathos vertelt Maud Diver over de officieren van het Engelsch-Indisch leger, over de inboorlingen en de vrouwen.

— B — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Jean Kenyon Mackenzie, 3392.
AFRICAN CLEARINGS. *Martin Hopkinson & Co., London W.C.* 2, 1926. (18.5×12) X-162 blz. geb. Sh. 6.—.

Dit is 'n heel bijzonder boek. De schrijfster heeft lange jaren in 't hartje van Oost-Afrika geleefd als Anglikaansche Missionaresse. Zij vertelt van haar leven daar, in 'n bundel schetsen. Ze spreekt heel weinig over zich zelf, heel weinig over haar werk, maar geeft ons telkens en telkens weer 'n kijk op het leven in het zwarte wereld-deel, 'n kijk in die wonderlijke maatschappij, waarvan we zoo weinig weten en die we zoo moeilijk kunnen begrijpen. En ofschoon ze niet over haar werk spreekt ziet men, als vanzelf, de invloed van het Christendom en de liefde van de zendelinge voor haar volk. Ze heeft een werkelijk talent, want al wat zij gezien en doorleefd heeft wordt onbegrijpelijk levend voor ons. Er is zooveel warmte, zooveel waarheid, zooveel eenvoud in dit kleine boekje.
En het doet ons even denken, wat *goede* missie-literatuur ook voor ons van groote beteekenis zou kunnen zijn.
— B — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Kathleen Norris, 3393.
LITTLE SHIPS. *John. Murray, London W.* 1, 1927. (17×11) 381 blz. geb. Sh. 2.—.

'n Novelle van 'n Engelsche katholieke schrijfster, die reeds z'n derde druk beleefde. We ontmoeten niet vele werken van katholieken in deze Engelsche rubriek, daarom noteert dit boek, want het is de moeite waard.
Little Ships is de geschiedenis van 'n Amerikaansche katholieke familie; 't begint met 'n retraite, waar Mevrouw Mollie Cunningham haar oudste dochtertje heeft meegebracht. 't Dochtertje meent kloosterroeping te hebben en moeder vindt het wel interessant. Vader verzet er zich tegen en ook de kloosteroverste wil wijselijk de intrede nog uitstellen. 'n Jaar houdt Cecilia zich goed, hoewel de auteur ons fijntjes laat voelen, hoeveel aanstellerij en eigenliefde in Cecilia's „roeping" verward zit. Dan ontmoet ze 'n rijk en aanzienlijk jongmensch, dat haar op Amerikaansche wijze het hof maakt, d.w.z. hij komt haar bezoeken, neemt haar mee uit, verzoekt haar bij zich thuis, zonder dat er sprake is van 'n bepaalde verloving — het jongmensch is daarbij niet katholiek, maar vader en moeder zijn verblind door z'n stand en geld. Heel het drama van dit familieleven ligt dan ook opgesloten in de oppervlakkigheid der moeder, die werkelijk vroom meent te zijn, maar al haar plannen maakt voor de toekomst van haar kinderen, en zelfs listig als 'n verkeerde voorzienigheid speelt, met het oog op stand en rijkdom. Smart loutert haar en ten slotte drijven de „little ships" allen naar veilige haven. De geestige vrijmoedigheid, waarmede Dolly, het aardigste karakter uit het boek, het verwarde huwelijksleven van een der kinderen terecht brengt, maakt, hoe goed en hoe echt-katholiek het ook opgevat is, — het boek voor zeer jonge meisjes niet geschikt.
— B — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Allen Upward, 3394.
THE VENETIAN KEY. *Faber & Gwyer, London W. C.* 1, 1927. (18.5×12.5) 319 blz. geb. Sh. 7/6.

Een tragische dood heeft een einde gemaakt aan het leven van Upward, den schrijver van dezen roman, dien men persklaar op zijn schrijftafel vond. En het genot, dat de lezing van zijn verhaal ons bezorgd heeft, vergroot onze spijt over het plotse afbreken van dit veelbelovend bestaan, dat ons, met dit werk, toch reeds een trilogie van detective-romans gegeven heeft, die onder de beste gelden van het oogenblik. Deze roman berust op een eeuwen geleden door de Italianen gebruikte manier om iemand van kant te helpen. De Sleutel van Venetië bevatte een machtige springveer, waarmee een stalen naald naar het hart geschoten werd. Wijl de bedrijver van den aanslag hier een vrouw is, en nog wel een Mexikaansche schoone, werd de sleutel hier gevoegelijk door een waaier vervangen. Het interessante van het boek is, dat niet Scotland-Yard, doch zijn medische raadgever, Dr. Tarleton, een expert in vergiften, de zeer ingewikkelde zaak tot een goed einde voert. Alle personen, hoe verschillend ook van karakter, zijn scherp geteekend. Ze zijn gekozen in alle standen van de maatschappij en over heel de wereld: van Vera-Cruz tot Londen en vandaar over Venetië tot Indië.
En de drijfveer is hier niet diefstal, doch wraak, op zijn Spaansch en nog wel door een vrouw, die den nikker te glad af is en op het laatste oogenblik nog ontsnapt, glad als een aal.
Om enkele passages, voorbehouden voor volwassenen. Hun echter dan ook, als ontspanningslectuur, aanbevolen.
— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

Pamela Wynne, 3395.
CONCEALED TURNINGS. *Philip Allan & Co., London W.C.* 2, 1927. (18.5×12) 317 blz. geb. Sh. 7/6.

Hazel Anson valt in Londen onder den hypnotischen dwang van een Indiër, Shri Ram en wordt op diens kamer van hem verlost door Peel, die haar liefheeft. Ze huwt echter meteen ander, die zich verdrinkt, en trekt dan haar moeder achterna naar Indië, na tevergeefs in Zwitserland troost te hebben gezocht, na den dood van een kind, dat ze van Peel had gehad, terwijl ze bij hem diende. In Indië valt ze weer onder de hypnose van denzelfden Ram, doch wordt uit haar folteringen gered door denzelfden Peel, die haar nog steeds liefhad.
Een prachtig geschreven roman, spannend van 't begin tot 't einde, met een klaren kijk op de Ind.-Engelsche antipathie en wat daar uit voortspruit.
Doch om meer dan een reden streng voorbehouden lectuur voor iedereen.
— C — *Dr. Raph. Kreemers.*

(Zonder naam), 3396.
WINE, WOMEN AND WAR. *J. H. Sears & Co., New-York,* 6e druk: 1927. (20.5×14) IX-321 blz. geb. $. 2.50.

Dit mooi-uitgegeven boek is vooral en op de eerste plaats merkwaardig als oorlogslectuur, als 'n herinnering aan den grooten oorlog. 't Is 'n dagboek, in telegramstijl geschreven, van een Amerikaan, die luitenant bij de veld-artillerie werd in Augustus 1917, en het laatste oorlogsjaar meemaakte. Als enthousiast vrijwilliger gekomen, zakt zijn geestdrift voortdurend als hij meer en meer ondervindt wat „oorlog" beteekent. De aanteekeningen omvatten het oorlogsveld, zoowel als het verlof in Parijs. Wat oorlog voor de moraliteit van 'n geheele wereld beteekent, zal wel nergens zoo duidelijk uitkomen als in deze vrij-

dorre aanteekeningen, die absoluut niet mooi zijn gemaakt door literatuur of romantiek. 'n Zéér bijzonder boek, dat z'n waarde wel zal behouden als historisch document.
— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

IV. DICHTWERKEN.

NEDERLANDSCH.

A. van Hoogstraten-Schoch, Dr. Ph. A. Lansberg, 3397.
VERZEN VAN STILTE EN INKEER. *J. Ploegsma, Zeist,* 1927. (20×14) 108 blz. ing. f 1.60, geb. f 2.40.

Dit is een verzameld bundeltje uit enige dichters, waarin vooral Guido Gezelle, Jacques Perk en Adama van Scheltema een ruime plaats kregen. Het doel wordt niet nader aangeduid dan in deze woorden der aardige inleiding: „Als we het venster naar de kant der schoonheid maar openhouden, als we ondanks alles het maar mogen blijven weten: van stilte, van liefhebben, van geloven!"
Het boekje is verdeeld in kapitteltjes: Stilte — Schemering — Avond — Winter — Zomer — Liefde —Geloof, die ons wat willekeurig aandoen, evenals de keuze der gedichten. Was voor zulk een populaire uitgave b.v. Jacques Schreurs met zijn heldere blije liedjes niet beter geweest dan de moeiliker Perk, de minder beduidende Volken? Maar het werkje is goed en zal zijn weg wel vinden. Het werd mooi uitgegeven. Aan ieder aanbevolen.

Anton van Duinkerken.

Jan J. Zeldenthuis, 3398.
BREKENDE WOLKEN. *J. Emmering, Amsterdam,* 1927. (19.5×13.5) 74 blz. ing. f 1.90.
Jan J. Zeldenthuis heeft een tamelik juist begrip van de ritmiese funksie der woorden, maar geen begrip van een gedicht. Zijn zangerige liedjes, geschreven „waar 't leven vrij is van de wil" en niet beögend dan „het verliezen van elk doel" bereiken slechts een klankspel, dat doorgaans ijdel, vaak volstrekt onzinnig is. Zijn vers wordt niet door het rijm gedragen, het wordt erdoor gemaakt. Het rijm vervangt de Muze, die zelden thuis is bij Jan J. Zeldenthuis. Zijn procedé wordt aardig belicht door de korte „Opdracht," die zijn bundel inleidt. De drie laatste regels daarvan zijn namelik uitsluitend geïnspireerd door de rijmklank der eerste, zonder dat verder iets hun wording nodig of ook maar aangenaam maakt:

Ik heb niets dan het kleine lied,
dat vreugde en leed belijdt:
een ruiter, die het wijd verschiet
zal breken achter scheem'rend riet,
wanneer hij huiswaarts rijdt.

De geslaagde versjes van de bundel (b.v. „De Wilg") handhaven zich vrijwel op het niveau der twee beginregels van de „Opdracht" zonder dit ooit te overstijgen, de rest is evenwaardig aan het slot ervan. En die rest is zo groot, dat wij weinig hoopvolle vooruitzichten hebben op de eventueel volgende wolkbreuk.

Anton van Duinkerken.

FRANSCH.

François Maynard, 3399
POESIES. *Garnier Frères, Paris* 7, 1927. (18.5×11.5) XXIV-315 blz. ing. Ffr. 9.—.

Het tijdperk tussen Ronsard en Racine vertoont onder meer deze overeenkomst met dat van nu, dat de literatuur hoofdzakelik bepaald blijft tot stukwerk. Geen eeuw, de onze uitgezonderd, is zo rijk aan liriese dichters geweest. Een hunner is de vergeten Maynard, die in 1583 geboren werd te Toulouse en zijn leven gedeeltelik sleet als hoveling te Parijs, gedeeltelik als vrij man op het platteland. Zijn poëzie heeft niet heel veel te zeggen, maar hij heeft aardige epigrammen gemaakt, doorgaans op presieuze toon en in vleiende stijl. Hun hoofdmotief is de grootheid van Maynard als dichter, de geringe belangstelling der tijdgenoten voor deze merkwaardigheid, de lof der mecenaten en de blaam der gierigheid. Benevens natuurlik de hoofse flirterij. Onaangenaam opvallend echter is in dezen zijn grofheid. Minder dan onze Roemer Visscher verdiende hij de Martialis van zijn land genaamd te worden. Een paar zijner liederen zijn ook wel aardig, een enkel sonnet, op zijn naderend sterven, ontroert. Overigens is hij alleen van waarde voor wie het tijdperk van Malherbe, Renan en Balzac bestudeert.

Anton van Duinkerken.

Comtesse de Noailles, 3400.
L'HONNEUR DE SOUFFRIR. *Bernard Grasset, Paris* 6, 18e druk: 1927. (18.5×11.5) 191 blz. ing. Ffr. 12.—.

Als men de laatste bundel van Frankrijk's grootste dichteres vergelijkt met de vorige, ziet men hoezeer dit talent is verschraald door het gemis aan een sterke bezieling. Hier vindt men niet meer de vroegere verzen, die zwellen konden als het vlees van rijpe vruchten, niet meer de liriese beschrijvingen, waarin zij het sterkst was, niet meer de jubelende uitstorting harer persoonlikheid in de natuur, die de lezer meesleepte in haar strakke vaart. Niets bleef dan goed-berijmde wanhoops-manifesten. De overgangs-krisis die deze vrouw heeft doorgemaakt tussen 1907 (*Les Eblouissements*) en 1913 (*Les vivants et les morts*) heeft doen geloven, dat een nieuwe dichteres geboren ging worden, ene die getuigenis van het diepere leven kwam brengen, na zo heerlik het oppervlakkige te hebben beleden. In plaats daarvan is de oude verstard in teoretiese bespiegelingen over de ondergang van de ziel bij de dood, en de onsterfelikheid van de hartstocht. Zo is *L'Honneur de Souffrir* een vervelende bundel geworden. Over de honderd gedichten staan er in, die alle hetzelfde tema „behandelen" (dat is het juiste woord), zonder afwisseling, zonder de vroegere felle bewogenheid, geschreven uit de dorre zekerheid van een bezielingloze wijsbegeerte. Doch in haar gedurige rouwklacht treffen ons soms diepe tederheden, die aan de Comtesse van vroeger doen denken en enige gedichten zijn heel gaaf gemaakt. Dat is alles van een leven, dat zo schoon had kunnen zijn. Helaas!

Anton van Duinkerken.

ENGELSCH.

Lennox Robinson, 3401.
A GOLDEN TREASURE OF IRISH VERSE. *Macmillan & Co Londen,* 1925. (19.5×13) 356 blz. geb. Sh 7/6.

In deze bloemlezing vindt men een groot aantal van de allerschoonste en merkwaardigste gedichten, geschreven door Ieren, 't zij in het Engels,

't zij in het Keltis en dan daarna in het Engels overgebracht.
De samensteller, Lennox Robinson, verklaart in de Inleiding: „I have included no poem *merely* because its patriotic sentiments have made it popular." Een eigenlike „nationalistiese" anthologie is dit dan ook niet (van Padraic Pearse, de jonge dichter, die tevens een der leiders geweest is van de Paasopstand in 1916, werd geen enkel vers opgenomen) al bevat zij genoeg gedichten die uit de nationale verzuchtingen der Ieren geboren zijn en getuigen van hun onverwoestbare vrijheidswil. Die laatste behoren, samen met de liederen en gedichten, die ons het Ierse volksleven langs zijn meest typiese zijde openbaren, tot het heerlikste wat ons in dit boek wordt aangeboden. Het is om *die* gedichten vooral, die een krachtige antidotum zijn tegen het individualisties gefluister, gekweel, gesmacht en gebulder, waarvan wij over-verzadigd zijn geraakt, dat wij nog dikwels zullen grijpen naar Robinson's *Golden Treasure of Irish Verse.*

Wies Moens.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

FRANSCH.

Léon Bloy, 3402.
LETTRES A FREDERIC BROU ET A JEAN DE LA LAURENCIE. *Bloud & Gay, Paris* 6, 1927. Ars et Fides. (19×12) 213 blz. ing. Ffr. 12.—.

Het oordeel over den „Pélerin de l'Absolu" is erg uiteenloopend; daarom kan men de uitgave zijner brieven, die ons zijn ware persoonlijkheid het beste zullen naderbrengen, slechts met vreugde begroeten. In deze brieven trof ons vooral zijn sterk Godsvertrouwen, zijn oprechte, hartelijke en dankbare vriendschap en zijn warme, daadwerkelijke godsvrucht jegens de Geloovige Zielen. Trouwens, iemand, die met hoogen ernst kon neerschrijven: „Il n'y a q'une tristesse, c'est de n'être pas des Saints" — móét een superieure mensch geweest zijn!
De inleiding van Jacques Debout, een bekende katholieke tooneelman, bevat zeer mooie beschouwingen, o.a. over Bloy als letterkundige, Bloy, de favoriet van het Lijden, Bloy, de hunkeraar naar ware Heiligheid enz.

H. Rongen.

A. Crampon, 3403.
LE LIVRE DES PSAUMES. *Desclée, Paris,* 1925. (14×9) 723 blz.

Dit mooie en practische werkje heeft slechts één fout: de typographische plaatsing van tekst, vertaling en aanteekeningen laat veel te wenschen over, wat erg hinderlijk is voor een studieuze lezing.

H. Rongen.

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Dr. E. L. Smit, 3404.
ANTONIO CARRASCO. Geïllustreerd. *Algemeene boekhandel voor inwendige en uitwendige zending, Den Haag,* 1926. (19.5×13.5) 78 blz. ing. f 0.75.

Dr. Smit is nog een anti-papist van het oude, bekrompen soort. Hij gelooft werkelijk nog, dat een paar avonturiers aan Spanje het „geloof in Jezus Christus" moesten brengen in de negentiende eeuw; hij heeft dus blijkbaar nóg niet geleerd van de geschiedenis, dat er van heel het Evangelie en van het geloof in Jezus Christus niets meer over zou wezen, als er geen katholieke Kerk was geweest en nog was.
Het „Spaansche Protestantisme", zooals het in den persoon van Antonio Carrasco in dit boekje verheerlijkt wordt, zal zelfs bij niet-katholieken geen geestdrift wekken. Katholieken lachen er mee. Het boekje is dom en waardeloos.

G. Vrijmoed, O.F.M.

FRANSCH.

Raymond Duguet, 3405.
MOSCOU ET LA GEORGIE MARTYRE. Geïllustreerd. *Jules Tallandier, Paris* 14, 1927. (18.5×11.5) XXXIX-217 blz. ing. Ffr. 13.—.

Na een korte historische en volkenkundige schets levert dit met aanstekelijke sympathie geschreven werk de geschiedenis van Georgië van 1918 tot en met 1924. Ten onrechte werd Georgië aangezien voor een socialistisch volk. Slechts was het om nationalistische redenen sinds lang en met name in 1917 anti-tsaristisch en daarom alleen op de hand der socialisten. Wel hard is de straf geweest voor deze foutieve keuze. Ellendig is de rol, welke de bolschewisten met onvervalschte Tartaarsche wreedheid spelen. Daarentegen heeft de onafhankelijkheidskrijg, schoon verloren, schitterende eigenschappen van het oude, dappere Georgische volk in het licht gesteld. Volgens den schrijver had de Kaukasische Isthmus, inbegrepen Armenië en Azerbeidshan een levenskrachtigen staat van 12 millioen menschen kunnen vormen en het boek roept den Volkenbond op dat ideaal te verwezenlijken.

Mr. T. J. Verschuur.

M. Paléologue, 3406.
CAVOUR. Geïllustreerd. *Plon-Nourrit & Cie., Paris* 6, 1926. (19.5×12.5) 327 blz. ing. Ffr. 15-.

Wanneer het absoluut staatkundig realisme de zuivere toetssteen ware van waarachtige waarheid en grootheid, men kon met dit boek vrede hebben. Maar zoo is het niet en daarom is ook de Cavour in dit werk niet de Cavour der geschiedenis in zijn geheel. Maurice Paléologue is een en al bewondering voor zijn held, zonder dit te laten blijken in uitbundige gebaren of redekunstige perioden. Daarvan houdt zijn geoefende smaak en keurige houding als literator hem terug. Hij is trouwens veel meer letterkundige en diplomaat geschoold in de Fransche ambassade,dan geschiedkundige. Daardoor kon hij er toe komen Cavour te bewonderen als staatkundige en oud-collega, daardoor ook verloor hij het oog op de zwakheden van den minister, zwakheden, die dezen verleid hebben tot onvergeeflijke misdaden. De glans van het realisme, de verleiding van de knoestige werkelijkheid der levensverhoudingen te willen gebogen en gesmeed zien naar de energie, doch ook naar den hoogmoed van één mensch, heeft den schrijver op een dwaalspoor gebracht.
Een compromis tusschen de rechten van de Kerk en den hoogmoed van een begaafd minister bestaat niet. De kerkvervolging, die Cavour in 1855 over Sardinië ontketende, heeft als een erfzonde de sfeer van het koninkrijk Italië vergiftigd, zoodat de zegepraal van 1870 over het koningschap

van den Paus voortgezet werd in den Italiaanschen Kulturkampf van 1870 tot... 1914. Cavour heeft door zijn voorbeeld ook de klove gegraven tusschen het eene Italië en de eene Kerk, maar zoolang deze klove niet gedempt kan worden en de misdaden van de negentiende eeuw niet zijn uitgeboet, berust het eene Italië louter op Realpolitik, op alles behalve idealisme. Zoo kan het niet duurzaam zijn. De bewustwording van een katholiek Italië kan alleen uitkomst brengen, maar dan heeft Cavour onbewust zijn leven ook opgeofferd aan de glorie van de Kerk en de eer van den Paus.

Prof. Dr. H.

DUITSCH.

Leo Just, 3407.
FRANZ VON LASSAULX. Geïllustreerd. *A. Marcus & E. Weber, Bonn,* 1926. (23×15) X-286 blz. ing. M. 11.40, geb. M. 13.—.

Lassaulx is een vergeten persoonlijkheid uit den tijd van de revolutie en Napoleon, die in de Rijnlanden een niet onbelangrijke rol heeft gespeeld als dichter, schrijver, staatsman. Hij was een tijdgenoot van Clemens Brentano en Joseph von Görres. Zijn leven verliep tusschen de jaren 1781 tot 1818, een leven van veel illusies en veel teleurstelling. Lassaulx bewonderde het spook der Verlichting, dweepte met het fantoom der revolutie, om rondom 1800 in ontmoediging terecht te komen en te eindigen met de romantiek. De schrijver volgt hem voet voor voet, dag voor dag, registreert alle bijzonderheden met vlijtige trouw, maar het is jammer, dat hem de gave der psychologische verkenning en verdieping te veel ontbreekt om ons te kunnen geven een vast uitgebeiteld beeld van dezen ondernemenden werker, wiens goede bedoelingen faalden op zijn wankelende beginselen. Wij worden te veel bezig gehouden met de uiterlijke omhangselen van dit ingespannen leven en missen een fotografie van de innerlijke ziel. Onbestendigheid, dat is wel de barometerstand van dit ten slotte mislukte leven, dat nooit is terecht gekomen in de vaste strooming van een veilig bed langs regelmatige oevers. „Es kommt mir so vor, als erwache ich eben erst nach einem grossen Sturm, worin ich auf offener See Schiffbruch erlitten und ohne Besinnung an einem fernen Ufer gelandet sei... Der Strom meines praktischen Lebens hat mich mit sich fortgerissen.'' Zoo schreef Lassaulx in 1814, tegen den avond van zijn leven. Deze bekentenis typeert zijn heele persoonlijheid, welke meegedreven werd door de ingewikkelde en verwarde verhoudingen van de crisis in het geestelijk leven, die hij beleefde. Deze koorts heeft hem aangegrepen en hem met zijn talenten gevangen gehouden. Zoo moest hij de mindere blijven van den vriend zijner jeugd, Jozef von Görris, den kloeken leider van het Rijnlandsche volk, die boven den wirwar der dwalingen uit den weg wist te doorworstelen naar het leidende licht der heelende Waarheid.

Prof. Dr. H.

Dr. H. C. Lambermond, O.P., 3408.
DER ARMUTSGEDANKE DES HL. DOMINIKUS UND SEINES ORDENS. *J. M. W. Waanders, Zwolle,* 1926. (22.5×14.5) XV-98 blz. ing. f 1.50.

In het raam der geschiedkundige gebeurtenissen van vroeger en later tijd ontwikkelt de schrijver deze gedachte, dat voor Dominicus en Zijn Orde het armoede-ideaal niet een ideaal was op zich, in zoover het een navolging van Christus is, maar dat het stond en staat als middel tot het allesbeheerschende Orde-doel, dat geen ander was dan de prediking. Daarom kan de practische beoefening der armoede varieeren naar omstandigheden van tijd en plaats. Om deze variatie aannemelijk te maken, gelooven we niet, dat het noodig is de distinctie tusschen middel en doel in te leggen. Ook de armoede als ideaal zal, wil ze niet formalistisch verstarren, maar een levende navolging van Christus blijven, wisselen naar omstandigheden.
Wie overigens belang stelt in de merkwaardige en bewonderenswaardige armoede-beweging der Middeleeuwen zal dit geschrift met veel vrucht lezen.

G. Vrijmoed, O.F.M.

Wilhelm Schmidt, S.V.D., 3409.
RASSE UND VOLK. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, München,* 1927. (24.5×16) 67 blz. ing. M. 1.50.

Deze methodisch „aus einem Gusz'' geschreven studie verplaatst ons naar problemen, die de grenzen van het menschelijk weten naderen. De drie eerste hoofdstukken bewegen zich meer op het terrein der wijsbegeerte: Rasse und Körper, Rasse und Seele, Rasse und Kultur; in de beide laatste spreekt de geschiedenis een gewichtig woord mee: Die nordische Rasse, Rückblick und Ausblick. Voorzichtig, doch beslist trekt de geleerde schrijver zijn weloverwogen conclusies, aan de wetenschap zijn kritiek niet sparend, zonder intusschen zijn mede-deskundigen met leege handen naar huis te sturen. Een gevaar voor de gezondheid van het ras ziet hij in de bevolkingsopeenhooping in groote steden en industriecentra, waartegenover het veel veiliger behouden blijft op het platteland, waar de dorpsgemeenschap overheerscht. Noord- en Zuid-Duitschland vormen ten dezen een duidelijke tegenstelling. De economische overmacht van de stad over het platteland is een ongewenschte verhouding, maar of een oplossing van deze kwestie te zoeken valt in de ordening van een moderne aristocratie, die bestemd is om de leiding ten lande op zich te nemen op den grondslag van grootgrondbezit, met de taak om de provincie tot een hooger peil op te voeren en de belangen van stad en land tot elkander te brengen, wij zien toch aarzelend op tegen de konsekwenties van dit idee.

Prof. Dr. H.

Joseph Schnitzer, 3410.
PETER DELFIN, GENERAL DES CAMADULSERORDENS. Geïllustreerd. *E. Reinhardt, München,* 1926. (24×16) VII-459 blz. ing. M. 13.—, geb. M. 15.—.

Een geleerd boek, waar jaren van studie aan besteed zijn, maar waarvan de geest niet de ware is. Uit een oogpunt van lectuur moeten wij er tegen waarschuwen, de ervaren deskundige zal er de kracht van zijn kritiek aan kunnen beproeven. Wij missen noode de wijsheid en voorzichtigheid, welke niet gemist kunnen worden bij de behandeling van de moeilijke en ingewikkelde onderwerpen, welke deze periode van de Kerkgeschiedenis bevatten. Er gaat van het werk

te weinig overtuigingskracht uit,de schrijver blijft te veel aan de oppervlakte van de dingen hangen, menig vraagstuk heeft hij niet juist begrepen, hoe zorgvuldig zijn onderzoek ook moge geweest zijn. In sommige hoofdstukken vinden wij beschrijvingen, die naar den inhoud het genre van schandaalliteratuur naderen, niettegenstaande den strak volgehouden wetenschappelijken toon. Het boek mag in geen katholieke openbare bibliotheek een plaats vinden.

Prof. Dr. H.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE

NEDERLANDSCH.

Dr. J. C. C. Loman, 3411.
DE SAGE VAN ATLANTIS. Geïllustreerd. *E. J. Brill, Leiden,* 1927. (21.5×15) 51 blz. ing. f 1.—.

Over het verzonken werelddeel *Atlantis* bestaat eene groote literatuur.
Van de tijden vóór Christus tot op den huidigen dag, vanaf Solon tot de moderne schrijvers. En wij zijn nog niet verder gekomen dan de Sage, die nu opnieuw door Dr. Loman overzichtelijk behandeld wordt. Hij behandelt de verschillende geschriften, de kaarten, die men er in de middeleeuwen, zoo rijk aan fantasie, over uitgaf en bekijkt de zaak van alle kanten.
Ook hoe men Atlantis bij de Azoren, maar ook op Rügen, zelfs in de Middellandsche zee en in Afrika zocht en op andere dwaasgekozen plaatsen. Men brengt zelfs de op elkaar gelijkende beschaving van het Nyldelta en Mexico tot elkaar om te bewijzen, dat het verzonken Atlantis eens de brug der beschaving was.
De brochure is een kort overzicht van het vraagstuk en kan als zoodanig van nut zijn.

A. F. van Beurden.

DUITSCH.

Dr. Bruno Dietrich, 3412.
U.S.A. Geïllustreerd. *Ferd. Hirt, Breslau,* 1926. (21×14.5) 150 blz. geb. M. 8.—.

Het zou vermetel kunnen lijken de karakteristiek van een zoo reusachtig gebied als dat der Vereenigde Staten in zoo'n kort bestek te willen schetsen. Toch is het schr. gelukt de meest frappante trekken weer te geven, doordat hij zich beperkt heeft tot een 16 tal schetsen, die levendig en pakkend als een film door de uitmuntende illustraties, vlotte schrijftrant en wetenschappelijke documentatie een karakterbeeld van de U.S.A. voor onze oogen doen rijzen. De volgende belangrijke onderwerpen worden behandeld: New-York, de stervende Indiaan, stad en land, bosch en water als economische krachten, de Niagara-watervallen, de spoorwegen, Ford en het Amerikaansche verkeersprobleem, Chicago en de vleeschindustrie, Duluth-Superior de grootste binnenhaven der aarde, de groote Zoutmeerstad, Californië, Arizona en de Roosevelt-dam, het katoenland van het Zuiden, Florida, de Amerikaansche vrouw. — Een buitengewoon interessant en ontwikkelend boek.

Dr. J. B. L. Hol.

(Zonder naam), 3413.
DER BERICHT DES FRANZISKANERS WILHELM VON RUBRUK. Vertaald uit het Latijn, door Hermann Herbst, Geïllustreerd. *Griffel-Verlag, Leipzig,* 1926. (21×14) XXVII-200 blz. geb. M. 8.50.

De bewerker der Duitsche uitgave heeft zich ernstig van zijn taak gekweten, zoowel in zijn vertaling als in zijn zakelijken commentaar. Voor menig lezer zal het een waar genot zijn met den moedigen Rubruk de reis te maken naar het land der Tartaren. Hij zal de fijne opmerkingsgave bewonderen van dezen middeleeuwschen monnik in Franciscanerpij, die een der voornaamste baanbrekers werd der bloeiende Minderbroedersmissie in China op het einde de 13e eeuw. Het onmiddelijk doel der reis, die Rubruk in opdracht des Pausen ondernam, was het voorbereiden van een bondgenootschap met de Tartaren tegen het Mohammedanen gevaar. Tegelijkertijd zou daardoor het dreigend Tartaren gevaar — de Tartaren waren reeds tot in de omstreken van Breslau doorgedrongen — worden afgeweerd en tevens de christianiseering van Azië langzamerhand worden voorbereid. Het plan mislukt voorloopig maar de onderneming leidde ten slotte tot de vestiging van het Christendom in China.

Dr. Fid. v. d. Borne.

ENGELSCH.

James Stephens, 3414.
IRISH FAIRY TALES. *Macmillan & Co,* 1925. (19×13) 362 blz. geb. Sh. 7/6.

Het onderzoek over volkskunde en kultuurgeschiedenis ziet gaarne elk werk te gemoet, dat tracht bronnen en getuigenissen aan het onderzoek te geven. Ofschoon in het genoemde boek slechts van het dichterlijk weergeven van Iersche feeën-sprookjes sprake is door een dichter, dus niet van een wetenschappelijk werk, toch is, van volkskundig standpunt beschouwd, deze uitgave zeer welkom, want ten slotte komt het op hetzelfde neer, of men den dichter der feeën-sprookjes als beroemd dichter kent, dan wel of de dichter niet bij name bekend is, zooals het meestal het geval is bij de sprookjesverhalen; immers het is telkens een dichter, van wien de sprookjes afkomstig zijn, maar het blijft een feit, dat de onderzoeker bij gebrek aan overlevering van den naam des dichters zoo gaarne geneigd is, de „ziel van het volk" als dichter van het sprookje te bestempelen en daarin ligt zeker iets waars, aangezien juist de echte dichter in staat is de heraut te zijn van het voelen en de denkwijze van 't volk. Aan een ieder, die belang stelt in 't begrijpen van de Iersche volksziel, wordt dit boek ten zeerste aanbevolen.

Prof. Dr. Th. Baader.

X. NATUURKUNDE EN NIJVERHEID.

NEDERLANDSCH.

J. Drijver, 3415.
VOGELS EN VOGELSBESCHERMING. Geïllustreerd door A. Burdet. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1926. (18.5×12) 199 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.75.

Het moderne leven, jakkeren, jachten en zwoegen in een omgeving, die davert van machinerie en riekt naar benzine, dat helaas te velen van ons ten deel valt, eischt noodzakelijkerwijze een tegenwicht tegen het weinig hartverheffende van de hedendaagsche mechaniseering. Niet

weinigen zoeken dien tegenhanger in de studie der natuur en bijzonderlijk de vogels zijn een veel geliefd voorwerp van belangstelling. Op deze wijze meenen wij te moeten verklaren, hoe het komt, dat er een zoo rijke verscheidenheid van vogelboeken is gekomen. Dit is er weer een. Voor wie een vogelhart heeft, is het boeiend, door de rijke gegevens omtrent het voorkomen onzer vogels in den lande en ook door de voortreffelijke foto's. Een algemeen overzicht over dit deel van 't dierenrijk geeft het boekje, pasklaar gemaakt voor ons eigen land, helder en beknopt. De vogelvrienden moeten dit werkje hebben, doch we zeggen erbij, dat het geen gegevens genoeg biedt om vogelkenner te worden.

Rietsema.

Ir. P. H. A. van Lis, 3416.
ELECTRISCH LICHTBOOGLASSCHEN. Geïllustreerd. *Ruygrok & Co., Haarlem,* 1926. (29.5×21) 57 blz. ing. f 1.50.

Blijkbaar ter propaganda voor electrisch lichtbooglasschen, waarvoor apparaten door de N.V. Heemaf in den handel worden gebracht, is dit werkje bedoeld. Ir. van Lis is chef der Technische afdeeling der genoemde maatschappij en staat zoodoende midden in het bedrijf. Juist daardoor weet hij dit modern hulpmiddel der techniek op een duidelijke en overzichtelijke wijze te behandelen.

Ir. Kurris.

XII. LEERBOEKEN.

A. van Ek, 3417.
HET RAADSLID. *M. O. Jongbloed, Leeuwarden,* 1927. (23×15) 160 blz. ing. f 1.70.

Het boekje kan zijn nut hebben voor hen, die er behoefte aan hebben, om den inhoud der Gemeentewet wat meer systematisch geordend te vinden. Meer geeft het boekje niet en het heeft, blijkens het voorwoord, ook geen meerdere pretentie. Om deze reden meenen wij ons van kritiek te moeten onthouden. Er ware anders op menig smetje den vinger te leggen.

J. M. v. Sas.

J. Kleyntjens, S.J., 3418.
H. J. de Bie,
HET RIJK VAN DEN TIJD. Geïllustreerd. *H. J. Dieben, Leiden,* 5e druk: 1926. (23×15) 228 blz. ing. f 1.40.

Dit leerboek is rustig, aanschouwelijk en helder geschreven, er zit een goede doorkijk in, de illustratie beantwoordt aan haar doel. De bijgevoegde genealogische tabellen komen bij het onderwijs practisch te pas. Aan de katholieke geschiedbeschouwing is de vereischte aandacht geschonken, ook voor de perioden van de Fransche revolutie en de negentiende eeuw. Er zijn boeken te over, waarin men van de worsteling tusschen geloof en ongeloof — sedert 1789 ongeveer niets gewaar wordt, maar voor de jeugd heeft het dikwijls grooter waarde een idee te krijgen van den strijd in den eigen tijd, dan in lang vervlogen eeuwen. Daarom verdient het de voorkeur, dat in onze leerboeken over Algemeene en Kerkelijke Geschiedenis het zwartepunt gelegd wordt op de Geschiedenis der Nieuwere Tijden, welker verhoudingen veel meer rechtstreeks ingrijpen in de eigen omgeving. Aan de continuïteit der Geschiedenis in haar elementairen vorm wordt zoodoende de juiste plaats ingeruimd. Wij missen in het boek de encycliek „Rerum Novarum" van Paus Leo XIII. De oud-leerlingen van onze Mulo-scholen zullen later in hun leven wel zooveel met de sociale kwestie te maken krijgen, dat zij van dit document en zijn beteekenis toch wel eenige kennis kunnen gebruiken.

Prof. Dr. H.

G. H. Mouw, 3419.
ORIËNTEEREND HANDBOEK OVER DE STAATSINRICHTING VAN NEDERLAND. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen,* 3e druk: 1927. (23×15) 300 blz. geb. f 3.25.

Het nieuwe van dezen herdruk komt hoofdzakelijk tot uiting in de toegevoegde hoofdstukken over godsdienst, defensie, waterstaat, armbesturen en onderwijs en de zeer bevattelijke mededeelingen over volkenbond en volkenvrede.

M. M.

Dr. E. Rijpma, 3420.
DE ONTWIKKELINGSGANG DER HISTORIE Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen,* 2e druk: 1926. (21×14.5) Deel I: 188 blz. ing. f 2.50, geb. f 2.75, deel II: 250 blz. ing. f 3.25, geb. f 3.50, deel III: 391 blz. ing. f 4.25, geb. f 4.60.

Dr. E. Rijpma, 3421.
WERKBOEKJE BIJ DE STUDIE VAN DE ALGEMEENE EN VADERLANDSCHE GESCHIEDENIS. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen,* 2e druk: 1926. (21×14.5) Deel I: 83 blz. ing. f 0.90, deel II: 84 blz. ing. f 0.90, deel III: 181 blz. ing. f 1.75.

De titel van dit leerboek belooft wel wat meer, dan de inhoud geeft. Eenvoud en beknoptheid zijn er goede eigenschappen van, maar de eenvoud verschiet wel eens tot kleurlooze bleekheid en de beknoptheid wordt kort en goed afgedwongen door de onmogelijke verknoeiing van ons geschiedenisonderwijs door een lessenrooster, die op dit punt wel heel ondeskundig lijkt samengesteld. Er blijft nog al eens wat onopgehelderd, om een enkel voorbeeld aan te wijzen: op blz. 86 lezen wij, dat het Oost-Romeinsche rijk na 476 nog ongeveer duizend jaar bestaan bleef na de verdwijning van het West-Romeinsche. Dat staat er zoo heel nuchter naast elkaar, alsof het van zelf spreken zou. En toch is het een van de groote historische verschijnselen, waarbij de verklaring zeker niet kan gemist worden. Zulk een gemis aan kleur en diepte komt 't sterkst uit in § 33, De Ontwikkelingsgang der Menschheid gedurende de Middeleeuwen in groote lijnen. Wat is dat kleinpeuterig geschreven, bijv.: „Naast den keizer werd de Paus iemand van groote beteekenis." 't Is me het cliché wel!
De illustratie verhoogt de waarde van het leerboek. De afbeelding op blz. 55 komt ons voor een eerste klasse niet geheel geschikt voor, de figuren van de Apostelen Paulus en Petrus op blz. 79 en 80 zijn voor deze jeugd nog te moeilijk, de fantasie op de „Evangelieprediking van Willibrord" op blz. 116 doet eenigermate mal aan, de reproductie van de figuur van St. Franciscus van Assisi naar een fresco in het klooster te Subiaco is voor onze jongste klassen nagenoeg onbegrijpelijk. Verreweg de meeste illustraties voldoen echter uitstekend aan het doel.

Het werk vertoont de in neutrale leerboeken gebruikelijke bangheid van het Christendom. Men vergelijke bijv. met elkander de paragraaf over Mohammed en den Islam met die, waarin heel schuchter wordt aangeduid de verkondiging der Blijde Boodschap aan een verbaasde wereld. Maar met dat al blijft onze jaartelling geregeld naar de grootste gebeurtenis in de geheele wereldgeschiedenis.
Niet altijd is de schrijver er in geslaagd de groote historische lijnen in zijn leerboek duidelijk te doen uitkomen. Enkele voorbeelden mogen dit nader verduidelijken.
Het jaar 1559 maakt een snede in de geschiedenis van Frankrijk. De buitenlandsche politiek van Frans I en Hendrik II knapt af bij het binnenlandsch gevaar van de staatkundige godsdienstoorlogen, waartoe de aanval van de Calvinisten met de samenzwering van Amboise het sein geeft. Sedert is Frankrijk aangewezen op passieve buitenlandsche politiek, want Katharina de Medicis heeft de handen vol met de Hugenoten. Gedurende de periode van de godsdienstoorlogen blijft deze toestand aan de orde tot aan de regeering van Hendrik IV, den eersten koning, die weer in staat is zich te doen gelden tegenover het buitenland. Maar een situatie als deze komt in dit leerboek niet voldoende uit.
Nu en dan stuiten wij ook op een zekere mate van onevenredigheid. Wij vinden omtrent Philips II vermeld, dat hij een fel bestrijder is van de Reformatie; wij vinden ook vermeld — niet geheel terecht, — dat Mary Tudor het Calvinisme in Engeland vervolgde; maar dat de veelgeprezen koningin Elisabeth een van de bloedigste vervolgingen tegen het Katholicisme uit geheel de geschiedenis van Europa op haar geweten heeft, dat is nergens in het boek te vinden. De geschiedkundige juistheid is derhalve niet altijd geheel in orde. De illustratie verraadt eenige voorkeur voor de felste momenten uit den godsdienststrijd van de zestiende eeuw. Waartoe dat? Een voorstelling van de bespotting van den Paus door Luthersche landsknechten te Rome in 1527 achten wij voor de jeugd van weinig opbouwende kracht. Ook de prent van een Auto-da-fé (blz. 53), trouwens niet verantwoord, ware beter ter zijde gelaten. En wat te zeggen van een zin uit het onderschrift van de prent op den Bartholomeusnacht (blz. 56): „Op den achtergrond de poort van het Louvre. Daarvoor waarschijnlijk Katharina de Medicis, *een stapel lijken beschouwende*". Hartverheffend voor onze jeugd!!
Het derde deel van dit leerboek versterkt ons in de meening, dat het in hoofdzaak is geslaagd voor het beoogde doel: de behoeften van het openbaar onderwijs. De schrijver weet beleidvol te ordenen en te schiften, al kan zijn werk zeker nog winnen aan perspectief en verdieping.
Hier en daar zien wij 't historisch gebeuren wel een weinig anders. In de geschiedenis van de Fransche Revolutie toch speelt de kerkvervolging een veel grootere rol, dan wij in het boek wel gewaar worden, sterker, de onverdraagzaamheid der „Verlichting" en van het Jacobinisme is de hoofdoorzaak geworden van de mislukking van de revolutie. Het partijdespotisme kon zelfs leiden tot de misdaden van Fructidor tegen de Kerk, op een moment toen zulk een geweld volkomen overbodig mocht geacht worden.
Wij vinden het oordeel over Cavour te eenzijdig, op diens zwakheden en misdaden wordt in 't geheel niet de aandacht gevestigd. De schrijver zoekt de oorzaken van den Kulturkampf te veel bij de Kerk, te weinig bij Bismarck en bijna niet bij de liberale partij, terwijl toch deze moderne kerkvervolging onloochenbaar een internationaal verschijnsel is. Het overzicht van den Wereldoorlog is lang niet kwaad uitgevallen, al hadden wij bij de communistische revolutie in Rusland even willen herinnerd zien aan de theorieën van Proudhon en Bakounin. Nog al uitvoerig weidt de schrijver uit over den Volkenbond. De toekomst zal doen blijken in hoeverre dit instituut is geweest een schoone illusie, waarvan de glans gaat verbleeken, naarmate de werkelijkheid van den wereldoorlog gaat vergeten worden.

Prof. Dr. H.

Dr. Al. Slijpen, S.J., 3422.
M. van Everdingen, S.J.,
S. AURELIUS AUGUSTINUS, CONFESSIONUM LIBRI. *Dekker & v. d. Vegt & J. W. van Leeuwen, Nijmegen*, 1926. (19.5×13) 38 blz. ing. f 0.30.

Dit deeltje levert een nauwkeurigen tekst, zorgvuldig uitgezochte fragmenten, van allerhande soort. De keuze van deze laatste is natuurlijk altijd vrij subjectief.
De aanteekeningen onder den tekst zijn sober, maar meestal voldoende. Eenige algemeene opmerkingen over de taal besluiten het boekje.

Dr. P. C. de Brouwer.

D. Wauters, 3423.
J. van Hulzen,
INSULINDE. *P. Noordhoff, Groningen*, 1925. Uit veler pen, (21.5×15.5) 834 blz. ing. f 5.—, geb. f 5.90.

Het boek is in de eerste plaats bestemd voor Normaal- en Kweekscholen, Hoogere Burgerscholen, Gymnasia en Lycea en als leerleesboek willen wij het voor de leerlingen van deze onderwijs-inrichtingen gaarne aanbevelen. We hopen echter, dat dit werk tevens vele dankbare lezers zal vinden onder het beschaafde Nederlandsche publiek, dat zich in den laatsten tijd steeds meer gaat interesseeren voor Indische aangelegenheden.

G. J. de Vries.

K. Zeeman, 3424.
MODERNE GEOGRAFIE VAN NEDERLAND. Geïllustreerd. *W. Versluys, Amsterdam*, 5e druk: 1927. (23×15) 344 blz. ing. f 2.80, geb. f 3.50.

De snel op elkaar volgende herdrukken hebben den schrijver in staat gesteld het boek modern te houden, ook in dien zin, dat de nieuwste gegevens erin zijn verwerkt, o.m. is een dankbaar gebruik gemaakt van de jaarverslagen van de Kamers van Koophandel, welke de studie van de economisch-geografische gesteldheid van ons land steeds meer ten goede komen. Het boek geeft voor de onderwijzersacte en hoofdacte meer dan genoeg.
Het geeft een goeden grondslag voor eigen detailstudie, waaraan tegenwoordig, terecht, zoo groote waarde wordt gehecht.

G. J. de Vries.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

Gustave Aimard, 3425.
DE ZEESCHUIMERS. Geïllustreerd. *A. G. Schoonderbeek, Laren,* 3e druk: 1927. (23×15) 229 blz. geb. f 1.90.

Dit boek evenals de andere werken van den schrijver verhalen ons daden van geweldigen durf van fabelachtige onverschrokkenheid. De zeeschuimers uit de Antillen worden ons voorgesteld in hun deugden en hun misdaden. Voor onze jeugd dunkt ons,wordt er te hevig in bemind en vooral te heftig in gehaat. De oorzaak van dien haat tusschen den Spanjaard De Pennaflor en Montbarts, den voornaamste der „Broeders van de kust" is hier niet juist te kennen, zoodat als iemand één boek leest, hij ook de andere zal willen hebben.

F.

Betsy, 3426.
ONZE KROONPRINSES. Geïllustreerd. *J. M. Bredee, Rotterdam,* 1927. (20×15) 94 blz. geb. f 0.90.

Op verscheidene plaatsen treedt min of meer 't Protestantsch karakter van 't werkje aan 't licht. Terwijl wij voor *onze* jeugd 't kampeeren niet als iets ideaals kunnen voorstellen, waar 't Doorluchtig Epicopaat er vierkant tegen is. Waarmee we absoluut geen critiek willen uitoefenen op 't kampeeren der Prinses.
't Protestantsch karakter spreekt voor ons te sterk, wanneer Juliana van Stolberg en Genève in 't verhaal betrokken worden. Wij moeten, met alle respect voor de geloofsovertuiging van H. M. en de Prinses, over de stammoeder der Oranje's en de rol van Genève onze kinderen anders doen oordeelen dan zij, die uit piëteit en uit religieuze motieven onze Prinses de naam van Juliana gaven, welke overtuiging en piëteit we overigens *in hen* ten volle eerbiedigen, zonder ze te deelen of ze onze jeugd te doen deelen.

Fr. Thomas.

Willy Brinkgreve, 3427.
KEESJE. Geïllusteerd door Rie Cramer. *W. de Haan, Utrecht,* 1927.(25×16) 187 blz. ing. f 1.80, geb. f 2.45.

Een vervolg op *De Westerveldjes,* indertijd in *Jaarlijksche Boekenschouw* 1924 blz. 410 besproken. We vinden hier Keesje, een opgeraapt schooiertje terug in zijn nieuwe omgeving, waar 't hem nog niet bijster naar den zin gaat. Zijn pleegvader verschaft hem een betrekking op den buiten, waar Keesje zich een veelbelovend en handig jongmensch toont, vlijtig in 't vervullen van zijn taak en waar een blind onderwijzer hem onderricht geeft in zijn lievelingsvak: 't pianospel. Dit boek is van een verkillende neutraliteit, met hier en daar eenige hopelooze vergissingen.

M. M.

Allen Chaffee, 3428.
DE AVONTUREN VAN SNELVOET EN HAAR KLEINTJES. Vertaald uit het Engelsch door M. A. Geïllustreerd. *Ontwikkeling Amsterdam,* 1927. (21×15) 101 blz. ing. f 1.15, geb. f 1.75.

„Snelvoet" is het oude hert en „haar kleintjes" zijn twee jonge hertjes. Heel gezellig vertelt de schrijfster van het leven der dieren in de groote wouden van Amerika. De „moeders" en de „vaders" praten met hun „kinderen" en toonen verstand evenals de menschen. Ook de boeren zijn daar niet zooals hier. Zij beschermen de herten en strooien in den winter hooi op de sneeuw, om de herten te voeden. Op blz. 68 b.v. staat een en ander dat beter achterwege was gelaten. Alles wat wijst op voorlichting voor kinderen, waarvoor dit boekje bestemd is, achten wij verkeerd.

F.

L. Dorsman Czn., 3429.
DE ZOON VAN DEN HONGAAR. Geïllustreerd door Henri van de Velde. *A. G. Schoonderbeek, Laren,* 1927. (23×15) 224 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.90.

Dmitri, de kleine Hongaar is met zijn ouders in een woonwagen op weg naar de kermis. Door de nalatigheid van den baanwachter, een drinkebroer, wordt de berenleidersfamilie door den trein gegrepen. Alleen Dmitri blijft over en wordt liefderijk opgevoed door een spooropzichter, die hem een degelijke opleiding doet geven in de muziek. De kleine Hongaar wordt een muziekberoemdheid en verlooft zich tenslotte met z'n jeugdvlam: Ellie van de Vijver. Een leuk, vlot en boeiend boek, in ieder opzicht neutraal gehouden.

M. M.

ONTVANGEN BOEKEN.

J. H. van den Bosch, 3430.
GEDICHTEN. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 2e druk: 1927. Nederlandsche schrijvers. (16.5×11.5) 136 blz. ing. f 1.25.

L. Bot, 3431.
C. J. Uiterwaal,
BEKNOPTE FRANSCHE SPRAAKKUNST. *J. B. Wolters, Groningen,* 1927. (19×13.5) Deel I: 108 blz. ing. f 1.20, geb. f 1.40.

Andre Bruyère, 3432.
LIANE AUX LÈVRES CLOSES. *Gautier & Languereau, Paris* 6, 1927. Bibliothèque de ma fille. (18.5×12) 318 blz. ing. Ffr. 9.75, geb. Ffr. 13.65.
— A —

A. Ceyrac, 3433.
LE CERCLE. *Gautier & Languereau, Paris* 6, 1926. Bibliothèque de ma fille. (18.5×12) 282 blz. ing. Ffr. 9.75, geb. Ffr. 13.65.
— B —

Jeanne de Coulomb, 3434.
L'OMBRE DES HEURES. *Gautier & Languereau, Paris* 6, 1926. Bibliothèque de ma fille. (18.5×12) 286 blz. ing. Ffr. 7.50, geb. Ffr. 10.50.
— A —

J. F. Ch. Dix, 3435.
HET KWEEKEN VAN ANJERS IN TUIN EN KAS. Geïllustreerd. *Kosmos, Amsterdam,* 1927. Weten en kunnen. (19.5×13.5) 63 blz. ing. f 0.75.

L. Dorsman, Czn., **3436.**
Jac. van der Klei,
DENKEN, VINDEN EN TOEPASSEN. *J. B. Wolters, Groningen,* 1927. (18.5×13.5) DeelI: 111 blz. ing. f 0.75.

R. Duverne, **3437.**
LE REFLET DANS LA MARE. *La Bonne Presse, Paris* 8, 1926. (18×9.5) 249 blz. ing. Ffr. 3.—, geb. Ffr. 5.50.
— B —

F. Feugère, **3438.**
VINCENT, L'ENFANT TROUVÉ. *La Bonne Presse, Paris* 8, 1926. (18×9.5) 218 blz. ing. Ffr. 3.—, geb. Ffr. 5.50.
— B —

C. J. Franssen, **3439.**
J. van Zwijndregt,
BEKNOPT LEERBOEK DER STAATSINRICHTING VAN NEDERLAND. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen,* 1927. (23×14.5) 136 blz. geb. f 2.25.

Henry Franz, **3440.**
NOTRE VOISIN DES CYTISES. *Gautier & Languereau, Paris* 6, 1926. Bibliothèque de ma fille. (18.5×12) 279 blz. ing. Ffr. 9.75, geb. Ffr. 13.65.
— A —

Dr. M. de Haas, **3441.**
THERMODYNAMIKA. Geïllustreerd. *P. Noordhoff, Groningen,* 1927. Natuurkundige Bibliotheek. (24.5×16) XVI-399 blz. ing. f 11.75, geb. f 12.50.

Ir. W. Harmsen, **3442.**
HOE MAAK IK EEN GELIJKRICHTER OM ZELF ACCU'S TE KUNNEN LADEN? Geïllustreerd. *Kosmos, Amsterdam,* 2e druk: 1927. Weten en kunnen. (19.5×13.5) 41 blz. ing. f 0.75.

C. P. van Hoek, **3443.**
KENNIS DER SCHILDERMATERIALEN. *Kosmos, Amsterdam,* 3e druk: 1927. Weten en kunnen. (19.5×13.5) 58 blz. ing. f 0.75.

Drs. E. Inglis-Arkell, **3444.**
A COURSE OF TRANSLATION. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 2e druk: 1927. (16.5×12) Deel I: 133 blz. ing. f 1.25.

Henri Jagot, **3445.**
L'AFFAIRE JOMINI. *Gautier & Languereau, Paris* 6, 1926. Collection Familia. (17.5×11) 255 blz. gecart. Ffr. 5.—.
— B —

Dr. C. H. Ketner, **3446.**
ORGANISCHE SCHEIKUNDE. Geïllustreerd. *D. A. Daamen, Den Haag,* 1927. (22.5×15) 112 blz. gecart. f 1.75.

Dr. Ph. Lansberg, **3447.**
Dr. C. Tazelaar,
LEESBOEK VOOR DE LAAGSTE KLASSEN VAN HET CHRISTELIJK GYMNASIAAL-, MIDDELBAAR-, KWEEKSCHOOL- EN U.L.O.-ONDERWIJS. Geïllustreerd door J. H. Isings. Jr. *J. B. Wolters, Den Haag,* 1927. (20.5×15) 333 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.50.

Const. Meyer, **3448.**
C. J. Munters,
ENGELSCH LEES-LEERBOEK. Geïllustreerd. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1927. (20.5×14) Deel II: 171 blz. ing. f 1.80, geb. f 2.20.

J. Millot, **3449.**
PLANS DE SERMONS DE RETRAITES. *Pierre Téqui, Paris* 6, 1927. (19×12) 273 blz. ing. Ffr. 10.—.

Molière, **3450.**
L'AVARE. Geïllustreerd. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 4e druk: 1927. Lectures classiques. (16.5×12) 98 blz. ing. f 0.80.

J. C. H. Muré, **3451.**
J. Kroon, S.J.,
HET OUDE TESTAMENT. *H. J. Dieben, Leiden,* 10e druk: 1927. (21×15.5) 363 blz. ing. f 2.75, geb. f 3.25.

J. Overtoom, **3452.**
KENNIS DER NATUUR. Geïllustreerd. *W. Versluys, Amsterdam,* 1927. (19.5×13.5) Deel I: 36 blz. deel II: 45 blz. deel III: 47 blz. Per deel ing. f 0.40.

Pierre Perrault, **3453.**
FILLE UNIQUE. *Gautier & Languereau, Paris* 6, 1926. Collection Familia. (17.5×11) 255 blz. geb. Ffr. 6.50.
— B —

F. van de Poel, **3454.**
BEKNOPTE ENGELSCHE SPRAAKKUNST. *J. B. Wolters, Groningen,* 1927. (21.5×14.5) 86 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.50.

K. J. Riemens, **3455.**
CONTES GAIS. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1927. Conteurs d'aujourd' hui. (16.5×12) 128 blz. ing. f 1.25.

Walter Scott, **3456.**
RICHARD EN PALESTINE. *Gautier & Languereau, Paris* 6, 1927. Collection Familia. (17.5×11) 256 blz. geb. Ffr. 6.50.
— B —

Dr. K. Sneyders-de Vogel, **3457.**
SYNTAXE HISTORIQUE DU FRANÇAIS. *J. B. Wolters, Groningen,* 2e druk: 1927. Neophilologische bibliotheek. (23.5×14.5) VIII-441 blz. ing. f 7.90, geb. f 8.90.

Emmanuel Soy, **3458.**
LA CONFIDENTE. *Gautier & Languereau, Paris* 6, 1927. Bibliothèque de ma fille. (18.5×12) 279 blz. ing. Ffr. 9.75, geb. Ffr. 13.65.
— B —

Dr. H. van de Stadt, **3459.**
H. Corver,
BEKNOPT LEERBOEK DER NATUURKUNDE. Geïllustreerd. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 14e druk: 1927. (23×15.5) Deel II: VIII-291 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.15.

Dr. H. N. Ter Veen, **3460.**
VAN ANTHROPOGEOGRAFIE TOT SOCIOGRAFIE. *P. Noordhoff, Groningen,* 1927. (24.5×17) 23 blz. ing. f 0.60.

Charles Vildrac, **3461.**
L'ILE ROSE. Geïllustreerd. door Edy Legrand. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1927. Les meilleurs auteurs français. (17×11) 159 blz. geb. f 1.65.

Ir. C. M. Visman. **3462.**
EENIGE ONDERWERPEN UIT DE TECHNOLOGIE EN WARENKENNIS. Geïllusteerd. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1927 (20.5×14) 190 blz. ing. f 1.90.

WILTON-METRO-GOLDWYN
DAMRAK 49 - Telefoon 49949 - AMSTERDAM
HET BESTE DAT DE FILMINDUSTRIE BIEDT
BEN HUR.

POORTERS-TOEBACK

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Centrale Kaashal EINDHOVEN Kleine Berg 18 B TEL. 715.
EN GROS KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. EN DETAIL

DORA VAN GINKEL
Gedipl. Heilgymnaste-Masseuse
Leerares Gymnastiek M. O.
Prinsengracht 23 — AMSTERDAM
Telefoon 48561.

Koopt uwe Sigaren bij A. Rooijmans-Müller
Demer 43 — EINDHOVEN — Telefoon 493
Groothandel direct aan particulieren.
De beste sorteering Sigaren uit de voornaamste fabrieken
Steeds droog en belegen Fabrikaat.

MEIJER & JOSEPHY
Molenstraat 76 NIJMEGEN Telephoon 259
STEEDS HET NIEUWSTE IN
ZIJDEN EN WOLLEN STOFFEN

Zooeven verschenen:
VRAGEN EN ANTWOORDEN
voor
ZIEKENVERPLEGENDEN
door Zr. J. VAN DEN BOS
In linnen band f 2.40.

EEN HYPERMODERN GELUID IN DE WERELD VAN DEN ISLAM
door Dr. L. DE VRIES . . . . f 3.00
Uitgave N.V. v/h. E. J. BRILL, LEIDEN

HET GODSDIENSTIG LEVEN
Onderrichtingen, raadgevingen en gebeden voor ontwikkelde Katholieken, naar het Duitsch van Tilmann-Pesch S.J. omgewerkt door R. v. Oppenraay S.J.
Dit prachtboekje, waarvan het 11e duizendtal verscheen, bevat een schat van onderrichtingen, raadgevingen en vele liturgische en andere gebeden
Prijs in lederen band **f 3.25**
In linnen band. . . **f 1.75**
Verkrijgbaar bij den Uitgever:
H. J. DIEBEN - LEIDEN.

Zoo juist verscheen:
De Opgraving van Sichem
door Dr. F. M. Th. BÖHL.
Prijs . . . . . . f 1.—.
Deze brochure is wel geschikt belangstelling te wekken voor de groote beteekenis der merkwaardige opgravingen te Sichem.
Prof. Dr. Alph. Mulders in Boekzaal der geheele wereld
G. J. A. RUYS UITGEVERS-Mij., ZEIST
Telephoon No. 52. Postrekening No. 117346

Voor verzorgde uitgave en Catalogussen wendt U tot de Firma
V. VAN DIEREN & Co.
BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
— EIGEN BOEKBINDERIJ —
27, Venusstraat - ANTWERPEN
Huis gesticht in 1842.

OOK VOOR U

zullen wij gaarne de wasch behandelen en keurig afleveren. Schrijft ons even een kaartje en wij komen.

Pastorien, Kloosters en Gestichten spec. tarieven. Eigen autodienst naar alle plaatsen.

Stoomwasscherij „HELDER"

Zwanenburg-Halfweg - Tel. 51

J. F. REKERS - Oranjestr. 17-21
MACHINEFABRIEK
Centrale verwarming en alle Wasscherijmachines
HAARLEM TELEFOON 10593

De Hollandsche Slagerijen
leveren uitsluitend de beste kwaliteiten eigen geslacht

Runds-, Kalfs- en Varkensvleesch

aan scherp concurreerende prijzen.
Kloosters en inrichtingen belangrijk minder.
Hertogstraat 109a
Telefoon 425.
Krayenhofflaan 210
Telefoon 1706.
NIJMEGEN.

Wed. H. M. Verheul & Zonen
Scheepmakersdijk 22
Haarlem, Telef. 10157
Handel in
Zand en Grint, Gus- en Duinzand
EN GROS EN DETAIL

HOMMES'
Koffie en Thee

Groningen Anno 1822

Prijsvermindering Verhuizingen.
Door bijzondere combinatie zijn wij in staat
VERHUIZINGEN
uit te voeren tegen de meest concurreerende prijzen.
over geheel Nederland, onder garantie.
Fa. KUIJER en Co.
Maastraat 80 Telef. 14619
UTRECHT.

1877 29 MEI — 1927 29 MEI

FIRMA
P. HENDRIKS
NIJMEGEN TEL. 1436

Stond iedere Concurrentie
Sloeg iedere aanval af
Was de eerlijke winnaar
gedurende 'n halve eeuw

Eigen Electr. Koffie- & Pindasbranderij
Meel- & Mosterdfabriek
Koloniaalwarenhandel :
Leveranciers voor groot gebruikers.

JOH. J. VEDER
34 Leuvehaven - Rotterdam
AFD. TEXTIEL.
KOUSEN in alle prijzen en kwaliteiten „FROTTÉ" goederen.

Chocolaterie Kersen, Groote Oord 4, Arnhem

J. ESHUIS, EPE (Geld.)
Stoomwasscherij en Natuurbleekerij
„DE ACHTERSTE MOLEN"
waaraan verbonden Ververij en Chemische Wasscherij.
BEHANDELING GEHEEL MET BRONWATER
VERZENDING DOOR HET GEHEELE LAND

PIGEAUD & Co.
Hygiënische Stoomwasch- en Strijkinrichting
„De Genderstroom"
VELDHOVEN.
Telefoon No. 4 MEREVELDHOVEN

PIANO- EN VIOOLONDERRICHT
voor eerstbeginnenden en meergevorderden
Jonge Dames of Kinderen intern.
B. PANITSCHEK
Wilhelminastraat 67
Ginneken bij Breda

Optiek Foto Projectie
Anno 1355 Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

☛ BEL OP: 14075,
Verhuren van Luxe Automobielen.
Garage Oudwijk, Oudwijkerveldstr. 120, einde Limburg Stirumstr.
Dag en Nacht geopend. UTRECHT. J. HOGEWEG

ROL- EN PRUIMTABAKSFABRIEK
JOS GARÉ, BEEK bij Maastricht
Gebruikt uitsluitend Garé's onovertroffen pruimrollen en pruimtabakken

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

In elken Boekhandel verkrijgbaar. Boeiend van het begin tot het einde.

Clarence E. Mulford's beroemde bar-20 novels verschijnen onder den algemeenen titel van

J. T. Swartsenburg's Cowboy-serie

Hiervan verschenen: **CASSIDY KOMT — HET WEESKIND — DE COWBOY-BROEDERS — MANNETJESPUTTERS — BUCK PETERS IN HET WESTEN — JOHNY NELSON EN DE VEEDIEVEN**

Prijs per deel ingenaaid f 1.75 - gebonden f 2.50.

De werken van Clarence E. Mulford geven een geheel ander beeld van het „Wilde" Zuid-Westen der Vereenigde Staten uit de tweede helft der negentiende eeuw, dan de meeste andere romans, die over deze streken van dien tijd handelen. Zonder twijfel spelen ook de „avonturen" in deze Cowboy-Serie een groote rol, doch hoe geweldig deze ook vaak zijn, nimmer overschrijden zij de grenzen van het mogelijke en het logische. Voor het grootste gedeelte zijn zij ook inderdaad op feiten gebaseerd, terwijl in het bijzonder aard en karakter der toenmalige bewoners der veestreken onvervalscht zijn weergegeven. De lezer krijgt door deze werken een zuiveren indruk van het toenmalige leven in het „Wilde Westen". Als in het voorbijgaan geeft de schrijver zeer vele interessante bijzonderheden over land en volk, waarbij wel de teekening der verschillende, gedeeltelijk thans nog levende Indianenstammen zeer opmerkelijk is. Idealiseerende romantiek is Mulford vreemd: hij heeft voor zijne werken degelijke betrouwbare historische bronnen geraadpleegd en is er schitterend in geslaagd in zijn verhalen het oude Westen inderdaad te doen herleven.

Wij vertrouwen met deze serie Cowboy-verhalen onzen Nederlandschen lezers een reeks boeken te hebben aangeboden even spannend en onderhoudend als wetenswaardig en degelijk.

DE UITGEVER.

J. T. SWARTSENBURG - ZEIST

Uitgebreide Catalogus op aanvrage gratis verkrijgbaar.

Heiligen en hun Attributen

door

E. A. GREENE

Prijs gebonden f 3.—

De bedoeling van dezen fraai-uitgegeven kunstgids is, om hen, die kerken en musea bezoeken behulpzaam te zijn bij het vaststellen der identiteit van afgebeelde Heiligen. Te dien einde gaat vooraf een alfabetische lijst der attributen, terwijl achteraan wordt aangegeven bij welke Heilige die attributen voorkomen. Het doel, dat meer artistiek-ontwikkelend dan apologetisch is, is in ieder opzicht bereikt.

Boekzaal der geheele wereld.

N. V. SEIJFFARDT'S
BOEK- EN MUZIEKHANDEL
AMSTERDAM

PRIMAVERA

Frühlingsfahrten ins unbekannte Italien.

von Dr. LUDWIG MATHAR.

Eine äusserst interessante und lebendige Reisebeschreibung mit über 100 Abbildungen. Grossformat. Halbleinen. Einbandentwurf von Kunstbuchbinder F. Kliesing, Bonn. Das Werk wird lediglich an Mitglieder der Buchgemeinde zum Preise von 4.— Mark in Einzelbestellung abgegeben. Wer aber die ganze Jahresreihe 1926 nachbezieht, erhält es für 3.— Mark.

Jeder literarisch interessierte Katholik sollte Mitglied der Bonner Buchgemeinde sein!

9.— Mark Jahresbeitrag, dafür 3 vorzüglich ausgestattete Werke, die einen weit grösseren buchhändlerischen Wert darstellen.

Nähere Auskünft und Prospekte durch den

Boekzaal der geheele wereld
TILBURG

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Zoo juist verschenen:

PRACTISCHE SOCIOLOGIE

door

J. H. F. KOHLBRUGGE

DEEL IV

DE ZORG VOOR DE JEUGD

Prijs, gebonden f3,90

Van belang voor ieder die aan het Jeugdwerk deelneemt.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K | UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. | K

FRANSCH:

GALLIA - Dr. C. L. de Liefde

3 deelen á f1.90. Woordenlijsten bij Gallia f0.45.

Wij kunnen deze methode van harte aanbevelen.
De Vacature.

DUITSCH:

GERMANIA - Drs. G. G. v. d. Andel

DEEL I f2.40 DEEL II f2.40

..... kan eveneens warm worden aanbevolen.
Spiegel van Handel en Wandel.

ENGELSCH:

BRITANNIA - Dr. H. G. de Maar

THE BRITANNIA PRIMER	f 1.95
BRITANNIA I, 6e druk	„ 2.90
BRITANNIA II, 3e druk	„ 3.25
Woordenlijsten bij	
THE BRITANNIA PRIMER	f 0.60
BRITANNIA I, 4e druk	„ 0.65
BRITANNIA II, 3e druk	„ 0.65

De Britannia-Serie behoort wel tot 't beste van wat voor de methodiek van 't Engelsch is gegeven.
Ons Muloblad, 1 Juni 1927.

K | K

E. Philips Oppenheim

Millionair tegen wil en dank - Buiten de partijen - Een geheim - Een verrassend oordeel - Een politiek complot - Gouden ketenen - Afgodsbeelden - De weg tot geluk - Een liefdes-intrige - Mysterie - Diplomaten

In Engeland worden deze boeken bij duizenden verkocht. Niet ten onrechte noemt men Oppenheim daar „The Prince of Story-Tellers".

De prijs dezer werken is ingen. **f 1.—**, gebonden **f 1.50.**

De ingenaaide zoowel als de gebonden exemplaren zijn voorzien van een fraai drie-kleurendruk stofomslag.

Verkrijgbaar in den Boekhandel.

A. W. Bruna & Zoon's Uitg. Mij.
UTRECHT.

Zooeven verschenen:

CYRIEL BUYSSE:
DE VROOLIJKE TOCHT.
ing. f 1.50; geb. f 2.50.

De geestige sportieve beschrijvingen bewijzen, dat de auto ook voor edel genot bruikbaar is, mits de man achter het stuurrad, zooals Buysse, ontvankelijk is voor de eigen atmosfeer der vele wisselende landschappen.
Boekzaal der geheele wereld.

ALB. DRAAIJER-DE HAAS:
DE VLUCHT.
ing. f 2.50; geb. f 3.50.

Milder boek is in lang niet verschenen.
Boekzaal der geheele wereld.

UITGAVE: C. A. J. VAN DISHOECK — BUSSUM

Hofleverancier

FIRMA P. J. MEIJS & ZOON - SCHEVENINGEN
WASSENAARSCHESTRAAT 1—3—5
Telefoon Interc. Scheveningen 654. Opgericht Anno 1770
FORNUIZEN enz. voor Hôtels, Ziekenhuizen en Gestichten.

Brandstoffenhandel D. J. VAN DAM
UTRECHT = LAUWERECHT 2-6
Levert steeds tot scherp concurreerende prijzen
Ook in de omstreken van Utrecht.

17½ cent

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD
DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692
ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO

No 15 1 AUGUSTUS 1927

ESTHER RALSTON

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.— bij overlijden. f 5000.— bij geheele invaliditeit. f 1000. – bij gedeeltelijke invaliditeit.

UITGEVERIJ
KUNSTHANDEL

N.V. Boekhandel Triborgh

STATIONSSTRAAT 31 — TILBURG
TELEFOON INTERC. 1233

LEVERT ALLE BINNEN- EN BUITENLANDSCHE BOEKWERKEN EN TIJDSCHRIFTEN DOOR GEHEEL NEDERLAND EN KOLONIËN

POSTREKENING 50800

Zooeven verschenen:
CYRIEL BUYSSE:
DE VROOLIJKE TOCHT.
ing. f 1.50; geb. f 2 50
De geestige sportieve beschrijvingen bewijzen, dat de auto ook voor edel genot bruikbaar is, mits de man achter het stuurrad, zooals Buysse, ontvankelijk is voor de eigen atmosfeer der vele wisselende landschappen.
Boekzaal der geheele wereld.
ALB. DRAAIJER-DE HAAS:
DE VLUCHT.
ing. f 2.50; geb. f 3.50.
Milder boek is in lang niet verschenen.
Boekzaal der geheele wereld.
UITGAVE: C. A. J. VAN DISHOECK — BUSSUM

JEUGDBOEKEN 10—16 JAAR.

De Erfgenaam door *Cecilia*.
Aranka door *Cecilia*.
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg*.
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits*.
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia*.
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen*.
Blanke wegwijzers door *Cecilia*.
John, Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz*.
Een ferme Robbedoes door *Karitas*.
Om een graafschap 1 door *W. v. d. Berg*.
Om een graafschap 2 door *W. v. d Berg*.
De jongens van Duindorp door *L. W. Alders*.
Prijs ingen. f 1.25. geb. f 2.00.
Van Putten en Oortmeijer, Uitgevers, Alkmaar

Abonneert U op
„WIJ"
Katholiek Maandblad
Abonnementsprijs
2.50 gld. per jaar
12 afleveringen van 32 pag. op opdikkend papier gedrukt.
Proefnummer kosteloos.
ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG

DRIE ROMANS
voor één daalder
Dora Musbach:
HET GEHEIM
Marie Metz-Koning:
WINNIE
Therèse v. Arendsberg:
OP SLOTENBURG
verzendt franco per post na ontvangst van f 1.50 (Postrekening No. 30120)
de Uitgever
G. J. Slothouwer,
Amersfoort.

INHOUD:

Dr. Ferd. Sassen
Het bezonnen leven van René Descartes

Ellen Russe
Het Christelijk getuigenis der Catacomben

Anton van Duinkerken . . *Kroniek der Dichtkunst*

Gerard Knuvelder . . . . *Julien Green*

Russische Redacteur
Kroniek der Russische Literatuur

H. Rongen . . . . . . *Dichters in hun kabinet*

UIT BOEK EN BLAD:

Roeping. — *Hooger Leven.*

VERSCHEIDENHEDEN:

Huysmans. — *Die Buchgemeinde.* — *Anton van Duinkerken.*

CORRESPONDENTIE.

VERZEKERT U TEGEN ONGELUKKEN BIJ DE
NIEUWE HAVBANK
NIEUWE HOLLANDSCHE ALGEMEENE VERZEKERINGSBANK
SCHIEDAM

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Attentie.

Wij vestigen er de aandacht op van onze lezers, dat het biljet op blz. 4 van het Boekzaal-nummer van 1 Mei, moet worden ingezonden, wil men voor de verzekering in aanmerking komen.

GROOT LUXOR THEATER

BOSCHSTRAAT BREDA

verwacht U heden.

DE MEESTERWERKEN DER CINEMATOGRAPHIE

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde.
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

HABLÉ WAFELEN
ALOM BEKEND.
FABRIKANT N. HABLÉ.
G. Deijnootweg 17-19 - SCHEVENINGEN

Zoo juist verschenen:

ENRICA VON HANDEL MAZZETTI

HET ONVERGETELIJKE JAAR

vertaald uit het Duitsch (Meinrad Helmpergers denkwürdiges Jahr); rijk geïllustreerd door Herman Moerkerk.

2 dln. in 1 band; compleet f 2.40 ingenaaid en f 2.95 gebonden in luxe linnen band.

De verschijning van een roman van deze wereldberoemde romancière is altijd een gebeurtenis. Deze roman, die in Duitschland reeds een oplage beleefde van ruim 60.000 ex. is een harer omvangrijkste en beste werken. een cultuur-historische roman, met het motto „Boven alles de liefde" als basis. Het verhaal speelt hoofdzakelijk in Oostenrijk en Pruisen in het begin van de 18e eeuw.

Levendig, gloedvol en aantrekkelijk is deze boeiende roman geschreven en slechts noode legt men dan ook aan 't einde het lijvige werk ter zijde, waar men zóó was ingeleefd in het leven der personen, die men bij zich, naast zich zag spelen, genieten, lijden, bidden, hopen, en gaarne zou men nog een poos in hun midden zijn blijven voortleven, omdat zij zóóveel belang inboezemen. Deze zeer tragische, ontroerende roman is van onsterfelijke waarde en neemt een eerste plaats in, in de wereldliteratuur. Men zal het werk lezen herlezen.

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BAZELMANS-VAN NUENEN - Meerveldhoven
LINNEN-, PELLEN-, DAMASTFABRIEK
Het beste adres voor Kerken, Kloosters, Gestichten, Pensionaten, Missienaaikringen en Particulieren
Stalen of Reizigersbezoek gaarne ten dienste.

Jus de Calabre
(drop) onverbeterlijk tegen den hoest.
CONFISERIE INSULINDE
ST. JORISSTR. 14-14a
Tel. 1494 - NIJMEGEN

Abonneert U op de Keurboekerij 20% korting.

Twee boeken cadeau! Augustus-Bon no. 1927
Geldig tot 1 September a.s.

Augustus is de maand van vacantie en reizen. Dan ziet men weer eens andere gezichten, komt in andere kringen, of ook: een blij weerzien van familie of kennissen. Boekzaal-vrienden: een gouden tijd voor Boekzaal-propaganda!
En de nieuwe abonné(e) die U aanbrengt, èn U zelf krijgt een fraai boekwerk cadeau. De keuze is aan ons, doch U kunt zelf beslissen of U wenscht: 'n ascetisch werk, 'n verzenbundel, 'n bundel schetsen of 'n roman. Bij de bestelling deze **Bon** bijsluiten plus 2 maal 10 cent porto voor de boeken.

STEUNT DE GOEDE PERS! — PROEFNUMMERS GRATIS — PROPAGEERT BOEKZAAL!

Uitgave van Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BIJ ONS IS VERSCHENEN:

Officieele Expeditie-Gids

VOOR AMSTERDAM 1927-1928

Inhoudende de nieuwste alphabetische opgave van Stoomboot-, Motor-, Sleep- en Groepagediensten, Buurtschepen, Routes en Dienstregelingen. Vervolgens bevat deze gids een waardevollen inhoud aan adressen, wetenswaardigheden en inlichtingen voor allen, die met het Expeditiewezen onmiddellijk of middellijk in betrekking staan.

De vorige uitgaven werden door de groote pers en de vakpers zeer gunstig beoordeeld

De prijs bedraagt per stuk (200 pag. cctavo)

AFGEHAALD f 0.60. FRANCO PER POST f 0.75.

— Dit laatste uitsluitend na vooruitbetaling —

ELECTRISCHE DRUKKERIJ

'T KASTEEL VAN AEMSTEL

N.Z. VOORBURGWAL 69-73 AMSTERDAM

TELEFOON: 40812 POSTREKENING: 22884

Juist verscheen:

Leerboek der Geometrische Kristallografie

door

Dr. P. TERPSTRA,

Privaat-docent aan de Rijks-Universiteit te Groningen.

Met Alfabetisch Register, vele figuren in den tekst en 1 gekleurde buitentekstplaat

formaat 16 × 25 cM. 302 blz.

f 8,25. gebonden f 9.—.

Leerboek der Meteorologie

door

PROF. Dr. D. VAN GULIK,

Hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen, met medewerking van Prof. Dr. E. VAN EVERDINGEN, Hoofddirecteur van het Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut te De Bilt en Hoogleeraar aan de Universiteit te Utrecht.

Derde Druk met ruim 100 figuren, 6 in kleuren gedrukte Wolken-fotografieën en een titelplaat

formaat 16 × 25 cM. 240 blz.

f 6.25. gebonden f 7.25.

P. NOORDHOFF - Groningen

CENTRAAL BUREAU DER UITGAVEN BETREFFENDE DE
H. THERESIA VAN 'T KINDJE JEZUS
LISIEUX (FRANKRIJK)

Filiaal voor België, Holland en Het Groot Hertogdom Luxemburg: Groote Markt 15, BRUSSEL.
Het Centraal Bureau heeft het algemeen Depôt van al de uitgaven (boeken, prentjes, beelden medailles, verschillende voorwerpen, enz.) vergund door de Carmel van Lisieux.

VRAAGT PRIJSOPGAVE

MODELSLAGERIJ G. BANNENBERG
KLEINE BERG 33, EINDHOVEN, TELEFOON INT. 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds-, Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastories, door het geheele land.
VRAAGT PRIJSCOURANT EN CONDITIES.

Firma Grippeling & Co
B. BROM
Keizersgracht 196,
Amsterdam, Telefoon 42771
THEE- EN KOFFIEHANDEL
Speciale condities voor
R.K. Instellingen.

N. V. METABANK
(MERCANTIEL-, EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661
DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK
ALLE BANKZAKEN

IN DE SERIE SUCCES-ROMANS VERSCHENEN NIEUWE DEELEN:

A. E. W. Mason: DE VIER VEEREN.
Soedan leeren kennen en de eigenaardigheden van dat land voor oogen stellen lijkt wel het oogmerk van dit boek. En daarin is de schrijver geslaagd in een boek dat voor volwassenen goed is, werkelijk goed.
F. Hendrichs S.J.

Bertha Ruck: DE SCHIJNVERLOVING.
Een kantoormeisje moet zich in schijn verloven met haar patroon, die een ander meisje wil ontloopen. Zij doet het zoo echt dat het echt wordt. Vermakelijk. Boekzaal der geheele Wereld.

A. E. W. Mason: HET HUIS MET DEN PIJL.
Boeiend en verrassend zijn de verwikkelingen in dezen detective-roman. Boekzaal der geheele Wereld.

Harold Bell Wright: DE ZOON VAN ZIJN VADER.
Een avontuurlijke, spannende roman over het farmersleven in Arizona, goed geschreven en voor iedereen.
Boekzaal der geheele Wereld.

Ph. Gibbs: HET JONGE GESLACHT.
't Geeft de contrasten tusschen de hoofdschuddende ouderen, de brutale vrijheidszucht der jongeren. Het boek staat vol juiste prettige opmerkingen voor elke partij. Boekzaal der geheele Wereld.

Harold Bell Wright: BARBARA WORTH.
Een goed, boeiend en spannend leesboek voor iedereen. Boekzaal der geheele Wereld

Elk boek met fraaie letter op mooi papier gedrukt kost slechts per deel f 1.50, in prachtband f 2.25.

William Montgovery: Mc. Govern: ALS KOELI VERMOMD NAAR TIBET.
ingenaaid f 4.25 in prachtband f 5.50.
Dit royaal uitgegeven, rijk geïllustreerde, hoogst interessante boekwerk is niet alleen van belang voor de geleerde wereld, maar voor iederen volwassene met eenige ontwikkeling een waardevol en aanbevelenswaardig boek.
Boekzaal der geheele Wereld.

W. DE HAAN - UITGEVER - UTRECHT

„De Boekenmarkt"

Maandelijksch Orgaan ten dienste van alle Bibliophielen en Boekenliefhebbers.

Bureel:

PRINCESSTRAAT 11, ANTWERPEN

Abonnementsprijs: 2 Belgas per jaar.

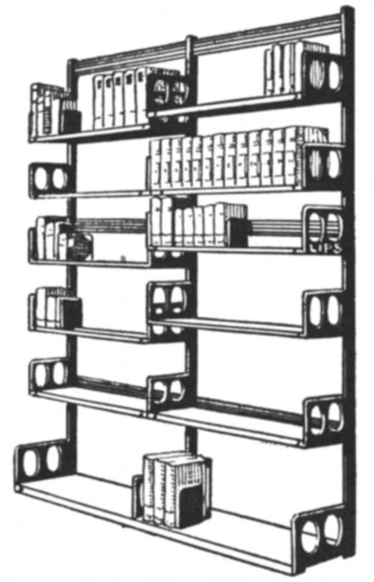

LIPS HANDIG VERSTELBARE

BOEKENSTELLINGEN

IN ELKE LENGTE

LICHT, SIERLIJK, ENORM STERK.

GARAGE CENTRAAL

C. VAN DONGEN-JONKERS, — BREDA

WILHELMINASINGEL 46, Telefoon 732

De meest Luxe Verhuurinrichting hier ter stede.
Stallen, repareeren en onderhouden.
Garage dag en nacht geopend.

STOOMWASSCHERIJ „OUDENRIJN"

C. DE RIJK, Merwedekanaal 5, Tel. No. 10707
UTRECHT

HERMAN KROES & ZOON
ARCHITECTEN
AMERSFOORT

Electr. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT
IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. F. Smits-Salters
Vuchterstr. 122, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

Zaadhandel Wed. H. v. d. Bogaard
NIJMEGEN, Molenstr. 1, Gevestigd 1870
Kloosters en Gestichten extra kortingen

Gebruikt voor het inleggen van eieren
WATERGLAS of GARANTOL
Verkrijgbaar bij
Firma Wed. G. F. Schott
Drogisterij Telefoon 1497
Lange Hezelstr. NIJMEGEN.

Stoomwasscherij „Rijnoord" te Odijk.

Dames! Doet uw voordeel, en laat uw *wasch* behandelen door *ons* en U zult tevreden zijn. Zeer billijke tarieven. *W. van Setten, Odijk.*

JOH. J. VEDER
34 Leuvehaven - Rotterdam
Afd. Levensmiddelen
ROOMBOTER
tegen concurr. prijzen.

Fabrikaat:
N.V. JORDAENS'
Sigarenfabrieken
v.h. F. v. Gardinge & Co.
EINDHOVEN.

VICTORIA-WATER
OBERLAHNSTEIN
In Liter Schroefflesschen — voor huishoudelijk gebruik

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

HET BEZONNEN LEVEN VAN RENÉ DESCARTES.

„Les philosophes, eux aussi, vivent". Naast het „smartelijke leven" van Baudelaire en het „avontuurlijke" van Rimbaud verdiende dus het „bezonnen leven" van René Descartes in de Collection „Le roman des grandes existences" een eigen plaats. [1]) En toch is er in dit leven niets romantisch, omdat de stijging en de spanning er ontbreken, en geen verrassend gebeuren het rhythme van het dagelijksche doen komt verstoren. Misschien behoort 't juist daarom tot de „grandes existences", omdat 't doorloopend door de wijsgeerige bezinning in orde en regelmaat wordt gehouden, en 't in zijn geheel de rijpe vrucht lijkt van wel-overwogen gedachten.

Men heeft de ethische principepen van Descartes vaak in verband gebracht met het Stoïcisme van den Renaissancetijd, en zeker vertoonen zijn opvattingen daarmee tot op zekere hoogte een verwantschap, maar Descartes is veel menschelijker dan de Stoa, en zoo hij al een enkele keer de meening van Aristoteles in practijk heeft gebracht, dat ook het zinnelijk genot tot de volkomenheid van het levensgeluk behoort, in 't algemeen toch wordt zijn grage levensaanvaarding door wel-bezonnen zelfbedwang getemperd.

Bovenal: deze „rationalist" in de philosophie was een trouw christen. Nooit heeft de „vader van de moderne wijsbegeerte" het katholiek geloof verlaten of verloochend. In 't Hervormde Holland kon hij als vreemdeling zonder moeite contact krijgen met geleerde kringen, die voor zijn Nederlandsche geloofsgenooten onherroepelijk gesloten bleven. Zonder agressief te zijn, komt hij in zijn correspondentie met Constantijn Huygens en met Prinses Elisabeth van de Palts fijntjes, maar onverschrokken voor zijn geloof uit. Wat meer is, zijn werk voor de wijsbegeerte beschouwde hij als de vervulling van een christelijken plicht, aan zijn geweten als bij ingeving opgelegd, en door 'n meester in het geestelijk leven als de latere Kardinaal de Bérulle hem nog met nadruk ingescherpt. 't Is dan ook, zooals hij zelf in zijn brieven zegt „la cause de Dieu", die hij heeft „entrepris de défendre". In zijn gedachte moest dus heel zijn wijsbegeerte, de natuurphilosophie incluis, een christelijke zijn. [2])

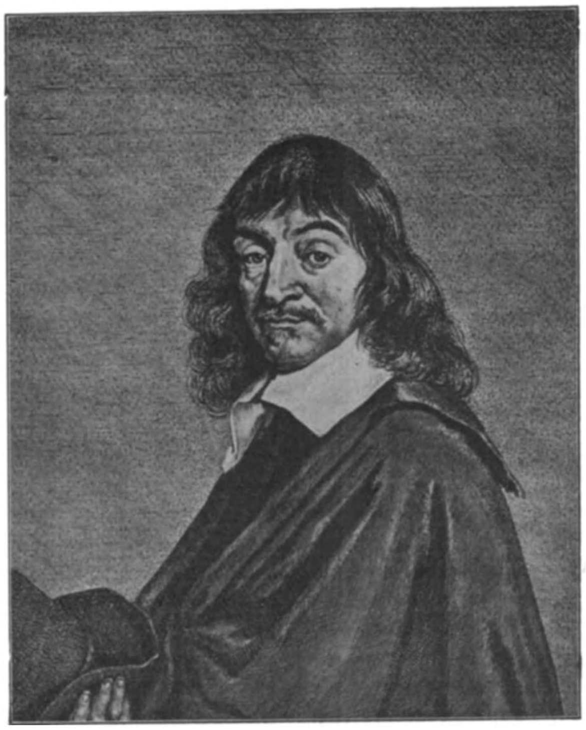

René Descartes naar Frans Hals

Om die grootsche roeping te vervullen besloot hij weloverwogen en zonder eenigen dwang van buiten tot de ballingschap in Holland. Hoe weinig de resultaten van zijn werk ons bevredigen en hoe min christelijk zijn wijsbegeerte ons ook lijkt, tot juist begrip daarvan is het vooropzetten van die bedoeling onmisbaar.

Daar volgt vanzelf uit, dat Descartes niet is, wat men in gangbaar spraakgebruik een „rationalist" noemt. Hij zet de kracht van het verstand niet tegen, maar op natuurlijk gebied naast de Openbaring, wat ook ons geleerd heeft, de wijsbegeerte onafhankelijk van de theologie om haar zelfswil te beoefenen, maar wat hemzelf aan hun beider harmonie in de éène waarheid te weinig aandacht heeft doen schenken, den noodzakelijken samenhang tusschen natuurlijke en bovennatuurlijke kennis, uit het oog heeft doen verliezen, en het verstandelijk karakter van den geloofsact heeft doen verwerpen. Van de menschelijke wijsheid, in staat tot de volledige kennis van de waarheid, blijft de bovennatuurlijke orde geheel gescheiden: het geloof is een loutere onderwerping, waarvan alle streven naar

verstandelijke verheldering is uitgesloten. Ook is Descartes niet enkel of op de eerste plaats physicus, zooals de positivistische geschiedschrijving van de 19e eeuw heeft willen doen gelooven. Aan den opzet van zijn denken ligt de metaphysiek ten grondslag. Maar de zekerheid, die zij met behulp van wiskundige methoden hem verschaft aangaande God en de ziel, mist hij vooralsnog op het gebied van de natuur. Door verdere studie zal hij de talrijke problemen van het natuurgebeuren hebben op te lossen, ook daar met toepassing van de wiskunde. Maar zijn vertrouwen in de metaphysische zekerheid drijft hem zoover, dat hij zelfs zuiver-physische conclusies uit de voor hem onbetwistbare waarheden der metaphysiek tracht af te leiden, en in zijn *Méditations* de overtuiging uit, dat zijn metaphysiek in kiem al de principen van de natuurverklaring bevat. Waarneming en ervaring kunnen tot beslissende bevestiging van diezelfde waarheden dienen. Descartes' mechanische natuurbeschouwing is onafhankelijk daarvan uit redeneering geboren. Hoe ver staat hier de „moderne denker" achter het „salvare apparentia" datThomas van Aquino's aristotelisch princiep zooveel inniger met de latere natuurbeschouwing verbindt!

In den diepsten grond heeft Descartes' revolutie in de wetenschap voor hem zelf eerst en vooral beteekend een steviger fundeering van de godsdienstige waarheden tegen de „libertijnen". Het vestigen van de waarheid, ook inzake de natuur, en het verdedigen van de zaak Gods zijn voor hem één en hetzelfde. *Discours de la méthode* geeft daartoe den weg aan; de *Méditations* zijn Descartes' eigenlijke apologetiek, maar tevens wordt hier reeds de oorspronkelijke bedoeling eenigszins verdrongen door de verdediging van de nieuwe Cartesiaansche philosophie tegen de aanvallen op *Discours de la méthode* en de daarmee verbonden *Essais*. Gewaarschuwd door de pas gevallen veroordeeling van Galilei, heeft de schrijver wellicht ook zijn nieuwe opvattingen ten overstaan van de Kerk willen verdedigen. In de *Principia* vat hij dan nog eens het geheel van zijn natuurverklaring samen, met de bedoeling om ze voor goed in de christelijke scholen die van Aristoteles te doen vervangen.

De grondfout van Descartes' opzet ligt hierin, dat hij in zijn faustisch verlangen naar weten den overgang van de subjectieve overtuigdheid naar het objectief-zekere te lichtvaardig voltrekt, en daarmee de identificatie van denken en zijn in het latere monisme mogelijk maakt.

Om dat alles rustig te kunnen uitwerken, verliet Descartes in 1629 zijn vaderland. Toch was zijn verblijf in Holland allerminst een afzondering; van den beginne af heeft hij er intellectueele en maatschappelijke relaties gehad, maar juist zooveel als hij met zijn studie vereenigbaar of daartoe bevorderlijk achtte, terwijl hij zich voortdurend vrij hield van verplichtingen, waar hij zich in den breeden kring van zijn bekenden in Frankrijk niet aan had kunnen onttrekken. Zijn middelen lieten hem toe, om in behoorlijken welstand te leven en zich menigvuldig door het land te bewegen. De hoogescholen van Franeker, Deventer, en Leiden zagen hem herhaaldelijk ter plaatse. Hij verscheen in den Haag aan het hof van Frederik Hendrik en aan dat van de verdreven Koningin van Bohemen. Met den Zeeuwschen wiskundige Beeckman onderhield hij vriendschap tijdens zijn militairen dienst onder Maurits. In den Utrechtschen Hoogleeraar Regius vond hij een enthousiasten leerling en vurigen verdediger. Constantijn Huygens, altijd vol belangstelling voor de Fransche wetenschap, schatte de vriendschap van Descartes zeer hoog.

Intusschen hielden Balzac en vooral Mersenne hem zeer geregeld van het wetenschappelijk gebeuren in zijn vaderland op de hoogte. Een leerling uit Frankrijk, die den gevierden meester met leedwezen had zien vertrekken, Villebressieux, kwam in 1632 zijn verblijf in Holland deelen, om hem niet meer te verlaten. Hij was Descartes een trouwe hulp bij zijn proeven, en vergezelde hem op een reis naar Duitschland. Het was te verwachten, dat Descartes' nieuwe natuurbeschouwing en zijn bestrijding van de heerschende philosophie veel tegenstand zou ontmoeten. In Holland nam het wetenschappelijke debat het karakter aan van een felle oppositie. De Calvinistische theologen konden met hun begrip van de erfzonde en het daaruit voortkomend bederf van de rede het bestaan van een autonome philosophie nog minder vereenigen dan de katholieke scholastici, die tenminste principieel aan het verstand een eigen kracht tot verovering van de waarheid moesten toekennen. De Utrechtsche predikant en hoogleeraar Voetius vooral zag in de nieuwe wijsbegeerte van den katholiek Descartes een gevaar voor het

Calvinisme in Holland. Het verwijt van „atheïsme'' lag in den stijl van den tijd voor de hand. Ook rechterlijke veroordeelingen bleven niet uit. Hoe bitter dergelijke strijdmiddelen voor Descartes ook waren, toch deed de polemiek geen schade aan zijn werklust, maar scheen die eerder te prikkelen, zonder hem iets te doen verliezen van de koelbloedigheid, die zijn geschriften zoo bezonken, ordelijk en weldoordacht maken, terwijl zijn fijn gevoel er een echte aantrekkelijkheid aan geeft.

Na 16 jaar verblijf in Holland ondernam Descartes wederom driemaal achtereen de reis naar Frankrijk. Was hij bevreesd, dat men hem in zijn vaderland bij zoo lange afwezigheid zou gaan vergeten? De ontvangst te Parijs deed hem begrijpen, dat zijn werken uit de verte vrucht hadden gedragen. In alle geleerde kringen vond de wijsgeer een warm onthaal. Maar de troebelen van de Fronde deden hem besluiten zijn land weer, en nu voor goed, te verlaten, al kostte hem dat 'n jaargeld, dat de koning hem had toegekend op voorwaarde van verblijf in Frankrijk. Misschien hebben de teleurstellingen van deze jaren hem tot de ethiek gebracht. Hoe 't zij, in z'n briefwisseling met Prinses Elisabeth van de Palts, de dochter van den Winterkoning, die in de laatste jaren van zijn verblijf in Holland valt, nemen ethische beschouwingen een voorname plaats in. Maar ondanks zijn hooge principepen over het verdragen van het ongeluk was de aardsche roem, die den tegenspoed kwam vergoeden, hem zeer welkom. Vandaar dat hij zich zoo gemakkelijk door Chanut, den Franschen gezant te Stockholm, in relatie liet brengen met Koningin Christina van Zweden. Een dispuut tusschen Christina en den gezant gaf op verzoek van den laatste aan Descartes zijn *Lettre sur l'amour* in de pen, dat de Koningin in handschrift te lezen kreeg. Weldra mocht de denker haar zijn verhandeling *De vita beata* en zijn *Traité des passions* toezenden. Eindelijk werd hem het voorstel gedaan, eenigen tijd in Zweden te komen doorbrengen. Hij nam 't onmiddellijk aan. Eenmaal aangekomen, in 1649, bleek hem, dat Christina, die met Calypso meer dan één trek gemeen had, den balling voor goed wilde doen blijven. Driemaal per week liet zij zich door Descartes in de wijsbegeerte onderrichten. Maar reeds op 11 Maart 1650 stierf de wijsgeer, in zijn laatste uren bijgestaan door den aalmoezenier van het Fransche gezantschap, een christelijken dood, „satisfait des hommes, plein de confiance en la miséricorde de Dieu, et passionné pour aller voir à découvert une vérité qu'il avait recherchée toute sa vie.'' Twintig jaar later werd zijn lijk overgebracht naar Frankrijk; het rust thans in „cette vieille et vénérable église du quartier des écoles'', die van St. Germain-des-Prés te Parijs.

Dr. Ferd. Sassen.

---

1) **Louis Dimier,**
LA VIE RAISONNABLE DE DESCARTES. *Plon-Nourrit & Cie, Paris* 6, 1926. (19 × 12) 281 blz. ing. Ffr. 15.

2) **Henri Gouhier,**
LA PENSEE RELIGIEUSE DE DESCARTES. *Vrin, Paris,* 1924. (25.5 × 16.5) 328 blz. ing. Ffr. 30.—.

Naschrift der Redactie:
Dit cliché werd ontleend aan Van der Meulen-ten Bouwhuis *Platenatlas voor de Vaderlandsche Geschiedenis* en ons door den uitgever J. B. Wolters, Groningen welwillend in bruikleen afgestaan.

HET CHRISTELIJK GETUIGENIS DER CATACOMBEN.

Kribbevoorstelling op Sarcophaag.

Met dit helder betoog, gevat in een kloek boekdeel, 1) heeft Pater Hendrichs ons een waardevol geschenk geboden. Want wat anders dan een geschenk kan men een dergelijk werk noemen; het luttele bedrag van den koopprijs, komt immers niet in aanmerking, waar het een boek geldt, waarin iemand heel zijn hart en heel zijn geest heeft uitgestort, om voor eenieder duidelijk en begrijpelijk te maken, wat als vaste zekerheid in hem zelf leeft, nl. de zekerheid van het geloof en van het eeuwige leven: de troostende zekerheid der eindoverwinning op den schrikaanjagenden dood.

De schrijver stond niet alleen, toen hij dat verlangen in zich voelde zijn medemenschen

aldus te troosten en gerust te stellen, achter hem stond in de eerste plaats de Paus, die in het motu proprio van 17 December 1925 wees op de apologetische belangrijkheid der catacomben en ze kenmerkte: „als plaatsen, op wier muren de geloovigen van elke taal niet weinig artikelen van het apostolisch geloof kunnen lezen." En voorts stond daar de lange rij geleerden, die vijftig jaar lang de voetsporen volgden van den pionier De Rossi, die in zijn standaardwerk: *Roma Sotterranea* den grondslag legde voor de tegenwoordige wetenschap der catacombenverklaringen. Het zijn klinkende namen, die tot deze „school" behooren: Marucchi, Wilpert, Kunzler, Kirsch, Albers, Smits, zij allen hebben de onderzoekingen en bestudeeringen dier onderaardsche gewelven onvermoeid voortgezet, geholpen — alhoewel lang niet genoeg — door milde giften van geloovigen, die mede de belangrijkheid beseffen van het opgraven der vele nog verborgen schatten. Het werk is dan ook nog in vollen gang. Enkele weken geleden vermeldde de *Osservatore Romano* de oprichting van de vereeniging van „Amici delle Catacombe" en het Pauselijk Archeologisch Instituut, dat in October officieel geopend zal worden, kan er niet weinig toe bijdragen deze hoogst belangrijke studies in de toekomst nog te vergemakkelijken. Het wachtwoord: „prudenza" van De Rossi, is het wachtwoord van allen geworden; in de verrukking van een nieuwe opgraving of de ontdekking van een nieuw fresco, dat weer nieuwe bevestigingen der waarheid bracht, klonk altijd dit woord „voorzichtigheid", om als een rem te werken bij het trekken van te haastige conclusies. Maar aldus voorzichtig voortstudeerende, heeft men uit de muren en grafschriften der catacomben onschatbare getuigenissen gevonden voor het geloof der eerste christentijden en dus getuigenissen voor het onveranderlijke in het wezen der Kerk, voor de altijd zichzelf geblevene katholieke leer.

Voorstelling der Consecratie.

Met fierheid mag thans katholiek Nederland een nieuwen naam toevoegen aan de rij der catacombenverklaarders, want Pater Hendrichs heeft er voor goed zijn plaats in veroverd. De waardeerende woorden van Mgr. Wilpert bij het titelblad afgedrukt en de treffende brief van kardinaal van Rossum bij het verschijnen van het werk bevestigen dit feit onomstootelijk.

Door zijn langdurigen en veelvuldigen omgang met zoekenden naar het geloof weet Pater Hendrichs maar al te goed welke moeilijkheden die zoekenden in hun geest te verwerken hebben, welke bezwaren zij aanvoeren tegen de katholieke leer, maar ook weet hij welk een verlangen er in hen is naar vast overtuigende zekerheid, die allen twijfel voor goed moet overwinnen. Dat alles wetende begreep hij van welk een onschatbare waarde het getuigenis der catacomben zijn kan voor dergelijke zoekenden, maar tegelijk welk een middel voor de geloovigen, om hun kennis der leer te sterken in dezen tijd, nu de wereld meer en meer verdeeld wordt in twee uitgesproken kampen: voor of tegen de Kerk. Eenieder weet, hoe Pater Hendrichs nu drie jaar geleden naar Rome trok, om het getuigenis der steenen te bestudeeren. Hij had toen natuurlijk reeds bestaande studiewerken kunnen meebrengen en deze propageeren. Maar dat deed hij niet, liever gaf hij eigen werk, dus trok hij in den daaropvolgenden winter met zijn nu overal bekende catacombenlezingen rond en aan de hand van lichtbeelden toonde hij de besliste bewijzen van het in zijn kern onveranderd gebleven geloof, hoe de eerste christenen geloofden aan den historischen en aan den Goddelijken Christus, aan het doopsel, het leergezag, het bidden voor de zielen in het vagevuur, aan Heiligen- en Mariavereering.

Hoe belangrijk, hoe drukbezocht, hoe over-

tuigend deze voordrachten ook waren, het gesproken woord blijft niet bestaan! Toen was 't dat deze vurige geloofsapostel en ijverige zielenbekeerder op de gedachte kwam zijn talrijke, met zooveel zorg verzamelde gegevens om te werken tot een uitgave, tot een blijvend iets, tot een boekdeel, dat ieder bezitten kan om telkens opnieuw te bestudeeren. Neen, niet te bestudeeren, om er voor zijn genoegen in te lezen. Want dat is juist de hoofdverdienste van dit boek, waardoor het zich onderscheidt van alle reeds bestaande werken op dit gebied, het is zoo gemakkelijk te verwerken, zoo prettig geschreven, dat men den inhoud zonder de minste moeite in zich opneemt en het is zoozeer met het hart geschreven, dat het niet alleen den geest maar ook het gemoed van den lezer gevangen houdt.

De vele, vele jaren van omgang met menschen van allerlei slag en overtuiging hebben dezen Jezuiet tot een groot menschenkenner gemaakt, hij weet precies wat hij den menschen voor moet zetten om hen te pakken. Dit wil geenszins zeggen, dat de vaste logische ondergrond, de hechte basis van het betoog ontbreekt.

Brooden met Christus' Monogram geteekend.

Integendeel men behoeft slechts de bondige samenvatting van heel den opzet te lezen om hiervan overtuigd te zijn. Wij laten die bladzijde hier volgen.

„Het getuigenis der steenen gaat in dubbele richting.

Vooreerst: luid sprekend van zegepraal over den dood.

Vervolgens: van zekere ideëenwereld, die in verband met deze zegepraal werd gedacht, daarmee samenhangt, als de oorzaak met het gevolg.

Zoo ligt het voor de hand, dit boek in twee afdeelingen te splitsen.

I. De voorstellingen der levenszegepraal.

II. De voorstellingen der gedachtenwereld, welke de eerste Christenen beheerschte, en, in hun opvatting, tot die zegepraal leidde.

Zoo getuigt ook — mag ik aan dit voorbeeld nog herinneren, — de tekst van een bidprentje. Er ligt ontegenzeggelijk verband tusschen den tekst en de hooprijke verwachting der eeuwigheid; niemand schrijft om iets te noemen, op zulk een herinneringsplaatje: „Zalig zijn de vreedzamen, want zij zullen kinderen Gods genoemd worden," als het bidprentje een bekend twistzieke vrouw betreft; dit ware immers bijtende ironie. Het oorzakelijk verband nu is hetzelfde, of men zijn denkbeeld in woord, schrift, of symbolisch schilder- en beeldhouwwerk uitdrukt.

Steeds wordt hetzelfde getuigd: vooreerst hoe de maker zich voorstelt, dat de christen de levenszegepraal wint.

Vervolgens: door de trouw aan welke opvattingen hij of zij, die daar rust in het graf, de eeuwige heerlijkheid heeft gewonnen.

Zoo klinkt dan het dubbel grafgetuigenis der catacomben ons duidelijk toe.

Het getuigenis werd door de wijding dezer heilige plaatsen ingegeven, ging, in harmonie met de grafmuren zelf, van de grafsteenen uit en moest veelal symbolische vormen aannemen in deze doodenhallen van een volk van zuidelijke verbeeldings- en uitzeggingskracht; het was de weerklank der christelijke denkbeelden en gevoelens dier tijden over het hiernamaals in verband met het sterfelijk afgesloten bestaan.

Dit getuigenis verstomt niet, het blijft op de doode steenen in onsterfelijk levende vormen spreken van de zegepraalgedachte der oudste eeuwen des Christendoms en van de banen, waarlangs men in die tijden overtuigd was naar de glorieuze eindoverwinning op te gaan."

Hoe zakelijk en streng de basis van het boek is, nooit of nimmer schakelt de schrijver het gemoed uit, hij weet hoe groot de rol van het gemoed was bij het ontstaan der grafsymboliek. Hij wijdt er zelfs een hoofdstuk aan, waaruit wij den aanvang citeeren: „De catacombenfiguren moeten verklaard worden uit het midden (milieu) waarin zij

Eucharistisch maal uit de tweede Sacramentskapel.

mis aan juiste waardeering van den al te eenzijdigen beoordeelaar.''
Nooit dus laat de schrijver den lezer vergeten, dat al deze teekeningen, opschriften, schilderijen gewijd zijn door het feit, dat zij rond het graf zijn ontstaan, in het aanzicht van den dood, bij de nagedachtenis der overledenen spreekt het hart het innigst en overtuigendst, juist het feit dat deze symboliek rond den dood ontstaan is, heiligt haar des te meer en verhoogt haar waarde en beteekenis.

zijn ontstaan. Het midden is vooreerst de gewijde omgeving van het graf.
Men hoeft nog niet juist in de hooge zielestemming te leven, waardoor De Rossi keer op keer in de catacomben biddend neerknielde, en waardoor Philippus Nerius er de nachten overwegend doorwaakte. Maar als men niet iets gevoelt, van wat zoo innig treft in het werk *Roomsche Schoonheid* van Molkenboer, waar deze schrijver zijn catacombenbezoek met zooveel piëteit en heilige geestdrift verhaalt, dan moet men er liever over zwijgen. De catacomben-vraag is heel iets anders, dan het nasnuffelen van b.v. de reisroute van Vasco da Gama of de historie van Jacoba van Beieren. Dát is zuivere historie; — de catacombengeschiedenis is wel degelijk het medeaanvoelen van de heilige grafgedachte, die door deze gewijde duisternissen zweeft.''
,,Ook het gemoed heeft zijn rechtmatige sfeer en het verstand kan het gemoed niet op eigen gelegenheid uitleggen. De catacomben-symboliek eischt, dat men ze late in 't milieu, waarin ze werd geboren: de gewijde gemoedssfeer der geloovige ziel. Daar leeft ze, daar spreekt ze, daar komt ze met volle kracht tot den beschouwer. Wie ze gewelddadig rukt uit haar natuurlijke sfeer, vermoordt ze. Dan houdt men niets over, dan het doode, zwijgende element, maar dit element zwijgt niet, omdat het niet getuigen kán, maar omdat men het tegennatuurlijk heeft verwrongen. De schuld ligt niet bij de catacombenfiguur, maar bij het ge-

Om nu een klein staaltje te geven van de wijze, waarop Pater Hendrichs een specifieke uitlegging van een symbool geeft, halen we tot besluit een en ander aan uit het hoofdstuk over de Eucharistie in de catacomben-figuren.
,,De grafsymboliek, gelijk uit voorgaande hoofdstukken blijkt, verschilde in de oudste tijden niet van wat zij nu is en wel altijd blijven zal, de min of meer klare uitdrukking der aan het graf overheerschende denkbeelden en gevoelens. In de sfeer dier gedachten en roerselen wordt de grafsymboliek logisch, ja, menschelijkerwijze onweerstaanbaar geboren. Zij zal van deze zielesfeer onvermijdelijk en allereerst uitbeelden, wat aan 't graf den mensch immer voor den geest komt: de dood. Rijst nu, gelijk bij christenen, de dood in 't licht der toekomstige glorie, dan zal ook deze zegepraal daar uitdrukking vinden. Staat bij

Christus voor de rechtbank van Pilatus.

christenen bovendien vast langs welke heirbanen tot deze zegepraal over den dood wordt opgegaan, ook de grafsymboliek zal het uitdrukken. Geldt dat voor de overige symbolische grafvoorstellingen, het geldt ook zonder twijfel voor de Eucharistische catacomben-figuren.''

,,De eenvoudigste en duidelijkste symboliek der Eucharistische Godsgave is zeker wel het brood, dat door Christus zoo wonderdadig werd vermenigvuldigd. Op deze machtige daad van den grooten Beheerscher der natuurwetten wordt herhaaldelijk gezinspeeld in de catacomben-figuren; nu weer zien wij broodkorven, dan weer zegent Christus brooden en visschen, die Hem door Apostelen worden aangeboden; elders trekken brooden onze aandacht, die met Christus' monogram zijn geteekend als om te beduiden, dat dit brood niet brood, maar Christus is.''

,,Het doet werkelijk ontroerend aan, als men in de Catacombe van Priscilla in het alleroudste gedeelte, uit 't begin der tweede, mogelijk nog der eerste eeuw, in een nauw gangetje onder tegen een muur, de kleine grafplaats van ,,Elveriste'' ontwaart. Enkel een naam; links het anker, 't Kruis der hoop, en rechts Brood met Christus' monogram. Als dit geen verheven symboliek is, is het waanzin. Dwaas ook, in deze onderstelling wat het volgend beeld voorstelt, genomen van een kunstig bewerkte sarcophaag uit de derde eeuw. De brooden zijn in diepe korven, met Christus' monogram vóór Constantijn geteekend; zij staan onder tegen de tafel, waaraan een symbolisch maal wordt gehouden. Onloochenbaar opzettelijk en met klare bedoeling is dit monogram in de brooden gegrift: het brood dat hier wordt geboden, is Christus, zegt het beeld.

Een volgend beeld is nog gedurfder. Habacuc brengt aan Daniël in den leeuwenkuil — beeld der levensverwinning na den wreeden levensstrijd — niet, wat in Gods Woord staat aangeduid (Dan. XIV 32 en 36) ,,moes en brood'', maar hij houdt Daniël het Eucharistisch Brood voor; het beeld is als een profetie en waarborg van hooger zegepraal, in kracht van Christus onsterfelijk Lichaam en Bloed, voor de persoon die rustte in de sarcophaag... Klaar, sprekend en waar.''

Klaar, sprekend en waar, dat kan men ook van het betoog van Pater Hendrichs zeggen, al zal het menigen bestrijder der katholieke leer zwaar vallen dit te moeten erkennen. Want dit boek bewijst eens te meer het onveranderlijke der leer, hoe alles *in de kern* reeds van den beginne af aanwezig was en later gedefinieerde dogma's (Maria's Onbevlekte Ontvangenis en 's Pausen Onfeilbaarheid) punten waren, waarin de eerste Christenen al geloofden. Pater Hendrichs heeft dan ook geen nieuwe vergezichten geopend, want de uitlegging der grafsymboliek is al uitvoerig uiteengezet geworden door geleerden, die er hun levenstaak van maakten, maar werkend in de school van De Rossi en Wilpert heeft de Nederlandsche priester-schrijver het bestaand getuigenis op schoone en bevattelijke wijze samengevat en binnen eenieders bereik geplaatst. Dat is de groote verdienste van zijn werk, waarvoor hem alle lof toekomt.

Ellen Russe.

---

[1]) F. Hendrichs, S.J., HET CHRISTELIJK GETUIGENIS DER CATACOMBEN. Geïllustreerd. *G. Mosmans Zoon, Den Bosch,* 1927. (27×21.5) 317 blz. ing. f 3.25, geb. f 4.75.

KRONIEK DER DICHTKUNST.

Jan Greshoff, De Blijmoedige.

Jan Greshoff is de dichter van de glimlach. Nimmer in de twintig jaren zijner dichterlike werkzaamheid heeft hij een vers geschreven, waarbij de lezers zullen schuddebuiken, dat hun tafel davert en zelden slechts heeft hij er een gemaakt, waarin de moedeloosheid, die de grondtoon van zijn oeuvre is, zich onomwonden bloot gaf. Moest de glimlach worden belauwerd, niemand in Holland dan Greshoff verdiende de krans, maar nu de prijs aan de blijmoedigheid werd uitgereikt, dient opgemerkt, dat deze mens de blije moed niet kent. De keurbundel uit zijn gedichten maakt waarlik den indruk, bedoeld te zijn als een protest tegen de bekroning. Temeer nu Dr. Jan de Vries dit zonderling geval heeft ingeleid met een afdoend betoog, waarin de juiste betekenis van Greshoff's werk zeer helder wordt bepaald. Wie na de officiële mededeling uit de hoofdstad had verwacht in deze mens een dichterlike Rabelais te zien, zal zich bedrogen vinden bij 't vernemen, dat ,,de tragiese strijd om God'' het hoofdmotief is der tien bundels, die in deze werden saamgevat. Maar verder lezend zal hij 't Amsterdam ten spijt, wel eens zijn met De Vries.

Het talent van Jan Greshoff [1]) is broos. Het is een paradoks der speelse natuur, dat de meest herkuliese gestalte onder de poëten van ons land, zijn dichterlike kracht alleen in broosheid en in grasie vinden kon. Een vluchtige broosheid, een vluchtende grasie. Want al deze verzen zijn een geestige en oppervlakkige ontsnapping na een geestelike, diepe nederlaag. Vanaf de jongste bundels is in Greshoff's werk een zedelik konflikt. De grondvraag aller wijsheid neemt bij hem het eigenaardig aspekt aan van de vraag naar het goede. Daarnaar op zoek is hij gedurig voortvluchtig. Men zou dit dichterleven kunnen omschrijven als een sentrifugale spiraalloop langs de kernen, soms plotseling héél dicht erbij, maar, sierlik zwenkend, even gauw er van verwijderd.

Wie anders dan een zogenaamde „dominee'' zal bij het zien van nachtelike gelieven de vraag naar de moraliteit van hunne handelwijze voorop stellen?

Bij de schijnbaar het minst op zo'n dominee lijkende Greshoff is deze de eerste gedachte. Zal hij die lieden dan verdoemen?

Zijn glimlach weet zo libertijns te zijn! Hij zal een uitvlucht vinden! Hoor hem grasielik het vers besluiten:

Jan Greshoff

> Wanneer de Liefde hun láátste goed is
> Zijn zij der redding zeer nabij:
> Het suizen van hun warme bloed is
> Een hymne, God, en zingt hen vrij.

Ziezo, de situasie is alweer gered, nietwaar? Het eties konflikt en de glimlach houden elkaar een beetje voor de mal en onze dichter aan de gang... Maar in zijn hart is Greshoff een te ernstig mens, om door zijn eigen lippen bedrogen te worden. Hij weet wel, dat het maar een houding is, een aardig spel. Alleen acht hij dit kompromis voorlopig de betrekkelik geschikste oplossing. Voor hem is de mens „een bedelaar, die zingt'', een volstrekt berooide, maar die de zorgeloosheid nastreeft. Dat zingen is een sierlik zelfbedrog. Doch voor de mens Jan Greshoff is dat zelfbedrog schrijnend en we moeten hem betrappen in zijn weinig ogenblikken van volstrekte eerlikheid, om de nood van zijn ziel te begrijpen:

> Ik sta hulploos en klein buiten het verband
> Dat alles bindt; zonder kind, zonder land.
> Wie wil mij helpen?
>
> Broeder ga zoo snel niet voorbij.
> Roep mij, vraag mij,
> Broeder, draag mij
> In uw eigen huis......

Zulke momenten zijn het talrijkst in Jan Greshoff's beste bundel *De Ceder*. Deze verscheen in 1924, tegelijk ongeveer met zijn *Mengelstoffen*, wier lezing Willem Nieuwenhuis deed schrijven: „Jan Greshoff is een bitter mens.'' Op dat ogenblik, tot dusver de hoogste stijging, die Greshoff gekend heeft, dreigde de glimlach zijn trouwe meester in de steek te laten, tot hij zou aangekomen zijn, waarheen de kritikus hem wees: bij een vaste, beheersende, levensbeschouwing. Maar het is juist de eigenaardige tragiek van zijn geslacht, dat het door het leven beheerst is. Het grootste en meest boeiende gedicht van de Blijmoedige opende deze bundel. Het heet „De Gevangene'', maar kon, als het sterker van stem, was ook het Te Deum van de Wanhoop zijn genoemd. In dezelfde bundel verscheen het zuiverst Greshoffiaanse gedicht: „Een Somber Drinklied'', waarin de libertijnse glimlach zelfspot wordt, om in tranen van heimwee te breken. Literair is het de helderste uitzegging van Greshoff's persoonlikheid:

> De scheeve huizen schuiven langs elkander
> En de aarde schommelt als een schuit,
> Wij zijn Napoleon en Alexander.
> Waarom gaat nu de kerk al uit?
> Die staat zie toe dat hij niet vall'
> En waar de meisjes zijn is 't bal.

De stad is als een tentenkamp van kroegen,
Op iedren hoek is troost en waan,
En alle zwervers, die ooit heulsap vroegen
Worden in onzen dronk voldaan.
't Hoofd is met sterren volgeladen,
Wij zijn gezworen kameraden.
— — — — — — — — — — —
Wij moeten verder gaan en nooit meer rusten.
De wereld wordt ons veel te klein.
Wij stijgen boven, liefde, uw loome lusten
In de avondlucht, die koud en rein
Ons zuivert van alle angst en spot
Omdat ons harte dorst naar God.

Hierna heeft Greshoff het gevaar van een overgave geschuwd. Bij het „Spel in de Morgen" herneemt zich de glimlach. Het leven schijnt hem vooralsnog aantrekkelik genoeg om te geloven: „Er is geen zonde, er was geen zondeval". De huidige Greshoff is volmaakt „verliteratuurd" en schijnbaar verloren voor het leven. Dat heeft de jonge katolieke kritiek tegen hem in het harnas gejaagd. Echter zag die voorbij, dat Greshoff zich zeer diep bewust is van het ongeval, zoals hij in zijn laatstverschenen bundeltje getuigde:

Want in de blinde boekencellen
Worden de kindren Gods vermoord
Vóórdat zij ons konden vertellen
Hoe zij verleid zijn en bekoord.

Zal deze weinig blijmoedige glimlach zich verder ontwikkelen naar de grimmige rikane van een verzuurde grijze dag? Of overgaan in de simpele vreugde van wie, herboren in ootmoed, van goddelik geslacht geworden zijn? Hoopgevend heeft Jan Greshoff zijn keurdicht besloten met deze belijdenis:

Meiregen, maak dat ik grooter word
Grooter word
Groot worden wensch ik zoozeer.

Anton van Duinkerken.

[1]) **J. Greshoff,**
KEURDICHT. *Boosten & Stols, Maastricht,* 1927. (18.5×12.5) XVIII-70 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.40.

Naschrift der Redactie:
Dit cliché werd ontleend aan de letterkundige almanak *Erts* en on door den uitgever S. L. van Looy, Amsterdam welwillend in b ruik leen afgestaan.

JULIEN GREEN.

Zoals met *Sous le Soleil de Satan* van Bernanos, — verschenen in dezelfde serie van Le Roseau d'Or — vergaat het de lezer met dit werk [1]) van de zeven-en-twintig-jarige romanschrijver Julien Green: eenmaal in de ban van dit boek, komt ge er niet meer uit los. Wie *Adrienne Mesurat* begint te lezen, leest verder, geboeid, tot het bittere einde, door deze vreugdeloze, ja vreugdeloze vertelling in schoonheid. Hiér is niet het éclatante, briljante, maar tenslotte lege gebaar van een Henri de Montherlant in zijn *Bestiaires,* — dit boek is meesterlik van eenvoud, van kracht ,van bedwongenheid, en dwingend tot lezen door zijn sereniteit van vizie en toegewijde liefde tot een deerniswaardig schepsel Gods. Geen huil-etiek, geen lyrisme van zuchtens-, weemoedszware boezems, — de artiest die de eisen van 't werk liefheeft en trouw gehoorzaamt, omdat zij de volkomenheid van zijn schepping ten goede komen, laat geen onbedwongen woord onder zijn pen komen. Toch is alle realistiese hardheid, alle koud-kille notitie aan dit boek zo verre, dat ge geen ogenblik, verveeld om de notitie van zooveel onbelangrijks zonder samenhang, het boek laat rusten.
De schrijver weet meesterlik elk ding op zijn plaats te zetten, in casu te doen samenwerken tot zijn doel: de suggestie van een leven, dat zich in een bijna volstrekte leegte voltrekt. Elk hoofdstuk is volkomen gevuld met deze leegte, met deze zielsleegte, die gevoed wordt door de uitgestorvenheid van een wezenloos dorp. Deze leegte echter staat er niet om en op zich zelf, maar als de tegenpool van een ander leven, een leven, waarvan één der vertegenwoordigers op de achtergrond figureert, en maar éénmaal scherper geprononseerd naar voren treedt: de dokter Maurecourt.
Wat Green wilde laten doorvoelen is *de negativiteit* van deze levens, vegeterend in een provinsie-stadje, leven dat afgesneden is van élke stuwende kracht, zelfs van het grote-stads-leven in angst en vreugde, afgesneden vooral van 't leven, diep-in naar binnen, naar boven met de drie Personen van de H. Drievuldigheid.

* * *

In de villa des Charmes leeft Adrienne Mesurat, een jonge schone vrouw, een meisje nog, met haar steeds senieler wordende vader en haar zieke zuster. Als Adrienne overbuigt over zichzelf, moet zij zich echter telkens de vraag herhalen, telkens weer: „Waartoe dient mij mijn jeugd? Waartoe mijn schoonheid?" Haar leven woekert voort, dwaalt verder in de broeiende warmte van een provinsiezomer, onder de voortdurende kontrole der beide kranke huisgenoten:
Adrienne bleef enige ogenblikken onbeweeglik staan voor die portretten, welke ze bekeek,'t een na 't andere, 't hoofd een weinig terzijde gebogen. Zij zuchtte.
„Ben jij daar, Adrienne?" klonk een vrouwestem uit het naburig vertrek. „Wat doe je ?"
Adrienne streek met 'n doek, die zij in de hand hield, over het marmer van de schoorsteenmantel met een machinaal gebaar.
„Niets", zei ze. „Het glas van de fotografiëen is zo vuil. Je kunt nauweliks zien, wat er onder staat."
„Je moet het afdoen met een beetje alcohol en daarna met een droge doek wrijven", hernam de stem na 'n ogenblik. —
Eenzaamheid, doelloosheid en stilte, — tot ook dit hongerend hart zich wegwerpt, opeens, radeloos, in een diepe verlorenheid. Te groot werd de honger van dit hart, dat niet langer kon leven bij alléén stofdoeken, beklede stoelen en steeds verzwakkend leven. — Met dezelfde radeloosheid, waarmee Adrienne plotseling verlieft op de in zijn rijtuig voorbijrijdende dokter van het stadje, met dezelfde blinde radeloosheid hecht zij zich steeds meer vast aan dit ideaal in haar

hart, graaft deze liefde zich dieper en dieper in haar blinde ziel neer, tot zij niets anders meer is dan hongerende, wenend-hongerende liefde. En de liefde, voortwoekerend in 't verborgene, in het trotse ras der Mesurat, vindt nergens bevrediging; deze liefde kan niet uit-gaan, kan zich niet storten over lijdende mensen, die haar zouden aanvaarden, kan de droom van een onmetelik geluk niet doen ontvlammen over haar ziel. Deze liefde is van 'n smartelike tragiek, die de jonkvrouwelike schoonheid van dit mensenkind dreigt te verwoesten, als zij zich zelfs niet aan haar eigen smartgeluk mag voeden, wijl haar vader en haar zuster haar vernederen en tot vertwijfeling opjagen. Dan komt op 'n moment de moord op haar vader. Is het wel een moord?

„Hij stond stil en zei plotseling, terwijl hij haar onbeweeglik aankeek: Je glooft me misschien niet? Nu, ik ga er nog deze avond heen, naar je Maurecourt!

Hij ging de drempel van de kamer over en kwam met snelle pas bij het overloopje. Adrienne volgde hem met de ogen, toen scheen het dat opeens zijn hele lichaam slap werd. Zij vloog de kamer uit en smeet de deur hard achter zich dicht. In de duisternis hoorde *zij* haar vader, die haar naam met 'n veranderde stem uitsprak. Een sekonde ging voorbij. Ze meende een licht te zien dat rond het hoofd van de grijsaard draaide. Een verschrikkelijke angst greep haar aan, en, zonder te weten hoe, bijna alsof ze geworpen werd in het duister door een onweerstaanbare kracht, stortte ze zich naar de trap; heel haar gewicht viel op de schouders van haar vader, die het evenwicht verloor en voorover viel, terwijl zij zich aan de leuning vasthield. Zij hoorde hem roepen: Ho! als iemand wie de adem is afgesneden.

— — — — — — — — — — — — —

Zij boog over de trapleuning, met al haar krachten, de buik gedrukt tegen die houten staaf. Het zweet stroomde in haar wenkbrauwen en langs haar slapen. Gedempter stemme riep zij: Papa! Na 'n ogenblik ging zij op de eerste trede van de trap zitten en wachtte."

Opzet of toeval? Was zij bij zinnen en bewust, toen *zij* viel? Of „werd ze geworpen?" Het blijft verborgen, diep in de eenzaamheid van deze lichtloze, vreugde-loze ziel.

* * *

Adrienne heeft nooit de vreugde gekend. Grijs en monotoon was haar leven, grijs en monotoon als het verhaal in dit boek. Daar zijn geen plotselinge verheffingen, geen flonkerende volzinnen, geen sublieme beelden, — daar is een intense aangehouden spanning, die ons niet slechts de ononderbroken eentonige verveling en tenslotte bezetenheid van dit leven suggereert, maar ook het oneindig medelijden van de schrijver, dat weent met de wenenden, dat deze zielszieke vergezelt op haar eenzame wegen, dat niet tot vreugde zich te verheffen vermocht in het treurig relaas van dit donkere leven. Medelijden dat onmachtig is te helpen, en daardoor des te smarteliker lijdt. Een grijs waas ligt over dit boek, ondanks de verbijsterende scherpte en helderheid waarmee de schrijver de geringste menselike bewegingen (toch altijd verre tekens van leven!) de kleur van de bloemen (zo menigvuldig, dat zij oneindig zijn), de val van 'n lichthoek, het effekt van een maannacht na 'n regendag heeft weten te realiseren voor zijn lezers. Want alomtegenwoordig is in dit boek de trieste werkelikheid van dit leven buiten de genade, buiten de zon van God, buiten de inwoning van de drie goddelike Personen.

Julien Green

Maar aan de wet der gerechtigheid ontkomt ook Adrienne Mesurat niet, al kent zij niets en al is zij een levende dode in de heerlikheid der aarde en der genade. De wroeging over haar „moord" gemengd met haar immer „opgejaagde, nimmerverzadigde liefde voor de dokter, jagen haar langzaam, maar zeker de nacht van de waanzin in. Hiervóór heeft de schrijver een confrontatie beproefd van twee machten in hun uiterste konsekwensies.

Eenmaal ziet en spreekt Adrienne dokter Maurecourt, de redeloos en zinneloos geliefde. En het is Maurecourt, de Godvervulde met zijn deernis, hoog en heilig, zuiver als de sneeuw op de Pool, deze man die rustig en vol eenvoudig geluk leeft in God met vóór zich 't besef van zijn naderende dood, die Adrienne de weg wijst naar levensvervulling tot verzadigings toe, buiten alle aardsheid. Tegenover hem Adrienne, die geen God erkent en slechts de zonneloze leegte in zich, Adrienne die over de woestijn harer ziel uitstaart naar de immer-terugwijkende horizon, Adrienne hongerend om liefde, die zij niet te vullen weet, niét aanvaarden wil uit de handen van de eenvoudige kristen. Dan voltrekt zich, ná deze genade, dit leven konsekwent: niet gevuld in alle eenvoud en nederigheid met Godzelf, stroomt de ziel leger en leger, ontledigt zich tenslotte van alle menselike zekerheid en rust, en verijlt in de grijze nacht van de waanzin. Dit is het niet-meer-zijn van God, de *negativiteit*. Adrienne Mesurat *is*

niet meer, omdat God niet meer in haar is. En dan struikelend en strompelend, dwaalt zij de stad uit, onbekend met zichzelf, terwijl de dorpelingen hun kermisvreugden met plechtige gebaren tegen de westelike hemel uitvieren.

„Des promeneurs l'arretèrent un peu plus tard, comme elle dépassait les premières maisons du village voisin. Elle ne put donner ni son nom, ni son adresse. Elle ne se rappelait plus rien."

Gerard Knuvelder.

---

[1]) **Julien Green,**
ADRIENNE MESURAT. *Plon-Nourrit & Cie., Paris* 6, 1927. Le Roseau d'Or, (18.5 × 12) 355 blz. ing. Ffr. 12.50.
— **Bc** —

KRONIEK DER RUSSISCHE LITERATUUR.

(Van onzen Russischen Redacteur).

Volledigheidshalve wijden we hier een korte bespreking aan een paar Russische boeken, die ook in het buitenland grooten opgang gemaakt hebben. De reden van hun succes zien wij meer nog dan in hun beeldende kunstwaarde in hun cultureel-historische belangrijkheid. Het zijn dichterlijk uitgebeelde fragmenten, die van groot nut zullen zijn voor onze nakomelingen bij de reconstructie der zoo raadselachtige wording en ontwikkeling van Sovjet-Rusland.

I. Babel

Iwan Babel, 'n jong prozaschrijver, is bekend geworden om zijn verschrikkelijke geschiedenissen uit het leven van het roode leger, waarvan hij deel uitmaakte, gedurende den oorlog met Polen. Hij is een weergalooze meester in het uitbeelden van het étappenleven en de dagelijksche sleur in den oorlog, die vaak nog ruwer en gruwzamer is dan de oorlog zelf. Voor de lijdende bevolking der tusschengebieden was de strijd van Rooden tegen Witten een zeer ingewikkeld raadsel. De Jood Gedalje zegt ervan: „Een goed mensch doet goede dingen. De revolutie is een goede zaak van goede menschen. Maar goede menschen dooden niet. Dus maken slechte menschen de revolutie. Maar ook de Polen zijn slechte menschen." Wie zal Gedalje zeggen, waar revolutie is en waar tegenrevolutie. Babel is antireligieus evenals 't Bolschewisme in zijn diepsten geest antireligieus is en daarom in scherpe tegenstelling staat met de Russische volksziel, die ondenkbaar is zonder God. Men heeft wel eens beweerd, dat de Russen schrijven in een wodka-roes; zoo ooit, dan vindt men deze bemerking bewaarheid bij alle Sovjet-literatoren, niet het minst in Iwan Babel's *Budjonny's Reiterarmee.*[1]) Van verschillende novellen zou men niet gemakkelijk den inhoud kunnen weergeven en nog minder de moreele geesteshouding van den schrijver, die soms erg verward doet. Wel zit er doorgaans een sterke stemming in zijn uiterlijk rustig en hartstochteloos vertelde beelden. Opvallend is vooral de stijl, waarin de echte, bandelooze revolutionnair tot uiting komt. Vooral in zijn beeldspraak is hij nieuw en persoonlijk. Babel spreekt van: „de oranjekleurige zon, die als een afgeslagen hoofd langs den einder voortrolt"; „de sterren, die schitteren in het donker als verlovingsringen"; „het verre struikgewas van den nacht"; „de bleeke maan dwaalde als een bedelaar in het luchtruim"; „het graniet der straten is glad als de schedel van een doode"; „uit de blauwe duisternis trad de jonge Sabbath naar voren en nam plaats op zijn zetel"; „de brand vlamde als een Zondag". Babel is iemand, die nog tot rust moet komen, maar die misschien, naar de innerlijke verscheurdheid overwonnen te hebben, te arm van geest zal blijken te zijn, om zich als scheppend kunstenaar te handhaven.

Wera Figner

Een zeer merkwaardig boek is *L'Année nue* [2]) van Boris Pilnjak, met Wera Figner wel de meest representatieve figuur voor het hedendaagsche Rusland. Dit jaar heet 1920, het jaar van den bitteren hongersnood, een der onwaarschijnlijkste episoden uit de revolutiejaren van het korenrijke Rusland. „Ziet rondom u — de dood is natuurlijker dan de geboorte en het leven. Overal heerscht dood, hongersnood, schurft, cholera, typhus, zwarte pokken en de wouden en ravijnen krioelen van roovers. Luistert aandachtig naar deze stilte, de stilte des doods! Er zijn in de steppen dorpen, waar niemand in leven is gebleven. Men begraaft de lijken niet meer. De duisternissen van den nacht worden bevolkt door deserteurs en ronddwalende honden — ziedaar het Russische volk." Van een door-

B. Pilnjak

loopende handeling is in dezen roman geen sprake. Personen treden op en verdwijnen weer zonder ooit terug te keeren. Men kan het boek het best vergelijken met een landelijke Potemkin-film in proza: korte momentopnamen met plotselinge ontknoopingen van het ontredderde leven in de Russische dorpen en kleinsteden; de weergave der Russische volksziel, die, uit den koers geslagen, weer op zoek is naar een nieuwen levenspool en dien meent te vinden in Moeder Aarde, van wie zij alle heil verwacht. Tot de meest dramatische tooneelen behooren: de broodjacht door de eindelooze steppen op den volgepropten sukkeltrein, die uren lang wachten blijft aan alle mogelijke halten; de stoïcijnsche zelfmoord van den ouden Archipor, die aan kanker lijdt; de troostelooze ondergang der prinselijke familie Ordynine; het gemeenschappelijk leven in de landbouwkolonie, waar onder de kolonisten een enkel gebruik in eere is, dat van den „heiligen kus en waar slechts één bestuur bestaat: hun geweten en hun broederlijke gewoonten." Niet zonder reden begint de schrijver bijna ieder hoofdstuk met een verzuchting over de heete Juli-zon, want het boek is broeiend van leven. Maar ook pijnlijk van naakte waarheid; daarom zal het blijven leven als een getuigenis van een tijdgenoot en geestverwant, over de Russische verschrikkingen. De Fransche vertaling is aanmerkelijk ingekort.

Nyin der Sibire [3]) van Rudolf Geist, een Duitsch boek over Russische toestanden, verplaatst ons naar Siberië tijdens de eerste indringing der bolschewistische ideeën. De essentieele verwikkeling is de opsporing van een kolenmijn ergens ver op de oeverlooze velden van sneeuw en ijs. Interessant is het boek om zijn tegenstelling van den waren en van den valschen bolschewist. De een begroet in het Bolschewisme den ochtend van een nieuwen dag voor de menschheid en de ander ziet er slechts een gelegenheid in, om zijn driften te laten uitspatten in groeiende bandeloosheid. Onichrin, volkscommissaris van Tscherkaskaja, meent dat er op de gansche wereld nu slechts liefde heerscht, dat allen broeders zijn en zusters en niet meer zooals vroeger: heer en lage knecht. Wie geen bolschewist is, is volgens hem, ook geen goed mensch. En wie wreed is, moet het boeten. „Wij, bolschewisten, dulden geen knoet, geen ongerechtigheid en geen vijanden." Tegenover hem staat zijn worger, Nyin, de Siberiër, een reus van gestalte en kracht: gevoelloozer dan de ijsklompen der Siberische hoogvlakte, verwoede Wodka-drinker, laffe moordenaar uit hebzucht en kleinzielige wraak, brandstichter en vrouwenschender. In een wilden sneeuwstormnacht vindt hij een tragisch einde.

Omdat van Maxim Gorki's roman: *Djelo Artamonowych* [4]) binnenkort ook in Nederland een vertaling verschijnt, willen wij dit artikel sluiten met een verwijzing naar onze beschouwing over dit werk in *Jaarlijksche Boekenschouw* 1926, blz. 25.

---

[1]) **I. Babel,**
BUDJONNY'S REITERARMEE. *Malik-Verlag, Berlin W.* 9, 1926. (18.5×12.5) 223 blz. ing. M. 2.50, geb. M. 4.50.
— C —

[2]) **Boris Pilnjak,**
L'ANNÉE NUE. Vertaald uit het Russisch door L. Bernstein en L. Desormonts. *Nouvelle Revue Française, Paris* 6, 2e druk: 1926. Les Jeunes Russes, (19×12) 221 blz. ing. Ffr. 10.50.
— C —

[3]) **Rudolf Geist,**
NYIN DER SIBIRE. Geïllustreerd door Rudolf Schlichter. *Malik-Verlag, Berlin W.* 9, 1926. (19.5×14) 211 blz. ing. M. 2.—, geb. M. 4.—.
— D —

[4]) **Maxim Gorki,**
DAS WERK DER ARTAMONOWS. *Malik-Verlag, Berlin W.* 9, 1927. (19×13) 420 blz. ing. M. 2.50, geb. M. 5.—.
— C —

DICHTERS IN HUN KABINET.

Edmond en Jules de Goncourt.

Edmond en Jules de Goncourt hebben zelf de twee-eenheid hunner bijzondere individualiteit weergegeven in het voorwoord van hun *Journal*: „Twee levens onafscheidelijk vereenigd in de vreugde, het verdriet, het werk, twee tweelingengedachten, twee geesten, ontvangend uit de aanraking met menschen en dingen, indrukken, die zoo gelijk, zoo identiek, zoo homogeen zijn, dat deze belijdenis beschouwd kan worden van een enkele persoon, van een enkel ‚ik' te zijn."

Als echte adepten der realistische school is het „carnet" voor hen de beste inspiratie-bron. Deze copieerlust, die het persoonlijke, lyrische element uitsluit, was een noodzakelijk vereischte voor een innige samensmelting hunner pennevruchten. De werkelijkheid was voor hen echter anders dan voor Flaubert of Zola: zij wilden met vlugge en levendige getrouwheid verwoorden de subtiele en wisselende aspecten der dingen, weergeven de indrukken, die de dingen kunnen teweeg brengen op een kunstzinnig gemoed: le frisson passager de chaque minute. Van den beginne af hebben zij ingeslagen de hardste paden van den literairen strijd. Zij hebben zich geworpen op de verovering van een nieuwheid in denken, in voelen, in zien, in schrijven, in de hartstochtelijke jacht om te zijn, om te worden: zich zelf. Daarom kon Janin reeds schrijven na hun eerste boek: „Zij zijn jong, gewaagd; zij bezitten het heilig vuur; zij vinden soms nieuwe woorden, nieuwe zinnen, nieuwe klanken, nieuwe accenten; ik prijs hen en laak hen. Zij gaan te gronde aan hun blijheid van harte."

Dagen lang sloten zij zich op in hun aparte sfeer van kostbare bibelots tot het zoeken, het suggereeren van de zware hallucinatiekoorts, die zij noodig hadden voor hun minutieuze beschrijvingen en analysen. De kleine details zijn voor hen steeds veel gewichtiger gebleven dan de groote lijn. Na een breede gedachtenwisseling over de hoofdmotieven van den roman, volgde een uitweidende bespreking der afzonderlijke hoofdstukken. Dan gingen ze aan denzelfden lessenaar zitten en werkten ieder voor zich het besproken hoofdstuk uit. Als beide opstellen gereed waren, had de tweede, samensmeltende redactie plaats. Aan deze „Auslese" werd veel zorg besteed. Werd een van beide proeven geheel afgekeurd, dan behield men toch steeds iets ervan, b.v. een bijvoegelijk naamwoord, een zinswending of iets dergelijks, zoodat iedere bladzijde het werk van beiden bleef. Zelfs in het schrift weerspiegelde zich hun gelijkheid van smaak.

Aan een voorbeeld willen wij hun werktrant belichten. De Goncourt's hadden een dienstbode, Rose genaamd. Zij had schulden bij de leveranciers, ontvreemdde kleine bedragen aan haar meesters, ging om met mannen van losse zeden en gaf geld weg aan den zoon van een winkelierster. Rose was wanstaltig en werd mishandeld en geminacht door de man, aan wie zij haar liefde gaf. Om haar hysterischen aard werd zij gekweld door vlagen van berouw en angst. Edmond en Jules hadden niet het minste vermoeden van het dubbele leven, dat zij leidde. Toen zij in 1862 aan de tering stierf, kwam heel het droevige drama aan het licht. Tijdens haar smartelijke ziekte hadden zij de kleinste bijzonderheden van haar lijden in hun dagboek opgeschreven. Na haar dood hadden ze aan dit relaas de onthulling van haar zondeleven toegevoegd. Een diepe ontroering vol weemoed en deernis over den tragischen levensgang van Rose zindert in deze dagelijksche aanteekeningen. Spoedig was bij beide broers het plan gerijpt Rose's leven in een roman te verwerken. Reeds in 1863 werd aan *Germinie Lacerteux* begonnen met aanteekeningen over publieke bals, het boulevardleven enz. In 1864 ligt het boek klaar; heele passages uit het dagboek zijn er woord voor woord in overgenomen. Als verlaten en onnoozele wees komt Germinie na een treurige jeugd op het platteland in Parijs. Zij is geen schoonheid, integendeel, maar wel zeer aanhankelijk. Reeds in haar eerste betrekking wordt zij met ruw geweld verleid. De reactie van haar zedelijken val is een vernieuwing van haar godsdienstig leven. Ze zoekt echter te veel toenadering bij een priester en wanneer deze haar zieleleiding aan een ander overgeeft, wendt zij zich af van de Kerk. Zij is nu in dienst bij Mlle de Verneuil, aan wie zij zich geheel en al hecht. Zij maakt echter kennis met twee landslieden, de winkelierster Mme Japillon en haar zoon. Deze wordt de vloek van haar leven. Hij eischt haar laatste spaarcenten en haar laatste eer. Als het kind sterft, volgt de volslagen inzinking. Overdag dient zij haar mevrouw met kinderlijke aanhankelijkheid, maar 's nachts doolt zij om in de slechtst befaamde wijken. Haar leven is een hel vol wroeging en angst, dat haar meesteres het geheim van haar dubbel-leven zal ontdekken. Eindelijk wordt ze ziek. Mlle de Verneuil verpleegt haar echt moederlijk, maar de dokter spoort tot opneming in het ziekenhuis aan. Hier sterft Germinie. Na haar dood komt de oude dame alles te weten. Wanhoop maakt zich haast van haar meester, nu zij zich zoo vergist heeft. Na lange, pijnlijke aarzeling kan zij er eerst toe besluiten om haar ongelukkige, afgemartelde dienstbode te vergeven. De schrijvers hebben hun vrouwenroman genoemd: „un bien douloureux livre sorti de nos entrailles.''

Edmond en Jules de Goncourt

Jules overleed 20 Juli 1870; Edmond zette het schrijven alleen voort. Nu bleek echter, dat een groot verschil beiden scheidde. Edmond was de man met de sterke verbeelding en de kleurige kijk op de dingen, maar Jules de fijne, gave, bekoorlijke stylist. Had Edmond tot een nieuw werk besloten, dan ontwierp hij eerst in enkele regels de voornaamste tooneelen, wier volgorde hij vaststelde. Daarna werkte hij nu eens deze dan gene uit, zonder op het verband te letten. Aanvang en slot van het boek schreef hij daarna voorgoed en lasschte later de andere hoofdstukken in. Gedurende dezen arbeid sloot hij zich op en wandelde in zijn studeervertrek op en neer. Gewoonlijk duurde het verscheidene uren, voor hij in de juiste stemming was. Meestal hadden zich zijn gedachten tegen den avond zoo ontwikkeld, dat hij ze op het papier kon brengen. 's Zomers nam hij geregeld twee maanden vacantie. Als hij geen roman onder handen had, verzamelde hij geschiedkundige documenten. Zijn manuscripten liet hij zorgvuldig inbinden. Na de publicatie van *Faustin* kreeg hij het manuscript niet terug en vernam later, dat de koning van Beieren het aangekocht had voor 20.000 fr.

Nog dient een woord gezegd te worden over hun stijl, den impressionistischen stijl, die zich richt tegen den klaren, logischen zinsbouw van Bossuet, Voltaire en Veuillot. Eerst een paar uitlatingen van de Goncourt's zelf. „De romancier zal schrijven voor hen, die den meest keurigen, meest verfijnden smaak hebben van het Fransche proza, van het Fransche proza van heden en steeds zal hij er zich op toeleggen in alles, wat hij schrijft, te leggen deze onuitsprekelijke keurigheid en bevalligheid, die zelfs de fijnst aanvoelende vertaler nooit in een andere taal kan doen overgaan.'' „Het publiek acht en erkent op den duur allen, die het eerst geergerd hebben: de brengers van het nieuwe, de revolutionnairen van het boek en van de schilderij, die in den loop en de ontwikkeling, in de voortdurende en algemeene vernieuwing der dingen de trage roerloosheid van zijn eenmaal gevormde meeningen durven tegen te werken.'' De Goncourt's offeren de grammaire op aan de impressie. Alles wat dient om de phraseologische afhankelijkheid aan te duiden — bindwoorden, kleurlooze woorden — wordt uitgeschakeld. Alleen uitdrukkingen, die de impressie onmiddellijk weergeven, worden in den zin opgenomen en zonder voegwoord aaneengereid.

Zoo krijgt men een zeldzaam onregelmatigen zin, zonder eigenlijke welluidendheid, maar smeeig, levendig, schilderachtig en rijk genuanceerd. Hun stijl kenmerkt zich door de jacht naar grillige inversies, persoonlijke zegswijzen en neologismen, door het veelvuldig gebruik van technische termen en door de zucht om nauwkeurig, minutieus te zijn.
Abbé Bethléem rangschikt al hun werken zonder uitzondering in de categorie der „romans à proscrire en vertu de la morale chrétienne."

H. Rongen.

Naschrift der Redactie:
Dit cliché werd ontleend aan Benjert en Elzinga, *Fransche Vertaal-oefeningen.* Deel II en ons door den uitgever J. B. Wolters, Groningen welwillend in bruikleen afgestaan.

UIT BOEK EN BLAD.

Roeping.

In het nawoord van het Fransche nummer van *Roeping* meent de Redactie een woord van hartelijken dank niet achterwege te mogen laten aan Pieter van der Meer de Walcheren voor den buitengewonen steun, dien hij zoowel bij het inzamelen der artikelen, als bij de vertaling en de correctie van een deel daarvan heeft verleend. Aan zijn medewerking schrijft zij het grootendeels toe, dat het nummer zoo'n scherp beeld geeft van het huidige Fransch-katholieke leven. Bij dezen dank en bij deze zelbewuste woorden kunnen wij ons volkomen aansluiten. Verschillende tijdschriften hebben speciale nummers gewijd aan de kunst en het leven in het hedendaagsche Frankrijk — we denken hier vooral aan *Orplid*, — maar nog nooit is de scherpte van uitbeelding en aanvoeling der mentaliteit van de Fransche jongeren, die ons zoo in dit *Roeping*-nummer getroffen hebben geëvenaard. Buitenlandsche publicaties van dit genre maakt men gaarne het verwijt, en doorgaans niet ten onrechte, dat ze hun tijd minstens tien jaar achterop zijn. *Roeping* is up-to-date, zelfs up-to-da-ter dan menig vooraanstaand Fransch tijdschrift van jongere datum. De Fransche medewerkers zijn, op een paar uitzonderingen na: Jacques Maritain, Max Jacob, Pierre Reverdy, Paul Claudel, Stanislas Fumet — totaal onbekende namen bij het groote publiek, maar de bijdragen, die ze hier leveren, het zij dan van essayistischen of creatieven aard, toonen duidelijk aan, dat de toekomst van hen zal zijn, dat zij de pioniers, de voortrekkers en de eerste analysten zijn van het nieuwe levensbeginsel, van de nieuwe leefkracht, van het nieuwe daad-katholicisme, dat ook elders in vele jonge harten aan het ontbotten is. Hun bijdragen zijn zeer modern, niet zoozeer wat woordvorming en beeldende eigenheid betreft, als wel om den dieperen toon, het ondergrondsche levensrhythme, de visie op het leven zelf, de omschrijving van nieuwe waarden, de weergave van een nieuwe onrust, die de menschen ronddolen laat langs 's Heeren verre wegen, waar tusschen de schemering der boomen de trouwe, oud-bekende lichten van het vaderhuis wenken. Het zou ons te ver voeren, als we op iedere bijdrage afzonderlijk wilden ingaan. Bij een der belangrijkste artikelen, dat de geestelijke atmosfeer van het heele nummer zeer scherp weergeeft, willen we echter even blijven stilstaan. Wij bedoelen het artikel van Pieter van der Meer de Walcheren over de school van de *Roseau d'Or*. De toon is hier fel, agressief, evenals dit steeds, bij P. v.d. Meer het geval is. In zijn sympathieën en antipathieën is hij exclusief; niets vindt hij verwerpelijker, verderfelijker dan de benauwende, weeë mediocriteit, waaraan de vooroorlogsche menschheid zoo gewoon geraakt was. Zoo ziet hij in Paul Bourget, René Bazin en Henry Bordeaux slechts „ongenietbare middelmatigheden". Tegenover deze dooden plaatst hij de levenden, die levend zijn en blijven zullen, omdat zij „het Katholicisme au sérieux genomen hebben": Léon Bloy, Paul Claudel, Jacques Maritain en de allerjongsten: Robert Hounert, Robert Bichon, André Harlaire en Julien Green. „Zij zijn heusch artiest genoeg om de verschrikkelijke bekoring van Rimbaud te kennen, den kwaden toover te ondergaan van een subtiel-perversen geest als Gide... Zij kennen ook de bedwelmende ontroering om een woord, dat op zijn juiste plaats staat; zij verachten het ambacht van den kunstenaar niet (hetgeen trouwens dwaasheid ware en allerminst te verwachten van een scherp-intellectueelen jongen Franschman). Hun geest en artistieke zin werden tot het uiterste toegespitst door de moderne snelheid, door de felle jacht naar oorspronkelijkheid, door den komischen angst en het onverschrokken spel... Zij kennen heusch wel hun vak. Alleen, zij verafgoden de kunst niet. Zij hebben iets te zeggen. Zij weten (zij zoeken te weten) dat het Christendom, het Katholicisme niet een middeltje is om te leven: het is de eenige weg naar God." Deze nieuwe generatie heeft begrepen, dat het Katholicisme het leven is. Een citaat van Robert Honnert, door Van der Meer overgenomen, omschrijft deze nieuwe geesteshouding zeer juist en kan tevens dienen als het motto van heel dit mooie en rijke, want rijkmakende *Roeping*-nummer: „*Het schijnt dat wij in een tijdperk komen, waarin de zonen van de naam-katholieken zich gaan openbaren als katholieken in wezen; het conventioneele Katholicisme sterft; het leven barst open...... Ik verwerp en verloochen alles wat verstard en gesloten is, alles wat doode rest is. Men zal mij altijd met de levenden tegen de dooden zien.*"

Hooger Leven.

In *Hooger Leven* (Uitgave Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg) het kloeke weekblad, dat *Het Vlaamsche Land* zoo gunstig secondeerde vertelt de bekwame journaliste Ellen Forest, op verzoek van de redactie van haar interessante leven. Haar herinneringen bepalen zich tot haar jeugd en haar journalistieke carrière te London en Parijs. We citeeren hetgeen zij over de Lichtstad vertelt:
„Parijs waar voor mij mede van de mooiste kerken zijn, is niet de stad, waar men het gauwst vroom wordt of het gauwst tot vrome gedachten komt. Er is in Parijs een sfeer, die bijna denkvijandig is. Er is te veel te overvloedig en te allerlei. Men heeft zijn oogen zoo noodig, dat men den tijd niet vindt, om zich het zien onbewust te maken. Toch zou ik voor geen geld de 3½ jaar, die ik in Parijs woonde uit mijn herinnering willen zien gewischt. In London had ik heel veel gezien, maar ik had nog nooit de ontdekking gedaan van wat menschelijk gevoel vermag. Vergis U niet, dat wil niet zeggen, dat de Engelschman niet voelt, de Engelschman voelt heel diep,

maar hij omhult het met de grauwe sfeer van zijn ziel, die even ondoordringbaar is als de Londensche mist. Wat hij voelt, verbergt hij voor zichzelf en sluit hij op in zijn hart. De Franschman doet dat niet. In Frankrijk leven de gevoelens als het ware aan den buitenkant van de menschen. Franschen kunnen niets voor zich houden. Franschen zijn geen goede huichelaars, daarvoor zijn ze te levendig, te spontaan, te direct. In Frankrijk heb ik geleerd, hoe absoluut zuiver en onmiddellijk gevoelens kunnen reageeren op dingen van buitenaf. Daartoe komen zij vaak tot vreemde dingen, dingen die door buitenstaanders onbegrijpelijk worden gevonden. Ik reisde eens naar Senlis par Dampiere in Seine en Oise naar Jan van Beers. Ik zal nooit den eindeloozen door de zon aan stukken geslagen weg vergeten, die voor mij lag, toen ik uit het stationnetje kwam. Met mij, tegelijkertijd stapten naar buiten twee vrouwen, die ook al in mijn wagen gezeten hadden, maar die geen woord met elkaar hadden gewisseld. De eene droeg een groote mand eieren, de andere niets. Zoodra wij op den zonnigen weg waren, nam de vrouw,die leege handen had, den mand eieren van de ander af, zonder een woord, zonder een glimlach. Wij liepen in den oververheeten dag zoo wat vijf kwartier, toen de vrouw, aan wie de mand eieren toebehoorde, bij haar huis kwam. De ander reikte haar even stug en strak en gevoelloos de mand en de eerste vrouw bedankte niet eens. Mij leek dit een raadsel en daar ik met de overgeblevene nog een eind samen moest gaan, vroeg ik: ,Weet je wat mij nou zoo nieuwsgierig maakt? Waarom u de mand eieren droeg voor een vrouw, die ge klaarblijkelijk niet uit kunt staan.' Een stille glimlach gleed over het stroeve gelaat en een beetje norsch nog, maar toch al wat ontdooid, zei ze: ,Waarom? Hebt u dan niet gezien, dat ze een baby verwacht? Dat arme kind hoeft toch niet te lijden, omdat ik haar niet uit kan staan?'

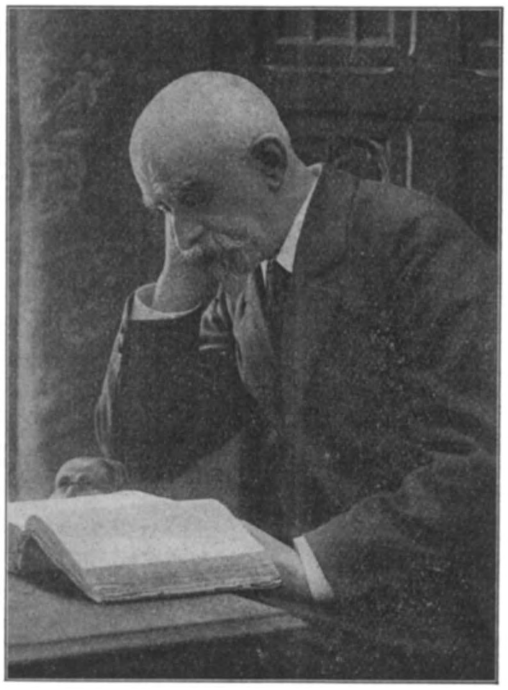

J. K. Huijsmans

Dat is Fransch. Zoo zou ik u tientallen staaltjes kunnen vertellen. Mijn concierge, die op een goeden morgen met een baby op haar schoot zit, Zij was een oude vrouw van bij de 70 en ik vroeg lachend: ,Hebt u vannacht een baby gekregen?' ,Dat schijnt zoo' zei ze, ,die schooier op de zesde verdieping heeft een arm meisje in het ongeluk gestort. Dat kind moet gaan werken, die kan niet voor een baby zorgen en je moet in het leven nou eenmaal maar doen, wat je handen vinden om te doen. Ik zal het wel aan moeten nemen, vrees ik, maar hij gaat er uit, al krijg ik geen cent van hem!' Ik vroeg haar: ,En waarom doe je dat nou eigenlijk?' Zij keek vol verteedering naar het griezelige, rimpelige, rooie ding in haar schoot en zei: ,Ah! Voyez-vous, quel beau petit Jésus!'

Het nauw verband met de dingen van het leven en de dingen van het geloof, heb ik nergens zoo sterk gevonden als in Frankrijk. Nooit zal ik vergeten, hoe een oud ziek vrouwtje, die ik wel eens opzocht, altijd aan het einde van mijn bezoek zei: ,Je prierai pour vous, Madame.' Ik geloof niet, dat ik in dien tijd eenige waarde hechtte aan het gebed, maar ik hechtte wel degelijk waarde aan de vrome bedoeling van het oude menschje.

Frankrijk is het land, waar ik mij steeds het dichtst bij het Katholicisme heb gevoeld."

VERSCHEIDENHEDEN.

Huysmans.

12 Mei 1927 was het twintig jaar geleden, dat Joris-Karl Huysmans na een smartelijk lijden de eeuwigheid inging. Ondanks de buitennissigheid van zijn oeuvre heeft de Fransche literaire wereld dezen gedenkdag niet onopgemerkt laten voorbijgaan. Reeds het vorig jaar werd een comitee in het leven geroepen om de Huysmans-feesten voor te bereiden. Het tijdschrift *Le Divan* gaf een afzonderlijk Huysmans-nummer uit met medewerking van Henri Bremond, abbé Mugnier, René Dunesnil, André Thérive, Charles Grolleau, H. Martineau e.a. Paul Valéry, die Huysmans dikwijls bezocht, ziet de waarde zijner hoofdwerken in de zuivere weergave van „l'état des choses pieuses et celui des esprits anxieux entre 1880 et 1900." Van zijn persoonlijkheid geeft hij het volgend portret: „Huysmans was buitengewoon prikkelbaar, stond aanstonds gereed om een onoverwinnelijken weerzin tegen iemand op te vatten,toonde zich onnadenkend en wreed in zijn oordeel, wist zijn afkeer telkens opnieuw te voeden, had een groote voorliefde voor het slechte en een sterke neiging voor het buitensporige. Hij was buitengewoon lichtgeloovig en zeer gemakkelijk geneigd om de ergste slechtheden, die men van menschen kan uitdenken te gelooven; bovendien verzot op vreemde dingen en verhalen, die alleen een helleportierster zou kunnen vertellen. Zijn handen waren zuiver en soms zoo wijd geopend als het de handen van een bijna arm man maar zijn kunnen; hij was daadwerkelijk in zijn naastenliefde, vol trouwe aanhankelijkheid jegens zijn ongelukkige vrienden en hecht in zijn bewonde-

ring die hij zelfs menschen bleef toedragen, wier, persoonlijkheid hem onuitstaanbaar geworden was."
Zijn bekeering, voltrokken in de Trappistenabdij van Igny, verwekte groote opschudding. Zijn nieuwe geloofsgenooten bleven achterdochtig; vooral was het abbé Delfour, die van geen „geopende armen" wilde weten. Abbé Henri Bremond, abbé Félix Klein en Eugène Gilbert heeft het heel wat moeite gekost om de publieke opinie over „Huysmans-catholique" te wijzigen. De mensch in hem was bekeerd tot een nieuw leven, maar de kunstenaar behield zijn vroegere schoonheidsleer, die zeer ver verwijderd was van de opvatting in het „quartier St. Sulpice": beeldstormers, al zijn ze ook met de beste bedoelingen bezield, laat men het liefst buitenshuis. In zijn laatste ziekte — gelaatskanker — heeft Huysmans echter het onomstootelijk bewijs geleverd zijner algeheele religieuse oprechtheid. Hij bad met veel vurigheid en smeekte nog meer te mogen lijden om zijn hoogmoed te kunnen uitboeten. Vaak herhaalde hij: „ik ben misschien de som van een optelling." Zijn vriend Odilon Redon zegt van zijn laatste levensdagen: „Wat 'n mooie, wat 'n bewonderenswaardige dood! Gezeten in zijn bed verduurde hij een waar martelaarschap. Zijn pijnen waren onuitstaanbaar. Heel zijn gelaat rotte weg. Een dikke pestlucht hing in zijn kamer. Hij zelf leed geheel geduldig, telkens herhalend: „ik moet deze smarten lijden om mijn ziel te kunnen redden. Dit keer zal men echter toch niet kunnen zeggen, dat het „literatuur" is. Eenige uren voor zijn dood las hij nog de Mis der overledenen."
Zondag 12 Mei 1907 te zeven uur sliep hij zacht in om niet meer te ontwaken. Hij werd begraven in het oblatenkleed der Benedictijnen.

Die Buchgemeinde.

Met de oprichting van Die Buchgemeinde (1925) heeft de bekende Duitsche Borromäus-Verein in Bonn een daad gesteld van hooge cultureele waarde. De opzet is langs goedkoopen weg den ontwikkelden katholiek uit den middenstand met een eigen degelijke huisbibliotheek te verrijken. Het verlangen boeken in eigendom te bezitten is de laatste jaren steeds sterker geworden, maar werd te vaak gestremd door de te hooge prijzen. De enge organisatie van velen kan alleen meester worden over de algemeene duurte van het boek, nog verergerd door den finantieelen crisistoestand van een groot deel der bevolking. Die Buchgemeinde geeft voorloopig drie boeken per jaar uit, een op godsdienstig gebied, een op het gebied der ontspanningslectuur en een van wetenschappelijken aard. De jaarlijksche contributie der leden bedraagt M. 9, waarvoor hun dan de drie verschenen werken worden toegezonden. De gewaarborgde verkoop der geheele oplage en het ontbreken der gewone boekhandel-provisie maken, dat een dergelijke instelling haar boeken tegen een zeer gematigden prijs leveren kan. De vele nieuwe plannen bewijzen, dat er een opgewekt leven heerscht in deze vereeniging: het openen van nieuwe series, de uitgave van klassieke werken, de oprichting van een eigen tijdschrift, enz. Ook wordt er veel aan propaganda gedaan en druk met premiën voor aangeworven abonné's gewerkt. De titels van enkele uitgaven van Die Buchgemeinde laten reeds voldoende zien, dat er mannen aan het hoofd staan, die weten te kiezen: Prof. Dr. Heribert Reiners: 1000 *Jahre rheinischer Kunst*; O. M. Graf: *Die Heimsuchung*; Dr. L. Mathar: *Primavera, Frühlingsfahrten ins unbekannte Italien, Der stumme Jubel, ein mystischer Chor*; Heinrich Federer: *Unter südlichen Sonnen und Menschen*, enz. Tevens hebben zij het Nieuwe Testament in de vertaling van Prof. Tillmann in 40000 familie's gebracht. Het is natuurlijk een bezwaar, dat alle leden zich verplichten moeten dezelfde boeken te koopen, waardoor men werken in huis krijgt, waarin men geen belang stelt, maar ook het beste heeft op dit ondermaansche zijn schaduwzijden. Zoodra Die Buchgemeinde haar eerste ontwikkelingsjaren doorgemaakt heeft, zal zij deze koopverplichting stellig opheffen en haar leden volledige vrijheid van keuze laten. Eerst dan zal zij haar taak op een ideëele wijze kunnen waarnemen! Toch zagen wij de boeken liever iets hooger in prijs en den boekhandel niet uitgesloten.

Anton van Duinkerken.

Een bundel verzen van Anton van Duinkerken, getiteld *Onder Gods Ogen*, verschijnt in September a.s. bij A. A. M. Stols, te Bussum.

CORRESPONDENTIE.

122. *G. G.* te *A*. De beantwoording van Uw vragen zult U kunnen vinden in het boek van Pater v. d. Borne over *Sint Franciscus van Assisië*, dat het vorig jaar is verschenen en in elke katholieke boekhandel te verkrijgen is. Tevens kunt U daar veel interessante bijzonderheden vinden over de door U bedoelde orden.

123. *L. M. H.* te *K. a.d. R*. Tot onze spijt moeten we U melden, dat ons geen literatuur bekend is — in boekvorm althans niet — omtrent de sociale beteekenis van het R.K. Volkstooneel. De meeste literatuur zult U moeten vinden in dag- en weekbladen. Jammer, dat dit niet de rubriek is om van gedachten te wisselen op dit punt, want onze opinie is eenigszins anders dan de Uwe; wij vinden dat er wel positief-opbouwend werk wordt verricht in veel R.K. Tooneelclubs, maar... het aantal tooneelwerken in de richting, die U wenscht, is zeer zeer schaars... en 'n tooneelapostel als Henri Ghéon kent ons land helaas nog niet.

124. *J.P.* te *D*. Leest U ook eens a.u.b. *Boekzaal* 1926, blz. 91. Ook onder No. 73 wezen we er op dat *steeds* een postzegel moet worden bijgesloten; wilt U er om denken voortaan?
Omtrent Honoré de Balzac *La Peau de Chagrin* kunnen wij U melden, dat dit niet verboden is bij apart decreet, en niet zal vallen onder de bepaling van „romans d'amour impur" ofschoon 't werk hier en daar onbetamelijk is. Over 't algemeen is groote voorzichtigheid geraden met de werken van Balzac, die niet onder de Boekenwet vallen, en alleen volwassen intellectueelen kunnen ze lezen en zullen dan in de zoo genaamde „goede" nog passages vinden, die in strijd zijn met de moraal en anti-godsdienstig. Uw tweede vraag is vlug beantwoord. De zetter zal zich mogelijk hebben vergist, want Webster is 'n schrijf*ster*, en ze is nog in leven.

WILTON-METRO-GOLDWYN
DAMRAK 49 - Telefoon 49949 - AMSTERDAM
HET BESTE DAT DE FILMINDUSTRIE BIEDT
BEN HUR.

POORTERS - TOEBACK

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN
CENTRALE ARNHEM
HET ADRES VOOR ALLE INRICHTINGEN
VRAAGT PRIJS OF MONSTERS

LINA VAN DORST
GINNEKENWEG 59 — BREDA
Ondergoederen op maat. Huwelijksuitzetten.
Tafel- en Huishoudgoederen. Billijke Prijzen.

AURORE
ROTTERDAM

MEVROUW! Wij komen in aanmerking
in die gezinnen, waar men de beste waschverzorging met de minste slijtage en de meest correcte en coulante behandeling wenscht.
N.V. Goudsche Kleederbleekerij, Rotterdam - Tel. 5285
Franco Expeditie op SCHIEDAM, DELFT, VOORBURG, DEN HAAG en WASSENAAR

HET AFRIKAANS
Bijdrage tot de geschiedenis der Nederlandse Taal in Zuid-Afrika
door
D. C. HESSELING.
2e Herziene en vermeerderde uitgave.
Prijs f 3.20
Uitgave N.V. v/h. E. J. BRILL, LEIDEN

HET GODSDIENSTIG LEVEN
Onderrichtingen, raadgevingen en gebeden voor ontwikkelde Katholieken, naar het Duitsch van **Tilmann-Pesch S.J.** omgewerkt door **R. v. Oppenraay S.J.**
Dit prachtboekje, waarvan het 11e duizendtal verscheen, bevat een schat van onderrichtingen, raadgevingen en vele liturgische en andere gebeden
Prijs in lederen band **f 3.25**
In linnen band. . . **f 1.75**
Verkrijgbaar bij den Uitgever:
H. J. DIEBEN - LEIDEN.

Zoo juist verscheen:
De Opgraving van Sichem
door Dr. F. M. Th. BÖHL.
Prijs . . . . . . f 1.—.
Deze brochure is wel geschikt belangstelling te wekken voor de groote beteekenis der merkwaardige opgravingen te Sichem.
Prof Dr. Alph. Mulders in Boekzaal der geheele wereld
G. J. A. RUYS UITGEVERS-Mij., ZEIST
Telephoon No. 52. Postrekening No. 117346

Voor verzorgde uitgave en Catalogussen wendt U tot de Firma
V. VAN DIEREN & Co.
BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
— EIGEN BOEKBINDERIJ —
27, Venusstraat - ANTWERPEN
Huis gesticht in 1842.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

VOOR FIJNE LEDERWAREN EN REISKOFFERS HET ADRES

BONNIER

RIJNSTRAAT 68 - Telef. 2493

— ARNHEM —

C. Schouten-Wouters

Lange Hezelstraat 46 — NIJMEGEN

is uw adres voor Kaas, Visch, Groenten en Fruit.

Geldersche Stoom-Wasch- en Natuurbleekerij

„DE NIJVERHEID"

FIRMA H. W. VAN NOREL

EPE (Gelderland)

Coöp. Stoomzuivelfabriek „Heeze Leende"

HEEZE.

Prima Roomboter met rijksmerk.

Telefoon 10

P. J. Looymans & Zonen

Koninklijke Boomkweekerijen

OUDENBOSCH.

OPGERICHT 1800

Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.

Sierboomen, Coniferen Rozen, Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.

Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

---

PETIT & FRITSEN

KLOKKENGIETERS

AARLE-RIXTEL (N.Br.)

JOH. J. VEDER

34 Leuvehaven - Rotterdam

AFD. TEXTIEL.

KOUSEN in alle prijzen en kwaliteiten

„FROTTÉ" goederen.

ONFEILBAAR MIDDEL TEGEN SUIKERZIEKTE.

INDISCHE MEDICIJNEN

Verkrijgbaar bij G. A. RöRINK,

Berg-en-Dalscheweg No. 353 — NIJMEGEN

KONINKLIJKE HOFBAKKERIJ

ANT. WANDERS - ARNHEM (A° 1815)

Steenstr. 83a, Tel. 875. — Jansstr. 5a, Tel. 498

Banketbakkerij in den uitgebreiden zin.

In elken Boekhandel verkrijgbaar. — **Boeiend van het begin tot het einde.**

Clarence E. Mulford's beroemde **bar-20 novels** verschijnen onder den algemeenen titel van

J. T. Swartsenburg's Cowboy-serie

Hiervan verschenen: CASSIDY KOMT — HET WEESKIND — DE COWBOY-BROEDERS — MANNETJESPUTTERS — BUCK PETERS IN HET WESTEN — JOHNY NELSON EN DE VEEDIEVEN

Prijs per deel ingenaaid f 1.75 - gebonden f 2.50.

De werken van Clarence E. Mulford geven een geheel ander beeld van het „Wilde" Zuid-Westen der Vereenigde Staten uit de tweede helft der negentiende eeuw, dan de meeste andere romans, die over deze streken van dien tijd handelen. Zonder twijfel spelen ook de „avonturen" in deze Cowboy-Serie een groote rol, doch hoe geweldig deze ook vaak zijn, nimmer overschrijden zij de grenzen van het mogelijke en het logische. Voor het grootste gedeelte zijn zij ook inderdaad op feiten gebaseerd, terwijl in het bijzonder aard en karakter der toenmalige bewoners der veestreken onvervalscht zijn weergegeven. De lezer krijgt door deze werken een zuiveren indruk van het toenmalige leven in het „Wilde Westen". Als in het voorbijgaan geeft de schrijver zeer vele interessante bijzonderheden over land en volk, waarbij wel de teekening der verschillende, gedeeltelijk thans nog levende Indianenstammen zeer opmerkelijk is. Idealiseerende romantiek is Mulford vreemd; hij heeft voor zijne werken degelijke betrouwbare historische bronnen geraadpleegd en is er schitterend in geslaagd in zijn verhalen het oude Westen inderdaad te doen herleven.

Wij vertrouwen met deze serie Cowboy-verhalen onzen Nederlandschen lezers een reeks boeken te hebben aangeboden even spannend en onderhoudend als wetenswaardig en degelijk.

DE UITGEVER.

J. T. SWARTSENBURG - ZEIST

Uitgebreide Catalogus op aanvrage gratis verkrijgbaar.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Het Christelijk Getuigenis der Catacomben

door F. HENDRICHS, S.J.

Een prachtwerk van 320 bladzijden, groot formaat op prima kunstdruk. Het bevat 295 grootere en kleine gravures naar origineele foto's van stukken der Catacomben. Het boek kost in soliden prachtband bij inzending van nevenstaande bestelbon slechts **f 4.75** en is verkrijgbaar in iederen boekhandel, alsmede bij

Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BESTELBON.

Inzenden onder open couvert als drukwerk.

Mijne Heeren,

Naar aanleiding van de advertentie in **Boekzaal der geheele wereld**, gelieve U mij te zenden voor rekening een gebonden exemplaar van F. HENDRICHS S.J.

Het Christelijk Getuigenis der Catacomben.

Voornaam en naam:

Straat en huisnummer:

Stad en datum:

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

HELDER WASCHGOED.

Jac J. van Leuven

Electrische en Stoom Wasch- en Strijkinrichting

„DE NIJVERHEID"

Amsterdamschevaart 26-28 28a

HAARLEM.

Telefoon 12311.

levert U
Drukkerij Henri Bergmans & Cie Tilburg

Een abonnement op de gerenommeerde Keurboekerij geeft U groote voordeelen: Jaarlijks ontvangt U 'n viertal uitstekende romans (gebonden of ingenaaid) met 20% korting.

Firma Siteur - Eindhoven
NIEUWSTRAAT 9a Tel. 1001.
Specialiteit in fijne Vleeschwaren, Comestibles, Kaas, Eieren.

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

„DE KAASHANDEL"

C. G. la Poutré

Amsterd. Straatweg 170
UTRECHT
Tel. 12955 Gironummer 6749

Het adres voor Kloosters en Gestichten.
Vraagt prijscourant.
Fijnste kwaliteiten.
Laagste prijzen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek „ST. LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1855 Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

J. BOER - KAASMARKT 11-17 ROTTERDAM
SPECIAAL ADRES VOOR SOLIEDE
HUIS-, SALON- EN SLAAPKAMER AMEUBLEMENTEN

JOS. TONINO - ARCHITECT
Oude Vest 26 BREDA Telef. 1097
Kerk-, Klooster- en Villabouw.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Die Aszetik

des

hl. Alfons Maria von Liguori

im Licht der Lehre vom geistlichen Leben in alter und neuer Zeit.

von P. Dr. KARL KEUSCH C.Ss.R.

mit einem Titelbild des Heiligen.

2. und 3. Aufl. XL und 407 Seiten. 8⁰.
Geb. in Ganzl. M. 11.50. in Halbfranz M. 13.—

Durch seines Vollkommenheitsleben will der hl. Alfons auch auf dem Gebiete des Aszese uns Führer sein. Um so erfreulicher ist es, dass wir durch das vorliegende Werk auch mit dem ganzen Werden des Aszetik des Heiligen vertraut gemacht werden und auf dem Untergrunde seiner Schriften unwillkürlich auch seine ganze Persönlichkeit, die Verkörperung seines Lebens plastisch schauen.

Bonifacius-Druckerei, Paderborn (Deutschl.)

Zu beziehen durch alle Buchhandlungen.

„ZIJ" EN GIJ

De verhouding van den jongen Man tot het jonge Meisje

door

HARDY SCHILGEN.

Geb. Fl. 2,—. Ingen. Fl. 1,50.

Eenige beoordeelingen door den vertaler, den Heer E. de Penasse-Mouwen, ontvangen:

De ZeerEerw. Heer O. V. Esser S J., Rector van het Canisius College, Nijmegen:

„Dat U een uiterst nuttig werk hebt verricht, behoef ik wel niet te herhalen. Ik verzeker U, dat ik mijn best zal doen om te bewerken, dat dit kostelijk boekje in handen zal komen van de velen, die telken jare ons college verlaten, en die er haast onuitputtelijk profijt uit kunnen trekken voor heel hun volgend leven."

De Heer P. van den Biggelaar te Breda:

„Ik zelf heb er met belangstelling kennis van genomen en vind het zoo interessant en m.i. zoo nuttig voor de jeugd, dat ik U wil verzoeken, mij zes exemplaren te willen doen toezenden om als practisch geschenk dienst te kunnen doen."

Drukkerij v. h Missiehuis Steil bij Tegelen

NEUERSCHEINUNGEN

Juliana von Norwich. **Offenbarungen der göttlichen Liebe.** Herausgegeben van Otto Karrer. 8o 189 Seiten. Gebunden G M. ca. 4,50.

Fürst Eugen N. Trubetzkoy. **Die religiöse Weltanschauung der altrussischen Ikonenmalerei.** Herausgegeben und eingeleitet von Niklaus von Arseniew. 8o 99 Seiten. G.M. 3.75. Geb. G.M. 4.20.

M. Deutschmann, **Spes unica.** 2. Aufl. Geb. G.M. 6.
Der Augustinus-Roman, der von der Kritik als zweiter „Ben-Hur" bezeichnet wird, ist soeben erschienen.

Dr. Ignaz. Klug, **Das ewige Heimweh.** Ein Roman für Leidträger und Gottsucher. Geb. G.M. 6.—.
Das 51.—53. Tausend ist vor kurzem erschienen.

Joseph Lux, **Wanderung zu Gott.** Die Geschichte einer Heimkehr. Geb. G.M. 6.—.
Der vielgenannte Verfasser von „Beethovens unsterbliche Geliebte."

Verlag Ferdinand Schöningh, Paderborn

Waskaarsenfabriek, Wasbleekerij

Firma Gebrs. Bolsius

v/h Fa A. Bolsius, SCHIJNDEL

Opgericht 1878 Opgericht 1878

LEVERT TEGEN MATIGE PRIJZEN ALLE SOORTEN

Liturgische Kaarsen en Offerkaarsen

Gebleekte Bijenwas — Kaarsenkatoen.

FABRIEK VAN DE BEKENDE

„Alpengloei" Nacht- en Theelichten

EENIGE

Fabriek der Devotielichten

Vraagt prijs en proeforder

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Abonneert U op

Het Amusante Weekblad

f 2.85 p. halfj. franco p. p.

Een premie roman gratis.

INDUSTRIESTR. 1
TILBURG

H. G. Ruhe - Amsterdam
Marnixstraat 258-260 — Telefoon 32746

Levert speciaal
aan Kloosters en andere Inrichtingen
Aardappelen, Groenten en Fruit
tegen concurreerende prijzen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„St. Oda"
St. OEDENRODE
Eerste Kwaliteit
Roomboter met Rijksmerk
SPECIALE CONDITIES
VOOR
KLOOSTERS en GESTICHTEN

Patronen?
PEREBOOM!
Rozengracht 236
AMSTERDAM.

Artistiek Drukwerk
levert U
Drukkerij Henri Bergmans & Cie.
Langestraat 35 Tilburg

ABONNEERT U OP
Tijdschrift voor Taal en Letteren
Per jaar f 7.50.
Tijdschrift voor Zielkunde en Opvoedingsleer
Per jaar f 8.75.
Vraagt gratis proefnummers bij de uitgevers
Drukkerij Henri Bergmans & Co., Langestraat 35, Tilburg

DOET UW VOORDEEL.
KOFFIE- EN THEEHANDEL, IN 'T GROOT EN KLEIN
Theeprijzen van f 1.00—1.50 per pond.
Koffieprijzen van f 0.75—1.20 per pond. Franco huis.
WINKELPAKHUIS v. HEUSDESTR. 17 - TEL. 34158
P. GELTON & Zn. — ROTTERDAM

SCHUIT'S GODSLAMPJE

IN TWEE UITVOERINGEN.
Vereerd met dankbetuiging van Mgr. Callier.
Beschrijving gratis.
BOEKHANDEL voorh.
J. J. VAN MASTRIGT
Adr. M. Klemann
ARNHEM Broerenstraat 31

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

De Vetten's Boterbiesjes
ROTTERDAM.

GESTICHTEN EN PENSIONATEN
SPECIALE CONDITIES.

ROL- EN PRUIMTABAKSFABRIEK
JOS GARÉ, BEEK bij Maastricht
Gebruikt uitsluitend Garé's onovertroffen pruimrollen en pruimtabakken

Al uwe boeken en bladen levert U het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Zoo juist verschenen:

BEKNOPTE DUITSCHE SPRAAKKUNST

VOOR ROOMSCH-KATHOLIEKE SCHOLEN DOOR

L. BOT.

Hoofd Roomsch-Katholieke M.U.L.O.-school en Leeraar Duitsch M. O. te Apeldoorn.

TWEEDE DEEL

Prijs, ing. f 1,40, geb. f 1,60

OEFENBOEK BIJ DE BEKNOPTE DUITSCHE SPRAAKKUNST

VOOR ROOMSCH-KATHOLIEKE SCHOLEN

TWEEDE DEEL

Prijs, ing. f 1,40, geb. f 1,60

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. K

FRANSCH:

GALLIA - Dr. C. L. de Liefde

3 deelen á f 1.90. Woordenlijsten bij Gallia f 0.45.

Wij kunnen deze methode van harte aanbevelen.
De Vacature.

DUITSCH:

GERMANIA - Drs. G. G. v. d. Andel

DEEL I f 2.40 DEEL II f 2.40

..... kan eveneens warm worden aanbevolen.
Spiegel van Handel en Wandel.

ENGELSCH:

BRITANNIA - Dr. H. G. de Maar

THE BRITANNIA PRIMER f 1.95
BRITANNIA I, 6e druk „ 2.90
BRITANNIA II, 3e druk „ 3.25

Woordenlijsten bij
THE BRITANNIA PRIMER f 0.60
BRITANNIA I, 4e druk „ 0.65
BRITANNIA II, 3e druk „ 0.65

De Britannia-Serie behoort wel tot 't beste van wat voor de methodiek van 't Engelsch is gegeven.
Ons Muloblad, 1 Juni 1927.

K K

„Ethel M. Dell"

ZIJN VERSCHENEN:

Als een Adelaar - Ruitenboer
De rotsen van Valpré.

GECARTONNEERD f 1.25.

IJzeren Grendelen - De Honderdste Kans - Het Kasteel van Graniet - Edelhart - De Wachter voor de Deur - Een Liefdesdrama - Charles Rex - In dienst van allen.

INGENAAID f 1.75.
GEBONDEN f 2.50.

„ETHEL M. DELL" behoort in Engeland tot de meest geliefde schrijfsters. Ook in Holland worden hare boeken gaarne gelezen en werden door de Pers gunstig beoordeeld. — In fraai driekleurendruk omslag zijn deze boeken verkrijgbaar in alle boekhandels.

Op aanvraag zenden wij franco onzen geïllustreerden FONDSCATALOGUS

A. W. Bruna & Zoon's Uitg. Mij.
UTRECHT.

Der stumme Jubel. Ein mystischer Chor.

Dieses Buch vereinigt Schönes und Tiefes aus der katholischen Mystik aller Jahrhunderte. Es sprechen zu uns der hl. Augustinus, der hl. Bernhard, Angelus Silesius, die hl. Hildegard, die hl. Theresia, Tauler, u. a. m.

Geschmückt ist das Werk mit 8 Bildern in Tiefdruck. Es ist ein Band in 8⁰ Format, Halbleinen, 336 S. in schöner Ausstattung.

Preis 3.— M.
nur für Mitglieder der Buchgemeinde

In dieser Organisation erhält man jährlich drei Bücher gegen einen Mitgliederbeitrag von 9.-- M.

Nähere Auskunft und Prospekte durch den Boekzaal der geheele Wereld, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO

UITGEGEVEN IN OVERLEG MET EN ONDER AANBEVELING VAN DEN
— BOND VAN R. K. OPENBARE LEESZALEN EN BOEKERIJEN —

1927 15 AUG.-AFLEVERING 16
— 17½ CENT —

BOEKEN
ZIJN ONZE
BESTE
VRIENDEN

MEVROUW! Wij komen in aanmerking
in die gezinnen, waar men de beste waschverzorging met de minste slijtage en de meest correcte en coulante behandeling wenscht.
N.V. Goudsche Kleederbleekerij, Rotterdam - Tel. 5285
Franco Expeditie op SCHIEDAM, DELFT, VOORBURG, DEN HAAG en WASSENAAR

Abonneert U op
„WIJ"
Katholiek Maandblad
Abonnementsprijs
2.50 gld. per jaar
12 afleveringen van 32 pag. op opdikkend papier gedrukt.
Proefnummer kosteloos.
ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG

DRIE ROMANS
voor één daalder
Dora Musbach:
HET GEHEIM
Marie Metz-Koning:
WINNIE
Therèse v. Arendsberg:
OP SLOTENBURG
verzendt franco per post na ontvangst van f 1.50 (Postrekening No. 30120)
de Uitgever
G. J. Slothouwer,
Amersfoort.

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

Fa A. v. Aalst-v. Brakel - Eindhoven
Fabrikant van Vilten en Zijden
PRIESTERSTEKEN
Vervormen van alle Priestersteken tegen concurreerende prijzen.

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 204 - 774.

Abonneert U op de Keurboekerij.

Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

H. S. M. **Speciaal ingerichte Stoel- en Meubelfabriek** H. S. M.
voor stoelen, linnenkasten, ledikanten, buffetten en tafels

Hollandsche Stoel- en Meubel-industrie — OIRSCHOT (N.-Br.)

Specialiteit in Kerkstoelen.

N.V. Hyg. Melkinrichting en Zuivelfabriek „Driebergen"

Buntlaan 16 DRIEBERGEN Telefoon 735

Prima Melk en Melkproducten

GROSSIERDERIJ „B O S C O"
Alle bekende merken SIGAREN, SIGARETTEN en TABAK
KOFFIE en THEE. GROOT EN KLEINHANDEL
L. HEZELSTRAAT 77 — NIJMEGEN

Moderne Stoom Wasch- & Strijkinrichting
A. L. DUIJN & Zoon
Telefoon Interc. 11053 HAARLEM Opgericht 1854

Zaadhandel Wed. H. v. d. Bogaard
NIJMEGEN, Molenstr. 1, Gevestigd 1870
Kloosters en Gestichten extra kortingen

Stoomwasscherij „Rijnoord" te Odijk.
Dames! Doet uw voordeel, en laat uw *wasch* behandelen door *ons* en U zult tevreden zijn.
Zeer billijke tarieven. *W. van Setten, Odijk.*

GEEN BETERE DAN:

Utermöhlen's

Verbandstoffen

Zij munten uit door uitstekende kwaliteit en volkomen betrouwbaarheid. Elke verpakking draagt ons gedeponeerd fabrieksmerk.

KON. FABR. VAN VERBANDSTOFFEN
N. V. v. h. UTERMÖHLEN & Co.
AMSTERDAM.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen Rozen, Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Gooische Muziekschool
Lindenlaan 2a - BUSSUM - Directeur C. Tolk
Opgericht 1882
Opleiding voor dilettanten, zoowel als voor vak-musici

WASCHINRICHTING „SLOTERDIJK"
UW ADRES VAN VERTROUWEN, GEVESTIGD SEDERT 1898
PER KILO 24 CENT
Opgemaakt tarief op aanvrage. Boorden 7 c. Overhemden 25 c.
Aanbevelend, G. DE WIT, SLOTERDIJK 251D

H. G. Ruhe - Amsterdam
Marnixstraat 258-260 — Telefoon 32746
Levert speciaal
aan Kloosters en andere Inrichtingen
Aardappelen, Groenten en Fruit
tegen concurreerende prijzen.

Handel in alle soorten
Riviergrint - Zand - Ballast, enz.
Transport van Meubelen
tegen concurreerende prijzen.
Beveelt zich beleefd aan
J. P. Peters - Nijmegen
Bottelstraat 19 en 66 — Telefoon 2444

Rund-, Kalfs- en Varkensslachterij
W. H. Neerincx voorheen RUYS
BEMUURDE WEERD O.Z. 7 - Telef. 10364 - UTRECHT
Specialiteit in FIJNE VLEESCHWAREN.

MELKERIJ „MAAS & WAAL"
Handel in Melk en Melkproducten
Graafscheweg 183 — Tel. 2874 — NIJMEGEN
Levert U prima Gepasteuriseerde Melk en alle Melkproducten die dagelijks versch aan huis worden bezorgd.
BOTER — KAAS — EIEREN

VRAAGT PRIJS NEEMT PROEF
STOOMWASSCHERIJ
„DE LELIE"
RATH & Co - VEGHEL
SPECIAAL TARIEF VOOR KLOOSTERS EN GESTICHTEN

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST. LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

SCHUIT'S GODSLAMPJE

f 4.50. f 5.50.
IN TWEE UITVOERINGEN.
Vereerd met dankbetuiging van Mgr. Callier.
Beschrijving gratis.
BOEKHANDEL voorh.
J. J. VAN MASTRIGT
Adr. M. Klemann
ARNHEM Broerenstraat 31

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

Gebr. v. Roosmalen
Edelsmederij van Kerkelijke Kunst en Altaarbouw
Oosterkade 21 - UTRECHT
Tel. 12861.

Fietstochten

Bij doorzitten en zonnebrand
PUROL
Doos 30 - 60, Tube 80 ct.
Bij Apoth. en Drogisten.

Abonneert U op de Keurboekerij.

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

Royal Crown Ducal Store
Nobelstraat 1B - Utrecht
Specialiteit in Engelsche Eet-, Thee- en Ontbijtserviezen, waarvan alle onderdeelen kunnen worden nageleverd.

Juist verscheen:

Leerboek der Geometrische Kristallografie

door

Dr. P. TERPSTRA,

Privaat-docent aan de Rijks-Universiteit te Groningen.

Met Alfabetisch Register, vele figuren in den tekst en 1 gekleurde buitentekstplaat
formaat 16 × 25 cM. 302 blz.

f 8,25. gebonden f 9.—.

Leerboek der Meteorologie

door

PROF. Dr. D. VAN GULIK,

Hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen, met medewerking van Prof. Dr. E. VAN EVERDINGEN, Hoofddirecteur van het Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut te De Bilt en Hoogleeraar aan de Universiteit te Utrecht.

Derde Druk met ruim 100 figuren, 6 in kleuren gedrukte Wolken-fotografieën en een titelplaat
formaat 16 × 25 cM. 240 blz.

f 6.25. gebonden f 7.25.

P. NOORDHOFF - Groningen

JEUGDBOEKEN 10—16 JAAR.

De Erfgenaam door *Cecilia.*
Aranka door *Cecilia.*
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg.*
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits.*
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia.*
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen.*
Blanke wegwijzers door *Cecilia.*
John, Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz.*
Een ferme Robbedoes door *Karitas.*
Om een graafschap 1 door *W. v. d. Berg.*
Om een graafschap 2 door *W. v. d. Berg.*
De jongens van Duindorp door *L. W. Alders.*

Prijs ingen. f 1,25. geb. f 2.00.

Van Putten en Oortmeijer, Uitgevers, Alkmaar

GARAGE CENTRAAL

C. VAN DONGEN-JONKERS, — BREDA
WILHELMINASINGEL 46, Telefoon 732
De meest Luxe Verhuurinrichting hier ter stede.
Stallen, repareeren en onderhouden.
Garage dag en nacht geopend.

DE GECOMBINEERDE ROOMBOTERFABRIEKEN
GOOILAND DE HOOP
NAARDEN BLARICUM
Neemt proef met onze prima YOGHURT
25 cent per halve-liter-flesch

Gebrs. Vermeijlen — Eindhoven

St. Lambertusstraat 16 Telef. 314
Aannemers van Terrazzo-, Mozaïek- Beton- en Gewapendbetonwerken - Speciaal adres voor HOUTGRANIETVLOEREN - Traptreden - Gootsteenen.

MAISON KASTROP

MODE-INSTITUUT VOOR KNIPPATRONEN NAAR MAAT.
in ieder gewenscht model. Onberispelijk vallende coupes.
Club- en Privaatlessen in patroonteekenen naaien en handwerken
BUSSUMMERSTRAAT 46 — HILVERSUM

FIRMA D. BRANDSMA — HILVERSUM

Vernikkel-inrichting, Verkoperen, Bronzen, Emailleeren enz.
GROEST 82a TEL. 1642
Opmaken van kerk- en andere ornamenten.

STOOMWASSCHERIJ „OUDENRIJN"

C. DE RIJK, Merwedekanaal 5, Tel. No. 10707
UTRECHT

Electr. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT
IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. F. Smits-Salters
Vuchterstr. 122, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

Gebruikt voor het inleggen van eieren
WATERGLAS of GARANTOL
Verkrijgbaar bij
Firma Wed. G. F. Schott
Drogisterij Telefoon 1497
Lange Hezelstr. NIJMEGEN.

JOH. J. VEDER
34 Leuvehaven - Rotterdam
Afd. Levensmiddelen
ROOMBOTER
tegen concurr. prijzen.

Bloemenmagazijn
„OUDWIJK"
G. E. Hoenderdaal
Oudwijkerveldstr. 114, Utrecht
Bloemwerken, Losse Bloemen
Kamerplanten,
Aanleg en onderhoud van Tuinen.

Fabrikaat:
N.V. JORDAENS' Sigarenfabrieken
v.h. F. v. Gardinge & Co.
EINDHOVEN.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

Hillegeer, **3463.**
GROOTE VOLKSTHEOLOGIE. Bewerkt door J. van den Broek. *J. van der Schelden, Gent,* 1927. (21.5 × 15.5) Deel I: 498 blz. ing. f 2.50.

Een klassieke handleiding bij 't godsdienstonderricht onder de volksmassa in causerievorm en behandelend de geloofsleer, de zedenleer en het gebed. De tekst voor de vraag en antwoorden werd ontleend aan den catechismus der Nederlandsche Bisdommen. Jammer, dat de schrijver zijn alleszins verdienstelijke hervormingsplannen, die vooral bij de omlijning der begrippen en de verklaring der gegevens sterk tot uiting komen, niet heeft doorgevoerd ook tot den taalvorm en de verdeeling, die al te Vlaamsch van opvatting en accent bleef.

M. M.

H. Ramière, **3464.**
HET APOSTOLAAT DES GEBEDS. Vertaald uit het Fransch door Johannes Mercator. *De Heraut, Groote Straat* 26, *Nijmegen,* 1927. (26 × 14) 252 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.75.

Een uitgebreid en degelijk handboek voor de leden van het Apostolaat des Gebeds, of meer algemeen gezien, een handleiding over het gebed, zijn waarde, zijn krachtbronnen, zijn voordeelen voor het persoonlijk zieleleven, voor de maatschappij, voor de heele Kerk, en zijn beoefening in de verschillende werken van godsvrucht. De hoofdverdienste van het boek is, dat het ons leert, hoe wij allen, onverschillig wie of wat we zijn, een roeping te vervullen hebben in het reddingswerk der zielen, hoe wij een machtige werking kunnen uitoefenen op onze medemenschen en hun den hobbeligen weg der zaligheid kunnen helpen vereffenen. Het gebed maakt ons tot apostelen. Hoe kleiner het getal der actieve apostelen is, des te talrijker moeten de passieve apostelen worden, de bidders.
De vertaling mag in ieder opzicht geslaagd heeten.

H. Rongen.

Henny Vijzelaar-Visser, **3465.**
HIJ LEEFDE EENS... *Hollandia, Baarn,* 1927. (18 × 13) 82 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.

Een weinig zwaarmoedig, vroom poetisch boekje over den persoon van Christus. Niet katholiek, soms 'n beetje vaag mystisch, maar toch altijd waardig en hoog gehouden. Mooi van stijl en diep doorvoeld, nieuwe gedachten en heldere beelden, zonder bepaald modern te zijn.

Alb. Steenhoff-Smulders.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

Prof. Dr. E. de Bruyne, **3466.**
INLEIDING TOT DE WIJSBEGEERTE. *Dekker & Van de Vegt & J. W. van Leeuwen, Nijmegen,* 1927. Philosophische Bibliotheek, (22.5 × 16.5) 224 blz. ing. f 1.30.

Nooit is zoo duidelijk het program van de Thomistische wijsbegeerte voor onzen tijd ontvouwd als in dit boek. Na een prachtig overzicht over den ontwikkelingsgang van het wijsgeerig denken, waarbij door de verscheidenheid van denkers en stelsels de groote lijn wordt getrokken, die al de pogingen van den mensch naar de waarheid verbindt, bespreekt de schrijver het wezen der wijsbegeerte, haar verband met positieve wetenschap en godsdienst, de verhouding van het denken tot de irrationeele factoren in de kennis en ten slotte de waarde van de wijsbegeerte voor het leven. Prof. De Bruyne staat op een breed Thomistisch standpunt: trouw aan de beste Thomistische beginselen houdt hij voortdurend contact met de hedendaagsche wijsbegeerte in haar veelvuldige vormen. Ieder, die belang stelt in wijsgeerige problemen, moet dit boek lezen. Aan studenten in de wijsbegeerte moge het bijzonder worden aanbevolen.

Dr. Ferd. Sassen.

A. W. van Winckel, **3467.**
Dr. F. van Goethem, e.a.,
S. THOMAS VAN AQUINO. Geïllustreerd. *Paul Brand, Hilversum,* 1927. (29 × 23) 228 blz. ing. f 4.25, geb. f 6.—.

Dat de grondstellingen van Thomas' leer over de meest uiteenloopende gebieden van daad en gedachte nog levende kracht en actueele bruikbaarheid bezitten en stellig niet laatdunkend als voor moderne hersenen verouderde stelsels of verstarde systemen mogen worden gepasseerd, bewijzen deze artikelen van bevoegde geleerden. Een bondige opsomming van den inhoud moge deze bewering staven: St. Thomas en het gezin, het intellectualisme van den H. Thomas, de economische gedachte van den H. Thomas en het moderne kapitalisme.
St. Thomas en de mystiek, St. Thomas van Aquino en de middeleeuwsche beschaving. Ook aan Thomas' verheerlijking in de kunst werd genegen aandacht gewijd door Prof. Molkenboer, wiens beeldende verklaring naast de keur van illustraties dient geroemd. Een belangrijk hulpmiddel, om aan de hand van Thomas' gedachten, hier zoo treffend in zijn verschillende zijden belicht, de hedendaagsche verschijnselenen problem en te duiden en op hun ware plaats te stellen.

M. M.

FRANSCH.

P. Glorieux, **3468.**
LE CORRECTORIUM CORRUPTORII „QUARE". *Le Saulchor, Kain, België,* 1927. Bibliothèque Thomiste, (25.5 × 16) LVI-451 blz. ing. Bfr. 50.—.

Het *Correctorium Corruptorii „Quare"* is 't meest uitvoerige en belangrijkste der 4 Correctoria, die ter verdediging van Thomas van Aquino tegen Willem de la Mare's *Correctorium Fratris Thomae* werden uitgegeven. Vroeger werd 't meestal toegeschreven aan den Augustijn Egidius Romanus, maar de schrijver meent met waarschijnlijkheid den Dominicaan Richard Clapwell als auteur te kunnen aanwijzen. De tekst naar alle eischen der critiek vastgesteld, en de inleiding vormen een interessante bijdrage tot de geschiedenis van de eerste disputen rond het Thomisme.

Dr. Ferd. Sassen.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Ruby M. Ayres, 3469.
LUCHTKASTEELEN. Vertaald uit het Engelsch door Mej. M. Hellema. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1927. (17×11) 316 blz. geb. f 1.25.

George Henson is de man, die door een teleurgestelde liefde zich wreekt op geheel het vrouwelijk geslacht, maar de hoofdpersoon is de schrijver, die den bruut ontmaskert. Hij beschikt over een bewonderenswaardige kalmte en blijmoedigheid en aan alle kanten vliegen er de vonken van humor af en toch offert hij zich op voor Roger, die met Rachel huwt, terwijl hij zelf ieder troost, maar zijn eigen gedroomd geluk in een luchtkasteel ziet verdwijnen. De onberispelijke vertaling geeft den indruk van een oorspronkelijk geschreven boek.

— Bc — *J. Kramer.*

Paul Bourget, 3470.
LEVENSDANS. Vertaald uit het Fransch door Dicky Wafelbakker. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1927. (20×14) 210 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

Mr. Jaffeun, een beroemd advocaat, ontmoet in een mondain hotel zijn vroegeren secretaris voor diefstal weggejaagd, thans als „professional dancer". Twijfelend aan diens beterschap en hem het hof zien makend aan een onschuldig meisje, besluit hij hem aan te klagen, vooral, nu een juweelen broche uit het hotel is gestolen. Als de advocaat later diens onschuld inziet, wil hij alles goedmaken, hem weer terugnemen als secretaris met Renée tot vrouw, doch de held weigert... wijl hij zijn beroep te lief heeft. Scherp komt in dit in alle opzichten aanbevelenswaardige boek uit: de lichtzinnige geest en de moreele inzinking na den oorlog.

— B — *J. Kramer.*

Charlotte M. Braeme, 3471.
DORA THORNE. Vertaald uit het Engelsch door Joh. E. A. van Pellecom. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1927. (21×15.5) 200 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.50.

Dora Thorne is de dochter van een portier. Ronald, de zoon van Lord Earle, trouwt met haar. „De gevolgen der dwaasheid eindigen zelden bij hem, die de dwaasheid begaat", zegt papa te recht. De schrijfster van het boek heeft dit thema uitgewerkt met onloochenbare vindingrijkheid en niet geheel zonder talent. Het huwelijk wordt een mislukking, waarvan zelfs de kinderen hun zwaar deel te dragen krijgen. Aan 't slot komt toch weer veel in orde.

Wanneer het verhaal wat minder onwezenlijk was, zou het aantrekkelijker zijn. Volgens den titel is het uit het Engelsch vertaald; stond dat er niet bij dan zou men zeggen: dit is Duitsch werk.

— B — *Vincent Cleerdin.*

Willy Corsari, 3472.
H. W. Cédée,
DE MISDAAD ZONDER FOUTEN. *Cohen's Boekhandel, Utrecht,* 1927. (19.5×13.5) 261 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.

Deze detective-roman heeft dit op soortgelijke verhalen voor, dat men de oplossing beslist *niet* raadt vóór de auteurs 't wenschelijk achten deze bekend te geven.

Om alle geoefende en scherpzinnige lezers te vlug af te zijn, heeft men dan ook situaties gecreëerd en verwikkelingen, die den meest goedgeloovigen roman-lezer bedenkelijk de wenkbrauwen doen optrekken, in tegenstelling met Ivans, die ook met meer gewone gebeurtenissen en menschen en 't menschelijke in de menschen ons gemakkelijker meer nabij staat.

Toch heeft deze detective-roman zeer zeker zijn verdiensten: vlot en spannend geschreven, hier en daar humoristisch, weet het boek te boeien tot het einde. Dat het verhaal in Amsterdam speelt is zeker eveneens attractief; echter komt de lezer in die buurten, waar een fatsoenlijk mensch onnoodig, uit moet blijven en in aanraking met types, die de zelfkant van een wereldstad bevolken.

't Boek is zeer zeker niet slecht, maar wij wenschen het toch uitsluitend in handen van ontwikkelde volwassenen met levenservaring.

— Bc — *M. v. M.*

H. Courths-Mahler, 3473.
DE TOOVERMACHT DER LIEFDE. Vertaald uit het Duitsch door Ada van Arkel. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1927. (20×12.5) 248 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

De toovermacht der liefde doet Gert Ruhland den fabrikantszoon trouwen met Käthe Lindner de dochter van den meesterknecht, en Heinz Lindner haar broer, met Rose Ruhland, de fabrikantsdochter. Deze heeft baron Rozenstein versmaad.

De liefde loopt niet op rolletjes, want dan zou het boek hoe zoet ook, niet groot genoeg zijn. Tegenover de kirrende verliefden staat een gemeene verleider. Dat hoort zoo. Zonder humoristische bedoelingen laat de schrijfster ons vaak lachen — om zooveel moois, als zij aaneengeregen heeft.

„Natuurlijk was de bruiloft tegelijk een feest voor de fabriek. En de werklieden waren er trotsch op dat de kinderen van hun meesterknecht nu voortaan ook bij de deftigheid hoorden." Is dit niet iets als in een wassen-beelden-spel?

— B — *Vincent Cleerdin.*

Magda Foppe, 3474.
LEVENSMEI. *P. N. van Kampen & Zoon, Amsterdam,* 1927. (21.5×15) 134 blz. ing, f 2.50, geb. f 3.50.

De arcadia herleeft hier: 'n liefdesidylle geheel in de pastorale toon gehouden. 'n Imaginair landschap en 'n imaginaire jongen, alleen 't meisje is werkelik. Zij heet gewoonweg Anneke, maar hij heet zoetelik Osula. Osula heeft Anneke, die met 'n blind doof grootje ergens op 'n boerderijtje haar stille dagen slijt als 'n verscholen veldbloempje, leren kennen, gaat weer heen, maar belooft haar met de volgende lente te zullen terugkeren en haar als de zijne te komen halen. In die tussentijd heeft Osula 'n huisje getimmerd aan de voet van 'n rots en als de lente komt, trekken de twee zwaluwen naar 't huisje aan de rots. Daar rolt hun leven verder genoeglik heen. Als de schrijfster ons de vrij prikkelende schildering van de strijd, welke Osula te voeren heeft tegen de slechte bedoelingen van 'n begerige meid, gespaard had, zouden we dit boekje niet behoeven te ontraden.

— Bc — *Ed. A. Serrarens.*

Ch. Garvice, 3475.
ZIGEUNERBLOED. Vertaald uit het Engelsch door Henri van de Weg. *D. Bolle, Rotterdam,* 1927. (19×14) 176 blz. ing. f 1.10, geb. f 1.50.

Dit dood-onschuldige verhaal met den pakkenden titel is nog eens een goede, ouderwetsche roman, waar de verrader van het begin af z'n strikken spant en waar aan het eind de onschuld op den troon wordt hersteld en de booswichten hun gerechte straf niet ontloopen. Het kind van Lord Northbridge wordt verwisseld met een zigeunerkind. Dat verwisselde zigeunerbloed speelt de trotsche, misdadige rol en Tazoni, de eigenlijke jonge lord, is de edele, arme, verdrukte onschuld in lompen. Natuurlijk ontbreekt geen beeldschoone bruid, die de vrouw wordt van den in eer herstelden Lord. Het ligt er wel wat dik op, maar het zal voor velen een aardige ontspanning zijn. Dat zigeunervolk levert romantiek genoeg.
— B — *J. Kramer.*

C. A. van der Gen, 3476.
LANGS WEGEN EN DIJKEN. Geïllustreerd. *P. N. van Kampen & Zoon, Amsterdam,* 1927. (14.5×10) 97 blz. geb. f 1.75.
In den zomer, wanneer de zon stooft aan den hemel, doch ook in voor- en najaar, zijn velden en bosschen, wegen en dijken, hagen en dreven, bezaaid met bloemen van duizenderlei verscheidenheid. Iedereen kent ze, die telkens weerkeerende verfraaiingen van de eentonigheid van 't land, doch niet iedereen weet hun beteekenis, hun aard en vormen, hun herkomst en hun historie en hun utilitaristische eigenschappen te duiden. Om hierin te voorzien, werd dit boekje geschreven, waarin schrijver ons langs de zomervelden voert en door de wisselende jaargetijden, niet zonder verhaal-talent keuvelend en onderrichtend over de cichorei, de wilde thijm, de bastaardklaver, de muurpeper, 't leeuwenbekje, het wilgenroosje, de paardebloem, 't sneeuwklokje, het madeliefje, etc., etc.
Van iedere bloem wordt een passende afbeelding gereproduceerd, waardoor deze boekjes (zie ook onder no 3536) niet alleen werden een leerzaam, doch ook een aantrekkelijk geschenk voor iederen natuurliefhebber.
— A — *Hein Hoeben.*

Salvator Gotta, 3477.
OM DE MOOISTE VROUW DER WERELD. Vertaald uit het Italiaansch door Dr. Annie van Wallinga. *Koloniale Boek-Centrale, Amsterdam,* 1927. (19.5×13) 309 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.50.
Een ziekelijke misgeboorte, een hysterische wanschapenheid is dit onmannelijke product. Er zijn woedevlagen van passie in, die je ontstellen zouden als het wansmakelijke je niet nuchter hield. Voor jonge lezers venijn — voor ouderen een aangebrande misselijkheid. Er iets van na te vertellen is te veel eer.
— D — *A. v. Delft.*

Zane Grey, 3478.
DE JACHT OP HET ROSSIGE PAARD. Vertaald uit het Engelsch door Henri van den Weg. *D. Bolle, Rotterdam,* 1927. (19×14) 176 blz. ing. f 1.10, geb. f 1.50.
Ben Ide, een oprechte, eerlijke jongen, heeft het vaderhuis verlaten, omdat hij verlangde naar het vrije leven van vanger van wilde paarden. Een schurk Setter, die finantieel Ina's vader in zijn macht heeft, tracht Ide dit meisje te ontstelen en hem als veedief te doodverven. 't Komt alles dik in orde, dus Ben Ide en Ina, voor wie hij het vlammende paard: Red Californië heeft gevangen, trouwen en de schurk wordt volgens de weinig omslachtige rechtsspraak der cowboys neergeschoten. Onschuldig, spannend Wild-West drama.
— B — *J. Kramer.*

Sessue Hayakawa, 3479.
DE ADELAAR VAN MANTSJOERIJJE. Vertaald uit het Engelsch door Mr. G. Keller. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1927. (20×12.5) 358 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.
Meer een film-scenario met flitsende opeenvolging van dreigende overrompelingen en verrassende ontsnappingen! De adelaar is een vooruitstrevende jonge Chinees, die zeer philantropisch van aard is en bovendien een zeer handig en amusant roover. Dit boek verhaalt van zijn veelbewogen leven en z'n uiteindelijk geluk: de spannende bruiloft met Ling-Ti, een Chineesche prinses. Hayakawa is beter acteur dan auteur.
— Bc — *M. M.*

Mrs. George de Horne Vaizey, 3480.
OP ZICHT. Vertaald uit het Engelsch door Elly Harting. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1927. (21.5×15.5) 204 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.50.
Uit den vloed van vertaalde ontspanningsboeken komt dit werk gemakkelijk omhoog door zijn bijzonder karakter, zijn aardigen en boeienden verhaaltrant en zijn fijnen humor van uitstekende hoedanigheid. Het bevat bladzijden, die schrijvers van naam gaarne zouden onderteekenen.
Katrine Beverley is de hoofdpersoon. Zij doet de huishouding van haar broer Martin, die na een huwelijk van zes maanden weduwnaar geworden is. In dit huishoudentje van broer en zus, die allerliefst voor elkaar zijn en daarom verzwijgen, dat zij elkander wat in den weg zitten, komt een vroolijke wildzang binnen, Grizel Dundas heet deze. Zij brengt wat leven en vroolijkheid mee, zonneschijn en lach. Dwars tegen alle dorpsche opvattingen in, schudt zij haar gastheer en gastvrouw wakker. Martin wordt op haar verliefd — en daar staat de goede zus Kathrine te kijken. Gelukkig heeft zij vrienden in Britsch-Indië, die haar uitnoodigen tot een verblijf van een jaar. Bij die vrienden komt geregeld een kapitein Jim Blair, die wel een eind wil maken aan zijn bestaan van vrijgezel. Kathrine schrijft brieven aan hem, houdt van hem, en krijgt hem.
De verwikkelingen zijn boeiend en kleurig beschreven. Ook zeer menschkundig. 'n Frisch en gezond verhaal.
— B — *Vincent Cleerdin.*

A. M. de Jong, 3481.
DE ZWARE WEG. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 2e druk: 1927. (21.5×15.5) Deel I: 228 blz. ing. f 3.75, geb. f 4.50.
De rode omslag van dit boek is 'n simbool, want ook de inhoud is rood, knal rood.
Inhoud: 'n koster op 'n Brabants dorp, die reeds jaren de Kerk bedient terwijl hij volslagen ongelovig is en z'n geest verrijkt en veredelt met

Zola's *La Terre* en andere minder met de geest eens kosters strokende libellen, dus op 'n grove manier z'n pastoor en omgeving bedot en behuichelt, loopt eindelik tegen de lamp, als er 'n nieuwe pastoor komt en door deze tot schrijvers' vreselike verontwaardiging aan de dijk wordt gezet. Ieder verstandig mens zou zeggen: nog al logies. Stel je voor, dat je op de redactiestoel van *Het Volk* zetelde en je schreef in dit orgaan je katholieke of reactionnaire overwegingen neer, wat zou je d'r gauw uitliggen. Zo redeneert echter niet A. M. de Jong.
Tegenover die goeie koster, die van allen verlaten door de opgehitste boerenbevolking wordt aangeblaft en gebeten, wiens rozetuintje vernield, wiens kater vergiftigd en wiens huis ten slotte wordt afgebrand, staat'n beestmens, de pastoor, die door de schrijver zodanig getatoueerd wordt en toegetakeld, dat pater Eugenius van Van Lennep nog 'n respektabele figuur slaat. Door pastoor's gemene list wordt de koster ten slotte 't dorp uitgepest en vervuld van haat, vervolgt de arme man z'n zware weg, die bekrompenheid en katholiek bijgeloof met scherven had bestrooid. Geestelike steun vindt de koster bij z'n broer, 'n verlicht schoolmeester uit Amsterdam, die als illuminé des levens diepten peilt en geestverrukkingen openbaart bij 't zien van de dageraad van de nieuwe dag. Artistiek is de schrijver geheel en al proseliet van Zola en Heijermans. Z'n boerewalg en plattelandsbeschrijving dankt hij aan de een, taal en stijl en allure aan de ander. 't Kraakt natuurlik van „Goddomes" en verdomd's; overtuigend materiaal. De Jong is leerling geweest in de smidse van Heijermans. Deze heeft hij als forsgespierde meester op 't aambeeld der maatschappij zien mokeren en 't vonkenvuurwerk heeft deze gezel verblind. Propaganda lektuur van't meest verdachte allooi. We hoeven niet te zeggen,dat we deze notekrakerslieteratuur moeten ontraden.
— C — *Ed. A. Serrarens.*

Elisabeth von Maltzahn, 3482.
HET LICHTENDE KRUIS. *La Riviere & Voorhoeve, Zwolle,* 1927. (17×11) 203 blz. geb. f 1.50.
Het lichtende kruis is een stichtend verhaal uit de kruistochten. Vrouwe Heilweg komt door lijden tot het inzicht,dat in het kruis het hoogste geluk gelegen is. Het is blijkbaar een moeilijke taak geweest voor de schrijfster,om aan dit verhaal uit de vrome, katholieke eeuwen een protestantsch karakter te geven. Met de zes kleinere verhalen vormt deze vertelling een keurig boekje.
— B — *J. Kramer.*

Fausto Maria Martini, 3483.
HET HART DAT IK VAN U ONTVING. Vertaald uit het Italiaansch door E. A. Keuls-Schuur. *Hijman, Stenfert Kroese & Van der Zande, Arnhem,* 1926. (20×11.5) 307 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.90.
Wantrouwende liefde heeft het leven van een gelukkig gezin verbitterd en als een vloek zich uitgestrekt over den zoon, die ook gekweld wordt door een ongemotiveerde jaloezie op z'n vrouw. Om zich van deze kwaal te genezen, roept hij 't leven van zijn vader voor den geest, dat wij in al zijn ellende hier zien ontleed tot het bittere einde. Iedere ontroering, iedere emotie, iedere gedachte, welke de ziel van den jaloerschen, wien het begrip der ware echtelijke liefde vreemd is, bewoog, is markant en onverholen beschreven. Doch somber is de sfeer, waarin dit leven zich beweegt, ondanks de enkele sympathieke bladzijden, waarin wij iets lezen van een bevrijdend geloof aan ware liefde! Een kunstwerk, waarin de enkele zwoele passages werkelijk misstaan.
— C — *M. M.*

Dmitri Merejkowski, 3484.
ECCE DEUS — ECCE HOMO. Vertaald uit het Russisch door J. P. Wesselink-van Rossum. *W. de Haan, Utrecht,* 3e druk: 1927. (21×15.5) 394 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.90.
Dit groote boek is een sterk karakterbeeld, zoo sterk dat het een tijdsbeeld wordt. Beeld van den humanistisch-trotschen tijdgeest in zijn eerste worsteling tot „rinovimento". In Da Vinci leeft de geest met zijn machtige opstreving in veelzijdig kunnen tot het boven-menschelijke met versmading van het bovennatuurlijke.
Tegenover die onevenwichtige opstreving des geestes staat een evenredige inzinking der zeden. De levensmanier van het milieu, waarin Da Vinci verkeert, maar altijd pelgrimeert — vindt zijn eindtype in Cattan Borgia, in Machiavelli — in Alexander IV. Dat raadt men te goed. Eigenaardig is wel, hoe sceptisch deze levensmensch tegenover al dat frivole bleef. Hij was te abstract geabsorbeerd in een zoek- en denkleven naar nieuwe wetten en vormen. Een geleerd boek, een sterk boek, maar te gepeperd. Voor volwassenen ontwikkelden.
— Bc — *A. v. Delft.*

Clarence E. Mulford, 3485.
DE ROLLENDE STEEN. Vertaald uit het Engelsch door J. H. Akkermans. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1927. Cowboy-serie, (20×14) 287 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.
Een cowboy-geschiedenis volgens algemeen recept. Een groep wilde mannen, die op verschillende boerderijen wonen en waartusschen op zekeren dag een vreemdeling, Johnny Nelson, opdaagt, die hen allen de baas af is in schieten, lasso werpen, rijden, enz. Die vreemde is een vrouwenhater, omdat hij, zooals vaag wordt aangeduid omwille van een vrouw naar deze wildernis is moeten uitwijken. Maar al spoedig is hij de beschermer van een vader, dochter en kleine zoon, die tegengewerkt worden door hun omgeving en daarom spoedig hun boerderij zullen moeten opgeven. Johnny's tusschenkomst stemt de omgeving anders, en straks zal hij wel met het flinke en dappere meisje gaan trouwen.
— A — *Willem Smulders.*

Clarence E. Mulford, 3486.
HET VERHINDERDE PLAN. Vertaald uit het Engelsch door J. H. Akkermans. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1927. Cowboy-Serie, (20×14) 293 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.
Als iemand cellulair gevangen zit, dan is het mogelijk, dat hij dat boek doorworstelt. Het schieten is hier niet van de lucht, ophangertje spelen is schering en inslag; brandstichten, den buik openporren, ooren afsnijden, overgoten met brandewijn en petroleum, vormen den hoofdschotel. Uit die praeparaten valt een eindeloos verhaal te distilleeren van een bankroof en op de laatste der 300 compres gedrukte bladzijden

ontvangen de ontdekkers der schurken de uitgeloofde som. Het is niet zinnenprikkelend, dat is in elk geval een goede eigenschap, maar verder ook geen sprankje humor of geest; onbeschaafde praatjes dier Mexicaansche koedrijvers.
— B — *J. Kramer.*

Ernest Pérochon, 3487.
BUITEN EIGEN GRENZEN. Vertaald uit het Fransch door Ellen Forest. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1927. (21×15.5) 284 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

'n Zeer ingenieus toekomstbeeld van de wereld. Buiten eigen grenzen van tijd, omstandigheden en ontwikkeling fantaseert Pérochon de gebeurtenissen der nieuwe aëra: het algemene gebruik van cinetelefoon, luchtlijnen en krachtzones voor 't verkeer, maar ook 'n nieuwe mensheid met oude gebreken en hartstochten. In die tijd zal de grote ontwikkeling der wetenschap het geluk en de vooruitgang brengen. Maar de wetenschap in haar uiterste stadia wordt zo gevaarlik, dat door haar tenslotte bijna geheel de beschaving en bijna alle mensen te gronde gaan. 'n Zondvloed in moderne stijl: 'n paar achterlike kinderen blijven over als kern van de nieuwe mensheid. Dat alles is heel origineel en fris uitgewerkt — behalve sommige stukken, die veel te langdradig zijn, maar het geheel ruikt teveel naar het evolutionistiese sisteem. Ook veronderstelt schr., dat de kristelike aera afgelopen is en er geen spoor van Godsgeloof meer over is. De stelling die hij bewijzen wil: „door de ontwikkeling der techniek alleen, kan de wereld niet gelukkig worden" is heel prijzenswaardig, maar de voorwaarden,die hij ten grondslag legt aan z'n bewijs, de manier van bewijsvoering en de oplossing mogen wij als christenen niet aanvaarden. Men kan dit alles opvatten, als 'n spel van de geest en in dit boek alleen zien het werk van 'n zeer knappe fantasie, maar dan moet het boek toch ook beperkt blijven tot 'n kring met het nodige onderscheidingsvermogen.
— C — *J. Vermin.*

Luigi Pirandello, 3488.
IEDER ZIJN BEURT. Vertaald uit het Italiaansch door E. A. Keuls-Schuur. *Em. Querido, Amsterdam,* 1926. (21.5×15.5) 200 blz. ing. f 3.50, geb. f 4.25.

Stellina, zwakwillige vrouw wordt door haar vader tegen haar zin uitgehuwelijkt aan een ouden epicurist. Bij de bruiloft ontstaat een schandaal; gevolg een duel, waarin dan Pepe, haar jeugdliefde, 't tegen den ouden moet afleggen. Gewond wordt zijn liefde nog feller en hij neemt z'n zwager, een echtscheidingsadvocaat, in den arm, die hem helpen moet z'n doel te bereiken. Doch de advocaat raakt zelf in Stellina's liefde verstrikt: ze huwen, doch gelukkig voor beiden, sterft de advocaat spoedig aan een beroerte. Al is ook dit boek uiting van een onaanvaardbaar agnosticisme, literair is het levendiger en krachtiger dan zijn ander werk, omdat schrijver z'n aanvankelijk cerebralisme er in overwint.
— C — *M. M.*

Jeanne Reyneke van Stuwe, 3489.
FILM-STER. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1927. (21.5×15.5) 184 blz. ing. f 2.40, geb. f 2.90

Het mooiste en meest ware zinnetje uit dit boek is ongetwijfeld: „Ze is gek, ze leek altijd halfwijs, maar nu is ze stapelgek". Aan één zulk een misdadig boek (Zie *Boekzaal,* No. 2676) had Nederland niet genoeg. Op dien verrukkelijken, geestigen vondst *Huwelijksvacantie,* moest nog voortgeleuterd worden omdat zij nieuw en frisch voor elkaar blijven. Na een jaar had Carola er nog niet genoeg van en in dit boek wordt zij nu filmster en trekt er dan aan het slot met den regisseur tusschen uit. Er spreekt van 't begin tot het eind een geweldige ingenomenheid uit met dit laffe surrogaat voor het oervervelende en afgesletene echtbreuk-idee. Al staat er geen onvertogen woord in, toch blijft het een niet slechts onzinnig, maar bedenkelijk boek.
— C — *J. Kramer.*

Kristina Roy, 3490.
DRIE KAMERADEN. *J. N. Voorhoeve, Den Haag,* 1927. (18.5×13) 139 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.50.

Al is het nu literair niet volmaakt, al herinnert het wel aan de brave, tamme jeugd van Hieronymus van Alphen, toch is het te hopen dat het stichtend verhaal van de drie weezen, waarvan de ouders of grootouders tenslotte weerkeerden, nadat ze waren afgedwaald, veel nut doet in zijn kring. Het is een protestantsch boekje.
— A — *J. Kramer.*

André Schillings, 3491.
JELLEKE. *Boosten & Stols, Maastricht,* 1926. (19×13) 82 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.40.

Felix Timmermans begint school te maken: de Heer Schillings heeft zijn gedachten omhangen als met 'n veelkleurige-rok-van-Jozef, waarin de valse kleur van de Timmermansismen domineert. Zo iets bijvoorbeeld op blz. 6: „Altijd stond ie daar in dezelfde kouleuren, want wanneer de bruine pij door lange regens en sneeuwbuien wat afgeruid was, kwam de verfkwast ze weer opkleuren en ook de bruine haarring om zijn kalen vleeschkop kreeg dan wat mee." Dan heeft de schrijver erg veel op met 't woord „gebaren" in de zin van „doen, handelen" en met konstruksies als van dit hortende zinnetje: „En toen ie aan zijn kant niemand voor 't raampje van den stoel knielen bemerkte." Schilling's mensen wonen in Zuid-Limburg, maar hij laat ze 'n mengelmoesje van Hollands en Vlaams praten. Nou ja „Schink" voor „ham" is dan Limburgs. Ook zijn er pallieterigheden in te pas gebracht: in't begin dachten we aan uitgewerkte grappen. Halverwege 't boekske krijgt de stijl wat meer karakter, komt de auteur tot rustiger vertellen. Wat 't verhaaltje aangaat: Jelleke is 'n olik boertje ergens achteraf op 'n gehucht. Met z'n vrouw Horien ploetert ie op z'n grond en kan zelfs 'n aardig duitje in de kous stoppen. Ze zijn al op leeftijd, als hun 'n jongetje geboren wordt, dat hun leven verder kleur en waarde geeft en al gauw helpt om 't gedoente uit te breiden. Tonius moet onverwacht in dienst (mobilisatie 1914). Punt!
— B — *Leo Fens.*

FRANSCH.

Thérèse Bobsan, 3492.
LA DANSE DEVANT LE VEAU D'OR.

La Vraie France, Paris 6, 1926. (19×12) 213 blz. ing. Ffr. 7.50, gecart. Ffr. 8.50.

Boven in de bergen bij het dorpje Monthiault staat een verlaten huis, in verbinding met een conservenfabriek. Tientallen van menschen zijn in die gevaarlijke bergen spoorloos verdwenen en nu beklimt de schrijver van dit verhaal ook die gevaarlijke bergen en wordt plotseling opgelicht, vindt zich gevangen en ontmoet al de mannen en vrouwen, vóór hem schijnbaar in de bergen omgekomen. De bewoners hadden een goudmijn ontdekt en hielden nu elken voorbijganger gevangen. Aangrijpend wordt dit leven beschreven. Eindelijk ontsnapt hij bij een onweer aan zijn bewakers, nadat hij het geloof had teruggevonden door een op God vertrouwende medegevangene. Hij redt nu de anderen en de eigenlijke schurk, die al die ellende verwekte, wordt door Gods gerechtigheid gestraft. Onberispelijk, uiterst spannend verhaal.

— B — *J. Kramer.*

T. de Visan, 3493.
EN REGARDANT PASSER LES VACHES. *La Pensée française, Paris* 10, 1926. (19×12) 366 blz. ing. Ffr. 9.50.

Reeds onmiddellijk bij de beschrijving van zijn vertrek uit het woelige Gare de Lyon naar waar de koeien grazen, bekoort de stijl door zijn rijkdom en frischheid. Het hoogtepunt in deze 15 schetsjes van den schrijver, die voor geruimen tijd het gewoel der groote steden verlaten heeft om te droomen in de bergen van de Dauphiné en Savoye, wordt bereikt in „De organist". In „De bronnenspeurder" is de ode op de Wichelroede wel wat profaneerend en ook de spot op de Dames du sacré coeur is niet op zijn plaats. Het jonge meisje vooral, den schrijver vergezellend op zijn autotocht naar Aosta, behoeft zeker niet voorgesteld te worden als voorbeeld.

— Bc — *J. Kramer.*

DUITSCH.

Oskar Anwand, 3494.
DAS DEUTSCHE MORGENROT. Geïllustreerd. *Rich. Bong, Berlin W.* 57, 1927. (20×13) 325 blz. geb. M. 6.50.

Deze historiese roman voert ons terug naar de bewogen tijden van Napoleon's heerschappij over Europa en de tijd, welke zijn val voorafgaat. Nationale fierheid en zelfbewustzijn waren 't, welke de helden van deze roman, Freiherr von Stein, de staatsman en de dichter Arndt deden samenwerken, om de eindelike bevrijding van 't juk, dat de Corsikaan Pruisen en Europa had opgelegd. Het stelselmatig taai verzet betekende tegen z'n macht ook 't opgloren van de dageraad en de triomfantelike opstijging van de Duitse adelaar. Arndt en Stein's miskenning, de besluiteloosheid van de Pruisiese koning Frederik Willem III, de nederlagen van Jena en Auerstädt en de gebeurtenissen tot de slag van Leipzig zijn de motieven, die in deze roman verwerkt zijn. Hoofddoel van deze roman echter is de betekenis van z'n helden Arndt en Stein voor de Duitse vrijmaking opnieuw te belichten. En hun persoonlikheid en hun leven is merkwaardig en bewogen genoeg, om er'n roman over te schrijven. Opvallend is ook de overeenkomst tussen de actie van Von Stein en de bemoeiingen in Holland door Van Hogendorp in dezelfde tijd. Biedt 't werken van Gijsbert Karel ook geen stof genoeg voor 'n roman?

— Bc — *Ed. A. Serrarens.*

Ludwig Finckh, 3495.
BRICKLEBRITT. Geïllustreerd. *Deutsche Verlaganstalt, Stuttgart,* 1926. (18×12) 167 blz. geb. M. 4.50.

Bricklebritt is Brigitte het speelnootje van de twee Zwaben, Rupert en Martin, wier vriendschap hier door den schrijver, die nog meer dichter is, geschilderd wordt. Rupert is de wijde wereld ingetrokken, om Brigitte niet te ontnemen aan Martin, maar helaas Bricklebritt sterft als slachtoffer van haar vader's drankzucht. Zoo geen godsdienstige, dan toch verheffende lectuur uit het Zwitsersche bergland om het meer van Constanz.

— Bc — *J. Kramer.*

Franz Herwig, 3496.
WILLY SIEGT. *Buchgemeinde, Bonn,* 1927. (18.5×12) 304 blz. geb. M. 3.—.

Hoe Willi, een kreupel zwakzinnig jochie zich weet op te werken tot een krachtig en prachtig karaktermensch en zoo zijn ontaarden vader en verleide zuster van een wissen ondergang redt — men vindt het hier verhaald in een soepel proza, rijk van dynamische schakeering. Ondanks 't ietwat alledaagsche gegeven boeit 't verhaal ons door zijn visueele kracht en ethische klaarheid.

— B — *M.M.*

Werner Jansen, 3497.
DIE IRDISCHE UNSTERBLICHKEIT. *Georg Westermann, Braunschweig,* 1926. (19×12.5) 221 blz. geb. M. 4.50.

Robert de duivel ontmoeten wij voor het eerst, als hij zijn kasteel heeft verlaten in de meening, dat hij zijn vrouw heeft vermoord, die hij geinviteerd had op een feestje met zijn bijzitten en waarover zij niet gesticht was. Hij biecht bij een monnik (die een bastaard-broeder van hem blijkt) en deze stelt voor van kleeren en positie te verwisselen. Voor boete moest Robert naar het heilige land gaan. In Genua wordt hij door een Duitschen ridder op diens schip opgenomen. 't Schip vergaat, hij redt de vrouw van den ridder, die wordt verkocht aan den emir van Baracha. Zij wordt moeder van een meisje, waarvan Robert, alias monnik Ronald, de vader is. Later wordt hij de vriend van den emir en krijgt zijn eigen zoon, als krijgsgevangene in handen. Hij speelt weer even voor priester en trouwt zijn eigen kinderen en keert dan met het heele stelletje weer naar huis en ontmoet ten slotte zijn eigen vrouw, die hem alles vergeeft en dan dood gaat. Met talent geschreven onzin.

— C — *J. Kramer.*

Rudolf Pannwitz. 3498.
DAS NEUE LEBEN. *Hans Carl, Feldafing,* 1927. (20.5×15) 471 blz. ing. M. 10.—, geb. M. 12.—.

Een zeer vreemd en taai boek. Een zekere Wegtam trekt met vrouw en twee kinderen al wandelend uit Duitschland naar de Midellandsche Zee, waar hij ergens in Illyrië een tooneelspeelster aantreft, die van haar man verwijderd, nieuwe banen zoekt voor de tooneelkunst. De familie Wegtam wordt door de tooneelspeelster ingeleid

bij een geleerden „meester", die zeer profeetachtig doet en die blijkbaar voor allen een man van buitengewoon gezag is. Deze mijnheer wijst (ongeveer 500 blz. lang) zijn gewillige leerlingen den weg naar een „nieuw leven". Dit moet, volgens hem, zijn: een vernieuwing van den gouden tijd, een herleving van het Kronos-tijdperk uit de mythe. En wanneer wij van hem hooren, dat het leven eigenlijk de ziel is, God een gedachte en de natuur eeuwig en als er bij voortduring gesproken wordt „al-natuur", „al-leven" en „den grooten Pan", dan weten wij, dat wij te doen hebben met een modern-heidenschen roman, die men het best ongelezen laat. Nog te meer wegens een zeer vrije passage, die blijkbaar een proefje is van het „reine" leven in de praktijk!

— D — *P. A.*

Reinhold Zickel, **3499.**
DIE SCHWARZMÜHLE. *Iris-Verlag, Frankfurt a.M.,* 1925. (18×12) 92 blz. gecart. M. 2.50, geb. M. 3.50.

De tragische gebeurtenis van een molenaarsfamilie, waarvan het hoofd, een man van zestig jaar, een beul is voor zijn trouw en hun zonen en twee dochters. Als hij zich gaat afgeven met een herbergmeid, stijgt de haat zijner familie ten top en met behulp van een knecht, brengen de jongens hun vader om het leven. De molenaarsknecht raakt aan den drank, brengt den moord aan het licht en zoo de familie in de gevangenis. In geen enkel opzicht heeft deze novelle iets merkwaardigs.

— B — *Willem Smulders.*

ENGELSCH.

Willa Cather, **3500.**
A LOST LADY. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1927. British and American Authors, (16.5×11.5) 263 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Marian Orsby, een vrouw met een verleden, is, ofschoon heel wat jonger dan hij, de vrouw geworden van Forrester, een van de pioniers in de Amerikaansche spoorwegontginningen, en leeft met hem, uit 't business-leven teruggetrokken in Sweet Water. Beiden hebben erg veel op met een neef, Niel, die voor bouwmeester gaat studeeren in Boston. Het verschil in ouderdom openbaart zich reeds van den beginne, doch vooral, nadat Forrester een verlamming heeft gehad en zij meer dan ooit haar jeugd begint te voelen. Niel moet, ondanks zijn beter willen, allerhande avonturen machteloos aanzien, totdat het wat al te kras wordt en hij bevindt, dat „verflenste lelies erger rieken dan onkruid." Na den dood van haar man, dien ze, hoe ontrouw ook elders, trouw ter zijde staat, en het huwelijk van haar „vriend", raakt ze nog meer de kluts kwijt en verslingerd op heel wat jeugdige parvenus, waarmee zij zich heel wat permitteert en die zich nog meer permitteeren, om ten slotte in Zuid-Amerika nog met een ouderen gek aan den haal te gaan. Ze is dus een „lost lady" voor Niel, die zich echter troosten kan met de gedachte dat het winstgevend is het slechte te verliezen voor het goede.
Als vrouwenpsychologie en karakteruitdieping is dit een goed geschreven boek.

— C — *Dr. Raph. Kreemers.*

John Galsworthy, **3501.**
THE SILVER SPOON. *Bernard Tauchnitz, Leipzig,* 1927. British and American Authors, (16.5×11.5) 310 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Dit boek is van al de Forsyte romans wel het meest Engelsch. Is er wel een ander land ter wereld, waar men zoozeer een levenskwestie maakt van het al of niet behooren tot een bepaalden kring der society? En waar men het als een onoverkomenlijke ramp beschouwt uit zoo'n kring te worden gestooten? Galsworthy behandelde dit gegeven in zijn tooneelspel *Loyalties* — en neemt ongeveer hetzelfde thema voor zijn nieuwste Forsyte vervolgroman.
The Silver Spoon is het vervolg op *The White Monkey*. Fleur wil nu een „salon" creëeren, gedreven door een zucht naar roem en gedeeltelijk ook om haar man te steunen in zijn carrière als parlementslid. Nauwelijks is zij hiermede begonnen of een z.g. vriendin Marjorie — een luchtig het leven opnemend jongmeisje — noemt haar een „snob". Dit woord wordt door Fleur's vader Soames opgevangen en hij noemt Marjorie in haar gezicht „verraadster" omdat ze kwaad spreekt van haar gastvrouw en toch haar gastvrijheid geniet. Gevolg: een proces wegens laster! Het wordt door Soames gewonnen, maar de society houdt Marjorie de hand boven het hoofd zoodat Fleur feitelijk de nederlaag lijdt. Zij gaat een reis om de wereld maken met haar vader — een sublieme figuur van opofferende vaderliefde — om zich aan het oog der society te ontrekken. Hoe onmogelijk en opgeblazen dit alles aan Hol landers mag schijnen, toch is de situatie meesterlijk door Galsworthy geteekend. Het rechtsgeding is een onverkwikkelijke geschiedenis, waarbij Marjorie's privé leven bloot wordt gelegd; de schrijver werpt hierdoor een fel licht op de immoraliteit der jongemeisjes in die kringen. Vandaar dat een zeker voorbehoud noodzakelijk is.

— Bc — *Ellen Russe.*

Douglas Goldring, **3502.**
THE MERCHANT OF SOULS. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1926. British and American Authors, (16.5×11.5) 264 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Het spel van een lichtzinnigen op en top „Weltmensch", Everard Powis met een gehuwde vrouw Bianca Carson, die de oprechte toegenegenheid van haar echtgenoot Donald niet naar waarde weet te schatten. Ofschoon Everard haar zijn onweerstaanbaren wil oplegt en haar zijn wreed overwicht bij elke ontmoeting vaak op de meest vernederende wijze laat ondervinden, zoekt zij toch weer opnieuw zijn gezelschap, waar zij ook eene andere vriendin van Everard, de jaloersche Betty ontmoet.
Het boek, dat én in zijn karakterteekeningen én in zijn vlotten stijl, bewijst de talenten van den schrijver, is desniettemin onvolwassenen te ontraden.

— Bc — *Ed. Haeren.*

Ethel Harriman, **3503.**
ROMANTIC I CALL IT. Geïllustreerd door Kyra Markham. *Boni & Liveright, New York,* 1926. (18.5×12.5) 256 blz. geb. $. 1.75.

Mr. en Mrs. Shimmyall, nieuwbakken millionnairs, trekken in 1917 naar Europa en laten hun geëmancipeerde dochter Gwendolyn achter. Manlief is tegen interventie, maar gaat toch voor zaken over. Vrouwlief is van hetzelfde gevoelen doch wordt overtuigde voorstandster van Ameri-

ka's tusschen komst door een reisgenoot: Aroona. Volgt het leven in Parijs, haar aandeel in de Y.M.C.A., de bespottelijke manier, waarop ze het legioen van eer verwerft, het vernemen van den dood, en de begrafenis van haar man, haar ijveren voor de goede zaak, haar terugkeer naar het vroeger mondain milieu en het leventje, dat daar geleid wordt. Ze flirt met Col. Porterly, bezoekt andermaal Parijs „the Temptress", wordt verliefd op Aroona, die omkomt in een auto-ongeluk en verlooft zich met voornoemden kolonel. In taal en illustratie een echt modern product van Amerikaansche lichtzinnigheid. De manier waarop over oorlog gesproken wordt, is schrijnend voor menschen, die aan den lijve al de gruwelen ervan hebben ondervonden. Het mengelmoes van Fransch en Engelsch is niet alleen potsierlijk, doch ook stootend om zijn verkeerde schrijfwijze. De bedoeling der heldin: Amerikaansche boys voor verderf te vrijwaren in het moderne Gomorrha is loffelijk, maar niet de manier, waarop ze te werk gaat en de zwakke zijden belicht van geestelijken, die toch moesten voorgaan in het goede. De heldin moge alles van den romantischen kant bekijken en de Amerikaan dit boek een juweel van humor noemen, laat haar een volgenden keer wat korter bij de voorlijn komen en ze zal haren romantischen bril wel afzetten. Laat hem wat meer van nabij met Europeesche toestanden in aanraking komen, en hij zal zijn humor misplaatst vinden en zijn zedepreeken over Montmartre gaan houden in sommige buurten van New-York, Chicago en Frisco, waar hij dezelfde menschen vinden zal, welke hier in een stad, die ze „shocking" noemen, de atmosfeer verpesten om wille van de lieve duiten.

— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

Booth Tarkington, 3504.
THE PLUTOGRAT. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1927. British and American Authors, (16.5 × 11.5) 336 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Een familie van Amerikaansche zakenlui, en een Amerikaansche tooneelschrijver reizen voor verzet naar Afrika. De twee hij's ontmoeten dezelfde vrouw en „het geld dat stom is, maakt recht wat krom is". De dollarist is alom almachtig, de idealist een verworpeling. En ondanks al z'n afkeer voor „business" en al wat ermee verband houdt, brengt het verfilmen van een tooneelwerk, dat als dusdanig fiasco leed, het noodige geld, om naar de dochter van den geldmagnaat te dingen. Die hand krijgt hij dan ook, maar tevens een zeer nuttig inzicht in de waarheid, dat idealisme zonder practische basis niet gedijen kan.

Dit boek is mooi geschreven en is een goed volgehouden antithese, die den vinger legt op de wonde van den modernen Amerikaanschen self-made parvenu.

Om een paar zinspelingen op, ons heilige zaken, die niet door den beugel kunnen, voor volwassenen.

— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

P. G. Wodehouse, 3505.
PSMITH JOURNALIST. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1927. British and American Authors, (16.5 × 11.5) 270 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Een ander kostelijk boek van den eerste-klas humorist. Geen roman in de eigenlijke beteekenis van het woord, doch romantisch op z'n Spaansch. Het eene onverwachte avontuur na het andere van den weergaloozen Psmith, die als alle andere personen van Wodehouse een figuur blijven zal in de Engelsche literatuur. Hij is een jonge Engelsche student, die in New-York als eigenaar van een magazine, in aanraking komt met allerhande benden (de zgn. gangs) uit de onderwereld. Deze schijnen niet enkel in de politiek een woordje mee te spreken, doch worden te gelegener tijd ook door de journalistiek in den arm genomen, door de eenen tegen de anderen in 't harnas te jagen naar het beginsel: divide et impera! Psmith raakt op de onverwachtste manier, en toch zoo natuurlijk in alle soorten samenzweringen betrokken tegen zijn blad *Cosy Moments*; en 't mooiste van de grap, brengt het er altijd zonder kleurscheuren af, al komt er nu en dan een deus ex machina bij te pas. Doch dan op zoo'n koddige manier, dat al onze argwaan verdwijnt in een schaterlach, omdat de eeuwige grapjas geen greintje van zijn humor verliest.

En na, met een lach op de lippen, door al die wederwaardigheden te zijn geraakt, trekt hij even kalm als ooit terug naar zijn studie in Cambridge. Als ontspanningslectuur iedereen hartelijk aanbevolen.

— A — *Dr. Raph. Kreemers.*

IV. DICHTWERKEN.

NEDERLANDSCH.

Frederik van Eeden, 3506
JEUGD-VERZEN. *J. J. Romen & Zonen, Roermond,* 1926. (25.5 × 16.5) 120 blz. ing. f 4.-.

In deze bundel — waarvan wij vooral de documentaire waarde in het licht willen stellen — heeft Dr. van Eeden een aantal gedichten saamgebracht uit zijn eerste en tweede jeugd. — Zijn tweede jeugd (1909-1925) is de periode van zijn komen, uit veel zoeken en strijd en storm, tot de veilige haven van de Moederkerk. — Het eerste gedeelte, dat besloten wordt met een dramaties gedicht in twee acten: *Winfried,* bevat, naast vele verzen, waarvan de lieve zangerigheid en het weeke sentiment ons niet meer vermogen te bekoren, een paar zeer amusante gedichten uit 's schrijvers studentejaren. De ganse dichterlike produktie uit Dr. van Eeden's tweede jeugd, voor zover als wij die vinden in de hier-besproken bundel, wordt beheerst door het bekende gedicht: *Mijn Handen,* dat is als een gave offerande-kaars, gekneed uit het zuiverste was van een leven, rijk aan ontroering en avontuur...

Wies Moens.

Jos. Henskens, 3507.
VOOR DE MENSCHEN. *Excelsior, Brugge,* 1927. (23 × 15) 45 blz. ing. Bfr. 15.—, geb. Bfr. 35.-.

Na de hooggestemde inleiding van Anton van de Velde valt dit bundeltje wat tegen. Er is voorlopig meer goede wil dan feitelik dichterschap in te bespeuren. Doch iets in de stem van Jos. Henskens overtuigt en geeft vertrouwen. Zijn verzen bevatten een grote kans op ontwikkeling naar een katoliek dichterschap van betekenis. De godsdienstige atmosfeer is er zeer zuiver en de ritmiese gang vaak bekoorlik. Slechts dreigt voortdurend het gevaar, dat Henskens, op het spoor van Karel van den Oever, het gaat zoeken, waar het niet te vinden is: in een moedwillige

stunteligheid van de vorm en alledaagsheid in de beelding.

Anton van Duinkerken.

A. Roland Holst, 3508.
DE WILDE KIM. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 2e druk: 1927. (21×15.5) 50 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.

Voor Adriaan Roland-Holst is de natuur niet een inspirerende macht door haar plastiese verbizondering tot landschap of objekt, maar door haar ritmiese geheelheid. Door zijn gedichten ruist de „stem der natuur" en deze werd voor hem de stem ener wroeging, want het heimwee in hem is heimwee naar onnozelheid. Vandaar de rol van kind en paradijs in deze kunst naast die van wind en zee, vandaar de smachting „dat de voltrekking moog' beginnen over zijn schuld" en de nederlaag zodra het ontembaar heimwee, levens vrijgeleide, wordt overwonnen. Wat deze verzen groot maakt is de ruimtelike atmosfeer achter ieder gebeuren, het eeuwigheids-perspektief achter ieder konflikt. Gedichten als „Het Gestorven Kind"; „Uit een oud dorp"; „Het Onweer" en „De Nederlaag" verkregen daardoor een ontroeringsmacht, die veel intenser is dan de innerlijke kracht van het gegeven. Het thema werd opgeheven tot een hoger plan, tot een ziels-staat van dichter en lezer.

Dat een, overigens niet voor grote populariteit vatbare, bundel als *De wilde Kim* een tweede druk beleefde bewijst, dat er in Nederland belangstelling voor waarlik goede kunst bestaat... óf: dat een Amsterdamse prijs een mode scheppen kan.

Anton van Duinkerken.

Duco Vorster, 3509.
OP UWEN DREMPEL. *De Tijdstroom, Huis ter Heide,* 1926. (20.5×15) 61 blz. ing. f 1.80, geb. f 2.80.

Een diep en eerlik Godsverlangen spreekt zich uit in deze gedichten, waaronder er zijn (Het vliedende Leven) die even doen denken aan Rilke: de Rilke uit het *Stundenbuch*.

Af en toe stoten wij op „literatuur", in de ongunstige betekenis van het woord; maar, in zijn geheel beschouwd, is dit bundeltje toch rijk aan zuivere, ontroerende poëzie.

Wies Moens.

Marie W. Vos, 3510.
BLOEI. *Em. Querido, Amsterdam,* 1927. (17.5×14.5) 54 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.

Wie liedjes dicht staat altijd bloot aan het gevaar zich te laten medeslepen door hun maatgang. Omdat uiteraard de ritmiese bewogenheid in dit soort poëzie zo nauw mogelik moet aansluiten bij het metriese schema, is steeds de kans aanwezig, dat de kadans der lettergrepen de inspirerende macht wordt en al het andere daaraan wordt ondergeschikt. Zo is het Maria Vos vergaan. Haar vers is metries feilloos, omdat het op het metrum werd gemaakt, doch daardoor ook mist het te vaak de kwaliteiten, die een verzenreeks gedicht doen zijn. Haar liederen zijn doorgaans zuiver van aanhef, maar men kan vaak de regel aanwijzen, waar de innerlike bewogenheid begon plaats te maken voor de dreun, waarin het vers verliep. Door deze sterke maatgevoeligheid onderging Marie Vos vooral den invloed van gedichten, waarin de maatbeweging samenviel met de bewogenheid der stem. Zo hervinden wij in haar beste geslaagde verzen „Maart" en „Doopfeest" de Huygens van de „Scheepspraet" en de Prins van „De Bruid". In goede toonzetting zouden deze liedjes aardig klinken en misschien het hunne kunnen bijdragen tot „veredeling van de volkszang", wat inderdaad een niet te onderschatten verdienste zal blijken, zodra onze volkszang voor veredeling vatbaar zal zijn. Maar in zoverre deze liriek sosialisties is, mist ze de felle kracht der ontroering omdat de opgelegde propagandistiese strekking opdringerig aandoet. De rode dichtkunst geraakt in verval.

Anton van Duinkerken.

FRANSCH.

Charles Baudelaire, 3511.
LE JEUNE ENCHANTEUR. Geïllustreerd. *Larousse, Paris* 6, 1927. (20×13.5) 198 blz. ing. Ffr. 8.—.

Deze bundel novellen en prozagedichten is in zoverre belangrijk, als hij een merkwaardige ontwikkelingsgang in Baudelaire's kunst demonstreert. *Le Jeune Enchanteur,* het eerste letterkundig werk, dat Baudelaire heeft uitgegeven, is geschreven in een brede, liriese stijl, herinnerend aan het zeer schone proza van Chateaubriand's *Martyrs,* maar even overbodig, even weinig in harmonie met het verhaal-verloop en even overtuigend dat de schrijver geen verteller van geboorte is. *La Fanfaels* is ook romanties gestileerd, maar in de klaarder, nuchterder, doch doordringender schrijfwijze van De Vigny of Merimée. Van Baudelaire ontmoeten we hier — behoudens een erg gepozeerd zelfportret — het penetrante doorzicht in de zinnelike hartstocht. *Le Spleen de Paris* zijn de prozagedichten, wier inhoud gedeeltelik met die van *Les Fleurs du Mal* parallel gaat. Het proza verheldert nu tot een nog slechts romanties doorgloeide kristallen klaarte en doet denken aan de lichte, verantwoorde volzin van Marivaux en de doorzichtige schrijftrant van de beste Diderot. Terwijl de laatste prozastukjes van dit boek geschreven zijn in de spesiaal-Franse, klassiek-logiese stijl der zeventiendeeuwse moralisten met soms de diepe grondtoon van Pascal.

Die groei van Baudelaire naar de klassieken kan sommigen belang inboezemen, de meesten zoeken een direkte schoonheid. Zij zullen die nog vinden in enige prozagedichten, maar over 't algemeen doet dit werk van Baudelaire betrekkelik verouderd aan en laat het zich niet met *Les Fleurs du Mal* vergelijken. Uiteraard is het voorbehouden aan volwassenen met letterkundige erudisie.

Anton van Duinkerken.

V. TOONEEL.

NEDERLANDSCH.

A. C. van der Heijden, 3512.
DE BLINDE VINK. *Antoon Tielen, Waalwijk,* 1927. (23×14.5) 94 blz. ing. f 0.65, geb. f 1.—.

Dit vogelgedicht zal wel niet voor 't tooneel geschreven zijn, al is dan de dialoogvorm en de indeeling in „bedrijven" gekozen. Het werkje waarvan de ondertitel reeds klaar genoeg den inhoud zegt, is meer bedoeld als leerdicht, dat in ernst en humor liefde voor de vogels tracht aan

te kweeken. Hierin is de schrijver heel wel geslaagd. Het heele gedicht maakt op ons, qua vorm, den indruk van joligen, prettigen volkszang, zij 't dan niet op muziek gezet. En daarom geven wij 't gaarne een aanbeveling mee.

J. A. M. Everwijn.

VI. KUNST.

DUITSCH.

Hugo Vogel, 3513.
ALS ICH HINDENBURG MALTE. Geïllustreerd. *Ullstein-Verlag, Berlin S.W.* 68, 1927. (26.5×19) 239 blz. ing. M. 9.—, geb. M. 12.—.

Professor Hugo Vogel heeft vele maanden aan het hoofdkwartier der Oostelijke legers vertoefd om historische schilderijen, en in het bijzonder portretten van Von Hindenburg te maken. Hij stond met den maarschalk op zeer goeden voet, was in zekeren zin aan diens engsten stafverbonden, hetgeen o.a. ook mee bracht, dat hij bijna dagelijks met hem dineerde. Over zijne bevindingen schreef hij brieven aan zijne vrouw, die hij nu in boekvorm in het licht geeft. Deze brieven zijn zeer rijk aan geschiedkundige anecdoten, welke ook, wanneer men de dosis byzantinisme die er door heen gemengd is terzijde laat, een goed beeld geven van het rustige, sereene karakter des maarschalks. Ook andere bekende mannen, als b.v. generaal Ludendorff, worden er ten voeten uit in geteekend. Uit een oogpunt van kunst is het boek zeer leerzaam, om dat men er in lezen kan, hoeveel er komt kijken, om een schilderij te ontwerpen, dat tegelijkertijd aan de eischen van historici, soldaten en kunstenaars voldoet. Dit doel werd niet altijd ten volle bereikt. Zoo staat Hindenburg in het Tannenbergsche schilderij, tot zijn ontstichting, met een militaire pantalon afgemaald, terwijl hij inderdaad een civiele dito droeg. Zijn vertrek uit Hannover had n.l. zóó overhaast plaats gegrepen, dat hij zich niet naar behooren kleeden kon.

G. de van der Schueren.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

A. Mankes Zerniks, 3514.
RAINER MARIA RILKE. Geïllustreerd. *De Tijdstroom, Huis ter Heide,* 1925. (19×13) 61 blz. ing. f 0.95, geb. f 1.45.

Schrijfster ziet in Rilke den dichter „der innerlijkheid in deze tijd van uiterlijkheid." O.i. is die innerlijkheid slechts schijn, want mystiekerigheid en meditatieve droomerigheid achten wij niet synoniem met innerlijkheid.

M. M.

FRANSCH.

Pierre Berger, 3515.
LES POÈTES PRÉROMANTIQUES ANGLAIS. *La Renaissance du Livre, Paris* 6, 1926. (17.5×12) 200 blz. ing. Ffr. 5.—.

Zoals de tietel aanduidt, worden in dit zeer lezenswaardige werkje behandeld: de voorlopers der Engelse Romantiek, die zijn, volgens Pierre Berger: Edward Young, Thomas Gray, Macpherson (Ossian), Robert Burns, en William Blake. Het is vooral in het oeuvre van Blake — de visioenair, en een verre „vader" tevens van het Surréalisme! — dat het duidelikst staat aangekondigd: de nieuwe Dichtkunst die, in het begin der 19e eeuw, door een Wordsworth, een Byron, een Coleridge, e.a., tot volle ontwikkeling zal worden gebracht, en de betekenis zal hebben van te zijn: een terugkeer tot verbeelding en gevoel, tot het spontane dichten dat sinds het tijdvak van Elizabeth vergeten was geraakt, tot het diepe leven der ziel met haar gloeiende dromen, haar hevige verlangens en mysterieuze bewegingen.

Van ieder der bovengenoemde prae-romantiekers geeft Pierre Berger een boeiend „Levensbericht", tevens een karakterizering van de persoon en een peiling naar de geestelike bediedenis van zijn werk, alsmede een niet gering aantal gedichten (de meest typiese en de waardevolste uit de productie van elk auteur) in een vertaling die uiterst precies is, en toch niet stroef, niet dor. Voor wie de huidige literaire stromingen en tendenzen, gericht tegen het koude classicisme en tegen het naturalisme, dat de ziel miskent, wil leren verstaan in verband met de 19e-eeuwse romantiek, achten wij Berger's werkje onmisbaar.

Wies Moens.

DUITSCH.

Dr. Jan M. Rameckers, 3516.
DER KINDESMORD IN DER LITERATUR DER STURM- UND DRANGPERIODE. Geïllustreerd. *Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam,* 1927. (25×16.5) 279 blz. ing. f 5.90.

Eene belangwekkende studie, die meer geeft dan de titel direct zou doen verwachten en zoowel om den wetenschappelijken grondslag als om den breed-historischen opbouw alleszins de aandacht van literatuurkenners en cultuurhistorici verdient.

Tot de behandeling van zijn eigenlijk thema, nl. het literaire motief van den kindermoord bij de Sturm- und Drang-dichters komt de schrijver pas in hoofdstuk 7, waarin achtereenvolgens H. Wagner, Lenz, Goethe, Maler Müller, Ant. Sprickmann, Chr. Schubart, Otto von Gemmingen, Schiller en Friedr. Klinger als levende kinderen van hun tijd worden getypeerd in de realistische analyse van het Kindermoordmotief, zooals zij dat in een of ander werk of gedicht, het zij als hoofdmotief, hetzij als ingevlochten episode hebben verwerkt.

Om echter de gemeenschappelijke sociale criminalistische tendenz van deze „menschenvrienden" als representanten en propagandisten van den nieuwen tijdgeest beter te doen verstaan, wordt de schildering van dit literaire genre uit de revolutionaire genie-periode aangeboden in een breede entourage en historische omlijsting als de noodzakelijke resultante van de ingrijpende ideeënreforme, die vanaf de hoogte der philosophie tot in de onderste lagen van het maatschappelijk en burgerlijk leven sloopend en nivelleerend dóórwerkte.

De geschiedenis van de toename en de oorzaken van de criminaliteit in het algemeen, respectievelijk van den kindermoord in het bijzonder, alsook van de ontwikkeling en den groei van het strafrecht, vanaf de sinds eeuwen geldende onmenschelijk harde Carolina tot de psychologisch-paedagogische meer geadapteerde, meer gematigde codificatie onder Frederik den Grooten werpt tegelijk het noodige licht op de machtige invloedsfeer van de nieuwe ideeën, die o.a. aan de stroo-

mingen en namen Aufklärung, humaniteitsleer, Montesquieu, Voltaire, Rousseau en Shakespeare zijn verbonden.
Als een wilde storm voeren deze ideeën, uitgaande van de philosophen van Engeland als het ideale land der vrijheid en geadapteerd en gepopulariseerd in Frankrijk, ook over de Duitsche landen en bereidden zoo den bodem voor de wildste revolutie, zooals die op het gebied der literatuur zich vooral ontketent.
Hier zijn we meteen aan de troebele bron van hun meest geliefde literaire motieven als: haat tegen de despotische willekeur der „schlimmen Monarchen" strijd tegen de vrijheidbeperkende wetten en voorschriften ten gunste van het zwakke individu, oproep weg uit de cultuur, terug naar de natuur, die den mensch alleen op de basis eener algemeene humaniteit wederom vrij, tevreden en gelukkig maakt, propaganda voor het determinisme, dat den vader-, broeder- en kindermoorder als een onschuldig offer van in- en uitwendige machtsinvloeden tot de daad dwingt. Ziedaar de groote ideeënwereld, die ons in deze van grondigen arbeid en rijpe kennis getuigende studie open gaat en van waaruit het kindermoordmotief met zijn humanistisch-sociale tendenz en deterministische strekking concreter en scherper naar voren treedt.
Tegenover de min of meer eenzijdige voorstelling, alsof dit motief bij deze hartstochtelijk-opbruisende dichternaturen algemeen en uitsluitend uit hun menschenfreundliche sociale gevoelens moet verklaard, moge misschien de vraag gewettigd zijn, of de dichter bij de al te plastische uitbeelding van zijn motief niet in meerdere of mindere mate werd beïnvloed door zijn minder sociale, maar meer egoïstische Einstellung, die zijn werk ten deele ook stempelt tot een zinnelijke behaagzieke Tändelei tegenover het ijdele zwakke geslacht en tot een concretiseering en uitbeelding van eigen levensleed, om door zulke poetische Verklärung in den dienst van eigen hartstochten mede te werken tot de algemeene Umwertung aller ethischen und moralischen Werte en de absolute moraal tot eene genie-kunstenaars- of vrouwen-moraal te relativeeren? Om door een noodlottig determinisme, dat innerlijke conflict weg te redeneeren, waarin de faustisch strevende wilskrachtige mensch eigen waardigheid en vrijen wil tegen Mephistopheles moet verdedigen en handhaven.
De geleerde schrijver heeft al degenen, die dit werk critisch weten te lezen — nog beter — te bestudeeren, ten zeerste aan zich verplicht, mede ook door de welwillendheid, den literatuurtekst, zoover die niet in ieders bereik wordt verondersteld, af te drukken, alsook door zijn imposante literatuuropgave.
Tenslotte wat de vorm betreft: de taal is zuiver helder en vlot — alleen de indeeling, hoe logisch en overzichtelijk ook, had mogelijk gelukkiger kunnen zijn, om nu noodzakelijke herhalingen te voorkomen. *Drs. A. Cornelissen.*

VIII. GESCHIEDENIS.

FRANSCH.

Nicolas Berdiaeff, **3517.**
UN NOUVEAU MOYEN ÂGE. Vertaald uit het Russisch door A. M. F. *Plon-Nourrit & Cie, Paris* 6. 1927 (20×12.5) VIII-292 blz. ing. Ffr. 18.—.

Dit boek bevat vier essays: Het einde der Renaissance, de nieuwe Middeleeuwen, beschouwingen over de Russische revolutie, democratie, socialisme en theocratie. De vragen, die de schrijver stelt en die met een categorische bevestiging beantwoord worden, komen ongeveer hierop neer: Heeft de oorlog het einde van een geschiedkundig tijdperk gebracht? Heeft de langzame verwijdering van God in den loop der Renaissance de menschheid in de meest hopelooze impasse gebracht, die de wereld ooit gezien heeft? Moet men, nu de Renaissance afgesloten is en nieuwe Middeleeuwen geboren worden, opnieuw kiezen tusschen: de Leugen en de Waarheid, Mammon en Christus, het voorbijgaande rijk van den vorst dezer wereld en het blijvende rijk van God? Is de diepere beteekenis der Russische Revolutie voor Europa niet hierin gelegen, dat zij niet alleen het eigen volk,maar ook de geheele menschheid het machtige dilemma-woord — Christ en Antichrist — voorhoudt? Hebben democratie en monarchie hun tijd gehad? Zijn er geen andere wegen meer open, als het integrale socialisme en de ware theocratie van geest en hart? De conclusie van het heele boek kan men in deze woorden samenvatten: In de oude middeleeuwen was de mensch onderworpen aan God. Wil hij in de nieuwe Middeleeuwen ontsnappen aan de verbrokkeling zijner persoonlijkheid, dan moet hij op zoek gaan naar het groote beginsel zijner eenheid: het beeld van God, dat in hem is. De wereld heeft gebed noodig, geloof, heiligheid en de broederschap in Christus, wil ze niet ondergaan in barbaarschheid, machinisme en in de kameraadschappelijkheid van den Antichrist. Berdiaeff, die een wijsgeer en een dichter is, heeft geschreven bij het licht van het Evangelie. Dit geeft zoo'n wijd perspectief aan zijn ernstige beschouwingen, welke getuigen van een met groote macht synthetiseerenden geest, in welke synthese hij echter soms te systematisch wordt door de geesteshouding van één land, of van één groep om te stempelen tot de cultureele hoofdlijn der wereldgeschiedenis. Zijn beschouwingen over de Russische Revolutie, waar deze afwijking minder sterk op den voorgrond treden kon, zullen velen een heel nieuwen kijk geven op de wording van dit chaotisch gebeuren.
H. Rongen.

Louis Rambert, **3518.**
NOTES ET IMPRESSIONS DE TURQUIE. Geïllustreerd. *Atar, Paris,* 1926. (23.5×16) 355 blz. ing. Ffr. 12.—.

Wil men stof hebben voor eene operette met de koddigste en oorspronkelijkste verwikkelingen er in? Ja? Welnu dan neme men een zoon van het land der uiterste burgerlijkheid, dat Zwitserland genoemd wordt. Deze zoon zij een bureaucraat tot in het merg van zijn beenderen en hij zij bovendien een calvinist, zóó steil als de steilste van zijn vaderlandsche bergen. Men plante deze spruit nu over in het land van Abdul Hamid, te midden van die grands seigneurs, welke Turken heeten, van die nonchalante, sereene, onverstoorbare Turken, die zelfs de grootste schurkenstreken op zulk een instinctmatig correcte wijze verrichten, dat men hun ten slotte haast niets meer kwalijk kan nemen.
Een samentreffen tusschen die twee polen zou de amusantste literatuur kunnen opleveren, hetgeen echter niet altijd geschiedt. Louis Rambert

zelf, de onkreukbaar eerlijke, oer-bureaucratische Calvinist uit Zwitserland heeft er althans geen kans toe gezien. Deze schrijver heeft zeer hooge posten in Konstantinopel bekleed, eerst als juridische adviseur van spoorwegmaatschappijen en later als directeur generaal van het tabaksmonopolie. Hij heeft van zijn séjour aldaar aanteekeningen gemaakt en deze werden kort geleden door zijn zoon uitgegeven. De eerste bundel ervan is die, welke wij hier op het oog hebben en loopt van 1895 tot 1905.

Zooals gezegd, bevat dit boek geen atoom humor. Rambert raakt zelfs niet uit de plooi, wanneer de minister van financien van het onmetelijke Turksche rijk hem om een voorschot komt verzoeken en zulks onder de sereene mededeeling, dat de staatskas nog maar vijftig Turksche ponden inhoudt! Erkend moet overigens worden, dat zulke verwikkelingen aan de orde van den dag waren en erkend moet ook worden, dat hieruit situaties voortsproten, waarin de schrijver nauw verwikkeld werd en welke er wel op berekend waren ook een engel zijn geduld te doen verliezen. Lieden, welke het vooroorlogsche Konstantinopel kennen, zullen het boek met genoegen doorlezen vanwege de atmosfeer, welke hun van de bladen uit komt toegewaaid. Maar ze zullen het tegelijk betreuren, dat Rambert hun zoo bitter weinig meedeelt over de honderden belangwekkende personen, waarmede hij in aanraking geweest is. Vele der in het boek genoemde namen behooren uit den aard der zaak aan reeds vergeten dooden en in dit opzicht kan het tweede deel misschien wat meer bieden. Maar men stoot in het eerste deel toch ook reeds op mannen als Cambon, Marschal von Bieberstein, Sir Edgart Vincent, de Khedive, Mouktar pacha, Gwinner, Siemens, Coquelin ainé, Constans, Zinovieff, Bernaert, Ador, Caillaux, enz. enz. Met vele zulke persoonlijkheden heeft Rambert vertrouwelijk verkeerd en het valt daarom tegen, dat hij er zoo bitter weinig bijzonders van weet te vertellen.

G. de van der Schueren.

DUITSCH.

Friedrich Ritter von Lama, 3519.
PAPST UND KURIE. *Martinusbuchhandlung, Illertissen (Beieren)*, 1926. (23.5 × 16) Deel III: 48 blz. deel V: 56 blz. deel VI: 80 blz. Per deel ing. M. 1.50.

Friedrich von Lama ontwikkelt een vruchtbare werkzaamheid op het door hem gekozen terrein der contemporaine geschiedenis. Hij publiceerde o.a. een Duitsche vertaling van het werk van Kardinaal van Rossum, onder den titel: *Die religiose Lage der Katholiken in den nordischen Ländern*, een studie als: *Papst und Vierverband;* zijn meest omvattend boek blijft het hier aangekondigde, waarvan de deelen langzamerhand alle zijn verschenen. Hij begint in deel V de verdediging van de charitatieve activiteit van den H. Stoel sedert het einde van den wereldoorlog, 1918, tegen de beschuldiging, dat de Paus daarbij opzettelijk politieke bedoelingen op het oog zouden gehad hebben ten nadeele van Duitschland. Voor deze bewijsvoering heeft de schrijver een omvangrijke bibliotheek gegevens bijeengebracht uit de overstelpende oorlogs- en vredesliteratuur en daaruit gegroepeerd en gerangschikt de bijzonderheden, welke hem voor zijn doel kunnen dienen. Het uitgestrekte materiaal is met Duitsche grondigheid bewerkt. De Paus is in de jaren van de Europeesche ellende wel de groote Goede Herder bij uitnemendheid geweest, de eerste Weldoener der menschheid. Hoog verheven boven de politieke verdeeldheid gaf hij aan de wereld het voorbeeld van eenheid in naastenliefde, een ideaal, waar de veelgeprezen Volkenbond nog verre van verwijderd staat. Daarna beschrijft Von Lama in deze bladzijden de politiek van den H. Stoel in Polen na het herstel der onafhankelijkheid.

Prof. Dr. H.

Ludwig Freiherrn von Pastor, 3520.
GESCHICHTE DER PÄPSTE. *Herder & Co., Freiburg i.Br.*, 1927. (22.5 × 14.5) XXXIX-804 blz. ing. M. 20.—, geb. M. 24.—.

Het elfde deel zijner Geschiedenis der Pausen is gewijd aan het pontificaat van den Aldobrandini-Paus: Clemens VIII, een meer bescheiden figuur dan zijn geestverwant Sixtus V, wiens koen initiatief en onbevreesde energie hij miste, maar dien hij overtrof in ver-ziende en voorzichtige diplomatie. Clemens VIII was op de eerste plaats hoogepriester en daarna eerst wereldlijk vorst. Tot nu toe bezat deze Paus geen Kritische biographie, omdat zijn familie den toegang tot de archiefstukken zijner regeering angstig bewaakte. In het bijzonder willen wij de aandacht vestigen op de voortreffelijke karakteristiek der persoonlijkheid van Clemens VIII, de uitvoerig en zeer dramatisch geschilderde verzoening van Henri IV van Frankrijk met de Kerk, de bevrijding der Kerk uit de Spaansche voogdijschap, den strijd tegen de Turken en de briefwisseling van den Paus met den Perzischen Schah, die ook de Turken zou beoorlogen, den heropbloei van het kerkelijk leven in Frankrijk, de katholieke Reformatie en het katholieke herstel in Duitschland, Polen, Nederland en Zwitserland (Franciscus van Sales), de nederlaag dezer beweging in Zweden, de onderdrukking der katholieken in Holland, Engeland, Schotland en Ierland, de hereeniging der schismatieke Ruthenen, het opduiken van den valschen Demetrius, de clementijnsche bijbeluitgave en de verbetering der liturgische boeken, Giordano Bruno, de uitbreiding der missiën buiten Europa, de Thomistisch-molinistische strijd over de genade, de kritiek der Cenci-legende en last not least het fijnzinnige hoofdstuk over Clemens' verhouding tot wetenschap en kunst (Torquato Tasso).

M. M.

Albert Stevens Crockett, 3521.
WHEN JAMES GORDON BENNETT WAS CALIPH OF BAGDAD. Geïllustreerd. *Funk Wagnalls & Co., New-York*, 1926. (18.5 × 12.5) XVI-414 blz. geb. $. 2.—.

Toen Crockett nog als een kleine jongen, in de korte broek, op de schoolbanken zat, hoorde hij over Bennett, den hoofdredacteur en eigenaar van de *New-York Herald* opsnijden en dat wel in zóó overtuigende vorm, dat deze journalist voor hem de held van een sprookje werd, de kalief van Bagdad!

Door taaie hardnekkigheid wist Crockett zich een plaats in de rijen der Amerikaansche journalisten te veroveren en zelfs in den dienst van den kalief van Bagdad te geraken. Hij werd o.a. society-correspondent in Londen, in welke kwaliteit hij in twintig jaar tijds enorm veel belang-

wekkende en andere menschen te interviewen kreeg van welke interviews dan de gewone, op Amerikaansche smaak berekende, rapporten naar Parijs en New-York opgestuurd werden. In zijn onderhavig boek geeft Crockett nu eene schildering van zijn leven, maar eene schildering, welke erg tegenvalt in zooverre ze bijna niets substantieels biedt, en dat met name niet over de zoo talrijke boeiende persoonlijkheden, met welke hij zoo vaak in beroering kwam. Om maar één voorbeeld te noemen. Hij ontmoet lord Lansdowne en weet over dit voorval niets belangwekkenders te vertellen, dan dat hij dien dag voor de eerste maal zijns levens de hand van een markies drukte.

Dit ééne voorbeeld zou met dozijnen soortgelijke aangevuld kunnen worden.

Als waardig Amerikaansch journalist heeft Crockett echter eene vlotte stijl, waaruit het vooroordeel verklaarbaar is, hoe de Amerikanen maar steeds ongeneeslijk blijven souffreeren aan hun voorliefde voor krantenlectuur van de oppervlakkigste en onbenulligste soort. Dank zij die stijl, is het zeer wel mogelijk door Crockett's boek heen te worstelen. Doet men zulks, dan wordt men ten minste beloond met een paar waardevolle zijlichtjes op de Amerikaansche journalistiek alsook met een blik op het karakter van den grooten Gordon Bennett. Deze laatste wordt door den schrijver niet in een al te gunstig licht geplaatst, alhoewel hij niet moede wordt zijn sympathie en zijn loyaliteit ten opzichte van den tyran der *New-York Herald* te betuigen.

G. de van der Schueren.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

NEDERLANDSCH.

E. Kluit-de-Clercq 3522.
HEINRICH SCHLIEMANN. Geïllustreerd. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1927. Elck 't beste. (18.5 × 12) 64 blz. ing. f 0.75, geb. f 1.25.

Men leest, hoe Heinrich Schliemann, de Schatgraver van oud Griekenland en het Troje van Homerus, vanaf zijne prille jeugd gedragen werd door idealen, tegengewerkt door rampen, maar ten slotte naar de overwinning gestuwd werd door zijne volharding en uithoudingsvermogen, dat hem vele talen tot de zijne deed worden, vele geheimen der oudheid aan 't licht deed brengen, zoodat men de verhalen van den Ilias en de Odyssee weer in werkelijkheid op zag leven. Men zal het boekje van het begin tot het einde in een adem uitlezen en niet onvoldaan uit de hand leggen.

A. F. van Beurden.

DUITSCH.

Dr. Leopold Kober, 3523.
GESTALTUNGSGESCHICHTE DER ERDE. Geïllustreerd. *Gebrüder Borntraeger, Berlin W.* 35, 1926. (22 × 14) 211 blz. geb. M. 7.50.

Door tal van schetskaartjes, blokdiagrammen en profielen verduidelijkt, heeft schr. op bevattelijke en aangename wijze de moderne opvattingen omtrent de vormingswijze, speciaal de tectoniek der aarde door alle geologische tijdperken heen uiteengezet. De beknopte vorm heeft de helderheid der beschouwingen niet geschaad. Zooals bij een werk van den bekenden Alpen-tectonicus te verwachten is, treft men er ook veel persoonlijke opvattingen in aan, wat aan de belangrijkheid van deze verhandeling echter slechts ten goede komt. Het boekje ware met warmte aan te bevelen, ware het niet, dat verschillende opvattingen van den schr. speciaal in de beide eerste hoofdstukken vijandig staan tegenover Bijbel en Dogma, zoodat reserve noodzakelijk is.

Dr. J. B. L. Hol.

Nussbaum, 3524.
GRUNDZÜGE EINER HEIMATKUNDE VON GUTTAUNEN IM HASSITAL, Geïllustreerd. *Schulmuseum, Bern,* 1926. (22.5 × 15) 196 blz. ing. Zfr. 3.50.

Een alleraardigst werkje, dat iederen vriend van het mooie Hassital zal nooden tot rustig genieten en begrijpen van dit ondanks het drukke verkeer langs de Grimselstrasse zoo typisch gebleven, hoog gelegen dorpje, dat in den winter zoozeer afgesloten kan zijn. Dit boekje is populair geschreven, zonder daardoor in het minst aan wetenschappelijkheid in te boeten, waarvoor trouwens de naam van den Berner hoogleeraar ons borg is. Het doet ons beleven het met de hooggebergte-natuur saamgevlochten leven dezer kleine dorpsbevolking aan den rand der Oikumene en we leeren er het bergvolk uit kennen, iets, wat juist in Zwitserland ook in het Au-dal op een reis in postauto's en hotels zoo zelden gebeurt.

Dr. J. B. L. Hol.

Knud Rasmussen 3525.
THULEFAHRT. Vertaald uit det Deensch door Friedrich Sieburg. Geïllustreerd. *Frankfurter-Societäts-Druckerei, Frankfurt a.M.,* 1926. (24.5 × 16.5) 509 blz. geb. M. 20.—.

Rasmussen, een Eskimo naar geest en geboorte voert ons hier naar de oneindige ijsvlakten, die de Noordpool met hun kille uitgestrektheid omvademen. We leeren met hem de Eskimo's kennen in hun verschillende stammen en rassen en leven met den noesten poolvorscher vier jaren onder de nomaden der ijswoestijnen. Een spannende beschrijving van een tocht in een hondenslede, van Groenland over het arctische Amerika naar de uiterste Noordelijke uiteinden van Siberië — een tocht van 20.000 kilometer, vol nood en ontberingen, maar tevens rijk aan wetenschappelijke vondsten. Een diepen inkijk wordt ons gegeven in dit wondere land met z'n zonderlinge zeden, z'n gebruiken en onnaspeurlijke geheimenissen, z'n rijken sagenschat en profane en sacrale gezangen. Voor volwassenen biedt het gezonde verpoozing en ontwikkeling in niet te overziene mate.

Dr. H. v. d. Mark.

ENGELSCH.

William O. Krohn, 3526.
IN BORNEO JUNGLES. Geïllustreerd. *Bobbs Merrill & Co., New-York,* 1927. (22 × 14.5) 327 blz. geb. $. 5.—.

Waarom altijd naar de Achterhoek, den Harz of de Riviera gaan, om zijn vacantie door te brengen... Is de remboeh van Borneo niet even goed. Zoo vroeg zich peinzend een dokter in Chicago af, terwijl hij uit zijn venster naar een der drukste kruispunten van de wereld stond te kijken en toen hij uitgepeinsd was, ging hij zijn koffers pakken voor de reis naar Insulinde. Eerst nog snel even naar het Field Museum, waar een afspraak, om wat Dajaksche curiositeiten mee te brengen,

de reis een wetenschappelijk air gaf en daar droeg de boot hem al naar Honolulu, Manilla en Batavia heen. Er worden in het luchtig geschreven boek herhaalde zinspelingen gemaakt op de kippenvel-gevende avonturen, die ons te wachten staan, wanneer de schrijver eenmaal in het diepste binnenland binnengedrongen zal zijn, maar wanneer hij zich veilig en comfortabel in de pasanggrahan van Samarinda geinstalleerd heeft, wordt het reisverhaal plots afgebroken en krijgen we het hoofdstuk „Dajak" uit de laatst verschenen encyclopedie in ietwat omgewerkte vorm voorgezet. En dan is het uit. Maar met dien verstande, dat de schrijver door de hooge lof, dien hij den Nederlandschen ambtenaren en officieren in Borneo toezwaait en door de sympathieke manier, waarin hij over de Dajaks spreekt, ons Insulinde toch wel weer wat nadergebracht heeft.

G. de van der Schueren.

X. NATUURKUNDE EN NIJVERHEID.

NEDERLANDSCH.

J. B. Martens, 3527.
SCHETSEN UIT DE DIERENWERELD: ONZE VOGELS. Geïllustreerd. *Excelsior, Brugge,* 1927. (23 × 15) 184 blz. ing. Bfr. 6.50.

Een leer-leesboek over vogels, met mooie beschrijvingen van letterkundige verdienste, wetenschappelijk, doch niet geleerd, voorzien van eenvoudige teekeningen, die juist zóó zijn, dat zij de aandacht meer op het geschrevene richten dan haar zelf tot zich trekken. De titel *Onze vogels* doet inheemsche vermoeden, wat echter de schrijver er blijkbaar niet mee heeft willen zeggen, want ook allerlei buitenlandsche merkwaardigheden komen ter sprake. Het boek is geschreven in een fraai Vlaamsch, dat dichterlijk aandoet. Van den koekoek zegt Martens: „Hij maakt geenen nest, noch en broeit, noch en brengt zijne jongskens op." 't Werk is voor ieder lezer oirbaar.

Rietsema.

R. Houwink, 3528.
HUISDIERENTEELT. Geïllustreerd. *R. Houwink, Meppel,* 1926. (24.5 × 16) 84 blz. ing. f 1.90

Meer dan een halve eeuw geleden deed Pater Gregor Mendel zijn vermaarde ontdekkingen bij kruising van planten en dieren. Een verreleeuw lang is een groote schare van biologen over alle werelddeelen verspreid, bezig met de stel lingen van Mendel verder uit te breiden en zijn inzichten te verhelderen. Gezien deze feiten moet men wel opmerken, dat hetgeen Houwink, die ook zelf een proefnemer is, aan de fokkers weet mee te deelen, den indruk vestigt, alsof men sedert den genialen Pater nauwelijks één stap heeft gewonnen. Dit neemt niet weg, dat wat hier wordt gezegd, een groote practische beteekenis heeft... Houwink geeft de „lijnenteelt" en „stammenteelt" een geduchten knauw en breekt een lans voor de bij velen in zoo kwade reuk staande inteelt. Men zal goed doen met op te merken, dat ervaring over inteelt bij grootere huisdieren ontbreken en al zegt de auteur het niet precies, dan bedoelt hij toch ongetwijfeld, dat zijn advies geldt voor het geveerde vee en de konijntjes.

Veel proeven, waarover de auteur spreekt, zijn niet af, wat, vooral in het laatste gedeelte, waar men positieve resultaten zou verwachten en niet vindt, een gevoel wekt van onvoldaanheid De eerste hoofdstukken zijn de beste.

Rietsema.

Hans Dominik, 3529.
HET WONDERLAND DER TECHNIEK. Vertaald uit het Duitsch door Ir. Heikens. Geïllustreerd. *J. Bijleveld, Utrecht,* 1926. (24 × 18.5) 225 blz. geb. f 4.90.

Hans Dominik, 3530.
IM WUNDERLAND DER TECHNIK. Geïllustreerd. *Richard Bong, Berlin W.* 57, 1925. (18.5 × 12) 364 blz. geb. M. 4.50.

Het doel van het werkje is een overzicht te geven van de meest belangrijke technische vraagstukken in hunne toepassingen als factoren van het sociale leven. Aan elk onderdeel gaat eene meer theoretische beschouwing vooraf, waarbij op elementaire wijze de beteekenis der grondbeginselen op voortreffelijke wijze besproken en door goede en fraaie gravuren toegelicht worden. Zoo vinden het begrip energie, de stoom, de macht van het vuur, de waterkracht en de electriciteit nadere behandeling, gevolgd door tal van voorbeelden ter illustratie van het nuttig effect, dat met behulp van deze krachten kan worden bereikt. Een en ander mag als bij uitstek geslaagd worden aangemerkt. Slechts zij de opmerking gemaakt, dat de gravure, welke op den omslag eene plaats heeft gevonden, eene technische abnormaliteit te zien geeft, hetgeen jammer is.

A. C.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

Francis Finn, S.J. 3531.
SNEEUWWITJE. Vertaald uit het Engelsch door Jozef Simons. *Lecturis, Eindhoven,* 1927. (19 × 15) 173 blz. ing. f 1.25.

'n Allerliefst verhaal van 'n meisje uit 'n gezin, verarmd en gezonken door de drankzucht van den vader, die overigens een goed mensch is. 't Begaafde oudste dochtertje komt voor het eerst in 'n dun wit zomerjurkje op catechismus en zóó leert de Pater haar en haar familie kennen. Dan wordt van alle kanten geholpen, om de familie, die het verdient er boven op te houden. Telkens mislukt het, ook „Sneeuwwitje" maakt haar „zwarten tijd" door, als ze tegen den zin van den pater, geregeld optreedt in een liefhebberijtooneel. Maar haar goed rein hartje houdt de overhand, ten slotte krijgt ze als zestienjarig meisje 'n positie, waardoor zij het gezin goed kan onderhouden. De vader was intusschen eindelijk kunnen behandeld worden voor z'n drankzucht, omdat hij longlijder werd. Na 'n lange afwezigheid komt hij dubbel genezen terug. Alles wordt verteld op die luimige wijze, zooals Pater Finn dat kan. Voor ons is 't jammer, dat de vertaling sterk Vlaamsch gekleurd is, niet alleen de woorden maar ook de zinsbouw, die herhaaldelijk aan vertaald Fransch doet denken.

Alb. Steenhoff-Smulders.

F. J. Hoffmann, 3532.
LAUTARO, DE INDIAANSCHE BOLASWERPER. Geïllustreerd door Gerard Gerrits. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam,* 1926. Briljantjes. (23.5 × 15.5) 130 blz. geb. f 0.95.

Een Duitscher, Horn genaamd, kocht van de

regeering van Chili een groote uitgestrektheid grond, gelegen aan de Valdiviae. De gekochte grond was met bosschen bedekt. Terstond zond hij een aantal arbeiders uit en zoodra mogelijk kwam hij zelf met vrouw en twee kleine kinderen. Aan de overzijde van de rivier lagen ook goede weigronden. Maar op dezen grond meenden de stam der Arancaniërs recht te hebben. Horn stoorde zich daaraan niet, liet een stevig vlot maken en zond vee naar den anderen oever. De Arancaniërs kwamen hun beklag maken, maar Horn verwees naar de regeering, die hem den grond verkocht. Het gevolg was veeroof en brandstichting. De mannen, die de toestand goed kenden raadden Horn aan toe te geven. Maar deze hield vol. Bij een nachtelijken schijnaanval wisten de Indianen een der kinderen te rooven. Om het kind terug te krijgen moest Horn toegeven. Sinds leefden blanken en rooden in vrede naast elkander. *F.*

A. Vreeken, 3533.
AVONTUREN VAN PIET VAN GENT. Geïllustreerd door A. Beerends. *A. G. Schoonderbeek, Laren,* 12e druk: 1926. (25×16) 133 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.
Piet en Wim van Gent zijn de kinderen van een weduwe, die in een huis van den rijksten boer van Zanddorp woont. De moeder redt de kinderen, toen het huis afbrandde, maar door de brandwonden, die ze opliep en door den schrik, werd ze ziek en stierf. De kinderen werden door het drijven van den rijken boer Bennings uitbesteed bij een dronkaard. Piet werd knechtje bij boer Bennings. De slechte behandeling thuis en bij den boer bracht de kinderen er toe te vluchten. Piet heeft het geluk boer Korthof een grooten dienst te bewijzen. Deze neemt de kinderen met toestemming van den neef en voogd van de jongens in zijn huis op en zorgt voor goed voor hen. Het boek is neutraal. *F.*

DUITSCH.

Ferdinand Emmerich, 3534.
HÜTER DER WILDNIS. Geïllustreerd door Johannes Thiel. *Herder & Co., Freiburg, i.Br.,* 1926. (18×12.5) 219 blz. gecart. M. 3.—, geb. M. 3.80.
De auteur beschrijft zijn reizen en onderzoek van de stammen en streken in West Brazilië. Hij ontmoet vele gevaren te land en op de rivieren met haar talrijke stroomversnellingen. Zijn geweer, het gehinnik van zijn muildieren brengen de Indianen in bewondering en angst. Hij heeft ook vuurwerk bij zich en vooral des nachts drijft hij daarmee de inwoners op de vlucht. Grootere jongens, die van reisbeschrijvingen en avonturen houden, zullen het graag lezen. *F.*

(Zonder naam), 3535.
KARLOMANN UND FLEDERWISCH. Geïllustreerd door Johannes Thiel en Wilh. Mathieszen *Herder & Co., Freiburg, i.Br.,* 1926. (22×27) 72 blz. geb. M. 6.50.
Karlomann, klein, dik, rond als een ton en Flederwisch, mager en lang als een boonenstaak, ware vrienden, leefden te Mythikon. Op hun wandeling kwamen ze bij een toovenaar, die hun elk een paar laarzen gaf. Als ze een tooverspreuk uitspraken, vlogen ze op hun laarzen door de lucht, waarheen ze wilden.
Eerst vlogen ze naar Rotterdam en gingen daar scheep. Het schip verging, maar ze hadden op tijd hun tooverspreuk gezegd en ze vlogen naar Amerika. Zoo kwamen ze onder de Indianen, aan de Noordpool, onder menscheneters, bij den sultan van Bagdad, waar Karlomann voor Mohammed doorging en Flederwisch voor Abu Bekr enz. Daar ze ook veel geloopen hadden, waren de zolen van hun tooverschoenen doorgeloopen en het laatste van hun reis moesten ze te voet afleggen. 't Boek is vol dwaze avonturen. *F.*

ONTVANGEN BOEKEN

C. A. van der Gen, 3536.
ZOMERBLOEMEN. Geïllustreerd. *P. N. van Kampen & Zoon, Amsterdam,* 1927. (14.5×10) 97 blz. geb. f 1.75.

W. Abbing, 3537.
ONTWERPEN VOOR KLEINE TUINEN. Geïllustreerd. *Kosmos, Amsterdam,* 1927. Weten en kunnen. (19.5×13.5) 63 blz. ing. f 0.75.

Arnoud d'Agnel, 3538.
SAINT VINCENT DE PAUL. *Pierre Téqui, Paris* 6, 1927. (18.5×12) 349 blz. ing. Ffr. 10.-.

Drs. G. G. van den Andel, 3539.
GERMANIA. Geïllustreerd. *Kemink & Zn., Utrecht,* 1926. (19.5×13.5) Deel I: IV-186 blz. ing. f 2.40.

Bernard van Baaren, 3540.
ROZENREGEN. *Excelsior, Brugge,* 1926. (13×9) 157 blz. ing. Bfr. 2.—.

J. Bitter, 3541.
F. Doucet,
M. Hovingh,
DE FRANSCHE TAAL. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1926. (20×14) Deel II: 69 blz. ing. f 0.70, geb. f 0.90.

Dr. B. K. Boom, 3542.
OVER VOEDING EN HET SAMENSTELLEN VAN MAALTIJDEN. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1926. (20×15) 23 blz. ing. f 0.30.

J. H. van den Bosch, 3543.
POEZIE VAN A. C. W. STARING. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 10e druk: 1926. Zwolsche Herdrukken. (16.5×12) 206 blz. ing. f 1.50.

L. Bot, 3544.
BEKNOPTE DUITSCHE SPRAAKKUNST. *J. B. Wolters, Groningen,* 1926. (19.5×13.5) Deel I: 51 blz. ing. f 0.80, geb. f 1.—.

P. J. Bouman, 3545.
J. C. van Zelm,
HELP JE ZELF. *W. Versluys, Amsterdam,* 1927. (19.5×13.5) 68 blz. ing. f 0.50.

E. L. Brants, 3546.
R. Meurer,
STORIES AND TRANSLATIONS. *D. A. Daamen Den Haag,* 1927. (22.5×15) 96 blz. geb. f 1.25.

G. J. Chaminade, 3547.
PETIT TRAITÉ DE LA CONNAISSANCE DE MARIE. *Pierre Téqui, Paris* 6, 1927. (14×8) XVII-114 blz. ing. Ffr. 3.—.

ugh Conway, 3548.
CALLED BACK. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 4e druk: 1927. Stories and sketches. (17×12) 111 blz. ing. f 0.85.

Pater Cuthbert, 3549.
LEVEN VAN SINT FRANCISCUS VAN ASSISIË. Vertaald uit het Engelsch door P. Eleutheer van Lichtervelde. Geïllustreerd. *Karel Beyaert, Brugge,* 1926. (21.5×16) XII-496 blz. ing. f 4.-.

J. C. Deelder, 3550.
HOE BOUW IK ZELF EEN HOENDERHOK? Geïllustreerd. *Kosmos, Amsterdam,* 1927. Weten en kunnen. (19.5×13.5) 63 blz. ing. f 0.75.

Ida S. Dorper, 3551.
KATHOLIEK OF PROTESTANT? *Geert-Groote Genootschap, Den Bosch,* 3e druk: 1927. (19×13.5) 38 blz. ing. f 0.25.

P. Adjutus Drieghe, 3552.
HET SPIRITISME IN ZIJN HOOFDLIJNEN *Geloofsverdediging, Antwerpen,* 1926. (19×13) 48 blz. ing. Ffr. 1.50.

E. Dublanchy, S.M., 3553.
LA VOIX DE PIERRE. *La Bonne Presse, Paris* 8, 1926. (20×12.5) X-190 blz. ing. Ffr. 6.

Louis Dumoulin, S.J., 3554.
DE JEZUITEN-ORDE EN HARE BELGISCHE MISSIËN. Geïllustreerd. *Orie-Dumoulin, Waalwijk,* 1926. (24×16) 125 blz. ing. f 1.—.

E. Duplessy, 3555.
SERMONS DE CARÊME, *Pierre Téqui, Paris* 6, 1927. (18×12) 131 blz. ing. Ffr. 5.—.

P. Eindhoven, 3556.
P. H. van Overbeeke,
IDIOM AND GRAMMAR. Geïllustreerd. *W. Versluys, Amsterdam,* 3e druk: 1926. (22.5×15) Deel II: 186 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.55.

T. Froentjes, 3557.
J. de Groot,
LEIDRAAD VOOR GEMEENTE- EN SCHOOLBESTUREN. *M. O. Jongbloed, Leeuwarden,* 1926. (21.5×13.5) 64 blz. ing. f 1.40.

John Galsworthy, 3558.
THE MOB. *D. A. Daamen, Den Haag,* 1927. (17×11) 95 blz. f 0.95.

P. Garrold, S.J., 3559.
THE MAN'S HANDS. *Paul Brand, Hilversum,* 1926. Stella Matutina. (20.5×15) 30 blz. ing. f 0.50.

C. S. Th. van Gink, 3560.
HEDENDAAGSCHE PLUIMVEE-VOEDERING. Geïllustreerd. *Kosmos, Amsterdam,* 1927. Weten en kunnen. (19.5×13.5) 63 blz. ing. f 0.75.

M. Grabmann, 3561.
Fr. Pelster, S.J.,
OPUSCULA ET TEXTUS. *Aschendorff, Münster i. W.,* 1926. Series Scholastica et Mystica. (19.5×13) 60 blz. ing. f 1.20.

H. de Greeve, S.J., 3562.
LUIGI GONZAGA, *A. N. Govers, Den Haag,* 1926. (19×13) 59 blz. ing. f 0.35.

Ludovic Halévy, 3563.
J. M. J. Hoog,
L'ABBÉ CONSTANTIN. Geïllustreerd. *E. W. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 7e druk: 1926. Lectures Classiques. (17×12) 132 blz. ing. f 1.—.

W. Heldt, 3564.
C. Apeldoorn,
SHORT STORIES FOR THE SECOND YEAR. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1927. (20×14) Deel I: 137 blz. deel II: 62 blz. samen ing. f 2.-.

Ward Hermans, 3565.
HET BEVOLKINGSVRAAGSTUK IN BELGIË *Excelsior, Brugge,* 1926. (20×13.5) 76 blz. ing. Ffr. 4.—.

W. Hoogenboom, 3566.
A. S. Moerman,
TOELICHTING BIJ DE LOOPENDE HAND. Geïllustreerd. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 6e druk: 1925. (21.5×17) 63 blz. ing. f 0.75.

Sr. M. Ignatio, 3567.
Br. Athanasius,
R.K. MULO-EXAMEN. *Paul Brand, Hilversum,* 1926. Stella Matutina. (20.5×15) 55 blz. ing. f 0.90.

J. Jac. Janse, 3568.
COMMENT FAIRE? *D. A. Daamen, Den Haag,* 1926. (22.5×15) 64 blz. ing. f 1.35.

Dr. J. de Jong. 3569.
ROME EEN GEVAAR VOOR NEDERLAND? *Geert-Groote Genootschap, Den Bosch,* 1926. (17.5×11.5) 64 blz. ing. f 0.30.

H. Jongkees, 3570.
HET NESTJE IN DE DUINEN. Geïllustreerd. *Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam,* 1926. (20×15) 69 blz. ing. f 0.60.

F. Kuhlmann, 3571.
G. Velt,
FRÖHLICH DEUTSCH. Geïllustreerd. *W. Versluys, Amsterdam,* 1926. (20.5×15) Deel II: 166 blz. ing. f 1.90.

Dr. J. Kunst, 3572.
LEERBOEK DER NATUURKUNDE. Geïllustreerd. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1926 (23.5×15.5) Deel I: 195 blz. ing. f 2.50.

Dr. A. Kylstra, 3573.
Dr. Joh. A. Vreeswijk,
GONIOMETRIE EN TRIGONOMETRIE. Geïllustreerd. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 3e druk: 1927. (23×15.5) 139 blz. ing. f 1.70, geb. f 2.20.

Henri Lanier, 3574.
LA VIE D'ORAISON. *Pierre Téqui, Paris* 6, 1926. (14×9) 93 blz. ing. Ffr. 1.50.

Dr. H. G. de Maar, 3575.
BRITANNIA. Geïllustreerd. *Kemink & Zn., Utrecht,* 5e druk: 1926. (19.5×13.5) Deel I: VI-241 blz. ing. f 2.90.

Dr. H. G. de Maar, 3576.
BRITANNIA. Geïllustreerd. *Kemink & Zn., Utrecht,* 6e druk: 1927. (19.5 × 13.5) VI-238 blz. ing. f 2.90.

H. G. de Maar, 3577.
ENGLISH PROSE IV. Geïllustreerd. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1927. (17×12) Deel IV: 167 blz. ing. f 1.25.

Lies Matla, 3578.
ABRAHAM. *Geert-Groote Genootschap, Den Bosch* 1927. (15×10.5) 16 blz. ing. f 0.10.

WILTON-METRO-GOLDWYN
DAMRAK 49 - Telefoon 49949 - AMSTERDAM
HET BESTE DAT DE FILMINDUSTRIE BIEDT
BEN HUR.

POORTERS-TOEBACK

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.
EN GROS KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. EN DETAIL

DORA VAN GINKEL
Gedipl. Heilgymnaste-Masseuse
Leerares Gymnastiek M. O.
Prinsengracht 23 — AMSTERDAM
Telefoon 48561.

Koopt uwe Sigaren bij A. Rooijmans-Müller
Demer 43 — EINDHOVEN — Telefoon 493
Groothandel direct aan particulieren.
De beste sorteering Sigaren uit de voornaamste fabrieken
Steeds droog en belegen Fabrikaat.

MEIJER & JOSEPHY
Molenstraat 76 NIJMEGEN Telephoon 259
STEEDS HET NIEUWSTE IN
ZIJDEN EN WOLLEN STOFFEN

HET AFRIKAANS
Bijdrage tot de geschiedenis der Nederlandse Taal in Zuid-Afrika
door
D. C. HESSELING.
2e Herziene en vermeerderde uitgave.
Prijs f 3.20
Uitgave N.V. v/h. E. J. BRILL, LEIDEN

HET GODSDIENSTIG LEVEN
Onderrichtingen, raadgevingen en gebeden voor ontwikkelde Katholieken, naar het Duitsch van Tilmann-Pesch S.J. omgewerkt door R. v. Oppenraay S.J.
Dit prachtboekje, waarvan het 11e duizendtal verscheen, bevat een schat van onderrichtingen, raadgevingen en vele liturgische en andere gebeden
Prijs in lederen band f 3.25
In linnen band. . . f 1.75
Verkrijgbaar bij den Uitgever:
H. J. DIEBEN - LEIDEN.

Zoo juist verscheen:
De Opgraving van Sichem
door Dr. F. M. Th. BÖHL.
Prijs . . . . . . f 1.—.
Deze brochure is wel geschikt belangstelling te wekken voor de groote beteekenis der merkwaardige opgravingen te Sichem.
Prof Dr. Alph. Mulders in Boekzaal der geheele wereld
G. J. A. RUYS UITGEVERS-Mij., ZEIST
Telephoon No. 52. Postrekening No. 117346

Voor verzorgde uitgave en Catalogussen wendt U tot de Firma
V. VAN DIEREN & Co.
BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
— EIGEN BOEKBINDERIJ —
27, Venusstraat - ANTWERPEN
Huis gesticht in 1842.

Helder en Frisch

ontvangt U de wasch terug wanneer U deze aan ons ter behandeling geeft. Keurige aflevering en niet duur. ALTIJD OP TIJD.

Pastorien, Kloosters en Gestichten spec. tarieven. Eigen autodienst naar alle plaatsen.

Stoomwasscherij „HELDER"

Zwanenburg-Halfweg - Tel. 51

JOH. J. VEDER

34 Leuvehaven - Rotterdam

AFD. TEXTIEL.

KOUSEN in alle prijzen en kwaliteiten „FROTTÉ" goedereo.

Chocolaterie Kersen, Groote Oord 4, Arnhem

N. V. G. HOUWELING

MINERAALWATERFABRIEK

Handel in Bieren, Wijnen, Likeuren en Gedistilleerd.

HAAGDIJK 137 BREDA. TEL. 580

J. F. REKERS - Oranjestr. 17-21

MACHINEFABRIEK

Centrale verwarming en alle Wasscherijmachines

HAARLEM TELEFOON 10593

HERMAN KROES & ZOON

ARCHITECTEN

AMERSFOORT

De Hollandsche Slagerijen

leveren uitsluitend de beste kwaliteiten eigen geslacht

Runds-, Kalfs- en Varkensvleesch

aan scherp concurreerende prijzen.

Kloosters en inrichtingen belangrijk minder.

Hertogstraat 109a
Telefoon 425.
Krayenhofflaan 210
Telefoon 1706.
NIJMEGEN.

HOMMES'

Koffie en Thee

Groningen Anno 1822

PIGEAUD & Co.

Hygiënische Stoomwasch- en Strijkinrichting

„De Genderstroom"

VELDHOVEN.

Telefoon No. 4 MEREVELDHOVEN

PIANO- EN VIOOLONDERRICHT

voor eerstbeginnenden en meergevorderden

Jonge Dames of Kinderen intern.

B. PANITSCHEK
Wilhelminastraat 67
Ginneken bij Breda

Optiek Foto Projectie

P. W. HIELE

L. Jansstr. 27 — UTRECHT

Prijsvermindering Verhuizingen.

Door bijzondere combinatie zijn wij in staat VERHUIZINGEN uit te voeren tegen de meest concurreerende prijzen. over geheel Nederland, onder garantie.

Fa. KUIJER en Co.
Maastraat 80 Telef. 14619
UTRECHT.

Wed. H. M. Verheul & Zonen

Scheepmakersdijk 22
Haarlem, Telef. 10157

Handel in
Zand en Grint, Gus- en Duinzand
EN GROS EN DETAIL

1877 29 MEI — FIRMA — 1927 29 MEI

NIJMEGEN P. HENDRIKS TEL. 1436

Stond iedere Concurrentie
Sloeg iedere aanval af
Was de eerlijke winnaar
gedurende 'n halve eeuw

Eigen Electr. Koffie- & Pindasbranderij
Meel- & Mosterdfabriek
Koloniaalwarenhandel :

Leveranciers voor groot gebruikers.

BEL OP : 14075.

Verhuren van Luxe Automobielen.

Garage Oudwijk, Oudwijkerveldstr. 120, einde Limburg Styrumstr.

Dag en Nacht geopend. UTRECHT. J. HOGEWEG

ROL- EN PRUIMTABAKSFABRIEK

JOS GARÉ, BEEK bij Maastricht

Gebruikt uitsluitend Garé's onovertroffen pruimrollen en pruimtabakken

Al uwe boeken en bladen levert U het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

In elken Boekhandel verkrijgbaar. Boeiend van het begin tot het einde.

Clarence E. Mulford's beroemde **bar-20 novels** verschijnen onder den algemeenen titel van

J. T. Swartsenburg's Cowboy-serie

Hiervan verschenen: **CASSIDY KOMT — HET WEESKIND — DE COWBOY-BROEDERS — MANNETJESPUTTERS — BUCK PETERS IN HET WESTEN — JOHNY NELSON EN DE VEEDIEVEN**

Prijs per deel ingenaaid f 1.75 - gebonden f 2.50.

De werken van Clarence E. Mulford geven een geheel ander beeld van het „Wilde" Zuid-Westen der Vereenigde Staten uit de tweede helft der negentiende eeuw, dan de meeste andere romans, die over deze streken van dien tijd handelen. Zonder twijfel spelen ook de „avonturen" in deze Cowboy-Serie een groote rol, doch hoe geweldig deze ook vaak zijn, nimmer overschrijden zij de grenzen van het mogelijke en het logische. Voor het grootste gedeelte zijn zij ook inderdaad op feiten gebaseerd, terwijl in het bijzonder aard en karakter der toenmalige bewoners der veestreken onvervalscht zijn weergegeven. De lezer krijgt door deze werken een zuiveren indruk van het toenmalige leven in het „Wilde Westen". Als in het voorbijgaan geeft de schrijver zeer vele interessante bijzonderheden over land en volk, waarbij wel de teekening der verschillende, gedeeltelijk thans nog levende Indianenstammen zeer opmerkelijk is. Idealiseerende romantiek is Mulford vreemd; hij heeft voor zijne werken degelijke betrouwbare historische bronnen geraadpleegd en is er schitterend in geslaagd in zijn verhalen het oude Westen inderdaad te doen herleven.

Wij vertrouwen met deze serie Cowboy-verhalen onzen Nederlandschen lezers een reeks boeken te hebben aangeboden even spannend en onderhoudend als wetenswaardig en degelijk.

DE UITGEVER.

J. T. SWARTSENBURG - ZEIST

Uitgebreide Catalogus op aanvrage gratis verkrijgbaar.

Der stumme Jubel. Ein mystischer Chor.

Dieses Buch vereinigt Schönes und Tiefes aus der katholischen Mystik aller Jahrhunderte. Es sprechen zu uns der hl. Augustinus, der hl. Bernhard, Angelus Silesius, die hl. Hildegard, die hl. Theresia, Tauler, u. a. m.

Geschmückt ist das Werk mit 8 Bildern in Tiefdruck. Es ist ein Band in 8° Format, Halbleinen, 336 S. in schöner Ausstattung.

Preis 3.— M.
nur für Mitglieder der Buchgemeinde

In dieser Organisation erhält man jährlich drei Bücher gegen einen Mitgliederbeitrag von 9.-- M.

Nähere Auskunft und Prospekte durch den Boekzaal der geheele Wereld, Tilburg.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Zoo juist verschenen:

BEKNOPTE DUITSCHE SPRAAKKUNST

VOOR ROOMSCH-KATHOLIEKE SCHOLEN DOOR

L. BOT.

Hoofd Roomsch-Katholieke M.U.L.O.-school en Leeraar Duitsch M. O. te Apeldoorn.

TWEEDE DEEL

Prijs, ing. f 1,40, geb. f 1,60

OEFENBOEK BIJ DE BEKNOPTE DUITSCHE SPRAAKKUNST

VOOR ROOMSCH-KATHOLIEKE SCHOLEN

TWEEDE DEEL

Prijs, ing. f 1,40, geb. f 1,60

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K | UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. | K

Nieuw verschenen:

John. S. Berrington

English made Interesting

.... een interessant verhaal in Engelsch-Nederlandsch in de dagelijksche omgangstaal: zeer origineel ingedeeld en opgevat, gemakkelijk zonder dictionnaire te lezen.

PRIJS f 1.60.

Prijs p. p. v. d. Uitgevers f 1.75.

....Het werkje is zeker „UP TO DATE".
Alg. Hand Blad, 16 Apr. 1927.

.... en zal uitnemende diensten bewijzen als oefening in Engelsche Conversatie.
De Maasbode, 24 April 1927.

.... een zeer geslaagde poging om op geheel ongedwongen manier kennis van de dagelijksche omgangstaal bij te brengen.
Spiegel van Handel en Wandel.

.... Wie bovenstaand boekje goed doorwerkt, zal niet meer te klagen hebben over een tekort aan colloquial English.
Het Kath. Schoolblad.

K K

„Ethel M. Dell"

ZIJN VERSCHENEN:

Als een Adelaar - Ruitenboer
De rotsen van Valpré.

GECARTONNEERD f 1.25.

IJzeren Grendelen - De Honderdste Kans - Het Kasteel van Graniet - Edelhart - De Wachter voor de Deur - Een Liefdesdrama - Charles Rex - In dienst van allen.

INGENAAID f 1.75.
GEBONDEN f 2.50.

„ETHEL M. DELL" behoort in Engeland tot de meest geliefde schrijfsters. Ook in Holland worden hare boeken gaarne gelezen en werden door de Pers gunstig beoordeeld. -- In fraai driekleurendruk omslag zijn deze boeken verkrijgbaar in alle boekhandels.

Op aanvraag zenden wij franco onzen geïllustreerden FONDSCATALOGUS

A. W. Bruna & Zoon's Uitg. Mij.
UTRECHT.

Zooeven verschenen:

CYRIEL BUYSSE:

DE VROOLIJKE TOCHT.

ing. f 1.50; geb. f 2.50

De geestige sportieve beschrijvingen bewijzen, dat de auto ook voor edel genot bruikbaar is, mits de man achter het stuurrad, zooals Buysse, ontvankelijk is voor de eigen atmosfeer der vele wisselende landschappen.
Boekzaal der geheele wereld.

ALB. DRAAIJER-DE HAAS:

DE VLUCHT.

ing. f 2.50; geb. f 3.50.

Milder boek is in lang niet verschenen.
Boekzaal der geheele wereld.

UITGAVE: C. A. J. VAN DISHOECK — BUSSUM

Hofleverancier

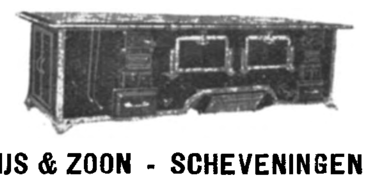

FIRMA P. J. MEIJS & ZOON - SCHEVENINGEN

WASSENAARSCHESTRAAT 1—3—5
Telefoon Interc. Scheveningen 654. Opgericht Anno 1770
FORNUIZEN enz. voor Hôtels, Ziekenhuizen en Gestichten.

Brandstoffenhandel D. J. VAN DAM
UTRECHT = LAUWERECHT 2-6
Levert steeds tot scherp concurreerende prijzen
Ook in de omstreken van Utrecht.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO

No 17 1 SEPTEMBER 1927

ARLETTE MARCHAL

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG

Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!

f 3000.— bij overlijden. f 5000.— bij geheele invaliditeit. f 1000.— bij gedeeltelijke invaliditeit.

UITGEVERIJ
KUNSTHANDEL

N.V. Boekhandel Triborgh

STATIONSSTRAAT 31 — TILBURG
TELEFOON INTERC. 1233

LEVERT ALLE BINNEN- EN BUITENLANDSCHE BOEKWERKEN EN TIJDSCHRIFTEN DOOR GEHEEL NEDERLAND EN KOLONIËN

POSTREKENING 50800

Zooeven verschenen:
CYRIEL BUYSSE:
DE VROOLIJKE TOCHT.
ing. f 1.50; geb. f 2 50
De geestige sportieve beschrijvingen bewijzen, dat de auto ook voor edel genot bruikbaar is, mits de man achter het stuurrad, zooals Buysse, ontvankelijk is voor de eigen atmosfeer der vele wisselende landschappen.
Boekzaal der geheele wereld.
ALB. DRAAIJER-DE HAAS:
DE VLUCHT.
ing. f 2.50; geb. f 3.50.
Milder boek is in lang niet verschenen.
Boekzaal der geheele wereld.
UITGAVE: C. A. J. VAN DISHOECK — BUSSUM

JEUGDBOEKEN 10—16 JAAR.

De Erfgenaam door *Cecilia*.
Aranka door *Cecilia*.
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg*.
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits*.
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia*.
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen*.
Blanke wegwijzers door *Cecilia*.
John. Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz*.
Een ferme Robbedoes door *Karitas*.
Om een graafschap 1 door *W. v. d. Berg*.
Om een graafschap 2 door *W. v. d Berg*.
De jongens van Duindorp door *L. W. Alders*.
Prijs ingen. f 1.25. geb. f 2.00.
Van Putten en Oortmeijer, Uitgevers, Alkmaar

Abonneert U op
„WIJ"
Katholiek Maandblad
Abonnementsprijs
2.50 gld. per jaar
12 afleveringen van 32 pag. op opdikkend papier gedrukt.
Proefnummer kosteloos.
ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG

DRIE ROMANS
voor één daalder
Dora Musbach:
HET GEHEIM
Marie Metz-Koning:
WINNIE
Therèse v. Arendsberg:
OP SLOTENBURG
verzendt franco per post na ontvangst van f 1.50 (Postrekening No. 30120) de Uitgever
G. J. Slothouwer,
Amersfoort.

INHOUD:

Bernard Verhoeven . . *Frans Erens 70 jaar*

Prof. Dr. H. F. M. Huijbers *De Taak van den Leeraar*

G. de van der Schueren . *Britsch Oost-Afrika*

Alb. Steenhoff-Smulders *Een „Amerikaansche" roman*

Anton van Duinkerken *Busken Huet en Potgieter*

H. Rongen . . . . *Dichters in hun Kabinet*

Wouter Lutkie . . . *Marchese Piero Misciattelli*

UIT BOEK EN BLAD:

Hooger Leven. — Het Amusante Weekblad — De Stem. — Blätter für alle. — The Universe.

VERSCHEIDENHEDEN:

Arlette Marchal. — Het droevige lot van Russische Auteurs — Film-honoraria. — What Price Glory. — Henry de Montherlant

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Klagers hebben geen nood!

Goede lectuur is er in overvloed.

Voor Boekzaal-abonné(e)'s brengen wij boeken van GROOTE schrijvers, voor KLEINE prijzen.

Wie van deze zeer voordeelige aanbieding wil profiteeren, gelieve onderstaand biljet in open couvert als drukwerk, voorzien van naam en adres zoo spoedig mogelijk in te zenden aan den boekhandel of aan Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BESTELBILJET.

Mijne Heeren, U gelieve mij voor rekening te zenden onderstaande boeken:

H. Ardel:
GE MOET JEAN DOEN TROUWEN (240 blz.) . . . . f 1.45
René Bazin (Lid der Fransche Academie):
CHARLES DE FOUCAULD, ontdekkingsreiziger van Marocco, kluizenaar in de Sahara. Met portret, afdruk van handschrift en reiswijzerkaart (554 blz.) . . . . - 1.90
DAVIDA BIROT, Een onderwijzeres. (353 blz.) . . . . - 1.45
DE PAASCHLEEUWERIK (180 blz.) . . . . - 1.45
DONATIENNE (244 blz.) . . . . - 1.25
ER WAREN VIER KINDERTJES (303 blz.) . . . . - 1.45
EEN INKTVLEK (203 blz.) . . . . - 1.45
HET STERVENDE LAND, de pachthoeve van Fromentière (251 blz.) - 1.25
Emile Baumann:
DE DOOP VAN PAULINE ARDEL (311 blz.) . . . . - 1.25
DE LEEUWENKUIL (264 blz.) . . . . - 1.45
Louis Bertrand (Lid der Fransche Academie):
SANGUIS MARTYRUM, 't Bloed der Martelaren (430 blz.) . . . . . - 1.25
Henry Bordeaux (Lid der Fransche Academie):
DE VERRIJZENIS DES VLEESCHES (302 blz.) . . . . - 1.45
Paul Cazin:
DEKADI OF EEN VROME KINDSHEID (270 blz.) . . . . - 1.45
G. Goyau:
OZANAM (± 70 blz.) . . . . - 0.85
André Lichtenberger (Lid der Fransche Academie):
MIJN KLEINE TROTT (156 blz.) 1.25
J. Pravieux:
DE NIEUWE DOKTER (297 blz.) . . . . - 1.25
WAT VROUWEN VAN EEN MAN MAKEN (260 blz.) . . . . - 1.45
R. Ysabie:
PADRECITO. Bekroond missie-drama in vier bedrijven (79 blz.) . . . - 0.85

Hoogachtend,

Voornaam en naam: ....

Straat en huisno.: ....

Stad en datum: ....

Doorhalen wat niet verlangd wordt. *Duidelijk schrift a.u.b*

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS
Postrekening 31583 - Tel. 978 - Industriestraat 1 - Tilburg

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Goedkoope Lectuur

Bange dagen en De Vinger Gods	f 0.40
Hendrik de Guise	„ 0.65
Drie verschillende Verhalen in een Boek	„ 0.40
Encycliek van den Vrede	„ 0.25
Florestine van Kronenstein	„ 0.40
Twee maanden in Duitsche Gevangenschap	„ 0.25
Jos. A. Alberdingk Thijm herdacht door L. van den Broeke	„ 0.60
De Meerssenerbende	„ 0.50
Van Anarchist tot Katholiek	„ 0.35

Alle Boeken zenden wij U in een pakket na ontvangst van een postwissel van

Drie gulden vijftig cent

waarop vermeld „Goedkoop pakket". ☞ Afgehaald aan onze bureaux is de prijs

Drie gulden

Aan den boekhandel kunnen wij op deze goedkoope pakketten geen korting verleenen.

Bestellingen zonder bijvoeging der gelden worden ter zijde gelegd.

Administratie

AMSTERDAM. „DE TIJD" EN „DE AMSTELBODE"

Juist verscheen:

Leerboek der Geometrische Kristallografie

door

Dr. P. TERPSTRA,

Privaat-docent aan de Rijks-Universiteit te Groningen.

Met Alfabetisch Register, vele figuren in den tekst en 1 gekleurde buitentekstplaat formaat 16 × 25 cM. 302 blz.

f 8,25. gebonden f 9.—.

Leerboek der Meteorologie

door

PROF. Dr. D. VAN GULIK,

Hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen, met medewerking van Prof. Dr. E. VAN EVERDINGEN, Hoofddirecteur van het Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut te De Bilt en Hoogleeraar aan de Universiteit te Utrecht.

Derde Druk met ruim 100 figuren, 6 in kleuren gedrukte Wolken-fotografieën en een titelplaat formaat 16 × 25 cM. 240 blz.

f 6.25. gebonden f 7.25.

P. NOORDHOFF - Groningen

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

CENTRAAL BUREAU DER UITGAVEN BETREFFENDE DE
H. THERESIA VAN 'T KINDJE JEZUS
LISIEUX (FRANKRIJK)

Filiaal voor België, Holland en Het Groot Hertogdom Luxemburg: Groote Markt 15, BRUSSEL.
Het Centraal Bureau heeft het algemeen Depôt van al de uitgaven (boeken, prentjes, beelden medailles, verschillende voorwerpen, enz.) vergund door de Carmel van Lisieux.

VRAAGT PRIJSOPGAVE

MODELSLAGERIJ G. BANNENBERG
KLEINE BERG 33, EINDHOVEN, TELEFOON INT 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds-, Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastories, door het geheele land.
VRAAGT PRIJSCOURANT EN CONDITIES.

Firma Grippeling & Co
B. BROM
Keizersgracht 196,
Amsterdam, Telefoon 42771
THEE- EN KOFFIEHANDEL
Speciale condities voor
R.K. Instellingen.

N. V. METABANK
(MERCANTIEL-, EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661
DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK
ALLE BANKZAKEN

IN DE SERIE SUCCES-ROMANS VERSCHENEN NIEUWE DEELEN:

A. E. W. Mason: DE VIER VEEREN.
Soedan leeren kennen en de eigenaardigheden van dat land voor oogen stellen lijkt wel het oogmerk van dit boek. En daarin is de schrijver geslaagd in een boek dat voor volwassenen goed is, werkelijk goed.
F. Hendrichs S.J.

Bertha Ruck: DE SCHIJNVERLOVING.
Een kantoormeisje moet zich in schijn verloven met haar patroon, die een ander meisje wil ontloopen. Zij doet het zoo echt dat het echt wordt. Vermakelijk. Boekzaal der geheele Wereld.

A. E. W. Mason: HET HUIS MET DEN PIJL.
Boeiend en verrassend zijn de verwikkelingen in dezen detective-roman. Boekzaal der geheele Wereld.

Harold Bell Wright: DE ZOON VAN ZIJN VADER.
Een avontuurlijke, spannende roman over het farmersleven in Arizona, goed geschreven en voor iedereen.
Boekzaal der geheele Wereld.

Ph. Gibbs: HET JONGE GESLACHT.
't Geeft de contrasten tusschen de hoofdschuddende ouderen, de brutale vrijheidszucht der jongeren. Het boek staat vol juiste prettige opmerkingen voor elke partij. Boekzaal der geheele Wereld.

Harold Bell Wright: BARBARA WORTH.
Een goed, boeiend en spannend leesboek voor iedereen. Boekzaal der geheele Wereld

Elk boek met fraaie letter op mooi papier gedrukt kost slechts per deel f 1.50, in prachtband f 2.25.

William Montgovery: Mc. Govern: ALS KOELI VERMOMD NAAR TIBET.
ingenaaid f 4.25 in prachtband f 5.50.
Dit royaal uitgegeven, rijk geïllustreerde, hoogst interessante boekwerk is niet alleen van belang voor de geleerde wereld, maar voor iederen volwassene met eenige ontwikkeling een waardevol en aanbevelenswaardig boek.
Boekzaal der geheele Wereld.

W. DE HAAN - UITGEVER - UTRECHT

PARAMOUNT

DE BESTE FILMS

Abonneert U op de Keurboekerij. 20 % korting.

GARAGE CENTRAAL
C. VAN DONGEN-JONKERS, — BREDA
WILHELMINASINGEL 46, Telefoon 732
De meest Luxe Verhuurinrichting hier ter stede.
Stallen, repareeren en onderhouden.
Garage dag en nacht geopend.

HERMAN KROES & ZOON
ARCHITECTEN
AMERSFOORT

Zaadhandel Wed. H. v. d. Bogaard
NIJMEGEN, Molenstr. 1, Gevestigd 1870
Kloosters en Gestichten extra kortingen

Stoomwasscherij „Rijnoord" te Odijk.
Dames! Doet uw voordeel, en laat uw ***wasch*** behandelen door ***ons*** en U zult tevreden zijn. Zeer billijke tarieven. ***W. van Setten, Odijk.***

Stoelen- en Meubelfabriek

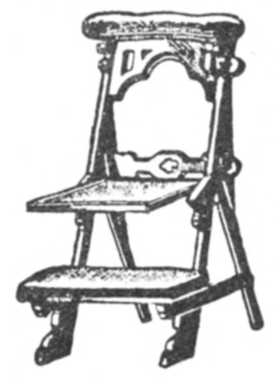

Firma A. TRET
Oirschot (N.-Br.)
Fabriceert alle soorten:
Kerkmeubelen, stoelen voor Patronaten en Vereenigingslokalen, Oud-Hollandsche stoelen en Tuinmeubelen, uitsluitend in prima kwaliteit, tegen zeer concurreerende prijzen.
Geïllustreerde catalogus gratis, franco op aanvraag.
WEDERVERKOOPERS KORTING.

STOOMEN VERVEN
Op verlangen Stoom- en Rouwgoederen met 1x24 uur.
Stoomververij en Chemische Wasscherij P. DE BOER
Muntweg 20-49 — BUSSUM — Telefoon 1061

BAZELMANS-VAN NUENEN - Meerveldhoven
LINNEN-, PELLEN-, DAMASTFABRIEK
Het beste adres voor Kerken, Kloosters, Gestichten, Pensionaten, Missienaaikringen en Particulieren
Stalen of Reizigersbezoek gaarne ten dienste.

STOOMWASSCHERIJ „OUDENRIJN"
C. DE RIJK, Merwedekanaal 5, Tel. No. 10707
UTRECHT

Electr. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT
IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. E. Smits-Salters
Vuchterstr. 122, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

Gebruikt voor het inleggen van eieren
WATERGLAS of GARANTOL
Verkrijgbaar bij
Firma Wed. G. F. Schott
Drogisterij Telefoon 1497
Lange Hezelstr. NIJMEGEN.

JOH. J. VEDER
34 Leuvehaven - Rotterdam
Afd. Levensmiddelen
ROOMBOTER
tegen concurr. prijzen.

Fabrikaat:
N.V. JORDAENS'
Sigarenfabrieken
v.h. F. v. Gardinge & Co.
EINDHOVEN.

VICTORIA-WATER
OBERLAHNSTEIN
Heeft gunstigen invloed op de spijsvertering

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

FRANS ERENS 70 JAAR.

„Ik wensch volstrekt niet in geschriften zoo-genaamd eerder den mensch dan den kunstenaar te vinden. Het vinden van den mensch heeft juist slechts waarde voorzoover het alléén door de volkomenheid zelve der kunst geschiedt. Het is, indien de kunst zóó volkomen is dat men daarin, in de kunst-*factuur*, den mensch voelt leven, — dat het vinden van den mensch iets beduidt, wijl daaruit blijkt, dat de mensch één is geworden met zijn kunstwerk om dat zijn ziel er zich in heeft uitgedrukt.''
Van Deyssel schreef dit toen hij een lijvige verhandeling leverde over Erens' *Dansen en Rhythmen*. Is dit geen verantwoording van de zachte liefkoozingen, waarmee de leeuw van Tachtig het lam van Tachtig heeft verwend. Er ging een verwantschap, een toe-nijging van den een naar den ander. Vooral toen Van Deyssel de klepperende sandalen achterliet vóór het heiligdom der moderne devotie, den symbolendienst van Maeterlinck waar hij zelf Frank Rezelaar ging worden, werd Erens hem een geestverwant. Een, die het Tumult versmaadde voor de stilte, en in eenzame bespiegelingen het verwijderde Leven zag oplichten. Niet hel en ongesluierd, geen vlamwitte directheid, maar to regenbogen gebroken door het prisma der kunst. Frans Erens is zich zijn geheele leven nagenoeg gelijk gebleven in levenshouding en kunstopvatting.

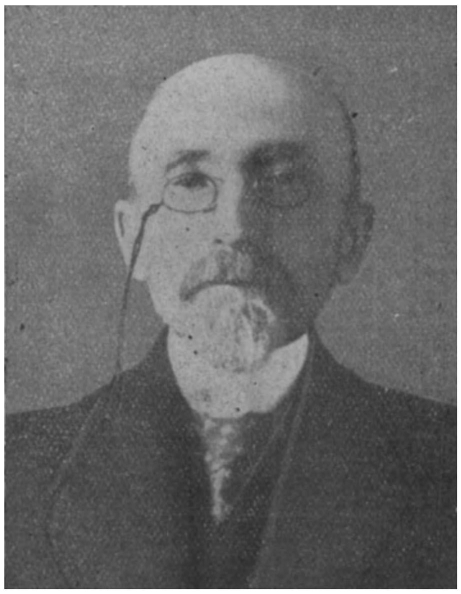

Frans Erens

Een ontroerd waarnemer, daarmede is alles gezegd. De kunstenaar als uitkijkpost „Hors de concours'': Van Deyssel vond in hem een ouderen tweelingbroer. Overigens bogen zich beider levenslinies uit elkaar. Het geweldige levensconservatisme van Erens, de orthodoxe hondentrouw aan het Tachtigersch kunstbeginsel verteederde Van Deyssel, die als de wolfshond van de kudde geen tanden genoeg had om alle afvalligen van Tachtig te tuchtigen.
Een apostaat van Tachtig is Erens nooit geworden, maar — en dat mag evenmin worden vergeten — een apostaat van de Moederkerk is hij nooit geweest.
Dat is een kapitaal verschil met van Deyssel, die zich liet rondtollen in de draaistroomen der wisselvalligheid.
Erens bleef voor anker, buiten de drift van het Leven, maar ook buiten de wervelstroomen der verwarring.
Hij had verdraagzaamheid ruim genoeg, om de Nieuwe Gidsers niet in hun liberale verdraagzaamheid te kwetsen. Hij prikkelde niet door agressiviteit, hij verblindde niet met bliksems van Paulijnsch vuur. Men liet hem rustig zijn podium, omdat hij als verkondiger van het katholicisme een welgemanierde salontaal bleef voeren.
Misschien was zijn methode van apostelschap Paulus een klein beetje afgekeken: hij was Tachtiger met de Tachtigers! De methode was alleen te academisch: een Kloos likt men niet met voorzichtige pourparlers om hem te bekeeren. Sint Paulus zou al gauw zijn apostel-temperament hebben ontladen en op die onverbeterlijke heidenen zonder pardon hebben ingehakt. Hier wreekte zich, dat Erens in afzijdigheid het Leven langs zich heen zag zwenken, en zich als non-combattant niet bewust werd van de hevige werkelijkheden om hem heen. Zijn eenige verontschuldiging is, dat hij de Beweging van Tachtig uit de tweede hand doorleefde. Die andere katholiek en Tachtiger, Alphons Diepenbrock, heeft er ánders op gereageerd, ongemeen hartstochtelijk voor zijn meditatieve natuur. Al wat aan katholieken gemeenschapszin onverwoestbaar-erfelijk voortleefde stond op in driftig verzet en slaakte een alarmkreet tegen het vernielend individualisme. Prompt en radicaal heeft hij het geestelijk misdrijf der Tachtigers doorzien en gevonnist. Maar Diepenbrock was ook een wijsgeer, en die rekent met substraten van directe levenswaarden. Erens was in hoofdzaak een aesthetisch waarnemer, die het Leven beschouwde door het medium der Kunst.

Dat maakte zijn stem zoo ver-af en omzwachteld van behoedzaamheid.
We willen zijn fijnheid, zijn edele melancholie en ook zijn zachte getuigeniskracht huldigen; we weten hem dank voor zoo menige verzonken schoonheid, zoo vele glansplekken van tot den bodem heldere diepzinnigheid. We mogen hem niet de factuur van zijn wegen verwijten, maar wél, dat hij de levenswaarden dikwijls uit hun hiërarchisch verband heeft gerukt, en de literatuur heeft verheven boven het Leven
De stijl van Erens is vol gallicismen, en zijn persoonlijkheid is het evenzeer. De lettré is een typisch-Fransche verschijning, die Erens in Holland heeft gereproduceerd. Maar zelfs als we hem in Fransch kader pogen te plaatsen, wordt ons de literaat soms te machtig.
De Wereldoorlog was althans een waanzinnige wraak van de werkelijkheid. En met een bijna dierlijken kreet van bevrijding, een wellust van wanhoop, wierpen zich vele virtuozen van een schijnwereld in de maalkolken van het verdoemde Leven, maar toén tenminste het Leven.
Zelfs een Anatole France, de perversie van den lettré, pleegde een woest verraad aan de literatuur, en zocht als oorlogsvrijwilliger de Dood.
De mensch, gekromd in zelfbeschouwing, stond plotseling op tot een duister koningschap.
Toen was het dat Erens weeklaagde: „Ik voel mij gedrukt door een oneindig wee. Want de literatuur staat op het spel. Ik voel mij neergeslagen, niet alleen om mij zelven, maar de heele kunst loopt gevaar.''
Dat is een van de zeldzame zegeningen van den Oorlog geweest: de heftige zelfonthulling van het Leven, dat in de kunst verscheen, bloedig en ontluisterd, maar ontdaan van de flarden der maskerade. De menschelijkheid, dat is de waarachtigheid heeft de Kunst overweldigd, en eenzamen als Erens nog dieper vereenzaamd.
We mogen niet overdrijven.
De man, die het titanische donker van ***Augustinus' Belijdenissen*** toegankelijk heeft gemaakt en de helderheid van Thomas à Kempis heeft ontstoken, die den felbewonderden Maurice Barrès vonniste juist om zijn tekort aan menschelijkheid, heeft den mensch niet miskend.
Maar te veel heeft Erens het goud gezocht in de retorten van den alchimist. Doch in zijn kolven ontbloeit het Leven niet door vermenging van Kunstmiddelen.
Het Leven wil gevonden zijn, het goud gedolven — daar waarheen het smachtend heimwee van Gerard Bruning, den verkondiger van het Leven uitging — in Klondyke, in den goeden, barren schoot der aarde, zóó als God het schiep.

Bernard Verhoeven.

DE TAAK VAN DEN LEERAAR.

Dit mooie, diepzinnige en toch bevattelijke boek [1]) typeert onzen tijd als een van verwelkend idealisme. Er is een tuinman noodig om deze dorstende plant water te geven. O zeker, wij worden overgoten met „Kultuur'', maar wat is de ware beteekenis van dit vervelende woord met zijn ongrijpbaar vele beteekenissen? Op deze geweldige vraag wil dit boek een antwoord geven, raak en klaar, een vonnis tevens over het klatergoud, waarmee onze wankele wereld zich zoo gemakkelijk omhangen laat.

P. Ildefons Herwegen O.S.B.

Het zijn uitstekende deskundigen, die er het woord in voeren. Het onderwerp werd aan de orde gesteld op het congres van de federatie der vereenigingen van katholieke academici te Recklinghausen in 1926. De daar gehouden redevoeringen zijn in dezen bundel bewaard voor ons en voor de geschiedenis.
Bernhard Rosenmöller schrijft er een pittige inleiding bij, waarin hij de actualiteit van het vraagstuk voor Duitschland scherp omlijnt, zoodat wij er veilig uit kunnen besluiten, dat men daar in het katholieke leven voor dezelfde moeilijkheden staat als ten onzent.
De geleerde liturgist, abt Ildefons Herwegen O.S.B., gaat dan voorop met een heerlijke beschouwing over Das katholische Bildungsideal. Er staat geen woord nieuws in, maar het Eeuwige is altijd nieuw, ook omdat wij, zwakke menschen, het zoo gemakkelijk te veel uit het oog verliezen. Wat staan wij onbeholpen bij deze serene vergezichten, ontworpen met meesterhand

in het licht der Waarheid. De harmonie tusschen het bovennatuurlijke en het natuurlijke in het leven tot uitdrukking brengend, is het katholieke kultuur-ideaal het oudste en tevens het jongste, het meest diepzinnige, het meest omvattende, daarmee tevens het moeilijkste. De zin voor het bovennatuurlijke moet vaardig worden òver ons en beslissend zijn voor alle vraagstukken. Dat is de kernachtige samenvatting van deze rede.

Katholische Frauenbildung is het onderwerp van Maria Müller. Zij beperkt zich niet tot de wijsgeerige verkenning van het probleem, zij wijst ook de uitwerking aan en wil in een weloverwogen toepassing de katholieke idee in toepassing gebracht zien. Opvallend is de forsche bouw in haar gedachte-uitdrukking en de rustige zekerheid in de benadering der werkelijkheid. De grondbeginselen zijn dezelfde als die van Dom. Herwegen, 't bijzondere wordt aangewezen door het eigene in het onderwerp. Huisgezin, school en Kerk hebben elk hun taak te vervullen bij de vorming van de vrouw, de tijd is voorbij, toen men al te veel van de school verwachtte en het intellectueele begint zijn opperheerschappij te verliezen. Men zoekt in Duitschland ernstig naar het betere, schrikt van een moeilijke en kostbare proefneming niet terug, kortom men is er ons land wel eenigermate voor. Zou dat ook niet daardoor komen, dat wij Hollanders geweldig een broertje dood plegen te hebben aan alles wat duur genoemd wordt, en, niet waar, ook het onderwijs verheugt zich tegenwoordig in deze onprettige reputatie.

Prof. Dr. Hermann Platz

Wladislaus Switalski koos als titel voor zijn rede: Der neudeutsche Idealismus und die deutsche Bildung, hij had even goed kunnen schrijven: Die Gegenwartsnot. Er is, vooral als reactie op den wereldoorlog, ontstaan een wijsgeerig en tevens een intuïtief idealisme, dat geen vrede meer vinden kan met het materialisme en positivisme, dat de grondoorzaak is van de groote ellende, waarmee onze wereld te kampen heeft; maar zoo niet dit, wat dan wel in de plaats van de verloren illusiën? De vervreemding in de meer ontwikkelde kringen van den christelijken godsdienst blijft een der grootste gevaren voor de beschaving van onzen tijd. Louter-menschelijke humaniteit is niet meer dan een verleidelijk surrogaat, niet toch de mensch is het begin en het einde van alles. En zoo is de taak van den katholieken leeraar moeilijk, maar verheffend. Ook hij heeft, met den priester, zijn aandeel in de taak om aan de toekomst te hergeven het nu verloren idealisme.

Professor Dr. Simon behandelt het vraagstuk Die Bildungskrisis. Een schoon geluid klinkt door in de volgende stelling, de kern van zijn beschouwing: „Nicht mehr eine Lern- und Wissensanstalt soll die künftige Schule sein, sondern eine Lebensgemeinschaft, in der nicht ein „Beambter" einer Schar von Untergebenen gegenüber steht, in der vielmehr ein lebendiger Mensch als Bildner zu lebendigen Kinderseelen in Beziehung tritt." De verwording tot ambtenaar is voor den leeraar een degradatie geweest. Men heeft hem te veel verlaagd tot een lesgeefmachine, dertig uren zelfs per week, en naar rato zooveel (zoo weinig!) salaris, alsof men een motor smeerde! Maar de konsekwentie ligt voor het grijpen.

Jos. Schröteler S.J. komt voor den dag met een geharnast betoog over het moeilijk onderwerp: Moderner Staat und Bildung, de oude kwestie, die nog immer aan de orde van den dag is. Wij ontmoeten er veel oude waarheden in, maar het doet ons toch deugd, dat naar *de beginselen* van de Nederlandsche schoolwetgeving verwezen wordt, als naar een aanbevelenswaardig voorbeeld van een aanvaardbare oplossing (blz. 135) uit de worsteling tusschen staatsalmacht en vrijheid.

Hermann Platz besluit de reeks met een studie over: Die nationalen Aufgaben der deutschen Katholiken in der Erziehung. Hij levert een hartelijk pleidooi voor de idee „vaderland" in katholieken zin.

Wie de Geschiedenis plegen te beschouwen als iets overbodigs of min-belangrijks of luxe of een liefhebberijtje moge dit essay eens naslaan. Door de historie nadert de taak van den leeraar 't dichtst die van den leeraar in den godsdienst, immers doceert deze de wetenschap omtrent God, gene onderwijst haar omtrent den mensch

Inboorlingen uit Uganda, een weg aanleggend in de provincie Buganda

en wat is de mensch zonder zijn God? Op deze laatste vraag geeft dit boek een veelzeggend antwoord. Wij bevelen het warm aan, aan allen, die met middelbaar en gymnasiaal onderwijs te maken hebben, en dat zijn er velen: autoriteiten, vakkundigen, schoolbesturen, ouders (waarom zij ook niet), meergevorderde studenten. Ook voor ons land valt er veel uit te leeren.

Prof. Dr. H. F. M. Huijbers.

---

[1]) **Bernhard Rosenmöller,** DAS KATHOLISCHE BILDUNGSIDEAL UND DIE BILDUNGSKRISE. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, München,* 1927. (23 · 15) 167 blz. ing. M. 4.—.

BRITSCH OOST-AFRIKA.

In April 1924 stelde Sir Sydney Henn aan het House of Commons de uitzending van eene parlementaire commissie voor, met opdracht een rapport uit te brengen over de economische ontwikkeling en de unificatie van het beheer der vijf gewesten, die men te samen Britsch Oost-Afrika zou kunnen noemen. Het voorstel werd aangenomen en de commissie stak reeds in Augustus van hetzelfde jaar in zee, om in December weer te retourneeren. Een der leden ervan, majoor Church, boekte in die paar maanden reizens zóóveel notities, dat hij er niet alleen een officieel verslag uit kon samen stellen, maar ook een werk in het licht geven, dat het onderwerp van deze bespreking uitmaakt.

Om met de deur in huis te vallen, zij reeds dadelijk vastgesteld, dat dit boek onder de beste gerekend moet worden, die over Oost-Afrika geschreven zijn, waarbij echter als conditie vooropgezet wordt, dat het slechts gelezen behoort te worden door zóódanigen, die het onderhavige gebied door andere lektuur of uit persoonlijke ervaring kennen. Want de heer Church heeft zekere vooropgezette ideeën en is bovendien van een ietwat ongeduldig kritischen aanleg. Deze laatste eigenschap brengt hem er toe soms vele bladzijden lang bij een of andere fout in het beheer van Oost-Afrika te verwijlen, om zijn betoog met een zeer ijle verwijzing te beëindigen naar zekere omstandigheden, welke de gewraakte fout bijna geheel verontschuldigen.

Hij zal b.v. langademig klagen over de afwezigheid van een wegennet en eeniegelijk, die Afrika niet nader kent, zal bereid zijn het op dit punt volkomen met hem eens te worden en in die eensgezindheid misschien de slotbemerking niet voldoende tellen, volgens welke er tot voor kort, niets of niemand in Oost-Afrika was om op het ontbrekende wegennet uit wandelen te gaan. Elders beklaagt hij zich over de omstandigheid, dat elke neger nog niet in een mooi heerenhuis woont, maar wipt hij lichtelijk over zekere eigenaardigheden heen, als b.v. die, dat uitgebreide volksstammen hun hut dadelijk verbranden, wanneer er iemand in gestorven is, welke het oprichten van heerenhuizen ernstig belemmeren. Of hij stoft de autoriteiten even geducht af over de achteruitgang van de kwaliteit der veestand, waarbij hij echter weer onvoldoende aandacht vraagt voor de ontembare koppigheid, waarmede vooral de pastorale negerstammen alle bemoeie-

nissen van den blanken man met hun vee weerstaan.

In maatschappelijk opzicht helt majoor Church naar eene geestesgesteltenis over, die wij, op het continent, met het socialisme plegen te vereenzelvigen. Maar hij houdt daarbij het hoofd koel en blijft over voldoende onderscheidingsvermogen beschikken om b.v. een lans te breken voor het goede recht van sommige vormen van imperialisme. Echter is hij een verbitterd tegenstander van het z.g. freehold landbezit, hetgeen hem natuurlijk in chronisch conflict brengt met de manier, waarop met name Kenya Kolonie opgebouwd wordt. In de ijlere regionen van de kolonisatie helt hij nu en dan lichtelijk over naar datgene, wat wij huil-etiek en de Engelschen damned nonsense noemen en missie en zending zijn er verre van, zich in het bezit zijner onverdeelde liefde te kunnen verheugen, hoezeer hij ze soms een pluim op den hoed steekt.

Church levert in zijn boek een beduidend aantal feiten, die hij met zijn waardeeringen omkranst. Dan laat hij ze verder met rust. Hij rijgt ze niet tot een geheel aan elkaar en hij laat het ook aan den lezer over, slotconclusies te trekken uit het vele materiaal, dat hij hem voorzet. En deze slotconclusies behelzen in de eerste plaats wel dit (maar die wijsheid haalt men niet uit Church's boek), dat er door het blanke ras in Oost-Afrika een reuzenwerk verricht is, dat slechts overtroffen wordt door de titanen-energie, waarmede Westelijk Noord-Amerika uit de wildernis gerukt en met één slag in de rij van de bloeiendste en gelukkigste staten der wereld geslingerd werd.

Maar heeft de blanke man in Oost-Afrika veel tot stand gebracht, dan blijft er nog veel meer te doen over. En hier staat hij tegenover moeilijker problemen, dan zijn confrater in de Ver. Staten uit hoofde van het feit, dat de laatste met een inlandsche bevolking te doen had, die zich zeer bereidwillig liet uitroeien, terwijl de eerste met stammen te doen heeft, die voor uitroeiing niet alleen bedanken, maar veeleer om opvoeding smeeken, om het in de niet altijd zeer preciese tale der etiek te zeggen.

Het gebied, waarover het hier gaat, omvat een stuk van Noord Rhodesia, Nyassaland, Tanganyka, Kenya en Uganda. Het is elf maal zoo groot als het Britsche koninkrijk maar telt slechts 12 millioen inwoners, die nauwelijks in aantal toenemen. Alles bij elkaar genomen wonen er 12 menschen per vierkante mijl tegen 62 in Malaya, dat door ons nog als een halve wildernis wordt aangezien, 180 in Indië en 700 in Java. Door zijn groote hoogte-verschillen is het land geeigend, producten van de meest uiteenloopende klimatische eischen voort te brengen. Church raakt over de ressources van de streek in eene begeestering. waarin we hem slechts schoorvoetend volgen,

Masai-herders uit de Kenya-kolonie

Hij vindt het b.v. niet onredelijk aan te nemen, dat Oost-Afrika mettertijd het voornaamste landbouwcentrum van de wereld zal worden. Maar ook al wordt het dat niet, dan zit er toch wel toekomst in voor landbouw, veeteelt, plantage, industrie, enz. Tarwe, rubber, rijst, katoen, tabak, sisal, koffie, mais, wattle, kokospalmen, appels, het gedijt er allemaal.
Maar deze rijkdom, gepaard aan de geringheid en aan de kwaliteit der bevolking, doen toch een ernstige vraag rijzen en wel deze, aan wien zal Oost-Afrika in de toekomst behooren? Deze vraag heeft tot drieërlei antwoord aanleiding gegeven. Er is b.v. een tijd geweest, dat sommigen van de stichting droomden van een machtig Indo-Afrikaansch rijk, dat zich van de Zambesi tot den Nijl zou uitstrekken en als vergaarbekken dienen voor het exces der Indische bevolking. Maar deze kans hebben de nationalisten onder de Indiërs zelf wel verspeeld, zoodat de strijd nu nog maar gaat tusschen zwart en blank.
Church schijnt de meening te koesteren, dat er een duurzame en broederlijke samenwerking tusschen deze beide rassen en dat nog wel op voet van gelijkheid, mogelijk is.
Velen zullen dat inzicht echter niet deelen en zich op het standpunt stellen, dat de blanke man slechts in Afrika kan tieren, wanneer hij het lot ervan controleert. Hoe dit zij, op het oogenblik heeft men in Oost-Afrika behalve met de negers met 30.000 Indiërs en een blanke landelijke aristocratie van 10.000 Europeanen te rekenen, die voorloopig nog hoofdzakelijk op de magniefieke hoogvlakten van Kenya gevestigd zijn, maar zich snel over Tanganyka verspreiden en in Nyassaland en Rhodesia alweer inheemsch zijn.
Tusschen deze binnendringers en de aanwezige zwarte bevolking komt het natuurlijk voortdurend tot conflicten, die echter van alle scherpte ontdaan zijn door den staat van volslagen onverdedigbaarheid, waarin de zwarte man zich bevindt. De settler heeft het echter op zijn land en zijn werkkrachten gemunt en zou deze zonder het geringste gewetensbezwaar overmeesteren, wanneer er nog niet een derde in den bond was, te weten het koloniaal bestuur, dat zich als de natuurlijke beschermer van de belaagde zwarten voelt en deze tegen al te stoute aanvallen van de blanke aristocratie in bescherming neemt. Hieruit ontstaan botsingen, die de hoofdschotel van de Oost-Afrikaansche geschiedenis der laatste jaren vormen.
Het streven der settlers is van Kenya al vast, een zelfbesturend dominion te maken, waarin het lot van bantoe en hindoe in hun handen terecht zou komen, en zij wel beginnen zouden den laatste het land uit te zetten. Hiervan kan echter niets komen en de strijd is dus op het oogenblik geconcentreerd op de verdeeling van de zetels in de vertegenwoordigende lichamen.
Bekijkt men dien strijd van een ietwat breeder standpunt, dan krijgt hij bijna precies hetzelfde uiterlijk als de worsteling, die we allerwege in Europa gaande zien tusschen majoriteiten en minoriteiten. Wellicht is het wel raadzaam het koloniale vraagstuk meer en meer van die hoek uit te benaderen en zulks te sneller naarmate de eens onderworpen volken zich sneller emancipeeren en daardoor den status van „onderdrukte meerderheid'' in hun eigen land bereiken. Church wijst hier een uitweg, die elk koloniaal bestuurder wel eens ter harte mag nemen, zij het dan al dat de majoor zich vergist, wanneer hij meent, dat Engeland door zijn raad te volgen iets oorspronkelijks in zou luiden. Want het doel, waarop hij aanlegt, werd al meerdere eeuwen geleden door den grooten Turk getroffen, die Constantinopel aan de christenen ontnam en ons dadelijk daarop leerde, hoe minoriteiten behandeld behooren te worden, die zich noch willen laten assimileeren, noch verjagen, noch uitroeien.
De schrijver bepleit voor elk der vier communauteiten van de Oost-Afrikaansche samenleving, de blanken, de negers, de Indiërs en de Arabieren een zoodanigen vorm van zelf-regeering als welke volkomen in het kader hunner eigendommelijkheden past. Daarenboven een instrument, dat voor éénheid zorgt overal, waar deze niet ontbeerd kan worden. Hij meent, dat, wanneer elk der vijf territoriën zulk een bestuursvorm inluidt, er van zelf wel een toenadering zou ontstaan, waaruit ten slotte de eenheid van Oost-Afrika voort zou spruiten.
Het is onmogelijk in een enkele bespreking Church op al zijn slingerwegen door Afrika te volgen en stil te staan bij de tallooze kwesties, die hij beroert en bij de andere, die hij zwijgend voorbij gaat. Maar de details spelen dan ook eigenlijk geen rol tegenover het feit, dat het immense Oost Afrika van dag tot dag een belangrijker plaats in ons wereldbestel gaat innemen en het daarom wel zaak is de ontwikkeling

daarginder op den voet te blijven volgen. Church's boek biedt kritischen en zoo mogelijk onderlegden lezers, heel wat frissche en nieuwe gezichtspunten voor de bereiking van dat doel.

G. de van der Schueren.

---

[1]) Major Archibald Church,
EAST AFRICA: A NEW DOMINION. Geïllustreerd. *H. F. & G. Witherby, London W.C.* 1, 1927. (21.5×14) 315 blz. geb. Sh. 18.—.

EEN „AMERIKAANSCHE" ROMAN.

Sinclair Lewis

Elmer Gantry [1]) is voor Amerika en ook voor Engeland „het" boek van dit voorjaar geweest. Sinclair Lewis had zich reeds naam gemaakt met verschillende romans, o.a. *Main Street, Arrowsmith* e.a., en reeds een jaar geleden werd gepubliceerd, dat de schrijver werkte aan een „preacher novel" die zéér belangrijk zou worden. Echt Amerikaansch, waren reclame en spanning reeds lang voor 't verschijnen van het werk aanwezig. De „preacher", waarover Sinclair Lewis zijn boek schreef, heeft niets te maken met den predikant, met den dominé, zooals wij die kennen. Het type is zuiver Amerikaansch. Als we Elmer Gantry voor het eerst zien optreden dan is hij student in een seminarie van Baptisten en hij is geweldig dronken. Hij is dit trouwens zeer dikwijls en alleen z'n sterk gestel en later de vrees om zijn positie te schaden bewaren hem voor den ondergang in dien hartstocht. Z'n sterk gestel, z'n robuste en aantrekkelijke persoonlijkheid, z'n mooie stem — het is met elkaar ook het eenige goede, wat Elmer Gantry bezit. Want behalve dronkaard is hij ook leugenaar, dief, verleider, lafaard, gewetenloos „streber" en afschuwelijk huichelaar. Hij is niet verstandig of talentvol, maar wel slim, hij kan met z'n mooie stem prachtig galmen en oppervlakkige nonsens of... gestolen schoonheid verkondigen. — Als z'n bandeloosheid uitkomt wordt hij van 't seminarie weggejaagd, en sluit zich dan aan bij 'n godsdienstige secte, die onder aanvoering van 'n zeer zonderlinge en onwijze vrouw door 't land trekt op 'n wijze als bij ons 'n tooneeltroep dit zou doen. Wanneer die vrouw door 'n ongeluk het leven verliest wordt Gantry tenslotte Methodist predikant: als zoodanig zeer beroemd en zeer geliefd krijgt hij de beste plaats, welke er te geven valt en wordt 'n heftig en geweldig voorvechter tegen rooken, drinken en onzedelijkheid. In 't geheim doet hij alles wat hij bestrijdt; zijn huwelijksleven is ellende en bedrog, hij is in alle opzichten *de* Pharizeeër, die ons niets dan walging inboezemt.

En naast dezen man, die er absoluut „komt" plaatst de schrijver het type van den eerlijken twijfelaar en zoeker, en laat deze door het leven figuurlijk en letterlijk verslaan, want de puriteinsche volgelingen van Gantry mishandelen dezen man zoo geweldig, dat hij voor altijd invalide wordt.

Men begrijpt hoe dit boek ontvangen werd, te meer omdat het boeiend is geschreven en vele treffende, zelfs ontroerende momenten heeft. Een tendenz-boek is het echter vóór alles — een apologie voor het ongeloof. Want al de geloovige Methodisten en Baptisten, die er in optreden, moeten schrikbeelden zijn voor een normaaldenkend mensch.

„Wanneer Puriteinsch Amerika", schreef G. K. Chesterton over dezen roman, „menschen telt zooals de mooie karakters in dit boek, om van de slechte niet te spreken, — dan moet het godsdienstig leven daar,beschaafde menschen absoluut zenuwziek maken. Ik zou liever met de Afrikaansche negers in het oerwoud brullen en op de tomtom slaan, dan den naam van Jezus gebruiken, zooals deze menschen het doen."

En Father Francis Talbot, de Amerikaansche Jezuiet, die beter dan wij kan oordeelen in hoever de voorstelling van Sinclair Lewis waarheid bevat, zegt in *America*, dat de schrijver niet ernstig overdreven heeft, waar hij het theologische systeem der Baptisten en Methodisten bespreekt, of de hysterische huichelarij in de samenkomsten als die van het meisje Sharon, maar Father Talbot verwijt hem de geweldige onrechtvaardigheid, dat hij Elmer Gantry als *het* type heeft geteekend van den „praecher".

„De predikanten der Baptisten en Methodisten", zegt hij, „zouden zulk een man even heftig veroordeelen als Mr. Sinclair doet. Dat begrijpt hij zelf wel, en toch heeft hij 'n gansche groep van eerlijke en oprechte menschen onder 't slijk bedolven, door in zijn eigen verbeelding een type te scheppen, die hen moet vertegenwoordigen, 'n type, dat zelfs geen enkele fatsoenlijke deugd bezit."

Chesterton keurt het boek af om de aanval op de katholieke kerk, die van groote onwetendheid getuigt. En Father Talbot spreekt van „Elmeriaansche huichelarij", wanneer de schrijver de systemen van Methodisten en Baptisten belachelijk maakt als het waarachtige Christendom. Voor de oppervlakkige katholiek zoo goed als voor de twijfelzieke protestant noemt hij het boek zeer funest, met welk oordeel wij volledig accoord gaan.

Alb. Steenhoff-Smulders.

---

[1]) Sinclair Lewis,
ELMER GANTRY. *Harcourt, Brace & Co., New-York,* 1927. (19×13) 432 blz. geb. $. 2.50.
— C —

BUSKEN HUET EN POTGIETER.

De vriendschappelike verhouding tussen Busken Huet en Potgieter is gedurende enige jaren door menings-verschillen gespannen geweest. Bleek dit uit Potgieters' *Brieven*, nog duideliker werd

het, toen ook de korrespondensie van Huet het licht zag door de zorg van Professor Verwey. Als altijd bezield door zijn nobele, maar soms eenzijdige bewondering voor Potgieter heeft deze de oorzaak der tijdelike onstemdheid hoofdzakelik gezocht in „bedrog of zelfbedrog'' van de kant van Huet. Professor Colenbrander, die het werk van zijn Leidse kollega scherp bekritiseerde, meende uit een door hem gevonden dokument (een brief nl. van Busken Huet aan Groen van Prinsterer) te mogen besluiten, dat Huet's „gebrek aan openhartigheid'' de schuld der gedeeltelike verwijdering draagt.
Tegen deze beide globale verklaringen schreef J. Saks een brochure [1]),waarin hij de feiten en stemmingen, die in deze zaak beslissend waren,zielkundig onderzoekt op zó indringende wijze, dat zijn werk van onmisbaar belang is voor de studie der behandelde persoonlikheden.
De basis hunner vriendschap was hun overeenkomstig inzicht in letterkundige zaken. Van 1860 tot 1865 was dit voldoende, daar hun samenwerking vooral op literair gebied plaats had. Maar toen zij na hun uittrede uit de Gids-redaksie aangewezen waren op elkanders vrijwel uitsluitende vriendschap kwamen deze beide kritiese temperamenten in een te nauw kontakt met elkaar om niet te merken wat hen scheidde. Dit was hoofdzakelik hun verschillende politieke ontwikkelingsgang. „Het kenmerk hunner verhouding'' zegt Saks „is blijvende literaire sympathie en wassende politieke antipathie". Potgieter was de man van vóór 1848, liberaal in hart en nieren, die alles van Thorbecke verwachtte en na de ontgocheling een nieuwe Thorbecke verlangen bleef. Hij was iemand van moeilik veranderbare beginsels. Huet integendeel, die evenals Potgieter de verslapping van de strijdbare liberale partij tot het doktrinisme van Buys en Vissering betreurde, was, jonger en onstuimiger, ook lichter te bewegen tot een verlochening der liberale idealen zelf. De nieuwe richting die hij insloeg en die hij zelf als „konservatief radikalisme'' heeft gekenschetst, is te recht met Saks „een soort fascisme'' te noemen. Zijn aansluiting bij de konservatieve partij is niet zozeer als een positief aanvaarden van dezer inzichten, — dan wel als een verzaken der liberale ideeën te zien; behouds-gezind was de geboren opposisievoerder niet juist van nature. Doch zijn, door Potgieter als een afval geziene, overgang, ging (en niet toevalligerwijze) met feiten gepaard, die Huet in de verdenking van persoonlike belangzucht brachten.
Ontheven van zijn kontraktuele verplichtingen met de gebroeders Enschédé, direkteurs der *Opregte Haarlemsche Courant*, zocht hij een nieuwe, minder geestdodende loopbaan en meende die te zullen vinden in de redaksie van de *Java-Bode* te Batavia. Door bemiddeling van Multatuli, kwam hij in 1807 in aanraking met Rochussen, langs wie hij zich (blijkens de door Colenbrander ontdekte brief aan de voorman der anti-revolutionaire partij, Groen van Prinsterer) in verbinding wenste te stellen met de konservatieve minister Hasselman. Hierin geslaagd aanvaardde hij de redaksionele betrekking te Batavia. Potgieter werd aangeschreven om een voorschot te verstrekken voor den overtocht, maar weigerde om onbekende redenen. De brief waarin hij deze houding motiveerde, ontbreekt aan de verzameling. Toen nam Busken Huet uit de handen van het anti-liberale ministerie Hasselman het reisbedrag aan als vergoeding voor het overbrengen van een ministerieel advies aan de Goeverneur-Generaal Mijer, betreffende de sensuur op de drukpers in Indië. Zijn afkeer van de liberale koloniale politiek en van het stelsel van „Vrije Arbeid'' in Indië, bracht hem tevens er toe de kamerkandidatuur van den anti-revolutionair Koordens in Haarlem te steunen.
Deze Indiese posisie, hem eerst meegedeeld toen zij een fait-accompli was, deze politieke houding, dit aanvaarden van loon voor het bestrijden der drukpers vooral waren de drie gronden van Potgieter's ontstemdheid.
Doen zij werkelik afbreuk aan Huet's karakter? Zeer zeker niet zijn aanvaarden ener nieuwe betrekking „voor vrouw en lieve kind''. Evenmin zijn veranderen van politiek inzicht, temeer niet

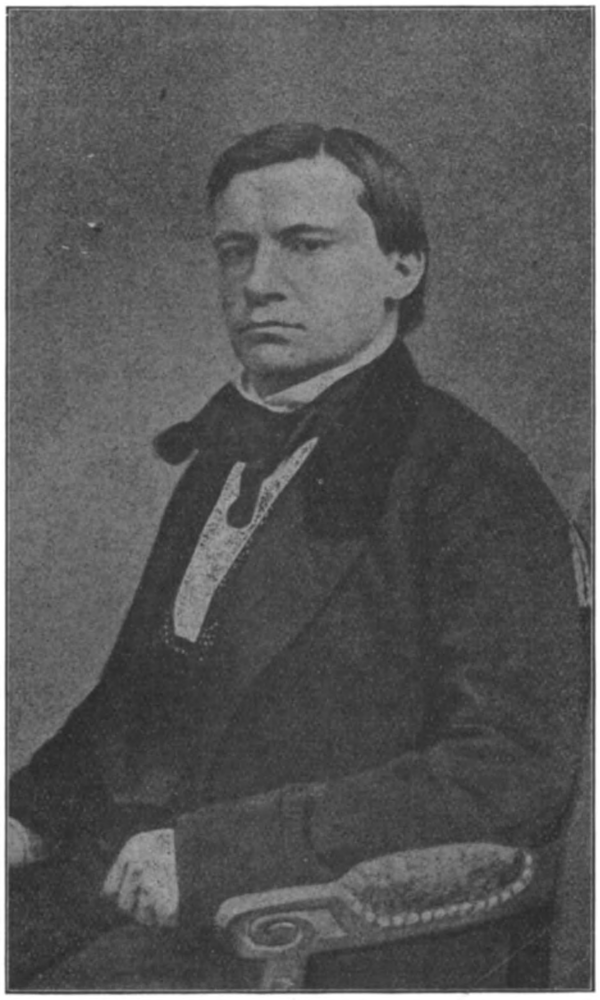

Busken Huet

daar het heersende liberalisme redenen tot ontevredenheid gaf. Doch het aanvaarden van opdracht en loon uit de handen van Hasselman? „Geen laagheid", is de konkluzie van Saks, „was het begaan geweest, maar eigenzinnigheid werd misschien het niet erkennen zijner fout." Dit eerherstel aan Busken Huet is waardevol om de karakteristiek der voornaamste betrokkenen, is aangenaam ter lezing tevens, om het geestig polemies gedeelte, dat, soms wat scherp gesteld, in het verzoenende slot op charmante wijze verzacht wordt.
Toch wil het ons voorkomen, alsof Saks enigzins de tegenovergestelde fout van Verwey begaat en in zijn karakter-schetsende omschrijving van Potgieter's zelfbekentenis: „toch maar een burgerman" te zijn, wat veel de nadruk legt op de onaangename kant dezer „burgerlikheid". En wanneer bij hem de socialist uit den hoek komt en hij over Huet getuigt: „te hebben meegeholpen aan de afbraak van het liberalisme blijft zijn voornaamste aanspraak op de dank der demokratie" ziet hij te licht voorbij, dat Potgieter's aanspraak daarop niet minder gering is, daar deze, twintig jaar te voren, gewerkt heeft aan de triomf van...... datzelfde liberalisme, dat tóén de meest vooruitstrevend-demokratiese ideeën in Nederland vertegenwoordigde. Tenslotte was het wenselik geweest te wijzen op de mannelike grootheid van karakter dezer vriendschap, die zich niet liet verbreken door verschil van inzicht. Maar goede boeken over de klassieke schrijvers van ons land zijn al te schaars, om dit niet dankbaar toe te juichen en te hopen, dat Saks, die zich gekenmerkt heeft als een uitstekend kenner van Huet, het onvoldoende „Leven" door Meerkerk, eenmaal door een uitvoeriger en beter zal vervangen.

Anton van Duinkerken.

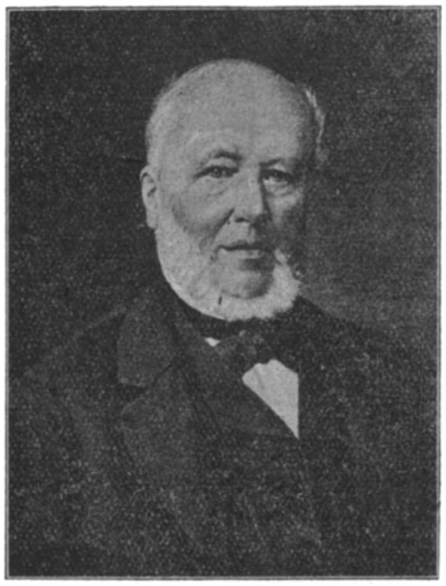
Potgieter

---

¹) J. Saks,
BUSKEN HUET EN POTGIETER. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1927. (25.5 × 16.5) 109 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

DICHTERS IN HUN KABINET.

Marcel Proust.

Marcel Proust ¹) bracht zijn jeugd grootendeels door in het dorpje Combray, omdat het leven in Parijs nadeelig werkte op zijn tengere gezondheid. Proust is een eeuwige asthmalijder gebleven. Gewoonlijk ging de familie in twee richtingen wandelen: du coté de chez Swann — men kwam hier langs het buiten van Monsieur Swann— en : du coté de Guermantes— het raadsel zijner vreemdsoortige titels is dus niet zoo erg ingewikkeld. Reeds in zijn prilste jeugd begon Marcel te schrijven, maar tot kort voor zijn dood hield men hem algemeen voor een snob en een amateur. Hij verkeerde veel in de aristocratische salons van den Faubourg Saint-Germain. Hier gold hij als een meester in de kunst der geestige conversatie en als de laatste afstammeling van Galiani, Chamfort en Rivarol. Een groot fortuin maakte hem onafhankelijk: hij wilde zich geheel gaan wijden aan de literatuur. Reeds verzamelde hij ijverig aanteekeningen voor zijn levenswerk: *A la Recherche du Temps perdu,* dat steeds op den achtergrond van al zijn denken stond. Op visitekaartjes, enveloppen en doodsbrieven noteerde hij kleinigheden: een gebaar, een blik, de mogelijke reden eener weigering. Langzaam maakte hij zich los uit het mondaine leven. De dood zijner moeder, van wie hij zielsveel hield, verhaastte de beslissing. Proust sloot zich op in zijn woning op den Boulevard Hausmann. Hier begon hij de 20 dikke cahiers vol te schrijven, die zijn oeuvre vormen. Zijn grootste activiteit valt in de jaren 1906-1912. De muren zijner kamer waren geheel met kurk bekleed om de geluiden van het straatleven buiten te houden. Steeds bleven de vensters gesloten, omdat hij den geur der wilde kastanjeboomen van den Boulevard niet verdragen kon. Overdag sliep hij om des nachts te kunnen werken. Gewoonlijk stond hij iets voor middernacht op, als hij wilde uitgaan. Meestal lag hij geheel gekleed te bed: een dikken das om den hals, met handschoenen en twee of drie paar kousen aan. In zijn kamer werd nooit gestookt; ook was er geen centrale verwarming. Zijn huishoudster mocht nooit poetsen of stoffen. Alles moest blijven liggen, zooals het lag. Slechts zeer zelden ging hij uit en dan nog maar alleen 's nachts. Meestal deed hij dit om een toiletdetail te verificeeren.
Zoo was hij eens opgestaan om te gaan zien, hoe prins de Sagan zijn monocle droeg, wel een bewijs voor de angstvallige nauwkeurigheid zijner uitwendige documentatie. Op het laatst van zijn leven verkeerde hij nog maar alleen in het hotel Ritz, waar hij om zijn hoog drinkgeld beroemd was. Zijn grootste plezier was zijn vrienden een dienst te kunnen bewijzen. De geaffecteerde dandy van vroeger was nu in zijn kleeding zoo weinig-eischend mogelijk geworden: hetzelfde pak droeg hij drie jaar en met één sjamberlock was hij tevreden. Ofschoon zijn vader een vermaard professor geweest was, wilde hij niets van dokters weten. Toen zij eindelijk toegelaten werden, was het te laat. Marcel Proust overleed 18 November 1922. In den laatsten nacht vóór zijn sterven dicteerde hij nog zijn eigen gewaarwordingen over het naderen van den dood. Toen het eerste deel van: *Du coté de chez Swann* pers-

klaar was, kon hij ondanks al zijn zoeken geen uitgever vinden; ten langen laatste liet hij het op zijn eigen kosten drukken; het verscheen in 1913. Jacques Rivière opende hem later de poorten der *Nouvelle Revue Française*, waar hij weldra een eigen kapel zou krijgen. „Alles wat ik mij op dit oogenblik — bij het verschijnen van het eerste Swann-boek — wensch, is gelezen te worden." Deze wensch is schitterend in vervulling gegaan, misschien nog meer in het buitenland dan in zijn eigen land. Wel heeft men het niet overbodig geoordeeld de methode aan te geven, hoe men Proust lezen moet: de eerste week: twintig bladzijden per dag, de tweede week: vijf en twintig, enz.

Proust schreef in de ongemakkelijkste houding, die men zich denken kan: een fleschje inkt van 25 centimes, steeds half leeg, een verroeste pen en een kleinen houten penhouder. Hij hield, zittend in zijn bed, zijn papier in de hand zonder het te laten rusten op een tafel, op een boek of op een vloeiblad, wat zijn hoekig en onleesbaar schrift verklaart. De losse vellen, waarop hij schreef, lagen over zijn bed verspreid als een dichte confetti-regen. In deze houding schreef hij haast heel zijn werk en zijn ontelbare brieven. Iedere poging om hem het schrijven te verlichten wees hij hardnekkig van de hand. Zoo weigerde hij een scherm over de lamp te hangen, die hem verblindde en duldde niet, dat men de tafel opruimde, die bij zijn bed stond en zoo vol boeken en cahiers lag, dat hij er niets op plaatsen kon. Zijn handschriften zijn erg verward en doorgehaald. De typiste, die ze overtypte, liet vaak heele ruimten blanco als ze het gekrabbel niet lezen kon, of maakte fouten, wat erger was. Omdat Proust bij het nalezen der getypte vellen op zijn bed geen plaats vond om twee cahiers naast elkaar te leggen, legde hij het oorspronkelijke manuscript ter zijde en begon den getypten en vaak misvormden tekst opnieuw om te werken en uit te breiden. Het eerste deel van *Du coté de chez Swann* werd op deze manier viermaal onder handen genomen. Als men zijn handschriften onder elkaar vergelijkt, bemerkt men, dat de beste passages doorgaans eerst bij de tweede of derde omwerking door den auteur zijn ingelascht. De verbetering der drukproeven duurde eindeloos en nog wemelen de eerste uitgaven zijner werken van fouten. De proeven zelf werden telkens omvangrijker, zoodat de uitgever ze hem met geweld moest ontrukken, om aan dit eeuwig toevoegen een einde te maken. Ook aan zijn onuitgegeven cahiers bleef hij voortdurend werken: het oeuvre groeide in hem met de jaren. Bij de beschreven vellen werden telkens nieuwe gevoegd. Verschillende briefjes plakte hij aan elkaar, vouwde ze waaiervormig dicht en plakte ze dan tusschen twee bladzijden in. De compositie zijner romans is van een hopelooze wanordelijkheid, al heeft Crémieux ook zeer fijn en kunstzinnig geschreven over zijn „composition en rosace". *Du coté de chez Swann* telt twee deelen [2]) onlangs ook in Duitsche vertaling verschenen, ieder van ongeveer 300 bladzijden. Het eerste bevat de jeugdherinneringen van Proust te Combray, maar bijna op het einde begint *Un amour de Swann*, dat met het voorgaande absoluut geen verband houdt. Deze episode wordt dan in het tweede deel voortgezet tot op de vijftig laatste bladzijden na, die getiteld zijn: *Noms de pays: le Nom*, zonder dat men goed begrijpt waarom. *Le coté de Guermantes* is al even verward. Het eerste deel loopt door zonder ook maar één onderbreking. Alles volgt op elkaar, haast zonder alinea's; zelfs voor den dialoog blijven deze achterwege. Het tweede deel is in twee hoofdstukken gesplitst: het eerste van 35 en het tweede van 217 bladzijden. De laatste 30 bladzijden brengen het begin van *Sodome et Gomorrhe*, dat in drie volgende deelen wordt voortgezet. We voegen hier nog bij, dat de beschrijving van een diner bij de duchesse de Guermantes 150 bladzijden beslaat; één soirée bij de princesse de Guermantes vergt de helft van een boek.

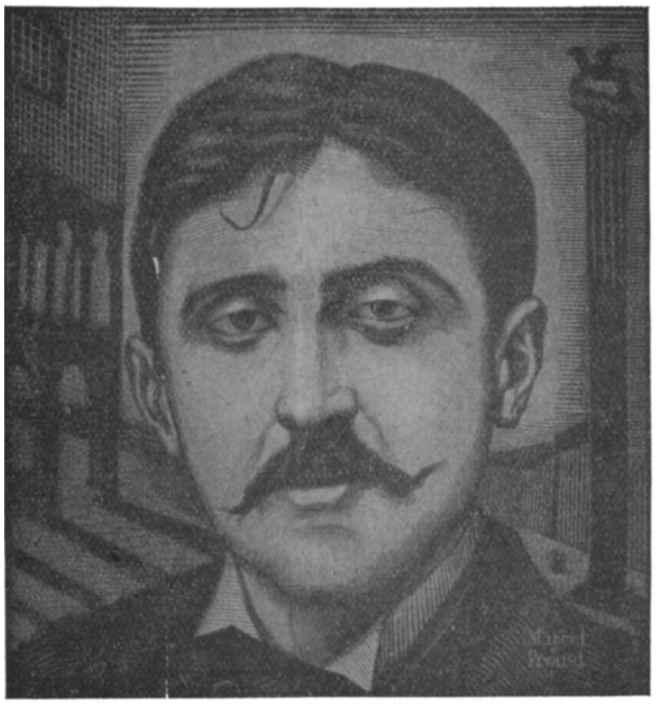

Marcel Proust

Om zijn grilligen, verwarden en onwelluidenden stijl te karakteriseeren, nemen we één zin over van zijn lintworm-proza: „Ses yeux noirs brillaient et comme je ne savais pas alors, ni ne l'ai appris dépuis, réduire en ses éléments objectifs une impression forte, comme je n'avais pas, ainsi qu'on dit, assez „d'esprit d'observation" pour dégager la notion de leur couleur, pendant longtemps, chaque fois que je repensai à elle, le souvenir de leur éclat se présentait aussitot à moi comme celui d'un vif azur, puisqu' elle était blonde: de sorte que, peut-être si elle n'avait pas eu des yeux aussi noirs, — ce qui frappait tant la première fois qu'on la voyait,

— je n'aurais pas été, comme je le fus, plus particulièrement amoureux, en elle, de ses yeux bleus.'' (*Du coté de chez Swann* I, 131-132).
Voor grammaticale puristen diene het volgende staaltje: „Bientôt rejointe par quelque ami, souvent coiffé d'un „tube'' gris, que je ne connaissais pas et qui causait longuement avec elle'' (*Du coté de chez Swann* II, 184).
Wie over Marcel Proust durft te schrijven in een toon, die niet hoog gespannen is van dithyrambische geestdrift, wordt reeds bij voorbaat door een zekere groep voor onkundig gehouden. Daarom laten wij liever anderen aan het woord dan ons zelf te wagen aan een karakteristiek zijner romankunst. Bernard Faij omschrijft de eigenheid van Proust's oeuvre als volgt: „De handigheid van Proust bestond in de isoleering der indrukken, waaraan men tot dan toe vergeten was de aandacht te wijden, in hun vergelijking met andere zeer afwijkende, bij voorkeur zoo tegenstrijdig mogelijk indrukken en in de ontdekking hunner onderlinge voelbare affiniteiten: zijn portret van de man-vrouw (Charlus), van den beest-kunstenaar (Morel), van de liefdewalging (Swann en Albertine)[3]) van de deugdschande (Mlle Vinteuil) enz. Zoo heeft hij een waarachtige wereld geschapen, want ieder deeltje is waarneembaar en het geheel is verbonden door relaties, stevig van tegenstelling of overeenkomst en volmaakt oorspronkelijk, los van de werkelijkheid, van de nabootsing der maatschappij en bevrijd van de wetten der stoffelijke en zedelijke wereld. Tot dan toe had men niets gezien, wat ook maar eenigszins geleek op de wereld van Proust.''
Met dezen laatsten zin geeft Faij Proust gelijk, die beweert, dat de wereld zoo vaak herschapen wordt, als er een nieuwe kunstenaar opstaat. De eerste zin van het citaat laat echter reeds vermoeden, wat wij te denken hebben van de moreele waarde zijner romans. François Mauriac, die van nature eigenlijk een echte dweper moest zijn met Proust, was eerlijk genoeg om zich door niets te laten verblinden. „God is op een verschrikkelijke wijze afwezig uit het oeuvre van Marcel Proust. Uit zuiver letterkundig oogpunt is dit zijn zwakheid en zijn begrenzing: het menschelijk geweten ontbreekt er in. Geen der wezens, die het bevolken, kent zedelijke ongerustheid, angstvalligheid of wroeging, of verlangt naar volmaaktheid. Bijna niemand weet, wat zuiverheid eigenlijk beteekent; ofwel, als ze zuiver leven, zooals de moeder en de grootmoeder van den held, dan doen ze dit buiten hun weten, zoo van-zelf-sprekend en zoo zonder inspanning, als de andere personen zich bezoedelen. Hier is het niet de christen, die oordeelt. Het gebrek aan moreel perspectief verarmt de menschheid, door Proust geschapen en beperkt zijn wereld.'' *H. Rongen.*

[1]) **Leon Pierre-Quint,**
MARCEL PROUST, SA VIE, SON OEUVRE. *Simon Kra, Paris* 9, 1925. (18.5×12) 301 blz. ing. Ffr. 15.—.

[2]) **Marcel Proust,**
DER WEG ZU SWANN. *Die Schmiede, Berlin W.* 35, 1926. (19.5×12.5) Deel I: 263 blz., deel II: 346 blz. Tesamen ing. M. 12.—, geb. M. 15.—.
— **C** —

[3]) **Marcel Proust,**
IM SCHATTEN DER JUNGEN MÄDCHEN. *Die Schmiede, Berlin W.* 35, 1927. (18×9.5) 683 blz. ing. M. 9.—, geb. M. 12.—.
— **D** —

MARCHESE PIERO MISCIATTELLI.

Deze Florentijn van oud adellijk geslacht, Romeinsch burger vanaf zijn jeugd, en tegelijkertijd en even lang, burger en minnaar van Siena, heeft zich een nieuwen, eigen adel verworven door zijn waardevollen cultureelen arbeid. Te Rome bewoont hij, met de zijnen, het fraaie paleis, waarin de moeder van Napoleon, grootmoeder van den koning van Rome, overleden is. Te Siena werkt hij in een rustig, stil gelegen landhuis, buiten de stad, en laat zich door geen telefoon zelfs storen.
Zijn werkkamer te Rome, patricierskamer, laat u geen oogenblik in twijfel. De volledige verzameling van Savonarola's werken, de tallooze banden van en over Caterina van Siena, de verbluffende hoeveelheid van kunstwerken, prachtig van band en snee, de fijngekozen, smaakvol geplaatste gothische beelden en reliefs, de portretten met handteekening en opdracht van Gabriele d'Annunzio, van Papini, van Mussolini. Dat is de literator, de kunstminnaar, de mysticoloog, de fascist.
Ook fascist? „Bemoeit u zich met politiek? Is u in de actieve politiek?'' — „Nooit heb ik mij met politiek afgegeven vroeger. Wat zou ik mijn tijd daaraan verdoen! Mystiek is mijn vak en kunst. Wel waren veel belangen van mijn werk verbonden aan de politiek, en de politiek verknoeide veel van onze nationale cultureele waarden, maar wat was daaraan te doen!
Tot Mussolini kwam. Niet een nieuwe minister-president, maar een regeerder. En een, van wien wat te verwachten was. Een die daarom evengoed de stille werkers van de wetenschap suggereerde, als de geesten van het openbare leven. En toen ik zag, hoe de katholieken hem verkeerd verstonden, omtrent zijn beteekenis en bedoelingen misleid werden, heb ik niet kunnen zwijgen, en ik schreef ter inlichting, mijn *Fascisti e Cattolici.*''
„Wat heeft u dan zoo volkomen voor hem gewonnen?''
„Eén geste gaf den doorslag. Deze: Gij kent de San Domenico van Siena, oude, dertiende-eeuwsche kerk, met de beroemde schilderingen van Sodoma, Fungai, Vanni en het heerlijke tabernakel van Benedetto da Maiano. Sinds '70 geprofaneerd en in gebruik als kazerne en stalling. Met mijn vrienden had ik besproken, we zouden trachten dien gruwel hersteld te krijgen. Ik ging erover spreken met Mussolini. Hij liet zich nauwkeurig inlichten, hoe de toestand was, wat er gedaan kon worden. Ik had uitgesproken, hij drukt op een belknopje, en dicteert aan den binnenkomenden ambtenaar een telegram, bevelend, dat de San Domenico van Siena binnen tweemaal vier-en-twintig uren door de militairen ontruimd moest zijn, en dat wij onmiddellijk met de herstelwerken ervan beginnen moesten.
Ziet u, aan zulke gestes weerstaat ook de meest verdroogde man der wetenschap niet.''
„Is u dan ook lid van de partij geworden?''
„Jawel, Mussolini persoonlijk heeft mij de tessera „ad honorem'' verleend.''
„Dus eerelid der partij?''
„Neen, toch gewoon lid.'' En rustig-fier wijst hij ons op het insigne in zijn knoopsgat, dat enkel door de eerste leden der partij gedragen mag worden.

Een lijst van zijn werken: *Idealita Francescana* (1909) — *Mistici Senesi* (1911), reeds achtmaal herdrukt, bevattend de historie van alle mystici van Siena; — *Personaggi del Quatrocento italiano* (1915); — *Pagine Dantesche* en *Dante Poeta d'Amore*, Dante-studies (1921); — *Epistolaro completo di Santa Caterina di Siena*, 6 dln (geen critische uitgave, doch met commentaren van N. Tommaseo en van eigen vinding); — *Lo Spirito, il Cuore, la Parola di Santa Caterina di Siena.*

De lijst wordt te lang, om hier op te sommen. Zestien grootere en kleinere werken, waarvan verschillende reeds in 't Engelsch of Fransch vertaald. Het laatste, nu juist eerst uitgekomen, in samenwerking met anderen: *San Francesco e Siena*, zet uiteen welke betrekkingen er bestonden tusschen Franciscus en Siena. Een prachtexemplaar lag gereed, om straks aan den Duce aan te bieden, als hij ons zou vergezellen ter audientie.

„Welk beschouwt u als uw meest fundamenteele werk?"

„Dit hier, *Dante, Poeta d'Amore*. Wat ik er mee bedoeld heb, ziet u aan het motto dat het boek opent: „Ex pulchritudine circumscriptae creaturae pulchritudinem suam, quae circumscribi nequit facit Deus intelligi: ut ipsis vestigiis revertatur homo ad Deum, quibus aversus est: ut qui per amorem pulchritudinis creaturae a forma Creatoris se abstulit, rursus per creaturae decorem, ad Creatoris revertetur pulchritudinem" (S. Isidoro de Siviglia.)

„Dante's menschelijke en toch ook goddelijke liefde."

„Ik vernam, u is ook in Nederland geweest?"

„Ja, om Rembrandt te bestudeeren."

„Wat hebt u dan speciaal in ons land van Rembrandt bestudeerd?"

„Wel, ik kende hem reeds als schilder van den geest, als den schilder bij uitnemendheid der gedachten, den schilder-philosoof. Maar in zijn eigen land heb ik hem eerst leeren kennen, als den schilder van de menigte, van corporaties. Wat een veelzijdigheid, wat een alzijdig genie! Gelijk als schilder der menigten, zoo ook als schilder der gedachten staat hij boven alles, zelfs van wat Italië heeft opgeleverd."

„En u zoudt uw bezoek aan Nederland herhalen?"

„Ja, ik zou wel gaarne willen. Men heeft mij uitgenoodigd, om voordrachten te komen houden over Savonarola, over wien ik juist vorig jaar een tamelijk origineel werk heb uitgegeven, aantoonend, dat hij niet zulk een ketter was, als waarvoor velen hem wel houden. Ik zou heel graag aan die uitnoodiging gevolg willen geven, maar ik vrees niet te zullen kunnen."

„Waarom niet kunnen? We denken, dat u met dat onderwerp ten onzent wel succes zoudt hebben. Er was ten allen tijde in ons volk veel belangstelling voor ketters en ketterjagers, met sympathie minder voor de laatsten. Wij zijn immers een vrijheidlievend volk."

„Ik weet het. Doch de moeilijkheid is in mijn werk. Verleden jaar is er door mij aan de universiteit van Siena een leerstoel geopend, voor Caterina. Mijn cursus heb ik aangevangen op 6 Februari 1926, in tegenwoordigheid van den minister Fedele, minister van onderwijs. Onder zeer veel belangstelling, en begroet met den levendigsten bijval o.a. van Gabriele d'Annunzio", en glimlachend wijst hij op het groote portret, met gelukwensch en heilgroet en handteekening, van den zonderlingen dichter-avonturier.

Marchese Piero Misciattelli

„Die cursus nu neemt mij dermate in beslag, dat ik vrees, dit jaar geen vacantie te zullen kunnen nemen, en zeker niet het land te kunnen verlaten. Daar komt bij, dat ik juist nu, in het voorjaar, in opdracht der regeering, een onderzoekingsreis naar Egypte heb volbracht, om daar te geraken tot het stichten van een Italiaansche archeologische school."

„Moeten wij alle hoop opgeven?"

„Dat niet. Uitstel is geen afstel."

„Dan blijven we hopen op een weerzien, in Amsterdam!"

Wouter Lutkie.

UIT BOEK EN BLAD.

Hooger Leven.

Het Vlaamsch Weekblad *Hooger Leven* (Uitgave: Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg) wordt met de week interessanter. Niet alleen brengt het goede lectuur (en goedkoop: f 4.50 per jaar plus f 1.— porto!) maar het is bovendien rijk geïllustreerd. Het nummer van 21 Augustus bevat onder meer, fraaie reproducties van doeken van den kunstschilder Louis Ch. Crespin, over wien wij lezen:

Wat in het werk van dien keurigen kunstenaar bijzonder doet opvallen, is de blijheid, het weelderige, het grootsche van het katholiek geloof, in zijn liturgie en in zijn tempels. Hij brengt waarlijk op doek de „vreugde van de kinderen Gods". Niet door schetterende uitbundigheid. Wel door harmonische kracht. Niet door oppervlakkig gegoochel. Wel door diepte van gedachte. Daar klinkt het hosanna uit van 't

jubelende hart. Daar galmt een psalm op van de vervoerde ziel. Het is niet, — zooals bij sommige, waarvan enkele zeer groote, godsdienstige schilders, — het weergeven van heel broze stemmingen, die breken zouden bij ieder wereldsch rumoer. Noch het vertolken van de zoo zeldzaam ondervonden gewaarwordingen, bij het bewegen in de schaars bereikte sferen der beschouwing. Het is, integendeel, kunst gegroeid uit het algemeen leven, uit de rumoerende wereld, stevig gebouwd op een ten huidigen dage maar al te vaak misprezen, en derhalve gemisten, grondslag van sterke techniek. En uit haar aard dus, ook kunst die staat midden in het algemeene leven, die bestand is tegen het wereldsch rumoer, doch die — en dát blijkt een van hare buitengewone eigenschappen — die daarbij niets van de zuiverheid, van de innigheid haars geestes inboet.
Dát kenmerkt voornamelijk Crespin's kunst. Hij ziet in onze tempels werkelijk de woningen Gods, door de menschen naar vermogen gebouwd en gestoffeerd met al de pracht en al de grootschheid, den Meester waardig. Hij ziet ze als middelpunten, waarop de luister van het bovenaardsche samenkomt met de praal van het wereldsche, versmeltend tot één glorie ter huldiging van den éénen Groote.
Onweerstaanbaar moest dan ook de aantrekkingskracht zijn, welke de majesteit van Rome's kerken en de weidschheid van de daarin gevierde plechtigheden op hem uitoefenden. Midden onder de talrijke tafereelen, geboren uit den schok tusschen die schoonheid en zijn kunstenaarstemperament, staat vooraan die machtige „Sint Pieterskerk", met dit triomfantelijk licht op het goud en marmer der grootsche bogen, terwijl beneden de stoet voorbij trekt van de vervagende menschjes, klein bij de geweldigheid van die pilaren en portieken, doch dragend boven zich uit, haast onmerkbaar, den torscher van de tiara, den torscher van goddelijke macht in menschelijke handen.

Kunstschilder L. Ch. Crespin.

En stouter, statiger nog, die „H. Mis in den Sint Pieter". Aan het „Belijdenisaltaar", uitsluitend den Paus voorbehouden, Zijne Heiligheid, omringd van goudomhulde assistenten, en in het ronde de schilderachtige groepen van kardinalen, bisschoppen en acolieten. De vier reuzige hoekkolommen spiralen machtig omhoog, schragend op hun donker brons den monumentalen baldakijn, zélf overkoepeld door de ruimteomvattende en -trotseerende arcaden van 't majestatisch welfsel. En over die weelde van vorm en lijn en kleur, de alles doortrillende, allesverlevendigende weelde van 't licht, dat door de hooge ramen zeeft, glorierijk, als den hemel ontschoten, bij 't nederdalen van den Meester op het consecratiewoord van den dienaar. In dit licht leeft het marmer, gloeit het goud, branden de mosaïeken, tintelen de gesteenten, schitteren de gewaden; dit klinkt als een bazuingeschal bij de intrede van den Vorst. In dit licht jubelt het geloof en bidt het ontzag.
Zooals Crespin in de atmosfeer het geestelijk wezen der dingen veraanschouwelijkt, en de ziellooze stof een wonderlijk leven verleent, door het harmonisch spel van lijnen en schakeeringen, zoo veropenbaart hij ook, in zijn figuren, bij het uiterlijke van den menschelijken vorm, het verdokene van het menschelijk hart. Is, op het groote tafereel „Requiem-mis", het hoofd van den grijzen celebrant iets heerlijks, als vertolking van diepen ernst en kalme doods-aanschouwing, — een der koppen van de Russische soldaten, geschilderd in het Duitsche gevangenenkamp, brengt de aangrijpende weergave van het ruwe, woeste, geweldige en tevens fanatieke temperament dier halfbeschaafde Slaven. En onder het sober geteekende portret van Kardinaal Mercier hoeft geenszins eerst de titel „Meditatie" gelezen, om dadelijk te zien, dat die geloken oogen schouwen in hoogten en verten bovenaardsch, waarvan de heimzinnige afstraling gloort uit die vergeestelijkte trekken.
Toch zal, hoe forsch ook in de figuur, de faam van Crespin steeds bijzonder verbonden blijven aan zijn kerkintérieurs. Hij gaat niet, gelijk velen, op zoek naar een stemmig hoekje, naar een fraai fragment. Zijn blik draagt ver. Zijn gebaar omvat het geheele. Hij ziet niet den mensch, maar de menschen. Hij geeft niet een deel, maar het volledige. Met een verbluffende en verrukkende verscheidenheid in hetzelfde. Zoo die heerlijke „Scala regia", waarop uitschalt de roode hymne van den stoet der kardinalen, tusschen de dubbele zuilenrij, onder wier machtig fronton van zwevende engelen de Vertegenwoordiger Christi gedragen wordt. Het heeft iets van den fellen greep, van den breeden zwaai, van den vorstelijken rijkdom van Michel Angelo, evenals die kleurenweelderige studie „St. Pietersstoel", waarop alle tinten en schakeeringen dooreenwemelen, dooreenworstelen, en oplossen in het goudglanzend middelpunt, gelijk het streven en sterven van alle volken, dóór alle eeuwen, wemelt en worstelt rond en oplost in de Waarheid.
Is Crespin de subtiele ontleder van het zuidelijk licht, waar het dringt door 't brandglas der ramen en glijdt over de kleurige mozaïeken,

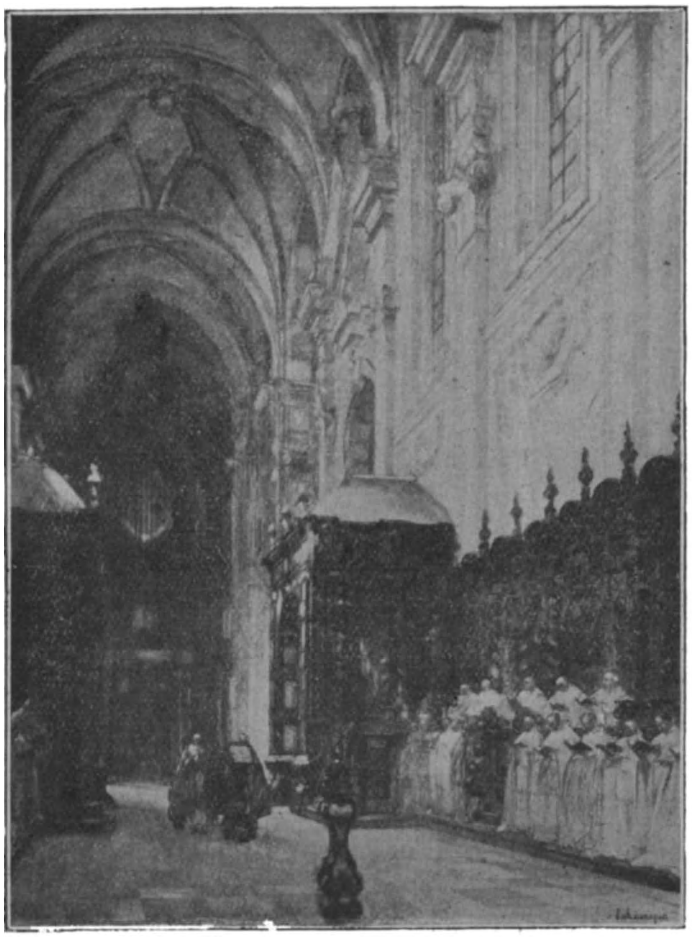

L. Ch Crespin. — De Vespers in de Abdijkerk te Averbode. Eigendom van den Belgischen Staat.

met nogmaals de ascetische figuur van Kardinaal Mercier, ditmaal onder den rooden baldakijn, omringd van goudgemantelde priesters, en in de diepte der beuken die heerlijke wemeling van teedere tinten, de oude, grauwe steenen patineerend tot kostelijke kleinooden...
Zulke, en nog andere van zijn doeken, behoorden te prijken in onze musea, tot nooit minderend genot van de gemeenschap. Want zulke doeken behooren van stonde af aan reeds tot de reeks der historische stukken, waarin het nageslacht eens de kunst-hoogtepunten van dezen tijd zal herkennen en huldigen.
Bij die reeks dienen ook ettelijke tafereelen van Averbode's beroemde Abdijkerk ingedeeld. Met merkbare voorliefde verwijlt die schilder van licht en vroomheid in het midden van lichtende vroomheid. In die tafereelen gloort dan ook weer een klaarte, geheel verschillend van die, welke de stadstempels doorglanst.
Hier is ze zuiverder nog, als vrij van stratenstof en schouwenwalm. Niet meer onderschept door doffe ruiten van troebele begeerten en betrachtingen. Verder van het storend gewoel der menschen. Dichter bij de luisterende stilte der eeuwigheid. Hier is ze als de afstraling der Kennis, in de rust van de Zekerheid.
De contrasten zijn heviger, de schakeeringen soberder. Nóg donkert de aarde. Nader, echter, lijkt de laaiende hemel.
Boven de psalmodieerende paters, in 't blanke habijt, de sombere vlek van 't eikenhouten gestoelte: Neerdrukking, door de stof, van de omhoogwillende ziel. Doch daarboven dan, helder, bijna schitterend, de witte wand, hoog, heel hoog, wegkrommend in 't grootsche gewelf, triomfantelijk. In de verre achtergrondsdiepten, vaag uitschemerend, de metalen pijpen van het orgel, dat nu nog zwijgt, maar straks zal doen daveren door de verwijdende beuken het zegelied der verwinnaars van de duisternis, der herauten van het licht, tredend door de zonnepoorten in het hen tegenbundelend, schaduwlooze Licht...
De kunst van Louis Ch. Crespin brengt ons de blijde bevestiging der alles overtreffende vreugde van de kinderen des lichts.

Constant Eeckels.

zooals op die weergalooze „Sint Vitalkerk te Ravenne", of waar het glimt in de bonte marmers, zooals op die weidsche „Kerk van Ste Maria de Meerdere", met de gulden pracht van haar monumentaal tabernakel, — hij heeft ook, als weinigen, die geheimen van het licht in onze Noordelijke streek achterhaald. Het is hier minder rijk, maar inniger. Minder streelend, maar puurder. Minder geschakeerd maar gaver. Het blijkt een gansch andere atmosfeer. Een simpelere, vromere stemming hangt in de kerken van hier te lande. Het uitbundig-hartstochtelijk is geweken voor de zielbeluisterende ingetogenheid. Crespin's zichten uit de kathedraal van Mechelen, en inzonderheid, die uit de Ste Goedelekerk van Brussel, hebben dan ook die wondere wisselingen van zingend licht en zwijgend donker, van extase-straling en mijmeringsschaduw, die onze oude tempels maken tot ontzaglijke schrijnen van den mystieken geest.
Daar is: „Processie in Ste Goedele", met de vurigheid van 's-Kardinaals cappa magna, hevig uitlossend op het grijs gesteente der zware pilaren, wier massiefheid boven zwierig openbloesemt in de ranke nerven der bogen, waarvan de schemerdonkerte als een duistere krans vormt rond het zachtbeklaard glasraam, hoog, in de verte... Daar is: „Pontificale Mis in St. Rombouts",

Het Amusante Weekblad.

De mensch leeft niet van brood alleen. Zelfs de ernstigste menschen voelen af en toe behoefte aan een smakelijk grapje, want lachen is gezond, geeft een goeden eetlust en biedt de beste garantie voor een lang leven. Hierdoor is de overvloed van amusante lectuur alleszins verklaarbaar. *Het Amusante Weekblad* mag zich in dit genre gerust laten zien. Humoristische teekeningen, korte, pittige moppen, wetenswaardig allerlei, internationaal illustratienieuws, oorspronkelijke novellen enz., geven aan den inhoud een rijke en

boeiende verscheidenheid. Bovendien kan men het vrij op de huistafel laten liggen en de geringe prijs stelt het in het bereik van iedere beurs.

De Stem.

Emil Ludwig, een Duitsche letterkundige van naam, waaraan Frédéric Lefèvre in *Les Nouvelles Littéraires* een zijner laatste interviews wijdde, publiceert in *De Stem* het eerste deel eener studie over Honoré de Balzac, suggestief geschreven als een fijne novelle, vol scherpe aanvoeling van den mensch en den kunstenaar. Nico Rast, de Russische specialist, zet zijn interessante bijdragen voort over het nieuwe tooneel in het nieuwe Rusland. Dit keer treedt hij in bijzonderheden over den grooten regisseur Meyerhold. Reeds de buitenkant zijner speelopvattingen is interessant. Meyerhold's hoofdprinciep is: het publiek niets wijs te maken, niets voor te spiegelen. „De toeschouwer moet intuïtief medewerken en zelf zijn heele verbeelding aan het werk zetten." Meyerhold wil geen illusies wekken: geschoolde beroepsacteurs heeft hij niet; schmink, pruiken en baarden worden nimmer gebruikt. Een zelfde costuum wordt bij alle stukken gedragen; alleen de kleur verschilt. Ook is er geen voetlicht. Men kan evengoed op een plein als in een fabriek spelen. — Herman Wolf schrijft een „In Memoriam Rainer Maria Rilke." Eerst een korte levensschets. Dan de romanticus, zooals de dichter tot ons spreekt als schepper van de *Frühe Gedichte* en *Das Buch der Bilder*. Daarna de Godzoeker. 't Kenschetsende van Rilke's mystiek bestaat volgens hem daarin, „dat God voor hem niet is een star, bovenaardsch, bovenmenschelijk Wezen, maar dat God ervaren en aanschouwd is als een in alle Dingen en Wezens zich openbarende ééne Kracht en Macht. Niet in heiligen schroom en volstrekten deemoed moet deze God genaderd en aanbeden worden, noch kan hij in dogmatische leerstellingen benaderd en omschreven worden, maar God wordt onmiddellijk beleefd als de duizendvoudig gesplitste Eenheid van alle Leven en Geest." Eindelijk de visionaire realist. „Rilke bezit dat magische vermogen, met dieppeilenden blik door te dringen in 't wezen der menschen, dieren, bloemen, dingen, landschappen en mythen én dit alles uit te beelden." Men doet goed de degelijke en diep-borende studie van N. Perquin S.J.: Gevoelsexpansie, onlangs in *Studiën* verschenen, met deze eenigszins oppervlakkige uitlatingen te vergelijken. — Dirk Coster schrijft soberschoon over Johannes Luyken en zijn meesterwerk, „een gecomponeerd geheel, dat de geleidelijke weerkeer beschrijft van een ziel tot God van phase tot phase, in sterke voornemens, in smeltende verwonderingen, in groote angsten, in onbeheerschte pijn en hartstocht soms, om uit te klinken in een diepe en rijke rust."

Blätter für alle.

Eenigen tijd geleden publiceerde een Duitsch periodiekje *Blätter für alle* (*niet* voor *al* onze lezers, uitsluitend zij die degelijk-onderleg zijn mogen het raadplegen) een enquête onder het opschrift „Wie verbringen Sie Ihr Wochenende". Legio waren de antwoorden die binnenstroomden en de prijsrechters Dr. Georg, Egon Kisch en Gerhart Pohl hadden de handen vol, om een prijs toe te kennen. Na lang beraad werd de 1ste prijs (de verzamelde werken van Maxim Gorki) toegekend aan Mr. Sodunischker, die bitter schamperde:

> Wochen-ende?
> Dasz ich nicht lache
> Arbeitslos
> Keinen Pfenning in der Tasche
> Prolet!
> Erwache!!!!

Teekenend voor de huidige tijdsomstandigheden was het antwoord van een der drie millioen Duitsche werkeloozen: „Mijn weekend begint reeds op Maandag. Terwijl alle andere menschen een of andere wensch uiten ten aanzien van hun weekend, verlang ik voor de week niets dan...... werk en bestaan!"

The Universe.

De Zwitsersche correspondent van *The Universe* geeft een overzicht van de katholieke pers aldaar. De Zwitsers hebben 20 katholieke dagbladen, nl. 15 Duitsche, 4 Fransche en 1 Italiaansch, met samen 104.000 abonné(e)'s. Daarbij 25 bladen, die 3 of 4 keer per week verschijnen met 60.000 abonné(e)'s. Voor de kleinere districten nog 35 bladen, die eens of twee keer per week uitkomen en samen 84.000 abonné(e)'s tellen. Dat is in 't geheel: 80 kath. bladen: 63 in 't Duitsch, 12 in 't Fransch; 4 in 't Italiaansch; en 1 in 't Rheto-Romaansch met te samen 248.000 abonné(e)'s. Daarnaast bestaan nog 71 andere katholieke periodieken: godsdienstige tijdschriften, Zondagsbladen, parochiebladen en andere.
Hij schrijft ook: Wijl de liberale, radicale of socialistische partijen en hun pers, — in tegenstelling met hun Engelsche aequivalenten — meestal anti-katholiek, en zelfs anti-godsdienstig zijn in geest en werk, is het noodzakelijk voor de katholieken op het „continent" politiek onder eigen vlag te vereenigen, en een eigen invloedrijke pers te hebben.

VERSCHEIDENHEDEN.

Arlette Marchal.

Arlette Marchal is geboren in Parijs 29 Januari 1902 en genoot haar eerste opvoeding in een klooster in de nabijheid van Versailles. Daar ze echter dol op tooneelspelen was, bezocht ze met haar familie, in de vele vrije dagen die ze kreeg, zeer dikwijls theaters.
In een van deze vacantiedagen nu bezocht ze voor het eerst een bioscoop en was over deze, toen nog nieuwe kunst, zoo opgetogen dat ze dadelijk het voornemen te kennen gaf, daar meer van te willen weten. Arlette's familie verzette er zich niet tegen, daar ze dachten dat het slechts een gewone meisjesgril was, die wel weer voorbij zou gaan.
Het verlangen, om voor de film te gaan spelen, werd bij Arlette echter hoe langer hoe sterker en nadat ze met heel veel moeite het adres van de Gaumont Studio's te Parijs, in haar bezit had gekregen, verliet ze de kostschool, trok de stoute schoenen aan en ging naar Parijs, waar zij zich aanmeldde bij de Gaumont Studio's. En werkelijk — tot haar niet geringe verwondering

kon men haar gebruiken. Ze kreeg een kleine rol te spelen en trok weldra de aandacht door haar schoonheid en spelgave.
Drie jaar lang speelde ze voor de Gaumont Film-Maatschappij, daarna voor verschillende andere Fransche Maatschappijen, tot ze tenslotte haar eerste groote rol kreeg als Caroline, Koningin van Napels, in *Madame Sans-Gêne*, de klassieke Paramount Film, die toentertijd in Frankrijk werd opgenomen, en waarin Gloria Swanson de hoofdrol vervulde.
Miss Marchal's creatie werd een succes en Paramount aarzelde niet, dadelijk een langdurig contract met haar af te sluiten. Hiermee is Arlette Marchal's carrière gemaakt. Ze vertrok naar Amerika en is sindsdien nog steeds met de Paramount verbonden.
Voor genoemde firma speelde ze o.a. in de films: *De Man van het Woud, De Burgtvrouwe van den Libanon, Pioniers van het Westen, Diplomatie, Blondine of Brunette* en in de nog niet in Holland uitgebrachte films: *The Cat's Pajama's, Wings,* enz.

Het droevige lot van Russische Auteurs.

Puschkin

De meeste Russische schrijvers zijn rampzalig aan hun einde gekomen. Puschkin, de eerste groote nationale dichter van zijn volk en zijn even begaafde opvolger Lermontow vielen in een duel. Gribojedow, de groote zedenschilder, stierf, 34 jaren oud, in de ballingschap, door sluipmoord. De dichters Polelajew, Bestuschew en Baratuiski stierven in verbanning. De lyrische dichter Rylejwe werd gerechterlijk ter dood gebracht. Kolzow, de naïeve volksdichter en Wenjewitinow gingen aan hun armoede te gronde. Gogol, de geniale humorist, stierf haast van honger in zijn waanzin. Herzen, de bekende publicist en de vermaarde romancier Turgenjew keerden het land hunner geboorte voor goed den rug toe..De geniale Dostojewsky werd eerst op de plaats der terechtstelling begenadigd.

Film-honoraria.

Theodore Dreiser, wiens jongste werk *An American Tragedy* (waartegen een zedelijkheidsproces aanhangig werd gemaakt) in het komend nummer uitvoerig besproken wordt, heeft voor de verfilming van zijn bovengenoemde roman 100.000 dollar ontvangen.

What Price Glory.

What Price Glory is de oorlogsfilm van de Fox Corporation. Een soort *Groote Parade* minder onwaarschijnlijk, maar ruwer en bedenkelijker. De hoofdpersoon, kapitein Flagg, is een bruut, een rauwe biefstuk van een fellen stier. De vrouw is voor hem niets dan speelgoed, en zoodra het monsterlijk oorlogsbedrijf hem tijd gunt, gaat hij zich in de walgelijke speelkamers der ontredderde menschheid vertreden. Zijn rivaal, luitenant Quint is geen haar beter, alleen weet hij zijn animaliteit wat eleganter te camoufleeren. Het meisje waarop beiden het hebben begrepen, speelt een lichtzinnig spel, en we zijn blij, dat zij geen van beiden krijgt.
Heel de opzet van deze „realistische film'' is fragmentarisch. Ze heet een aanklacht tegen den oorlog en schijnt het in zekere gedeelten van gruwelijkheid en opstandigheid ook wel te zijn, maar de finale, als zelfs de verminkten zich weer sleepen naar de frontlijn, omdat de gegalonneerde veiligverre generale staf het beveelt, doet alles weer te niet. De mentaliteit van deze film is die van de huidige wereld. Men brult edelaardig om ontwapening en houdt gewichtig doende conferenties over dit netelige vraagstuk, maar intusschen zorgt men dat de fabricatie van wapentuig floreert, want je kunt niet weten...... morgen vliegen de z.g. vredelievende naties elkander weer als dolle honden naar de keel.
De Groote Parade had als film nogal gebreken, *What Price Glory* heeft onvolkomenheden van anderen aard.

Henry de Montherlant.

H. de Montherlant

Henry de Montherlant, die het laatste jaar Italië, Tunis, Algiers, Marokko en Spanje bereisd heeft, is weer in Parijs teruggekeerd. Het heeft natuurlijk niet aan reporters ontbroken om hem aan het praten te krijgen. Montherlant beweert, dat zijn reis hem nog al ontgoocheld heeft, dat zijn verbeelding alles veel mooier gekleurd had, dan het in werkelijkheid was. Hij heeft de reis heelemaal niet ondernomen om zich te documenteeren; daarom komt hij ook zonder boek terug. Wel verschijnen binnenkort zijn artikelen uit de *Nouvelle Revue française,* waarin zoo'n fel pessimistische toon naar boven drong, onder den titel: *Sans Remède*. In October verschijnt *Aux Fontaines du désir,* een vervolg op *Sans Remède.* Over enkele jaren zal *La Ville dont le Prince est un enfant* klaar komen. Buitenstaanders schijnen van dit boek meer af te weten dan de auteur zelf. Velen zagen er een vervolg in van *La Relève du matin,* m.a.w. een schets van het collegeleven. Montherlant zegt, dat het een tweedeelige roman wordt met minstens tien hoofdpersonen: „Je pense que ce sera un terrible livre.'' Dit zal zijn laatste boek zijn. Het zal wel een offer van hem vergen, maar hij zal dit offer brengen. Als hij nog ooit aan het schrijven gaat, zal hij toch niets meer uitgeven: het zullen posthume werken blijven.

WILTON-METRO-GOLDWYN
DAMRAK 49 - Telefoon 49949 - AMSTERDAM
HET BESTE DAT DE FILMINDUSTRIE BIEDT
BEN HUR.

POORTERS-TOEBACK

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Fa A. v. Aalst-v. Brakel - Eindhoven
Fabrikant van Vilten en Zijden
PRIESTERSTEKEN
Vervormen van alle Priestersteken tegen concurreerende prijzen.

LINA VAN DORST
GINNEKENWEG 59 — BREDA
Ondergoederen op maat. Huwelijksuitzetten.
Tafel- en Huishoudgoederen. Billijke Prijzen.

AURORE ROTTERDAM

MEVROUW! Wij komen in aanmerking
in die gezinnen, waar men de beste waschverzorging met de minste slijtage en de meest correcte en coulante behandeling wenscht.
N.V. Goudsche Kleederbleekerij, Rotterdam - Tel. 5285
Franco Expeditie op SCHIEDAM, DELFT, VOORBURG, DEN HAAG en WASSENAAR

HET AFRIKAANS
Bijdrage tot de geschiedenis der Nederlandse Taal in Zuid-Afrika
door
D. C. HESSELING.
2e Herziene en vermeerderde uitgave.
Prijs f 3.20
Uitgave N.V. v/h. E. J. BRILL, LEIDEN

HET GODSDIENSTIG LEVEN
Onderrichtingen, raadgevingen en gebeden voor ontwikkelde Katholieken, naar het Duitsch van
Tilmann-Pesch S.J. omgewerkt door R. v. Oppenraay S.J.
Dit prachtboekje, waarvan het 11e duizendtal verscheen, bevat een schat van onderrichtingen, raadgevingen en vele liturgische en andere gebeden
Prijs in lederen band **f 3.25**
In linnen band. . . **f 1.75**
Verkrijgbaar bij den Uitgever:
H. J. DIEBEN - LEIDEN.

Zoo juist verscheen:
De Opgraving van Sichem
door Dr. F. M. Th. BÖHL.
Prijs . . . . . . f 1.—.
Deze brochure is wel geschikt belangstelling te wekken voor de groote beteekenis der merkwaardige opgravingen te Sichem.
Prof Dr. Alph. Mulders in Boekzaal der geheele wereld
G. J. A. RUYS UITGEVERS-Mij., ZEIST
Telephoon No. 52. Postrekening No. 117346

Voor verzorgde uitgave en Catalogussen wendt U tot de Firma
V. VAN DIEREN & Co.
BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
— EIGEN BOEKBINDERIJ —
27, Venusstraat - ANTWERPEN
Huis gesticht in 1842.

VOOR FIJNE LEDERWAREN EN REISKOFFERS HET ADRES

BONNIER

RIJNSTRAAT 68 - Telef. 2493

— ARNHEM —

C. Schouten-Wouters
Lange Hezelstraat 46 — NIJMEGEN
is uw adres voor Kaas, Visch, Groenten en Fruit.

Geldersche Stoom-Wasch- en Natuurbleekerij
„DE NIJVERHEID"
FIRMA H. W. VAN NOREL
EPE (Gelderland)

Coöp. Stoomzuivelfabriek „Heeze Leende"
HEEZE.
Prima Roomboter met rijksmerk.
Telefoon 10

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen Rozen, Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

PETIT & FRITSEN
KLOKKENGIETERS
AARLE-RIXTEL (N.Br.)

JOH. J. VEDER
34 Leuvehaven - Rotterdam
AFD. TEXTIEL.
KOUSEN in alle prijzen en kwaliteiten
„FROTTÉ" goederen.

ONFEILBAAR MIDDEL TEGEN SUIKERZIEKTE.
INDISCHE MEDICIJNEN
Verkrijgbaar bij G. A. RöRINK,
Berg-en-Dalscheweg No. 353 NIJMEGEN

KONINKLIJKE HOFBAKKERIJ
ANT. WANDERS - ARNHEM (A° 1815)
Steenstr. 83a, Tel. 875. Jansstr. 5a, Tel. 498
Banketbakkerij in den uitgebreiden zin.

In elken Boekhandel verkrijgbaar. Boeiend van het begin tot het einde.

Clarence E. Mulford's beroemde **bar-20 novels** verschijnen onder den algemeenen titel van

J. T. Swartsenburg's Cowboy-serie

Hiervan verschenen: **CASSIDY KOMT — HET WEESKIND — DE COWBOY-BROEDERS — MANNETJESPUTTERS — BUCK PETERS IN HET WESTEN — JOHNY NELSON EN DE VEEDIEVEN**

Prijs per deel ingenaaid f 1.75 - gebonden f 2.50.

De werken van Clarence E. Mulford geven een geheel ander beeld van het „Wilde" Zuid-Westen der Vereenigde Staten uit de tweede helft der negentiende eeuw, dan de meeste andere romans, die over deze streken van dien tijd handelen. Zonder twijfel spelen ook de „avonturen" in deze Cowboy-Serie een groote rol, doch hoe geweldig deze ook vaak zijn, nimmer overschrijden zij de grenzen van het mogelijke en het logische. Voor het grootste gedeelte zijn zij ook inderdaad op feiten gebaseerd, terwijl in het bijzonder aard en karakter der toenmalige bewoners der veestreken onvervalscht zijn weergegeven. De lezer krijgt door deze werken een zuiveren indruk van het toenmalige leven in het „Wilde Westen". Als in het voorbijgaan geeft de schrijver zeer vele interessante bijzonderheden over land en volk, waarbij wel de teekening der verschillende, gedeeltelijk thans nog levende Indianenstammen zeer opmerkelijk is. Idealiseerende romantiek is Mulford vreemd; hij heeft voor zijne werken degelijke betrouwbare historische bronnen geraadpleegd en is er schitterend in geslaagd in zijn verhalen het oude Westen inderdaad te doen herleven.

Wij vertrouwen met deze serie Cowboy-verhalen onzen Nederlandschen lezers een reeks boeken te hebben aangeboden even spannend en onderhoudend als wetenswaardig en degelijk.

DE UITGEVER.

J. T. SWARTSENBURG - ZEIST

Uitgebreide Catalogus op aanvrage gratis verkrijgbaar.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Het Christelijk Getuigenis der Catacomben

door F. HENDRICHS, S.J.

Een prachtwerk van 320 bladzijden, groot formaat op prima kunstdruk. Het bevat 295 grootere en kleine gravures naar origineele foto's van stukken der Catacomben. Het boek kost in soliden prachtband bij inzending van nevenstaande bestelbon slechts **f 4.75** en is verkrijgbaar in iederen boekhandel, alsmede bij

Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BESTELBON.

Inzenden onder open couvert als drukwerk.

Mijne Heeren,

Naar aanleiding van de advertentie in **Boekzaal der geheele wereld**, gelieve U mij te zenden voor rekening een gebonden exemplaar van F. HENDRICHS S.J.

Het Christelijk Getuigenis der Catacomben.

Voornaam en naam:

Straat en huisnummer:

Stad en datum:

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

HELDER WASCHGOED.

Jac. J. van Leuven

Electrische en Stoom Wasch- en Strijkinrichting

„DE NIJVERHEID"

Amsterdamschevaart 26-28-28a

HAARLEM.

Telefoon 12311.

Artistiek Drukwerk
levert U
Drukkerij Henri Bergmans & Cie Tilburg

Een abonnement op de gerenommeerde Keurboekerij geeft U groote voordeelen: Jaarlijks ontvangt U 'n viertal uitstekende romans (gebonden of ingenaaid) met 20% korting.

Firma Siteur - Eindhoven
NIEUWSTRAAT 9a Tel. 1001.
Specialiteit in fijne Vleeschwaren, Comestibles, Kaas, Eieren.

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

„DE KAASHANDEL"
C. G. la Poutré
Amsterd. Straatweg 170
UTRECHT
Tel. 12955 Gironummer 6749

Het adres voor Kloosters en Gestichten.
Vraagt prijscourant.
Fijnste kwaliteiten.
Laagste prijzen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST. LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Optiek Foto Projectie
Anno 1855 Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

J. BOER - KAASMARKT 11-17 ROTTERDAM
SPECIAAL ADRES VOOR SOLIEDE
HUIS-, SALON- EN SLAAPKAMER AMEUBLEMENTEN

JOS. TONINO - ARCHITECT
Oude Vest 26 BREDA Telef. 1097
Kerk-, Klooster- en Villabouw.

Eine ganz neue Betrachtungsweise.

Religiöse Zeitgedanken

von

P. ALFONS HAENDLY, PALLOTTINER.

I. Bändchen: Gott — Christus.

96 Seiten kl. 8⁰. Hochfein kart. M 1.80, gebd. in lichtechtes Leinen M 2.40.

„Tritt hin vor die Menschen, ermahne, warne, weise zurecht!" Dieses Geleitswort gibt der Verfasser seinem Büchlein mit auf den Weg. Das Buch schlägt ganz neue Bahnen ein, um die Menschheit von den düsteren Wegen der Verirrung zurückzurufen. „Einst harrte die Menschheit auf Gott, und er kam... heute wartet Gott auf die Menschen, und die meisten kommen nicht." In Aufstellung und Gegenüberstellung, in kurzen, knappen Sätzen belehrt der Verfasser; behaglich breite Ausführungen sind nicht seine Sache. Dem Büchlein sollte jedes katholische Haus geöffnet sein.

Bonifacius-Druckerei, Paderborn (Deutschl.)

Zu beziehen durch alle Buchhandlungen.

„ZIJ" EN GIJ

De verhouding van den jongen Man tot het jonge Meisje

door

HARDY SCHILGEN.

Geb. Fl. 2,—. Ingen. Fl. 1,50.

Eenige beoordeelingen door den vertaler, den Heer E. de Penasse-Mouwen, ontvangen:

De ZeerEerw. Heer O. V. Esser S.J., Rector van het Canisius College, Nijmegen:

„Dat U een uiterst nuttig werk hebt verricht, behoef ik wel niet te herhalen. Ik verzeker U, dat ik mijn best zal doen om te bewerken, dat dit kostelijk boekje in handen zal komen van de velen, die telken jare ons college verlaten, en die er haast onuitputtelijk profijt uit kunnen trekken voor heel hun volgend leven."

De Heer P. van den Biggelaar te Breda:

„Ik zelf heb er met belangstelling kennis van genomen en vind het zoo interessant en m.i. zoo nuttig voor de jeugd, dat ik U wil verzoeken, mij zes exemplaren te willen doen toezenden om als practisch geschenk dienst te kunnen doen."

Drukkerij v. h. Missiehuis Steil bij Tegelen

—NEUERSCHEINUNGEN—

Juliana von Norwich. **Offenbarungen der göttlichen Liebe.** Herausgegeben von Otto Karrer. 8o 189 Seiten. Gebunden G.M. ca. 4.50.

Fürst Eugen N. Trubetzkoy. **Die religiöse Weltanschauung der altrussischen Ikonenmalerei.** Herausgegeben und eingeleitet von Niklaus von Arseniew. 8o 99 Seiten. G.M. 3.75. Geb. G.M. 4.20.

M. Deutschmann, **Spes unica.** 2. Aufl. Geb. G.M. 6.
Der Augustinus-Roman, der von der Kritik als zweiter „Ben-Hur" bezeichnet wird, ist soeben erschienen.

Dr. Ignaz. Klug, **Das ewige Heimweh.** Ein Roman für Leidträger und Gottsucher. Geb. G.M. 6.—.
Das 51.—53. Tausend ist vor kurzem erschienen.

Joseph Lux, **Wanderung zu Gott.** Die Geschichte einer Heimkehr. Geb. G.M. 6.—.
Der vielgenannte Verfasser von „Beethovens unsterbliche Geliebte."

Verlag Ferdinand Schöningh, Paderborn

Waskaarsenfabriek, Wasbleekerij

Firma Gebrs. Bolsius

v/h Fa A. Bolsius, SCHIJNDEL

Opgericht 1878 Opgericht 1878

LEVERT TEGEN MATIGE PRIJZEN ALLE SOORTEN

Liturgische Kaarsen en Offerkaarsen

Gebleekte Bijenwas — Kaarsenkatoen.

FABRIEK VAN DE BEKENDE

„Alpengloei" Nacht- en Theelichten

EENIGE

Fabriek der Devotielichten

Vraagt prijs en proeforder

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Abonneert U op

Het Amusante Weekblad

f 2.85 p. halfj. franco p. p

Een premie roman gratis

INDUSTRIESTR. 1
TILBURG

H. G. Ruhe - Amsterdam

Marnixstraat 258-260 — Telefoon 32746

Levert speciaal
aan Kloosters en andere Inrichtingen
Aardappelen, Groenten en Fruit
tegen concurreerende prijzen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„St. Oda"
St. OEDENRODE

Eerste Kwaliteit
Roomboter met Rijksmerk
SPECIALE CONDITIES
VOOR
KLOOSTERS en GESTICHTEN

Pereboom's Knippatronen

worden naar uw lichaamsvorm gemaakt van sterk papier en uit elk modeblad; vraagt maattabel en prijsopgave.

Opleiding voor Coupeuse.

Roz ngracht 236,
AMSTERDAM.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën

Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën

Opgericht 1 April 1895. Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

VERSCHENEN:

De Waterstaatstoestanden in Noord-Brabant binnen het Stroomgebied der Maas Voorheen en Thans

uit een Economisch en Landbouwkundig oogpunt beschouwd

door Dr. Ir. J. H. F. Deckers

Rijkslandbouwconsulent voor Oostelijk Noord-Brabant. Lid v. h. Prov. Genootschap voor Kunsten en Wetenschappen in N.-Br.

PRIJS F 3.90

Uitgave van Drukkerij Henri Bergmans & Cie., Tilburg

HABLE WAFELEN
ALOM BEKEND.
FABRIKANT N. HABLÉ.
G. Deijnootweg 17-19 - SCHEVENINGEN

DOET UW VOORDEEL.

KOFFIE- EN THEEHANDEL, IN 'T GROOT EN KLEIN

Theeprijzen van f 1.00—1.50 per pond.
Koffieprijzen van f 0.75—1.20 per pond. Franco huis.
WINKELPAKHUIS v. HEUSDESTR. 17 - TEL. 34158
P. GELTON & Zn. — ROTTERDAM

BOEKHANDEL
v h. J. J. van Mastrigt.
ADR. M. KLEMANN
Broerenstraat 31, Arnhem

Zoo juist is verschenen:

Mr. W. Duynstee.
Leer der Kuischheid.
alleen ingenaaid f 1.30

Dr. J. Schimm van der Loeff.
Voortplantingsleven van den Mensch.
ingenaaid f 0.90,
gebonden f 1.50.

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

De Vetten's Boterbiesjes

ROTTERDAM.

GESTICHTEN EN PENSIONATEN
SPECIALE CONDITIES.

ROL- EN PRUIMTABAKSFABRIEK
JOS GARÉ, BEEK bij Maastricht
Gebruikt uitsluitend Garé's onovertroffen pruimrollen en pruimtabakken

Zoo juist verschenen:

C. WESSELS S. J.

PALESTINA IN WOORD EN BEELD.

Naar oorspronkelijke schilderijen van L. Blum te Jeruzalem en Henri Sicking te Breda.
(Grootte 75 bij 105 cM.)
Met toelichting bij iedere plaat.

Verschenen:
1. Jeruzalem, gezien van den Olijfberg.
2. Straat in Jeruzalem.
3. Jeruzalem, het Tempelplein.
4. Bethlehem, de Basiliek der geboorte.
5. Mar-Saba.
6. De Doode Zee bij Engedi.

Ter perse om in 1927 te verschijnen:
7. Gezicht op Jaffa.
8. Aan de Jordaan. Hadsjla Voorde.
9. De Karmel bij Haifa.
10. Mariabron bij Nazareth.
11. Capharnaum aan het meer van Genezareth.
12. De Basiliek van het H. Graf te Jeruzalem. — De ingang tot het H. Graf.

Prijs per plaat, met toelichting, geplakt op zwaar carton met metalen hoeken . . . . . f 4.25
gevoerd met papier met afneembare stokken (systeem keizer) . . . . f 5.25

Ter perse om in 1928 te verschijnen:

PALESTINA

HANDLEIDING bij de 12 platen Palestina in woord en beeld.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K | UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. | K

Nieuw verschenen:
John. S. Berrington

English made Interesting

.... een interessant verhaal in Engelsch-Nederlandsch in de dagelijksche omgangstaal; zeer origineel ingedeeld en opgevat, gemakkelijk zonder dictionnaire te lezen.

PRIJS f1.60.
Prijs p. p. v. d. Uitgevers f 1.75.

....Het werkje 's zeker „UP TO DATE".
Alg. Hand Blad. 16 Apr. 1927.

... en zal uitnemende diensten bewijzen als oefening in Engelsche Conversatie.
De Maasbode, 24 April 1927.

... een zeer geslaagde poging om op geheel ongedwongen manier kennis van de dagelijksche omgangstaal bij te brengen.
Spiegel van Handel en Wandel.

.... Wie bovenstaand boekje goed doorwerkt, zal niet meer te klagen hebben over een tekort aan colloquial English.
Het Kath. Schoolblad.

K | K

„Ethel M. Dell"

ZIJN VERSCHENEN:

Als een Adelaar - Ruitenboer
De rotsen van Valpré.
GECARTONNEERD f 1.25.

IJzeren Grendelen - De Honderdste Kans - Het Kasteel van Graniet - Edelhart - De Wachter voor de Deur - Een Liefdesdrama - Charles Rex - In dienst van allen.
INGENAAID f 1.75.
GEBONDEN f 2.50.

„ETHEL M. DELL" behoort in Engeland tot de meest geliefde schrijfsters. Ook in Holland worden hare boeken gaarne gelezen en werden door de Pers gunstig beoordeeld. — In fraai driekleurendruk omslag zijn deze boeken verkrijgbaar in alle boekhandels.

Op aanvraag zenden wij franco onzen geïllustreerden FONDSCATALOGUS

A. W. Bruna & Zoon's Uitg. Mij.
UTRECHT.

Unter südlichen Sonnen und Menschen,

6 Novellen von

Heinrich Federer.

Der bekannte und hochgeschätzte Schweizer Dichter Heinrich Federer hält diese Novellen selbst für das Beste, was er je geschaffen hat. Das ewig Menschliche bricht sich in diesen kleinen Kunstwerken elementar Bahn, und in wundersamer Anmut und Festigkeit steigt eine Gestalt nach der anderen vor uns auf. — Einband Leinwand, 8°, 310 S.

Die Novellen werden zum Preise von 3.— M abgegeben und zwar nur an Mitglieder der Buchgemeinde.

Jeder literarisch interessierte Katholik sollte Mitglied der Buchgemeinde werden!

Nähere Auskunft und Prospekte durch den Boekzaal der geheele Wereld, Tilburg.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ▫ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ▫ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ▫ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO

UITGEGEVEN IN OVERLEG MET EN ONDER AANBEVELING VAN DEN
—— BOND VAN R. K. OPENBARE LEESZALEN EN BOEKERIJEN ——

1927 | 15 SEPT.-AFLEVERING | 18

— 17½ CENT —

ALTE UND NEUE WELT
begint 1 October
den 62sten Jaargang
ABONNEERT U!

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

ALTE UND NEUE WELT
Rijk geïllustreerde
Wereld-Revue
Kost per half jaar f 3.60

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
TILBURG
Groote voorraad
BOEKEN
op elk gebied.
Steeds
franko toezending.

DRIE ROMANS
voor één daalder
Dora Musbach:
HET GEHEIM
Marie Metz-Koning:
WINNIE
Therèse v. Arendsberg:
OP SLOTENBURG
verzendt franco per post
na ontvangst van f 1.50
(Postrekening No. 30120)
de Uitgever
G. J. Slothouwer,
Amersfoort.

Gebr. v. Roosmalen
Edelsmederij van Kerkelijke Kunst en Altaarbouw
Oosterkade 21 - UTRECHT
Tel. 12861.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis Tilburg.

H. S. M.

Speciaal ingerichte Stoel- en Meubelfabriek

voor stoelen, linnenkasten, ledikanten, buffetten en tafels

H. S. M.

Hollandsche Stoel- en Meubel-industrie — OIRSCHOT (N.-Br.)

Specialiteit in Kerkstoelen.

N.V. Hyg. Melkinrichting en Zuivelfabriek „Driebergen"

Buntlaan 16 DRIEBERGEN Telefoon 735

Prima Melk en Melkproducten

GROSSIERDERIJ „BOSCO"

Alle bekende merken SIGAREN, SIGARETTEN en TABAK

KOFFIE en THEE. GROOT EN KLEINHANDEL

L. HEZELSTRAAT 77 — NIJMEGEN

Moderne Stoom Wasch- & Strijkinrichting

A. L. DUIJN & Zoon

Telefoon Interc. 11053 HAARLEM Opgericht 1854

Zaadhandel Wed. H. v. d. Bogaard, Nijmegen

Speciaal adres voor alle soorten Haarlemmer voorjaarsbollen als: Tulpen, Hyacinthen, Crocussen enz. enz.

Stoomwasscherij „Rijnoord" te Odijk.

Dames! Doet uw voordeel, en laat uw *wasch* behandelen door *ons* en U zult tevreden zijn. Zeer billijke tarieven. *W. van Setten, Odijk.*

N.V. Jacobine-Hollandia

v/h MERKX & BOERBOOM

NIJMEGEN

Weezenlaan 71 - Tel. 2197

Centrale—Verwarming

Sanitaire Installaties.

Vraagt kosteloos plan en prijsopgave.

Fa A. v. Aalst-v. Brakel - Eindhoven

Fabrikant van Vilten en Zijden

PRIESTERSTEKEN

Vervormen van alle Priestersteken tegen concurreerende prijzen.

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel

v/h VANDEVEN & Co., Eindhoven

Alles van de beste Mijnen en fabrieken

Tel. No. 204 - 774.

P. J. Looymans & Zonen

Koninklijke Boomkweekerijen

OUDENBOSCH.

OPGERICHT 1800

Telegram-adres ROYAL Oudenbosch

Telefoon Interc. No. 7.

Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.

Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

DORA VAN GINKEL

Gedipl. Heilgymnaste-Masseuse

Leerares Gymnastiek M. O.

Prinsengracht 23 — AMSTERDAM

Telefoon 48561.

Gooische Muziekschool
Lindenlaan 2a - BUSSUM - Directeur C. Tolk
Opgericht 1882
Opleiding voor dilettanten,
zoowel als voor vakmusici

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST. LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

WASCHINRICHTING „SLOTERDIJK"
UW ADRES VAN VERTROUWEN, GEVESTIGD SEDERT 1898
PER KILO 24 CENT
Opgemaakt tarief op aanvrage. Boorden 7 c. Overhemden 25 c.
Aanbevelend, G. DE WIT, SLOTERDIJK 251D

H. G. Ruhe - Amsterdam
Marnixstraat 258-260 — Telefoon 32746
Levert speciaal
aan Kloosters en andere Inrichtingen
Aardappelen, Groenten en Fruit
tegen concurreerende prijzen.

N.V. voorh. H. Zimmermann & Co.
UTRECHT
CENTRALE VERWARMING
volgens elk systeem
Warmwatervoorziening - Ventilatieinrichtingen - Wasscherij- en Kookinrichtingen.

Handel in alle soorten
Riviergrint - Zand - Ballast, enz.
Transport van Meubelen
tegen concurreerende prijzen.
Beveelt zich beleefd aan
J. P. Peters - Nijmegen
Bottelstraat 19 en 66 — Telefoon 2444

BOEKHANDEL
v.h. J. J. van Mastrigt.
ADR. M. KLEMANN
Broerenstraat 31, Arnhem
Zoo juist is verschenen:
Mr. W. Duynstee.
Leer der Kuischheid.
alleen ingenaaid f 1.30
Dr. J. Schimm van der Loeff.
Voortplantingsleven van den Mensch.
ingenaaid f 0.90,
gebonden f 1.50.

Propageert Boekzaal

Anno 1355
Holeverancier
Optiek
Foto
Projectie
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

Chocolaterie Kersen, Groote Oord 4, Arnhem

Rund-, Kalfs- en Varkensslachterij
W. H. Neerincx voorheen RUYS
BEMUURDE WEERD O.Z. 7 - Telef. 10364 - UTRECHT
Specialiteit in FIJNE VLEESCHWAREN.

MEVROUW! **Wij komen in aanmerking**
in die gezinnen, waar men de beste waschverzorging met de minste slijtage en de meest correcte en coulante behandeling wenscht.
N.V. Goudsche Kleederbleekerij, Rotterdam - Tel. 5285
Franco Expeditie op SCHIEDAM, DELFT, VOORBURG, DEN HAAG en WASSENAAR

PIANO- EN VIOOLONDERRICHT
voor eerstbeginnenden en meergevorderden
Jonge Dames of Kinderen intern.
B. PANITSCHEK
Wilhelminastraat 67
Ginneken bij Breda

VRAAGT PRIJS NEEMT PROEF
STOOMWASSCHERIJ
„DE LELIE"
RATH & Co - VEGHEL
SPECIAAL TARIEF VOOR KLOOSTERS EN GESTICHTEN

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

Royal Crown Ducal Store
Nobelstraat 1B - Utrecht
Specialiteit in Engelsche Eet-, Thee- en Ontbijtserviezen, waarvan alle onderdeelen kunnen worden nageleverd.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Juist verscheen:

Leerboek der Geometrische Kristallografie

door

Dr. P. TERPSTRA,

Privaat-docent aan de Rijks-Universiteit te Groningen.

Met Alfabetisch Register, vele figuren in den tekst en 1 gekleurde buitentekstplaat formaat 16 × 25 cM. 302 blz.

f 8,25. gebonden f 9.—.

Leerboek der Meteorologie

door

PROF. Dr. D. VAN GULIK,

Hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen, met medewerking van Prof. Dr. E. VAN EVERDINGEN, Hoofddirecteur van het Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut te De Bilt en Hoogleeraar aan de Universiteit te Utrecht.

Derde Druk met ruim 100 figuren, 6 in kleuren gedrukte Wolken-fotografieën en een titelplaat formaat 16 × 25 cM. 240 blz.

f 6.25. gebonden f 7.25.

P. NOORDHOFF - Groningen

JEUGDBOEKEN 10—16 JAAR.

De Erfgenaam door *Cecilia.*
Aranka door *Cecilia.*
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg.*
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits.*
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia.*
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen.*
Blanke wegwijzers door *Cecilia.*
John, Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz.*
Een ferme Robbedoes door *Karitas.*
Om een graafschap 1 door *W. v. d. Berg.*
Om een graafschap 2 door *W. v. d. Berg.*
De jongens van Duindorp door *L. W. Alders.*

Prijs ingen. f 1,25. geb. f 2,00.

Van Putten en Oortmeijer, Uitgevers, Alkmaar

GARAGE CENTRAAL
C. VAN DONGEN-JONKERS, — BREDA
WILHELMINASINGEL 46, Telefoon 732
De meest Luxe Verhuurinrichting hier ter stede.
Stallen, repareeren en onderhouden.
Garage dag en nacht geopend.

DE GECOMBINEERDE ROOMBOTERFABRIEKEN
GOOILAND — DE HOOP
NAARDEN — BLARICUM
Neemt proef met onze prima YOGHURT
25 cent per halve-liter-flesch

Gebrs. Vermeijen — Eindhoven
St. Lambertusstraat 16 — Telef. 314
Aannemers van Terrazzo-, Mozaïek- Beton- en Gewapendbetonwerken - Speciaal adres voor HOUTGRANIETVLOEREN - Traptreden - Gootsteenen.

MAISON KASTROP
MODE-INSTITUUT VOOR KNIPPATRONEN NAAR MAAT.
in ieder gewenscht model. Onberispelijk vallende coupes.
Club- en Privaatlessen in patroonteekenen naaien en handwerken
BUSSUMMERSTRAAT 46 — HILVERSUM

FIRMA D. BRANDSMA — HILVERSUM
Vernikkel-inrichting, Verkoperen, Bronzen, Emailleeren enz.
GROEST 82a — TEL. 1642
Opmaken van kerk- en andere ornamenten.

STOOMWASSCHERIJ
„OUDENRIJN"
C. DE RIJK, Merwedekanaal 5, Tel. No. 10707
UTRECHT

Electr. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT
IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. F. Smits-Salters
Vuchterstr. 122, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

Gebruikt voor het inleggen van eieren
WATERGLAS of GARANTOL
Verkrijgbaar bij
Firma Wed. G. F. Schott
Drogisterij — Telefoon 1497
Lange Hezelstr. NIJMEGEN.

PIGEAUD & Co.
Hygiënische Stoomwasch- en Strijkinrichting
„De Genderstroom"
VELDHOVEN.
Telefoon No. 4 — MEREVELDHOVEN

Bloemenmagazijn „OUDWIJK"
G. E. Hoenderdaal
Oudwijkerveldstr. 114, Utrecht
Bloemwerken, Losse Bloemen
Kamerplanten,
Aanleg en onderhoud van Tuinen.

Fabrikaat:
N.V. JORDAENS' Sigarenfabrieken
v.h. F. v. Gardinge & Co.
EINDHOVEN.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKENNIEUWS.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

FRANSCH.

Jean Bodin, 3579.
CONTRE FREUD. *Masson & Cie., Paris* 6, 1926. (25×16) IV-99 blz. ing. Ffr. 14.—.

Het werk van Bodin is op de eerste plaats gericht tegen geheel de theorie van Freud en vervolgens tegen iedere psychologie van 't onbewuste. De theorie van Freud behoort zeker niet tot de groote philosofische systemen: 't is een stukje psychologie te midden van de materialistische bewegingen der 19de eeuw. De medicus observeert eerst eenige feiten, legt ze op zijn wijze uit, laat dan de feiten rusten: op zijn uitleg bouwt hij een systeem op en de feiten moeten, zoo goed als 't kan, daarin weer teruggebracht worden. Hij beweert een volgeling te zijn van Plato, doch zijn methode heeft niets uit te staan met de dialectiek van Socrates. Bodin beschouwt 't systeem van Freud vooral van psychologischen kant. Vooreerst laat hij de algemeene omlijsting zien van 't psychisme bij Freud, hoe hij tot 't begrip van 't onbewuste zieleleven komt of liever, hoe hij daarvan uitgaat om er weer terug te keeren. Daarop doorzoekt hij waarmee die ruimte wordt opgevuld: 't zijn voorstellingen, die uit 't sexueele leven zijn voortgekomen: daarna gaat hij 't mechanisme na, waarmee Freud dat alles moet vastknoopen om er een systeem van te vormen. Na zoo te zijn opgebouwd, vertoont zich dat systeem als met een dubbel uiterlijk: een physiologisch en een philosofisch: ze sluiten echter zeer slecht aan elkander; 't systeem immers is opgebouwd uit elementen, die maar al te dikwijls op dwalingen berusten. Daarom wil Bodin een philosofie, die geen steun meer zoekt in 't onbewuste of in 't verledene. Dit is ongeveer de inhoud van dit helder geschreven boek. 't Kan er veel toe bijdragen de theorie van Freud uit de geleerde wereld te doen verdwijnen. *P. van Luyk, S.J.*

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Stephanie Claes-Vetter, 3580.
VERHOLEN KRACHTEN. *P. N. van Kampen & Zoon, Amsterdam,* 1927. (20×13) 146 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

De schrijfster heeft 'n acht-tal schetsen bijeengebracht onder 'n weinig-zeggende tietel. Maar ze zijn goed geschreven, in 'n lieve, vrouwelikkeuvelende stijl, ietwat olik, ietwat sentimenteel. „Tante Hessie", 'n schat van 'n studentje, wordt de twede moeder van 'n leuke eigenwijze kleuter, enig kindje van haar onder de plak der familie zittende vader. Uit 't leven van 'n in de dienst versleten gasthuisnonneke kon de bijtietel wezen van „Masoerke Basilie". Hoe 'n verwende bankiersdochter ter wille van de liefde afstand kan doen van haar zijden japonnen en weelderig boudoirtje en zelfs later haar ingekeerde vader nog troost, vertelt „Mijnheer en Mevrouw". „Leed" verhaalt van 'n zangeres, die meent 'n ongeneselike keelziekte te hebben en daar erg over tobt, terwijl 'n deelnemende vriendin zwijgend lijdt onder haar afgebroken engagement. In „Uitstaan" gaat 't over 'n sterke vrouw, wier man aan 't front komt te vallen. „Uit lang vervlogen tijden" is 'n staaltje van middeleeuwse echtgenotelike trouw. Ook 'n herinnering aan de oorlog is „Het Kruis bij Nieuwpoort". 'n „Onbekende soldaat" komt door 't gebed van 'n zestienjarige robbedoes in den hemel.
— B — *Leo Fens.*

Mr. Willem Coops, 3581.
TROPENGLOED. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1927. (22×16.5) 182 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

De tietel van dit boek doet minstens 'n suggestieve roman vermoeden, maar de inhoud is niet meer dan 'n vrij slappe vertelling van de lotgevallen van Mr. van der Meer, die nog al sukkelt voor hij eindelik de geliefde zijns harte gevonden heeft. Als roman is dit boek 'n mislukking te noemen daar 't voor 'n groot deel 'n uiteenzetting moet zijn van de theosofiese wereldbeschouwing. Daarom dan ook te ontraden.
— C — *Ed. A. Serrarens.*

John Galsworthy, 3582.
DE ZILVEREN LEPEL. Vertaald uit het Engelsch door Mej. J. C. de Cock. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1927. (21×15) 311 blz. ing. f 3.75, geb. f 4.50.

Voor wie meer van Galsworthy gelezen heeft, zij vermeld dat: *De Zilveren Lepel* het twede deel van de nieuwe trilogie der Forsythe Sage is. Galsworthy behandelt hier — 't lijkt soms beslist 'n snij-tafel — het Engeland van heden in zijn kontrasten van gebrek en weelde en legt vooral de nadruk op de fouten van het geslacht dat „met een zilveren lepel in de mond geboren is." Pauperisme, parlementarisme, korrupsie, O.W.'erschap, moderne moraliteit of beter immoraliteit, al de roerselen en de motieven van de grote wereld van Londen geeft dit boek, met de juistheid van 'n verslaggever, de spotlach van 'n nar, de zekerheid van 'n ooggetuige, maar ook met de waarheidsliefde van iemand, die de gevaren en de gebreken ziet van zijn land en ze oprecht tracht te voorkomen en te verbeteren. 'n Moderne Engelse Louis Coloma, ook met hetzelfde gebrek nl. over teoretiese vraagstukken soms te uitgesponnen; wel mocht men van Galsworthy vragen, dat hij evenals Coloma eens wat dieper en juister inging op de godsdienstige ondergrond van het na-oorlogse Engeland.
— Bc — *J. Vermin.*

Zane Grey, 3583.
DE WILDERNIS OVERWONNEN. Vertaald uit het Engelsch door Henri van de Weg. *D. Bolle, Rotterdam,* 1927. 19 × 14) 191 blz. ing. f 1.10, geb. f 1.50.

Scheppard en zijn dochter Helen vestigen zich bij Fort Pitt, te midden der Roodhuiden.
Zij weet den woudlooper Jonathan Zane langzamerhand op haar verliefd te laten worden en hij redt haar uit de klauwen van den schurk

Brandt en dan is zijn strijd gestreden. Hij verlaat zijn roeping als woudlooper en huwt Helen. Wie van Indianen-verhalen houdt, zal genieten van deze onschuldige romantiek.
— B — *J. Kramer.*

Zane Grey, 3584.
IN DEN GREEP DER WOESTIJN. Vertaald uit het Engelsch door Henri van de Weg. *D. Bolle, Rotterdam,* 1927. (19×14) 185 blz. ing. f 1.10, geb. f 1.50.

Jammer, dat Zane Grey de bekoring niet heeft kunnen weerstaan het oervervelende thema der echtbreuk ook eens tot onderwerp der woestijnromans te verheffen. Wilburg Newton is een schurk, die zijn vrouw minacht en tevens een dranksmokkelaar. Hij verlaat haar. Intusschen is een groote liefde ontstaan tusschen Mevr. Newton en John Carry. Aanvankelijk verzetten beiden zich wel een weinig, maar het duurt niet lang. Als Newton is doodgeschoten door een Indiaansch meisje, dat hij verleid heeft, komt het huwelijk tot stand.
— Bc — *J. Kramer.*

J. P. van der Hucht, 3585.
DE ROOS VAN SARON. *Buurman & De Kler, Leiden,* 1927. (19×13) 237 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.35.

Een Christus' leven door een orthodoxen voorganger sympathiek gebeeld. In een heel gemoedelijk keukentoontje wordt het God-menschelijke verteld en omwonden van wat heel alledaagsche gebeurlijkheidjes onder menschen, die minnen en braaf zijn. 't Peilt nooit onder de oppervlakte — en 't peilt altijd nog met protestantsche handen.
— Bc — *A. v. Delft.*

Hubert Krains, 3586.
ROGGEBROOD. Vertaald uit het Fransch door E. H. Du Quesne-van Gogh. *G. J. Slothouwer, Amersfoort,* 1927. (21.5×15) 158 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Roggebrood is een met onmiskenbaar talent geschreven verhaal van den ondergang van Jan en Theresia Leduc. Jan liet het wittebrood — zijn vroegere, rijke verloofde — staan en nam de arme Theresia. Achteruitgang in zaken en het ontaarden van hun zoon Alphonse brengt Theresia in het krankzinnigengesticht en Jan op treurige wijze in het graf. Daar doorheen loopt de fijngeteekende geschiedenis van hun nichtje Celine, de bedrogen bruid, die ten slotte huwt met Martin, maar het valt niet te ontkennen, dat de eenheid daardoor gestoord wordt.
— Bc — *J. Kramer.*

Guido Milanese, 3587.
ANKH. Vertaald uit het Italiaansch door Ellen Forest. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1927. (20×13.5) 276 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.75.

De titel alleen reeds met zijn drie medeklinkers achter elkaar geeft 'n eksotiese stemming. Als redding en reklame staat eronder: hedendaagse roman. Nu weten we tenminste, dat het als roman bedoeld is, dus de schrijver niet alles als waarheid wenst op te dissen, want anders zouden we ons verplaatst denken in kabalistiek of Oosterse dweperij.
'n Jonge Romeinse Hertog (van de tegenwoordige tijd) heeft 'n roman met 'n Egyptiese prinses, koningin van het onder-rijk van Egypte te Luksor en omstreken. Oud-Egypte en de moderne toestanden rommelen door elkaar. In het eerste gedeelte spannend en goed geschreven, wordt 't verhaal in het twede gedeelte al te fantasties en verward. Er tussen door zeer veel beschrijvingen en verhalen van Egyptiese bouwvallen, opschriften, gewoonten en legenden. Misschien is dit wel 't hoofddoel geweest van Guido Milanese: voor de studie van oud-Egypte belangstelling te kweken of erop te wijzen, dat er 'n nieuwe geest ontstaan moet in 't land der Pharao's; maar 't verhaal als zodanig is wel erg fantasties. Daarbij in aanmerking genomen, dat de atmosfeer op enige plaatsen oud-Egypties-zwoel is en dat de schrijver enige onjuistheden en minder gelukkige uitdrukkingen bezigt over godsdienst, blijve de lezerskring beperkt.
Taal en voorstelling zijn echter leerrijk en juist.
— Bc — *J. Vermin.*

E. Phillips Oppenheim, 3588.
HET DUBBEL-LEVEN VAN MIJNHEER ALFRED BURTON. Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. H. G. Nahuys. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1927. (20×13.5) 239 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.50.

„The Prince of Story-Tellers" zoals men Oppenheim in Engeland noemt, verstaat ook in dit boek de kunst de lezers te boeien en 't meestongelofelike in doorvoering van omstandigheden, gelofelik te maken. Alfred Burton leeft na 't inslikken van 'n geheimzinnige vrucht 'n twede, 'n droom leven, 'n leven boven zijn stand, waarin hij in alles waarheid wil. Allerlei grappige, onaangename en soms te pikante wederwaardigheden worden in die toestand z'n deel. De historie eindigt met 'n grote zwendelpartij in „menatogen", 'n middel, dat de waarheidsliefde, het gevoel voor 't schone en edele langs medicinale weg zal ontwikkelen.
Toch ligt er onder de vreemde historie van Oppenheim 'n zeer scherpe spot en aanklacht tegen het verdraaien der waarheid, dat zuivere bezit der mensheid, tegen onoprechtheid en huichelarij in onze tegenwoordige samenleving. Ook voor onze tijd blijft gelden, en misschien nog op heel biezondere wijze: Veritas liberabit vos, de waarheid zal U bevrijden. Doch om waar te zijn, moet men moedig zijn.
— Bc — *J. Vermin.*

E. Phillips Oppenheim, 3589.
TYPEN VAN MONTE CARLO. Vertaald uit het Engelsch door M. Hellema. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1927. (20×13.5) 240 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.50.

Phillips Oppenheim zit weer eens op een stokpaardje en hij rijdt er weer eens een schotsche schaats mee. Zoo bizar als deze beeldspraak, zoo zot is dit phantasietje.
Een pseudodokter suggereert een milionnair bonvivant, dat hij over een jaar sterft. Een christelijke dominee suggereert hem de idee in dat jaar een mensch gelukkig te maken. Hij doet het door een meisje te sturen naar Monte Carlo. Hij gaat zelf ook mee en de christelijke dominee ook. Christelijke dominee en stervensbange milionnair raken aan 't wedijveren om dat meisje — tot pseudodokter zich onthult, en heel het

probleem zich oplost in den trouw van meisje met milionnair. Een teint van Monte Carlo's leven moet het pikante sausje geven.
— Bc — *A. v. Delft.*

Ralph. D. Paine, 3590.
HET GEHEIMZINNIGE LIDTEEKEN. Vertaald uit het Engelsch door W. W. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1927. (19×13) 158 blz. gecart. f 1.40.

Een boek zonder vrouw — een roman zonder liefde — Kan dat? Dat heeft 'm Ralph. Paine gelapt in dit product. Er is geen haar slechts in. Iedereen mag het lezen — en dat is ook al een onverwachte verdienste — maar of iedereen het lezen — uitlezen zal? 't Zit zoo raar in mekaar. 't Wil fantaseeren het doodswerk van een Chineesche secte — een geheime vereeniging, die een doodsorganisatie is. Die vereeniging geeft je een brandmerk en doe maar wat je wil — hare vangarmen omgrijpen je altijd en overal, tot ze je dood knijpen. Zoo'n avontuur van dood schildert dit ongelooflijke boek.
— B — *A. v. Delft.*

E. R. Rashid, 3591.
DE ROOS VAN DE WOESTIJN. Vertaald uit het Engelsch door Betsy Kater. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1926. (20×13.5) 272 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Sylvia Norton, 'n kloeke Engelse jongedame, sprookjesachtig-mooi — vandaar haar bijnaam „de roos der woestijn" — is met haar broer Jimmy, waterbouwkundig ingenieur en haar tante Jeanne — 't bekende tiepe van de eigengereide, bereisde, ongetrouwde Engelse met 'n hoog-ontwikkeld gevoel voor maatschappelike konventie — op reis naar Indië, waar ze met Egbert Blane zal trouwen. Ze maken 'n omweg via de binnenlanden van Arabië, waar 'n studievriend en strijdmakker van Jimmy, Sadi, emir is. Deze Sadi, 'n onweerstaanbare charmeur, had 'n Engelse moeder. Vanwege die onweerstaanbaarheid komt Sylvia natuurlik nooit in Indië. Men raadt de afloop reeds. Toch gaat 't niet zóó gesmeerd: eerst na veel avonturen, waar je je hart bij vasthoudt en 't tradionele misverstand, plegen ze 'n huwelijk. Egbert wacht misschien nog! Al wordt er met beminnelike non-chalance heen gesproken over enige huweliksbeletselen, die in minder romantiese omstandigheden allicht zwaarder zouden wegen — toch blijft 't boek binnen de perken. Engelse humor, 'n aandachtbindende intrige en 'n vlotte vertaling maken 't daarom tot gezellige ontspanningslektuur voor volwassenen.
— Bc — *Leo Fens.*

Runa. 3592.
HET LICHT ZIJNER OOGEN. Vertaald uit het Zweedsch door A. Lukkien. *D. A. Daamen, Den Haag,* 1927. (21×16) 224 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.

Dit romantisch gegeven moet apologetisch worden gevat, maar op z'n protestantsch. 't Is een pleidooi tegen vrije liefde — bovennatuurlijke elementen spelen hun rol met natuurlijke, maar — gelijk altijd — heeft het bovennatuurlijke valsche trekken. Zoo deze: de roman-heldin is in verzoeking zich aan vrije liefde te bezondigen. Zij wordt weerhouden — niet door geloofsinzicht, door godsdienstmotieven, maar door erfelijkheid. Zoo deze andere: de verleider staakt zijn verleiding, omdat hij onder den invloed kwam van haar gebed, dat was „een soort van uitgebreide telepathie... Jouw gebeden voor mij zijn tot Hem doorgedrongen en door Hem tot mij. Ondanks de tegenwerpingen van mijn verstand geloof ik dat." Zoo werd voor den blinden held de minnende heldin „het licht zijner oogen" — maar apologetisch is dit valsch gezien.
— Bc — *A. v. Delft.*

M. Saltykow, 3593.
DE GOLOWLJOWS. Vertaald uit het Russisch door F. van Woerden-Pop. *Seyffardt, Amsterdam,* 1927. (22.5×17) 316 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

In de laatste decenniën heeft de Russische literatuur op de Westersche volkeren een bijna fascineerenden invloed uitgeoefend, welke misschien meer het gevolg is van haar vreemde psyche, en de bizarre elementen, waaruit zij is opgebouwd, dan van de genialiteit harer scheppers. Een onweerlegbaar feit is althans, dat dezen, hoe belangrijk hun werken overigens ook mogen zijn, niet zelden met een aanmerkelijk tekort aan technische vaardigheid te kampen hebben — het *metier* van romanschrijver niet verstaan.

Dit gebrek openbaart zich vrij sterk in dezen roman van Saltykow. Hij beschrijft hier het trieste leven van den Russischen land-adel, die volkomen geïsoleerd van de buitenwereld, al zijn vitaliteit verliest, en langzaam degenereert tot een absoluut-onafwendbaren ondergang. Zijn dramatiseering van dit belangrijk en tragisch motief is evenwel zwak. Het boek is geschreven in een onbewogen toon, soms even geaccentueerd tot een koel sarcasme, doch overigens gelijkmatig voortglijdend, met een eindelooze opsomming van allerlei nietige feitjes, terwijl de hevige momenten stilzwijgend worden voorbijgegaan. De psychologische ontleding is knap en aannemelijk, maar tevens van een irriteerende breedsprakerigheid. De schrijver had b.v. best best met twee of drie zalvende monologen van den schijnheiligen Porfyri kunnen volstaan, in plaats van er zijn geheele boek mee te doorspekken. Hij heeft zijn aandacht teveel geconcentreerd op de beide hoofdpersonen, Arina Petrowna en haar zoon Porfyri, en daardoor de karakter-teekening van de meeste bij-figuren verwaarloosd, zoodat er zelfs tegenstrijdigheden zijn ingeslopen, b.v. in de typeering van Stjopka, den onnoozele.

Dit alles neemt echter niet weg, dat Saltykow met zijn geschiedenis van den tragischen ondergang der familie Golowljow, een scherp en overtuigend beeld heeft gegeven van de moreele ellende in deze klasse van de vroegere, Russische maatschappij.

Het had misschien hartstochtelijker, meer smartelijk bewogen kunnen zijn, maar toch zal het ook thans in zijn trieste eenvormigheid een diepen indruk achterlaten.
— Bc — *Aug. van de Ven.*

Piet van Veen, 3594.
OFFERS. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 1927. (21×15.5) 293 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.90.

Bij de griezeligheden van uitgebleekte magen en verschrompelde nieren steekt deze strekkings-

roman aller-gunstigst af. Hier spreekt iemand, die de drank-ellende, die vloek op zo talloze arbeidersgezinnen, van nabij heeft gezien en daarvan weet te vertellen in onopgesmukte taal. Elke zweem naar behaagzieke woordkunst zou vloeken in dit trieste milieu. Na de eerste theatrale en nog enige onbeholpen bladzijden, als 't gehuppel van 'n vliegtuig over de hobbelige grond, stijgt 't talent van Piet van Veen in statige vlucht boven 't middelmatige uit en handhaaft zich tot 't laatste woord. 't Gegeven is, door de jammerlike algemeenheid van 't drankmisbruik, niets nieuws; 't sobere realisme der behandeling echter is de stugge toon van 'n man, wie bij zooveel leed 'n brok in de keel steekt. Zoals we zeiden: 't gegeven is 'n cliché: 'n jonge arbeider, Martin, wordt na de eerste grote stap, habitué in de kroeg. Op de fabriek leert hij Coba kennen, jolig- knap brutaaltje. Door mee te gaan naar 't café, meent ze d'r jongen enigszins in 't spoor te houden. 'n Gedwongen huwelik, de vader die alles verdrinkt, kind op kind, armoede en narigheid, enz. enz. Knap zijn de figuren getekend, vooreerst de grootouders, van de kinderen vooral Jan, de oudste, bij wie we aan Sudermann's *Frau Sorge* moesten denken, maar we bedoelen daarmee niets af te dingen op de uitbeelding van dit ontroerende kinderfiguurtje. Onvermijdelik moest de schrijver hier en daar de dingen bij hun naam noemen. Maar hij deed dat zó kies, dat 't nooit stoort. Daardoor is 't echter geen boek voor kinderen. Jammer dat elk godsdienstig element, we zullen niet zeggen „geweerd", maar dan toch „vergeten" is. De Roomse drankbestrijding versmaadt echter bovennatuurlike middelen ter verbetering niet. 'n Oplossing, zelfs 'n tróóst, is blijkbaar voor deze schrijver iets onmogeliks. Dat heboen we pijnlik gemist.

— Bc — *Leo Fens.*

Johan van Vorden, 3595.
ALEX' VROUWEN. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 1927. (20×13.5) 390 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.90.

Alex is 'n nieuwe belichaming van de moderne mens. De bekoorlikheid van Wendel en de bekoringen van Suzanne zijn niet in staat z'n grimmige onafhankelikheidszin te breken. Alex is de zoeker, de eenzame levenszwalker, die door de wetenschap 't geloof verloren heeft en toch niet zonder „sprookje" leven kan. Dit is de enige winst na zijn zwerven, dat hij heeft leren beseffen „dat in de menschenziel de behoefte aan het Raadsel wakende is en tot in eeuwigheid wakende zal blijven." Dit bewijst dit moderne boek, dat 't materialisme niet dood is, maar als wereldbeschouwing met onvruchtbaarheid gedoemd is voor levensgeluk. Alex is een der duizenden die weigeren, helaas, na de wrange vruchten der ervaring gesmaakt te hebben, de „oplossingen" van het verstand als finaal te erkennen. Ze gaan echter niet terug naar 't Oude Huis, waar de Vader de verloren zonen wacht, maar tasten op harde zijwegen naar het mysterie, naar 'n nieuwe zielsbevrediging. Alweer 'n boek dat getuigenis aflegt van de armoede van 't positivisme van onze verscheurde tijd.

Wel 'n boek van betekenis, hoewel hier en daar wat onmogelik en zwak van kompositie.

— C — *Ed. A. Serrarens.*

Frank van Waes, 3596.
ONDER DE JEFKES. Geïllustreerd door George van Raemdonck. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1927. (19.5×14) 108 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.75.

De simpele „burgerwacht" Sarel is in dit boek het welgeslaagde hoofdpersoontje. De heele schutterij verdwijnt in den baaierd van den wereldoorlog. Op haar Beulemansch graf prijke gerust het R.I.P., want niettegenstaande Flor. Heuvelmans haar vroeger poogde te vernederlandschen, bleef ze een toevluchtsoord voor misplaatste ambitie. Die Antwerpsche vette humor komt goed tot zijn recht in den mond van die Teniersachtige persoontjes; hij heeft waarlijk niets fijns, althans niets aristocratisch aan zich. Van Raemdonck's teekenstift verduidelijkte flink meermaals menigen toestand en menig lachwekkend heerschap.

— Bc — *Fr. v. d. Weghe.*

P. J. Wierstra, 3597.
UIT HET DAGBOEK VAN EEN TER DOOD VEROORDEELDE. *J. M. Bredée, Rotterdam,* 1927. (15.5×12.5) 129 blz. ing. f 0.90, geb. f 1.15.

Den 16en Oct. 1846 werd te Leeuwarden, wegens moord, ter dood gebracht Ruurd Passchiers van Dijk, die in de gevangenis tot inkeer kwam en blijkens zijn dagboek en andere bescheiden den dood aanvaarde in groote boetvaardigheid en overgeving. Enkele dominees hebben deze bescheiden verwerkt tot een stichtend en ontroerend geheel.

— B — *W. Sm.*

Anny Wothe, 3598.
VALSCHE EERZUCHT. Vertaald uit het Duitsch door E. H. *G. J. Slothouwer, Amersfoort,* 1927. (20×14) 215 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.25.

Dwepende, droomende, smachtende blikken, blonde haarvlechten en smeltende oogen, liefelijke bloementaal en weeïge, zoetige versjes van gebaarde lippen en onvermijdelijke luitenants met opgedraaide knevels leveren de bouwstoffen voor een dwaas verhaal, waarin mevrouw Gleichenburg haar logeetje, Irmgard, den laatsten avond op een kamertje denkt, waarin een bed staat, dat door een druk op den knop den inhoud even in den Rijn gooit. Toevallig sliep daar juist een eigen, beeldschoone, engelachtige dochter met gazellenoogen in. Tableau!

— B — *J. Kramer.*

J. M. IJssel de Schepper-Becker, 3599.
MARTJE MATERS, GEB. VROOM. *P. N. van Kampen & Zoon, Amsterdam,* 1927. (21×15.5) 177 blz. ing. f 3.50, geb. f 4.50.

Dit boek is 't vervolg op *Martje Vroom,* 't relaas der amoureuze perikelen van 'n Rotterdams burgermeisje. De verhouding met 'n jongmens van „hogere stand" moest worden verbroken en na 'n tijd van diepe inzinking, is ze getrouwd met 'n jongen van haars gelijke, Piet Maters, op wie ze echter, uit hoofde van haar vroegere liaison, meent te mogen smalen om z'n burgerlikheid. Dankbaarheid, dat hij haar toch nog wou hebben, dat is de grondtoon van Martje's gevoel voor haar man, 'n beste kerel. Op zo'n basis is echter geen huwelik op te trekken: van 'n normaal samenleven heeft ze 'n walg, ze verveelt zich gruwelik mét en zonder Piet, laat hem haar wrevel en teleurstelling zó krenkend

merken, dat hij, na 'n enkele heftige scène, geduld met haar wil hebben en z'n vertier zoekt bij z'n vrinden. In de eenzame avonden gaat ze zich beelden scheppen van 'n ver en groot geluk, dat ze zich waant in het grote Leven, in 'n roes van onstuimige passie. Nadat ze met 'r gekoketteer de verloofde van haar zusje op hol gejaagd heeft, geeft ze zich aan 'n zekere Van Dongen, kortweg 'n egoïstiese ploert, die ze met z'n vrouw bij haar halfzuster Stien, die aan de opera is, heeft ontmoet. Als 't avontuur voorbij is, en ze haar brute verleider heeft doorzien, komt de inkeer. Ze gaat tobben, tot ze Piet alles opbiecht. Nu breekt in hem de heilige, grote liefde, die hij, ondanks alles, was blijven koesteren. Hij wordt voortaan gemarteld door wantrouwen en eerst later, als Martje in trouwe plichtsbetrachting haar fout blijkt te willen goedmaken, komt er 'n rustiger, milder stemming op 't stille bovenhuisje.
Ja, wat zal men er van zeggen? Mevr. Yssel de Schepper is 'n schrijfster en niet maar zo de eerste de beste. Ze verstaat haar stiel, maar...... 't blijft alles zo klein, zo benepen, zo burgerlik. 't Is alweer 'n boek van „kleine mensen", we hebben nu onderdehand al genoeg gedraafd van de Binnenweg naar 'n stille buitenbuurt, vice versa, in Rotterdam of ergens anders. Zo'n inkeer-proses b.v., laat dat 'n Fransman 'ns behandelen! Als ergens 'n edel gevoel wordt beschreven, zegt de schrijfster: 't was bijna godsdienst! Wat is dat voor 'n mentaliteit? Op zich zelf is dit dus 'n sterk boek en de bedoeling zeker niet slecht, maar onder de wijde koepel der wereld-literatuur brengt 't niets belangrijks.
— Bc — *Leo Fens.*

DUITSCH.

Heinrich Eggersglüsz, 3600.
TAGEBUCH EINES EISENBAHNERS. *G. Westermann, Braunschweig,* 1927. (19 × 12.5) 214 blz. geb. M. 5.50.
Dit zijn de 208 dagboekbladzijden, verdeeld in 6 „boeken" van een literair „angehauchten" spoorwegbeambte, doch waarom deze nu aan de publiciteit prijsgegeven moesten worden, blijft ons een raadsel. Bijster interessante lectuur is het zeker niet. Bremser, Rangierer, Zugführer, Bahnhofsvorsteher en Eisenbahn-betriebs-verwaltungen passeeren de revue, rijkelijk afgewisseld door sentimenteele verzen en ontboezemingen van nu eens huiselijken, dan weer patriottischen, maar altijd zeer rhetorischen aard.
Een prul!
— B — *Aug. v. d. Ven.*

Adam Müller-Guttenbrunn, 3601.
DAS IDYLLISCHE JAHR. *Philipp Reclam, Leipzig,* 1927. Universal-Bibliotheek. (15 × 9) 76 blz. ing. M. 0.40, geb. M. 0.80.
Naast zijn grote romans, waarin hij 't leven der mensen uitbeeldt, schreef Müller-Guttenbrun talrijke feuilletons, waarin hij met voorliefde 't leven der dieren beschrijft. Elke levensuiting is hem dierbaar en met eerbied en liefde voor de kleinste schepseltjes Gods, bespeurt hij met scherp waarnemingsvermogen alle bewegingen, alle lief en leed in de dierenmaatschappij. Wat hij ons vertelt van mieren en zwaluwen, van spreeuwen en eekhoorntjes zijn hele drama's. Weldadig is in dit boekje de stilte en rust, de sfeer van bespiegeling. *Das idyllische Jahr* moet geschreven zijn in tijdloze verzonkenheid op 'n kalme lentemiddag of 'n schemerige zomeravond. 'n Enkele keer breekt 'n harde toon deze innige simfonie, wanneer 'n vergelijking van dieren- en menseleven zich opdringt.
— A — *Ed. A. Serrarens.*

Leo Slezak, 3602.
DER WORTBRUCH. Geïllustreerd. *Ernst Rowohlt, Berlin W.* 35, 1927. (21 × 13.5) 283 blz.
Schrikt niet, wanneer bij het lezen van den titel de gedachte opkomt aan een draak van een roman, het is eenvoudig de zaak, dat de schrijver in een zijner vorige boeken beloofd had te zwijgen en nu toch zijn woord niet houdt en het publiek mag den prettigen verteller dankbaar zijn voor dit mooie boek met die keurige illustraties en teekeningen, waarin de geestige — soms een tikje te gewilde — operazanger vertelt van zijn ondervindingen in hotel en concertzaal, in varieté en opera. Vooral de korte inhoud der voornaamste opera's is belangwekkend en smakelijk verteld.
— Bc — *J. Kramer.*

Luise Westkirch, 3603.
DER VERLORENE SOHN. *Philipp Reclam, Leipzig,* 1927. (18.5 × 12) 280 blz. ing. M. 3.—, geb. M. 4.80.
Wanneer de roerende geschiedenis van den Verloren Zoon letterlijk als in het Evangelieverhaal is afgespeeld door Ulpt Rottbohm, den ouden vader en de gebroeders Hemmo en Hilpert, begint het verhaal eerst. Hemmo, de teruggekeerde afgedwaalde wordt de boer en tegen zijn bedoeling in, wint hij ook het hart van Anke, de bruid van Hilpert. Hilpert wil zijn broeder vermoorden en hem wordt het huis ontzegd. Hemmo wordt langzamerhand wederom de zwakkeling, bedriegt vrouw en vader, die voortdurend herleest het bijbelverhaal van den verloren zoon, maar nergens vindt, hoe deze zich later gedroeg. Hilpert is door zijn vrouw Mara beter geworden en ontvangt vergiffenis van zijn vader op diens sterfbed en Hemmo, de verkwister, wordt vermoord, door allen verlaten. Het droevig verhaal, dat zich afspeelt in de sombere moeraslanden bij Bremen, hoe mooi ook geschreven, bevredigt niet. Op de belangwekkende vraag volgt geen oplossing.
— Bc — *J. Kramer.*

ENGELSCH.

A. Conan Doyle, 3604.
THE CASE-BOOK OF SHERLOCK HOLMES. *John Murray, London W.* 1, 1927. (18.5 × 12) 320 blz. geb. Sh. 7/6.
Met dit twaalftal detectieve short-stories neemt Sherlock Holmes een definitief afscheid van het publiek. Na zijn Gedenkschriften, Terugkeer en Laatste Groet, meldt zich dit schetsboek als de onherroepelijk laatste vertooning. Afwachten of 't waar is; maar voor den trouwen Sherlock-Holmes-lezer is 't een nieuw genot met den detectieve en zijn trouwen Watson weer op 't oorlogspad te gaan.
— B — *C. R. Vullings.*

Ridgwell Cullum, 3605.
THE CANDY MAN. *Cecil Palmer, London W.E.* 2, 1927. (18 × 12) 352 blz. geb. Sh. 2/6.

Een verhaal van goudvondst in het barre Noorden, van afschuwelijke pogingen om den gelukkigen delver zijn geheim afhandig te maken, en van heldhaftige vriendschap, die tracht het groote doel van den delver ondanks alle bezwaren te bereiken. Een mooi boek over primitieve natuur en primitieve menschen.
— A — *C. R. Vullings.*

W. W. Jacobs, 3606.
THE CASTAWAYS. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1927. British and American Authors. (16.5 × 11.5) 272 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Een boek in het genre van Jerome's: *Three men on the Bummel* en Wodehouse's: *Sam the Sudden.* Het is misschien niet van hetzelfde literair gehalte als het eerste, doch zeker zoo vol gezonden humor als beide. Eén schaterlach van het begin tot het einde. De bureelrat Carstairs erft, even vóór zijn pensioentje, een aardig fortuin. Met Pope, z'n compagnon, gaat hij zich beijveren dit geld tot zijn grootste genoegen aan te wenden. Eerst huren ze, door bemiddeling van twee uit de lucht gevallen typen, Knight en Freddie, een huis buiten Londen. Deze twee maken zich onmisbaar, en vormen, met Biggs, den chauffeur een trio zonder weerga in humor en lachwekkende avonturen. Het heele stelletje, plus de onmisbare Eva's, gaat dan in een jacht de reis om de wereld maken. En hier is de waterrat Jacobs eerst voor goed in z'n element. Om de eentonigheid te breken stelt een van de dames voor, met oogluikend goedkeuren van den kapitein en Carstairs, een muiterij aan boord te verzinnen. Doch Carstairs wordt er het slachtoffer van en ziet zich met twee vrouwen alleen achter gelaten op een verloren eiland. Als een nieuwe Robinson maakt hij van de nood een deugd en schiet aardig in de richting met Lady Penrose. Doch de Don Quichotte van het gezelschap, oud-kapitein Tollhurst, herovert het bewind aan boord en de verworpelingen worden weer opgepikt. De rest van de reis verloopt dan in zoet water. Als ontspanningslectuur aanbevolen.
— B — *Dr. Raph. Kreemers.*

May Sinclair, 3607.
THE ALLINGHAMS. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1927. British and American Authors. (16.5 × 11.5) 294 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

De familie Allingham: vader, moeder, zes kinderen en een tante-huishoudster. Over elk eenige psychologische notities: hoe de verschillende karakters reageeren op verschillende uiterlijke omstandigheden en U hebt materiaal voor zes of zeven romans, die hier in embryonalen toestand zijn bijeengebundeld. De domme dingen van buitenechtelijk moederschap en andere sentimentaliteiten doen intusschen de wenschelijkheid betwijfelen deze schetsmatige Ansätze verder uitgewerkt te zien.
— Bc — *C. R. Vullings.*

Nora K. Strange, 3608.
CYNTHIA ABROAD. *Stanley Paul & Co., London W.E.* 1, 1927. (18.5 × 12.5) 250 blz. geb. Sh. 7/6.

Daphne verveelt zich gedurende de lange afwezigheid van haar man en gaat met haar neef Clive naar Italië. Cynthia mag mee als chaperone, maar bemerkt spoedig, dat haar aanwezigheid dikwijls niet gewenscht is. Terwijl de anderen het mondaine hotelleven meemaken, reist en trekt Cynthia de heele streek af.
De flirtzieke Daphne weet de professeur de danse van het hotel tot wanhoop toe verliefd te maken. Clive krijgt z'n congé, zoekt z'n troost bij Cynthia en verliest ten slotte zijn hart aan haar.
De uitvoerige beschrijving van Italië is boeiend en interessant. Jammer, dat de soms minder verheffende scènes met Daphne het boek voor jongeren ongeschikt maken.
— B — *M. Ramselaar.*

Alice M. Williamson, 3609.
TOLD AT MONTE CARLO. *Bernhard Tauchnitz Leipzig,* 1927. British and American Authors, (16.5 × 11.5) 279 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Mrs. Williamson verbleef jarenlang te Monte Carlo en gaat door voor een van de beste kenners van het mondaine leven aan de Riviera. Het achttal schetsen, dat ze in dit boek geeft, hebben ook dit leven van spelers en avonturiers tot middelpunt. Aanbidders van het gouden kalf en sensatiezoekers spelen er de hoofdrol. Het huwelijksleven met zijn trouw en ontrouw is schering en inslag. Al mogen we niet al de theorieën hier uitgebazuind, onderschrijven, een ontwikkelde lezer zal er niet te veel aanstoot aan nemen. En al kunnen we, van letterkundig standpunt uit beschouwd, ze niet allemaal als meesterwerkjes bestempelen, „Miss Seven'' en „Black Incense'', o.a. zijn van de mooiste short-stories, die we ooit lazen en wegen in haar geconcentreerde artisticiteit op tegen heel wat langeren kletspraat, die onder den naam van literatuur de wereld in wordt geschopt.
— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

P. G. Wodehouse, 3610.
LEAVE IT TO PSMITH. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1927. British and American Authors. (16.5 × 11.5) 318 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Lord Emsworth moet tegen wil en dank naar Londen, om een Canadeeschen dichter af te halen, die door zijn wederhelft en familie is uitgenoodigd, om een tijdlang in het kasteel te verblijven en lezingen te geven uit zijn werk. Dichter McTodd arriveert, maar poetst al even gauw de plaat, omdat de lord met geen knuppel van zijn stokpaardjes te slaan is. Psmith schuift zich in de plaats en neemt de functies waar tot blijdschap van den zoon, die hem betrekt in een juweelendiefstal, tot groote ergernis van den bibliothecaris, die lont heeft geroken, tot genoegen van het heele gezelschap en nog meer van den lezer, die hier den Psmith van het vorige boek in al zijn glorie en Angelsaksischen humor terugvindt. Hij brengt het dezen keer zelfs zoover, dat hij van de vischhal in de boekenhalle terecht komt, na het stelen van een kostbaar halssnoer te hebben verijdeld, en hij trouwt met het meisje, waarop de zoon des huizes verliefd was.
Als humoristische roman is dit werk zeker een van de beste van Wodehouse, een nieuwe Jerome.
— A *Dr. Raph. Kreemers.*

(Zonder naam), 3611.
INTRODUCTION TO SALLY. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1926. British and American Authors. (16.5 × 11.5) 303 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Deze anonieme auteur is altijd vol humor, nu ook weer in de teekening van Sally, het echte „cockney" meisje, uiterlijk een aristocratische schoone, maar wat wijze van spreken en manieren betreft, wanhopig onopgevoed, doch een kind met een hart van goud en degelijk karakter. Een student uit Cambridge ziet haar, wordt verliefd en huwt haar hals over kop, daarna bemerkt hij haar onopgevoede spraak en manieren en wil haar — met zijn moeder te samen — opvoeden. Sally is doodongelukkig, gaat naar haar vader om raad, deze stuurt haar dadelijk naar haar man terug, maar onderweg ontmoet zij Lady Laura en beleeft de wonderlijkste avonturen, die eindigen met het ten geschenke krijgen van een landhuis. Haar jeugdige echtgenoot zoekt haar wanhopend beangst; na drie dagen zien ze elkaar blij weer. Uiterlijke lotgevallen zijn wel wat onwaarschijnlijk, maar het boek is zoo vol gezonden humor en zoo knap als karakterschets, dat men het onwaarschijnlijke gaarne op den koop toe neemt.

— B — *Ellen Russe.*

IV. DICHTWERKEN.

NEDERLANDSCH.

Aug van Cauwelaert, 3612.
DE VLAAMSCHE JONGEREN VAN GISTEREN EN HEDEN 1910-1927. *Lecturis, Eindhoven,* 1927. (19.5 × 15) 158 blz. ing. f 1.90.

Deze bloemlezing wordt vooral geschaad door het te veel. De inleiding is te uitvoerig voor zijn inhoud en de bloemlezing zelf te uitvoerig voor zijn gehalte. Van de talrijke dichters, die werden opgenomen zijn de goede tamelik schaars en vrijwel algemeen bekend. Verbluffend is het aantal epigonen. Het schijnt, dat op dit ogenblik geen originele dichtkunst ontstaat. Dit is na Van den Oever, Moens en Gijsen zeer bevreemdend. Immers hun werk bevat genoegzame faktoren voor een ontwikkeling van hen zelf en anderen. Dat Vlaanderen zoveel dichters heeft, die geen persoonlike toon weten te treffen, beduidt, dat daar een onmiskenbare vitaliteit moet worstelen tegen een even onmiskenbaar gebrek aan zelfstandigheid. God geve, dat het spoedig anders zij en dat dit volk zich normaal ontwikkele. Om zijn onvolledigheid is dit boek een goede, maar gevaarlike inleiding tot de hedendaagse dichtkunst van Vlaanderen. Het worde dus met literair-krities oog bekeken door de lezer.

Anton van Duinkerken.

Aug. van Cauwelaert, 3613.
LIEDEREN VAN DROOM EN DAAD. *Lecturis, Eindhoven,* 4e druk: 1927. (20.5 × 16.5) 109 blz. ing. f 1.50.

Wanneer deze bundel de eerste druk van een eersteling was, zouden we zeggen, dat de goede verzen, die er nu en dan in voorkomen het zwakkere soort poëzie vertegenwoordigen, dat weinig persoonliks heeft, doch dat zich door een zekere zuiverheid van uiting een bescheiden bestaansrecht kan verwerven. Maar het is een vierde druk. Blijkbaar wordt dit soort kunst genoten. Wat kan de reden zijn? Er is, ook in Vlaanderen, oneindig beter werk geleverd, dat niet die populariteit geniet. We meenen het grote suukses in dit geval te moeten toeschrijven aan de zwakke kant van het boek, de gemakkelikheid namelik, waarmee niet zeer diepgaande gevoelens werden uitgezegd. Het kost geen moeite deze poëzie te lezen. Hoe het overigens mogelik is, dat iemand met het betrekkelik zuiver instinkt van August van Cauwelaert er toe komt, bombastiese retoriek te schrijven als het gedicht „Voor koning Albert" is ons volmaakt onverklaarbaar.

Anton van Duinkerken.

V. TOONEEL.

NEDERLANDSCH.

Ina Boudier-Bakker, 3614.
VERLEDEN. Drama in drie bedrijven. *Goede & Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 3e druk: 1927. Nederlandsche bibliotheek. (18.5 × 12) 72 blz. ing. f 0.75, geb. f 1.25.

Dolf Verduin heeft, zonder steun staande in den vreemde, in jeugdige onbezonnenheid, zich vergrepen aan de kantoorkas, waarvoor hij zwaar moest boeten. Maar zwaar ook drukten 't verdriet en de schande op z'n ouders. Vooral z'n vader heeft in ziekelike angst geen rust, voor hij z'n zoon weer onder z'n toezicht heeft en ook dan duurt z'n nervositeit voort, maar die stille kontrôle is 'n marteling voor Dolf. Z'n meisje, Catherine, is hem ondanks alles, trouw gebleven. In 'n samenzijn, waarin Dolf z'n ellende om de achterdocht, waarmee hij wordt behandeld, uitsnikt, zegt ze hem wel te vertrouwen. Zij wil z'n steun zijn. Maar als er op 't kantoor, waar vader en zoon in betrekking zijn, 'n tekort wordt ontdekt, laat ieder, ook Catherina, onbewust z'n vrees zó duidelik merken, dat Dolf weer mocht gevallen zijn, dat 't hem smartelik-duidelik wordt, nooit meer van hun argwaan te zullen worden verlost. De eenige oplossing is voor hem: heen te gaan, van allen weg.

Dit tragies konflikt is door de schrijfster op de haar eigen sobere, diep-indringende wijze behandeld.

Leo Fens.

VI. KUNST.

DUITSCH.

Georg Hermann, 3615.
HOLLAND, REMBRANDT UND AMSTERDAM, Geïllustreerd. *Merlin-Verlag, Heidelberg,* 1927. (25.5 × 18.5) 97 blz. geb. M. 5.—.

Georg Hermann is een causeur, die doorgaans aardig, soms imbesiel, zelden beslissend en nimmer diepgaand vertelt over de dingen, die hij zag in Holland. Zijn werk is geheel ongeordend als een toevallig gesprek. Het bestaat uit losse, ongelijkwaardige en meestal oppervlakkige opmerkingen, die bij vluchtige lezing wel simpathiek zijn, maar geen beschouwing verdragen. Om te zien, hoe weinig hij erin geslaagd is, het geheim van Holland te ontraadselen door middel onzer schilders, moet men zijn boek vergelijken met *Greco ou le secret de Tolède* van Barrès. Maar dat neemt toch niet weg, dat dit goed uitgegeven en vlot gestelde boekje zijn zeer groot nut kan hebben voor het muzeum-bezoekend publiek. Het leert tenminste, dat men een schilder niet naderen moet met een handboek, maar met een ziel en een hart.

Anton van Duinkerken.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Joris Eeckhout, 3616.
PROZA VAN VLAAMSCHE PRIESTERS. *Excelsior, Brugge,* 1927. (20×13) Deel II: 233 blz. ing. Bfr. 11.70.

Ofschoon de inhoud van deze nieuwe bundel „schouwend" proza, dooreengenomen, vrij wat belangrijker is dan die van 't eerste deel, handhaven we toch onze bezwaren tegen het feit der bundeling zelf. Hier zijn bijeengebracht de volgende, op zich zelf alle zeer goed-geschreven opstellen: van Caesar Gezelle aan de nagedachtenis van Dr. Gustaaf Verriest en over „Gezelliana"; van pater van Mierlo, de Hadewijch-kenner over de veelomstreden middeleeuwse mistieken; van Karel Elebaers, zeer doorwrocht, over Frederik van Eeden. Arthur Boon schrijft over Hugo Verriest. Leonce Reypens, heeft het, behalve over Gezelle's „Ego Flos", over z'n lievelingsonderwerp „Ruusbroec". De verzamelaar zelf sluit met „'n Woordje over litteraire kritiek", waarna hij de vraag behandelt, welke literaire invloeden Karel van de Woestijne onderging. Persoon- en boek-kundige gegevens zullen welkom zijn. *Leo Fens.*

FRANSCH.

Frederic Mistral, 3617.
ADOLPHE DUMAS. Geïllustreerd. *Les Belles Lettres, Paris* 6, 1927. Etudes romantiques. (18.5×11.5) 229 blz. ing. Ffr. 12.—.

Dit is een daad van piëteit. Een neef van Mistral herdenkt een vriend van zijn oom en tracht tevergeefs hem belangrijk te maken door zijn liefdesgeheimen en partikuliere brieven te openbaren. De grens der piëteit wordt o.i. overschreden, wanneer de goede neef de verzen van Dumas aan de vergetelheid ontrukt.
Het boek is voor niemand belangrijk. Het is daarbij onaangenaam ter lezing. Het is echter voor iedereen geschikt. Deze Dumas staat niet in verband met Dumas père, Dumas fils, de graaf de Monte Christo of de Index.
Anton van Duinkerken.

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

A. Hensen, 3618.
DE TWEE EERSTE BISSCHOPPEN VAN HAARLEM IN DE ZESTIENDE EEUW. Geïllustreerd. *Paul Brand, Hilversum,* 1927. (20.5×15) 241 blz. ing. f 3.—.

De stof van dit boek is interessant en moeilijk. De schrijver is over de analytische methode niet heengekomen, zijn boek bestaat uit de samenvoeging van een aantal onderzoekingen, meer dan dat het is uitgegroeid tot een synthetisch geheel. Dat maakt het werk niet aantrekkelijker. Wijl de publicatie ook voor niet-vakgeleerden bestemd is, blijft het apparaat van voetnoten, aanhaling van bronnen en het verwijzen naar literatuur achterwege, maar met dat al is het boek geleerd genoeg. De kerkelijke toestanden in het nieuwe diocees van Haarlem lieten wel zeer veel te wenschen over. Men kan met den schrijver vrijwel de conclusie aanvaarden, dat het doel der restauratie van de hierarchie van 1559 voor dit diocees praktisch is gemist gedurende het eerste pontificaat. Het was maar een schijn van regeering, welke Van Nieuwland over de Haarlemsche Kerk heeft gevoerd, met luttel gezag, en nagenoeg zonder eenig nut.
Het tweede gedeelte van het boek is gewijd aan Van Nieuwland's opvolger, Godfried van Mierlo O.P., 1518-1587, wiens bestuur in alles dat van zijn voorganger overtrof, maar in 1569 was 't gunstig oogenblik voorbij. Noord-Nederland heeft het met de eerste bisschoppen van 1559 niet al te gelukkig getroffen, een Sonnius, den hoeder van Brabant, een Lindanus, den redder van Limburg, treft men er niet aan. Ook dit verklaart mede den grooteren weerstand van het Zuiden tegen het Calvinisme.
Prof. Dr. H.

Wladimir Zenzinoff, 3619.
DE RUSSISCHE REVOLUTIE. Vertaald uit het Russisch door Jos. van Veen. Geïllustreerd. *De Branding, Utrecht,* 1926. (21×15) 144 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.75.

Elke inlichting uit Rusland, dat geheimzinnige land van huiveringwekkende contrasten, heeft iets pikants: z'n geschiedenismet bloed en tranen geschreven, heeft 't aantrekkelike van 'n raadsel, welks oplossing men door lektuur, meer en meer meent te benaderen. Zenzinoff bekijkt in weinigbewogen bewoordingen, de gebeurtenissen vanaf 't begin dezer eeuw, als sosiaal-revolutionair, d.w.z. anti-tsaristies en anti-bolsjewisties. De bewerker geeft in z'n opmerkingen en naschrift blijk van heel wat meer temperament: bovendien is hij 't met Zenzinoff's partij, die hem niet radikaal genoeg is, lang niet eens. De schijn aannemend, de dingen te noemen, zooals ze zijn, neigt z'n sympathie naar de massa-terreur der Sovjets. Dit boek is zeker 'n belangrijke bijdrage tot de finale opheldering van 't geen daar in Oost-Europa de laatste 25 jaar gebeurd is, maar de geschiedenis zal moeten uitmaken, waar de schrijver al te subjektief was.
Leo Fens.

ENGELSCH.

E. F. Benson, 3620.
SIR FRANCIS DRAKE. Geïllustreerd. *John Lane The Bodley Head, London W.* 1, 1927. (22×14.5) IX-315 blz. geb. Sh. 12/6.

Deze vlot en prettig geschreven biografie van den fameusen Engelschen zeeman gaat historisch in zóóverre mank, dat de schrijver zijn aandacht al te uitsluitend op zijn held geconcentreerd houdt en daardoor geen enkele verbindingslijn legt tusschen dezen en de menschen en de dingen van zijn tijd. Zelfs de strijd tegen de Onoverwinnelijke Vloot wordt alléén maar gevolgd vanaf het dek van Drake's vlaggeschip en de oogen worden gesloten voor al, wat van uit dat kleine standpunt niet dadelijk zichtbaar is. Men kan met den auteur meegaan, wanneer hij Drake's grootheid, of beter verdienste, dáárin ziet, dat hij de Engelsche zeemacht van een vrij waardeloos verdedigend in een aanvallend wapen wist te doen overgaan en daardoor meehielp de basis van het machtige Britsche wereldrijk te leggen. Maar Drake was toch geen vlootvoogd of zeestrateeg. Hij was een uitmuntende guerilla-aanvoerder te water, maar zijn genie op dat gebied daalde naarmate de jaren stegen. Een leven als dat van Drake is uit den aard der zaak geen geschikt

uitgangspunt voor het houden van bespiegelingen over moraal theologie. Maar in zijn vereering voor zijn onderwerp glijdt de auteur in een toch wel wat al te badineerenden toon, over allerlei zeerooverijen, brandschattingen, slavenjachten, plunderpartijen en dergelijke heen.

G. de van der Schueren.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

FRANSCH.

Inazo Ni'obe, 3621.
LE BUSHIDO. Vertaald uit het Japaneesch door Charles Jacob Lauréat. *Payot, Paris* 6, 1927. (18.5×11.5) 265 blz. ing. Ffr. 15.—.

In bijna alle talen reeds is dit boek vertaald, dat handelt over de Japansche „riddereer", welke ten nauwste samenhangt met de thans geheel verdwijnende feodaliteit, en met typische gebruiken, zooals de harikiri, het openen van de buik. De schrijver is zelve een Japannees, professor aan de keizerlijke universiteit van Tokio, maar ontving een Europeesche opleiding, en is thans christen. Hij tracht nu voor Europeanen de leer van Bushido (d.i. weg van den volmaakten krijgsman) uiteen te zetten, en haar tevens min of meer te verzoenen met zijn christelijke begrippen. Bij zijn pogingen om dit laatste te doen, is de argumentatie vaak zeer zwak, maar daarentegen krijgen wij een helder beeld van de moreele begrippen, wier geheel de ongeschreven wet van Bushido vormt. Met leedwezen constateert de schrijver tenslotte het verdwijnen van deze oude ridderlijkheid in Japan.

Albert Helman.

DUITSCH.

Emil Ludwig, 3622.
AM MITTELMEER. Geïllustreerd. *Ernest Rowohlt, Berlin W.* 35, 1927. (21×13) 231 blz. ing. M. 6.50, geb. M. 10.—.

Het loopt wel eens op teleurstellingen uit, wanneer groote literatoren zich neerzetten, om reisbeschrijvingen uit hun pen te doen vloeien. We zien zulks in het onderhavige boek. Emil Ludwig zwerft aan de oevers van de Middellandsche Zee rond, maar alles wat hij daar aanraakt, schijnt onder zijn hand te sterven. Voor hem is alles wat aan die Oude Wereldzee zoo tintelend tiert, niets dan een egale, grauwe, doode brei, die slechts bestaansrecht heeft, in zooverre ze hem gelegenheid schenkt zich in de literatuur te oefenen. Natuur en schoone kunsten, menschen en dieren, archeologie, historie, bergen, planten, politiek, water, kleurschakeeringen, zeden en gewoonten, — het is hem alles niets dan een kleurloos, levenloos raam, waarop hij de ware beteekenis van de Middellandsche Zee, te weten zijn letterkundige produkten, wrochten kan. Slechts hier en daar, zooals in Palestina of in Stamboel daalt hij even tot gewone zakelijkheid af, heeft hij iets mee te deelen en de lezer krijgt meteen gelegenheid wat opgelucht uit te blazen.

G. de van der Schueren.

Viktor Ottmann, 3623.
DAS WUNDERLAND AM NIL. Geïllustreerd. *Reimar Hobbing, Berlin S.W.* 61, 1927. (22.5×15.5) 319 blz. ing. M. 12.—, geb. M. 14.—.

Een ietwat droog, maar goed boek over Egypte, dat als vade mecum aanbevolen kan worden aan al degenen, die in dat land een winter willen gaan passeeren en als herinneringswekker aan al degenen, die er reeds vertoefd hebben. Een toegevoegd en aan Palestina gewijd hoofdstuk, had zonder eenig nadeel voor het H. Land of voor Victor Ottman's reputatie als schrijver zeer gevoegelijk in de pennehouder kunnen blijven. Het bevat slechts afgezaagde gemeenplaatsen.

G. de van der Schueren.

ENGELSCH.

William Beebe, 3624.
PHEASANT JUNGLES. Geïllustreerd door den schrijver. *G. P. Putnam's Sons, New York,* 1927. (22×15) XIII-248 blz. geb. $. 3.—.

William Beebe, ambtenaar van de New-York Zoological Society, heeft een reis gemaakt door Ceylon, Indië, Burmah, Malaya en Borneo, om fazanten voor zijn vereeniging te verzamelen. Hij heeft over dien zeventien-maandschen trip een boek geschreven, dat echter maar voor een paar percent over zijn geliefd gevogelte handelt. Want Beebe is een jager in de beste beteekenis des woords en dus vol van eene warme belangstelling voor al, wat de natuur op zijn pad strooit, voor bloemen, boomen, grootere en kleinere dieren en vooral voor den primitieven mensch, die hem op zoovele van zijn remboeh- ronddolingen trouw ter zijde stond. Van goeden luim zijnde, evenwichtig, wijsgeerig en met humor bedeeld, beschikt hij over de volle geestelijke uitrusting, zonder welke zulke zware zwerftochten martelende fiasco's plegen te worden. Van zijn goede opmerkingsgave getuigen o.a. een beschrijving van het leven van een paar dappere blanken in heet en cholora-geteisterd Malaya en de daarop volgende visite, die een Bengaalsch arts hem brengt. Zijn enorme veine inzake ontmoetingen met allerlei dieren zal menig jager het water in den mond en de twijfel in het voorhoofd doen stijgen.

G. de van der Schueren.

E. G. Browne, 3625.
A YEAR AMONGST THE PERSIANS. Geïllustreerd. *The Cambridge University Press, London E.C.* 4, 1927. (23.5×16.5) XXIII-650 blz. geb. Sh. 25.—.

Reisindrukken van een jongen, begaafden orientalist over leven, karakter en levensbeschouwing van het Perzische volk in de tachtiger jaren. Browne is een wijsgeer en kunstenaar, die vooral met de ziel van een volk tracht in contact te komen. Zijn neiging om minderheden te verdedigen, doet hem wel wat al te veel waarde hechten aan de Babi-beweging, maar wie Perzië goed wil kennen en genieten van zijn denkers en dichters, mag deze zeer belangwekkende reisbeschrijving niet verzuimen te leeren kennen.

C. R. Vullings.

X. NATUURKUNDE EN NIJVERHEID.

DUITSCH.

G. Lillge, 3626.
RADIOTECHNIK. Geïllustreerd. *Philipp Reclam, Leipzig,* 1927. Universal-Bibliothek. (15×9) 164 blz. ing. M. 1.20, geb. M. 2.—.

Bij dit werkje wordt vooropgesteld, dat de lezer bekend is met de elementaire beginselen der electriciteitsleer. Uit deze beginselen wordt hij

op beknopte, doch duidelijke wijze op de hoogte gebracht met de hoogfrequenttechniek en met den grondslag der radiotechniek, de electromagnetische slingeringen.
Na het principe van den zender aangegeven te hebben, wordt het ontvangtoestel, met toebehooren, uitvoerig besproken. In 15 schakelschema's geeft de schrijver een duidelijk overzicht van het eenvoudigste tot het modernste ontvangtoestel. Deze schakelschema's zijn zeer overzichtelijk gehouden en volgen elkaar logisch op; zoodat zij als fundamenteele schakelschema's beschouwd kunnen worden. Bovendien is bij ieder schema een opgave van de benoodigde onderdeelen, alsmede een beschrijving van hetgeen met de schakeling te bereiken is.
Verder volgen nog praktische wenken betreffende de onderdeelen van het radiotoestel (met antenne) voor diegenen, die een toestel willen samenstellen, koopen of verbeteren.
Ten slotte nog een hoofdstuk over het verkrijgen van de benoodigde electrische stroom en eenige praktische tabellen.
Wij twijfelen er niet aan, of de radioliefhebber (zoowel amateur als vakman), die een goede kijk op de moderne radiotechniek wil hebben, zal dit beknopt en in logischen samenhang geschreven werkje weten te waardeeren.

Ir. L. Vogels

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

NEDERLANDSCH.

Mr. Dr. Arn. Borret, S.J., Dr. Ir. Th. van der Waerden, Prof. Dr. C. A. Verrijn Stuart, 3627.
PRINCIPIEELE STAATKUNDE. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1927. (20×13.5) 127 blz. ing. f 2.50.

Deze verzameling van drie voordrachten in de wintercursus 1926-1927 aan de Handels-Hoogeschool te Rotterdam gehouden, geven in beknopte vorm een niet al te onvolledige typeering van drie maatschappelijke en staatkundige stelsels. Voor een enkele spreekbeurt was het gekozen onderwerp wat al te uitgebreid, maar de samenvoeging van de begrippen staat en maatschappij had o.m. deze goede zijde, dat de sprekers hun licht concentreerden op de *verhouding* van de maatschappij tot den staat en omgekeerd.
De katholieke spreker is meer theoretisch dan de beide andere, die ook de *toepassing* der beginselen in het heden behandelden. Hij zette uiteen tot welke gevolgtrekkingen op staatkundig en maatschappelijk gebied komt het buiten-deopenbaring-om zuiver redeneerend verstand. Daar wij echter niet in een natuur-toestand, maar in een Gods-rijk leven, ware het nuttig geweest ook te toonen, hoe de liefdeleer van Christus aan vele conclusies kracht en kleur geeft.
De socialist, die aan Marx geen kritiek spaart, is marxistischer dan hij zelf bevroedt, is dus materialistisch en utopistisch. Het winstmaken door enkelen wordt volstrekt veroordeeld.
De liberale spreker ziet integendeel in het zorgen voor eigen welzijn de stevigste hefboom voor de vooruitgang.
Dat het nuttig is een gelegenheid te scheppen, om van verschillende stelsels kennis te nemen, bewijst deze laatste spreker. Had hij de katholieke staatsleer beter gekend, dan ware denkelijk deze passage weggebleven: „Mochten de Roomschen het ooit willen wagen, onzen Staat terug te brengen onder de heerschappij van hun Kerk, dan zou een dergelijk streven zonder eenigen twijfel bij de meerderheid van ons volk op onoverkomelijken weerstand stuiten en aan Rome zelf de ernstigste schade berokkenen."

Mr. Dr. J. Beuns, S.J.

Henry Cochius, 3628.
DE POSITIEVE IDEE. *Servire, Den Haag,* 1926. (20×14) 41 blz. ing. f 1.50.

Dat we moeten streven naar wat de menschheid vereenigt en dat we die eenheid moeten trachten te bereiken in positieven opbouw, begrijpt een ieder, maar niemand zal begrijpen, dat men een en veertig bladzijden lang zoo'n simpele waarheid in een omhaal van vage en zwevende woorden gaat verdonkeremanen.

G. Vrijmoed O.F.M.

Jeanne Kloos-Reyneke van Stuwe, 3629.
GEVOELSBESCHAVING. *Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam,* 1927. (20×13.5) 170 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.

De bekende schrijfster geeft eenige behartigenswaardige politesse-voorschriften betreffende de innerlijke beschaving, welke elken mensch eigen is. Behartigenswaardig in zooverre het omgangsvormen in de samenleving betreffen, doch eenzijdig en onvolledig, waar er sprake is van contact met religieuse plechtigheden, zooals geboorte, huwelijk en begrafenis.

M. M.

J. Jac. Thomson, 3630.
ELEMENTEN EENER SOCIALISTISCHE KULTUUR. *Van Loghum Slaterus & Visser, Arnhem,* 1926. (20×14) 63 blz. ing. f 0.85.

Algemeenheden, vage, dichterlijk-angehauchte beweringen. Etherische, vrijzinnige religie, die socialistische cultuur met den „goddelijken kiem in het wonderlijke Evangelie" verwant meent.

Mr. T. Verschuur.

Dr. H. A. Weersma, 3631.
SOCIALE ONTWIKKELING. *Van Loghum Slaterus & Visser, Arnhem,* 1926. (20×14) 69 blz. ing. f 0.85.

Het werkje is socialistisch, maar niet religieus, tenzij men de verlegging der bruut-materialistische, Marxistische leer naar Hegel's idealisme een oriëntatie noemen kan naar 't godsdienstige; doch dan is men al gauw tevreden met een „godsdienstig" element. Dezelfde bezwaren, die voor een katholiek gelden van wijsgeerig en godsdienstig standpunt tegen 't idealisme van Hegel, gelden op dezelfde gronden en bovendien op sociaal-oeconomische tegen dit werkje.

P. Constantinus, O.Cap.

DUITSCH.

Otto Schilling, 3632.
DIE CHRISTLICHEN SOZIALLEHREN. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, München,* 1926. (17.5×14.5) 198 blz. gecart. M. 4.50.

Dit boek bedoelt op de eerste plaats een weerlegging te zijn van het vaak onjuiste werk van Ernst Troeltsch: *Die Soziallehren der christlichen Kirchen und Gruppen,* meer in het bijzonder van

diens uiteenzetting der Patristische en Thomistische sociale theorieën.
Daarnaast geeft Schilling echter een positieve verhandeling over de christelijke opvattingen en wel van de vroegste tijden, van de eigenlijk Patristische en van Sint Thomas. De schrijver steunt daarbij op zijn vroegere waardevolle monographieën.
Voor philosophen en sociologen ongetwijfeld een werkje van beteekenis.

Mr. Dr. D. Beaufort, O.F.M.

Dr. Karl Schulte, 3633.
STAAT UND GESELLSCHAFT IM DENKEN DES THOMAS VON AQUIN. *Ferd. Schöningh, Paderborn,* 1926. (18.5×12) 78 blz. ing. M. 1.20.

Niet een samenvatting van de leer van den Aquiner, maar een verzameling van teksten, waaruit de leer van den grooten denker kan worden opgebouwd. Deze teksten zijn niet in de origineele taal gegeven, maar in het Duitsch. Als kern is te beschouwen de groep van citaten over recht en wet uit de *Summa Theologica*. Daaromheen groepeeren zich hoofdstukken als: de staat als organisme en: de soorten van staatsinrichting. In deze hoofdstukken wordt behalve uit de groote summa ook uit het werkje *de regimine principuum* geciteerd, en, wat niet veel geschiedt, uit de commentaren op Aristoteles. Door de helderheid van voorstelling zou Thomas bij weinig bedreven lezers den indruk kunnen wekken niet diepzinnig te zijn. Dat deze vertaalde teksten dus een niet oppervlakkig publiek mogen bereiken, is wel te hopen.

Mr. T. Verschuur.

XII. LEERBOEKEN.

J. J. Janssen, 3634.
BEKNOPT OVERZICHT DER ZIELKUNDE. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1927. (23.5×15) 44 blz. ing. f 0.75.

Het doel van dit boekje is een beknopt overzicht te geven van de lessen der zielkunde en tevens door de hier en daar gestelde vragen tot zelfdenken aan te sporen. Onafhankelijk van de lessen kan 't niet gebruikt worden en de lessen zelf vervangen doet het ook niet. Wat we echter hier te zien krijgen is een beeld van de les. Zoo beoordeeld, zouden we een paar vragen willen stellen aan den samensteller. Zou men wel zooveel waarde kunnen hechten aan de resultaten der experimenteele psychologie als de schrijver doet? Aan de uitkomsten der intelligentietests mag zeker maar een betrekkelijke waarde worden toegekend, zooals Bagley dat heeft bewezen. Was 't niet paedagogisch telkens de juiste afleiding van vreemdklinkende woorden te geven, b.v. somatologie etc.? Dat bespaart zeker veel uitleg. Een duidelijk en scherp inzicht over karakter, vooral over wilsvrijheid krijgt men door 't overzicht niet. Misschien als les en repetitieboekje bij elkaar zijn, wordt dat helderder.

P. van Luyk, S.J.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

P. J. Andriessen, 3635.
ALBERTINE. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1927. Ons boekenplankje. (16×11.5) 225 blz. geb. f 1.25.

Dit meisjesboek is verbazend ouderwetsch in den verkeerden zin — wie van de tegenwoordige meisjes leest nu nog dit soort lectuur? We hebben toch heusch sinds den tijd, dat dit verhaaltje geschreven is, betere jeugdlectuur gekregen. Op de eerste bladzijde, als we lezen, dat het dorp Brinkendrecht „zich de weelde veroorlooft een burgemeester, een predikant, een notaris en een dokter te bezitten en nog daarenboven een kasteel", weten we al, dat dit soort geschrijf heel geschikt is, om den smaak onzer meisjes te bederven, al is het verder zeer onschuldig.

Alb. Steenhoff-Smulders.

P. J. Andriessen, 3636.
TONY EN ARMAND. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1927. (16×11.5) 231 blz. geb. f 1.25.

Een jongensboek dat handelt over de reis van twee jongens door Zwitserland, Duitschland en Holland. Het is wel wat verouderd en er wordt wel al te veel aardrijkskunde en geschiedenis in gedoceerd. *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Aletta Hoog, 3637.
OUDE VERHALEN UIT DE NIEUWE WERELD. Geïllustreerd door Jeanne Fauvre. *H. ten Brink, Arnhem,* 1926. (19×13.5) 45 blz. ing. f 0.50.

De geschiedenis van 't ontstaan en de groei van de Vereenigde Staten in Noord-Amerika, met 'n nadere beschrijving van 'n achttal helden uit dit deel van de Nieuwe Wereld; van Columbus af tot Roosevelt toe. Het boekje is bestemd voor christelijke Zondagsscholen, en kan daar misschien wel nuttig zijn. Maar wegens de verheerlijking van 't Protestantisme en de totale negeering van alles wat onze missionarissen voor de oorspronkelijke bevolking in de Far-West deden, lijkt 't ons minder geschikt voor katholieke jongens en meisjes.

Th. Wissing.

A. M. de Jong, 3638.
BULLETJE EN BOONESTAAK OP HET ONBEWOONDE EILAND. Geïllustreerd door G. van Raemdonck. *Ontwikkeling, Amsterdam.* 1927. (15.5×12) 208 blz. ing. f 0.65, geb. f 1.-

Het boekje verhaalt, hoe Bulletje en Boonestaak de bewoonde wereld terug vonden. Ze waren in een druipsteengrot verdwaald; werden gevangen genomen door Manuel en als wilde beestmenschen ten toon gesteld. Dit neutrale werkje is zeer vlot geschreven. *B.*

A. M. de Jong, 3639.
UIT DE WERELDREIS VAN BULLETJE EN BOONESTAAK, Geïllustreerd door G. van Raemdonck. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1926. (15.5×12) 232 bz. ing. f 1.25.

Ouwe Hein vertelt aan Bulletje en Boonestaak, hoe hij door een walvisch, die hij geharpoeneerd had, op het poolijs getrokken werd. Hij verlost een berin, die met den poot in een ijsblok zat. Deze verzorgt hem, brengt hem bij een grooten troep ijsberen. Hij leert ze praten en zingen, zelfs vierstemmig! Later komt hij bij de Eskimos met een troep beren. Hij verbiedt hen de menschen kwaad te doen. De Eskimo's beschouwen hem als hun god en hij laat zich vereeren en aanbidden. Op een ijsberg afgedreven, wordt

hij gered, maar zijn geleerde beren, die het schip nazwemmen, verdrinken. Uit den aard der zaak is het neutraal. *F.*

Paul Kiroul, 3640.
DE ELFE VAN HET SPROOKJESHOF. *Excelsior, Brugge,* 1926. (21.5×15.5) 121 blz. ing. Bfr. 6.-.

De *Elfe van het Sprookjeshof* is 'n verzameling van sprookjes met katholieke tendenz en daarbij vol Vlaamschen humor. Maar o.i. is 't geen verzameling, die men zoo maar elk kind in de hand stopt, zonder zelf de stukken gelezen te hebben, omdat eenige passages voor sommige kinderen bezwaren van pedagogischen aard kunnen opleveren. De stijl is tamelijk vlot en de verhalen zijn in vrij goed Nederlandsch weergegeven, al stuiten we meermalen op 'n minder verstaanbare Vlaamsche uitdrukking en 'n enkele ongewone zinswending.
Th. Wissing.

Jac. van der Klei, 3641.
DE SCHAT IN DEN VLUCHTGANG, Geïllustreerd. *A. G. Schoonderbeek, Laren,* 1926. (24×16) 155 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.

Van Breevelt is kapitein op een zeeboot. Toen hij bij stormachtig weer zee moest kiezen voor een lange reis, werd mevrouw zoo ontsteld, dat ze volslagen rust moest nemen. Fe ging naar haar zuster in Limburg en de twee kinderen Wim en Joopie gingen naar de grootouders in Gelderland. Achter de boerderij van Opa lagen ruïnen van een oud kasteel en van een heerenhuis. Daar hadden de Van Breevelt's vroeger gewoond. Toen Wim met zijn zusje eens in den rommelkelder snuffelden, viel de jongen, greep aan een ring en een deur ging open. Zoo ontdekten ze een onderaardschen gang. Daar zouden zeker schatten van de vroegere bewoners verborgen zijn. Opa zocht dagen lang, maar tevergeefs. Toen Wim na langen tijd nog eens ging zoeken, zag hij op een hoogte een steen los zitten. Daar vond hij de verborgen schatten. Het heerenhuis werd nu opgebouwd en de zeekapitein kwam het bewonen. Een mooi neutraal verhaal. De jongens zullen het graag lezen. *F.*

Th. Köhler, 3642.
DE ZWARTE VINGER. Geïllustreerd door Rob. Graafland. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1926. (25×16) 117 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.

'n Goed boek voor onze jeugd. Het verhaal van de langzame bekeering van 't totaal verwilderde natuurkind Erik, onder invloed van 'n waardig missionaris en vooral van de goddelijke genade natuurlijk. En hoe de kleine bekeerde al dadelijk zelf apostel wordt. Romantisch geënsceneerd tusschen hooge sneeuwbedekte rotsen en duizeldiepe ravijnen, met als medespelers 'n goddelooze bende met 't geheime teeken van „de zwarte vinger''.

Charles Krienen, 3643.
HET GEHEIM VAN DE TELEGRAAF. Geïllustreerd door Jeanne Faure. *H. ten Brink, Arnhem,* 1926. (20×15) 207 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Bas Bloemers was een van de beste leerlingen van de klas. Zijn opstellen vooral munten steeds uit. De onderwijzer zei dan ook, dat Bas journalist moest worden. In de stad was een heer komen wonen, die algemeen Oom Koos genoemd werd. Bas werd spoedig een goede vriend van Oom Koos. Deze had de gewoonte op elke vraag over zijn vroeger leven te antwoorden: „vraag het aan *De Telegraaf*''. Eindelijk werd toch het geheim ontdekt. Oom Koos had een zoon, die bij een twist een ander bloedend had verwond. In de meening, dat zijn slachtoffer dood was, vluchtte hij naar Antwerpen. Oom Koos had alle dagbladen verzocht van het geval geen melding te maken, maar het stond al in *De Telegraaf* en deze was al verzonden. Hoewel de wonde onbeduidend was, stond in het blad, dat de gewonde dood neerviel. Dat las de voortvluchtige in Antwerpen en met valsche papieren vertrok hij naar Canada. Bas wist later de woonplaats van den zoon van Oom Koos te achterhalen. Samen gingen ze naar New-York en kwamen met den vluchteling terug. Een mooi neutraal boek. *F.*

Charles Krienen, 3644.
TOCH GERED. Geïllustreerd door P. van Geldrop. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam,* 1926. Briljantjes. (23.5×15.5) 125 blz. geb. f 0.95.

De boerderij van boer Ploeg gaat steeds achteruit: 't vee sterft; de pacht kan niet op tijd betaald worden; drie kinderen worden op de leeftijd van vijftien maanden naar 't graf gedragen en nu hangt de bewoners nog de bedreiging van den landheer boven 't hoofd, dat ze vijftien bunders land zullen moeten afstaan aan boer Kielman. Dit laatste brengt de vader bijna tot wanhoop en met leedvermaak verneemt hij eenige dagen later, dat de oudste zoon van boer Kielman doodelijk ziek ligt. Als Dirk, de zwerver, de brand in Ploeg's hoeve wil steken, om de menschen er weer boven op te helpen, komt 't geweten van Ploeg in opstand en daags daarna kan hij zijn vrouw bekennen: „Ik ben slecht geweest, even slecht als Dirk.'' Hij gaat naar boer Kielman toe, om vergiffenis te vragen en deze ziet in de ziekte van z'n zoon de straffende hand Gods voor z'n hebzucht en liefdeloosheid. Boer Ploeg blijft de vijftien bunders houden. Paap, de zoon van 't hoofd der school en Henk van boer Ploeg, twee aankomende jongens, leven met 't wel en wee der boerderij mee en wenden alle pogingen aan, om ze voor ondergang te behoeden.
't Geheel geeft ons 'n mooi, hoewel 'n eenigszins somber beeld van 't werken en zwoegen der pachtboeren op onze Hollandsche eilanden. De schrijver heeft God niet uitgeschakeld. Zeker behoort 't tot de neutrale lectuur van de beste soort.
Th. Wissing.

Lod. Lavki, 3645.
DE LEVENDE ROTS. *Lecturis, Eindhoven,* 1927. (18.5×14.5) 122 blz. ing. f 0.75.

Victor, die in dit boek zelf vertelt, is een kleine Antwerpenaar, die met z'n vader naar de Congo trekt en in 't hartje van de wildernis in Kuela, gaat wonen. Ze zijn daar als blanken alléén, de naaste missiepost ligt 25 kilometer ver. Victor, die in Antwerpen padvinder was, vormt 'n troep onder de zwartjes en heeft er flinke jongens onder. Wanneer ze al groote jongens zijn, trekken ze met Victor en z'n vader ver weg

weg om „de levende rots'' te ontdekken, die een dorp, ver weg, aan 't uitmoorden is. Een broeder van de missie gaat ook mee. „De levende rots'' blijkt 'n tot vesting versterkte rots te zijn, waarin eenige blanke bandieten zich verschanst hebben, die door mitrailleurs de inboorlingen dwingen hun goud te brengen. Met veel moed en slimheid weet Victor's vader met z'n kleine troep de deugnieten voor goed te verjagen. 't Is 'n alleraardigst jongensboekje, dat de jongens tegelijk een goeden kijk geeft op het missiewerk onder de zwartjes.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Maria Melchers, 3646.
URSULA. Geïllustreerd door B. Midderigh-Bokhorst. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1927. (23×17) 220 blz. ing. f 3.50, geb. f 4.50.

Ursula, vroegtijdig wees, wordt opgevoed op 't kasteel van Hartmoet Sterrenburg. Beiden zoons van Hartmoet, Ernolf en Lucas, dingen naar haar hand in oprechte liefde, maar met verschillende motieven. Ernolf's aanzoek wordt aanvaard, maar alvorens beide de eeuwige verbintenis aangaan, wil Ernolf zich in de wereld naam en roem verwerven. Hij raakt echter onder de baanroovers verzeild, waar zijn broer Lucas hem bestrijdt. Ernolf wordt gewond en gaat boete doen in 't Heilige Land, na eerst de handen van Ursula in die van zijn edelen ridderlijken broeder Lucas gelegd te hebben.
Een voor oudere jongens en meisjes goed verhaal uit den riddertijd. Vlot geschreven en niet ontbloot van opvoedende waarde.

M. M.

Cornelia Poll, 3647.
HET TWEEDE TEHUIS. Geïllustreerd door J. M. W. Wins. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam,* 1926. Briljantjes. (23.5×15.5) 118 blz. geb. f 0.95.

Erna's moeder is overleden. Ze komt bij haar familie als aangenomen kind. Haar nichtje van denzelfden leeftijd wordt afgunstig op haar en knipt haar in den slaap de mooie lange lokken af, verstopt ook Erna's schoolcahier en ontsteelt haar hierdoor den eersten prijs.
De afgunst groeit. Ten laatste loopt ze weg met haar broertje. De ouders, die hiervan in kennis worden gesteld, willen hun kinderen de drie eerste maanden niet terug hebben. Het boek vertelt verder, hoe beiden de straf droegen en hoe ze weer thuis kwamen.
Het boek moet ontraden worden; vooral om dat van huis weg loopen, dat helaas zoo veelvuldig navolging vindt. Dit neutrale boek bevat 'n groote paedagogische fout. *B.*

Cornelia Poll, 3648.
TOCH EEN HOLLANDSCHE JONGEN. Geïllustreerd door M. L. Middelhoek. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1927. (23×16) 167 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

De dames van Arkel hebben 'n achttal jongens in huis, die de school bezoeken. Sommigen zijn wezen. Allen hebben een scheldnaam, 't zijn echte robbedoesen, maar de dames hebben veel overwicht en weten de orde te handhaven, ook hebben ze 'n fijnen tact, om haar jongens van hun gebreken te genezen. Nummer negen, die er spoedig bij komt, ook een wees, is een teer ventje, heeft nooit met jongens om gegaan. Z'n naam Paul wordt dadelijk omgedoopt in Paula. Hij kan niet zwemmen, niet fietsen, niet vechten. Zijn oom, die hem hier gebracht heeft, wil er een jongen van maken en Paul is wel van goeden wil Als hij aan oom kan schrijven, dat hij gevochten heeft, zijn kleeren daarbij gescheurd, dan is oom in zijn schik en moedigt hem aan. Eindelijk doet de jongen een „heldendaad'', die niemand durfde en nu is hij Paula af. Een neutraal jongensboek. *F.*

A. C. C. de Vletter, 3649.
SPOORLOOS VERDWENEN. Geïllustreerd door D. A. Bueno de Mesquita. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1927. (22.5×14.5) 236 blz. ing. f 2.-, geb. f 2.90.

Een onwaarschijnlijk, maar toch niet ongrappig verhaal van een prins, die uit zijn land Almatia verdreven werd en zich schuil hield in de geweldige inwendigheid van een nagemaakten walvisch en door middel van Sim, een „verstandige'' aap communicatie hield met eenige op avonturen beluste jongens. Deze relatie leidt ook tot zijn redding en zijn terugkeer in zijn land. De scène met de poes Eenoor en de hond op blz. 128 moet stellig schrijver's propagandistische bedoelingen voor de dierenbescherming manifesteeren. Over 't geheel een zonderling neutraal boek, met hier en daar een tikje ongezonde geheimzinnigheid, doch voor niet al te jonge knapen 't lezen waard. *M. M.*

(Zonder naam), 3650.
VAN SCHOENPOETSER TOT KUNSTSCHILDER. Vertaald uit het Fransch door A. Wehrens. Geïllustreerd door P. van Geldrop. *Vroom & Dreesmann, Amsterdam,* 1926. Briljantjes. (23.5×15.5) 110 blz. geb. f 0.95.

Een zeer interessante geschiedenis van 't leven van 'n schoenpoetser in Parijs, die 't door z'n natuurlijke aanleg en z'n flink gedrag zoover brengt, dat hij een der meest beroemde portretschilders van 't land wordt. Jo was vriendelijk, goedaardig van karakter en won zoo de sympathie van al de personen met wie hij in aanraking kwam; van z'n pleegmoeder de wed. Robert, van mijnheer Barbe en vooral van Gabri, die hem in staat stelde, om de lessen in de schilderkunst bij mijnheer Godard te volgen, waardoor hij de „prix de Rome'' verwierf. Maar voor 't zoover is, heeft Jo ook heel wat tegenslag moeten ondervinden, wat de schrijver op 'n levendige, bevattelijke manier voor kinderen vertelt. Het geheel is gehouden in 'n neutrale sfeer.

Th. Wissing.

Zr. Ma. Teresa, 3651.
MIJN SCHOONSTE FEEST. *Paul Brand, Hilversum,* 2e druk: 1927. (21×15.5) 115 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.75.

De verhalen van Zr. Teresa zijn heilige vertelsels en...... ze zijn toch nooit vervelend. In dit boek wordt lectuur aangeboden, die aan alle eischen voldoet en waardoor het goede zaad overvloedig in de harten der kinderen wordt uitgestrooid. *P.*

ONTVANGEN BOEKEN.

Br. Ambrosius, 3652.
UIT DE KERKGESCHIEDENIS. Geïllustreerd door W. Huybreghs. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1927. (21 × 17) Deel I: 56 blz. ing. f 0.50.

C. Apeldoorn, 3653.
F. W. Morren
VEEL OEFENINGEN EN WEINIG SPRAAKKUNST. *J. Muusses, Purmerend,* 1927. (19.5 × 13.5) 151 blz. ing. f 1.50.

M. G. de Boer, 3654.
BEKNOPT LEERBOEK DER ALGEMEENE GESCHIEDENIS TOT AAN DE FRANSCHE REVOLUTIE. Geïllustreerd. *P. Noordhoff, Groningen,* 3e druk: 1926. (21 × 14.5) 170 blz. ing. f 1.80, geb. f 2.40.

L. Bot, 3655.
OEFENBOEK BIJ DE BEKNOPTE DUITSCHE SPRAAKKUNST. *J. B. Wolters, Groningen,* 1927. (19.5 × 14) Deel II: 108 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.60.

Myriam Catalany, 3656.
LA PETITE MARQUISE DE KARABAT. Geïllustreerd. *Gautier & Languereau, Paris* 6, 1927. Bibliothèque de Suzette. (21.5 × 13) 127 blz. ing. Ffr. 5.—, geb. Ffr. 8.50.
— A —

J. Cramer, 3657.
DEUTSCHES LESEBUCH FÜR CHRISTLICHE SCHULEN. Geïllustreerd door J. H. Isings. *P. Noordhoff, Groningen,* 1926. (21.5 × 15) Deel III: 169 blz. ing. f 1.90.

Alphonse Daudet, 3658.
TARTARIN DE TARASCON. Geïllustreerd. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 7e druk: 1926. (16.5 × 12) 116 blz. ing. f 1.—.

H. Defoort, 3659.
KIJKJES IN GODS PRENTENBOEK. Geïllustreerd. *Norbertijner Abdij, Averbode,* 1927. (20 × 13.5) Deel I: 149 blz. ing. Bfr. 9.—.

Charles Dickens, 3660.
A TALE OF TWO CITIES. Vertaald uit het Engelsch door Drs. H. R. S. van der Veen. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen,* 1927. (18 × 12) 200 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.10.

Charles Dickens, 3661.
BARNABY RUDGE IN LONDON. Geïllustreerd *J. B. Wolters, Groningen,* 1926. (18 × 12) 130 blz. ing. f 1.20, geb. f 1.40.

N. van Dooren, 3662.
J. J. Raimond Jr.,
NATUURKUNDE VOOR VOORTGEZET ONDERWIJS. Geïllustreerd. *J. Muusses, Purmerend,* 1926. Nieuwe Mulo Serie, (20 × 13) Deel I: 181 blz. ing. f 2.25.

Eugène Duplessis, 3663.
LE CULTE DU A JÉSUS CHRIST, A SA MÈRE ET A SES SAINTS. *La Bonne Presse, Paris* 8, 1927. (17 × 9.5) 78 blz. ing. Ffr. 0.75.

M. Eikelenboom, 3664.
RICHTIG DEUTSCH. *J. Muusses, Purmerend,* 5e druk, 1926. (23 × 15) 271 blz. ing. f 2.75.

P. Eindhoven, 3665.
P. H. van Overbeeke,
IDIOM AND GRAMMAR. *W. Versluys, Amsterdam,* 4e druk: 1927. (22.5 × 15) Deel II: 186 blz. ing. f 2.25.

E. van Ewijk, 3666.
CONTES. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1927, Lectures Classiques, (16.5 × 12) 61 blz. ing. f 0.70.

J. Faber, 3667.
J. K. de Raaf,
DER JUNGE KAUFMANN. *J. Muusses, Purmerend,* 3e druk: 1926. Mercurius Serie. (19.5 × 13) 127 blz. ing. f 1.25.

Fontclair, 3668.
LA MYSTERIEUSE CATHERINE. Geïllusteerd door G. Lhuer. *Gautier & Languereau, Paris* 6, 1927. Bibliothèque de Suzette. (21.5 × 13) 126 blz. ing. Ffr. 5.—, geb. Ffr. 8.50.
— A —

Frans Franssen, 3669.
PUK EN MUK. Geïllustreerd. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1927. (22.5 × 15) 66 blz. ing. f 0.30.

Dr. Erich Gebert, 3670.
FLAMMENZEICHEN. Geïllustreerd. *Hölder Pichler-Tempsky, Wien IV,* 1927. (25 × 18.5) 85 blz.

I. van Gelderen, 3671.
DUITSCH WOORDENBOEK. Nederlandsch-Duitsch. *J. B. Wolters, Groningen,* 6e druk: 1927. (19 × 13) Deel II: VIII-810 blz. geb. f 4.25

Joost Ghijsbrechts, 3672.
NEGERKOPPEN. Geïllustreerd. *Eucharistisch Bureau, Tongerloo,* 1927. (19.5 × 15.5) 89 blz. ing. Bfr. 6.—.

A. F. L. Kannegieter, 3673.
EEN LIEVELING VAN „KLEINE TREESJE". Geïllustreerd. *R.K. Boekcentrale, Amsterdam,* 1927. Livio-serie. (19 × 12.5) 64 blz. ing. f 0.65.

B. C. Kloostermans, 3674.
SCHOOL EN MISSIE. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1927. (24 × 16) 31 blz. ing. f 0.30.

J. A. W. van Kluyve, 3675.
BOEKHOUDEN. *J. Muusses, Purmerend,* 1925. (23 × 15) 176 blz. ing. f 2.50.

J. A. W. van Kluyve, 3676.
HANDELSREKENEN. *J. Muusses, Purmerend,* 1926. (23 × 15) 96 blz. ing. f 1.50.

H. J. Koopmans, 3677.
SCHOOLMIS THOMAS A KEMPIS. *Geert-Groote Genootschap, Den Bosch,* 1926. (12 × 8) 14 blz. ing. f 0.10.

André Lichtenberger, 3678.
LES CONTES DE MINNIE. *Plon-Nourrit & Cie., Paris* 6, 1927. La Liseuse. (18.5 × 11.5) 190 blz. ing. Ffr. 3.—.
— Bc —

E. J. Loonstein, 3679.
LEESBOEK IN STENOGRAFIE „GROOTE". *J. Muusses, Purmerend,* 1927. (21.5 × 15) 64 blz. ing. f 0.75.

J. Lubbers, 3680.
P. Veeze,
DIE FRAGE UND DIE ANTWORT. *J. Muusses, Purmerend,* 2e druk: 1926. Nieuwe Mulo Serie. (20 × 13) Deel I: 108 blz. deel II: 81 blz. Tesamen ing. f 1.90.

W. van Maanen, 3681.
STORIES AND POEMS FROM THE YELLOW BOOK. Geïllustreerd. *P. Noordhoff, Groningen,* 1926. (19×13) 160 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.65.

H. G. de Maar, 3682.
ENGLISH POETRY. Geïllustreerd. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1926. (16.5×12) Deel IV: 192 blz. ing. f 1.25.

Cor. Meerens, 3683.
DE VOORBIDDING VAN MARIA. *Geert-Groote Genootschap, Den Bosch,* 1926. (19×13.5) 28 blz. ing. f 0.25.

R. Meurer, 3684.
BESUFLOWER AND PEASEBLOSSOM. *Kemink & Zn., Utrecht,* 1926. New Story Readers. (16.5×10.5) 77 blz. ing. f 0.50.

R. Meurer, 3685.
GUGGLE'S CHAIR. *Kemink & Zn., Utrecht,* 1926. New Story Readers. (16.5×10.5) 60 blz. ing. f .0.50.

R. Meurer, 3686.
ALADDIN AND THE WONDERFUL LAMP. *Kemink & Zn., Utrecht,* 1926. New Story Readers. (16.5×10.5) 57 blz. ing. f 0.50.

Const. Meyer, 3687.
J. E. Berrington,
ENGELSCH HANDELSLEES-LEERBOEK. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1927. (20×14) Deel II: 157 blz. ing. f 1.60, geb. f 1.95.

Herman Middendorp, 3688.
Chr. M. Metzlar,
STIJL. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1926. (20×14) Deel III: 128 blz. deel IV: 123 blz. Per deel ing. f 1.20.

Paul Milet, 3689.
SAINT FRANÇOIS D'ASSISE. Geïllustreerd. *La Bonne Presse, Paris* 8, 1926. (18×12.5) 64 blz. ing. Ffr. 1.50.

J. W. Pik, 3690.
LEERBOEK DER ALGEMEENE GESCHIEDENIS. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 4e druk: 1927. (20×14) VIII-266 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.20.

Joh. H. Pik, 3691.
K. Zeeman,
INLEIDING TOT DE AARDRIJKSKUNDE VAN OOST EN WEST-INDIË. Geïllustreerd. *W. Versluys, Amsterdam,* 3e druk: 1926. (19×13.5) 58 blz. ing. f 0.75.

Dr. L. J. Prak, 3692.
EEN PSYCHOTECHNISCH ONDERZOEK VAN ASSISTENTEN VAN HET NATUURKUNDIG LABORATORIUM DER N.V. PHILIP'S GLOEILAMPENFABRIEKEN. *J. B. Wolters, Groningen,* 1926. (23.5×14.5) 39 blz. ing. f 0.50.

Racine, 3693.
BRITANNICUS. Geïllustreerd. *W.E.J.Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1927. Lectures Classiques. (16.5×12) 85 blz. ing. f 0.65.

P. van Renssen, 3694.
NIEUWE NEDERLANDSCHE LYRIEK. Geïllustreerd. *D. A. Daamen, Den Haag,* 1927. (17.5×12.5) 160 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

Dr. K. J. Riemens, 3695.
M. H. Van de Ven,
INLEIDENDE FRANSCHE CURSUS. *W. E. J. Tjeenk Willink & Zn., Zwolle,* 1927. (20×14) Deel III: 93 blz. ing. f 0.90.

A. Ringot, 3696.
J. Souchier,
METHODE DE COMPOSITION FRANÇAISE: LIVRE DU MAITRE. *Gedalge, Paris* 6, 1925. (17.5×11.5) 126 blz. gecart. Ffr. 3.80.

Joh. Romp, 3697.
P. Veeze,
HIN UND HER. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1927. (20.5×14) 144 blz. ing. f 1.50.

A. A. E. S. Roukens, 3698.
ENGELSCH LETTERKUNDIG LEESBOEK. *Kemink & Zn., Utrecht,* 1926. (25×16.5) Deel I: 248 blz. ing. f 2.10, deel II: 434 blz. ing. f 3.30.

L. Rouzic, 3699.
SUR LES PAS DE SAINT LOUIS DE GONZAGUE. *Pierre Téqui, Paris* 6, 1926. (19×12) 179 blz. ing. Ffr. 5.—.

J. van Rijckevorsel, S.J., 3700.
KORTE APOLOGIE. *Geert-Groote Genootschap Den Bosch,* 1927. 19×13.5) 28 blz. ing. f 0.25.

Emma Sauerland, 3701.
DIE GÄNSEHIRTIN AM BRUNNEN. *Bühnenvolksbund, Berlin S.W.* 68, 1926. (15.5×12) 64 blz. ing. M. 0.90, geb. M. 1.20.

Heinrich Scharrelman, 3702.
O. Streutgers,
BERNI, EIN KLEINER JUNGE. *Kemink & Zn., Utrecht,* 1926. Jugenbücher. (16.5×10.5) 142 blz. ing. f 0.50.

Dr. A. Schierbeek, 3703.
D. Valkema,
DIERKUNDE. Geïllustreerd. *W. Versluys, Amsterdam,* 3e druk: 1926. (23.5×16) Deel II: 424 blz. ing. f 4.—, geb. f 4.40.

Edmond Sée, 3704.
HENRY BECQUE. *Vald. Rasmussen, Paris* 6, 1926. (18.5×12) 64 blz. ing. Ffr. 2.50.

Dr. W. A. H. Sloet, 3705.
TIJDTAFEL. Geïllustreerd door G. Doré. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1926. (21×15) 31 blz. ing. f 0.70.

H. M. Smits, 3706.
KLEINE NELLIE VAN DEN HEILIGEN GOD. Geïllustreerd. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1927. (22.5×15) 30 blz. ing. f 0.15.

Dr. H. J. Van de Stadt, 3707.
BEKNOPT LEERBOEK DER SCHEIKUNDE. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 7e druk: 1927. (23.5×15.5) 203 blz. ing. f 2.10

Dr. P. Stegenga, 3708.
OPVOEDING EN WAARHEIDSZIN. *P. Noordhoff, Groningen,* 1925. (25×16.5) 58 blz. ing. f 1.50.

O. Streutgers, 3709.
VOM DEUTSCHEN BODEN. *Kemink & Zn., Utrecht,* 1926. Jugenbücher. (19.5×13.5) Deel I: 123 blz. ing. f 1.25.

Jon Svensson, S.J., 3710.
DE BERGTOCHT VAN NONNI EN MANNI. Geïllustreerd. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1927. (22.5×15) 109 blz. ing. f 0.45.

Jon Svensson, S.J., 3711.
EEN AVONTUUR OP ZEE. Geïllustreerd. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1927. (22.5×15) 32 blz. ing. f 0.15.

G. Terlingen, 3712.
RESI EN HAAR GROOTE KONING. *R.K. Boekcentrale, Amsterdam,* 1927. Livio-serie. (19×12.5) 64 blz. ing. f 0.65.

François Trochu, 3713.
SAINT JEAN-BAPTISTE VIANNEY. Geïllustreerd. *La Bonne Presse, Paris* 8, 1926. La vie des Saints. (18.5×12.5) 64 blz. ing. Ffr. 1.50.

Prof. Dr. Willi Ule, 3714.
PHYSIOGEOGRAPHIE DES SÜSSWASSERS. Geïllustreerd. *Franz Deuticke, Leipzig,* 1925. (26×17.5) X-154 blz. ing. M. 8.—.

Auguste Vallet, 3715.
GUÉRISONS DE LOURDES EN 1926. *P. Téqui, Paris* 6, 1927. (18.5×11.5) XVI-158 blz. ing. Ffr. 5.—.

Mr. A. J. van Vessem, 3716.
REPIEK AAN MINISTER VAN KARNEBEEK EN ANDERE OPSTELLEN. *H. de Vroede, Utrecht,* 1926. (21×13.5) 86 blz. ing. f 1.—.

A. de Vink, 3717.
FRAAIE CONIFEREN VOOR ELKEN TUIN. Geïllustreerd. *Kosmos, Amsterdam,* 1927. Weten en Kunnen. (19.5×13.5) 63 blz. ing. f 0.75.

Helene Wulff, 3718.
WALDMÄRCHEN. *Bühnenvolksbund, Berlin S.W.* 68, 1926. (15.5×12) 52 blz. ing. M. 0.60, geb. M. 1.—.

M. Zeeberg, 3719.
HANDLEIDING VOOR RAFFIA-WERK. Geïllustreerd. *AE. E. Kluwer, Deventer,* 3e druk: 1927. (24.5×15.5) 30 blz. ing. f 0.95.

(Zonder naam), 3720.
HET EEUWIGE LICHT. Liturgische Almanak. Geïllustreerd. *Juvenaat H. Hart, Bergen op Zoom,* 1927. (27×18.5) 112 blz. ing. f 0.50.

(Zonder naam), 3721.
MISSIEALMANAK 1928. Geïllustreerd. *Juvenaat H. Hart, Bergen op Zoom,* 1927. (27×18.5) 120 blz. ing. f 0.35.

(Zonder naam), 3722.
SLEESWIJK'S KAART VAN DE ZUIDELIJKE VELUWEZOOM. *J. A. Sleeswijk, Bussum,* 1927. (83.5×63) ing. f 0.90.

CORRESPONDENTIE.

125. *H. M.* te *T.* We konden geen der genoemde werken in 't Nederlandsch vinden. Mogelijk is Uzelf intusschen gelukkiger geweest. — Sommige lijken ons toe weinig succes te zullen hebben als vertaling.
Momenteel is 't aanbod van vertaalde werken trouwens grooter dan de vraag.

126. *H. H.* te *R.* Marie Corelli geboren 1866, gestorven 1924. Engelsche romancière; haar werken zijn veel vertaald, veel gelezen, doch zijn voor 't meerendeel verboden of niet aan te bevelen.
Edw. Stilgebauer, geboren in 1868, 't meest bekend door zijn *Götz Kraft*: een boek voor volwassenen; er zijn onder zijn werken ook absoluut af te raden romans.
Gedachten van een verminkte is ook van hem, een bestrijding van het oorlogsidee: goed; *Verloren Paradijs* is voor zeer ontwikkelden. *Inferno,* 'n oorlogsroman is voorbehouden. Dit is maar 'n greep uit z'n werken.
Clara Viebig geboren 1860, echtgenoote van 'n Berlijnsche boekverkooper — voor 't meerendeel zijn haar romans vertaald in 't Hollandsch. 't Lezen van haar werken moet ontraden worden; erotisch en vaak stuitend voor katholieken. Volwassen met ervaring kunnen enkele lezen, b.v. *Die Wacht am Rhein,* maar aan te bevelen is de lectuur niet. Oscar Wilde (1854-1900) wordt door v. Kranendonk in z'n *Engelsche literatuur sinds 1880* getypeerd als een der decadenten der negentiger jaren.
Zijn eerste en beste blijspel is *Lady Windermere's Fan* (1892). Zijn roman *The Picture of Dorian Gray* had groot succes. *Salome* (1893) is 'n tooneelstuk; hij schreef ook gedichten. Z'n werk is absoluut te ontraden om de sensueele sfeer.

127. *S. C.* Niet beter te weten is *Het ware avontuur van Christoffel Columbus* uit 't Fransch vertaald.

128. *P. J.* te *V.* Over Foerster en z'n werk zijn meer dan eens artikelen verschenen in opvoedkundige tijdschriften. Mogelijk, dat binnenkort 'n artikel in *Boekzaal* aan hem gewijd wordt. Hij werd geboren in '69 te Berlijn. Z'n vader was 'n bekend astronoom. In '93 werd Friedrich Wilhelm doctor in de wijsbegeerte en legde zich toe op de studie van sociale vraagstukken en kwesties van ethischen aard. In 1896 werd hij privaat-docent te Zürich, later 1912 hoogleeraar te Weenen en in 1914 te München.
Dit in korte woorden over z'n persoon.
Wat het tweede gedeelte van uw vraag betreft, deelen wij U mede, dat *Menschheit,* verschijnt te Wiesbaden, Verlag: Friede und Recht. Raadpleegt U ook eens de recensies No. 1820, 2028 en 1324.

129. *A. de S.* te *S.* Velhagen en Klasing, Bielefeld und Leipzig gaf eertijds een Bilderatlas uit. Mogelijk kunt U zich via uw boekhandel met hem in verbinding stellen.

130. *A. W. v. R.* te *B.* 't Lijstje Engelsche werken is groot en van verschillende is 't zoeken naar 'n recensie moeilijk. We zullen ons best doen U tevreden te stellen, maar eenig geduld is noodzakelijk.

131. *P. F. D. v. R.* te *U.* De drie door U genoemde werken zijn nog niet vertaald in het Nederlandsch: *L'année nue* verscheen alleen in Fransche vertaling bij de Nouvelle Revue Française, Paris 6e. Wat nu de katholieke tendenzen bij Mereschkowsky betreft,daartegenover staan wij zeer sceptisch. In geen enkel werk blijkt ons van een begrijpend inzicht in de katholieke leer. In *Juliaan de apostaat* wordt zelfs stelling genomen tegen het Christendom. In dit opzicht verschillen wij met Prof. v. Wijk van zienswijze. Ernstige lezers kunnen uit zijn werken echter veel historische kennis opdiepen.

WILTON-METRO-GOLDWYN
DAMRAK 49 - Telefoon 49949 - AMSTERDAM
HET BESTE DAT DE FILMINDUSTRIE BIEDT
BEN HUR.

POORTERS-TOEBACK

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Purol geneest en verfraait de Huid

Koopt uwe Sigaren bij A. Rooijmans-Müller
Demer 43 — EINDHOVEN — Telefoon 493
Groothandel direct aan particulieren.
De beste sorteering Sigaren uit de voornaamste fabrieken
Steeds droog en belegen Fabrikaat.

MEIJER & JOSEPHY
Molenstraat 76 NIJMEGEN Telephoon 259
STEEDS HET NIEUWSTE IN
ZIJDEN EN WOLLEN STOFFEN

HET AFRIKAANS
Bijdrage tot de geschiedenis der Nederlandse Taal in Zuid-Afrika
door
D. C. HESSELING.
2e Herziene en vermeerderde uitgave.
Prijs f 3.20
Uitgave N.V. v/h. E. J. BRILL, LEIDEN

HET GODSDIENSTIG LEVEN
Onderrichtingen, raadgevingen en gebeden voor ontwikkelde Katholieken, naar het Duitsch van **Tilmann-Pesch** S.J. omgewerkt door **R. v. Oppenraay S.J.**
Dit prachtboekje, waarvan het 11e duizendtal verscheen, bevat een schat van onderrichtingen, raadgevingen en vele liturgische en andere gebeden
Prijs in lederen band **f 3.25**
In linnen band. . . **f 1.75**
Verkrijgbaar bij den Uitgever:
H. J. DIEBEN - LEIDEN.

Zoo juist verscheen:
De Opgraving van Sichem
door Dr. F. M. Th. BÖHL.
Prijs . . . . . . f 1.—.
Deze brochure is wel geschikt belangstelling te wekken voor de groote beteekenis der merkwaardige opgravingen te Sichem.
Prof Dr. Alph. Mulders in Boekzaal der geheele wereld
G. J. A. RUYS UITGEVERS-Mij., ZEIST
Telephoon No. 52. Postrekening No. 117346

Voor verzorgde uitgave en Catalogussen wendt U tot de Firma
V. VAN DIEREN & Co.
BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
— EIGEN BOEKBINDERIJ —
27, Venusstraat - ANTWERPEN
Huis gesticht in 1842.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Tobt niet langer

maar zendt uw wasch naar een GOEDE wasscherij. Zendt ze naar ons, waar uw wasch onder persoonlijk toezicht van den eigenaar helder en frisch wordt behandeld, en keurig wordt afgeleverd. Altijd op tijd. Geen vermissingen. Ons adres is:

Stoomwasscherij „HELDER"

Zwanenburg-Halfweg - Tel. 51

Ook voor Heerenfijngoed.

J. F. REKERS - Oranjestr. 17-21

MACHINEFABRIEK

Centrale verwarming en alle Wasscherijmachines

HAARLEM TELEFOON 10593

De Hollandsche Slagerijen

leveren uitsluitend de beste kwaliteiten eigen geslacht

Runds-, Kalfs- en Varkensvleesch

aan scherp concurreerende prijzen.

Kloosters en inrichtingen belangrijk minder.

Hertogstraat 109a
Telefoon 425.
Krayenhofflaan 210
Telefoon 1706.
NIJMEGEN.

HOMMES'

Koffie en Thee

Groningen Anno 1822

Prijsvermindering Verhuizingen.

Door bijzondere combinatie zijn wij in staat VERHUIZINGEN uit te voeren tegen de meest concurreerende prijzen. over geheel Nederland, onder garantie.

Fa. KUIJER en Co.
Maastraat 80 Telef. 14619
UTRECHT.

Wed. H. M. Verheul & Zonen

Scheepmakersdijk 22
Haarlem, Telef. 10157

Handel in

Zand en Grint, Gus- en Duinzand

EN GROS EN DETAIL

1877 29 MEI — 1927 29 MEI

FIRMA

P. HENDRIKS

NIJMEGEN TEL. 1436

**Stond iedere Concurrentie
Sloeg iedere aanval af
Was de eerlijke winnaar
gedurende 'n halve eeuw**

**Eigen Electr. Koffie- & Pindasbranderij
Meel- & Mosterdfabriek
Koloniaalwarenhandel :**

Leveranciers voor groot gebruikers.

MELKERIJ „MAAS & WAAL"

Handel in Melk en Melkproducten

Graafscheweg 183 — Tel. 2874 — NIJMEGEN

Levert U prima Gepasteuriseerde Melk en alle Melkproducten die dagelijks versch aan huis worden bezorgd.

BOTER — KAAS — EIEREN

N. V. G. HOUWELING

MINERAALWATERFABRIEK

Handel in Bieren, Wijnen, Likeuren en Gedistilleerd.

HAAGDIJK 137 BREDA. TEL. 580

HERMAN KROES & ZOON

ARCHITECTEN

AMERSFOORT

Centrale Kaashal

EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.

EN GROS KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. EN DETAIL

PARAMOUNT

DE BESTE FILMS

J. Abbing & Zonen

Boomkweekers — Tuinarchitecten

ZEIST, nabij stat. Driebergen.

Onze nieuwe, rijk-geïllustreerde prijscourant voor 1927 — 1928 zal begin October verschijnen en wordt op aanvrage gaarne gratis toegezonden.

☛ BEL OP: 14075,

Verhuren van Luxe Automobielen.

Garage Oudwijk, Oudwijkerveldstr. 120, einde Limburg Styrumstr.

Dag en Nacht geopend. UTRECHT. J. HOGEWEG

Abonneert U op Tijdschrift voor Taal en Letteren, ƒ 7.50 per jaar.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

In elken Boekhandel verkrijgbaar. Boeiend van het begin tot het einde.

Clarence E. Mulford's beroemde **bar 20 novels** verschijnen onder den algemeenen titel van

J. T. Swartsenburg's Cowboy-serie

Hiervan verschenen: **CASSIDY KOMT — HET WEESKIND — DE COWBOY-BROEDERS — MANNETJESPUTTERS — BUCK PETERS IN HET WESTEN — JOHNY NELSON EN DE VEEDIEVEN**

Prijs per deel ingenaaid f 1.75 - gebonden f 2.50.

De werken van Clarence E. Mulford geven een geheel ander beeld van het „Wilde" Zuid-Westen der Vereenigde Staten uit de tweede helft der negentiende eeuw, dan de meeste andere romans, die over deze streken van dien tijd handelen. Zonder twijfel spelen ook de „avonturen" in deze Cowboy-Serie een groote rol, doch hoe geweldig deze ook vaak zijn, nimmer overschrijden zij de grenzen van het mogelijke en het logische. Voor het grootste gedeelte zijn zij ook inderdaad op feiten gebaseerd, terwijl in het bijzonder aard en karakter der toenmalige bewoners der veestreken onvervalscht zijn weergegeven. De lezer krijgt door deze werken een zuiveren indruk van het toenmalige leven in het „Wilde Westen". Als in het voorbijgaan geeft de schrijver zeer vele interessante bijzonderheden over land en volk, waarbij wel de teekening der verschillende, gedeeltelijk thans nog levende Indianenstammen zeer opmerkelijk is. Idealiseerende romantiek is Mulford vreemd; hij heeft voor zijne werken degelijke betrouwbare historische bronnen geraadpleegd en is er schitterend in geslaagd in zijn verhalen het oude Westen inderdaad te doen herleven.

Wij vertrouwen met deze serie Cowboy-verhalen onzen Nederlandschen lezers een reeks boeken te hebben aangeboden even spannend en onderhoudend als wetenswaardig en degelijk.

DE UITGEVER.

J. T. SWARTSENBURG - ZEIST

Uitgebreide Catalogus op aanvrage gratis verkrijgbaar.

Unter südlichen Sonnen und Menschen,

6 Novellen von

Heinrich Federer.

Der bekannte und hochgeschätzte Schweizer Dichter Heinrich Federer hält diese Novellen selbst für das Beste, was er je geschaffen hat. Das ewig Menschliche bricht sich in diesen kleinen Kunstwerken elementar Bahn, und in wundersamer Anmut und Festigkeit steigt eine Gestalt nach der anderen vor uns auf. — Einband Leinwand, 8⁰, 310 S.

Die Novellen werden zum Preise von 3.— M abgegeben und zwar nur an Mitglieder der Buchgemeinde.

Jeder literarisch interessierte Katholik sollte Mitglied der Buchgemeinde werden!

Nähere Auskunft und Prospekte durch den Boekzaal der geheele Wereld, Tilburg.

Al uwe boeken en bladen levert U het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Zoo juist verschenen:

C. WESSELS S. J.

PALESTINA IN WOORD EN BEELD.

Naar oorspronkelijke schilderijen van L. Blum te Jeruzalem en Henri Sicking te Breda.
(Grootte 75 bij 105 cM.)
Met toelichting bij iedere plaat.

Verschenen:
1. Jeruzalem, gezien van den Olijfberg.
2. Straat in Jeruzalem.
3. Jeruzalem, het Tempelplein,
4. Bethlehem, de Basiliek der geboorte.
5. Mar-Saba.
6. De Doode Zee bij Engedi.

Ter perse om in 1927 te verschijnen:
7. Gezicht op Jaffa.
8. Aan de Jordaan, Hadsjla Voorde.
9. De Karmel bij Haifa.
10. Mariabron bij Nazareth.
11. Capharnaum aan het meer van Genezareth.
12. De Basiliek van het H. Graf te Jeruzalem. — De ingang tot het H. Graf.

Prijs per plaat, met toelichting, geplakt op zwaar carton met metalen hoeken . . . . . f 4.25
gevoerd met papier met afneembare stokken (systeem keizer) . . . . f 5.25

Ter perse om in 1928 te verschijnen:

PALESTINA

HANDLEIDING bij de 12 platen Palestina in woord en beeld.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. **K**

Nieuw verschenen:

John. S. Berrington

English made Interesting

.... een interessant verhaal in Engelsch-Nederlandsch in de dagelijksche omgangstaal; zeer origineel ingedeeld en opgevat, gemakkelijk zonder dictionnaire te lezen.

PRIJS f1.60.

Prijs p. p. v. d. Uitgevers f 1.75.

....Het werkje is zeker „UP TO DATE".
Alg. Hand. Blad, 16 Apr. 1927.

.... en zal uitnemende diensten bewijzen als oefening in Engelsche Conversatie.
De Maasbode, 24 April 1927.

.... een zeer geslaagde poging om op geheel ongedwongen manier kennis van de dagelijksche omgangstaal bij te brengen.
Spiegel van Handel en Wandel.

.... Wie bovenstaand boekje goed doorwerkt, zal niet meer te klagen hebben over een tekort aan colloquial English.
Het Kath. Schoolblad.

K **K**

„Ethel M. Dell"

ZIJN VERSCHENEN:

Als een Adelaar - Ruitenboer De rotsen van Valpré.

GECARTONNEERD f 1.25.

IJzeren Grendelen - De Honderdste Kans - Het Kasteel van Graniet - Edelhart - De Wachter voor de Deur - Een Liefdesdrama - Charles Rex - In dienst van allen.

INGENAAID f 1.75.
GEBONDEN f 2.50.

„ETHEL M. DELL" behoort in Engeland tot de meest geliefde schrijfsters. Ook in Holland worden hare boeken gaarne gelezen en werden door de Pers gunstig beoordeeld. -- In fraai driekleurendruk omslag zijn deze boeken verkrijgbaar in alle boekhandels.

Op aanvraag zenden wij franco onzen geïllustreerden FONDSCATALOGUS

A. W. Bruna & Zoon's Uitg. Mij.
UTRECHT.

Zooeven verschenen:

CYRIEL BUYSSE:

DE VROOLIJKE TOCHT.

ing. f 1.50; geb. f 2.50.

De geestige sportieve beschrijvingen bewijzen, dat de auto ook voor edel genot bruikbaar is, mits de man achter het stuurrad, zooals Buysse, ontvankelijk is voor de eigen atmosfeer der vele wisselende landschappen.
Boekzaal der geheele wereld.

ALB. DRAAIJER-DE HAAS:

DE VLUCHT.

ing. f 2.50; geb. f 3.50.

Milder boek is in lang niet verschenen.
Boekzaal der geheele wereld.

UITGAVE: C. A. J. VAN DISHOECK — BUSSUM

Hofleverancier

FIRMA P. J. MEIJS & ZOON - SCHEVENINGEN
WASSENAARSCHESTRAAT 1—3—5
Telefoon Interc. Scheveningen 50654. Opgericht Anno 1770
FORNUIZEN enz. voor Hôtels, Ziekenhuizen en Gestichten.

Brandstoffenhandel D. J. VAN DAM
UTRECHT = LAUWERECHT 2-6
Levert steeds tot scherp concurreerende prijzen
Ook in de omstreken van Utrecht.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

17½ cent

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD
DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692
ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO
No 19 1 OCTOBER 1927

PAUL WEGENER

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TLBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

VICTORIA-WATER
OBERLAHNSTEIN
Opwekkend en gezond natuurlijk bronwater

KUNSTHANDEL
UITGEVERIJ

N.V. Boekhandel Triborgh

STATIONSSTRAAT 31 — TILBURG
TELEFOON INTERC. 1233

LEVERT ALLE BINNEN- EN BUITENLANDSCHE BOEKWERKEN EN TIJDSCHRIFTEN DOOR GEHEEL NEDERLAND EN KOLONIËN

POSTREKENING 50800

Zooeven verschenen:
CYRIEL BUYSSE:
DE VROOLIJKE TOCHT.
ing. f 1.50; geb. f 2.50.
De geestige sportieve beschrijvingen bewijzen, dat de auto ook voor edel genot bruikbaar is. mits de man achter het stuurrad, zooals Buysse, ontvankelijk is voor de eigen atmosfeer der vele wisselende landschappen.
Boekzaal der geheele wereld.
ALB. DRAAIJER-DE HAAS:
DE VLUCHT.
ing. f 2.50; geb. f 3.50.
Milder boek is in lang niet verschenen.
Boekzaal der geheele wereld.
UITGAVE: C. A. J. VAN DISHOECK — BUSSUM

JEUGDBOEKEN 10—16 JAAR.

De Erfgenaam door *Cecilia.*
Aranka door *Cecilia.*
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg.*
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits.*
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia.*
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen.*
Blanke wegwijzers door *Cecilia.*
John. Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz.*
Een ferme Robbedoes door *Karitas.*
Om een graafschap 1 door *W. v. d. Berg.*
Om een graafschap 2 door *W. v. d. Berg.*
De jongens van Duindorp door *L. W. Alders.*
Prijs ingen. f 1.25. geb. f 2.00.
Van Putten en Oortmeijer, Uitgevers, Alkmaar

ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG

Groote voorraad BOEKEN op elk gebied.

Steeds franko toezending.

DRIE ROMANS voor één daalder
Dora Musbach:
HET GEHEIM
Marie Metz-Koning:
WINNIE
Therèse v. Arendsberg:
OP SLOTENBURG
verzendt franco per post na ontvangst van f 1.50 (Postrekening No. 30120)
de Uitgever
G. J. Slothouwer,
Amersfoort.

INHOUD:

Prof. Dr. H. F. M. Huijbers *Rondom Bismarck*

Anton van Duinkerken
Figuren uit de Fransche Letterkunde

P. Paschasius, O.Cap.
Fr. Rombouts: Historische Paedagogie

Anton van Duinkerken
Vraaggesprek met Jan Engelman

Black-White. . . . . *De Zichtbare Mensch*

Fransche Redacteur
Kroniek der Fransche Literatuur

P. Dezaire . . . . *Walt Whitman*

UIT BOEK EN BLAD:
De Gemeenschap. — Astra. — Den Gulden Winckel.

VERSCHEIDENHEDEN:
Herman Gorter. — De journalist en zijn stiel. — De onleesbare brief. — De groene ambitie. — Een Mark-Twain-anecdote. — Shaw's embarras de richesse. — Het goede en het schoone. — Dom-serie.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

ONDERSTAANDE UITGAVEN ZIJN IN VOORBEREIDING EN VERSCHIJNEN VAN HET NAJAAR. MEN KAN ZE BESTELLEN BIJ IEDEREN SOLIEDEN BOEKHANDELAAR.

G. K. Chesterton,
DE KRANKZINNIGE RECHTER in de club van zonderlinge zakenlui. Vertaald uit het Engelsch door F. van Velsen. Geïllustreerd door Herman Moerkerk. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1927. Keurboekerij. (16×11.5 c.M.) ca. 256 blz. ing. f 1.50, geb. f 1.95.

Dit is een der beste boeken van den origineelen paradoxist Chesterton, wiens fijne Engelsche humor en schitterende paradoxen een groote vermaardheid hebben verworven. Men kan deze sensationeel-spannende roman niet lezen, zonder telkens in een schaterlach te schieten bij de ongeloofelijkste avonturen, de felle contrasten en de vernuftige uitkomsten! Het is tevens een werk van groote letterkundige waarde.

Joseph Conrad,
F. M. Hueffer,
HET KAPERSNEST. Vertaald uit het Engelsch door Caspar Hendriks. Geïllustreerd door Herman Moerkerk. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1927. Keurboekerij. (16×11.5 c.M.) 5 deelen in één band, compleet ca. 350 blz. ing. f 1.70, geb. f 2.25.

„Tot den dag van gisteren en tot den dag van heden, zeg ik beleefd ‚Vaya usted con Dios'. Laat mij met rust. Want wat beteekenen ze voor mij? Neen, dan die lang vervlogen dagen van mijn romantischen tijd!" Aldus vangen de schrijvers hun roman aan. Een jonge Engelschman, John Kemp, verlangt naar een avontuurlijk leven. Met twee Spanjaarden Carlos Riego en Thomas Castro, vlucht hij op de „Thames" naar West-Indië. Daar wordt hij meegesleept in een maalstroom van hachelijke avonturen; edellieden, schoone jonkvrouwen, intriganten, roovers, herders, zeelieden, kapers spelen er, als bij Shakespeare, in bonte mengeling hun rol. De roman bevat vijf deelen, waarvan de titels duidelijk de interessante inhoud illustreeren: I. Het avontuur klopt aan de deur. II. Het meisje met de hagedis. III. De ontoegankelijke stad. IV. Lier en Zwaard. V. Het Lot van ons menschen. Van beide auteurs heeft Conrad, een in Engeland genaturaliseerde Pool (1856-1924) een wereld-reputatie. Hij is met R. L. Stevenson, een der pioniers der neo-romantiek. Waar het realisme aan de fantasie te weinig voedsel gaf, bezorgde het romantische realisme aan zijn werken een wereldsucces.

Magda Scharlau-Alberti,
STRIJD. Bekentenissen van een Bekeerlinge. Een levensware roman. Geautoriseerde vertaling uit het Duitsch door C. Ingen-Housz. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1927. Keurboekerij. (16×11.5 c.M.) 246 blz. ing. f 1.50, geb. f 1.95.

Laten wij het eerlijk bekennen, het is niet altijd con amore dat men een bekeeringsgeschiedenis ter hand neemt, maar bij dit boek heeft men er geen spijt van! Zulk een belangwekkend boek hebben wij zelden gelezen, als deze ragfijne ontleding, van Magda's jeugd af totdat zij moeder is van een priesterzoon, deze vrouw uit de echte diaspora nl. Kiel en Hamburg en die nog wel gehuwd was met een geloovigen dominee. Geen seconde dweperij, geen grein sentimentaliteit, voortdurend tastbare werkelijkheid. De ongerepte vertaling bewaart de hooge waarde van het werk. De edele priesterfiguren, vooral de president van het seminarie en ook de nobele echtgenoot zijn treffend geschilderd. Bijzonder den velen zoekenden in onze verwarde, woelige samenleving zal dit reine, verheffende boek een genot zijn.

William Holt,
BIJ DEN TWAALFDEN KLOKSLAG. Avonturen van Harold Hunter, edelman in geheimen dienst. Geïllustreerd door G. J. van Overbeek. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1927. Serie: Romans van Avontuur. (19×13.5 c.M.) ca. 128 blz. ing. f 0.80.

Harold Hunter heeft te strijden tegen een organisatie van spionnen, voor een groot gedeelte desperado's, voor wie een menschenleven telt voor minder dan niets. De angstige avonturen van den dapperen detective-edelman, die tot in de schuilplaatsen van zijn vijanden weet door te dringen, houden de aandacht gevangen van het begin tot het einde. Een gezonde griezel-roman. De verdere avonturen van dezen detective worden in de komende romans van deze serie verhaald. William Holt maakte reeds naam met zijn romans De Geheimzinnige Derde (uitverkocht, verschijnt binnenkort in het Duitsch), Het Schot op het Spook, De Broeders des Verderfs, Het Drama van Schillerhorst en is zeker een onzer beste Nederlandsche detective-romanciers.

T. Vogel Jörgensen,
IN DE RIOLEN VAN EEN WERELDSTAD. Avonturen van een journalist-detective gedurende den grooten oorlog. Vertaald uit het Deensch door P. J. Aerssens. Geïllustreerd door G. J. van Overbeek. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1927. Serie: Romans van Avontuur. (19×13.5 c.M.) ca. 150 blz. ing. f 0.90.

Torben Vosz, journalist-detective, wordt op zekeren nacht opgebeld door een onbekende, die hem vertelt dat de bankier Viggo Hansen zoojuist door bijlslagen is vermoord. Spoedig blijkt dat er méér achter zit en al heel gauw is de lezer geboeid door de intrige's van scherpzinnige speurders, geheime organisaties, boeven en het volkje uit de onderwereld der groote steden. Een talentvol geschreven, ademloos spannende detective-roman.

Dr. H. van de Mark e.a.,
JAARLIJKSCHE BOEKENSCHOUW 1927, Jaargang VIII. Geïllustreerd met portretten van schrijvers. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1927. (24×16 c.M.) ca. 360 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.75.

Gelijk de laatste jaren gebruikelijk, bevat deze editie een overzicht van het voornaamste wat de wereldliteratuur ons bracht in het afgeloopen jaar. Uit de aard der zaak wordt de meeste aandacht gewijd aan alles wat verscheen in de Nederlandsche taal, niet alleen aan romans, maar ook aan wetenschappelijke boeken, jeugdlectuur, dichtwerken enz. enz. Een register vergemakkelijkt het naslaan. Een standaardwerk van uitstekende reputatie tot ver buiten onze landsgrenzen.

In voorbereiding:

F. X. P. Duynstee, O.Aug.
MAARTEN LUTHER IN DE KRITIEK. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg*, 1927. (24.5×16 c.M.). Deel I: ca. 500 blz. deel II: ca. 500 blz. te samen bij inteekening. f 10.—, geb. f 12.50. Na 31 Dec. 1927 ing. f 12.50, geb. f 15.—.

Een omvangrijk populair-wetenschappelijk werk over Luther's leven, leer, omkeer, zielstoestand en werken tegenover de katholieke theologie, den paus, kerk en staat. Een uitgave van dezen inhoud en omvang bestaat er nog niet. Het boek zal zeker een blijvende plaats innemen naast de werken van Grisar en Denifle. De schrijver (wiens vroeger werk én door katholiek én door protestant is geprezen) heeft getracht den reformator én in zijn leer, én in zijn werk aan den lezer te toonen, zonder de chronologie te onderbreken. Het gevolg is dat met het boek vlot leest en steeds meer geboeid wordt. Het geheel getuigt van een diepgaande studie, gebaseerd op de meest origineele bronnen. Zijn toon blijft steeds waardig en wetenschappelijk; het is hem een behoefte den reformator van de beste zijde te laten zien. Waar hij zijn persoon niet handhaven kan, valt het oordeel onverbiddelijk. Legenden bestaan er voor den schrijver niet; alléén dat wat historisch vast staat. Vanwege de beperkte oplage en groote belangrijkheid van dit werk twijfelen wij er niet aan of het zal binnen enkele maanden zijn uitverkocht.

LUXOR-THEATER - BREDA
Tijdens de Kermisdagen
De Wolga-Bootman

Zaadhandel Wed. H. v. d. Bogaard, Nijmegen
Speciaal adres voor alle soorten Haarlemmer voorjaarsbollen als: Tulpen, Hyacinthen, Crocussen enz. enz.

HERMAN KROES & ZOON
ARCHITECTEN
AMERSFOORT

Juist verscheen:
Leerboek der Geometrische Kristallografie
door
Dr. P. TERPSTRA,
Privaat-docent aan de Rijks-Universiteit te Groningen.
Met Alfabetisch Register, vele figuren in den tekst en 1 gekleurde buitentekstplaat
formaat 16 × 25 cM. 302 blz.
f 8,25. **gebonden f 9.—.**
Leerboek der Meteorologie
door
PROF. Dr. D. VAN GULIK,
Hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen, met medewerking van Prof. Dr. E. VAN EVERDINGEN, Hoofddirecteur van het Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut te De Bilt en Hoogleeraar aan de Universiteit te Utrecht.
Derde Druk met ruim 100 figuren, 6 in kleuren gedrukte Wolken-fotografieën en een titelplaat formaat 16 × 25 cM. 240 blz.
f 6.25. **gebonden f 7.25.**
P. NOORDHOFF - Groningen

Stoelen- en Meubelfabriek

Firma A. TRET
Oirschot (N.-Br.)
Fabriceert alle soorten:
Kerkmeubelen, stoelen voor Patronaten en Vereenigingslokalen, Oud-Hollandsche stoelen en Tuinmeubelen, uitsluitend in prima kwaliteit, tegen zeer concurreerende prijzen.
Geïllustreerde catalogus gratis, franco op aanvraag.
WEDERVERKOOPERS KORTING.

Wilco Conservenfabriek
Warffum (Gron.)
Levert prima busgroenten, gedroogde groenten, uienpoeder.
Kloosters, gestichten pensionaten, speciale condities.

HET AFRIKAANS

Bijdrage tot de geschiedenis der Nederlandse Taal in Zuid-Afrika

door

D. C. HESSELING.

2e Herziene en vermeerderde uitgave.

Prijs f 3.20

Uitgave N.V. v/h. E. J. BRILL, LEIDEN

HET GODSDIENSTIG LEVEN

Onderrichtingen, raadgevingen en gebeden voor ontwikkelde Katholieken, naar het Duitsch van

Tilmann-Pesch S.J. omgewerkt door **R. v. Oppenraay S.J.**

Dit prachtboekje, waarvan het 11e duizendtal verscheen, bevat een schat van onderrichtingen, raadgevingen en vele liturgische en andere gebeden

Prijs in lederen band **f 3.25**
In linnen band. . . **f 1.75**

Verkrijgbaar bij den Uitgever:

H. J. DIEBEN - LEIDEN.

MODELSLAGERIJ G. BANNENBERG
KLEINE BERG 33, EINDHOVEN, TELEFOON INT 325

Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds-, Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastories, door het geheele land.

VRAAGT PRIJSCOURANT EN CONDITIES.

Firma Grippeling & Co
B. BROM
Keizersgracht 196,
Amsterdam, Telefoon 42771
THEE- EN KOFFIEHANDEL
Speciale condities voor R.K. Instellingen.

N. V. METABANK
(MERCANTIEL-, EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661
DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK — ALLE BANKZAKEN

Verkwikt U aan de werken van Hermann Löns!

„De Boeken van Löns verzoenen ons met het leven."
De Avondpost.

Mummelman - Op de bergwei - De kraaienhut - Heidevolk - De Wulpen roepen

Elk deel is overvloedig geillustreerd, en kost in omslag f 1.90; in prachtband f 2 90

UIT DE PERS.

De Maasbode: „Een roman? Neen, maar even spannend als de spannendste detectieve-roman. Een mooie uitgave."

Dr. Kalma, in Handelsonderwijs: „Ik heb indertijd gezegd, dat „Mummelman" een boek is voor menschen van 10—100 jaar en dat herhaal ik bij deze twee mooie uitgaven."

Nieuw Vrouwenleven: „Van vele abonne's kreeg ik opgetogen brieven. Voor velen was het pittige boek een verrukking geweest in de lange wintermaanden."

Haagsche Post: „Een heerlijk boek, dat van de eerste tot de laatste bladzijde Uw aandacht gespannen houdt."

Jan Fabricius in Het Vaderland: „Elk hoofdstuk is er een van spanning Elk verhaal is een brok romantische werkelijkheid. Het geheel een kostbaar bezit."

De Levende Natuur: „Dit is het leven uit het leven zelf ontsproten. Het waaien van den wind ruischt erin, de stemmingen van het lentewoud en van de bosschen in den herfsttooi leeft ge mee, het lied der vogels hoort ge klinken, en er geurt het aroom der bebloemde velden."

Drs Knap, in Oude Paden: „Lees het niet in één stuk door! Welk een opmerkingsgave. En welk een zeggingskracht en welk een open oog voor het dierlijke leven. Het boek is een fijn banket."

De Nederlander: „Een boek dat in vele opzichten aan Long doet denken. Intusschen toch weer anders, maar daarom niet minder mooi."

De Telegraaf: „Verkwikkend door de vaak aangrijpende, steeds bekoorende schilderingen, die dichterlijk van trant, ons de fijne stemmingen van ochtend, middag en avond in bosch en veld overdragen, zonder ooit op grof effect te zijn berekend. Voor den wandelaar, die oog en hart geopend houdt, zou ik nauwelijks een mooier en inniger boek weten aan te prijzen."

Bij den Boekhandel.

Waar niet: Rechtstreeks bij den uitgever A. G. Schoonderbeek, Laren, (Gooil).

PARAMOUNT

DE BESTE FILMS

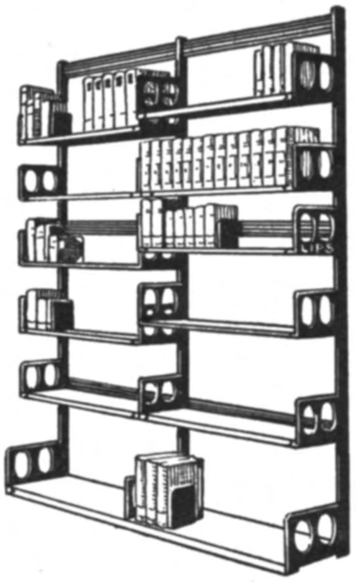

LIPS HANDIG VERSTELBARE

BOEKENSTELLINGEN

IN ELKE LENGTE
LICHT, SIERLIJK, ENORM STERK.

MACHINEFABRIEK VENCO
NIEUWEKADE 24-25-26
UTRECHT HOLLAND

TELEGRAM VENCO UTRECHT
TELEFOON 12448
CODE ABC 5TH EDITION
BANKIERS DE TWENTSCHE BANK UTRECHT
POSTCHEQUE & GIRODIENST NO. 127050

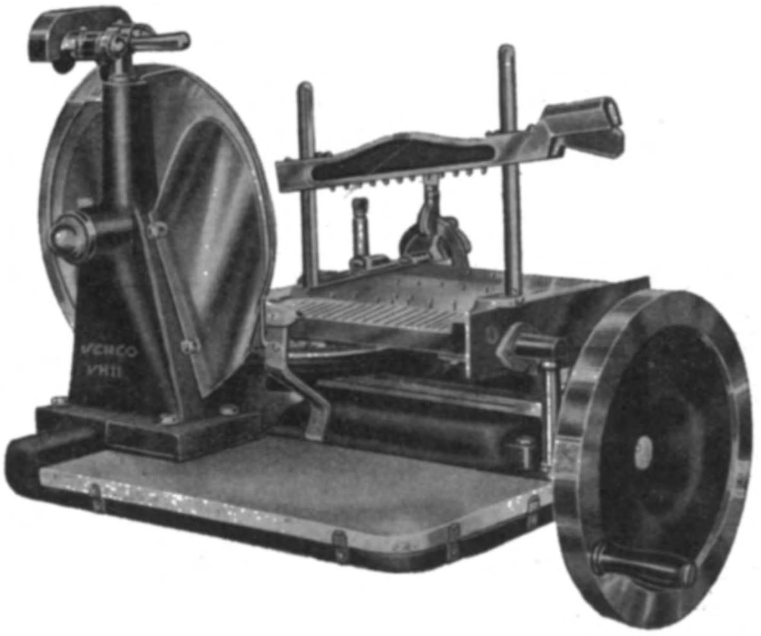

Generaal-Vertegenwoordiger
TECHNISCH BUREAU
H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190, Tel. 32500
DEN HAAG

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

RONDOM BISMARCK.

Gewoonlijk vindt een geschiedwerk in ruimen kring belangstelling, wanneer het aantrekkelijk geschreven is. Fruin's *Tien Jaren* en *Het Land van Rembrandt* van Busken Huet zijn daar in onze literatuur sprekende voorbeelden van. Dit boek [1]) vergroot de rij. De grondslag is een diepgaande studie van tijd en persoonlijkheid, maar tevens verstaat de schrijver de kunst een boek te schrijven en het historisch voorbijgegane te doen herleven voor de turende blikken van zijn lezers. Er zit leven en perspectief in deze figureerende uitbeelding, die langzaam maar zeker den belangstellende onder haar bekoring brengt.

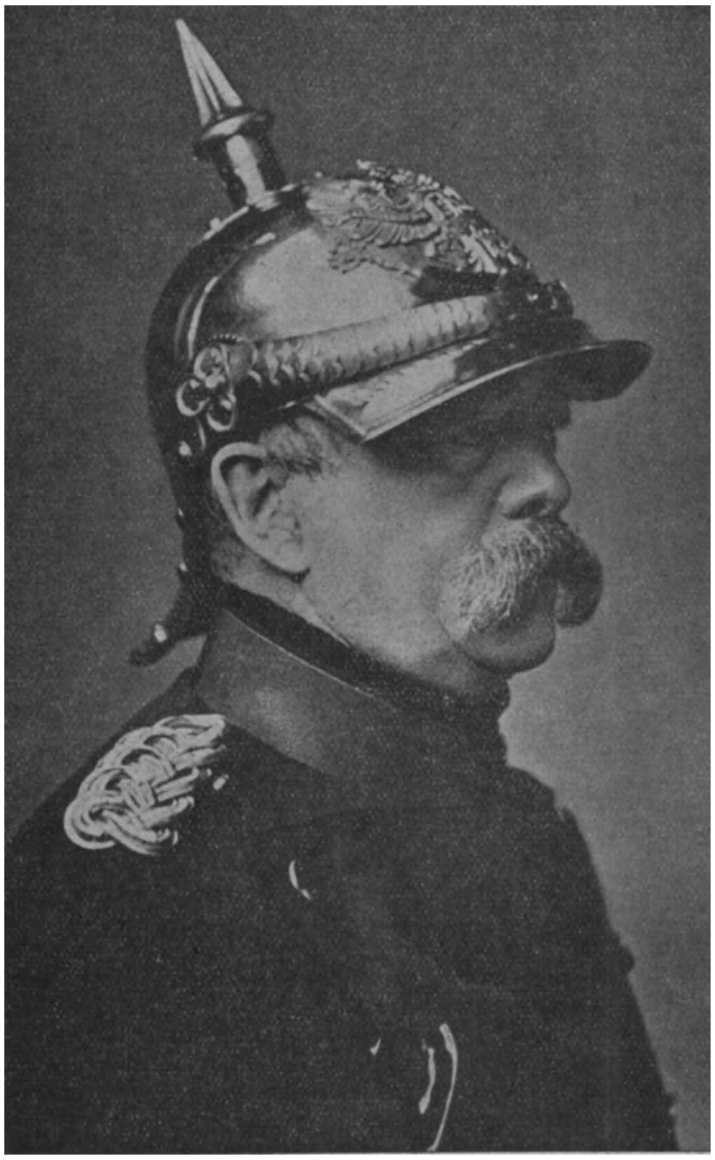

Bismarck.

Het is dan ook niet zoozeer het talent en het weten van den schrijver, dat op de eerste plaats de kritiek uit haar tent lokt, het is veeleer diens levensbeschouwing. Deze is volslagen liberaal, door en door twijfelziek. En daaruit spruiten tal van verkeerdheden voor den dag. Zoodra niet betreedt hij het terrein van het religieuze leven, of hij slaat mis. Een kras staaltje op blz. 50:

„De weg tot het geloof liep bij deze wonderlijk geaarde natuur door het bijgeloof, waaraan hij zijn leven lang vasthield; wanneer hem iets te beurt viel, dat boven zijn verwachting gunstig afliep, was hij geneigd daarin de hand der Voorzienigheid te zien.''

Nu is dit precies de verkeerde wereld, bijgeloof is altijd een geduchte hinderpaal, om het geloof te benaderen. Maar vooral, het vertrouwen op de Goddelijke Voorzienigheid, de rotsvaste grondslag in het leven en streven van elken Heilige, eenvoudig gelijk te stellen met..... bijgeloof, zelfs in den ietwat naïeven vorm, waarin wij het bij Bismarck aantreffen, dat gaat te ver. De jeugd van dezen groote der wereld was een moeras van geestelijke ellende, waarin bijna iedereen zou verstikt zijn. Dat Bismarck er zich aan ontworstelde, dankt hij aan de gave van zijn verbluffende lichaams- en geestkracht, maar zou hij dit gedeeltelijk altijd onherstelbaar verlies aan energie en gaafheid althans goeddeels kunnen hersteld hebben uit eigen kunnen? Hij vond in den Pommerschen piëtisten-kring een steun door een intuïtief Christendom, meer ontgroeid aan het gemoedsleven dan aan klaarheid van inzicht en overtuiging. Dit gebrekkig Christendom deed hem terugkeeren tot een meer harmonisch bestaan, zijn geestelijke redding. Er moet in deze omgeving van

goede menschen toch een kern van idealisme geschuild hebben; dat een persoonlijkheid van Bismarck's aanleg er het eerste geluk na zijn jeugd gevonden heeft. Daarom verdient dit piëtisme, met al zijn onvolkomenheden, zuiverder waardeering dan de zuurzoete kleineering in dit boek.
Beter geslaagd is de teekening van Bismarck als staatsman. Den hartstocht om menschen te beheerschen, een Kamer te overdonderen, een koning te laten doen wat de minister wil, een koningin (Augusta) de loef af te steken, dat was het steekspel, waarin deze onovertroffen diplomaat de meester was in Europa. Niet dat wij daarom in alle opzichten accoord gaan met des schrijvers geschiedbeschouwing. Niettegenstaande alle succes is toch achteraf gebleken, dat de overheersching van Pruisen niet is geweest de grootste weldaad in ruil voor de verbroedering van Groot-Duitschland. 't Moge opzien baren, maar, er is een ernstige grondslag voor de beschouwing, dat de wereldoorlog eerst de eenheid van het Duitsche volk tegenover het buitenland voltooid heeft, na de opheffing der Pruisische hegemonie.
De geschiedenis van de beroemde interpellatie-Bennigsen over den afstand van Luxemburg, dat koning Willem III zou verkoopen aan Napoleon III, is door den schrijver niet juist behandeld. Bismarck heeft er wel degelijk op gespeculeerd om beide vorsten er in te laten loopen, Bennigsen's optreden in den Bondsdag was een goedkoop, doch moreel onverdedigbaar succes. De voorzichtigheid van de Nederlandsche regeering heeft toen een Europeeschen oorlog voorkomen, het eenige gave resultaat, dat uit deze onverkwikkelijke episode te boeken valt. Bismarck's berekening, dat het contract van verkoop reeds onderteekend zou zijn, faalde, en daarmee faalde zijn politiek.
De twintig laatste vredesjaren waren niet de gelukkigste, als kanselier boekte Bismarck grooter nederlagen dan als minister. Met het succes groeide zijn hoogmoed, de veelzijdige diplomaat wist tegenover de katholieke Kerk en de sociaal-democratie weinig beters te plaatsen dan geweld, om daarmee zijn doel te missen. Het is de traditie van deze periode, welke den stempel gedrukt heeft op het autocratisch keizerrijk, niet ten voordeele van Duitschland, evenmin van Europa. Geniale figuren imponeeren immer zoo sterk, dat zij onwillekeurig tot model dienen: ditmaal stond het scheef op zijn voeten uit gemis aan gezonde beginselen. Met diplomatie alleen bestuurt men geen parlement, daarbij behoort taktiek en daarin onmoette Bismarck zijn meester: ,,Windthorst is de eenige geweest, die Bismarck persoonlijk heeft verslagen: vandaar de nooit overwonnen wrok van den verslagene''. ,,Haat'', zeide Bismarck, ,,is een even groote aansporing tot leven als liefde: onontbeerlijk voor mij zijn mijn vrouw en Windthorst'' (blz. 463). Europa regeerde hij met internationale dictatuur — uitgezonderd het ongrijpbare Engeland — ook met nationale dictatuur?: den eersten veldslag heeft hij verloren tegen de Kerk. ,,Het gevoel voor zedelijke machten ontbreekt Bismarck ook hier; ja men kan aantoonen, dat deze groote kenner der geschiedenis niets weet van de kerkgeschiedenis'' (blz. 465). David versloeg Goliath voor de zooveelste maal, de geest maalde de vuist van het geweld tot pulver. Ludwig's beeld van den Kulturkampf, schoon onvolledig, is in hoofdomtrek juist, alleen heeft hij geen oog voor het internationale, beter het cosmopolitische in dezen aanval op de Kerk. Dat kan Bismarck kwalijk ontgaan zijn! Alles bijeen: Bismarck blijft een problematische natuur, evenals zijn pendant Napoleon. Een leven van strijd, een geest vol strijd, een ziel in strijd met de wereld, met zich zelf, met God. Vrede heeft hij in deze wereld nimmer gevonden, zijn laatste daad in de staatkunde was een voorspelling, die maar al te tragisch in vervulling is gegaan, naarmate zij met meer minachting is verwaarloosd. 't Was een half jaar vóór Bismarck's dood. Keizer Wilhelm II kón den ouden kanselier niet met rust laten, hij brengt hem nogmaals een bezoek. Maar als de grijze staatsman het gesprek poogt te brengen op de politiek, troeft de keizer hem zoo uit de hoogte af, dat de generaals er van huiveren. Een laatste, uiterste poging: ,,Majesteit! zoolang u dit officierskorps hebt, kunt u zich stellig alles veroorloven. Mocht dat niet meer het geval zijn, dan is het heel wat anders.'' (blz. 701). Zoo goed kende hij zijn wereld nog, dat hij de naaste lotgevallen van het keizerrijk durfde voorspellen. Wij hebben de waarheid van zijn profetie beleefd, een profetie van ijzer en bloed.

Prof. Dr. H. F. M. Huijbers.

[1]) Emil Ludwig,
BISMARCK. Vertaald uit het Duitsch door P. van Schilfgaarde. Geïllustreerd. *Van Loghum, Slaterus & Visser, Arnhem,* 1927. (21 × 13.5) 712 blz. ing. f 6.50, geb. f 7.90.

FIGUREN UIT DE FRANSCHE LETTERKUNDE.

Afgezien van een korte aantekening betreffende Rimbaud's inschrijving in het Nederlands-indiese leger, die slechts van waarde is voor de tot standkoming ener zuiver geschiedkundige levensbeschrijving van deze grote dichter, bestaat deze bundel [1]) uit een zestal studies, die in twee helften onderscheiden kunnen worden. Eén deel wordt dan gevormd door drie kortere opstellen van betrekkelik geringere belangrijkheid, waarvan het eerste den lezer op de hoogte brengt van de omstandigheden waaronder en de wijze, waarop Paul Verlaine bekeerde in de gevangenis te Mons, het laatste hem gegevens verschaft aangaande de bijbelse treurspelen van Racine, en het middelste hem kennis doet maken met een vergeten schrijver uit met romantiese tijdperk, Emile Deschamps. Van deze drie studies is die over Verlaine wel de meest geslaagde. Het verhaalt eenvoudig de feiten, zoals die zijn te vinden in de gedenkschriften van de arme dichter zelf en in de werken zijner voornaamste levensbeschrijvers. Dr. Marmelstein heeft er weinig aan toegevoegd. Slechts enige korte beschouwingen van zielkundigen aard verklaren het proses, dat in de ziel van Verlaine heeft plaats gehad, zover zich een bekering laat verklaren. Zij kenmerken de schrijver als een fijngevoelig mens, die zich weet in te denken in de zielstoestand des dichters die hij leest. Treffend is voor ons de eerbied, waarmee deze andersgezinde spreekt over de katolieke vroomheid, over de houding van Verlaine's geestelike leider en vooral over de diepe verering van de dichter voor het Allerheiligste. Doch zijn opstel opent geen nieuwe gezichtspunten en is meer geschikt de lezers in te leiden tot *Sagesse* dan ingewijden in het werk en leven van Verlaine te boeien door verrassende ontdekkingen of diepgaand doorzicht. Minder gelukkig is het opstel over Jean Racine. De daarin verhaalde feiten zijn vrijwel te vinden in ieder uitgebreid handboek van de Franse letterkundige geschiedenis en de analises der bijbelse spelen zijn niet dieper dringend, dan die welke studenten in de Franse taal voor hun eksamens maken. Het artikel over Deschamps bevredigt niet. Wie het gelezen heeft krijgt sterk den indruk, dat deze dichter zeer beschaafd is geweest in den

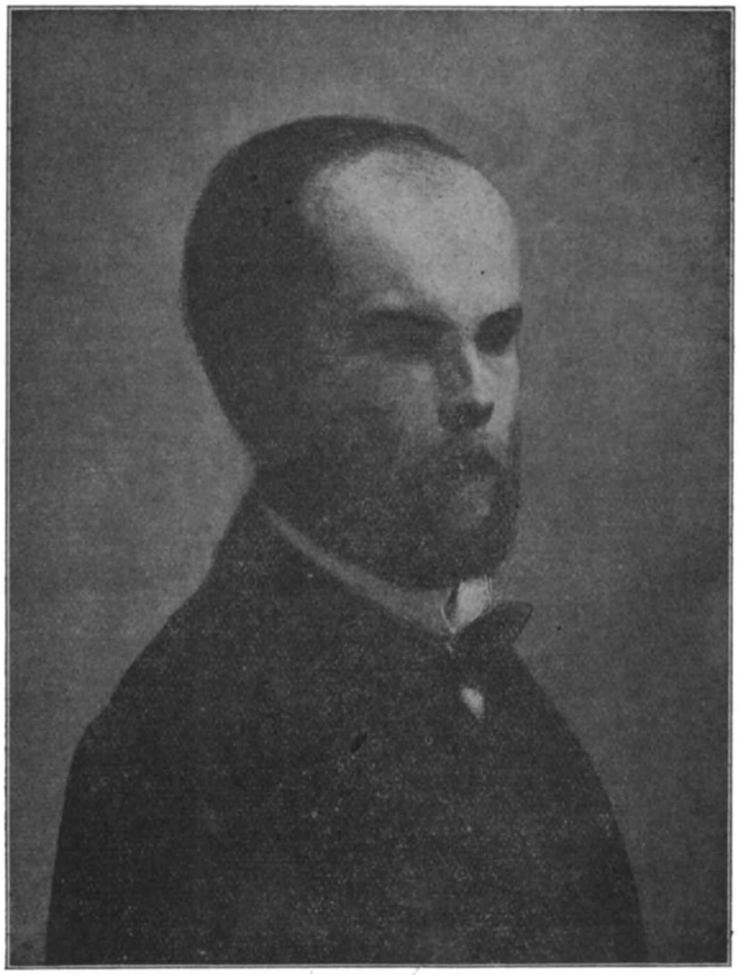

Paul Verlaine.

omgang en dat hij nobel van karakter was, maar dit zijn eigenschappen, waarvoor men niet bepaald een dichter hoeft te zijn. We begrijpen dan ook na dit opstel, dat niet meer is dan de bespreking van het proefschrift van Henri Gérard, niet al te best, waarom Deschamps aan de vergetelheid ontrukt zou moeten worden.

De andere helft, die verreweg het grootst gedeelte van dit werk beslaat, bespreekt Rimbaud, Loti en Saint Just. Over Rim-

baud is zeker dieper en schoner geschreven dan hier het geval is, maar de waardigheid van toon, de zuivere stijl en het helder inzicht maken dit opstel tot een uitstekende inleiding op het werk van Frankrijks meest geheimzinnige dichter-natuur. Behandelend het moeilik vraagstuk der onderlinge verhouding tussen Rimbaud en Verlaine, ziet Dr. Marmelstein zich zelf verplicht de beide vrienden schuldig te verklaren op grond van een gedicht uit Verlaine's *Hombres*. Over het geheimzinnige zwijgen van Rimbaud geeft hij alleen de uiteenlopende meningen van Ségalen, Rivière, Isabelle Rimbaud, Delahaye, Symons en Coulon zonder bepaald partij te kiezen. Waarom in dezen geen geloof gehecht aan Rimbaud? Hij zelf heeft met nadruk verklaard: „Je comprends, et ne sachant m'expliquer sans paroles païennes, je voudrais me taire." Kort daarop hééft hij gezwegen en zijn voornaamste werk verscheurd „omdat het *slecht* was." Een beroep op Rimbaud's uitlatingen na deze handelingen is weinig afdoend voor wie bedenkt, dat de ziel van Rimbaud tot haar afscheid in strijd is gebleven. Voorzeker was het wenselik, dat Dr. Marmelstein dit inwendig konflikt, zoals dat is weerspiegeld in *Une Saison en Enfer* uitvoeriger besproken had, het had zijn lezers dichter bij Rimbaud gebracht dan de getuigenissen van derden, die hij herhaaldelik aanvoert. Immers in een dichterleven is het relaas der objektieve feiten van ondergeschikt belang, ondergeschikt namelik aan de persoonlike reaksie van de dichter op het leven. De schrijver had dan de gelegenheid gehad nader in te gaan op de Gods-hunkering, die de kern van dit geheimzinnige wezen was. Nu is enkel de ingewijde lezer in staat om vast te stellen, doorheen het feitenrelaas, dat Dr. Marmelstein de ziel van Rimbaud in haar diepst heeft getroffen, al zal hij eveneens inzien, dat dit inzicht aan helderheid te kort schoot, zoodra het voor de problematiese uitingen van de postpoëtiese Rimbaud kwam staan. Intussen is het prachtig, dat deze mens de dichter Rimbaud heeft begrepen, zoals hij alleen maar begrepen kan worden, namelik: „als een slaaf van zijn dorp." Voor hem immers beduidt deze dichter „in sterk geconcentreerden vorm het algemeen-menschelijk raadsel" en is „de sleutel tot deze deur der geheimenissen het leerstuk van den val des menschen." Niet slechts in dit raakpunt der protestante en Roomse godgeleerdheid is de schrijver een oordeel toegedaan, dat geheel en al het onze is, hij heeft de ruimte te begrijpen, dat Rimbaud in het hospitaal te Marseille „een kindeke geworden, zich laat verlossen door de oneindige liefde van Christus" zonder daarbij te spreken over bijgeloof of dwaling. Hoe jammer daarom, dat hij in zijn eindbeschouwing over de eenheid in het werk van Rimbaud, te lang bleef stilstaan bij poëtiese motieven als de zee, het uitspansel, de grootstad en andere, die tenslotte voor de ziel alleen voorwendsels zijn, en niet helderder geformuleerd heeft wat hij bedoelde te zeggen: de eenheid in het werk van Rimbaud is diens bewustheid van de zondeval en de verlossing.

Arthur Rimbaud.

De beschouwing over Pierre Loti is vermoedelik den schrijver het liefst van zijn bundel. Met welk een tederheid verhaalt hij hier, welk een verering doorstraalt dit eenvoudige proza! Wij delen niet in die mate zijn letterkundige bewondering voor Loti, die slechts als beschrijver der zee, geenszins als beelder des levens ons weet te ontroeren. Maar toch sleept deze studie mee en we voltooien haar niet zonder een stuk van deze geliefde schrijver te herlezen. om te zien of wij ons niet vergisten. Intussen laten wij Dr. Marmelstein het volste recht op zijn persoonlike bewonderingen (immers zijn werk is er niet op de eerste plaats een van literaire kritiek) om getroffen te worden door de helderheid, waarmee hij de gevoelsaandoening van de godsdienstige geloofsinhoud te onderscheiden weet. Dat is de

kern van zijn opstel, en het is weldadig dit in onze tijd te horen uit de mond van een gelovig protestant: Loti verwarde godsdienst met gevoel, en dat heeft hem ontspoord. Het zielkundig indringings-vermogen van de schrijver dezer opstellen is misschien het diepst, waar hij Saint Just behandelt. Alleen valt te betreuren, dat hij hier den invloed onderging van een andere protestant, de heldere maar gevaarlike denker Ernest Seillière. Ook deze bestudeert in zijn oeuvre voortdurend de raakpunten tussen religie en literatuur, maar laat zich licht verleiden tot al te persoonlike beschouwingen over den oorsprong van het mistiek bewustzijn in het individu. Het eigenaardige dubbelwezen, dat Saint Just geweest is, wordt ons door Dr. Marmelstein met heldere lijnen omtekend; we krijgen een zuiver inzicht in de psichiese eenheid der tegenstrijdige gedachte- en daad-uitingen van deze „idealist van de terreur.''

Zodat dit boek onze warmste aanbeveling verdient aan allen, die vakmatig of uit belangstelling de Franse letterkunde bestuderen. Zij kunnen hier leren, hoe men inzicht krijgt in een werk, waar men te voren tegenover stond als vreemdeling, alleen gewapend met de officiele mening van een handboek. Toch zijn enige uitdrukkingen, vermoedelik bij vergissing hier binnen geslopen, storend voor katolieke lezers. Vooral de mening van Loti, als zouden Trappisten zondige priesters zijn, die in het strenge klooster hun misdrijven boeten, had Dr. Marmelstein even behoren recht te zetten. Doch deze kleine storingen zijn niet in staat te doen vergeten de rijkdom aan ziels-inhoud, die zulk een werk elken gelovigen lezer biedt. Zuiver artistiek beoordeeld is dit werk niet waardeloos. Maar Dr. Marmelstein is toch lang geen meester in de kunst van het essay. Zijn stijl is weinig evenwichtig: hij heeft een plechtige toon voor aanhef en slot van ieder artikel en een aangename verhaaltrant voor het eigenlike opstel. De overgang voelt men dan telkens als een breuk. Maar heel zijn boek getuigt van goede smaak en laat zich prettig lezen. Het is geschreven in een „vlotte'' stijl, die niet in oppervlakkigheid vervalt.

Anton van Duinkerken.

---

[1]) Dr. J. W. Marmelstein, FIGUREN UIT DE FRANSCHE LETTERKUNDE. Geïllustreerd. *Uitg.-Mij. Holland, Amsterdam*, 1927. (21 × 15) 211 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

FR. ROMBOUTS: HISTORISCHE PAEDAGOGIE.

Nauwelijks hebben we het eerste deel van Rombouts' *Historiese pedagogiek* in kalme rust doorgewerkt, of een nieuw deel [1]) wordt al op de lessenaar gelegd.

In verbazend snel tempo wordt er door Rombouts gewerkt; en al is Dr. de Hovre voor Rombouts bij het betreden van dit nieuwe terrein 'n gids geweest, die een zich snel en veilig oriënteeren mogelijk maakte, toch zal men Rombouts' werklust bewonderen moeten. Niet enkel echter z'n werk*lust*, maar z'n werk*prestatie* evenzeer. Het boek werd gesplitst in twee helften, de eerste werd als „ontkerstening der cultuur'' en de tweede als „ontreddering en bezinning" getypeerd. In hoeverre die hoofden den inhoud „typeeren'' laten we aan Rombouts zelf ter overweging over.

Verder geldt ook voor enkele stukjes van dit deel, wat wij voor 't eerste als 'n fout aanmerkten, nl.: Rombouts wil het opvoedkundig denken geven; toch staan er meerdere brokjes philosophie - geschiedenis in, waarvan het verstand met het opvoedkundig denken minstens niet te zien wordt gegeven.

Wanneer Rombouts zich die weelde veroorlooft, dan kan hij o.i. in de beperking

Friedrich Wilhelm Foerster.

van z'n stof onmogelijk consequent zijn. Wij meenen hem voor een volgende druk te moeten raden, zich te houden aan het opvoedkundig denken en de wijsgeerige gedachten, die de onmiddellijke grond van dat opvoedkundig denken waren. De eerste 30 bladzijden zullen *hier* en *daar* voor 'n zeer groot percentage der lezers raadsels opleveren, vreezen we.

Of het met elkaar te rijmen is (zie blz. 43), dat men zich in de Middeleeuwen vrij algemeen met St. Thomas uitsprak, voor 't primaat van 't verstand, terwijl de volgelingen van St. Augustinus vasthielden aan de superioriteit van de wil, wagen wij sterk te betwijfelen. Zouden de Thomisten quantatief wel de sterkste zijn geweest?

Dat Rombouts als hij 'n tijd b.v. Latijn *gedoceerd* had, niet betwijfelen zou of Latijn- en Grieksch-onderwijs meer logisch-scholend is dan moderne-talen-onderwijs, is onze vaste overtuiging. Ook gelooven wij, dat hij bij nadere bezinning 't noodig zal achten meer aandacht te schenken aan Bernberg's opvattingen, en bij bespreking van Lindworsky's wilstheorie althans te vermelden, dat bij aanvaarding dier theorie ook heel de theorie der bovennatuurlijke deugden, zooals die algemeen door de theologen aanvaard wordt, wordt prijsgegeven, 'n consequentie, die ons tot voorzichtige reserve dwingt.

In ieder geval staat de waarde van dit werk zoo hoog boven de meeste boeken op dit gebied uit, dat kleinere vlekken z'n glans slechts zwakjes verdooven kunnen, daar dit werk als 'n zelf goed ingelichte gids ons aanwijst, hoe allerlei pedagogische stroomingen als uit de bron van 's menschen en der volkeren denken en doen ontspringen, aanzwellen en wegebben in steeds andere beddingen.

Het katholieke volk dient Rombouts, die de zware taak op zich nam als de eerste in Holland met zoo breede schreden dit lastige terrein te betreden, dankbaar te zijn niet enkel door te wijzen op enkele misstappen, die hij deed, doch vooral ook door aanschaffing van z'n mooie werk. hem in staat te stellen z'n verkenningsreizen op dit gebied door te zetten en hem de gelegenheid te geven nóg eens dat terrein te doorloopen, om als 'n nog veiliger gids ons katholieken spoorwijs te maken.

We moeten niet enkel trotsch zijn op dit werk, maar ook dankbaar ervoor.

P. Paschasius, O.Cap.

---

1) Fr. S. Rombouts, HISTORIESE PEDAGOGIEK. Geïllustreerd *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg*, 1927. 24×17) Deel II: XXII-431 blz. ing. f 5.50, geb. 7.—

VRAAGGESPREK MET JAN ENGELMAN.

Een interview? Liever niet! Ik begin pas te leven, ben alleen te vangen op een paar verzen en artikelen, hier en daar verspreid. En die ik natuurlik herroep, zodra ik aan hun opvolgers bezig ben. Waarom dan zo'n pedant koffiepraatje? Net een proses verbaal! Er kunnen weer allerlei onplezierige verwikkelingen uit voortkomen, want een Hollandse letterkundige heeft een kop zo hard als een bikkel en die van een Hollands katoliek is nog dubbel zo hard. Maar als je het zo graag wilt, vooruit dan: een paar vragen, erg kort, en over de zelfkant, want de zon is mild vandaag en Loosdrecht niet ver van hier.

— Welnu dan: wat dunkt u van de jongere katolieke beweging in de letterkunde?

— Wij zijn geboren „uit den oorlog." Dit wil zeggen, dat we het moeilik hebben, maar ook vele dingen van dichterbij en helderder zien dan zij, tegen wie we ons moesten en moeten verzetten. We zijn wantrouwig, niet onoprecht en zeer gevoelig voor een woord, dat diep uit een mannelik hart komt. Overigens schijn ik niet langer het recht te hebben van „we" te spreken. De avant-garde is er nog en vliegt bij sommige verschijnselen, merkwaardig, zonder afspraak en eensgezind in het geweer. Maar dat er diverse partikuliere kastelen zijn betrokken achter de vuurlinie, kan niet worden ontkend. Het wordt hoe langer hoe duideliker, dat de oorsprong van de beweging der jongere katolieken geen literair relletje was, maar lag in een moreel konflikt. Daardoor kon het aanvankelik programma van een grootsen eenvoud zijn: op de beste wijze in den hemel komen. Dit was altijd en is in de tegenwoordige tijd vooral het zonderlingste verlangen, dat men kan ontmoeten. Redigeer eens een week een tijdschrift en je zult zien (jij weet het trouwens) welk een bewonderenswaardige pogingen de mensen doen, om er aan te ontkomen. De „hondert prosent", de „katolieke rekonstruksie" zou zijn: geen tijdschrift, vooral geen kultuur (maar wel b.v. een bek opzetten tegen Dr. J. F. M. Sterck en cito afreizen naar de Kartuizers!). God geeft echter aan ieder de plichten van zijn eigen staat. Snel hebben zich, ook in de doodgewone en natuurlike dingen de individualiteiten ontwikkeld. Was reeds *De Sirkel* van Henri Bruning wel iets anders dan een krampachtige afrekening met belemmeringen, die hij zelf opriep? Er is iets tipies-germaans in die persoonlike konflikten. In Frankrijk is de kwestie „seulement de reprendre votre banc à l'église." Bij ons ga je op een gegeven moment of je gaat nooit meer. Maar dat alles neemt niet weg, dat we aan 't woord zijn met een aantal mensen, die o.a. de behoefte hebben om „kunst" te maken. De onverbeterliken! Wat ik daaromtrent denk, heb ik al vaak genoeg uiteengezet. Ik acht dat natuurnoodzakelik en zelfs op het ogenblik sosiaal verdedigbaar. Wees niet bang, ik zal Maritain niet siteren! Die is evenzeer slachtoffer van eksegese, als de bijbel onder de Hollandse Kalvinisten 's winters in de polder, als het hard regent. Het enige, wat ik nog te zeggen heb is dit, dat ik het een bizonder hoogmoedige houding vind om aan het feit, dat wij katoliek zijn het recht te willen ontlenen, al wat niet gedoopt is als

ondeugdelik te laten liggen. Lees eens, hoe Gerard Bruning *vocht* voor de lichtlozen, voor de in modder wroetende discipelen van André Gide.

— U raakt de fameuze verhouding van leven en schoonheid. Daarover......

— Te Parijs woont een Spaanse beeldhouwer, Mateo Hernandez. Die heeft een grenzeloze minachting voor al zijn levende en dode kollega's. Ook voor Michel-Angelo. Dat was maar zo'n mannetje, dat in het weke, gewillige marmer kapte. Dat is hem veel en veel te gemakkelik (om van hout en terracotta maar niet te gewagen). Hij heeft graniet nodig, om zich te verwerkeliken. Als de groentekarren naar de Hallen rollen, staat hij al achter zijn witte ruiten en hakt in graniet. Als de midinettes naar het atelier trippelen, eet hij een korst brood en hakt in graniet. Als de Amerikanen den Eifeltoren beklimmen, neemt hij een slok koude koffie en hakt in graniet. Als de zon in het zentf staat, veegt hij zijn voorhoofd af en hakt in graniet. Als de jazz-bands beginnen in de dancings, knippert hij met zijn ogen en hakt in graniet. Als de lampen aanschieten boven boelevards en pleinen, smijt hij de deur open en hakt in graniet. 's Avonds zit hij doodmoe in de Dome en scheldt op de vrouwelike handen, die de bijtel in het marmer drijven. Voel je niet, dat er zeer bizondere omstandigheden moeten zijn, om bij deze man met de profetenmantel over de tafel te strijken? Toch is hij, behalve beeldhouwer,ook mens. Maar ik kan me voorstellen, dat hij er een hekel aan heeft, te pas en te onpas een paar ogen van de stadszending over zijn horretjes te zien loeren. Daar op de piano liggen de „Strofen'' van „Adries de Hoghe.'' Jij kent die wereld. Maar begrijp jij, hoe het in Godsnaam mogelik is, dat iemand het zó smetteloos, zó zeer „in een natuurlike staat van genade'' (om je eigen woorden te gebruiken) loszingt?:

Naamloos en ongekend,
niet meer dan eener vrouwe zoon,
zoo moge ik slapen ergens in den schoot der aarde,
naakt in het ragge purper dezer lied'ren,
de flarden van 't scharlaken kleed der schande,
dat nooddruft heeft aanvaard, geluk niet afgelegd

zoo laat mij bij u zijn herdacht,
geslaafde knechten, in dees wreeden krijg
die leven heet,
gezweept door den almachtig'gen nuk
van onverbid'lijken, onzichtbaren tyran

zoo laat mij zijn herdacht,
een kind, een knaap, die voor uw oogen viel,
voor wiens verbleekte glimlach uwe hande
ontroerd van onbegrepen eerbied
dolven een haastig en verloren graf.

Jan Engelman.

Hoe deze zaken verder in elkaar zitten heeft m.i. Gerard Bruning helder gezien: „Het kunstwerk (en tant que kunstwerk!) ontgaat elk buitenkunstelijk apriorisme en het handhaaft zich in weerwil van manifest en program. Wie ooit met artistiek program of manifest Rembrandt of Vondel dacht te treffen, treft zichzelf en wie aan hun werk een „kunst''-gehalte zou ontzeggen op grond van buitenkunstelijke apriorismen vecht met een houten zwaard, maar zonder trefkans. Het gaat op een bepaald moment in de kunst om niets anders dan de Kunst en op een ander bepaald moment (of tegelijkertijd!) om niets anders dan de mensch, maar ditmaal worden de normen vanzelve van hooger orde, omvat nu het criterium niet de kunst, maar de mensch is.''

— Lees zelf maar verder wat er staat, het is van het hoogste gewicht,want het is de basis voor een gezonde kritiek.

— En welke kritiek zoudt gij in 't algemeen uitbrengen op de hedendaagse Nederlandse literatuur?

— De hedendaagse Nederlandse literatuur? Die *is* er niet. Bestaat alleen in de verbeelding van Herman Robbers en Roel Houwink (wier initialen elkanders spiegelbeeld zijn). Er zijn (afgezien van de profetenmantel) een paar goede verzen van Holst, Nijhoff, Bruning, Van Collem, Marsman, Slauerhoff en Donker, goede vers*fragmenten* van jonge katolieken, proza van Pater Molenaar, Albert Helman en enigen der hier boven genoemden, en er zijn inzichtrijke essays. Niet te vergeten: Henriette Roland Holst is er nog. De rest is grijs en hopeloos. De z.g. moderne Hollandse roman wordt geschreven door sosiaal-demokraten en schoolmeesters met cyclus-ziekte (Querido ondanks alle bezwaren niet te na gesproken) en door juffrouwen van de Volksuniversiteit, in wie de onfatsoenlikste neigingen zich sterker opdringen dan een bewogen of zelfs maar intelligente vizie op de werkelikheid. Een romanschrijver, die voor een café zit, een heer ziet voorbijkomen, en bij wijze van spreken aan de neus van die meneer niet kan zien, wat hij in het eerst-volgend ogenblik zal doen of denken, is verloren. Die schrijver zal zichzelf de kleren van de meneer aantrekken en het projekt is mis, mis, mis. Nijhoff heeft dit buitengewoon goed gezien in zijn Gids-artikel „Aagje Ammers en Top Deken''. Top Naeff kan haar *Letje* geen ogenblik met rust laten. Zij knijpt haar fijn. Ieder ogenblik horen wij achter het arme kind een unfaire snauw. Ze denkt, dat ze het tegen

de „omgeving" van haar heldin heeft, maar wat blijft er van de zogenaamde deernis, als ze het niet verstaat het lieve burgerkind tegen haar eigen krities venijn in bescherming te nemen? Eén roman van Mauriac, die géén genie is, doch een groot talent, slaat de hele som van „bereiken", die bij ons op dit terrein het resultaat is van jaren en jaren. In dit verband de naam van Radiguet te noemen is zo iets als 'n blasfemie. Denk eens aan het relletje van *De Zondaar* van Alie Smeding! Hoe is het in 's hemelsnaam mogelik om bij dergelike vunzigheid de Heilige Kunst aangetast te achten door mensen, die zich volkomen terecht gechoqueerd achten door een zó ziek begrip van artistieke „werkelikheid". Dat is geen pornografie, dat is een stinkende, pruttelende gootsteen. De grote fout van het Hollandse realisme is m.i. dat het niet „reëel" is. De psichologie huist er alleen aan de theetafel en in de alkoof: hero-worship en kijk op de „grote" realiteit, verband met de bovennatuur zijn afwezig. En wanneer dat wat onze ogen niet zien en onze oren niet horen, erin gemengd wordt, ontaardt het in sentimentaliteit of okkulte bombast. Een koninkrijk voor een Hollandsche Cendrars!

— En heb je nog iets op je hart?

— Dat ik de meest talentvolle van de schrijvers, die op het ogenblik in *Roeping* aan 't woord zijn Henri Bruning vind, die in zijn verzen (bij brokken en vlagen) een schone vizie vertoont, een zeer waarachtig levensgevoel aan de dag legt en een ontroerende „toon" blijkt te bezitten. Maar predikasies hoor ik liever van een echte dominikaan. En verder hoop ik, dat ik tijd zal krijgen om veel te werken, dat binnenkort het Binnenhof bestormd wordt, waarna Henri Massis als diktator en Jacques Maritain als grootinkwisiteur zal optreden. Nu is het tijd om te gaan zwemmen.

Anton van Duinkerken.

Ivan Mosjoukine

DE ZICHTBARE MENSCH.

Zoolang de film als kunstuiting nog zooveel pennen pro en contra in beweging brengt en zoolang nog zóóveel intellect 't beneden z'n waardigheid acht de roekelooze, maar felle en snel-evolueerende cinema au sérieux te nemen, zoolang lijkt het een hachelijke onderneming een proeve te schrijven van een filosofie der filmkunst. Maar zij die de film in haar artistieke uitingen ernstig volgen, hebben sinds lang ingezien, dat die waanwijze onverschilligheid niets anders mag genoemd worden dan een belachelijke negatie van een geweldig verschijnsel, dat met onweerstaanbare kracht de overwinning reeds behaald heeft. En zoo zijn er hier en daar ernstige critici opgestaan, die na grondige studie en met terzijdestelling van vooroordeelen, het wezen van de cinematografie trachtten te achterhalen en van daaruit de honderdvoudige producten beoordeelden.

Tot deze behoort de Hongaar Béla Balázs, die in zijn boekje: *Der sichtbare Mensch oder die Kultur des Films* [1]) zijn theorie der filmkunst uiteenzet. De lezing van dit boekje kan nuttig zijn zoowel voor de bewonderaars van de film als voor de vijanden, als voor de onverschilligen. In een inleidend woord richt de schrijver zich tot de wijzen der kunstfilosofie met de mededeeling, dat een nieuwe kunst om toegang vraagt tot het hooge gebouw van hun wijsheid; dat deze nieuwe kunst weliswaar het woord „mist" en pas ontstaan is zóóveel eeuwen na de schepping van hemel en aarde, maar dat zulks toch geen reden mag zijn voor de hooggeleerden om uit de hoogte te verzekeren, dat een nieuwe kunst bij de reeds bestaande uitgesloten is, ja zelfs, dat het hoog tijd wordt uit de practische cinema een theoretische wet op te bouwen. Wil de schrijver in dit laatste een erkenning zien van de officieele wetenschap, welk bezwaar zou er tegen zijn? Maar overigens meenen we, dat de film zelf, alle onverschilligheid ten spijt, haar eigen weg wel vinden zal, niettegenstaande het gemodder van Hollywood met zijn commercieele belijdenissen.

Nadat de boekdrukkunst den „hoorbaren mensch" heeft gemaakt, aldus Balázs, zal de film hem weer zichtbaar maken. In het woord heeft zich de ziel gecristalliseerd, in de film zal de mensch met ziel én lichaam weder zichtbaar worden. Zoo is dus het zg. „gemis" van het woord, waarmede hopeloos geschermd wordt, juist een der voornaamste factoren in het zuivere wezen van de film. Een nieuwe taal is ontstaan, de taal der gebaren en der mimiek, waarvan de schrijver veronderstelt, dat eenmaal een lexikon zal worden samengesteld. In hoeverre dit optimisme werkelijkheid zal worden, doet weinig ter zake, doch van des te grootere waarde is het feit, dat die „taal" inderdaad bestaat.

Raak en helder geeft de schrijver in een hoofdstuk over de dramaturgie van de film het diepe onderscheid aan tusschen film en tooneel: regisseur en spelers zijn de eigenlijke dichters van de film, de eigenlijke *makers* dus: op het tooneel daarentegen vertolken de spelers het *reeds bestaande* kunstwerk. Het gebaar bij den tooneelspeler is begeleidend, bij den filmspeler is het gebaar veel meer, het is alles, het is de ware, wezenlijke inhoud van het kunstwerk. De substantie van de film is het zichtbare gebaar, waaruit de film gestalte aanneemt.

Is deze uitspraak, die wij uit de hier besproken studie lichten, niet volledig, zij is duidelijk en geeft kort maar goed de kern van het wezen der cinematografie.

Sprekend over de „visuelle Kontinuität" van de film maakt Balázs onderscheid tusschen de literaire film en de zuivere cinematografische. Niet de opeenvolging van schoone doeken, van goed-verdeelde vlakken maakt de pure film, maar de noodzakelijke continuïteit. Had de schrijver vóór deze studie Potemkin gezien, hij zou gezegd hebben: dat bedoel ik.

Terecht wordt de atmosfeer genoemd als een der voornaamste hoedanigheden van de goede film,

maar wel mag het eenige verwondering wekken dat de schrijver deze atmosfeer meent te bespeuren in de beste Amerikaansche films, die toch hoogstens een sfeer van luxe en nooit een diepe innerlijkheid bereiken.

Na een juiste bespreking van de „filmtaal" en het verschil tusschen dans- en filmgebaren en de kunst van het zwijgen komt de schrijver tot het werk van den regisseur, den eigenlijken maker, den waren cineast, die heerscht over het levend filmmateriaal en die, anders dan de spelers natuurlijk, de eigenlijke sfeer weet te scheppen. Zeer interessant, hoewel van minder groote beteekenis zijn de technische details die Balázs bespreekt. Het geeft hem aanleiding te wijzen op de geweldige mogelijkheden, die de film biedt. Deze technische macht verleidt de moderne regisseurs vaak (en waarom niet?) tot impressionisme en expressionisme, welke laatste vorm hij noemt de latente physionomie der dingen zichtbaar te maken. Vanzelf zal dit expressionisme zich gemakkelijk meester maken van de geheimzinnigheid der droomen en visioenen. Zie de beroemde „Dr. Caligari's Kabinet" van Robert Wiener, die deze film voorzichtigheidshalve voorzien heeft van den ondertitel: „Hoe een waanzinnige de wereld ziet." Ook zonder dat de regisseur zijn stof tot kunst omwerkt, kan hij indruk maken, zelfs ontroeren, het ligt er maar aan, welke motieven hij kiest. De Amerikanen b.v. hebben nog al eens succes met hun bekende moeder-films, doordat zij fotografiëen geven van het familieleven, meer bijzonder van het leven der moeder. Zij zelf noemen dat realisme. 'n Juister woord zou zijn: copie van de realiteit. Zij bereiken wel eens iets, maar het is de ontroering, die ook wel uitgaat van een slechte colportageroman, waar de gruwelijke geschiedenis an sich niet nalaat indruk te maken. Hoe lastig het voor den regisseur is om dieren en kinderen te laten optreden, maakt de schrijver in een afzonderlijk hoofdstukje duidelijk.

Conrad Veidt.

Zonder bepaald te spreken van kinderexploitatie, wil hij toch vooral niet beweren, dat het kind in de film geslaagd is. Natuurlijk haalt hij Jackie Coogan aan, die de kinderexploitatie veroorzaakte, maar geen oogenblik denkt hij er aan een positief oordeel te geven over het optreden van al te jeugdige stervelingen voor de lens van den operateur. De sport, de beweging, de snelheid van vervolgingen, en vanzelf ook de sensatie, die hierdoor ontstaat, zijn eveneens materies, die niet zoozeer geïnterpreteerd worden, doch als nuchtere realiteit door de levende camera worden gereproduceerd. Hier raakt de schrijver, dunkt ons, meer de utiliteit van de cinema, dan haar artistiek karakter. Ongetwijfeld is ook het nut der cinematografie van enorm belang, maar de vooroordeelen, die weggewerkt moeten worden, richten zich toch hoofdzakelijk tegen de artistieke waarde van de film.

Nogmaals komt de schrijver terug op de continuïteit der beelden, als hij spreekt over het tempo, het rhythme van de film, de continuïteit der illusie, waartegen naar zijn meening nog al eens gezondigd wordt, ook door groote regisseurs. Het zal wel aan 's schrijvers mentaliteit te wijten zijn, dat hij evenveel zorg eischt voor absolute bijzaken, waardoor alle contrast en nuance verdoezeld wordt. Dit is grove theorie, die hij in een latere bespreking van Chaplin's kunst totaal vergeten heeft, en terecht.

Bij een beschouwing over het tempo, vindt Balázs gelegenheid om eenige onvriendelijkheden te zeggen aan het adres van de heeren coupeurs, die zoo graag een film aan stukken snijden, om er een bonte lappendeken van te maken. Iedere meter film heeft immers zijn waarde, iedere seconde telt mee en helpt het tempo voortbrengen, waarin juist een der grootste geheimen van de film schuilt.

Van groot belang is de titel, die zoo vaak de vlag is, die de lading moet dekken. Hoe graag zoekt men niet naar een veelbelovend, reclamemakend opschrift, dat een onbeduidend produkt moet aanbevelen, en dat dikwijls oorzaak is, dat werkelijk goede, suggestieve titels — als het ware de pointe van een film — verkeerd worden begrepen, of minachtend worden genegeerd. In een nabetrachting wordt nog even stil gestaan bij enkele technische dingen, de fotografie, de kleurenfilm en tenslotte bij de muziek.

Wat de kleurenfilm betreft: Ziehier een vondst die van groote technische beteekenis is, maar die tot dusver vrijwel geen artistieke waarde gehad heeft. Natuurlijk hebben de Amerikanen de kleuren zoo spoedig mogelijk misbruikt, om de natuur na te apen, inplaats van de kleuren te gebruiken als stemmingsmateriaal. Maar ook in het laatste geval zal men toch al zeer gemakkelijk effectjagerij bereiken, waar de grijzen en witten, die de aangewezen elementen zijn, veel zuiverder zullen treffen.

Over de muziek wordt opgemerkt, dat zij wellicht dienen kan, om het woord te vervangen. 'n Gewaagde theorie, daar we immers reeds uitgemaakt hadden, dat het woord volkomen gemist kan worden. Bovendien wekt de muziek, die uit alle mogelijke composities geroofd wordt, zeer dikwijls heel andere stemmingen dan de film bedoelt. Het muziekprobleem is nog lang niet opgelost en Balázs verwacht veel meer van een verfilming der muziek, dan van filmmuziek.

Het slot van deze Hongaarsche studie behandelt het droevige feit, dat de film ontstaan is uit en misbruikt wordt voor den bloei van industrieele ondernemingen, die zich om de cultureele waarde van de cinema weinig bekommeren. Doch trots kapitalisme en groot-industrie zal de film zijn weg vinden in het cultureele leven, en zelfs een ongemeene factor daarin blijven.

* * *

Ten allerlaatste geeft de schrijver de portretten van een tweetal grooten, *de* grootsten mogen we wel zeggen: nl. Chaplin en Asta Nielsen. Chaplin, de ridder van den kwakkelgang, de weemoedige, die niet van deze wereld is en achter wiens droomoogen het Paradijs lokt. Hij heeft

Charlie Chaplin.

een ontroerenden, argeloozen lach, en een onbeholpenheid, die om excuus vraagt en die ons hart bij zijn eerste verschijnen wint. Hij is de zwakke, de nederige, de verstootene, die toch zegeviert, zooals den nederigen van harte dat gegeven is te doen.

Zijn kunst is de beste volkskunst, gelijk ook de oude sprookjes dat waren. Geen gecompliceerde psychologie, maar directe, reine, naïeve uiting. Niet alleen de menschen, maar ook de dingen zijn z'n vijanden. Een deur, een trap, een stoel of een bord worden hem tot zware problemen, die hij in doodelijken ernst tracht op te lossen. Hij is zoo onpractisch, dat hij een Kannibaal behandelt als een stadsmeneer. Hierover lacht de practische Amerikaan, wien overigens de tragiek van Charlie's wezen geheel vreemd blijft. Maar zijn gemis aan practischen zin doet hem vechten met een heroïschen moed, die hem na veel teleurstelling tenslotte toch de overwinning brengt. Bij al z'n stumperigheid, bij al z'n gewurm heeft de toeschouwer steeds de overtuiging, dat de armzalige schlemiel toch op een of andere wijze gelijk heeft. Dit is het roerend menschelijke van zijn spel. Nog belangrijker dan als film*acteur*, is Charlie als film*dichter*. Zijn kinderlijke natuur geeft hem perspectieven, die als het ware voor de film geschapen zijn. Daarom is Charlie vóór alles de meester van die fameuze filmsubstantie, waar geleerde theoretici in Europa van droomen, en die hij in zijn vingertoppen heeft. Hij propageert geen idee en stelt geen vorm vast, maar laat zijn materiaal groeien en zich ontvouwen als een levende plant, die hij voedt met zijn hartebloed en tot het diepste innerlijk veredelt. Hij is geen beeldhouwer van de doode materie, maar een verzamelaar van levensmomenten.

Ziedaar Balázs kijk op Charlie Chaplin, een beschouwing, waarmede men in 't algemeen vrede kan nemen. The Kid, Goldrush, A woman of Paris, The Pilgrim en alle andere Chaplin-films zijn daar om te bewijzen, dat deze karakteristiek in haar onvolledigheid toch juist is, want men kan Charlie's psyche gemakkelijker benaderen, dan nuchter ontleden.

Een geheel andere figuur, maar niet minder groot, tragisch en geniaal is die van Asta Nielsen. De grootste onder de grooten. Wie nog mocht twijfelen aan het bestaansrecht van de artistieke film, die de tiende Muze op den Olymp geworden is; wie volkomen aan de film mocht wanhopen, die zal daar toch nog Asta Nielsen vinden om hem het verloren geloof terug te geven.

Geheel anders dan Chaplin, d.w.z. op een ander plan, is zij nochtans van even groote intensiteit, van even onontkomelijke suggestiviteit. Deze tragische vrouw, die in haar masker de hemel en de hel doet leven en worstelen, is zoo geheel en volmaakt kunstenares van de film, dat zij als 't ware geschapen scheen, om de cinematografie voor 't eerst meer overweldigend gestalte te geven. We kennen haar uit „Erdgeist", de film van Jessner naar Wedekind's luguber drama, een film, die men zou kunnen noemen een groot gebarenspel der erotiek. Inderdaad gaat van Asta Nielsen een erotische kracht uit, zoo intens en fataal, dat haar geheele wezen één huivering is. Zij richt een aantal aanbidders ten gronde, die zich voor haar en door haar funeste, satanische betoovering slachtofferen. Haar mimiek is onuitsprekelijk rijk aan nuances en onuitsprekelijk beheerscht. Haar spel in „Erdgeist" (dat wij tusschen haakjes uitsluitend als artistieke daad bewonderen mogen, zonder den geestesmoraal te aanvaarden) is toch nog eenigszins vergeestelijkt, hoe paradoxaal dit ook moge klinken. Men zal dit gemakkelijk beseffen door een vergelijking te maken tusschen haar spel en dat van b.v. de beruchte naaktdanseres Anita Berber, die het witte doek nu en dan onveilig maakt. Deze is als een dansende leugen. Zij *toont* haar onbeschaamde corpus en mist de bezieling. Zij meent, dat deze vertooning als zoodanig artistiek is, terwijl het alleen maar belachelijk en dom is. Asta Nielsen in een bontmantel kan, indien zij wil, erotischer zijn, dan Anita Berber in haar geliefkoosd négligé. Gevaarlijk? Ja, demonisch-gevaarlijk zelfs. Maar 'n bewijs van kracht en vitaliteit. Zondig? Wellicht voor velen, maar eerlijk in ieder geval en ongetwijfeld met een waarschuwend accent voor de fatale macht van deze tragiek.

En daarom kan men van Asta Nielsen zeggen, dat zij niet gemeen is. Veeleer is zij om de naïeviteit, waarmee zij Loulou speelt, een gevaarlijk natuurverschijnsel in deze film.

Haar kracht is haar kinderlijkheid. Zij leeft op het gelaat van haar partner, wiens mimiek weerspiegeld wordt door de hare. Zij draagt de geheele dialoog van de film op haar gezicht. Zoo speelde zij eens Hamlet, onovertroffen.

Zoo speelt zij nu nog, nu de herfst van het leven haar deel is geworden. Het publiek vindt haar oud geworden (en de Amerikanen leelijk!) maar zij heeft geen nederlaag geleden, want geen enkele „geliefde ster" kan in haar schaduw staan. Alle liefde en haat en hartstocht, alle vreugde en alle vertwijfeling leven in de oogen en den mond van Asta Nielsen, waar zij in stomme stilzwijgendheid en met boven menschelijke zelfbeheerschingop het witte doek verschijnt.

Het is niet mogelijk, aldus Balázs, in kort bestek het wezen van Asta Nielsen te ontleden, het is niet mogelijk dit überhaupt te doen. Alleen: laten wij haar eeren, want zij is onnavolgbaar.

Asta Nielsen.

Het is overbodig te beweren, dat de studie van Bela Balázs, van nut kan zijn voor allen, die zich voor de film warm maken en van allen, die dit nog niet de moeite waard vonden.

Black-White

---

[1]) **Béla Balázs,**
DER SICHTBARE MENSCH. *Wilhelm Knapp, Halle,* 2e druk: 1927. (24 × 16) 167 blz. ing. M. 3.50, geb. M. 4.80,

KRONIEK DER FRANSCHE LITERATUUR.

(*Van onzen Franschen Redacteur.*)

I. OUDERE LICHTING.

In het eerste gedeelte dezer kroniek zullen wij de literaire persoonlijkheid van enkele ouderen vluchtig silhouëtteeren ter gelegenheid van pas verschenen werken of herdrukken. Aan het slot van het tweede gedeelte over de „Jongere lichting" zullen enkele algemeene beschouwingen gewijd worden aan den hedendaagschen Franschen roman.

Pierre l'Ermite

Pierre L'Ermite, met zijn waren naam abbé Edmond Loutil, stamt uit een arbeidersfamilie der Ardennen. Zijn vader was meubelmaker bij het spoor. Hij werd te Mohon geboren: 17 November 1863 en priester gewijd in 1888. Achtereenvolgens was hij Kapelaan te Clichy, Saint-Roch en Chaillot en pastoor van de Parijsche parochies van den H. Johannes op Montmartre en van Sint Franciscus van Sales. Zoo kwam hij tweemaal in aanraking met den proletarischen „faubourg" en den aristocratischen „boulevard". Hier leerde hij de slobjesmenschen en de salondames kennen, die hij in zijn boeken zoo meesterlijk wist te schilderen. De sobere humor der Ardennen werd hier tevens overtrokken door de fijne geestigheid van Parijs. Zelf zegt hij ergens: „Ik heb niets buitengewoons gedaan. Ik heb mijn liedje gezongen voor de groote en mooie natuur en ik heb de menschen de woorden van mijn Meester herhaald: hebt elkander lief!" Pierre L'Ermite is populair. In twee maanden tijds werden 100.000 exemplaren verkocht van *La vieille Fille* en het succes van zijn nieuwste boek *La Femme aux yeux fermés*[1]) is al even groot. Dit boek zal het jonge meisje, dat door de maatschappelijke ontreddering van de naoorlogsche economische crisis alleen te staan kwam in den barren strijd om het bestaan, leeren de noodige vastberadenheid van karakter, het onontbeerlijke aanpassingsvermogen aan haar nieuwe levensverhouding en het vertrouwen op een betere toekomst. Als bijna alle romans van dezen schrijver los opgebouwd, maar spannend van handeling, zeer zuiver van taal en scherp van karakterteekening.

Van René Boylesve verscheen een nagelaten bundel novellen,[2]) prettig geschreven in zijn bekenden half humoristischen, half ironischen trant. Vooral vermakelijk is *Le Comfort moderne*, een geestige hekeling van onze moderne sportmanie. Iemand, die bij alle examens droop, zeer dom was bij de keuze eener levensgezellin, zeer onhandig in het beheer van zijn vermogen, zeer onpractisch in de z.g. modern hygiënische inrichting van zijn woonhuis, wordt opeens een beroemd man, omdat hij de eerste Parijzenaar is, wien een autoongeluk overkomt. Omdat men van Boylesve vaak een eenigszins valsche voorstelling heeft, halen we hier een paar zinnen aan, gesproken, kort voor zijn dood, tot den schilder Lucien Madrassi. „Al te dikwijls heeft men mij afgeschilderd als een lichtzinnig mensch, als een oppervlakkig schrijver. Het is waar, ik ben de schrijver van *La Leçon d'Amour dans un Parc*; maar ik ben het ook van *Tu n'es plus rien* en van nog andere boeken, die men niet kent en die zoo vol bitterheid zijn. — Voor het publiek is een ernstig schrijver, iemand die zeer vervelende dingen vertelt en een groot schrijver, iemand, die succes heeft, zakensucces, die den lezer naar de achterbuurten voert en met de meiden en lupanarverhuurders in relatie brengt; het romantisch naturalisme zweept hem voort, en maakt hem vroolijk. Een dergelijk publiek en een dergelijke literatuur hebben mijn belangstelling niet."

Francis de Miomandre, een naam klankrijker dan menig gedicht, werd geboren te Tours in 1880. Zijn eersteling heette: *Ecrit sur de l'Eau* en verwierf den Goncourt-prijs van 1908. Een veelzijdig en vruchtbaar schrijver; ziet het leven als een handvol stof, voortgejaagd door den wind, is sentimenteel en weemoedig en kwam hierdoor bij de lezende dames in hoog aanzien. De fantasie is zijn mooiste gave, maar wordt te vaak de fantasie van een clown. Zijn houding tegenover het leven is valsch, onwaar en onnatuurlijk, iets wat men bij haast alle schrijvers van zijn generatie ontmoet. Het gewone stramien zijner romans is: het huwelijk en de liefde zijn de voornaamste bronnen van elke ontgoocheling, van alle leed. Een zijner laatste werken *Le Radjah de Mazulipatam* [3]) is een geestige, pittige en erg ondeugende parodie op de Indische prinsen, die naar Europa komen om daar hun opvoeding te voltooien, een opvoeding, die doorgaans bestaat in de studie „de l'anatomie comparée du sexe féminin." Het is niet alleen de prins van Mazulipatam, die smaak krijgt in het Parijsche leven, maar ook de eerste minister, die door den regent gestuurd wordt, om hem terug te halen en de agent der oppositie, die met eenzelfde opdracht namens het revolutionnaire Comité in Parijs opduikt.

Maurice Dekobra werd geboren te Parijs in 1885. Op zijn twintigste jaar begon hij een rondreis door Europa en Amerika. Te Berlijn was hij conferencier aan de Hoogeschool. Te Weenen en Londen, in Scandinavië en te New-York verbleef hij als correspondent. Vertaalde Daniel Defoë, O Henry, Jack London en Mark Twain. Als romanschrijver debuteerde hij met *Mémoires d'un rat de cave*. Zijn beruchtste boek *La Madonne des Sleepings* beleefde een enorm succes. Dekobra beschikt over een rijke en persoonlijke verbeelding

Maurice Dekobra.

een klare helderheid van stijl en een groote dosis humor. *Prince ou Pitre* [4]) is een herdruk. Het relaas der burleske avonturen van een prins der koninklijke familie van Phrygië, die er al evenzeer voor bedankt om regent te spelen tijdens de minderjarigheid van den kroonprins, als hij erop gesteld is door de oppositiepartij tot president te worden uitgeroepen.

Joseph Péladan werd geboren in 1859 te Lyon en overleed te Neuilly-sur-Seine 27 Juni 1918. Als letterkundige een leerling van Barbey d'Aurèvilly en als modefat een navolger van diens gebloemde en veelkleurige vesten. Gaf zich uit voor een nakomeling der koningen van Babel en nam den titel aan van Sar Mérodack. Zijn tooneelwerk laat de grenzen tusschen muziek en literatuur ineenvloeien. Zijn romanwerk vertoont een eigenaardige mengeling van mystiek en erotiek. Wij vernoemen zijn 10-deeligen romancyclus: *La Décadence latine*, waarvan het eerste deel *Le Vice suprême* het beste is. Deze titel omvat zijn nationaal, of juister antinationaal Credo: Péladan was eerder een pangermaan dan een Franschman. Zijn stijl is zonder klaarheid of harmonie. Anatole France zegt: „Hij isabsurd, als ge wilt, en dwaas al evenzeer, maar hij heeft talent.'' Charles Le Goffic zegt: „Ik zou voor mijn verstand vreezen, als ik met zulke boeken moest leven.'' *Modestie et Vanité* [5]) is een langdradig en zeer ongelijk dialogenboek over de liefde, beschouwd vanuit alle mogelijke gezichtspunten en in alle mogelijke verhoudingen. Ieder spoor van een eigenlijke romanhandeling ontbreekt.

Jean Rameau.

Jean Rameau, met zijn waren naam Laurent Labaight, werd geboren in 1859 te Gaos (Landes). Kwam reeds spoedig naar Parijs, waar hij debuteerde met klankrijke, vormschoone gedichten. Hij heeft het echte temperament van den hartstochtelijken, geestdriftigen, op kleuren verliefden Zuiderling. Wordt weinig meer gelezen, wat uit zedelijk oogpunt volstrekt geen ramp is, al zijn er ook in zijn uitgebreid oeuvre tamelijk onschuldige dingetjes. *La Mascarade*, [6]) verscheen in de collectie „Les Grands Romans'', die bijna in haar geheel is af te keuren. Het is de geschiedenis van een jongen man, ex-seminarist, die zijn geloof verliest, zich aan alle hartstochten overgeeft — dief, moordenaar, echtbreker, brandstichter, vadermoorder — en eindelijk ter dood gebracht wordt. De zedeleer is: doe wat ge wilt, maar zorg, dat ge niet gepakt wordt. Het walgelijke hoofdstuk over Lourdes is opzettelijk bedoeld, om het heilige door het slijk te halen.

Raymond Escholier, een jongere die toevallig onder de ouderen verzeild raakte, is conservator van het huis van Victor Hugo, Place des Vosges. Hij schrijft luchtig en vlot, vertelt met veel humor en geestigheid en de paar boeken, die van hem verschenen, maakten hem spoedig bekend. *Dansons la Trompeuse* verkreeg in Engeland den Lady Northcliffe-price en *Cantegril* [7]) den Prix-Fémina in 1921. *Cantegril*, waarin de invloed van den geestigen, ondeugenden Boylesve zeer goed merkbaar is, is een hymne aan den wijn, de zon, het lied, maar ook aan de vrije liefde. Het best geslaagde hoofdstuk is een tocht per diligence, een meesterstukje van kostelijke, vermakelijke, raak-typeerende novellistiek.

Berthe Le Barillier, geboren te Bordeaux in 1868, gehuwd met M. Czernicki, schreef onder den schuilnaam Jean Bertheroy en is voor een paar maanden overleden. Haar groote kracht bestond in een getrouwe reconstructie van het dagelijksche leven der oudheid, beschouwd van den zwoelen, zinnelijken kant. *La Danseuse de Pompéi* [8]) verscheen voor het eerst in 1899 en beschrijft de minnarij van een danseres van 13 jaar en een fluitspeler van 16. Sapienti sat!

Jérôme en Jean Tharaud werden beide geboren te Saint-Junien (Haute-Vienne), de eerste in 1874, de tweede in 1877. Zij maakten hun studie op het lyceum van Angoulème en het college Sainte Barbe te Parijs, waar Charles Péguy hun medeleerling was. Jérôme studeerde later aan de universiteit van Budapest en bereisde later Midden-Europa en het Oosten. Hij wijdde zich ook het eerst aan de literatuur als medewerker der *Cahiers de la Quinzaine*; het redactiebureau van Péguy's tijdschrift was een tijd lang in zijn woning gevestigd. Het eerste werk, dat de beide broers samen schreven, was: *Dingley, l'illustre écrivain*, bekroond met den Prix Goncourt. Sinds duurt de collaboratie ononderbroken voort. Het zijn bedachtzame en nauw-keurige werkers, echte vijlers van het slag van Flaubert, scherpzinnige denkers, kleurige schilders en subtiele aanvoelers van eens anders zieleleven. Jean is de sentimenteele droomer en Jérôme de daadmensch met den practischen blik. Hun boeken schijnen vaak niet veel

Mad. Jean Bertheroy

Jérôme en Jean Tharaud.

meer te zijn dan gebundelde journalistieke reportage, maar artistiek van vorm, diepzinnig van inhoud, van hooge cultureele belangrijkheid en van groote propagandawaarde voor de verdedigde opinie. *La Bataille de Scutari* [9]) is een kleurige beschrijving van de Montenegrijnen, het volk der zwarte bergen en van de monnikenrepubliek Athos.
Jacques des Gachons, geboren in 1868, is een der meesters van de regionalistischen roman (Berry), een schrijver van fijne voornaamheid, goedmoedige en oordeelkundige waarneming en indringende aanvoeling, geen groot maar een gezond en edel talent. *Chemin de Sable* [10]) bekroond door de Fransche Academie, verscheen voor het eerst in 1910. Wie het aan levensdurf ontbreekt om het hoofd boven water te houden in kwade uren en zich weerloos laat meedrijven op den stroom, die naar de afgronden voert, zal in dit mooie en moed-gevende boek de groote waarheid kernachtig belichaamd vinden, dat, wie zijn vertrouwen in het leven niet verliest en zijn kracht blijft zoeken in een trouw en gelukkig huwelijksleven, alle beproevingen te boven komt. Menig katholiek schrijver zal in de taaie uithoudendheid van zijn collega François Marangel, hoofdpersoon van den roman, een opwekking vinden, om evenals hij, zijn idealen niet te versjacheren voor een veilen prijs, maar om door hard werken in stille bekendheid langs den weg van plicht en eer op te stijgen naar de toppen zijner levensbekroning.
Geniale boeken moeten den inhoud van ons leven rijker maken; talentvolle boeken moeten het rhythme van ons leven rustiger maken. De lezing van bovenstaande werken zal onzen innerlijken rijkdom niet vermeerderen en onze innerlijke rust slechts bijwijlen iets verdiepen. In een volgende kroniek zullen wij zien, of de jongere lichting hiertoe wel in staat is.

---

1) **Pierre L' Ermite,**
LA FEMME AUX YEUX FERMÉS. Geïllustreerd. *La Bonne Presse, Paris* 8, 1926. (25×17) 127 blz. ing. Ffr. 6.50.
— B —

2) **René Boylesve,**
LES DEUX ROMANCIERS. *J. Ferenczi & Fils, Paris* 14, 1926. (18.5×12) 190 blz. ing. Ffr. 10.—.
— Bc —

3) **Francis de Miomandre,**
LE RADJAH DE MAZULIPATAM. *J. Ferenczi & Fils, Paris* 14, 1926. (18.5×12) 189 blz. ing. Ffr. 10.—.
— C —

4) **Maurice Dekobra,**
PRINCE OU PITRE. Geïllustreerd door André Guillaume. *Baudiniere, Paris* 2, 1926. (23.5×16) 128 blz. ing. Ffr. 3.—.
— D —

5) **Péladan,**
MODESTIE ET VANITÉ. *Le Monde moderne, Paris* 7, 6e druk: 1926. Le Roman Nouveau. (19×12) X-357 blz. ing. Ffr. 12.—.
— C —

6) **Jean Rameau,**
LA MASCARADE. *Albin Michel, Paris* 14, 1927. Les Grands Romans. (20×13.5) 190 blz. ing. Ffr. 4.50.
— D —

7) **Raymond Escholier,**
CANTEGRIL. Geïllustreerd door Clément Serveau. *J. Ferenczi & Fils, Paris* 14, 1927. Le livre moderne illustré. (20.5×14) 158 blz. ing. Ffr. 3.50.
— C —

8) **Mad. Jean Bertheroy,**
LA DANSEUSE DE POMPÉI. Geïllustreerd door P. Gusman. *Albin Michel, Paris* 14, 1926. (18.5×14) 335 blz. ing. Ffr. 12.—.
— D —

9) **Jérôme Tharaud,**
Jean Tharaud,
LA BATAILLE A SCUTARI. *Plon-Nourrit & Cie., Paris* 6, 1926. (18.5×12) 288 blz. ing. Ffr. 12.—.
— B —

10) **Jacques des Gachons,**
LE CHEMIN DE SABLE. *Plon-Nourrit & Cie., Paris* 6, 1926. (18.5×12) 216 blz. ing. Ffr. 3.50.
— Bc —

WALT WHITMAN.

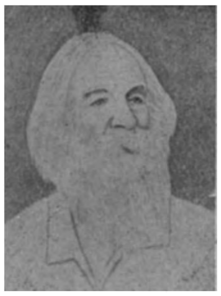

Walt Whitman

Die „Kosmos" [1]) is die van het idealistisch-pantheïsme en monisme De ondertitel dezer studie vermeldt: „dichter van komende tijden", t.w. den „nieuwen" tijd in de „nieuwe" vrijgeworden al-democratie, wel te verstaan die der sociaal-democratische „denkers" en geestverwanten, die „vrij" denken en zoeken „vergeestelijking" na de periode van materialisme, kapitalisme en „starre" dogmatiek. Voor Loman is men er blijkbaar tot heden niet voldoende in geslaagd voor dezen Amerikaanschen dichter-democraat hier genoegzame belangstelling te vinden.
In deze studie, die niet zeer sterk van bouw en zeker niet van stijl is, lukt het Loman echter zelf ook niet een gaaf en volledig beeld van Whitman te geven. Daarvoor trouwens neemt eigen redeneering en ideeën-propaganda een te ruime plaats in. Loman is blijkbaar een veelweter,

maar geen aestheticus en scherpzinnig criticus en denker.

Wat hij ons hier voorwerpt uit brandende ethische en maatschappelijke vragen van den dag is méér helder, en beter, te vinden in boeken over sexueele moraal, rassenvraagstuk en van en over feminisme. Zoowel van katholiek als van goedbeschouwd cultuurhistorisch standpunt zijn al deze ideeën verwerpelijk. Waar Loman een aanval doet op onze leerstellingen en moraal, geeft hij blijk zelfs geen vaag idee te hebben van wat de erfzonde is en van het axioma — gratia non destruit naturam — of dit werk succes zal hebben bij andersdenkenden valt te betwijfelen. Want ook uit populair-wetenschappelijk oogpunt beschouwd, rijzen er bezwaren tegen.

P. Dezaire.

---

[1]) **Ir. R. Loman,**
WALT WHITMAN: „EEN KOSMOS", DICHTER VAN KOMENDE TIJDEN. Geïllustreerd. *Servire, Den Haag,* 1926. (20.5×15) 74 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

UIT BOEK EN BLAD.

De Gemeenschap.

De Gemeenschap is met een dubbel nummer verschenen, dat nagenoeg geheel gewijd is aan een belangrijk, cultureel vraagstuk; de religieuze kunst in de missiegebieden. Hiermede heeft de redactie arbeid verricht ten dienste van de gemeenschap, die op deze geste eens geducht geestelijk en materieel moge reageeren.

Pater J. J. ten Berge S.J. maakt er de lezers attent op, dat de Europeesche kunstproducten op den Indonesier een even onwennigen indruk maken als de aan de inheemsche kunsttraditie aansluitende voorstellingen, dat op ons moeten doen. Vandaar dat 't de plicht van den missionaris is, om in deze streken een inheemsch-christelijke kunst te scheppen, die volkomen harmonieert met 't zieleleven en den vormzin van den inlander. De aangewezen weg daartoe is aansluiting bij de nog voortlevende heidensche kunst.

Dr. Schmutzer meent, dat een herleving van de Hindoe-Javaansche kunst mogelijk is met christelijke bezieling. Als specimen van deze kunst noemt hij de Drievuldigheids-voorstelling van Raden Mas Poerwodiwirjo, waarvan de teekenaar de figuren ontleende aan het Javaansche schimmenspel (de wajang-pop) en poogde deze christelijke geloofswaarheid in eigen kunstvormen uit te drukken. Wij reproduceeren hier genoemde teekening en voegen daaraan toe Dr. Schmutzer's helder commentaar:

„De drie Personen, die behoudens den baard, waardoor de Vader, de Zoon en de H. Geest worden onderscheiden, geheel identiek zijn afgebeeld, zijn ter aanduiding van de gelijke waardigheid, naar Javaansche zede, op gelijke hoogte geplaatst. Zij rijzen elk uit een lotosbloem op, die in de oude kunst steeds het Heilige ten zetel of voetkussen strekt. De drie bloemen zijn onderling verbonden door slingers van bloemstelen, die door een stralenden cirkel, welke „de Goddelijke Natuur" verbeeldt, zijn heengestrengeld. Op den Goddelijken cirkel doen de drie Personen de hand rusten ten teeken, dat Zij alle drie de Goddelijke Natuur hebben en bijgevolg één God zijn; de Zoon draagt in Zijn hand een kleineren cirkel, met een kruis geteekend: „de menschelijke natuur". De figuren zijn geïnspireerd op de afbeelding van den kluizenaar Vyasa."

Astra.

Genoemd blad, dat *soms* terecht — niet vanwege z'n reproducties, die vaak zeer frivool zijn, doch meer om z'n tekst, — een aanbeveling incaisseert van de Roomsche pers, verraste ons met een suggestieve bijdrage over den acteur Paul Wegener, wiens beeltenis de omslag van dit nummer siert. Wij ontleenen daaraan de volgende passage:

„Als zoon van een grootgrondbezitter werd hij in 1874 geboren op het riddergoed Adlig-Bischdorf. Na zijn gymnasiumjaren in Königsberg ging hij op verlangen van zijn vader in Freiburg de rechten studeeren. Maar hij merkte al spoedig, dat zijn groot onafhankelijkheidsgevoel zich nooit zou kunnen voegen in een beambtenloopbaan volgens het aloude Pruisische systeem. Dus schoof hij 't Corpis Juris opzij en verdiepte zich in Shakespeare en Goethe. Toen hij tenslotte twee jaar later zijn familie wilde overtuigen, dat zijn hart naar 't tooneel trok, kwam het tot een breuk. Maar Wegener geloofde in zijn eigen kracht en zijn goed gesternte. Zonder een cent op zak sloot hij zich aan bij tweede-rangs tooneelgezelschappen, en wist toen bijrolletjes te veroveren in de stadsschouwburgen van Aken en Maagdenburg. Zoo begon hij zijn carrière, gesteund door een buitengewoon scherp geheugen, hartstochtelijke liefde voor de zaak, en gelukkig ook gezegend met een onverwoestbaar lichamelijk weerstandvermogen.

En al waren in het begin de resultaten allesbehalve bemoedigend, hij besloot tot iederen prijs door te zetten en de moeilijkheden te overwinnen. Zoo sterk bleek hij in dezen tijd te zijn, dat hij heele nachten lang door kon brengen met studie, kunstdebatten of boemelen, zonder dat den volgenden dag zijn prestaties er onder leden. Zijn machtige stem klonk als een posaun de zaal in. Maar ook 's nachts liep hij soms luid-op in zichzelf te reciteeren, en wanneer dan van verschillende kanten politie kwam toeloopen, in de meening dat er een opstootje was, dan bleek, dat Wegener alleen maar den monoloog uit Richard III repeteerde. Hij mocht in dezen tijd nog niet

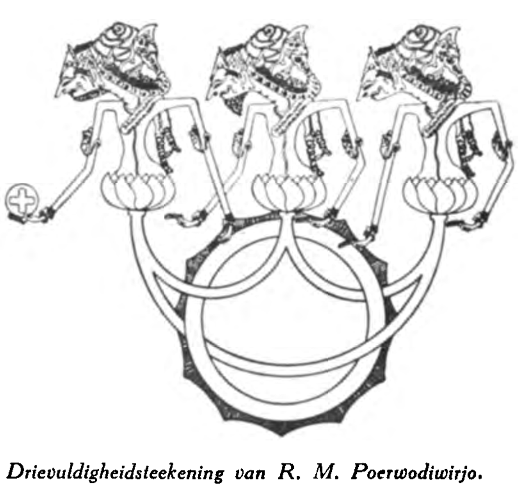

Drievuldigheidsteekening van R. M. Poerwodiwirjo.

veel waardeering vinden, al had hij nu, tengevolge van zijn gast-optreden in *Nathan der Weise* aan het koninklijk theater in Wiesbaden een engagement verkregen. Dit Staatstheater moest het van 't bezoek der vreemdelingen hebben, en speelde meestal opera's. Wegener had dan vaak wekenlang geen noemenswaardige rollen en werd eenvoudig als figurant gebruikt. Daarmee natuurlijk niet tevreden, begint hij een hardnekkigen strijd tegen de directie. Hij vroeg ontslag, omdat hij zich, zooals hij zei, sterk in zijn artistieke ontwikkeling geremd voelde. Het werd hem geweigerd. Wegener werd onverschillig en slordig in zijn spel, tot de directeur hem den volgenden brief schreef: „Nadat ik U gisteren als tempelheer in *Nathan der Weise* heb zien optreden, is er geen bezwaar meer tegen Uw ontslag uit 't Koninklijk Theater."
Waarop Wegener slagvaardig antwoordde: „Uwe Excellentie wordt bedankt voor het ontslag. Hoezeer ik gelijk had met te zeggen, dat mijn spel in Wiesbaden is achteruit gegaan, blijkt wel uit het feit, dat U mij drie jaar geleden op dezelfde rol hebt aangenomen."

Den Gulden Winckel.

Verwarring, strijd, ontreddering en verwording — men treft deze symptomen aan overal en op ieder gebied! En niet minder op 't gebied der literatuur. In Duitschland ontbrandt onder de katholieken een nieuwe literatuurstrijd, aangevangen met den aanval van den literator Jacob Kneip op den clerus. In Nederland wordt het land in rep en roer gebracht door een abject boek *De Zondaar* van Alie Smeding, waaromtrent men het nadere kan lezen in de jongste aflevering van *Den Gulden Winckel*, waar, na de redacteur thans de auteur een hachelijke poging doet, om 't product goed te praten. In Frankrijk worden de verwordingspogingen openlijk en in 't geheim gevoerd, openlijk door schaamtelooze dansen en wulpsche revues — in 't geheim door de verspreiding van perverse films, die iemand op de nacht-boulevards — zooals ons 't onlangs verging — in de hand worden geduwd, of den menschen worden bekend gemaakt bijwijze van invitatie! Een boek, dat z'n onzalige rondvlucht heeft aangevangen over geheel Europa, wordt eveneens in 't jongste nummer door den recensent Hulleman als een voos tijdverschijnsel gebrandmerkt. „Een Schotsche prinses, (dat is de hoofdinhoud van *De Madonna der Slaapwagens*), die er plezier in vindt, geld te verdienen op de meest oneerbare wijze, komt tot de ontdekking op een goeden morgen, dat ze geheel „sans le sous" is. Zij stuurt haar secretaris naar Rusland naar een volkscommissaris, om haar concessie terug te krijgen op gestolen petroleumbronnen. Hij is daartoe dadelijk bereid, mits de prinses, die daar ook heelemaal geen been in ziet, zich aan hem prostitueert. Dit boek is 'n afzichtelijk product van een door-en-door intellectueel-ziek overgangstijdperk. Brutaal, pervers, mondain, „cosmopolitisch", — dat woordt trekt! — sensationaal, knap, vaardig en vlot, werd dit werk een mengsel van onwaarachtigheid, reclamezucht en geestverblinding. Dekobra is een vermetel scribent, die naar den zinnenprikkelenden geest van dezen tijd: Sensatie van Perversiteit, listig en lustig schrijft. Er huist een duivelsgeest in dezen man. Telkens lonkt een ontaarde sensualiteit om den hoek van dit boek. Dekobra is volstrekt onvermogend om werkelijk levende figuren te beelden.
Laat de heer Dekobra dergelijken nonsens uit de rhetorische school zijn onnoozele Fransche lezers of hysterische Duitsche juffers wijs maken, wij, Hollanders loopen er niet in. (Toch wel in zooverre als we dit boek in de vitrines van onze boekwinkels een extra plaats gunnen! v. d. M.)
Na verschijning van deze „Madonna" vraagt men zich af: in welke waanzinnige wereld leven wij toch, waarvan de overheid een kunstwerk als Gorki's Moeder, in welken vorm, hetzij als film, hetzij als tooneelwerk, verbiedt, maar uit de perverse en sensationeele verbeelding geschreven romannetjes rustig op de boekenmarkt laten verschijnen.
Nergens verzet. Nergens een klacht. Om van een luid protest maar niet eens te spreken. Zou de nuchtere Nederlander zwijgzaam maar wijsgeerig denken, dat al deze vooze tijdverschijnselen vanzelf sterven?"

VERSCHEIDENHEDEN.

Herman Gorter.

In de verlaten eenzaamheid van een kille hotelkamer te Brussel stierf in den nacht van 17 Sept. Herman Gorter, den onstuimigen schoonheidszoeker, dien gij en ik en allen wel in den lande, onverschillig van welke gezindte, een bewonderende genegenheid toedroegen — om zijn gave gevoelige gedichten: *Mei* en *Verzen*, waarin een groote verrukking was opengebloeid over de zee en het land, de bloemen en de vogels — om zijn edele waarachtige menschelijkheid, waarvoor hij zijn leven als schoonheidsminnaar en wetenschapsman vaarwel zegde, om tot de menschen te gaan, zijn broeders en naar de mate van zijn talenten hen te helpen bouwen een aardsch paradijs, vol blijdschap en ontdaan van weedom en kommer.
Maar omdat hij alleen het eindige, het tastbaarreëele zocht — met fanatisch verlangen en hartsdrang — volgde hem teleurstelling op teleurstelling; van 't socialisme belandde hij bij 't communisme — tot plots hij voor den Oneindige, den Absolute geplaatst werd, Dien hij onwetend niet gezocht heeft, doch Die, hem — zoo bidden we — genadig moge geweest zijn in 't opperste, wel zeer onverwachte moment.
Geen piëteitvoller In Memoriam dan deze ware oprechte getuigenis van zijn tijdgenoot, Gerard Bruning, die ook het Absolute gezocht heeft met een felle hartstochtelijkheid — doch niet bezijden de Waarheid!
„Toen ik dit boek *Verzen* (z'n laatste bundel, Red.) zou gaan lezen", zoo schreef Gerard Bruning: „dacht ik, dat ik het lezen zou als een belangrijk litterair-historisch document, als een boek waarin wij met eenige welwillende toenadering van onzen kant mogen spreken alswel van waarde voor dien en dien tijd, toen het verschijnen er van nu ja! toch wel een groote gebeurtenis geweest moest zijn, maar dat toch ook: gij en ik mogen dat met een blik van hoogere verstandhouding elkaar toefluisteren, — niet meer in overeenstemming is met de heden ten dage gewonnen hoogten van ons voelen en denken! En nu! en nu! — ik kan er niets aan doen en misschien is het niet goed, ik weet het niet, ik

behoef het niet te weten, en misschien zal men het vreeselijk met mij oneens zijn: maar heel alleen en ter zij van allen staat Herman Gorter als een groot dichter in mijn besef en als een arme jongen met te groot verlangen; en als ik zijn verzen lees, gaat het achter mijn oogen branden van een wilde vreugde en branden van een wilden pijn; het heft mij uit mij zelve, de tijd en de ruimte vallen van mij af, opeens zuigt zich langs alle vezels van mijn lijf het leven op...... Toen Herman Gorter deze verzen mocht schrijven was hij een groot kunstenaar, een schoon en goed mensch."

De journalist en zijn stiel.

De grootste vijand der journalisten is de ingezonden-stukkenschrijver, — dit schijnt in alle landen het geval te zijn. In Frankrijk hebben twee en dertig journalisten zich vereenigd om in een boek de eigenaardigste herinneringen hunner carrière vast te leggen. Dit werk, dat *Une heure de ma carrière* is getiteld, is onlangs verschenen. Bijna alle inzenders verklaren dat het instituut der ingezonden stukken den journalisten het meeste hoofdbreken kost. Zelfs zou volgens verscheidene mannen der wetenschap het schrijven van ingezonden stukken een zeer verkeerde neiging zijn, waarmede bij het onderzoek naar de geestvermogens van een zenuwpatiënt aanstonds rekening gehouden wordt.
Een psychiater heeft tot een der journalisten gezegd, dat hij steeds onmiddellijk den patiënt die tot hem komt, vraagt of hij ook aan het schrijven van ingezonden stukken doet. Zoo ja, dan is hij vast ingelicht omtrent zijn geestelijk evenwicht. Toen de journalist den medicus vroeg of dan de „getrouwe lezer" en de „oude abonné" zoo maar zonder nader vorm van proces tot de zwakzinnigen moeten worden gerekend, kreeg hij gelukkig een geruststellend antwoord. Alleen was het den geleerde opgevallen, dat de meeste menschen, die briefjes naar de redacties sturen, lichtelijk onevenwichtig zijn.
Er zijn tal van vaste onderwerpen, welke de pennen steeds weer in beweging brengen. Vroeger jaren waren het 't feminisme, het vegetarisme, het spiritisme; thans zijn het plannen voor de Vereenigde Staten van Europa en — in het bijzonder in Frankrijk — middelen tot het herstel van den franc.

De onleesbare brief.

Jules Janin, die men in Parijs den „Vorst der Kritiek" noemde, schreef zoo'n verschrikkelijke hand, dat het voor de letterzetters der bladen, waarvan hij medewerker was, haast onmogelijk was zijne hieroglyphen te ontcijferen. Onder het drukkerij-personeel van de *Journal des Debats* bevonden zich twee zetters, die zich vertrouwd gemaakt hadden met de geheimen van zijn handschrift. Als hij voor een ander blad schreef, moest hij zijn vrouw dicteeren. Op zekeren dag was deze afwezig en Janin moest partout aan een collega schrijven. Er zat niets anders op, als zelf de pen ter hand te nemen. De geadresseerde kon zooveel ontcijferen, dat hij gewaar werd wie den brief geschreven had, maar ook niet meer. Hij liet zich aanstonds naar de woning van Janin brengen. „Zoo", zeide deze, „hebt U mijn brief gelezen?" — „Alleen maar ontvangen; ik kom, om me hem door U te laten voorlezen." Janin keek zijn bezoeker onthutst aan en zei dan met een zucht: „welnu, ik zal het probeeren."

De groene ambitie.

Brunetière telde 18 jaar en was student op Louis-le-Grand. Een zijner professoren, Mossot, vroeg hem eens: Wat denkt ge later te doen?
Als mijn leven uitvalt, zooals ik het me nu voorstel, antwoordde Brunetière, ga ik schrijven in de *Revue des deux Mondes* en les geven aan het Collège de France.
Toen Brunetière lid der Académie gekozen was, feliciteerde Mossot hem en herinnerde hem aan dit gesprek, terwijl hij er bijvoegde: U hebt me toen deze „groene" ambitie verzwegen.
Brunetière antwoordde met dezen eenen zin: Deze bekent men eerst, als men geslaagd is, of anders nooit.

Een Mark-Twain-anecdote.

Als jonge man stond Mark Twain eens in de galerij van een schouwburg, om de voorstelling zoo goedkoop mogelijk te kunnen bijwonen. Juist voor het begin der voorstelling kwam een lijvige man binnen, zette zijn zwaren schoen op den voet van den humorist en bleef daar kalm staan. Zonder iets te laten blijken, hield Mark Twain deze pijnlijke onderdrukking uit. Toen echter het eerste bedrijf afgeloopen was, klopte hij zijn buurman op den schouder, wees naar den grond en zei: „U moet me verontschuldigen, meneer, maar ik zou graag even naar de restauratiezaal gaan, om een glas punch te drinken: over een kwartier minstens ben ik echter weer terug."

Shaw's embarras de richesse.

In een interview met de *Sunday Express* verhaalde Bernard Shaw: „De exécuteurs testamentaires van den dynamiet-uitvinder hebben mij den Nobel-prijs verleend. Ongeveer 50.000 menschen uit de oude en de nieuwe wereld deelen mij mede, dat ik, als de grootste levende mensch, toch moest inzien, dat het voor mij het beste was, hun dat geld te geven. In plaats hiervan heb ik de aanvaarding van den Nobel-prijs geweigerd. Nu meenen mijne medemenschen, dat ik, daar ik blijkbaar zeer veel geld bezit, om van den Nobelprijs afstand te kunnen doen, hun geld zou kunnen leenen voor drie jaren — alles bij elkaar een 18.000 gulden. Ik kan het Nobel vergeven, dat hij het dynamiet heeft uitgevonden, maar den Nobelprijs kan alleen de duivel in menschengedaante uitgevonden hebben."

Het goede en het schoone.

Men vroeg Voltaire eens naar het verschil tusschen het goede en het schoone. Hij antwoordde: Het goede heeft bewijzen noodig, het schoone vraagt daar niet naar.

Dom-Serie.

De Gemeenschap te Utrecht zal uitgeven een „Dom-serie", een aantal kleine prozaboeken, versierd met werk van bekende houtsnijders. Het begint met *De Vliegende Hollander* van H. Marsman. Daarna volgen uitgaven van Jan Engelman, Albert Kuyle e.a.

WILTON-METRO-GOLDWYN
DAMRAK 49 - Telefoon 49949 - AMSTERDAM
HET BESTE DAT DE FILMINDUSTRIE BIEDT
BEN HUR.

POORTERS-TOEBACK

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

CENTRAAL BUREAU DER UITGAVEN BETREFFENDE DE
H. THERESIA VAN 'T KINDJE JEZUS
LISIEUX (FRANKRIJK)

Filiaal voor België, Holland en Het Groot Hertogdom Luxemburg: Groote Markt 15, **BRUSSEL.**
Het Centraal Bureau heeft het algemeen Depôt van al de uitgaven (boeken, prentjes, beelden medailles, verschillende voorwerpen, enz.) vergund door de Carmel van Lisieux.
VRAAGT PRIJSOPGAVE

Fabrikaat:
N.V. JORDAENS'
Sigarenfabrieken
v.h. F. v. Gardinge & Co.
EINDHOVEN.

HELDER
WASCHGOED.
Jac J. van Leuven
Electrische en Stoom Wasch- en Strijkinrichting
„DE NIJVERHEID"
Amsterdamschevaart
26-28 28a
HAARLEM.
Telefoon 12311.

Gebruikt voor het inleggen van eieren
WATERGLAS of GARANTOL
Verkrijgbaar bij
Firma Wed. G. F. Schott
Drogisterij Telefoon 1497
Lange Hezelstr. NIJMEGEN.

GARAGE CENTRAAL
C. VAN DONGEN-JONKERS, — BREDA
WILHELMINASINGEL 46, Telefoon 732
De meest Luxe Verhuurinrichting hier ter stede.
Stallen, repareeren en onderhouden.
Garage dag en nacht geopend.

J. Abbing & Zonen
Boomkweekers — Tuinarchitecten
ZEIST, nabij stat. Driebergen.

Onze nieuwe, rijk-geïllustreerde prijscourant voor 1927 — 1928 zal begin October verschijnen en wordt op aanvrage gaarne gratis toegezonden.

Abonneert U op de Keurboekerij. 20 % korting.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

VOOR FIJNE LEDERWAREN EN REISKOFFERS HET ADRES

BONNIER

RIJNSTRAAT 68 - Telef. 2493

— ARNHEM —

C. Schouten-Wouters
Lange Hezelstraat 46 — NIJMEGEN
is uw adres voor Kaas, Visch, Groenten en Fruit.

Coöp. Stoomzuivelfabriek „Heeze Leende"
HEEZE.
Prima Roomboter met rijksmerk.
Telefoon 10

Geldersche Stoom-Wasch- en Natuurbleekerij
„DE NIJVERHEID"
FIRMA H. W. VAN NOREL
EPE (Gelderland)

PETIT & FRITSEN
KLOKKENGIETERS
AARLE-RIXTEL (N.Br.)

Electr. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. F. Smits-Sallers
Vuchterstr. 122, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

ONFEILBAAR MIDDEL TEGEN SUIKERZIEKTE.
INDISCHE MEDICIJNEN
Verkrijgbaar bij G. A. RöRINK,
Berg-en-Dalscheweg No. 353 . NIJMEGEN

KONINKLIJKE HOFBAKKERIJ
ANT. WANDERS - ARNHEM (A° 1815)
Steenstr. 83a, Tel. 875. Jansstr. 5a, Tel. 498
Banketbakkerij in den uitgebreiden zin.

In elken Boekhandel verkrijgbaar. **Boeiend van het begin tot het einde.**

Clarence E. Mulford's beroemde **bar-20 novels** verschijnen onder den algemeenen titel van

J. T. Swartsenburg's Cowboy-serie

Hiervan verschenen: CASSIDY KOMT — HET WEESKIND — DE COWBOY-BROEDERS — MANNETJESPUTTERS — BUCK PETERS IN HET WESTEN — JOHNY NELSON EN DE VEEDIEVEN

Prijs per deel ingenaaid f 1.75 - gebonden f 2.50.

De werken van Clarence E. Mulford geven een geheel ander beeld van het „Wilde" Zuid-Westen der Vereenigde Staten uit de tweede helft der negentiende eeuw, dan de meeste andere romans, die over deze streken van dien tijd handelen. Zonder twijfel spelen ook de „avonturen" in deze Cowboy-Serie een groote rol, doch hoe geweldig deze ook vaak zijn, nimmer overschrijden zij de grenzen van het mogelijke en het logische. Voor het grootste gedeelte zijn zij ook inderdaad op feiten gebaseerd, terwijl in het bijzonder aard en karakter der toenmalige bewoners der veestreken onvervalscht zijn weergegeven. De lezer krijgt door deze werken een zuiveren indruk van het toenmalige leven in het „Wilde Westen". Als in het voorbijgaan geeft de schrijver zeer vele interessante bijzonderheden over land en volk, waarbij wel de teekening der verschillende, gedeeltelijk thans nog levende Indianenstammen zeer opmerkelijk is. Idealiseerende romantiek is Mulford vreemd; hij heeft voor zijne werken degelijke betrouwbare historische bronnen geraadpleegd en is er schitterend in geslaagd in zijn verhalen het oude Westen inderdaad te doen herleven.

Wij vertrouwen met deze serie Cowboy-verhalen onzen Nederlandschen lezers een reeks boeken te hebben aangeboden even spannend en onderhoudend als wetenswaardig en degelijk.

DE UITGEVER.

J. T. SWARTSENBURG - ZEIST

Uitgebreide Catalogus op aanvrage gratis verkrijgbaar.

Al uwe boeken en bladen levert U het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Voor verzorgde uitgave en Catalogussen wendt U tot de Firma

V. VAN DIEREN & Co.

BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
— EIGEN BOEKBINDERIJ —

27, Venusstraat - ANTWERPEN

Huis gesticht in 1842.

Coöp. Stoomzuivelfabriek „ST. LAMBERTUS"
GEMONDE

Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

STOOMWASSCHERIJ
„OUDENRIJN"
C. DE RIJK, Merwedekanaal 5, Tel. No. 10707
UTRECHT

Firma Siteur - Eindhoven
NIEUWSTRAAT 9a Tel. 1001.
Specialiteit in fijne Vleeschwaren, Comestibles, Kaas, Eieren.

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

Fa A. v. Aalst-v. Brakel - Eindhoven
Fabrikant van Vilten en Zijden
PRIESTERSTEKEN
Vervormen van alle Priestersteken tegen concurreerende prijzen.

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

MEVROUW! Wij komen in aanmerking
in die gezinnen, waar men de beste waschverzorging met de minste slijtage en de meest correcte en coulante behandeling wenscht.
N.V. Goudsche Kleederbleekerij, Rotterdam - Tel. 5285
Franco Expeditie op SCHIEDAM, DELFT, VOORBURG, DEN HAAG en WASSENAAR

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1355
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

STOOMEN VERVEN
Op verlangen Stoom- en Rouwgoederen met 1x24 uur.
Stoomververij en Chemische Wasscherij P. DE BOER
Muntweg 20-49 — BUSSUM — Telefoon 1061

BAZELMANS-VAN NUENEN - Meerveldhoven
LINNEN-, PELLEN-, DAMASTFABRIEK
Het beste adres voor Kerken, Kloosters, Gestichten, Pensionaten, Missienaaikringen en Particulieren
Stalen of Reizigersbezoek gaarne ten dienste.

J. BOER - KAASMARKT 11-17 ROTTERDAM
SPECIAAL ADRES VOOR SOLIEDE
HUIS-, SALON- EN SLAAPKAMER AMEUBLEMENTEN

JOS. TONINO - ARCHITECT
Oude Vest 26 BREDA Telef. 1097
Kerk-, Klooster- en Villabouw.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis Tilburg.

Der Hl. Franz von Sales

Fürstbischof von Genf und Kirchenlehrer, Patron der katholischen Schriftsteller.

von

ANDREAS HAMON,

gekürzte deutsche Bearbeitung von **Br. Herimann.**

Mit 3 Bildern. XVI u. 363 seiten 8°.

Gebdn. in Leinwand M. 5.50.

Die Lebensbeschreibung, die Hamon über den heiligen Genfer Bischof schrieb, ist ohne Zweifel die ausführlichste und beste, die wir besitzen; sie ist aufgebaut auf streng wissenschaftlicher Grundlage. Die fast durchgängige Kürzung, die die deutsche Bearbeitung erfuhr, wird nicht störend empfunden; im Gegenteil, sie hat dadurch nur gewonnen. Es ist freudig zu begrüssen, dass das Leben des hl. Franz von Sales jetzt in einer neuen, vortrefflichen Bearbeitung der deutschen Leserwelt zugänglich gemacht ist.

Bonifacius-Druckerei, Paderborn (Deutschl.)

Zu beziehen durch alle Buchhandlungen.

„ZIJ" EN GIJ

De verhouding van den jongen Man tot het jonge Meisje

door

HARDY SCHILGEN.

Geb. Fl. 2,—. Ingen. Fl. 1,50.

Eenige beoordeelingen door den vertaler, den Heer E. de Penasse-Mouwen, ontvangen:

De ZeerEerw. Heer O. V. Esser S J., Rector van het Canisius College, Nijmegen:

„Dat U een uiterst nuttig werk hebt verricht, behoef ik wel niet te herhalen. Ik verzeker U, dat ik mijn best zal doen om te bewerken, dat dit kostelijk boekje in handen zal komen van de velen, die telken jare ons college verlaten, en die er haast onuitputtelijk profijt uit kunnen trekken voor heel hun volgend leven."

De Heer P. van den Biggelaar te Breda:

„Ik zelf heb er met belangstelling kennis van genomen en vind het zoo interessant en m.i. zoo nuttig voor de jeugd, dat ik U wil verzoeken, mij zes exemplaren te willen doen toezenden om als practisch geschenk dienst te kunnen doen."

Drukkerij v. h Missiehuis Steil bij Tegelen

NEUERSCHEINUNGEN

Juliana von Norwich. Offenbarungen der göttlichen Liebe. Herausgegeben von Otto Karrer. 8o 189 Seiten. Gebunden G.M. ca. 4,50.

Fürst Eugen N. Trubetzkoy. Die religiöse Weltanschauung der altrussischen Ikonenmalerei. Herausgegeben und eingeleitet von Niklaus von Arseniew. 8o 99 Seiten. G.M. 3.75. Geb. G.M. 4.20.

M. Deutschmann, Spes unica. 2. Aufl. Geb. G.M. 6.
Der Augustinus-Roman, der von der Kritik als zweiter „Ben-Hur" bezeichnet wird, ist soeben erschienen.

Dr. Ignaz. Klug, Das ewige Heimweh. Ein Roman für Leidträger und Gottsucher. Geb. G.M. 6.—.
Das 51.—53. Tausend ist vor kurzem erschienen.

Joseph Lux, Wanderung zu Gott. Die Geschichte einer Heimkehr. Geb. G.M. 6.—.
Der vielgenannte Verfasser von „Beethovens unsterbliche Geliebte."

Verlag Ferdinand Schöningh, Paderborn

Waskaarsenfabriek, Wasbleekerij

Firma Gebrs. Bolsius

v/h Fa A. Bolsius, SCHIJNDEL

Opgericht 1878 Opgericht 1878

LEVERT TEGEN MATIGE PRIJZEN ALLE SOORTEN

Liturgische Kaarsen en Offerkaarsen

Gebleekte Bijenwas — Kaarsenkatoen.

FABRIEK VAN DE BEKENDE

„Alpengloei" Nacht- en Theelichten

EENIGE

Fabriek der Devotielichten

Vraagt prijs en proeforder

N.V. G. HOUWELING
MINERAALWATERFABRIEK
Handel in Bieren, Wijnen, Likeuren en Gedistilleerd.
HAAGDIJK 137 BREDA. TEL. 580

N.V. voorh. H. Zimmermann & Co.
UTRECHT
CENTRALE VERWARMING
volgens elk systeem
Warmwatervoorziening - Ventilatieinrichtingen - Wasscherij- en Kookinrichtingen.

N.V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197
Centrale—Verwarming
Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave.

BOEKHANDEL
v h. J. J. van Mastrigt.
ADR. M. KLEMANN
Broerenstraat 31, Arnhem
Zoo juist is verschenen:
Mr. W. Duynstee.
Leer der Kuischheid.
alleen ingenaaid f 1.30
Dr. J. Schimm van der Loeff.
Voortplantingsleven van den Mensch.
ingenaaid f 0.90,
gebonden f 1.50.

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„St. Oda"
St. OEDENRODE
Eerste Kwaliteit
Roomboter met Rijksmerk
SPECIALE CONDITIES VOOR KLOOSTERS en GESTICHTEN

Pereboom's Knippatronen
worden naar uw lichaamsvorm gemaakt van sterk papier en uit elk modeblad; vraagt maattabel en prijsopgave.
Opleiding voor Coupeuse.
Rozengracht 236,
AMSTERDAM.

Jus de Calabre
(drop) onverbeterlijk tegen den hoest.
CONFISERIE INSULINDE
ST. JORISSTR. 14-14a
Tel. 1494 - NIJMEGEN

Artistiek Drukwerk
levert U
Drukkerij
Henri Bergmans & Cie
Tilburg

Stoomwasscherij „Rijnoord" te Odijk.
Dames! Doet uw voordeel, en laat uw *wasch* behandelen door *ons* en U zult tevreden zijn. Zeer billijke tarieven. *W. van Setten, Odijk.*

De Vetten's Boterbiesjes
ROTTERDAM.
GESTICHTEN EN PENSIONATEN
SPECIALE CONDITIES.

H. G. Ruhe - Amsterdam
Marnixstraat 258-260 — Telefoon 32746
Levert speciaal
aan Kloosters en andere Inrichtingen
Aardappelen, Groenten en Fruit
tegen concurreerende prijzen.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn, Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

HABLÉ WAFELEN
ALOM BEKEND.
FABRIKANT N. HABLÉ.
G. Deijnootweg 17-19 - SCHEVENINGEN

J. B. WOLTERS
Groningen, Den Haag

Zoo juist verschenen:

K. TEN BRUGGENCATE

Engelsch Woordenboek

Tweede deel: Nederlandsch-Engelsch

Tiende omgewerkte en vermeerderde uitgave
door

A. BROERS

Leeraar H. B. S. met 5-j. cursus te 's-Gravenhage

Prijs, 2 deelen in een of twee banden f 7 50
Elk deel afzonderlijk . . . . - 3.75

Thans is ook het tweede deel van het sterk uitgebreide en grondig herziene woordenboek verschenen en geregeld uit voorraad leverbaar.

UITGAVE VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. K

Zoo juist verschenen de 8ste druk van:

Geschiedenis der Nederlandsche Letterkunde

Leer- en Leesboek voor Gymnasia en Hoogere Burgerscholen
door

DR. W. VAN SCHOTHORST

Directeur der 3e Gem. Hoogere Burgerschool met 5 j. c. te 's-Gravenhage

Deel I van 1200 tot 1795 Deel II van 1795 tot heden

Prijs per deel fraai geb. f 4 50

Profiteerende van de gelegenheid nu er van de beide deelen een achtste druk moest verschijnen werd de stof over de beide deelen gelijkelijk verdeeld, zoodat deze nu even dik werden.

Getracht is het boek een aantrekkelijker en minder „schoolboekachtig" uiterlijk te geven door formaat band, papier en letter te veranderen en een kleurendruk op te nemen naar de bekende teekening uit het handschrift van Ruusbroec's werken uit de K. Bibliotheek te Brussel. Ook werd meer werk der jongeren opgenomen.

Dit reeds zoo vaak in de pers schitterend beoordeeld werk zal, nu het aan inhoud en uiterlijk zooveel gewonnen heeft, ongetwijfeld niet alleen meer bij het Onderwijs en de Aktenstudie worden gebruikt, doch ook door hen uit het groote publiek die meer uitgebreid met de Nederlandsche Letterkunde wenschen kennis te maken worden ter hand genomen.

K K

„Ethel M. Dell"

ZIJN VERSCHENEN:

Als een Adelaar - Ruitenboer
De rotsen van Valpré.

GECARTONNEERD f 1.25.

IJzeren Grendelen - De Honderdste Kans - Het Kasteel van Graniet - Edelhart - De Wachter voor de Deur - Een Liefdesdrama - Charles Rex - In dienst van allen.

INGENAAID f 1.75.
GEBONDEN f 2.50.

„ETHEL M. DELL" behoort in Engeland tot de meest geliefde schrijfsters. Ook in Holland worden hare boeken gaarne gelezen en werden door de Pers gunstig beoordeeld. -- In fraai driekleurendruk omslag zijn deze boeken verkrijgbaar in alle boekhandels.

Op aanvraag zenden wij franco onzen geïllustreerden FONDSCATALOGUS

A. W. Bruna & Zoon's Uitg. Mij.
UTRECHT.

Buchgemeinde Bonn

Mitgliedsbeitrag 9.— Mark, 3 Bücher jährlich.

Kennen Sie den Wahlband der Buchgemeinde von diesem Jahre?

Grossmutter und ihre Gesandten

von

Lilly Schmitz-Cardauns.

Ein köstliches Buch mit quellendem Humor und warmer Lebensfreude, kindhaft und von erdnaher Mütterlichkeit und tiefer Lebensweisheit.
Wenn Sie Entspannung brauchen, greifen Sie zu diesem gesunden, lebensfrischen Buch. Nichts tut uns heute so not, wie echter Humor!

Melden Sie sich bei der Buchgemeinde an!

Als Mitglied erhalten Sie dieses Buch für **3.— Mark.**

Näheres durch den

Boekzaal der Geheele Wereld
Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg, Holland.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO

UITGEGEVEN IN OVERLEG MET EN ONDER AANBEVELING VAN DEN
—— BOND VAN R. K. OPENBARE LEESZALEN EN BOEKERIJEN ——

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, PROF. DR. H. F. M. HUIJBERS, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN. Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

1927 — 15 OCT.-AFLEVERING — 20

— 17½ CENT —

INHOUD:

Godsdienst en Apologie . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . Nederlandsch, Duitsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Dichtwerken . . . . Nederlandsch
Kunst . . . . Duitsch. Italiaansch
Letterkundige Geschiedenis . . . . Nederlandsch, Fransch, Engelsch
Geschiedenis . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Land- en Volkenkunde. . . . . Fransch, Duitsch
Sociale en aanverwante Wetenschap . . . . Nederlandsch
Voor de Jeugd . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
ONTVANGEN BOEKEN.
CORRESPONDENTIE.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TLBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg

Luister even

Wij zijn speciaal ingericht en beschikken over vakkundig personeel hetwelk onder voortdurend persoonlijk toezicht van den eigenaar werkt. Zoodoende kunnen wij U alle waarborgen geven voor een inderdaad goede behandeling van uw wasch. Altijd op tijd. Geen vermissingen. Zendt ons een kaartje en wij komen.

Stoomwasscherij „HELDER"

Zwanenburg-Halfweg - Tel. 51

Zooeven verschenen:

CYRIEL BUYSSE:

DE VROOLIJKE TOCHT.

ing. f 1.50; geb. f 2.50.

De geestige sportieve beschrijvingen bewijzen, dat de auto ook voor edel genot bruikbaar is, mits de man achter het stuurrad, zooals Buysse, ontvankelijk is voor de eigen atmosfeer der vele wisselende landschappen.

Boekzaal der geheele wereld.

ALB. DRAAIJER-DE HAAS:

DE VLUCHT.

ing. f 2.50; geb. f 3.50.

Milder boek is in lang niet verschenen.

Boekzaal der geheele wereld.

UITGAVE: C. A. J. VAN DISHOECK — BUSSUM

JEUGDBOEKEN 10—16 JAAR.

De Erfgenaam door *Cecilia*.
Aranka door *Cecilia*.
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg*.
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits*.
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia*.
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen*.
Blanke wegwijzers door *Cecilia*.
John, Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz*.
Een ferme Robbedoes door *Karitas*.
Om een graafschap 1 door *W. v. d. Berg*.
Om een graafschap 2 door *W. v. d. Berg*.
De jongens van Duindorp door *L. W. Alders*.

Prijs ingen. f 1.25. geb. f 2.00.

Van Putten en Oortmeijer, Uitgevers, Alkmaar

ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL

Noordstraat 68 - TILBURG

Groote voorraad BOEKEN op elk gebied.

Steeds franko toezending.

BIJ:

G. J. SLOTHOUWER

te Amersfoort

verscheen:

Het al te goede hart

door

Marie Diers

Ingen. f 2.90
Geb. f 3.90

H. S. M.

Speciaal ingerichte Stoel- en Meubelfabriek

voor stoelen, linnenkasten, ledikanten, buffetten en tafels

H. S. M.

Hollandsche Stoel- en Meubel-industrie — OIRSCHOT (N.-Br.)

Specialiteit in Kerkstoelen.

N.V. Hyg. Melkinrichting en Zuivelfabriek „Driebergen"

Buntlaan 16 DRIEBERGEN Telefoon 735

Prima Melk en Melkproducten

GROSSIERDERIJ „BOSCO"

Alle bekende merken SIGAREN, SIGARETTEN en TABAK
KOFFIE en THEE. GROOT EN KLEINHANDEL

L. HEZELSTRAAT 77 — NIJMEGEN

Moderne Stoom Wasch- & Strijkinrichting

A. L. DUIJN & Zoon

Telefoon Interc. 11053 HAARLEM Opgericht 1854

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel

v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven

Alles van de beste Mijnen en fabrieken

Tel. No. 204 - 774.

DORA VAN GINKEL

Gedipl. Heilgymnaste-Masseuse
Leerares Gymnastiek M. O.

Prinsengracht 23 — AMSTERDAM

Telefoon 48561.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Klagers hebben geen nood!

Goede lectuur is er in overvloed.

Voor Boekzaal-abonné(e)'s brengen wij boeken
van GROOTE schrijvers, voor KLEINE prijzen.

Wie van deze zeer voordeelige aanbieding wil profiteeren, gelieve onderstaand biljet in open couvert als drukwerk, voorzien van naam en adres zoo spoedig mogelijk in te zenden aan den boekhandel of aan Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BESTELBILJET.

Mijne Heeren, U gelieve mij voor rekening te zenden onderstaande boeken:

H. Ardel:
GE MOET JEAN DOEN TROUWEN (240 blz.) . . . . f 1.45
René Bazin (Lid der Fransche Academie):
CHARLES DE FOUCAULD, ontdekkingsreiziger van Marocco, kluizenaar in de Sahara. Met portret, afdruk van handschrift en reiswijzerkaart (554 blz.) . . . . - 1.90
DAVIDA BIROT, Een onderwijzeres. (353 blz.) . . . . - 1.45
DE PAASCHLEEUWERIK (180 blz.) . . . . - 1.45
DONATIENNE (244 blz.) . . . . - 1.25
ER WAREN VIER KINDERTJES (303 blz.) . . . . - 1.45
HET STERVENDE LAND, de pachthoeve van Fromentière (251 blz.) - 1.45
Emile Baumann: - 1.25
DE DOOP VAN PAULINE ARDEL (311 blz.) . . . .
DE LEEUWENKUIL (264 blz.) . . . . - 1.25
Louis Bertrand (Lid der Fransche Academie):
SANGUIS MARTYRUM, 't Bloed der Martelaren (430 blz.) . . . . . - 1.25
Henry Bordeaux (Lid der Fransche Academie):
DE VERRIJZENIS DES VLEESCHES (302 blz.) . . . . - 1.45
Paul Cazin:
DEKADI OF EEN VROME KINDSHEID (270 blz.) . . . . - 1.45
G. Goyau:
OZANAM (± 70 blz.) . . . . - 0.85
André Lichtenberger (Lid der Fransche Academie):
MIJN KLEINE TROTT (156 blz.) 1.25
J. Pravieux:
DE NIEUWE DOKTER (297 blz.) . . . . - 1.25
WAT VROUWEN VAN EEN MAN MAKEN (260 blz.) . . . . - 1.45
R. Ysabie:
PADRECITO. Bekroond missie-drama in vier bedrijven (79 blz.) . . . - 0.85

Hoogachtend,

Voornaam en naam: ....

Straat en huisno.: ....

Stad en datum: ....

Doorhalen wat niet verlangd word'. *Duidelijk schrift a u.b*

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS
Postrekening 31583 - Tel. 978 - Industriestraat 1 - Tilburg

Enrica von Handel-Mazzetti, *Zoo juist verschenen*
HET ONVERGETELIJKE JAAR, Vertaald uit het Duitsch. Geïllustreerd door Herman Moerkerk. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg*, 1927. Keurboekerij. (16 × 11.5 c.M.) 424 blz. 2 deelen in een band, compleet ingenaaid f 2.40, geb. f 2.95.

De verschijning van een roman van deze wereldberoemde romancière is altijd een gebeurtenis. Deze roman die in Duitschland reeds een oplage beleefde van ruim 60.000 ex. is een harer omvangrijkste en beste werken, een cultuur-historische roman onder het motto: „Boven alles de liefde".
Een kleine adellijke, protestantsche jongen komt door toevallige omstandigheden op school in de beroemde abdij van Cremsmünster. Zijn lief en leed wordt heel teer weergegeven. August Mac Endoll, de edele maar trotsche vader komt het kind halen, nadat zijn vrouw op het kasteel te Engeland gestorven is. Op zijn terugreis door Pruisen wordt de Engelsche edelman, die een absoluut paganist is, verraden door zijn bediende, wanneer hij op het punt staat te Berlijn een verboden boek uit te geven. Men beschuldigt hem van allerlei onzinnigheden en martelt hem dood om een bekentenis. Wanneer men zijn kind eveneens wil martelen en een gefluisterde verzuchting plotseling redding brengt voor den knaap, sterft deze ongelukkige maar dappere man met een „credo" op de lippen.
Het verhaal speelt in het begin van de 18e eeuw, hoofdzakelijk in Oostenrijk en Pruisen. Levendig, gloedvol en aantrekkelijk is deze boeiende roman geschreven en slechts noode legt men dan ook aan het einde het lijvige werk ter zijde, waar men zoo vast ingeleefd is in het leven der personen, die men bij zich, naast zich zag spelen, genieten, lijden, bidden, hopen, en gaarne zou men nog een poos in hun midden zijn blijven voortleven omdat ze zooveel belang inboezemen. - Deze diep-tragische, ontroerende roman is van onschatbare waarde en neemt een eerste plaats in de wereldliteratuur in. Men zal het werk blijven lezen en herlezen.

VRAAGT PRIJS NEEMT PROEF
STOOMWASSCHERIJ
„DE LELIE"
RATH & Co - VEGHEL
SPECIAAL TARIEF VOOR KLOOSTERS EN GESTICHTEN

Zaadhandel Wed. H. v. d. Bogaard, Nijmegen
Speciaal adres voor alle soorten Haarlemmer voorjaarsbollen als: Tulpen, Hyacinthen, Crocussen enz. enz.

HERMAN KROES & ZOON
ARCHITECTEN
AMERSFOORT

Juist verscheen:
Leerboek der Geometrische Kristallografie
door
Dr. P. TERPSTRA,
Privaat-docent aan de Rijks-Universiteit te Groningen.
Met Alfabetisch Register, vele figuren in den tekst en 1 gekleurde buitentekstplaat
formaat 16 × 25 cM. 302 blz.
f 8,25. gebonden f 9.—.
Leerboek der Meteorologie
door
PROF. Dr. D. VAN GULIK,
Hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen, met medewerking van Prof. Dr. E. VAN EVERDINGEN, Hoofddirecteur van het Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut te De Bilt en Hoogleeraar aan de Universiteit te Utrecht.
Derde Druk met ruim 100 figuren, 6 in kleuren gedrukte Wolken-fotografieën en een titelplaat
formaat 16 × 25 cM. 240 blz.
f 6.25. gebonden f 7.25.
P. NOORDHOFF - Groningen

1877 29 MEI — FIRMA — 1927 29 MEI
P. HENDRIKS
NIJMEGEN TEL. 1436
Stond iedere Concurrentie
Sloeg iedere aanval af
Was de eerlijke winnaar
gedurende 'n halve eeuw
Eigen Electr. Koffie- & Pindasbranderij
Meel- & Mosterdfabriek
Koloniaalwarenhandel:
Leveranciers voor groot gebruikers.

Wilco Conservenfabriek
Warffum (Gron.)
Levert prima busgroenten, gedroogde groenten, uienpoeder.
Kloosters, gestichten pensionaten, speciale condities.

HET AFRIKAANS

Bijdrage tot de geschiedenis der Nederlandse Taal in Zuid-Afrika

door

D. C. HESSELING.

2e Herziene en vermeerderde uitgave.

Prijs f 3.20

Uitgave N.V v/h. E. J. BRILL, LEIDEN

HET GODSDIENSTIG LEVEN

Onderrichtingen, raadgevingen en gebeden voor ontwikkelde Katholieken, naar het Duitsch van **Tilmann-Pesch S.J** omgewerkt door **R. v. Oppenraay S.J.**

Dit prachtboekje, waarvan het 11e duizendtal verscheen, bevat een schat van onderrichtingen, raadgevingen en vele liturgische en andere gebeden

Prijs in lederen band **f 3.25**
In linnen band. . . **f 1.75**

Verkrijgbaar bij den Uitgever:

H. J. DIEBEN - LEIDEN.

Die Deutsche Familie

Monatschrift mit Bildern.

Bevat romans, novellen, essays, actualiteiten, wetenswaardig allerlei, en *Blätter für Kleid und Heimkultur,* Herausgegeben vom Katholischen Deutschen Frauenbund, Modebeilage zur Monatschrift Die Deutsche Familie.

Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij:

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS -- TILBURG.

Abonnementsprijs per jaar f 5.— — plus 75 cent porto. Overal verkrijgbaar.

Verkwikt U aan de werken van Hermann Löns!

„De Boeken van Löns verzoenen ons met het leven."
De Avondpost.

Mummelman - Op de bergwei - De kraaienhut - Heidevolk - De Wulpen roepen

Elk deel is overvloedig geïllustreerd, en kost in omslag f 1.90; in prachtband f 2.90

UIT DE PERS.

De Maasbode: „Een roman? Neen, maar even spannend als de spannendste detectieve-roman. Een mooie uitgave."

Dr. Kalma, in Handelsonderwijs: „Ik heb indertijd gezegd, dat „Mummelman" een boek is voor menschen van 10—100 jaar en dat herhaal ik bij deze twee mooie uitgaven."

Nieuw Vrouwenleven: „Van vele abonné's kreeg ik opgetogen brieven. Voor velen was het pittige boek een verrukking geweest in de lange wintermaanden."

Haagsche Post: „Een heerlijk boek, dat van de eerste tot de laatste bladzijde Uw aandacht gespannen houdt."

Jan Fabricius in Het Vaderland: „Elk hoofdstuk is er een van spanning Elk verhaal is een brok romantische werkelijkheid. Het geheel een kostbaar bezit."

De Levende Natuur: „Dit is het leven uit het leven zelf ontsproten. Het waaien van den wind ruischt erin, de stemmingen van het lentewoud en van de bosschen in den herfsttooi leeft ge mee, het lied der vogels hoort ge klinken, en er geurt het aroom der bebloemde velden."

Drs Knap, in Oude Paden: „Lees het niet in één stuk door! Welk een opmerkingsgave. En welk een zeggingskracht en welk een open oog voor het dierlijke leven Het boek is een fijn banket."

De Nederlander: „Een boek dat in vele opzichten aan Long doet denken. Intusschen toch weer anders, maar daarom niet minder mooi."

De Telegraaf: „Verkwikkend door de vaak aangrijpende, steeds bekorende schilderingen, die dichterlijk van trant, ons de fijne stemmingen van ochtend, middag en avond in bosch en veld overdragen, zonder ooit op grof effect te zijn berekend. Voor den wandelaar, die oog en hart geopend houdt, zou ik nauwelijks een mooier en inniger boek weten aan te prijzen."

Bij den Boekhandel.

Waar niet: Rechtstreeks bij den uitgever A. G. Schoonderbeek, Laren, (Gooi).

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

PARAMOUNT

DE BESTE FILMS

Royal Crown Ducal Store
Nobelstraat 1B - Utrecht
Specialiteit in Engelsche Eet-, Thee- en Ontbijtserviezen, waarvan alle onderdeelen kunnen worden nageleverd.

DE GECOMBINEERDE ROOMBOTERFABRIEKEN
GOOILAND — DE HOOP
NAARDEN — BLARICUM
Neemt proef met onze prima YOGHURT
25 cent per halve-liter-flesch

Gebrs. Vermeijlen — Eindhoven
St. Lambertusstraat 6 — Telef. 314
Aannemers van Terrazzo-, Mozaïek- Beton- en Gewapendbetonwerken - Speciaal adres voor HOUTGRANIETVLOEREN - Traptreden - Gootsteenen.

MAISON KASTROP
MODE-INSTITUUT VOOR KNIPPATRONEN NAAR MAAT.
in ieder gewenscht model. Onberispelijk vallende coupes.
Club- en Privaatlessen in patroonteekenen naaien en handwerken
BUSSUMMERSTRAAT 46 — HILVERSUM

FIRMA D. BRANDSMA — HILVERSUM
Vernikkel-inrichting, Verkoperen, Bronzen, Emailleeren enz.
GROEST 82a — TEL. 1642
Opmaken van kerk- en andere ornamenten.

Machinefabriek VENCO
Nieuwekade 24-25-26, UTRECHT, (Holland)
Generaal-Vertegenwoordiger
TECHNISCH BUREAU
H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190, Tel. 32500, Den Haag

Unter südlichen Sonnen und Menschen,

6 Novellen von

Heinrich Federer.

Der bekannte und hochgeschätzte Schweizer Dichter Heinrich Federer hält diese Novellen selbst für das Beste, was er je geschaffen hat. Das ewig Menschliche bricht sich in diesen kleinen Kunstwerken elementar Bahn, und in wundersamer Anmut und Festigkeit steigt eine Gestalt nach der anderen vor uns auf. — Einband Leinwand, 8°, 310 S.

Die Novellen werden zum Preise von 3.— M abgegeben und zwar nur an Mitglieder der Buchgemeinde.

Jeder literarisch interessierte Katholik sollte Mitglied der Buchgemeinde werden!

Nähere Auskunft und Prospekte durch den Boekzaal der geheele Wereld, Tilburg.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

J. H. Bolt, 3723.
MESSIASVERWACHTING IN ONZE DAGEN. *Theosophische Vereenigings-Uitg.-Mij., Amsterdam,* 1927. (19.5×13.5) 157 blz. geb. f 1.50.

Wanneer zal er eens een geestelijke Mussolini opstaan, om het weefsel van theosofische fraseologie en schijn-wetenschap uit elkaar te scheuren, om die groep van droomers tot de werkelijkheid terug te brengen en heel het theosofisch komediespel, waarvan het ergste is, dat de acteurs er zelf in schijnen te gelooven, te ontmaskeren? Blijkens het boekje onder bovenstaanden titel draait heel de beweging om de verwachting, neen, om de zekerheid van een komenden Messias of Wereldleeraar, die zich in Krisna-ji of Krisnamurti opgevoed o.a. door een Leadbeater, zal openbaren! O, als die duizenden theosofen met hun idealen, hun streven naar verinnerlijking en vergeestelijking zich eens durfden losmaken van een Anny Besant, van een Leadbeater en een Wedgwood en zich nederig wilden zetten aan de voeten van den Eenigen Wereldleeraar en Verlosser tevens: Jezus Christus!

Ons oordeel over dat boek is dit: als men zich niet overrompelen laat door de dubbelzinnige termen, die telkens christelijk klinken, door de schijn-geleerdheid en door de blinde persoonsvereering, dan kan dit boekje aan hen, die het lezen mogen, een inzicht geven in het willen en streven der theosofie, speciaal van de Orde van de Ster in het Oosten.

Dr. G. Vrijmoed, O.F.M.

E. van Coppenolle, 3724.
DE BOVENNATUURLIJKE MENSCH. *St. Alfonsus-Boekhandel, Esschen,* 1925. (22×14) 429 blz. ing. Bfr. 22.50.

De inleider noemt dit boek „een tractaat de Gratia in het Nederlandsch." Dit is het. Er zijn uiteenzettingen over het begrip bovennatuur en over het genadebegrip en de verschillende vormen van genade, over het deugdbegrip en over geloof, hoop en liefde, over de gaven van den H. Geest en de voltooiïng der genade in de aanschouwing der zaligheid.

Schr. heeft met veel studie zich toegelegd op de verklaring der wijsgeerige en theologische begrippen van zijn stof en zijn boekje gemaakt tot een theologische verhandeling voor geest en hart. Voor studieuse menschen.

Dr. B. van Benthem, O.P.

Prof. K. Cruysberghs, 3725.
ONZE VERLOSSING. *Lecturis, Eindhoven,* 1927. (16.5×12.5) 68 blz. ing. f 0.65.

De groote dogmatische gedachten over de verlossing zijn hier op schitterende wijze toegepast op het practische leven van hoogeschool-studenten De toon is warm en levendig en weet de belangstelling van den toehoorder echt te boeien.

H Rongen.

Constant Eeckels, 3726.
DE GELUKKIGE ANNA VAN DEN H. BARTHOLOMEUS. Geïllustreerd. *Excelsior Brugge,* 1927. (22×13.5) 93 blz. ing. Bfr. 5.—

Het is geen gemakkelijk werk uit heel oude bronnen en met weinig gegevens een heiligenleven te schrijven voor onzen tijd. Toch weet Eeckels in gaaf en zoet-vloeiend Nederlandsch en met Vlaamsch enthousiasme, dat ons, nuchtere Hollanders, een beetje opgewonden aandoet, de aandacht bijna honderd bladzijden lang gespannen te houden. Jammer, dat hij zelf zooveel aan het woord is en niet wat meer zijn heldin laat spreken en handelen, wat we ondanks zijn philippica tegen „hartendissequeerders en zielenuitrafelaars" toch nog liever hadden gezien.

Dr. G. Vrijmoed, O.F.M.

Antoon Huonder, S.J., 3727.
AAN 'S MEESTERS VOETEN. Vertaald uit het Duitsch door J. B. Poukens, S.J. *De Vlaamsche Drukkerij, Leuven,* 1927. (16.5×12) Deel II: 398 blz. ing. f 1.50.

Een pracht-boek! Het bevat „korte overwegingen voor priesters met drukke bezigheden", maar als er zijn, die geen drukke bezigheden hebben, dan mogen ze het ook gerust lezen. Stap voor stap volgt men den Meester op Zijn lijdensweg en elke stap is een meditatie. Het is dogmatiek, exegese, geschiedenis en ascese tegelijk. En overal hangt de fijne geur van het lijden en van het mede-lijden.

Dr. G. Vrijmoed, O.F.M.

(Zonder naam), 3728.
VOLKSMISBOEK EN VESPERALE. Geïllustreerd door Jos. Speybrouck, *Abdij Afflighem, Hekelghem,* 3e druk: 1927. (16×10) XXVI—1836 blz. geb. f 4.50.

Deze nieuwe uitgave van het indertijd door wijlen Dr. Dom Willem van der Kamp O.S.B. en Dr. Dom Franc. de Wyels O.S.B. bewerkt missaal ziet er reeds op 't eerste gezicht prettig en smaakvol uit. Er is zorg besteed aan het uiterlijk. Er is over de Belgische Benedktijnen sedert jaren gekomen de geest van het Liturgisch Apostolaat en het is voor een groot deel aan hen en aan hun uitgaven te danken, dat het liturgisch leven in Nederland en België zich heeft kunnen ontwikkelen tot het peil,waarop het tegenwoordig staat. Hun werken is ons borg, dat dit peil zal verhoogd worden, gezien de voor ons liggende arbeid. De bewerking dezer derde uitgave heeft zich niet beperkt tot het aanbrengen van correcties alleen, de vertaling werd *herzien.* Voor het Oud Testament werd in hoofdzaak gevolgd: *De H.H. Boeken van het Oud Verbond;* voor de Evangeliën en Handelingen: de Canisius uitgave. De verklaringen werden ontleend aan gezaghebbende schrijvers.

In deze uitgave vinden wij ook enkele voornaamste devotie-oefeningen van buiten-liturgisch karakter: Morgengebed (de Prime), H. Kruisweg, Litanieën en wijdingen ontleend aan het Rituale. Sommige stukken werden opnieuw vertaald, o.a. enkele hymnen, die in bestaande Nederlandsche overzetting niet voldeden, zooals het Adoro Te, e.a. De bewerkers hebben — uit een zeer goed inzicht — in de oraties zooveel mogelijk getracht de cadens van den Latijnschen zin in den Hollandschen tekst over te brengen, hetgeen in vele gevallen tot een schoonere Hollandsche tekst heeft geleid.

P. P.

FRANSCH.

J. D. Rambaud, 3729.
SAINT DOMINIQUE. Geïllustreerd. *P. Téqui, Paris* 6, 1926. (19×12) XIV-310 blz. ing. Ffr. 12.—.

Bedoeling was niet een wijsgeerige geschiedenis te schrijven van St. Dominicus en zijn werk, of een critische studie over historische documenten, al heeft schr. alles wat over zijn onderwerp verschenen is, gelezen en benut. De sprekende feiten uit het leven van den heilige worden helder naar voren gebracht, zijn deugden belicht, en verklaard wat Dominicaansche geest en leven is. Een stichtelijke beschrijving van S. Dominicus en zijn orde pour les mieux faire connaître et aimer.

Dr. B. van Benthem, O.P.

Valentin M. Breton, O.F.M., 3730.
LE CHRIST DE L'ÂME FRANCISCAINE. *Bloud & Gay, Paris* 6, 1927. Caritas. (18.5×12) 226 blz. ing. Ffr. 10.—.

Schr. volgt de leer van den H. Bonaventura en Joannes Dunn Scot, vermijdt echter alle polemiek, wat ook gelukkig is, omdat dit werkje ter onderrichting en stichting van het ontwikkelde, maar niet theologisch-gevormde publiek moet dienen. En daarvoor is het inderdaad zeer geschikt. Wat de schr. op blz. 94-95 zegt over de vereering van het H. Hart kan nuttig zijn voor hen, die — onopzettelijk! — een scheiding maken tusschen den Persoon van Christus en zijn H. Hart.

M. Lamers, O.F.M.

DUITSCH.

Dr. Joseph Engert, 3731.
DAS NEUE LEBEN. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, München,* 1927. (22.5×15) 107 blz. gecart. M. 2.75.

Zonder vertoon van zware geleerdheid op Bijbelgebied levert Dr. Engert ons hier, wat hij zelf aan gedachten en gevoelens beleefde bij z'n bemediteering der opstandingsgedachte bij geïnspireerde schrijvers, op de momenten, dat hij zich zelf prepareerde voor z'n preek in de *grootstad*. 'n Tiental zakelijke preken voor de Paaschtijd, om nieuw leven te verwekken.

P. Paschasius, O.Cap.

Anton Heinen, 3732.
DIE BERGPREDIGT JESU CHRISTI. Geïllustreerd. *Volksvereins-Verlag, M. Gladbach,* 1927. (22×14.5) 194 blz. ing. M. 3.20, geb. M. 4.—.

De diepe, onuitputtelijk rijke inhoud van de Bergrede is hier in korte hoofdstukken op pakkende en bevattelijke wijze weergegeven. Zelfs de minst ontwikkelde arbeider kan alles verstaan, alles begrijpen: de volkstoon is nu eenmaal bij den schrijver in vleesch en bloed overgegaan. De nadruk valt telkens op dit eene punt: wij moeten niet bij de pakken blijven zitten, maar de handen uit de mouwen steken en bij het stralende licht van de Bergrede medewerken aan den zedelijken heropbouw onze hedendaagsche maatschappij. De houtsneden kunnen ons niet bevredigen.

H. Rongen.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

Emily Lutyens, 3733.
DE ROEPING DER MOEDER. Vertaald uit het Engelsch door Mr. J. D. van Ketwich-Verschuur. *Theosophische Vereenigings-Uitg. Mij., Amsterdam,* 1927. (19.5×13.5) IX-74 blz. ing. f 1.25.

Dat er misstanden en grove misstanden zijn in de verhouding tusschen man en vrouw, geven wij volkomen toe, dat schrijfster verontwaardigd is over prostitutie, is lofwaardig; waar zij spreekt van beperking van weelde en genotzucht, daar bewonderen wij haar oprecht en wij twijfelen geen oogenblik aan haar eerlijke bedoeling, maar de vragen, die zij stelt, zijn voor ons geen vragen; onnoodig windt zij zich op, als zij uitvaart tegen hen, die niet alle mogelijkheden onder de oogen durven zien. Na de ontstellende wijze, waarop zij het mysterie van het heilig Avondmaal er bij trekt, zagen wij liever in dit onevenwichtig en verwarde boekje het godsdienstige er in 't geheel niet bijgesleept.

J. Kramer.

Alf. van der Mueren, 3734.
BIJ DE WARE LEVENSBRONNEN. *De Vlaamsche Drukkerij, Leuven,* 1927. (23.5×15.5) Deel III: VII-443 blz. ing. f 2.—.

't Doel van dit boek is niet alleen de Sacramenten aan de kinderen te leeren kennen, maar ze te leeren hoogschatten en de beteekenis daarvan voor 't Christelijk leven te leeren begrijpen. Om dat doel te bereiken, is hier 't wezen en de werking der Sacramenten voor kinderen der hoogere klassen verklaard. Bij de verklaring is overal de rijke bewijsgrond benut van de ceremoniën en gebeden der Kerk, die bij 't toedienen der H. Sacramenten worden gebruikt. Goed voorgesteld, oefent de liturgie der Kerk een weldoenden invloed uit op de ziel van 't kind. Daarom wordt de leerstof dikwijls ingeleid met een zuivere liturgische voorstelling: de liturgie doet de Sacramenten leven; zij werkt op de verbeelding en dringt door in 't hart der kinderen. Daardoor worden geloof, liefde en bovennatuurlijke gevoelens in hun gemoed opgewekt. In de Sacramenten herstelt en versterkt Christus ons bovennatuurlijk leven. Door de Sacramenten komen we in aanraking met Christus. Want als de priester de Sacramenten toedient, dan is dat Christus zelf, die door den mond, door de hand, door den wil van den Priester het Doopsel de consecratie etc. verwezenlijkt. Dat wil de catechist vooral de kinderen inprenten. Ze moeten de Sacramenten leeren zien als de levensbronnen van 't christelijk leven. Practisch, diep en paedagogisch zijn deze 33 lessen uitgewerkt. Zoo gegeven en voorgedragen moeten ze indruk maken en blijven nawerken in 't leven. Telkens repeteert Van der Mueren de leerstof en laat nooit na er puntjes bij te voegen voor 't practisch leven overeenkomstig de lessen, die werden uitgelegd.

P. van Luyk, S.J.

Dr. Antoon Vloemans, 3735.
VOORBEREIDING TOT DE WIJSBEGEERTE *H. P. Leopold, Den Haag,* 1927. (24×16) 201 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.90.

Ondanks het vele mooie, dat deze studie biedt, is zij toch opnieuw één groot bewijs, hoe moderne philosophie den menschelijken geest heeft gekleineerd en verarmd. In ieder individu leeft volgens schr. een drang naar waarheidskennis, doch bereiken zullen we haar nooit. (Eénig bewijs voor deze scepsis wordt niet gegeven). „Doordringen tot de kern van het zijnde vermogen we allerminst"; „de groote problemen van wereld en leven zullen ‚onoplosbare raadsels' blijven." De eene denker belicht slechts deze zijde der werkelijkheid, de andere die, en dan nog onder den invloed van individueele levenservaringen, die voor allen verschillend zijn. Iedere wereldbeschouwing afzonderlijk heeft dan ook maar relatieve waarde. Doch de continuïteit in de verschillende systemen voert ons steeds hooger naar het onbereikbare Waarheids-ideaal. En al is die baan noodzakelijk eindeloos, de geschiedenis leert, dat vooruitgang mogelijk is, en deze gedachte zij voor ons voldoende troost. „Leerschool tot philosophisch inzicht" is de geschiedenis der Wijsbegeerte, maar niet minder noodzakelijk is „innerlijke onafhankelijkheid van God", het „breken met alle beperkingen en voorschriften van traditie en godsdienst", „absolute vrijheid en onbeperkte autonomie". Hiermede hangt waarschijnlijk samen, dat er volgens schr. in de Middeleeuwen geen philosophie bestond: „eerst ná de Scholastiek is zij in Europa gekomen." Dergelijke onbewezen beweringen, het vasthouden aan zulke absoluut-verouderde tradities en totaal-ongemotiveerde vóóroordeelen vormen een allesbehalve aanbevelingswaardige „voorbereiding tot de wijsbegeerte".

Lr. Th. de Valk, O.P.

DUITSCH.

Dr. Martin Honecker, 3736.
LOGIK. *Ferd. Dümmler, Berlin S.W.* 68, 1927. (19.5×12.5) 194 blz. gecart. M. 3.80, geb. M. 5.—.

Jammer dat dit boekje bij zooveel denkwerk zoo weinig geslaagd is. Dat komt omdat Schr. veel te weinig tot klaarheid brengt. Om tot klaarheid te komen moet schr. alle psychologische beschouwingen en alle psychologische definitie-elementen, die nu met de logische verweven worden, uit zijn boek verwijderen; en zich niet door de heerschende verwarring laten weerhouden — zooals hij nu doet — om klare en rake definitie's te geven. Vooral is noodig een goede en volledige begripsbepaling van logica. Hieruit moet het licht stralen, dat alle verdere vragen verheldert en een radikale scheiding van logische en niet-logische grootheden mogelijk maakt. Bij St. Thomas is deze lichtgevende definitie te vinden, maar Schr. citeert St.Thomas nergens en schijnt hem, althans in zijn eigen werken, niet te kennen. Tot groote schade voor zijn boek, waarin ook veel te weinig over wetenschap, over wetenschappelijke bewijsvoering en haar soorten, over inductie, over de methode om definities op te sporen, geboden wordt.

Dr. B. van Benthem, O.P.

Arthur Frank Payne, 3737.
WHAT DO YOU KNOW? *Rae D. Henkle & Co., New York,* 1927. (20.5×15) 143 blz. geb. $ 1.50.

In onzen verindustrialiseerden tijd, waarin beroepsopleiding en keus van personeel schering en inslag zijn geworden, komt het boek van den bekenden professor van Harvard en Columbia te gepaster ure. Al is een van de doeleinden van het boek, te amuseeren, het wetenschappelijk doel: een leiddraad te schenken voor zelfontleding, wordt niet uit het oog verloren. Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.
Een eerste deel handelt over algemeene ontwikkeling en bekwaamheid. Een volgend over wat we weten over de dingen in het algemeen. Een derde hoofdstuk over de kennis van onze persoonlijkheid. Om te eindigen met wat we weten over onze kinderen. Van het algemeene tot het bijzondere: het meest complexe wezen: het kind. In Socratischen vorm opgesteld, met het antwoord op de vraag op de volgende blz., spant het van 't begin tot het einde als een roman en brengt voor iedereen menige verrassing, zoowel over zich zelf, als over anderen. Dr. Payne is een specialist op het gebied der beroepsopleiding en put zijn gegevens rechtstreeks aan de bron: de Amerikaansche groot-industrie en in zijn bijzondere kliniek in New York.
Wie geen weg weet met zijn kinderen of zijn werkvolk neme dit boekje ter hand. Hij zal er veel uit leeren. Doch iedereen, die iets over zijn eigen ontwikkeling weten wil, of paf staat voor de vraag: „Hoever sta ik met dit of dat", zij het evenzeer aanbevolen.

Dr. Raph. Kreemers.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Temple Bailey, 3738.
JUFFER ANNA. Vertaald uit het Engelsch door Ari Dane. *Hollandia, Baarn,* 1927. (20×13.5) 270 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Geen geld en weelde, maar de plichtgetrouwe vervulling van z'n roeping maakt de mens gelukkig. Juffer Anna's doen en laten illustreert en bewijst de waarheid van deze wijze levensregel. 'n Aardig boekje met goed getiepeerde persoonlikheden.

— B — *Ed. A. Serrarens.*

Arnold Bennett, 3739.
EEN GROOT MAN. Vertaald uit het Engelsch. door P. Bolkestein-van Zanten. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1927. (19.5×13.5) 272 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.

Arnold Bennett, schrijver van het tooneelstuk *Mijlpalen* heeft ervaring genoeg, om te spreken over het welslagen van een auteur. Hij heeft al de genoegens en al de lasten ervan ondervonden. Wil hij met dit verhaal een karikatuur van zulk welslagen geven? Dat is hem wel gelukt.
Zijn held Henry Shakespeare Knight, zoon van een bedrijfsleider in een kleedingmagazijn, tevens schrijver van ingezonden stukken, wordt als vanzelf letterkundige. Allerlei rare omstandigheden brengen hem tot de glorie, eerst met een boekje, dat hij, ziek-liggend, geschreven heeft, dan met zonderlinge avonturen, tenslotte met arbeid voor het tooneel. Juffrouw Geraldine Foster is zijn muze en wordt zijn vrouw. Zijn neef Tom is zijn Mefistofeles.
De dolle streken zijn droog-humoristisch beschreven. Enkele moppen vielen wat al te flauw

uit. Voor menschen die wat vroolijkheid noodig hebben en voor vacantiereizigers een zeer geschikt boek.

— Bc — *Vincent Cleerdin.*

Alice Berend, 3740.
DE VERLOVING VAN MATTHIAS SENF. Vertaald uit het Duitsch door Christine Oudemans. *A. G. Schoonderbeek, Laren,* 1927. (20×14) 228 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.50.

Mathias Senf, rijk jongmens doch van gewone kom-af, raakt verliefd op 'n winkelmeisje en verlooft zich met de vriendin, die 'n freule blijkt te zijn.

Om z'n humor zal 't boekje wel gelezen worden. Jammer dat optredende personen als mensen niet bizonder hoog timmeren.

— Bc — *Ed. A. Serrarens.*

Marie Diers, 3741.
HET AL TE GOEDE HART. Vertaald uit het Duitsch door E. H. *G. J. Slothouwer, Amersfoort,* 1927. (21.5×15.5) 219 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

We hebben al 'ns meer 'n boek van Marie Diers gelezen en de lezing daarvan was geen verloren tijd. *Gekramde Scherven* en *De Brieven van den Ouden Josias* hebben zelfs 'n reputatie. Maar in *Het al te goede hart* kennen we de schrijfster niet meer terug. Wat 'n val. Men houdt er z'n hart bij vast en we kunnen ons maar nauweliks voorstellen, dat Marie Diers deze aandoenlike vertoning geensceneerd heeft. 't Is heel erg én inhoud én vertaling en de laatste vooral. 't Hele boek door struikelt men over germanismen en ook 't Nederlands is van een verregaande stunteligheid. „Onder het naast haar voortloopen zei hij, Doet U mij maar eens voor hoe men duizenden (marken?) weigert en zich niet liever met sofisme den dag doorgelogen krijgt." „Waarom heb je me eigenlijk zoozeer in verzoeking geleid." „Goede genade, in het eind is hij nog dood!" „Zij had nu toch een slaap, als een kind." En zoo gaat 't door.

Maar ook de roman zelf is beneden 't Marie Diers-peil. Renate is 't dochtertje van 'n goeie sul van 'n dokter. De brave goeierd komt te sterven, en 't dochtertje, dat met 'n stiefmoederhelleveeg achterblijft, wordt assistente bij 'n andere dokter, eveneens 'n stumperd. Dan trouwt 't malle ding met 'n luitenant, na eerst uit medelijden van haar al te goede hart met 'n neefdokter verloofd te zijn geweest. Ze krijgt vier kindertjes. Hard tobben natuurlik! Op 'n mooie winterdag gaat ze schaatsen en bij 'n onberedeneerde poging, om 'n verdrinkend jongske te redden, komt ze treurig om.

Van karakterbeschrijving is hier geen sprake. Al de figuren zijn karikaturen en geen mensen. De dialoog is gewoon onmogelijk.

— B — *Ed. A. Serrarens.*

Jackson Gregory, 3742.
GEWROKEN. Vertaald uit het Engelsch door L. D. A. P. van Son. *J. Philipp Kruseman, Den Haag,* 1927. (20.5×15) 291 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Het menologium zegt over den schrijver het volgende: „Jackson Gregory is een der meest gevierde schrijvers van de Far West, geboren te Monterey aan de kust van Californië. Van jongsaf aan heeft hij de streken, waarvan hij zoo boeiend weet te vertellen, doorgereisd. Hij was achtereenvolgens veefokker, fruitteler, goudzoeker, scheepsjongen op een West-Indische suikerboot. Aan boord begon hij kleine stukjes voor de krant te schrijven, die de aandacht op hem vestigden. Korten tijd was hij te New York aan een dagblad verbonden, maar zijn verlangen naar de ongerepte natuur en zijn geboorteland waren hem te machtig en hij keerde naar het Westen terug, waar hij midden in de wildenis een woning liet bouwen en hij zich geheel aan zijn letterkundigen arbeid en groote tochten in de ongerepte natuur kon overgeven."

Gewroken is wel een van zijn beste werken. Het vertelt ons de geschiedenis van Judith Sanford, een kordaat, echt Amerikaansch Wild-Westmeisje, dat gedeeltelijk erfgename is van een veeranch. Nadat zij vernomen heeft, dat zij door den voorman der ranch Trevor bestolen wordt, neemt zij het kloek besluit zelf de teugels in handen te nemen. Met de hulp van den meesterknecht, Bud Lee, een echte kerel van goud, die Judith's hart verovert, gelukt het haar na veel tegenstand en heel wat wetenwaardigheden Trevor schaakmat te zetten.

Liefhebbers van ruwe boks-partijen zullen er in vallen. Overigens gezonde roman-kost.

— B — *H. Rongen.*

Jackson Gregory, 3743.
DE WOESTIJN-VALLEI. Vertaald uit het Engelsch door Cath. A. Dermont-Visser. *J. Philipp Kruseman, Den Haag,* 1927. (21×15.5) 294 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Toen wij den ouden hulpeloozen professor Langstreet voor het eerst in de eenzame woestijn ontmoetten, zouden wij niet gedacht hebben, dat die onnoozele sukkelaar tenslotte allen te slim af was. De geleerde aardkundige is met zijn dochter de eenzaamheid ingetrokken, om een goudmijn te vinden. Hij leidt Sanchia, die hem aan zich meent gebonden te hebben tot wanhoop van zijn dochter en den edelen Alan Howard op een dwaalspoor en schenkt de echte ontdekte mijn als bruidschat aan zijn dochter. Wild-West drama van de beste soort, waarin edeler gevoelens verwinnen dan die van moord en doodslag.

— B — *J. Kramer.*

Fannie Hurst, 3744.
MANNEQUIN. Vertaald uit het Engelsch door J. van Schaik-Willing. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1927. (21×14.5) 257 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Schrijfster werd bij ons bekend door haar in ondergrondsche diepten doordringend boek *De Sloof*. Dit nieuwe werk is veel oppervlakkiger, veel minder literair, wat door den opzet — het werd ter verfilming geschreven — grootendeels verklaard wordt. Wel ligt er in de nurse van de latere mannequin iets van de donkere hartstochten, die ook in de sloof woelden.

Een oud gegeven in een moderne aankleeding. Een tweejarig meisje wordt door haar gouvernante, die ziekelijk aan haar gehecht is, gestolen, leert den ruwen en harden zelfkant des levens kennen, werkt zich echter hooger op als mannequin in een groot mode-magazijn, weet zich van alle verleiding verre te houden en vindt eindelijk haar ouders terug.

Door een wellusteling aangerand in haar eigen kamer, komt deze zoo ongelukkig te vallen, dat de priem van haar chape zijn hart doorboort. Zij komt nu onder verdenking hem vermoord te hebben. Haar eigen vader presideert de gerechtszitting zonder dat ze elkaar kennen. Haar verloofde heeft kort te voren een serie sensationeele artikelen gepubliceerd over de toegeeflijkheid der jury tegenover de misdadige vrouw. Hierdoor dreigt het proces van de mannequin op een strenge veroordeeling uit te loopen. Men ziet: aan tragische verwikkelingen geen gebrek.
— Bc — *H. Rongen.*

Hugo Kingmans, 3745.
ZOEKERS. *D. A. Daamen, Den Haag,* 1927. (21.5 x 15.5) 228 blz. ing. f 2.75, geb. f 3.75.

Ds. Treebeek in Buurtwolde is gestorven en zijn gezin bestaande uit de weduwe met twee zoons en twee dochters vertrekt naar Rotterdam. Ida huwt met een braven dokter. Gretha schrijft na veel strijd haar ongeloovigen verloofde af. Johan, student in Leiden wordt eerst socialist en later geloovig dominé. Albert zoekt zijn heil in het aardsche en op den laatsten oudejaarsavond in het boek, is hij door de rampen, nog niet tot erkenning gekomen. Er ademt een levendig Godsvertrouwen uit dit goed geschreven boek, maar het was bijna niet te vermijden, dat de tendenz de letterkundige waarde zou verdrukken. In elk geval een stichtend boek, dat ook wij gaarne begroeten.
— A — *J. Kramer.*

Andreas Latzko, 3747.
DE ROMAN VAN EEN LIEFDE EN ANDERE NOVELLEN. Vertaald uit het Duitsch door Mej. R. de Vries en J. F. Ankersmit. Geïllusteerd door G. van Raemsdonck. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1927. (19 x 13) 190 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.25.

Al zijn er onder deze negen korte schetsjes enkele onberispelijk, sommige, vooral „Fritsje" met meesterhand weergegeven, alleen het eerste reeds, dat den titel geeft aan het boekje en dat verhaalt van een ouden jongenheer, die na een losbandig leven een Xantippe trouwt, maakt onzerzijds elke aanbeveling van het door van Raemsdonck aardig verluchte werkje onmogelijk.
— C — *J. Kramer.*

Clarence E. Mulford, 3748.
TEX EWALT. Vertaald uit het Engelsch door J. H. Akkermans. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1927. Cowboy Serie. (20 x 13.5) 264 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

Een waardig nummer in de Cowboy-serie! Vol avonturen, altijd dol, meestal bloedig. En de held is onoverwinnelijk door zijn spierkracht en behendigheid en zijn nooit missenden revolver. Door die eigenschappen wint hij de achting van een meisje, dat haar broer, een zieken stationchef verpleegt en ten slotte met hem trouwt.
— B — *Willem Smulders.*

Herman Landon, 3746.
DE KAMER ONDER DE TRAP. Vertaald uit het Engelsch door H. Deemster. *Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam,* 1927. (21 x 15.5) 283 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.75.

De vader van Thomas Dean heeft het arseleen, een van de meest verwoestende gassen uitgevonden, maar begreep het belang van zijn ontdekking niet. Hij bepaalde bij testament, dat, als zijn zoon stierf, zijn nalatenschap aan zijn vroegere compagnon zou komen. Een van hen, de advokaat Littleby, ontdekt op een goeden dag de handelswaarde van arseleen: een Europeesche staat is bereid er vijftien millioen dollars voor te betalen. Thomas Dean staat zijn plannen in den weg, maar de advokaat is een geslepen schurk. Hij zet een duivelachtige streek in elkaar, om Thomas Dean dood te laten verklaren bij levenden lijve. Wat daar allemaal bij te pas komt, wordt in het boek wijd en breed verhaald. Ondanks al de tragische gevaren, loopt alles gelukkig af, maar het gaat niet zonder van de de eene verwikkeling in de andere te vallen. Een spannend geschreven verhaal volgens ouderwetsch recept.
— B — *H. Rongen.*

E. J. Rath, 3749.
DE INNEMENDE LANDLOOPER. *Jacob van Kampen, Amsterdam,* 1927. Feuilleton-bibliotheek. (17 x 11) 341 blz. geb. f 1.25.

Al is het boekje hier en daar wat lichtzinnig en al verzetten wij ons tegen de gemengde zwempartijen, het geheel is vroolijk en nimmer stuitend geschreven. Wade Rawlins, een rijke jongen, die zich door de wereld wil slaan, verneemt in den trein van den gril, welke Mrs. Kilbourne er op na houdt, om landloopers op te nemen en te verbeteren. Hij meldt zich aan en is ten slotte door allen zoo bemind, dat hij met haar trouwt. Het is een vlot en aangenaam ontspanningslectuurtje, waarin de moderne jeugd goed is weergegeven, wat niet wil zeggen, dat wij die jeugd altijd ten voorbeeld stellen.
— B — *J. Kramer.*

Rafael Sabatini, 3750.
DE LIEFDE IN HET HARNAS. Vertaald uit het Engelsch door P. Bolkestein-van Zanten; *J. Philipp Kruseman, Den Haag,* 1927. (19.5 x 13) 303 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.

Het boeiend, romantisch verhaal eischt volle sympathie voor Francesco graaf Aquila, die Monna Velentina in de belegering bijstaat van de vesting Roccaleone, waar zij zich op raad van den verrader Romeo Gonzaga heeft teruggetrokken tegen het opdringen van haar huwelijkscandidaat hertog Gian Maria. Het optreden der monniken en het spotten met godsdienstige gebruiken ligt er zoo dik op, dat het geen ernstig mensch kwaad zal doen. Het zeldzaam gebrekkig onbegrijpelijk Hollandsch van de vertaalster ontneemt elk letterkundig genot.
— Bc — *J. Kramer.*

Jef Scheirs, 3751.
DE BOETSEERDER DER SMART. *Norbertijner Abdij, Averbode,* 1927. (16.5 x 13.5) 178 blz. ing. Bfr. 7.50.

Een roman van louter godsdienstige strekking te schrijven is een taak, die zeer hooge eischen stelt, maar meestal onderschat wordt. Juist omdat het verhevene slechts één stap verwijderd is van 't belachelijke, maken veel uitstekendbedoelde romans een eenigszins belachelijken indruk. Dit zal niemand kunnen zeggen van het verhaal, dat Jef Scheirs ons aanbiedt.

Scheirs schetst het lichaams- en zielelijden van Gerard Hoog, 28-jarig kunstenaar uit een teringlijders familie. De beeldhouwer woont bij zijn moeder, van wie hij veel houdt. Zijn geloof is hij kwijt. Zijn vader en broeders heeft hij begraven; hij voelt dat hij nu zelf aan de beurt is. In zijn ziekte wordt hij verpleegd door een zekere Yvonne, uit Leiden afkomstig, die den Vlaming tracht te verzoenen met het leven en hierin slaagt door haar toewijding en liefde. Met den huisdokter, die voor den longlijder geen geneesmiddelen meer heeft, raadt zij Gerard aan, het voorbeeld te volgen van een anderen artiest, die genezing verkreeg van Onze Lieve Vrouw van Lourdes. Gerard doet het en geneest; Yvonne wordt zijn vrouw.
't Boek is met kinderlijke genegenheid geschreven. Het heeft karakter, al staat de goede wil van den schrijver hooger dan zijn kunstvaardigheid. De vroomheid, die eruit spreekt, is — eerlijk en degelijk, — en zou dit ook zijn, wanneer Scheirs de vrouw-met-de-korte-haren wat minder boos bekeken had.
— B — *Vincent Cleerdin.*

Leo Walmsley, 3752.
DE JACHT OP DE VEERTIG SCHEDELS. Vertaald uit het Engelsch. *Jacob van Campen, Amsterdam,* 1927. Feuilleton-bibliotheek. (17×11) 477 blz. geb. f 1.25.

Dr. Flink en Prof. Sladen hebben in 1913, in Egypte, in de ruïnen van Elkasar, graven gevonden van de oudste dynastieën, met schedels, die volgens Dr. Flink allerlei afwijkingen vertoonden. Er waren er veertig: een allerkostbaarst studiemateriaal. Een Egyptenaar, Dusi Khan, belet de ontvoering der schedels, wat in zijn oog grafschennis zijn zou. De groote oorlog breekt uit en de schedels worden op een geheime plaats opgeborgen. Na den oorlog gaat Dr. Flink, die intusschen blind geworden is, met een dapperen kapitein Cleveland op zoek. Dr. Slade is overleden, maar zijn neef en nicht, die de aanteekeningen gevonden hebben, doen ook een zelfstandig onderzoek, in de veronderstelling, dat de vondst ook schatten zou behelzen van goud en diamanten. Op zijn beurt is ook de Egyptenaar actief en nu krijgen we in dit boek deze drie concurrenten aan 't werk, tegen elkaar in. De Egyptenaar wordt onschadelijk gemaakt. En als de vondst werkelijk gedaan wordt, zijn beide partijen bevredigd. Hoe dit mogelijk is, wordt op een boeiende en geestige manier verteld.
— Bc — *Willem Smulders.*

P. G. Wodehouse, 3753.
SAM EN ZIJN SCHAT. Vertaald uit het Engelsch. *Jacob van Campen, Amsterdam,* 1927. Feuilleton-bibliotheek. (17×11) 396 blz. geb. f 1.25.

Sam, een jonge, geestige sportman „werkt" op het kantoor bij zijn oom te New York, zoodat oom getuigt, dat hij in die drie maanden „er in geslaagd (is) om het bestgeschoolde kantoorpersoneel van New York door en door te demoraliseeren". Oom stuurt hem naar een vriend in Londen, een uitgever van allerlei periodieken. Sam was 's jaars te voren in Canada gaan visschen en strandde in een hut, honderd mijlen buiten de beschaafde wereld, met niets om te lezen of naar te luisteren. Maar op den wand van de hut was een photoreproductie geplakt van een meisje; de naam was weggescheurd, alleen stond er onder: een schoone dochter van Nimrod. Sam was op het onbekende meisje verliefd geworden en... ontdekt in Londen het meisje zelf en slaagt er in haar hart en hand te winnen. Hoe dit gegaan is, door allerlei koddig misverstand en wondere avonturen, wordt dan op een geestige, boeiende manier verteld. Een onschuldig prettig boek!
— B — *Willem Smulders.*

Daan van der Zee, 3754.
DE LEVENDE BERG. *Em. Querido, Amsterdam,* 1927. (21.5×16) 292 blz. ing. f 4.25, geb. f 4.90.

Een „Indische Roman", is het allerminst, want het verhaal had zich even goed in Honolulu of Timboektoe, als te Batavia kunnen afspelen. Maar zelfs op den naam „Roman" kan dit boek nog geen aanspraak maken, want ondanks zijn hoogdravende taal geeft onze brave Bataviasche gemeente-secretaris niets anders dan een drakerige historie van een strooperszoon, die zich opwerkt tot groot-kapitalist — 'n dankbaar onderwerp, dat reeds menig dienstmeisjeshart in ontroering bracht. Maar om het verhaal is het Daan van der Zee ook niet te doen — het gaat om den „kapitalist", het „snoode kapitaal" dat de arbeiders vertrapt, verguist en nog meer van dat fraais.
In socialistische kringen zal dit boek het misschien „doen" ofschoon er ook daar wel schrijvers zijn, die heel wat meer in hun mars hebben, zooals b.v. A. M. de Jong.
Een literaire beoordeeling kan hier achterwege blijven. *De levende Berg* is een socialistische roman met heftige tendenzen, waarvoor literaire schoonheid moet wijken. Ondanks de heilige overtuiging en de goede bedoeling van den schrijver is het boek moreel absoluut te verwerpen, omdat het alles afbreekt, en niets opbouwt, althans niets positief, want de „toekomstmuziek" is hier, ronduit gezegd, niets anders dan vage praat.
— C — *Aug. van de Ven.*

Elisabeth Zernike, 3755.
EEN SPROOKJE. *Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam,* 1927. (19.5×13.5) 56 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.75.

Renée komt bij den platonischen Pierre als huishoudstertje — en vrienden en familie denken het hunne ervan. Maar, denkt Pierre, dat zal haar voor erger beschutten. Wij kunnen dit niet dan jammer vinden van Pierre, bij wien een vaderlijk gevoel gewekt is t.o.v. Renée, waaruit het echte „Sprookje" heel fijntjes wordt ontwikkeld en fraai geschetst en geschreven. Verscheidene fijne, scherpe trekken omlijnen het groot mysterie: de kunstenaar, zijn werk en de vrouw. Toch is het hard als het Werk overwint en wij een rein hunkerend meisjeszieltje terug zien stooten in den maalstroom des levens, waaruit het leek te zijn gered.
— Bc — *A. v. d. B.*

FRANSCH.

Raymond Postal, 3756.
LE ROMAN DE L'ALSACE. *La Vraie France, Paris* 6, 1927. (18.5×12) IV-250 blz. ing. Ffr. 12.—, gecart. Ffr. 13.50.

Het in 1870 Duitsch geworden Elzas Lotharingen wenscht vanaf de eerste oogenblikken zijner inlijving bij Frankrijk niets vuriger dan naar 't moederland terug te keeren. Dat gebeurt na den wereldoorlog. Doch nu komt de teleurstelling. Desnoods zal het strijden tegen Frankrijk voor het behoud van godsdienst, taal en gebruiken. „Die Zukunft'' is het orgaan der nieuw-gevormde partij. Zal Frankrijk zijn onpolitiek en onrechtvaardig optreden ten slotte begrijpen? De toekomst zal het ons verhalen. Op 't einde van het boek geeft de auteur een beschrijving van den „mont St. Odile'', de berg waar iedere Elzasser eens in zijn leven hoopt te komen; zij is voor hem niet alleen een heilige plaats, maar tevens „le lieu ou l'Alsace pense'' waar de overblijfselen van het verleden en de beloften voor de toekomst bewaard zijn.

— B — *Ed. Haeren.*

Saint-Cygne, 3777.
CORDELIA. *La Vraie France, Paris* 6, 1927. (18.5×12) IV-307 blz. ing. Ffr. 12.—, gecart. Ffr. 13.50.

Een spannende roman gehouden in lossen vloeienden stijl en doordrongen van diep godsdienstige beginselen. Cordelia Faucheron en haar jongeren broer Zara slijten hun jeugd deels in Bretagne, deels in een der nauwe straatjes van Parijs. In hun prille jeugd levend in Genève, worden zij opgevoed volgens de moraal van Nietzsche, doch het verblijf bij de familieleden in Bretagne brengt hen terug tot het voorvaderlijk katholiek geloof. Hun oudere zuster Arethuse blijft volharden in haar ongeloof en wordt later een ongelukkige, arme, echtgenoote. De beslissende bekeering van Cordelia en Zara wordt bewerkt in Parijs, waar beiden intusschen kennis maken met Ives Lescouel en den jeugdigen zeeofficier Jean le Maud'huit. Cordelia inziende, dat een huwelijk met haar, den jongen man niet gelukkig zal maken, offert haar liefde op en Arethuse huwt Jean le Maud'huit. Zij zelf vindt haar geluk bij Yves-By en met hem vindt zij een ideaal-artistiek familieleven.

— A — *Ed. Haeren.*

DUITSCH.

Fritz Bondy, 3758.
DER SPRUNG VON DER BÜHNE. *Philipp Reclam, Leipzig,* 1927. Universal-Bibliothek. (14.5×9.5) 143 blz. ing. M. 0.80, geb. M. 1.20.

'n Vernuftige vondst de intrige van dit boekje. De held van dit verhaal is 'n akteur, die 't toneel met de werkelikheid verwisselt, die de rollen op de planken in 't werkelike leven spelen gaat, en z'n bedrijf als bedelaar, als oplichter, als chevalier d'industrie, als kroonprins van Masovië enz. wonderlistig weet te spelen. 't Werkje van Bondy getuigt van mensekennis. Z'n scherpe geest ontsluiert de meest gerafinneerde huichelarij. Ten slotte is z'n boekje 'n bittere satyre op domheid en list in 'n maatschappij vol bederf.

— Bc — *Ed. A. Serrarens.*

Bruno Frank, 3759.
ERZÄHLUNGEN. *Ernst Rowohlt, Berlin W.*35, 1926. (21×13) 310 blz. ing. M. 5.—, geb. M. 7.—.

De vruchtbare, weinig beduidende schrijver van gedichten, realistiese romans en allerlei novellen, Bruno Frank, heeft zijn vertellingen verzameld in dit werk, dat voor grote mensen een aangenaam leesboek kan zijn. De verhalen zijn uiterst verschillend van inhoud en waarde, de beste zijn die, waarin de mildheid van de mens wordt gewekt door de omgang met het dier. In het schetsen der verhoudingen van mens en dier is Frank een kunstenaar, voor het overige is hij een verteller zoals er vele zijn. Enkele korte passages en de stof van een paar vertellingen (al wordt ze behoorlik behandeld) maken dit toch alleen voor volwassenen geschikt.

— Bc — *Anton van Duinkerken.*

Edgar Wallace, 3760.
DER FROSCH MIT DER MASKE. Vertaald uit het Engelsch door Alma Johanna Koenig. *Rikola Verlag, Wien III,* 1926. (18.5×12) 396 blz.

Al duizelt het hoofd hier en daar ook van wilde auto-jachten, al worden de nieuwste vindingen der wetenschap ook benut, om de spanning te verhoogen, ze hebben toch de romantiek in dit geval niet verdreven en het is voor alles een kunstig samengestelde detective-roman van het beste soort. Dick Gordon ontmaskert met zijn trouwen inspecteur de bende der „Froschen'' en wint Ella's hand, die ook de geheimzinnige hoofdman der „Froschen'' voor zich hebben wil. Het hoogtepunt wordt bereikt, waar de oude Bennette als beul zijn zoon redt en waar hij als vogelfotograaf ongemerkt een moord-scène filmt, waarin zijn zoon betrokken is.

— B — *J. Kramer.*

F. C. Weiskopf, 3761.
UMSTEIGEN IM 21. JAHRHUNDERT. *Malik-Verlag, Berlin W.*9, 1927. (19×12.5) 156 blz. gecart. M. 2.40, geb. M. 3.80.

De 21e eeuw zal zijn de heil-eeuw van het Bolsjewisme. Dat heeft meneer Weiskopf gezien, gevoeld bij zijn pelgrimagie door Rusland. Hij heeft in de hoeken en kanten gekeken, hij heeft het volksleven bespied, de taal van het plebs beluisterd. Nu weet hij het.
Rusland zwijgt, Rusland zwoegt. Maar bij zijn zwoegen getuigt zijn zwijgen dat het wil, dat het zál. De wereld is voor Rusland. Dat zegt de schoenmaker in zijn hut — dat zegt de boerenmeid op de kar — dat zegt de professor op de katheder — dat zegt Rusland!...
Een literaire propaganda — fijn — smaakvol wil dit onnoozeldoende boekje zijn.

— C — *A. van Delft.*

ENGELSCH.

Charles Kingston, 3762.
ENEMIES OF SOCIETY. Geïllustreerd. *Stanly Paul & Co., London W.C.* 1, 1927. (21.5×14) 255 blz. geb. Sh. 12-6.

Kingston is een specialist in het kroniekschrijven van allerhande misdaden. Na zijn *Dramatic days at the Old Bailey, The Bench and the Dock, Famous Judges and famous Trials, A Gallery of Rogues* enz., dit zooveelste boek, dat ons nogmaals de geslepenheid van Scotland Yard bewijzen moet. Maar deze 24 processen, meest over koelbloedige, griezelige moordzaken, hoe knap ook geschreven en wars van alle langdradigheid zijn geen lectuur voor menschen met aanleg voor

kippenvel. Hoogstens een gereserveerde historische opfrissching voor studenten in de criminalogie. De acht uit *Spy* overgenomen teekeningen van bekende Engelsche advocaten zijn ook enkel voor gerechtsdienaars waardevol als illustratie. Er wordt ten onzent toch al veel te veel uitgesponnen over dergelijke zaken door allerhande sensatiebladen dan, dat we ook maar aan een enkelen *gewonen* lezer met normale hersens en zonder ziekelijke nieuwsgierigheid, de lezing van dit boek zouden aanbevelen.

— C — *Dr. Raph. Kreemers.*

W. B. Maxwell, 3763.
GABRIELLE. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1927. British and American Authors. (16.5×11.5) 390 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Gabrielle Deane is door haar ziekenverpleegsterswerk onder den oorlog heel wat gestegen boven het zeer gewone peil van haar afkomst. Doch ze heeft een kind van een later gesneuvelden soldaat. Lance gaat door voor 'n aangenomen kind, doch haar stiefvader Gibson dreigt met onthulling van het geheim, om haar te bezigen voor z'n weinig edele doeleinden en stuwt aan op een huwelijk met Gerald Thorndyke, wiens moeder een zuster is van Lord Kinghthorpe. Het toeval wil, dat Gaby bij haar als gezelschapsjuffer dienen gaat. Met den dag ziet ze haar liefde en Gerald's genegenheid toenemen. Doch ze schrikt, voor de, volgens haar, onoverbrugbare sociale kloof, die hen scheidt. En als ze geen uitweg meer ziet, schrijft ze Gerald een anoniemen brief met onthullingen over haar leven. Hij maakt een scène in Gibsons huis, zoodat niet allen tusschen hem en haar, doch ook tusschen vader en dochter alles uit raakt. Gerald's zaakgelastigde achterhaalt het geheim van dien brief en zoekt toenadering. Doch Gerald vecht als vliegenier met de Franschen in Marokko en zij heeft zich opgewerkt tot aandeelhoudster in een voorname Parijsche modezaak. Mettertijd ontdekt hij haar adres, doch herhaalt tevergeefs zijn liefdesverklaring. Totdat het kind ziek wordt en Gaby, ontevreden over de Fransche dokters hem om Engelsche hulp telegrafeert. Dr. Thomas redt het kind en Lance, die eerst de geliefden scheidde, brengt ze weer tot elkaar terug. „Het verleden is niet onherroepelijk, doch afhankelijk van onzen wil." Dat is de thesis, die Maxwell bewijzen wil. Al is er hier en daar een uitspraak, die meer dan gewaagd is, al is God totaal vreemd in dit boek, de goede bedoeling en de adeldom der twee hoofdkarakters zijn zoo mooi, sympathiek en spannend beschreven en volgehouden, dat we dezen roman als dusdanig tot het beste rekenen wat we sinds lang te lezen kregen.

— Bc — *Dr. Raph Kreemers.*

W. B. Maxwell, 3764.
THE CASE OF BEVAN YORKE. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1927. British and American Authors. (16.5×11.5) 335 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Een psychologische roman à la Bourget; even diep, scherpzinnig en nagegaan tot in bijzonderheden. De titel is dan ook wel gekozen, want schrijver gaat er voor zitten, om het „geval" uit te pluizen en de diepste roerselen van deze gefolterde ziel bloot te leggen. Bevan Yorke is gehuwd en heeft drie kinderen, doch hij flirt met Ursula Dibden. Zijn vrouw ziet de ontrouw met den dag groeien en vraagt dan ook scheiding aan. Doch als alles voor den wind schijnt te gaan, ontdekt ze, dat ze een ander kind verwacht en heel 't plan valt in duigen. Ongebonden leeft hij verder met Ursula, die hem ten slotte ook in den steek laat, om zich eerst aan de kunst en dan aan vrouwen-emancipatie te wijden. Bevan's vrouw, Cecil, hertrouwt met een vriend van hem en vindt het verloren geluk terug. Hij reist naar Egypte en het Oosten, om ellendig aan zijn einde te komen aan de Azuren Kust bij het redden van een drenkelinge. — Rond de hoofdpersonen bewegen zich een massa bijkomers. En hier ligt het meesterlijke van dezen roman: ieder speelt zijn rol ter illustratie van den een of anderen karaktertrek. En dit zijlicht wordt zoo geworpen dat de afleiding van de aandacht in stee van te schaden aangenaam aandoet, omdat alles daarna kristalhelder wordt. Dit doet ons Maxwell verkiezen boven Bourget. Maxwell toont overal zich de groote Fransche meesters ten nutte te hebben gemaakt, zoowel Flaubert en De Goncourt als Daudet en De Maupassant. En zijn prachtige roman is als een synthese van heel de romankunst vóór hem. Conan Doyle noemt hem den grootsten Britschen romancier en Baird Leonard betitelt hem als „the greatest novelist writing-to-day". Zijn heele betoog is echter zoo overtuigend en meesleepend opgesteld, dat we het, om het gevaarlijk gegeven van waar het uitgaat, streng voor meer ontwikkelden moeten voorbehouden.

— Bc — *Dr. Raph Kreemers.*

IV. DICHTWERKEN.

NEDERLANDSCH.

J. V. Vondel, 3765.
LUCIFER. *Geert-Groote Genootschap, Den Bosch,* 1927. G.G.G.-serie. (19.5×13.5) 96 blz. ing. f 0.25.

Een zeer nette uitgave van de Lucifer-tekst (zonder enige aantekening of verklarende inleiding) vermoedelik ten doel hebbend de popularisering van dit treurspel.

Anton van Duinkerken.

VI. KUNST.

DUITSCH.

Julius Bab, 3766.
AGNES SORMA. Geïllustreerd. *Niels Kampmann, Heidelberg,* 1927. (22.5×16) 162 blz. geb. M. 7.50.

Dit werk is niet uitsluitend een daad van innige piëteit ten aanzien van een gevierde actrice, van wie een groot dramaturg Reinhardt zei: „Ze is een ster en een bloem tegelijk", het is tevens een boeiend relaas van de tooneel-ontwikkeling in Duitschland gedurende de laatste decenniën. Een belangwekkend gedenkboek, dat ons Sorma's leven en kunnen schetst naar de rangorde van de door haar gespeelde rollen.

M. M.

Dr. P. Albert Kuhn, O.S.B., 3767.
DIE ANDACHT ZU DEN VIERZEHN NOTHELFERN. Geïllustreerd door P. Rudolf Blättler, O.S.B. *Benziger & Co., Einsiedeln,* 1927. (14×10.5) 35 blz. geb. M. 3.—.

De vereering van de veertien helpers-in-den-nood was in vroeger eeuwen een meer specifieke devotie van het christenvolk in Italië. In den loop der tijden is deze vereering ook doorgedrongen tot Zwitserland en Duitschland en als resultaat hiervan mogen we wel dit boekje beschouwen, dat naast een afbeelding van iederen heilige — welke afbeeldingen op gouden fond, al te conventioneel van opvatting zijn — een beknopte levensschets van- en 'n opwekkend gebed tot elk der veertien heiligen bevat.

M. M.

ITALIAANSCH.

Pericle Ducati, 3768.
STORIA DELLA CERAMICA GRECA. Geïllustreerd. *Instituto di Edizioni Artistiche, Firenze,* 1922. (29×22.5) Deel I: VI-258 blz. deel II: XIX-281 blz. Samen ing. Lire 340.—.

Potten en pannen, welker beschildering, zooals E. Gerhard in 1831 reeds schreef in een rapport, gepubliceerd in de *Annali dell'Instituto archeologico,* de bron is, waarmee de tuin der taalgeleerden wordt besproeid, en de kennis van kunst, oudheid en geschiedenis wonderbaarlijk door bevorderd wordt.
Met de studie dezer materie heeft Pericle Ducati zich bezig gehouden en zijn bevindingen hier gepubliceerd.
De schilderingen op de Grieksche vazen zijn de oudste vorm van beeldende kunst in het vlak, maar vaak genoeg zijn zij de eenige overblijfsels van „die bedeutsamsten Lebensäusserungen eines ganzen Kulturkreises, eines ganzen Zeitabschnittes."
Veel van de kennis omtrent de oude volken rond de oude wereldzee, vooral wat mij daar sinds honderd jaar méér van te weten zijn gekomen, is te danken aan de uitgebreide en talrijke vondsten van vazen en pullen in Italië (vooral Etrurië), het Grieksche vasteland en de Archipel.
Tot nog toe was er in Italië geen samenvattend standaardwerk over deze stof verschenen, en de in Engeland, Duitschland en Frankrijk gepubliceerde werken van Birch, Von Rohden, Raget, Pottier, Chipiez, Perrot, Walters, Herford, e.a., waren in verband met nieuwe belangrijke vondsten niet geheel up to date meer. Bovendien spoorde de nationale trots den Italiaan, wiens land een voorname vindplaats is voor de oude potterie, aan, om aan de hand van de nieuwste gegevens een zoo volledig mogelijke „Historia" van de Grieksche vazenbeschilderingen samen te stellen. Ons bestek laat niet toe hier dieper op in te gaan; wij volstaan met kenners en verzamelaars te wijzen op de prettig en enthousiast geschreven tekst, de lijst „Museografia", waar alle vroegere en bestaande collecties worden opgegeven met vermelding van eventueele beschrijving of catalogus, benevens de chronologische lijst van studie's en opgravingen, van 1609-1923, waarin de kleinste brochure en de geringste vondsten een plaats kregen. *P. P.*

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Dr. K. H. E. de Jong, 3769.
HEEFT LETTERKUNDIGE KRITIEK WAARDE...? *W. P. van Stockum & Zoon, Den Haag,* 1927. (23×16) 30 blz. ing. f 0.60.

'n Tijdschrift, dat enkel bestaat van letterkundige kritiek, is geen neutrale partij in de kwestie, die Dr. de Jong met z'n tartende vraag denkt opgeworpen te hebben. We zullen ons van 'n oratio pro domo onthouden: temeer daar deze brochure glad langs de kern van de zaak heenglijdt. Zolang er door artistieke timmerlui aan de weg gewerkt is, werden ze verschillend beoordeeld: de schrijver had de moeite kunnen sparen dit met sitaten te bewijzen. En wát voor sitaten soms: Jonckbloet over Vondels leerdichten; Witsen Geysbeck had nog niet genoemd mogen worden! Maar als Dr. de Jong, als 'n andere Batavus Droogstoppel zelf 't woord neemt, wordt 't dól! Bv. op blz. 11: „Dr. van Eeden heeft in zijn *Grassprietjes* J. J. L. ten Kate geducht gehoond, maar toen die dichter bij de herdenking van zijn honderdsten geboortedag weer eenigszins gerehabiliteerd werd, slikte hij zijn woorden of juister gezegd zijn grassprietjes weer in. En hij zal er flink buikpijn van hebben gekregen. Want we gelooven niet, dat er ooit vergiftiger onkruid in den tuin der Nederlandsche literatuur is gegroeid dan die *Grassprietjes.*" Dit soort humor verklaart 's schrijver sympathie voor Cats, Beets, e.d. Op blz. 12 staat niets minder dan: „De Duitscher, die Goethe den grootsten modernen dichter van alle volkeren noemt, zal allicht Bilderdijk nooit hebben ingekeken." Dat „allicht" en „ingekeken" is kostelijk! Tragiese verhalen krijgen we te slikken over jonge dichters, die bundeltjes uitgaven „vertrouwende op hun goed geluk", maar „het viel hun evenmin mee als een jongen kater, die zich in het liefdesseizoen voor het eerst op het dak waagt en door de oudere katers allerjammerlijkst wordt toegetakeld." En dan van die andere beginneling, die zorgde goeie maatjes met 'n bekend criticus te worden: van z'n „versjes" werd dan ook niet veel kwaad gezegd en, 't eindigt als 'n spookje: „de auteur is een beroemd dichter geworden." De „gemoedelijke" lezer zal niet weten, waar al dat gevit goed voor is. „Wie vindt St. Nicolaasversjes niet aardig?" Wel ja, zegt Dr. de Jong, je hebt gelijk, laat literatuur 'n zaak van ontspanning wezen, maar „alles luchtig opgevat met lachjes en grapjes en diegenen, die ons vermaak verschaffen, niet tot een marteleven veroordeeld." En verder: „...niet zulke eischen te stellen, dat ter wille van een kortstondig amusement een geheel leven gevaar loopt te worden verwoest." De schrijver houdt er ook 'n aesthetica op na. Eerste eis: „Duidelijkheid! Bij poëzie komen er als onmisbaar uiterlike kenmerken bij: 'n zeker paralellisme, 'n zekere maat, alliteratie en rijm." Hoor Droogstoppel in deze woorden: „Onwillekeurig denkt men dan aan de oude veelgesmade dichters, die duidelijk waren en zich aan de maat hielden. We mogen gerust onze oude dichters weer ter hand nemen. Cats moet boven H. Gorter, Tollens boven Boutens worden gesteld." De tweede eis is: „kracht". Met „schoonheid" kan deze „privaat docent" niets aanvangen, „Kracht is veel begrijpelijker dan schoonheid." En dat bewijst hij als volgt: „of'n vrouw mooi is, och daar valt over te twisten, maar of ze al dan niet krachtig is, daarover zal men 't eerder eens worden. Probeer 't maar met...... Mej. Klapwijk of 'n kanaalzwemster! De kracht van 'n dichter ligt in z'n soberheid: in Dante's *Hel* spreekt geen enkele vrouw. 't Toppunt van soberheid en kracht! Onze dichters zijn echter

langdradig: Vondel b.v. in *Waar werd oprechter trouw*". Derde eis: realiteit. Ook hierin had Vondel 't weer mis: „Zoo valt b.v. in het *Waar werd oprechter trouw* de hoofdstelling, dat n.l. de liefde tusschen man en vrouw oprechter zou zijn dan eenige andere, sterk te betwisten. De liefde van eene moeder voor haar kind zal er toch zeker niet voor onderdoen. Maar Vondel schijnt het met zijn moeder niet best te hebben kunnen vinden, terwijl hij daarentegen zeer gelukkig getrouwd is geweest."

Weet U, waar „al die ontzettende moeite, die een echt letterkundige zich moet getroosten", voor dient? „Om nuttig te zijn." En daarom moeten de verschillende genres der dichtkunst aldus worden gerangschikt naar hun belangrijkheid: Leerdicht, epos, drama en als 't hinkende paard, achteraan: de lyriek, „de te hoog opgevijzelde lyriek." Die lyriek wordt weer netjes doorgesneden: 1e. of de dichter zich met iets buiten hem dan wel 2e. met zich zelf bezig houdt.

„Buiten kijf staat de eerste soort van lyriek het hoogst."

't Dingetje is te onbenullig om er 'n woord aan te verspillen; waarom we 't toch deden? De auteur schrijft privaatdocent achter z'n naam: de suggestie op argeloze zielen? Maar 't zijn niet alle koks, die lange messen dragen.

Leo Fens.

FRANSCH.

Gustave Lanson, 3770.
METHODES DE L'HISTOIRE LITTÉRAIRE. *Les Belles Lettres, Paris* 6, 1926. Etudes Françaises. (20.5 × 13.5) 57 blz. ing. Ffr. 4.—.

In de eerste „Leçon d'ouverture du cours d'éloquence française" breekt schr. een lans voor de historische methode van zijn voorganger Levroumet, waarbij de schrijver alleen de feiten en documenten laat spreken. In de tweede „L'esprit scientifique et la méthode de l'histoire littéraire" toont Lanson aan, dat het voor den letterkundige niet zoozeer op het weten als op het voelen aankomt, dat ons een idee geeft van de schoonheid van een werk. Hij waarschuwt tegen misbruik der vrijheid en vordert een streng wetenschappelijke methode. In de derde „Quelques mot sur l'explication des Textes" verdedigt Lanson de tekstverklaring, die den geest ontwikkelt, zoodat men een schrijver *goed* leert lezen en begrijpen. De leeraar moet niet willen schitteren: hij moet zijn leerlingen leeren denken en hen niet tot kleine Brunetières maken. Dit boek belooft veel vruchten voor de studie der Fransche taal en letterkunde, wanneer de leiders hun wetenschappelijk ideaal weten hoog te houden en werkelijk onpartijdig blijven.

Paul de Sévaux.

ENGELSCH.

Dorothy Wooldridge, 3771.
THE POETRY OF TOIL. *Faber & Gwyer, London W.C.* 1, 1926. (18.5 × 12.5) 202 blz. geb. Sh. 8-6.

„Mijn doel", zegt Miss Wooldridge in de inleiding tot deze bloemlezing, „is geweest: de beste Engelse gedichten, van de vroegste tijden tot nu, die betrekking hebben op de Arbeid in zijn vele verschijningen, op de vreugd en de pijn, die aan de arbeid des mensen verbonden zijn, bij elkaar te brengen. Gedichten waaraan een politieke idee ten grondslag ligt, of die een politiek-propagandisties karakter vertonen, werden opzettelik geweerd uit deze bundel. Ook werden door de samenstelster geen stukken opgenomen, die te maken hebben met de arbeid van de krijgsman, welke arbeid volgens haar(en wij kunnen haar hierin, na wat de laatste grote oorlog ons heeft geleerd, geen ongelijk geven!) geheel buiten de sfeer valt van „The honest labour". — Van de oude gildeliederen, vindt men er slechts drie in deze bundel. Wie er méér mocht hebben verlangd, bedenke, dat de gildeliederen alle op éénzelfde patroon zijn gesneden en de variatie in de tekst van deze zangen gering is. De voornaamste Engelse poëten, van Chancer tot Walter de la Mare en de imagist John Gould Fletcher, zijn in deze bloemlezing met een of meer gedichten vertegenwoordigd. Wat de literaire waarde der uitgekozen stukken betreft, mogen wij zeggen, dat Miss Wooldridge met de nodige gestrengheid is te werk gegaan. Haar anthologie is een fijn boek, waarin het steeds een vreugd is te lezen. *Wies Moens.*

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Dr. F. H. Fischer, 3772.
HISTORIE EN CULTUUR VAN HET NEDERLANDSCHE VOLK. Geïllustreerd. *De Spieghel, Amsterdam,* 1927. (23 × 18.5) 396 blz. geb. f 10.50.

Op blz. 281 van zijn boek zegt de schrijver, dat Oswald Spengler slechts openbaringen verstrekt en nooit iets motiveert. Wanneer wij, „slechts" en „nooit" niet al te krampachtig opvatten, kunnen wij zeggen, dat Dr. Fischer slechts openbaringen verstrekt en nooit iets motiveert. 't Is groen en rijp door elkander, nu eens pardoes rake inzichten, dan weer de kwasi-oplossing van een vraagstuk, waar de wetenschap nog aan beginnen moet. Een student, die naar een dissertatie-onderwerp zoekt, kan hier te gast.

Het ondernemen van den schrijver is ook daarom hachelijk, omdat de cultuurgeschiedenis van het Nederlandsche volk nog voor negen tienden moet onderzocht worden. Men omzeilt dit bezwaar niet door de schilderkunst in het middelpunt van het heele werk te plaatsen, al heeft deze zeker recht op een eereplaats. 't Staat vast, dat de godsdienst een nog veel sterkeren invloed op de geschiedenis van het Nederlandsche volk heeft uitgeoefend, maar juist op dit terrein verkennen wij in Dr. Fischer een ontwijfelbaar tegenstander. Hoe het bijv. in trouwe mogelijk is, om vol te houden, dat men omstreeks 1580, afgezien van de drijvers, de tegenstelling Roomsch-Protestantsch nog geenszins als scherp gevoelde, (blz. 219), terwijl er toen van de katholieke Kerk binnen het gebied van de Unie van Utrecht weinig meer dan een ruïne was overgebleven, het lijkt een raadsel.

Even waagt de schrijver zich op het terrein van de Contra-Reformatie, zonder echter te zien, dat hij dan met Sasbout Vosmeer alleen niet klaar komt en Philippus Rovenius niet had mogen overslaan. Wanneer hij de „decisies" der Roomsche Kerk „plompe machtspreuken" noemt (blz. 258), is dit in strijd met de geschiedenis, al kan de auteur geen lood geestdrift bij elkaar krijgen voor een Synode, die na 1618 alles liet, zooals het was.

Als typeerend voor het grootendeels episodische in de wijze van behandeling, citeeren wij: „In het overzicht der politieke ontwikkeling plaats ik de geschiedenis der coalitie achteraan. Het is, nu zij voorbij schijnt, wel veroorloofd te constateeren, dat haar leus: een staat geregeerd volgens christelijke beginselen, kiezersmisleiding is gebleken. De schoolstrijd is het middel geweest om menschen tegenover menschen te plaatsen. Op zich zelf was de strijd voor de vrije school van de zijde der christelijke politici een kiezerskweek, geen christelijke maatregel. Voor hun volgelingen echter, en ten deele ongetwijfeld ook voor de leiders, ging het om het opperste levensgoed. De beginselen der linkerzijde zijn met een zeker soort vroomheid onbestaanbaar. Menschen, in wier gemoedsbehoeften die vroomheid voorzit, stellen zich dus te weer... Nu de overwinning der coalitie de christelijke en filosofisch-wijsgeerige volksdeelen meer dooreen heeft geworpen, zal de praktijk leeren, of de pretentie Goddelijke voorlichting te bezitten, is vol te houden. De vrijzinnige idee is in de dingen des geestes machtiger dan in de politiek" (blz. 384). Het boek is onmiskenbaar een resultaat van uitgebreide studie, uitgaande van een zoekenden, tastenden geest, die op tal van vragen een antwoord heeft willen geven, maar binnen den ban van een al te subjectieve gemoedsgesteldheid en verstandelijkheid hangen bleef en zoodoende zwevende zwerft boven de harmonie der klare bezonkenheid. *Prof. Dr. H.*

Laura Orvieto, **3773.**
GRIEKEN EN TROJANEN. Vertaald uit het Italiaansch door J. Henzel. Geïllustreerd. *W. J. Thieme & Cie., Zutphen,* 1927. (22×15) 194 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Nu dit werk ons is voorgelegd als een werk voor jongeren, moeten wij voorbehoud maken. Het is niet van het degelijk en ongerept gehalte als *Van Goden en Helden* van Kleijntjens en Knippenberg, waarvan onlangs de zevende druk is verschenen. Er zijn in den tekst gedeelten, die wij liever niet toevertrouwen aan „jongeren", trouwens een nog al rekbare term in de voorrede; ook de illustratie is niet in alle opzichten verdedigbaar. Zij, die zich daartoe veilig kunnen rekenen, zullen er met plezier mee kennis maken, want dit verhalend proza, ofschoon niet vlekkeloos in alle opzichten, heeft goede kwaliteiten en de inhoud der Homerische gedichten bevat ook veel schoone en nooit vergeten gedeelten.
Prof. Dr. H.

FRANSCH.

Henri Fouqueray, S.J., **3774.**
HISTOIRE DE LA COMPAGNIE DE JÉSUS *Bureau des Etudes, Paris* 7, 1926. (25×16) Deel IV: 430 blz., deel V: 470 blz. Per deel ing. Ffr. 25.—.

De societeit van Jezus heeft besloten zelve hare geschiedenis te schrijven. Daaraan danken we de bijzondere studies, die wel wat te veel gedetailleerd zijn, maar die gebaseerd zijn op waardevolle documenten. Ieder land behandelt zijn deel. Pater Fougueray heeft als het zijne gekregen het tijdperk van Hendrik IV en Lodewijk XIII, dat hij met deze deelen beeindigt, de deelen IV en V zijn gewijd aan den tijd van Richelieu: twintig vruchtbare jaren.
De kardinaal was een trouw beschermer, maar ook autoritair, de koning een even bescheiden als toegewijd vriend. Zij stonden de compagnie toe zich te ontwikkelen en hebben haar de gelegenheid gegeven uitstekende diensten te bewijzen. Van den anderen kant heeft ze veel moeilijkheden ondervonden: de Universiteit trachtte haar telkens te schaden; de seculiere geestelijkheid ergerde zich aan hare werkzaamheid; een heele geschiedenis wekte het boek over moraal van den Jezuiet Sautarelli; zelfs het parlement en de Sorbonne mengen zich erin; dan nog het moeilijke geval, waarin de Paters gewikkeld worden bij de affaires aan het hof, doordat ze de biechtvaders waren van den koning, de koningin en de grooten. 't Had anders ook zijn voordeelen. Pater Garasse vindt gehoor bij den koning zooals Pater Coton onder Hendrik IV; Richelieu is trouwens te helderziend, om niet gebruik te maken van zulke ijverige religieusen.
We zien de Paters ook naar Constantinopel vertrekken als missionaris en naar Canada, zeer belangrijke apostolische missiegebieden, omdat het betreft de vestiging van de katholieke macht in 't Oosten en de kerstening van de nieuwe wereld, met een weinig politieke propaganda in 't geheim. Maar de kardinaal laat zijn vertrouwen en diensten duur betalen: de biechtvaders van Lodewijk XIII vooral krijgen de meest delicate en gevaarlijke opdracht, die men zich denken kan. Alleen Paters Jezuieten konden ze aanvaarden met eenige kans op slagen. 't Kostte slachtoffers. Overal toonden ze, hoe voorzichtig ze waren en hoehandig ijverig en vooruitziend, in de eerste jaren van het Jansenisme bijvoorbeeld.
Men zal 't werk met veel belangstelling lezen. Mag een keer de liefde tot de rechtvaardigheid den schrijver zijn kalmte een weinig doen verliezen, hij heeft toch ook met meesterhand een hoofdstuk geschreven uit de Kerkgeschiedenis en de geschiedenis van Frankrijk, die tijdens de XVIIe eeuw, dank zij de Jezuieten, zoo bijzonder haar plicht kende en zin had voor orde.
Dom. J. de Vathaire, O.S.B.

Mgr. Odelin, **3775.**
LE CARDINAL AMETTE. Geïllustreerd. *J. de Gigord, Paris* 6, 1927. (20.5×13.5) 202 blz.

„Les morts vont vite", herinnert ons Mgr. Odelin in zijn voorrede. Vijf jaar na den dood van Kardinaal Amette wil hij de vaart der vergetelheid even verminderen door zijn persoonlijke herinneringen vast te leggen, voor de tijd ook deze vervaagt. Het boek is geschreven in den soberen stijl van een pieteitvol gedenkteeken, wars van alle franje en leege opsierselen. Binnen deze rustige lijnen van wijding en waarheid plaatst de schrijver pittige reliefs, waarin hij markante momenten uit het leven van den Kardinaal aanbrengt. Het merk der authenticiteit blijft de hoofdstukken bij tot op de laatste bladzijden. Daardoor wordt het tevens een belangrijke bijdrage tot de geschiedenis van de laatste Fransche Kerkvervolging en van den wereldoorlog.
Prof. Dr. H.

Comte Woeste, **3776.**
MÉMOIRES. Geïllustreerd. *Albert Dewit, Brussel,* 1927. (19.5×13.5) Deel I: X-550 blz. ing. Bfr. 25.—.

Graaf Woeste heeft een goed voorbeeld gegeven

door zijn levensherinneringen in het licht te laten geven. Mannen van zijn beteekenis weten zoo veel, wat voor den tijdgenoot en het nageslacht van onschatbare waarde is en met hen daalt gewoonlijk het belangrijkste in de vergetelheid van het graf. Onze landgenooten schijnen geen zin te hebben voor mémoires of stoppen ze weg in een donkere spelonk, en toch, wat zouden de levensherinneringen van figuren als Le Sage, Schaepman, Thorbecke, Kuyper, Nolens, Ruys de Beerenbroeck met belangstelling ontvangen worden!

Dit boek omvat de periode 1859-1895. Voor menigeen zal het een ontdekking zijn, dat Graaf Woeste, die als staatsman in België een gelijkwaardige rol heeft gespeeld, als de groote leiders van de katholieken ten onzent, een bekeerling was. Met de geschiedenis van deze bekeering wordt het boek geopend, een prachtig hoofdstuk dat het lezen en overdenken van het diepzinnig onderwerp tot een weelde maakt.

Het werk is vol van den strijd tusschen liberalisme en Katholicisme, waarbij de eigenlijke parlementaire geschiedenis meer op den achtergrond blijft. Ons vreemd is daarin de rol van den koning, aangezien ten onzent de uitvoerende macht immer achter den ondoordringbaren sluier der Nederlandsche geheimzinnigheid verborgen blijft. Biezonder actueel voor ons is de geschiedenis van de opheffing van het gezantschap bij het Vaticaan door de liberale regeering in 1879. Een omvangrijk gedeelte van de staatkundige geschiedenis van het Belgische volk passeert in het boek de revue. Juist daaraan ontleent het zijn waarde, dat het niet de persoon van Woeste in het middelpunt heeft, maar het volk. Deze Belgische Dr. Schaepman wist hoe zijn volk aan het lezen te brengen en zijn belangstelling voor de politiek wakker te houden, getuigen zijn oudere werken: *Vingt ans de polémique, A travers dix années, Echos des luttes contemporaines, Oeuvres de Combat*. Wij zien met meer dan gewone belangstelling uit naar het tweede deel en hopen, dat de hoogstaande mémoires van dezen eminenten Belgischen staatsman ook in ons land veel zullen gelezen worden, op de eerste plaats door onze staatslieden, regeeringspersonen en historici, maar even zeker door de besturen van onze kiesvereenigingen en sociale organisaties. Woeste verdient in onze kringen grooter belangstelling, dan hem tot dan toe ten deel viel. *Prof. Dr. H.*

DUITSCH.

K. Kammer, 3777.
TRIERER KULTURKAMPFPRIESTER. Geïllustreerd door Matth. Eberhard. *Paulinus-Druckerei, Trier,* 1926. (22×14.5) 163 blz. ing. M. 4.50.

Een eerste poging om op den grondslag van historische documenten in hoofdomtrek een schets te leveren van de voornaamste gebeurtenissen in het diocees Trier tijdens den Kulturkampf. De hoofdpersoon is Mgr. Matthias Eberhard, die, als zoovele andere Duitsche bisschoppen zijn weerstand tegen het onrechtvaardig geweld van den Staat volhouden moest in een gevangenschap van driehonderd dagen. Dan volgt de rij van priesters, die, eensgezind met hun bisschop, den goeden strijd gestreden hebben. Veel zwakker zijn de leeken vertegenwoordigd, al wordt hun trouw aan de Kerk in 't algemeen erkend. Deze onevenredigheid in het werk vraagt om verbetering en aanvulling. Een verdienste is de verzoenende stemming, welke in al de hoofdstukken is volgehouden, aansluitend bij de openhartige waarheid, dat Bismarck den Kulturkampf staakte, juist omdat hij zulk een groot staatsman was, waar elke andere grootheid van minder gehalte van kwaad tot erger zou vervallen zijn. Gedenkwaardige herinneringen uit een tijd, die nog dicht bij ons ligt en waarin wij dergelijke moeilijkheden aantreffen, als in onzen tijd. De Kulturkampf immers is nog steeds niet voorbij, alleen is er niet voortdurend een acute crisis aan de orde, maar veel uit Bismarck's mislukte jaren is in latenten vorm blijven nawerken. Zoodoende reikt in dit boek de geschiedenis de hand aan de orde van den huidigen dag, ter voorlichting van ons allen, die te rechter ure de teekenen van den tijd te verkennen hebben. *Prof. Dr. H.*

Dr. B. Poertner, 3778.
GESCHICHTE AEGYPTENS IN CHARAKTERBILDERN. Geïllustreerd. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, München,* 1926. Sammlung Kösel. (17×11) 98 blz. geb. M. 2.50.

Een Egyptische geschiedenis, die den naam van de katholieke Köselserie hoog houdt, niet slechts om de uiterst methodische bewerking en de kunst van het zich beperken, maar vooral om het typische karakter: een geschiedenis in karakterbeelden. Het kille geraamte van data, veldslagen, namenreeksen verdwijnt hier achter de karakterschets van groote vorsten als Menes, Amenophis, Ramses. Hoe zeer dorheid geweerd is en een wetenschappelijke poëtische beschrijving bij den schrijver te vinden is, leest men 't best in het Echnatonhoofdstuk, blz. 58. Er bestaat geen werk, waarin de verhouding Israël-Egypte, vooral het probleem der Exodos-chronologie, zoo bondig en tevens wetenschappelijk is uiteengezet. Gaarne zou men zien, dat een der vele illustraties in het werkje aan dit probleem gewijd was. Een uitgebreider karakterschets van de demonische Cleopatra zou naast die van Hatschepsut uiterst welkom zijn. *Dr. F. M. de Waele.*

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

FRANSCH.

Emile Bourguet, 3779.
DELPHES. Geïllustreerd door Fréd. Boissonnas. *Les Belles Lettres, Paris,* 1925. Le Monde Hellénique. (20.5×13) 41 blz. ing. Ffr. 5.—.

Men vindt hier duidelik en interessant uiteengezet, wat de Franse opgravingen in Delphi aan het licht gebracht hebben. Jammer, dat de meeste afbeeldingen te klein zijn. Ook mist de lezer een plattegrond.
A. M. J. van Spaendonck.

DUITSCH.

Dr. R. A. Keller, 3780.
RHEINLANDKUNDE. Geïllustreerd. *A. Bagel, Düsseldorf,* 1926. (21×14) Deel II: 386 blz. ing. M. 4.50.

Deze *Rheinlandkunde* is een onmisbare wegwijzer voor wie op eenig gebied der veelomvattende literatuur der Duitsche Rijnlanden zich oriënteeren willen. Dit tweede deel geeft de belangrijkste literatuur, meestal voorafgegaan door een kort artikel, voor de volgende onderwerpen: De Rijn als verkeersader. Voorgeschiedenis van het Rijngebied. De Fransche Rijnlandpolitiek sinds 1871. Het Duitsche karakter van de Roman-

tiek van den Rijn. Het Theater aan den Rijn. Muziek, musici en muziekleven in de landen aan den Rijn. De Rijn en de Rijnlanden in de poëzie. Bij het duizendjarig feest van de Rijn. Geschiedenis en cultuur van Nassau. De Eifel. Het Birkenfelder land. Aken en zijn omgeving. Saargebied en Duitsch-Lotharingen. Geschiedenis en cultuur van de Pfalz. Duitsche cultuur in den Elzas en Lotharingen. Het Badische land. Archieven, bibliotheken en verzamelingen in het Rijngebied met 3 kaarten van hun verspreiding. De namen van de auteurs der verschillende hoofdstukken staan ons borg, dat de opgegeven literatuur werkelijk de belangrijkste en de beste is.
Dr. J. B. L. Hol.

Paul Naef, 3781.
UNTER MALAYISCHER SONNE. Geïllustreerd *Huber & Co., Frauenfeld,* 1927. (21×13.5) 313 blz. ing. M. 9.20, geb. M. 10.80.
Een Zwitser, die als tabaksplanter lange jaren in de binnenlanden van Sumatra's Oostkust doorgebracht heeft, geeft in dit werk op onderhoudende wijze zijn indrukken weer van een reis, die hij gedeeltelijk in 1908, gedeeltelijk in 1913 op Java gemaakt heeft. In het 2e gedeelte van het boek worden in een vijftal „reliefs" een piccnick aan de zeekust van Sumatra, de tijgerbezoeken op de plantage, een feestavond der inlanders en de mentaliteit en levensgewoonten der Chineesche koelies en der Bataksche bevolking beschreven. Het doet droef aan, wanneer de schr. ons vertelt, hoe op deze plantages geen Zondagen gevierd worden, maar in de plaats daarvan twee andere dagen der maand tot feestdagen worden. Van deze „reliefs" gaan een zeer eigene bekoring uit. Het beste van het werk schijnen ons echter de drie vertellingen, waarmede het boek besluit; het minst geslaagd is 't eerste: een luguber verhaal: „De tropendaemon", de laatste zijn mooi, vooral „Ompönnima",de verboden, tragische liefde eener jonge Hindoe-vrouw voor den planter en het vruchtelooze verzet van een Bataksch dorpshoofd uit de bergen, den „Silajak", tegen de maatregelen der Regeering, die zijn autonomie bedreigen. In hun soberen eenvoud bezitten deze beide vertellingen literaire waarde. Uit heel het pretentielooze boek spreekt een fijn psychologisch inzicht en groote liefde voor de inlandsche bevolking, waardoor het ons meer leert dan menige wetenschappelijk studie. *Dr. J. B. L. Hol.*

M. L. Schlesinger, 3782.
DAS BOLSCHEWISTISCHE RUSZLAND. Geïllustreerd. *Ferd. Hirt, Breslau,* 1926. Jedermanns Bücherei. (18.5×13) 112 blz. geb. M. 3.50.
In de politiek treedt vooral tegenwoordig het drijven der Bolschewistische Russische Republiek naar voren. Velen hebben slechts een vaag begrip van de inrichting van het verbond der verschillende landen tot eene eenheid. Het is een proces van groote beteekenis en daarom is een overzicht over de inrichting voor velen welkom, vooral als deze, zooals dit boekje, objectief gehouden is.
Het beschrijft het verloop der gebeurtenissen na de Maartomwenteling van 1917, toen het vermolmde Czarentijk ineenstortte en Lenin met zijn in practijk brengen van de theorieën van Marx begon. Het stelsel wordt beschreven, de ontwikkeling van den Sovjetstaat en de vaststelling van de grondwet, en de vereeniging van alle afzonderlijke republieken tot een eenheidsstaat tot de Russische landswet R.S.F.S.R. De Raden, de Congressen, de Kommissariaten worden uiteengezet. Ook de weinige rechten der burgers en de allesoverheerschende rechten van den Staat. Het boek gaat in op de practijk, hoe Moscou almachtig regeert en 't toch den schijn wekt of het volk medespreekt. Alles wordt in bijzonderheden omschreven, ook de beruchte Ogpoe en de gevreesde Tsjeka.Men krijgt bij eenig nauwkeurig lezen en noteeren wel een goed overzicht over de onverklaarbaar geheimzinnig schijnende Sovjet.
A. F. van Beurden.

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

NEDERLANDSCH.

Joan A. Nieuwenhuis, 3783.
UIT DEN TIJD DER VOORTREKKERS. Geïllustreerd. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1927. (20.5×15) 140 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.90.
Wij hebben dit boekje met werkelijke belangstelling gelezen, omdat het daarin opgenomen feitenmateriaal over de propaganda voor het socialisme in ons land ons interesseerde. Het lag blijkbaar in de bedoeling van den schrijver, om slechts aan de hand van feiten een bloot overzicht te geven van personen en gebeurtenissen in nauw verband staande met de wordingsgeschiedenis van het socialsme in ons land in de tachtigerjaren. Hier en daar heeft echter de schrijver zich er niet aan kunnen onttrekken ietwat tendentieus te worden. Zoo achtte hij 't noodig, om van deze gelegenheid gebruik te maken, om nog eens te komen aandragen met het praatje, dat het onwaar is, dat het socialisme vijandig staat tegenover den godsdienst. Of iemand dat nog gelooft?! Ongetwijfeld valt er een verhoogde belangstelling voor religie bij de sociaaldemocraten te constateeren, doch dit neemt niet weg, dat de S.D.A.P.-pers nog geen gelegenheid laat voorbijgaan om den godsdienst aan te vallen op een wijze, die in eigen kring wordt afgekeurd, terwijl in vergaderzalen nog maar al te vaak geluiden worden gehoord, welke zeer krenkend zijn voor de katholieken. *van Sas.*

A. W. IJzerman, 3784.
DE GEBOORTETIJD VAN HET MODERNE KAPITALISME. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1927 (20.5×15) 127 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.75.
Dit lezenswaardige boekje frischt ons geheugen nog eens op over hetgeen wij elders reeds verspreid lazen over de feiten, welke van invloed waren op de economische ontwikkeling der maatschappij in de verschillende opvolgende perioden, zooals Karl Bücher, die ons reeds schetste: het tijdperk der huisindustrie, het stadium der stedelijke familiehuishouding (het gildentijdperk) en dat der volkshuishouding. Het is jammer, dat de schrijver zooveel zegt over die ontwikkeling in Frankrijk, Duitschland en Engeland en zoo weinig over die in ons eigen land.
Hier en daar zegt de schrijver wel eens een onjuistheid. Hoe hij ertoe komt, om te zeggen, dat in ons land deels als direct, deels als indirect gevolg van de Fransche revolutie het parlementaire stelsel werd ingevoerd is ons niet recht duidelijk. Er moesten nog meer dan 40 jaren overheen gaan, eer wij hier te lande *theoretisch* het parlementaire stelsel kregen, terwijl het nog duurde tot '66-'68 eer dit stelsel practisch zijn bestaan bewees. *van Sas.*

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

W. de Vletter, 3785.
LIEVEKE HARMS. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1927. Ons boekenplankje. (16×11.5) 237 blz. geb. f 1.25.
Het verhaal speelt in Antwerpen tijdens het ontstaan der Reformatie. 't Is al héél eenzijdig behandeld; de kinderen, die het lezen, zullen over het katholiek geloof, over de godsdienstigheid, over de beeldstormerij en geheel het geschiedkundig gebeuren van dien tijd een absoluut verkeerden indruk krijgen. De strijd tusschen Spanje en de Nederlanden wordt gehéél als een godsdienststrijd voorgesteld, de protestanten, zelfs vrouwen en kinderen worden uit de huizen gehaald om gefolterd en verbrand te worden. De beeldstormerij wordt wel niet goedgepraat, maar zoo leert men de jeugd toch geen geschiedenis.
Alb. Steenhoff-Smulders.

DUITSCH.

Helene Pagés, 3786.
MUTTER NANNI UND IHRE KINDER. Geïllustreerd door Rolf Winkler. *Herder & Co., Freiburg i.Br.,* 1926. (19×12.5) 181 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 3.20.
Eenvoudig, frisch en boeiend vertelt de schrijfster allerlei voorvallen uit Moeder Nanni's familieleven. Hare acht kinderen geven haar wat te doen, maar altijd is zij opgewekt en weet nog tijd te vinden om hulpbehoevenden in hare omgeving bij te staan. Het hoofdstuk „Die Helden aus Hhaka" zal voor jonge lezers wel veel behelzen, dat ze niet zullen verstaan. Voor de rest vele ernstige, maar ook veel vroolijke voorvallen.
F.

Joseph Eckerskorn, 3787.
SCHMITZE BÄRBCHEN UND DER SCHWARZE PETER, Geïllustreerd door H. Windelschmidt. *Xaverius-Verlag, Aachen* 1925. (24.5×19) 35 blz. geb. M. 4.—.
Een allervermakelijkst prentenboek in verzen.
Alb. Steenhoff-Smulders.

Jon Svensson, 3788.
SONNENTAGE. Geïllustreerd. *Herder & Co., Freiburg, i.Br.,* 1926. (18×12.5) VI-275 blz. geb. M. 4.—.
Sonnentage bevat een zestal mooie schetsen uit de jeugd van den auteur. Een zeer mooi jongensboek met godsdienstige strekking. Ook leert men den toestand van land en volk van IJsland kennen.
F.

ENGELSCH.

S. M. Emmanuel, O.S.B., 3789.
MY WONDERWORLD? Geïllustreerd. *W. Heffer & Sons, Cambridge,* 1925. (21×16.5) 266 blz. geb. Sh. 7/6.
Een zeer mooi boek over vogels, bijen, bloemen en boomen, zooals wij er in 't Nederlandsch, behalve de werkjes van Heimans en Thijsse, geen kennen. En deze laatste achten we minder geschikt voor onze kinderen. De Eerw. schrijfster wil aan de jeugd leeren zien, hoe God Zijn beschermende hand uitstrekt over al Zijn schepselen en hoe die alle meewerken om Gods grootheid te verkondigen. En ze doet dat op 'n prettige manier, zonder ooit te vervelen door opdringerige zedelessen.
Tegelijkertijd leert ze de kinderen zelfstandig kijken naar 't wonderbare in de hun omringende natuur. Ook volwassenen zullen sommige schetsen met veel genoegen lezen.
Th. Wissing.

ONTVANGEN BOEKEN.

E. Afman, 3790.
ARTISTENSTREKEN. *J. Bakker, Scheemda,* 3e druk: 1927. (19×13) 56 blz. ing. f 0.90.

H. Alfonsus, 3791.
WIJZE OM VOORTDUREND EN VERTROUWELIJK MET GOD OM TE GAAN. *St. Alfonsus-Drukkerij, Esschen,* 2e druk: 1927. (14×9) 70 blz. ing. Bfr. 1.50.

Drs. G. G. van den Andel, 3792.
GERMANIA. Geïllustreerd. *Kemink & Zoon, Utrecht,* 1927. (19×13.5) X-216 blz. ing. f 2.40.

C. Apeldoorn, 3793.
Drs. E. Inglis Arkell,
THE WORLD ABOUT US. *J. Muusses, Purmerend,* 1927. (19×13.5) 121 blz. ing. f 1.35.

R. M. Ballantyne, 3794.
THE CORAL ISLAND. *W. Versluys, Amsterdam,* 1927. (19×12.5) 216 blz. ing. f 1.75.

Maurice le Beaumont, 3795.
PARPAILHOL. *Gautier & Languereau, Paris* 6 1927. Collection Familia. (17×11) 254 blz. geb. Ffr. 6.—.
— B —

L. v. d. Biesen, S.J., 3796.
ENGLISH POETRY. (1400-1900). *H. J. Dieben, Leiden,* 1927. (24.5×16) 160 blz. ing. f 1.90.

L. Bot, 3797.
BEKNOPTE DUITSCHE SPRAAKKUNST. *J. B. Wolters, Groningen,* 1927. (19×14) Deel II: 150 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.60.

Maurice Bouchor, 3798.
CONTES. *D. A. Daamen, Den Haag,* 1927. (16.5×10) 63 blz. ing. f 0.70.

N. Broekhuysen, 3799.
P. W. Scharroo,
HET KORFBALSPEL. Geïllustreerd. *Kosmos, Amsterdam,* 1927. Weten en Kunnen. (19.5×13.5) 48 blz. ing. f 0.75.

K. ten Bruggecate, 3800.
A. Broers.
ENGELSCH WOORDENBOEK. Nederlandsch-Engelsch. *J. B. Wolters, Groningen,* 10e druk: 1927. (19.5×13) Deel II: VIII-959 blz. geb. f 3.75.

M. de Carnac, 3801.
LE POIDS D'UN SECRET. Geïllustreerd door R. de la Nézière. *Gautier & Languereau, Paris* 6, 1926. (21.5×13) 126 blz. ing. Ffr. 4.50, geb. Ffr. 7.50.
— B —

Max Colomban, 3802.
CLAUDINETTE ET SON FILLEUIL. Geïllus-

treerd. *La Bonne Presse, Paris* 8, 1926. (18×9.5) 253 blz. ing. Ffr. 3.—, geb. Ffr. 5.50.
— B —

M. F. Dekkers, 3803.
ROOMSCH KATHOLIEKE GODSDIENSTLEER. *Teulings, Den Bosch,* 8e druk: 1927. (19.5×13.5) Deel II: 126 blz. ing. f 0.70.

J. F. Ch. Dix, 3804.
HET KWEEKEN VAN ANJERS. Geïllustreerd. *Kosmos, Amsterdam,* 1927. Weten en Kunnen. (19.5×13.5) 63 blz. ing. f 0.75.

Ir. W. van Dorp, 3805.
ZELFWERKZAAMHEID BIJ HET MIDDELBAAR ONDERWIJS. *J. B. Wolters, Groningen,* 1927. Losse paedagogische Studiën. (23.5×14.5) 39 blz. ing. f 0.90.

L. Dorsman, Czn., 3806.
Jac. van der Klei,
DENKEN, VINDEN EN TOEPASSEN. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen,* 1927. (18×13.5) Deel I: 116 blz. deel II: 114 blz. Per deel ing. f 0.75.

H. Douma, 3807.
T. Jansma,
HANDLEIDING BIJ HET ONDERWIJS IN DE NATUURKUNDE. Geïllustreerd. *J. Muusses, Purmerend,* 7e druk: 1927. (23×15) VIII-335 blz. ing. f 4.50.

A. J. Drewes, 3808.
P. Veeze,
DE VERTALING HOLLANDSCH-DUITSCH. *J. Muusses, Purmerend,* 1926. Nieuwe M.U.L.O.-serie. (19.5×13.5) 128 blz. ing. f 1.50.

Louis Dumoulin, S.J., 3809.
DE JEZUITENORDE EN HARE BELGISCHE MISSIËN. Geïllustreerd. *Orie-Dumoulin, Waalwijk,* 1927. (24.5×15.5) 125 blz. ing. f 1.—.

Dr. C. Easton, 3810.
Titia Easton,
KLEINE GIDS VOOR ITALIË. Geïllustreerd. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1927. (18.5×12) 94 blz. geb. f 2.50.

P. Eindhoven, 3811.
P. H. van Overbeeke,
EENVOUDIGE METHODE VOOR HET ENGELSCH. Geïllustreerd. *W. Versluys, Amsterdam,* 4e druk: 1927. Step by Step. (21.5×14) Deel I: 108 blz. ing. f 1.20.

P. Eindhoven, 3812.
P. H. van Overbeeke,
LEERBOEK DER ENGELSCHE TAAL. Geïllustreerd. *W. Versluys, Amsterdam,* 4e druk: 1927. Idiom and Grammar. (21.5×14) Deel I: 154 blz. ing. f 1.75.

Gabriel Faure, 3813.
ROME. Vertaald uit het Fransch door W. J. M. Londen. Geïllustreerd. *J. H. de Bussy, Amsterdam,* 1926. (21×16.5) 147 blz. ing. f 3.60, geb. f 4.50.

Francis J. Finn, S.J., 3814.
ETHELRED PRESTON. Vertaald uit het Engelsch door J. J. G. Wahlen. Geïllustreerd door Gerard Gerrits. *G. Mosmans Zoon, Den Bosch,* 2e druk: 1926. (24.5×17.5) 199 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

Hans Fuchs, 3815.
Dr. Hans Slanar,
DIE HEIMAT. Geïllustreerd. *Deutscher Verlag für Jugend und Volk, Wien I,* 1927. (20×14.5) 92 blz. gecart. M. 2.30.

John Galsworthy, 3816.
A COLLECTION STORIES. *D. A. Daamen. Den Haag,* 1927. (16.5×10) 88 blz. ing. f 0.85,

John Galsworthy, 3817.
INDIAN SUMMER OF A FORSYTE. *D. A. Daamen, Den Haag,* 1927. (16.5×10) 116 blz. ing. f 0.95.

Wilhelm C. Gerst, 3818.
GEMEINSCHAFT-BÜHNE UND JUGENDBEWEGUNG. Geïllustreerd door Hubert Schöllgen e.a. *Bühwenvolksbundverlag, Berlin S.W.* 68, 1926. (23.5×15.5) 224 blz. gecart. M. 3.50, geb. M. 3.80.

Brüder Grimm, 3819.
DAS BLAUE LICHT U.A. MÄRCHEN. Geïllustreerd. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, München,* 1927. Münchner Jugendbücher. (19.5×13) Deel I: 88 blz. gecart. M. 1.—.

Dr. A. L. Hagedoorn, 3820.
HANDBOEK VOOR FOKKERIJ EN PLANTEELT. Geïllustreerd. *Leiter-Nypels, Maastricht,* 1927. (24.5×16) 172 blz. ing. f 2.—; geb. f 3.—.

A. Haringx, 3821.
H. P. van Nieuwenburg,
LE PETIT FRANÇAIS. Geïllustreerd door J. J. Damme. *W. Versluys, Amsterdam,* 7e druk: 1927. (19.5×14.5) 71 blz. ing. f 0.80.

Paul Heyse, 3822.
ZWEI GEFANGENE. *Kemink & Zoon, Utrecht,* 1927. (16.5×10.5) 184 blz. ing. f 0.75.

L. J. de Hoog, 3823.
HET KWEEKEN VAN TOMATEN. Geïllustreerd. *Kosmos, Amsterdam,* 1927. Weten en Kunnen. (19.5×13.5) 63 blz. ing. f 0.75.

Zr. M. Juliana, 3824.
DE MOHAMMEDAANSCHE VROUW IN NOORD-AFRIKA. *Xaveriana, Leuven,* 1927. Islam-Reeks. (15.5×10.5) 31 blz. ing. f 0.10.

J. de Kan, 3825.
J. Traast,
LANDEN EN VOLKEN. Geïllustreerd. *W. Versluys, Amsterdam,* 1927. (19.5×13.5) Deel III: 73 blz. ing. f 0.60.

Marya Kasterska, 3826.
GUIDE DE CONVERSATION FRANÇAIS-POLONAIS. *Garnier-Freres, Paris* 7, 1926. (13×12) 128 blz. geb. Ffr. 6.—.

Hubert Klug, O.Cap., 3827.
HELDEN DER JUGEND. Geïllustreerd. *A. Laumann, Dülmen i.W.,* 5e druk: 1926. (18.5×12.5) 174 blz. geb. M. 3.—.

Dr. Külz, 3828.
DEUTSCHLAND. Geïllustreerd. *Helingsche Verlagsanstalt, Leipzig,* 1927. (20.5×14.5) VIII-248 blz. geb. M. 4.—.

M. J. Leduic, 3829.
DANS SON SILLAGE. *Gautier & Languereau, Paris* 6, 1927. Bibliothèque de ma Fille. (18.5×11.5) 285 blz. ing. Ffr. 8.90, geb. Ffr. 12.—.
— A —

André Lichtenberger, 3830.
NANE AU MAROC. Geïllustreerd door Henry Morin. *Gautier & Languereau, Paris* 6, 1927. (30.5×22.5) 31 blz.
— A —

J. Lubbers, 3831.
P. Veeze
ZUM LESEN UND ZUM ERZÄHLEN. *J. Muusses, Purmerend,* 1927. (19.5×13.5) 54 blz. ing. f 0.90.

Dr. J. W. Marmelstein, 3832.
J. Smit,
LA LITTÉRATURE A VOL D'OISEAU. *J. B. Wolters, Groningen,* 1927. (18×12) 70 blz. gecart. f 1.25.

Marie le Mière, 3833.
LE FILS DE L'ETRANGÈRE. *Gautier & Languereau, Paris* 6, 1927. Collection Familia. (17×11) 256 blz. geb. Ffr. 6.—.
— Bc —

G. H. Mouw, 3834.
KORT OVERZICHT OVER DEN VOLKENBOND. *J. B. Wolters, Groningen,* 1926. (19.5×12) 36 blz. ing. f 0.50.

L. Oliviero, 3835.
JEAN LAROQUE. *La Bonne Presse, Paris* 8, 1927. (18×10) 256 blz. ing. Ffr. 3.—, geb. Ffr. 5.50.
— B —

H. J. Robijns, 3836.
PLANIMETRIE. Geïllustreerd. *D. A. Daamen, Den Haag,* 1927. (22.5×15) 246 blz. gecart. f 3.25.

J. B. N. Ruben, 3837.
H. J. Robijns,
REKENKUNDE. Geïllustreerd. *D. A. Daamen, Den Haag,* 1927.(22.5×15) 137 blz. gecart. f 1.95.
— B —

Hans Salm, 3838.
JORINDA UND JORINGEL. *Bühnenvolksbundverlag, Berlin S.W.* 68, 1926. (15×12) 36 blz. ing. M. 0.75.

E. de Schaepdrijver, S.J., 3839.
DE BOKSERS. *Xaveriana, Leuven,* 1927. China-Reeks. (15.5×10.5) 32 blz. ing. f 0.10.

P. Schaft, 3840.
Drs. L. Wijma,
DE VERTALING HOLLANDSCH-FRANSCH. *J. Muusses, Purmerend,* 1927. (19.5×13.5) 134 blz. ing. f 1.50.

Emmanuel Soy, 3841.
MARIAGE D'EXCEPTION. *Gautier & Languereau, Paris* 6, 1927. Bibliothèque de ma Fille' (18.5×11.5) 284 blz. ing. Ffr. 8.50, geb. Ffr. 12.—.
— B —

Zr. Ma. Teresa, 3842.
GENEZEN. Geïllustreerd door Rob. Graafland. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1926. Malmberg's Jeugdbibliotheek. (21.5×15.5) 142 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.75.

Zr. Ma. Teresa, 3843.
MIEP-IK-OOK. Geïllustreerd door Rob. Graafland. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1926. Malmberg's Jeugdbibliotheek. (21.5×15.5) 137 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.75.

Prof. Dr. O. Tetzlaff, 3844.
K. E. Mossner,
Josef M. Kreuter,
DIE STEUERBELASTUNG DER DEUTSCHEN INDUSTRIE 1913 UND 1925. *Selbstverlag des Reichsverbandes der Deutschen Industrie, Berlin W.* 10, 1927. (26.5×19) 47 blz. ing. M. 2.50.

Sr. M. Thérèse, 3845.
Sr. M. Aloysia,
R.K. MULO-EXAMEN. *Paul Brand, Hilversum,* 1927. Stella matutina. (20×15) 79 blz. gecart. f 1.10.

Dr. A. van Thijn, 3846.
A. Scholtens,
HANDELSREKENEN. *J. B. Wolters, Groningen* 1927. (23×14.5) 150 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.50.

J. van Veen, 3847.
G. Aafjes,
FRANSCH. *J. Muusses, Purmerend,* 2e druk: 1927. (19.5×13) 127 blz. ing. f 1.25.

M. van Voorst van Beest, 3848.
V. Witte Eechout,
VAN BROERTJES EN ZUSJES UIT VERRE LANDEN. Geïllustreerd door Mia van Oostveen. *Floralia, Assen,* 1927. Westhill-Bibliotheek. (19.5×13.5) 60 blz. ing. f 0.80.

D. J. Wansink, 3849.
DE VOLKENBOND. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,*1927. (20.5×14) 24 blz. ing. f 0.40.

Mr. A. J. van Waveren, 3850.
OOSTENRIJK. Geïllusteerd. *G. Heine, Scheveningen,* 1927. (23×15.5) 120 bladz. ing. f 0.90.

CORRESPONDENTIE.

132. *D. H. L.* te *V.* Over genoemd onderwerp kunt U wellicht nadere gegevens vinden in het boek van Aug. van Cauwelaert, *De Vlaamsche jongeren van gisteren en heden* 1910-1927, waarvan U in *Boekzaal* een bespreking vindt onder No. 3612.

133. *H. H.* te *L.* Van Pietro Misciatelli verscheen *The Piccolomini Library* in de Libreria Editrice Senesa te Siena. een werk van groote historische beteekenis. Binnenkort kunnen wij U desgewenscht nog nadere titels opgeven.

134. *S. P.* te *G.* Genoemde film _Zonsopgang_ is een creatie van Dr. Murnau, de ensceneerder van *Varieté* en *De Laatste Man.* Een film met bijna geen bijschriften — dus een goede schrede in opgaande richting — uitgewerkt naar een simpel gegeven. We komen er in een geïllustreerde bijdrage weldra op terug.

BOEKZAAL-ROMAN-PRIJSVRAAG.

Voor de Roman-Prijsvraag van *Boekzaal* kwamen dezer dagen drie manuscripten binnen onder de motto's: „Lectura", „Veritas", „Post tenebras lux".
Wij herinneren er aan, dat de termijn van inzending per 1 November a.s. sluit. Wie dus wil meedingen, moet zijn manuscript spoedig inzenden, wil hij niet gedupeerd worden.
Alleen de naam van den auteur van het bekroonde handschrift wordt gepubliceerd. Schrijvers van niet-bekroonde romans kunnen omtrent de uitgave van hun werk in verbinding treden met Het Nederlandsche Boekhuis of met andere uitgevers.

WILTON-METRO-GOLDWYN
DAMRAK 49 - Telefoon 49949 - AMSTERDAM
HET BESTE DAT DE FILMINDUSTRIE BIEDT
BEN HUR.

POORTERS-TOEBACK

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

N.V. Filmafdeeling van het Centraal Bureau der K S.A. te Leiden
Steenschuur 17 Telefoon 1310 (na 5 uur n.m. 435)

„Evenals de Katholieke pers op steun en waardeering aanspraak mag maken, verdient ook het streven van de N.V. Filmafdeeling van het Centraal Bureau der K.S A. den steun en de waardeering van alle Katholieken."
Haar films :
„De Ontbladerde Roos" „Graziella" „De groote Weldoenster"
„Bernadette" (Een Mirakel van Lourdes)
„Hoe ik mijn kind gedood heb"? - „St. Franciscus van Assisië"
kunnen de eerlijke critiek glansrijk doorstaan enz.
Men vrage prijsopgaaf voor vertooningen in openbare gebouwen en vereenigingen.

Fabrikaat:
N.V. JORDAENS'
Sigarenfabrieken
v.h. F. v. Gardinge & Co.
EINDHOVEN.

HELDER WASCHGOED.
Jac J. van Leuven
Electrische en Stoom Wasch- en Strijkinrichting
„DE NIJVERHEID"
Amsterdamschevaart 26-28 28a
HAARLEM.
Telefoon 12311.

Gebruikt voor het inleggen van eieren
WATERGLAS of GARANTOL
Verkrijgbaar bij
Firma Wed. G.F. Schott
Drogisterij Telefoon 1497
Lange Hezelstr. NIJMEGEN.

GARAGE CENTRAAL
C. VAN DONGEN-JONKERS, — BREDA
WILHELMINASINGEL 46, Telefoon 732
De meest Luxe Verhuurinrichting hier ter stede.
Stallen, repareeren en onderhouden.
Garage dag en nacht geopend.

J. Abbing & Zonen
Boomkweekers — Tuinarchitecten
ZEIST, nabij stat. Driebergen.

Onze nieuwe, rijk-geïllustreerde prijscourant voor 1927 — 1928 zal begin October verschijnen en wordt op aanvrage gaarne gratis toegezonden.

Abonneert U op de Keurboekerij. 20 % korting.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Handel in alle soorten
Riviergrint - Zand - Ballast, enz.
Transport van Meubelen
tegen concurreerende prijzen.
Beveelt zich beleefd aan
J. P. Peters - Nijmegen
Bottelstraat 19 en 66 — Telefoon 2444

Gooische Muziekschool
Lindenlaan 2a - BUSSUM - Directeur C. Tolk
Opgericht 1882
Opleiding voor dilettanten, zoowel als voor vak-musici

WASCHINRICHTING „SLOTERDIJK"
UW ADRES VAN VERTROUWEN. GEVESTIGD SEDERT 1898
PER KILO 24 CENT
Opgemaakt tarief op aanvrage. Boorden 7 c. Overhemden 25 c.
Aanbevelend, G. DE WIT, SLOTERDIJK 251D

Rund-, Kalfs- en Varkensslachterij
W. H. Neerincx voorheen RUYS
BEMUURDE WEERD O.Z. 7 - Telef. 10364 - UTRECHT
Specialiteit in FIJNE VLEESCHWAREN.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

Wed. H. M. Verheul & Zonen
Scheepmakersdijk 22
Haarlem, Telef. 10157
Handel in
Zand en Grint, Gus- en Duinzand
EN GROS — EN DETAIL

Elect. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT
IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. F. Smits-Salters
Vuchterstr. 122, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.
EN GROS — KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. — EN DETAIL

MELKERIJ „MAAS & WAAL"
Handel in Melk en Melkproducten
Graafscheweg 183 — Tel. 2874 — NIJMEGEN
Levert U prima Gepasteuriseerde Melk en alle Melkproducten die dagelijks versch aan huis worden bezorgd.
BOTER — KAAS — EIEREN

In elken Boekhandel verkrijgbaar. — Boeiend van het begin tot het einde.

Clarence E. Mulford's beroemde bar-20 novels verschijnen onder den algemeenen titel van

J. T. Swartsenburg's Cowboy-serie

Hiervan verschenen: CASSIDY KOMT — HET WEESKIND — DE COWBOY-BROEDERS — MANNETJESPUTTERS — BUCK PETERS IN HET WESTEN — JOHNY NELSON EN DE VEEDIEVEN

Prijs per deel ingenaaid f 1.75 - gebonden f 2.50.

De werken van Clarence E. Mulford geven een geheel ander beeld van het „Wilde" Zuid-Westen der Vereenigde Staten uit de tweede helft der negentiende eeuw, dan de meeste andere romans, die over deze streken van dien tijd handelen. Zonder twijfel spelen ook de „avonturen" in deze Cowboy-Serie een groote rol, doch hoe geweldig deze ook vaak zijn, nimmer overschrijden zij de grenzen van het mogelijke en het logische. Voor het grootste gedeelte zijn zij ook inderdaad op feiten gebaseerd, terwijl in het bijzonder aard en karakter der toenmalige bewoners der veestreken onvervalscht zijn weergegeven. De lezer krijgt door deze werken een zuiveren indruk van het toenmalige leven in het „Wilde Westen". Als in het voorbijgaan geeft de schrijver zeer vele interessante bijzonderheden over land en volk, waarbij wel de teekening der verschillende, gedeeltelijk thans nog levende Indianenstammen zeer opmerkelijk is. Idealiseerende romantiek is Mulford vreemd; hij heeft voor zijne werken degelijke betrouwbare historische bronnen geraadpleegd en is er schitterend in geslaagd in zijn verhalen het oude Westen inderdaad te doen herleven.

Wij vertrouwen met deze serie Cowboy-verhalen onzen Nederlandschen lezers een reeks boeken te hebben aangeboden even spannend en onderhoudend als wetenswaardig en degelijk.

DE UITGEVER.

J. T. SWARTSENBURG - ZEIST

Uitgebreide Catalogus op aanvrage gratis verkrijgbaar.

UW RADIO kan het blijvend genot van een goed boek nooit evenaren, omdat woorden nog altijd vervliegen, maar het geschrevene blijft.

GESTALTEN
EN
GEDACHTEN

door PROFESSOR P. GEURTS,

een goed boek bij uitnemendheid, vraagt vrijmoedig een plaats op elke leestafel.

Prijs per deel	afgeh. f 1.50;	franco p. p.	f 1.85
„ „ 2 deelen	„ „ 3.—;	„ „ „	„ 3 45
„ „ 3 „	„ „ 4 50;	„ „ „	„ 5.—
„ „ 4 „	„ „ 6.—;	„ „ „	„ 6.55
„ „ 5 „	„ „ 7.50;	„ „ „	„ 8.10

Om dispositiekosten te vermijden, zien wij gaarne postwissel of storting op onze Postgiro No. 22884 tegemoet.

„'t Kasteel van Aemstel."
AMSTERDAM.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST. LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

STOOMWASSCHERIJ
„OUDENRIJN"
C. DE RIJK, Merwedekanaal 5, Tel. No. 10707
UTRECHT

Koopt uwe Sigaren bij A. Rooijmans-Müller
Demer 43 — EINDHOVEN — Telefoon 493
Groothandel direct aan particulieren.
De beste sorteering Sigaren uit de voornaamste fabrieken
Steeds droog en belegen Fabrikaat.

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

Fa A. v. Aalst-v. Brakel - Eindhoven
Fabrikant van Vilten en Zijden
PRIESTERSTEKEN
Vervormen van alle Priestersteken tegen concurreerende prijzen.

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

PIANO- EN VIOOLONDERRICHT
voor eerstbeginnenden en meergevorderden
Jonge Dames of Kinderen intern.
B. PANITSCHEK
Wilhelminastraat 67
Ginneken bij Breda

MEVROUW! Wij komen in aanmerking
in die gezinnen, waar men de beste waschverzorging met de minste slijtage en de meest correcte en coulante behandeling wenscht.
N.V. Goudsche Kleederbleekerij, Rotterdam - Tel. 5285
Franco Expeditie op SCHIEDAM, DELFT, VOORBURG, DEN HAAG en WASSENAAR

PIGEAUD & Co.
Hygiënische Stoomwasch- en Strijkinrichting
„De Genderstroom"
VELDHOVEN.
Telefoon No. 4 MEREVELDHOVEN

Bloemenmagazijn
„OUDWIJK"
G. E. Hoenderdaal
Oudwijkerveldstr. 114, Utrecht
Bloemwerken, Losse Bloemen
Kamerplanten,
Aanleg en onderhoud van Tuinen.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1855
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

MEIJER & JOSEPHY
Molenstraat 76 NIJMEGEN Telephoon 259
STEEDS HET NIEUWSTE IN
ZIJDEN EN WOLLEN STOFFEN

J. F. REKERS - Oranjestr. 17-21
MACHINEFABRIEK
Centrale verwarming en
alle Wasscherijmachines
HAARLEM TELEFOON 10593

Deutscher Hausschatz ILLUSTRIERTE FAMILIEN-MONATSSCHRIFT.
Een bijzonder actueel geïllustreerd tijdschrift; bevat naast romans en novellen, een „Frauenbeilage", „Moden-Ueberschau" en „Kinderland"; prachtige platen en rijke kunstbijlagen; interessante vlotte artikelen.
Abonnementsprijs per jaar f 4.50 plus f 1.— port.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis Tilburg.

Magda Scharlau-Alberti, *Zoo juist verschenen*

STRIJD

Bekentenissen van een Bekeerlinge. Een levensware roman.

Geautoriseerde vertaling uit het Duitsch door C. INGEN-HOUSZ.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG, 1927.

Keurboekerij. (16×11.5 c.M.) 246 bladzijden ingenaaid f 1.50, gebonden f 1 95.

Laten wij het eerlijk bekennen, het is niet altijd con amore dat men een bekeeringsgeschiedenis ter hand neemt, maar bij dit boek heeft men er geen spijt van! Zulk een belangwekkend boek hebben wij zelden gelezen, als deze ragfijne ontleding, van Magda's jeugd af totdat zij moeder is van een priesterzoon, deze vrouw uit de echte diaspora nl. Kiel en Hamburg en die nog wel gehuwd was met een geloovigen dominee. Geen seconde dweeperij, geen grein van sentimentaliteit, voortdurend tastbare werkelijkheid. De ongerepte vertaling bewaart de hooge waarde van het werk. De edele priesterfiguren, vooral de president van het seminarie en ook de nobele echtgenoot zijn treffend geschilderd. Bijzonder den velen zoekenden in onze verwarde, woelige samenleving zal dit reine, verheffende boek een genot zijn.

La Vie Catholique

en France et à l'Etranger

Geïllustreerd internationaal weekblad.

Een der meest vooraanstaande leidende Fransche bladen. Rubrieken: La vie religieuse, La vie littéraire, La vie artistique, La vie scientifique, La vie sociale.

Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij:

Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Overal verkrijgbaar.

Abonnementsprijs per jaar f 4.50 plus f 1.— porto.

Alte und Neue Welt

Rijk geïllustreerde Wereldrevue.

Romans, Novellen, Gedichten, Beeldende Kunst, Wereldnieuws in woord en beeld, Mode-bijdragen, Mode-illustraties, Raadsels. Rebussen, Caricaturen, Wetenswaardig allerlei, Anecdoten.

Verschijnt tweemaal per maand.

Abonnementsprijs p. half jaar f 3.60 plus 35ct. porto.

Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij:

Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Overal verkrijgbaar.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Gebr. v. Roosmalen

Edelsmederij van Kerkelijke Kunst en Altaarbouw

Oosterkade 21 - UTRECHT

Tel. 12861.

Abonneert U
op:

Tijdschrift voor Zielkunde en Opvoedingsleer.
f 8.75 per jaar.

Tijdschrift voor Taal en Letteren
f 7.50 per jaar.

ABENDLAND

Deutsche Monatshefte für europäische Kultur, Politik und Wirtschaft.

Aan dit interessante maandblad werken mee de Europeesche politieke vermaardheden. — Het tijdschrift beoogt politieke vorming en wil krachtig bijdragen tot de gezondmaking van Europa en de vrede der volkeren. Het houdt U op de hoogte van de wereldpolitiek en het is onmisbaar voor een ieder, wien de wereld-politieke levensvragen ter harte gaan.

Abonnemenstprijs per jaar f 4.50 plus 50 ct. port.

Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

N.V. G. HOUWELING

MINERAALWATERFABRIEK

Handel in Bieren, Wijnen, Likeuren en Gedistilleerd.

HAAGDIJK 137 BREDA. TEL. 580

N.V. voorh. H. Zimmermann & Co.

UTRECHT

CENTRALE VERWARMING

volgens elk systeem

Warmwatervoorziening - Ventilatieinrichtingen - Wasscherij- en Kookinrichtingen.

Artistiek Drukwerk

levert U

Drukkerij Henri Bergmans & Cie Tilburg

Chocolaterie Kersen, Groote Oord 4, Arnhem

Prijsvermindering Verhuizingen.

Door bijzondere combinatie zijn wij in staat VERHUIZINGEN uit te voeren tegen de meest concurreerende prijzen, over geheel Nederland, onder garantie.

Fa. KUIJER en Co.
Maastraat 80 Telef. 14619
UTRECHT.

HOMMES' Koffie en Thee

✶

Groningen Anno 1822

Stoomwasscherij „Rijnoord” te Odijk.

Dames! Doet uw voordeel, en laat uw *wasch* behandelen door *ons* en U zult tevreden zijn. Zeer billijke tarieven. *W. van Setten, Odijk.*

H. G. Ruhe - Amsterdam

Marnixstraat 258-260 — Telefoon 32746

Levert speciaal aan Kloosters en andere Inrichtingen

Aardappelen, Groenten en Fruit

tegen concurreerende prijzen.

BOEKHANDEL
v. h. J. J. van Mastrigt.
ADR. M. KLEMANN
Broerenstraat 31, Arnhem

Zoo juist is verschenen:

Mr. W. Duynstee.
Leer der Kuischheid.
alleen ingenaaid f 1.30

Dr. J. Schimm van der Loeff.
Voortplantingsleven van den Mensch.
ingenaaid f 0.90,
gebonden f 1.50.

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

J. B. WOLTERS
Groningen, Den Haag

Zoo juist verschenen:

K. TEN BRUGGENCATE

Engelsch Woordenboek

Tweede deel: Nederlandsch-Engelsch

Tiende omgewerkte en vermeerderde uitgave
door

A. BROERS

Leeraar H. B. S. met 5-j. cursus te 's-Gravenhage

Prijs, 2 deelen in een of twee banden f 7.50
Elk deel afzonderlijk . . . . - 3.75

Thans is ook het tweede deel van het sterk uitgebreide en grondig herziene woordenboek verschenen en geregeld uit voorraad leverbaar.

UITGAVE VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. K

Zoo juist verschenen de 8ste druk van:

Geschiedenis der Nederlandsche Letterkunde

Leer- en Leesboek voor Gymnasia en Hoogere Burgerscholen
door
DR. W. VAN SCHOTHORST
Directeur der 3e Gem. Hoogere Burgerschool met 5 j. c. te 's-Gravenhage

Deel I van 1200 tot 1795 Deel II van 1795 tot heden

Prijs per deel fraai geb. f 4.50

Profiteerende van de gelegenheid nu er van de beide deelen een achtste druk moest verschijnen werd de stof over de beide deelen gelijkelijk verdeeld, zoodat deze nu even dik werden.

Getracht is het boek een aantrekkelijker en minder „schoolboekachtig" uiterlijk te geven door formaat, band, papier en letter te veranderen en een kleurendruk op te nemen naar de bekende teekening uit het handschrift van Ruusbroec's werken uit de K. Bibliotheek te Brussel. Ook werd meer werk der jongeren opgenomen.

Dit reeds zoo vaak in de pers schitterend beoordeeld werk zal, nu het aan inhoud en uiterlijk zooveel gewonnen heeft, ongetwijfeld niet alleen meer bij het Onderwijs en de Aktenstudie worden gebruikt, doch ook door hen uit het groote publiek die meer uitgebreid met de Nederlandsche Letterkunde wenschen kennis te maken worden ter hand genomen.

K K

„Ethel M. Dell"

ZIJN VERSCHENEN:

Als een Adelaar - Ruitenboer
De rotsen van Valpré.

GECARTONNEERD f 1.25.

IJzeren Grendelen - De Honderdste Kans - Het Kasteel van Graniet - Edelhart - De Wachter voor de Deur - Een Liefdesdrama - Charles Rex - In dienst van allen.

INGENAAID f 1.75.
GEBONDEN f 2.50.

„ETHEL M. DELL" behoort in Engeland tot de meest geliefde schrijfsters. Ook in Holland worden hare boeken gaarne gelezen en werden door de Pers gunstig beoordeeld. -- In fraai driekleurendruk omslag zijn deze boeken verkrijgbaar in alle boekhandels.

Op aanvraag zenden wij franco onzen geïllustreerden FONDSCATALOGUS

A. W. Bruna & Zoon's Uitg. Mij.
UTRECHT.

Voor verzorgde uitgave en Catalogussen wendt U tot de Firma

V. VAN DIEREN & Co.

BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
— EIGEN BOEKBINDERIJ —

27, Venusstraat - ANTWERPEN

Huis gesticht in 1842.

Hofleverancier

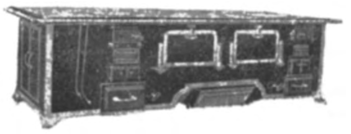

FIRMA P. J. MEIJS & ZOON - SCHEVENINGEN
WASSENAARSCHESTRAAT 1—3—5
Telefoon Interc. Scheveningen 50654. Opgericht Anno 1770
FORNUIZEN enz. voor Hôtels, Ziekenhuizen en Gestichten.

Brandstoffenhandel D. J. VAN DAM
UTRECHT = LAUWERECHT 2-6
Levert steeds tot scherp concurreerende prijzen
Ook in de omstreken van Utrecht.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO

UITGEGEVEN IN OVERLEG MET EN ONDER AANBEVELING VAN DEN
—— BOND VAN R. K. OPENBARE LEESZALEN EN BOEKERIJEN ——

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, PROF. DR. H. F. M. HUIJBERS, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN. Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

1927 — 1 NOV.-AFLEVERING — 21

— 17½ CENT —

INHOUD:

Godsdienst en Apologie . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Dichtwerken . . . . Engelsch
Kunst . . . . Duitsch
Geschiedenis . . . . Fransch
Land- en Volkenkunde. . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Sociale en aanverwante Wetenschap . . . . Fransch, Duitsch
Leerboeken . . . .
Voor de Jeugd . . . . Nederlandsch

CORRESPONDENTIE.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG

Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

UITGEVERIJ

KUNSTHANDEL

N.V. Boekhandel Triborgh

STATIONSSTRAAT 31 — TILBURG
TELEFOON INTERC. 1233

LEVERT ALLE BINNEN- EN BUITENLANDSCHE BOEKWERKEN EN TIJDSCHRIFTEN DOOR GEHEEL NEDERLAND EN KOLONIËN

POSTREKENING 50800

Zooeven verschenen:
CYRIEL BUYSSE:
DE VROOLIJKE TOCHT.
ing. f 1.50; geb. f 2.50.
De geestige sportieve beschrijvingen bewijzen, dat de auto ook voor edel genot bruikbaar is, mits de man achter het stuurrad, zooals Buysse, ontvankelijk is voor de eigen atmosfeer der vele wisselende landschappen.
Boekzaal der geheele wereld.
ALB. DRAAIJER-DE HAAS:
DE VLUCHT.
ing. f 2.50; geb. f 3.50.
Milder boek is in lang niet verschenen.
Boekzaal der geheele wereld.
UITGAVE: C. A. J. VAN DISHOECK — BUSSUM

JEUGDBOEKEN 10—16 JAAR.

De Erfgenaam door *Cecilia*.
Aranka door *Cecilia*.
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg*.
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits*.
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia*.
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen*.
Blanke wegwijzers door *Cecilia*.
John, Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz*.
Een ferme Robbedoes door *Karitas*.
Om een graafschap 1 door *W. v. d. Berg*.
Om een graafschap 2 door *W. v. d. Berg*.
De jongens van Duindorp door *L. W. Alders*.
Prijs ingen. f 1.25. geb. f 2.00.
Van Putten en Oortmeijer, Uitgevers, Alkmaar

ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG

Groote voorraad BOEKEN op elk gebied.

Steeds franko toezending.

BIJ:
G. J. SLOTHOUWER
te Amersfoort
verscheen:

Het al te goede hart
door
Marie Diers
Ingen. f 2.90
Geb. f 3.90

HOOGER LEVEN

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR NOORD- EN ZUID-NEDERLAND

ABONNEMENTSPRIJS:
f 1.12½ per kwartaal + 25 ct. porto

Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij
Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg
Verkrijgbaar in iederen Boekhandel

ABENDLAND

Deutsche Monatshefte für europäische Kultur, Politik und Wirtschaft.

Aan dit interessante maandblad werken mee de Europeesche politieke vermaardheden. — Het tijdschrift beoogt politieke vorming en wil krachtig bijdragen tot de gezondmaking van Europa en de vrede der volkeren. Het houdt U op de hoogte van de wereldpolitiek en het is onmisbaar voor een ieder, wien de wereld-politieke levensvragen ter harte gaan.

Abonnementsprijs per jaar f 4.50 plus 50 ct. port.

Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Magda Scharlau-Alberti, *Zoo juist verschenen*

STRIJD

Bekentenissen van een Bekeerlinge. Een levensware roman

Geautoriseerde vertaling uit het Duitsch door C. INGEN-HOUSZ.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG, 1927.

Keurboekerij. (16×11.5 c.M.) 246 bladzijden ingenaaid f 1.50, gebonden f 1.95.

Laten wij het eerlijk bekennen, het is niet altijd con amore dat men een bekeeringsgeschiedenis ter hand neemt, maar bij dit boek heeft men er geen spijt van! Zulk een belangwekkend boek hebben wij zelden gelezen, als deze ragfijne ontleding, van Magda's jeugd af totdat zij moeder is van een priesterzoon, deze vrouw uit de echte diaspora nl. Kiel en Hamburg en die nog wel gehuwd was met een geloovigen dominee. Geen seconde dweeperij, geen grein van sentimentaliteit, voortdurend tastbare werkelijkheid. De ongerepte vertaling bewaart de hooge waarde van het werk. De edele priesterfiguren, vooral de president van het seminarie en ook de nobele echtgenoot zijn treffend geschilderd. Bijzonder den velen zoekenden in onze verwarde, woelige samenleving zal dit reine. verheffende boek een genot zijn.

La Vie Catholique

en France et à l'Etranger

Geïllustreerd internationaal weekblad.

Een der meest vooraanstaande leidende Fransche bladen. Rubrieken: La vie religieuse, La vie littéraire, La vie artistique, La vie scientifique, La vie sociale.

Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij:

Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Overal verkrijgbaar.

Abonnementsprijs per jaar f 4.50 plus f 1.— porto.

Alte und Neue Welt

Rijk geïllustreerde Wereldrevue.

Romans, Novellen, Gedichten, Beeldende Kunst, Wereldnieuws in woord en beeld, Mode-bijdragen, Mode-illustraties, Raadsels. Rebussen, Caricaturen, Wetenswaardig allerlei, Anecdoten.

Verschijnt tweemaal per maand.

Abonnementsprijs p. half jaar f 3.60 plus 35ct. porto.

Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij:

Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Overal verkrijgbaar.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Die Deutsche Familie

Monatschrift mit Bildern.

Bevat romans, novellen, essays, actualiteiten, wetenswaardig allerlei, en *Blätter für Kleid und Heimkultur*, Herausgegeben vom Katholischen Deutschen Frauenbund, Modebeilage zur Monatschrift Die Deutsche Familie.

Alleenverkoop voor Nederland en Koloniën bij:

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS -- TILBURG.

Abonnementsprijs per jaar f 5.— — plus 75 cent porto. Overal verkrijgbaar.

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

Artistiek Drukwerk

levert U
Drukkerij
Henri Bergmans & Cie
Tilburg

Zaadhandel Wed. H. v. d. Bogaard, Nijmegen
Speciaal adres voor alle soorten Haarlemmer voorjaarsbollen als: Tulpen, Hyacinthen, Crocussen enz. enz.

HERMAN KROES & ZOON
ARCHITECTEN
AMERSFOORT

VERSCHENEN:
Dr. P. J. WAARDENBURG
De Biologische Achtergrond van Aanleg, Milieu en Opvoeding

Deel I: Algemeene Biologische feiten en begrippen . . . . f 2.20
Deel II: Speciale Biologische verschijnselen bij den Mensch f 3.80
Samen gebonden . . . . . f 6.25

BRANCO VAN DANTZIG
Het Voorkomen van Stotteren
Wenken
voor Onderwijzers en Opvoeders
f 0.60.

P. NOORDHOFF - Groningen

Stoelen- en Meubelfabriek

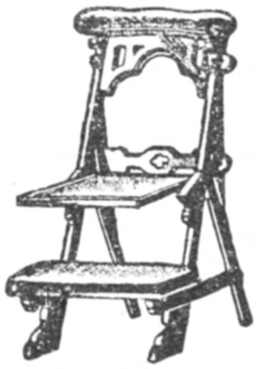

Firma A. TRET
Oirschot (N.-Br.)
Fabriceert alle soorten: Kerkmeubelen, stoelen voor Patronaten en Vereenigingslokalen, Oud-Hollandsche stoelen en Tuinmeubelen, uitsluitend in prima kwaliteit, tegen zeer concurrerende prijzen.
Geïllustreerde catalogus gratis. franco op aanvraag.
WEDERVERKOOPERS KORTING.

Wilco Conservenfabriek
Warffum (Gron.)
Levert prima busgroenten, gedroogde groenten, uienpoeder.
Kloosters, gestichten pensionaten, speciale condities.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

HET AFRIKAANS

Bijdrage tot de geschiedenis der Nederlandse Taal in Zuid-Afrika

door

D. C. HESSELING.

2e Herziene en vermeerderde uitgave.

Prijs f 3,20

Uitgave N.V. v/h. E. J. BRILL, LEIDEN

HET GODSDIENSTIG LEVEN

Onderrichtingen, raadgevingen en gebeden voor ontwikkelde Katholieken, naar het Duitsch van

Tilmann-Pesch S.J. omgewerkt door **R. v. Oppenraay S.J.**

Dit prachtboekje, waarvan het 11e duizendtal verscheen, bevat een schat van onderrichtingen, raadgevingen en vele liturgische en andere gebeden

Prijs in lederen band **f 3.25**
In linnen band. . . **f 1.75**

Verkrijgbaar bij den Uitgever:

H. J. DIEBEN - LEIDEN.

MODELSLAGERIJ G. BANNENBERG
KLEINE BERG 33, EINDHOVEN, TELEFOON INT. 325

Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds-, Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastories, door het geheele land.

VRAAGT PRIJSCOURANT EN CONDITIES.

Firma Grippeling & Co
B. BROM
Keizersgracht 196,
Amsterdam, Telefoon 42771
THEE- EN KOFFIEHANDEL
Speciale condities voor R.K. Instellingen.

N. V. METABANK
(MERCANTIEL-, EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661
DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK - ALLE BANKZAKEN

Verkwikt U aan de werken van Hermann Löns!

„De Boeken van Löns verzoenen ons met het leven."
De Avondpost.

Mummelman - Op de bergwei - De kraaienhut - Heidevolk - De Wulpen roepen

Elk deel is overvloedig geïllustreerd, en kost in omslag f 1.90; in prachtband f 2.90

UIT DE PERS.

De Maasbode: „Een roman? Neen, maar even spannend als de spannendste detectieve-roman. Een mooie uitgave."

Dr. Kalma, in Handelsonderwijs: „Ik heb indertijd gezegd, dat „Mummelman" een boek is voor menschen van 10—100 jaar en dat herhaal ik bij deze twee mooie uitgaven."

Nieuw Vrouwenleven: „Van vele abonné's kreeg ik opgetogen brieven. Voor velen was het pittige boek een verrukking geweest in de lange wintermaanden."

Haagsche Post: „Een heerlijk boek, dat van de eerste tot de laatste bladzijde Uw aandacht gespannen houdt."

Jan Fabricius in Het Vaderland: „Elk hoofdstuk is er een van spanning Elk verhaal is een brok romantische werkelijkheid. Het geheel een kostbaar bezit."

De Levende Natuur: „Dit is het leven uit het leven zelf ontsproten. Het waaien van den wind ruischt erin, de stemmingen van het lentewoud en van de bosschen in den herfsttooi leeft ge mee, het lied der vogels hoort ge klinken, en er geurt het aroom der bebloemde velden."

Drs Knap, in Oude Paden: „Lees het niet in één stuk door! Welk een opmerkingsgave. En welk een zeggingskracht en welk een open oog voor het dierlijke leven. Het boek is een fijn banket."

De Nederlander: „Een boek dat in vele opzichten aan Long doet denken. Intusschen toch weer anders, maar daarom niet minder mooi."

De Telegraaf: „Verkwikkend door de vaak aangrijpende, steeds bekorende schilderingen, die dichterlijk van trant, ons de fijne stemmingen van ochtend, middag en avond in bosch en veld overdragen, zonder ooit op grof effect te zijn berekend. Voor den wandelaar, die oog en hart geopend houdt, zou ik nauwelijks een mooier en inniger boek weten aan te prijzen."

Bij den Boekhandel.

Waar niet: Rechtstreeks bij den uitgever A. G. Schoonderbeek, Laren. (Gooil).

PARAMOUNT

DE BESTE FILMS

NATUURGENEESWIJZE
PHYSISCHE THERAPIE
door **DR. J. C. MOM**
Een populair wetenschappelijke handleiding voor de zelfbeoefening der NATUURGENEESWIJZE verduidelijkt door 87 photo's.
Uit den rijken inhoud noemen wij:
Behandeling met warmte, met water: (o.a. afwasschingen afwrijvingen, inpakkingen, omslagen, compressen, baden, begietingen.)
Behandeling met Electricteit, met Licht en Lucht; Massage, Bewegingtherapie; behandeling van verschillende, met name genoemde ziekten.
Een uitvoerig alphabetisch Register doet vlug vinden, hetgeen men zoekt.
Prijs in keurigen band f 4.90
Omvang: 368 bladz., mooi papier.
Uitgave: LA RIVIÈRE & VOORHOEVE
ZWOLLE POSTGIRO 8419
Schaft U dit werk aan. Het is een boek voor uw leven.

VENCO
de nieuwste
Hollandsche Vleeschsnijmachines
Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190, Tel. 32500, Den Haag

Abonneert U op de Keurboekerij. 20 % korting

Het Zilveren Kruis en De Oude Schuld.

Is er, zelfs in onze dagen van jachtend vermaak en onrust, van sterk gewijzigden smaak in ontspanning, voor zeer velen — gelukkig! — nog altijd niet een eigenaardige bekoring gelegen in het genot van gezonde romantische lectuur, hetzij deze een historischen ondergrond heeft ofwel grootendeels, misschien bijna uitsluitend, zijn ontstaan heeft te danken aan de fantasie van den schrijver? „Het Zilveren Kruis", een roman spelende in de 17 eeuw, in den tijd van Cromwell, den geweldigen Engelschen dictator, die den eersten Karel uit het geslacht der Stuart's deed onthoofden, is een verhaal, dat — het bleek ons uit de vele aanvragen om afzonderlijke nummers, toen wij het eenigen tijd geleden plaatsten als feuilleton — den lezer van het begin tot het einde in hooge mate boeit. De bekeering van lord Drummore in dien veelbewogen en voor de Katholieken van Schotland zoo bitteren vervolgingstijd, en waarbij het geheimzinnige zilveren kruis een zoo voorname rol speelt, heeft den schijver stof geleverd voor meer dan een stichtelijk verhaal; het is hoogst leerzaam voor iederen katholieken lezer, die omtrent dit tijdperk der geschiedenis in dat door de reformatie-stormen zwaar geteisterde land, iets meer verlangt te weten. De karakters zijn even zuiver als eenvoudig geteekend en de spanning welke de gang van het verhaal er bij den lezer inhoudt stijgt gestatig — regelmatig van bouw en détailafwerking is deze roman. Boeiende ontspanningslectuur.

„De Oude Schuld", met het vorige historisch-romantisch verhaal tot één uitgave vereenigd, draagt, ofschoon eveneens spelende in een historische sfeer, die van den strijd der Duitschers tegen de Napoleontische onderdrukking in het begin der 17 eeuw, een minder tragisch karakter, het verhaal waarin twee gelieven na allerlei avonturen en beproevingen, waarvan we hier nu niets meenen te mogen verklappen elkaar eindelijk vinden. Een roman even prettig en onderhoudend om te lezen als „Het Zilveren Kruis", beide vormende een tafereel van Rembrandtiek licht-en-donker, dat, hetzij de dagen of de avonden langer worden, voor lees- en leergrage naturen groote aantrekkelijkheid bezitten moet.

De prijs van dit boek is voor de abonné's ZESTIG CENT, franco per post Zeventig Cent. Voor anderen is de prijs f 1.25. Bestellingen zonder bijvoeging der gelden worden ter zijde gelegd.
Administratie „DE TIJD" en „DE AMSTELBODE", Amsterdam.

VICTORIA-WATER
OBERLAHNSTEIN
Uitstekend te vermengen met wijn of vruchtensappen

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

3851.
Prof. Dr. G. A. van den Bergh-van Eysinga, INLEIDING TOT DE OUD-CHRISTELIJKE LETTERKUNDE. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam*, 1927. (18.5 × 13) 182 blz. ing. f 2.25 geb. f 2.90.

Professor van den Bergh-van Eysinga is het hoofd der „Hollandsche Radicale School". Het is ondoenlijk in een korte recensie weerleggend op te treden. We omschrijven daarom alleen zijn standpunt. Jezus is de naam van den menschgeworden hemelschen Christus, gelijk Krishna de naam is van den geïncarneerden Vishnu; met historie heeft dat niets te maken. De 27 proeven van oud-christelijke letterkunde, die de canon bevat, staan, wat herkomst en karakter betreft op één lijn met de overige voortbrengselen van Christenen in de eerste eeuwen onzer jaartelling. Alle zijn ontstaan ± 150 na Christus. Alle *Brieven* zijn geen *werkelijke* brieven, maar geschriften volgens een bepaald rhetorisch genre in briefvorm opgesteld.

H. Rongen.

Fr. Drehmans, 3852.
ONZE LIEVE VROUW VAN HET H. HART VAN JEZUS. *Norbertijner Abdij, Averbode*, 1927. (20 × 13.5) 306 blz. ing. Bfr. 7.50.

„Onze Lieve Vrouw zal ons tot het allerheiligst Hart van haren Zoon geleiden. Door haar worden al de weldaden uitgedeeld, die de prijs van Zijn goddelijk Bloed zijn." Deze woorden van den grooten Paus Leo XIII vormen de kerngedachte der godvruchtige beschouwingen over de devotie tot O. L. Vrouw van het Hart van Jezus, door den vromen schrijver op aantrekkelijke en keurige wijze hier te boek gesteld. Waar Maria's Middelaarschap meer en meer ingang vindt, zal dit actueele boekje aan alle kinderen van Maria dubbel dierbaar zijn.

H. Rongen.

Robert Eaton, 3853.
AVONDGEDACHTEN VOOR ZIEKEN EN LIJDENDEN. Vertaald uit het Engelsch door W. Waterreus. *Paul Brand, Hilversum*, 1927. (13.5 × 10) 139 blz. ing. f 0.75. geb. f 1.25.

„Dit boekje spreekt woorden van ware troost en opbeuring, woorden vol waarheid, die licht brengen in het dikwijls zoo duistere gemoed van de zieken, woorden vol liefde, die het eenzaam en verlaten gevoel uit het zieke hart wegnemen, woorden vol moed en vertrouwen, die het neergezonken hoofd opheffen en de oogen richten op Hem, die gezegd heeft: „Zie, ik ben met u alle dagen."

Wij vereenigen ons geheel en al met bovenstaande regelen van den inleider. De vertaler heeft een werk van barmhartigheid verricht, waarvoor vele zieken en tobbers hem dankbaar zullen zijn.

H. R.

J. L. Jansen, C.ss.R., 3854.
HET SMEEKGEBED IN HET VERLOSSINGSWERK. *Excelsior, Brugge*, 1927. (23 × 15) 134 blz. ing. Bfr. 10.—.

Het hoofddoel van den schrijver is: allen het gebruik van het allerkrachtigste en noodzakelijkste middel ter zaligheid, n.l. het gebed, aan te bevelen. Want vele arme zielen verliezen de goddelijke genade en blijven voortleven in de zonde en gaan ten slotte verloren, omdat ze niet bidden en niet tot God hun toevlucht nemen, tot God om hulp smeeken. Aan deze groote waarheid wijden vele predikanten en biechtvaders, nog veel te weinig aandacht. Schrijver toont de verheven waarde en de onontbeerlijkheid van het smeekgebed overtuigend aan uit Christus' eigen gedrag en leer.

F. H.

Mgr. von Keppler, 3855.
LIJDENSSCHOOL. Vertaald uit het Duitsch door M. van Hoeck. *De Vlaamsche Drukkerij, Leuven*, 1927. (17 × 13) 158 blz. ing. f 1.—.

Uit piëteit voor den grooten bisschop van Rottenburg willen we ter aanbeveling van deze vertaling een paar zinsneden overnemen van zijn eigen inleiding: „*Meer Vreugde* heeft van den beginne af naar een gezel en een vriend verlangd. Want wie op aarde, vreugde zegt, zegt ook leed, wie leven zegt, zegt ook lijden. En velen, velen zijn zoo lijdensziek, dat ze den wijn der vreugde niet kunnen verdragen. Ze hebben vooraf artsenij van noode, misschien zeer wrange artsenij, wellicht zelfs een pijnlijke operatie... *De Lijdensschool* put hare wijsheid niet uitsluitend uit het eigen verstand, haar troost niet enkel uit het hart. Het is de levenswijsheid van 't menschdom, van de eeuwen. Het is de lijdensleer van het Christendom. Het is de troost van Hem, Die beloofd heeft: ,Ik, ik zelf zal u troosten'. Het is de troost van Hem, Die zelf alle aardsche smart leed, Die door lijden verlost en het lijden zelf verlost heeft."

De vertaling is middelmatig.

F. H.

E. Franciscus Udny, 3856.
HET OORSPRONKELIJK CHRISTENDOM. Vertaald uit het Engelsch door J. J. Agema. Geïllustreerd. *Theosophische Vereenigings Uitg. Mij., Amsterdam*, 1927. (18.5 × 13) XV-167 blz. ing. f 2.—, geb. f 3.—.

Dit „oorspronkelijk christendom" is van een zeer persoonlijk maaksel, maar daarom misschien juist zoo „oorspronkelijk". Een Oostenrijksche recensent noemde het „een machtige nieuwe golf van occulte wijsheid" en een Engelsche schreef over het tweede deel *De latere Incarnaties van Francis Bacon*: „Men kan het lezen als een belangwekkend verhaal, waaraan dit voordeel verbonden is, dat het verhaal waar is." Schrijver baseert zich op het *Evangelie der Heilige Twaalf*, dat ontkwam aan de algemeene verminking van het Concilie van Nicea, omdat het veiligheidshalve door de Esseërs (een religieuse gemeenschap, die leefde aan den oever van de Doode Zee) naar een Boeddhistisch klooster in Tibet was gezonden. Tibet blijkt dus ook hier weer het archief van het oorspronkelijk Christendom — lees: theosophie — te zijn.

H. Rongen.

FRANSCH.

A. d'Ales, 3857.
LE DOGME DE NICÉE. *G. Beauchesne, Paris* 6, 1927. (18.5×12) VIII-270 blz. ing. Ffr. 24.—.

't Zijn conferenties voor de theologische faculteit, gehouden in de lente van 1925. De drie eerste hoofdstukken zijn een breeduiteengezette, rijk gedocumenteerde inleiding van 't Concilie van Nicea. De vier andere hoofdstukken behandelen 't concilie, de reactie aldaar, het optreden van den H. Athanasius, het Semi-arianisme, het Meletische schisma in Egypte en eindelijk het symbolum van Nicea.
't Ging hier op dit concilie over de diepzinnigste en hoogste waarheden van ons geloof, over de H. Drievuldigheid, over de Menschwording, over den H. Geest. De moeilijkste problemen moesten hier onderzocht worden; de dwalingen van 't Arianisme en Semi-arianisme bestudeerd worden. Professor d'Ales heeft in zijn werk een duidelijk beeld gegeven van dit gewichtig tijdvak onzer kerkelijke geschiedenis; 't is prettig en duidelijk uiteengezet; alle bronnen heeft hij doorzocht, zelfs zijn voordeel weten te doen met de papyrivondsten der laatste tijden. Een prachtboek voor onze kerkelijke geschiedenis.

P. van Luyk, S.J.

Réné Bazin, 3858.
FILS DE L'ÉGLISE. *J. de Gigord, Paris* 6, 7e druk: 1927. (18.5×12) 311 blz. ing. Ffr. 12.-.

Onze voorouders hielden van de groote verzamelingen heiligenlevens, wij zien liever de kleine, vlotte, pittige monografieën, die de heiligen gaan zoeken in hun eigen omgeving, om ze dichter bij ons te brengen. Men kan gerust zeggen, dat het heiligenleven in Frankrijk „in de mode" is. Dat is voor iedereen duidelijk. Réné Bazin heeft talent. Zeer zuiver stylist, fijnzinnig psycholoog is hij ook dóór en dóór katholiek. Op den avond van zijn leven wil hij de schoonste figuren, die hij beschouwd heeft,nog eens voorbij zien gaan aan zijn oogen. Na de gestalte van den Zaligmaker wordt die van Sinte Maria Magdalena geschetst, dan Sint Ambrosius, de verdediger der heilige kerk, daarna het doopsel van Sint Augustinus, Sint Ignatius van Loyola en zijn invloed, Sint Jean Baptiste de la Salle en zijn groot opvoederswerk, en eindelijk eenige tijdgenooten. Het verhaal van de opzienbarende bekeering der Engelsche monniken van Caldey in 1913 besluit het boek en toont, dat ook in de hedendaagsche wanorde der wereld, de zuivere richting der edelmoedige zielen hun leven voert naar de zalige aanschouwing. Het zijn eerbiedwekkende en fijne bladzijden, waaruit blijkt dat Bazin niets van zijn vroegere charme verloren heeft.

Dom. J. de Vathaire, O.S.B.

Louis Dimier, 3859.
L'ART D'ENLUMINURE. *l'Art Catholique, Paris* 6, 1927. (16×13) gecart. Ffr. 8.—.

Dit is een kostbare kleine verhandeling, die uit de 14e eeuw dateert. Er zijn maar twee oude boekjes overgeleverd, waarin gehandeld wordt over de verluchting. Het onderhavige werd nog nimmer vertaald. Niet tevreden met het voor zijn tijdgenooten te onttrekken aan de duisternis van den Latijnschen tekst, heeft Louis Dimier het verrijkt met aanteekeningen, die hij putte uit andere Latijnsche vakboekjes en hij heeft het geheel met onweersprekelijke kundigheid verklaard. Kortom, dit werkje van honderd kleine bladzijden is een „summa" en gids die niet geëvenaard is. Niet alleen wie belangstelt in de kunst der verluchting, maar ieder kunstenaar, die zich met het vraagstuk van de kleur bezig houdt, moet het bezitten. Wij schromen niet te zeggen, dat het hem in méér dan één opzicht een openbaring zal zijn. *Dom J. de Vathaire, O.S.B.*

Joseph Vianey, 3860.
LE SAINT CURÉ D'ARS. *J. Gabalda, Paris* 6, 41e druk, 1925. (19×12) 210 blz. ing. Ffr. 5.—, geb. Ffr. 9.50.

Er bestaat een tweedeelig levensverhaal van den heiligen Pastoor, geschreven door abbé Monnin. Het is vrijwel volledig en vooral belangrijk door de lange citaten van wat pastoor Vianey in zijn preeken en zijn catechismuslessen vertelde. Wanneer abbé Monnin zelf aan het woord is, en dat is meestal 't geval, hebben we voortdurend te kampen met den weerzin voor die zwakke, sentimenteele, druiperige, devote lyriek, waarin in de laatste eeuw vrijwel alle levens van de helden, die de heiligen zijn, geschreven zijn. Een veel betere levensschets is dit werkje in de bekende serie van „Les Saints" van den Parijschen uitgever Lecoffre.
De schrijver, iemand uit de familie van den Pastoor, vertelt het leven eenvoudigweg. Hij voelt zich gelukkig niet geroepen om uiting te geven aan zijn eigen geestdrift en bewondering, trachtend den lezer in een soort vrome vervoering te doen geraken. Een poging, die een averechtsche uitwerking heeft, daar dat enthousiasme meestal — de uitzonderingen zijn helaas nog uiterst schaarsch — zoo zinneloos-gemeenplaatsig, zoo zoetelijk en huilerig verwoord wordt, dat er zelfs gevaar bestaat dat de lezer nooit meer een heiligenleven in handen neemt.
Maar dit leven van den heiligen Pastoor is zonder pretentie, eenvoudigweg verhaald. En dat rustig vertellen van het zoo prachtig apostolisch werken van den pastoor van Ars doet ons meer en dieper dien wonderen mensch begrijpen, dan alle kwasi-diepzinnige commentaren.

Pieter van der Meer de Walcheren.

Rénée Zeller, 3861.
HISTOIRE DE L'ENFANT JESUS. Geïllustreerd door Paula Marrat. *L'Art Catholique, Paris* 6, 1927. (18×12) 160 blz. gecart. Ffr. 18.-.

Dit is werkelijk een kostbaar boekje, zoo eenvoudig als je maar kunt wenschen, vol bescheiden frischheid en toch vol ernst bij al zijn charme. Het Evangelie is de vaste grondslag, waarop deze geheimen der kindsheid van onzen Zaligmaker zich afspelen. Hier of daar werd een levendige kleur ingeweven, die ontleend werd aan de legende, maar daarmee is de schrijver matig en als zijn verbeelding spreekt, gebruikt hij nederig de taal van het geloof.
Het is een boek voor jongelui. Maar het kan best bekoren aan groote menschen, die hun ziel eenvoudig en hun smaak ernstig wisten te houden.

Dom J. de Vathaire, O.S.B.

DUITSCH.

Erhard Drinkweider, 3862.
LITURGISCHE LEBENSWEIHE DER KAT-

HOLISCHEN FAMILIE. *Theatiner-Verlag, München*, 1927. (22×15.5) 206 blz. geb. M. 6.—.
Een ernstige poging om het familieleven van een bovennatuurlijken geest te doordringen. Als leidster wordt genomen de Katholieke Kerk die door haar liturgie bovennatuurlijk opvoedend werkt. Officiëele teksten uit missaal en rituaal zijn hier gegeven in het Latijn en het Duitsch, telkens voorafgegaan door een korte inleiding. De voornaamste hoofdstukken zijn: de stichting der katholieke familie, de geboorte van een kind, ziekte en dood. Een practische uitgave, vooral voor Duitsch sprekende kringen.

Dom. A. Gerold, O.S.B.

ENGELSCH.

G. H. Duder, 3863.
MINOR SAINTS AND FESTIVALS. *Richardson, St. Albano*, 1926. (18×12) VIII-99 blz. ing. Sh. 1.—.
Een breede en eerbiedige uiteenzetting van de persoonlijke gevoelens van den schrijver over de heiligen van den Anglicaanschen kalender en over hun vereering. Veel feesten, die de hervorming er had afgelast, hebben hun plaats op de officiëele lijst teruggekregen; men moet degenen, die dezen maatregel troffen, daarmede gelukwenschen. Het werkje wijdt een korte aanteekening aan ieder dier heiligen. Bijzonder belangrijk zijn de gegevens die betrekking hebben op de feesten, welke alleen aan de Anglicaansche kerk eigen zijn. Veel verschrijvingen, waarvan sommige wel wat sterk zijn, ontsieren dit kleine boekje, dat overvloeit van de meest storende drukfouten. Een grondige herziening ware gewenscht.

Dom. J. de Vathaire, O.S.B.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

J. B. Deelen, 3864.
HET SEXUEELE IN DEN MENSCH. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch*, 1927. (20×13.5) 125 blz. ing. f 1.50.
Het doel van dit boek, zooals de schrijver zegt, is aan jong-volwassen sexueele voorlichting te geven. De uiteenzetting van Dr. Deelen is in een literatuurvorm geschreven en tevens breed uitgewerkt. Zoo kan dit werk een veel grooteren lezerskring krijgen. De feiten zijn objectief, wetenschappelijk behandeld. Zoodat ook niet-geloovigen, twijfelaars, halfslachtigen er hun voordeel mee kunnen doen. De vier laatste hoofdstukken zijn van 't grootste belang voor alle ouders, die te midden van half-heidensche practijken en opvattingen moeten leven. Dus een boek ook voor ouders. En als zij 't goed lezen en goed begrijpen kunnen zij persoonlijk misschien de noodige inlichtingen geven aan hun kinderen op 't oogenblik, dat 't noodig is. Want lang voor de puberteitsjaren moet er met sommige kinderen al veel besproken worden, voordat de straat en vriendjes het doen.

P. van Luyk, S.J.

M. C. Nabuurs, 3865.
PRACTISCH KATECHISMUSONDERWIJS. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch*, 1927. (20×13) 267 blz. ing. f 2.40, geb. f 2.90.
Pastoor Nabuurs heeft in deze zeventig uitgewerkte katechismuslessen een mooie aanwinst geleverd voor 't katechismusonderwijs. Ze zijn voortgekomen uit een veeljarige practijk en teekenen een methode uit, om 't katechismusonderwijs vruchtbaarder te maken voor 't leven. Hij toont in voorbeelden aan, hoe we contact moeten zoeken met de kinderen door af te dalen in den kring der zaken, waarin 't kind belang kan stellen. Hij spreekt zoo niet abstract, maar concreet en boeiend. Door zóó 't katechismusonderricht in te richten, wil Pastoor Nabuurs 't kinderleven beïnvloeden, niet alleen dus de godsdienstwaarheden leeren, maar volgens die waarheden leeren leven. Zulke katechismuslessen kunnen geheel de levensrichting van de kinderen bepalen. Ze zullen onmiddelijk voelen, dat er hun leven in betrokken is en dus zal de belangstelling ook groeien. De uitgewerkte voorbeelden kunnen zoo maar niet worden overgenomen: ze zijn te persoonlijk. 't Zijn modellessen, die iedereen volgens omstandigheden moet bewerken. De vragen na iedere les vatten geheel de stof samen. *v. L.*

Raph. Kreemers, 3866.
JOHN RUSKIN ALS OPVOEDKUNDIGE. *Adr. M. Kleman, Arnhem*, 1927. (20×13.5) 140 blz. ing. f 0.75.—.
Dit boek is maar een schematisch overzicht van een groot werk, dat Dr. Raph. Kreemers over John Ruskin als opvoeder al klaar heeft. Ex professo schreef John Ruskin nooit over opvoeding: zijn ideeën daarover liggen verspreid in zijn vele boeken over allerlei onderwerpen. Kreemers heeft die opvattingen bijeengebracht, ze in een systeem gerangschikt en de verdiensten daarvan aangegeven. In de twee eerste hoofdstukken wordt Ruskin's leven in 't kort uitgeteekend, daarnaast de geest van zijn tijd en de opvoedkundige begrippen dier dagen. Na die inleidende hoofdstukken worden de opvoedkundige begrippen van Ruskin uit diens werken en gezegden verklaard: vooral heeft Kreemers de godsdienstige en zedelijke vorming, waar Ruskin zoo'n nadruk op legde, goed bestudeerd en becritiseerd. Aan 't slot wordt een korte beschouwing gewijd aan de verdiensten van Ruskin als opvoeder. Kreemers laat in dit werkje wel duidelijk de groote, machtige ideeën van Ruskin over opvoeding zien; in 't groote werk echter hopen we wat meer critiek te vinden op diens opvattingen.

P. van Luyk, S.J.

FRANSCH.

(Zonder naam), 3867.
AU DELA DE L'AMOUR. *Montaigne, Paris*, 1927. Cahiers Contemporains. (19×12) 152 blz.
Alle menschen gaan naar de liefde als naar iets subliems. Allen bezitten de stille overtuiging, dat uit de liefde de hoogste openbaringen voortspruiten. Hebben zij gelijk? Hebben zij ongelijk? De hier gebundelde enquête, waaraan schrijvers van alle kleur en levenshouding deelnamen, tracht hierop antwoord te geven.

H. Rongen.

DUITSCH.

P. Paulinus Schöning, O.C.D., 3868.
UNSERE MÄDCHENERZIEHUNG. *Ludwig*

Auer, Donauwörth, 1927. (19.5×13) 119 blz. ing. M. 1.—.
Dit boekje is een flinke bijdrage voor een degelijke meisjesopvoeding op onze internaten, die aanpast aan onzen tijd. Aan oud-leerlingen werden de volgende vragen gesteld: Welke zijn uw aangename herinneringen aan uw kostschoolleven: Welke uw onaangename (met betrekking tot uw godsdienstig leven, de sexueele opvoeding, zorg voor gezondheid, studie, lectuur etc.)? Welk nut trokt ge uit uw kostschooljaren voor uw later leven? In welk opzicht hadt ge anders opgevoed willen worden? Er zijn zes en vijftig antwoorden ingekomen, langere en kortere, die hier degelijk verwerkt worden. Aan alle bestuursters van onze Roomsche meisjesinternaten wordt dit boekje ten zeerste aanbevolen. 't Goede en 't minder gewenschte van 't kostschoolleven voor meisjes komt hier goed aan den dag met de noodige vingerwijzingen voor verbetering.
P. van Luyk, S.J.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Mia van Amstelvliet, 3869.
DOSSIER No. 68-III. *J. W. Boissevain & Co., Haarlem,* 1927. (21.5×15.5) 240 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.90.
'n Zeer ingewikkelde detective-geschiedenis. 'n Advocaat is vermoord en z'n neef die zeer scherpzinnig is, vermist een der dossiers. De politie verdenkt de man der typiste, die 't laatst bij den vermoorde was geweest, om zich te beklagen over de vrijheid waarmede de advocaat zijn vrouw behandelde. Twee speurders der politie zijn vooral aan 't werk, om de geheimzinnige moordaanslag te ontraadselen. De man, die verdacht werd en weer vrijgelaten, staat ook bloot aan allerlei moordaanslagen en 't wordt steeds ingewikkelder, tot de slimheid van den eenen politieman aan 't licht brengt, dat de andere politieman de dader was. En hiermee wordt gelijktijdig een gansch complot ontmaskerd.
— B — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

W. Brockhaus, 3870.
HET GELOOF OVERWINT. Vertaald uit het Duitsch door H. J. van der Munnik. Geïllustreerd *J. N. Voorhoeve, Den Haag,* 1927. (19.5×13.5) 142 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.25.
Dit goed-bedoelde boek had beter onvertaald kunnen blijven. De menigte, die de gave des onderscheids mist, leert uit een „historisch verhaal" als dit veel eer fanatisme en antipapisme dan vertrouwen op de Voorzienigheid en trouw aan den godsdienst.
Tot overmaat van misverstand wordt de geschiedenis der Hugenoten en van den Bartholomeus-nacht (1572) voorgesteld op een wijze die bepaald in strijd is met de voorhanden gegevens. Met zijn schatting van het getal der gevallen Hugenoten: 30.000, 70.000, 100.000, zou zij dan zeker voorzichtiger geweest zijn, wijl Protestantsche historici als Ranke en Crespin het niet verder kunnen brengen dan tot 8.000. Ook dit cijfer is erg, zeker. Maar de politiek was veel meer in het geding dan de godsdienst!
Waarom ons volk, ons Nederlandsche volk, dat toch al zoo verbitterd wezen kan in zijn papenhaat, dergelijke verhalen te slikken gegeven? Ter sterking in zijn geloof? Hiervoor bestaan andere en betere middelen.
— D — *Vincent Cleerdin.*

Ridgwell Cullum, 3871.
VALSCH BESCHULDIGD. Vertaald uit het Engelsch door Henriette Rappard. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1927. (20.5×15) 288 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.
Connolly is valsch beschuldigd als veedief en tot 15 jaar gevangenisstraf veroordeeld. Na 8 jaar weet hij te ontsnappen en nu ontmoet hij den eigenlijken dief en zweert hem wraak. Vader Shamus is iemand „die beschouwd werd, dat hij een of ander priesterlijk ambt bekleedde." Wij zouden zeggen een soort zendeling en wanneer deze aan de cholera sterft, blijkt hij Connolly te zijn geweest, die als geestelijke aller vertrouwen had en daardoor met alles op de hoogte was om zoo ongemerkt zich te kunnen wreken op zijn valsch beschuldiger en diens dochter. 't Is een goede, spannende prairie-roman.
— B — *J. Kramer.*

A. H. van der Feen, 3872.
HERFSTLEUGEN. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1927. (22.5×14.5) 160 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.
Op blz. 34 schrijft Van der Feen: „Ook door de late herfst van het leven kan nog een lied ruischen van zonnige, blijde jeugd." Simon van Bruelis, een Middelburgsch jonkheer, deelt deze meening en raakt smoorlijk verliefd op een jonge weduwe, die met zijn voorstel zeer vereerd is, maar in haar onbezorgd leven liefst geen verandering wil brengen. „Hij zag bleek en vervallen, de niet bijgeverfde haren lagen dor en grauwbruin over den smallen schedel: het gebit had hij uitgelaten, de mond was gezonken in een holte tusschen de kaken, naast de diepe huidplooien bolden een paar dik-bleeke wangetjes, er was een branderige roodheid en een pijnlijke knijping rond de smalle oogen, of hij lang had gestaard in al te fel licht." De herfstleugen was ten einde.
Het gegeven is niet veel bijzonders, maar de uitbeelding en de karakterteekening zijn meesterlijk geslaagd. Jan van Bruelis, de broer van Simon, 'n echte perverse stiekemerd en de huishoudster, juffrouw Lurkus, zijn typen à la Balzac.
— Bc — *M. M.*

Marie Koopmans, 3873.
OM HEUVELEN VOL KUNST. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1927. (21×15.5) 184 blz. ing. f 2.90 geb. f 3.90.
In dit boek treden allemaal menschen op uit de kunstenaarskolonie in het Gooi: ze doen erg artistiekerig en schijnen vooral in de liefde echte brekebeenen te zijn. Gelukkig, dat Bep, het moedertje van de artiesten uit de streek, ze tenslotte bijeen brengt, zoodat we ons op het einde mogen verheugen met de verloofde verliefden.
Deze simpele historie geschreven in een vlotten stijl is wel te genieten als ontspanningslectuur: de kunstbeschouwingen en quasi-diepzinnige wijsgeerige bespiegelingen neme men op den koop toe.
— A — *Hein Hoeben.*

Hans Martin, 3874.
COCKTAIL. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam.* 3e druk: 1927. (19×12) 159 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

„Een mengeling van velerlei", zoo luidt de ondertitel. Aardige, dartele, kluchtige stukjes, hier en daar soms wrang van leed, maar doorgaans getuigend van een gezonde en gemoedelijke levensopvatting, het gulle, lachende levensoptimisme, dat nu eenmaal Hans Martin's houding tegenover het leven schijnt te zijn. We gunnen hem deze blij-kijkerij van harte en wenschen ook, dat de zuur-pruimen bij hem in de leer mogen gaan om zijn opgewekte blijheid-om-niets over te nemen. Aan andere levenslessen zullen zij er niet veel zaaks in vinden. Deze bundel biedt vlotte, luchtige amusementslectuur, vooral voor studenten en studentinnen.

— B — *H. Rongen.*

E. Phillips Oppenheim, 3875.
DE GRUWELIJKE WAANVOORSTELLING •VAN DR. LONDE. Vertaald uit het Engelsch door A. Vuerhard-Berkhout. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1927. (20×13.5) 230 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.50.

Dr. Joseph Londe en zijn vrouw waren maanden en maanden lang aan het front in België en Frankrijk. Hij leefde met een mes in de handen en zij met zwachtels. Dag en nacht werd er gewerkt. Bloed was alles wat ze zagen, zoodat de dokter zich eindelijk inbeeldde, dat er op de een of andere wijze een druppel bloed in zijn hersens gekomen was. Hij meende niet te kunnen genezen, als hij uit een paar gezonde hersens geen klein stukje kon wegsnijden, om er deze roode plek mee te vervangen. Deze operatie past hij op verschillende slachtoffers toe. Langen tijd weet hij aan de achtervolgingen der politie te ontsnappen, totdat hij eindelijk door de vrouw van een overleden visscher, wiens lijk hij verminkt heeft, vermoord wordt. Kort te voren is zijn verstand echter teruggekeerd en heeft hij zijn zware levensschuld ingezien. Een boeiend, maar wel wat griezelig verhaal.

— B — *F. H.*

Josine Reuling, 3876.
SIEMPIE. *Hollandia, Baarn,* 1927. (20×13.5) 231 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.75.

Sinds Top Naeff met haar *Letje* de argeloze kind-sfeer heeft ver-grote-menst door haar hoofdpersoontje tot mikpunt te stellen van haar ergernissen, is men onwillekeurig bang voor nog meer excessen in dit veel-beoefende genre. En daarom is *Siempie* zo'n heerlike meevaller: van al z'n soortgenoten benadert 't wel 't direkst 't kind-bestaantje. De een wat meer als Carry van Brugge, Heijermans (om nu van *Letje* helemáál te zwijgen), de ander wat minder als van Looy — maar toch in zo goed als alle kinder-„romans" treedt de schrijver wat hinderlik naar voren, 't zij met z'n vaak-vermeende herinneringen, 't zij met z'n ál te gekultiveerde stijl. Josine Reuling hield 't heel haar „roman" dóór vol over Siempie, 't tengere burgerluiskind, te vertellen in Siempies eigen taal, enkele woord-koppelingen daargelaten. Geen ogenblik wordt daardoor de bekoring verbroken, die er van dit eenvoudige milieu van goedige mensen uitgaat. Daar is Siempie zelf, 't kind met de sprietharen, dromerig natuurtje, maar geen eigenwijs Droomkoninkje. Dan Grootmoe, die 'r heeft opgevoed, omdat haar ouders naar Rusland waren getrokken, — 'n mensje met de deugden en kleine gebreken van haar soort. En Jaap, Siempies „rooie" oom, haar eigen lieve moeder en haar strengdoende, maar gevoelige vader. Allemaal sympathieke mensen in hun eigen doen raak neergestreken. De enkele bedekte hatelikheden in Opoe's mond tegen de katholieken nemen we niet au sérieux. 'n Eenvoudig, maar mooi en ook sterk boek.

— A — *Leo Fens.*

Henri 't Sas, 3877.
KEURBUNDEL UIT 500 NOVELLEN. *Excelsior, Brugge,* 1927. (21.5×16.5) 255 blz. ing. Bfr. 2.50, geb. Bfr. 3.50.

Uit 500 novellen en schetsen, die hij voor het weekblad *De Nieuwe Eeuw* geschreven heeft, zocht Henri 't Sas er 25 uit, die hij zelf wel als de beste beschouwen zal.

Hij noemt zich een „verbeterden" Van Maurik en met die karakteristiek tast hij niet zoo ver mis, al kan over de toevoeging „verbeterd" worden getwist. Overigens heeft 't Sas zeker een juisten kijk op zijn onloochenbaar talent om van niets iets te maken. Vertellen kan hij; dat staat vast. En menigeen die wat beters te vertellen heeft, zou bij hem kunnen schoolgaan om den vorm.

Er zijn menschen, die graag de dingen van 't Sas lezen. Zij lezen om te lezen; zooals 't Sas schrijft om te schrijven. 't Is allemaal zeer lichte kost, juist als de tapiocasoep, waarvan hij zoo houdt. Een critische toetsing kunnen de schetsen kwalijk doorstaan. De humor van 't Sas is vaak geen humor meer: Van Maurik wist goedig en aandoenlijk te zijn voor de groote menigte; 't Sas is vaak hard en bitter en grof.

— B — *Vincent Cleerdin.*

Arthur Stringer, 3878.
DE ANDERE MAN. Vertaald uit het Engelsch door W. Wuytiers. *J. W. Boissevain & Co., Haarlem,* 1927. (21.5×15.5) 189 blz. ing. f 2.25. geb. f 3.25.

Mathilde Anna krijgt de brieven of het dagboek van haar vriendin, die zich absoluut luchten moet. Ze beleeft dan ook wel een roman. Nadat ze al haar geld verloren heeft, kwam ze plotseling tot de overtuiging, dat de man met wien ze trouwen zou, haar niet waard was, en ze trouwt hals-over-kop met „den anderen man", die haar óók hals-over-kop meeneemt naar de wildernis van 't verre Westen. 't Wordt 'n moeielijk leven voor 'n verwend meisje, want er moet hard gewerkt worden en er is niet 't minste comfort. Maar de „andere man" blijkt de „rechte" te zijn. Met vallen en opstaan komt zij er en als 't boek eindigt, zal de trein door hun bezitting komen, wat welvaart en verlossing uit de volstrekte eenzaamheid beteekent. Zij heeft haar zoon in haar armen en de prairie is haar lief geworden......

— B — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Herman Teirlinck, 3879.
MIJNHEER J. B. SERJANSZOON ORATOR DIDACTICUS. Geïllustreerd. *C. A. J. van*

Dishoeck, Bussum, 3e druk: 1927. (21×15.5) XVI-297 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.90.

'n Derde druk van Teirlinck's populairste en ook wel beste roman behoeft geen uitvoerige bespreking meer. Men kent de guitige mystificatie: 'n kind van 's schrijvers, op 't precieuse ingestelde fantasie, wordt Mijnheer Serjanszoon, de achttiende-eeuwse orator, voorgesteld als 'n histories persoon. In de onopgesmukte stijl der biografie geeft de inleiding z'n levensbiezonderheden en 't facsimile van 'n omkrulde kopergravure wil 't onschuldig bedrog aannemelijker maken. Mijnheer Serjanszoon is 'n zuid-Brabants rentenier, die bij de Ouden z'n hedonistiese ideeën borgt, bij Epicurus met name. Hij kent geen hoger levensdoel dan smullen aan 'n rijke dis of snoepen in 't geniep, van 'n min of meer galant avontuur. Op zich laag-bij-de-gronds genoeg, maar hij omgeeft alles met 'n aureool door z'n oratoriese redevoeringen. Hij tracht altoos de room van 't leven te scheppen, maar op 't terrein der liefde houdt hij 'n lege lepel over, hij, telkens de Don-Quichotte in 'n nieuwe Dulcinea-droom. Krijgt hij ten slotte 'n grote kans, dan ziet de sukkel niets: 't noodlot is ironies! Eenzaam sterft hij na 'n laatste oratie, Huplinck, de wijze kater tot enig gezelschap. Voortreffelik is Teirlinck geslaagd in de typering en milieu-schildering: Mijnheer Serjanszoon in zijn onwaarachtig wereldje, de bijfiguren, vooral Petite-cousine en Mevrouw Botteldoorn-Sas — 'n vernuftig en geestig verbeeldingsspel. 's Mans erotiese liefhebberijtjes zouden nadruk op 't voorbehoud noodzakelik maken, als we er niet van overtuigd waren, dat 'n jeugdige of ongevormde smaak 't toch niet verder brengt dan de eerste pagina.

— C — *Leo Fens.*

Jakob Wassermann, 3880.
LAUDIN EN DE ZIJNEN. Vertaald uit het Duitsch door J. Jac. Thomson. *J. Bijleveld, Utrecht,* 1927. (20×13.5) 354 blz. ing. f 3.25, geb. f 4.25.

Een der diepst-ingrijpende decadentie-verschijnselen is de ontheiliging van het huwelijk en het bederf der zeden. Daartegen richt zich Jacob Wassermann in zijn laatste roman.

Wassermann's *Laudin en de Zijnen* is het verhaal van een beroemd echtscheidingsadvocaat, die door zijn practijk gebracht wordt tot twijfel aan de waarde van het huwelijk. Hij komt in de macht van een tooneelspeelster, de belichaming der zedelijke anarchie. Ten slotte ziet hij, in welk een afgrond hij dreigt te storten. Nu wordt de zin van het huwelijk en ook de grootheid van zijn edele vrouw hem duidelijk. Ondanks veel storende wetenschappelijke ballast, is en blijft, dit boek van Wassermann een literaire gebeurtenis.

— C — *M. M.*

Valentine Williams, 3881.
MENEER X. Vertaald uit het Engelsch. *Jacob van Campen, Amsterdam,* 1927. Feuilleton-bibliotheek. (17×11) 464 blz. geb. f 1.25.

Als lichte ontspanningslectuur dient het boekje zich aan en houdt zich aan zijn woord. Prins Saïd Hussein is de smokkelaar van Egyptische antiquiteiten en ieder,die hem in den weg staat, weet hij onschadelijk te maken. Bovendien tracht hij Mrs. Jean Averit een jeugdige, Amerikaansche, rijke weduwe in zijn macht te krijgen, maar als moordenaar, smokkelaar, dief en vrouwenroover wordt hij ontmaskerd door Cradock, die als belooning de schoone weduwe wint. De beschrijvingen van Napels, Egypte en heel het Oostersche leven zijn fleurig, humor ontbreekt ook niet, maar het geheel is wuft, om het niet sterker uit te drukken.

— Bc — *J. Kramer.*

P. G. Wodehouse, 3882.
HET MEISJE IN DE TAXI. Vertaald uit het Engelsch door R. L. d. W. *J. W. Boissevain & Co., Haarlem,* 1927. (21.5×15.5) 217 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

In het gezellige vertelwerk hebben de Engelschen een naam op te houden. Dit boek is dien naam niet onwaardig. De avonturen van de familie Marsh Moreton worden er vroolijk en levendig in geschetst, met grappige verwikkelingen, snelle verliefdheden en gelukkige verlovingen en huwelijken.

Het verhaal is knap ingewikkeld, maar alles komt prachtig terecht. Tusschen de humoristische voorstellingen en gesprekken zijn aardige trekjes van menschenkennis en wereldwijsheid te waardeeren.

— A — *Vincent Cleerdin.*

FRANSCH.

Henry Bordeaux, 3883.
L'ECRAN BRISÉ. *Plon-Nourrit & Cie., Paris* 6, 1927. Bibliothèque Plon. (18.5×12) 216 blz. ing. Ffr. 3.50.

Het verhaal, dat den titel aan het boek geeft, geeft de geschiedenis weer van de verheven toewijding eener nobele en reine vrouw, die om de eer te redden eener geliefde plotseling gestorven zuster, er in toestemt een ernstige verdenking op zich te laden om door dezen onverdienden smaad, de schuld van de andere uit te boeten. Evenals in de drie volgende verhalen gaan letterkundige en moreele waarde hier samen.

— Bc — *J. Kramer.*

P. Lhande, S.J., 3884.
HUIT FRESQUES DE SAINTS. Geïllustreerd. *l'Art Catholique, Paris* 6, 1927. (16×13) 222 blz. gecart. Ffr. 14.—.

Pater Lhande? Iedereen heeft hem gehoord. Ja, iedereen. Immers, hij heeft onder de laatste vasten de draadlooze passiepreeken uitgezonden! En in dit kleine boekje vraagt hij zich nu af: De radio draagt het geluid, maar schakelt iedere lichaamsbeweging, ieder uiterlijk middel, iedere handeling uit. Zal de Kerk dus de gewijde welsprekendheid moeten wijzigen en de kansel vervangen door de luidspreker? Hij antwoordt: Nooit! Tusschen de predikant en de geloovige moet het zichtbaar contact van mensch tot mensch gehandhaafd blijven. De Christelijke welsprekendheid moet meesleepend zijn, niet droog en niet onpersoonlijk. Daarom geeft hij acht zeer welsprekende lofredenen uit. Men vindt er in een mooie, zij het erg bewerkte taal, hooge gedachten en edele portretschilderingen. Van Sint Ignatius tot Sint Thomas van Aquine, van de heilige Pastoor van Ars tot de martelaren der Fransche Revolutie kan de lezer een prachtige tocht maken op het gebied der heiligheid.

— A — *Dom J. de Vathaire, O.S.B*

Emma Gabrielle de Pourtalès, **3885.**
LE COEUR BRULANT. *Rivière, Menton,* 1927. (19.5×14) X-198 blz. ing. Ffr. 12.—.
Een aardige en lieve legende van het nonnenklooster Funkerold in Zweden, een verheerlijking van de onschuld van Iva-Agneta, die haar vader tot een beter leven bekeert en haar oom van zijn wraakplannen doet afzien, maar wier eigen hart verteerd wordt door de liefde voor den vreemdeling Erik Sverkerson, die haar vader om het leven brengt, omdat hij hem verdenkt de liefde te bezitten van zijn maîtresse. Zij is echter niet het eenige „coeur brulant" in het klooster. Over alles ligt de poëzie van een fijnvoelend vrouwengemoed. De taal is zeer ongelijk; hier en daar gloedvolle fragmenten.
— Bc — *H. Rongen.*

Jean Rostand, **3886.**
LE MARIAGE. *Hachette, Paris* 6, 1927. (17×11) 61 blz. ing. Ffr. 5.—.
Dit boekje moet de man zorgvuldig voor zijn vrouw verbergen.... Na het gelezen te hebben is men geneigd het huwelijk te definieeren als een „staat van wettelijke verdediging". Toch luidt de laatste maxiem: „Le mariage est trop décrié pour n'avoir pas beaucoup de bon." 's Schrijver's standpunt is te eenzijdig en te beperkt. Wie in het huwelijk gelukkig wil worden, doet beter de groote lessen van Paulus ter harte te nemen.
— Bc — *F. H.*

Charles Silvestre, **3887.**
AMOUR SAUVÉ. *Plon-Nourrit & Cie., Paris* 6, 1927. (18.5×12). 246 blz. ing. Ffr. 12.—.
Amour Sauvé, is als titel niet erg gelukkig gekozen, — *Amour Sauveur* ware wel juister geweest. Want het is de edele en reine liefde van Nadalette, die Bernard de la Jeaume van den ondergang redt en die hem weer langzaam en onbewust zijn besef van eigenwaarde teruggeeft, zoodat hij als een herboren mensch haar groote genegenheid beantwoorden kan. Een mooie, blanke roman.
— A — *H. R.*

DUITSCH.

Heinrich Federer, **3888.**
UNTER SÜDLICHEN SONNEN UND MENSCHEN. *Buchgemeinde, Bonn a. Rhein,* 1926. (18.5×11.5) 307 blz. geb. M. 3.—.
Zuidelijke zon overgoot deze novellen uit Italië; felle, laaiende middaggloed het verhaal van den strooper en dat van de Umbrische heldin Sandra Guillini; maar de doorschijnende klaarte der eerste morgenuren doorgloorde in de phantasie des schrijvers de daden en gedachten van een Michel Angelo, „die steenen zocht en menschen vond", of van den legendarischen Georgio van Gubbio, die door het bloed, gevloeid uit de wonden van den H. Franciscus van Assisië, gered werd uit de macht van den duivel, aan wien hij zijn ziel had verkocht. Vooral de novelle over Michel Angelo is van groote innerlijke kracht. Welk een heerlijke figuur is die arme bedevaartgangster, die met Michel Angelo het Onze Vader bidt en in haar groot Godsvertrouwen ook hem tot deemoedige liefde en aanbidding brengt. Van teer begrijpen eener zwakke, weifelende vrouwenziel getuigt de laatste schets van de boekbindster, die niet scheiden kan van haar beroep en niet den moed heeft den grooten stap te wagen.
— B — *Dr. J. B. L. Hol.*

Marie Eugenie delle Grazie, **3889.**
DAS BUCH DER LIEBE. *Ullstein, Berlin S.W. 68,* 1927. Ullstein-Bücher. (16.5×10.5) 315 blz. ing. M. 1.—.
Annemarie, het onschuldige meisje kan het offer niet brengen, om Wilhelm, den beroemden Hoogleeraar, maar helaas tevens volslagen godloochenaar, af te wijzen. Hij blijkt een bruut, een echtbreker, een die woedend is als blijkt dat zijn huwelijk gezegend is. En toch blijft zij trouw en als alles zich herhaalt, de echtbreuk, de woede bij het nieuwe moederschap, dan nog vergeeft zij hem op den vooravond, waarop hij in den grooten oorlog wordt betrokken. Heldhaftig wordt die liefde voor man en kind, daar, waar zij beseft dan men nimmer het opgelegde kruis te zwaar mag vinden en om die reden zijn hoogste plichten verwaarloozen. Uiterst kiesch is het delicate onderwerp behandeld.
— Bc — *J. Kramer.*

Paul Zech, **3890.**
PEREGRINS HEIMKEHR. Geïllustreerd. *J. H. W. Dietz, Berlin S.W.* 68, 1926. (18.5×11) 384 blz. geb. M. 8.—.
Peregrin is de zoon van baron von Schniewindt; Mareija de dochter van den leeraar Andreas Wülfrath. Als kinderen leeren zij elkaar kennen en van elkaar houden. De oude baron, grootfabrikant, gaat op in zijn zaken; de zoon wordt artiest, musicus; Mareija zangeres. Peregrin zwemt in het geld; het meisje draagt waardig haar armoede. Schetsen van dat leven in en om de fabriek, van den knarsenden strijd om het bestaan in de wereldsteden dienen tot achtergrond van het verhaal, dat nu eens verfijnd, dan weer grof-zinnelijk de ervaringen van de beide kunstenaars teekent. Peregrin ontwikkelt zijn aanleg in stormpas; Mareija met schokken en stooten. De jonge man verpest zijn leven met nachtarbeid en slaappoeders; het meisje met geëxalteerde hysterie. Tegen de dagen, waarin Peregrin de beroemdheid bereikt, verstoot hij als dronkenlap zijn vrouw Leonore Basil, die hem zijn beestigheden betaald zet met ontrouw. Dan keert hij terug tot zijn jeugdliefde Mareija, die den rooden muziekbaron na zijn succes in Moskou trouw gebleven is. Peregrin is óp en sterft. Mareija valt in handen van een onartistiek beest.
De schrijver vervult nu en dan de taak van een vuilnisman, die met een drekbezem figuren teekent van de stoep naar een rioolgat.
— D — *Vincent Cleerdin.*

ENGELSCH.

J. L. Campbell, **3891.**
FACE VALUE. *E. P. Dutton, New York,* 1927. (19×13) 335 blz. geb. $. 2.50.
Schriller contrast als tusschen het Parijsche Montmartre en het Engelsche High Life is wel niet denkbaar. Oogenschijnlijk, althans, meent Campbell. Serge English vertegenwoordigt het eerste en de Brents het tweede. Mr. Brent haalt den vader en moederloozen jongen uit het slechte milieu weg en plaatst hem in het zijne, dat hij zooveel beter acht. Maar met de jaren

openen zich de oogen van den knaap en de hardvochtigheid van de geldmagnaten, het hartelooze poseeren van de familie beu, trekt hij ten slotte met meer verlangen naar Parijs terug als hij vroeger naar Londen en een „beter leven" verlangd had. De titel van dezen roman is goed gekozen en 't boek is beslist goed geschreven. Het is een geweldige satire op het pharizeïsme van de Angelsaksische wereld zonder daarom een openlijke of een bedekte goedkeuring te behelzen van wat wij gewoon zijn den zelfkant der maatschappij te noemen.
Het tweede deel, de minor en de conclusie van het syllogisme zijn op zich zelf erg onschuldig, doch de major leidt ons in zulke milieus, beschrijft zulke weerzinwekkende toestanden, die tot in de kleinste bijzonderheden worden uitgerafeld, dat we met alle respekt voor stylistische en literaire waarden, het geheel als volstrekt verwerpelijk moeten bestempelen.
— D — *Dr. Raph. Kreemers.*

Belloc Lowndes, **3892.**
THOU SHALT NOT KILL. *Bernhard Tauchnitz. Leipzig*, 1927. British and American Authors. (16.5 × 11.5) 286 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50,
't Verhaal behoort tot den criminaliteitsroman, en 'n beetje tot het „draken"-soort. Een jong geneesheer, die in een ongelukkige operatie z'n eigen meisje zag sterven onder zijn handen, gaat op reis voor afleiding. Hij maakt door 'n toeval kennis met 'n jong meisje, dat op reis is met haar voogd en haar gezelschapsdame. Het toeval is: dat hij de jonge dame redt van een wissen dood; later is hij nóg eens haar redder als zij van 'n smal rotspad bijna onder de aanrollende auto's valt. Dan neemt zij hem in haar vertrouwen en vertelt hem, dat haar voogd haar vermoorden wil om in 't bezit te komen van haar erfenis. Hij gelooft 't niet, vraagt haar hem toe te staan dat hij haar zal hypnotiseeren en suggereert haar in dien toestand, dat haar voogd haar geen kwaad wil. Daardoor wordt de gezondheidstoestand van 't meisje beter, maar spoedig begrijpt de jonge dokter, — wat de lezers al lang begrepen hebben — dat de oom wel degelijk dooden wil. Ook hij zelf komt nu in gevaar. Na nog eenige, op wonderbare wijze verijdelde pogingen — valt de moordenaar in de kuil, welke hij voor z'n slachtoffer groef. De dokter en 't meisje worden natuurlijk 'n paar. Als treinlectuur niet kwaad, maar dan toch nog: zonde van den tijd.
— B — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

May Sinclair, **3893.**
HISTORY OF ANTHONY WARING. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig*, 1927. British and American Authors. (16.5 × 11.5) 175 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.
'n Beetje cynisch, héél sober en erg tragisch is de — haast in telegramstijl — geschreven geschiedenis van Anthony Waring. 'n Lief en geliefd kind, dat z'n moeder vroeg verliest en daardoor al de vreugden van z'n kindsheid. 'n Goed soort jongen, die op 't verkeerde meisje verliefd, later nog eens door 'n vrouw bedrogen wordt en eindigt met 'n vrouw te trouwen, die z'n leven bederft. Hij wordt verliefd op de vrouw van z'n vriend, maar respecteert haar en z'n eigen huwelijkstrouw en ze gaan van elkander. Hij voelt het als de eenige groote daad van z'n leven, terwijl z'n vrouw hem het leven tot 'n hel maakt.
Na vijf jaar, in de kracht van z'n leven, sterft hij aan hartverlamming. 't Is 'n treurig boek over 'n mislukt leven, dat geheel anders had kunnen zijn.
— C — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

IV. DICHTWERKEN.

ENGELSCH.

Horatio Bottomley, **3894.**
CONVICT „13". *Stanley Paul & Co., London W.C.* 1, 1927. 18.5 × 12) 31 blz. geb. Sh. 1.—.
Sinds we de *Ballad of Reading Gaol* hebben is het een gevaarlike onderneming een Ballad of wat voor Gaol dan ook er aan toe te voegen. Het daagt uit tot vergelijking. En in dit geval is die al heel ongunstig. Want het schrijnend document humain van Oscar Wilde werd onder de handen van de heer Bottomley een weinig beduidend pamflet tegen het gevangeniswezen, dat als grootste bezwaar tegen de gevangenis aanvoert... het zonderling gezelschap, dat men er ontmoet. De uitvoerige epiloog bevat een voorstel om de naam der Gerechtshoven voortaan in „Wets-hoven" te veranderen (omdat wet en rechtvaardigheid twee zijn), alsmede een stichtelike aansporing, om de misdaad te bestrijden door godsdienstig-humanitaire opvattingen inplaats van door het toepassen van straffen. Dit klinkt heel vroom en is ook wel heel vroom bedoeld, maar duidt toch op een groter degenerasie van het geestesleven, dan de argeloze lezer zou menen. Want de wet is het noodzakelik gevolg van de rechtvaardigheid en de straf is het noodzakelik gevolg der wet. Een ontkenning dezer konsekwensies is een gevaarlike logiese anarchie, die — als zij opgang maakt — ontstellende maatschappelijke gevolgen draagt. Als pamflet kan dit geschriftje misschien enigen indruk maken, als dichtkunst is het van nul en gener waarde. Er staat geen regel poëzie in en de overspannen geest van Bottomley heeft er een profeties berijmd nawoord aan toegevoegd, dat op zich volstaat om te overtuigen, dat hij ieder gevoel voor verhoudingen mist. Het werkje is te onbenullig om slecht te zijn, maar de stellingen, die het inhoudt, zijn verderfelik.
Anton van Duinkerken.

John Masefield, **3895.**
PHILIP THE KING. Geïllustreerd door William Strang. *Wm. Heinemann, London W.C.* 2, 1927. (18 × 12) VII-117 blz. geb. Sh. 6.—.
De hedendaagse poëzie van Engeland staat achter bij de tegenwoordige dichtkunst van Holland en Masefield staat stukken achter bij de hedendaagse Engelse poëzie. Maar hij is een voortreffelik dichter. Hij behoort tot het geslacht van Kipling en Doughty, dat voor de jonge Engelsman van heden, die Brooke, Owen en Housman al achter de rug heeft, wel gelden zal als een fossielenkolleksie. Zijn poëzie is met die van Kipling te vergelijken in zoverre ze doorgaans onpersoonlike, niet individualistiese en gedeeltelijk epiese motieven kiest. Maar Masefield stelt tegenover de bijna brute natuurlike kracht van Kipling's maatgang een fijner doordringensvermogen in het wezen van zijn onderwerp en, daarmee samengaand, een soepeler

opvatting van de Engelse verstechniek. Daardoor weet hij de dingen subtieler te doen leven. Vooral een schip met zijn strijd en wederwaardigheden is voor Masefield een geheimzinnig bezielde persoonlikheid zoals voor Joseph Conrad. Het liriese drama *Philip the King*, dat deze bundel opent is zó geheel onpersoonlik, zó ontdaan van ieder konflikt en van elke intrigue, dat het alleen geschreven lijkt uit liefde tot het vers. De Hollandse smaak van het ogenblik, die wat eenzijdig zielkundig georiënteerd is onder invloed onzer beste dichters van vandaag, zal zich daarmee niet onmiddellik kunnen verenigen. Maar lang miskent men de stem van een dichter niet, tenzij men eenzijdig bevooroordeeld is. De lezing van Masefield is een ietwat nutteloos maar groot genot, de indruk van zijn verzen een enigszins koele, maar diepe ontroering.

Anton van Duinkerken.

William Herbert Scott, **3896.**
THE LUTE OF LIFE. *T. Werner Laurie, London E.C.* 4, 1927. (18.5×12) 126 blz. geb. Sh. 5.—.

William Herbert Scott is een aangenaam mens met vrolike buien. „A merry heart goes all the day'' is zijn lijfspreuk. Geen sterveling zou daar bezwaar tegen hebben, als William Herbert Scott niet de zonderlinge behoefte gevoeld had zijn vrolike buien tot verzen te maken. Nu zijn ze een aardig bundeltje geworden, dat hoofdzakelik in beslag wordt genomen door humoristiese gezangen, die goed en wel kabaretliedjes zijn en door ernstigheden, die aan knappe vertalingen van Nicolaas Beets in het Engels doen geloven. Er bestaat geen enkele reden daar kwaad om te worden, maar het is toch niet overbodig te zeggen, dat dit alles weinig uitstaande heeft met wat men dichtkunst noemt. Mensen, die geplaagd worden door de zonderlinge zucht naar poëzie hebben er niets aan. Overigens is het boek voor iedereen geschikt. Menigeen kan er plezier mee hebben. En zal dit plezier dan wel kunstgenot noemen.

Anton van Duinkerken.

VI. KUNST.

DUITSCH.

Willy Arndt, **3897.**
ALTDEUTSCHE VOLKSLIEDER. *C. F. Peters, Leipzig,* 1926. (21.5×18.5) 204 blz.

Uit de bijna ontelbare Duitsche volksliederen, ontstaan tusschen de 13e en 17e eeuw, heeft Willy Arndt er 68 uitgezocht. Het zal hem hoofdbrekens hebben gekost uit zooveel juweelen een keuze te doen. Maar de collectie, die hij nu aanbiedt, is één pracht. Hij voorzag de melodieën van een uitstekende en voor het moderne oor aannemelijke begeleiding door luit of gitaar, en nu ook in ons land het bespelen dezer instrumenten toeneemt, bevelen we deze uitgaaf ten sterkste aan.

D. van der Geest, O.P.

Max J. Friedlander, **3898.**
LUCAS VON LEYDEN, Geïllustreerd. *Klinkhardt & Biermann, Leipzig,* 1926. (31.5×22) 207 blz. geb. M. 24.—.

Lucas van Leyden geldt als de grootmeester van de kopergravure, doch ook als landschapschilder bezit hij een groote reputatie. Na een bondige levensschets bevat dit boek een lofzang over het veelzijdige oeuvre van den Hollandschen meester, wiens naam steeds naast dien van Dürer genoemd wordt. Een belangrijke monographie; een geneugte van het oog, een verrijking voor den geest.

M. M.

VIII. GESCHIEDENIS.

FRANSCH.

Dr. Cabanès, **3899.**
LE MAL HÉRÉDITAIRE DANS L'HISTOIRE. Geïllustreerd. *Albin Michel, Paris* 14, 1926. (18.5×14) 377 blz. ing. Ffr. 15.—.

De bekende zenuwdokter Cabanès, die naam maakte door zijn talrijke vulgarisatie-werken, waarin de geneeskunde de geschiedenis te hulp kwam, verklaart in dit boek de oorzaken en gevolgen der geestelijke ontaarding van de Spaansche Habsburgers. Hij begint met de voorvaderen uit het Bourgondische Huis en staat lang stil bij Karel V, in wiens particulier leven hij een zeer leerzame blik werpt, om dan één voor één alle Spaansche koningen tot Karel III te behandelen. Bij allen vindt hij twee kenmerkende afwijkingen: een zeer opvallend prognathisme (het vooruitsteken der kaakbeenderen) en een voortdurend bedacht zijn op den dood. Hoewel geen wetenschappelijk geschrift in den eigenlijken zin, is dit boek ernstig gedocumenteerd. Het is wat erg openhartig, maar heeft toch niet de ziekelijke zucht tot onthullen, die men zou vreezen. Het is alleen bestemd voor lezers, die rijp zijn in jaren en die in de geschiedenis iets anders zoeken dan de bevrediging van ongezonde nieuwsgierigheid.

Dom J. de Vathaire, O.S.B.

Maxime Gorki, **3900.**
LENINE ET LE PAYSAN RUSSE. *Simon Kra, Paris* 9, 1926. (19×12) 187 blz. ing. Ffr. 7.50.

Bij het lezen van Gorki's korte schets drukt zich Lenin's buitengemeene verschijning imposant af. Zijn grootheid als leider, zijn inzicht, zijn breede kennis, zijn macht over menschen. Niet zijn rol in de Russische geschiedenis, maar zijn persoon, zijn karakter, zijn menschelijkheid is het voorwerp van Gorki's teekening. Daarbij wordt geabstraheerd als van zelf van de vraag, of zijn werk ten zegen is geweest of ten vloek? Wel komt naar voren, hoe Lenin subjectief tegenover zijn werk stond en Gorki, die hem veel ontmoette in de ballingschap en na de groote revolutie, legt Lenin's menschenliefde, schuilgaand achter vrees voor sentimentaliteit en zwakte, bloot. Misschien wel het aandoenlijkst waar hij hem toont, kinderen streelend onder de woorden: „Hun leven zal beter zijn dan het onze, het zal minder wreed zijn''. Gorki levert met deze schets van den communistischen despoot een kunstwerk. Zijn tweede schets over den Russischen boer, is pessimistisch. Met korte trekken schildert hij den moujik, die er niet rooskleurig komt bijstaan. Sinds eeuwen is de moujik alleen bedacht vrij te zijn van staatsinmenging, individualist, afkeerig van adel en van de stad, egoïst, zonder edelmoedigheid, wreed, koelbloedig wreed, met een duivelsche verfijning, practisch zóó, dat hij voor nuttige, plat-nuttige wetenschap en ontdek-

kingen voelt. Of de schets juist is, wij weten het niet; boeiend is zij zeker.

Mr. T. Verschuur.

Marcel Handelsman, 3901.
LES IDÉES FRANÇAISES. *F. Alcan, Paris* 6, 1927. (19.5 × 12.5) VII-215 blz. ing. Ffr. 18.—.

De staatkundige geestesvorming in Polen in het begin der 19e eeuw is het eigenlijk onderwerp van den bekenden hoogleeraar aan de universiteit van Warschau. Het is een leerzaam boek, geschreven met veel welwillendheid jegens Frankrijk en veel liefde voor Polen. Het verheerlijkt de ridderlijke grootmoedigheid der Franschen en de volhardende heldhaftigheid der Polen, die in den nacht der verdrukking werkten voor de toekomst.
Polen en Napoleon: liefde en ontgoocheling — Polen en het staatkundig romantisme: droom en hersenschim — De partij van het behoud en de Fransche liberale katholieken: vertrouwen en illusies! — Vele en verschillende ervaringen sinds de woelingen om het parlementaire stelsel tot den schok der groote revolutie. Heel het edele en woelige, het onrustige en overmoede hart van Polen klopt in deze bladzijden, wier belangrijkheid nog verhoogd wordt door de talrijke onuitgegeven archiefstukken. Een eeuw lang heeft Polen uitgezien naar Frankrijk en Frankrijk naar Polen. Maar de schrijver moest zich overtuigen, dat het voor zijn vaderland geen gewin zou zijn, als het de katholieke Kerk verliet, zooals hij ten onrechte hoopt.

Dom J. de Vathaire, O.S.B.

E. Renard, 3902.
LE CARDINAL MATHIEU. *J. de Gigord, Paris* 6, 1926. (22 × 15) 618 blz. ing. Ffr. 18.-.

Zoon eener boerenfamilie uit Lotharingen, professor aan het klein Seminarie van Pont-à-Mousson, rector der Dominikanessen van Nancy, bisschop van Angers, aartsbisschop van Toulouse en curie-kardinaal te Rome was deze edele prelaat een geleerde en een diplomaat. De studie van zijn leven, dat hier frisch en ridderlijk verhaald is, is onontbeerlijk voor de kennis van de opheffing van het concordaat in Frankrijk.

M. M.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

NEDERLANDSCH.

W. N. Broekhuysen, 3903.
Drs. A. van Deursen,
J. Muiderman,
VAN DE WADDEN TOT DE WIELINGEN. Geïllustreerd. *Gebr. Zomer & Keuning, Wageningen*, 1927. (22.5 × 15) 206 blz. ing. f 3.20, geb. f 3.90.

Voerden de vroegere werken van genoemde schrijvers ons naar de Indische landschappen en de arctische gewesten, in dit verzamelwerk wordt onze schooljeugd vertrouwd gemaakt met het leven en streven van ons eigen volk en worden we gevoerd naar de bezienswaardigheden te land en te zee van onzen Hollandschen bodem. De keuze is veelzijdig en afwisselend: we lezen van het geweldige verkeer op de Maas en van de verlaten Peel, van watersnood en aardbeienpluk, van 't zwoegen in de mijnen en 't zoeken van kievitseieren, enz. enz. Een rijk — hier en daar wat eenzijdig — studieboek.

Dr. H. v. d. M.

FRANSCH.

Gaston Joseph, 3904.
KOFFI. *Le Monde Nouveau, Paris* 7, 2e druk: 1927. (19 × 12) 232 blz. ing. Ffr. 6.—.

De oud-gouverneur-generaal der Fransche koloniën G. Angoulvant heeft een vriendelijke inleiding geschreven voor dit boek, dat hij liever de geschiedenis, dan een roman van een echten neger noemt.
Koffi is een inboorling van de westkust van Afrika. Hij vlucht als jongen uit zijn ouderlijk huis, komt in dienst van blanken (die daarginds bepaald niet als engeltjes leven), wordt op twijfelachtige manier vader en sticht een gezin, krijgt een post als tolk, laat zich huldigen als koning van zijn stam en sterft in ballingschap.
Gaston-Joseph maakte van zijn verhaal wat hij wilde: een eenvoudige, eerlijke schets van het leven op de Ivoorkust. De heer Angoulvant hoopt, dat „dit boek het publiek zal inlichten over de verdienste van degenen, die in een ongezond klimaat, met de somberheid van een zwerversleven, vaak zonder de geringste gemakken en vechtend tegen de booze en brutale krachten van natuur en menschen, arbeiden om een betere menschheid te maken in een grooter, roemrijk en welvarend Frankrijk.''

Vincent Cleerdin.

Emm. de Martonne, 3905.
TRAITÉ DE GEOGRAPHIE PHYSIQUE. Geïllustreerd. *Armand Colin, Paris* 5, 1927. (25.5 × 17) Deel I 496 blz. ing. Ffr. 40.—.

Twintig jaar geleden verscheen de eerste uitgave van dit standaardwerk, dat wel een der allerbeste uit de geheele wereldliteratuur op het gebied der physische geografie genoemd mag worden. De groote vooruitgang der wetenschap heeft het noodig gemaakt, dat hier de stof geheel omgewerkt werd, waarbij het te lijvige boekdeel thans in 3 deelen gesplitst zal worden. Het thans verschenen eerste deel heeft niet zulke groote veranderingen ondergaan; hierin worden behalve eenige algemeene quaesties als b.v. de ontwikkeling der geografie, de voorstelling van den aardbol etc. het klimaat en de hydrografie behandeld, waarbij met de nieuw verworven inzichten geheel rekening wordt gehouden. Met spanning zien we het 2e deel, dat het relief van den bodem zal behandelen en waarin natuurlijk de meeste veranderingen te verwachten zijn, tegemoet. Het 3e deel zal de biogeografie geven.

Dr. J. B. L. Hol.

DUITSCH.

Alfred Bergeat, 3906.
DIE VULKANE. Geïllustreerd. *Ferd. Hirt, Breslau*, 1927. Jedermanns Bücherei. (19 × 12.5) 112 blz. geb. M. 3.50.

Dit boek is op de allereerste plaats voor hen, die van het bergstijgen een sportieve bezigheid maken; deze zullen hun nut kunnen doen met schrijver's verklaringen omtrent de aard en ligging van toppen en dalen, over de gevaren der gletscher-

velden en lawines. Doch ook de wetenschapsman zal in dit boek rijke en op ervaring gebaseerde gegevens putten omtrent de architectuur en de vorming der alpen, over het ontstaan en vergaan van bergen, en de geologische gesteldheid der alpengebieden in Zwitserland etc.

M. M.

Charles W. Domville-Fife. 3907.
UNTER WILDEN AM AMAZONAS. Geïllustreerd. *F. A. Brockhaus, Leipzig*, 1926. (23 × 15.5) 269 blz. geb. M. 15.—.

Er behoorde grooten moed toe, om alleen met eenige inlanders, die meerendeels onbetrouwbaar waren, een landstreek te doorkruisen als het Amazonengebied. Omringd door allerlei gevaren zoowel van menschen als dieren en natuur, heeft deze koene ontdekkingsreiziger de Amazonenrivier en hare talrijke zijtakken bevaren. De schrijver geeft een zeer interessante beschrijving van zijn ontmoetingen met de Indianenstammen, die in deze wildernissen leven en waarvan er meerdere bij waren, die nog geen blanke gezien hadden. Zeer belangwekkend verhaalt de schrijver over de wijze, waarop de ambtenaren van de Braziliaansche regeering, die in deze onmetelijke wouden voorposten gesticht heeft, trachten met de Indianen, die van nature zeer wantrouwig zijn, in contact te komen.

M. M.

Georg Wilhelm Heller, 3908.
VON KAMSCHATKA NACH AMERIKA. Geïllustreerd. *F. A. Brockhaus, Leipzig*, 1927. (18.5 × 13) 158 blz. geb. M. 2.80.

In 1733 rustte Peter de Groote onder leiding van Bering een groote expeditie uit naar het uiterste Noordwesten, door Siberië ging het naar het gure Kamschatka, aan de Noord-Oostkust van Azië en over de Aleoeten naar het Amerikaansche continent. Een zijner begeleiders teekende nuchter en zakelijk de bijzonderheden van dien Pooltocht op, waarvan Dr. Hendrich hier een heruitgave bezorgde, waarvoor iedere geograaf hem dank zal weten.

M. M.

Dr. Ing. Karl Klinghardt, 3909.
ANGORA-KONSTANTINOPEL. Geïllustreerd. *Frankfurter Societäts-Druckerei, Frankfurt a.M.*, 1926. (22 × 14) 265 blz. geb. M. 12.50.

West Europa wist en weet omtrent de Turken heelemaal niets en omtrent Turkije weinig meer dat dat er in dat land ergens een stad moet liggen, die Constantinopel heet. Dat kleine beetje wetenschap dreigt totaal te vervluchtigen sedert de Ghasi van de stad Constantinopel een soort overbodig blindedarmaanhangsel van het nieuwe Turkije gemaakt heeft en tegelijk het wijde, groote maar totaal onbekende land van Anatolie met alle kracht op den voorgrond tracht te schuiven. Gelukkig daarom, dat Karl Klinghardt ons met zijn boek over het moderne Turkije te hulp is komen snellen. Wij vinden in dit frisch en degelijk geschreven boek een massa wetenswaardigheden, die in de eerste plaats de Turken zelf en in de tweede hun land in een prettig aandoend daglicht stellen. Prettig maar ietwat eenzijdig, want de schrijver heeft zijn onderwerp zóó lief, dat hij ons alleen de zonnezijde ervan laat zien en een sluier over den anderen kant werpt. Diegenen voornamelijk, welke Turkije van aangezicht tot aangezicht kennen; — we bedoelen het oude Turkije, — zullen bij alle voldoening, welke zulk een knappe beschrijving van het Ottomaansche Rijk hun schenkt, Klinghardts werk toch met een onbevredigd gevoel ter zijde leggen. Want de lezing ervan doet al te veel vragen opperen en de schrijver slaagt er niet in zijn auditorium, zooals het zijn doel is, in den waan te brengen, dat er in Turkije een herhaling plaats zal hebben van de moderniseering, welke Japan aan een vorige generatie te zien gegeven heeft. Om maar één voorbeeld te noemen en daarbij te blijven, kan men eenig scepticisme niet onderdrukken wanneer de auteur zijn Turken tot prima technici, zij het dan nog in den dop, wil promoveeren.

Lieden, welke zich voor den staatkundigen opbouw van Insulinde interesseeren, en dus voor een land, dat door de onzen tot een mohammedaansch land gestempeld is, hebben uit den aard der zaak ook belangstelling voor hetgeen er in Turkije plaats heeft. Leerzaam is, dat een knappe kerel, zooals de Ghasi er ontegenzeggelijk een is, geen kans schijnt te zien een modernen staat op te bouwen op de grondslagen van den Islam. Uit welk verschijnsel conclusies te trekken zijn, die onze empire builders in den verren archipel niet geheel en al onverschillig behoorden te laten. Maar het waarschijnlijk wel doen.

G. de van der Schueren.

Emil Lucka, 3910.
INBRUNST UND DÜSTERNIS. *Deutsche Verlags-Anstalt, Stuttgart*, 1927. (20 × 13.5) 291 blz. geb. M. 8.—.

Een samenvatting van Spanje's nationaal-karakter in den vorm van karakteristieken van historische persoonlijkheden als Philips II, El Greco, Velasquez, St. Ignatius, Don Quichott, schetsen over Spanje's landschappen, stiergevechten, boetprocessie's en kunsthistorische beschouwingen over de bouwstijl van het Iberische Schiereiland. Een heel knap werk — vooral in de figureerende uitbeelding van personen en toestanden — doch in vele punten zwevend van begrip en vaag van zienswijze.

Hein Hoeben.

Paul Schebesta, 3911.
BEI DEN URWALDZWERGEN VON MALAYA Geïllustreerd. *F. A. Brockhaus, Leipzig*, 1927. (24 × 16) 279 blz. ing. M. 13.50, geb. M. 16.—.

Paul Schebesta, die vergezeld van een Maleier een onderzoekingstocht maakt door de ondoordringbare jungle, beschrijft hier met geestdrift en kleurigheid z'n avontuurlijke lotgevallen. De dwergbewoners vluchtten voor hem weg, maar moedig volgde hij hun spoor door ondoordringbaar struikgewas, geplaagd door insecten en roofdieren. Tot hij eindelijk hun vriendschap en vertrouwen verwierf en zoo gelegenheid kreeg hun zonderlinge levenswijze en gebruiken, hun zieleleven en dagelijksche verrichtingen te bestudeeren. Een werk, dat ons bekend maakt met een geheel onbekenden volksstam en belangwekkende bijzonderheden behelst omtrent fauna en flora in de tropen.

M. M.

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

FRANSCH.

Alfred Fabre-Luce, 3912.
LOCARNO SANS RÈVES. *Bernard Grasset. Paris* 6, 1927. (18.5×12) 238 blz. ing. Ffr. 12.-.

Misschien doet de titel denken aan scepsis tegenover de vredes-allianties in den trant van Locarno. Toch staat schrijver met hoop en getemperd optimisme tegenover het pact van Locarno. Hij wil den „geest van Locarno" anders ontwikkelen, dan nu in de publieke opinie van zijn land, waar men nog in vage, tweeslachtige gevoelens bevangen blijft, mogelijk is. Dagelijksche concessies aan Duitschland zonder het kweeken van een geest van alliantie met dat land acht hij de fout. Hij beschouwt een samengaan van Frankrijk en zijn erfvijand als het centrale punt van elke ontwikkeling van de vredesbeweging. Deze laatste kan binnen den Volkenbond groeien, verschillende afzonderlijke pacten zullen binnen het reglement van den Volkenbond goeden dienst kunnen doen; als eindpunt der ontwikkeling binnen den Volkenbond denkt schrijver de Vereenigde Staten van Europa, doch slechts den term neemt hij over, waarschuwend, dat deze aanduidt een eventueel netwerk van afspraken en belangen. Deze ideeën worden ontwikkeld, nadat eerst karakter en mogelijkheden van den Volkenbond zijn besproken. De inleidende beschouwingen doen den schrijver reeds kennen als een fijn stylist en een door werkelijkheidszin betoomd idealist van den vrede. Alle vraagstukken, welke met den Volkenbond verband houden, behandelt schrijver kundig, boeiend, ook voor dengene, die het Fransche gezichtspunt niet deelen zou.

Mr. T. Verschuur.

DUITSCH.

Dr. Ludwig Adamovich, 3913.
OESTERREICHISCHES VERWALTUNGSVERFAHREN. *Hölder-Pichler-Tempsky, Wien IV,* 1926. (15.5×10.5) 210 blz. geb. M. 4.50.

Dit deeltje geeft, na theoretische uiteenzettingen ter inleiding, een duidelijk en helder overzicht over het nieuwe strafrecht, met alles, wat ter verduidelijking hierbij noodig is.
Dit boekje is zeer goed geschreven en geeft een keurig inzicht in de nieuwe wetgeving van den nieuwen staat.

O.

Dr. Ludwig Adamovich, 3914.
OESTERREICHISCHES VERWALTUNGSRECHT. *Hölder-Pichler-Tempsky, Wien IV,* 1924. (15.5×10.5) VIII-348 blz. geb. M. 5.—.

Dit handige boekje geeft ons een duidelijk overzicht over het in het tegenwoordige Oostenrijk geldende recht op het gebied van het Binnenlandsch-Bestuur. Bij de behandelde stof wordt overal verwezen naar de betreffende Bonds- en Landswetten. Het boekje is bijzonder aan te bevelen voor menschen, die met Oostenrijk in een of andere relatie staan.

O.

Dr. Ludwig Adamovich, 3915.
OESTERREICHISCHES VERFASSUNGSRECHT *Hölder-Pichler-Tempsky, Wien IV,* 1927. (15.5×10.5) X-245 blz. geb. M. 3.60.

Dit deeltje geeft een zeer duidelijk overzicht van de nieuwe staatsinrichting. Onderdeelen, die reeds in een van de andere deeltjes werden behandeld, zijn hier maar even aangestipt, terwijl de nieuwe onderwerpen des te klaarder en duidelijker worden uiteengezet.
Voor juristen en zakenlui, die veel met Oostenrijk in aanraking komen, zijn deze boekjes onmisbaar.

O.

Ernest J. P. Benn, 3916.
BEKENNTNISSE EINES KAPITALISTEN. *F. Bruckmann, München,* 1926. (18.5×13) 203 blz. gecart. M. 3.50, geb. M. 5.50.

In sommige beoordeelingen is dit boek van een Amerikaansch werkgever, die 2000 menschen in dienst heeft en 10000 Pond te verteeren, gesteld naast dat van Ford. Er is gelijkenis. Beiden verheerlijken hun eigen werkmethode en levensgang en meenen, dat deze ten voorbeeld kunnen zijn. Echter is het verschil, dat Benn veel meer polemisch te werk gaat. Dit maakt zijn handige, vlotte boek direct leesbaarder dan het eenigszins monotone werk van Ford. In een socialistisch orgaan zou men Benn's boek kunnen karakteriseeren als „oer-reactionnair". Wij zouden het met een heel grooten korrel zout willen accepteeren, omdat er hier en daar dingen staan, die tot denken prikkelen. Overigens economie van den kouden grond. Daar de smaken verschillen, kunnen wij het boek aan allen, die een andere smaak hebben dan wij, van harte aanbevelen.

Mr. T. Verschuur.

Fritz Sternberg, 3917.
DER IMPERIALISMUS. *Malik-Verlag, Berlin W.* 9, 1926. (24×16) 614 blz. ing. M. 13.—.

Dit is een machtig boek, van omvang en van kwaliteit. Trots zijn methode, welke marxistisch is en wezen wil. Als proeve, hoe de verschillende ontwikkelingstendenzen van het economisch leven der geheele wereld, als een groote eenheid kan worden geconcipieerd, is het werk reeds belangwekkend. Voor Europa beteekent volgens den schrijver de periode van het imperialisme, welke haar einde gaat naderen, een uitstel nog van het reine kapitalisme, dat Marx heeft beschouwd en waarvan hij de fatale zelfvernietiging heeft beredeneerd. Marx' opvatting van den kapitalistischen ontwikkelingsgang heeft als correlaat voor het kapitalisme de reserve-armee van arbeiders. Deze theorie, omgedoopt tot die der surplus-bevolking, behoeft men slechts uit te bouwen voor het imperialistisch tijdvak, om met de Marxistische grondstellingen te verklaren een tijdelijk beter worden der situatie voor de arbeiders. Maar dat imperialisme is slechts uitstel van de komst van het reine kapitalisme. Alsdan breekt de bom. Belangwekkend is het gebruik van de Marxistische schema's over noodzakelijkheid en over meerarbeid, welke de schrijver met een ijzeren consequentie en veel vernuft doorvoert. Hij wijdt voor zijn socialistische lezers, nog al aandacht aan hiaten in de leer, allereerst van Marx, dan van Clara Zetkin en Rosa Luxemburg. Zeer slecht komen de revisionisten eraf. Ongetwijfeld is hier een eerste-

klas-theoreticus aan het woord, die zich op Marx in methode en uitdrukkingswijze, ook in diens toon van superioriteitsbesef inspireert. Vóór dat het einde der kapitalistische periode daar is, zullen nog imperialistische oorlogen onvermijdelijk zijn. En de revolutie zal als bloedige daad moeten verwezenlijkt worden. Die oorlogen en die revolutie leidt schrijver uit zijn schema's af, met zulk een vaste overtuiging, dat hij den dood van millioenen door de revolutie verkiest boven de nog veel verschrikkelijker oorlogen. Hier komt de waan van de wetenschap tot meer dan 'n titanische, tot een diabolische geste. Zijn werk is geenszins een spel van ijdele formules, maar is zeer rijk en waardevol gedocumenteerd. Met het tweede deel van het werk bedoelt hij meer speciaal alleen documentatie. Toch is dit deel doorspekt met beschouwingen, zoo goed als het eerste deel goed voorzien is van feiten en statistieken. Goed gedocumenteerd is o.a. het hoofdstuk, waarin de economische balans der Russische revolutie wordt opgemaakt. Resultaat is een geweldige achteruitgang van aller levenspeil in Rusland. Voor de eigenlijke cultuurlanden zal, zoo wordt beredeneerd, de overgang nog veel grooter verliezen meebrengen. Toch revolutie. Hieruit kan blijken, hoe grimmig deze bekwame theoreticus tot de meest inhumane consequenties besluit van wat hij, als met den vinger aan te wijzen, in den ontwikkelingsgang der wereld afleest. Parten speelt hem de materialistische en fatalistische grondslag, alsof het menschelijk lot zich op de economische instincten alleen liet drijven en de rede, gezwegen van den wil, zich daarboven met voorzienigheid niet zou weten te verheffen. Tot op zekere hoogte zal men de tendenzen, die hij aanwijst, wel moeten erkennen. Geheel afgezien van het vernuftig spel, dat hij speelt met de theorema's van Marx. Bovendien alleen reeds om zijn feitenmateriaal, tot één geheel gegroepeerd, is dit werk, dat wij wegens zijn methode niet geheel aanvaarden kunnen, stellig van veel waarde.

Mr. T. J. Verschuur.

Emil Theisen, 3918.
DER DEUTSCHE ABDERIT. *E. Theisen, Hamm i.W.*, 1926. (24.5×16.5) Deel I en II Tezamen: geb. 306 blz. deel III: 504 blz. geb. M. 16.—.

Twee flinke deelen, door den schrijver voor eigen rekening uitgegeven. Geen gemakkelijk heer, deze auteur. In zijn loopbaan van rechter kreeg hij het aan den stok met het begrip van eer en onafhankelijkheid, heerschend bij de Duitsche Justitie. Dat schijnt nog vóór den oorlog te zijn geweest. Van originaliteit niet ontbloot, werd hij een scherp, vrijmoedig kriticus. In dit groote werk gaat hij het Duitsche volk te lijf, dat zijn eigen ongeluk en smaad heeft gewild. Niet alleen in den oorlog en na dien tot heden, maar twintig eeuwen lang verteert het zich zelf in onderlinge bestrijding en altijd ziet het naar het buitenland als het voorbeeld. Pruisen heeft sinds Friedrich Wilhelm I een schrikkelijk regiment van den korporaalsstok gekend en die Pruisische geest werd door de Hohenzollern onveranderd gehandhaafd. Toch vereert hij de Hohenzollern en hun groot werk aan de Duitsche eenheid. Maar het volk is zich zelf niet, ook de justitie zit onder een eerbegrip, dat niet veel meer is dan vormendienst en serviliteit. De katholieken worden geschetst als oliedom, de heele vuile wasch der Kath. Kerk komt er bij te pas. De Joden komen er nog al genadig af. Dan de republiek en haar wording. Oninteressant is het boek hier niet. Kostelijke episoden levert het over de kwaliteiten van leiders en over de schaapachtigheid van de volksmenigte. Zeer uitvoerig wordt bedocumenteerd dat Duitschland aan den oorlog onschuldig is en de bitterste gal is voor de Duitschers, de Abderiten, die het anders meenen. De oorlog stond op winnen; maar Duitsche rhinocerossen hebben de zaak verspeeld. Aan het slot wordt de Duitsche Michel opgeroepen, wakker geschud zich op te richten. Wat dan volgt kan misschien over eeuwen dienst doen als bewijs, hoe diep menschen kunnen zinken, hoe hopeloos de wereld in dit gewricht door volkerenhaat er bij stond. Reeds is dit heele boek door kenmerkend de stompzinnigheid, waarmee deze schrijver tegenover hoogere uitingen, tegenover godsdienst in het algemeen en tegenover Rome al heel bijzonder, zich gedraagt. Tegelijkertijd is de man vrij aardig belezen en vindt zich wonder verlicht. Hij zelf doet in zijn grofheid tegenover het supranatureele aldoor aan den rhinoceros denken. Maar het slot van dit werk is diabolisch van haat. In herinnering moet blijven, dat de vijanden van Duitschland zijn vernietiging hadden besloten; dat thans zelfs de kleinste staten Duitschland hoonen; de smaad der zwarte troepen. Klamp u niet vast, zoo spreekt schrijver Michel toe, aan den volkenbond; verwacht geen verlossing van den onvermijdelijken wereldoorlog; neen, de Duitsche Chemiker zal de redder zijn. Kleine capsules, allerwegen — in vredestijd dus — in het vijandelijke land neergelegd, op bepaalden tijd met uitzending hunner giftgassen beginnend, zullen mijlen ver alle leven verwoesten. De wereldbandieten hebben ook ons willen uitroeien. Nood kent geen gebod. Vooral: ceterum censeo Galliam et Poloniam esse delendas. Behoud uw haat- en wraakgedachten. Dan volgt een heel raar, maar ook verschrikkelijk exommunicatie-formulier, dat aan het kerkboek van Rochester zou ontleend zijn. Daarmee, als met het schitterendste vuurwerk eindigt dit helsche boek. Eenige maanden geleden heeft Dr. Hoogenhuyzen hetzelfde formulier triomfantelijk in de pers gebracht. Hij is toen leelijk in het nauw gebracht door de katholieke pers. Nu begrijpen wij, vanwaar zijn vondst kwam. Hij had het dus ontleend aan dit werk, dat een schande is voor het menschdom.

Mr. T. Verschuur.

XII. LEERBOEKEN.

Dr. Ludwig Baur, 3919.
Franz Decker,
SCHAFFENSLUST UND LEBENSFREUDE. *Herder & Co., Freiburg i.Br.*, 3e druk: 1927. (23.5×15) XX-462 blz. ing. M. 3.20, geb. M. 4.50.

Het boek is op de eerste plaats bedoeld als leesboek voor het onderricht in het Duitsch aan Handelsscholen en Hoogere Handelsscholen. Het wil een tegengif geven tegen de mechaniseering, de jacht naar geld en technische vervolmaking, die dreigt den zin voor het hoogere en edele in den mensch te verstikken. Het boek vormt een schitterende collecte van gedichten en prozastukken over alle mogelijke onderwerpen: gods-

dienst, ethiek, reisbeschrijvingen, allerlei over vreemde landen en zeeën, jaargetijden, natuur dichter en mensch, beschrijvingen uit het leven van mensch en dier. Verder geeft het levensbeschrijvingen der groote mannen uit het rijk van den arbeid: Krupp, Siemens, enz., Daarbij komen dan verder beschrijvingen van groote moderne industrieën. Het behelst veel schoons en kan niet genoeg worden aanbevolen voor alle Duitsch-studeerenden. Het is geest- en hartverheffend, leert en spoort aan tot arbeid met taaie volharding volgens het voorbeeld der groote mannen, die ons voorgingen. Moge het vele lezers vinden!

P. v. O.

John S. Berrington, 3920.
ENGLISH MADE INTERESTING. *Kemink & Zoon, Utrecht,* 1927. (19.5×13.5) 151 blz. geb. f 1.60.

Een ideaal boekje voor onze jongemannen, die reeds wat Engelsch kennen, om op een aangename manier het Engelsch te leeren spreken. Het boekje is samengesteld in den vorm van vragen en antwoorden en naar de onderwerpen in kleine samenspraakjes bijeengeplaatst. In het geheele boekje zit verband en men volgt den gang van zaken met genoegen. De hoofdstukjes echter, waarin sprake is van Spiritisme hadden wij liever niet opgenomen gezien.

P. v. O.

P. Eindhoven, 3921.
COMMERCIAL ENGLISH. Geïllustreerd. *W. Versluys, Amsterdam,* 1927. (22×15.5) Deel I: 119 blz. ing. f 1.75.

Een handig en uiterst practisch boekje. Grammar wordt niet méér gegeven dan noodig is, terwijl daarentegen de behandelde stof zoo interessant mogelijk gekozen is. Verondersteld wordt, dat degene, die het boekje ter hand neemt, het „gewone Engelsch" reeds machtig is. Voor dezulken is het boekje dan ook ten zeerste aan te bevelen, en zij zullen bevinden, dat zij na het doorwerken ervan, reeds heel wat kennis van het handels-Engelsch hebben opgedaan. Wij zien met belangstelling het verschijnen van het vervolg tegemoet.

P. v. O.

Eugène Frey, 3922.
QUELQUES REMARQUES SUR L'ENSEIGNEMENT DE LA GRAMMAIRE FRANÇAISE DANS LES CLASSES. *Les Belles Lettres, Paris,* 1925, Etudes Françaises. (21.5×14) 57 blz.

In deze brochure worden heel wat onderwerpen aangeraakt, die ieder op zich zelf reeds even zoovele bladzijden verdienden als dit boek in zijn geheel telt. Al zegt de schrijver ook dat hij een tegenwoordige methode van grammaticaal onderwijs becritiseert *zonder* te *preciseeren*. Overigens sommige zijner gezichtspunten o.a. wat de historische behandeling van grammaticale kwestie's betreft, zijn naar onze bescheiden meening niet juist althans zeker niet voor degenen, die gymnasiale studie's maken. De meening van den schrijver omtrent de directe methode, de behandeling der werkwoorden, enz. heeft grond van bestaan. Ofschoon te oppervlakkig in zijn beschouwingen, is het boekje toch lezenswaard.

Ed. Haeren.

H. E. Moore, 3923.
MODERNISM IN LANGUAGE TEACHING. *W. Heffer & Sons, Cambridge,* 1925. (19.5×13) 160 blz. geb. Sh. 4/6.

Verschillende losse opstellen over de directe methode, en de ondoelmatigheid der exameneischen, welke met deze methode onvereenigbaar zijn. Over onder-, klaar- en bovenbewustzijn als hulpmiddelen bij taalonderwijs.

C. R. V.

P. van Renssen, 3924.
NIEUWE NEDERLANDSCHE LYRIEK. Geïllustreerd. *D. A. Daamen, Den Haag,* 1927. (18×12.5) 160 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

Een persoonlijk accent van kiezen en keuren bezit deze verzameling stellig, doch een samenvattend inzicht in onze nieuwe Nederlandsche lyriek wordt ons niet geboden! Van beteekenis is dit boekje alleen om de verluchting en de verklarende bio- en bibliographische nota's.

M. M.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

Tjeerd Adema, 3925.
DE KONING DER MENSCHENREDDERS. Geïllustreerd door Pol Dom. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1927. (23×16) 284 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.

De koning der menschenredders is de alomgevierde Dorus Rijkers, de goedronde zeerob met den ruwen baard en de trouwhartige oogen, wiens leven rijk was aan moedige, wakkere, zelfopofferende daden, waarvan het kennisnemen onze jeugd ten voordeel kan strekken. Rond het leven- jeugd en avonturen- van deze kloeken zwerver langs vreemde landen en kusten, heeft Adema z'n boek geschreven, dat boeiend is om de ongekunsteld-sensationeele wijze, waarop het onstuimige zeemansleven op het zilte nat met z'n reddings- en vaar-practijken, z'n licht- en schaduwzijden beschreven wordt. Vol afwisseling worden naast dit spannende leven, de lotgevallen van vijf Hollandsche jongens verhaald. 'n Vlot geschreven jongensboek, dat z'n weg naar de boekenkasten onzer jongens spoedig moge vinden.

M. M.

W. van den Berg, 3926.
DE VONDELING VAN SIMMERATH. Geïllustreerd door P. van Geldrop. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1927. (25×16) 218 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.

Joop „onbekend" heeft door een ongelukkig toeval zijn moeder verloren en wordt „gevonden" door een goedaardige houtvestersfamilie. Door een moedige daad vindt hij heul en toevlucht bij een welgesteld gezin, dat hem uit erkentelijkheid laat studeeren voor ingenieur. Hij komt in aanraking met den directeur van het bureau van waterstaat, in wien de vondeling van Simmerath zijn vader herkent.

Een ferm jongensboek met goede strekking.

M. M.

Tine Brinkgreve-Wicherink, 3927.
DE KLEINE MEICLUB. Geïllustreerd door Netty Heyligers. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1927. Pagekop-serie. (23×15) 254 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.

De Meiclub, die in een vorig boek ontbonden werd is weer verrezen, doch is van ietwat kleiner formaat: Van de tien leden resteeren er nog zes. Welke zes intusschen de schrijfster voldoende stof bieden van een genoegelijk meisjesverhaal, waarvan de scherpe karakteriseering evenzeer in 't licht valt als 't volslagen gemis van een hoogere gedachte. *M. M.*

N. Doumen, 3928.
SPIJKERS MET KOPPEN. Geïllustreerd door Fr. van Noorden. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1927. Roomsche reeks. (24.5×16) 142 blz. geb. f 1.90.

Dat is nog 'ns 'n flinke missionaris, één die „spijkers met koppen slaat". Door zijn toedoen worden in de kleine omgeving van de Mosterman's twee nieuwe geloofsverkondigers voor 't verre Oosten gewonnen en een jongen tot katholiek onderwijzer gevormd. Hoe dit alles in z'n werk gaat, kunnen onze jongens lezen in dit vlot-geschreven werkje. Ze zullen meeleven met de blije en aangename verrassingen van de jeugdige dorpshelden en kunnen er de overtuiging uit op doen, dat de vorming der jeugd dikwijls beslissend is voor 't geheele leven. Eén opmerking houde ons de schrijver ten goede. Woorden als *stechelpartij, blagen,* voor geweld aan 't *bossen* zijn, in 'n droge *graaf* gerold, enz. lijken ons te dialectisch, om door 'n groot deel van onze Nederlandsche jongens begrepen te worden. *Kr.*

H. Gras, 3929.
DE DEUGNIET. Geïllustreerd door Henri van de Velde. *A. G. Schoonderbeek, Laren,* 1927. (25×16.5) 194 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.90.

Thijs Kampman is 'n jongen uit de Jordaan. Zijn vader is als zeeman vertrokken, maar men vermoedt, dat hij tengevolge van 'n schipbreuk omgekomen is. In „Thijsie" zit ook 'n trek naar 't avontuurlijke, die hij in z'n jonge jaren wil bevredigen door te gaan spelen binnen de schutting op den Dam; 't bezoeken van bioscopen, 't spelen op de meelzolder en eindelijk door z'n wegloopen thuis, alleen maar, omdat hij naar zee wil en van moeder niet mag. Gelukkig weet 'n mijnheer van Voorst, die als lid van „Pro Juventute" meer met zulke snaken omgesprongen heeft, hem van z'n zwerftochten te doen afzien en wordt hij geplaatst bij boer Timmers in Epe. Thijs zou waarschijnlijk een flinke boer geworden zijn, zoo 't toeval hem niet in aanraking gebracht had met 'n rijke Amerikaan en zijn dochter, miss Blackwood. Die dochter is even verzot op avonturen als Thijs zelf en samen halen ze ongelooflijke staaltjes van durf uit. De oude heer Blackwood vindt 't wel interessant en wanneer er nu eenige aanwijzigingen komen, dat Thijsie's vader nog in leven is, weet hij hem te vinden en neemt hem zelfs later als compagnon in z'n zaak. Evenals de vijf laatste hoofdstukken is dit slot echt Amerikaansch. *Th. Wissing.*

G. Holle, 3930.
MET PIETER PIKMANS HET ZEEGAT UIT. Geïllustreerd door Jan Wiegman. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1927. (25.5×16.5) 245 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

't Verhaal in dit pittige jongensboek speelt onder den tachtigjarigen oorlog. Van den oorlog zelf merk je zooveel niet, al wat er gebeurt, speelt om 'n Hoornschen jongen, die wil gaan varen en niet mag. Tot een gelukkig toeval hem de eeuwige vriendschap van 'n grooten schipper geeft. Met Pieter Pikmans gaat hij dan naar zee, eerst als scheepsjongen, en beleeft allerlei avonturen. Ten slotte vindt hij z'n doodgewaanden vader terug. 't Speelt in Protestantsche kringen en de opvatting over Spanje en Alva is natuurlijk protestantsch. Doch die toon klinkt maar even in 't begin. 't Is 'n goed boek voor grootere schooljongen, wanneer vader of moeder 't geschiedenis-vraagstuk even belicht.
Alb. Steenhoff-Smulders.

Stella Mare, 3931.
ZIJ, DIE SLAGEN. Geïllustreerd door Freddie Langeler. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1927. (23×16) 224 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.90.

Levensgeschiedenissen, waarvan het gegeven ontleend wordt aan het werkelijke leven, hebben ook voor de jeugd de voorkeur boven romantische verhalen met sensationeelen inslag. In zooverre is dit meisjesboek in z'n genre up to date, want het verhaalt met een amusante vlotheid van meisjes van het gym, hoe zij in het leven slagen en... mislukken. Volledig neutraal is dit boekje niet, maar de godsdienstige sfeer heeft sterk pantheïstische trekken: 't woord „goddelijk" mag alleen gebruikt worden inverband met de *natuur!* zegt een naaister!...... *M. M.*

J. Nowee, 3932.
HET DRIEVOUDIG VERBOND. Geïllustreerd. *De Spaarnestad, Haarlem,* 1927. Maandbibliotheek voor de katholieke jeugd. (22.5×15) 191 blz. geb. f 1.35.

Drie jongens vormen samen 'n verbond, zullen elkaar en ook anderen in alles behulpzaam zijn. Maar één van de drie deserteert en valt in handen van slechte kameraden. 't Gevolg is 't bezoeken van de bioscoop, 't lezen van verboden lectuur, 't spelen om geld, enz. Door leugen en bedrog blijft alles voorloopig geheim. Maar de twee trouw gebleven vrienden zijn toevallig in de gelegenheid te hooren en te zien, hoe hun vroegere makker geheel onder invloed van z'n valsche vrienden gekomen is en slagen er in hem aan dien funesten invloed te onttrekken. *Kr.*

E. de Pressensé, 3933.
HET HUIS OP DEN HEUVEL. Vertaald uit het Fransch door Auck Hannema. Geïllustreerd. *Logon, Amersfoort,* 1927. (21×15) 223 blz. ing. f 2.10, geb. f 2.65.

Professor Salverda de Grave maakt 't 'n recensent van bovengenoemd werkje al heel gemakkelijk door in z'n voorrede aan te geven, wat in dit boek de jeugd 't best bevallen zal en waarom. Daarbij hoopt hij, dat de oudere lezers zullen „genieten van de rake en toch delicate karakterschildering". Met instemming citeeren we nog de volgende passage uit die voorrede: „....evenals in het gewone maatschappelijke leven worden de kinderen, zoolang zij jong zijn, in Frankrijk achteraf gehouden en spelen zij in de boeken hoogstens een rol van figuranten; zij interesseeren de schrijvers eerst, wanneer zij rijp zijn voor zielsconflicten, dat zijn, voor een Franschman, in de eerste plaats, verwikkelingen veroorzaakt door de liefde."
We hebben 't zelfde meermalen ondervonden bij 't zoeken naar verhaalstof voor kinderlectuur.

Mejuffr. Hannema's keuze is 'n gelukkige geweest. En ze heeft 't werk van weergegeven in mooi, vloeiend Nederlandsch, dat we met stijgend genot lazen.
Het boek is als neutraal werk bedoeld, hoewel God niet geheel en als is uitgeschakeld.

Th. Wissing.

E. Trautwein, **3934.**
VIER REKELS. Geïllustreerd. *De Spaarnestad, Haarlem,* 1927. Maandbibliotheek voor de katholieke jeugd. (22.5×15) 148 blz. geb. f 1.35.

Rekels zijn 't, die Rob en z'n tweelingszusje Free, Phil en Hans. Allerlei kattekwaad halen ze uit, doordat de huishoudster juffrouw Goedhart de fouten van de bengels niet ziet of ze vergoelijkt. Papa Spenner, die meestal niet thuis is, acht zich verplicht de juffrouw er op te wijzen, dat zij de kinderen totaal bederven zal en vergt daarom dat ze hem van al hun doen en laten op de hoogte houdt. De juffrouw moet voor eenigen tijd weg, om haar zieke zuster te verplegen en juffrouw Snip, in alles 't tegendeel van juffr. Goedhart zal zoolang als huishoudster optreden. Deze weet de liefde en genegenheid van de vier rekels niet te winnen, maar ze verbittert ze en nu halen ze de eene streek na de andere uit, niet meer in kinderlijke onbezonnenheid, maar om de juffrouw er in te laten loopen. Langzamerhand bemerken ze ook wat ze aan juffr. Goedhart verloren hebben en wat 'n onverdiend verdriet ze 't goeie mensch dikwijls hebben aangedaan. Dan volgt 't voornemen, om bij de terugkeer van tante Goedhart beter op te passen.
De familie Spenner is katholiek, houdt Roomsche gebruiken in eere, maar gaarne hadden we gezien, dat in de opvoeding der „rekels", 'n ruimer gebruik was gemaakt van de bovennatuurlijke middelen. *Kr.*

A. C. C. de Vletter, **3935.**
ZEVEN JONGENS EN 'N OUWE SCHUIT, Geïllustreerd door D. A. Bueno de Mesquita. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 6e druk: 1927. (23×14.5) 219 blz. ing. f 1.60, geb. f 2.50.
Dit is wel 't meest gelezen neutrale jongensboek, dat door De Vletter geschreven werd. Het vertelt van de avonturen, die de jongens beleven wanneer ze 'n achttal dagen op reis gaan met meneer Trapper. Ze maken daarbij gebruik van 'n ouwe motorboot en de heer Trapper is kapitein en stuurman.
Op interessante wijze vertelt de schrijver wat de jongelui zien en ondervinden en nu en dan wordt ook nog 'n opvoedkundig lesje uitgedeeld. Propaganda voor dierenbescherming levert de in bescherming genomen hond Jopie.

Th. Wissing.

(Zonder naam), **3936.**
HET JONGENS-JAARBOEK. Geïllustreerd. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1927. (26.5×20) 166 blz. ing. f 3.—, geb. f 3.90.

(Zonder naam), **3937.**
HET MEISJES-JAARBOEK. Geïllustreerd. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1927. (26.5×20) 164 blz. ing. f 3.—, geb. f 3.90.

In deze Jaarboeken is 'n prettige verscheidenheid. Spannende verhalen wisselen hier af met interessante uitstapjes naar het rijk van techniek en wetenschap. Naast boeiende vertellingen (Een avontuurlijke nacht, Een gentleman in Singapore, Een dag journalist e.a.), die vlot geschreven zijn vol treffende teekeningen en roerende passages, vindt men in deze boeken een rijke keur van leerzame en amusante onderwerpen als: Een land van avontuur (over de leer van atomen en moleculen, over de hydraulische pomp), kampeeren, hertenleven — voor onze jongens; een tennispraatje, over poppen en de verzorging onzer kamerplanten — voor onze meisjes, die stellig het jonge opgroeiende geslacht van beiderlei sexe belang zullen inboezemen. Al te jonge knapen en meisjes geve men het echter niet in handen. Het ware wellicht voor een volgende druk te wenschen, dat bijwijle eens een glans van bovennatuurlijk leven zou lichten over de bladzijden dezer beide jeugdboeken.

Dr. H. v. d. M.

CORRESPONDENTIE.

135. *J. L.* te *H.* Voor de studie Fransch M.O.A. wordt veel gebruikt: *Les Annales politiques et Littéraires.* De titel zegt reeds wat de hoofdschotel is; toch is 't letterkundig gedeelte grooter dan 't politieke. Er zijn ook rubrieken: natuurkunde, muziek en wat de vrouwen interesseert.
La Revue des Jeunes is 'n studieblad van hetzelfde gehalte; in Holland echter weinig gelezen, evenals *Les Lettres* 't orgaan der jong-Katholieken.
La Revue Hebdomadaire bij Plon uitgegeven, is zeer geschikt voor uw doel, maar niet altijd zonder bedenking te lezen.
Verder is er nog *Les Nouvelles Littéraires* bij Larousse— critieken en litteraire wetenswaardigheden, neutraal in den goeden zin.

136. *Mevr. M.-H.* te *Sch.* In bovenstaand antwoord kunt U 'n gedeelte van Uw vraag beantwoord vinden.
We zouden er nog aan toe kunnen voegen het veertiendaagsche tijdschrift *Etudes* (Place Mithouard, Paris 8) en 't maandblad *Causerie* (Maison Bleue, 8 Place des Petits Pères, Paris 2).
't Tweede deel van Uw vraag is korter te beantwoorden: vraag U 'n proefnummer van *La Revue Catholique des Idées et des faits.*

137. *V.* te *W.* Wij verwijzen U naar A. F. Diepen: *De Wellevendheid,* uitgave Malmberg, 's-Bosch. Wat 't andere betreft, we gelooven niet, dat er voor katholieken speciaal 'n dergelijk werk is verschenen.

138. *V. d. Dr.* te *H.* Voor de verovering van Peru en Mexico is 't beste historische werk W. H. Prescott: *History of the conquest in Peru.* In de bundel *Historische Lectuur* door De Boer en De Wilde, (uitgave Noordhoff, Groningen), is 'n kort schetsje opgenomen.
Verschillende bizonderheden vindt U in Sven Hedin *Van Pool tot Pool,* waar U ook iets aantreft over de Inca's.
't Historische werk voor 't laatste is Clements R. Marxham: *The Inca's of Peru.*

WILTON-METRO-GOLDWYN
DAMRAK 49 = Telefoon 49949 = AMSTERDAM
HET BESTE DAT DE FILMINDUSTRIE BIEDT
BEN HUR.

POORTERS-TOEBACK

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 — NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

CENTRAAL BUREAU DER UITGAVEN BETREFFENDE DE
H. THERESIA VAN 'T KINDJE JEZUS
LISIEUX (FRANKRIJK)

Filiaal voor België, Holland en Het Groot Hertogdom Luxemburg: Groote Markt 15, **BRUSSEL.**
Het Centraal Bureau heeft het algemeen Depôt van al de uitgaven (boeken, prentjes, beelden medailles, verschillende voorwerpen, enz.) vergund door de Carmel van Lisieux.
VRAAGT PRIJSOPGAVE

Fabrikaat:
N.V. JORDAENS'
Sigarenfabrieken
v.h. F. v. Gardinge & Co,
EINDHOVEN.

HELDER
WASCHGOED.
Jac. J. van Leuven
Electrische en Stoom Wasch- en Strijkinrichting
„DE NIJVERHEID"
Amsterdamschevaart
26-28-28a
HAARLEM.
Telefoon 12311.

Gebruikt voor het inleggen van eieren
WATERGLAS of GARANTOL
Verkrijgbaar bij
Firma Wed. G. F. Schott
Drogisterij Telefoon 1497
Lange Hezelstr. NIJMEGEN.

GARAGE CENTRAAL
C. VAN DONGEN-JONKERS, — BREDA
WILHELMINASINGEL 46, Telefoon 732
De meest Luxe Verhuurinrichting hier ter stede.
Stallen, repareeren en onderhouden.
Garage dag en nacht geopend.

J. Abbing & Zonen
Boomkweekers — Tuinarchitecten
ZEIST, nabij stat. Driebergen.

Onze nieuwe, rijk-geïllustreerde prijscourant voor 1927 — 1928 zal begin October verschijnen en wordt op aanvrage gaarne gratis toegezonden.

Abonneert U op de Keurboekerij. 20 % korting.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

VOOR FIJNE LEDERWAREN
EN REISKOFFERS HET ADRES

BONNIER

RIJNSTRAAT 68 - Telef. 2493
ARNHEM

C. Schouten-Wouters
Lange Hezelstraat 46 — NIJMEGEN
is uw adres voor Kaas, Visch,
Groenten en Fruit.

Geldersche Stoom-Wasch- en Natuurbleekerij
„DE NIJVERHEID"
FIRMA H. W. VAN NOREL
EPE (Gelderland)

Coöp. Stoomzuivelfabriek „Heeze Leende"
HEEZE.
Prima Roomboter met rijksmerk.
Telefoon 10

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

PETIT & FRITSEN
KLOKKENGIETERS
AARLE-RIXTEL (N.Br.)

Elect. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT
IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. F. Smits-Salters
Vuchterstr. 127, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

KONINKLIJKE HOFBAKKERIJ
ANT. WANDERS - ARNHEM (A^o 1815)
Steenstr. 83a, Tel. 875. — Jansstr. 5a, Tel 498
Banketbakkerij in den uitgebreiden zin.

ONFEILBAAR MIDDEL TEGEN SUIKERZIEKTE.
INDISCHE MEDICIJNEN
Verkrijgbaar bij G. A. RÖRINK,
Berg-en-Dalscheweg No. 353 — NIJMEGEN

In elken Boekhandel verkrijgbaar. — Boeiend van het begin tot het einde.

Clarence E. Mulford's beroemde bar-20 novels verschijnen onder den algemeenen titel van

J. T. Swartsenburg's Cowboy-serie

Hiervan verschenen: CASSIDY KOMT — HET WEESKIND — DE COWBOY-BROEDERS — MANNETJESPUTTERS — BUCK PETERS IN HET WESTEN — JOHNY NELSON EN DE VEEDIEVEN

Prijs per deel ingenaaid f 1.75 - gebonden f 2.50.

De werken van Clarence E. Mulford geven een geheel ander beeld van het „Wilde" Zuid-Westen der Vereenigde Staten uit de tweede helft der negentiende eeuw, dan de meeste andere romans, die over deze streken van dien tijd handelen. Zonder twijfel spelen ook de „avonturen" in deze Cowboy-Serie een groote rol, doch hoe geweldig deze ook vaak zijn, nimmer overschrijden zij de grenzen van het mogelijke en het logische. Voor het grootste gedeelte zijn zij ook inderdaad op feiten gebaseerd, terwijl in het bijzonder aard en karakter der toenmalige bewoners der veestreken onvervalscht zijn weergegeven. De lezer krijgt door deze werken een zuiveren indruk van het toenmalige leven in het „Wilde Westen". Als in het voorbijgaan geeft de schrijver zeer vele interessante bijzonderheden over land en volk, waarbij wel de teekening der verschillende, gedeeltelijk thans nog levende Indianenstammen zeer opmerkelijk is. Idealiseerende romantiek is Mulford vreemd; hij heeft voor zijne werken degelijke betrouwbare historische bronnen geraadpleegd en is er schitterend in geslaagd in zijn verhalen het oude Westen inderdaad te doen herleven.

Wij vertrouwen met deze serie Cowboy-verhalen onzen Nederlandschen lezers een reeks boeken te hebben aangeboden even spannend en onderhoudend als wetenswaardig en degelijk.

DE UITGEVER.

J. T. SWARTSENBURG - ZEIST

Uitgebreide Catalogus op aanvrage gratis verkrijgbaar.

Al uwe boeken en bladen levert U het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Voor verzorgde uitgave en Catalogussen wendt U tot de Firma

V. VAN DIEREN & Co.

BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
— EIGEN BOEKBINDERIJ —

27, Venusstraat - ANTWERPEN

Huis gesticht in 1842.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST. LAMBERTUS"
GEMONDE

Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedsprelen.
— -- ZEER LAGE PRIJZEN! — —

STOOMWASSCHERIJ
„OUDENRIJN"
C. DE RIJK, Merwedekanaal 5, Tel. No. 10707
UTRECHT

Firma Siteur - Eindhoven
NIEUWSTRAAT 9a Tel. 1001.
Specialiteit in fijne Vleeschwaren, Comestibles, Kaas, Eieren.

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

Fa A. v. Aalst-v. Brakel - Eindhoven
Fabrikant van Vilten en Zijden
PRIESTERSTEKEN
Vervormen van alle Priestersteken tegen concurreerende prijzen.

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

MEVROUW! Wij komen in aanmerking
in die gezinnen, waar men de beste waschverzorging met de minste slijtage en de meest correcte en coulante behandeling wenscht.
N.V. Goudsche Kleederbleekerij, Rotterdam - Tel. 5285
Franco Expeditie op SCHIEDAM, DELFT, VOORBURG, DEN HAAG en WASSENAAR

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1355
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

STOOMEN VERVEN
Op verlangen Stoom- en Rouwgoederen met 1x24 uur.
Stoomververij en Chemische Wasscherij P. DE BOER
Muntweg 20-49 — BUSSUM — Telefoon 1061

BAZELMANS-VAN NUENEN - Meerveldhoven
LINNEN-, PELLEN-, DAMASTFABRIEK
Het beste adres voor Kerken, Kloosters, Gestichten, Pensionaten, Missienaaikringen en Particulieren
Stalen of Reizigersbezoek gaarne ten dienste.

J. BOER - KAASMARKT 11-17 ROTTERDAM
SPECIAAL ADRES VOOR SOLIEDE
HUIS-, SALON- EN SLAAPKAMER AMEUBLEMENTEN

JOS. TONINO - ARCHITECT
Oude Vest 26 BREDA Telef. 1097
Kerk-, Klooster- en Villabouw.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis Tilburg.

DER HL. FRANZ XAVER

der Apostel Indiens und Japans

von

F. F. MAURER,

Priester des Apostolischen Vikariates Dänemark.

VIII und 317 Seiten 8⁰. Preis gebdn. in Leinen M. 5,50.

Der scharfe Schnitt zwischen historischer Wahrheit und legendärur Ueberrankung tut dem Bilde des hl. Franz keinen Eintrag. Im Gegenteil, das Bild hebt sich leuchtender, deutlicher hervor: Franz erstrahlt in wunderbarem Kolorit und steht uns gleichwohl menschlich überaus nahe. Seine ganze Grösse, sein Leben in Gott, sein Wirken aus Gott und für Gott ist hier mit einer Hingabe und Meisterschaft gezeichnet, dass der Leser den „grossen Vater" bald tief im Herzen trägt und ihn mit wachsender Bewunderung auf seinen Missionsfahrten begleitet.

Bonifacius-Druckerei, Paderborn (Deutschl.)

Zu beziehen durch alle Buchhandlungen.

Waskaarsenfabriek, Wasbleekerij

Firma Gebrs. Bolsius

v/h Fa A. Bolsius, SCHIJNDEL

Opgericht 1878 Opgericht 1878

LEVERT TEGEN MATIGE PRIJZEN ALLE SOORTEN

Liturgische Kaarsen en Offerkaarsen

Gebleekte Bijenwas — Kaarsenkatoen.

FABRIEK VAN DE BEKENDE

„Alpengloei" Nacht- en Theelichten

EENIGE

Fabriek der Devotielichten

Vraagt prijs en proeforder

WAAROM is alleen Het Amusante Weekblad

het aardigste ontspanningsblad, ook voor het beschaafde publiek?

OMDAT alléén in *Het Amusante Weekblad* geregeld bijdragen verschijnen van onze meest bekende Nederlandsche auteurs —

ZOOALS Joh. W. Broedelet, Dr. Ernest Claes, Willy Corsari, Anna van Gogh-Kaulbach, Felix Hageman, Cor Hermus, Frans Hulleman, Anny Hulsmans, Marie Koenen, Herman Middendorp, Herman Moerkerk, G. H. Priem, H. van Raalte-Simons, Henri 't Sas, F. de Sinclair, Alie Smeding, Job. Steynen, Felix Timmermans, Frans Verschoren, Minca Versterk-Bosch Reitz, Elise Wesselink-Rutgers.

„Een prettige en pittige uitgave, waarin ik nog nooit iets aanstootelijks ontmoette."
Pater F. Hendrichs S. J. in *De Tijd*.

De eerste duizend nieuwe abonné's ontvangen gratis een aardigen roman.

Abonneert u bij

Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg

Abonnementsprijs franco per post f 2.85 per halfjaar.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„St. Oda"
St. OEDENRODE
Eerste Kwaliteit
Roomboter met Rijksmerk
SPECIALE CONDITIES VOOR KLOOSTERS en GESTICHTEN

Pereboom's Knippatronen
worden naar uw lichaamsvorm gemaakt van sterk papier en uit elk modeblad; vraagt maattabel en prijsopgave.
Opleiding voor Coupeuse.
Rozengracht 236, AMSTERDAM.

Om teleurstelling te voorkomen — bestelt thans reeds Uw — Jaarlijksche Boekenschouw 1927

N.V. G. HOUWELING
MINERAALWATERFABRIEK
Handel in Bieren, Wijnen, Likeuren en Gedistilleerd.
HAAGDIJK 137 BREDA. TEL. 580

Stoomwasscherij „Rijnoord" te Odijk.
Dames! Doet uw voordeel, en laat uw *wasch* behandelen door *ons* en U zult tevreden zijn. Zeer billijke tarieven. *W. van Setten, Odijk.*

N.V. voorh. H. Zimmermann & Co.
UTRECHT
CENTRALE VERWARMING
volgens elk systeem
Warmwatervoorziening - Ventilatieinrichtingen - Wasscherij- en Kookinrichtingen.

De Vetten's Boterbiesjes
ROTTERDAM.
GESTICHTEN EN PENSIONATEN
SPECIALE CONDITIES.

N.V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197
Centrale—Verwarming
Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave.

H. G. Ruhe - Amsterdam
Marnixstraat 258-260 — Telefoon 32746
Levert speciaal aan Kloosters en andere Inrichtingen
Aardappelen, Groenten en Fruit
tegen concurreerende prijzen.

Vraagt inlichtingen en prijsopgaaf van
Caran d'Ache POTLOODEN
BIJ
BOEKHANDEL
v. h. J. J. van Mastrigt.
ADR. M. KLEMANN
Broerenstraat 31, Arnhem

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde.
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

HABLÉ WAFELEN
ALOM BEKEND.
FABRIKANT N. HABLÉ.
G. Deijnootweg 17-19 - SCHEVENINGEN

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Zoo juist verschenen :

VAN GODEN EN HELDEN

MYTHEN EN SAGEN VAN GRIEKEN, ROMEINEN EN GERMANEN

door

J. Kleijntjes S.J. en Dr. H. H. Knippenberg

Zevende druk

Geïllustreerd

Prijs, ing. f 1.90, geb. f 2.25

UITGAVE VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. K

Zoo juist verschenen de 8ste druk van:

Geschiedenis der Nederlandsche Letterkunde

Leer- en Leesboek voor Gymnasia en Hoogere Burgerscholen

door

DR. W. VAN SCHOTHORST

Directeur der 3e Gem. Hoogere Burgerschool met 5 j. c. te 's-Gravenhage

Deel I van 1200 tot 1795 Deel II van 1795 tot heden

Prijs per deel fraai geb. f 4.50

Profiteerende van de gelegenheid nu er van de beide deelen een achtste druk moest verschijnen werd de stof over de beide deelen gelijkelijk verdeeld, zoodat deze nu even dik werden.

Getracht is het boek een aantrekkelijker en minder „schoolboekachtig'' uiterlijk te geven door formaat, band, papier en letter te veranderen en een kleurendruk op te nemen naar de bekende teekening uit het handschrift van Ruusbroec's werken uit de K. Bibliotheek te Brussel. Ook werd meer werk der jongeren opgenomen.

Dit reeds zoo vaak in de pers schitterend beoordeeld werk zal, nu het aan inhoud en uiterlijk zooveel gewonnen heeft, ongetwijfeld niet alleen meer bij het Onderwijs en de Aktenstudie worden gebruikt, doch ook door hen uit het groote publiek die meer uitgebreid met de Nederlandsche Letterkunde wenschen kennis te maken worden ter hand genomen.

K K

„Ethel M. Dell"

ZIJN VERSCHENEN:

**Als een Adelaar - Ruitenboer
De rotsen van Valpré.**

GECARTONNEERD f 1.25.

IJzeren Grendelen - De Honderdste Kans - Het Kasteel van Graniet - Edelhart - De Wachter voor de Deur - Een Liefdesdrama - Charles Rex - In dienst van allen.

INGENAAID f 1.75.
GEBONDEN f 2.50.

„ETHEL M. DELL" behoort in Engeland tot de meest geliefde schrijfsters. Ook in Holland worden hare boeken gaarne gelezen en werden door de Pers gunstig beoordeeld. -- In fraai driekleurendruk omslag zijn deze boeken verkrijgbaar in alle boekhandels.

Op aanvraag zenden wij franco onzen geïllustreerden FONDSCATALOGUS

A. W. Bruna & Zoon's Uitg. Mij.
UTRECHT.

Buchgemeinde Bonn

Die Fioretti-Ausgabe

„Blütengärtlein des heiligen Franz"

erschien Weihnachten 1926 als 1. Nebenveröffentlichung bei der Bonner Buchgemeinde, anlässlich des 700 jährigen Jubiläums des heiligen Franziskus von Assisi. Der Ausgabe ist die Kaulensche Uebertragung zugrunde gelegt. Sie ist auf das schönste und lieblichste ausgestattet mit ganzseitigen vierfarbigen Bildern, mit Initialen, Kopfleisten und künstlerischem Einband von Alfred Gottwald. Einleitender Text von HEINRICH FEDERER.

Die Mitglieder der Buchgemeinde haben die Möglichkeit, dieses Prachtwerk zum Preise von 6,— Mk. zu beziehen.

Ganz vorzüglich eignen sich die Fioretti als Weihnachtsgeschenk.

Bildprospekte dieser Ausgabe, sowie sonstiges Aufklärungs- und Werbematerial durch den

Boekzaal der Geheele Wereld
Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg, Holland.

// BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met—en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. de Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO

No 22 15 NOVEMBER 1927 17½ cent

'n Surprise cadeau!..

Bladzijde 13 en 14

LON CHANEY

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG

Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!

f 3000.— bij overlijden. f 5000.— bij geheele invaliditeit. f 1000.— bij gedeeltelijke Invaliditeit.

Oplage onder accountantsattest 20.000 exemplaren.

Ook voor U

zullen wij gaarne de wasch behandelen en keurig afleveren. Schrijft ons even een kaartje en wij komen.

Pastorien, Kloosters en Gestichten spec. tarieven. Eigen autodienst naar alle plaatsen.

Stoomwasscherij
„HELDER"
Zwanenburg-Halfweg - Tel. 51

Zooeven verschenen:
CYRIEL BUYSSE:
DE VROOLIJKE TOCHT.
ing. f 1.50; geb. f 2.50.
De geestige sportieve beschrijvingen bewijzen, dat de auto ook voor edel genot bruikbaar is, mits de man achter het stuurrad, zooals Buysse; ontvankelijk is voor de eigen atmosfeer der vele wisselende landschappen.
Boekzaal der geheele wereld.
ALB. DRAAIJER-DE HAAS:
DE VLUCHT.
ing. f 2.50; geb. f 3.50.
Milder boek is in lang niet verschenen.
Boekzaal der geheele wereld.
UITGAVE: C. A. J. VAN DISHOECK — BUSSUM

JEUGDBOEKEN 10—16 JAAR.
De Erfgenaam door *Cecilia.*
Aranka door *Cecilia.*
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg.*
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits.*
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia.*
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen.*
Blanke wegwijzers door *Cecilia.*
John. Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz.*
Een ferme Robbedoes door *Karitas.*
Om een graafschap 1 door *W. v. d. Berg.*
Om een graafschap 2 door *W. v. d. Berg.*
De jongens van Duindorp door *L. W. Alders.*
Prijs ingen. f 1.25. geb. f 2.00.
Van Putten en Oortmeijer, Uitgevers, Alkmaar

ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG
Groote voorraad BOEKEN op elk gebied.
Steeds franko toezending.

BIJ:
G. J. SLOTHOUWER
te Amersfoort
verscheen:
Het al te goede hart
door
Marie Diers
Ingen. f 2.90
Geb. f 3.90

H. S. M.
Speciaal ingerichte Stoel- en Meubelfabriek
voor stoelen, linnenkasten, ledikanten, buffetten en tafels
H. S. M.
Hollandsche Stoel- en Meubel-industrie — OIRSCHOT (N.-Br.)
Specialiteit in Kerkstoelen.

N.V. Hyg. Melkinrichting en Zuivelfabriek „Driebergen"
Buntlaan 16 DRIEBERGEN Telefoon 735
Prima Melk en Melkproducten

STOOMEN VERVEN
Op verlangen Stoom- en Rouwgoederen met 1x24 uur.
Stoomververij en Chemische Wasscherij P. DE BOER
Muntweg 20-49 — BUSSUM — Telefoon 1061

Moderne Stoom Wasch- & Strijkinrichting
A. L. DUIJN & Zoon
Telefoon Interc. 11053 HAARLEM Opgericht 1854

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 204 - 774.

DORA VAN GINKEL
Gedipl. Heilgymnaste-Masseuse
Leerares Gymnastiek M. O.
Prinsengracht 23 — AMSTERDAM
Telefoon 48561.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Oost - West Thuis best

Boekzaal vindt men nagenoeg overal ter wereld, waar Nederlandsch wordt gelezen.

Niet zoozeer omdat *Boekzaal* internationaal georiënteerd is, als geen ander blad, maar omdat *Boekzaal* het meest volledig en uitvoerig inlicht omtrent de Nederlandsche boekenproductie, het Nederlandsche geestes- en beschavingsleven.

Boeken en bladen, belletrie en wetenschap, film- en tooneelkunst trekt *Boekzaal* binnen het domein van haar besprekingsarbeid.

Gaat gij in den vreemde?

Neemt *Boekzaal* mee, de vaderlandsche sfeer *blijft* U omringen.

Wilt gij verre vrienden verblijden?

Zendt hen een *Boekzaal*-abonnement en zij blijven dankbaar aan U denken.

Nederlanders in Nederland,

gij moogt zelf niet achterblijven!

Dat U niet over één nachtje ijs gaat, valt te prijzen, doch een Jan-salie-geest is te laken. Gij leeft maar éens, maar beleeft gij het geestesleven van onzen tijd? Weet U, wat Oost en West, Noord en Zuid en Uw eigen Vaderland U bieden aan schatten van schoonheid, kunsten, wetenschappen en geestelijke opbeuring en bemoediging?

De tijden zijn slecht, weet daarom wàt U koopt en laat U inlichten door *Boekzaal*, bezuinigt op alles, maar niet op Uw geestelijk voedsel, verfrischt Uw geest, verkwikt U aan gezonde lectuur en het leven lijkt U blijer, de beslommering lichter.

U kunt en moogt echter niet alles lezen en daarom moet U *Boekzaal* lezen, een gids, die U het voornaamste aanwijst uit de jaarlijksche wereldproductie van honderdduizenden boeken, die U onpartijdig en onafhankelijk aantoont, waar U Uw voordeel mee kunt doen en wat U zou kunnen schaden. Ge zijt enthousiast voor wat goed is en edel, en terecht, maar géén gevaar is zoo groot als de slechte verderfelijke pers. Steunt daarom, als Apostelen van het goede boek, door Uw abonnement en draagt als duizenden anderen een steentje bij voor de uitbouw van *Boekzaal*, die U alles biedt wat U redelijkerwijze verwachten kunt.

Een inteekenbiljet, met gratis premies, bevindt zich op bladzijde 14.

Een rijke greep uit den schat van artikelen die Boekzaal bracht:

Mr. Dr. J. Beuns S.J.: *Heinrich Pesch S.J.* — **J. P. Boosten:** *Montaigne — Saint-Simon.* — **Dr. Fid. v. d. Borne O.F.M.:** *Moderne Franciscus-Studiën* — **Vincent Cleerdin:** *Benedictijnsch Monnikenleven — Fransche Tijdbeschouwingen — Onze Guust Snieders — Uit het Vlaamsche Leven* — **A. v. Delft:** *Een toekomstroman* — **Anton van Duinkerken:** *Busken Huet en Potgieter — Drie Literaten — Het leven van François Villon — Kroniek der Dichtkunst I en II — Liefdes' wegen — Over Gerard Bruning* — **Jan Engelman:** *Pissarro en het Impressionisme — De Keulsche Schilderschool* — **J. A. M. Everwijn:** *De schalmeiende dood — Dover-Calais — Genesius, De Tooneelspeler en de Genade* — **L. J. M. Feber:** *M. A. P. C. Poelhekke* — **Leo Fens:** *De Roman in de XVIIIe eeuw in West-Europa — Heyermans' Duczika — Uleken* — **Fransche Redacteur:** *Kroniek der Fransche Literatuur I en II — Le Roseau d'Or* — **Mr. L. J. C. van Gorkom:** *Steunt de Katholieke Bibliographie door Uw abonnement* — **W. v. d. Griendt:** *Nicolaas Gogol* — **Albert Helman:** *Straatleven in China* — **H. H.:** *De religieuze bouwkunst van Dom Bellot — Dostojewski's Vrouw — Ernst Zahn* — **Dr. Hein Hoeben:** *Hans Roselieb — Richard Kralik — Metropolis* — **Hongaarsche Redacteur:** *Kroniek der Hongaarsche Literatuur* — **Prof. Dr. H. F. M. Huybers:** *Admiraal von Tirpitz — De Taak van den Leeraar — Het zilveren Getij — Kardinaal Newman* — **Italiaansche Redacteur:** *Kroniek der Italiaansche Literatuur* — **G. v. K.:** *Van Heidendom tot Paganisme* — **Dr. H. H. Knippenberg:** *Mayombsche Volkskunst* — **Gerard Knuvelder:** *Julien Green — Kristen-synteze — Knut Hamsum — Henriëtte Roland Holst-van der Schalk — Tolstoi's Brieven aan zijn Vrouw — Verzameld Proza van Dirk Coster* — **Chr. Kops O.F.M.:** *Reymont's laatste werk* — **Dr. Raph. Kreemers:** *Amerikaansche Humor — Oude onzin in een nieuw kleed — Van een Toovenaar en een Tooverwereld* — **Mr. G. Kropman:** *Albert de Mun — Theodor Wolff's Mémoires* — **Dr. C. H. Lambermond O.P.:** *De Ondergang van het Avondland* — **Wouter Lutkie:** *La Libreria del Littorio — Marchese Piero Misciattelli* — **Dr. H. van de Mark:** *Javaansche Legenden — De Kus aan den Melaatsche — In Memoriam M. A. P. C. Poelhekke — De lijdensweg der Romanoffs — Katholieke Epiek in Nederland: I. Kees Meekel — II. Cor Hermus — III. Jan Nieuwenhuis* — **P. Maximilianus O.Cap.:** *Chesterton over St. Franciscus* — **Herluf van Merlet:** *Ben Hur — De Franciscusfilm — De Heilige Berg — Potemkin en Faust I en II* — **Dom Jac. v. d. Mey O.S.B.:** *De Waarde van het Ornament — Over Boeddhistische Kunst* — **M. M.:** *Tolstoi's tragisch Levenseind* — **M. v. M.:** *Mijnheer Pastoor bij de armen — Mijnheer Pastoor bij de Rijken* — **Wies Moens:** *Poëzie van onzen Tijd — Het Nieuwe Gedicht in de Nederlanden — Moderne Duitse Lyriek I en II — In Memoriam Karel van den Oever* — **Friedrich Muckermann S.J.:** *Dostojewski en zijn verhouding tot God, Christus en Kerk — Het boek en zijn Publiek — Herinneringen aan Johannes Jörgensen — Katholieke Literatuur en Katholieke Crisis* — **Dr. Alph. Mulders:** *Langs Nijl en Jordaan* — **Willem Nieuwenhuis:** *Het Krekeltje bij den Haard* — **Jos. Panhuijsen Jr.:** *Een nieuw Boek van Karl Linzen* — **P. Paschasius O.Cap.:** *Een belangrijke aanwinst* — **Prof. Dr. Jules Persijn:** *Vlaamsche Folklore* — **M. A. P. C. Poelhekke:** *Gezelle-Publicaties* — **Poolsche Redacteur:** *Kroniek der Poolsche Literatuur* — **P. Quirinus O.Cap.:** *Engelsche Letteren — Father Ronald Knox... en een Nederlandsch vraagstuk — H. G. Wells en G. K. Chesterton — Mr. en Mrs. Chesterton* — **Fr. S. Rombouts:** *Onder het Pedagogies zoeklicht* — **H. Rongen:** *Dichters in hun kabinet: I. Alexandre Dumas Père — II. George Sand — III. Honoré de Balzac — IV. Gustave Flaubert — V. Emile Zola — VI. Edmond en Jules de Goncourt — VII. Marcel Proust — Een nieuwe uiting van Middeleeuwsche Vroomheid — De Rijke Jongeling — Geertruid van Helfta* — **Ellen Russe:** *Een schakel tusschen Vlaamsche mystici en Engelsche Martelaren — Compton Mackenzie — Het Christelijk getuigenis der Catacomben* — **Russische Redacteur:** *Iets over de Sloveensche Literatuur — Kroniek der Sovjet-Russische Literatuur I en II — Rasputin — Kroniek der Russische Literatuur — Nieuwste verschijnselen in de Sovjet-literatuur I en II* — **Dr. Ferd. Sassen:** *De Weg der Waarheid — Henri Bremond — De Pensées van Pascal — Het bezonnen leven van Réné Descartes — De Eeuwige Mensch — Verdraagzaamheid* — **G. Ridder de van der Schueren:** *Naar Zonnige Landen in Donker Getij — Van Reizen en Trekken — Twee Indische Boeken — Het Rusland der Bolschewiki — Het eeuwige ijs — Amerikaansche cultuur in de practijk — Britsch Oost-Afrika — De halve wereld rond — De eerste vlucht over de Noordpool* — **Ed. A. Serrarens:** *Romantiek en Katholicisme in Nederland I — Romantiek en Katholicisme in Nederland II — Guido Gezelle — Het wassende water — Katholieke Literatuurbeschouwing — Het afscheid van de wereld in drie dagen* — **Alb. Steenhoff-Smulders:** *R. H. Benson — Een „Amerikaansche" roman* — **Spaansche Redacteur:** *Kroniek der Spaansche Literatuur* — **Sander J. Tegendael:** *Notre Rimbaud* — **Tsjecho-Slowaaksche Redacteur:** *Kroniek der Tsjecho-Slowaaksche Literatuur* — **Jos. Vandervelden:** *Bernard Shaw's St. Joan* — **Dom J. de Vathaire O.S.B.:** *Voorspel en eerste bedrijf der Fransche Revolutie* — **Bernard Verhoeven:** *Enrica von Handel-Mazzetti — Frans Erens 70 jaar — Hollandsche en Vlaamsche Vertelkunst* — **C. R. Vullings, M.S.C.:** *Detective-Romans — Amusements-Literatuur — De Hollandsche natie voor een Vlaamschen Spiegel — J. Eilkema de Roo* — **Reinhold von Walter:** *De Russische Literatuur sinds 1900* — **Jos. van Wely O.P.:** *Sint Teresia vertaald* — **Zweedsche Redacteur:** *Sigrid Undset's Leven en Werk — Kroniek der Zweedsche Literatuur* — **Zwitsersche Redacteur:** *Kroniek der Zwitsersche Literatuur* — **Zonder naam:** *Geen andere goden*

REDACTIE-RAAD:

Prof. Dr. B. van Benthem O.P., Ir. L. J. M. Feber, Dr. Jacoba Hol, Prof. Dr. H. F. M. Huijbers, Mr. G. Kropman, Wies Moens, Friedrich Muckermann S.J., Fr. S. Rombouts, Dr. Ferd. Sassen, Jos. Vandervelden. Redacteur-Secretaris: Dr. H. van de Mark.

Ontwikkeling door Ontspanning

1 JAARGANG BEVAT ± 2000 RECENSIES.

Kennis is Macht

Actueele overzichten, Artikelen, Essays gewijd aan Boeken en Bladen, Film- en Tooneelkunst, Actualiteiten, Wetenswaardig allerlei, Foto's, Teekeningen, Caricaturen, Kunstreproducties, Prijsvragen, Premie's voor Lezers, Abonné's en Romanschrijvers, Correspondentie.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Lenin

De Wagenrennen van Ben-Hur

Bernard Shaw in caricatuur

Paul Keller

Herman Heyermans

Maxim Gorki

Pierre l'Ermite

Karl Linzen

M. E. de Montaigne

Wera Figner

Vincente Blasco Ibanez

Faust's ommekeer

Zelfonderzoek

Wat weet U nu eigenlijk precies van deze personen en voorstellingen? Het is maar een greep; wij zouden U zoo tientallen bladzijden kunnen voorleggen. U maakt aanspraak op den naam van een beschaafd en ontwikkeld mensch en velen met U. Zijn zij het allen? Of is hun beschaving vernis, hun ontwikkeling schijn? En gij? Beleeft gij het geestesleven van het heden en het verleden? Of moeten duizenden talenten geschitterd hebben als sterren aan het firmament, bewonderd, gewaardeerd, genoten door volkeren en geslachten, maar door U nauwelijks zijn gekend? Boekzaal der geheele wereld is een veilige gids inzake lectuur, film, tooneel. Uit de mist der vergetelheid rijzen voor uw geestesoog grooten uit het verleden en van het heden. U kunt en moogt niet alles lezen, daarom moet U Boekzaal lezen. Abonneert U nog heden!

De moord op Valentijn

Tijdschriften

in exploitatie bij HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG.

Abendland.
Deutsche Monatshefte für europäische Kultur, Politik und Wirtschaft; arbeitet an der Gesundung Europas und damit für den Frieden der Welt. Abonnementspreis per Jahr *f* 4.50 zuzüglich *f* 0.50 Portospesen.

Alte und Neue Welt.
Illustriertes Familienblatt; erscheint monatlich 2 mal. Abonnementspreis per Halbjahr *f* 3.60 zuzüglich *f* 0.35 Portospesen.

Het Amusante Weekblad.
Het aardigste ontspanningsblad voor het beschaafde publiek; bevat bijdragen van onze meest bekende Nederlandsche auteurs. Abonnementsprijs per half jaar *f* 2.60 plus f 0.35 porto.

Boekzaal der geheele wereld.
Geïllustreerd internationaal tijdschrift voor boek en blad, filmkunst en tooneelkunst; verschijnt 2 maal per maand. Abonnementsprijs per jaar *f* 4.— plus *f* 0.40 porto.

Deutscher Hausschatz,
Illustrierte Familien-Monatsschrift. Abonnementspreis per Jahr *f* 4.50 zuzüglich *f* 1.— portospesen.

Die Deutsche Familie.
Monatsschrift mit Bildern. Abonnementspreis per Jahr *f* 5.— zuzüglich *f* 0.75 Portospesen.

Der Gral.
Monatsschrift für schöne Literatur. Abonnementspreis per Jahr *f* 7.20 zuzüglich *f* 1.— Portospesen.

Hooger Leven.
Algemeen Weekblad voor Noord en Zuid. Abonnementsprijs per jaar *f* 4.50 plus *f* 1.— porto.

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders.
Halfmaandelijksch orgaan voor volwassenen. Abonnementsprijs per jaar *f* 5.45 plus *f* 0.50 porto.

La Vie Catholique.
Hebdomadaire d'information religieuse, organe des catholiques Français. Prix d'un abonnement *f* 4.50 augmenté de *f* 1.— pour les frais.

VERSCHENEN :

Dr. P. J. WAARDENBURG

De Biologische Achtergrond van Aanleg, Milieu en Opvoeding

Deel I: Algemeene Biologische feiten en begrippen . . . . f 2.20
Deel II: Speciale Biologische verschijnselen bij den Mensch f 3.80
Samen gebonden . . . . . f 6.25

BRANCO VAN DANTZIG

Het Voorkomen van Stotteren

Wenken voor Onderwijzers en Opvoeders

f 0.60.

P. NOORDHOFF - Groningen

1877 29 MEI — FIRMA — 1927 29 MEI

NIJMEGEN **P. HENDRIKS** TEL. 1436

Stond iedere Concurrentie
Sloeg iedere aanval af
Was de eerlijke winnaar
gedurende 'n halve eeuw

Eigen Electr. Koffie- & Pindasbranderij
Meel- & Mosterdfabriek
Koloniaalwarenhandel :

Leveranciers voor groot gebruikers.

Wilco Conservenfabriek
Warffum (Gron.)

Levert prima busgroenten, gedroogde groenten, uienpoeder.
Kloosters, gestichten pensionaten, speciale condities.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

HET AFRIKAANS

Bijdrage tot de geschiedenis der Nederlandse Taal in Zuid-Afrika

door

D. C. HESSELING.

2e Herziene en vermeerderde uitgave.

Prijs f 3.20

Uitgave N.V. v/h. E. J. BRILL, LEIDEN

HET GODSDIENSTIG LEVEN

Onderrichtingen, raadgevingen en gebeden voor ontwikkelde Katholieken, naar het Duitsch van Tilmann-Pesch S.J. omgewerkt door R. v. Oppenraay S.J.

Dit prachtboekje, waarvan het 11e duizendtal verscheen, bevat een schat van onderrichtingen, raadgevingen en vele liturgische en andere gebeden

Prijs in lederen band **f 3.25**
In linnen band. . . **f 1.75**

Verkrijgbaar bij den Uitgever:

H. J. DIEBEN - LEIDEN.

VRAAGT PRIJS NEEMT PROEF

STOOMWASSCHERIJ

„DE LELIE"

RATH & Co - VEGHEL

SPECIAAL TARIEF VOOR KLOOSTERS EN GESTICHTEN

Wed. H. v. d. Bogaard - Nijmegen

Alle soorten Vogels, Vogelkooien, Pluimveevoeders, en Pluimvee Artikelen

HERMAN KROES & ZOON
ARCHITECTEN
AMERSFOORT

Binnenkort verschijnt ANNA KATHARINA EMMERICH, Zieleschets door HEIN HOEBEN.

Verkwikt U aan de werken van Hermann Löns!

„De Boeken van Löns verzoenen ons met het leven."
De Avondpost.

Mummelman - Op de bergwei - De kraaienhut - Heidevolk - De Wulpen roepen

Elk deel is overvloedig geillustreerd, en kost in omslag f 1.90; in prachtband f 2.90

UIT DE PERS.

De Maasbode: „Een roman? Neen, maar even spannend als de spannendste detectieve-roman. Een mooie uitgave.

Dr. Kalma, in Handelsonderwijs: „Ik heb indertijd gezegd, dat „Mummelman" een boek is voor menschen van 10—100 jaar en dat herhaal ik bij deze twee mooie uitgaven."

Nieuw Vrouwenleven: „Van vele abonné's kreeg ik opgetogen brieven. Voor velen was het pittige boek een verrukking geweest in de lange wintermaanden."

Haagsche Post: „Een heerlijk boek, dat van de eerste tot de laatste bladzijde Uw aandacht gespannen houdt."

Jan Fabricius in Het Vaderland: „Elk hoofdstuk is er een van spanning. Elk verhaal is een brok romantische werkelijkheid. Het geheel een kostbaar bezit."

De Levende Natuur: „Dit is het leven uit het leven zelf ontsproten. Het waaien van den wind ruischt erin, de stemmingen van het lentewoud en van de bosschen in den herfsttooi leeft ge mee, het lied der vogels hoort ge klinken, en er geurt het aroom der bebloemde velden."

Drs Knap, in Oude Paden: „Lees het niet in één stuk door! Welk een opmerkingsgave. En welk een zeggingskracht en welk een open oog voor het dierlijke leven. Het boek is een fijn banket."

De Nederlander: „Een boek dat in vele opzichten aan Long doet denken. Intusschen toch weer anders, maar daarom niet minder mooi."

De Telegraaf: „Verkwikkend door de vaak aangrijpende, steeds bekorende schilderingen, die dichterlijk van trant, ons de fijne stemmingen van ochtend, middag en avond in bosch en veld overdragen, zonder ooit op grof effect te zijn berekend. Voor den wandelaar, die oog en hart geopend houdt, zou ik nauwelijks een mooier en inniger boek weten aan te prijzen."

Bij den Boekhandel.

Waar niet: Rechtstreeks bij den uitgever A. G. Schoonderbeek, Laren. (Gooil).

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

NATUURGENEESWIJZE

PHYSISCHE THERAPIE

door **DR. J. C. MOM**

Een populair wetenschappelijke handleiding voor de zelfbeoefening der NATUURGENEESWIJZE verduidelijkt door 87 photo's.

Uit den rijken inhoud noemen wij:
Behandeling met warmte, met water: (o.a. afwasschingen, afwrijvingen, inpakkingen, omslagen, compressen, baden, begietingen.)
Behandeling met Electricteit, met Licht en Lucht; Massage. Bewegingtherapie; behandeling van verschillende, met name genoemde ziekten.
Een uitvoerig alphabetisch Register doet vlug vinden, hetgeen men zoekt.

Prijs in keurigen band f 4.90
Omvang: 368 bladz., mooi papier.
Uitgave: LA RIVIÈRE & VOORHOEVE
ZWOLLE POSTGIRO 8419

Schaft U dit werk aan. Het is een boek voor uw leven.

VENCO

de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines

Generaal-Vertegenwoordiger

Techn. Bur. H. F. Kamerbeek

Tasmanstr. 190, Tel. 32500, Den Haag

Royal Crown Ducal Store

Nobelstraat 1B - Utrecht

Specialiteit in Engelsche Eet-, Thee- en Ontbijtserviezen, waarvan alle onderdeelen kunnen worden nageleverd.

DE GECOMBINEERDE ROOMBOTERFABRIEKEN
GOOILAND — DE HOOP
NAARDEN — BLARICUM

Neemt proef met onze prima YOGHURT
25 cent per halve-liter-flesch.

Gebrs. Vermeijlen — Eindhoven

St. Lambertusstraat 16 — **Telef. 314**

Aannemers van Terrazzo-, Mozaïek- Beton- en Gewapendbetonwerken - Speciaal adres voor HOUTGRANIETVLOEREN - Traptreden - Gootsteenen.

MAISON KASTROP

MODE-INSTITUUT VOOR KNIPPATRONEN NAAR MAAT.
in ieder gewenscht model. Onberispelijk vallende coupes.
Club- en Privaatlessen in patroonteekenen naaien en handwerken

BUSSUMMERSTRAAT 46 — HILVERSUM

FIRMA D. BRANDSMA — HILVERSUM

Vernikkel-inrichting, Verkoperen, Bronzen, Emailleeren enz.

GROEST 82a — TEL. 1642

Opmaken van kerk- en andere ornamenten.

Buchgemeinde Bonn

Die Fioretti-Ausgabe

„Blütengärtlein des heiligen Franz"

erschien Weihnachten 1926 als 1. Nebenveröffentlichung bei der Bonner Buchgemeinde, anlässlich des 700 jährigen Jubiläums des heiligen Franziskus von Assisi. Der Ausgabe ist die Kaulensche Uebertragung zugrunde gelegt. Sie ist auf das schönste und lieblichste ausgestattet mit ganzseitigen vierfarbigen Bildern, mit Initialen, Kopfleisten und künstlerischem Einband von Alfred Gottwald. Einleitender Text von HEINRICH FEDERER.

Die Mitglieder der Buchgemeinde haben die Möglichkeit, dieses Prachtwerk zum Preise von 6,— Mk. zu beziehen.

Ganz vorzüglich eignen sich die Fioretti als Weihnachtsgeschenk.

Bildprospekte dieser Ausgabe, sowie sonstiges Aufklärungs- und Werbematerial durch die

Buchgemeinde, Bonn (Rhein)

Wittelsbacherring 9

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

G. K. CHESTERTON EN DE KRANKZINNIGE RECHTER.

De Kerkelijke Kunst, die voorwerpen vervaardigt, waarvoor men bidt, moet godsdienstig en theologisch zijn. Behalve dit uitzonderlijke (en voorname) geval is het stellig waar, dat God geen „Kerkelijke Kunst'' vraagt, of „Katholieke Kunst.'' De Kunst, die Hij voor zich vraagt is de Kunst, waarachtig en volledig.

JACQUES MARITAIN. *Réponse à Jean Cocteau* blz. 33.

G. K. Chesterton

God wil niet, dat een apartje, een uitzonderlijk deel der kunst, bestemd voor het Heiligdom, Hem zal worden toegewijd, terwijl het overige wordt tot een onzeker domein.

Niet alle bloemen dienen tot ruikers voor de beeltenissen der Heiligen, of voor de rustaltaren, wanneer het Allerheiligste Sacrament wordt rondgedragen: nochtans groeien en bloeien ze voor God. De rechtstreeksche Godsvereering behoeft van een kunstwerk evenmin te worden gevraagd als van een onderzoek onder den microscoop naar de wereld van het oneindig kleine. Het groote misverstand, een vergrijp tegen de goede orde tevens, dat de Katholieken van Nederland aan wetenschappelijk onderzoek een rechtstreeksche apologie vragen doet, doet als iets van-zelf-sprekends aanvaarden, dat een kunstwerk iets heel anders moet *bedoelen* dan kunstwerk te zijn. En omdat voor het ontstaan van menig kunstwerk een aanleiding moest zijn, wordt die aanleiding tot de uitsluitende bedoeling, zoodat de kunst haar eigen, zelfstandig leven in dezen gedachtengang nooit bereikt: zij is altoos onderdeel van iets anders en zij wordt niet het vrije „spel'' — doch alle spel is in een eenzijdig-verstandelijk tijdperk ook reeds iets minderwaardigs — door Gods Kinderen onder het Oog van God gespeeld.

* * *

Wij moeten er nu even op wijzen, dat Chesterton's *De krankzinnige rechter in de club van zonderlinge zakenlui* [1]) nergens toe dient. Hij wil om te beginnen heelemaal niets leeren. Hij is daarna heelemaal niet van plan om iets te verdedigen of ergens tegen op te komen. Hij is ook niet bepaald bezig met u aangenaam bezig te houden: al kan dat op een doorwaaiden herfstavond ook een apostolisch werk zijn. Hij wilde ook niet bepaald zorgen, dat er iets te lezen was, en dan iets onschadelijks. Hij wilde...... ja, hij wilde een kunstwerk geven aan de menschen. Het is een geschenk, dit boek, een gulden geschenk; Chesterton geeft een wijn te drinken, die een wonder werken kan. Want dit wonder groeit op uit het flonkerend gespeel zijner kunst, zoo natuurlijk en eenvoudig als een bloem uit den stengel: een vertrouwen in het leven en in den zin des levens.

* * *

Heusch: Chesterton wil in genoemd boek niets betoogen, en daarom is dit boek een zijner sterkste werken geworden. Want in de laatste jaren begonnen we wel eens te vreezen, dat de *kunstenaar* Chesterton — er zou ook dán nog genoeg overblijven — verloren zou gaan te midden der ontzaglijke politieke gevechten en de homerische maatschappelijke disputen. En dit was een spijtige gedachte, voor hen, die overtuigd zijn van de maatschappelijke beteekenis der schoone verbeeldingen, die nergens toe dienen. Want als ge *De krankzinnige Rechter* wilt karakteriseeren, dan kunt ge 't niet beter doen dan zoo: dit is een Rabelaisiaansch festijn van verbeeldingen, de een nog stoutmoediger dan de andere. Er is in een volmaakt nonsensicaal verhaal als „The Reason of the Vicar's Visit'' een fantasie en één verve, die herinneren aan barokke schilderingen van Breughel: de wereld is weer vol van het zonderling gekrioel van allerhande wezens, doch juist wanneer zij ons weer als kinderen — want dát zijn wij hier: verdoolde kinderen in een woud vol verwarring — in angst en vrees zouden brengen, dan heft de toovenaar zijn staf: ziet, er is niets, de wolken spelen met den wind, en de poes van buurman likt in de zon haar poezelige pootjes schoon. Doch 't is goed geweest, dat wij ons even vreemd en angstig hebben gevoeld op de wereld: wij mogen hier niet wennen,

G. K. Chesterton. Shaw. Lady Rhonda.

Chesterton charlestont met Lady Rhonda.

want wij hebben hier geen blijvende woonplaats. Katholiek wil nog altoos zeggen algemeen, en de schoone verbeelding, die klapwiekt in alle ruimten, moet eigenlijk onafscheidelijk zijn van het katholieke levensgevoel.

„Het besef — zoo schrijft Chesterton — dat er tien splinternieuwe bedrijven in de wereld waren gekomen, werkte even verrassend als de aanblik van het eerste schip of de eerste ploeg moet geweest zijn."

„It made a man feel what he should feel, that he was still in the childhood of the world."

Dit nu is het groote, wat de Chestertoniaansche verbeelding voor ons doet: de wereld en de dingen weer eens aan te zien met de verbaasde oogen van een kind, dat een kinderlijke wereld ziet. Want dit boek en trouwens alle boeken van Chesterton zijn voor ons pogingen om het leven weer kersversch te maken. Daarom was eigenlijk van de eerste bladzijden af, die hij ooit schreef, de kunst van Chesterton in diepste wezen zoo katholiek en Franciscaansch.

* * *

Er zijn in *De Krankzinnige Rechter* nog twee bijzonderheden, waarvan ge de eerste in bijna alle werken van Chesterton terugvindt, doch de tweede lang niet altoos. De eerste bijzonderheid is de volte in dit boek; de volte aan menschen. Zooals dikwijls geschiedt: pater Brown is een allergelukkigste uitzondering — is de hoofdpersoon, Basil Grant, eigenlijk de meest vage figuur uit dit boek, de rest staat in twee of drie zinnen overeind. Chesterton kan met zijn personages „husselen" als Dickens deed; zij schijnen soms dooreen te loopen en wij vreezen voor een pandemonium van dooreengevloeide karakters. Maar geen nood: in dit poppenspel heerscht een geniaal touwtjestrekker.

De tweede bijzonderheid in dit boek vinden we slechts nu en dan terug in de boeken van Chesterton: de eigenaardige sfeer van Londen, zooals Chesterton Londen ziet. In sommige vertellingen van Pater Brown, in *The Man who was Thursday*; nu en dan en dan in *The Napoleon of Notting Hill*, lééft Londen. Wij schrijven met nadruk: lééft Londen, want Londen is niet een décor voor zijne verhalen, of een achtergrond voor zijne vertellingen, doch Londen lééft alles mede. Wij gevoelen steeds, hoe Chesterton staart naar Londen met eene beklemde nieuwsgierigheid, hoe gaarne hij Londen zien wil, en hoe gespannen-angstig hij is voor wat hij zien zal. Chesterton kan Londen zien in eene fantastische grootheid, waarvoor romanciers van zooveel zwakker adem en tammer verbeelding naar de Stille Zuidzee moeten reizen om haar te vinden...

Willem Nieuwenhuis.

---

1) **G. K. Chesterton,** DE KRANKZINNIGE RECHTER IN DE CLUB VAN ZONDERLINGE ZAKENLUI. Vertaald uit het Engelsch door F. van Velsen. Geïllustreerd door Herman Moerkerk. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1927. Keurboekerij. (16 × 11.5 ca. 256 blz. ing. f 1.50, geb. f 1.95.
— A —
(*Tegen Kerstmis in den handel*).

HET ONVERGETELIJKE JAAR.

Niet aanstonds vond de zoekende scheppingsdrang in Enrica von Handel-Mazzetti den waren koninklijken weg der kunst, die haar brengen zou op de hooge toppen der roman-epiek. In korte tooneelstukken en kleinere volksverhalen mat zij haar kracht, vormde en vervolmaakte ze haar kunnen.

Weldra werd zij zich bewust, dat er meer in haar ziel sluimerde, dat om leven en licht vroeg, dan de bleeke bloemen uit haar voorjaarstuin. Deze overtuiging groeide aan tot een sterke zelf-bewustheid, toen in 1901 haar eerste groote roman klaar lag: *Meinrad Helmpergers denkwürdiges Jahr*, waarvan onlangs onder den titel: *Het onvergetelijke Jaar* bij het Nederlandsche Boekhuis te Tilburg een vertaling het licht zag. Met een slag had zij de groote romankunst bereikt. Voor de ontwikkeling van haar schrijverstalent is dit boek van groote waardij, omdat met *Meinrad Helmpergers denkwürdiges Jahr* de opstijging begint, die langs *Jesse und Maria* en *Die arme Margaret* de hoogte bereikt, waarop de meesterlijke trilogie *Stephana Schwertner* troont.

Den inhoud van *Het onvergetelijke Jaar* [1]) kan men ongeveer als volgt weergeven: Een voorname Engelsche vrijdenker en godloochenaar zendt zijn negenjarig zoontje Edwin met een totaal bedorven gouverneur, een oud tooneelspeler en stille minnaar van zijn vrouw, naar een Weenschen vriend.

Het ligt in zijn bedoeling Edwin, die vrij dartel en levenslustig van aard is, een half jaar bij hem te laten, daar de moeder, een fijne maar zwakke vrouw, ziek is en het drukke gespeel van Edwin haar hinderlijk is. Deze vriend is echter overleden. Bij hun aankomst in Weenen verwekt Edwin, die door zijn moeder in den protestantschen godsdienst werd opgevoed en ondanks zijn jeugd een felle, hatelijke anti-papist is, door zijn driest en uitdagend optreden een volksoploop. De beide reizigers zouden het er slecht afgebracht hebben, als Pater Meinrad, een monnik uit het Benedictijnerstift van Kremsmünster, niet tusschenbeide gekomen was. Pater Meinrad slaagt erin het woedende volk tot bedaren te brengen en neemt den kleinen Edwin mee naar zijn klooster, waar een groote school is voor de adellijke jongelingen van het land. De abt van het stift wil den kleinen ketter eerst niet opnemen, maar de bekeeringsijver ontwaakt in hem en spiegelt hem voor, hoe Edwin zich spoedig in deze omgeving zal bekeeren. Alle pogingen van abt en professoren lijden schipbreuk: Edwin blijft halsstarrig aan de dwaling vasthouden. Tegenover de stugge bekeeringsmethode van den abt, staat de goedige aanhankelijkheid en de eenigszins kinderachtige moederliefde van Pater Meinrad. Toch is het de liefde van den goedmeenenden, maar niet erg schranderen monnik, die in het hart van Edwin veel vooroordeelen wijken doet voor de katholieke gebruiken. Ondertusschen is Edwin's moeder gestorven en de vader komt naar Kremsmünster; ondanks het ongerechtvaardigde

Valentini met het kind in de cel van Pater Meinrad.

verzet van den abt, die Edwin's ziel niet wil loslaten, neemt hij den knaap mee naar Berlijn. Hier laat hij een godslasterend boek drukken, wordt door den gouverneur van zijn zoon uit afgunst aangeklaagd en bezwijkt onder de onmenschelijke folteringen van het protestantsche gerechtshof. Voor de dood aan zijn lijden een einde maakt, gloort ook voor dezen verren doler het eerste morgenrood der volle, heerlijke waarheid. De ouderlooze knaap, die bij de foltering tegenwoordig is geweest, komt nu naar Kremsmünster terug, waar hij zich bekeert.

De tendenz van het boek is te bewijzen, dat de liefde een groote zaak is: magna res est caritas. Niet de starre abt, die een donderende ketterhamer is, maar de goede, toegeeflijke, ja zwakke Pater Meinrad slaagt er in den kleinen maar koppigen ketter te bekeeren. De schrijfster heeft er wel voor gezorgd, dat haar these afdoende bewezen wordt, maar door haar al te groote bewijszucht komen beide karakters — de abt en Pater Meinrad — hier en daar gevoelig in het gedrang. Enrica von Handel-Mazzetti heeft hier het gulden woord vergeten, dat de waarheid in het midden ligt en dat wie al te veel bewijzen wil, niets bewijst. Hierdoor is de waarachtigheid van het boek zeer verzwakt en ging eveneens de demonstratieve waarde van haar axioom in de bekeeringsmethode grootendeels te loor. Bovendien is de onbezweken standvastigheid van den negenjarigen Edwin in het geloof zijner moeder een psychologisch raadsel. Tevens dunkt ons, dat het monniken-onderwijs aan

de schrijfster allesbehalve dank verschuldigd is: de overkant zal nu wellicht geneigd zijn het gedrag van Pater Meinrad te veralgemeenen tot het opvoedkundig kloostersysteem zonder meer.

Toch blijft *Het onvergetelijke Jaar*, een boek dat pakt, dat den lezer van de eerste bladzijde af geboeid houdt en hem niet meer loslaat, een boek, dat velen gretig zullen lezen, omdat het met een diep gevoel en een warme menschelijkheid geschreven werd.

Hein Hoeben.

[1]) **Enrica von Handel-Mazzetti,** HET ONVERGETELIJKE JAAR, Vertaald uit het Duitsch. Geïllustreerd door Herman Moerkerk. *Net Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1927. Keurboekerij. (16×11.5) 424 blz. 2 deelen in een band, compleet ingenaaid f 2.40, geb. f 2.95 — **B** —

MAARTEN LUTHER.

C'est sa vie, son histoire qui importe. La doctrine vient par surcroit.

MARITAIN.

Is bij de meeste dwalingen op teologies gebied, de hoogmoed van de dwaalleeraar de oorzaak, dat hij tegen de Kerk tot opstand komt, bij Luther is deze factor dieper ingrijpend. Hier is niet alleen een ideeënstrijd, waar de hoogmoed het beletsel is tot onderwerping aan het katolieke leergezag, maar in de persoonlike gesteltenis van de reformator kern en wezen der dwaling. De dwaling groeit uit Luther zelf en is Luther zelf, het eigen ik van de reformator wordt markties het zwaartepunt van de leer. Christus is niet meer het sentrum, maar het ik van Luther wordt het middelpunt van het godsdienstig leven.

Twee facetten van dat ik hebben hun onmiskenbaar stempel gedrukt op de leer: de onbuigbare hoogmoed en de ongeregelde gevoeligheid. Deze beide krachten zullen we in leven en in leer opsporen en open leggen.

De eerste kiem van deze, het geestelik leven verwoestende krachten, werd reeds in zijn jeugd ontwikkeld. De overdreven strengheid van zijn ouders en leermeesters, hun te harde en te hardhandige tucht, spitsten in hem de koppigheid en hoogmoed toe tot een kracht, die hem levenslang beheersen zal. Die de oorzaak is van alle dwaling en tevens de kracht, waardoor hij staande blijven zal tegen alle beroering in.

En daarbij werd in dit jeugdig karakter een te ruime en ongeregelde vrijheid gelaten aan het verbeeldingsleven. Het bijgeloof, in die tijd zeer verbreid, heerste overal sterk onder de mijnwerkers (zoals zijn vader was). Somber fantastiese voorstellingen van duivels, geesten en bovenaardse machten spookten rond in de fantasie van het volk en deze omgeving bewerkte in de, door de afstotende strengheid toch al op zich zelf teruggetrokken knaap, een overgevoeligheid voor verbeeldings en gevoelsindrukken.

Dr. Martin Luther

Wat is de intrede in het klooster van de jonge magister anders, dan een moment, door overspanning van het gevoel en overbelasting van de verbeelding, gedreven tot een hoogspanning, waarin hij de belofte aflegt van monnik te worden? Eenmaal in het klooster houdt hij tegen de wijze leiding in, zijn overdreven verstervingen vol en legt zich uitsluitend toe op de studie van den bijbel, ondanks de waarschuwingen van zijn professoren om de teologiese vakken niet te verwaarlozen. Deze hoogmoed is dan de oorzaak, dat hij zich niet onderwerpt en overgeeft aan God, als de hartstochten te sterk worden, maar door zijn eigen krachten de verlossing zoekt; en haar dáár niet vindend, zich losscheurt van God. Parallel hiermee gaat een verkeerde opvatting van de genade: door het gemis van de zekerheid, die een in God rustend hart bezit en daarbij, door de te grote aandacht aan gevoelswaarden geschonken, is voor hem het zich *gevoelen* in staat van genade de enige zekerheid, die hem rust geven kan. Hij wilde zich gelukkig en tevreden *voelen*, het moest hem tastbaar duidelik zijn dat hij in staat van genade was, om gelukkig te kunnen zijn.

Pater Duynstee heeft overtuigend aangetoond, dat deze dwalingen niet het gevolg kunnen zijn van zijn leraren of van de inwendige kloostertoestanden. Zijn professoren waren allen overtuigde tomisten en zijn overtuigde tegenstanders later van zijn ketterij; de kloostergemeente en hara innerlik bestuur hadden juist ingrijpende hervormigen ondergaan en kon niet anders dan een gunstigen invloed op hem hebben. Maar Luther was niet *geroepen* tot het kloosterleven, dacht zich gebonden aan een belofte, die vervallen moest zodra er geen roeping bleek te zijn; het noviciaat, dat een louteringstijd voor zijn menselike zwakheden had moeten zijn, scherpte deze slechts toe. Dan werpt hij zich verwoed in het werk, begraaft zich onder werk, tracht de onrust te smoren, die hem vervolgt, maar op de plaats waar de vrede te vinden was, aan de voeten van Christus, zocht hij ze niet. Alles was vergeefs. En omdat hij personlik door eigen schuld die onrust niet stillen kon en te hoogmoedig is om nederig eigen schuld te erkennen, met het slecht onderlegd zijn in de teologie en dus het missen van de zuivere bijbelse opvattingen, komt hij tot de stelling dat een mens *niets* kan. Een mens kan zich niet overwinnen, omdat hij door de erfzonde besmet is, zijn eigen werkzaamheid is waardeloos voor God omdat hij zondig is, de zaligheid is enkel mogelik

door vast geloof in Christus, die hem met zijn verdiensten als een mantel omhullen zal en zo zijn zonden wegneemt.
Hij valt dus, inwendig, geheel en al, verheft zijn persoonlik geval tot een algemeen, laat zijn gevoelens de vrije loop en dit alles kristalliseert tot een leer, die geloof en zede scheidt, die leert een zich hersenloos overgeven aan een geloof, door 't *gevoel* bepaald. Na deze innerlike val komt de uiterlike, het aanplakken van de stellingen aan de slotkerk te Wittenberg, het openlik optreden tegen de Kerk onder het masker van noodzakelike hervormingen. Ook hier heeft pater Duynstee overtuigend aangetoond, dat Luther geen motieven hebben kon, om hervormingen in de Kerk te willen tot stand brengen omdat de Kerk zelf al grootse verbeteringen tot stand had gebracht en bezig was tot stand te brengen. Maar de hoogmoed van den hervormer wilde het persoonlik ideaal verwerkelikt zien en trad openlik op tegen de Kerk, die hij onderwerping gezworen had bij zijn opname in de orde. Hij weigert haar gehoorzaamheid als Zij hem openlik daartoe noodzaakt en wordt dan door Haar verstoten. Nogmaals breekt hij zijn eed, nu die van eeuwige zuiverheid, door met de weggelopen non Catherina van Bora een z.g. huwelik aan te gaan, leeft een leven van gevoel en zinnen (men zie slechts de portretten bij Maritain of Grisar) en op het eind van zijn leven, als hij de wereld vol verrotting, misbruiken, ellende en zedebederf ziet, als hij de funeste gevolgen van zijn optreden ervaart, is weer de hoogmoed het beletsel om zijn fouten te erkennen en terug te keren in de schoot der Moederkerk.

* * *

In dit artikel hebben wij slechts die elementen uit Luther's karakter naar voren gehaald, die invloed hadden op zijn leer en op zijn optreden naar buiten. Pater Duynstee's boek *bewijst*, wat wij hier slechts *aanduidden*. Het goede dat Luther onmiskenbaar bezat — men leze slechts pater Duynstee's karakterschets — werd bij opzet weggelaten, in zoverre het geen invloed had op de leer, om alleen te komen, tot de kern der ideologie die uit hem gegroeid is en zich in hem manifesteert.
Na de bewijzen, die dit boek bijeenbrengt over de toestand en personen rondom Luther, bestaat er geen twijfel meer aan het feit, dat noch de orde, noch de toestanden in de Kerk en in de kloosters enig aandeel hebben aan Luthers optreden, en dat zijn dwaling uitsluitend een uitvloeisel was van zijn karakter en zijn persoonlikheid, die juist, omdat zij de mens in zijn sinds de erfzonde gevoeligste plek vastgreep, zulk een enorme gevolgen hebben kon.

Ton Kerssemakers.

Luther als Monnik naar Cranach.

[1]) **F. X. P. Duynstee, O.Aug.** MAARTEN LUTHER IN DE KRITIEK. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1927. (24.5×16). Deel I: 512 blz. deel II: ca. 500 blz. te samen bij inteekening f 10.—, geb. f 12.50. Na 31 Dec. 1927. ing. f 12.50, geb. f 15.—.

JOSEPH CONRAD EN HET KAPERSNEST.

Weinig carrières waren gevarieerder en géén leefde feller dan deze Pool, die een der meest Engelsche onder alle Engelsche schrijvers is geworden: Joseph Teodor Conrad Korzeniowski.
De sleutel op Conrad's karakter en dus die van zijn werk, ligt wel in zijn levensverscheidenheid, door dikwijls tragische lotsbestemming bepaald en waarin alleen zijn Poolsch — zij zijn niet de Franschen van Oost-Europa! — „savoir-vivre" nog het beste wist te maken uit veel tragiek. In zijn prilste kinderjaren schuilt er reeds voldoende van om heel dit leven te verklaren, want slechts weinige jaren van zijn jeugd was Joseph bij zijn ouders. Een rijke oom in de Ukraïne interesseert zich voor den begaafden intellectueelen knaap. Doch diens onverklaarbare passie voor de zee is onweerstaanbaar. De vlakten van Russisch Polen noch de Karpathen-kammen, kunnen die passie stillen en het is bij een vacantiereisje dat die roep der nooit-geziene zee, den 19-jarige Lowestoft doet bereiken. Uit een zeemanskrantje diept hij het adres van een obscuur-wervingskantoor op en komt naar Londen, het Londen waar hij zich toen eenzamer voelde als later op de meest afgelegen plekken der wereldzeeën, hier met geen enkele bekende ziel onder al die millioenen.
Korzeniowski heeft zijn doel bereikt. Hij vaart bij de vischvangst rond de hel van Doggersbank; hij smokkelt aan de Spaansche kusten en begint dat natuurlijk leven onder alle graden met een stranding in Marseille, waar nadat de geheele bende ergens gegeten heeft, iedereen zijn laatste kopertjes te samen schrapte, om Conrad even de gelegenheid te geven gauw uit dat stamkapitaaltje de verteringskosten bij elkaar te dobbelen. Over dat

Joseph Conrad als knaap

avontuurlijkste aller levens heeft Conrad weinige directe gegevens achter gelaten. Hij verklaarde zelf, niet te houden van een dergelijk déshabillé. Alleen de geïdealiseerde neerslag ervan geven zijn boeken; het iedere-dags leven van toen dát bleef zijn geheim. Van duvelstoejager in de matrozenkombuis werkt Conrad zich op tot de commandobrug van een eigen schip dat vrachtvaarten in de Zuidelijke oceanen bezorgt. Toen had hij reeds Engelsch geleerd. Dat gebeurde vóór de mast onder de harde stemmen der geweldige Norfolksche matrozen, bij wie elk hunner weinige woorden zijn gecondenseerde beteekenis heeft.
Tegen het einde van dat rustelooze zeemansleven heeft Conrad zijn eerste boek *Allmayer's Folly* gecomponeerd, in stukjes en brokjes geschreven op tal van eigenaardige plaatsen. Over het behoud dezer copy scheen een bijzondere bewaarengel te waken, zelfs ondanks een Congo-trip, waarbij iedere kromming der rivier een stuk der bagage placht te verdwijnen, bleek *Allmayer's Folly* bestemd het kantoor van Londensche uitgevers te bereiken. Om daarbij 's schrijvers faam te verzekeren door een ongekend succesvol debuut.
En toen werd de scheepsroeper voorgoed verwisseld tegen de vulpen. Kort daarop trouwde Conrad een jong doch dapper meisje, dat negen-en-twintig jaren lang zijn meteorische schrijversloopbaan zou medeleven. Meestrijden is wellicht een juister woord. Conrad's karakter was moeilijk en bijkans ondoorgrondbaar. Zijn sentiment en daarin zijn overheerschende melancholie liet hij op de zonderlingste wijze overheerschen. En van het begin tot het einde van zijn landleven plaagde hem op danige wijze de jicht, de wraak der zee op den gepassioneerden volgeling die haar — schijnbaar — verlaten had. Zijn vrouw heeft steeds geleden aan een beenfractuur, waaraan de voortreffelijkste operaties nooit meer iets te veranderen vermochten, doch dit lijden is altijd gedragen met een kracht, waardoor deze waarlijk heroïsche vrouw steeds Conrad's metgezel, werkkamerad, kortom zooals hij hetzelf uitdrukte: „his precious possesion'' kon worden. Reeds in de wittebroodsweken op dat idyllische eilandje aan de Bretonsche kust typte zij *Nigger of the Narcissus* en...... maakte het onervaren bakvischje de eerste ziekteaanval van den Poolsch-ijlenden man mede en deze twee gebeurtenissen uit de honeymoon zijn typeerend voor héél een leven van echtelijk geluk door wederkeerige opoffering.
In hun Engelsch buitenhuisje ontstonden achtereenvolgens de werken, welke Conrad's naam zouden opbouwen voor alle komende geslachten, waaronder *Youth, Lord Jim,* en vooral *Romance*: meesterwerk van een op iedere bladzijde gespannen blijvende intensiteit.

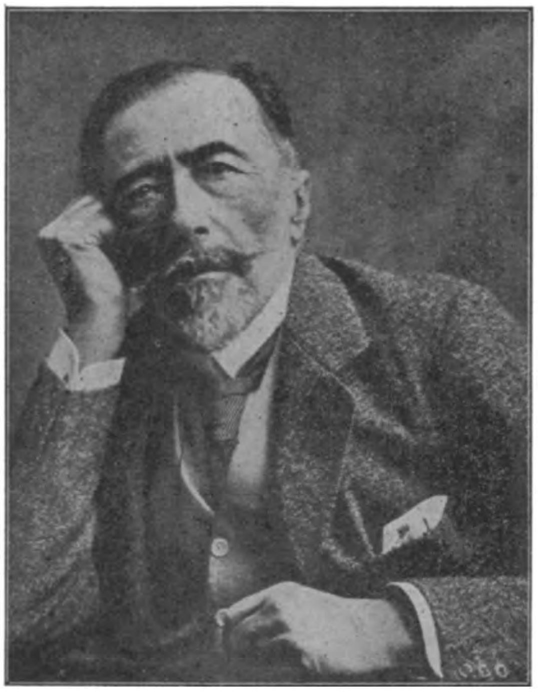
Joseph Conrad

Voor Conrad waren zijn geestesproducten als kinderen van vleesch en bloed, méér nog dan dat, in zooverre hij ze de dragers van zijn gedachten en idealen, van zijn ambities en innerlijkste eigen verklaarde. Hun lot was het zijne. Vandaar dan ook dikwijls zijn prikkelbaarheid. In nerveuse kracht zat hij bij zijn uitgever eens den rug uit z'n stoel. Opgewonden geraakt, had hij bijv. aan diners de gewoonte in het wilde weg met broodballetjes te keilen.
De laatste pagina's van *Victory* kostten hem weken van tobbende moeilijkheden, waartoe hij zich ongenaakbaar opsloot. Tot plots, na 'n 14 dagen een raam opengestoten werd en hij z'n vrouw in den tuin toeriep: „Ze is dood!'' „Wie?'' was de verwonderde wedervraag. „Wel, Lena natuurlijk, in mijn boek.'' En als dan het werk verzet was, vertoonde zijn werkkamer een ongelooflijke bende, kaarsvet en sigarettenpeukjes tot in zijn bed.
In regelmatige opvolging waren jaar na jaar zijn boeken uitgekomen, Conrad's naam was een huishoudelijk-woord geworden voor millioenen in alle Engelsch sprekende werelden. De zee welke andere landen scheidt, vereent de Engelsche volkeren en die zee heeft Conrad, na een wonderlijk leven tusschen water en wind, gekroond als geen andere.
Doch behalve auteur was Joseph Conrad een uiterst strijdbaar journalist.
Toen Rusland nog de machtige bondgenoot was bepleitte hij reeds de staatkundige herleving van Polen — dat als spiritueele eenheid nooit ondergegaan was — onder een protectoraat der leidende mogendheden. Want ofschoon even door-en-door Engelschman geworden als de geboren en getogenen, vermocht hij nooit die dubbelnationaliteit te verloochenen, waarmede hij in waarheid meer een Poolsche Engelschman dan een Engelsche Pool geworden was.
Het bestek van een kort tijdschriftartikel maakt elke samenvatting, van Conrad's oeuvre ondoenlijk. We beperken ons derhalve tot een bespreking van z'n masterpiece: *Romance. Het Kapersnest* [1]), aldus de Nederlandsche titel van den vertaalden roman, is een van Josef Conrad's eerste en beste boeken, de glorificatie van de zee, welke hij kroonde als geen ander het deed, de glorificatie tevens van het romantische zeemansleven. Geen beter dan Conrad, die zelf het romantische aller literatoren levens

leidde, was geroepen zulk een boek te schrijven. Zoowel de provocatieve titel als het gezamenlijk schrijverschap zijn een belofte van de hooge worp, welke in dit boek gedaan wordt en welke dan ook in geenen deele teleurstelt. Hueffer, de delicate schrijver van *Poemes for Pictmer*, was een dichter en een idealist, Conrad is de preciese antithese van beide en toch wist hij hieruit de naakte actualiteit van het dagelijksche leven als diepste essentie de romantiek voor te toveren, en zoo hebben zij te zamen een eeuwig-durend epos van fictie het leven gegeven.

Het Kapersnest is het verhaal van een blonde Kentsche jongen, die als matroos de wereld bevarende een even dappere als ware romanheld wordt, terwijl in het roerige West-Indië van voor in de 1800 de donkere kleine Spaansche dochter van Romance, voor wien hij — ofschoon hij het zelf niet geloven kan — het geïncarneerde type der romantiek is, op hem wacht.

Het boek is een aaneenschakeling van avonturen, hoe hij verloren raakt tusschen eerlijke menschen en schurken, hoe hij ontvoerd wordt in een zeerooversnest en later zelf als zeeroover verdacht zich er uit te redden heeft, kortom van al de ongelimiteerde mogelijkheden onzer vroegere romantische eeuw, en dat met tooneelen vol van de schilderachtigste en levendigste karakters. Sommige dier situaties zijn waarlijk adembenemend, als hij bijv. op een vlot drijft te midden zijner vermoorde maten, die met afgesneden kelen daar liggen.

Er is over dit boek een atmospheer, een lichte poetische aanslag, welke heel dit werk kenmerkt, en welke er in waarheid die bijkans ondefinieerbare bekoring aan geeft. Dit is de philosophie der romantiek, welke er doorheen werd geweven met een fijn meesterschap, welke Conrad op het einde rechtvaardigde in zijn verklarende slotpassage.

„Terugschouwend zien wij het romantische in het menschenlot — dat fijnzinnige, een luchtspiegeling en toch iets wezenlijks in het leven. Het is de goedheid van de jaren, die wij hebben doorleefd, van den ouden tijd, waarin wij dit deden of dat, toen we hier verbleven of ginds. Terugziende, lijkt het mij zoo iets wonderlijks, dat ik, die dit ben en zij, die dat is, zoo ver van elkander een leven begonnen, na zooveel gezamenlijk en gescheiden gedragen lijden en leed, zoo rustig zouden eindigen in een zoo bestendige omgeving — dat zij en ik zooveel moesten doorleven, goede en kwade kansen, droeve en blije uren, om alles tenslotte te zien overwonnen en weggevaagd in het kleine hoopje stof, dat een leven is.

Ook daarin ligt het romantische van het menschenlot!"

Al zijn werk is van die gloeiende elokwentie, doortrokken van die ondefinieerbare Conrad'sche charme, zelden teer maar nooit sentimenteel. Doch al is Conrad veel en terecht hoog geprezen, populair in den zin van een Dickens of een Wells zal hij wel nooit worden. Niet omdat zijn literaire disch als kaviaar zou zijn voor de groote massa, doch wijl men op den duur een teveel aan deeg proeft in verhouding tot de gist.

Het is thans al weer drie jaren, dat Joseph Conrad heengegaan is, doch zijn werk zal van geslacht op geslacht overgedragen worden als het onvergankelijke monument voor een waarlijk groote.

Bij de plechtige grafbijzetting klonk nog het Latijn van zijn Kerk over de velden, waarin het rijpende koren deinde als zachte golven. Vastgeankerd in de Kentsche grond, zijn tweede vaderland, uitstarende over de witte klippen van Engeland's krijtkust, waaromheen de groote zeemeeuwen de zoute lucht in hun wieken mededragen en hun krijschende stemmen den sluimerende, tijdingen der oceanen brengen, wacht deze geniale zwerver den dag der Opstanding...

Kees van Hoek.

Londen, Allerzielen 1927.

[1]) **Joseph Conrad**
F. M. Hueffer,
HET KAPERSNEST. Vertaald uit het Engelsch door Caspar Hendriks. Geïllustreerd door Herman Moerkerk. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg*, 1927. Keurboekerij. (16×11.5) 5 deelen in één band, compleet ca. 400 blz. ing. f 1.70, geb. f 2.25.
— **B** —

ROMANS VAN AVONTUUR.

William Holt

Het is ten slotte een primair gegeven dat in een goed-gecomponeerden detective- of mysterie-roman verwerkt wordt: de spannende jacht der wrekende Nemesis op de sluwe arglistige boosheid: de eeuwige strijd tusschen goed en kwaad, die alhoewel vaak in een sportieven vorm gegoten, toch niet geheel buiten de ethische sfeer valt, daar gemeenlijk de gerechtigheid triomfeert over de misdaad, hoe vernuftig zij zich ook moge verbergen.

Wij hebben vroeger al eens, naar aanleiding van eene publicatie van Dr. Ritter erop gewezen, hoezeer het detective-genre, de aandacht verdient onzer kunstenaars: welke mogelijkheden hier voor een schrijver geboden worden, die iets te zeggen heeft, en hoe gebiedend noodzakelijk het is den ontaardenden detective- of mysterieroman wat meer werkelijkheidszin en gevoel voor ethische proporties bij te brengen. Verhalen, die alle contact met de werkelijkheid missen, die echte levenswaarden ontdoen van allen positieven inhoud zijn niet alleen nutteloos maar ook schadelijk, omdat zij het gezonde oordeel van den lezer op den duur vervalschen. Boeken, waarin een misdaad niets anders is, dan de start voor een vervolgingsmatch: en deze laatste niets meer dan een strijd van sluwheid tegen sluwheid, bederven op den duur het moreel gevoel van den lezer, en daarom is het zoo broodnoodig dat dit door het leesgrage publiek zoo geapprecieerde romangenre, ook nog andere beoefenaars vinde dan hen, die zonder eenig verantwoordelijkheidsgevoel den smaak van een op sensatie belust publiek willen voldoen.

Het verdient daarom onze warme waardeering dat Het Nederlandsche Boekhuis den laatsten tijd aan dit genre zijn bizondere aandacht wijdt,

Edgar Wallace

en't zij in vertaling hetzij als oorspronkelijk werk, producten die eene redelijke kritiek kunnen doorstaan, op de markt brengt.
Als zoodanig zouden wij willen noemen: *In de riolen van een wereldstad* [1]) en „De avonturen van Harold Hunter",waarvan het eerste *Bij den twaalfden klokslag* [2]) tot een verdere kennismaking met den koelbloedigen Hunter aanspoort.
Het heeft geen zin om de detective-verhalen nauwkeurig te gaan verslaan. Dan is de aardigheid er grootendeels af, omdat de kunstmatige spanning, het behendig verbergen of camoufleeren van details die eigenlijk een onmiddellijke oplossing moeten geven, dan verdwijnt. Probeert u b.v. maar eens een mysterieroman van Edgar Wallace voor de tweede maal te lezen, en met de openbaring der laatste bladzijde voor oogen, begrijpt ge niet hoe de schrijver u kon beetnemen met z'n halve ontsluieringen, die u er vanzelf toe brachten, verkeerde gevolgtrekkingen te maken.
In de riolen van een wereldstad, uit het Deensch vertaald in een vlot en aangenaam lezend Nederlandsch, verhaalt de lotgevallen van een journalist-detective gedurende den grooten oorlog. Een journalist-detective, bij voorkeur een crimereporter is den laatsten tijd een zeer geziene verschijning en dreigt Dr. Watson en andere evenbeelden van dezen detective-gezel te verdrijven. Deze journalist wordt op zekeren nacht opgebeld door een moordenaar, die hem in kennis stelt van z'n misdaad en dan begint de spannende jacht op de schuldige, die onbekend bleef aan de andere zijde van de telefoonlijn. Het verhaal voert ons in een „Schieber"-milieu, dat zelfs een draadloos zendstation heeft voor zijn smokkelpraktijken en eindigt met de ontdekking van den schuldige in den persoon, die men per se ervoor moest uitsluiten.
Een goed verhaal, spannend in z'n soort, en als men over enkele onmogelijkheden heenziet (een onbekend zendstation in oorlogstijd, en uitlevering van een misdadiger aan een particulier journalist n.b.) en dat doet men in de spanning gaarne, ook niet te dwaas-fantastisch.
Bij den twaalfden klokslag is de inleiding op een nog te volgen reeks avonturen van Harold Hunter, den edelman in geheimen dienst. Bij zijn onderzoek naar een sluw-opgezette spionnagezaak raakt Hunter zelf leelijk in de klem, maar wordt dank zijne berekenende koelbloedigheid „bij den twaalfden klokslag" op een heel verrassende wijze gered. Dit oorspronkelijk Nederlandsch werk is slechts een begin, en heeft het nadeel — of moeten wij het voordeel noemen — dat het begeerig doet uitzien naar een vervolg, dat sommige dramatis personae, die zich nu nog in een geheimzinnig half-duister bewegen, voller in het licht onzer speurende nieuwgierigheid plaatst.
Beide verhalen vormen een gewenschte verrijking onzer volksbibliotheeken. *C. R. Vullings.*

[1]) **T. Vogel-Jorgensen,**
IN DE RIOLEN VAN EEN WERELDSTAD. Avonturen van een journalist-detective gedurende den grooten oorlog. Vertaald uit het Deensch door P. J. Aerssens. Geïllustreerd door G. J. van Overbeek. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1927. Serie: Romans van Avontuur. (19×13.5) ca. 150 blz. ing. f 0.90.
— A —

[2]) **William Holt,**
BIJ DEN TWAALFDEN KLOKSLAG. Avonture van Harold Hunter, edelman in geheimen dienst. Geïllustreerd door G. J. van Overbeek. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1927. Serie: Romans en Avontuur. (19×13.5) ca. 128 blz. ing. f 0.80.
— A —

EEN KATHOLIEKE LITERATUURGESCHIEDENIS.

We zitten sinds jaar en dag te snakken naar 'n katholieke letterkundige geschiedenis, wat niet 't zelfde zeggen wil, als 'n boek samengesteld door katholieken. In plaats van te Winkel of Kalff in de feiten na te praten, en dat aan te vullen met 'n spaarzaam kleur-bekennen, als 't wat ál te bar over de schreef ging en met reeksen namen van middelmatighéden, die onze rijkdom aan Roomse publisisten moeten demonstréren of liever onze armoe verdonkeremanen — moet de hele inventaris ten onderste boven gekeerd worden niet alleen, maar dient 'n niet malse beginselverklaring vooraf te gaan, een die niet weet van wijken of van wankelen...... Zó deed Dr. Moller. De inleiding is 't voornaamste van 't hele werk [1]), als men wil weten, waarom dit zóveelste letterkunde boek niet overbodig is en waarom het 't enige katholieke boek is tot nog toe. Niet dat die inleiding in duidelikheid evenredig is aan de eenvoudige, klinkklare beginselen: de woordenrijke dosent — je hóórt 'm doséren — zocht al schrijvend te weinig naar allerscherpste formulering. Maar de beginselen stáán er toch te vinden. Zóó een bijvoorbeeld: „De geschiedenis van de letterkunde, ook 'n beknopte is de geschiedenis van de mens en van de menselike ziel, zoals die 'n schoonheid zich openbaart door 't woord." En dit: „Niet de fraaie vormen van buiten, maar eerst en vooral de geestelike wezenlikheid van binnen, die naar buiten zich toont in z'n oprechte werkelikheid, die zoeken we in al die menselike uitingen." „T' woord ontleent z'n waarde alleen aan z'n inhoud" „...de wisselende omstandigheden van de gemeenschap vooral waarin de mens leeft, dringen zijn streven op telkens andere wijze, op telkens 'n ander onmiddelik doel, al blijft z'n einddoel noodzakelik altijd 't zelfde." En dit einddoel heeft Moller even te voren aldus omschreven: „En altijd richt zijn streven zich noodzakelik op God, of van God af op zichzelf." Aldus beschouwd hangt de indeling der letterkundige geschiedenis ook niet meer af van een of ander uitwendig feit en zal deze dan ook anders moeten wezen dan de gebruikelike! Aldus ook kon belangrijk worden, wat vroeger werd voorbijgezien en omgekeerd. Belangrijk — fier en frank mogen we toch wel onze eigen maatstaf laten gelden: we vinden hier Middeleeuwers vermeld, die eenvoudig...... ontdekt lijken. Belangrijk: dus wél de Heliand; Ruusbroec ver én ver boven onbe-

tekenende brokjes ridderroman; Vondel vijf en twintig bladzijden tegen Cats amper 'n halve; Gezelle wint 't van elke nieuwere... Belangrijk: de jongeren, wier optreden Moller van dichtebij heeft meegemaakt, zijn in voorzichtige woorden vermeld...

Na 'n hoofdstuk over „Streektalen en algemeen Nederlands" en een over de „oudste tijden tot aan de 12e eeuw" begint de behandeling der Middeleeuwen, waarin de schrijver onderscheidt: 'n periode van eerste bloei, waarop 'n inzinking, die gevolgd wordt door 'n nieuwe stijging, die andermaal culmineert in 'n grote bloei. 'n Tekort aan innerlikheid, die opgebruikt is, roept nu 'n overbloei op naar 't uitwendige: in der Rederijkers voos geknutsel loopt alles dood. We stippen even aan, zo'n karakteristiek van de 13e eeuw, 'n inzicht, waartoe te Winkel, van de wijs gebracht door Maerlants kritiese geest, niet komen kon. Maerlants didakties gerijmel kan niet halen bij z'n strofiese gedichten: van de eerste soort wordt met name niets genoemd. De ontwikkeling van 't geestelik toneel gaat van liturgies spel via kerkelik naar 't zuiver geestelik spel. Moerlants school betekent dan de inzinking, niét de ridderromans, die ook al in de vorige eeuw niet veel telden. Ruusbroec en heel die rijke geestelike literatuur: legenden, exempelen, liederen — zij wijzen gelukkig weer op'n beter verschiet en ook valt er in 't wereldlike veel te loven: de liederen en't toneel, de abele spelen......

Dr. H. W. E. Moller naar 'n portret van Jan van Delft

Veel beslister dan bij wie dan ook wordt de 14e eeuw en daarbij aansluitend de 15e gezien als 'n tijdperk van nieuwe grote bloei: de betekenis van de Moderne Devotie — Geert Groote, Hendrik Mande, Jan Brugman — en haar invloed op 't geestelik lied is altijd onderschat en figuren, die in zeker élke beknópte geschiedenis werden genegeerd, staan hier met overtuiging genoemd: Dirck van Herxen, Dirck Coelde van Munster, de Zuster van Gansoirde, de Zuster van Barberadael, Willem van Amersfoort... De Rederijkerstijd tot ± 1490 wordt met eere vermeld: de mysteriespelen ontstonden, die behooren „tot de heerlikste werken van schoonheid." De 1e *Bliscap* wordt terecht boven de zevenste geprezen. De ondergang der Middeleeuwen wordt treffend geschetst, vooral ook in 't 6e hoofdstuk, maar in Anna Bijns onderscheidt de schrijver, door alle gebrekkigheid en verfransing héén: „de zuivere innigheid van gemoed", de felle bewogenheid ook meermalen. Eerlik houdt Moller de tegenstelling: Katholiek en Protestant en in veel hervormde martelaarsliederen waardeert hij de sobere eenvoud en onmiddelike aanschouwelikheid. Zeer gedegen is de uiteenzetting der verschijnselen Renaissance en Hervorming in 't volgende hoofdstuk en hun invloed in onze landen: niet zo zeer om hun absolute waarde, maar méér om hun betekenis als verschijnsel, staan de vroeg-renaissansisten nogal breed-uit getekend. Van Hooft's eerste gedichten tot Vondel's *Noah* bloeit de Renaissance op haar heerlikst. Maar eerst wordt toch recht gedaan aan twee Zuidelike Katholieke dichters, priesters beiden, wier zuivere middeleeuwse geest straalt door hun italjaans-franse vormen: Justus de Harduijn en Benedictus van Haeften. Keurig en klaar zijn de voornaamste renaissance-drama's ontleed en gekarakterizeerd: *Granida, Geeraerdt van Velsen, Warenar.* Voor 'n modern-voelend geschiedschrijver is Bredero 'n dankbare figuur: zoals Moller hém kenschetst, valt elke afstand weg. En dan komt Vondel: wie daar zó inzit als Dr. Moller, kan enerzijds 'n kostbaar-helder inzicht geven, maar ontkomt toch niet aan te ver gevoerde detaillering: Over Vondel's bekering zélf wordt niet nagekaart — „waarom", „hoe" is zózeer individueele, rag-fijne gemoeds kwestie, en dan: de genade, die in de geldende verklaringen gemoedereerd werd over 't hoofd gezien! Maar wel over de gevolgen van z'n overgang: de tastbare bewijzen van de innigheid zijner overtuiging: *Peter en Pauwels*: „zijn belijdenis", *Altaergeheimenissen, Heerlyckheit der Kercke.* — Cats wordt zeer beslist buiten de deur onzer letterkunde gezet. „Dan is Pater Poirters 'n andere man." Van Huygens zegt deze slotzin genoeg: „Z'n beste verdiensten als kunstenaar liggen misschien in z'n vele muzikale komposities." In 't hoofdstuk: „Frans-Klassistiese tijd" wordt Jan Luyken terecht als de laatste wezenlik grote dichter der 17e eeuw geprezen.

Natuurlik is hier alle gelegenheid over de toneeltoestanden uit te weiden. Sprekende over „De verlichting en de Sentimentelen" komen de buitenlandse invloeden aan de orde: we willen naast Prinsen ook wel 'ns 'n Katholiek geleerde over deze twede Renaissance horen. Willem Bilderdijk komt er kaal af, maar al is hij „'n taal- en verzenvituoos als geen andere", „over 't algemeen is hij toch geen dichter, geen kunstenaar." In onze Romantiek onderscheidt Moller drie stromingen: 'n liberale romantiek, 't protestantse Réveil en de katholieke herleving. Van onze historiese romantiek valt niet veel goeds te zeggen — Bosboom Toussaint en Thijm niet te na gesproken.. Dat Beets uit de gratie is, spreekt vanzelf, maar 't oordeel over de *Camera* is wel wat hard: „Dit veel te erg opgehemelde boek is grotendeels toch van te weinig waarde; en heeft z'n „populariteit" zeker heel erg hieraan te danken, dat 't tientallen jaren op alle onderwijzers examens moest gekend worden." De al te veel in'n hoek getrapte Conscience wordt gerehabiliteerd, evenals Van Beers. En Schaepman dan: is 't geen mode geworden h m als dé holle rhetor te schelden. Maar, al had Kloos 'n enkele keer gelijk, „toch heeft ie volstrekt niet 't recht

te smalen op 'n man, tot wie z'n knieën hij als 'n kaboutertje nog niet omhoog kan kruipen.'' De beginselen der Tachtigers worden aan de onze getoetst. De ontwikkelingsgang van Van Eeden eist vijf bladzijden op en terecht! Stijn Streuvels krijgt heel wat mee; dat kan geen kwaad voor deze auteur die als „katholiek'' de ware broeder niet is. Vreemd dat van de neo-romantiek zo goed als niet gerept wordt: in Quérido's werk beslaat dit 'n niet te onderschatten plaats. Hoort dit onder de gevallen, in de beginselverklaring vermeld, of is 't vergeten? De paragraaf over Gezelle is op de hoogte der nieuwste publicaties, maar werd 'n fijnzinnige typering van deze Vlaming als priester-dichter. Sprekend over de katholieke tachtigers, toont Moller ons de Klerk als de feitelike leider der nieuwe Vondel-uitgaaf: „Niet alleen van de kunstzinnige uitvoering in 't uiterlike, maar ook van de bewerking en de verklaring van Vondel's werk zelf''. Van veel belang is't opstel over Henriëtte Roland Holst, omdat hier 'n katholiek zo eerlik, maar bewonderend deze grote vrouw heeft bestudeerd en er zich niet met frazen van af maakt. Niet 't minst om 't hoofdstuk over „De nieuwste tijd'' zijn we blij met dit boek — dat we mogen noemen 'n gedegen werk van 'n prinsipieel katholiek en fijn-artistiek aangelegd geleerde.

Leo Fens.

---

[1]) **Dr. H. W. E. Moller,** BEKNOPTE GESCHIEDENIS VAN DE NEDERLANDSE LETTERKUNDE. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1927 (20,5 × 13) 340 blz., ing. f 2.25, geb. f 2.40.

BIJ PIETER VAN DER MEER DE WALCHEREN.

Pieter op reces

Wanneer de katolieke deugd van de gastvrijheid een patroon heeft, moet dat de engelbewaarder van Pieter van der Meer zijn. Zijn huis is een hotel, niet zozeer om de ruimtelike uitgebreidheid ervan, dan wel om de voorraad beschikbare divans. Wie er als gast binnentreedt, bevindt er zich nooit als zodanig alleen. Want bij Pieter is het aantal drempelslijtende poëten moeilik telbaar. De belangrijkheid van zijn persoon is nu eens niet de schrijver, maar de mens. Wat hij beduidt voor de literatuur van de dag wordt slechts geweten door de lieden, wier manuskripten hij het eerst van allen las, wier werk hij, eerst in kleine kring, later publiek, bekend heeft gemaakt. Hij is de gangmaker-van-aanleg. De man bij wie het entoesiasme het karakter aangenomen heeft van een besmettelike gezondheid. Maar hij is niet interviewbaar. Hij geeft voor alle mededelingen gaarne verlof, vermits ze hem niet zijn afgeperst bij wijze van eksaminasie. Bovendien is zijn „mening'' bekend en heeft ze als eerste kenmerk geen „mening'' te zijn, maar een volstrekte zekerheid, die de diskussie uitsluit. Men mag van oordeel zijn, dat hij zich soms vergist, men kan niet menen dat hij zich wellicht onduidelik heeft uitgedrukt. Hem staat geen verontschuldiging zijner gebreken ten dienste, die haar grond zou hebben in de tekorten zijner eigenschappen. De hoofdtrek van zijn karakter als schrijver en mens is een galliese, de helderheid namelik, die met de positiviteit gepaard gaat. Zijn geschreven betoog is afdoend of niets zeggend, er is geen middenweg. Les extrêmes le touchent. En zo is ook zijn spraak, vlot en vloeiend maar altijd beslist. Het gebaar begeleidt zijn woord niet, maar gaat er aan vooraf, een kenmerk, dat de geestdrift van de berekening onderscheidt. Terwijl de mimiese hulp bij zijn woorden op een polemiese paraatheid en, bij alle principialiteit, lichte plooibaarheid duidt. Het gesprek van Pieter van der Meer is daardoor schijnbaar zeer veranderlik, maar wordt door een vaste en altijd bewuste logiese richting geleid. Het behandele honderd dingen, het zegt er maar één. En dat ene is dit: ons katoliek leven en dus ons katoliek kunstenaarschap moet worden bepaald door ons bovennatuurlik inzicht. Wat volmaakt gedeeld en met dezelfde kracht verdedigd wordt door wie onze medegast bij Pieter van der Meer was, de schilder Mathieu Wiegman. Natuurlik zijn we te spreken gekomen over de nieuwe katolieke kunst in Nederland en over haar toekomst. De meening van Pieter? Ai, schalkse interview-duivel, hij ruikt uw pestilentiaal aanwezig zijn! Hij had geen mening, wilde geen mening hebben over de huidige stand van zaken, die op zich al even weinig belangrijk is als de mening van onverschillig welk individu daaromtrent. Hij heeft slechts deze zekerheid: de katolieke godsdienst is niet de godsdienst van het konflikt, maar is aan het konflikt ontstegen. Komt er door in- of uitwendige omstandigheden een breuk in de katolieke persoonlikheid, hij zij dan kunstenaar of koopman (om met Lutkie te spreken) zo is de godsdienst, de heilige Kommunie met het Lichaam en Bloed onzes Heren daar om die te overbogen, juister: te herstellen, als ware ze daar niet geweest. Maar nooit mag het konflikt religieus worden uitgebuit, om aan het leven een schijn van intensiteit te geven. Dat staren naar de schijnbelangrijkheid, die louter natuurlike, hetzij rationalistiese, hetzij sentimentele vizie der zaken, is oorzaak van allerhande ontsporing. Is Napoleon, is Alexander groter, is hun leven intenser dan dat het geval is bij de missiezuster die vertrekt naar Java en waarvan je niet meer hoort? Is Dostojefski dieper en zuiverder mens dan Sinte Teresia van Lisieux? Wij weten niets van het hiernamaals, wanneer we de dingen zullen zien in Hem, die aller dingen Heer en Maker is. Wij kunnen geen zekerheid hebben, hier beneden dan die des geloofs en die is deze, dat een handeling bepaald wordt door de innerlikste streving van de wil, niet door de uiterlike waarneembare gloed, hoe zeer die laait van binnen uit. God heeft die gewild omdat er voorbeelden voor de mens moeten zijn, maar de duivel buit die uit, waar ze ten verderve kunnen voeren, belet ze waar ze op het goede gericht zijn. Er zijn in onze tijd niet minder dan in de tijd van het primitieve Kristendom demoniese faktoren werk-

Pieter v d. Meer de Walcheren met zijn eega.

zaam, maar de slimheid van de kinderen der duisternis heeft ze verborgener gemaakt en onverhoedser. De duivel is uit het hart der oude bezetenen heengevaren, om met zes trawanten terug te keren in het intellekt hunner nazaten. Alleen, wij willen dat zo niet meer zien.

— Dit,zei de schilder Wiegman, is juist het kenmerkend verschil tussen de middeleeuwse wereldvizie en de onze. Wij zagen de duivelen groot de kleine zieltjes van de hel te lijf gaan. Maar met de Renaissance is dat veranderd van proporsie. Wij willen de mens groot zien en de duiveltjes en engeltjes klein, zie maar die vleugeltjes, waarmee de engelen der Italjaanse schilders zich tevreden moeten stellen: die dragen hen niet wijd en geven hen niet meer de kracht Tobias op zijn verre reis te vergezellen. De renaissantiese mens gelooft feitelik niet meer in zijn engelbewaarder, is zich niet meer bewust van diens bestendige aanwezigheid bedoel ik. Het werd een dood geloof.

— Maar dat herleeft in de heerlike engelen van Jean Cocteau's gedichten, merkte Pieter op. Die engelen zijn waarlik opgeroepen door de enige katolieke Muze, de Claudeliaanse „Muse, qui est la grace."

— Ook de duivel is met de mensen veranderd meen ik. Hij heeft hen heel takties gevolgd. Voor de argelozen is hij slim geworden als Mefisto en voor de verstandigen werd hij eenvoudig als de leerling uit Flaubert's *Tentation de Saint-Antoine*.

— Inderdaad, in sommige simpele dingen die tegenwoordig worden geschreven is een demonies aksent.

— Terwijl het angelieke element zich hier in Holland deerlik wachten laat.

— Toch niet. Maar onze katolieke literatoren moeten zich meer bewust zijn van de waarheid, dat ons geloof een grote vreugde is. Het is onze plicht gelukkig te zijn, niet het konflikt, maar de blijdschap te zoeken en mede te delen. Dit heeft mij altijd zo heerlik getroffen in Gerard Bruning, dat hij een oprecht blij mens was en een eenvoudige jongen. Nooit zag ik iemand lachen, zoals hij kon lachen. Zeker, we mogen de dingen niet voorbij zien en ons een sfeer van vreugde scheppen buiten de realiteit. Ons geluk ligt in de werkelikheid, maar in de gehele werkelikheid, zoals zij is. „Et in tribulionibus gaudeo" zei Sint Paulus (ook in de tribulatiën verheug ik mij). Dit bovennatuurlike en vreugdevolle zien is het uitgangspunt van elke katolieke schoonheids-daad, die waarlik wil getuigen.

— Zo heb ik toch uw mening! Voor uwe argeloosheid is het duiveltje der interviews mefistotelies slim geweest. Vergeef het mij, het moest. Ik dank u zeer...... *Anton van Duinkerken.*

CRAINQUEBILLE.

Zoo nu en dan verbaast men zich op de bioscoopaffiches of in de advertenties temidden van de lawaaierige aanbevelingen van onbeduidende filmproducten den naam te lezen van een filmwerk, dat eigenlijk heelemaal niet in dat program thuishoort.

Het is de naam van een film die als 't ware bij vergissing is aangekocht, die op den koop toe werd genomen, zonder dat de cinegrafische waarde ook maar den minsten indruk maakte.

Zulk een film is Crainquebille. Zelden zag men een film zoo zuiver er simpel van intrige, zoo beheerscht van spel en indeeling, zoo eerlijk van stemmingen als deze Crainquebille. Hier wordt geen enkele truc toegepast, geen experiment gewaagd. Hier wordt alleen gewerkt met zuiver cinegrafische middelen, zoodat een film ontstond die inderdaad cinema is en geen geprojecteerd tooneel. Dit prachtige filmpje heeft voor de ontwikkeling van de cinematografie veel meer waarde dan alle super-productions uit Hollywood. En hoe eenvoudig verloopt de geschiedenis. Hoe vanzelf speelt men naar het einde toe, alsof het allemaal zoo moest zijn zonder moeite, onopvallend. Er is geen figuur in de heele film, die niet zuiver afgewerkt is, die ook maar even buiten het kader springt, of die verzuimt aan de centrale figuur relief te geven.

Hoor het eenvoudige verhaal, dat tot een filmprestatie werd: Crainquebille is een groentemannetje uit de Parijsche buitenwijken. Hij heeft een vaste clientèle en niemand hindert hem in z'n kalm bestaan. In alle vroegte scharrelt hij met z'n handwagentje op de enorme hallen rond om zijn inkoopen te doen, bezoekt z'n klanten en gaat 's avonds tevreden slapen. In dit simpel leven grijpt het noodlot. Kleine oorzaak, groot gevolg. Op 'n kwaden dag laat een klant hem wat lang op z'n zeven stuivers wachten, zeven stuivers, die hij niet kan missen. Hij wacht te lang, stremt het verkeer en loopt een proces verbaal op. Wordt bovendien er van beschuldigd den verbaliseerenden agent met „leelijke klabak" begroet te hebben. Het armzalige kereltje en het armzalige karretje worden ingerekend. De rechtbank veroordeelt hem na hem, den argelooze, murw gemaakt te hebben door een moordende onverschilligheid en kwasie voornaamheid. De stakker, die er niets van begrijpt, zit zijn straf uit, keert terug in het leven, maar wordt niet meer door zijn klanten aangenomen. Hij heeft „gezeten" en is in de ban. Nu pas dringt tot hem door, dat hij wel een booswicht moet zijn. Hij verliest den moed, gaat aan den drank,raakt aan lager wal, slaapt in riolen bij ratten en vuil en droomt van de gevangeniscel, die warm en comfortabel was. Hij wil daar weer heen en herinnert zich zijn misdaad. Hij stapt niet zonder ondernemingsvuur op een

Maurice de Féraudy als „Crainquebille"

surveilleerenden agent af en zegt: „leelijke klabak", zooals een kind dat zou doen, onbewust van de beteekenis van het geval. De klabak die groot en breed in een plasregen staat te staren, is een goedige kerel. „Kom, loop door, zegt ie, op jouw leeftijd zegt men zulke dwaasheden niet." Crainquebille begrijpt er niets van. Wat hem eerst in de gevangenis bracht, wordt nu een kinderachtige dwaasheid genoemd. 't Zal wel aan hem liggen. Hij voelt zich teveel en wil liever sterven. In zijn wanhoop en dronkenschap slentert hij naar de Seine, maar een jongetje, dat hij vroeger eens ontzet heeft in een vechtpartij, waarbij de knaap zijn hond te verdedigen had, herkent hem en neemt hem mee naar een pakhuis, waar 't joch zijn zuurverdiend avondmaal gebruikt. De frissche boy geeft den oude weer moed mee en de film eindigt met een weemoedig knikje van den ouden verrimpelden kop.

Dit is de heele simpele geschiedenis; geen spoor sensatie, geen moment luxe of society - aandoenlijkheden; alleen een brokje tragiek uit het harde leven van den kleinen man. Maar hoe is dit alles uitgewerkt! Hoe raak en vol atmosfeer zijn de stemmingen van de vroege Parijsche Hallen; hoe zwoegt de oude den ganschen dag door de Parijsche drukte en hoe vecht hij voor zijn zeven stuivers en hoe hopeloos verward is hij, als de dreigende agent onverbiddelijk wordt. Maar het hoogtepunt is de rechtszitting. Hooghartigheid en gewichtigdoenerij bij rechters en verdediging. Verwarring en nederigheid bij Crainquebille, en tegelijk wanhoop, moedeloosheid en niet-begrijpen. En ieder woord, dat hij tot zijn verdediging spreken wil, is reeds te voren vernietigd. Hij worstelt tegen zijn noodlot en verliest. Even meesterlijk is de scène in den nachtelijken plasregen. Het kleine oude dronken kereltje, keffend tegen den geweldigen, goedigen agent en de teleurstelling als de moedig-ondernomen aanval uitloopt op een belachelijk en stumperig figuur.

Crainquebille met z'n maatje.

De knappe acteur Maurice de Féraudy speelt deze rol met een verrassende zekerheid en maakt van Crainquebille een ontroerend-menschelijke figuur, af en zuiver en levensecht. Geen oogenblik neemt hij zijn toevlucht tot uiterlijkheden; alles is diep-innerlijk en doorleefd. Effect en overdrijving kent hij niet. Hij is zoo waarachtig als een kunstenaar maar zijn kan.

Met dit alles gaat gepaard een goede doekverdeeling, juist gekozen opnamen en een sobere zakelijke tekst, die alleen in een uiterste behoefte voorziet en niet, zooals maar al te vaak gebeurt, een halven roman vol ijselijkheden en pathos, op het doek neerschrijft.

Black-White.

UIT BOEK EN BLAD.

De Muziek.

Aan de spits van dit eerste nummer van den tweeden jaargang van het eenige lezenswaardige muziektijdschrift, dat in het Nederlandsch verschijnt, staat een meesterlijk artikel van Matth. Vermeulen, over Strawinsky, naar aanleiding van diens jongste werken, waarin hij een geheele ommekeer in zijn muzikalen stijl vertoont, die door Vermeulen geconfronteerd wordt met de zooveel sterkere (en Europeeschere) persoonlijkheid van Arnold Schönberg.

Een artikel van J. Conradi over „Wiskunst en Toonkunst" is meer oriënteerend dan fundamenteel, maar vraagt tenminste weer aandacht voor het oeroude tweelingschap van muziek en wiskunst, dat in de laatste eeuwen al te zeer uit het oog verloren werd.

Overzichtelijker en ook principieeler is het artikel van Karel Mengelberg over de Jazz. Hij trekt te velde tegen de namaak-muziek, welke onder deze exotische naam in de laatste jaren via de Vereenigde Staten in Europa mode werd, en het slot van zijn betoog is een vraag: „waarom juist de muziek het slagveld van den twintigst' eeuwschen rassenstrijd schijnt te moeten zijn."

Hooger Leven.

In *Hooger Leven* (uitgave Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg), het zoo verdienstelijk geredigeerde weekblad lazen wij een markante typeering van de hedendaagsche roman-literatuur naar aanleiding van de pauselijke instructie van 3 Mei j.l., waarin streng gewaarschuwd werd tegen de zg. mystisch-zinnelijke natuur, die hoofdzakelijk in de contemporaine romanliteratuur te vinden is. Men moet deze instructie echter niet te streng nemen of kleinzielig overdrijven. Want een katholieke romanschrijver mag *alle* goede procedés van het romangenre gebruiken.

„Een roman is geen preek" — aldus *Hooger Leven* — „en wordt uitteraard bestemd voor de menschen-uit-de-wereld. Het domein is trouwens ruim te over, dan dat een katholiek onverkwikkelijke beschrijvingen zou moeten te hulp roepen om zijn publiek te „interesseeren". Dit is steeds een teeken van zwakheid. En, het ongure is niet „het" leven. Het leven is immers veelzijdig. En, in elk geval, *alles* kan kiesch en frisch behandeld worden. De katholieke romanschrijver hoeft dus niets te vreezen. Alles hangt tenslotte af van de behandeling; of liever, van de persoonlijke wijsgeerige en moreele vorming van den schrijver zelve. Laat hij groote kunst scheppen, nobele kunst, en waarin een sterke klank wordt vernomen van het verhevene hooglied, dat, evenals de aandrift tot het kwaad,

nooit sterft in een mensch. Evengoed als wie aast op wat in ons laags een onedels is, kan een katholiek behandelen het vólle leven. En evengoed sterk kunstwerk maken.
En, mogen we even het lezerspubliek waarschuwen? En zeggen hoezeer onkatholiek het gedrag van vele katholieken is, wanneer ze meenen te moeten lezen elke veelbesproken roman, ook al werd die roman „gelanceerd" dank zij een troebele reuzepropaganda. Tal van romans, ook zeer „beroemde" moeten blijven uit de handen van elk katholiek-met-zelfrespect. Ook dit, — het is vanzelfsprekend — moet niet te streng opgenomen worden.
Maar de verregaande laksheid voor lectuur moet verdiend worden aangeklaagd.
En, mogen we herinneren aan het oude woord van Racine, schrijvend over zijn stuk *Phèdre*: „Les faiblesses de l'amour y passent pour de vraies faiblesses. Les passions n'y sont présentées aux yeux que pour montrer tout le désordre dont elles sont cause."

Strijd....

Magda Scharlau-Alberti

Een bekeeringsverhaal [1]), het verhaal eener ziel, wier oogen geopend worden onder de stille werking der genade voor het eeuwige Licht, is steeds belangwekkend en zeker wanneer het boeiend geschreven is, zonder ijdele dweperij of vrouwelijke sentimentaliteit. Deze eigenschappen, belangrijkheid en boeikracht vereenigt dit verheffende boek, dat het leven schildert van Magda Scharlau Alberti [2]) een domineesvrouw uit de diaspora, die katholiek wordt en moeder van een priesterzoon. Ter kennismaking citeeren wij het simpel verhaal van het groote bekeeringsmoment.
„In de kleine sacristie der schemerig verlichte kloosterkerk legde ik des namiddags ten 3 ure de katholieke geloofsbelijdenis voor hem af. In het begin bevend en met horten en stooten, maar langzamerhand met meer vastheid en zekerheid. En toen ik de woorden sprak: Ik geloof in één heilige, Katholieke Kerk, toen was het mij alsof een innerlijk enthousiasme mij in gloed zette en alles, wat mijn ziel bezwaard had, ver achter mij lag. Voor mijn geest stond niets dan de Kerk in haar lichtende schoonheid en majestueuze pracht als de eeuwige tempel der onveranderlijke, goddelijke waarheid en in het diepst van mijn hart voelde ik dat er voor mij niets hooger bestond dan dit geloof aan de éène, heilige, Katholieke Kerk, het geloof, waarin ik voortaan, met Gods genade, wilde leven en sterven.
En daarmede schenen mij alle moeilijkheden overwonnen.
Toen ik later in den biechtstoel knielde, was ik wel een oogenblik bang, dat ik het niet goed zou doen. Alles was zoo ongewoon en vreemd voor me. Ik had een gevoel, alsof mijn keel was dichtgesnoerd, zoodat ik aanvankelijk geen woord kon uitbrengen.
Maar met hoeveel zachtheid en vriendelijkheid kwam mijn biechtvader mij ter hulp. Door een diep gevoel overweldigd, vergat ik al gauw de kleinzielige menschelijke schuwheid en ik hoorde alleen maar de stem Gods uit den mond van den priester.
Den volgenden morgen ontving ik voor het eerst in de H. Communie het Lichaam des Heeren, het brood des eeuwigen levens.
Evenals de diepste smart, kent ook de hoogste vreugde geen woorden. „Mijn ziel prijst den Heer en mijn geest verheugt zich in God, mijn Zaligmaker", jubelde het ook in mij. De vreugdevolle hoop, die ik tijden geleden had gekoesterd, dat ik ook nog eens het doel zou bereiken, waarvan Louise Hensel had gezongen, was in vervulling gegaan, en ik mocht haar vol blijdschap nazeggen:
Das Füchslein ruht in sichrer Höhle
Das Schwälblein froh im Neste thront:
Und dein Altar ist meiner Seele.
Die Heimat, wo sie friedlich wohnt."

[1]) **Magda Scharlau-Alberti**, STRIJD. Bekentenissen van een Bekeerlinge. Een levensware roman. Geautoriseerde vertaling uit het Duitsch door C. Ingen-Housz. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg*, 1927. Keurboekerij. (16 × 11.5) 246 blz. ing. f 1.50, geb. f 1.95.
— A —

[2]) Van deze schrijfster verschenen nog SIEG (Zie rec. *Boekzaal*, No. 2789) alsmede: MAARTEN AUGUSTINUS. Vertaald uit het Duitsch door J. P. M. Vlekke. Geïllustreerd. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg*, 1925. Keurboekerij. (16 × 11.5) 464 blz. ing. f 1.95, geb. f 2.50.
— B —

La Vie Catholique.

Paul Bourget.

Ter gelegenheid van den 75sten verjaardag van Paul Bourget geeft Jean Morienval, hoofdredacteur van *La Vie Catholique*, het mooie Fransche weekblad (uitgave Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg) eenige aanmerkingen ten beste over den Nestor der Fransche romanschrijvers.
„Men betreurt het, dat Bourget van zijn meester Taine en van zijn vroegeren meester Renan de schaduwen van een overdreven pessimisme heeft overgehouden, evenals hij, Balzac willende verbeteren, aan de zedelijke wet in deze wereld té fatalistische sancties gegeven heeft. Gods rechtvaardigheid alleen weet, wanneer de menschen voor hun fouten moeten bestraft worden en wanneer men al te gemakkelijk de onontkoombare gevolgen van alle dwalingen verwacht, stelt men zich bloot aan het gevaar anderen te laten besluiten, dat er geen zijn... Bourget heeft ook nooit contact kunnen krijgen met de werkende klasse. De arbeiders ontbreken wel niet heele-

maal in zijn oeuvre, zooals men beweerd heeft, maar hij kent slechts de schrijnwerkers en boekbinders uit de deftige wijken en de huisbedienden hebben hem geen juist denkbeeld gegeven van het volk. De literatuur heeft hier de onmiddelbare kennis niet kunnen vervangen.''

Men weet, dat de allerjongsten Bourget verwijten uitsluitend gewerkt te hebben volgens een vast systeem, dat met het eigenlijke en werkelijke leven niets gemeen heeft.

Der Gral.

Pater Fr. Muckermann S.J.

In Duitschland is, we maakten er reeds melding van, een nieuwe strijd onder de katholieken ontbrand! Helderheid was in den beginne niet het kenmerk van deze schermutseling en wat erger was — menig strijdend ridder met de pen zocht daarin een welkome gelegenheid zijn persoonlijk misnoegen te luchten in een scherp essay. Vaag beginnen zich echter, nu de voorgevechten geluwd zijn, de omtrekken van dezen strijd af te teekenen. De jonge katholieke literatoren richten zich hoofdzakelijk tegen de clerus, wien zij verwijten inferieure kennis inzake literatuur en onvoldoend begrijpen van de taak en mogelijkheden der katholieke literaire cultuur. Ook *Der Gral* (Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg) bij monde van den Redacteur P. Muckermann, S.J. heeft stelling genomen in een prachtigen dialoog tusschen een jongen dichter en een monnik. Een jonge dichter beklaagt zich o.m. over de geringe bemoeienis van de Kerk met de kunst en de monnik omschrijft in deze kernige passage des priesters taak: „Vriend, dat met de kerk der schoone kunsten is alles heel mooi: Gij moet misschien eens een rede houden bij een of ander academisch feest. Ik herinner me nog dat dergelijke dingen daar buiten bij U nog bestaan. Ge moogt gerust spreken van de kerk der kunsten. Eens was zij het inderdaad. Op haar gang door twintig eeuwen heen heeft zij ook een halve eeuw tijd gehad voor deze dingen. En evenals zij alles groot en goddelijk doet, wat zij onderneemt, zoo heeft zij onder den vleugelslag van haar geest een kunst geschapen, die op aarde haars gelijke niet heeft. Maar nooit was er onder haar echte zonen ook maar een, die de Sixtijnsche kapel, die zelfs de koepel van Sint Pieter niet verruild zou hebben, als hij daarvoor een enkele ziel had kunnen redden. Zoo is deze geheimzinnige kerk. Zoo acht zij den mensch. Zoo is zij overtuigd van het eeuwige in vergankelijke harten. Geloof toch niet, dat zij met de handen in den schoot zit, als zij geen schilderswerk geeft of geen dichters verheerlijkt. Waarschijnlijk is zij dan juist des te drukker bezig met haar eeuwig werk. Dat zijn nog niet de teekenen eener crisis. Die beginnen eerst te dreigen, als het brood des levens niet meer gebroken wordt. Die liggen op heel andere terreinen Misschien wordt er op het oogenblik, dat gij klaagt over het afsterven van alle stijlen in een of andere ziel de tempel van den H. Geest opgetrokken in jonge, maagdelijke schoonheid. Dat was ook het geval in die eeuwen van ijzer en dag voor dag vlogen van haar stralende tinnen witte duiven het eeuwige blauw, het vaderland tegemoet...''

Alte und Neue Welt.

Deutscher Hausschatz.

Twee periodieken, die wetenschap en amusement bieden in overvloedige mate en op een wijze, die door iedereen kan aanvaard worden. 't Is moeilijk op 't eerste gezicht te bepalen, waarin *Alte und Neue Welt* en *Deutscher Hausschatz* zich onderscheiden, doch wie beide geregeld raadpleegt — wie ze eenmaal een plaats gegeven heeft op z'n leestafel, zal ze niet meer willen missen — zal constateeren, dat in eerstgenoemd blad het ontspanningselement overweegt, terwijl het andere meer langs didactischen weg de lezers wil bezig houden. Zie slechts het jongste nummer waarin populair wetenschappelijk verhaald wordt de Parcival-legende en de lezers vertrouwd gemaakt worden met: de schoonheden van San Marco, de nieuwste vliegtuigen e.d. Beide tijdschriften zijn den nieuwen jaargang met frisschen geest ingegaan en 't verleden is borg, dat ze beloften weten in te lossen.

Wie van crimineele geschiedenissen houdt, kan zijn hart ophalen aan den roman *Das silberne Auto* van Annie Hruschka, voor de lezers van *Alte und Neue Welt* geen onbekende. Toone het R.K. lezerspubliek nu, dat ze pogingen om 't leesgehalte op peil te brengen ook daadwerkelijk weet te steunen.

VERSCHEIDENHEDEN.

Lon Chaney.

Lon Chaney is een van de weinige Amerikanen, die inderdaad goede film-acteurs zijn, niet in de beteekenis, die Hollywood aan deze kwalificatie geeft, maar in werkelijkheid. Van hem kan niet gezegd worden, dat hij de reclamebureaux handen vol werk geeft, om zijn roem over de aarde te verspreiden zooals Gloria Swanson dat gedaan heeft; hoewel ook hij in de reclamecampagnes van Paramount zijn deel heeft.

Overigens leeft deze ernstige kerel kalm en op z'n eentje zonder aan het gezelschapsleven van Hollywood mee te doen.

Voor het eerst werd zijn roem gevestigd door de film *De Klokkenluider van de Notre Dame*, een film, die meer om z'n luidruchtigheid, dan om z'n cinematografische beteekenis werd geprezen, maar waarin Chaney van den afzichtelijken bultenaar een meesterlijke creatie gaf. Dit is z'n fort: een verminkte, 'n onherkenbaar gedrocht te spelen, waarin z'n eigen persoonlijkheid totaal schuil gaat. Hij toonde dit ook in de film *De Man die de klappen krijgt*. Hier speelt Chaney de bekende rol van den gedupeerden clown, hetgeen honderden vóór hem reeds deden, zonder echter zijn intense tragiek te bereiken. Hij deed het eveneens in *Het Spook van de Opera*, een humbug-film van de ergste soort, die Chaney echter niet belette een felle lugubere stemming te verspreiden en achter zijn strak en levenloos masker een onnoemelijke ellende te doen ver-

moeden. Hij treft in deze film onder een sterke beheersching, door ingehouden gebarenspel en met een fijne intuïtie het juiste sentiment.
Bovengenoemde drie rollen vooral hebben hem in ons land bekend en terecht beroemd gemaakt. Het mag wel eenige verwondering wekken, dat een zoo sterk en eerlijk speler, die in al zijn films de geheele situatie doorloopend beheerscht en al zijn (meestal middelmatige) collega's in 'n donker hoekje zet, zich tevreden voelt temidden van het Paramount- en Metro-Goldwyn-gedoe, dat waarlijk niet geestverheffend is.
Dat hij zich toch in zijn volle sterkte handhaaft, pleit voor de frissche kracht van zijn talent.

Schrijversloon in Amerika.

In de jongste aflevering van de *American Mercury* bespreekt de bekende schrijver Mencken het vraagstuk van de honoreering van literairen arbeid in Amerika. Geen enkele hedendaagsche schrijver vindt een afzet als bijvoorbeeld *Ben Hur*, doch doordat de prijs der Amerikaansche romans is verhoogd, trekt een schrijver bij verkoop van 100.000 exemplaren meer inkomen dan vroeger bij 250.000. In Amerika kon een novellist vroeger 200 dollars voor een korte vertelling krijgen, nu 1600 en meer, als hij in den smaak der magazines valt. Mencken concludeert, dat de Amerikaansche literatuur in kwaliteit geen gelijken tred heeft gehouden met den grooteren geldelijken voorspoed.

Harry Domela.

Harry Domela

Zelden heeft een voorval de wereld zoo onbedaarlijk doen lachen als toen in December 1926 de mare rondging, dat een jonge man wekenlang onder het masker van den oudsten zoon van den Duitschen kroonprins, burgers en boeren, adel en plebs tot zijn onderdanige dienaren had gemaakt. Half Europa lachte en terecht, want komisch is dit feit in ieder opzicht, maar toch is de diepste kern van 't geval tragisch — wel 't meest om 't Duitsche volk, dat zich zoo onsterfelijk liet blameeren. Want bedroevend en voor onze oosterburen beschamend, zijn de omstandigheden, die het mogelijk maakten, dat een naief, noodlijdend, goedhartig jongmensch, dat niets heeft van een aartsbedrieger, wekenlang de rol van pseudo prins kon spelen. En toen deze valsche prins gevangen genomen werd, benutte hij z'n half jaar arrest om zijn mémoires te schrijven: niet alleen zijn avontuurlijke köpenickiaden als Wilhelm, Prinz von Preuszen, maar ook zijn lotgevallen als soldaat, werkezel, zwerver vagebond, recidivist en boerenknecht. Even kloek als deze heldenguit zijn prinsenrol wist te spelen, even frisch weet hij 't na te vertellen. Deze geboren komediant is een geboren auteur. Hij weet wonderwel de sympathie voor zijn heldenfiguur te bewaren en heel sympathiek altijd te blijven binnen de grenzen van het fatsoenlijke. Hij had zijn avonturenverhalen kunnen opsmukken met allerpikantste schandaalscènes, beleefd onder het uitvaagsel en onder de hoogste aristocraten — van het nachtasyl voor dakloozen tot het clubhuis der Heidelbergsche studenten, van de gevangeniscel tot de villa's van vorstelijke regenten, in de boerenhoeven en de quarantaines van het vreemdelingenlegioen, in de havenwijken en de wufte bars, overal heen voert ons Domela's document humaine, — maar zijn natuurlijke afkeer weerhoudt hem. In deze pose, die hem stáát, is zijn boek een pracht-illustratie op het Duitsche leven, tijdens de naoorlogsche jaren, dat bij zijn pronkerige praal een ijdele leegheid blijkt.

---

[1] Harry Domela,
DER FALSCHE PRINZ. *Malik-Verlag, Berlin W.* 9, 1927. (18.5 × 13) 307 blz. gecart. M. 2.80, geb. M. 4.40.
— Bc —

Strindberg.

Strindberg.

In Zweden zijn twee boeken verschenen, die op veel levensbijzonderheden van Strindberg een heel nieuw licht werpen. Het eene, *Strindberg's Fortsa Hustru*, werd geschreven door de dochter van Strindberg's eerste vrouw, barones van Essens; het ander, *Strindberg's Systrar Beratta*, door de twee zusters van den dramaturg. Beide stellen den schrijver voor als een mensch met een zeer lastig karakter en als het ware een halve gek. De zusters van Strindberg aarzelen niet te verklaren, dat hij door den duivel bezeten moet geweest zijn. Van je familie......

Kardinaal Mezzofanti en Byron.

De later zoo beroemd geworden talenkenner, Kardinaal Mezzofanti, had reeds van zijn prilste jeugd af een hartstocht voor vreemde talen en benutte iedere gelegenheid om deze neiging te ontwikkelen. Toen de Napoleontische oorlogen uitbraken, was hij als aalmoezenier aan het hospitaal van Bologna verbonden. Hier zag hij dagelijks gewonde soldaten uit alle mogelijke landen: Duitschers, Russen, Polen, Hongaren, Hollanders; natuurlijk ook Franschen, die slechts het dialect hunner streek verstonden: lieden uit de Provincie, Bretanje, Vlaanderen, Picardië enz. Om hun de troostmiddelen der Kerk te kunnen bieden, moest hij zich, zoo goed en kwaad als het ging, van hun eigen taal bedienen. Nood leert bidden; hier leerde de nood spreken. Het duurde dan ook niet lang, of Mezzofanti kon zijn preeken houden in het Fransch, het Tsjechisch, het Illyrisch, het Poolsch, het Hongaarsch enz. Lord Byron hoorde hem eens een Engelsche preek houden en wilde hem op de proef stellen.

In een onderhoud, dat hij met den kardinaal had, liet hij opeens de taal der beschaafde kringen varen om zich uit te drukken in de platte straattaal der Londensche achterbuurten. Maar de Kardinaal ging heel kalm en heel gemoedelijk in hetzelfde „argot" door, zoodat de dichter zich overwonnen moest verklaren.

Hoe Toergenjeff werkte.

Toergenjeff

Toergenjeff was een uitstekend waarnemer, maar miste alle verbeelding. De uitgedachte geschiedenissen mishaagden hem evenzeer, als ze dit Goethe deden. Een intrige, uitgewerkt door den romanschrijver zelf, zooals Dickens dit deed, vond hij nietswaardig tegenover de complicaties, die het leven zelf vormt. Daarom kopieerde hij zijn personen van werkelijk bestaande menschen af en ontleende aan zijn eigen ervaring de verschillende situaties, waarin zij te staan kwamen. *De wateren van de Lente* is ontstaan uit de herinneringen aan een jeugdliefde, die Toergenjeff zelf te Frankfort had. In een zijner novellen *De Brigadier* nam hij zonder aarzelen en zonder een woord te schrappen een brief op, die hij tusschen de papieren zijner moeder gevonden had. Hij zeide eens, dat, wanneer hij de keuze gehad had, hij er de voorkeur aan gegeven zou hebben een geschiedschrijver als Gibbon te zijn. De documenten waren hem evenzoo noodzakelijk als aan een geschiedschrijver, maar hij toonde zich een groot kunstenaar in het uitkiezen, schiften en verbinden ervan.

Voor ieder van zijn romanpersonen maakte hij een dossier en schreef een soort van biographie, waarin hij het leven van dien persoon vertelde tot op het oogenblik, dat het boek begint. Gedurende verschillende maanden schreef hij het dagboek van Bazarov, de held van *Vaders en Kinderen*, niet om het in den roman op te nemen, maar om Bazarov, wiens dossier te klein was, beter te leeren kennen. Tijdens een spoorreis had hij het model ontmoet, een jonge geneesheer uit een provinciestadje, ruw en bruusk van manieren, die hem toescheen een interessant type te zijn uit het nieuwe Rusland. Daarna zocht hij overal naar Bazarov's om zijn dossier lijviger te maken. Een uur nadat hij het boek voltooid had, schreef hij in zijn dagboek, „dat hij zich niet weerhouden kon een ongewilde neiging te gevoelen voor zijn held"

Een literair proces.

Henri Borel, kunstredacteur van *Het Vaderland*, heeft bij den officier van Justitie te 's-Gravenhage een klacht ingediend ter zake van beleediging tegen den heer Pannekoek, medewerker aan de letterkundige periodiek *Den Gulden Winckel* en tegen de schrijfster Ali Smeding.

A. Smeding heeft eenigen tijd geleden een roman *De Zondaar* geschreven, waarop, terecht, van verschillende zijden critiek is uitgeoefend. Ook de heer Borel schreef er in afkeurenden zin over in de kolommen van *Het Vaderland*. De heer Pannekoek heeft daarop Ali Smeding geïnterviewd en in dat onderhoud kwam ook de critiek van den heer Borel ter sprake. De schrijfster van *De Zondaar* zou zich tegenover den heer Pannekoek op een beleedigende wijze over den heer Borel hebben uitgelaten. De heer Pannekoek heeft deze beleedigend geachte uitdrukkingen in zijn interview opgenomen en gepubliceerd. De heeren Borel en Pannekoek werden reeds door de politie gehoord.

Nobelprijs 1926.

De Zweedsche Academie van Wetenschappen heeft den Nobelprijs voor letterkunde over 1926 toegekend aan de Italiaansche schrijfster Grazia Deledda.

Zij werd in 1873 in Nuoro (Sardinië) geboren. Over deze romancière schrijft de zooeven verschenen *Jaarlijksche Boekenschouw* 1927:

Grazia Deledda is een schrijfster op leeftijd en met een stem uit den verleden tijd. Onvermoeid blijft zij vertellen van verwikkelingen onder het volk van Sardinië. Even beroemd als Vivanti en Negri, neemt zij als schrijfster van Sardinië de eerste plaats in. Aan haar danken wij onze kennis van het wild en vurig temperament der vrouwen van een eiland, waar de traditie zoowel als dolk en bloedwraak heilig worden gehouden.

Favoriet.

Naar wij met ingenomenheid vernemen, zal *Favoriet* vanaf 1 Jan. in dier voege gewijzigd worden, dat het voor ontwikkelde volwassenen geschikt is. Waar de hervorming in handen is van een bekend R.K. publicist, mogen wij er alle goeds van verwachten.

Onuitgegeven werk van Dostojewski.

Dostojewski

In Rusland heeft men een boekje onuitgegeven aanteekeningen van Dostojewsky ontdekt. De schrijver had dit boekje gegeven aan de jonge vrouw van een zee-officier, Sagulajew genaamd, die den militairen dienst verlaten had om in de literatuur zijn geluk te beproeven. Het dateert van October 1860. Onder andere interessante bijzonderheden doen de aanteekeningen het bewijs aan de hand, dat de Russische schrijver niet als een gebroken man uit de Siberische gevangenschap is teruggekeerd, maar in het volle bezit van zijn moreele en intellectueele krachten. Mevrouw Sagulajew stierf te Sint Petersburg in 1898. Het notitieboekje kwam in het bezit van verre bloedverwanten. Het Dostojewsky-museum van Moskou heeft het nu aangekocht.

WILTON-METRO-GOLDWYN
DAMRAK 49 - Telefoon 49949 - AMSTERDAM
HET BESTE DAT DE FILMINDUSTRIE BIEDT
BEN HUR.

POORTERS-TOEBACK

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 — NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

PARAMOUNT
DE BESTE FILMS

Bezoekt:
Lon Chaney
Zeemanskroeg van Singapore
Luxor-Theater, Breda

Fabrikaat:
N.V. JORDAENS'
Sigarenfabrieken
v.h. F. v. Gardinge & Co.
EINDHOVEN.

De Hollandsche Slagerijen
leveren uitsluitend de beste kwaliteiten eigen geslacht
Runds-, Kalfs- en Varkensvleesch
aan scherp concurreerende prijzen.
Kloosters en inrichtingen belangrijk minder.
Hertogstraat 109a
Telefoon 425.
Krayenhofflaan 210
Telefoon 1706.
NIJMEGEN.

Gebruikt voor het inleggen van eieren
WATERGLAS of GARANTOL
Verkrijgbaar bij
Firma Wed. G. F. Schott
Drogisterij — Telefoon 1497
Lange Hezelstr. NIJMEGEN.

GARAGE CENTRAAL
C. VAN DONGEN-JONKERS, — BREDA
WILHELMINASINGEL 46, Telefoon 732
De meest Luxe Verhuurinrichting hier ter stede.
Stallen, repareeren en onderhouden.
Garage dag en nacht geopend.

DE TIJD
Dieu et mon droit
DAGBLAD voor KATHOLIEK NEDERLAND
Abonnementsprijs in geheel Nederland: per drie maanden f 4.50; voor het buitenland en Ned. Indië f 9.—.
Enkele exemplaren f 0.07½.
PRIJZEN DER ADVERTENTIEN:
GEWONE ADVERTENTIEN ten minste vijf regels f 3.10. verder per regel f 0.60, Zaterdagnummer 75 cent per regel. INGEZONDEN MEDEDEELINGEN in den tekst ten minste vijf regels f 6.10. verder per regel f 1.20. Groote letters, enz. naar de ingenomen plaatsruimte. Bij abonnement voor een zeker getal regels eenige vermindering. — Advertentiën worden door alle boekhandelaren aangenomen.
BUREAUX: KASTEEL VAN AEMSTEL
N.Z. VOORBURGWAL 67-73 — AMSTERDAM
TELEF.: 46100 — POSTREKENING: 22884

BEL OP: 14075,
Verhuren van Luxe Automobielen.
Garage Oudwijk, Oudwijkerveldstr. 120, einde Limburg Styrumstr.
Dag en Nacht geopend. — UTRECHT. — J. HOGEWEG

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Handel in alle soorten

Riviergrint - Zand - Ballast, enz.

Transport van Meubelen

tegen concurreerende prijzen.

Beveelt zich beleefd aan

J. P. Peters - Nijmegen

Bottelstraat 19 en 66 — Telefoon 2444

Rund-, Kalfs- en Varkensslachterij

W. H. Neerincx voorheen RUYS

BEMUURDE WEERD O.Z. 7 - Telef. 10364 - UTRECHT

Specialiteit in FIJNE VLEESCHWAREN.

Wed. H. M. Verheul & Zonen

Scheepmakersdijk 22
Haarlem, Telef. 10157

Handel in

Zand en Grint, Gus- en Duinzand

EN GROS EN DETAIL

Elect. Brood- en Beschuitbakkerij

SPECIALITEIT
IN FIJNE TAFELBESCHUIT

Firma L. F. Smits-Salters

Vuchterstr. 122, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

Centrale Kaashal

EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.

EN GROS — KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. — EN DETAIL

Artistiek Drukwerk

levert U

Drukkerij
Henri Bergmans & Cie
Tilburg

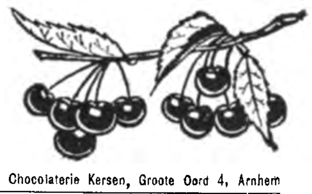

Chocolaterie Kersen, Groote Oord 4, Arnhem

WASCHINRICHTING „SLOTERDIJK"

UW ADRES VAN VERTROUWEN. GEVESTIGD SEDERT 1898

PER KILO 24 CENT

Opgemaakt tarief op aanvrage. Boorden 7 c. Overhemden 25 c.

Aanbevelend, G. DE WIT, SLOTERDIJK 251D

P. J. Looymans & Zonen

Koninklijke Boomkweekerijen

OUDENBOSCH.

OPGERICHT 1800

Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.

Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten,
enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.

Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

---

MELKERIJ „MAAS & WAAL"

Handel in Melk en Melkproducten

Graafscheweg 183 — Tel. 2874 — NIJMEGEN

Levert U prima Gepasteuriseerde Melk en alle Melkproducten die dagelijks versch aan huis worden bezorgd.

BOTER — KAAS — EIEREN

In elken Boekhandel verkrijgbaar. **Boeiend van het begin tot het einde.**

Clarence E. Mulford's beroemde **bar-20 novels** verschijnen onder den algemeenen titel van

J. T. Swartsenburg's Cowboy-serie

Hiervan verschenen: **CASSIDY KOMT — HET WEESKIND — DE COWBOY-BROEDERS — MANNETJESPUTTERS — BUCK PETERS IN HET WESTEN — JOHNY NELSON EN DE VEEDIEVEN**

Prijs per deel ingenaaid f 1.75 - gebonden f 2.50.

De werken van Clarence E. Mulford geven een geheel ander beeld van het „Wilde" Zuid-Westen der Vereenigde Staten uit de tweede helft der negentiende eeuw, dan de meeste andere romans, die over deze streken van dien tijd handelen. Zonder twijfel spelen ook de „avonturen" in deze Cowboy-Serie een groote rol, doch hoe geweldig deze ook vaak zijn, nimmer overschrijden zij de grenzen van het mogelijke en het logische. Voor het grootste gedeelte zijn zij ook inderdaad op feiten gebaseerd, terwijl in het bijzonder aard en karakter der toenmalige bewoners der veestreken onvervalscht zijn weergegeven. De lezer krijgt door deze werken een zuiveren indruk van het toenmalige leven in het „Wilde Westen". Als in het voorbijgaan geeft de schrijver zeer vele interessante bijzonderheden over land en volk, waarbij wel de teekening der verschillende, gedeeltelijk thans nog levende Indianenstammen zeeroomerkelijk is. Idealiseerende romantiek is Mulford vreemd; hij heeft voor zijne werken degelijke betrouwbare historische bronnen geraadpleegd en is er schitterend in geslaagd in zijn verhalen het oude Westen inderdaad te doen herleven.

Wij vertrouwen met deze serie Cowboy-verhalen onzen Nederlandschen lezers een reeks boeken te hebben aangeboden even spannend en onderhoudend als wetenswaardig en degelijk.

DE UITGEVER.

J. T. SWARTSENBURG - ZEIST

Uitgebreide Catalogus op aanvrage gratis verkrijgbaar.

Al uwe boeken en bladen levert U het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Gebr. v. Roosmalen

Edelsmederij van Kerkelijke Kunst en Altaarbouw

Oosterkade 21 - UTRECHT

Tel. 12861.

Abonneert U

op:

Tijdschrift voor Zielkunde en Opvoedingsleer.

f 8.75 per jaar.

Tijdschrift voor Taal en Letteren

f 7.50 per jaar.

Coöp. Stoomzuivelfabriek

„ST. LAMBERTUS"

GEMONDE

Levering van

prima Roomboter

aan concurreerende prijzen.

STOOMWASSCHERIJ

„OUDENRIJN"

C. DE RIJK, Merwedekanaal 5, Tel. No. 10707
UTRECHT

Vraagt inlichtingen en prijsopgaaf van

Caran d'Ache POTLOODEN

BIJ

BOEKHANDEL

v. h. J. J. van Mastrigt.

ADR. M. KLEMANN

Broerenstraat 31, Arnhem

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

Koopt uwe Sigaren bij A. Rooijmans-Müller

Demer 43 — EINDHOVEN — Telefoon 493

Groothandel direct aan particulieren.
De beste sorteering Sigaren uit de voornaamste fabrieken
Steeds droog en belegen Fabrikaat.

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant

Lid Ver. van Ned. Acc.

AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440

ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

N.V. G. HOUWELING

MINERAALWATERFABRIEK

Handel in Bieren, Wijnen, Likeuren en Gedistilleerd.

HAAGDIJK 137 BREDA. TEL. 580

VAN DER POST'S BESCHUIT

STAAT BOVENAAN

ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

PIANO- EN VIOOLONDERRICHT

voor eerstbeginnenden en meergevorderden

Jonge Dames of Kinderen intern.

B. PANITSCHEK

Wilhelminastraat 67
Ginneken bij Breda

MEVROUW! Wij komen in aanmerking

in die gezinnen, waar men de beste waschverzorging met de minste slijtage en de meest correcte en coulante behandeling wenscht.

N.V. Goudsche Kleederbleekerij, Rotterdam - Tel. 5285

Franco Expeditie op SCHIEDAM, DELFT, VOORBURG, DEN HAAG en WASSENAAR

PIGEAUD & Co.

Hygiënische Stoomwasch- en Strijkinrichting

„De Genderstroom"

VELDHOVEN.

Telefoon No. 4 MEREVELDHOVEN

Bloemenmagazijn „OUDWIJK"

G. E. Hoenderdaal

Oudwijkerveldstr. 114, Utrecht
Bloemwerken, Losse Bloemen Kamerplanten,
Aanleg en onderhoud van Tuinen.

Anno 1355
Hofleverancier

Optiek Foto Projectie

P. W. HIELE

L. Jansstr. 27 — UTRECHT

MEIJER & JOSEPHY

Molenstraat 76 NIJMEGEN Telephoon 259

STEEDS HET NIEUWSTE IN
ZIJDEN EN WOLLEN STOFFEN

J. F. REKERS - Oranjestr. 17-21

MACHINEFABRIEK

Centrale verwarming en alle Wasscherijmachines

HAARLEM TELEFOON 10593

In Tilburg verschijnen drie dagbladen. Daarvan is het dagblad met het grootste aantal abonné's ontegenzeggelijk **HET NIEUWSBLAD VAN HET ZUIDEN**, dat zijn oplaag laat controleeren door het bureau van Oplaagcontrôle te Amsterdam. Het beste blad om het publiek van allen rang en stand in Tilburg te bereiken.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis Tilburg.

KEURBOEKERIJ van Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Overal verkrijgbaar.

Abonneert U tot wederopzeggens toe. De deelen worden U dan steeds terstond na verschijnen thuis gestuurd, zoodat U de geheele serie zooveel mogelijk compleet krijgt, wat de waarde der verzameling verhoogt. Om ieder hiertoe zooveel mogelijk in de gelegenheid te stellen, hebben wij ons geen moeite gespaard om de uitverkochte deelen (dat zijn die waarvan de prijzen tusschen haakjes staan) terug te koopen (en waar wij hierin slaagden drukten wij een * af voor de haakjes). Eventueel staan wij U ten dienste met gemakkelijke betalingscondities: b.v. vier of zes maandelijksche termijnen. Een abonnement op de Keurboekerij loopt van jaar tot jaar tot wederopzeggens toe. Er verschijnen ongeveer vier deelen p. jaar, waarvan de prijzen al naar gelang inhoud, omvang enz. varieeren zoo ongeveer tusschen *f* 1.50 en *f* 2.90. Een abonné(e) ontvangt op de officieele prijzen 20% korting. Vormt U een fraaie huisbibliotheek.

	Ing. f.	Geb. f.
Harold Avery: Ku-Klux-Klan	1.70	2.25
René Bazin: Uit heel haar Hart	(1.70)	*(2.25)
E. F. Benson: De Tusschenpersoon	1.70	2.25
R. H. Benson: De God der Wereld	(2.40)	(2.95)
R. H. Benson: De Hooge Weg, 3 dln. in 1 band	1.95	2.50
R. H. Benson: De Lafaard, 3 dln. in 1 band	1.70	2.25
R. H. Benson: De Toovenaar	(1.70)	*(2.25)
R. H. Benson: Een doodgewoon Mensch, 3 deelen in 1 band	1.95	2.50
R. H. Benson: Een Gevoelsmensch 2 deelen in 1 band	1.95	2.50
R. H. Benson: Gezift als Tarwe, 2 deelen in 1 band	1.70	2.25
R. H. Benson: Het Onzichtbare Licht	1.50	1.95
R. H. Benson: Roeping	(1.70)	*(2.25)
R. H. Benson: Wat was het?	1.50	1.95
Henri Bordeaux: Het Gouden Stilzwijgen	1.50	1.95
G. K. Chesterton [1]: De Krankzinnige Rechter	1.50	1.95
Joseph Conrad: [2]) Het Kapersnest	1.70	2.25
Pierre L'Ermite: De groote Weldoenster (Zijn Liefde)	1.50	1.95
E. Halliwells: De Misdaad van Robert Weston	(1.50)	(1.95)
E. Halliwells: Mij is de Wraak	(1.70)	*(2.25)
E. Halliwells: De Heks van de Stille Hei	(1.70)	2.25
E. Halliwells: De Lawson-Brillanten	1.70	2.25
Handel-Mazzetti: Het Onvergetelijke Jaar, 2 deelen in 1 band	2.40	2.95
L. von Hertling: Weisskirchen	1.50	1.95
Melati van Java: Naar het Geluk	(1.50)	*(1.95)
Jeske-Choinski: De Groote Strijd, 2 deelen, per deel	1.70	2.25
Jeski-Choinski: De Laatste Romeinen, 2 deelen per deel	1.70	2.25
C. Mackenzie: Arme Familie	2.40	2.95
Henri 't Sas: Op den Tweesprong	1.50	1.95
Scharlau-Alberti: Maarten Augustinus, 2 deelen in 1 band	1.95	2.50
Scharlau-Alberti: [3]) Strijd	1.50	1.95
Louis Veuillot: Corbin en d'Aubécourt	(1.50)	1.95

ROMANS VAN AVONTUUR.

	Ing. f.	Geb. f.
Henry Cauvain: De Rosse Bandiet	1.—	(1.45)
Edw. Halliwells: De Maaier van den Dood	1.50	1.95
William Holt: De Geheimzinnige Derde	(1.50)	(1.95)
William Holt: De Broeders des Verderfs	(1.50)	1.95
William Holt: Het Schot op het Spook	(1.50)	1.95
William Holt: Het Drama van Schillerhorst	1.50	(1.95)
William Holt: Bij den twaalfden klokslag [2])	0.80	(1.25)
Vogel Jörgensen: In de Riolen van een wereldstad [2])	0.90	(1.35)

BOEKEN VAN WAARDE.

	Ing. f.	Geb. f.
R. H. Benson: Richard Raynal	2.—	2.75
A. Coolen: Lentebloesem	2.—	2.75
M. Molenaar: In koele schaduw	2.—	(2.75)
B. Verhoeven: De Voorhof	2.—	2.75
B. van Kesteren: De christelijke jongeling	1.50	1.95
B. van Kesteren: De christelijke jongedochter	0.60	(0.95)
B. van Kesteren: Het gebed des Heeren	1.50	1.95
Quirinus: De H. Elizabeth van Thüringen	1.50	1.95
P. C. Keulers: Jules Chevalier	0.80	
Zr. M. de Loyola: Johannes Eudes	2.50	3.50
H. Donders: Apologetische schetsen	0.60	
H. Donders: Passiebloemen	0.35	
L. Kauling: Kerkelijk boekenverbod	0.30	
P. van Luyk: Godsdienst in karaktervorming	1.—	
C. Zwijsen: De H. Franciscus v. Sales	5.—	6.50
Prof. Dr. G. Brom: Vondels bekering	(3.—)	5.—
L. Franke: Leven van R. H. Benson	2.50	3.90
F. M. Stratmann, O.P.: Wereldkerk en Wereldvrede	3.75	
Zuster v. L.: Gelegenheidsgedichten voor kinderen	(3.25)	3.90
Dr. H. W. E. Moller: Beknopte Geschiedenis van de Nederlandse letterkunde [2])	2.25	2.90
Pastoor F. Duynstee, O.Aug.: Maarten Luther in de Kritiek [4]) 2 deelen tezamen	10.—	12.50

*( ) = tijdelijk in beperkte mate voorradig. ( ) = uitverkocht. [1]) Kan eerst tegen Kerstmis worden afgeleverd. [2]) Verschijnt dezer dagen. [3]) Zoojuist verschenen. [4]) Deel I verschijnt dezer dagen, deel II begin 1928. Na 31 Dec. 1927 bedraagt de prijs voor beide deelen tezamen (= 1000 bladzijden) ing. f 12.50, geb. f 15.—. Het werk is bij inteekening reeds nagenoeg uitverkocht. Men gelieve dus omgaand te bestellen, wanneer men zich nog een exemplaar wenscht te verzekeren.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Ing. f 1.70 Geb. f 2.25

Belangrijke premiën voor de lezers van Boekzaal der geheele wereld.

Uit onderstaande premie-aanbiedingen blijkt weer eens te over, hoe belangrijk het voor U is, regelmatig **BOEKZAAL** te lezen. Om op de reductie aanspraak te kunnen maken, moet de Bestel-Bon worden ingezonden. Overal verkrijgbaar.

Ing. f 2.40 Geb. f 2.95

PREMIEPAKKET A.

Godsdienstige Lectuur

R. H. Benson:	
Richard Raynal (186 blz.)	*f* 2.—
Bas van Kesteren:	
Het Gebed des Heeren (242 blz.)	- 1.50
Christel. Jongeling (255 blz.)	- 1.50
Quirinus:	
H. Elisabeth van Th. (200 blz.)	- 1.50
H. Donders:	
Apologetische schetsen (96 blz.)	- 0.60
Passiebloemen (40 blz.)	- 0.35
P. Keulers:	
Jules Chevalier (127 blz.)	- 0.80
Zr. M. de Loyola:	
H. Joh. Eudes (426 blz.)	- 2.50
Te zamen, ingenaaid	*f* 10.75
Met Bon: voor slechts	*f* 4.90

PREMIEPAKKET B.

Romans en Ontspanningslectuur.

R. H. Benson:	
Gezift als Tarwe (301 blz.)	*f* 1.70
Het Onzichtbare Licht (220 blz.)	- 1.50
Wat was het? (286 blz.)	- 1.50
Jeske Choinski:	
De Groote Strijd, 2 afzonderlijke deelen (739 blz.)	- 3.40
L. von Hertling:	
Weisskirchen (206 blz.)	- 1.50
Bernard Verhoeven:	
De Voorhof (154 blz.)	- 2.—
Te zamen, ingenaaid	*f* 11.60
Met Bon: voor slechts	*f* 4.90

BESTEL-BON

Inzenden als drukwerk onder open couvert.

Mijne Heeren,

U gelieve mij voor rekening te zenden uit Boekzaal van Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg:

*) Premiepakket A.	van *f* 10.75	voor *f* 4.90
*) Premiepakket B.	van *f* 11.60	voor *f* 4.90
*) Premiepakket C.	van *f* 19.55	voor *f* 9.75
Hoogachtend	*f* 42.—	voor *f* 19.55

Voornaam en naam...

Straat en huisno. ....

Stad en datum...

*) Doorhalen wat niet verlangd wordt.
Duidelijk schrift a.u.b.

PREMIEPAKKET C. (*Idem*)

E. F. Benson:	
De Tusschenpersoon (430 blz.)	*f* 1.70
R. H. Benson:	
De Lafaard (475 blz.)	- 1.70
Een Doodgewoon Mensch (494 blz.)	- 1.95
Een Gevoelsmensch (397 blz.)	- 1.95
Henri Bordeaux:	
Het Gouden Stilzwijgen (172 blz.)	- 1.50
Pierre L'Ermite:	
De Groote Weldoenster (389 blz.)	- 1.50
Jeske Choinski:	
De Laatste Romeinen. 2 afzonderlijke deelen (740 blz.)	- 3.40
Compton Mackenzie:	
Arme Familie (556 blz.)	- 2.40
Henri t' Sas:	
Op den Tweesprong (246 blz.)	- 1.50
Magda Scharlau Alberti:	
Maarten Augustinus (464 blz.)	- 1.95
Te zamen, ingenaaid	*f* 19.55
Met Bon: voor slechts	*f* 9.75

Ing. f 1.70 Geb. f 2.25

Geldig bij omgaande inzending
Het Nederlandsche Boekhuis. Tilburg.

EXTRA

De eerste vijftig bestellers van méér dan één premiepakket krijgen bovendien
GRATIS

Het Vondeljaarboek

van Dr. H. W. E. Moller

Alleen ing. f 0.90

Niet wat wij zeggen, maar wat anderen zeggen

over het

Tijdschrift voor R. K. Ouders en Opvoeders.

Uit de pers:

„Wat een schat van Roomsche opvoedkunde ligt er in deze bladzijden. Wat zou 't toch een zegen zijn, als dit tijdschrift in *ieder* Roomsch gezin eens doordrong en als vader en moeder samen 't geregeld lazen!"

„Wat een volheid van echte Roomsche levenswijsheid brengt iedere aflevering van dit tijdschrift."

Het tijdschrift werd gezegend en openlijk aanbevolen namens Z.H. den Paus, Kardinalen, Bisschoppen.

Het tijdschrift is uitsluitend voor volwassenen, verschijnt 2 maal per maand en telt religieuse, paedagogische, medische, juridische en bibliographische rubrieken en kost per jaar *f* 5.45 plus 50 ct. porto.

Met 1 Januari 1928 verschijnt het opformaat van Boekzaal en wordt het rijk geïllustreerd. Nieuwe rubrieken zullen aan het Tijdschrift worden toegevoegd en al blijft de eigenlijke kern: paedagogie, dezelfde, de uitbreiding brengt ook amusement en ontspanning o.a. in den vorm van novellen en romans, die in het advertentie-gedeelte zullen worden gepubliceerd.

Cadeau-Advertentie: Uitknippen!

JAARLIJKSCHE BOEKENSCHOUW 1927

Dezer dagen verschijnt wederom de *Jaarlijksche Boekenschouw* en wel de achtste jaargang (1927) een dik, zwaar deel, bevattend résumé's en recensies betreffende de literatuur in Nederland, België, Frankrijk, Duitschland, Engeland, Hongarije, Italië, Sovjet-Rusland, Emigranten-Rusland, Denemarken, Zweden, Noorwegen, Polen, Tsjecho-Slowakije, Zwitserland, Spanje. De werken verschenen gedurende het afgeloopen jaar, in de Nederlandsche en in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal zijn geclassificeerd in de volgende groepen:

I. Godsdienst en Apologie. II. Opvoedkunde en Wijsbegeerte. III. Romans en Ontspanningslectuur. IV. Dichtwerken. V. Tooneel. VI. Kunst. VII. Letterkundige Geschiedenis. VIII. Geschiedenis. IX. Land- en Volkenkunde. X. Natuurkunde en Nijverheid. XI. Sociale en aanverwante Wetenschap. XII. Leerboeken. XIII. Voor de Huishouding. XIV. Spel en Sport. XV. Voor de Jeugd.

Uiteraard wordt aan de Romans de meeste aandacht gewijd. Tallooze portretten verluchten den tekst.

B O N —— **DE PRIJS BEDRAAGT f 2.50** —— **B O N**

Reeds verschenen:
Deel I (1920) à f 1.50. Deel II (1921) à f 2.50. Deel III (1922) à f 2.50. Deel IV (1923) à f 2.50, Deel V (1924) à f 3.75. Deel VI (1925) à f 3.75. Deel VII (1926) à f 3.75.

Wij weten, dat velen zich gaarne de geheele serie zouden aanschaffen, doch dat de finantieele kosten boven hun draagkracht gaan. Om hier in te gemoet te komen, meenen wij *voor een keer* van bovengenoemde prijzen te moeten afwijken. Voor elke *f* 5.— die men bestelt uit het fonds (boeken, binnen- en buitenlandsche tijdschriften) van Het Nederlandsche Boekhuis met overlegging van deze advertentie, heeft men het recht van de zeven eerste jaargangen twee willekeurige deelen van den *Jaarlijksche Boekenschouw* te bestellen voor slechts f 1.— per stuk. Mocht men zelf reeds bij ondervinding het nut en de waarde van deze deelen hebben ondervonden, zoo doet zich hier een unieke reclame-gelegenheid voor, vrienden of familie met een dergelijk waardevol boekwerk te verblijden.

Deze gelegenheid komt nooit meer terug. Wanneer men er dus nu niet van profiteert, heeft men het zich zelf te wijten, zoo men later niet meer in de gelegenheid is, zich deze kostbare collectie (en nog wel tegen ongekend lage prijs) aan te schaffen.

Cadeau-Advertentie: Uitknippen!

CADEAU-BILJET | **REDUCTIE-BILJET** | **CADEAU-BILJET**

Inzenden als drukwerk onder open couvert, aan den boekhandel of aan Het Nederlandsche Boekhuis, Industriestraat 1, Tilburg. Duidelijk schrift a.u

Mijne Heeren, Ik wensch mij met ingang van 1 Jan. 1927 tot wederopzeggens toe te abonneeren op het

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders,

en gelieve U mij als premie gratis te zenden een completen vorigen jaargang van dat tijdschrift.

Naam :

Adres :

Mijne Heeren. Ik wensch mij te abonneeren op de **Keurboekerij** tot wederopzeggens toe (20% korting). U gelieve mij te zenden van de reeds verschenen deelen :

....

....

Naam :

Adres :

(Aangeven ing. of geb.)

Mijne Heeren. Ik wensch mij met ing van 1 Jan. 1927 te abonneeren op **Bo zaal,** tot wederopzeggens toe en gel U mij als premies gratis te zenden: L. K ling: **Het Kerkelijk Boekenvert**
en tevens
óf Bernard Verhoeven: **De Voorhof**
(Verzei
óf Antoon Coolen: **Lentebloese**
(Schetsei

Naam :

Adres :

† Doorhalen welk boek niet verlangd wo

Klagers hebben geen nood! Goede lectuur is er in overvloed.

Wij brengen boeken van groote schrijvers, voor kleine prijzen.

	Ingen.	Geb.
H. Ardel: Ge moet Jean doen trouwen (240 blz.)	*f* 1.45	*f* 1.95
René Bazin (Lid der Fransche Academie): Charles de Foucauld, ontdekkingsreiziger van Marocco, kluizenaar in de Sahara. Met portret, afdruk van handschrift en reiswijzerkaart (554 blz.)	- 1.90	- 2.40
Davida Birot, Een onderwijzerses (353 blz.)	- 1.45	- 1.95
De Paaschleeuwerik (180 blz.)	- 1.45	- 1.95
Donatienne (244 blz.)	- 1.25	- 1.75
Er waren vier Kindertjes (303 blz.)	- 1.45	- 1.95
Het Stervende Land, de pachthoeve van Fromentière (251 blz.)	- 1.25	- 1.75
Emile Baumann: De doop van Pauline Ardel (311 blz.)	- 1.25	- 1.75
De Leeuwenkuil (264 blz.)	- 1.45	- 1.95
Louis Bertrand (Lid der Fransche Academie): Sanguis Martyrum, 't Bloed der Martelaren(430 blz.)	- 1.25	- 1.75
Henry Bordeaux (Lid der Fransche Academie): De Verrijzenis des Vleesches (302 blz.)	- 1.45	- 1.95
Paul Cazin: Dekadi of een vrome Kindsheid (270 blz.)	- 1.45	- 1.95
G. Goyau: Ozanam (± 70 blz.)	- 0.85	- 1.35
André Lichtenberger (Lid der Fransche Academie): Mijn kleine Trott (156 blz.)	- 1.25	- 1.75
J. Pravieux: De Nieuwe Dokter (297 blz.)	1.25	- 1.75
Wat vrouwen van een man maken (260 blz.)	- 1.45	- 1.95
R. Ysabie: Padrecito. Bekroond missie-drama in vier bedrijven (79 blz.)	0.85	- 1.35

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, Industriestraat 1, TILBURG.

Het Christelijk Getuigenis der Catacomben door F. HENDRICHS, S.J.

Een prachtwerk van 320 bladzijden, groot formaat op prima kunstdruk. Het bevat 295 grootere en kleine gravures naar origineele foto's van stukken der Catacomben. Het boek kost in solieden prachtband slechts f **4.75** en is verkrijgbaar in iederen boekhandel.

Prijsvermindering
Verhuizingen.

Door bijzondere combinatie zijn wij in staat
VERHUIZINGEN
uit te voeren **tegen de meest concurreerende prijzen.**
over geheel Nederland, onder garantie.

Fa. KUIJER en Co.
Maastraat 80 Telef. 14619
UTRECHT.

HOMMES'
Koffie en Thee

Groningen Anno 1822

H. G. Ruhe - Amsterdam

Marnixstraat 258-260 — Telefoon 32746

Levert speciaal
aan Kloosters en andere Inrichtingen
Aardappelen, Groenten en Fruit
tegen concurreerende prijzen.

N.V. voorh. H. Zimmermann & Co.
UTRECHT

CENTRALE VERWARMING
volgens elk systeem

Warmwatervoorziening - Ventilatieinrichtingen - Wasscherij- en Kookinrichtingen.

Fa A. v. Aalst-v. Brakel - Eindhoven
Fabrikant van Vilten en Zijden
PRIESTERSTEKEN
Vervormen van alle Priestersteken tegen concurreerende prijzen.

Winterhanden Wintervoeten
Gesprongen Handen
Schrale Lippen
Ruwe Huid

PUROL
het verzacht en geneest
Doos 30 en 60, Tube 80 ct. Bij Apoth. en Drogisten

Zoo juist verschenen:

VAN GODEN EN HELDEN

MYTHEN EN SAGEN VAN GRIEKEN, ROMEINEN EN GERMANEN

door

J. Kleijntjes S.J. en Dr. H. H. Knippenberg

Zevende druk

Geïllustreerd

Prijs, ing. f 1.90, geb. f 2.25

UITGAVE VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. K

Zoo juist verschenen de 8ste druk van:

Geschiedenis der Nederlandsche Letterkunde

Leer- en Leesboek voor Gymnasia en Hoogere Burgerscholen

door

DR. W. VAN SCHOTHORST

Directeur der 3e Gem. Hoogere Burgerschool met 5 j. c. te 's-Gravenhage

Deel I van 1200 tot 1795 Deel II van 1795 tot heden

Prijs per deel fraai geb. f 4.50

Profiteerende van de gelegenheid nu er van de beide deelen een achtste druk moest verschijnen werd de stof over de beide deelen gelijkelijk verdeeld, zoodat deze nu even dik werden.

Getracht is het boek een aantrekkelijker en minder „schoolboekachtig" uiterlijk te geven door formaat, band, papier en letter te veranderen en een kleurendruk op te nemen naar de bekende teekening uit het handschrift van Ruusbroec's werken uit de K. Bibliotheek te Brussel. Ook werd meer werk der jongeren opgenomen.

Dit reeds zoo vaak in de pers schitterend beoordeeld werk zal, nu het aan inhoud en uiterlijk zooveel gewonnen heeft, ongetwijfeld niet alleen meer bij het Onderwijs en de Aktenstudie worden gebruikt, doch ook door hen uit het groote publiek die meer uitgebreid met de Nederlandsche Letterkunde wenschen kennis te maken worden ter hand genomen.

K K

De laatst verschenen boeken zijn:

SAPPER:

De zwarte Bende — De verdwenen Professor — De moordende Straal

Prijs: ingenaaid f 1.25 — Gebonden f 1.90

De boeken van SAPPER behooren in Engeland tot de meest geliefde lectuur en het is ons daarom aangenaam met bovenstaande drie deelen zijn beste werken te kunnen aanbieden. Wij twijfelen er niet aan, of de kennismaking met dezen schrijver zal blijken een blijde gebeurtenis te zijn.

Zijn werken zijn uitermate boeiend, hoogst interessant, en geestig geschreven.

De Zilveren Lepel door John Galsworthy
Geautoriseerde vertaling van Mej. J.C. DE KOCK

Prijs: Ingenaaid f 3.75 — In prachtband f 4.50

Dit werk vormt het tweede boek der nieuwe trilogie. „THE FORSYTE SAGE", en als zoodanig, ofschoon geheel op zichzelf staande, een vervolg op DE WITTE AAP. Deze nieuwe schepping van GALSWORTHY is wel zijn rijpste werk en vormt voor de bewonderaars van dezen schrijver een kostelijk bezit.

Verkrijgbaar in alle Boekhandels Kiosken en Spoorwegboekhandels

A. W. BRUNA & ZOON'S UITGEVERSMIJ., UTRECHT

Voor verzorgde uitgave en Catalogussen wendt U tot de Firma

V. VAN DIEREN & Co.

BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
— EIGEN BOEKBINDERIJ —

27, Venusstraat - ANTWERPEN

Huis gesticht in 1842.

Hofleverancier

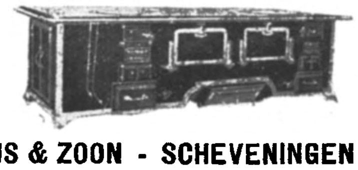

FIRMA P. J. MEIJS & ZOON - SCHEVENINGEN
WASSENAARSCHESTRAAT 1—3—5
Telefoon Interc. Scheveningen 50654. Opgericht Anno 1770
FORNUIZEN enz. voor Hôtels, Ziekenhuizen en Gestichten.

Brandstoffenhandel D. J. VAN DAM
UTRECHT = LAUWERECHT 2-6
Levert steeds tot scherp concurreerende prijzen
Ook in de omstreken van Utrecht.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO

UITGEGEVEN IN OVERLEG MET EN ONDER AANBEVELING VAN DEN
—— BOND VAN R. K. OPENBARE LEESZALEN EN BOEKERIJEN ——

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, PROF. DR. H. F. M. HUIJBERS, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN. Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

1927 — 1 DEC.-AFLEVERING — 23
— 17½ CENT —

INHOUD:

Godsdienst en Apologie . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . Nederlandsch, Duitsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Dichtwerken . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Kunst . . . . Duitsch
Geschiedenis . . . . Nederlandsch
Land- en Volkenkunde . . . . Nederlandsch
Natuurkunde en Nijverheid . . . . Nederlandsch
Sociale en aanverwante Wetenschap . . . . Nederlandsch, Duitsch
Leerboeken . . . .
Voor de Jeugd . . . . Nederlandsch

ONTVANGEN BOEKEN.
CORRESPONDENTIE.

Koopt bij onze adverteerders en vermeldt dit blad.
U dient uw belang, hun belang en ons belang.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

EMS — EMSER-WATER — EMS
Het sedert eeuwen bekende en onovertroffen middel tegen **HOEST, VERKOUDHEID** en alle aandoeningen der slijmvliezen.
PRIJS PER KRUIK OF FLESCH 65 Ct.

UITGEVERIJ
KUNSTHANDEL

N.V. Boekhandel Triborgh

STATIONSSTRAAT 31 — TILBURG
TELEFOON INTERC. 1233

LEVERT ALLE BINNEN- EN BUITENLANDSCHE BOEKWERKEN EN TIJDSCHRIFTEN DOOR GEHEEL NEDERLAND EN KOLONIËN

POSTREKENING 50800

Zooeven verschenen:
CYRIEL BUYSSE:
DE VROOLIJKE TOCHT.
ing. f 1.50; geb. f 2.50.
De geestige sportieve beschrijvingen bewijzen, dat de auto ook voor edel genot bruikbaar is, mits de man achter het stuurrad, zooals Buysse, ontvankelijk is voor de eigen atmosfeer der vele wisselende landschappen.
Boekzaal der geheele wereld.

ALB. DRAAIJER-DE HAAS:
DE VLUCHT.
ing. f 2.50; geb. f 3.50.
Milder boek is in lang niet verschenen.
Boekzaal der geheele wereld.

UITGAVE: C. A. J. VAN DISHOECK — BUSSUM

JEUGDBOEKEN 10—16 JAAR.

De Erfgenaam door *Cecilia.*
Aranka door *Cecilia.*
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg.*
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits.*
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia.*
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen.*
Blanke wegwijzers door *Cecilia.*
John, Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz.*
Een ferme Robbedoes door *Karitas.*
Om een graafschap 1 door *W. v. d. Berg.*
Om een graafschap 2 door *W. v. d. Berg.*
De jongens van Duindorp door *L. W. Alders.*
Prijs ingen. f 1.25. geb. f 2.00.
Van Putten en Oortmeijer, Uitgevers, Alkmaar

ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG

Groote voorraad BOEKEN op elk gebied.

Steeds franko toezending.

BIJ:
G. J. SLOTHOUWER
te Amersfoort
verscheen:
Het al te goede hart
door
Marie Diers
Ingen. f 2.90
Geb. f 3.90

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

Artistiek Drukwerk
levert U
Drukkerij
Henri Bergmans & Cie
Tilburg

Bezoekt:
De Dolle Lola
Klokkenluider van Notre Dame
Luxor-Theater, Breda

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

KEURBOEKERIJ van Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Overal verkrijgbaar.

Abonneert U tot wederopzeggens toe. De deelen worden U dan steeds terstond na verschijnen thuis gestuurd, zoodat U de geheele serie zooveel mogelijk compleet krijgt, wat de waarde der verzameling verhoogt. Om ieder hiertoe zooveel mogelijk in de gelegenheid te stellen, hebben wij ons geen moeite gespaard om de uitverkochte deelen (dat zijn die waarvan de prijzen tusschen haakjes staan) terug te koopen (en waar wij hierin slaagden drukten wij een * af voor de haakjes). Eventueel staan wij U ten dienste met gemakkelijke betalingscondities: b.v. vier of zes maandelijksche termijnen. Een abonnement op de Keurboekerij loopt van jaar tot jaar tot wederopzeggens toe. Er verschijnen ongeveer vier deelen p. jaar, waarvan de prijzen al naar gelang inhoud, omvang enz. varieeren zoo ongeveer tusschen *f* 1.50 en *f* 2.90. Een abonné(e) ontvangt op de officieele prijzen 20% korting. Vormt U een fraaie huisbibliotheek.

	Ing. f.	Geb. f.
Harold Avery: Ku-Klux-Klan	1.70	2.25
René Bazin: Uit heel haar Hart	(1.70)	*(2.25)
E. F. Benson: De Tusschenpersoon	1.70	2.25
R. H. Benson: De God der Wereld	(2.40)	(2.95)
R. H. Benson: De Hooge Weg, 3 dln. in 1 band	1.95	2.50
R. H. Benson: De Lafaard, 3 dln. in 1 band	1.70	2.25
R. H. Benson: De Toovenaar	(1.70)	*(2.25)
R. H. Benson: Een doodgewoon Mensch, 3 deelen in 1 band	1.95	2.50
R. H. Benson: Een Gevoelsmensch 2 deelen in 1 band	1.95	2.50
R. H. Benson: Gezift als Tarwe, 2 deelen in 1 band	1.70	2.25
R. H. Benson: Het Onzichtbare Licht	1.50	1.95
R. H. Benson: Roeping	(1.70)	*(2.25)
R. H. Benson: Wat was het?	1.50	1.95
Henri Bordeaux: Het Gouden Stilzwijgen	1.50	1.95
G. K. Chesterton [1]: De Krankzinnige Rechter	1.50	1.95
Joseph Conrad: [2] Het Kapersnest	1.70	2.25

	Ing. f.	Geb. f.
Pierre L'Ermite: De groote Weldoenster (Zijn Liefde)	1.50	1.95
E. Halliwells: De Misdaad van Robert Weston	(1.50)	(1.95)
E. Halliwells: Mij is de Wraak	(1.70)	*(2.25)
E. Halliwells: De Heks van de Stille Hei	(1.70)	2.25
E. Halliwells: De Lawson-Brillanten	1.70	2.25
Handel-Mazzetti: Het Onvergetelijke Jaar, 2 deelen in 1 band	2.40	2.95
L. von Hertling: Weisskirchen	1.50	1.95
Melati van Java: Naar het Geluk	(1.50)	*(1.95)
Jeske-Choinski: De Groote Strijd, 2 deelen, per deel	1.70	2.25
Jeski-Choinski: De Laatste Romeinen, 2 deelen per deel	1.70	2.25
C. Mackenzie: Arme Familie	2.40	2.95
Henri 't Sas: Op den Tweesprong	1.50	1.95
Scharlau-Alberti: Maarten Augustinus, 2 deelen in 1 band	1.95	2.50
Scharlau-Alberti: [3] Strijd	1.50	1.95
Louis Veuillot: Corbin en d'Aubécourt	(1.50)	1.95

ROMANS VAN AVONTUUR.

	Ing. f.	Geb. f.
Henry Cauvain: De Rosse Bandiet	1.—	(1.45)
Edw. Halliwells: De Maaier van den Dood	1.50	1.95
William Holt: De Geheimzinnige Derde	(1.50)	(1.95)
William Holt: De Broeders des Verderfs	(1.50)	1.95
William Holt: Het Schot op het Spook	(1.50)	1.95
William Holt: Het Drama van Schillerhorst	1.50	(1.95)
William Holt: Bij den twaalfden klokslag [2]	0.80	(1.25)
Vogel Jörgensen: In de Riolen van een wereldstad [2]	0.90	(1.35)

BOEKEN VAN WAARDE.

	Ing. f.	Geb. f.
R. H. Benson: Richard Raynal	2.—	2.75
A. Coolen: Lentebloesem	2.—	2.75
M. Molenaar: In koele schaduw	2.—	(2.75)
B. Verhoeven: De Voorhof	2.—	2.75
B. van Kesteren: De christelijke jongeling	1.50	1.95
B. van Kesteren: De christelijke jongedochter	0.60	(0.95)
B. van Kesteren: Het gebed des Heeren	1.50	1.95
Quirinus: De H. Elizabeth van Thüringen	1.50	1.95
P. C. Keulers: Jules Chevalier	0.80	
Zr. M. de Loyola: Johannes Eudes	2.50	3.50
H. Donders: Apologetische schetsen	0.60	
H. Donders: Passiebloemen	0.35	
L. Kauling: Kerkelijk boekenverbod	0.30	
P. van Luyk: Godsdienst in karaktervorming	1.—	
C. Zwijsen: De H. Franciscus v. Sales	5.—	6.50
Prof. Dr. G. Brom: Vondels bekering	(3.—)	5.—
L. Franke: Leven van R. H. Benson	2.50	3.90
F. M. Stratmann, O.P.: Wereldkerk en Wereldvrede	3.75	
Zuster v. L.: Gelegenheidsgedichten voor kinderen	(3.25)	3.90
Dr. H. W. E. Moller: Beknopte Geschiedenis van de Nederlandse letterkunde [2]	2.25	2.90
Pastoor F. Duynstee, O.Aug.: Maarten Luther in de Kritiek [4] 2 deelen tezamen	10.—	12.50

*( ) = tijdelijk in beperkte mate voorradig. ( ) = uitverkocht. [1]) Kan eerst tegen Kerstmis worden afgeleverd. [2]) Verschijnt dezer dagen. [3]) Zoojuist verschenen. [4]) Deel I verschijnt dezer dagen, deel II begin 1928. Na 31 Dec. 1927 bedraagt de prijs voor beide deelen tezamen (± 1000 bladzijden) ing. f 12.50, geb. f 15.—. Het werk is bij inteekening reeds nagenoeg uitverkocht. Men gelieve dus omgaand te bestellen, wanneer men zich nog een exemplaar wenscht te verzekeren.

Niet wat wij zeggen, maar wat anderen zeggen

over het

Tijdschrift voor R. K. Ouders en Opvoeders.

Uit de pers:

„Wat een schat van Roomsche opvoedkunde ligt er in deze bladzijden. Wat zou 't toch een zegen zijn, als dit tijdschrift in *ieder* Roomsch gezin eens doordrong en als vader en moeder samen 't geregeld lazen!"

„Wat een volheid van echte Roomsche levenswijsheid brengt iedere aflevering van dit tijdschrift."

Het tijdschrift werd gezegend en openlijk aanbevolen namens Z.H. den Paus, Kardinalen, Bisschoppen.

Het tijdschrift is uitsluitend voor volwassenen, verschijnt 2 maal per maand en telt religieuse, paedagogische, medische, juridische en bibliographische rubrieken en kost per jaar *f* 5.45 plus 50 ct. porto.

Met 1 Januari 1928 verschijnt het op formaat van Boekzaal en wordt het rijk geïllustreerd. Nieuwe rubrieken zullen aan het Tijdschrift worden toegevoegd en al blijft de eigenlijke kern: paedagogie, dezelfde, de uitbreiding brengt ook amusement en ontspanning o.a. in den vorm van novellen en romans, die in het advertentie-gedeelte zullen worden gepubliceerd.

JAARLIJKSCHE BOEKENSCHOUW 1927

Dezer dagen verschijnt wederom de *Jaarlijksche Boekenschouw* en wel de achtste jaargang (1927) een dik, zwaar deel, bevattend résumé's en recensies betreffende de literatuur in Nederland, België, Frankrijk, Duitschland, Engeland, Hongarije, Italië, Sovjet-Rusland, Emigranten-Rusland, Denemarken, Zweden, Noorwegen, Polen, Tsjecho-Slowakije, Zwitserland, Spanje. De werken verschenen gedurende het afgeloopen jaar, in de Nederlandsche en in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal zijn geclassificeerd in de volgende groepen:

I. Godsdienst en Apologie. II. Opvoedkunde en Wijsbegeerte. III. Romans en Ontspanningslectuur. IV. Dichtwerken. V. Tooneel. VI. Kunst. VII. Letterkundige Geschiedenis. VIII. Geschiedenis. IX. Land- en Volkenkunde. X. Natuurkunde en Nijverheid. XI. Sociale en aanverwante Wetenschap. XII. Leerboeken. XIII. Voor de Huishouding. XIV. Spel en Sport. XV. Voor de Jeugd.

Uiteraard wordt aan de Romans de meeste aandacht gewijd. Tallooze portretten verluchten den tekst.

B O N — DE PRIJS BEDRAAGT f 2.50 — B O N

Reeds verschenen:

Deel I (1920) à f 1.50. Deel II (1921) à f 2.50. Deel III (1922) à f 2.50. Deel IV (1923) à f 2.50, Deel V (1924) à f 3.75. Deel VI (1925) à f 3.75. Deel VII (1926) à f 3.75.

Wij weten, dat velen zich gaarne de geheele serie zouden aanschaffen, doch dat de finantieele kosten boven hun draagkracht gaan. Om hier in te gemoet te komen, meenen wij *voor een keer* van bovengenoemde prijzen te moeten afwijken. Voor elke *f* 5.— die men bestelt uit het fonds (boeken, binnen- en buitenlandsche tijdschriften) van Het Nederlandsche Boekhuis met overlegging van deze advertentie, heeft men het recht van de zeven eerste jaargangen twee willekeurige deelen van den *Jaarlijksche Boekenschouw* te bestellen voor slechts f 1.— per stuk. Mocht men zelf reeds bij ondervinding het nut en de waarde van deze deelen hebben ondervonden, zoo doet zich hier een unieke reclame-gelegenheid voor, vrienden of familie met een dergelijk waardevol boekwerk te verblijden.

Deze gelegenheid komt nooit meer terug. Wanneer men er dus nu niet van profiteert, heeft men het zich zelf te wijten, zoo men later niet meer in de gelegenheid is, zich deze kostbare collectie (en nog wel tegen ongekend lage prijs) aan te schaffen.

Cadeau-Advertentie: Uitknippen!

Cadeau-Advertentie: Uitknippen!

CADEAU-BILJET | **REDUCTIE-BILJET**

Inzenden als drukwerk onder open couvert, aan den boekhandel of aan Het Nederlandsche Boekhuis, Industriestraat 1, Tilburg. Duidelijk schrift a.u.b.

Mijne Heeren, Ik wensch mij met ingang van 1 Jan. 1927 tot wederopzeggens toe te abonneeren op het

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders,

en gelieve U mij als premie gratis te zenden een compleeten vorigen jaargang van dat tijdschrift.

Naam:

Adres:

Mijne Heeren, Ik wensch mij te abonneeren op de **Keurboekerij** tot wederopzeggens toe (20 % korting). U gelieve mij te zenden van de reeds verschenen deelen:

Naam:

Adres:

(Aangeven ing. of geb.)

HET AFRIKAANS

Bijdrage tot de geschiedenis der Nederlandse Taal in Zuid-Afrika

door

D. C. HESSELING.

2e Herziene en vermeerderde uitgave.

Prijs f 3.20

Uitgave N.V. v/h. E. J. BRILL, LEIDEN

HET GODSDIENSTIG LEVEN

Onderrichtingen, raadgevingen en gebeden voor ontwikkelde Katholieken, naar het Duitsch van **Tilmann-Pesch S.J.** omgewerkt door **R. v. Oppenraay S.J.**

Dit prachtboekje, waarvan het 11e duizendtal verscheen, bevat een schat van onderrichtingen, raadgevingen en vele liturgische en andere gebeden

Prijs in lederen band **f 3.25**
In linnen band. . . **f 1.75**

Verkrijgbaar bij den Uitgever:

H. J. DIEBEN - LEIDEN.

MODELSLAGERIJ G. BANNENBERG
KLEINE BERG 33, EINDHOVEN, TELEFOON INT 325

Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds-, Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastories, door het geheele land.

VRAAGT PRIJSCOURANT EN CONDITIES.

Firma Grippeling & Co
B. BROM
Keizersgracht 196,
Amsterdam, Telefoon 42771
THEE- EN KOFFIEHANDEL
Speciale condities voor R.K. Instellingen.

N. V. METABANK
(MERCANTIEL-, EFFECTEN-, TRUST- EN ADMINISTRATIEBANK)
SPOORSTRAAT 24 — NIJMEGEN — TELEFOON 2660-2661

DIRECTIE:
H. F. A. VAN ROOIJ — J. HUNINK — ALLE BANKZAKEN

Verkwikt U aan de werken van Hermann Löns!

„De Boeken van Löns verzoenen ons met het leven."
De Avondpost.

Mummelman - Op de bergwei - De kraaienhut - Heidevolk - De Wulpen roepen

Elk deel is overvloedig geïllustreerd, en kost in omslag f 1.90; in prachtband f 2 90

UIT DE PERS.

De Maasbode: „Een roman? Neen, maar even spannend als de spannendste detectieve-roman. Een mooie uitgave."

Dr. Kalma, in Handelsonderwijs: „Ik heb indertijd gezegd, dat „Mummelman" een boek is voor menschen van 10—100 jaar en dat herhaal ik bij deze twee mooie uitgaven."

Nieuw Vrouwenleven: „Van vele abonné's kreeg ik opgetogen brieven. Voor velen was het pittige boek een verrukking geweest in de lange wintermaanden."

Haagsche Post: „Een heerlijk boek, dat van de eerste tot de laatste bladzijde Uw aandacht gespannen houdt."

Jan Fabricius in Het Vaderland: „Elk hoofdstuk is er een van spanning. Elk verhaal is een brok romantische werkelijkheid. Het geheel een kostbaar bezit."

De Levende Natuur: „Dit is het leven uit het leven zelf ontsproten. Het waaien van den wind ruischt erin, de stemmingen van het lentewoud en van de bosschen in den herfsttooi leeft ge mee, het lied der vogels hoort ge klinken, en er geurt het aroom der bebloemde velden."

Drs Knap, in Oude Paden: „Lees het niet in één stuk door! Welk een opmerkingsgave. En welk een zeggingskracht en welk een open oog voor het dierlijke leven. Het boek is een fijn banket."

De Nederlander: „Een boek dat in vele opzichten aan Long doet denken. Intusschen toch weer anders, maar daarom niet minder mooi."

De Telegraaf: „Verkwikkend door de vaak aangrijpende, steeds bekorende schilderingen, die dichterlijk van trant, ons de fijne stemmingen van ochtend, middag en avond in bosch en veld overdragen, zonder ooit op grof effect te zijn berekend. Voor den wandelaar, die oog en hart geopend houdt, zou ik nauwelijks een mooier en inniger boek weten aan te prijzen."

Bij den Boekhandel.
Waar niet: Rechtstreeks bij den uitgever A. G. Schoonderbeek, Laren. (Gooil).

PARAMOUNT

DE BESTE FILMS

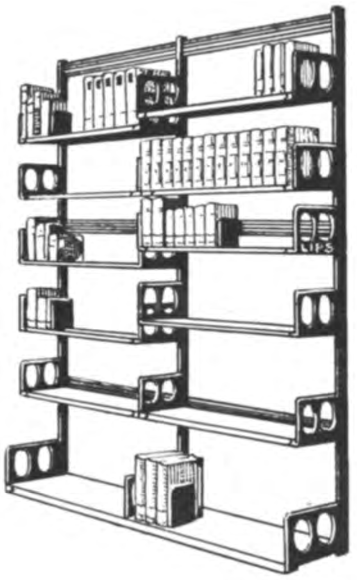

LIPS HANDIG VERSTELBARE

BOEKENSTELLINGEN

IN ELKE LENGTE
LICHT, SIERLIJK, ENORM STERK.

Homoeopathie in de Praktijk

door

DR. MED. J. VOORHOEVE

Zeer praktisch geneeskundig HANDBOEK voor het Huisgezin. Vooral voor gezinnen met kinderen en voor hen, die vèr van medische hulp af wonen, onontbeerlijk.

De nieuwe druk is geheel op de hoogte van den laatsten tijd gebracht. — Royaal formaat, 560 bladz. met 264 illustraties. Duidelijke druk op mooi, zwaar papier.

IN SOLIEDEN LINNEN BAND . **f 6.90**

Ruim 100 Dag- en Weekbladen roemden dit Werk!

Hetzelfde werk is ook in het Hoogduitsch verkrijgbaar PRIJS **f 7.—.**

Uitgave: LA RIVIÈRE & VOORHOEVE
ZWOLLE POSTGIRO 8419

Geïll. Boekencatalogus op aanvraag gratis.

Prachtgeschenk St. Nicolaas

Kun je nog zingen, zing dan mee! door J. Veldkamp en K. de Boer.

141 liederen met Pianobegeleiding van P. Jonker, 26e druk f 2.50, geb. 3.25. — Zelfde uitgave met 75 **Kinderliederen**, geïllustreerd, met Pianobegeleiding. 4e druk f 2.50 geb. f 3.25.

Volkszangbundel door K. en J. Veldkamp, (vervolg op „Kun je nog zingen, zing dan mee!") 74 liederen met Pianobegeleiding, 2e vermeerderde druk f 1.50, gecart. f 1.90, geb. f 2.25.

Van alles wat door K. en J. Veldkamp, Hollandsche, Duitsche, Engelsche en Fransche Liederen, met gemakkelijke begeleiding.
deel I — 119 liederen — 6e verm. druk;
deel II — 68 liederen, waaronder enkele bekende aria's — 3e druk. Prijs per deel f3.—, gebonden f 3.90.

Verkrijgbaar in elken soliden boek- of muziekhandel en bij den uitgever

P. Noordhoff te Groningen.

VENCO

de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines

Generaal-Vertegenwoordiger
Techn. Bur. H. F. Kamerbeek
Tasmanstr. 190, Tel. 32500, Den Haag

Abonneert U op de Keurboekerij, 20 % korting.

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

Moeder Mary Loyola, 3938
JEZUS VAN NAZARETH. Vertaald door Christine Tiemesen. Geïllustreerd. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 3e druk: 1927. (21.5×14.5) 318 blz. ing. f 1.15, geb. f 1.50.

Dat dit artistiek uitgegeven leven van Jezus succes heeft, is niet te verwonderen. Moeder Mary Loyola kent de psyche van 't kind, weet te schrijven voor 't kind en beheerscht haar stof. In korte, devote zinnen maakt ze van Jezus' leven en werken levendige tafereelen, die phantasie en verstand van 't kind moeten aangrijpen. In één en veertig hoofdstukken heeft ze zoo 't verschijnen van God's zoon onder ons geteekend. Wie als kind tafereelen gelezen heeft, zooals „Die weldoende rondging", „Een vrije dag", „Heer, help mij", „Bij de kinderen", etc., zal ze niet meer vergeten. Dat eerste frissche contact van een onschuldige kinderziel met 't volle leven van Jezus moet veel invloed uitoefenen op 't zieleleven. Wel heeft de schrijfster de tafereelen zelf ontworpen, maar overal voelt men 't Evangelie, de sobere, eenvoudige omlijsting van 't woord Gods. Hoogst practisch is 't boek ook. Overal merkt men, wat Jezus van de kinderen wil.

P. van Luyk, S.J.

J. M. Pluym, C.ss.R., 3939
GROOTE MANNEN EN VROUWEN. *E. de Bont & Zoon, Rotterdam,* 1927. (24.5×15.5) 236 blz. ing. f 1.—.

Een bonte verzameling vogels van diverse pluimage: dit twaalftal levens van heilige mannen en vrouwen, die althans heilig geleefd hebben, al zijn ze niet allen heilig verklaard. Wat bij de keuze heeft voorgezeten, is niet te achterhalen, maar deze erg eenvoudig verhaalde en uitgegeven levensschetsen kunnen niet anders dan stichten.

J. Kramer.

(Zonder naam), 3940
WOORDEN UIT DEN QOER'AN. *Ahmadiyya Beweging, Amsterdam,* 1927. (15×11.5) 62 blz. ing. f 0.30.

Zooals de titel zegt, geeft het boekje korte uittreksels uit den Qoer'an (Koran). Wat ons hier geboden wordt, is alles heel mooi en rein en kan met verandering van den naam Allah in God door een Christen even goed gedacht en gebeden worden.
Maar is met deze uitgezochte gedachten en gebeden de heele Islam getypeerd?

G. Vrijmoed, O.F.M.

FRANSCH.

Paul Henri Michel, 3941
LES PLUS BELLES LETTRES DE SAINTE CATHÉRINE DE SIENNE. *P. Lethieulleux, Paris* 6, 1927. (18×12) XIII-214 blz. ing. Ffr. 10.—.

Deze fijne bloemlezing is als een *Inleiding tot het geestelijk leven* te beschouwen, die ook voor anderen dan priesters en religieuzen een groote aantrekkelijkheid kan bezitten. De levende briefvorm voorkomt het vermoeiende, dat dikwijls aan systematische uitzettingen eigen is. Door den beperkten opzet dezer uitgave konden allerlei brieven, die zeker met evenveel recht tot „de schoonste" gerekend moeten worden, hier minder gemakkelijk in aanmerking komen. Noch Catharina's onvergelijkelijke brieven aan den Paus, noch die aan haar biechtvader, den Z. Raymundus van Capua, vonden hier een plaats. Toch behoort ook het hier gebodene tot het beste, dat de sterke en tegelijk teedere, de wijze en tegelijk brandende persoonlijkheid van Catharina ons heeft nagelaten.

Jos. v. Wely, O.P.

DUITSCH.

Joh. Albani, 3942
RECHENSCHAFT. *Bonifacius-Druckerei, Paderborn,* 1926. (20.5×14) 182 blz. ing. M. 3.—, geb. M. 4.—.

In 1921 ging Johannes Albani uit het eeuwenoude Albani-geslacht van Evangelisch-Luthersch predikanten over tot de katholieke kerk. Of juister en beter, zooals hij het trouwens zelf noemt: hij keerde er toe terug. Dat dit van buiten en van binnen heel wat moeite heeft gekost, behoeft geen betoog. Zijn levensloop en levensverhoudingen, zijn mislukking en zijn strijd, zijn ergernissen en zijn overwinning verhaalt hij met groote waarheidsliefde in dit boek, waarmee hij rekenschap wil geven aan allen, die zich terecht of ten onrechte aan hem ergerden.

G. Vrijmoed, O.F.M.

Othmar M. Decker, O.P. 3943
MEIN WEG AUFWÄRTS. Geïllustreerd. *Benziger & Co., Einsiedeln,* 1926. (16.5×10) 131 glz. geb. M. 2.60.

De schrijver heeft zich met deze korte biographie van St. Thomas vooral een stichtelijk doel gesteld. Hij wil den grooten Kerkleeraar uitbeelden „unter besonderer Berücksichtigung seiner praktischen Bedeutung für Gottsucher." En over het algemeen is hij er wel in geslaagd de bijzonderheden uit St. Thomas' leven, die dit doel konden dienen, bevredigend naar voren te brengen.

Jos. v. Wely, O.P.

S. Johannes vom Kreuz, 3944
AUFSTIEG ZUM BERGE KARMEL. Vertaald uit het Spaansch door P. Ambrosius a. S. Theresia, O.C.D. Geïllustreerd. *Theatiner-Verlag, München,* 1927. (20.5×13) Deel I: XXIII-425 blz. geb. M. 9.50.

Over het werk van Sint Johannes zelf een lofprijzing te schrijven, is hier wel overbodig. De sinds Augustus 1926 onder het getal der Kerkleeraren opgenomen Heilige vindt ook zonder dat meer en meer een kring van toegewijde en dankbare lezers en overwegers. Ook deze vertaling zal daartoe bijdragen. Ze verdient alle waardeering: steekproeven overtuigden er ons van. Daarom aan belangstellenden aanbevolen.

Jos. v. Wely, O.P.

Kurt Reinhardt, 3945
MYSTIK UND PIETISMUS. *Theatiner-Verlag, München,* 1926. Der katholische Gedanke. (18×14.5) 256 blz. geb. M. 4.—.

De titel kan alleen den ingewijde doen vermoeden

wat belangwekkende beschouwingen het bevat over Katholiek en Protestantsch godsdienstig leven. En wat het laatste betreft: de bepaalde religieuse beweging, die met den naam Piëtisme wordt aangeduid, is breed genoeg in kader gezet, om een uitzicht ook op de algemeener godsvrucht-stroomingen in het Protestantisme mogelijk te maken.
Vooral als de schrijver het wezen der Katholieke mystiek aangeeft, kan men met betrekking tot enkele uitingen een andere formuleering wenschen. Maar dat belet allerminst dit boekje een der best geslaagde nummers te noemen van de hoogstaande reeks, waarin het is uitgekomen.

Jos. v. Wely, O.P.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

J. Guibert, S.S., 3946
HET KARAKTER. Vertaald uit het Fransch door Mevr. M. St. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1927. Opvoedkundige Brochurenreeks. (20.5 × 13.5) 87 blz. ing. f 1.10.

Dit boekje is geen wetenschappelijke uiteenzetting van 't karakter, maar slechts een gids voor de vorming van een hoog en sterk zedelijk leven. In zes hoofdstukken worden de beginselen voor zoo'n zelfvorming beschreven: Omschrijving van 't karakter: Het belang van 't karakter voor 't leven; De eigenschappen van het volmaakte karakter; Oorsprong van 't karakter; De rangschikking van de karakters; De vorming van het karakter. 't Getal van hen, die practisch zich zelf kennen en de noodige wilskracht bezitten zich op te werken tot een hoogstaand zedelijk mensch is zeker klein. Misschien kunnen deze goed vertaalde bladzijden wat meer jongeren aanzetten tot deze zelfvorming. Die taak rust op ieder van ons persoonlijk. Niemand anders kan dat werk overnemen. Dit boekje nu zet op de eerste plaats aan tot een juiste zelfkennis. Dat is het allereerste: de sterkte en zwakte van ons karakter doorschouwen, om daarna 't zwakke te versterken en van 't goede gebruik te maken voor ons leven. Na een duidelijke zelfontleding komt de sterke wilsoefening. Wie wij zijn, hoe onze natuur ook is, we zijn als kneedbare klei in de handen van den kunstenaar. We hebben allen het in onze macht door telkens terugkeerende zelfoverwinningen ons te vormen tot menschen van onkreukbaar eerlijk geweten, tot menschen van medelijden en toewijding, menschen met een waardig uiterlijk optreden, menschen van sterken wil. Dan zijn wij menschen van karakter. Hoe dat kan legt ons dit boekje van Guibert uit.

P. van Luyk S.J.

A. Joos, 3947
LEVENSWIJSHEID EN MENSCHENKENNIS. *De Standaard, Brussel,* 1927. (24 × 19) 119 blz. ing. Bfr. 9.—.

„Deze verzameling van dagelijksche ervaringen, raadgevingen en voorschriften is niet zoozeer voor zoogenaamde ontwikkelden als voor den gewonen man uit 't volk gemaakt.'' Met dezen zin uit de inleiding geeft de Schrijver kort de bedoeling en inhoud van zijn werk aan. 't Zijn gedachten uit den dagelijkschen omgang met menschen en boeken, met natuur en omgeving, in korte, pittige kernspreuken vastgelegd. Sommige zijn zeer algemeen en illustreeren veel gevallen van 't leven, anderen zijn meer beperkt. Een paar korte voorbeelden zullen den geest van 't boek 't beste uitteekenen: „Geef uw tong dan eerst bezigheid, als uw ooren moe zijn. Spreek nooit, voordat uw geweten de proef van uw woorden heeft verbeterd. Praatzucht is veelal een kind van zelfzucht. Ton en trommel, gelijk al wat hol is, maakt veel gerucht. Sommige praters zijn als koks, die niets anders, dan aangelengde saus opdienen.'' Oudere menschen met wat ondervinding zullen in die abstracte gezegden veel concrete feiten van 't leven zien, voor jongeren kan 't rijke boek een leiddraad zijn voor hun leven. De blijde, open Vlaamsche gemoedsaard, zoo vatbaar voor fijnen humor, door deze duizenden spreuken heenstralend, maakt de lezing nog aantrekkelijker. Een opwekkend boek voor ieder huisgezin.

P. van Luyk, S.J.

DUITSCH.

Siegfried Behn, 3948
SEIN UND SOLLEN. *Ferd. Dümmler, Berlin S.W.* 68, 1927. (23.5 × 16) 320 blz. ing. M. 9.75, geb. M. 11.75.

Zwaar geladen van wijsgeerige bespiegeling en echt-Duitsche geleerdheid is dit boek alleen leesbaar voor wie van den loop der geschiedenis van het menschelijk denken zoo op de hoogte is, dat hij verwantschap en verband van theorieën uit de meest uiteenloopende tijdvakken bij 'n enkele aanduiding onmiddellijk voor den geest heeft. De schrijver geeft blijk van een uitgebreide belezenheid, en wat meer zegt, van een waarachtig en diep inzicht. Als handboek voor een systematische studie van de geschiedenis der wijsbegeerte is zijn boek niet geschikt, als leesboek nog minder, maar als studieboek voor vakmenschen, om eigen kennis te toetsen aan een samenvattende beschouwing, en den ontwikkelingsgang van metaphysiek en ethiek critisch te overzien, is 't allerkostbaarst.
De schrijver staat op Thomistisch standpunt; zijn ethiek is dus realistisch, zijn en behooren, metaphysiek en ethiek hooren bij elkander.

Dr. Ferd. Sassen.

Helmut Fahsel, 3949
DES HEILIGEN THOMAS VON AQUIN KOMMENTAR ZUM RÖMERBRIEF. Vertaald uit het Latijn. Geïllustreerd. *Herder & Co., Freiburg, i.Br.,* 1927. (23.5 × 14) XV-511 blz. ing. M. 12.—, geb. M. 14.—.

Werd St. Paulus' brief aan de Romeinen van de vroegste tijden af als een der waardevolste geschriften van het N.T. beschouwd, van den anderen kant verdient onder de vele commentaren, welke in den loop der eeuwen op dezen brief geschreven werden, die van St. Thomas ongetwijfeld een eereplaats. De grootste wijsgeer en theoloog, dien het Christendom waarschijnlijk ooit heeft gekend, werkt in dit boek samen met den grooten Apostel en ontwikkelt diens leer o.a. over wezen en werking der genade, over erfzonde en 's menschen (gevallen) natuur, over geloof en verdienstelijkheid der goede werken, over natuurlijke Godskennis en den gezagsoorsprong van den wereldschen staat, enz. De vertaling — zij is de eerste Duitsche vertaling, die van St. Thomas' commentaar gegeven werd — is vlot geschreven en

tegelijk bijzonder nauwkeurig. Minder juist echter wordt tegenover de „positieve" uitwerking der genade (rechtvaardigmaking der ziel) haar „privatieve" of negatieve uitwerking (het wegnemen der zonde) „door „private" uitwerking weergegeven (vgl. blz. 143). Of moeten we hier aan een drukfout denken? Steeds laat schr. het woord uitsluitend aan St. Thomas, die toch onmogelijk de moeilijkheden der z.g. Hervorming heeft kunnen voorzien. Vooral voor Protestanten kan deze commentaar er slechts des te onpartijdiger om zijn. — Wanneer de Psalmist (vgl. Ps. 118, vs. 162) zich over de uitspraken des Heeren even oprecht kon verheugen als iemand, die veel buit vindt, dan mogen wij den schr. wel bijzonder dankbaar zijn, nu hij door zijn vertaling dezen dubbelen buit voor zulk een breeden lezerskring toegankelijk heeft gemaakt.

Lr. Th. de Valk, O.P.

Johannes Mumbauer, 3950
DIE BRIEFE DES SELIGEN JORDAN VON SACHSEN. Vertaald uit het Latijn. *Albertus-Magnus-Verlag, Vechta i. Oldenbourg,* 1927. (18 × 12) L-129 blz. geb. M. 3.80.

Een zeer lezenswaardige inleiding geeft ons een blik op het leven en de haast-ongelooflijke werkzaamheid van den zaligen Jordanus, den tweeden Magister-Generaal der Dominikanen-Orde. Schr. laat hem zien in het milieu van zijn tijd, toen het geloof den menschen als tot een tweede natuur scheen geworden en hun doen en laten zoodanig beheerschte, dat, volgens schr., het „credo ut intelligam", waarmee S. Anselmus het geloof tot uitgangspunt van het weten maakte, haast vanzelfsprekend lijkt. Vooral wordt de nadruk gelegd op het degelijke (ook in dit opzicht was Jordanus een echter Middeleeuwer) van zijn ascetische leer. Geen ziekelijk mysticisme, geen „dévotions parasitaires", maar een vol-katholieke, Christocentrische levensbeschouwing vormt den grondtoon zijner brieven: Christus is het doel en de weg, het voorbeeld en de kracht der volharding, de hoope en de troost, de spijs en het leven. De vertaling, is geschreven in prettig leesbaar Duitsch.

Lr. Th. de Valk, O.P.

Dr. Tihamer Toth, 3951
BILDUNG DES JUNGEN MENSCHEN. *Herder & Co., Freiburg i.Br.,* 1927. (20 × 12.5) Deel I: 170 blz. gecart. M. 3.40, geb. M. 4.20.

In vier ongelijke hoofdstukken behandelt de professor van Budapest de vorming van den opgroeienden jongen: Omgangsvormen; Gezondheid; Studie en lectuur; Beroepskeuze. Ieder hoofdstuk is onderverdeeld in korte opstelletjes, vol rijpe ondervinding, in een frisschen jongensstijl voorgesteld. Het eerste hoofdstuk over omgangsvormen en wellevendheid zou onze Hollandsche jongens en studenten buitengewone diensten bewijzen, ofschoon een paar uitspraken ons wel wat overdreven schijnen, b.v. blz. 12 „Over 't dansen". In 't tweede hoofdstuk gaat 't over de sport, over 't nuttige en 't noodzakelijke van lichaamsoefeningen. In Budapest schijnt men nog wat sceptischer te staan tegenover de sport dan in Holland. Het derde gedeelte geeft rustige, uitstekende overwegingen over studie en lectuur. De altijd actueele quaestie over Grieksch en Latijn behandelt de schrijver bondig en juist; die talen met hun moeilijk structuur en schitterende cultuur moeten den geest openen voor diepere studies; daarbij geeft hij een pagina woorden in alle moderne talen gebruikelijk, die zonder Grieksch niet kunnen verstaan worden. 't Laatste gedeelte van 't boek is wel 't zwakste. Over verschillende beroepen en beroepskeuze wil een jongen in die jaren wel wat breeder ingelicht worden. Een verstandige bewerking met Hollandsche toestanden erin overgenomen, zou zeer wenschelijk zijn.

P. van Luyk, S.J.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Schalom Asch, 3952
EEN POGROM. Vertaald uit het Duitsch door Joseph Compers. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1927. (20 × 13.5) 164 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.90.

De tijden van de pogroms zijn nog niet geheel voorbij, de ongeloovige Jood kreeg al te dikwijls een fatale macht en de geloovige behield vaak dien gloeienden Godsdrang, die het hart van dit boek is, en die slechts in de rechte banen behoeft te worden geleid, hoe moeilijk atavistisch-conservatisme dan ook te leiden is. Godsbegeerte en heilsverwachting tot dweepzucht toe, Asch weet die treffend uit te beelden en de ziel van dit boek is in haar naaktheid verwant aan de christenziel der Catacomben-boeken. Maar omkleed is zij met den mantel van Joodsche gebruiken en heel dat godsdienstig en ritueel folklorisme. Ook de Duitsche humor en de Joodsche sluwheid spreken er uit.

Het eerste deel van het boek heeft veel van een brochure en dan pas komt een soort roman. Het genre, de motieven zijn oud-romantisch. Alleen de blik op de natuur heeft iets eigens: is stemmingvolle-mystiek. Bij het bloedbad te Nemirow denkt men aan de inname van Jerusalem; bij den pogrom te Tultschin aan Vondel's „Maagden" (de inname van Keulen). Maar het boek met zijn kozakkengruwelen staat véél hooger als kunstwerk dan Malsagoff's *Het helsche Eiland,* met zijn Bolsjewistische wandaden en al komt het niet uit hartegrond, vol van brandend-schoon leven, het is meer doorvoeld dan *Hofgunst* van Marjorie Bowen. Ook dit boek levert stof voor een film; in zijn half-melodramatische passages van volstrekte toewijding, die aan scènes uit de Fransche Revolutie doen denken, en in zijn zoo weemoedig Tristan-Isolde slot, in de scheiding der twee jonggehuwden. Door den Kozak Jerem, die haar redde en haar hartstochtelijk liefheeft, laat Dwoira zich doodschieten, als zij haar Schloime dood waant.

— Bc — *P. Dezaire.*

Herman Bang, 3953
MIKAEL. Vertaald uit het Deensch door D. Logeman-van der Willigen. Geïllustreerd. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 3e druk: 1925. (18.5 × 12.5) 287 blz. geb. f 1.90.

Mikaël is de pleegzoon van de trotse, gevierde schilder, Claude Zoret. Door zijn botte ondankbaarheid — welke ondankbaarheid haar grond heeft in de gedachte, dat hij voor Zoret, als zovele anderen, niets meer is dan „een voorwerp dat geschilderd kan worden"! — stort hij zijn weldoener in een diep verdriet. Hoe zeer Claude Zoret ook lijdt onder de niets-ontziende hardheid

van Mikaël, toch wil hij de jongen niet loslaten. Zoret stamt uit een boerenfamilie; zijn vrouw, die vroeg van zijn zijde werd wéggerukt, liet hem kinderloos achter, en: „Een boer", zegt Zoret, „wil nier kinderloos *sterven*!" De smart, die Mikaël hem aandoet, maakt hem rijp voor het begrijpen van het Boek Job en de klaagliederen van de profeet Jeremias; zij brengt hem tot zijn hoogste artistieke triomf: in het lijden bereikt hij eerst het wezenlik-grote, waar al zijn vroegere arbeid maar een tasten naar geweest is. — Terwijl Zoret zijn donkere pijn verwerkt tot vlammende schoonheid, zien wij Mikaël zijn stralende jeugd uitvieren in een heidens festijn van sensuele genietingen. Zoret sterft. Zijn laatste wil is, dat al wat hij achterlaat te beurt zal vallen aan Mikaël. „Mijn leven", verklaart Zoret op zijn sterfbed, „bestond uit enkele schilderijen, die ik schilderde met het bloed van ánderen!" — Zijn eigen hart werd door zijn pleegzoon gebroken, maar in die gebrokenheid schiep hij zijn hoogste kunst. „De Schilder der smart!": zo klinkt de roem van Zoret over de wereld. En Mikaël viert! Een belangrijk thema werd door H. Bang in *Mikaël* behandeld op een wijze, die ons verhindert zijn boek te rangschikken onder die werken, die wezenlik bijdragen tot onze geestelike verrijking. Bang laat het levensdrama van Claude Zoret, die eigenlik méér dan Mikaël de hoofdpersoon is in deze roman, zich ontrollen in een décor van mondaine weelderigheid, hij omringt het met de honderd en één oppervlakkigheden der moderne society en met de pikante (voor jong en oud: *verwerpelik*-pikante) schilderingen van erotiese avonturen, doch mist de diepere kracht om ons dit drama, en dát waar het op aankomt: de spirituele waarde er van, in de ziel te branden.
— C — *Wies Moens.*

George H. Birmingham, **3954**
WILDZANG. Vertaald uit het Engelsch door C. F. van der Horst. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1927. (20×13.5) 234 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.90.

„Wildzang" is Lalage Beresford, die van haar veertiende jaar tot haar trouwdag allerlei streken en grappen uithaalt, een anti-klets-bond opricht, een verkiezingsveldtocht leidt. Aan Engelsche toestanden en gewoonten dankt het boek de waarde van zijn humor. Voor ons is het wat langdradig en taai.
— Bc — *Vincent Cleerdin.*

Jacob B. Bull, **3955**
DE BRUID VAN HET GLOMMENDAL. Vertaald uit het Noorsch door Wilma. *Uitg.-Mij. Holland, Amsterdam,* 1927. (20×13.5) 174 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

Met wie zal de mooie Berit Glomhof trouwen? Haar vader Ola Eriksen wil haar uithuwelijken aan Gjermund Hangset, maar Berit zelf wil dat niet. Zij houdt niet van dien laffen, rijken boerenzoon; zij houdt van den flinken, hardwerkenden Thore Braaten. Op den dag, die bestemd is voor het huwelijk van Gjermund en Berit, neemt deze de vlucht met Thore Braaten. Haar vader wil haar niet meer kennen. Thore ontgint zijn eigen land en voltooit zijn eigen hoeven. Dan komt de dag, dat er geen bezwaar meer te opperen is, tegen een huwelijk. De oude dominé herstelt de vriendschap tusschen vader en dochter, die eindelijk toestemming krijgt. De bruiloft zal worden gevierd op den Glomhof. De eerste vrijer Gjermund wil het feest in de war sturen, maar dit mislukt door Thore's dapperheid. Het bondig en kleurig verhaal is geschreven in een scherpen staccato-stijl, met fijne dialogen en teekenende beschrijvingen als miniaturen. Het Noorsche boerenleven wordt als in houtsneden voor ons gezet. De sympathieke dominé zou zelfs op het tooneel voldoen.
De vertaling is goed verzorgd en prettig om te lezen: aantrekkelijk en door-en-door gezond werk.
— B — *Vincent Cleerdin.*

Willa Cather, **3956**
EEN VERLOREN VROUWE. Vertaald uit het Engelsch door J. van Schaik-Wieling. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1927. (21×14.5) 180 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Marian Orsby, een vrouw met een verleden, is de vrouw geworden van Forrester. Beiden hebben erg veel op met een neef, Niel. Na den dood van haar man, dien ze, hoe ontrouw ook elders, trouw ter zijde staat, raakt ze verslingerd op heel wat jeugdige parvenus. Ze is dus een los „lost lady" voor Niel, die zich echter troosten kan met de gedachte, dat het winstgevend is het slechte te verliezen voor het goede. Als vrouwenpsychologie en karakteruitdieping is dit een goed geschreven en zooals steekproeven ons uitwezen, goed vertaald boek.
— C — *Dr. R. K.*

Marie Diers, **3957**
DE ILLUSIE VAN JOHAN SENAPIUS. Vertaald uit het Duitsch door Christine Oudemans. *A. G. Schoonderbeek, Laren,* 1927. (21.5×15.5) 208 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.90.

Johan Senapius, 'n harkerig kamergeleerde, theoloog van z'n vak, heeft nu eenmaal z'n zinnen gezet op Inge von Brittmann, 'n dame van twijfelachtige stand, met 'n dubbelzinnig verleden, héél vrij in optreden en opvattingen. 'n Wonderlike kombinatie: 'n duistere drang beheerst die tegenstrijdige karakters en drijft ze tot hun ongeluk in elkanders armen. Z'n goeie tante staat machteloos, zoals trouwens iedereen in deze fatalistiese roman machteloos staat. 't Is niet alleen Inges schuld, dat ze zich in zo'n huwelik niet schikken kan: Johan, de koppige doordrijver heeft z'n zin, hij hééft haar getrouwd en is weer naar z'n boeken gegaan, hij sluit zich op in z'n studeerhol en ondergaat verder alles passief: geen hand steekt hij uit, als z'n geluk afbrokkelt tot wat armzalig puin. Er zijn kinderen, ja wezelik, er zijn kinderen in dit huwelik. Maar die kinderen, met hun gekompliseerde zielen moeten hun eigen moeilike weg ook maar vinden, hij ziet niets van hun strijd en leed.
't Is 'n vreemd geval, 't is te véél „geval": al lijkt 't gedragen door 'n sterk psychologies begrip, toch heeft 'n voor geheimzinnige krachten gevoelige verbeelding te veel getracht nu 'ns iets biezonders, iets heel aparts te geven. 'n Auteur gaat niet straffeloos de grenzen der werkelikheid te buiten, de lezer wordt elk ogenblik geprikkeld te debatéren over de onmogelikheid van dit geval. Neen, dan is Kees van Bruggen's *Een goed huwelijk,* hoewel rauwer, toch veel konsekwenter in de uitbeelding der demoniese vrouw.
— Bc — *Leo Fens.*

Herman van den Eerenbeemt, e.a., 3958
VAN MUNSTERS KERSTBOEK Geïllustreerd. *Van Munster, Amsterdam,* 1927. (20×24) 137 blz. geb. f 3.90.

Deze uitgave steekt weldadig af bij de tallooze periodieken, welker verschijnen met het hoogfeest der menschelijke wedergeboorte samenvalt of daarmee in eng of verwijderd verband staat. Ze is in wezen en naar waarheid een boek over Kerstmis, n'en déplaise de bijdragen over Donatello en Frans Hals, die op 't eerste gezicht wat onwennig aandoen in dezen prachtigen Kerstbundel. Verhaal en verluchting ademen op weldoende wijze den geur van 't Hoogheilig Kerstfeest en houden de gedachte levendig aan deze geweldige werkelijkheid. En in beiden heerscht bij eenheid van opzet een rijke verscheidenheid — waarom die op 't einde gestoord door eenige zakelijke mededeelingen? — beiden getuigen van een fijne kunstzin, van boeikracht en zijn leerzaam en 't lezen en beschouwen overwaard.

— A — *Hein Hoeben.*

Jackson Gregory, 3959
DE DOODENSPRONG. Vertaald uit het Engelsch door Henriette Rappard. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1927. De moderne serie. (20.5×14.5) 292 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Shandon is aangeklaagd van broedermoord en wordt door iedereen geschuwd. Niet echter door Wanda, de dochter van den grootgrondbezitter Leland, die den karaktervollen prairieman oprecht lief heeft. Maar Shandon en Leland zijn vijanden en zoo blijft de verloving der beiden uit. Leland en Homa, een valschaard, trachtten nu den sheriff om te praten, dat Shandon achter slot en grendel gezet wordt. Hetgeen niet zonder meer geschiedt, want het lot, dat zich van den aanvang tegen Shandon gekeerd had, wordt hem nu gunstig en met blijdschap zien we op het eind van dat boeiende en vlotgeschreven verhaal uit den Wild-West de beiden gelieven vereend in een eenvoudige holwoning, uitgehouwen in 't graniet. Een rasechte Gregory-novel met vlotte beschrijvingen en stoere karakters, die recht op hun doel plegen af te gaan.

— B — *M. M.*

Albert Helman, 3960
ZUID-ZUID-WEST. *De Gemeenschap, Utrecht,* 1926. (22×18) 118 blz. ing. f 1.80.

Van een der meest belovende onder de katholieke jongeren, Albert Helman, verscheen een prachtig boek over het land van Suriname, zijn geboorteland, „dat het eenzaamste is van alle landen, een klein vergeten hoekje van Zuid-Amerika." Origineel van taal, stijl en beeldspraak, fijngevoeld, geschreven met een warmte,die een mensch behaaglijk aandoet, zoodat het verlangen om alles te weten groeit bij het omblaren der bladzijden. In den beginne is het wat vreemd en geheimzinnig, om het onbekende waar het over gaat; want eerst aan het einde van het boek wordt Suriname vernoemd. Juist getypeerd is de gemoedsgesteltenis en het leven van de verschillende volkeren in Suriname: Chineezen, Negers en Hindoes, die in bonte kleurenmengeling dooreen wonen, maar die allen, weemoedig, schoone dingen in hun hart bewaard hebben, ieder volgens eigen karakter en landaard.
Zuid-Zuid-West is een boek dat Multatuli's Max Havelaar in literaire waarde overtreft. Albert Helman, zelf een kind uit het volk van Suriname, een volk dat stervend is, en zijn taak weldra volbracht weet, hij voelt zoo diep dat groote leed, dat daar in verre eenzaamheid gedragen wordt. Ja, het is geen wonder, dat zijn sarcasme bijtend scherp wordt (als jodium in versche wonde) wanneer hij in een schitterend epiloog de koloniale politiek van Holland veroordeelt, want hij is een kind van het land, dat hij ziet sterven en wegzinken in een bodemloos moeras, en dat wij Hollanders ons slechts herinneren als een nadeelige post op de jaarlijksche begrooting, maar dat onze liefde niet meer heeft, nu het suikerland geen dividend meer geeft.

— B — *Arn. van Lierop.*

H. J. M. van den Heuvel, 3961
UIT HET LAND VAN RAVENSTEIN. Geïllustreerd. *Jan Verhoeven, Wijngaardstraat 2, Antwerpen,* 2e druk: 1927. (22×13.5) 157 blz. ing. Bfr. 10.—.

Er leeft dus nog een ouderwetsch verteller! Een verhaal van een halve eeuw geleden in den verteltrant van dien tijd! De geschiedenis — het lustige leven van Naat Piek — speelt zich af in het dorp Uden en te 's-Hertogenbosch. Grappige streken van den oolijken kleermaker worden heel aardig uitgeplozen. Bewust of onbewust geeft de schrijver een reeks schetsjes van het Brabantsche volkskarakter in zijn verschillende uitingen.
Als volksboek heeft het oolijke werk zijn waarde. Boeren en boerinnen zullen ervan genieten, — en andere dan dorpelingen ook wel.

— A — *Vincent Cleerdin.*

Prof. Dr. A. Noordtzij. 3962
OM DE HEILIGE ERVE. Geïllustreerd door J. H. Jurres. *E. J. Bosch Jbzn., Amsterdam,* 1927. (28×21) 144 blz. ing. f 4.—, geb. f 5.—.

Episode van den strijd der Joden tegen hunne vijanden, een strijd gevoerd met een machtig en verheffend Godsvertrouwen. Didactisch en eentonig van voordracht en expressie.

— B — *M. M.*

Maurice Roelants, 3963
KOMEN EN GAAN. *Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam,* 1927. (21×16) 167 blz. ing. f 3.—, geb. f 3.90.

Dit is 'n boek, waarvan 't gevaarlik is de inhoud saam te vatten: 'n driehoek-gegeven: emotionele man — koele, rechtvaardige vrouw — jonge mooie logee, gescheiden en meelijdenswaardig. 'n Geheim, gevaarlik vriendschapje tussen een en drie, waarvan twee in stilte veel weet heeft... Tot zover lijkt alles volgens 't oude resept en men zou er meteen genoeg van kunnen hebben. Maar de schrijver, die met de ik-vorm 'n ongemeenfelle direktheid heeft bereikt, ontleedde zó virtuoselik 't sensuele van de gehuwde man naast de-koel-kuise vrouw, hij plaatste 't rustig standvastige, religieus-rostvaste karakter der laatste zó ver boven 't behaagzieke van 'n knappe, ijdele man, die altijd meent de verkeerde getrouwd te hebben — dat dit boek 'n diep-vernederende ontmaskering is van de laatste, die hemel en aarde beweegt om z'n gedrag goed te praten. Tussen die drie staat de priester, vriend des huizes, die z'n zware plicht weet en doet

tot aller geluk, maar die zelf, man tegen man gestaan heeft met de satan.
— C — *Leo Fens.*

Sax Rohmer, 3964
DE GEHEIME OPIUMCLUB. Vertaald uit het Engelsch door W. J. A. Roldanus Jr. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1927. Boeken van avontuur. (18.5×12) 278 blz. geb. f 2.30.

Op de eerste bladzijde ontmoeten Mr. Leroux en Miss Cumberly elkaar en op de laatste bladzijde ook. Daartusschen ligt een zeer-ingewikkeld en spannend verhaal van avonturen in en om duister Londen, waar opium gerookt wordt door Mrs. Leroux en door den huisknecht Soames. De speurders en de politie komen erbij te pas; allerhande Chineesche gebruiken eveneens; de duisterste zaken worden ontward; film-achtige vervolgingen spelen zich af; en het eind is: dood en liefde.
Voor gezonden menschen, die wat prikkels kunnen weerstaan, vroolijke lectuur.
— Bc — *Vincent Cleerdin.*

Sapper, 3965
DE ZWARTE BENDE. Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. H. G. Nahuys. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1927. (20×13) 251 blz. ing. f 1.25 geb. f 1.90.

De zwarte bende is een naam, die schrik aanjaagt en tenslotte blijkt zij een heilzame organisatie, om het Bolsjewisme in Engeland te keeren. Het hoofd der Zwarte Bende, kapitein Hugh Drummond is een schijnbaar zwakzinnige dikzak, maar blijkt een volleerd detective en onversaagde durfal, die den schurk Peterson, als geestelijke vermomd, ontmaskert met diens dochter Janet. Onschuldig, boeiend detective-verhaal.
— B — *J. Kramer.*

C. Scharten, 3966
M. Scharten-Antink,
HET BEKERTJE VAN VALENTIJN EN ANDERE VERTELLINGEN. *P. N. van Kampen & Zoon, Amsterdam,* 1926. (14.5×10) 68 blz. geb. f 1.—.

De mooiste vertelling uit dit kleine bundeltje is ongetwijfeld: „Het Unicum", dat een penhouder was. „Mijn penhouder werd mij bij den dag liever. Nooit kil, nooit klam, nooit dof, noodde immer zijn zijige koelte. Tusschen de schrijvende vingers legde hij zijn rood-doorgloorde schaduw, als mededeelend een eigen begeestering; en gehouden in de poozende hand leek zijn scharlaken slankheid altijd vol élan om verder te gaan." Op zekeren dag vond de schrijver zijn dubbelganger en het had niet veel gescheeld, of het unicum was niet langer een unicum gebleven, maar de oude trouw van vele werkuren, gemeenzaam gesleten, behield de overhand.
— B — *H. Rongen.*

Jassy Torrund, 3967
NAAR ZONNELAND. Vertaald uit het Duitsch door Anna van der Hallen. *Lecturis, Eindhoven,* 1927. (16.5×12) 415 blz. ing. f 1.90.

Al denkt Ilse zich altijd als haar ideaal naar „Zonneland" te trekken, zij komt er ten slotte niet, ook niet als de rijke goudoom is gestorven en haar zijn eigendommen vermaakt heeft, dan nog blijft zij de doktersvrouw in het dorpje Wissouw. *Naar Zonneland* is een „lief" boekje, maar wel wat zoet en sentimenteel. De vertaling heeft helaas iets van Nederlandsch, iets van Duitsch, en veel van Vlaamsch.
— A — *J. Kramer.*

J. P. Zoomers-Vermeer, 3968
HET MOLENHUIS. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1927. (21.5×15.5) 250 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Naast *Als het leven ontluikt* (Zie *Boekzaal,* No. 2067) is dit nieuwe boek van Mevr. Zoomers-Vermeer 'n winst en 'n vooruitgang: 't is beter geschreven en evenwichtiger gekomponeerd, psychologies sterker en origineler gedacht. Ook hier verwerkte de schrijfster 't thema: 't ontwaken van de levensdrang in de jonge mens, nu in twee vrolike, reine boerenmeisjes, waarvan de oudste, Tonia, vooral met 'n fijne pen is geteekend in haar groeiende liefde voor Evert, 'n jong onderwijzer. Die noodzakelikheid om te leven, om lief te hebben en gelukkig te zijn, breekt met 'n niet te weerhouden kracht dóór, ondanks de druk, die 't sombere Molenhuis op de moeder en haar mooie dochtertjes uitoefent. Want daar is ook 'n doofstomme vader, 'n sombere hater van vreugde en schoonheid, die indertijd de dienstbode van z'n moeder trouwde, omdat de oude boerin maar liefst had, dat de zaak op dezelfde voet bleef voortgaan en de meid de enige ingewijde was. Ze bleef haar twee gulden loon per week trekken en gaf hem drie kinderen: 'n jongen, Christiaan, mismaakt met paardenvoeten, evenals z'n vader opgegroeid tot 'n stugge zwijger, 'n kwaad-broeiende vijand van licht en vrolikheid. In dat huwelik, in dat kinderen-ter-wereldbrengen, 'n duister raadsel, ligt gans 't vernederende van de positie dier vrouw, die altijd maar geduld en geleden heeft, 't leed van jaren naast 'n egoïst, die niet naar haar omkeek, de immers onmisbare dienstmeid. Maar op haar oude dag komt 't verzet: de meisjes, Tonia en Tilde zijn heimelik naar de kermis geglipt op 'n late avond, 'n dolle streek waar echter geen kwaad achter stak. Dat wordt de grote grief van de twee mismaakten, die 'n bondgenootschap sloten in hun afgunst op de bloeiende schoonheid en de felle levensdorst der meisjes. De moeder wil Tonia háár lot besparen en als 't kind 't huis ontzegd wordt, gaat ook zij heen. Héél gaaf vooral is de tegenstelling gehouden tussen de partij die 't leven opeist en de partij, die 't wil doden, maar wel liefdeloos is deze illustratie van 't gezegde: „Wacht u voor de van God geteekende."
— Bc — *Leo Fens.*

FRANSCH.

Rene Quverne, 3969
L'ERREUR. *La Vraie France. Rue Bonaparte* 92 *Paris* 6. 1927. (19×12) 250 blz. ing. Ffr. 13.50.

Dit is een oprecht, een eerlijk boek — zonder door litteraire franje de strakke lijn van het verhaal te verdoezelen, zet René Quverne den lezer een wrang stuk leven voor. Met rake trekken schetst hij het karakter van Soubiran, een Fransch regeeringspersoon in Algerië, een trotsch vader, die nooit geleerd heeft zijn innerlijk leven aan anderen te openbaren. Gilbert, zijn zoon, een zwak karakter, driftig en opvliegend, maar tegelijkertijd gevoelig en idealistisch, wordt door hem met hardheid en strengheid „getemd".

Het gevolg hiervan is, dat het zwakke in den jongen de overhand krijgt. Hij wordt naar een kostschool gezonden op een leeftijd, dat de invloed van zijn liefdevolle moeder en toegenegen zuster hem zoo weldadig zijn kon. De eerste stap op het slechte pad wordt hem niet vergeven, en zijn zwakheid vervormt hem tot een moreel mismaakte. Gelukkig kan hij, na zijn terugkeer in het vaderhuis, in de nabijheid van zijn zuster, Simone, blijven, die hem een zedelijken steun vermag te geven. Te laat erkent de vader zijn dwaling, een muur tusschen zichzelf en zijn kinderen te hebben opgetrokken van ongenaakbare trotsch; en hun nimmer zijn vaderliefde te hebben getoond. Hij was steeds hun tiran, nooit hun vaderlijke vriend. — Deze roman, eigenlijk niets anders als een reeks treffende tranches de vie, is een sober, effectloos boek, waarin we echter het godsdienstig element missen. Overigens goed en van hoog zedelijk gehalte.

— **Bc** — *F. A. Brunklaus.*

J. Kessel, **3970**
LES CAPTIFS. *Nouvelle Revue Française, Paris* 6, 43e druk: 1926. (18.5×12) 251 blz. ing. Ffr. 10.50.

Kessel, wiens oeuvre door de Academie bekroond werd, is een jong maar reeds veel gelezen auteur, die zijn roman-gegevens doorgaans aan het leven in Rusland ontleent. Hier heeft hij met wonder scherpe aanvoeling het zeer aparte leven bloot gelegd van de longlijders in een deftig sanatorium: hun vernedering over hun zieke lichaam, hun aangroeiende hoop op genezing, hun roekelooze ongebondenheid. Van psycho-analytisch standpunt is het een waardevol boek.

— **C** — *H. R.*

DUITSCH.

Marie Bregendahl, **3971**
JUNGVOLK. Vertaald uit het Deensch door Else von Hollander Lossow. *Georg Westermann, Braunschweig,* 1927. (18.5×12.5) 390 blz. geb. M. 8.—.

Het boek begint zoo: „Hoe warm is het vanavond — ja zwoel zelfs.''

En de laatste regel van het boek — een moeder is aan 't woord, die knechten en meiden heeft en iemand zoekt — „Nu ja, 't is ook zomeravond'' zei Katrien en schudde bedenkelijk het hoofd.

Transponeer dat zwoele in het moreele leven, hier het leven van forsche boerenjongens en -meisjes en ge hebt de heele onverkwikkelijke geschiedenis. Het geheel lijkt meer op losse deelen dan op een geheel. Daar wordt met sexueele misstappen zoo licht omgesprongen, dat het erg bedenkelijk wordt. Alleen voor menschen, die zich niet licht laten beïnvloeden. En wat hebben die er aan.

— **C** — *P. Quirinus, O.Cap.*

Hans Dominik, **3972**
DER BRAND DER CHEOPSPYRAMIDE. *Ernst Keil, Leipzig,* 1927. (18.5×12.5) 295 blz. ing. M. 5.—, geb. M. 6.—.

De ingenieur Hans Dominik schijnt liefhebberij te hebben in het vervaardigen van toekomstromans. In dit boek zijn de Moren Europa aan 't veroveren als een Engelsman plotseling voor de dag komt met de atomen-energie, een krachtbron, die de kansen zeker stelt aan haar bezitters. Maar de Engelsman sterft zonder het geheim zijner uitvinding te openbaren. De Moren weten zich der atoom-energie meester te maken en verschuilen zich ermee in de Cheopspyramide. Europa zal nu ten ondergaan... echter: de redding daagt nog juist bijtijds uit Duitsland. De atoomenergie wordt ook daar uitgevonden en de grote strijd wordt gunstig beslecht. De liefde heeft tussen dit alles haar abnormaal verloop. Ontspanningslektuur voor wie er van houden, overigens absoluut onbeduidend in ieder opzicht.

— **Bc** — *Anton van Duinkerken.*

Georg Hermann, **3973**
TRÄNEN UM MODESTA ZAMBONI. *Deutsche Verlagsanstalt, Stuttgart,* 1927. (18.5×12) 265 blz. geb. M. 6.50.

Op een gloeienden Julinamiddag is een student in de kunstgeschiedenis ingedommeld onder het college van zijn hooggeleerden docent en droomt — maar dat het een droom is, zegt het korte naschrift — dat hij afscheid neemt van vrouw en kinderen, om een kunstreis naar Italië te maken. Hij ontmoet Modesta Zamboni, een jeugdige, schatrijke socialistisch aangelegde weduwe en neemt bij haar zijn intrek. Het gaat boven verwachting lang goed, maar in een onweersnacht komt zij bij hem op de kamer en... verloopt dit goed ingezette verhaal in een bedenkelijk slot. Als hij op weg naar huis is, stort hij „tranen om Modesta Zamboni''.

— **C** — *J. Kramer.*

Anton Hofer, **3974**
PETER ZWIESEWIND. *Herder & Co., Freiburg i.Br.,* 1927. (19×12.5) 145 blz. ing. M. 2.—, geb. M. 3.40.

Een echt mooie dorpsroman. De wereld der boeren is hof en erf en als in *De vlaschaard* speelt zich daarom alles af. Door het wakkere echtpaar Zwiesewind zijn drie pleegkinderen opgenomen, één meisje en twee jongens. Kajetan en Christel, kinderen van een dronkaard en Peter een wees. Spannend is de ellende beschreven door Kajetan gebracht, voordat Peter en Christel als boer en boerin het blijde slot leveren.

— **B** — *J. Kramer.*

M. Maryan, **3975**
DURCH VATERS SCHULD. Vertaald uit het Fransch door Theresia Metzler. Geïllustreerd door M. Annen. *Benziger & Co., Einsiedeln,* 1926. (18×12) 330 blz. geb. M. 6.—.

Lia, de vrome katholieke dochter van een bedriegelijken, karakterloozen jood, heeft veel te lijden. Vooral haar zielesmarten zijn van een pijnlijken weedom. Haar offerleven loutert haar steeds meer en meer en als een vroegtijdige dood haar levensdraad afsnijdt, is de bekeering van haar vader haar overgroot loon. Warm aan te bevelen.

— **A** — *M. M.*

Upton Sinclair, **3976**
PETROLEUM. *Malik-Verlag, Berlin W.* 50, 1927. (18.5×12.5) 639 blz. gecart. M. 4.80, geb. M. 7.—.

Dit machtige boek had een Amerikaansch petroleum-epos kunnen zijn, als de letterkundige in Upton Sincair niet zoo vaak verdrongen werd

door den knappen journalist en meer nog door den hartstochtelijken maar eenzijdigen socialist, met opkomende communistische neigingen. Deze roman, welke weer elk bestaand schandaal van het Yankee-Kapitaal meedoogenloos onthult, en in het tammere socialisme geen definitieve uitredding meer vindt, geeft n.l. tot oplossingsideaal: de Russische revolutie.
Twee hoofdpersonen beheerschen het boek: Bunny Rosz, de zoon van den Californischen petroleumkoning J. Arnold Rosz, en Paul Watkins, de zoon van een arm, half aan godsdienstwaanzin lijdend pachtertje, m.a.w. de zoon der verdrukking. Beide figuren moeten de verbroedering uitbeelden van het tot bezinning gekomen kapitalisme met het door het kapitalisme ontzinde proletariaat. Maar, individueele verbroedering is nog geen massale verbroedering, daarom murmelt de stervende Paul Watkins: „Leve de revolutie!...... Alle macht aan de Raden!" Ook om allerlei pikante hekelingen en schandaal-scènes plus een profanatie van het Onze Vader en van een passage uit het Hooglied door een durvende filmster, vraagt dit werk voorbehoud.
— C — *P. Krüter, C.ss.R.*

Fedor von Zobeltitz, **3977**
DIE ZWEI IN DER SONNE. *J. Engelhorn, Stuttgart,* 1927. (17.5×11) 272 blz. ing. M. 2.-, geb. M. 3.50.

Die Zwei in der Sonne zijn Michael Lubjanzev en Jürgen Holl, die beiden dingen naar de hand van Emy von Lay. Door den oorlog tot armoe vervallen, heeft Emy von Lay zich verbonden als agente bij een detective-bureau en tot taak gekregen Jürgen Holl eenige dagen op reis op te houden. Wanneer deze haar tot vrouw vraagt, bekent zij en vlucht. Na lang zoeken vindt hij haar adres, schrijft haar een brief, waarin hij verklaart alles te begrijpen en hernieuwt zijn aanzoek. Zij gaat te rade bij haar patroon Michael Lubjanzev en ook hij verklaart zijn liefde. Zij beslist voor Lubjanzev, aan Holl overlatend Hilde von Schaesbergh, voor wie zij zich vroeger had uitgegeven. Aantrekkelijk geschreven.
— Bc — *J. Kramer.*

ENGELSCH.

James B. Connolly, **3978**
COASTER CAPTAIN. *Macy-Masius, New York,* 1927. (18.5×13) 312 blz. geb. S. 2.—.

Jan Tingloff, die van Portland op Boston vaart, wordt door 'n taxi-koetsier in een berucht hotelletje ondergebracht. Hij blijft er omdat de jonge vrouw, die hem bedient, zijn medelijden en sympathie opwekt. Hij komt voor haar op, want de eigenaar behandelt haar op 'n afschuwelijke wijze, later komt uit, dat zij z'n vrouw is. De kapitein spoort de vrouw aan naar zijn moeder te vluchten, omdat haar leven in dat huis groot gevaar loopt en als de kroeghouder, Goles, hem ook in 'n razende bui wil dooden, vlucht hij met haar mee op een boot, waar zijn vriend steward is. Maar Goles met de vrouw, met wie hij leefde, volgt hen daar. De boot lijdt schipbreuk en 't wonderlijk gezelschap drijft op 'n reddingsvlot naar wal onder bescherming van Tingloff en z'n vriend. De vriendin van Goles verandert door het doodsgevaar en waarschuwt Jan's vriend als Goles hem, in 't gezicht van 't land, dooden wil. Hoey, Jan's vriend, stoot Goles dan van't vlot. Het is 'n ongure omgeving, waarin het verhaal zich afspeelt, maar 't is toch 'n heel mooi boek, door de knapheid van opzet en taal, en ook door de liefde, waarmee 'n rechtschapen man als Jan Tingloff geteekend is.
— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

J. D. Newson, **3979**
THE LEGIONAIRE. *Wm. Heinemann, London W.C.* 2, 1927. (18.5×12) 274 blz. geb. Sh. 3-6.

De ruwe wapenfeiten en het harde leven van 't Vreemdelingenlegioen blijken nog in geen enkel land door gebrek aan literaire belangstelling in den vergeethoek te worden gestopt. Na de succesboeken van Wren verschijnen nu weer van de hand van Newson, den populairen medewerker aan *Frontier Stories* vijf schetsen over dezelfde Légion Etrangére „waarin geweer en knapzak hoofdzaken en onbeduidendheden als leven en dood, overwinning en nederlaag bijzaken zijn." Al zijn de gegevens niet nieuw, de manier van behandeling in novellenvorm zal menigen lezer trekken. Want iedere schets draait rond een hoofdpersoon, wiens heldendaden met onze verbeelding niet al te zeer een loopje nemen. Brayley, de légionaire, die den naam gaf aan het boek, Morgan, Dagliev, McKay en last not least het onafscheidelijk en kostelijk duo van 't laatste stuk: de Vlaming Beulemans en de Amerikaan Crampton zijn overgetelijke typen, die ons een weldoenden schaterlach brengen na zooveel narigheden. Elk van deze gecondenseerde, vlot en spannend geschreven novellen is een boek waard en kunnen we aan niet al te sentimenteel aangelegde lezers als ontspanningslektuur aanbevelen.
— Bc — *Dr. Raph Kreemers.*

Capt. H. E. Raabe, **3980**
CANNIBAL NIGHTS. Geïllustreerd. *Payson & Clarke, New York,* 1927. (20.5×13.5) 324 blz. geb. S. 3.—.

De avonturen van Captain Raabe als zeevaarder. Hij ontvlucht als 13-jarigen jongen zijn ouderlijke woon en komt in Sydney op de „Emma P." terecht, weldra wordt hij wegens zijn durf en handigheid tot 2e stuurman bevorderd. Allerlei avontuurlijke wederwaardigheden brengen hem van 't eene schip naar het andere. Levendig en reëel schildert hij 't leven te midden der Kannibalen.
Als laatste vaart op de „Glbuora", zijn eigen schip, bezoekt hij de beruchte Salomon eilanden. Op deze reis neemt hij Cathryn, de op avonturen belust echtgenoote van Captain Mac Parden mee. Door hare onverschrokkenheid en haar juisten kijk op zaken werd zij door allen geacht. Het boek zal iedereen boeien door de aaneenschakeling van ongekende avonturen, waarin de fijngevoeligheid der zeelieden soms een treffend contrast vormt met hunne onbeschaafdheid in taal en omgang.
— A — *Ed. Haeren.*

Horace Annesley Vachell, **3981**
DEW OF THE SEA. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1927. British and American Authors. (16.5×11.5) 319 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Men moet dit deeltje novellen niet dadelijk beoordeelen naar de eerste schets, waarvan de naam aan't gansche bundeltje is gegeven. Ze komt ons

voor als een van de zwakste. De geestige vertelling van de Amerikaansche tweelingen, waarvan de jongen voor 't meisje speelt om z'n zusje te redden van 'n onwaardig man; de grappige situatie van 't paartje, dat voor elkaar liefde voor de vossenjacht huichelt, terwijl ze alle twee doodsbang van rijden zijn; de lugubere geschiedenis van Mr. Quix, met de onverwachte, komische wending, — 't zijn allemaal prettige vertelsels, die geestig zijn geschreven.
— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

H. G. Wells, 3982
MEANWHILE. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1927. British and American Authors. (16.5×11.5) 295 blz. ing. M. 180, geb. M. 2.50.

H.G. Wells gunt zich in dit boek niet de moeite, om z'n fantasie te laten werken, welke hij toch werkelijk overvloedig bezit. 't Is alleen maar geschreven om de gedachten van den auteur weer te geven over allerlei kwesties: de mijnstaking, het fascisme, enz. De romanfiguren, die de ideeën van Wells' moeten uitspreken, zijn geen oogenblik levend geworden, 't zijn poppen, die hij doet spreken en we ergerden ons zelfs even aan de oude truc bij 't slot, waar de jonge echtgenoot, die 'n oogenblik van afdwaling heeft gehad, terugkomt tot z'n vrouw en z'n eerste zoontje als welkomstgeschenk vindt.
Wells — al is men het met z'n opvattingen niet eens — heeft geestige en mooie boeken geschreven. *Meanwhile* hoort daar o.i. niet bij.
— C — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Alice M. Williamson, 3983
SHEIKH BILL. *Bernhard Tauchnitz, Leizig,* 1927. British and American Authors. (16.5×11.5) 279 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Een Amerikaansche vader en dochter maken een reis om de wereld. In 't vaarwater van Sanda is ook de Engelsche Lord, Bill Borrodaile. Maar in Algiers heeft zij al genoeg van de reis en van den niet romantisch genoeg aangelegden Bill. Ze is nl. bedwelmd door de „Sheik-literatuur" en wil er een in levenden lijve ontmoeten, beminnen, geschaakt worden enz. enz. De praktische Bill is haar echter te glad af, want hij is al bij dien sheik, als Sanda en papa nog een schip der woestijn bevaren, te midden van gewenschte en ongewenschte avonturen. Bill maakt in dien tusschentijd ook heel wat mee, zelfs een bolschewistisch complot midden in de woestijn. Op slot van rekening komt alles nog goed terecht en met zijn gestolen rups-auto komt Bill precies op tijd, om den echten sheik vanaf zijn vuurstampend ros in 't zand te doen bijten aan de voeten van Sanda, die haren Sheik Bill meer waard acht dan alle gekroonde en ongekroonde hoofden der Sahara. Van opzet en uitwerking is dit een prachtboek, tintelend van humor van 't begin tot het einde. Williamson op haar best. Te wenschen ware, dat deze satyrische roman de vernietigende uitwerking bereikte van Cervantes' boek.
— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

IV. DICHTWERKEN.

NEDERLANDSCH.

Jan W. Eekhout, 3984
LOUTERINGEN. *G. W. den Boer, Middelburg,* 1927. (17.5×14.5) 85 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50

Jan H. Eekhout is een jong katoliek dichter, die vooralsnog zijn eigen toon niet heeft gevonden. In zijn bundeltje zijn zeer veel en zeer verschillende invloeden werkzaam geweest, maar geen dezer heeft tot dusver zijn eigen persoonlikheid kunnen wekken. Dat de stem van een dichter ontbloeit aan de stem van een meester, is normaal en goed; dat zij erachter verschuilt en er in verloren gaat is gevaarlik. Het is moeilik te beslissen over de toekomst-kans van deze dichter. In *Louteringen* zijn de doodgewone liedjes de best-geslaagde prestaties, maar zij zijn géén dichtkunst.
Eekhout zal eerst zich zelf moeten worden, voordat hij beoordeelbaar is. In dit bundeltje vinden we weinig meer dan de bedoeling te prijzen. Laat ons afwachten en laat Eekhout wat spaarzamer worden met zijn broos talent.
Anton van Duinkerken,

Jan Engelman, 3985
HET ROOSVENSTER. *Hijman, Stenfert Kroese & Van der Zande, Arnhem,* 1927. (19.5×12) 18 blz.

Kenschetsend zijn de verzen van Jan Engelman — wiens persoonlikheid zich totnogtoe, in de jonge kath. litteratuurbeweging in het Noorden, het sterkst en het gaafst heeft geuit op essayisties gebied — voor de botsing van de twee grote poëtiese stromingen uit de jongste jaren: de romanties-humanitaire en de cerebraal-formalitiese. Van de zeven(!) gedichten, die deze plaquette bevat, is Beati Misericordes het beste, wijl het diepst-ontroerende. Wij begrijpen niet, waarom, bij de bundeling van deze schrale poëtiese oogst, het vroeger door Engelman in *Roeping* (zo wij ons niet vergissen) gepubliceerde gedicht, Lente, geen genade mocht vinden in zijn ogen. Of liever: wij begrijpen wél, en vinden het alleen jammer, dat het estheties-keurend verstand hier gemeend heeft onverbiddelik te moeten wraken, wat eens ontbloeide uit jong, maar oprecht en dus zuiver, gevoel.
Wies Moens.

Roel Houwink, 3986
CHRISTUS' OMMEGANG IN HET WESTEN. *Em. Querido, Amsterdam,* 1926. (20.5×14) 38 blz.

Waar deze verzen geboren zijn uit verzet tegen het farizeïsme, dat heerst in de wereld, begrijpen wij. Waar de dichter toegeeft dat een bij vele hedendaagse schrijvers tot „manier" geworden lust, om het heilige in hun werk bij voorkeur te doen optreden te midden van de rekwisieten ener verworden maatschappij — barlampen, dancing-spiegels, en wat dies méér zij !— daar wenden wij ons af, en verwijzen deze kunst tot het vuur, dat vernielt.
Misschien méént de dichter werkelik, dat hij Kristus doet stralen boven de rotheid dezer eeuw; dit is echter, van zijnentwege, niets meer dan een begocheling. De Kristusgedachte wordt door een gedicht als „Onschuld" b.v. of „Arbeid" — toch alleen maar verminkt, om het niet nog scherper uit te drukken.
Roel Houwink, heeft, als werkman-met-het-woord, in deze bundel gestreefd naar de goede armoede. Slechts een paar keren is hij er in geslaagd, een versregel te schrijven, die in ons blijft na-klinken zuiver en klaar als een klok boven een sneeuwveld !
Wies Moens.

Marie van K., 3987
VERZEN. *Van Loghum Slaterus, Arnhem,* 1927. (19×12.5) 36 blz. ing. f 1.25, teb. f 1.95.

Marie van K. levert het zonderling voorbeeld van een talent, dat geheel gevormd op vorigeeuwse modellen, een moderne onrust uit in een volstrekt verouderd vers. Haar motief-behandeling wijkt niet af van die van Ten Kate, doch haar gedicht wordt omruist door een sfeer, die geen der 19e eeuwse Nederlandse dichters heeft weten te scheppen. Deze dualiteit is de kracht van haar werk. Om het zuiver te waarderen moet men het vergelijken met dat van Albertine Kehrer bijvoorbeeld. Daar is alles gezegd en dat alles kan ons weinig schelen. Bij Marie van K. is bijna niets gezegd. We voelen haar poëzie als een greep naar het onzegbare en juist de stuntеligheid van de vormgeving verhoogt de suggestie van een angstig pogen naar bevrijding, trots álles. Hier huivert iets, dat in de 19e eeuwse dichters doodgedreund is. Maar hier ontbreekt, wat leeft in alle grote dichters aller eeuwen, het volkomen beheersend vermogen. Deze stamelingen hebben een raadselachtige aantrekkingskracht, maar die door de dichteres nergens geheel wordt bevredigd tot heden. Later misschien? De bundel *Verzen* boeit ons meer als „interessant geval" dan als zuivere schoonheid, maar sluit het eventuele ontstaan dezer laatste niet uit.

Anton van Duinkerken.

P. B. Shelley, 3988
EPIPSYCHIDION. Vertaald uit het Engelsch door D. Spanjaard. Geïllustreerd. *Em. Querido, Amsterdam,* 1927. (20×13) 42 blz.

Epipsychidion, de meest hartstochtelike zang der geestelike liefde, door Shelley geschreven werd hier in Nederlandse verzen omgezet. Wat er in het Engels staat, staat er in het Hollands vrijwel ook. En het rijmt. Het is handig gedaan. Maar het mist aanhoudend kleine nuances, waardoor de Engelse zin zich opdringt, en wier gemis de Hollandse zodanig verzwakken, dat ze een intellektueel raadseltje worden. Een enkel voorbeeld:

Ik ween vergeefs. Min bitter ware bloed
doch graag vergoten, zoo het heil u doet.

Om dit te verstaan wete men, dat de originele tekst luidt:

I weep vain tears: blood would lest bitter be
yet poured forth gladlier, could it profit thee.

Zulke omzettingen bewijzen, dat D.Spanjaard niet tegen alle techniese moeilikheden opgewassen was. Zijn vertaling is te verstandelik gemaakt, en mist dus de vaart van het origineel. En de kracht van het origineel ligt in die vaart. Een goed vertaler is slechts hij, die een vreemd gedicht geheel tot een eigen, Hollands, werk weet te maken, waarbij men de herinnering aan de vakmatige moeilikheden vergeet.

Anton van Duinkerken.

FRANSCH.

A. P. Garnier, 3989
LA BRANCHE DE GUI. Geïllustreerd door Pierre Gusman. *Garnier Frères, Paris* 7, 1927. (20×14) 57 blz.

In de bibliographie handhaaft zich het anachronisme, de bibliophiel Garnier heeft een uitgaafje gemaakt met vroeg-renaissantiese regels en achttiendeeeuwse vinjetten. Hij is een tamelik zwak leerling van de Plejade-dichters. Voor de vrienden van het boek is zijn werkje een leuk bezit, voor de liefhebbers der poëzie is het een curiosum, voor de zoekers naar schoonheid en menselikheid is het niets.

Anton van Duinkerken.

DUITSCH.

Jakob Kneip, 3990
BEKENNTNIS. *Horen-Verlag, Berlin-Grünewald,* 1927. (19×12) 174 blz. ing. M. 3.50, geb. M. 6.—.

Kneip stichtte met Winckler en Vershofen de „Nylander groep", wier hoofdstelling was, dat de dichter een werkman is. Onder zijn makkers is hij de meest idylliese. Zijn liederen, deels in vrije verzen, deels in rijmende strofen geschreven, bezingen het landschap van den Hondsrug (zijn geboortestreek), de kleine dorpen en het eenvoudige leven. Maar in *Bekenntnis* belijdt hij een godsdienstige krisis, die zijn jeugd vertroebelde. Hij toont zich hier een fijnzinnig, zuiveraanvoelend dichter van meer dan middelmatig talent, maar die toch heel ver onderdoet voor een Werfel, een Brod, een Trakl. De onrust naar God, het hoofdmotief van deze bundel, is het schoonst vertolkt, wanneer een eenvoudige vroomheid den dichter boven zijn twijfels verheft en hem bij zijn oud, goed, volk doet vinden, wat hij overal zocht. Eerder het vrome verlangen, dan de verscheurdheid kan Kneip stem geven. Zijn bundel *Der lebendige Gott* is dan ook veel dieper doorvoeld dan *Bekenntnis*, waarin het teveel aan woorden het teweinig aan leven niet kan verhullen. Toch is ook deze bundel een merkwaardig na-oorlogs-dokument en zijn enige verzen er uit waarlik ontroerend.

Anton van Duinkerken.

VI. KUNST.

DUITSCH.

Friedrich Klose, 3991
MEINE LEHRJAHRE BEI BRÜCKNER. *Gustav Bosse, Regensburg,* 1927. Deutsche Musikbücherei. (18.5×13) X-479 blz. gecart. M. 6.—, geb. M. 8.—.

Zoowel voor de kennis van Brückner's persoonlijkheid als voor de kennis van zijn theoretisch-muzikale inzichten en zijn beteekenis als paedagoog is dit boek van veel waarde. Het is geschreven op een echt muzikanteske manier, en muzikaal ingedeeld in een „Auftakt" waarmee het milieu geschilderd wordt, drie hoofdstukken over Brückner zelf en het muzikaal Weenen van zijn tijd, en een „Schluszkadenz" waarin de schrijver zich nog even rekenschap geeft over zijn herinneringen. Uiteraard is Klose, zelf vriend en componist in den geest van Bruckner, niet altijd genoegzaam objectief tegenover zijn onderwerp. Maar aan de waarde van het bijeengebrachte materiaal doet dit slechts zelden afbreuk.

Lou Lichtveld.

Arnold Schmitz, 3992
BEETHOVEN. Geïllustreerd. *Die Buchgemeinde, Bonn a.Rh.* 1927. (24.5×17.5) 158 blz. geb. M. 4.—.

Wat deze Beethoven-monografie onderscheidt van de tallooze andere, is het feit dat zij staat

in het teeken van Bonn. Geschreven door een privaatdocent van de universiteit van Bonn, zijn er alle gegevens in verzameld, die het Beethovenhuis aldaar oplevert. Het voornaamste van dit boek is dan ook de aanhang, die ruim vijftig prachtige foto's geeft, deels van nagenoeg onbekende Beethoveniana, welke zich te Bonn bevinden. Het biografische gedeelte is bovendien sober aangepakt, en het grootste deel van het boek is gewijd aan een bespreking der voornaamste werken. Een keurig-uitgevoerd werk, dat voor velen een bezoek aan het Beethovenhaus zal kunnen vervangen.

Lou Lichtveld.

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

C. Vervoort, 3993
KARDINAAL MERCIER. Geïllustreerd. *O. Plattteau & Co., Antwerpen,* 1926. (27.5 × 18.5) Deel II: 206 blz. Per deel ing. f 5.—.

Het tweede deel van het werk van Vervoort over Kard. Mercier sluit zich waardig aan bij het eerste, om het geheel tot een volledig gedocumenteerde biographie van den grooten kerkvorst te maken.
Dit deel behandelt voornamelijk de werkzaamheid van den Kardinaal in het tijdperk van zijn grootsten roem, na den oorlog, zijn zegetocht door de Vereenigde Staten, zijn relaties met vooraanstaande tijdgenooten, zijn gouden priesterfeest, de onderscheidingen, die hem van alle kanten ten deel vielen. Maar daarbij blijkt ook, hoe de Kardinaal bij alle uitwendige schittering zijn nederigheid, eenvoud en heiligheid ongerept heeft gehouden en bovenal trouw is gebleven aan zijn bisschoppelijk devies: Apostel van Jesus-Christus. Wij zien hem hier in zijn godsvrucht en geestelijk leven, in zijn weldadigheid en herderlijken ijver. Bisschoppelijke en particuliere brieven en toespraken worden in extenso afgedrukt. De zegenrijke „besprekingen van Mechelen" met de Anglicanen worden uitvoerig beschreven. Eveneens het ijveren van den Kardinaal voor de drankbestrijding en zijn sympathie voor de sport. Tenslotte geeft de schrijver een omstandig relaas van zijn heilig afsterven en weergalooze begrafenis.
Dit boek is ongetwijfeld het beste, degelijkste en uitvoerigste van de vele, die sinds den dood van den grooten Kardinaal over hem zijn verschenen. Het zal daarom zijn waarde behouden. Op één punt slechts stelt het teleur, n.l. bij de behandeling van Mgr. Mercier's houding tegenover de Vlaamsche kwestie. In zijn bewondering voor den gestorvene heeft de schrijver al te veel vergoeilijkt wat misschien wel verklaard, maar nauwelijks verontschuldigd kon worden. Waar hij de woorden van ondergeteekende aanhaalt, had hij beter gedaan door het oordeel van een buitenlander, dat op vele feiten steunde, maar toch ook door oprechten eerbied gematigd was, onverkort weer te geven, dan tegenover een enkele weinigzeggende passage het sympathiek en weer zoo eerlijk-aandoende antwoord vanden Kardinaal op het geheel te plaatsen.
Wij hopen, dat de tijd niet ver is, dat ook de houding van Kardinaal Mercier tegenover Vlaanderen objectief voor de historie kan worden vastgelegd.

Dr. Ferd. Sassen.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

NEDERLANDSCH.

G. Blachon, 3994
WAAROM IK VLAANDEREN LIEFHEB. Vertaald uit het Fransch door Stijn Streuvels. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1926. (21 × 15.5) 159 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.

Blachon, heeft in een warm lyriese, soms rhetorikale stijl, getuigd van zijn bewonderende sympathie voor de fysiese en psychiese kwaliteiten der Vlamingen, alsmede een gloeiend rekwisitoir uitgesproken tegen „de Latijnsche bestuurlike alleenheerschappij, die op het Vlaamse mensdom, in Frans-Vlaanderen, weegt als een loden kap, die het insluit in een dwangbuis en het belet zijn ware en brede, scheppende leefbaarheid te ontplooien." Blachon is niet mals voor de „mandarijnen" van de Franse centralisatiegeest, die „de Vlamingen in de Westhoek er toe dwingen, de stap aan te nemen van afgeleefde rassen", en de schuld zijn van het verval en de ontmoediging, die zich daarginds zó schrijnend-tragies openbaren in de verwaarlozing der steden, de grauwe eenzaamheid der dorpen, in het kwijnende en ziekelike, dat er de gang des levens kenmerkt. Hij staat aan de zijde van de Frans-Vlaamse regionalisten, waar deze streven naar een zekere kulturele zelfstandigheid voor hun volk. Blachon vraagt: „een stellig teken van ambtelike welwillendheid tegenover het Vlaams idioom", en acht daarmee de „flamingantiese" kwestie in de Westhoek zo goed als opgelost! Vlaanderen schoner maken om Frankrijk te verrijken? Zo zeggen vooralsnog de meeste aanhangers van de regionalistiese beweging in Frans-Vlaanderen. Reeds Snellaert zag in, dat het pogen der Frans-Vlamingen, om het Nederlands element in de Westhoek onder de „valse, walse druk" op de been te houden, *niets* zou vermogen te bereiken, zolang het niet openlik als doel durfde te stellen: „edelmoedige aansluiting met de andere stamgenoten." — Wij zijn het volkomen eens met deze mening van een der eerste woordvoerders van de Vlaams-nationale gedachte in de Belgiese Staat.
Al vermag Stijn Streuvels' vertaling van het lezenswaardige boek van Blachon ons niet altijd te voldoen (de taal van de Westvlaamse meester leent zich blijkbaar niet tot uiteenzettingen van historiese en politieke aard), over de „daad" van deze vertaling, moeten wij ons, als Vlaming en Dietser, ten zeerste verheugen.

Wies Moens.

Annie Vivanti, 3995
HET LAND VAN CLEOPATRA. Vertaald uit het Italiaansch door Ellen Forest. *Foreholte, Voorhout,* 1927. (19.5 × 13.5) 135 blz. ing. f 0.80, geb. f 1.30.

Meer nog dan vroeger is Egypte, sinds de befaamde opgravingen in de Koningsgraven, het toeristenland bij uitstek van de Europeesche goudvinken. Annie Vivanti, de Italiaansche schrijfster, is er ook geweest en geeft van haar ervaringen verslag in twee en twintig opstellen: goede, heel goede journalistiek, zonder al te veel diepgang, doch niet geheel vrij van een tikje bluf. De gelukkigen, die zelf het land van Cleopatra hebben bereisd, zullen er allicht iets van hun eigen aandoeningen in vinden; anderen kunnen een paar uurtjes denken aan het wonderlijke

land, waarvan aardrijkskundeboeken uiteraard droger vertellen.

Vincent Cleerdin.

X. NATUURKUNDE EN NIJVERHEID.

NEDERLANDSCH.

C. S. Th. van Gink, **3996**
DE DUIVENRASSEN. Geïllustreerd. *Kosmos, Amsterdam,* 1927. (24×16) 127 blz. ing. f 2.90.

Een tegenwicht tegen de weinig hartverheffende sportmanie is de duivensport. Wie deze liefhebberij met hart en ziel beoefent, vindt in dit boek van z'n gading: een boeiende reeks rijke gegevens omtrent het voorkomen, de kenmerken en eigenschappen van de verschillende duivenrassen. De duivenvrienden moeten dit prettiggeïllustreerde boek hebben, dat genoeg gegevens biedt, om duivenkenner en duivenfokker te worden.

M. M.

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

NEDERLANDSCH.

Dr. Wilhelm Stekel, **3997**
DE WIL TOT DEN SLAAP. Vertaald uit het Duitsch door H. A. E. van Dishoeck. *Leidsche Uitg, Mij., Leiden,* 4e druk: 1927. (20×14) 63 blz. ing. f 0.90.

Dit onderwerp wordt volgens de theorie van Freud zeer populair behandeld, zonder eenig correctief. Voor niet-wijsgeerig geschoolden minder geschikt, ondanks eenige opmerkelijke constataties. *M. M.*

DUITSCH.

Dr. Fritz Eckardt, **3998**
DAS BESPRECHUNGSWESEN. *Börsenverein der deutschen Buchhändler, Leipzig,* 1927. (21.5×15) 128 blz.

In deze brochure, die bedoelt uitgevers en redacteurs in te leiden in de vraagstukken betreffende het recensie-exemplaar en het besprekingswezen is zoowel rekening gehouden met het standpunt van den auteur en uitgever, als met het standpunt van den recensent en den bibliograaf. Objectief en helder wordt dit probleem uiteengezet. Deze brochure maakt den indruk van zakelijkheid, wetenschappelijke degelijkheid en volledigheid bovenal.

Dr. H. v. d. M.

H. Handke, **3999**
DER BUBIKOPF VON AGAMEMNON BIS STRESEMANN. Geïllustreerd. *Verlag für Kulturpolitik, Berlin W.* 15, 1927. (25×18) 98 blz. ing. M. 3.—.

Een tijdsymptoom! Het probleem van 't moderne pagekopje gaf den schr. dit boek in de pen, waarin hij genoemd vraagstuk naar echt Duitschen aard, met hier en daar een sprankje ironie, behandelt vanuit historisch, archeologisch, aesthetisch, sociologisch en natuurlijk ook philosophisch standpunt. Een wetenschappelijke satyre, grappig verlucht.

M. M.

Dr. E. Neter, **4000**
ARZT UND KINDERSTUBE. *Otto Gmelin, München,* 3e druk: 1927. (21×14.5) 102 blz. ing. M. 2.80, geb. M. 4.—.

Over de voeding van den zuigeling, over de gedragingen van moeder en kind in het eerste huwelijksjaren, over de hygiene van het kind en overdrijving in de kinderopvoeding — over deze en aanverwante onderwerpen zijn hier wenken en wenschen bijeen gebracht door een bekend kinderarts.

Dr. H.

XII. LEERBOEKEN.

E. Molt, **4001**
VADERLANDSCHE GESCHIEDENIS. Geïllustreerd door Tjeerd Bottema en Alb. Roodenburg. *J. Bijleveld, Utrecht,* 1927. (23.5×16) 443 blz. geb. f 4.90.

In zijn voorwoord deelt schrijver mee, dat hij meer dan dertig jaar zijn geliefkoosd vak gedoceerd heeft en 't voor de laatste keer gedaan heeft in dit werk. Hetgeen we ook zonder die mededeeling zouden geweten hebben, want hetgeen hier geboden wordt, is meer een verhaal, een populair geschiedverhaal dan een wetenschappelijke les. De behandeling is bovendien geheel volgens de opvatting van dertig jaren terug, toen in het geschiedenisonderricht Holland en nur Holland in 't middelpunt stond. Deze ouderwetsche opzet en wijze van behandeling is ook oorzaak, dat zoo weinig rekening werd gehouden met de moderne onderzoekingen op dit gebied. Hier en daar zooals in zijn beschrijving over Erasmus en Philips II en den Beeldenstorm slaat de schrijver de plank geheel mis. Voor het overige heeft dit boek de Vorzüge doch ook de feilen van de neutrale geschiedbeschrijving: de Katholieken worden er geenszins naar de waarde hunner beteekenis in gewaardeerd. Vlotheid in 't belichten van daden en karakter onzer groote landgenooten en 't begrijpen van den band tusschen verleden en heden mag den schrijver als voornaamste verdienste aangerekend worden.

M. M.

Dr. P. Terpstra, **4002**
LEERBOEK DER GEOMETRISCHE KRISTALLOGRAFIE. Geïllustreerd. *P. Noordhoff, Groningen,* 1927. (25×16) 302 blz. ing. f 8.25, geb. f 9.—.

Na een definitie van het kristal als een homogeen vast lichaam gaat schrijver zijn uitwendige begrenzing en overige eigenschappen en vormen na, welke hij door meting tracht te bepalen. Het doel dat schrijver zich stelde: de wetten op te sporen, waaraan deze kristalvormen zijn onderworpen en de grootheden af te leiden noodig voor hun beschrijving, heeft hij bereikt in dit leerboek, dat uitmunt door groote overzichtelijkheid zoowel in de algemeene hypothesen als in de uitwerkingen.

M. M.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

W. van den Berg, **4003**
SNOES. Geïllustreerd door Jan Wiegman. *Van Putten & Oortmeyer, Alkmaar,* 1927. R.K. Jeugdbibliotheek. (22.5×15) 223 blz. ing. f 1.60, geb. f 2.50.

Snoes, de meisjesachtige bijnaam van een echt-Hollandschen jongen, Bert van Dans leeft in Indië en wordt in Indië onder allerlei avonturen

opgesnord en naar 't vaderland teruggebracht, om z'n opvoeding te voltooien in katholieke richting. De avonturen zijn spannend, doch soms wel wat ongelooflijk; Berts gestorven moeder treedt later weer springlevend op! Niettemin een verdienstelijk jongensboek.

H. H.

F. C. Bridges, 4004.
HET BOEK DER ONTDEKKINGEN. Vertaald uit het Engelsch door Mr. M. Stibbe. Geïllustreerd. *W. de Haan, Utrecht,* 1927. Door alle eeuwen heen. (21.5×14.5) 224 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Indien men ontdekkingen neemt in de beteekenis van ontdekkingstocht, zal dit neutrale boek ook naar den titel voldoen. Alle bekende figuren: vanaf de Maleiers, de Arabieren, via Marco Polo en Vasco di Gama tot Cook en Livingstone toe, die op het gebied der exploratie van vreemde landen en zeeën hun sporen verdiend hebben, zien we hier de revue passeeren in een boeiend en leerzaam relaas, dat, verlevendigd door verluchting — sommige in kleurendruk — voor onze jeugd een begeerlijk bezit is, indien door ouderen haar gewezen wordt op eenige partijdige voorlichting, vooral waar sprake is van de kolonisatie-arbeid van Europeanen in vreemde veroverde gewesten.

Dr. H. v. d. Mark.

Tine Brinkgreve-Wicherink, 4005
ROB EN TREESKE UIT DE PLAGGENHUT. Geïllustreerd door Mies Deinum. *Logon, Amersfoort,* 1927. (22×15.5) 220 blz. ing. f 2.10, geb. f 2.65.

Daan de Vries heeft 'n paar jaar in Leeuwarden gezeten, onschuldig. Hij heeft daar geboet voor 'n misdrijf van z'n schoonzoon, die in drift Freek Bloms heeft neergeslagen. Als hij uit de gevangenis komt, zijn schoonzoon en dochter overleden en neemt hij hun kind Treesje bij zich en later ook 't eenigste kind van Blom, dat intusschen wees geworden was. Dan vlucht Daan met de kinderen naar de hei in Drente. Rob en Treesje denken niet anders, of ze zijn broer en zus. Grootvader maakt hier kennis met blinde Dries en de familie Takels: de eenige bewoners op de uitgestrekte heivelden bij Hofloo. Aan blinde Dries heeft grootvader z'n levensgeschiedenis verteld, maar hij blijft altijd ongerust en vreest dat vandaag of morgen iemand de kinderen zal verwijten: „Jullie grootvader heeft in de gevangenis gezeten." Die onrust vermeerdert nog als Teun Beijlers, „de Okkernoot", een van z'n medegevangenen in Leeuwarden als marskramer de hutten bezoekt. Grootvader weet hem echter, door 't toezeggen van 'n driemaandelijksch bedrag, de belofte tot zwijgen af te persen. 't Komt zelfs zoover, dat „de Okkernoot" door 't zien van 't gelukkig gezinsleven bij Daan de Vries tot inkeer komt; de redder wordt van de twee kinderen, bij 'n windhoos en ten slotte zich ook weer met vrouw en kind,waarvan hij gescheiden leefde, verzoent. Zeer sympathieke figuren in 't verhaal zijn blinde Dries en de onderwijzeres Annie. Het geheel is gehouden in 'n neutrale sfeer, behalve tegen 't einde. waar 'n protestantsch kerstfeest beschreven wordt. De vlotte schrijftrant, de prachtige uitbeelding van Daan de Vries in z'n liefde voor de kinderen en z'n goede invloed op z'n omgeving maken 't werk uitstekend geschikt voor neutrale jeugdbibliotheken of boekerijen op protestantsch-christelijken grondslag.

Th. Wissing.

A. M. van Dongen, 4006
DE KINDEREN VAN HET VREDESPALEIS. Geïllustreerd door Jan Wiegman. *R.K. Boek-Centrale, Amsterdam,* 1927. Jong en Jolig. (15.5×11.5) 64 blz. ing. f 0.60.

S. H. van Dongen, 4007
ADDIE. Geïllustreerd door Jan Wiegman. *R.K. Boek-Centrale, Amsterdam,* 1927. Jong en Jolig. (15.5×11.5) 60 blz. ing. f 0.60.

S. H. van Dongen, 4008
DE „DERDE"! Geïllustreerd door Jan Wiegman *R.K. Boek-Centrale, Amsterdam,* 1927. Jong en Jolig. (15.5×11.5) 61 blz. ing. f 0.60.

Th. Jansen, 4009
DE TWEE VAASJES. Geïllustreerd door J. Bohncke. *R.K. Boek-Centrale, Amsterdam,* 1927. Jong en Jolig. (15.5×11.5) 59 blz. ing. f 0 60.

Th. Jansen, 4010
FRANS EN FRITS. Geïllustreerd door Jan Wiegman. *R.K. Boek-Centrale, Amsterdam,* 1927. Jong en Jolig. (15.5×11.5) 59 blz. ing. f 0.60.
Een reeks amusante verhaaltjes om zelf te lezen en tevens om voor te lezen, die voldoen aan drie eischen: ze zijn boeiend, verrassend in de ontknooping en vooral vol goede gedachten van godsdienstigen aard! Literair mochten ze hier en daar wel een beetje bijgewerkt worden, terwijl ook de verluchting al te conventioneel van vorm bleef.

M. M.

Francis Finn, S.J., 4011
DE DIAMANTEN RING. Vertaald uit het Engelsch door Jozef Simons. *Lecturis, Eindhoven,* 1927. (19×15) 71 blz. ing. f 0.90.

Een zeer geschikt boekje van opgroeiende meisjes. 'n Iersch fabrieksmeisje brengt al haar spaargeld op de weldadigheidsbazar voor de weezen en trekt er de aandacht van'n jong meisje, dat veel goed doet. De nieuwe vriendin hoort, dat Regina O'Connell samen woont met een ziek zusje en een „aanstaande" heeft, die drinkt. Regina is 'n braaf kind, dat geregeld tot de H. Sacramenten nadert en haar biechtvader leert haar, hoé zij't gebedje moet bidden: „Aanvaard, o Heer, mijn vrijheid"... In heel korten tijd leert ze hoe „Gods genade haar genoeg is."
Zij verliest haar zusje, haar minnaar, doet afstand van de hoogste prijs der bazar, de diamantenring die zij won, ten behoeve eener arme buurvrouw, en streft snel en kalm, na haar volmaakte offer. Father Finn vertelt de eenvoudige geschiedenis heel mooi, de vertaling is niet geheel zuiver Hollandsch.

Alb. Steenhoff-Smulders

V. M. Hillyer, 4012
DE WERELDGESCHIEDENIS IN EEN NOTEDOP. Vertaald uit het Engelsch door Dr. J. A. Vor der Hake, Geïllustreerd door Carel M. Boog en M. S. Wright. *Hollandia, Baarn,* 1927. (20×13.5) XXVIII-492 blz. ing. f 3.25, geb. f 3.90.

De manier, waarop deze geschiedenis geschreven

is kunnen we eenig noemen. 't Is natuurlijk oppervlakkig en niet volledig; 't is geen studieboek, maar 'n boek, waardoor de kinderen *smaak* krijgen voor de geschiedenis. Het kind ziet de wereldhistorie als een weg, waarop de volkeren voorbijtrekken en met de voornaamste gestalten maakt het verder kennis.
Jammer genoeg is het boek voor Katholieke kinderen niet aan te bevelen. Geschiedenis kan nu eenmaal niet neutraal worden gegeven. In de geschiedenis van Engeland staan de gewone beschuldigingen over „Bloody Mary" en de gewone verontschuldigingen over Elisabeth. En zoo meer.
Wat erger is: hoewel de geschiedenis van Christus eerbiedig is behandeld, wordt toch Zijn Godheid weggecijferd en zwijgt de schrijver over de Verrijzenis.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Felicie Jehu, 4013.
TREESKE, DE WILDEBRAS. Geïllustreerd door Henri Pieck. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1927. (22.5 × 15) 240 blz. ing. f 1.60, geb. f 2.50.
Treeske is de wildebras in de familie Deverona en van haar doen en laten in het kader der familie verhaalt dit boek. We vergezellen haar van den Haag naar „Het oud Kasteeltje": een buiten in de buurt van Doorn, dat haar vader, de vermaarde kunstschilder geërfd heeft en welk eenzaam oord Treeske met haar opgeruimden aard en ongedwongenheid te midden van haar broertje Rob en zus Ange spoedig weet te maken tot een lustig en vroolijk verblijf.
Zooals alle jeugdboeken van deze jeugdschrijfster is ook dit meisjesboek vlot en spannend geschreven, maar tegen dit boek hebben wij het bezwaar, dat 't zoo weinig paedagogisch is (zie b.v. blz. 166-173 en blz. 212) en zoo verregaand neutraal zooals op blz. 205-214.

H. H.

C. Joh. Kieviet, 4014
DE ZEEROOVER VAN OOSTZAAN. Geïllustreerd door Eelco ten Harmsen van der Beek. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1927. (21.5 × 15.5) 227 blz. ing. f 1.10, geb. f 1.75.
Klaas Compaan meent, dat hem niet genoeg uitgekeerd wordt op de aandeelen, die hij heeft in „den handel van avonturije", en rust nu zelf 'n schip uit, waarmee hij, naar hij voorgeeft, gaat varen op avonture. Weldra blijkt, dat hij niets anders wil zijn dan 'n zeeroover, die alle zeeën onveilig maakt en zich alle schepen toeeigent, die hij op z'n kruistochten ontmoet, Nederlandsche zoowel als Spaansche, Fransche of Engelsche. Hij is een echte watergeus met geen greintje gevoel voor 'n anders leed, 'n bruut die geen gevaren kent en zelf niet terug schrikt voor daden van geweld tegenover vriend en vijand. Schurken zijn ook zijn helpers en alleen z'n kajuitjongen Herman kan onze sympathie hebben, omdat hij steeds eerlijk blijft en alleen 't gezelschap van deze avonturiers gekozen heeft, om in de gelegenheid te komen z'n broer, die als slaaf op de kusten van Afrika verkocht is, naar huis terug te voeren. Over de hier en daar ingelaschte geschiedkundige feiten zal menig historicus anders denken dan de schrijver. En op paedagogische gronden kunnen we 't boek heelemaal geen aanbeveling als jeugdlectuur meegeven.

Th. Wissing.

Marie de Koning, 4015
KLEINE PIM. Geïllustreerd door Rie Stoffers. *Wed. P. van Waesberghe & Zoon, Rotterdam,* 1927. Madeliefjes. (21 × 17) 56 blz. geb. f 0.80.

Marie de Koning, 4016
HET GOUDEN TIENTJE. Geïllustreerd door Rie Stoffers. *Wed. P. van Waesberghe & Zoon, Rotterdam,* 1927. Madeliefjes. (21 × 17) 56 blz. geb. f 0.80.

Marie de Koning, 4017
PRINSESJE. Geïllustreerd door Rie Stoffers. *Wed. P. van Waesberge & Zoon, Rotterdam,* 1927. Madeliefjes. (21 × 17) 56 blz. geb. f 0.80.
Pim, 'n leuke boy krijgt van z'n vader een hondje, Loetje, een schrander beest, waarmee hij dolle avonturen beleeft, en dat hij overal meeneemt behalve in zijn vliegtochtje naar Amsterdam, dat hem plots ten deel valt. Een aardig kinderboekje voor jongens, neutraal evenals *Het gouden tientje* en *Prinsesje,* welk laatste meer voor meisjes bestemd is. Rie Stoffers heeft door haar pakkende zwart en rood teekeningen van deze snoezige verhaaltjes fleurige prentenboeken weten te maken.

M. M.

J. G. Kramer, 4018.
TON EN KEES OP 'N SLEEPBOOT NAAR SINGAPORE. Geïllustreerd door Pol Dom. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1927. (23 × 15.5) 285 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.
Ton en Kees, twee ferme Amsterdamsche H.B.S.-sers brengen hun vacantie door te Scheveningen, waar Ton zwemmend een meisje van een wissen dood in de haven redt. Ze treffen een oude zeerob en gaan een zeetochtje naar Engeland maken. Nu beginnen een reeks avonturen, want hun logger wordt in een mist overvaren en opgepikt door een zeesleepboot, op weg naar Singapore. Het tweemanschap maakt (noodgedwongen?) ook die gevaarvolle Oceaantocht mee en de jongens doen veel ervaring en ontwikkeling op over de moeilijkheden ter zee en de gebruiken en zeden invreemde gewesten als Arabië, Colombo en Sabang, het eindpunt van hun interessant onverwacht uitstapje. Een leerzaam neutraal leesboek, dat bij onze jongens kan aankweeken gevoelens van moed en energie, en eerbied voor den Hollandschen ondernemingsgeest ter zee.

H. H.

J. Lens, 4019
BARTO, DE DRAPENIERSLEERLING. *E. J. Bosch, Amsterdam,* 1926. (20.5 × 15) 207 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.
De heer de Limbricht was met prins Frederik Hendrik opgetrokken tegen Maastricht en gesneuveld, een weduwe met twee kleine kinderen achterlatend. Toen Pappenheim met zijn leger kwam, besloot de weduwe den kleinen jongen met een vertrouwd dienaar naar den prins te zenden. De dienstmeid Bregte liet een Brabantsche cent midden door deelen en hing den jongen de eene helft om den hals en het meisje de andere helft. De dienaar met den kleine viel in de handen der soldaten; deze doodden den knecht en verwondden het jongske. De kleine werd gevonden door een marskramer, die hem naar het naaste dorp bracht. Uit Leiden kwam een agent, om Waalsche kinderen te halen als hulp bij de weefgetouwen. De kleine vondeling werd ook aangenomen en kwam zoo in Leiden. Hier leerde hij het weven. Door een

toeval kwam hij in het kasteel van Poelgeest in aanraking met de oude meid, die door zijn uiterlijk maar vooral door den halven Brabantschen cent den knaap herkende. De schrijver is vurig Calvinist. Wat Roomsch is of Amerikaansch vindt in zijn oog geen genade.

F.

Prof. Fr. von der Leyen. 4020.
DIE SCHÖNSTEN MÄRCHEN DER WELTLITERATUR. Geïllustreerd door Helmut Starbina. *Rich. Bong, Berlin W.* 57, 1924. (18.5 × 12) Deel I: 364 blz. deel II: 304 blz. Per deel geb. M. 4.50.

Allerlei sprookjes staan in bonte mengeling hier dooreen! Hauff en Grimm vindt men naast Russisch en Chineesche sprookjesdichters. Op prettige wijze zijn ze naverteld zóó, dat men geneigd is 't gevaar dat in menige schuilt, voor jeugdige lezers voorbij te zien. De verluchting is verdienstelijk en aangepast aan de jeugdige mentaliteit. De ordening is wel wat al te bont, we weten niet goed voor welken leeftijd ze bestemd zijn.

M. M.

Cissy van Marxveldt, 4021
EEN ZOMERZOTHEID. Geïllustreerd door Hans Borrebach. *Valkhoff & Co., Amersfoort,* 1927. (20.5 × 15) 278 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Een dol, dwaas boek naar inhoud en vorm, met als tendenz: aanstellerij gestraft — de aanstellerij gepersonifieerd in Ella, die een zwak heeft voor „jonkheeren" en tenslotte van een kouden kermis thuis komt, terwijl haar vriendin Pit, een vrijgevochten robbedoes, er met een heusche Jhr. van doorgaat, die in dit boek optreedt in een vermomming van een doodgewone chauffeur. Hier en daar gaat 't zotte boek aan overdrijving mank! Overigens verdienstelijk vlot geschreven.

Hein Hoeben.

W. van der Meeren, 4022
IWAN'S OFFER. Geïllustreerd door Jan Wiegman. *Van Putten & Oortmeyer, Alkmaar,* 1927. R.K. Jeugdbibliotheek. (22.5 × 15) 188 blz. ing. f 1.60, geb. f 2.50.

Een ferm jongensboek zonder zoetelijk geteem en brave Hendrikken, maar boeiend schetsend de lotgevallen van een forschen knaap, temidden van wolvengehuil en sneeuwstormen in de woeste Russische steppen. Hier en daar wat hortend van verhaalgang en een tikje overdreven.

Hein Hoeben.

Nanda, 4023
BOB EN INA. Geïllustreerd door Netty Heyligers *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1927. Pagekop-serie. (23 × 14.5) 255 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.

Om hare ontwikkeling te voltooien is Bob, wier vader geneesheer is op een vriendelijk dorpje in 't hart van Limburg in pension gestuurd bij oom Jan, die een snoezig dochtertje bezit, Ina. Daar in Amsterdam weet ze zich snel aan te passen aan de geheel andere levensomstandigheden, geholpen door Ina, die van gelijken leeftijd in de zelfde school gaat. Toch is 't ál geen vreugde in 't gezin, want afgunst vergalt Ina's leven, die meent, dat Bob een streepje voor heeft. Hoe ondanks Bob's driftigen aard beiden elkaar met 't klimmen der jaren weten te waardeeren en te beminnen, verhaalt dit verdienstelijk geschreven neutrale meisjesboek.

Dr. H. v. d. M.

Jo Nabben, 4024
HET EINDE VAN LO'S BAKVISCHTIJD. Geïllustreerd door Henri Pieck. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1927. (23.5 × 16) 207 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.90.

Op de H.B.S. heerscht, vooral in de vijfde klasse, onrust en spanning. Er zal een nieuwe directeur komen en ieder is benieuwd. 't Optreden van den harden docent, die in de verwaarloosde klas heel wat te beredderen heeft, in 't begin wat stroef, valt alle bakvischjes tenslotte nogal mee; eenmaal de orde hersteld, beijveren alle bakvischjes zich dubbel om door 't examen te komen. Een zelfs met opvallenden ijver: Jo van Brechtstein die op 't eind niet alleen met 't einddiploma, doch ook met 't hart van den nieuwen regent gaat strijken. Meer voor oudere bakvischjes is dit neutrale vlotgeschreven boek bedoeld.

M. M.

I. F. Thurston, 4025.
EENS EEN STRAATJONGEN. Vertaald uit het Engelsch door J. Visser. Geïllustreerd. *J. van der Wal, Bruinisse,* 1926. (20.5 × 15) 279 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

De lotgevallen van dezen straatjongen zijn velerlei en meestal van weinig verheffenden aard: gevonden geld verbrassen, ongeval na ongeval beleven. Doch door een toevallig verblijf in een dominee's pastorie ('t is meer een kinderboek voor protestants-gezindten) wordt hij een andere mensch, behulpzaam en vlijtig in de weer, om z'n kwajongensleven door menschlievende daden weer goed te maken.

M. M.

A. B. van Tienhoven, e.a., 4026
HET GULDEN JONGENSBOEK. Geïllustreerd. *W. de Haan, Utrecht,* 1927. (25 × 19) 206 blz. geb. f 3.50.

Na een gulden meisjesboek verblijdt de uitgever ons thans met een gulden jongensboek, waarin, gesteld tegenover andere jongensjaarboeken, het didactische element overweegt. Eruditie en amusement beoogt deze neutrale uitgave. Leerzaam in goeden zin zijn dan ook stellig de mededeelingen over de olympiade, over het Nederlandsch luchtverkeer, over de samenstelling van een jaszband, over bergsport en vogelkweek, over linoleumsnijden en figuurzagen. Minder kunnen ons bekoren de amusementsgedeelten, ondanks de verdienstelijke verhalen van Van Tienhoven, Treffers en Wagenaar. Zoo hebben wij paedagogische bezwaren tegen Soekarje van Daalder, waar Christus heet: „een fijne droomer uit Nazareth" en tegen de vertelling van Dr. Walch, die in een jongensboek wellicht bij vergissing is verzeild geraakt.

M. M.

M. C. Versteeg, 4027
HET PRENTENBOEK VAN DE KINDERBIECHT. Geïllustreerd door B. van Reith. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1927. (27 × 18) 36 blz. geb. f 1.—.

Een zeer geslaagde populariseering van een belangrijk element in de kinderopvoeding: na een uiteenzetting van het begrip zonde, volgt het eigenlijke biecht-onderricht: de voorbereiding, de biechttaak en de belooning voor een goede en de straf voor een slechte biecht. De gravuren op groot formaat zijn wel te genieten, de kleinere doet nogal denken aan kalkeerplaatjes. Aan bedienaren van kerk en school aanbevolen.
M. M.

(Zonder naam), **4028.**
KINDJES ZONNEBOEKJE. Geïllustreerd door Jan Sluyters. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1927. (23×16) Deel I: 46 blz. deel II: 46 blz. Per deel geb. f 1.25.
Deze wijsjes en klink-klankrijmpjes zijn, bij afwisseling van een paar godsdienstige liedjes, niet ongeschikt, om onze kleuters in spanning van aandacht te houden. Sluyters' kleurrijke verluchting verdient allen lof. *M. M.*

ONTVANGEN BOEKEN.

C. Apeldoorn, 4029
Dr. A. J. de Jong,
BEKNOPTE NEDERLANDSCHE SPRAAKKUNST. *J. Muusses, Purmerend,* 2e druk: 1927. (22.5×14.5) 127 blz. ing. f 1.65.

C. Apeldoorn, 4030
A. J. Drewes,
N. Lier,
GIDS VOOR HET M.U.L.O.-EXAMEN. *J. Muusses, Purmerend,* 2e druk: 1927. Nieuwe M.U.L.O.-serie. (19.5×13) Deel I: 136 blz. deel II: 129 blz. Per deel ing. f 1.40.

C. Apeldoorn, 4031
Dr. A. J. de Jong,
OEFENINGEN BIJ DE BEKNOPTE NEDERLANDSCHE SPRAAKKUNST. *J. Muusses, Purmerend,* 2e druk: 1927. (22.5×14.5) 86 blz. ing. f 1.10.

P. B. Benjert, 4032
Dr. J. J. B. Elzinga,
FRANSCH VOOR DE LAGERE SCHOOL. Geïllustreerd door Louis Raemaekers. *J. Muusses, Purmerend,* 27e druk: 1927. (19.5×13) Deel I: 60 blz. ing. f 0.50.

P. B. Benjert, 4033
Dr. J. J. B. Elzinga,
FRANSCH VOOR DE LAGERE SCHOOL. Geïllustreerd door Freddy Edgar. *J. Muusses, Purmerend,* 14e druk: 1927. (19.5×12) 40 blz. ing. f 0.40.

P. B. Benjert, 4034
Dr. J. J. B. Elzinga,
FRANSCH VOOR DE LAGERE SCHOOL. *J. Muusses, Purmerend,* 24e druk: 1927. (19.5×12) Deel II: 62 blz. ing. f 0.65.

P. B. Benjert, 4035
Dr. J. J. B. Elzinga,
FRANSCH VOOR DE LAGERE SCHOOL. *J. Muusses, Purmerend,* 18e druk: 1927. (19.5×12) Deel III: 80 blz. ing. f 0.75.

P. B. Benjert, 4036
Dr. J. J. B. Elzinga,
FRANSCH VOOR DE LAGERE SCHOOL. *J. Muusses, Purmerend,* 12e druk: 1927. (19.5×12) Deel IV: 110 blz. ing. f 1.—.

J. Beunk, 4037
D. Lenderink,
EENVOUDIGE MEETKUNDE. Geïllustreerd. *J. Muusses, Purmerend,* 1927. Nieuwe M.U.L.O.-serie. (23×15) Deel II: 104 blz. ing. f 1.30.

Karl Wilhelm Bink, 4038
NACHTWÄCHTER. *Bühnenvolksbundsverlag, Berlin S.W.* 68, 2e druk: 1927. Wir Rüpelspieler. (12×12) 35 blz. ing. M. 0.90.

L. Bot, 4039
J. Houtepen,
BEKNOPTE ENGELSCHE SPRAAKKUNST. *J. B. Wolters, Groningen,* 1927. (19.5×13.5) Deel I: 171 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.60.

CORRESPONDENTIE.

139. *Awag* te *R.*: *Matavase* is van denzelfden Karl May, maar hoort niet bepaald aan ieder te worden gegeven; voor volwassenen.

140. *B. A. Pr.* te *V.*: Uw lijst is lang. Ik zal er enkele van nemen, de andere in 'n volgend No. U kunt in Uwe bibliotheek plaatsen: Selma Lagerlöff's *Charlotte Löwenskold.* Couperus: *Majesteit.* Ohnet's: *De aanslag op Napoleon*; Timmerman's: *De Rebel,* is zooals de titel aangeeft, oproerig, niet voor iedereen geschikt; Ernst Zahn: *Vrouw Sixta* werd besproken in No. 2641 *Boekzaal* en afgewezen voor katholieken; Anker Larsen: *Martha en Maria* is een voorbehouden boek; Lux': *Beethoven* is meer voor volwassenen, en A. C. M. de Jong: *Een kluchtige zomerreis* oordeelen we minder geschikt.

141. *P. de L.* te *A.*: De Serie „les Saints" verschijnt nog steeds bij Lecoffre, Rue Bonaparte 90, Parijs. Aangezien 't aantal verschenen nummers 'n honderdtal is, is 't onmogelijk deze alle op te noemen. Vraagt U 'n catalogus aan, en informeer tevens naar „les petits Bollandistes". Men zal U gaarne de lijst van verschenen no.'s toezenden.

142. *P. de W.* te *H.*: 't Geschikst lijkt me 'n dagblad te nemen, bijv. *L'écho de Paris* (Uitgave: 6 Place de l'Opéra, Paris, 9) Daarin vindt U allerlei rubrieken.
Als weekblad is voor Uw doel *Les Annales* zeer geschikt — dit geeft zeer veel rubrieken, ook ontspanningslectuur (Uitgave: 5 Rue La Bruyère, Paris, 9).

143. *Dr. L. R.* te *T. Merijntje Gijzen's jeugd* vindt U besproken onder No 2462 in *Boekzaal.* Zoo juist verscheen nog *Onnoozele Kinderen,* we zullen ook dit deel van de Merijntje Gijzen-Serie spoedig aan een bespreking onderwerpen.

WILTON-METRO-GOLDWYN
DAMRAK 49 = Telefoon 49949 = AMSTERDAM
HET BESTE DAT DE FILMINDUSTRIE BIEDT
BEN HUR.

POORTERS-TOEBACK

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

CENTRAAL BUREAU DER UITGAVEN BETREFFENDE DE
H. THERESIA VAN 'T KINDJE JEZUS
LISIEUX (FRANKRIJK)

Filiaal voor België, Holland en Het Groot Hertogdom Luxemburg: Groote Markt 15, BRUSSEL.
Het Centraal Bureau heeft het algemeen Depôt van al de uitgaven (boeken, prentjes, beelden medailles, verschillende voorwerpen, enz.) vergund door de Carmel van Lisieux.
VRAAGT PRIJSOPGAVE

Fabrikaat:
N.V. JORDAENS'
Sigarenfabrieken
v.h. F. v. Gardinge & Co.
EINDHOVEN.

De Hollandsche Slagerijen
leveren uitsluitend de beste kwaliteiten eigen geslacht
Runds-, Kalfs- en Varkensvleesch
aan scherp concurreerende prijzen.
Kloosters en inrichtingen belangrijk minder.
Hertogstraat 109a
Telefoon 425.
Krayenhofflaan 210
Telefoon 1706.
NIJMEGEN.

Gebruikt voor het inleggen van eieren
WATERGLAS of GARANTOL
Verkrijgbaar bij
Firma Wed. G. F. Schott
Drogisterij Telefoon 1497
Lange Hezelstr. NIJMEGEN.

GARAGE CENTRAAL
C. VAN DONGEN-JONKERS, — BREDA
WILHELMINASINGEL 46, Telefoon 732
De meest Luxe Verhuurinrichting hier ter stede.
Stallen, repareeren en onderhouden.
Garage dag en nacht geopend.

Wilco Conservenfabriek
Warffum (Gron.)
Levert prima busgroenten, gedroogde groenten, uienpoeder.
Kloosters, gestichten pensionaten, speciale condities.

C. Schouten-Wouters
Lange Hezelstraat 46 — NIJMEGEN
is uw adres voor Kaas, Visch, Groenten en Fruit.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

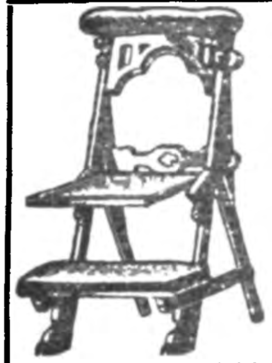

Stoelen- en Meubelfabriek
Fa A. Tret, Oirschot N.Br.
Fabriceert alle soorten:
Kerkmeubelen, stoelen voor Patronaten en Vereenigingslokalen, Oud-Hollandsche stoelen en Tuinmeubelen, uitsluitend in prima kwaliteit, tegen zeer concurreerende prijzen.
Geïllustreerde catalogus gratis, franco op aanvraag.
Wederverkoopers Korting

Jus de Calabre
(drop) onverbeterlijk tegen den hoest.
CONFISERIE INSULINDE
ST. JORISSTR. 14-14a
Tel. 1494 - NIJMEGEN

Elect. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT
IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. F. Smits-Salters
Vuchterstr. 122, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

PETIT & FRITSEN
KLOKKENGIETERS
AARLE-RIXTEL (N.Br.)

Koopt bij onze adverteerders en vermeldt dit blad.

VOOR FIJNE LEDERWAREN
EN REISKOFFERS HET ADRES
BONNIER
RIJNSTRAAT 68 - Telef. 2493
— ARNHEM —

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten,
enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

Geldersche Stoom-Wasch- en Natuurbleekerij
„DE NIJVERHEID"
FIRMA H. W. VAN NOREL
EPE (Gelderland)

KONINKLIJKE HOFBAKKERIJ
ANT. WANDERS - ARNHEM (A° 1815)
Steenstr. 83a, Tel. 875. Jansstr. 5a, Tel 498
Banketbakkerij in den uitgebreiden zin.

DER HL. FRANZ XAVER

der Apostel Indiens und Japans

von

F. F. MAURER,

Priester des Apostolischen Vikariates Dänemark.

VIII und 317 Seiten 8°. Preis gebdn. in Leinen M. 5,50.

Der scharfe Schnitt zwischen historischer Wahrheit und legendärer Ueberrankung tut dem Bilde des hl. Franz keinen Eintrag. Im Gegenteil, das Bild hebt sich leuchtender, deutlicher hervor: Franz erstrahlt in wunderbarem Kolorit und steht uns gleichwohl menschlich überaus nahe. Seine ganze Grösse, sein Leben in Gott, sein Wirken aus Gott und für Gott ist hier mit einer Hingabe und Meisterschaft gezeichnet, dass der Leser den „grossen Vater" bald tief im Herzen trägt und ihn mit wachsender Bewunderung auf seinen Missionsfahrten begleitet.

Bonifacius-Druckerei, Paderborn (Deutschl.)
Zu beziehen durch alle Buchhandlungen.

Waskaarsenfabriek, Wasbleekerij
Firma Gebrs. Bolsius
v/h Fa A. Bolsius, SCHIJNDEL
Opgericht 1878 — Opgericht 1878
LEVERT TEGEN MATIGE PRIJZEN ALLE SOORTEN
Liturgische Kaarsen en Offerkaarsen
Gebleekte Bijenwas — Kaarsenkatoen.
FABRIEK VAN DE BEKENDE
„Alpengloei" Nacht- en Theelichten
EENIGE
Fabriek der Devotielichten
Vraagt prijs en proeforder

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Voor verzorgde uitgave en Catalogussen wendt U tot de Firma

V. VAN DIEREN & Co.

BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
— EIGEN BOEKBINDERIJ —

27, Venusstraat - ANTWERPEN

Huis gesticht in 1842.

Coöp. Stoomzuivelfabriek „ST. LAMBERTUS"
GEMONDE

Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

STOOMWASSCHERIJ
„OUDENRIJN"
C. DE RIJK, Merwedekanaal 5, Tel. No. 10707
UTRECHT

Firma Siteur - Eindhoven
NIEUWSTRAAT 9a Tel. 1001.
Specialiteit in fijne Vleeschwaren, Comestibles, Kaas, Eieren.

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM, Nassaukade 150, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

Fa A. v. Aalst-v. Brakel - Eindhoven
Fabrikant van Vilten en Zijden
PRIESTERSTEKEN
Vervormen van alle Priestersteken tegen concurreerende prijzen.

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

20 % korting bij een abonnement op de Keurboekerij.

MEVROUW! Wij komen in aanmerking
in die gezinnen, waar men de beste waschverzorging met de minste slijtage en de meest correcte en coulante behandeling wenscht.
N.V. Goudsche Kleederbleekerij, Rotterdam - Tel 5285
Franco Expeditie op SCHIEDAM, DELFT, VOORBURG, DEN HAAG en WASSENAAR

Coöp. Stoomzuivelfabriek „Heeze Leende"
HEEZE.
Prima Roomboter met rijksmerk.
Telefoon 10

BAZELMANS-VAN NUENEN - Meerveldhoven
LINNEN-, PELLEN-, DAMASTFABRIEK
Het beste adres voor Kerken, Kloosters, Gestichten, Pensionaten, Missienaaikringen en Particulieren
Stalen of Reizigersbezoek gaarne ten dienste.

J. BOER - KAASMARKT 11-17 ROTTERDAM
SPECIAAL ADRES VOOR SOLIEDE
HUIS-, SALON- EN SLAAPKAMER AMEUBLEMENTEN

JOS. TONINO - ARCHITECT
Oude Vest 26 BREDA Telef. 1097
Kerk-, Klooster- en Villabouw.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BIJZONDERE AANBIEDING **ROMANLECTUUR**

1. Gelddorst en Liefde
v. M. RICAUX uit het Fransch vertaald door L. VAN AKEN . . . . . . 80 c
Franco per post. . . . . f 1.00

2. De Messias
Roman uit den tijd der verschijning van Gods Zoon op aarde . . . . 50 c
Franco per post . . . . f 0.65

3. Opofferende Liefde
naar het Fransch door M. AIGUEPERSE 30 c
Franco per post . . . . f 0.40

4 Wie is Donderdag?
vrij bewerkt naar het Fransch van G. K. CHESTERTON door WOUTER STEENHOFF 25 c
Franco per post . . . . f 0.30

5. De Misdaad ontdekt
Oorspronkelijke Novelle . . . . . . 25 c
Franco per post . . . . f 0 30

6. Langs het Kronkelpad naar de Erfenis 60 c
Franco per post . . . . f 0.70

Deze boeken zijn in een pakket aan onze bureaux verkrijgbaar voor slechts

TWEE GULDEN

Franco per post . . f 2.35

Bij bestelling per postwissel is vermelding „**Bijzondere aanbieding**" en de verlangde nummers voldoende. Opgaven zonder bijvoeging der gelden worden terzijde gelegd.

Aan den Boekhandel kunnen wij op deze goedkoope aanbieding geen korting verleenen.

Administratie De TIJD en DE AMSTELBODE
N Z. Voorburgwal 67, Amsterdam.

NIEUWE UITGAVEN VAN J. T. SWARTSENBURG, ZEIST:

Hedwig Courths-Mahler:	De schoone Melusine	ingen. Fl. 1.50	geb. Fl. 2.25
„ „	Het heiligdom des harten	ingen. Fl. 1.50	geb. Fl. 2.25
„ „	De toovermacht der liefde	ingen. Fl. 1.50	geb. Fl. 2.25
„ „	Er bloeit geluk	ingen. Fl. 1.50	geb. Fl. 2.25
„ „	De wilde Ursula	ingen. Fl. 1.50	geb. Fl. 2.25
„ „	De Australiër	ingen. Fl. 1.50	geb. Fl. 2.25

.J. T. SWARTSENBURG'S COWBOY-SERIE:

Clarence E. Mulford:	Hopalong Cassidy	ingen. Fl. 1.75	geb. Fl. 2.50
„ „	Het verhinderde plan	ingen. Fl. 1.75	geb. Fl. 2.50
„ „	De rollende steen	ingen. Fl. 1.75	geb. Fl. 2.50
„ „	Tex Ewalt	ingen. Fl. 1,75	geb. Fl. 2.50
„ „	Cassidy komt terug	ingen. Fl. 1.75	geb. Fl. 2.50
„ „	De vallei van de Cimarron	ingen. Fl. 1.75	geb. Fl. 2.50
Peter B. Kyne:	De uitkijkpost in het San Dimaswoud	ingen. Fl. 2.25	geb. Fl. 2.90

E. R. Rashid: De roos van de Woestijn. Roman van Oostersche liefde.
Vertaling van Betsy Kater . . . . ingen. Fl. 2.25 geb. Fl. 2.90

Mary Roberts Rinehart: Haar groote Avontuur . . . . ingen. Fl. 2.25 geb. Fl. 2.90

George S. Chappell: De Fuifnummers: met 48 illustraties van Gluyas Williams. Prijs ingenaaid Fl. 1.50, fraai gebonden Fl. 2.25.

Polly-Anna's Lenteleven. TWEEDE BOEK VAN BLIJ ZIJN (POLLY-ANNA GROWS UP)

Door ELEANOR H. PORTER

In het Nederlandsch vertaald door MEVR. P. KAPTEIJN-SCHRÖDER.

Prijs ingenaaid Fl. 2.25 Gebonden in geïll. omslag Fl. 3.25

Toen de geschiedenis van *Polly-Anna*, verhaald in het eerste boek van blij zijn, geëindigd was, ging door de geheele wereld een groote roep van verlangen naar het vervolg van „Het blijde meisje". Nu verschijnt *Polly-Anna* weer, even zoo vriendelijk en met hetzelfde vroolijke hart, doch nu in haar lenteleven.

Kijkt niet meer somber. Schudt uw verdriet af. Houdt op met onrustig te zijn, met onaangenaam te wezen, en met mopperen! Iedereen, waakt op! *Polly-Anna* is terug gekomen!

De complete geïllustreerde catalogus wordt op aanvrage gratis en franco toegezonden.

N.V. G. HOUWELING
MINERAALWATERFABRIEK
Handel in Bieren, Wijnen, Likeuren en Gedistilleerd.
HAAGDIJK 137 BREDA. TEL. 580

N.V. voorh. H. Zimmermann & Co.
UTRECHT
CENTRALE VERWARMING
volgens elk systeem
Warmwatervoorziening - Ventilatieinrichtingen - Wasscherij- en Kookinrichtingen.

N.V. „Jacobine-Hollandia"
v h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197
Centrale—Verwarming
Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave.

Vraagt inlichtingen en prijsopgaaf van
Caran d'Ache
POTLOODEN
BIJ
BOEKHANDEL
v h. J. J. van Mastrigt.
ADR. M. KLEMANN
Broerenstraat 31, Arnhem

Deze roman sterkt het vertrouwen in de uitkomst bij groote beproevingen, een zeldzaam mooi boek, geestig zoowel als bekoorlijk, natuurlijk nochtans vol verrassingen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„St. Oda"
St. OEDENRODE
Eerste Kwaliteit
Roomboter met Rijksmerk
SPECIALE CONDITIES
VOOR
KLOOSTERS en GESTICHTEN

Pereboom's
Knippatronen
worden naar uw lichaamsvorm gemaakt van sterk papier en uit elk modeblad; vraagt maattabel en prijsopgave.
Opleiding voor Coupeuse.
Rozengracht 236,
AMSTERDAM.

Wed. H. v. d. Bogaard - Nijmegen
Alle soorten Vogels, Vogelkooien,
Pluimveevoeders, en Pluimvee Artikelen

HERMAN KROES & ZOON
ARCHITECTEN
AMERSFOORT

De Vetten's Boterbiesjes
ROTTERDAM.
GESTICHTEN EN PENSIONATEN
SPECIALE CONDITIES.

H. G. Ruhe - Amsterdam
Marnixstraat 258-260 — Telefoon 32746
Levert speciaal
aan Kloosters en andere Inrichtingen
Aardappelen, Groenten en Fruit
tegen concurreerende prijzen.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895. Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde.
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

HABLÉ WAFELEN
ALOM BEKEND.
FABRIKANT N. HABLÉ.
G. Deijnootweg 17-19 - SCHEVENINGEN

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Zoo juist verschenen:

VAN GODEN EN HELDEN

MYTHEN EN SAGEN VAN GRIEKEN, ROMEINEN EN GERMANEN

door

J. Kleijntjes S.J. en Dr. H. H. Knippenberg

Zevende druk

Geïllustreerd

Prijs, ing. f 1.90, geb. f 2.25

UITGAVE VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. K

WERKEN

van

Dr. E. KRUISINGA.

Introduction to the Study of English Sounds

4th Edition. 1926. 149 pp. f 1.95.

Nous le recommandons chaudement: à part quelques pages de comparaison avec les sons hollandais, il est parfaitement adapté aux besoins des étudiants français.
Rev. de l'Ens. des Langues vivantes, Jan. 1927. Prof. P. Dottin.

An Englisch Grammar for Dutch Students.
Deel I. A Shorter Accidence and Syntax. Fourth Edition (1928).
Deel II. Crammar and Idiom. Third edition. (1928). à f 3.50. Geb. f 3 95.

K K

„Ethel M. Dell"

ZIJN VERSCHENEN:

Als een Adelaar - Ruitenboer
De rotsen van Valpré.

GECARTONNEERD f 1.25.

IJzeren Grendelen - De Honderdste Kans - Het Kasteel van Graniet - Edelhart - De Wachter voor de Deur - Een Liefdesdrama - Charles Rex - In dienst van allen.

INGENAAID f 1.75.
GEBONDEN f 2.50.

„ETHEL M. DELL" behoort in Engeland tot de meest geliefde schrijfsters. Ook in Holland worden hare boeken gaarne gelezen en werden door de Pers gunstig beoordeeld. -- In fraai driekleurendruk omslag zijn deze boeken verkrijgbaar in alle boekhandels.

Op aanvraag zenden wij franco onzen geïllustreerden FONDSCATALOGUS

A. W. Bruna & Zoon's Uitg. Mij.
UTRECHT.

Die Buchgemeinde, Bonn

Grosse Neuerungen 1928!

Jedes Mitglied kann sich fortan seine Jahresreihe frei wählen und erhält dazu eine Vierteljahresschrift „Die Buchgemeinde" gratis.

Schenken Sie zu Weihnachten das gute katholische und deutsche Buch aus der Buchgemeinde!

Bei Wahl von drei Büchern ist der Jahresbeitrag nur 9.— Mark; hierzu werden für Porto und Verpackung 2.40 Mark berechnet. Anmeldungen zur Buchgemeinde sind jederzeit möglich. Bitte Prospekte anfordern

bei dem
Boekzaal der geheele Wereld
TILBURG (Holland).
oder der
Geschäftsstelle der Buchgemeinde
BONN (Rhein)
Wittelsbacherring 9.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met—en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

ABONNEMENTSPRIJS PER KWARTAAL F 1.— PLUS 10 CENT PORTO

No 24 15 DECEMBER 1927 $17\frac{1}{2}$ cent

GEORGE O'BRIEN de hoofdvertolker van ZONSOPGANG.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s
f 3000.— bij overlijden. f 5000.— bij geheele invaliditeit. f 1000.— bij gedeeltelijke invaliditeit.

Helder en Frisch
ontvangt U de wasch terug wanneer U deze aan ons ter behandeling geeft. Keurige aflevering en niet duur. ALTIJD OP TIJD.

Pastorien, Kloosters en Gestichten spec. tarieven. Eigen autodienst naar alle plaatsen.

Stoomwasscherij
„HELDER"
Zwanenburg-Halfweg - Tel. 51

Zooeven verschenen:
CYRIEL BUYSSE:
DE VROOLIJKE TOCHT.
ing. f 1.50; geb. f 2.50
De geestige sportieve beschrijvingen bewijzen, dat de auto ook voor edel genot bruikbaar is, mits de man achter het stuurrad, zooals Buysse, ontvankelijk is voor de eigen atmosfeer der vele wisselende landschappen.
Boekzaal der geheele wereld.
ALB. DRAAIJER-DE HAAS:
DE VLUCHT.
ing. f 2.50; geb. f 3.50.
Milder boek is in lang niet verschenen.
Boekzaal der geheele wereld.
UITGAVE: C. A. J. VAN DISHOECK — BUSSUM

JEUGDBOEKEN 10—16 JAAR.
De Erfgenaam door *Cecilia*.
Aranka door *Cecilia*.
De jeugd van Chris Kras door *Fl. Keyenburg*.
Hans Meerman door *Hendr. M. Smits*.
Lotgevallen van Kees Paf door *Cecilia*.
Weer vereenigd en Helden door *F. B. v. Vlijmen*.
Blanke wegwijzers door *Cecilia*.
John. Roman van een Jongensleven, door *Lambert Lucasz*.
Een ferme Robbedoes door *Karitas*.
Om een graafschap 1 door *W. v. d. Berg*.
Om een graafschap 2 door *W. v. d. Berg*.
De jongens van Duindorp door *L. W. Alders*.
Prijs ingen. f 1.25. geb. f 2.00.
Van Putten en Oortmeijer, Uitgevers, Alkmaar

ZUID NEDERLANDSE BOEKHANDEL
Noordstraat 68 - TILBURG

Groote voorraad BOEKEN op elk gebied.

Steeds franko toezending.

BIJ:
G. J. SLOTHOUWER
te Amersfoort
verscheen:
Het al te goede hart
door
Marie Diers
Ingen. f 2 90
Geb. f 3.90

H. S. M.
Speciaal ingerichte Stoel- en Meubelfabriek
voor stoelen, linnenkasten, ledikanten, buffetten en tafels
H. S. M.
Hollandsche Stoel- en Meubel-industrie — OIRSCHOT (N.-Br.)
Specialiteit in Kerkstoelen.

N.V. Hyg. Melkinrichting en Zuivelfabriek „Driebergen"
Buntlaan 16 DRIEBERGEN Telefoon 735
Prima Melk en Melkproducten

P. J. SIMONIS & ZOON
NATUURSTEENWERKEN
- GRAFMONUMENTEN -
ROTTERDAM TELEFOON 43993

Moderne Stoom Wasch- & Strijkinrichting
A. L. DUIJN & Zoon
Telefoon Interc. 11053 HAARLEM Opgericht 1854

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 204 - 774.

DORA VAN GINKEL
Gedipl. Heilgymnaste-Masseuse
Leerares Gymnastiek M. O.
Prinsengracht 23 — AMSTERDAM
Telefoon 48561.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

HET AFRIKAANS

Bijdrage tot de geschiedenis der Nederlandse Taal in Zuid-Afrika

door

D. C. HESSELING.

2e Herziene en vermeerderde uitgave.

Prijs f 3.20

Uitgave N.V. v/h. E. J. BRILL, LEIDEN

HET GODSDIENSTIG LEVEN

Onderrichtingen, raadgevingen en gebeden voor ontwikkelde Katholieken, naar het Duitsch van **Tilmann-Pesch** S.J. omgewerkt door **R. v. Oppenraay** S.J.

Dit prachtboekje, waarvan het 11e duizendtal verscheen, bevat een schat van onderrichtingen, raadgevingen en vele liturgische en andere gebeden

Prijs in lederen band **f 3.25**
In linnen band. . . **f 1.75**

Verkrijgbaar bij den Uitgever:

H. J. DIEBEN - LEIDEN.

VRAAGT PRIJS NEEMT PROEF

STOOMWASSCHERIJ

„DE LELIE"

RATH & Co - VEGHEL

SPECIAAL TARIEF VOOR KLOOSTERS EN GESTICHTEN

Wed. H. v. d. Bogaard - Nijmegen
Alle soorten Vogels, Vogelkooien, Pluimveevoeders, en Pluimvee Artikelen

HERMAN KROES & ZOON
ARCHITECTEN
AMERSFOORT

Binnenkort verschijnt ANNA KATHARINA EMMERICH Zieleschets door HEIN HOEBEN.

Verkwikt U aan de werken van Hermann Löns!

„De Boeken van Löns verzoenen ons met het leven."
De Avondpost.

Mummelman - Op de bergwei - De kraaienhut - Heidevolk - De Wulpen roepen

Elk deel is overvloedig geïllustreerd, en kost in omslag f 1.90; in prachtband f 2.90

UIT DE PERS.

De Maasbode: „Een roman? Neen, maar even spannend als de spannendste detectieve-roman. Een mooie uitgave."

Dr. Kalma, in Handelsonderwijs: „Ik heb indertijd gezegd, dat „Mummelman" een boek is voor menschen van 10—100 jaar en dat herhaal ik bij deze twee mooie uitgaven."

Nieuw Vrouwenleven: „Van vele abonné's kreeg ik opgetogen brieven. Voor velen was het pittige boek een verrukking geweest in de lange wintermaanden."

Haagsche Post: „Een heerlijk boek, dat van de eerste tot de laatste bladzijde Uw aandacht gespannen houdt."

Jan Fabricius in Het Vaderland: „Elk hoofdstuk is er een van spanning. Elk verhaal is een brok romantische werkelijkheid. Het geheel een kostbaar bezit."

De Levende Natuur: „Dit is het leven uit het leven zelf ontsproten. Het waaien van den wind ruischt erin, de stemmingen van het lentewoud en van de bosschen in den herfsttooi leeft ge mee, het lied der vogels hoort ge klinken, en er geurt het aroom der bebloemde velden."

Drs Knap in Oude Paden: „Lees het niet in één stuk door! Welk een opmerkingsgave. En welk een zeggingskracht en welk een open oog voor het dierlijke leven. Het boek is een fijn banket."

De Nederlander: „Een boek dat in vele opzichten aan Long doet denken. Intusschen toch weer anders, maar daarom niet minder mooi."

De Telegraaf: „Verkwikkend door de vaak aangrijpende, steeds bekorende schilderingen, die dichterlijk van trant, ons de fijne stemmingen van ochtend, middag en avond in bosch en veld overdragen, zonder ooit op grof effect te zijn berekend. Voor den wandelaar, die oog en hart geopend houdt, zou ik nauwelijks een mooier en inniger boek weten aan te prijzen."

Bij den Boekhandel.

Waar niet: Rechtstreeks bij den uitgever A. G. Schoonderbeek, Laren. (Gooil).

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Homoeopathie in de Praktijk

door

DR. MED. J VOORHOEVE

Zeer praktisch geneeskundig HANDBOEK voor het Huisgezin. Vooral voor gezinnen met kinderen en voor hen, die vèr van medische hulp af wonen, onontbeerlijk.

De nieuwe druk is geheel op de hoogte van den laatsten tijd gebracht. — Royaal formaat, 550 bladz. met 264 illustraties.

Duidelijke druk op mooi. zwaar papier.
IN SOLIEDEN LINNEN BAND . f 6.90

Ruim 100 Dag- en Weekbladen roemden dit Werk!

Hetzelfde werk is ook in het Hoogduitsch verkrijgbaar
PRIJS f 7.—.

Uitgave: LA RIVIÈRE & VOORHOEVE
ZWOLLE POSTGIRO 8419
Geïll. Boekencatalogus op aanvraag gratis.

BEVORDERT DEN EETLUST

VENCO

de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines

Generaal-Vertegenwoordiger

Techn. Bur. H. F. Kamerbeek

Tasmanstr. 190. Tel. 32500, Den Haag

Royal Crown Ducal Store

Nobelstraat 1B - Utrecht

Specialiteit in Engelsche Eet-, Thee- en Ontbijtserviezen, waarvan alle onderdeelen kunnen worden nageleverd.

DE GECOMBINEERDE ROOMBOTERFABRIEKEN
GOOILAND DE HOOP
NAARDEN BLARICUM
Neemt proef met onze prima YOGHURT
25 cent per halve-liter-flesch

Gebrs. Vermeijlen — Eindhoven

St. Lambertusstraat 16 Telef. 314

Aannemers van Terrazzo-, Mozaïek- Beton- en Gewapendbetonwerken - Speciaal adres voor HOUTGRANIETVLOEREN - Traptreden - Gootsteenen.

MAISON KASTROP

MODE-INSTITUUT VOOR KNIPPATRONEN NAAR MAAT.
in ieder gewenscht model. Onberispelijk vallende coupes.
Club- en Privaatlessen in patroonteekenen naaien en handwerken
BUSSUMMERSTRAAT 46 — HILVERSUM

FIRMA D. BRANDSMA — HILVERSUM

Vernikkel-inrichting, Verkoperen, Bronzen, Emailleeren enz.
GROEST 82a TEL. 1642
Opmaken van kerk- en andere ornamenten.

Die Buchgemeinde, Bonn

Grosse Neuerungen 1928!

Jedes Mitglied kann sich fortan seine Jahresreihe frei wählen und erhält dazu eine Vierteljahresschrift „Die Buchgemeinde" gratis.

Schenken Sie zu Weihnachten das gute katholische und deutsche Buch aus der Buchgemeinde!

Bei Wahl von drei Büchern ist der Jahresbeitrag nur 9.— Mark; hierzu werden für Porto und Verpackung 2.40 Mark berechnet. Anmeldungen zur Buchgemeinde sind jederzeit möglich. Bitte Prospekte anfordern

bei der
Geschäftsstelle der Buchgemeinde
BONN (Rhein)
Wittelsbacherring 9.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD — — GEÏLLUSTREERD
INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR
BIBLIOGRAPHIE, FILM EN TOONEEL

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

REDACTIE-RAAD:
PROF. DR. B. VAN BENTHEM O. P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL,
PROF. DR. H. F. M. HUIJBERS. — — MR. G. KROPMAN,
WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS,
DR. FERD. SASSEN, — JOS. VANDERVELDEN.
Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK

JAARGANG 1927

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS - TILBURG

CARRY VAN BRUGGEN: EVA.

„Want er is in mij een zoo felle gespannenheid en het evenwicht is geheel verbroken.” *(Eva,* blz. 244).

Met deze passus uit haar werk heeft de schrijfster haar werk en haar persoon het best gekarakteriseerd en beoordeeld.

Nieuw is dit werk niet. Wie b.v. Victor van Vriesland's *Afscheid van de Wereld in Drie Dagen* „beleefd” heeft, zal onmiddellik de inwendige affiniteit tussen deze beide werken opvallen. Dat deze roman de aandacht zal trekken, betwijfelen wij, gezien Carry van Bruggen's naam en talent, niet, al zou 'n populaire verspreiding om de bedenkelike ideologie zeer te betreuren zijn.

In Carry van Bruggen's werk beteekent deze nieuwe roman zonder twijfel 'n kentering, is de schrijfster van 't Zolajaans analyties objektief realisme gekomen tot hardvochtige zelfontleding, onderzoek náár en erkenning ván eigen inwendige verscheurdheid. Ook in haar werk treedt nu de verandering in de houding van de kunstenaar tot het leven duidelik naar voren. Wat is 't lieteraire tij sedert '80 veranderd! Terwijl Kloos in Olympiese zelfgenoeggzaamheid en bewust-zijn de kunstenaar 't opiumresept verstrekte, om over godsdienst en metaphysica als verstandig mens liefst te zwijgen en de dichter zalig prees, die los van bovenaardse beslommeringen, „geen drukking boven, noch om zich duldt", ziet hij thans deze artistiek-wijsgerige struisvogelpolitiek, die 't leven trachtte te negeren en de onsterfelikheid zocht in fraaie sonnetterij, verloochend en verhoond door 'n artistiek nageslacht, dat 't leven niet de rug toekeert, maar in schreiende belijdenissen, die we versen en romans noemen, 'n verweerdheid en verlatenheid uitklaagt. Met deze *Eva* van Carry van Bruggen is Holland weer zo'n arme belijdenis rijker geworden en al is er veel in dit werk, dat de herinnering aan de dode naturalistiese school levendig houdt, er is meer, dat 't maakt tot een van die typies-moderne tijdsverschijnselen, waarin de volstrekte armoede áán en de hartstochtelike drang náár synthese en geestelike zekerheid zich schrijnend openbaren.

Carry van Bruggen

Ofschoon ze aan 't eind van haar boek de destruktieve ideologie van 't pessimisme niet blijkt overwonnen te hebben, is toch de subjektieve hooghartigheid van de kwasi-overtuigde materialist, de passiviteit ten opzichte van 't leven terzijde gesteld, al tracht zij deze als hoogste einddoel te bereiken. Zij wenst de willoze aanvaarding, omdat zij niet bij machte is 't raadsel te overwinnen, maar 't leven laat haar geen rust en telkens wordt de naar lethargiese rust hunkerende opgeschrikt door 't geheimzinnig flitsen van 't vuurtorenlicht, waardoor God z'n mensen naar zijn haven noodt en dwingt. De tietel *Eva* [1]) doet 'n representatieve bedoeling veronderstellen, maar 't is niet dé moderne vrouw, het is 'n verbeten belijdenis van Carry van Bruggen zelf. 't Is de zielegang van 'n meisje, dat vrouw en moeder wordt, de konfessie van eigen levensleed en vertwijfeling. In deze strijd met 't leven verliest „Eva” hopeloos, waar ze hunkerend naar 't verlossend licht in de omringende duisternis de kwelling van 't probleem tracht te ontkomen door de suggestie van 'n onverschilligheid ten opzichte van de dood. Niet de stille gelatenheid, die haar heil verwacht van 't offer aan de andere zijde, maar 'n geestelike verdoffing voor haar zielesmarten streeft ze na. Montaigne's formule „In 't rustig tegemoet-zien van den dood ligt het einddoel van alle filosofie” maakt ze tot de hare, maar betekent dan 'n machteloze overgave aan 't levensmysterie. Ze heeft de brug des levens willen opstijgen, om op de top nieuwe perspektieven voor 't leven te aanschouwen, maar ze is in de

nevelwolken blijven staan en arm en moedeloos staat ze weer aan de voet. En haar machteloosheid heeft haar cynies gemaakt. De meest elementaire eigenschappen van 't moederschap ontvallen haar en we krijgen monsterachtigheden te horen als deze: „Sinds ik kinderen heb, zijn de problemen van de menscheid de problemen van mijn kinderen. Het groote probleem van het verzet is het probleem van Claartje en Eddy, — en het is dus geen probleem meer: mijn kinderen mogen niet lijden, mijn kinderen mogen niet ondergaan. Als ze zouden moeten lijden, als ze zouden kunnen ondergaan aan een beginsel, dan moeten ze dat beginsel verloochenen. Ik zal zelf de drogredenen voor ze smeden, ik zal zelf de sofismen voor ze spinnen, — zóó listige drogredenen, zoo looze sofismen, dat ze hun eigen ideaal verachten gaan. Al hun idealen zal ik kleineeren, ik zal net zoo zeggen als Anna: ‚Je komt er niet verder mee', ik zal ze daarheen drijven, waar ik ze veilig weet in de kraal van het platte geluk, in de omheining van de lage rust, die ik voor mij zelf heb versmaad. Omdat ik Moeder ben, omdat ik dáárom Moeder ben geworden. In de Moeder gaat de Mensch verloren, gaat de Mensch failliet."

Carry van Bruggen's laatste werk vertolkt 'n vruchteloos pogen naar synthese en waar ze de verwezenliking van deze inspanning onmogelik ziet, streeft ze naar „Leven-en-Dood ineenen te smaken" — „unio mystica" noemt zij dat, wij: geestelike zelfmoord.

We hebben de schrijfster voor dit boek niet anders te geven dan onze deernis en de schamele erkenning van haar groot plasties talent, de erkenning van haar tovermacht in 't suggereren van stemmingen, eigenschappen, die haar werk zoveel gevaarliker maken. Ook uitsluitend lieterair bekeken, is dit werk echter niet gaaf. Ook esteties hindert deze ordeloosheid der gedachten, die wilde nerveuze onrust, die kakofonie der zielsgeluiden. Wanneer de lieteratuur het gelaat is van 't leven, dan zeggen ons de pijnlike trekken en de ontstellende bleekheid, dat de moderne mensheid ziek is, dood ziek. „Het evenwicht is geheel verbroken."

Ed. A. Serrarens.

---

[1]) **Carry van Bruggen,**
EVA. *Em. Querido, Amsterdam,* 1927. (20×14) 250 blz. ing. f 3.75, geb. f 4.75.
— C —

HET LAND VAN DEN LOTUS.

Grootsch en toch liefelijk is de natuur van Japan, het eilandenrijk in het verre Oosten, majestueus in de pracht zijner hooge vulkanen en woeste bergstroomen en teer als een droom in zijn bloemenweelde en in de lichteffecten op zijn bergmeren en stille zeestranden. Van dit land en zijn volk vertelt ons Verbruggen in een boek [1]) door hem zelf een reisverhaal genoemd, maar dat door diepte van visie en inzicht verre uitsteekt boven de meeste werken van dit genre. Er gaat van zijn gloedvolle taal een suggestieve kracht uit, waardoor ge het landschap voor u ziet oprijzen als stilvertrouwde beelden uit uw kinderdroomen, want de diepe liefde van den schrijver voor dit schoone eilandenrijk en zijn intelligente, zoo vaak door ons in Europeesche verwaandheid laaggeschatte bevolking, doet zijn geestdrift opvlammen, wanneer hij ons de wondere pracht schetst van den Fujiberg en het Shoji-meer aan zijn voet, of van het grootsche Boeddha-beeld, de Daioutsu van Kamakura, of wanneer hij ons rondleidt in het legendenrijke sprookjesland van Nikko, waar de lucht zacht en welriekend is en versterkend als oude wijn en waar temidden van de „Bergen van zonne schijn" alle Japansche geesten, elfen en kabouters leven. We trillen van emotie, als de ranke, buigzame boot in duizelingwekkende vaart glijdt over de watervallen en stroomversnellingen van den Katsura-Gawa; of als we voorzichtig onzen weg zoeken tusschen de verraderlijke solfataren van Noboribetsu, waar naast poelen van opborrelend slijk kokende geysers opspuiten en angstwekkend gapende spelonken gillende geluiden uitstooten.

Een Boeddhistisch Abt

Hoe zwierig en toch hoe teer schildert hij ons de bloemenfeesten van Tokyo — vereering van bloemen immers is een der bekoorlijkste eigenaardigheden van het Japansche volk—het kersen-

Japansche Geishas

bloesemfeest in de lente, wanneer heel Tokyo straalt als een prachtige tuil van rooskleurige bloesems, daarna het ontluiken der wistara's in groote trossen fraaie, witte kegels in begin Mei, of nog wat later het wondere kleurenspel der tallooze irissen in de tuinen van Hori-Kiri, tot in het late najaar de koninklijke chrysant opbloeit. Aan den lotus is geen vreugdefeest gewijd, maar de lotus is een Boeddhistisch zinnebeeld — het symbool van de reine zelfoverwinning: het weelderigst groeiend op moerassige plaatsen laat zij haar groote, roode bloesems onbesmet hoog boven het giftige slijk ontluiken, maar na slechts eenige weken levens wordt zij door de modderige poel verzwolgen: dus ook het beeld van de vergankelijkheid van schoonheid en leven. Vandaar de smartelijke ernst in het hart van den zoo diepvoelenden Japanner bij het bewonderen dezer heilige bloemen „die in zich zelf keeren, als de avond komt.''

Verrassend is de beschouwing over de Japansche vrouw: haar beteekenis in het openbare leven en de hooge plaats, welke zij in haar huis inneemt. Scherp hekelt de schrijver de reizigers, die na een vluchtig bezoek aan Japan zich tot autoriteit opwerpen in zake het Japansche gezinsleven, dat hier meer dan waar ook ter wereld voor vreemdelingen een onbetreden heiligdom blijft. Drie jaren bracht Verbruggen in Japan door en als dagbladcorrespondent tijdens den oorlog met Rusland, had hij meer dan de meeste andere Europeanen gelegenheid het Japansche volk van nabij te leeren kennen. Hij schetst de Japansche vrouw als de verpersoonlijking van toegevendheid, zachtheid, barmhartigheid, zelfbeheersching en ijzeren plichtsbetrachting, als „de allervrouwelijkste tusschen de vrouwen''.

Belangwekkend zijn de hoofdstukken aan de Japansche kunstnijverheid gewijd. De uitmuntendste handwerkkunstenaars van Kyoto en van elders heeft Verbruggen bij hun werk gadegeslagen en vol eerbied schrijft hij over hunne praestaties. Eeuwen van strenge afsluiting van de overige wereld hebben de kunst der Japanners vrijgehouden van de besmetting van vreemden invloed. Uit Chineesche school voortgekomen hebben zij zich een eigen kunst met eigen karakter geschapen, waarbij ingeboren liefde voor natuurschoon den Japanner in staat heeft gesteld de natuur af te beelden op een wijze, waartoe de Chineesche kunst niet in staat is, ja, die b.v. voor naaldwerk het hoogste levert, wat ooit bereikt werd.

Heel vaak is Verbruggen op zijn reizen buiten de begane paden gegaan en zoo treffen wij heel veel in zijn boek aan, wat in andere beschrijvingen van Japan vergeefs gezocht zou worden.

Daar echter ook het Geisha-probleem besproken wordt, en verschillende door schr. bijgewoonde tooneelen beschreven worden, waaruit blijkt, dat het Japansche zedigheidsbegrip geheel van het onze afwijkt — kan, op hoe decente wijze het een en het ander ook geschied is, dit boek alleen voor ouderen aanbevolen worden. Door dit werk en de vele fraaie, zeer origineele photos — en wij mogen er trotsch op zijn, dat het een oorspronkelijk Nederlandsch werk is — wordt Japan ons vertrouwd en dierbaar en we leeren het Japansche volk waardeeren. Als een volk van voorname innerlijke beschaving en groote kunstzinnigheid.

Dr. J. B. L. Hol.

---

[1]) **J. Verbruggen,**
JAPAN, HET LAND VAN DEN LOTUS.
Geïllustreerd. *Groot Nederland, Amsterdam,* 1927.
Bibliotheek voor cultuur en techniek. (19.5 × 13)
310 blz. ing. f 2.40, geb. f 2.90.

Interieur van een Boeddhisten tempel

Mgr C. Broere

DE KATHOLIEKE STAATSPARTIJ.

,,Zonder kennis onzer historie kan geen krachtige zich zelf bewuste politieke partij der Roomsch-Catholieke Nederlanders gevestigd worden. Zonder een goede historiebeschouwing is het *vindicamus hereditatem patrum nostrorum* niets anders dan een *ijdele leus.*'' Zoo schreef Dr. Nuyens aan J. A. Alberdingk Thijm, 29 Februari 1889. Dr. Witlox plaatste deze gulden woorden boven aan de eerste bladzijde van zijn welgeslaagd boek en wij geven ze weer een in 't oog vallende plaats op deze bladzijde, want ze zijn waar als de dag, toch, zooals het met menige waarheid gaat, ongekend als de nacht.

De staatkundige geschiedenis is mede daarom zoo belangrijk, omdat zonder de onmisbare staatkundige veiligheid alle welvaart, stoffelijke als geestelijke, afgesneden wordt. Wij hebben dit gedurende den wereldoorlog allen kunnen ondervinden, Goddank niet aan de lijve, doordat Gods Bestuur de rampen langs ons vaderland heenleidde, maar wel aan het lijden van onze grensvolkeren. Oorlog en revolutie doen de beschaving stilstaan, als zij haar al niet vernietigen kunnen. Valt de veiligheid van den Staat weg, wat blijft er dan veiligheid over?

Het Koninkrijk der Nederlanden van de negentiende eeuw heeft een gelukkiger geschiedenis dan de Republiek der Zeven Provinciën en de Boergondische monarchie onder Filips II, eeuwen van wreede worsteling, burgeroorlog en internationalen oorlog, eeuwen waarin ons volk de nadeelen ondervond van het overheerschend Calvinisme en den grimmigen nijd van Europeesche mededingers. Het is in deze episoden van voortdurenden strijd, dat reeds duidelijk aan den dag treedt de nauwe verwantschap van de historische gebeurtenissen met den godsdienst, met de groote zielkundige vraagstukken, welke de kern vormen in het leven van een volk. Gedurende de negentiende eeuw komt dit nog scherper uit. De aandacht wordt dan niet afgeleid door een aanval van Lodewijk XIV, of een blokkade door de Engelsche vloot als in de achttiende eeuw, alle aandacht is bijeengetrokken op de werken des vredes en de vraagstukken van den dag leggen volledig beslag op den regeeringsarbeid, deze geheel doordringend, immers, de zee is open, de grenzen zijn veilig, de staat is het schild van de Maatschappij.

Deze waarheden maken op zich zelf het werk van Dr. Witlox reeds zoo belangrijk. Wij zien er de staatkundige Geschiedenis in allernauwst contact met den godsdienst, de levensbeschouwing, de hoogste Waarheden, maar ook met de diepste dwalingen, welker onderlinge worsteling op en neer deint in ongebroken rhythme, tot waar een heftige stoot de beroering brengt nu en dan van een crisis. Wij leeren er uit, dat de staatkundige Geschiedenis van een volk in vredestijd heel wat anders is dan het rustige tafereel van een vlakken weelderigen polder in de zomerzon, dat deze veel hartverheffender en veredelender kan zijn dan het geweld van den oorlog. De schrijver is er goed in geslaagd ons te laten zien, hoe de emancipatie van de katholieken voltrokken is trapsgewijze, bij perioden, telkens een stap voorwaarts wij mogen zeggen: tot 1848, met gestadige aanwinst. Eerst de gelijkheid voor de wet op......... papier, sedert 1795, met als resultaat weinig meer dan de bevrijding uit de vervolging. Deze wordt geruild tegen achterstelling onder Willem I, den verlichten despoot, maar het is curieus te zien, hoe de katholieken weten te profiteeren van

Koning Willem II

de nog beperkte vrijheid, welke hun gelaten is. Zij vormen een stille reserve aan kracht en edelmoedigheid en deze vindt gelegenheid, om zich uit te leven onder het weldadig bewind van een ridderlijk vorst als koning Willem II.
Wij bezaten nog geen boek in onze historische literatuur, waarin zoo volledig en zoo correct werd uiteengezet wat katholiek Nederland, en daarmee Nederland, te danken heeft aan het persoonlijk beleid van onzen tweeden koning. Hij verbeterde de grove fouten van zijn voorganger en versterkte zoodoende de volkseenheid. Het jaar 1848 zette de gelijkheid voor de wet om in de bijna voltooide gelijkheid voor de werkelijkheid, den tweeden trap der katholieke emancipatie. Met hoe groote toewijding daarvoor is gearbeid door de besten van onze geloofsgenooten, jaren achtereen, ook daarop geeft het fraai uitgebouwde werk van Dr. Witlox een kijk. Er ligt tusschen 1795 en 1848 een wel zoo verre spanne tijds, dat menigeen der werkers van den donkeren middag niet meer heeft gezien het gloeiend avondrood, dan den beteren dag aankondigde. Maar wat is de arbeid van één mensch in het grootsche plan der Goddelijke Voorzienigheid? Zij gaven hun talenten en krachten, de toekomst overlatend aan de beschikking van den Leider der volkeren. Pakkend is het treffend leekenapostolaat, waarvan de bladzijden in onze geschiedenis in deze jaren volstaan, schoone traditie uit de eeuwen der onderdrukking. Daar was Roomsche solidariteit in deze jaren. Geen ketterij, een eeuw lang, heeft de aaneengeslotenheid van het katholieke volk verbroken. Is er afdwaling, dan is het een bezwijken voor den geest der eeuw. De grootste moeilijkheden hebben de strijders voor het Kruis ondervonden door toedoen van de halfslachtige en niet-praktizeerende katholieken, die Willem I bij voorkeur uitkoos als zijn raadslieden. Hun knoeiwerk faalde ten slotte en wij zien in hun mislukking een waarschuwend voorbeeld.
Wanneer wij al deze historische verhoudingen overwegen en peinzend het oog laten waren over het afwisselend tafereel van de staatkundige Geschiedenis, dan staat het ons duidelijk voor oogen hoe duur de weldaad is, welke Dr. Witlox aan Nederland en meer in het bijzonder aan Katholiek Nederland heeft bewezen met de voltooiing van dit werk. Een groot voorbeeld is een groote schat. Wij komen nu met volle handen putten uit dit rijke boek, waaruit wij lezen hoe de goede strijd is gevoerd, waarvan wij de goede vruchten plukken. Het boek is ontwoekerd aan het Onderwijs, maar bewijst dat niet, dat onze kundige en dappere werkers aanspraak mogen maken op grooter vrijheid van beweging voor de wetenschap, a! lijkt deze wat duur? Stellig zal het boek van Dr. Witlox ook aan het Onderwijs ten goede komen, maar wij hopen van harte, dat het buiten series, lesrooster en examen zijn lezers overtalrijk moge vinden onder onze geloofsgenooten, die vrij zijn van de vermaledeide examenzweep. Geschiedenis immers is geen luxe en geen liefhebberijtje, zij is de onmisbare aanvulling bij onze Catechismus: zonder een goede historie-beschouwing is het *vindicamus hereditatem patrum nostrorum* niets anders dan een ijdele leus.

Dr. H. F. M. Huijbers.

---

[1]) **Dr J. H. J. M. Witlox,** DE KATHOLIEKE STAATSPARTIJ. Teulings, Den Bosch, 1927. (25×16) Deel II: XI-342 blz. ing. f 5.25, geb. f 6.25.

Naschrift der Redactie.

Clichées: Mgr. Broere en Koning Willem II werden ontleend aan ***Van Gouw tot Koningrijk*** en ons door den samensteller Pater J. Kleijntjens S.J. welwillend in bruikleen afgestaan.

TH. DREISER'S LAATSTE WERK

Theodore Dreiser

De Griffiths, vrome straatpredikanten en muzikanten, wonen in een arme buurt van Kansas City. Clyde, de oudste zoon, 16 jaar, houdt niet van dat leven en wordt na ettelijke baantjes, piccolo in een groot hotel. Hij verdient tamelijk veel geld, wat hij voor zijn ouders verbergt, en leeft alleen voor kleeren, plezier (ook in den tempel van Venus) en meisjes. Hij is verliefd op één in 't bijzonder, Hortense, die al zijn vrijen tijd in beslag neemt en ook beslag legt op 't grootste deel van zijn portefeuille. Hij raakt zijn centen kwijt in een ongeluk met een auto, door een van zijn kameraden ontvreemd en ten dienste gesteld van een vroolijke bende. Ze overrijden een kind, dat ze aan zijn lot overlaten, en Clyde ontvlucht naar Chicago.
Daar is hij weer hotelbediende en ontmoet er zijn oom, bestuurder van een groote hemden- en boordenfabriek in Lycurgus. Clyde krijgt een plaats bij hem. Erg sociaal en knap wordt hij door iedereen graag gezien. Hij knoopt ongeoorloofde betrekkingen aan met een van zijn werkmeisjes, Roberta, ondanks de strenge reglementen der fabriek. Maar tegen dat zij voor het moederschap begint te vreezen, is hij verliefd op een mondaine schoone van rijke familie, Sondra en hij verwaarloost Roberta. (Schr. besteedt hier 50 blz. aan het beschrijven van den angst van Clyde en zijn pogingen om de vrucht van zijn kwaad te vernietigen). Hij zint op moord op Roberta, om zich geheel aan Sondra te kunnen geven, die hem alles schenken kan, wat zijn hoofd en hart verlangen. Hij voert z'n gruwelijk plan uit en verdrinkt haar op een boottocht, een zgn. uitstapje vóór zijn huwelijk met haar. Hij vlucht naar Sondra, die een vroolijk week-end doorbrengt aan het strand.
Clyde wordt aangehouden en we hooren niets dan nasporingen en ondervragingen, zoowel door Mason, die, als demokraat, politieke munt wil slaan uit deze moord, als door de twee advokaten, door de Griffiths, familie van Lycurgus, betaald. Want zijn ouders weten van het geheele geval niets af. Het wordt één net van leugens en spitsvondigheden. Volgt het proces, en alles wordt nog eens van A tot Z munitieus uitgesponnen. Clyde wordt ter dood veroordeeld. Sondra is door omkooperij geen enkele maal bij naam genoemd in heel het geding.

Hij gaat in hooger beroep, al betaalt de familie van Lycurgus de kosten niet. Maar de advokaten geven het niet op en zijn moeder, die ondanks alles gelooft aan zijn onschuld, laat haar man ziek achter, wordt reporter en geeft lezingen over het geval, om de onkosten te dekken.
Het haalt niets uit. Clyde blijft veroordeeld en zelfs een beroep op den nieuwen goeverneur blijft zonder gevolg. Op verzoek zijner ouders krijgt Clyde bezoek van een dominee, die er,na herhaalde pogingen in slaagt hem te doen bekennen en zich met God te verzoenen. Clyde stuurt dan zijn geestelijk testament de wereld in voor hij geëlectrocuteerd wordt. De laatste woorden ervan luiden: „Kende de jeugd van dit land de vreugde en het genot van het christelijk leven, ze zou alles doen, wat in haar macht is, om ernstig en werkdadig Christen te worden en ernaar streven zoo te leven als Christus het hebben wil.'' En op het einde trekken weer de Griffiths als straatpredikanten door San Francisco, waar een onecht kind van Esta, een zuster van Clyde, hem aan het orgel vervangt.
Juist 25 jaar na zijn eersten roman verschijnt dit boek. En Dreiser heeft heel wat wegen afgelegd intusschen. De agnosticus, de darwinist, de concrete Emerson treedt hier in het krijt voor de sociale waarde van het geloof. *Sister Carri* werd in 1900 uit den handel teruggetrokken en dit boek beleefde zes drukken op 8 maanden, ondanks den omvang. De groote promotor van het Amerikaansche realisme, die zwoer bij G. Moore en Zola, is hier even frank als de Franschen, doch in tegenstelling met andere werken is zijn artisticiteit hier omtrent van hetzelfde gehalte. Hij is even realistisch in de beelding als de Russen, doch mist hun sterke organische eenheid. Hij vervalt in het Pruisische euvel den strijd tusschen verschillende species op verschillende individuen van hetzelfde soort te te doen overgaan, en in stee van zooals de Russen een levensbeschouwing te geven door tot de waarheden door te dringen, die 't middelpunt ervan uitmaken, kiest hij in het tegenwoordige leven een aantal illustraties van een theorie. Doch er blijft altijd een afstand tusschen kunst en het aannemen van de waarheid en mogelijkheid van zoo'n theorie.
De opzet van dit 15de boek[1]) van Dreiser is grootsch en zijn bedoeling uitstekend. Het is ook een klinkend antwoord voor hen, die een paar jaar terug zich afvroegen of schr. oud werd en afgedaan had.
Evenals in andere werken treft hier het diepe doorzicht en zijn sympathiek verstaan van al het menschelijke, waarvan niets hem vreemd is. Dreiser legt hier den vinger op een diepe en levensgevaarlijke wonde van het Amerikaansche volk. De lagere klas, die zich omhoogwerkt en verblind door de schittering van den hoogeren stand, ten koste van alles, ook op dat peil komen wil. Was de Amerikaansche „high life'' werkelijk dat, waar hij zich voor uitgeeft, vol van een hooger leven op alle gebied, dan lag er geen gevaar in zijn contact met de lagere rangen der maatschapij. Nu de werkende klas op gebied van cultuur en ontwikkeling de meerdere is en veel „adel'', enkel „geld-adel'' en zijn beschaving een klein vernisje, is alles mogelijk. Zijn weerstandsvermogen haalt het niet tegen het opdringerige vooruitwillen van personen, die in een modernen tijd geboren, met een verrassende sluwheid aanstonds het zwakke punt ontdekken van de caste-vesting, waarin ze dringen willen en, dank zij verkeerd begrepen democratie, zich een plaats voorbestemd meenen.
Ondanks zijn ongenadige breedsprakerigheid en veel sophismen, blijft deze roman een uiting van een breeden geest, die de wereld liefheeft, al vindt hij er veel in af te keuren.
Het gevaarlijke ervan ligt ook juist hier. Er wordt rond den hoofdpersoon te veel geargumenteerd; de scheidingslijn tusschen het schoone en leelijke, het ware en de leugen raakt te veel verdoezeld. De drang naar macht kan toch ook door iets anders worden gerugsteund, dan door passie, die echte zuivere liefde verschopt en zelfs niet terugdeinst voor moord. Schr. bewijst het negatief in dezen roman. Maar het zal niet inslaan bij de Amerikaansche jeugd, die toch vooral dit boek lezen *moest*. Eerst en vooral, omdat die overspannen jeugd geen tijd heeft, om voor zoo'n portie te gaan zitten en nog minder ze kalm en zakelijk te verorberen. En voorts omdat te veel op zijpaden wordt gewandeld, waar ze zich te lang verlustigt in 't minder goede, om nog vatbaar te zijn voor de zedeles, die 100 of zooveel blz. verder volgen zal. Te meer wijl dit boek meer cumulatie dan compositie is. En ten slotte: „Il y a des choses qu'on n'écrit pas'' zei Stendhal. Na Whitman hadden we heusch geen ander meer noodig,die als doel stelde „make illustrious'' en wel door „police-court immortality''. Het voormalig hoofd der Amerikaansche realistische school moet trouwens op letterkundig gebied al lang het hoofd buigen voor zijn leerlingen Frank Norris e.a. Streng voorbehouden lectuur.

Dr. Raph. Kreemers.

---

[1]) **Theodore Dreiser,**
AN AMERICAN TRAGEDY. *Boni & Liveright, New York,* 1926. (18.5×12.5) Deel I: 431 blz. deel II: 409 blz. Per deel $ 2.—.
— C —

ZONSOPGANG IN HOLLYWOOD?

Gaat er eindelijk een dageraad lichten na de Amerikaansche cinematographische nachtfestijnen, waarop gepoederde poppen in avondtoilet zich amuseeren of vervelen met mannen, die nauwelijks mannen zijn en wier zielen even vlak lijken als de gesteven piqué-borst van hun onberispelijk rokoverhemd? Heeft men ook aan de overzijde van de groote plas langzamerhand genoeg gekregen van sacharine-sentimentaliteit en margarineromantiek, van geparfumeerde tranen en karmijngeverfde glimlachjes, van kuiten-parades en bathingsnit-shows? Zou het waarentig gaan dagen in het Westen?
Het lijkt ons niet meer geheel onmogelijk, al moeten we toegeven, dat de teekenen, die daarop schijnen te wijzen, nog niet zeer overvloedig zijn. Maar toch er zijn teekenen, en dat is al iets. Er is wat gaande in het plutocratische Hollywood, waar de film tot nog toe evenals een Fordje werd vervaardigd volgens een stereotiep confectie-model. Het aankoopen en importeeren van Europeesche filmacteurs en -regissers beteekent méér dan infantiele geldprotserij. Het wijst op een verandering in de vraag van het Amerikaansche publiek, want die vraag is voor den zakelijken filmmagnaat het eenigste richt-

George O'Brien en Janet Gaynor

snoer, waarnaar hij zijn aanbod regelt. Of werden films als *Ben Hur*, *Twee Menschen* en *Zonsopgang* uitsluitend voor export vervaardigd? We gelooven het niet. Want onder de filmafnemers is Amerika zelf toch altijd nog een der belangrijkste klanten.
Hoe dit echter ook zij, in ieder geval valt er bij verschillende filmmaatschappijen van overzee een streven waar te nemen naar een meer artistieke productie. En de Fox Film Corporation, voorheen specialiteit in versleten Cowboy-branie en supermondainiteit, heeft met haar films *What price glory*, *Twee Menschen* en *Zonsopgang* bewezen, dat het haar ernst is met dit streven. *What price glory*: een rauwere, maar krachtigere en meer evenwichtige *Groote Parade* was een begin. *Twee Menschen*, een ratje-toe van bioscoop en film, maar met uitstekende spelqualiteiten en enkele op religieus gebied onaanvaardbaar humoristische titels, was een voortzetting, een reeks van vallen en opstandingen, een falen en slagen, een poging tot verfijning. *Zonsopgang* is in vele opzichten een bereiken. En dit bereiken is op de alleerste plaats te danken aan den Duitschen regisseur Dr. W. F. Murnau, wien de Yankee's met veel tact en doorzicht zooveel mogelijk de vrije hand hebben gelaten. Wat de schepper van *De Laatste Man* en de *Faust* hier van het Amerikaansch materiaal heeft weten te maken, dwingt onze bewondering af. Zoo heeft hij van George O'Brien, den weinig intelligent uitzienden, mooien sportjongen, een acteur gevormd, wiens prestaties in één adem mogen genoemd worden met die der grootste spelers van het witte doek.
Zonsopgang is de geschiedenis van een fatale passie, die het jonge huwelijksgeluk van twee simpele menschen bedreigt. Wie zich de Rembrandttieke opnamen van de fantastische Faustfilm herinnert, zal in de kunstzinnige wit-en-zwart-verdeelingen van vele beelden uit *Zonsopgang* onmiddellijk de meesterlijke visie van den Duitscher herkennen. Hij weet een interieur te vullen met stemming en leven, hij componeert fragmenten tot synthetisch geheel, een tafel met een schamel maal wordt onder zijn aanwijzing een ontroerend stilleven. Hij heeft gevoel voor atmosfeer en stijl, en een zuiver begrip van hetgeen filmspel moet zijn, n.l.: louter expressiviteit. Als hij op dreef is, en in de eersten en de laatste acten van deze rolprent is hij dat ongetwijfeld, houdt hij het rhythme zonder onderbreking vol en verwekt hij telkens nieuwe spanningen van een uiterste intensiteit. Wel worden daartoe soms heel erge toevalligheden te hulp geroepen, maar deze toevalligheden zijn geenszins onmogelijk. Het scenario, dat niet van sterk melo-dramatische elementen is vrij te pleiten, biedt gelegenheid te over tot emotioneerende effecten, en Murnau heeft daarvan een dankbaar gebruik gemaakt.
De film valt eigenlijk in drie stukken uit elkaar, tengevolge van de detoneerende middenmoot, een echt Duitsch humoristisch intermezzo, dat zuiver als amusement is bedoeld. Dit tusschenspel met breeduitgebouwde scènes, waarin wij het jonge echtpaar als uitgelaten kinderen zich zien vermaken in een lunapark, een dancing, bij een fotograaf en een kapper, moet het publiek, dat op z'n genoegen belust is, een compensatie geven voor de benauwende beklemming der eerste acten. Bovendien moet het den teerhartigen toeschouwer door een gezonden lach nieuwe kracht schenken om de hevige en avontuurlijke laatste acten te kunnen overleven.
Hoe goed verzorgd, hoe geestig uitgewerkt, en hoe psychologisch verantwoord (immers wat is natuurlijker na de bevrijding uit een nachtmerrie obsessie dan een daverende brooddronkenheid?) dit pièce de milieu ook moge zijn, het is en blijft een concessie aan het profanum vulgus, die Murnau niet had mogen doen, omdat de eenheid van zijn werd erdoor wordt verbroken. Elimineeren wij echter dit gedeelte, dan houden wij een gaaf geheel over vol sterke accenten, dat geleidelijk klimmend van crisis tot crisis ten slotte uitvloeit in een hoopvol einde.
Op instigatie van zijn canailleuse geliefde vat de

De visscher en z'n eega in de kerk.

eenvoudige visscher (George O'Brien) het plan op z'n aandoenlijk kindvrouwtje (voortreffelijk gecreëerd door Janet Gaynor) in het meer te verdrinken, maar op het punt het te volvoeren, schrikt hij plotseling voor de afschuwelijkheid van de misdaad terug. De verblinding, gevolg van zijn waanzinnige passie, wijkt en vol schaamte en berouw tracht hij de liefde van zijn vrouw te herwinnen. Doch het vrouwtje, dat in zijn verwilderde oogen de moordlust heeft gelezen, ontvlucht hem in doodelijken angst en kan niet aan zijn inkeer gelooven. Hij loopt haar na naar de stad, waarvan hij eens heeft gedroomd, dat zij het paradijs van z'n zondige genegenheid worden zou. En die stad wordt de plaats, waarhun met een catastrophe bedreigd geluk in oprechte liefde wordt herboren. Een trouwplechtigheid in een kerk, welke zij bij toeval bijwonen, wekt oude, dierbare herinneringen in hen op en zij hervinden elkander.

Doch terwijl zij 's avonds over het meer huiswaarts varen, overvalt hen een storm. En wat de man des morgens bijna had gedaan, schijnen nu de woedende elementen te willen volvoeren. Het bootje slaat wrak, en zij geraken in de duisternis van elkander. Zoodra de man de kust heeft bereikt, haalt hij hulp, om z'n vrouw te zoeken. Hij heeft nog hoop, want de bundel riet, welke zijn geliefde sneed, opdat hij na het volbrengen der misdaad zichzelve drijvende zou kunnen houden, gaf hij aan zijn vrouw. Met lantarens wordt heel het meer afgezocht, doch slechts enkele rietstengels is alles wat men vindt. Radeloos keert de man terug en als zijn vroegere geliefde, die in den waan verkeert, dat hij haar plan heeft verwezenlijkt, hem komt bezoeken, werpt hij zich dol van woede om al het onheil, dat zij over zijn huis heeft gebracht, op haar. Doch eensklaps laten zijn wurgende handen haar slachtoffer los, want daar komt het bericht, dat zijn vrouw is gered. De bos riet werd haar behoud. Zonsopgang. Een nieuwe dag breekt aan, een nieuw huwelijksleven begint. De nacht der verbijstering is voorbij.

De uitbeelding van de hoofdfiguren van deze uit fototechnisch oogpunt moeilijk te verbeteren film is innerlijk diep en overtuigend. Maar de geest van dit realistische werk ligt gekluisterd aan de aarde en het vleesch. De betere mensch zegeviert hier over zijn duistere hartstochten louter krachtens een bloot-natuurlijke edelmoedigheid Toch zouden wij geen ernstig voorbehoud zelfs voor volwassenen maken tegen deze rolprent, indien zij niet werd ontsierd door volkomen overbodig gerekte, woestzinnelijke passages. Indien echter deze gedeelten radicaal worden gecoupeerd — en naar ons bleek, heeft de directie van de Fox-Film Corporation zich in principe daartoe bereid verklaard — kunnen wij iederen volwassene dit filmwerk aanbevelen als een der sterkste, welke den laatsten tijd zijn vertoond.

Herluf van Merlet.

UIT BOEK EN BLAD.

Nu.

Na 't verschijnen van drie nummers kan men allengs de waarde bepalen van dit periodiek. Toch heeft het ons niet veel positiefs te bieden, ondanks vele waardevolle bijdragen, zooals die door Querido vooral in creatief opzicht in 't licht gegeven werden. Daar iedere medewerker verantwoordelijk is voor zijn eigen artikelen, is *Nu* het spreekorgaan der literaire anarchie. Geen wonder dan ook de groote voorliefde voor het werk van den Fransch-schrijvenden Roemeem Panait Istrati, zooals die door den redacteur A. M. de Jong wordt aan den dag gelegd. Van genoemden schrijver, die na een zelfmoordpoging opgenomen in 't ziekenhuis te Nizza, op aandrang van Romain Rolland begon te schrijven zagen den laatsten tijd twee belangrijke werken het licht: *Oom Anghel* en *Codine*, waarop wij nader zullen terugkomen. De Jong, die Istrati in Holland introduceerde geeft in *Nu* van dezen schrijver een markante karakteristiek.

„Welk een brandend hartstochtelijke mens deze Roemeen! Welk een schone drang domineert in zijn wezen, om zich te geven met huid en haar aan het ware en het goede, alle hindernissen over springend of omver beukend, welk een gloeiende liefde, en welk een vlammende haat kan uit deze liefde opschieten. Het wonderlijke wezen van het Oosten leeft er in, getemperd nochthans en bijna doorzichtig gemaakt door de invloed van het rationelere Westen. Zo openbaart zich het Balkan-karakter.

Panaït Istrati

Het is wild, ongebonden werk, dat van Istrati. Het borrelt en kookt en schuimt van alle hartstochten. Het stormt voort met een vaart, die wij al lang niet meer kennen, het zegt de dingen met een directheid en een openheid, die wij al lang verleerd hebben. Het heeft geen verleden dit werk, en misschien heeft het ook geen toekomst. Het is als zijn schepper, de zwervende ziel, de vagabond, de toevallig opduikende, je weet niet vanwaar, hijzelf weet niet waarheen, maar rond je is plots de sterke bekoring van het originele, het ongekende, het driftig schone, onbekommerd, luid en vurig, diep en blij, een levensaanvoeling, die je vreemd en toch zoo nauw verwant is, een opflitsend begrip, een kreet van verrukking, een gekreun van pijn, een greep naar het geluk, een woest lied, een wreede daad, een onstuimig mensenhart, verschijnend en zinkend in het opflikkerend licht van een felle ontroering, een eigen schoonheid, een eigen karakter.

Dit werk is uit geen enkele traditie gegroeid. Het is plots opgeschoten, midden uit de ziel van het Roemeensche volk, met Panaït Istrati. als begenadigd medium. Het heeft het karakter van het primitieve heldendicht, maar dit verfijnd en veredeld door de kracht van brede cosmopolitiese persoonlikheid, die er gedachten doorweefde van brede algemene menselikheid en veel er in een wijder betekenis gaf door de grote, persoonlike liefde voor het algemeen goede. Maar het is geen kunstenaarsliteratuur en zal het nooit worden. Istrati is geen „letterkundige", geen „lettré" en hij zal het nooit worden. Zijn grandioze menselijkheid zal nooit verzwakt worden of ondergaan in de eigenwaan van de individualistiese kunstenaar. Hij is en blijft een natuurmens, wild en geen breidel duldend, met een ongelofelike, eerlike minachting voor het geletterde artiestendom met zijn theorieën en ismen, zijn studiemateriaal en zijn zucht tot diepzinnigheid, zijn steriele zelfvergoding, zijn boekenwijsheid, zijn griezelige bekwaamheid in wetenschappelik analiseervermogen, zijn studeerkamerinzichten".

VERSCHEIDENHEDEN.

De 1000-gulden prijsvraag.

De jury voor de 1000-gulden prijsvraag, de Heeren C. Joh. Kieviet, Theo J. Thijssen en A. B. van Tienhoven, heeft den prijs voor het beste jongensboek toegekend aan Marie C. van Zeggelen voor het jongensboek *Averij*.

De jury voor de 1000-gulden prijsvraag, de dames Anna van Gogh-Kaulbach, Top Naeff en J. P. Zoomers-Vermeer, heeft den prijs voor het beste meisjesboek toegekend aan Tine Cool voor het meisjesboek *Wij met ons vijven in Rome*. Beide boeken zullen in het voorjaar 1928 bij Van Holkema & Warendorf's Uitgevers-Maatschappij verschijnen.

De beroemde onbekende.

Het is algemeen bekend, dat Léon Bloy, toen Léopold Levaux hem eens over André Gide sprak, heel lakoniek ten antwoord gaf: „Connais pas." In zijn *Heure avec Clemenceau* vroeg Frédéric Lefèvre aan den tijger, of hij den dichter Paul Valéry, die onlangs Anatole France in de Académie française opgevolgd is, kende. — „Valéry, Valéry?... „connais pas..." Over Claudel was hij niet te spreken. „Wanneer men in het Fransch schrijft, moet men zich verstaanbaar maken." Dit antwoord was bijna woordelijk ontleend aan een gedicht van Claudel over Verlaine. Clémenceau en Claudel zijn het bij gevolg roerend eens!

Waarin groote mannen klein waren.

Beethoven telde iederen dag zelf de 60 koffieboonen, bestemd voor zijn dagelijksch gebruik Verdi ging zelf boter, tomaten en kaas inkcopen om zijn potje maccaroni te kunnen koken. Ook Rossini kookte zijn eigen eten. De wijsgeer Rosmini, die een groot vermogen wegschonk aan liefdadige stichtingen, liep achter de kolenwagens aan en raapte zorgvuldig de gevallen stukjes op. De staatsman Gladstone hakte zelf het hout, dat voor de keuken van zijn huis gebruikt werd. Frederik de Groote wist precies, waar in zijn wijnkelder de verschillende soorten wijn lagen. Napoleon I berekende met pijnlijke nauwkeurigheid, hoeveel suiker ieder persoon zijner hofhouding gebruiken mocht.

Wat is poëzie?

In de hoogste klas eener „Volksschule" vraagt een leerling naar de beteekenis van het woord „poëzie". De onderwijzer, die wel van een grapje houdt, herinnert zich, terwijl hij het woord uitlegt, de bekende anecdote van Klopstock, die het prozaïsche bevel van den Graaf: „Johan, trek me mijn schoenen uit" het volgend poëtisch kleedje geeft: „Du der du weniger bist als ich, und dennoch mir gleich, komm, nähere dich nur und entledige mich, dich beugend, der Last des staubbedeckten Kattfells!" De onderwijzer keert zich tot den leerling en vraagt: „Stel u voor, de graaf roept zijn dienaar en beveelt hem: „Johann, zieh nur die Stiefel aus!" Hoe zou dit in poëzie worden uitgedrukt?" Aanstonds staat een der leerlingen op en dicht zoo voor de vuist weg: „Johann, komme heraus, zieh nur die Stiefel aus!'

Een Rubens-monographie.

Bij de N.V. Standaard-Boekhandel, 127, Jacqmainlaan, Brussel, verschijnt weldra het zevende nummer der reeks *Eigen Schoon* onder leiding van Dr. M. Cordemans, n.l.: *P. P. Rubens*, door P. Drs. A. Subbe, C.ss.R.

In dit werk wil de schrijver aantoonen, hoe Rubens uit de geschiedkundige en artistieke omstandigheden van zijn tijd is gegroeid, en welke houding hij daar tegenover aanneemt. Veel aandacht wordt verder geschonken aan de zeer talrijke karaktertrekken, die de kunst van den Vlaamschen Schilder eigen zijn. Ten slotte wordt geantwoord op de vraag: welk is de beteekenis van Rubens' genie op zichzelf en voor den modernen tijd? De kunst van Italië, Frankrijk en Vlaanderen wordt verder vergeleken in een reeks beschouwingen, zwierig en verheven, die een bijzonder belangwekkend en oorspronkelijk licht werpen op den, voor onze gewesten, zoo fel bewogen tijd der Contrareformatie.

„Ben Hur" wordt Priester.

De Weensche *Schönere Zukunft* meldt, dat Ramon Navarro, aan de heele wereld bekend als Ben Hur, de vervuller van de titel-rol in de film van dien naam, het klooster zal intreden. Een broer van den artist is priester en twee zijner zusters zijn in het klooster.

In ons eerstkomend no. zullen we van dezen sympathieken acteur een photographie plaatsen.

Conrad verfilmd!

Van *Het Kapersnest* (Uitgave, Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg) zal binnenkort, naar de Engelsche bladen ons melden, een rolprent in omloop gebracht worden. De leiding is in handen van Graham Cutts, die ook *The Seabest* ensceneerde.

Onvoldoende voor Fransch.

Na de laatste algemeene vergadering van aandeelhouders, welke noodlottig is geworden voor het voortbestaan van ons orgaan, kan *De Tuingids* op zich zelven het bekende Fransche adagium toepassen: „l'homme que vous avec tuè, sa porte encore très bien".

ARTIKELEN.

		Blz.
Black-White:	Crainquebille	355
	De Zichtbare Mensch	304
J. P. Boosten:	Montaigne	47
A. v. Delft:	Een toekomstroman	138
P. Dezaire:	Walt Whitman	309
Anton van Duinkerken:	Busken Huet en Potgieter	271
	Bij Pieter van der Meer de Walcheren	354
	Figuren uit de Fransche Letterkunde	299
	Het leven van François Villon	137
	Kroniek der Dichtkunst I	174
	,, ,, ,, II	239
	Liefdes' wegen	182
	Over Gerard Bruning	49
	Vraaggesprek met Jan Engelman	302
J. A. M. Everwijn:	De schalmeiende dood	144
	Dover-Calais	177
	Genesius, de Tooneelspeler en de Genade	112
Leo Fens:	Een Katholieke Literatuurgeschiedenis	352
	Heyermans' Duczika	142
	Uleken	201
Fransche Redacteur:	Kroniek der Fransche Litteratuur I	13
	,, ,, ,, ,, II	307
W. v. d. Griendt:	Nicolaas Gogol	143
H. H.:	De religieuze bouwkunst van Dom Bellot	83
	Dostojewsky's Vrouw	16
	Ernst Zahn	52
Albert Helman:	Straatleven in China	17
Hein Hoeben:	Het Onvergetelijke Jaar	346
	Metropolis	146
Kees van Hoek:	Joseph Conrad en Het Kapersnest	349
Dr. J. B. L. Hol:	Het Land van den Lotus	378
Prof. Dr. H. F. M. Huybers:	De Taak van den Leeraar	266
	De Katholieke Staatspartij	380
	Kardinaal Newman	105
	Rondom Bismarck	297
Ton Kerssemakers:	Maarten Luther	348
Gerard Knuvelder:	Julien Green	241
	Kristen-synteze	139
Chr. Kops, O.F.M.:	Reymont's laatste werk	205
Dr. Raph. Kreemers:	Th. Dreiser's laatste werk	381
Wouter Lutkie:	La Libreria del Littorio	207
	Marchese Piero Misciattelli	275
Herluf van Merlet:	Ben Hur	180
	De Franciscusfilm	207
	De Heilige Berg	84
	Potemkin en Faust	8
	Zonsopgang in Hollywood	382
M. v. M.:	Mijnheer Pastoor bij de Armen	76
	Mijnheer Pastoor bij de Rijken	2
Wies Moens:	In Memoriam Karel van den Oever	12
Friedrich Muckermann, S.J.:	Katholieke Literatuur en Katholieke Crisis	169
Dr. Alph. Mulders:	Langs Nijl en Jordaan	140
Willem Nieuwenhuis:	G. K. Chesterton en de Krankzinnige Rechter	345
	Het Krekeltje bij den Haard	10
Jos. Panhuysen, Jr.:	Een nieuw Boek van Karl Linzen	45
P. Paschasius, O.Cap.:	Een belangrijke aanwinst	177

		Blz.
P. Paschasius, O.Cap.:	Fr. Rombouts: Historische Paedagogie	301
Poolsche Redacteur:	Kroniek der Poolsche Literatuur	205
P. Quirinus, O.Cap.:	Mr. en Mrs. Chesterton	9
H. Rongen:	Dichters in hun Kabinet I George Sand	5
	,, ,, ,, ,, II Honoré de Balzac	50
	,, ,, ,, ,, III Gustave Flaubert	114
	,, ,, ,, ,, IV Emile Zola	179
	,, ,, ,, ,, V Edmond en Jules de Goncourt	244
	,, ,, ,, ,, VI Marcel Proust	273
Ellen Russe:	Het Christelijk getuigenis der Catacomben	235
Russische Redacteur:	Kroniek der Russische Literatuur	243
	Nieuwste verschijnselen in de Sovjet-Literatuur	110
	Nieuwste verschijnselen in de Sovjet-Literatuur	145
Dr. Ferd. Sassen:	De Eeuwige Mensch	41
	Het bezonnen leven van René Descartes	233
G. Ridder de van der Schueren:	Amerikaansche cultuur in de practijk	81
	Britsch Oost-Afrika	268
	De eerste vlucht over de Noordpool	108
	De halve wereld rond	6
	Naar Zonnige Landen in Donker Getij	202
Ed. A. Serrarens:	Eva	377
	Romantiek en Katholicisme in Nederland I	77
	,, ,, ,, ,, ,, II	170
Alb. Steenhoff-Smulders:	Een ,,Amerikaansche'' roman	271
Sander J. Tegendael:	Notre Rimbaud	44
Bernard Verhoeven:	Enrica von Handel-Mazzetti	1
	Frans Erens 70 jaar	265
C. R. Vullings, M.S.C.:	Amusements-Literatuur	106
	Detective-Romans	42
	Romans van Avontuur	351
Jos. van Wely, O.P.:	Sint Teresia vertaald	73
Zonder naam:	Geen andere Goden	3

UIT BOEK EN BLAD.

Blz.: 17, 18, 53, 54, 55, 115, 116, 117, 149, 150, 182, 183, 210, 211, 212, 246, 247, 276, 277, 278, 279, 310, 311, 356, 357, 358.

Alte und Neue Welt blz. 358. Astra blz. 310. Blätter für Alle blz. 279. Die Bergstadt blz. 54. De Gemeenschap blz. 53, 182, 310. Der Gral blz. 358. Den Gulden Winckel blz. 311. De jeugdlectuur van groote mannen blz. 55. Der Kunstwanderer blz. 211. De Maasbode blz. 116, 183. De Muziek blz. 356. De Stem blz. 279. De Vrije Bladen blz. 149. Deutscher Hausschatz blz. 116, 358. Dietsche Warande en Belfort blz. 17. Favoriet blz. 117. Haagsch Maandblad blz. 115. Het Amusante Weekblad blz. 278. Hochland blz. 211. Hooger Leven blz. 246, 276, 356. La Vie Catholique blz. 357. Les Nouvelles Littéraires blz. 18, 149. Nu blz. 384. Ook een Spinoza-herdenking blz. 149. Opgang blz. 53. Orplid blz. 210. Roeping blz. 246. Schönere Zukunft blz. 116. Strijd blz. 357. Studia Catholica blz. 182. Studiën blz. 17. The Universe blz. 279. Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders blz. 210.

VERSCHEIDENHEDEN.

Blz.: 18, 19, 20, 21, 22, 23, 55, 56, 86, 87, 88, 117, 118, 119, 120, 150, 151, 152, 183, 184, 212, 213, 214, 215, 247, 248, 279, 280, 311, 312, 358, 359, 360, 385.

ONTVANGEN BOEKEN.

Blz.: 103, 104, 135, 136, 167, 168, 231, 232, 263, 264, 294, 295, 296, 326, 327, 328, 376, 385.

CORRESPONDENTIE.

Blz.: 23, 24, 39, 40, 56, 72, 88, 120, 152, 184, 215, 216, 248, 296, 328, 344, 376.

REGISTER BOEKENNIEUWS.

De cijfers onder de 400 duiden de bladzijde aan, waarop de recensie voorkomt, de verdere cijfers zijn volgnummers.

ABBING (W.) : Ontwerpen voor kleine tuinen 3537
ABEL (O.) : Wien, sein Boden und seine Geschichte 3089
ABKOUDE (Chr. van) : Het waterkamp 3097
ABKOUDE (Chr. van) : Willem's verjaarsgeschenk 3098
ZONDER NAAM : Actes de Benoit XV. 3154
ADACEE : Een bloeipartijtje van allegaar 2995
ADAMOVICH : (Dr Ludwig): Oesterreichisches Verfassungsrecht ... 3915
ADAMOVICH (Dr Ludwig) : Oesterreichisches Verwaltungsrecht 3914
ADAMOVICH (Dr. Ludwig) : Oesterreichisches Verwaltungsverfahren 3913
ADCOCK (Almey St. John) : Master where he will 2891
ADEMA (Tjeerd) : De koning der menschenredders 3925
ADEMA (Tjeerd) : Om de zilveren schatten der zee 2754
AELLEN (Herman) : Rote und weisze Kamelien 3068
AFMAN (E.) : Artistenstreken 3790
AGATHA : Vertellingen uit den bijbel 2826
AGEORGES (Joseph) : Le Cardinal Mercier 3216
D'AGNEL (Arnoud) : Saint Vincent de Paul 3538
D'AGRAIVES (Jean) : Le château du reliquaire 2996
AIMARD (Gustave) : De zeeschuimers 3425
AIMARD (Gustave) : Het opperhoofd der Aucas 3099
ALBANI (Joh.) : Rechenschaft 3942
ALBERS (P. S.J.) : Handboek der algemeene kerkgeschiedenis 2963
D'ALES (A.): Le dogme de Nicée ... 3857
ALFONSUS (H.) : Wijze om voortdurend en vertrouwelijk met God om te gaan 3791
ZONDER NAAM : Algemeen Alphabetisch zakenregister 2831
ALLEN (Henry T.) : The Rhineland occupation 3223
ZONDER NAAM : Almanach du philatéliste pour 1927 2997
AMBROSIUS (Br.) : Uit de kerkgeschiedenis 3652
AMMERS-KÜLLER (Jo van) : Mijn Amerikaansche reis 2947
AMSTELVLIET (Mia van) : Dossier N° 68.III 3869
AMUNDSEN (Roald) : en ELLSWORTH (Lincoln) : De eerste vlucht over den Noordpool 110
ANDE (Jeanne) : Le fils unique 2998
ANDEL (Drs. G. G. van den) : Germania 3539
ANDERSEN (Knud) : Das Meer 2883
ANDERSON (Sherwood) : Dark Laughter 2892
ANDRÉ (Louis) : Les sources de l'histoire de France 3217
ANDREÆ (Mr. Dr. P. C.) : Beknopt overzicht van de staatsinrichtin- van het koninkrijk der Nederlanden 2999
ANDRIESSEN (P. J.) : Albertine 3635
ANDRIESSEN (P. J.): Tony en Armand 3636
ANTON (Ludwig) : Der Mann im Schatten 3384
ANTON (Ludwig) : Het geheim van de Japansche tempelgrot 2843
ANWAND (Oskar) : Das Deutsche Morgenrot 3494
APELDOORN (C.) en JONG (Dr. A.J. de) : Beknopte nederlandsche spraakkunst 4029
APELDOORN (C.) DREWES (A.J.) en LIER (N.) : Gids voor het M.U.L.O examen 4030
APELDOORN (C.) : JONG (Dr. A. J. de) Oefeningen bij de beknopte nederlandsche spraakkunst 4031
APELDOORN (C.) en ARKELL (Drs. E. Inglis) : The world about us ... 3793
APELDOORN (C.) en MORREN (F.W.) : Veel oefeningen en weinig spraakkunst 3653
APPLIN (Arthur) : The Actress 3204
AQUINO (H. Thomas van) : Over God en de éénheid van Zijn natuur ... 3161
ARCARI (Paolo) : Le ciel sans Dieu... 3295
D'ARGUIBER (Maïten) : l'Appel de la terre 3296
ARKEL (Ds. R. E. van) en MARANG (Dr. G. P.) en NOORDTZIJ (Prof. Dr. A.) : Langs Nijl en Jordaan ... 142
ARNDT (Willy) : Altdeutsche Volks lieder 3897
ASCH (Schalom) : Een pogrom 3952
ASSCHER (E. W.) : Paedagogische overwegingen 2743
ASSENDELFT (Gerard van) : Freekie en z'n vrienden 3100
ATHANASIUS (Br.): Deutsches Lesebuch für Anfänger 3000
ZONDER NAAM : Au dela de l'amour 3867
AYRES (Ruby M.) : Charity's keuze 2844
AYRES (Ruby M.) : Een misverstand 2755
AYRES (Ruby M.) : Een te veel 2916
AYRES (Ruby M.) : Luchtkasteelen 3469
AYRES (Ruby M.) : Richard Chatterton 2845
BAAREN (Bernard van) : Rozenregen 3540
BAART DE LA FAILLE-WICHERS HOETH (H.) : Mijn straat 3048
BAB (Julins) : Agnes Sorma 3766
BABEL (I.) : Budjonny's Reiterarmee 244
BAILEY (Temple). : Juffer Anna ... 3738
BALÁZS (Béla) : Der sichtbare Mensch 307
BALLANTYNE (R. M.) : The coral Island 3794
BALMER (Emil): Sunn- u Schattsyte 2785
BANG (Herman) : Mikael 3953
BANNING (W.) : Om de groei der gemeenschap 3231
BARING (Maurice) : Daphne Adeane 3388
BARTON (Bruce) : The man nobody knows 2907
BAUDELAIRE (Charles) : Le jeune enchanteur 3511
BAUER (Clemence M. H.) : Vrienden en vijanden 2804
BAUR (Dr. Ludwig) en DECKER (Franz) Schaffenslust und Lebensfreude 3919
BAYARD (Chanoine) : St. Cyprien : correspondance 3167
BAZIN (René) : Fils de l'Église 3858
BEACH (Rex E.) : Hardlooper tegen wil en dank 3178
BEAUMONT (Maurice le) : Parpailhol 3795
BECHSTADT (Leopoldone) : Met waterverf en redispen 3117
BEEBE (William) : Pheasant jungles 3624
BEEK (C.A. van), en HEEK (W.H.C. van) : Stereometrie voor onderwijzersopleiding en hoofdaktestudie 3118
BEEN (Joh. H.) : De strijd om het doode punt 2805
BEHN (Siegfried) : Sein und Sollen 3948
BELLOC (Hilaire) : Mr. Belloc still objects 3224
BELPAIRE (M. E.) en RAM (Hilda) : Wonderland 2806
BENARD (Emmy) : Bakvischjes lief en leed 2807
BENJERT (P.B.) en ELZINGA (Dr. J. J. B.) : Fransch voor de lagere school 4033
BENN (Ernest J. P.) : Bekenntnisse eines Kapitalisten. 3916
BENNETT (Arnold) : Een groot man 3739
BENSON (R. H.) : De hooge weg ... 5
BENSON (E. F.) : Sir Francis Drake 3620
BERDIAEFF (Nicolas) : Un nouveau moyen âge 3517
BEREND (Alice) : De verloving van Matthias Senf 3740
BERG (W. van den) : De vondeling van Simmerath 3926
BERG (W. van den) : Om een Graafschap 2808
BERG (W. van den) : Snoes 4003
BERGEAT (Alfred) : Die Vulkane...... 3906
BERGER (Pierre) : Les Poètes Préromantiques anglais 3515
BERGH-VAN EYSINGA (Prof. Dr. G. A. van den) : Inleiding tot de oud-christelijke letterkunde 3851
BERNANOS (Georges) : Sous le soleil de Satan 16
BERRINGTON (John S.) : English made interesting 3920
BERTHEROY (Mad. Jean) : La Danseuse de Pompéi 309
BERTRAND (Louis) : Pages choisies 2796
BETSCH (Roland) : Benedikt Patzenberger 3385
BETSY : Onze Kroonprins 3426
BEUNK (J.), en LENDERINK (D.) : Eenvoudige meetkunde 4037
BEVERSLUIS (Martien) : Canzonen 3209
BIERENS-DE HAAN (Dr. J. D.) : Menschengeest : Rede, Zedelijkheid, Schoonheidszin, Religie 3041
BIESEN S. J.,—(L. v. d.) : English poetry 3796
BIGGERS (Earl Derr) : The Chinese parrot 3079
BINK (Karl Wilhelm) : Nachtwächter 4038
BIRMINGHAM (George A.) : Het standbeeld van den Generaal ... 2756
BIRMINGHAM (George A.) : The smuggler's cave 3303
BIRMINGHAM (George A.) : Wildzang 3954
BITTER (J.), DOUCET (F.), en HOVINGH (M.) : De fransche taal 3541
BLACHON (G.) : Waarom ik Vlaanderen liefheb 3994
BLACK (Stephen) : Het gouden kalf 3179
ZONDER NAAM : Bladen-catalogus... 3155
BLANCHARD (R.) : La Corse........ 3328
BLEEKER (Dr. L.H. K.) : Job 3001
ZONDER NAAM : Bloemekens van St. Franciscus 2832
BLOEMINK (F. H. N.) : De man en de muis 3005
BLOEMINK (F. H. N.) : De Reus en de Mug 3002
BLOEMINK (F. H. N.) : De vreemde Gast 3003
BLOEMINK (F. H. N.) : Paljas en de Bij 3004
BLOEMINK (F. H. N.) : Teddy 3006
BLOEMINK (F. H. N.) : Wim en de Maan 3007
BLOMBERG-ZEEMAN (W.) : Het Trio van 't Zwaluwhuis 2809
BLOY (Léon) : Lettres à Fréderic Brou et à Jean de la Laurencie... 3402
BOBSAN (Thérèse) : La danse devant le Veau d'or 3492
BODIN (Jean) : Contre Freud 3579
BOER (Dr. M. G. de) : WILDE (L. J. de) : Historische lectuur 3348
BOER (J. W. de) : Het boek God 3049
BOER (M. G. de) : Beknopt leerboek der algemeene geschiedenis tot aan de fransche revolutie 3654
BOER-VAN STRIEN (Jet de) : Avonturen van Hanny en Hans 3119
BOER-VAN STRIEN (Jet de) : Nieuwe avonturen van Hanny en Hans ... 3120
BOGAERTS (Theo) : De schalmeiende dood 145
BÖHL (Dr. F. M. Th.) : De opgraving van Sichem 3327
BOLT (J. H.) : Messiasverwachting in onze dagen 3723
BOLT (J. H.) : Nieuwe wegen in opvoeding en onderwijs 3042
BONDY (Fritz) : Der Sprung von der Bühne 3758
BOOM (Dr. B. K.) : Over voeding en het samenstellen van maaltijden 3542
BOONE-SWARTWOLT (I. C. de) : Wat

Wim en Anneke in de vacantie beleefden ... 3008
Bopp (Dr. Linus) : Das Jugendalter und sein Sinn ... 3275
Bordeaux (Henri) : Het ouderlijk huis ... 3180
Bordeaux (Henri) : L'écran brisé 3883
Bordeaux (Henri) : Voyageurs d'Orient ... 3195
Bordewijk (Prof. Dr. H. W. C.) : Welvaart, Duurte en Economisch herstel ... 3009
Boreham (F. W.) A tuft of comet's Hair ... 2908
Borret S. J., (Mr. Dr. Arn.) en Waerden (Dr. Ir. Th. van der), en Verrijn Stuart (Prof. Dr. C. A.) : Principieele staatkunde 3627
Bos (Zr. T. van den) : Vragen en antwoorden voor ziekenverplegenden ... 3332
Bosch (J. H. van den) : Gedichten... 3430
Bosch (J. H. van den) : Poezie van A. C. W. Staring ... 3543
Bot (L.) : Beknopte Duitsche spraakkunst ... 3544
Bot (L.) : Beknopte Duitsche spraakkunst ... 3797
Bot (L.), en Houtepen (J.) : Beknopte Engelsche spraakkunst ... 4039
Bot (L.), en Uiterwaal (C. J.) : Beknopte Fransche spraakkunst... 3431
Bot (L.) : Oefenboek bij de beknopte Duitsche spraakkunst ... 3655
Bottomley (Horatio) : Convict „13" 3894
Bouchor (Maurice) : Contes ... 3798
Bouchot (Jean) : Scènes de la vie des Hutungs ... 17
Boudier-Bakker (Ina) : Dans ... 3050
Boudier-Bakker (Ina) : De straat 3121
Boudier-Bakker (Ina) : Het Spiegeltje ... 3010
Boudier-Bakker (Ina) : Verleden 3614
Bouman (P. J.) en Zelm (J. C. van) : Help je zelf ... 3545
Bourget (Paul) : Levensdans ... 3470
Bourget (Paul), d'Houville (Gérard), Duvernois (Henri), Benoit (Pierre) : Micheline et l'Amour ... 16
Bourguet (Emile) : Delphes ... 3779
Boutet (Frédéric) : Le reflet de Claude Mercœur ... 3196
Bouwhuys (M. ten), en Tenhaeff (Dr. N. B.) : Onze tijd ... 3011
Bowen (Marjorie) : Francis Riblestone ... 2846
Boyle (C. Nina) : Moteley's concession ... 3304
Boylesve (René) : Les deux Romanciers ... 309
Braeme (Charlotte M.) : Dora Thorne ... 3471
Brand (Max) : De Weg naar het Geluk ... 2757
Brants (E. L.), en Meurer (R.) : Stories and translations ... 3546
Brecknock (Albert) : Byron ... 3214
Breevoort (Johanna) : De verloren Ring ... 2967
Brehendahl (Marie) : Jungvolk ... 3971
Breton O.F.M. (Valentin M.) Le Christ de l'Ame Franciscaine ... 3730
Bridges (F. C.) : Het boek der ontdekkingen ... 4004
Brinkgreve-Wicherink (Tine) : De kleine Meiclub ... 3927
Brinckgreve-Wicherink (Tine) : De Meiclub ontbonden ... 2968
Brinkgreve-Wicherink (Tine) : Minetje-Poes vertelt ... 2972
Brinkgreve-Wicherink (Tine) : Rob en Treeske uit de Plaggenhut ... 4005
Brinkgreve (Willy) : Keesje ... 3427
Brockhaus (W.) : Het Geloof overwint ... 3870
Broekhuysen (N.), en Scharroo (P. W.) : Het Korfbalspel... 3799
Broekhuysen (W. N.), Deursen (Drs. A. van), en Muiderman (J.) : Van de Wadden tot de Wiegelingen ... 3903
Brom (Gerard) : Romantiek en Katholicisme in Nederland ... 80
Brom (Gerard) : Romantiek en Katholicisme in Nederland ... 174
Brom-Struick (Mevr.) : Reidansen 2937
Brouwer (A. M.), Drewes (A. J.), en Royer (G.) : Kind en Zending 3012
Brouwer (Dr. K. J.) : Evangelie en Klassenstrijd ... 3232
Browne (E. G.) : A Year amongst the Persians ... 3625
Browne (Lewis) : Wondere Waarheid ... 2940
Bruggecate (K. ten), en Broers (A.) : Engelsch Woordenboek... 3800
Bruggen (C. van) : Eva ... 377
Bruin (E. L. de) : Jib en Jab ... 2974
Bruin (E. L. de) : Pekdraad en Elshamer ... 2973
Brummel (& C°) : De Man op z'n best ... 3092
Bruns (Truida) : Hans en Suze ... 3101
Bruun (L.) : Eind goed al goed ... 2979
Bruun (Laurids) : Oanda ... 3277
Bruyère (André) : Le trésor merveilleux ... 3013
Bruyère (André) : Liane aux lèvres closes ... 3432
Bruyne (Prof. Dr. E. de) Inleiding tot de Wijsbegeerte ... 3166
Bull (Jacob B.) : De Bruid van het Glommendal ... 3955
Burg-Hora Adema (Jetske van der) : Joke Gerritsma ... 3102
Burgt (J. v. d.) : Kleine Frank ... 2810
Büul (T. van) : Zonneschijn ... 2964
Buysse (Cyriel) : De vroolijke tocht ... 3181
Buysse (Cyriel) : Uleken ... 201
Buysse (Cyriel) : Van arme Menschen ... 3278
Cabanès (Dr.) : Le Mal Héréditaire dans l'Histoire ... 3899
Calderon : Viaticum ... 3211
Campbell (J. L.) : Face Value ... 3891
Carco (Francis) : Le Roman de François Villon ... 138
Carlus (E.) : De Lotgevallen van Bob ... 2984
Carnac (M. de) : Le Poids d'un Secret ... 3801
Carré (Jean-Marie) : La Vie Aventureuse de Jean Arthur Rimbaud 45
Catalany (Myriam) : La petite Marquise de Karabat ... 3656
Cather (Willa) : A lost lady ... 3500
Cather (Willa) : Een verloren Vrouwe ... 3956
Cather (Willa) : My mortel Enemy 3389
Cauwelaert (Aug. van) : De Vlaamsche Jongeren van gisteren en heden ... 3612
Cauwelaert (Aug. van) : Liederen van Droom en Daad ... 3613
Ceyrac (A.) : Le Cercle ... 3433
Chaffee (Allen) : De Avonturen van Snelvoet en haar Kleintjes... 3428
Chaffee (Allen) : De Avonturen van Tinteloog ,Het zwarte Beertje... 2811
Chaminade (G. J.) : Petit traité de la connaissance de Marie ... 3547
Charlier (Henri) : De religieuse bouwkunst van Dom Paul Bellot ... 84
Cherel (Albert) : André Michel Ramsay ... 3360
Chesterton (G. K.) : De Eeuwige Mensch ... 42
Chesterton (G. K.) : De Krankzinnige Rechter in de Club van zonderlinge zakenlui ... 346
Chinard (Gilbert) : Les Réfugiés Huguenots en Amérique ... 2894
Chisholm (A. M.) : In het Land der groote Rivieren ... 3182
Christie (Agatha) : The Murder of Roger Ackroyd ... 44
Church (Major Archibald) : East Africa : a new dominion ... 271
Claassen (Vict. Fr.) : Jean Jacq. Rousseau en zijn Pædagogiek ... 2744
Claes (Ernest) : Wannes Raps ... 3279
Claes-Vetter (Stephanie) : Verholen Krachten ... 3580
Cochius (Henry) : De positieve idee 3628
Cocq (Dr. A. von Le) : Auf Hellas spurenin Ostturkistan ... 3330
Cohausz (Otto S.J.,) : Seherblicke auf Patmos ... 2950
Cohen (Jozef) : De moord in het Dennebosch ... 2758
Cohen (Jozef) : Zonnedauw ... 2759
Colomban (Max) : Claudinette et son Filleuil ... 3802
Comenius (Jan Amos) : Het Labyrint der Wereld en het Paradijs des Harten ... 3032
Conan Doyle (A.) : The case-book of Sherlock Holmes ... 3604
Connolly (James B.) : Coaster Captain ... 3978
Conrad (Joseph), en Hueffer (F. M.) : Het Kapersnest ... 351
Consten (Hermann) : Und ich weine um dich Deutsch-Afrika ... 2786
Conway (Hugh) : Called Back ... 3548
Conijn (H.) : Adverteeren en wat er bij te pas komt ... 2955
Coops (Mr. Willem) : Leidsch studentenleven in het laatst der vorige eeuw ... 2917
Coops (Mr. Willem) : Tropengloed... 3581
Coppenolle (E. van) : De Bovennatuurlijke Mensch ... 3724
Corsari (Willy), en Cédée (H.W.) : De Misdaad zonder Fouten ... 3472
Coulomb (Jeanne de) : L'Ombre des Heures ... 3434
Couperus (Louis) : Antiek Toerisme ... 3280
Courths-Mahler (H.) : De Toovermacht der Liefde ... 3473
Courths-Mahler (H.) : Een arme Bloedverwante ... 2847
Craene (B. de) : Zijn getuigen ... 3162
Cramer (J.) : Deutsches Lesebuch für Christliche Schulen ... 3657
Crampon (A.) : Le livre des Psaumes 3403
Cremers (Mr. W. A. M.) : Architecten- en Aannemersrecht... 3333
Cruysberghs (Prof. K.) : Onze Verlossing ... 3725
Cullum (Ridgwell) : The Candy Man 3605
Cullum (Ridgwell) : Valsch beschuldigd ... 3871
Curwood (James Oliver) : De oude heirbaan ... 3183
Cuthbert (Pater) : Leven van Sint Franciscus van Assisië... 3549
Dantzig (Branco van) : Over spraakgebreken en hunne bestrijding ... 3093
Daudet (Alphonse) : Tartarin de Tarascon ... 3658
Daudet (Madame Léon) : La vie et la mort de Philippe ... 2896
Davis (William Stearns) : God wil het ! ... 2760
Daye (Pierre) : Moscou dans le soufle d'Asie ... 2952
Decker O. P. (Othmar M.) : Mein Weg aufwärts ... 3943
Decoene (Dr. A.), en Hovre (Dr. Fr. de) : Rijker licht en vaster Gronden ... 3268
Deelder (J. C.) : Hoe bouw ik zelf een Hoenderkok ... 3550
Deelen (J. B.) : Het Sexueele in den Mensch ... 3864
Defoort (H.) : Kijkjes in Gods Prentenboek ... 3659
Degé : Eerstelingen ... 3281
Zonder naam : De Geest der Heilige Theresia van het Kind Jesus 3035
Zonder naam : De Heilige Evangeliën en de Handelingen der Apostelen ... 3156
Dekker (Maurits) : C. R. 133 ... 139
Dekkers (M. F.) : Roomsch Katholieke Godsdienstleer ... 3803
Dekobra (Maurice) : Prince ou Pitre ... 309
Delafield (E. M.) : Jill ... 2893
Dell (Ethel) : De Wachter voor de Deur ... 2849
Dell (Ethel) : Edelhart ... 2848
Dell (Floyd) : An old man's folly 3078
Delorme, O.F.M., (Ferdinand M.) : La Legenda Antiqua S. Francisci 3322
Delteil (Joseph) : Le Poilu ... 16
Dentici (Beniamino) : Klein Italiaansch Woordenboek ... 2965
Zonder naam : Der Bericht des Franziskaners Wilhelm von Rubruk ... 3413
Zonder naam : Der Geist der Hei-

ligen Theresia vom Kinde Jesu ... 3036
DESSAUER (Friedrich) : Philosophie der Technik 3175
DEVANNY (Jean) : The butcher shop 3390
DIBILDOS (A.) : Une Éducation Chrétienne en pleine vie 2748
DICKENS (Charles) : A tale of two cities 3660
DICKENS (Charles) : Barnaby Rudge in London 3661
DIDRING (Ernst) : Inseln des Sturms 2884
DIERS (Marie) : De Illusie van Johan Senapius 3957
DIERS (Marie) : Het al te goede Hart 3741
DIETRICH (Dr. Bruno) : U.S.A.... 3412
DIMIER (Louis) : L'Art d'Enluminure 3859
DIMIER (Louis) : La vie raisonnable de Descartes 235
DITMAR-PITTMAN (Max) : Ein Menschenalter auf dem Meere ... 2953
DIVER (Maud) : Siege perilous 3391
DIX (J. F. Ch.) : Het kweeken van Anjers in Tuin en Kas 3435
DOMELA (Harry) : Der Falsche Prinz 359
DOMINIK (Hans) : Der Brand der Cheopspyramide 3972
DOMINIK (Hans) : Het Wonderland der Techniek 3529
DOMINIK (Hans) : Im Wunderland der Technik 3530
DOMINIK (Hans) : John Pitt, van Krantenjongen tot Millionair ... 2812
DOMVILLE-FIFE (Charles W.) Unter Wilden am Amazonas......... 3907
DONGEN (A. M. van) : De Kinderen van het Vredespaleis 4006
DONGEN (S. H. van) : Addie 4007
DONGEN (S. H. van) : De „Derde"! 4008
DOOREN (N. van), en RAIMOND JR., (J.J.) : Natuurkunde voor voortgezet Onderwijs 3662
DOORMAN (G.) : Naar de Waarheid door het spiritualisme 3033
DÖRFLER (Peter) : Die Braut des Alexius 3069
DORNEICH (Dr. Julius) : Katholischer Literaturkalender 3312
DORP (Ir. W. van) : Zelfwerkzaamheid bij het middelbaar Onderwijs 3805
DORPER (Ida S.) : Katholiek of Protestant ? 3551
DORSMAN, CZN., (L.), en KLEI (Jac. van der) : Denken, Vinden en Toepassen 3806
DORSMAN CZN., (L.) : De Zoon van den Hongaar 3429
DOUMA (H.), en JANSMA (T.): Handleiding bij het Onderwijs in de Natuurkunde 3807
DOUMEN (N.) : Spijkers met Koppen 3928
DRAAYER-DE HAAS (Alb.) : De Vlucht 2918
DREHMANS (Fr.) : Onze Lieve Vrouw van het H. Hart van Jezus 3852
DREWES (A. J.), en VEEZE (P.) : De vertaling Hollandsch-Duitsch ... 3808
DREISER (Th.) An American Tragedy. 328
DREWES (Dr. G. W. J.) : Drie Javaansche Gocroe's 2735
DRIEGHE (P. Adjutus) : Het Spiritisme in zijn Hoofdlijnen 3552
DRINKWELDER (Erhard) : Liturgische Lebensweihe der Katholischen Familie 3862
DRIJVER (J.) : Vogels en Vogelbescherming 3415
DUBLANCHY, S.M., (E.) : La Voix de Pierre 3553
DUCATI (Pericle) : Storia della ceramica Greca 3768
DUDER (G. H.) : Minor Saints and Festivals 3863
DUGUET (Raymond) Moscou et la Georgie Martyre 3405
DUMOULIN, S.J., (Louis) De Jezuitenorde en hare Belgische Missiën 3809
DUNN (Dedect) : Een Bandieten Koningin 3184
DUPLESSY (Eugène)) : Le Culte dû à Jésus Christ, à sa Mère et à ses Saints 3663
DUPLESSY (E.) : Sermons de Carême 3555
DUVERNE (R.) : Le Reflet dans la Mare 3437
DUYNSTEE O.Aug., (F. X. P.): Maarten Luther in de Kritiek 349
DUYNSTEE, C.ss.R., (Mr. W.) : De Leer der Kuischheid 210
DUYVENDIJK (P. van): en VISSER (J. B.) : Nieuwe geschiedenis der Paedagogiek 2745
ZONDER NAAM : Dwerg Langneus... 4157
EASTON (Dr. C.) en EASTON (Titia): Kleine Gids voor Italië 3810
EATON (Robert) : Avondgedachten voor zieken en lijdenden 3853
EBBINGE WUBBEN VAN HASSELT (W P) : Wat het Zonnetje zag 2813
ECHAGUE-SMIDT (Elisabeth Ortiz) : De Put der oude Estancia 2761
ECK JR., (P. L. van) : Pestalozziana 3043
ECKARDT (Dr. Fritz) : Das Besprechungswesen 3998
ECKERSKORN (Joseph) : Schmitze Bärbchen und der schwarze Peter 3787
EDGARD : Het witte Muisje en andere Vertellingen 3103
EDGARD : Van Koning Orgeloes en andere Vertellingen 3104
EEKELS (Constant) : De gelukkige Anna van den H. Bartholomeus ... 3726
EECKHOUT (Joris) : Proza van Vlaamsche Priesters 3616
EEDEN (Frederik van) : Jeugd-Verzen 3506
EEKHOUT (Jan W.) : Louteringen ... 3984
ZONDER NAAM : Een groot Paedagoog 3171
EERENBEEMT, e.a., (Herman van den) : Van Munsters Kerstboek ... 3958
EGGERSGLUSZ (Heinrich) : Tagebuch eines Eisenbahners 3600
EIKELENBOOM (M.) : Richtig Deutsch 3664
EINDHOVEN (P.) : Commercial English 3921
EINDHOVEN (P.), en OVERBEEKE (P. H. van): Eenvoudige Methode voor het Engelsch 3811
EINDHOVEN (P.), en OVERBEEKE (P. H. van) : Idiom and Grammar ... 3556
EINDHOVEN (P.), en OVERBEEKE (P. H. van) : Leerboek der Engelsche taal 3812
EISELIN (J. B.) : Nederlandsch-Esperanto : Handelstermen en Uitdrukkingen 3349
EK (A. van) : Het Raadslid 3417
ELISE : Door het Heilige Land 3014
ELTON (Richard) : Drama's in Zakformaat 2934
EMMANUEL, O.S.B. (S. M.) : My Wonderworld ? 3789
EMMERICH (Ferdinand) : Hüter der Wildnis 3534
ENGELMAN (Jan) : Het Roosvenster 3985
ENGERT (Dr. Joseph)) : Das neue Leben 3731
ENK (Dr. P. J.) : Latijnsche Letterkunde 2795
l'ERMITE (Pierre.) : La Femme aux Yeux fermés 309
ERRAZURIZ (P. Subercaseaux) : Saint François d'Assise 2938
ESCHOLIER (Raymond) : Cantegril 309
ESCHTRUTH (Nataly von) : De vliegende Hollander 2850
EULENBERG (Herbert) : Um den Rhein 3198
EWIJK (E. van) : Contes 3666
EXEL (Ph.) : Rutger Moris 2969
EYSSELSTEYN (Ben van) : Het Raadsel van den Dertienden December 2762
FABER (Ir. F. J.) Geologie van Nederland 3088
FABER (J.), en RAAF (J. K. de): Der Junge Kaufmann 3667
FABRE-LUCE (Alfred) : Locarno sans Rèves 3912
FAHSEL (Helmut) : Des Heiligen Thomas von Aquin Kommentar zum Römerbrief 3949
FAURE (Gabriel) : Rome 3813
FAVORIET : 117
FEDERER (Heinrich) : Unter Südlichen Sonnen und Menschen 3888
FEEN (A. H. van der) : Herfstleugen 3872
FEIGE (P.) : Réjouissez-vous dans le Seigneur 2902
FELLOM (James) : Billy Gee 2851
FERRERO (Guglielmo) : Entre le Passé et l'Avenir 2941
FESLER (Prof. Dr. Richard) : Die Politik Kaiser Karls und der Wendepunkt des Weltkrieges ... 2897
FEUCHTWANGER (Lion) : Die Häszliche Herzogin Margarete Maultasch 3199
FEUGÈRE (F.) : Vincent, l'Enfant trouvé 3438
FEUVRE (Amy le) : In diep (plaatsen 2970
FÈVRE (Georges le) : L'Epopée du Caoutchouc 3379
FEYTER (J. M. de) : De Noordzee ... 3122
FIELDING (A.) : The Charteris Mystery 44
FINCKH (Ludwig) : Bricklebritt ... 3495
FINN, S.J., (Francis) : De Diamanten Ring 4011
FINN, S.J., (Francis) : Ethelred Preston 3814
FINN, S.J.(Francis) : Geluksvogel 2814
FINN, S.J., (Francis) : Sneeuwwitje 3531
FISCHER (Dr. F. H.) : Historie en Cultuur van het Nederlandsche Volk 3772
FISCHER (Dr. Joh. Maria) : Enrica von Handel-Mazzetti 2
FISCHER-GRAZ (Wilhelm) : Das Licht im Schatten 3298
FLIER (Dr. A. van der) : Jesaja 3015
FLOREY (Robert) : Pola Negri 3016
FOERSTER (Dr. F. W.) : Godsdienst- en Karaktervorming 3172
FOERSTER (Dr. F. W.) : Opvoeding en Zelfopvoeding 3173
FONTCLAIR : La Mysterieuse Catherine 3668
FOPPE (Magda) : Levensmei 3474
FORBES (Rosita) : Van de Roode Zee naar den blauwen Nijl 3225
FOSTER (George C.) : Het oudste Beroep 3365
FOUQUERAY, S.J., (Henri) : Histoire de la Compagnie de Jésus... 3774
FOURNIER (August) : Napoleon I. ... 3220
FRANCCHIA (Umberto) : Angela ... 2763
FRANK (Bruno) : Erzählungen 3759
FRANK (Julia) : Distels 2764
FRANQUINET (E.) : Maskeraad 3282
FRANSSEN (C. J.), en ZWIJNDRECHT (J. van) : Beknopt Leerboek der Staatsinrichting van Nederland 3439
FRANSSEN (Frans) : Puk en Muk ... 3669
FRANZ (Henry) : Notre Voisin des Cytises 3440
FREY (Eugène) : Quelques Remarques sur l'enseignement de la Grammaire Française dans les Classes 3922
FRIEDLANDER (Max J.) : Lucas von Leyden 3898
FROENTJES (T.), en GROOT (J. de) : Leidraad voor Gemeente- en Schoolbesturen 3557
FUCHS (Hans), en SLANAR (Dr. Hans) Die Heimat 3815
FUCHS (Jozef) : Knospende Liebe ... 2933
FUMET (Stanislas) : Notre Baudelaire 3213
FUNCK-BRENTANO (F.) : Les Lettres de Cachet 3218
GACHONS (Jacques des) : Le Chemin de Sable 309
GAGER (C. Stuart) : The Relation between Science and Theologie... 2752
GALSWORTHY (John) : A Collection Stories 3816
GALSWORTHY (John) : De Zilveren Lepel 3582
GALSWORTHY (John) : Indian Summer of a Forsyte 3817
GALSWORTHY (John) : Strife 3234
GALSWORTHY (John) : The Mob ... 3558
GALSWORTHY (John) : The Silver Spoon 3501
GARNIER (A. P.) : La Branche de Gui 3989
GARROLD, S.J., (P.) : The Man's Hands 3559
GARVICE (Ch.) : Zigeunerbloed 3475
GASK (Arthur) : Een nieuwe Neus ... 2765

GASS-VAN DER HOOP (A.) De van Sendentjes ... 3105
GASS-VAN DER HOOP (A.) Janneman op Reis ... 2980
GASS-VAN DER HOOP (A.) : Twee Avonturen ... 2981
GATTERER S.J., (M.) : Praxis Celebrandi ... 2835
GAUTHEROT (G.) : Le Maréchal de Bourmont ... 2942
GAZENBEEK (Jac.) : Tegen Paarse Kim ... 2919
GEBERT (Dr. Erich) : Flammenzeichen ... 3670
GEERKE (H. P.) : De Fransche Revolutie ... 2798
GEERLING (A. W.), en GEUS (D. de): Beknopt Leerboek der Vaderlandsche Geschiedenis ... 3235
GEERLING (A. W.) : Leidraad bij de Studie van „Tien Jaren uit den 80-Jarigen Oorlog." ... 3321
GEERLING (A. W.), en GROSSIER (J. S.): Repetitie boekje voor de algemeene Geschiedenis ... 3236
GEIST (Rudolf) : Nyin der Sibire ... 244
GELDER (Dr. H. A. Enno van) : De XIXe EEuw ... 2800
GELDEREN (I. van) : Duitsch Woordenboek ... 3017
GELDEREN (I. van) : Duitsch Woordenboek ... 3671
GELDEREN (M. N. van) : Tom Mix leven en avonturen in het Wilde Westen ... 2852
GEN (C. A. van der) : Langs Wegen en Dijken ... 3476
GEN (C. A. van der) : Zomerbloemen 3536
GENDEREN STORT (R. van) : Kleine Inez ... 3237
GÉNIAUX (Charles) : A l'Ombre du Clocher ... 2782
GERST (Wilhelm C.) : Gemeinschaft-Bühne und Jugendbewegung ... 3818
GERVASIUS O. M. C., (P.) : Bovennatuurlijke Pædagogie ... 3269
GERVASIUS O.M.C., (P.) : Maria in de Opvoeding ... 3044
GHÉON (Henri) : La Vie Profonde de Saint François d'Assise ... 2936
GHIJSBRECHTS (Joost) : Negerkoppen ... 3672
GIBBS (Philip) : De Lieveling der Vrouwen ... 3185
GILL (Patr. Mac,) : De Timmerman van Orra ... 3186
GILLET (Louis) : Saint François d'Assise ... 3323
GINK (C. S. Th. van) : De Duivenrassen ... 3996
GINK (C. S. Th. van) : Hedendaagsche Pluimvee-Voedering ... 3560
GLASENAPP (Wilhelm) : Die Sünden Roms ... 2943
GLORIEUX (P.) : Le Correctorium Corruptorii „Quare". ... 3468
GOGH-KAULBACH (Anna van) : Artis-Leven ... 3283
GOGH-KAULBACH (Anna van) : Binnen de Muren ... 3366
GOGH-KAULBACH (Anna van) : Moeder ... 3367
GOLDRING (Douglas) : The Merchant of souls ... 3502
GOLL (Claire) : Der Neger Jupiter Raubt Europa ... 3200
GONTSCHAROW (J. G.) : Oblomow ... 3070
GORKI (Maxim) : Das Werk der Artamonows ... 211
GORKI (Maxim) : Lenine et le Paysan Russe ... 3900
GOTTA (Salvator) : Lula ... 2783
GOTTA (Salvator) : Om de mooiste Vrouw der Wereld ... 3477
GOTTBERG (Otto von) : Dämon Afrika ... 2885
GOUDAREAU (M.) : Le Candidat Fantôme ... 3380
GOUDAREAU (M.) : Les Malicieux Revenants ... 3238
GOUHIER (Henri) : La Pensée Religieuse de Descartes ... 235
GRABMANN(M.), en PELSTER, S.J., (Fr.) : Opuscula et Textus ... 561
GRANBERRY (Edwin) : The Ancient Hunger ... 3205
GRANVILLIERS (Jean de) : La Belle Endormeuse ... 3197
GRAS (H.) : De Deugniet ... 3929
GRAZIE (Marie Eugenie delle) : Das Buch der Liebe ... 3889
GREEN (Julien) : Adrienne Mesurat 243
GREEN (Julien) : Mont-Cinère ... 16
GREEVE, S. J., (H. de) : Luigi Gonzaga ... 3562
GREGORY (Jackson) : De Doodensprong ... 3959
GREGORY (Jackson) : De Woestijn-Vallei ... 3743
GREGORY (Jackson) : Gewroken ... 3742
GRESSOFF (J.) : Keurdicht ... 241
GREY (Zane) : De Jacht op het Rossige Paard ... 3478
GREY (Zane) : De Wildernis Overwonnen ... 3583
GREY (Zane) : In den Greep der Woestijn ... 3584
GREY (Zane) : Milly's Doodenrit ... 2766
GRIMM (Brüder) : Das Blaue Licht u.a. Märchen ... 3819
GRIMM (George) : The Doctrine of the Buddha ... 3356
GROS (Erwin) : De Plattelands dominee ... 3051
GRÜNWALD (Dr. Georg) : Paedagogische Psychologie ... 3361
GRUYS-KRUSEMAN (S.) : Vacantie bij Oom en Tante ... 2971
GUIBERT, S.S., (J.) : Het Karakter 3946
GUNDOLF (Friedrich) : Cæsar im Neunzehnten Jahrhundert ... 2898
GUNNING e, a., (Dr. C. P.) : Indië en Jong Nederland ... 2948
GUNNING (J. H.) : Het Kruis des Verlossers ... 3163
GUNNING (J. H.) : Op Nebo's top ... 3239
GUNNING, WZN., (Prof. Dr. J. H.) : Zenuwachtigheid en Opvoeding... 2909
HAAHTI (Hilja) : De Getuige ... 2853
HAAS (Dr. M. de) : Thermodynamika 3441
HABERT (O.) : Le Primat de l'Intelligence dans l'Histoire de la Pensée 2913
HAERSOLTE (J. W. J. Baron van) : Zeereizen ... 3018
HAGEDOORN (Dr. A. L.) : Handboek voor Fokkerij en Plantenteelt ... 3820
HAGEN, S.J., (M. van der) : Waar is de Kerk van Christus ? ... 3164
HALÉVY (Ludovic), en HOOG (J. M. J.): L'Abbé Constantin ... 3563
HALKEMA KOHL (J. F.) : Het Betalingsverkeer ... 3233
HAM (J. van), en HOFKER (Dr. S.) : Een nieuwe NederlandscheSpraakkunst ... 3123
HANDEL-MAZZETTI (Enrica von) : Das Rosenwunder ... 117
HANDEL-MAZZETTI (Enrica von): Het onvergetelijke Jaar ... 348
HANDELSMAN (Marcel) : Les Idées Françaises ... 3901
HANDKE (H.) : Der Bubikopf von Agamemnon bis Stresemann ... 3999
HARINGX (A.), en NIEUWENBURG (H. P. van) Le petit Français ... 3240
HARMSEN (Ir. W.) : Hoe maak ik een gelijkrichter om zelf accu's te kunnen laden ? ... 3442
HARPER (Charles G.) : A Literary Man's London ... 2939
HARRIMAN (Ethel) : Romantic I call it ... 3503
HAUKLAND (Andreas) : De Draden van het Noodlot ... 2854
HAVELAAR (Just) : De Weg tot de Werkelijkheid ... 2827
HAWK (J.) : Het Geheim van Lone Lodge ... 2855
HAYAKAWA (Sessue) : De Adelaar van Mantsjoerijje ... 3479
HEINEN (Anton) : Die Bergpredigt Jesu Christi ... 3732
HEINEN (Anton) : Hoe komen wij tot Volksgemeenschap ? ... 3334
HEINEN (Anton) : Jungbauer Erwache ! ...
HEINEN (Anton): Levensopgang van het Christenmeisje ... 2815
HELDT (W.), en APELDOORN (C.) : Short Stories for the second Year . 3564
HELLER (Georg Wilhelm) : Von Kamschatka nach Amerika ... 3908
HELMAN (Albert) : Zuid-Zuid-West 3960
HENDRICHS, S.J., (F.) : Het Christelijk Getuigenis der Catacomben 239
HENNINGS (Emmy) : Der Gang zur Liebe ... 3299
HENSEN (A.) : De twee eerste Bisschoppen van Haarlem in de zestiende Eeuw ... 3618
HENSKENS (Jos) : Voor de Menschen 3507
HERMANN (Georg) : Holland, Rembrandt und Amsterdam ... 3615
HERMANN (Georg) : Tränen um Modesta Zamboni ... 3973
HERMANS (Ward) : Het Bevolkingsvraagstuk in België ... 3565
HERWIG (Franz) : Die Eingeengten 170
HERWIG (Franz) : Willy Siegt ... 3496
HESSEN (Johannes) : Die Weltanschauung des Thomas von Aquin 3362
ZONDER NAAM : Het Eeuwige Licht 3720
ZONDER NAAM : Het Jongens-Jaarboek ... 3936
ZONDER NAAM : Het Meisjes-Jaarboek ... 3937
HEUVEL (H. J. M. van den) : Uit het Land van Ravenstein ... 3961
HEIJDEN (A. C. van der) : De Blinde Vink ... 3512
HEYERMANS (Herman) : Duczika ... 143
HEYSE (Paul) : Zwei Gefangene ... 3822
HICHTUM (N. van) : Het Gulden Sprookjes- en Vertelselboek ... 2985
HILDEBRAND (Dietrich von) : Reinheit und Jungfräulichkeit ... 3266
HILLE-GAERTHÉ (C. M. van) : Levensdagen ... 2767
HILLE-GAERTHÉ (C. M. van) : Tuintjes ... 2856
HILLEGEER : Groote Volkstheologie 3463
HILLERN (Wilhelmina von) : Gier-Wally ... 2920
HILLYER (V. M.) : De Wereldgeschiedenis in een Notedop ... 4012
HILST (M. van der) : Sariti ... 2816
HOEK (C. P. van) : Kennis der Schildermaterialen ... 3443
HOEKSTRA (I. R.) : Gouden Regen 3241
HOFER (Anton) : Peter Zwiesewind 3974
HOFFMANN (F. J.) : Lautaro, de Indiaansche Bolaswerper ... 3532
HOLDEN (Nelly) : Elisabeth Chryssanthis ... 2886
HOLK (Dr. L. J. van) : Bijbelsche Figuren ... 2736
HOLK (Dr. L. J. van) : De Tooneelspeler en de Genade ... 3314
HOLLE (G.) : Met Pieter Pikmans het Zeegat uit ... 3930
HOLMES (Frank R.): Who's who in New-York ... 2960
HÖLSCHER (To) : Hoe Trotschkopje genas ... 2817
HOLST (A. Roland) : De Wilde Kim 3508
HOLT (William) : Bij den Twaalfden Klokslag ... 352
HONECKER (Dr. Martin) : Logik... 3736
HONTHEIM, S.J., (Josephus) : Theodicea ... 3276
HOOG (Aletta) : Oude Verhalen uit de Nieuwe Wereld ... 3637
HOOG (L. J. de) : Het kweeken van Tomaten ... 3823
HOOGENBOOM (W.) en MOERMAN (A. S.) : Toelichting bij de loopende Hand ... 3566
HOOGSTRATEN-SCHOCH (A. van), en LANSBERG (Dr. Ph. A.) : Verzen van Stilte en Inkeer ... 3397
HOOP (Dr. J. H. van der) : Sexualiteit en Zieleleven ... 3045
HOPKINS ADAMS (Samuel) : Revelry 3305
HORNE VAIZEY (Mrs. George de) : Op Zicht ... 3480
HOUWINK (Roel) : Christus' ommegang in het Westen ... 3986
HOUWINK (R.) : Huisdierenteelt ... 3528
HOVE (Christine ten) : Een Nestje van Zeven ... 2818
HUCHT (J. P. van der) : De Roos van Saron ... 3585
HUMMEL (Dr. K.) : Geschichte der Geologie ... 3227
HUNSCHE (J. F.) : Radio hooren en begrijpen ... 3094
HUONDER, S.J., (Antoon) : Aan 's Meesters Voeten ... 3727

HURST (Fannie) : Mannequin 3744
HUYTS (Johs. H.) : Pestalozzi 3046
ZONDER NAAM : I Fioretti 3039
IGNATIO (Sr. M.), en ATHANASIUS (Br.): R.K. Mulo-Examen 3567
ZONDER NAAM : In blijden Ernst ... 2838
INGLIS-ARKELL (Drs. E.) : A Course of Translation 3444
ZONDER NAAM : Introduction to Sally 3611
IVANS : De Boschgeest 2768
IVANS : De Dissonant 3368
ZONDER NAAM : Jaarboek der St. Radboudstichting 3158
JAARSMA (D. Th.) : Juffrouw Dorothea's late Liefde 2857
JACOBS (Jozef) : Het Westvlaamsch 3212
JACOBS (M.) : Afwaarts 3369
JACOBS (W. W.) : Sea Whispers...... 3306
JACOBS (W.W.) : The Castaways... 3606
JAGOT (Henri) : L'Affaire Jomini... 3445
JALOUX (Edmond) : L'Age d'Or ... 16
JANETSCHEK (Ottokar) : Beethovens Levensroman 3284
JANSE (Drs. L.): Korte Vormleer der Planten 3350
JANSE (J. Jac.) : Comment faire ? 3568
JANSE (J. Jac.) : Vers le Diplôme... 3242
JANSEN (J. F. P.) : Louis en Rodrigo 3106
JANSEN, C.ss.R., (J. L.) : Het Smeekgebed en het Verlossingswerk 3854
JANSEN (Th.) : De twee Vaasjes 4009
JANSEN (Th.) : Frans en Frits 4010
JANSEN (Werner) : Die Irdische Unsterblichkeit 3497
JANSSEN (J. J.) : Beknopt overzicht der Zielkunde 3634
JEHU(Felicie) : Treeske de Wildebras 4013
JOHNSON (Humphrey) : The Papacy and the Kingdom of Italy 3326
JONCKERS (A.), en VOMBERG (L.) : Oefenboek bij de Grammatica ... 3243
JONG (A. M. de) : Bulletje en Boonenstaak op het Onbewoonde Eiland 3107
JONG (A. M. de) : De zware Weg ... 3481
JONG (A. M. de) : Naar Zonnige Landen in Donker Getij 205
JONG (A. M. de) : Uit de Wereldreis van Bulletje en Boonestaak 3639
JONG, JR., (David de) : Melancholische Monologen 3311
JONG (Dr. J. de) : Rome een Gevaar voor Nederland ? 3569
JONG (Dr. K. H. E. de) : Heeft Letterkundige Kritiek waarde... 3769
JONG, S. J., (G. A.) : Kruisweg voor Israel 3244
JONGKEES (H.) : Het Nestje in de Duinen 3570
JOODE (J. C. de), MIRANDE, e.a., (A. F.): Mozaieke...................... 3095
JOOS (A.) : Levenswijsheid en Menschenkennis 3947
JOSEPH (Gaston) : Koffi 3904
JONG (K. de Josselin de) : De éene Richting 2858
JULIANA (Zr. M.) : De Mohammedaansche Vrouw in Noord-Afrika 3824
JULIANUS (A. M.) : Quickborn, eine Blütenlese Deutscher Poesie 2801
JUST (Leo) : Franz von Lassaulx ... 3407
KAGEMNI (E.) : De worm, die knaagt 2859
ZONDER NAAM : Kaiser Karl 2944
KAMMER (K.) : Trierer Kulturkampfpriester 3777
KAN (J. de) en TRAAST (J.) : Landen en Volken 3825
KANNEGIETER (A. F. L.) : Een Lieveling van „Kleine Treesje"....... 3673
ZONDER NAAM : Kanunnik Triest ... 3037
ZONDER NAAM : Karlomann und Flederwisch 3535
KASTERSKA (Marya) : Guide de Conversation Français-Polonais 3826
KAUTZ (Heinrich) : Im Schatten der Schlote 2750
KAERTON (Cherry) : Mijn Vriend Toto 3052
KELLER (Dr. R. A.) : Rheinlandkunde 3780
KEPPLER (Dr. Paul Wilhelm von) : Predigt und Heilige Schrift 3245
KEPPLER (Mgr. von) : Lijdensschool 3855
KERSBERGEN (T. van) : Het Leven van Jezus 2899
KESSEL (J.) : Les Captifs 3970
KESSEL (Koenraad van) : Veroveringstochten 3285
KETNER (Dr. C. H.) : Organische Scheikunde 3446
KIEFT (E.) : Absentielijst 2966
KIES (Paul) : Dienstplichtgids 3246
KIEVIET (C. Joh.) : De Zeeroover van Oostzaan 4014
KEITH (J. Kilmeny) : The Man who was London 44
KEITH (J. Kilmeny) : The Sword of Harlequin 3080
KINDEREN-BESIER (J. H. der): De Kleeding onzer Voorouders : 2956
ZONDER NAAM : Kindjes Zonneboekje 4028
KING (Julius) : Birds in Rhyme 3124
KINGMANS (Hugo) : Zoekers 3745
KINGSTON (Charles) : Enemies of Society 3762
KIROUL (Paul) : De Elfe van het Sprookjeshof 3640
KIRSCH (Johann Peter) : Die Stationskirchen des Missale Romanum 2906
KISS (Edmund) : Der Weg aus der Nacht 3071
KLEE (Dr. Eugen) : Pius XI, Die Ansprachen an die Deutschen Pilger im Jubiläumsjahre 1925... 3169
KLEI (Jac. van der) : De Avonturen van Teunis 2975
KLEI (Jac. van der) : De drie Broeders 2978
KLEI (Jac. van der) : De drie Wenschen 2877
KLEI (Jac. van der) : De Schat in den Vluchtgang 3641
KLEI (Jac. van der): Marietjes Reis naar de Maan 2976
KLEIN-SCHMEINK (Hermann) : Johannes Fisher 2741
KLEYNTJES S.J., (J.) en KNIPPENBERG (Dr. H. H.) : Brabantsche Sagen 3053
KLEYNTJENS, S.J., (J.) en BIE (H. J. de) : Het Rijk van den Tijd... 3418
KLINGHARDT (Dr. Ing. Karl) : Angora-Konstantinopel 3909
KLOOS - REYNEKE VAN STUWE, (Jeanne) : Gevoelsbeschaving... 3629
KLOOSTERMANS (B. C.) : De Zaligmaker 3019
KLOOSTERMANS (B. C.) : Geschienis van de Apostelen 3020
KLOOSTERMANS (B. C.) : Het Oude Verbond 3021
KLOOSTERMANS (B. C.) : Ons Voorbeeld 3022
KLOOSTERMANS (B. C.) : School en Missie 3674
KLOSE (Friedrich) : Meine Lehrjahre bei Brückner 3991
KLUG, O.Cap., (Hubert) : Helden der Jugend 3827
KLUIT-DE-CLERQ (E.) : Heinrich Schliemann 3522
KLUYVE (J. A. W. van) : Boekhouden 3675
KLUYVE (J. A. W. van) : Handelsrekenen 3676
KNEER (Dr. Phil August) : Das Uneheliche Kind........................ 3345
KNEIP (Jakob) : Bekenntnis 3990
KNUTTEL-FABIUS (Elize) : Moed ... 2819
KOBER (Dr. Leopold) : Gestaltungsgeschichte der Erde 3523
KOCH (H.) : Cyprianische Untersuchungen 3040
KOHL (Dr. L.) : Zur Groszen Eismauer des Südpols 2954
KÖHLER (Th.) : De Zwarte Vinger... 3642
KOHNSTAMM (Prof. Dr. Ph.) : De Nieuwe School 3135
KOK (David de) : De Vooruitgang van het Roomschkatholicisme in Nederland 3215
KOLLONTAY (Alexandra) : Wege der Liebe 182
KONING (Marie de) : Het Gouden Tientje 4016
KONING (Marie de) : Kleine Pim... 4015
KONING (Marie de) : Prinsesje 4017
KÖNN (Dr. Joseph) : Saat und Ernte 3354
KOOPMANS(H.J.): Schoolmis : Thomas a Kempis 3677
KOOPMANS (Marie) : Deugniet, Durfniet en Dappere Daden 2820
KOOPMANS (Marie) : Om Heuvelen vol Kunst 3873
KÖSTER (Albert) : Die Deutsche Literatur der Aufklärungszeit... 3319
KOSTER (Dr. W. J. W.) : Anthologia Lyrica Græca 3023
KRAFT (Zdenko von) : Lord Byrons Pilgerfahrt 3076
KRAINS (Hubert) : Roggebrood ... 3586
KRAMER (J. G.) : Toch Vrij 3108
KRAMER (J. G.) : Ton en Kees op 'n Sleepboot naar Singapore ... 4018
KREEMERS (Raph.) : John Ruskin als Opvoedkundige 3866
KRESTOWSKAJA (M. W.) : De Zoon 2769
KREUZ (S. Johannes von) : Aufstieg zum Berge Karmel 3944
KRIENEN (Charles) : Het Geheim van de Telegraaf 3643
KRIENEN (Charles): Toch Gered ... 3644
KROHN (William O.) : In Borneo's Jungles 3526
KRONENBURG (J. A. F.) : De H. Alfonsus Maria de Liguori 3024
KUHLMANN (F.), en VELT (G.) : Fröhlich Deutsch 3571
KUHN, O. S. B., (Dr. P. Albert) Die Andacht zu den Vierzehn Nothelfern 3767
KÜLZ (Dr) : Deutschland 3828
KUNST (Dr. J.) : Leerboek der Natuurkunde 3572
KURZ (Marcel) : Le Mont Olympe ... 3329
KUYLMAN (H. E.) : Avonturen van Scherpoog het Koolmeesje 2860
KYLSTRA (Dr. A.), en VREESWIJK (Dr. Joh. A.) : Goniometrie en Trigonometrie 3573
KYNE (Peter B.) : De Uitkijkpost in het San Dismaswoud 3286
LABBERTON (Mien) : Die van verre staan 3370
LAIS (Robert) : Auf der Spur der Urmenschen 3090
LAMA (Fr. Ritter von) : Der Vereitelte Friede 3325
LAMA (Fr. Ritter von) : Papst und Kurie 3519
LAMAN DE VRIES (Hélène): Mientje 2770
LAMBERMOND, O.P., (Dr. H. C.) : Der Armutsgedanke des Hl. Dominikus und seines Ordens 3408
LAMBERTS-HURRELBRINCK (Mr. L. H. J.) : Jozef Kerkhoffs 3371
LANDON (Herman) : De Kamer onder de Trap 3746
LANDRE (Jeanne) : Mademoiselle de Rivère, Institutrice 3381
LANIER (Henri) : La Vie d'Oraison 3574
LANSBERG (Dr. Ph.), en TAZELAAR (Dr. C.): Leesboek voor de laagste Klassen van het Christelijk Gymnasiaal-, Middelbaar-, Kweekschool- en U.L.O.-Onderwijs ... 3447
LANSON (Gustave) : Methodes de l'Histoire Littéraire 3770
LAST (Jef) : Bakboordslichten...... 3312
LATZKO (Andreas) : De Roman van een Liefde en andere Novellen ... 3747
LAURENT (Vivi) : Vivi's Reis 2921
LAURENTIN (Maurice) : Le Roman de Ponce Pilate 3297
LAUTERMANS (K.) : De Macht der Liefde 2861
LAVKI (Lod) : De Levende Rots... 3615
LEADBEATER (C. W.) : Het Verborgen Leven in de Vrijmetselarij 3358
LEDUIC (M. J.) : Dans son Sillage... 3829
LEEUW (Aart van der) : De Zwerftochten van Odysseus 2862
LEIP (Hans) : Tinser 3072
LEMONNIER (Camille) : Het Slapende Huis 3372
LENS (J.) : Barto, de Drapeniersleerling 4019
LEONARD (John W.) : Who's who in Engineering 2961
LEOPOLD (Marie) : Bob's groote Dag 2821
LÈVAUX (Leopold) : Quand Dieu

Parle ... 3038
Lewis (Sinclair) : Elmer Gantry... 271
Leyen (Prof. Fr. von der) : Die schönsten Märchen der Weltliteratur ... 4020
Lhande, S.J., (P.) : Huit Fresques de Saints ... 3884
Lichtenberger (André) : Les Contes de Minnie ... 3678
Lichtenberger (André) : Nane au Maroc ... 3830
Lies (C. van) : Klein Broertje ... 2822
Lillge (G.) : Radiotechnik ... 3626
Lindsey (Ben B.), en Evans (Wainright) : The Revolt of Modern Youth ... 2841
Linzen (Karl) : Die Gefrorene Melodie ... 47
Linzen (Karl) : Zug der Gestalten 2787
Lis (Ir. P. H. A. van) : Electrisch Lichtbooglasschen ... 3416
Litzelmann (Dr. Erwin) : Unsere Heimische Tierwelt in Alltag bei Spiel und Tod ... 3073
Lize (Tante) : Anneke-Liesje-Mieke-Tineke ... 2823
Loeber Jr. (J. A.) : Das Batiken ... 3091
Loman (Dr. J. C. C.) : De Sage van Atlantis ... 3411
Loman (Ir. R.) : Walt Whitman: „Een Kosmos", Dichter van komende Tijden ... 310
London (Jack) : Ein Sohn der Sonne 3300
London (Jack) : Jerry, der Insulaner ... 3386
Loonstein (E. J.) : Leesboek in Stenografie „Groote". ... 3679
Lorimer (Norma) : A Wife out of Egypt ... 2790
Lowndes (Belloc) : Thou shalt not Kill ... 3892
Lowndes (Belloc) : What really Happened ... 44
Loyola (Moeder Mary) : Jezus van Nazareth ... 3938
Lubbers (J.), en Veeze (P.) : Die Frage und die Antwort ... 3680
Lubbers (J.), en Veeze (P.) : Zum Lesen und zum Erzählen ... 3831
Luck (Archibald) : The Man who Paid ... 2791
Lucka (Emil) : Inbrunst und Düsternis ... 3910
Ludwig (Emil) : Am Mittelmeer... 3622
Ludwig (Emil) : Bismarck ... 298
Luhmann (Heinrich) : Vogel Wunderlich ... 3071
Lutkie (Wouter) : Hetzij Koopman of Kunstenaar ... 140
Lutyens (Emily) : De Roeping der Moeder ... 3733
Lux (Joseph August) : Beethoven's Unsterbliche Geliebte ... 116
Maanen (W. van) : Stories and Poems from the Yellow Book ... 3681
Maar (Dr. H. G. de) : Britannia ... 3576
Maar (H. G. de) : English Poetry ... 3682
Maar (H. G. de) : English Prose IV 3577
Maartens (Maarten) : Auf Tiefer Höhe ... 3201
Maas van der Moer (Agnes) : Pan 3287
Macaulay (Rose) : Crewe Train ... 3206
Mackenzie (Jean-Kenyon) : African Clearings ... 3392
Maele (Fons van de) : Verzekens voor ons Volk ... 3313
Maeze (Otto van de) : Schemermannetje ... 3126
Magson (Egbert H.) : How we judge Intelligence ... 2842
Major (Charles) : Toen de Ridderschap in bloei was ... 3109
Malleville (G.) : A mes Amis les Jeunes ... 3274
Maltzahn (Elisabeth von) : Het Lichtende Kruis ... 3482
Maltzahn (Elisabeth von) : Zonnegloren ... 3187
Mankes Zerniks (A.) : Rainer Maria Rilke ... 3514
Marchal C.s.s.R.(Victor) : Cœur a Cœur avec le Bon Dieu ... 3265
Mare (Stella) : Zij, die slagen ... 3931
K., (Marie van) : Verzen ... 3987
Marmelstein (Dr. J. W.) : Figuren uit de Fransche Letterkunde... 301
Marmelstein (Dr. J. W.), en Smit (J.) : La Littérature à vol d'Oiseau 3832
Martens (J. B.) : Schetsen uit de Dierenwereld : Onze Vogels... 3527
Martin (Hans) : Cocktail ... 3874
Martin (Hans) : Onder Jongens en Meisjes ... 2771
Martini (Fausto Maria) : Het Hart dat ik van U ontving ... 3483
Martonne (Emm. de) : Traité de Geographie Physique ... 3905
Marxveldt (Cissy van) : Een Zomerzotheid ... 4021
Maryan (M.) : Durch Vaters Schuld ... 3975
Masdorp (D.) : Bram Boeye ... 2986
Masefield (John) : Philip the King 3895
Mathias (Br.) : De Congregatie der Broeders van O. L. Vrouw van VII Smarten ... 3165
Matla (Lies) : Abraham ... 3578
Maude (Aylmer) : Russian Tales... 3307
Mauro (Philip) : Leven in het Woord ... 2828
Mauro (Philip) : Rede en Openbaring ... 3264
Maurois (André) : Ariël ... 2772
Mauszner (Karl) : Dürer-Kalender für Kunst und Kultur ... 3127
Maxwell (W. B.) : Gabrielle ... 3763
Maxwell (W. B.): The Case of Bevan Yorke ... 3764
Maynard (François) : Poèsies ... 3399
Mazenod (Pierre de) : L'Appel de la Race ... 3382
Meeren (W. van der) : Iwan's Offer 4022
Meerens (Cor.) : De Voorbidding van Maria ... 3683
Melander (Richard) : Die Brig « Zwei Brüder » ... 2788
Melchers (Maria) : Naar Huis ... 3288
Melchers (Maria) : Ursula ... 3646
Melis (Hubert) : Reinaart de Vos ... 3083
Melville (Lewis) : The London Scene ... 3081
Merejkowski (Dmitri) : Ecce Deus — Ecce Homo ... 3484
Merk, S.J. (August) : Aus Liebe ... 2840
Merkelbach, O. P. (Bern. H.) : Questiones de Castitate et Luxuria ... 3025
Meurer (R.) : Aladdin and the wonderful Lamp ... 3686
Meurer (R.) : Besuflower and Peaseblossom ... 3684
Meurer (R.) : Guggle's Chair ... 3685
Meyer (Const.): en Berrington (J. E.) Beknopte Engelsche Spraakkunst. ... 3129
Meyer (Const.) en Berrington (J. E.) Engelsch Handelsleer-leesboek 3128
Meyer (Const.) en Munters (C.J.): Engelsch Lees-leerboek ... 3448
Meyeringh (Dr. W.) en Donk (Dr. A. D.) : Beknopt leerboek der Scheikunde ... 3130
Michel (Paul Henri) : Les plus belles lettres de sainte Cathérine de Sienne ... 3941
Middendorp (Herman) en Metzlar (Chr. M.) : Stijl ... 3131
Miere (Marie le) : Le Fils de l'Etrangère ... 3833
Milan (René) : The Undying Race . 3132
Milanese (Guido) : Ankh ... 3587
Milet (Paul) : Saint François d'Assise ... 3689
Millot (J.) : De Roomsche Jeugd bij Jezus ... 2987
Millot (J.) : Plans de Sermons de Retraites ... 3449
Miomandre (Francis de) : Le Radjah de Mazulipatam ... 309
(Zonder naam) : Missiealmanak 1928 ... 3721
Mistral (Frederic) : Adolphe Dumas 3617
Mohr (Heinrich) : Das Himmelreich auf Erden ... 3267
Mohr (Heinrich) : Der Narrenbaum ... 3075
Moliere : L'Avare ... 3450
Moll (Dr. W. H.) : Duitsche Grammatica met Oefeningen ... 3133
Moller (Dr. H. W.E.) : Beknopte Geschiedenis van de Nederlandsche Letterkunde ... 354
Molt (E.) : Vaderlandsche Geschiedenis ... 4001
Monceaux (Paul) : Saint Martin ... 2833
Monlaur (Reynes) : La Vision de Bernadette ... 2740
Montaigne : Principaux Chapitres et Extraits des « Essais » ... 48
Montgomery (L. M.) : Anne van het groene Huis ... 3373
Montgomery (L. M.) : Valencia's Droomslot ... 3374
Montijn (Dr. J. F. L.) : Grieksch-Nederlandsch School-woordenboek ... 2802
Moore (I. E.) : Modernism in Language Teaching ... 3923
Morris (Kenneth) : The Secret Mountain ... 2792
Morya : Zonde, Ziekte, Dood ... 2910
Mourik Broekman (Dr. M. C. van): Amerikaansche Cultuur in de Practijk ... 83
Mourik Broekman (Dr. M. C. van) : Het Karakter der Massa ... 3335
Mouw (G. H.) : Kort Overzicht over den Volkenbond ... 3834
Mouw (G. H.) : Orienteerend Handboek over de Staatsinrichting van Nederland ... 3419
Mueren (Alf. van der) : Bij de ware Levensbronnen ... 3734
Muirhead (J. H.) : Contemporary British Philosophy ... 2753
Mukerdschi (Dhan Gopal) : Jugendjahre im Dschungel ... 2888
Mukerdschi (Dhan Gopal) : Kari der Elefant ... 2887
Mulford (Clarence E.) : De rollende Steen ... 3485
Mulford (Clarence E.) : Het verhinderde Plan ... 3486
Mulford (Clarence E.) : Johnny Nelson en de Veedieven ... 2863
Mulford (Clarence E.) : Tex Ewalt. 3748
Mulford (Prentice) : Het Geheim des Levens ... 3270
Müller-Guttenbrunn (Adam) : Das Idyllische Jahr ... 3601
Mumbauer (Johannes) : Die Briefe des Seligen Jordan von Sachsen ... 3950
Mure (J. C. H.) en Kroon, S. J., (J.): Het Oude Testament ... 3451
Musbach (Dora J.) : Eindelijk thuis. 3054
Nabben (Jo) : Het Einde van Lo's Bakvischtijd ... 4024
Nabuurs (M.C.): Practisch Katechismusonderwijs ... 3865
Naef (Paul) : Unter Malayischer Sonne ... 3781
Naeff (Top) : Letje ... 2922
Naeff (Top) : Voor de Poort ... 2773
Nalim : Les Pupilles de Miss Giddily ... 3134
Nanda : Bob en Ina ... 4023
Nanda : De oudste van een leutig Troepje ... 2988
Nes-Uilkens (G. van) : Duikelaartje ... 2774
Neter (Dr. E.) : Arzt und Kinderstube ... 4006
Newman (Bertram) : Cardinal Newman ... 106
Newson (J. D.) : The Legionaire ... 3979
Nexö (Martin Andersen) : Pelle, de Veroveraar ... 2775
Nieboer (At.) : De Romans van Hanje ... 2923
Nielsen (Aage Krarup) : De Halve Wereld rond ... 8
Niemann (August) : Pieter Marits ... 3116
Nieuwenhuis (Joan A.) : Uit den Tijd der Voortrekkers ... 3783
Nieuwenkamp (W. O. J.) : Bouwkunst van Bali ... 2794
Nitobe (Inazo) : Le Bushido ... 3621
Noailles (Comtesse de) : L'Honneur de Souffrir ... 3400
Nolst-Trenite (Dr. G.) : Guck, so weiszt du's ... 3135
Noordtzij (Prof. Dr. A.) : Om de Heilige Erve ... 3962
Norris (Kathleen) : Little Ships ... 3393
Nowee (J.) : De hoogste Klas ... 2998
Nowee (J.) : Het Drievoudig Verbond ... 3932
Nussbaum : Grundzüge einer Hei-

matkunde von Guttaunen im Hassital ... 3524
Nijsten (W. H.) De Vrije en de Geregelementeerde Gymnastiek ... 3136
Oberkofler (Joseph Georg) : Sebastian und Leidlieb ... 2889
Oberst (Dr. Adolf) : Leitfaden der Krankenpflege ... 3344
Odelin (Mgr.) : Le Cardinal Amette 3775
Oehlke (Waldemar) : In Ostasien und Nord Amerika ... 3228
Oever (Karel van den) : Paviljoen 177
Olgiati (Francisco) : Primi Lineamenti di Pedagogia Christiana 3364
Oliviero (L.) : Jean Laroque ... 3835
Ommen-Kloeke (Mr. F. K. van) : Copie en Correctie ... 3336
Oppenheim (E. Philips) : De gruwelijke waanvoorstelling van Dr. Londe ... 3875
Oppenheim (E. Philips) : Het Dubbel-Leven van Mijnheer Alfred Burton ... 3588
Oppenheim (E. Philips) : Mysterie 2864
Oppenheim (E. Philips) : Typen van Monte Carlo ... 3589
Opstelten (J. C.) : Overzicht van den Inhoud van Homerus Ilias en Odyssee en Vergilius' Æneas... 3137
Ortt (Felix) : Nieuwe beschouwingen over den Droom en de Droom-Psyche ... 3271
Orvieto (L.): Grieken en Trojanen 3773
Ossenbruggen (Cor van) : Hoe 't Flip en Henk verder ging ... 3111
Ottmann (Viktor) : Das Wunderland am Nil ... 3623
Overtoom (J.) : Kennis der Natuur 3452
Overtoom (J.) : Natuurkundige Aardrijkskunde ... 3138
Paap (W. A.) : De Doodsklok van het Damrak ... 2776
Pagés (Helene) : Mutter Nanni und Ihre Kinder ... 3786
Paine (Ralph. D.) : Het geheimzinnige Lidteeken ... 3590
Paléologue (M.) : Cavour ... 3406
Pannwitz (Rudolf) : Das neue Leben 3498
Parish (Anne) : De Eeuwige Vrijgezel ... 2865
Parry (Edward Abbott) : Vagabonds All ... 3347
Pastor (Ludwig Freiherr von) : Geschichte der Päpste ... 3520
Patry (Roual) : La Religion dans l'Allemagne d'aujourd'hui ... 2903
Payne (Arthur Frank) : What do you know ? ... 3737
Péladan : Modestie et Vanité ... 309
Pérochon (Ernest) : Buiten eigen Grenzen ... 3487
Pérochon (Ernest) : De Krotten ... 2924
Perrault (Pierre) : Fille Unique... 3453
Pesch, S.J., (H.) : Sociaal Democratie en Anarchisme ... 3337
Pétillon (Willy) : Bedtijd ... 2990
Pierre-Quint (Léon) : Marcel Proust, sa vie, son œuvre ... 275
Pik (Joh. H.): en Zeeman (Z.): Inleiding tot de Aardrijkskunde van Oost- en West-Indië ... 3691
Pik (J. W.) : Leerboek der algemeene Geschiedenis ... 3690
Pillecijn (Filip de) : Pieter Fardé 2866
Pilnjak (Boris) : L'Année Nue ... 244
Pilon (H.) : In het Rijk van Vreugd en Smart ... 3139
Pirandello (Luigi) : Ieder zijn Beurt ... 3488
Pitt (Frances) : Animal Mind ... 3176
Plus, S.J., (Raoul) : De Herstelgedachte ... 2900
Pluym, C.ss.R., (J. M.) : Groote Mannen en Vrouwen ... 3939
Poel (F. van de) : Beknopte Engelsche Spraakkunst ... 3454
Poelhekke (M. A. P. C.) : Woordkunst ... 2803
Poertner (Dr. B.) : Geschichte Ægyptens in Charakterbildern... 3778
Polak (D. J.) : Die beiden Straszenmusikanten ... 3140
Poll (Cornelia) : Het tweede Tehuis ... 3647
Poll (Cornelia) : Toch een Hollandsche Jongen ... 3648
Postal (Raymond) : Le Roman de l'Alsace ... 3756
Pourtalès (Emma Gabrielle de) : Le Cœur Brûlant ... 3885
Poutsma (Riek) : Van het Wonderlijke Dierenboek ... 2821
Prak (Dr. L. J.) : Een Psychotechnisch onderzoek van Assistenten van het Natuurkundig Laboratorium der N. V. Philip's Gloeilampenfabrieken ... 3692
Prak (Dr. L. J.): Het Psychotechnisch onderzoek aan de Ambachtsschool te Eindhoven ... 2911
Prellwitz (Gertrud) : Het Levenswonder ... 3375
Prellwitz (Gertrud) : Ruth ... 3387
Pressensé (E. de) : Het Huis op den Heuvel ... 3933
Prick-van Wely (Dr. F. P. H.) : Kramer's Woordentolk ... 2957
Prinsen, J. Lzn., (Dr. J.) : Schets van de Geschiedenis der Nederlandsche Letterkunde ... 3141
Proper (C. B. A.) : An English Reading-Book ... 3142
Proust (Marcel) : Der Weg zu Swann ... 275
Proust (Marcel) : Im Schatten der Jungen Mädchen ... 275
Queux (William le) : Het Geheimzinnige Teeken ... 2867
Quevedo y Villegas (Don Francisco de) : Verhaal van de Lotgevallen van den Gelukzoeker Don Pablo ... 3188
Quverne (René) : L'Erreur ... 3969
Raabe (Capt. H. E.) : Cannibal Nights ... 3980
Racine : Britannicus ... 3693
Rambaud (J. D.) : Saint Dominique ... 3729
Rambert (Louis) : Notes et Impressions de Turquie ... 3518
Rameau (Jean) : La Mascarade ... 309
Rameckers (Dr. Jan M.) : Der Kindesmord in der Literatur der Sturm- und Drangperiode ... 3516
Ramière (H.): Het Apostolaat des Gebeds ... 3464
Rashid (E. R.) : De Roos van de Woestijn ... 3591
Rasmussen (Knud) : Die grosze Jagd 289
Rasmussen (Knud) : Thulefahrt ... 3525
Rath (E. J.) : De innemende Landlooper ... 3749
Reest (Bert van) : Sake Ploegsma 2825
Reiners (Dr. Heribert) : 1000 Jahre Rheinischer Kunst ... 3143
Reinhardt (Kurt) : Mystik und Pietismus ... 3945
Renard (E.) : Le Cardinal Mathieu ... 3902
Renssen (P. van) : Nieuwe Nederlandsche Lyriek ... 3694
Reuling (Josine) : Siempie ... 3876
Reymont : (W. St.) L'été ... 2784
Reymont (W. St.) : Die Empörung 205
Reymont (W. St.) : Lods, het Land van Belofte ... 2868
Reynés-Monlaur (M.): Je suis Roi 2904
Rezanoy (A.) : Le Travail secret des Agents Bolchevistes ... 3324
Richter (Hans) : Die Unbekümmerte Kläre ... 3301
Richtstätter (Karl) : Eine Moderne deutsche Mystikerin ... 3355
Ridder (Tony de) : De Boodschap 3174
Haggard (H. Rider) : Allan Quatermain ... 2925
Haggard (H. Rider) : Allan's Vrouw ... 2869
Haggard (H. Rider) : Marie ... 2870
Haggard (H. Rider) : The Treasure of the Lake ... 2929
Riemens (K. J.) : Contes Gais ... 3455
Riemens (Dr. K. J.) en Ven (M. H. Van de) : Inleidende Fransche Cursus ... 3695
Rimac (Anne de) : Francisco ... 3026
Rinehart (Mary Roberts) : Haar groote Avontuur ... 3289
Ringot (A.) : en Souchier (J.) : Methode de Composition Française : Livre du Maître ... 3696
Ritter Jr., (Dr. P. H.) : De Sociale Beteekenis van de Amusements-Literatuur ... 108
Roberts (Cecil) : Little Mrs Mannington ... 3308
Robinson (Lennox) : A Golden Treasure of Irish Verse ... 3301
Robijns (H. J.) : Planimetrie ... 3836
Roelants (Maurice) : Komen en Gaan ... 3963
Roelfsema (W. J.) : Dur en Mol ... 3144
Rohmer (Sax) : De Geheime Opiumclub ... 3964
Roland-Gosselin, O.P., (M. D.) : Le „De Ente et Essentia" de S. Thomas d'Aquin ... 2749
Roland-Gosselin (Mgr) : Lettres à un Retraitant ... 3168
Rombouts (Fr. S.) : Historiese Pedagogiek ... 177
Rombouts (Fr. S.) : Historiese Pedagogiek ... 302
Zonder naam : Romeinsch Missaal 2737
Romp (Joh.), en Veeze (P.): Hin und Her ... 3697
Roovere (Anthonis de) : Een Keus uit zijn Werk ... 3084
Rose (Felicitas) : Heideliefde ... 2926
Rosenmöller (Bernhard) : Das Katholische Bildungsideal und die Bildungskrise ... 268
Rossum (Mr. C. P. van) : In Vijf Werelddeelen ... 2949
Rostand (Jean) : Le Mariage ... 3886
Roukens (A. A. E. S.) : Engelgelsch Letterkundig Leesboek ... 3698
Routh (H. V.) : God, Man, and Epic Poetry ... 3320
Rouzic (L.) : Sur les Pas de Saint Louis de Gonzague ... 3699
Roy (Kristina) : Drie Kameraden... 3490
Royen, O.F.M., (Dr. Gerlachus) : De jongere Veranderingen van het Indogermaansche nominale klassensysteem ... 3317
Ruben (J. B. N.) en Robijns (H. J.) : Rekenkunde ... 3837
Runa : Het Licht zijner Oogen ... 3592
Rutledge (Marijse) : En Toch ... 3189
Rutter (Owen) : Chandu ... 3207
Rijckevorsel, S.J., (J. van): Korte Apologie ... 3700
Rijpma (Dr. E.) : Bloemlezing uit de Nederlandsche Letteren ... 3027
Rijpma (Dr. E.) : De Ontwikkelingsgang der Historie ... 3420
Rijpma (Dr. E.) : Werkboekje bij de Studie van de Algemeene en Vaderlandsche Geschiedenis... 3421
Sabatini (Rafael) : De Liefde in het Harnas ... 3750
Saint-Cygne : Cordelia ... 3757
Saint-Simon (Le duc de) : Extraits des „Mémoires". ... 2895
Saintyves (P.) : Les Contes de Perrault et les Récits Parallèles... 3318
Saitschick (Robert) : Schicksal und Erlösung ... 2914
Saks (J.) : Busken Huet en Potgieter ... 273
Salle (H. Johannes Baptista de la) : Leidraad voor Katholicke Scholen ... 3145
Salm (Hans) : Jorinda und Joringel ... 3838
Salomons (Annie) : Over Mooie Boeken ... 3085
Saltykow (M.) : De Golowljows ... 3593
Sanger (Margaret) : Happiness in Marriage ... 2915
Sapper : De zwarte Bende ... 3965
't Sas (Henri) : Keurbundel uit 500 Novellen ... 3877
Sauerland (Emma) : Die Gänsehirtin am Brunnen ... 3701
Sawicki (Prof. Dr. Franz) : Die Gottesbeweise ... 3363
Schaepdrijver, S.J., ((E. de) : De Boksers ... 3839
Schäfer (Wilhelm) : De Levensdag van een Menschenvriend ... 3055
Schaft (P.), en Wijma (Drs. L.) : De Vertaling Hollandsch-Fransch... 3840
Schaft (P.), en Wijma (L.) : La Question et la Réponse ... 3247
Schaft (P.), en Wijma (L.) : Règles Questions et Exercises Gramma-

ticaux ... 3248
Scharlau-Alberti (M.): Sieg 2789
Scharlau-Alberti (M.) : Maarten Augustinus ... 357
Scharlau-Alberti (M.) : Strijd 357
Scharrelman (Heinrich) en Strutgers (O.) : Berni, ein kleiner Junge ... 3702
Scharten (C.), Scharten-Antink (M.) : Het Bekertje van Valentijn en andere Vertellingen 3966
Schebesta (Paul) : Bei den Urwaldzwe... von Malaya ... 3911
Sche... (Jef) : De Boetseerder de... ... 3751
S... J. B.), en Scholten ... kleine Gids, inleiding t... e Moedertaal ... 3096
Sche...beek (Dr. A.), en Valkema (D.) : Dierkunde ... 3703
Schilgen, S.J., (Hardy) : „Zij" en Gij ... 3047
Schilling (Otto) : Die Christlichen Soziallehren ...3632
Schillings (André) : Jelleke 3491
Schim-van der Loeff (Dr. H. J.) : Het voortplantingsleven van den Mensch ... 210
Schlesinger (M. L.) : Das Bolschewistische Russland ... 3782
Schmidt (Johan) : De Kunst van het Grimeeren ... 3146
Schmidt, S.V.D., (Wilhelm) : Rasse
und Volk ....) : Beethoven 3992
Schmitz (Arnold) : Naar het Lichte
Schmitz (Marie) ... 2991
Land ....) : Peter Dellig
Schnitzer (Joseph ...lserordens ... 3410
General des Cama... he und Kultur
Schnürer (G.): Ki... Mit der Alten ... 21
im Mittelalter ... Zeit ... 2...
Schofer (Dr. Jozef) ... (P. Paul
Fahne in die Neue ... Ziehung
Schöning O. C. D. ... 3868
Unsere Mädchener. : Politisches
Schreiber (Dr. G. ... 1945
Jahrbuch .... Der Myrrhen-
Schuck (Johannes) : ...hard von
berg des Hl. Be. ... 2742
Clairvaux .... Staat und
Schulte (Dr. Karl) : ...n des
Gezellschaft im Den. ... 36..
Thomas von Aquin ...... 29..33
Scott (Gabriël) : Het Pad ... Pa- ...27
Scott (Walter) : Richard en
lestine ... 3456
Scott (William Herbert) : The Lute of Life ... 3896
Sée (Edmond) : Henry Becque 3704
Seltzer (Charles Alden) : De sterkste Drang ... 3056
Seltzer (Charles Alden) : Drag Harlan ... 2777
Sex (W. E. S.) : Vertellingen van Sjoerd ... 2982
Shelley (P. B.) : Epipsychidion ... 3988
Silvestre (Charles) : Amour Sauvé 3887
Sinclair (May) : Far End 3082
Sinclair (May) : History of Anthony Waring ... 3893
Sinclair (May) : The Allinghams... 3607
Sinclair (Upton) : Petroleum 3976
Sirks-Harmeyer (L.) : Eert uw Kind ... 2836
Sjmeljow (Iwan) : Een oud Vrouwtje ... 2928
Zonder naam : Sleeswijk's Kaart van de Zuidelijke Veluwezoom... 3722
Slezak (Leo) : Der Wortbruch 3602
Sloet (Dr. D. A. W. H.) : Bestaat God of Niet ? ... 2901
Sloet (Dr. D. A. W. H.) : Tijdtafel ... 3705
Slotemaker de Bruine (Dr. J. R.): Buitenkerkelijke Religie ... 3351
Slotemaker de Bruine (Dr. M. C): Het Ideaal der Navolging van Christus ten tijde van Bernard van Clairvaux ... 3352
Slijpen, S.J. (Dr. Al.) en Everdingen, S.J., (M. van) : S. Aurelius Augustinus, Confessionum Libri... 3422
Smeets (M. J. H.) : De Belastingen in Nederland ... 3338
Smeets (Mgr. H.) : De Blakende Oogst ... 2738
Smet S. V. D., (A. de) : De Sponsalibus et Matrimonio ... 3177
S...t (Dr. E. L.) : Antonio Carrasco 3404
Smit (Dr. G.) : De Kleine Profeten 3249
Smits (H. M.) : Kleine Nellie van den Heiligen God ... 3706
Snel (H.) : A travers les Styles...... 3250
Sneyders-de Vogel (Dr. K.) : Syntaxe Historique du Français 3457
Snoeck - Henkemans (Dr. D.), Schoemaker (Dr. J.), en Vletter (Dr. A. de) : Aan onze Jonge Mannen ... 3272
Sofokles : Koning Oedipoes 3028
Sormani (Dr. P. V.) : Tegenstrijdige Meeningen aangaande Aristoteles' Wijsbegeerte ... 3251
Soy (Emmanuel) : La Confidente ... 3458
Soy (Emmanuel) : Mariage d'Exception ... 3841
Zonder naam : Soziale Kultur 3346
Speckm... (Diedrich) : Der Helfer 3202
Spitze..., (H. J.), en Wester (Dr. ...) : Uitgewerkte Recepten ten gebruike bij Opwijrda's Recepteerkunst ... 3147
Zonder naam : Sprookjes van Bechstein ... 3159
Zonder naam : Sprookjes van Perrault ... 3160
Stadt (Dr. H. van de), en Corver (H.): Beknopt Leerboek der Natuurkunde ... 3459
Stadt (Dr. H. J. Van de) : Beknopt Leerboek der Scheikunde... 3707
Stampelius (J.) : Nieuw Leesboek 3252
Stanley Jones (E.) : The Christ of the Indian Road ... 3357
Steenhoff-Smulders (Alb) : Een Huis vol Kinderen ... 2992
Stege...nga (Dr. P.) : Opvoeding en W...aarheidszin ... 3708
Ste...kel (Dr. Wilhelm) : De Wil tot den Slaap ... 3997
Stephens (James) : Irish Fairy Tales ... 3414
Sterck (Dr. J. F. M.) : Het Leven van Joost Van den Vondel 3086
Sternberg (Fritz) : Der Imperialismus ... 3917
Stevens Crockett (Albert) : When James Gordon Bennett was Caliph of Bagdad ... 3521
Stiemans-Hopman (M. M.) : Meisje 2837
Stoppelaar (R. J. de) : Vreugden van het Zwerven ... 2871
Stoppelaar (R. J. de) : Zon op de Gelven ... 2872
Storer Clouston (J.) : De Man die opnieuw gezocht werd ... 2873
Straatsma (A. K.) : De Gantelboer 2778
Strange (Nora K.) : Cynthia Abroad 3608
Stratmann, O.P., (F. M.) : Wereldkerk en Wereldvrede ... 2958
Strauss (F.) : Naar het Onbetreden Oerwoud ... 2951
Streutgers (O.) : Vom Deutschen Boden ... 3709
Streuvels (Stijn) : Herinneringen uit het Verleden ... 2874
Streuvels (Stijn) : Werkmenschen 3057
Stringer (Arthur) : De Andere Man ... 3878
Stringer (Arthur) : Door de Wildernis tot Geluk ... 3290
Stuwe (Jeanne Reyneke van) : Film-Ster ... 3489
Sutcliffe (Halliwell) : Door Smart Gelouterd ... 3058
Sutorius (Anna) : Lief en Leed uit een Groot Gezin ... 3112
Sutorius (Anna) : Voor Kleine Kleuters ... 3113
Svensson, S.J., (Jon) : De Bergtocht van Nonni en Manni 3710
Svensson, S.J., (Jon) : Een Avontuur op Zee ... 3711
Svensson S.J. (Jon): Sonnentage ... 3788
Swinnerton (Frank) : Summerstorm ... 3309
Taine (H.) : Darwin ... 3359
Tarkington (Booth) : The Plutocrat ... 3504
Taverne (Dr. N. J. A.) : Scheikundige Vragen en Vraagstukken 3253
Taylor (Merlin Moore) : The Heart of Black Papua ... 3229
Teirlinck (Herman) : De Nieuwe Uilenspiegel ... 3059
Teirlinck (Herman) : Mijnheer J. B. Serjanszoon Orator Didacticus ... 3879
Tempel (P. van den) : De Wetenschap der Heiligen ... 2829
Temple Thurston (E.) : Misdaad uit Hartstocht ... 3190
Temple Thurston (E.) : The Goose feather Bed ... 2930
Tenhaeff (W. H. C.) : Beknopte Handleiding der Psychical Research ... 2746
Teresa (Zr. Ma.) : Genezen 3842
Teresa (Zr. Ma.) : Koninginnetje en Koningsbruid ... 3114
Teresa (Zr. Ma.) : Miep-ik-ook 3843
Teresa (Zr. Ma) : Mijn Schoonste Feest ... 3651
Teresia (Sint): Werken der H. Teresia ... 75
Terlingen (G.) : Resi en haar groote Koning ... 3712
Ternaard (E. L. van) : De Jager, de Visscher, de Soldaat en de Boer ... 2983
Terpstra (Dr. P.) : Leerboek der Geometrische Kristallografie ... 4002
Tetzlaff (Prof. Dr. O.), en Mossner (K. E.), en Kreuter (Jozef M.) : Die Steuerbelastung der Deutschen Industrie ... 3844
Tharaud (Jérôme), en Tharaud (Jean) : La Bataille à Scutari...... 309
Theisen (Emil) : Der Deutsche Abderit ... 3918
Thérèse (Sr. M.), en Aloysia (Sr. M.): R. K. Mulo-Examen 3845
Thevenin (René) : Barnabé's Walvisch ... 2875
Thiry (Antoon) : Mijnheer Pastoor en zijn Vogelenparochie ... 2876
Thomassen à Theussink van der Hoop (A. N. J.) : Door de Lucht naar Indië ... 2950
Thompson (Loyd), en Scott Downs (Winfield) : Who's who in American Medicine ... 2962
Thomson (J. Jac.) : Elementen eener Socialistische Kultuur ... 3630
Thurston (I. F.) : Eens een Straatjongen ... 1025
Thijn (Dr. A. van) : en Scholtens (A.): Handelsrekenen ... 3816
Thys (Dr. A. van), en Scholtens (A.) : Rekenkunde voor Kweekscholen ... 3148
Tienhoven, e.a., (A. B. van) : Het Gulden Jongensboek ... 1026
Timmermans (Felix) : De Pastoor uit den bloeyenden Wijngaerdt... 3254
Timmermans (Felix) : Het Kindeken Jezus in Vlaanderen 3255
Timmermans (Felix) en Vetermann (Eduard) : Leontientje ... 2935
Timmermans (Felix) : Schoon Lier 3376
Timmermans (G.) : De Rebel 3060
Tissier (Mgr) : La Femme Française ... 3353
Torrund (Jassy) : Naar Zonneland 3967
Tihamer Toth (Dr.) : Bildung des Jungen Menschen ... 3951
Trautwein (E.) : Vier Rekels 3934
Trochu (Françis) : Saint Jean-Baptiste Vianney ... 3713
Zonder naam : Tschechische Lieder 3210
Turquan (Joseph) : l'Impératrice Joséphine ... 3219
Udny (E. Franciscus) : Het Oorspronkelijk Christendom 3856
Ule (Prof Dr. Willi) : Physiogeographie des Süsswassers ... 3714
Unamuno (Miguel de) : Een Kerel uit één Stuk ... 2877
Unamuno (Miguel de) : Tante Trui 2878
Upward (Allen) : The Venetian Key 3394
Vachell (Horace Annesley) : A Woman in Exile ... 3203
Vachell (Horace Annesley) : Dew of the Sea ... 3981
Valentin (J.) : L'Agriculture en Général ... 3149
Valkema Blouw (J. P.) : Kardon, een Moderne Robinson Crusoe... 2993
Vallet (Auguste) : Guérisons de

Lourdes en 1926 3715
ZONDER NAAM : Van Schoenpoetser tot Kunstschilder 3650
VAUTEL (Clément) : L'Amour à la Parisienne 3383
VAUTEL (Clément) : Mijnheer Pastoor bij de Armen 77
VAUTEL (Clément) : Mijnheer Pastoor bij de Rijken 3
VEEN (Dr. H. N. Ter) : Van Anthropogeografie tot Sociografie 3460
VEEN (Jos van) : Anastasia 3191
VEEN (J. van), en AAFJES (G.) : Fransch 3847
VEEN (Piet van) : Offers 3594
VEEZE (P.) : Reintje de Vos 3256
VELDHUIZEN (A. van) : Het Evangelie van Markus 3029
VEN (M. H. van de) : Nieuw Vertaalboek en Woordenlijst 3257
VENNER (Norman) : De Mislukte Dubbelganger 2779
VERBRUGGEN (J.): Japan, het land van de Lotus 378
VERMEER (J.) : Het Spookhuis 3377
VERMEULEN (Edward) : Mietje Mandemaker's en Cie 3192
VERSTEEG (M. C.) : Het Prentenboek van de Kinderbiecht 4027
VERVOORT (C.) : Kardinaal Mercier 3993
VERWER (J.) : Beknopt Leerboek der Duitsche Taal 3258
VESSEM (Mr. A. J. van) : Repliek aan Minister van Karnebeek en andere opstellen 3716
VETERMAN (Eduard) : De Wrekende God 3061
VETH (Cornelis) : Klappertjes 3378
VIANEY (Joseph) : Le Saint Curé d'Ars 3860
VILDRAC (Charles) : L'Ile Rose 3461
VINK (A. de) : Fraaie Coniferen voor elken Tuin 3717
VISAN (T. de) : En regardant passer les Vaches 3493
VISMAN (Ir. C. M.) : Beknopt Leerboek der Scheikunde 3259
VISMAN (Ir. C. M.) : Eenige onderwerpen uit de Technologie en Warenkennis 3162
VISSEL (Ys.), en POLAK (Drs. D. J.): Junge Welt-Bücher 3260
VISSER (J.J.), en PAUL (P.P.): Veilig Verkeer 3150
VIVANTI (Annie) : Het Land van Cleopatra 3995
VLETTER (A. C. C. de) : Spoorloos Verdwenen 3649
VLETTER (A. C. C. de) : Zeven Jongens en n'Ouwe Schuit 3935
VLETTER (W. de) : Lieveke Harms 3785
VLOEMANS (Dr. Antoon) : Voorbereiding tot de Wijsbegeerte 3735
VOGEL (Hugo): Als ich Hindenburg malte 3513
VOGEL-JÖRGENSEN (T.) : In de Riolen van een Wereldstad 352
VOIVENEL (Dr. Paul) : La Raison chez les Fous et la Folie chez les Gens Raisonables 2839
ZONDER NAAM : Volksmisboek en Vesperale 3728
VONDEL Lucifer 3765
ZONDER NAAM : Von einem unbekannten Jünger 3077
ZONDER NAAM : Voor kleine Teekenaars 3031
VOORST VAN BEEST (M. van), en EECHOUT (V. Witte): Van Broertjes en Zusjes uit verre Landen 3848
VOORZANGER (Ir. M.) : Beginselen der Scheikunde 3151
VORDEN (Johan van) : Alex' Vrouwen 3595
VORSTER (Duco) : Op uwen Drempel 3509
VORSTMAN (Mr. F.) : Hoofdlijnen der Economie 3339
VOS (Marie W.) : Bloei 3510
VREEKEN (A.) : Avonturen van Piet van Gent 3115
VRIES (Levie de) : Een Hypermodern Geluid in de wereld van den Islam 166
VRIJDAGHS (Paul) : Examenzinnen Nederlandsch-Fransch 3261
VIJZELAAR-VISSER (Henny) : Hij leefde eens 3465
WAARD (H. de): Floris ende Blancefloer 3262
WAEG (Frans van) : Nap 2780
WAES (Frank van) : Onder de Jefkes 3596
WALCH (Dr. J. L.) : In een Laaiende Lente 3034
WALCH (Jan) : St. Franciscus van Assisi 2830
WALLACE (Edgar) : De Raadselachtige Man 3291
WALLACE (Edgar) : Der Frosch mit der Maske 3760
WALLACE (Edgar) : Om de Millioenen Erfenis 2781
WALLACE (Edgar) : The Avenger. 44
WALMSLEY (Leo) : De Jacht op de Veertig Schedels 3742
WALPOLE (Hugh) : Drie oude Vrouwen 2879
WANSINK (D. J.) : De Volkenbond 3849
WARBURG (Anna): en BESKOW (Elsa): Voor altijd bezige Kinderhanden 2994
WASSERMANN (Jakob) : Laudin en de Zijnen 3880
WAUTERS (D.), en HULZEN (J. van) : Insulinde 3423
WAVEREN (Mr. A. J. van) : België als Touristenland 3030
WAVEREN (Mr. A. J. van) : Oostenrijk 3850
WECKERLÉ (E.) : Mensch en Machine 3340
WEERSMA (Dr. H. A.) : Sociale Ontwikkeling 3631
WEIGALL (Arthur) : Wanderings in Roman Britain .... 33[illegible]
WEILBACH (Anna Margaretha) : Zuster Dorete 3062
WEISKOPF (F. C.) : Umsteigen im 21 Jahrhundert 3761
WELLS (H. G.) : Meanwhile 3982
WELLS (H. G.): The Sleeper Awakes 3208
WENTWORTH-JAMES (Gertie S. de) : De Mannenhaatster 3292
WERUMEUS-BUNING (A.) : Een Zeeofficier-Oranjeman en andere Schetsen 3063
WESSELS, S.J., (C.) : De Geschiedenis der R.K. Missie in Amboina 2799
WESTENDORP-BOERMA (Dr. J. J.) : Johannes van den Bosch 3273
WESTKIRCH (Luise) : Der Verlorene Sohn 3603
WIBAUT (F. M.) : Gemeente-Beheer 3311
WIELINGA (D. K.) : Soemba 3226
WIERSTRA (P. J.) : Uit het Dagboek van een ter dood veroordeelde... 3597
WIESEBACH, S.J., (Wilh) : Ein Erziehungsbüchlein 2751
WILDE (Oscar) : An Ideal Husband 3263
WILLAM (Franz Michel) : Die Sieben Könige 3302
WILLIAMS (Valentine) : Meneer X. 3881
WILLIAMSON (Alice M.) : Sheikh Bill 3983
WILLIAMSON (Alice M.) Told at Monte Carlo 3609
WILLIAMSON (C. N.) : Cancelled Love 2793
WILMA : Moeder Stieneke 2880
WINCKEL (A. W. van) : en GOETHEM, E.A., (Dr. F. van) : S. Thomas van Aquino 3467
WINDTHORST (Margarete) : De Basilisk 3293
ZONDER NAAM : Wine, women and War 3396
WINSOR (G. Mc. Leod) : The Mysterious Disappearances 2931
WITHOF (Adèle) : Zonnekinderen... 2747
WITLOX (Dr. J. H. J. M.): De Katholieke staatspartij 379
WODEHOUSE (P. G.) : Het Meisje in de Taxi 3882
WODEHOUSE (P. G.) : Leave it to Psmith 3610
WODEHOUSE (P. G.) : Psmith Journalist 3505
WODEHOUSE (P. G.) : Sam en zijn Schat 3753
WODEHOUSE (P. G.) : The Heart of a Goof 3310
WOESTE (Comte) : Mémoires 3776
WOLPERT (Leo) : Unterwegs zur Heimat .... [illegible]70
WOOLDRIDGE (Dorothy) : The Poetry of Toil .... [illegible]771
ZONDER NAAM : Woorden uit den Qoer'an .... [illegible]
WORSLEY (F. A.) : Under sail [illegible] Frozen North .... [illegible]230
WOTHE (Anny) : : In den Kloosterhof 3064
WOTHE (ANNY): Valsche Eerzucht 3598
WRIGHT (Harold Bell) : De Oogen der Wereld 3065
WULFF (Hélène) : Waldmärchen ... 3718
WIJK (Prof. Dr. N. van) : Russische Letterkunde 3087
WYNNE (Anthony): Het Booze Oog 2881
WYNNE (John J.) : The Jesuit Martyrs of North America 2946
WYNNE (Pamela) : Concealed Turnings 3395
WYNNE (Pamela) : Penelope Finds out 2932
[illegible]SSEL [illegible] BECKER (J. M.) : Martje Maters, Geb. Vroom 3599
IJZERMAN (A. W.) : De Geboortetijd van het Moderne Kapitalisme... 3781
ZADOK (S.), en ZEGGELEN (C. H. van): Handelsreeks 3152
ZAHN (Ernst) : Die Hochzeit des [illegible] 53
ZAHN (Ernst): Het Gezin van Lukas Hoc[illegible] 3294
ZAHN (Ernst) : Wat het Leven Vernietigt 3193
ZANTEN (Rein van) De Liefde van Eugenius Berg. 3066
ZECH (Paul) : Peregrins Heimkehr 3890
ZEE (Daan van der) : De Levende Berg 3754
ZEEBERG (M. [illegible]) : Handleiding voor Raffia-Werk 3719
ZEEMAN (F. [illegible]) : Inleiding tot de Aardrijkskunde van Europa...... 3153
ZEEMAN (K.) : Moderne Geografie van Nederland 3424
ZEGGELEN (Marie van) : Bij het Hart van Indië 2882
ZEGGELEN (Marie van) : De Kostbare Sproke 3315
ZEGGELEN (Marie van) : Het Zeerooversjongetje 3116
ZEGGELEN (Marie van) : Kampements-Idylle 3067
ZEGGELEN (Marie van) : Mama 3316
ZEGGELEN (Marie van) : Mevrouw Marianne 3194
ZONDER NAAM : Zeitungskatalog ... 2959
ZELDENTHUIS (Jan J.) : Brekende Wolken 3398
ZELLER (Renée) : Histoire de l'Enfant Jesus 3861
ZENNER (Ch.) : Marie Adelheid van Nassau 2739
ZENZINOFF (Wladimir) : De Russische Revolutie 3619
ZERNIKE (Elisabeth) : Een Sprookje 3755
ZICKEL (Reinhold) : Die Schwarzmühle 3199
ZOBELTITZ (Fedor von) : Die zwei in der Sonne 3977
ZOOMERS-VERMEER (J. P.) : Het Molenhuis 3968
ZWANENBURG (Dr. S.) : Inleiding tot de Psychologie 2912
ZONDER NAAM : Zwei Frauen. Die Grafin Tolstoi und Frau Dostojewski 16

WILTON-METRO-GOLDWYN

DAMRAK 49 = Telefoon 49949 = AMSTERDAM

HET BESTE DAT DE FILMINDUSTRIE BIEDT

BEN HUR.

POORTERS-TOEBACK

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL

ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 — **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**

VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING

IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

PA[illegible]NT

DE [illegible]ILMS

GRANDTHEATER

BREDA

Hotel Imperial

Fabrikaat:

N.V. JORDAENS' Sigarenfabrieken

v.h. F. v. Gardinge & Co.
EINDHOVEN.

De Hollandsche Slagerijen

leveren uitsluitend de beste kwaliteiten eigen geslacht

Runds-, Kalfs- en Varkensvleesch

aan scherp concurreerende prijzen.
Kloosters en inrichtingen belangrijk minder.

Hertogstraat 109a
Telefoon 425.
Krayenhofflaan 210
Telefoon 1706.
NIJMEGEN.

Gebruikt voor het inleggen van eieren

WATERGLAS of GARANTOL

Verkrijgbaar bij
Firma Wed. G. F. Schott
Drogisterij Telefoon 1497
Lange Hezelstr. NIJMEGEN.

GARAGE CENTRAAL

C. VAN DONGEN-JONKERS, — BREDA
WILHELMINASINGEL 46, Telefoon 732

De meest Luxe Verhuurinrichting hier ter stede.
Stallen, repareeren en onderhouden.
Garage dag en nacht geopend.

Aan de CONVERSATIE over onderwerpen van Kerkelijken en Staatkundigen aard durft gij vaak niet deelnemen, omdat gij dienaangaande een leemte in uw kennis gevoelt.

GESTALTEN EN GEDACHTEN

door Professor P. GEURTS
KAN DIE LEEMTE AANVULLEN

Prijs per deel	afgeh.	f 1.50;	franco p. p.	f 1.85
„ „ 2 deelen	„	f 3.00;	„ „ „	f 3.45
„ „ 3 „	„	f 4.50;	„ „ „	f 5.00
„ „ 4 „	„	f 6.00;	„ „ „	f 6.55
„ „ 5 „	„	f 7.50;	„ „ „	f 8.10

Om dispositiekosten te vermijden zien wij gaarne postwissel of storting op onze postgiro No 22884 tegemoet.

„'T KASTEEL VAN AEMSTEL"

☞ BEL OP: 14075.
Verhuren van Luxe Automobielen.
Garage Oudwijk, Oudwijkerveldstr. 120, einde Limburg Styrumstr.
Dag en Nacht geopend. UTRECHT. J. HOGEWEG

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Handel in alle soorten
Riviergrint - Zand - Ballast, enz.
Transport van Meubelen
tegen concurreerende prijzen.
Beveelt zich beleefd aan
J. P. Peters - Nijmegen
Bottelstraat 19 en 66 — Telefoon 2444

Artistiek Drukwerk
levert U
Drukkerij
Henri Bergmans & Cie
Tilburg

Chocolaterie Kersen, Groote Oord 4, Arnhem

Rund-, Kalfs- en Varkensslachterij
W. H. Neerincx voorheen RUYS
BEMUURDE WEERD O.Z. 7 - Telef. 10364 - UTRECHT
Specialiteit in FIJNE VLEESCHWAREN.

WASCHINRICHTING „SLOTERDIJK"
UW ADRES VAN VERTROUWEN. GEVESTIGD SEDERT 189
PER KILO 24 CENT
Opgemaakt tarief op aanvrage. Boor
Aan

Wed. H. M. Verheul & Zonen
Scheepmakersdijk 22
Haarlem, Telef. 10157
Handel in
Zand en Grint, Gus- en Duinzand
EN GROS EN DETAIL

Elect. Brood- en Beschuitbakkerij
SPECIALITEIT
IN FIJNE TAFELBESCHUIT
Firma L. F. Smits-Salters
Vuchterstr. 122, Telef. 479
'S-HERTOGENBOSCH

P. J. ... en
Ko
Telegram- ... Interc.
ROYAL Oud ... 7.
Sierb ... trui-
ken, ... nten,
enz ... eg
en ... is.
Ook aan de ... rg besteed

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.
EN GROS KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. EN DETAIL

MELKE... WAAL"
Hand... en
Graafscheweg 1... NIJMEGEN
Levert U prima Gepa... Melkproducten
die dagelijks v... zorgd.
BOTER — ... IEREN

NIEUWE UITGAVEN VAN J. T. SWARTSENBURG, ZEIST:
Hedwig Courths-Mahler: De schoone Melusine . . . .50 geb. Fl. 2.25
,, ,, Het heiligdom des harten . . . .1.50 geb. Fl. 2.25
,, ,, De toovermacht der liefde . . . .1.50 geb. Fl. 2.25
,, ,, Er bloeit geluk . . . . in... Fl. 1.50 geb. Fl. 2.25
,, ,, De wilde Ursula . . . . ing... Fl. 1.50 geb. Fl. 2.25
,, ,, De Australiër . . . . ingen. Fl. 1.50 geb. Fl. 2.25

J. T. SWARTSENBURG'S COWBOY-SERIE:
Clarence E. Mulford: Hopalong Cassidy . . . . ingen. Fl. 1.75 geb. Fl. 2.50
,, ,, Het verhinderde plan . . . . ingen. Fl. 1.75 geb. Fl. 2.50
,, ,, De rollende steen . . . . ingen. Fl. 1.75 geb. Fl. 2.50
,, ,, Tex Ewalt . . . . ingen. Fl. 1.75 geb. Fl. 2.50
,, ,, Cassidy komt terug . . . . ingen. Fl. 1,75 geb. Fl. 2.50
,, ,, De vallei van de Cimarron . . . . ingen. Fl. 1.75 geb. Fl. 2.50
Peter B. Kyne: De uitkijkpost in het San Dimaswoud . . . . ingen. Fl. 2.25 geb. Fl. 2.90
E. R. Rashid: De roos van de Woestijn. Roman van Oostersche liefde.
Vertaling van Betsy Kater . . . . ingen. Fl. 2.25 geb. Fl. 2.90
Mary Roberts Rinehart: Haar groote Avontuur . . . . ingen. Fl. 2.25 geb. Fl. 2.90
George S. Chappell: De Fuifnummers: met 48 illustraties van Gluyas Williams. Prijs ingen. Fl. 1.50, fraai gebonden Fl. 2.25.

Polly - Anna's Lenteleven. TWEEDE BOEK VAN BLIJ ZIJN (POLLY-ANNA GROWS UP)
Door ELEANOR H. PORTER.
In het Nederlandsch vertaald door MEVR. P. KAPTEIJN-SCHRÖDER.
Prijs ingenaaid Fl. 2.25. gebonden in geïll. omslag Fl. 3.25.

Toen de geschiedenis van *Polly-Anna*, verhaald in het eerste boek van blij zijn, geëindigd was, ging door de geheele wereld een groote roep van verlangen naar het vervolg van „Het blijde meisje." Nu verschijnt *Polly-Anna* weer, even zoo vriendelijk en met hetzelfde vroolijke hart, doch nu in haar lenteleven.

Kijkt niet meer somber. Schudt uw verdriet af. Houdt op met onrustig te zijn, met onaangenaam te wezen, en met mopperen! Iedereen, waakt op. *Polly-Anna* is terug gekomen!

De complete geïllustreerde catalogus wordt op aanvrage gratis en franco toegezonden.

Gebr. ... Roosmalen
...derij van Kerke-
... bouw
Oost...

Abonneert U
op
Tijdschrift voor
Zielkunde en
Opvoedingsleer.
f 8.75 per jaar.

...nden
...oeten
...ppen
...uid—
...ROL
...cht en geneest
...30-60-90 ct.

Deze roman sterkt ...
wen in de uitko...
beproevingen, ee...
mooi boek, geestig...
bekoorlijk, natuurlijk...
vol verrassin...

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST. LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

STOOMWASSCHERIJ
„OUDENRIJN"
C. DE RIJK, Merwedekanaal 5, Tel. No. 10707
UTRECHT

Koopt uwe Sigaren bij A. Rooijmans-Müller
Demer 43 — EINDHOVEN — Telefoon 493
Groothandel direct aan particulieren.
De beste sorteering Sigaren uit de voornaamste fabrieken
Steeds droog en belegen Fabrikaat.

E. N. A. v. MEVERDEN, Accountant
Lid Ver. van Ned. Acc.
AMSTERDAM. Paramariboplein 27, Telefoon 25440
ALLE Administratieve- en Accountants-werkzaamheden

N.V. G. ... WELING
MINERAALW... RFABRIEK
Handel in Bieren, Wijnen, ...ren en Gedistilleerd.
HAAGDIJK 137 B...DA. TEL. 580

VAN DER POST'S BESCHUIT
STAAT BOVENAAN
ELECTRISCHE BESCHUITFABRIEK
Goudscheweg 110-112 — Telefoon 8872
ROTTERDAM.

PIANO- EN VIOOLONDERRICHT
voor eerstbeginnenden en meergevorderden
Jonge Dames of Kinderen intern.
B. PANITSCHEK
Wilhelminastraat 67
Ginneken bij Breda

MEVROUW! Wij komen in aanmerking
in die gezinnen, waar men de beste waschverzorging met de minste slijtage en de meest correcte en coulante behandeling wenscht.
N.V. Goudsche Kleederbleekerij, Rotterdam - Tel 5285
Franco Expeditie op SCHIEDAM, DELFT, VOORBURG, DEN HAAG en WASSENAAR

PIGEAUD & Co.
Hygiënische Stoomwasch- en Strijkinrichting
„De Genderstroom"
VELDHOVEN.
Telefoon No. 4 MEREVELDHOVEN

Optiek
Foto
Projectie
P. W. HIELE
Anno 1855
Hofleverancier
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

MEIJER & JOSEPHY
Molenstraat 76 NIJMEGEN Telephoon 259
STEEDS HET NIEUWSTE IN
ZIJDEN EN WOLLEN STOFFEN

Bloemenmagazijn
„OUDWIJK"
G. E. Hoenderdaal
Oudwijkerveldstr. 114, Utrecht
Bloemwerken, Losse Bloemen
Kamerplanten,
Aanleg en onderhoud van Tuinen.

J. F. REKERS - Oranjestr. 17-21
MACHINEFABRIEK
Centrale verwarming en
alle Wasscherijmachines
HAARLEM TEL' FOON 10593

In Tilburg verschijnen drie dagbladen. Daarvan is het dagblad met het grootste aantal abonné's ontegenzeggelijk HET NIEUWSBLAD VAN HET ZUIDEN, dat zijn oplaag laat controleeren door het bureau van Oplaagcontrôle te Amsterdam. Het beste blad om het publiek van allen rang en stand in Tilburg te bereiken.

KEURBOEKERIJ van Het Nederlandsche Boekhuis Tilburg. Overal verkrijgbaar

Abonneert U tot wederopzeggens toe. De deelen worden U dan steeds terstond na verschijnen thuis gestuurd, zoodat U de geheele serie zooveel mogelijk compleet krijgt, wat de waarde der verzameling verhoogt. Om ieder hiertoe zooveel mogelijk in de gelegenheid te stellen, hebben wij ons geen moeite gespaard om de uitverkochte deelen (dat zijn die waarvan de prijzen tusschen haakjes staan) terug te koopen (en waar wij hierin slaagden drukten wij een * af voor de haakjes). Eventueel staan wij U ten dienste met gemakkelijke betalingscondities: b.v. vier of zes maandelijksche termijnen. Een abonnement op de Keurboekerij loopt van jaar tot jaar tot wederopzeggens toe. Er verschijnen ongeveer vier deelen p. jaar, waarvan de prijzen al naar gelang inhoud, omvang enz. varieeren zoo ong. [illegible]r tusschen *f* 1.50 en *f* 2.90. Een abonné(e) ontvangt op de of[illegible]ele prijzen 20% korting. Vorm[illegible] een fraaie huisbibliotheek.

	Ing. f.	Geb. f.
Harold Avery: Ku-Klux-Klan .	1.70	2.25
René Bazin: Uit heel haar Hart	(1.70)	*(2.25)
E. F. Benson: De Tusschenpersoon	1.70	2.25
R. H. Benson: De God der Wereld	(2.40)	(2.95)
R. H. Benson: De Hooge Weg, 3 dln. in 1 band	1.95	2.50
R. H. Benson: De Lafaard, 3 dln. in 1 band	1.70	2.25
R. H. Benson: De Toovenaar .	(1.70)	*(2.25)
R. H. Benson: Een doodgewoon Mensch, 3 deelen in 1 band	1.95	2.50
R. H. Benson: Een Gevoelsmensch 2 deelen in 1 band	1.95	2.50
R. H. Benson: Gezift als Tarwe, 2 deelen in 1 band	1.70	2.25
R. H. Benson: Het Onzichtbare Licht	1.50	1.95
R. H. Benson: Roeping	(1.70)	*(2.25)
R. H. Benson: Wat was het? . .	1.50	1.95
Henri Bordeaux: Het Gouden Stilzwijgen	1.50	1.95
G. K. Chesterton[1]): De Krankzinnige Rechter	1.50	1.95
Joseph Conrad: [2]) Het Kapersnest	1.70	2.25
Pierre L'E[illegible] doenste[illegible]	[illegible]	[illegible]
E. Halliw[illegible] Rober[illegible]	[illegible]	[illegible]5)
E. Halliwe[illegible]	[illegible]	[illegible]5)
E. Halliwel[illegible] Stille H[illegible]	[illegible]	[illegible].25
E. Halliwe[illegible] lanten[illegible]	[illegible]	2.25
Handel-Ma[illegible] lijke Ja[illegible]	[illegible]	2.95
L. von Her[illegible]	[illegible]	1.95
Melati van[illegible]	[illegible]	*(1.95)
Jeske-Choin[illegible] 2 deelen[illegible]	[illegible]	2.25
Jeski-Choinski[illegible] meinen, 2[illegible]	[illegible]70	2.25
C. Mackenzie: [illegible]	[illegible]2.40	2.95
Henri 't Sas: Op[illegible]	[illegible].50	1.95
Scharlau-Alberti: [illegible] tinus, 2 deel[illegible]	[illegible]95	2.50
Scharlau-Alberti: [illegible]	[illegible].50	1.95
Louis Veuillot: Co[illegible] court . . . . [illegible]	[illegible]1.50)	1.95

ROMANS VAN AVONTUUR.

	Ing. f.	Geb. f.
Henry Cauvain: De Rosse Bandiet	1.—	(1.45)
Edw. Halliwells: De Maaier van den Dood	1.50	1.95
William Holt: De Geheimzinnige Derde	(1.50)	(1.95)
William Holt: De Broeders des Verderfs	(1.50)	1.95
William Holt: Het S[illegible] Spook . . . . [illegible] . .	(1.50)	1.95
William Holt: Het D[illegible] van Schillerhorst . [illegible] . . .	1.50	(1.95)
William Holt: Bij den [illegible]aalfden klokslag [2]) . . [illegible]	0.80	(1.25)
Vogel Jörgensen: In de Riolen van een wereldstad [2])	0.90	(1.35)

BOEKEN VAN WAARDE.

	Ing. f.	Geb. f.
R. H. Benson: Richard Raynal	2.—	2.75
A. Coolen: Lentebloesem . .	2.—	2.75
M. Molenaar: In koele schaduw	2.—	(2.75)
B. Verhoeven: De Voorhof . . .	2.—	2.75
B. van Kesteren: De christelijke jongeling	1.50	1.95
B. van Kesteren: De christelijke jongedochter	0.60	(0.95)
B. van Kesteren: Het gebed des Heeren	1.50	1.95
Quirinus: De H. Elizabeth van Thüringen	1.50	1.95
P. C. Keulers: Jules Chevalier .	0.80	
Zr. M. de Loyola: Johannes Eudes	2.50	3.50
H. Donders: Apologetische schetsen	0.60	
H. Donders: Passiebloemen . .	0.35	
L. Kauling: Kerkelijk boekenverbod	0.30	
P. van Luyk: Godsdienst in karaktervorming	1.—	
C. Zwijsen: De H. Franciscus v. Sales	5.—	6.50
Prof. Dr. G. Brom: Vondels bekering	(3.—)	5 —
L. Franke: Leven van R. H. Benson	2.50	3.90
F. M. Stratmann, O.P.: Wereldkerk en Wereldvrede . . .	3.75	
Zuster v. L.: Gelegenheidsgedichten voor kinderen . .	(3.25)	3.90
Dr. H. W. E. Moller: Beknopte Geschiedenis van de Nederlandse letterkunde [2]) . . .	2.25	2.90
Pastoor F. Duynstee, O.Aug.: Maarten Luther in de Kritiek [4]) 2 deelen tezamen .	10.—	12.50

*( ) = tijdelijk in beperkte mate voorradig. ( ) = uitverkocht. [1]) Kan eerst tegen Nieuwjaar worden afgeleverd. [2]) Verschijnt dezer dagen. [3]) Zoojuist verschenen. [4]) Deel I verschijnt dezer dagen, deel II begin 1928. Na 31 Dec. 1927 bedraagt de prijs voor beide deelen tezamen (± 1000 bladzijden) ing. f 12.50, geb. f 15.—. Het werk is bij inteekening reeds nagenoeg uitverkocht. Men gelieve dus omgaand te bestellen, wanneer men zich nog een exemplaar wenscht te verzekeren.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Over eenige weken hebben wij voor U gereed GROEN LINNEN

STEMPELBANDEN

met goud opdruk voor slechts f 1.50 per stuk.

Bij bestelling vóór 31 Dec. '27 is de prijs slechts
ÉÉN GULDEN.

Bestelt omgaand. Een gebonden jaargang van Boekzaal heeft altijd groote waarde.

Verkrijgbaar bij den boekhandel en bij

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS - TILBURG

Wilco Conservenfabriek
Warffum (Gron.)

Levert prima busgroenten, gedroogde groenten, uierpoeder.
Kloosters, gestichten, pensionaten,
speciale condities.

Wij drukken en exploiteeren
Tijdschriften, Vakbladen en Vereenigings-Organen

Gaarne geven wij geheel vrijblijvend en kosteloos advies betreffende de exploitatie. Vraagt ons steeds!

Drukkerij Henri Bergmans & Cie
LANGESTRAAT 35 TILBURG

Prijsvermindering
Verhuizingen.

Door bijzondere combinatie zijn wij in staat
VERHUIZINGEN
uit te voeren tegen de meest concurreerende prijzen.
over geheel Nederland, onder garantie.

Fa. KUIJER en Co.
Maastraat 80 Telef. 14619
UTRECHT.

HOMMES'
Koffie en Thee

✶

Groningen Anno 1822

VERSCHENEN:

Dr. P. J. WAARDENBURG

De Biologische Achtergrond van Aanleg, Milieu en Opvoeding

Deel I: Algemeene Biologische feiten en begrippen . . . . f 2.20
Deel II: Speciale Biologische verschijnselen bij den Mensch f 3.80
Samen gebonden . . . . . . f 6.25

BRANCO VAN DANTZIG

Het Voorkomen van Stotteren
Wenken
voor Onderwijzers en Opvoeders
f 0.60.

P. NOORDHOFF - Groningen

N.V. voorh. H. Zimmermann & Co.
UTRECHT

CENTRALE VERWARMING
volgens elk systeem

Warmwatervoorziening - Ventilatieinrichtingen - Wasscherij- en Kookinrichtingen.

Fa A. v. Aalst-v. Brakel - Eindhoven
Fabrikant van Vilten en Zijden
PRIESTERSTEKEN
Vervormen van alle Priestersteken tegen concurreerende prijzen.

Al uwe boeken en bladen levert U Het Nederlandsch Boekhuis, Tilburg.

Zoo juist verschenen :

Frederik van Eeden Psychologie van den Tachtiger

door

DR. G. KALFF Jr.

met 6 portretten en caricaturen

Bandteekening van C. A. Lion Cachet

Prijs, gebonden . . . . f 11.50

„Als ik iets met mijn boek meen bewezen te hebben, dan zal het zijn dat men VAN EEDEN *heelemaal* moet kennen, *litterair* en *sociaal, religieus* en *politiek*, om van al deze kanten uit tenslotte bij dezelfde kern te belanden".

UITGAVE VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

K UITGAVEN VAN KEMINK EN ZOON, OVER DEN DOM TE UTRECHT. K

WERKEN

van

Dr. E. KRUISINGA

Introduction to the study of English Sounds.

4th Edition. 1926. 149 pp. f 1.95.

Nous le recommandons chaudement: à part quelques pages de comparaison avec les sons hollandais, il est parfaitement adapté aux besoins des étudiants français.
Rev. de l'Ens. des Langues vivantes, Jan. 1927. Prof. P. Dottin.

An English Grammar for Dutch Students.

Deel I. A Shorter Accidence and Syntax. Fourth Edition (1928).
Deel II. Grammar and Idiom. Third edition. (1928). à f 3.50. Geb. f 3.95.

K K

De laatst verschenen boeken zijn:

SAPPER:

De zwarte Bende — De verdwenen Professor — De moordende Straal

Prijs· ingenaaid f 1.25 — Gebonden f 1.90

De boeken van SAPPER behooren in Engeland tot de meest geliefde lectuur en het is ons daarom aangenaam met bovenstaande drie deelen zijn beste werken te kunnen aanbieden. Wij twijfelen er niet aan, of de kennismaking met dezen schrijver zal blijken een blijde gebeurtenis te zijn.

Zijn werken zijn uitermate boeiend, hoogst interessant, en geestig geschreven.

De zilveren Lepel door John Galsworthy
Geautoriseerde vertaling van Mej. J.C. DE KOCK

Prijs: Ingen

Dit werk
trilogie. „T
danig, ofsc
vervolg op
schepping
werk en
schrijver ee

Verkri
Kiosk

A. W.
UITGE

201058_039
_boe016boek02
Boekzaal der geheele wereld. Jaargang 3

Voor verzorgde uitgave en Catalogussen wendt U tot de Firma

V. VAN DIEREN & Co.

BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
— EIGEN BOEKBINDERIJ —

27, Venusstraat - ANTWERPEN

Huis gesticht in 1842.

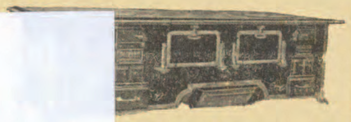

- SCHEVENINGEN
RAAT 1—3—5
54. Opgericht Anno 1770
kenhuizen en Gestichten.

D. J. VAN DAM
AUWERECHT 2-6

Levert steeds tot scherp concurreerende prijzen

Ook in de omstreken van Utrecht.